

پلاک ڈکشنری

(پنجابی توں پنجابی)

دو جی جلد ("پ" توں "تھ")

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگویج، آرٹ اینڈ کلچر پنجاب

اڈھا پا، (ند) 1- دو چھٹا تک دا تول ماپ وغیرہ 2- دو چھٹا تک
دا دنا

ڈیڈھ پا، (ند) 1- چھ چھٹا تک دا تول ماپ وغیرہ 2- چھ چھٹا تک
دا دنا، 12 ماشے دا اک تول، پنج تولے دی اک چھٹا تک

پا: (فصر) 'پانا' دا امر، داخل کر، واڑھ

پا: (لاحقہ) فارسی لاحقہ جو رہن والا دے معنی دیندا ہے، جیویں دیرپا،
اکھاپا، رنڈپا

پا: (فا، ند) پیر، قدم

پابوس، (فا، مو) پیر، مٹنا، آداب بجالانا

پابوسی، (فا، مو) پیراں نوں مٹن دا عمل، دگئی: 'پرٹساں ایہہ ادب
لیہہ کے نہیں کیت پابوسی' (گل)

پابوسی کرن، (محا) 1- پیر مٹن 2- بہت زیادہ عزت کرن

پاپوش، (فا، مو) 1- بچی 2- اواز آری ظاہر کرن تے طنزیہ آکھی دا
اے

پاخاک، (فا، مو) چرناں دی دھوڑ، پیراں دی خاک، دگئی: 'پیریں
پے پاخاک مریدے تھیونا'

پازیب، (ہ، مو) عورتاں دے پیر وچ پان والا اک سوہنا زپور

پالانگن، (ہ، مو) قدم بوسی، آداب

پا آل: (مو) پاں (پیری) خارش

پاپا: (ج، صفت) 1- پہاڑی علاقے نال تعلق رکھن والا 2- کھر دیاں

اڈیاں والا، پہاڑی پتھراں تے چل چل کے سخت ہوئے (ڈنگراں
دے) گھر

پ

پ: (فا) حروف تہجی دا پنجواں اکھر

پ: (ند) 'گور' مکھی حروف تہجی دا چھبواں اکھر جو ہتھیاں توں

اُچارایا جاندا ہے، ایس نوں 'گرمکھی' وچ 'پپا' کہیا جاندا اے، شبد
دے انت وچ لگ کے صفت دا اظہار کردا ہے: جیویں سیانپ،
سوہنپ وغیرہ

پ ..... ا

پا: (ند) 1- اک سیر وزن دا چوتھا حصہ، اک چوتھائی، پاء، چوتھا حصہ

2- چار چھٹا تک دا دنا، چار چھٹا تک دا تول 3- (صفت) تھوڑا جتا،
ذرا کو، دگئی: 'نہ میں سیر نہ پاء چھٹا کی نہ پوری سرسائی ہو' (باہو)

پابھر، (صفت) اک پادے تول جتا

پاپکا، (صفت) پورا چار چھٹا تک دا دنا یاں تول

پا چاول چُبارے رسوئی، (اکھا) جدوں کسے دے پلے تاں تھوڑا
ہووے اتے دکھاوا بہت کرے اودوں کہندے نیں

پاکچا، (ند) کچے پاڈا ہائیواں حصہ، کتے کتے اڈھا حصہ دی ہوندا
سی

پا گھنٹہ، (ند) گھنٹے دا چوتھا حصہ، 15 منٹ دا سا

پالا کے، (نم) سبھ کچھ کسٹن کسٹن کے

پامائی سلائی، اصلی لو دی جائی، (اکھا) جدوں تھوڑے جیسے نال

ہی کم و گڑ جاوے اودوں کہندے نیں

پلاک ڈکشنری (پنجابی توں پنجابی)	کتاب:
ڈاکٹر صغرا صدف	پراجیکٹ انچارج:
محمد عاصم چودھری - خاتمان حیدر غازی	پراجیکٹ کوآرڈینیٹر:
ڈاکٹر شاہد محمود کاشمیری	پراجیکٹ سپروائزر:
عبدالحمید، محمد نعیم	کمپوزنگ:
فیضان امجد	ٹائپل:
پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگویج، آرٹ اینڈ کچر، لاہور	ناشر:
2018	پہلی اشاعت:
1000	تعداد:
12000 پاکستانی روپ فی سیٹ (6 جلد)	قیمت: پاکستان:
150 امریکی ڈالری فی سیٹ (6 جلد)	بیرون ملک:

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transcribed, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission of Punjab Institute of Language, Art & Culture (PILAC), Lahore, Pakistan.

ISBN: 978-969-9199-55-4

Punjab Institute of Language, Art & Culture

Punjabi Complex, 1-Gaddafi Stadium, Ferozpur Road, Lahore.

Ph: +92-42-99232165-70 E-mail: pilacpk@gmail.com

Website: <http://pilac.punjab.gov.pk>

پاپ بنا سنو، (صفت) دیکھو: پاپ بنا سن

پاپ بھوگن، (مخا) بُرے عملوں دی سزا پاؤن

پاپ پالن، (مخا) 1- جان نون روگ لاؤن 2- گناہ دی پرورش کرن

پاپ پُرش، (ہ، صفت) گناہواں دا پُٹلا، گناہواں دی گتھلی

پاپ پلن، (مخا) گناہ دی پرورش ہون، گناہ ودھن

پاپ پھل، (ہ، مذ) بُرائی دا بدلہ، مُناہ دی سزا

پاپ پھلن، (مخا) بُرائی نون بھاگ لگن، بُرے کم دا چنگا نتیجہ نکلن

پاپ پھلنا، (مخا) 1- بُرے کم دا نتیجہ نکلنا 2- ایس دنیا وچ بُرے کم

دا چنگا پھل ملنا، وگئی: 'سماؤن' داسروں بتیت ہو یا، پیرا بدلایا پاپ ہے پھلن لگا (کالی داس)

پاپ جھڑ جاؤن، (مخا) دیکھو: پاپ جھڑن

پاپ جھڑن، (مخا) چنگے عملوں پاروں بُرے عملوں دی بُرائی گھٹن، مُناہ دھل جاؤن

پاپ چاؤن، (مخا) گناہ سر لینا

پاپ دی کمائی، (مو) کھوئی کمائی، غلط طریقے نال اکھئی کیتی کمائی

پاپ دا بورا چلنا، (مخا) بہت زیادہ پاپ کماؤنا، وگئی: 'کالی داس جو عقل دے ہون کھوتے، سوئی چکدے پاپ دے بوریاں نون' (کالی داس)

پاپ دا بیڑا بھر کے ڈبدا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ پاپی دے پاپ بپتے ہو جان تے اوس دا ناش ہو جاندا ہے، تاں کہندے نیں

پاپ دا پُول، (مذ) بہت پاپ

پاپ دھو دیون، (مخا) دیکھو: پاپ دھوون

پاپ دھوون، (مخا) جرم دی ستانی کرن، گناہواں وں چھڈ دیون

پاپ دی بیڑی بھر کے ڈبدی اے، (اکھا) دیکھو: پاپ دا بیڑا بھر کے ڈبدا اے

پاپ دی بیڑی چڑھ جاؤن، (مخا) دیکھو: پاپ دی بیڑی چڑھن

پاپ دی بیڑی چڑھن، (مخا) گناہ کرن، گناہ عام ہو جاؤن

پاپ دی بیڑی چڑھنا، (مخا) پاپ کرنا، گناہ کرنا

پاپ روپ، (ہ، مذ) 1- بے رحم، ظالم 2- بے شکل، بد صورت 3- گناہ کرن والا

پاپ روگ، (ہ، مذ) 1- گناہ کرن پاروں لگن والا روگ، بُرے

عملوں والا مرض 2- آتشک

پاپ کلن، (مخا) 1- کرنی دا پھل پاؤن، سزا بھگتن 2- قرض لے

جاؤن 3- بیماری ملک جاؤن، دکھ درد ختم ہو جاؤن

پاپ کٹنا، (مخا) کسے جھگڑے جنجال توں خلاصی ہونی

پاپ کٹے جانا، (مخا) دیکھو: پاپ کٹنا

پاپ کرن، (مخا) گناہ کرن، بُرائی دا کم کرن

پاپ کریندے سر پر مُٹھے، (اکھا) گناہ کرن والیاں نون رب

سزا ضرور دیندا اے

پاپ کماؤن، (مخا) دیکھو: پاپ کماؤنا

پابند: (فا، صفت) 1- قیدی، گرفتار 2- جس دے پیر بدھے ہوں
 3- جو کسے حکم یا اصول ٹوں من تے مجبور ہووے 4- عادی،
 باقاعدہ 5- قائم رہن والا، پنگا (وقت، وعدہ وغیرہ)
 پابند کر دیون، (حما) دیکھو: پابند کرن
 پابند کرن، (حما) 1- قید کرن، مجبور کرن، روکن 2- دیاہ کرن
 پابند ہو جاوَن، (حما) دیکھو: پابند ہووَن
 پابند ہووَن، (حما) 1- باقاعدہ ہووَن 2- قید ہووَن، مجبور ہووَن
 پابندی: (فا، مو) 1- عادت، کسے کم ٹوں باقاعدگی نال کرن دا وتیرہ
 2- رُکاوٹ، روک 3- فرمانبرداری
 پابندی اک دی بھلی، (اکھا) بہنیاں نالوں کسے اک دی گل من
 کسے عمل کرن وچ ای بھلیائی اے
 پابندی کر لَوَن، (حما) دیکھو: پابندی کرن
 پابندی کرن، (حما) 1- فرمانبرداری کرن 2- لحاظ کرن، خیال
 رکھن 3- وعدہ پورا کرن
 پابندی لگ جاوَن، (حما) منائی ہو جاوَن، روک لگن
 پابندی ہٹا جاوَن، (حما) دیکھو: پابندی ہٹاوَن
 پابندی ہٹاوَن، (حما) اجازت دیون، کھل دیون، منائی ہٹا دیون
 پابندی ہو جاوَن، (حما) دیکھو: پابندی ہووَن
 پابندی ہووَن، (حما) 1- خیال ہووَن، لحاظ ہووَن 2- منائی
 ہووَن، روک ہووَن
 پابندیاں: (مو) دیکھو: پابندی جیدہ ایہہ جمع اے
 پابندیاں لگ جاوَن، (حما) پابندی لگن

پابندیاں لگن، (حما) دیکھو: پابندی لگ جاوَن
 پابندیاں ہٹا دیون، (حما) رُکاوٹ دُور کر دیون
 پابندیاں ہٹاوَن، (حما) دیکھو: پابندیاں ہٹا دیون
 پابہ زنجیر: (صفت) جس دے پیراں وچ زنجیر ہووے، گرفتار، وگٹی
 'اوہ سوداگر کیچے نیں پابہ زنجیر' (غلام رسول)
 پابی: (مو) 1- اک قسم دی تریاں کھکھڑی 2- اک قسم دا کدو یاں کھیرا
 پابے: (مذ) اک طرحاں دا درخت جیہڑا ہمالیہ دے علاقے وچ عام
 ملدا اے، کئی دفعہ ایس دا گھیر دس فٹ تک پہنچ جاندا اے ایس
 دے پتے چیل دی طرحاں دے ہوندے نیں، ایس نوں پہاڑی
 چیل دی آکھ دے نیں جو کہ پرس چیل توں دُڑ کے بنیا اے
 پاپ: (ہ، مذ) 1- گناہ، قصور، جرم 2- مذہب دے خلاف کیتا گیا
 عمل، وگٹی: 'نچ جیندے بھولے مائے، جن کر لایو پاپ فی' (شاہ
 حسین) 3- ڈکھ، مصیبت
 پاپ آتما، (مذ، صفت) گھور پابی، بہت زیادہ گناہگار
 پاپ آچار، (ہ، صفت) بدکردار، بدچلن، شرارتی
 پاپ اٹھے آوَن، (حما) گناہواں دی سزا پادَن
 پاپ جی، (ہ، صفت) 1- گناہ کرن والا، پابی 2- یار، بیل، بجن
 دوست
 پاپ بدراَن، (ہ، صفت) دیکھو: پاپ بنائُن
 پاپ بُدھ، (ہ، صفت) 1- بُری سوچ والا 2- بُرا کرن والا
 پاپ بنائُن، (ہ، صفت) 1- پاپاں دا ناش کرن والا، گناہواں دا
 خاتمہ کرن والا 2- واگورو

پاپر: (ند) دیکھو: پاپر

پاپرت: (ه، صفت) پاپ وچ لپڑا ہو یا

پاپری: (مو) چنگی قسم دی اک لکڑی جس دے کنگھے کنگھیاں بن دے نیں

پاپڑ: (ند) 1- مانہہ مونگی وغیرہ دی مصالے دار پٹھی نال دیل کے تیار کیتی گئی بہت پتل روٹی جوتل کے کھادی جاندی ہے 2- پکی ہوئی روٹی دا پتلا پاسا، وگی: ”وڑے کرارے بھٹھے پکڑے پاپڑ اتے پنچورے“ (میاں محمد بخش)

پاپڑ اکھار، (ند) پاپڑاں وچ پین والا لون

پاپڑیلین، (محا) 1- مصیبت کٹن، بہت اوکھیاں ہو کے گزارہ کرن 2- کسے مقصد نوں حاصل کرن لئی کئی طرحاں دیاں چالاں چلن، کوشش کرن

پاپڑ پٹن، (محا) محنت مشقت کرن، پاپڑ ویلن

پاپڑ ویلن، (محا) دیکھو: پاپڑیلین

پاپڑ ویلنا، (محا) 1- بہت زیادہ جتن یاں ہمت کرنا 2- مال دولت حاصل کرن لئی ہر طرحاں دیاں چالاں چلنا

امب پاپڑ، (ند) پکے امباں دارس جواگ تے گاڑھا کر کے پاپڑ دے طریقے تے پتلا چوڑا کر کے سکایا ہوندا ہے

مٹھل پاپڑ، (ند) چولاں دے بنائے گئے پاپڑ جیہناں نوں تل کے کھادا جاندی ہے

پاپوڑ: (ند) 1- حوصلہ 2- وشواس، بھروسا، وگی: ”صاحب سگوں دیکھ کر

مینڈی پاپڑ کھتا تھی گئی“

پاپڑا: (ند) 1- گندم وچ اُنگی جڑی بوٹی، اک بوٹی داناں، پت پاپڑا

2- پاپ، گناہ

پاپڑی: (مو) 1- اوہ گول گپا جو مٹھلیا ہو یا نہیں ہوندا 2- اک قسم دی تکی مٹی روٹی 3- کڑاہ نوں خشک کر کے بنائی گئی مٹی 4- ہڑہ یاں چھڑ دا پانی سنگ جان پچھوں او سے تھاں توں اُٹھی پیڑی، ریت یاں دریائی مٹی دی ڈھیری 5- اک قسم دی جھاڑی 6- کن دی مچینی، کن دی لو

پاپسٹ: (ه، صفت) مہاں پاپی، گھور پاپی، بہت وڈا پاپی

پاپکا: (ند) پورا چار چھٹا تک دا دنا یاں تول

پاپکھن: (صفت) پاپ نوں تباہ کرن والا، گناہ معاف کرن والا

پاپلا: (ه، صفت) گناہگار، پاپی

پاپلین (Poplin): (انگ، مو) اک طرحاں دا ودھیانوتی کپڑا

پاپن: (ه، مو) گناہگار، پاپ کرن والی عورت

پاپون: (ج، ند) 1- ہمت، حوصلہ 2- بھروسا، اعتماد

پاپنار: (صفت) 1- گناہگار، پاپی 2- گناہ گار عورت 3- زانیہ، فاحشہ

پاپناری: (صفت) دیکھو: پاپنار

پاپنی: (مو) دیکھو: پاپن

پاپو: (صفت) دیکھو: پاپلا

پاپی: (ند، صفت) 1- پاپ کرن والا، گناہگار، مجرم 2- ظالم، بے رحم،

بے حس، سنگ دل، وگی: ”بچ بھوت بکار تے اُدر پاپی نال صبر

سنو کھ دے پورے جی“ (وارث شاہ) 3- چالاک، ہوشیار

پاپی پاپ دا، نہ بھائی دا، نہ باپ دا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

پاپاں: (ند) دیکھو: 'پاپ' جیہی ایہہ جمع اے

پاپاں ہاتھ ہوا اکٹھی، مٹیاں ساتھ نہ جاع، (اکھا) جدوں

دھن دولت دی نکھیدی کرنی ہووے تاں کہندے نیں

پاپاں چودن، (مخا) دکھ دیون، ستاون، تنگ کرن

پاپاں دا بیڑا بھر جاون، (مخا) بہت زیادہ گناہ ہوون

پاپاں دا بیڑا بھرن، (مخا) دیکھو: پاپاں دا بیڑا بھر جاون

پاپاں دی پیڑی چڑھن، (مخا) بُرے عمل کماون

پاپاں دی پٹی پوچنا، (مخا) پاپاں توں بری ہونا، وگئی: 'کالی داس

نہ نکلا اُن کھاتے، پٹی پاپ دی پتھر نہ پوچھے نی' (کالی داس)

پاپاں دی پنڈ چلن، (مخا) دیکھو: پاپاں کھٹی کھٹنا

پاپاں دی پنڈ چلنا، (مخا) دیکھو: پاپاں دی کھٹی کھٹنا

پاپاں دی پوٹلی، (مو) بہت زیادہ گناہ

پاپاں دی تہہ کھلنا، (مخا) پاپ ظاہر ہو جانا، پانچ اگھر جانا

پاپاں دی کھٹی کھٹن، (مخا) دیکھو: پاپاں دی کھٹی کھٹنا

پاپاں دی کھٹی کھٹنا، (مخا) بہت زیادہ پاپ کماوتا، وگئی: 'دولت

رام بے کچھ نہیں سنگ جانا، کھٹی پاپ دی راجیا کھٹنیے کیوں'

(دولت رام)

پاپاں دی گٹھڑی بنھنی، (مخا) بہت زیادہ پاپ کرنا، گھور

پاپ کرنا

پاپاں نوں رون، (مخا) دیکھو: پاپاں نوں رونا

پاپاں نوں رونا، (مخا) بُرے کماں دے نتیجیاں تے بھورنا،

وگئی: 'کوئی اپنے پاپاں نوں رون لگ پئے'

پاپ کماوتا، (مخا) بُرا کم کرنا، مندا کم کرنا

پاپ کنب جاون، (مخا) دیکھو: پاپ کنب

پاپ کنبن، (مخا) بہت زیادہ ڈر جاون، رُوح کنب جاون

پاپ کھٹن، (مخا) گناہ کرن، بُرائی کرن، پاپ داکم کرن

پاپ کھٹنا، (مخا) پاپ داکم کرنا، بُرا کم کرنا

پاپ کھنڈن، (صفت) پاپاں نوں مٹاؤن والا

پاپ گریہہ، (ہ، ند) پھلت جوتش موجب شنی، رلہو، کٹھ وغیرہ

منہوں سیارے نیں، ایہناں دے بندے اُتے اثرات بھیڑے

ہوندے نیں، جوتش دے گردش ستارے

پاپ گھن، (ہ، صفت) 1- گناہ معاف کر دین والا 2- پاپ مُکا

دین والا

پاپ لگن، (مخا) دیکھو: پاپ لگنا

پاپ لگنا، (مخا) بُرے کم دا پھل ملنا، گناہواں دا نتیجہ بھگتنا

پاپ مٹی، (ہ، مو، صفت) دیکھو: پاپ نار

پاپ نار، (مو، صفت) گناہ گار عورت، پاپ کرن والی سوانی

پاپ ناری، (مو، صفت) دیکھو: پاپ نار

پاپ نوں پانی ملن، (مخا) دیکھو: پاپ نوں پانی ملنا

پاپ نوں پانی ملنا، (مخا) پاپ دے وادھے دا جتن ہونا، گناہ

دا پلنا

پاپا (Papa): (انگ، ند) والد، پو، پتا، وگئی: 'پپے کہن زکھاں دے

پاپے، دلاں نوں نکانے رکھیے' (شرف)

پاپا تما: (ند) پاپ آتما، بہت وڈا گناہ گار، مہاپاپی

نذرانے دے طور تے برہما نوں دتا جاندا ہے

چھایا پاتر، (نذ) کانسی دا اوہ کنورا جس وچ پنکھر یا ہو یا گھی پا کے

داتا اپنا چہرہ دیکھ کے ویاس یاں ڈکونت نوں دان کردا ہے

دان پاتر، (نذ) اوہ صندوقی جس وچ دان (چندہ) پایا جاندا ہے

کریا پاتر، (نذ) کرپا دا بھاگی، رحم دے قابل

وشواس پاتر، (نذ، صفت) وفادار، اعتباری

پاتر: (مو) 1- فاحشہ، میسوا، چندال، بدکارہ 2- نچن والی، رقاصہ

پاترا: (نذ) دیکھو: پتا

پاتراب: (فا، نذ) اک مکان توں دوجے مکان نوں بدلن دے

ارادے نال سفر کرنا

پاترتا: (ہ، مو) گناہ توں بچاون والی خوبی

پاترو: (نذ) پتر، چٹھی

پاتری: (نذ، مو) آنا گھٹن دا بھانڈا، مٹی دا تھاں، لٹالی، کوٹڑا

پاتشا/پاتشاہ: (نذ) 1- بادشاہ، راجا، شہنشاہ، حاکم 2- سکھاں دا گورو،

سچا پاتشاہ 3- رب، خدا، واگورو، وگئی: 'وچوں پاتشا اتوں فقیر بنیا،

کیتا جگ دے لئی دکھائی نی' (کالی داس)

پاتشاہ گردی، (مو) فردِ واحد دے راج وچ راجے ولوں بچائی گئی

دھاندلی

اٹھواں پاتشاہ/اٹھویں پاتشای، (نذ) سکھاں دے اٹھویں گورو

سری گورو ہرکشن صاحب جی

پاتشاہاں دا پاتشاہ، (نذ) 1- شہنشاہ، مہاراجا، وگئی: 'کیجے پاتشاہاں

دا پاتشاہ بنیاں، بیٹھالائے کے خوب دربار آہا' 2- پرماٹما، واگورو

پنچم پاتشاہ/پنچویں پاتشای، (نذ) سکھاں دے پنجویں گورو سری

گورو ارجن دیو جی

پہلے پاتشاہ/پہلی پاتشای، (نذ) سکھاں دے پہلے گورو سری

گورو نانک دیو جی

تیجے پاتشاہ/تیجی پاتشای، (نذ) سکھاں دے تیجے گورو سری گورو

امر داس جی

چوتھے پاتشاہ/چوتھی پاتشای، (نذ) سکھاں دے چوتھے پاتشاہ

سری گورو رام داس جی

چھیویں پاتشاہ/چھیویں پاتشای، (نذ) سکھاں دے چھیویں

گورو سری گورو ہرگوبند صاحب جی

دسم پاتشاہ، (نذ) سکھاں دے دسویں گورو گوبند سنگھ جی

دکھیں پاتشاہ، (نذ) دیکھو: دسم پاتشاہ

دسویں پاتشاہ/دسویں پاتشای، (نذ) دیکھو: دسم پاتشاہ

دوہے پاتشاہ/دوہی پاتشای، (نذ) سکھاں دے دوہے گورو

سری گورو انگد دیو جی

ستویں پاتشاہ/ستویں پاتشای، (نذ) سکھاں دے ستویں گورو

سری گورو ہر رائے صاحب جی

سچا پاتشاہ، (نذ) 1- پرماٹما، واگورو 2- سکھاں دے گورو

سوڈھی پاتشاہ، (نذ) سری گورو رام داس جی

نویں پاتشاہ/نویں پاتشای، (نذ) سکھاں دے نویں گورو

سری گورو تیغ بہادر صاحب جی

پاتشای/پادشائی: (مو) 1- راج، بادشاہ، حکومت 2- پاتشاہ دا

ڈوٹھی تھیں دی تہہ

پاتال پُری، (مو) 1- کیرت پور (بھارتی پنجاب) دے لاگے ستلج
دریا دے کنڈھے سکھاں دے چھویں گورو ہر گوبند صاحب جی
دے جوتی جوت سماں دا استھان 2- کہی، کئی

پاتال جنسز پاتال منتر، (اکھا) دھات گالن اتے عرق وغیرہ
کڑھن دا آلہ

پاتال گنگا، (مو) پاتال وچ دگن والی گنگا

پاتال لوک، (ہ، مذ) 1- دوزخ، جہنم 2- (صفت) دوزخی

پاتال موچنی، (مو) کہی، کئی

پات: (ہ، صفت) 1- ہرایا ہویا، ذلیل کیا ہویا 2- غمگین، افسردہ

پاتر: (صفت) 1- بھاڑا، برتن 2- اداکار، ڈرامے دا کردار، اوہ بندہ

جس دا کہانی یاں ناول وغیرہ وچ ذکر کیا گیا ہووے 3- وزیر، مشیر

4- پتا، برگ 5- دریا دا ستر 6- قابل، لائق، ہوشیار 7- چٹھی، خط

8- حفاظت کرن والا، راکھا 9- باپ، پو

پاتر اُساری، (مو) نانک یاں ناول وغیرہ دے کرداراں دا خلیہ

تے کردار سازی، چہرہ

پاتر ونڈ، (مو) نانک وغیرہ دے وچ اداکاراں اتے اوہناں

دے کم دی ونڈ

پریتا پاتر، (مذ) ہون کرن ویلے ورتیاں جان والا اک قسم دا کنورا

پروکشی پاتر، (مذ) گیگ دا اوہ پاتر جس وچ ہون ویلے پانی رکھا

جاندا ہے

پورن پاتر، (مذ) چولاں نال بھریا بھاڑا جو ہون ہو جان مگروں

ہووے کہ بُرا آدمی کسے دا وی نہیں ہوندا، اوس نوں صرف اپنا مفاد

ای پیارا ہوندا ہے تاں کہندے نیں

پانی دے مارنے نوں پاپ مہا بلی ہے، (اکھا) جدوں ایہہ

دستا ہووے کہ پانی نوں مارن لئی اوس دا پاپ ہی کافی اے اودوں

کہندے نیں

پانی دے من وچ پاپ ای وسے، (اکھا) بُرا بندہ ہر ویلے

نُریائی ای سوچدا اے

مہاں پانی، (صفت) دیکھو: پاپست

پاپے: (مذ) 1- پاپا (پو) دی جمع 2- رس (بسکٹ دی قسم) 3- اک قسم

دا زیور 4- زیور تال لکے ہوئے باریک پتے

پاپیا: (صفت) 1- گناہگار 2- کھکھڑی، خربوزہ

پاپیہا: (مذ) دیکھو: پیہا

پات: (مذ) 1- بھیڑیاں حرکتاں، کرٹوت، پاپ، گناہ، دنگی، نمکھ رج

کے پتی دا دیکھیا نہ، ہو یا پات کیہ ہو گیا پھند رہا (دولت رام)

2- (صفت) پتر، پتا 3- پنکھ 4- سوا، مالک

پات: (مو) 1- جماعت، گروہ، طبقہ، کُل 2- پت، عزت، آبرو، لُج،

دنگی: پرتھے تیری نیکی جات، دُنیا تیری مٹی پات 3- ذات دے تال

بطور لاحقہ ورتیا جاون والا لفظ 4- روہ دے کڑھن مگروں دی اک

خالص حالت جس توں گرو عکسریاں کنڈ بن دی اے

پاتا: (مذ) دیکھو: پتا

پاتا بہ: (مذ) 1- بُراب 2- چڑے دا موزہ

پاتال: (مذ) 1- ہمال، تحت الارٹی 2- تھلے توں تھلے دا حصہ، کسے

کھیتی، پاتی، بنیتی اور گھوڑے کا تنگ، اپنے ہتھیں کیجیے تاں
جیون کا ڈھنگ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ کھیتی، چٹھی
پتر، بنیتی اتے گھوڑے دے تنگ دی کسائی اپنے ہتھیں ہی کرنی
چنگی ہے، اوووں کہندے نیں

پاٹلا: (ند) پتیلہ، دیگ، دیگچہ

پاٹ: (ند) 1- عرض، چوڑائی، دریا یاں کپڑے دی چوڑائی، ونڈ، وگی:
'ہکار بحر دا پاٹ وڈیرہ کنڈھے ڈراڈے' (گل) 2- بھٹ، پاڑ،
پھن یاں پاشن دی حالت، وگی: 'وارث شاہ جیوں ڈھویاں سرکیاں
توں بدل پاٹ کے گھٹاں ہو چلیا جے' (وارث شاہ) 3- موہا، کواڑ،
تختہ، پھنا، پڑا 4- چکی دا پڑ 5- تخت، گدی، چوکی 6- اچاسر، اچی
آواز 7- ریشم، قات، پردہ 8- ریشمی کپڑے، بہت قیمتی کپڑے، وگی:
'روواں پاٹ تلیاں دیکھاں واٹ ماہی نکاں گھاٹ تچن مل آ مینوں'
(بوٹا)

پاٹ پادیون، (مخا) 1- چوڑا کر دیون 2- بھٹ پادیون

پاٹ پاون، (مخا) دیکھو: پاٹ پادیون

پاٹ پٹنمر، (ند) 1- دسٹر، کپڑے 2- ریشمی کپڑے، بہت قیمتی
کپڑے

پاٹ پون، (ند) بھٹ پون، نا اتفاقی ہون

پاٹ پئے جاون، (مخا) دیکھو: پاٹ پون

پاٹ دار آواز، (مو) اچی آواز، کھر دری آواز

پاٹا: (ند، صفت) 1- پھن، لیرو لیر ہون 2- دکاڑ 3- بے اتفاقی،

دوری، ونڈ، بھٹ 4- بھٹا، پڑا، تختہ، پڑا، سینٹ وغیرہ دا بنیا

اڈہ جس اُتے کپڑا بھٹ یا جاندا ہے، پڑی

پاٹا پڑانا، (ند، صفت) بھٹیا پڑانا

پاٹا سیویئے نہ، رُٹھا مناویئے نہ، تاں گھر نہیں وسدے،

(اکھا) جے پاٹے ہوئے کپڑے نہ سیئے جاون تے رُٹے ہوئے گھر

دے جی ٹوں نہ منایا جادے تاں گھر اُجڑ جاندا ہے نیں،

گھریلور بھٹاں تے ناراضگیاں دُور کرن نال ای گھر وسدے نیں

پاٹک: (ند، صفت) 1- ونڈ، تقسیم، حصہ، شاخ 2- بھٹ، پھٹ، پاڑ،

بھاٹک 3- پاٹک، پڑھن والا، پاٹھ کرن والا

پاٹک پادیون، (مخا) بھٹ پادیون، نا اتفاقی پادیون

پاٹک پون، (مخا) دیکھو: پاٹک پئے جاون

پاٹک پئے جاون، (مخا) بھٹ پئے جاون، نا اتفاقی پئے جاون

پاٹکا: (ند) 1- دو آدمیاں دا نال نال خُردے ہوئے اک آدمی دا کسے

وجہ یاں مدت پاروں پچھے رہ جانا 2- کسے کم وچ کچھ مدت لئی وقفہ

یاں التواء ہو جانا

پاٹکاں دے پاٹک، جیسے ماپے جیسے جاتک: (اکھا) جیہو جے

ماپے ہوندے نیں اولاد دی اوہو جیہی ہوندی اے، جدوں اولاد

ماپیاں دے طور طریقے تے عادات تے خُڑے تاں آکھیا جاندا اے

پاٹکا: (ند) وقفہ، فاصلے دا وقفہ

پاٹل: (ند، صفت) 1- ٹھابی رنگ، پیازی رنگ 2- اک پھل 3- چاول

دی اک قسم 4- پاٹ جان والا

پاٹلا: (مو) 1- مچھی دی اک قسم 2- اک بھٹل دا ناں 3- خالص تے

کھرے سونے دا ٹوٹا یاں ڈٹی

علاقہ 3- سرکار 4- سکھاں دے دساں گوروواں وچوں کوئی اک

پاتک: (نڈ) 1- پاپ، گناہ، بدی 2- ناپاکی، نجاست، گندگی

پاتک لگنا، (حما) کے دے مرن تے گمروچ ناپاکی ہونا

پاتکو: (ہ، مفت) سنیہا دیون والا، پیامبر، قاصد، بلاوا، نامہ بر

پاتکی: (مفت) پانی، گنہگار

پاتل: (مفت) 1- تیز (گھوڑا) 2- نازک 3- اک پتے ساز دے کچھ

کو دے دی قسم

پاتل: (مو) 1- کنگھیاں بناون والی چھوٹی آری 2- پانی اُتے ٹھیکریاں

دکاؤن دا عمل 3- دند صاف کرن دا اک آلہ

پاتلا: (نڈ) دیکھو: پتلا

پاتلی: (مو) دیکھو: پتلی

پاتمبر: (نڈ) پٹ دا کپڑا

پاتن: (نڈ) 1- اوہ لکڑی جیہڑی جنگلاں وچوں ندیاں راہیں وگ کے

آؤندی ہے اتے بالی جاندی ہے 2- پتن، کنارہ 3- ملاج،

وگی، بیڑے نوں کپڑ کیا کرے جے پاتن رہے نجات (بابا فرید)

4- ناوک، تیر

پاتنجل: (نڈ) دیکھو: پاتنجل درشن

پاتنجل درشن، (نڈ) پتھلی رشی دا بنایا ہوا یاروگ شاستر

پاتنجل یوگ سوترا، (نڈ) پتھلی رشی دا لکھیا ہوا پاتنجل درشن

پاتنجل: (نڈ) پتھلی، ایہہ ملتان دارہن والا سی 188 ق م زندہ سی

پاتنی: (نڈ، مفت) 1- پتن دا وسنیک 2- ملاج، ناوک، مہانا، وگی:

لڈن پاتنی نوں جھڑک جھب کیے (ہاشم)

پاتھ: (نڈ) 1- پتھر 2- پانی، جل 3- رستہ، راہ 4- اک پودا

پاتھا: (نڈ) 1- تھاپا، ڈنڈا، سوٹا 2- ہل دی اوہ تھاں جتھے پھالا

لانڈے نیں

پاتھر: (نڈ) 1- پتھر 2- نورکھ، پانی

پاتھر سیتی جوکاں لاونا، (حما) بے معنی جتن کرنا، وگی: اک سوالی

ا ریکھ کہاویں، پاتھر سیتی جوکاں لاوے

پاتھڑا: (نڈ) دیکھو: پتھاڑا

پاتھس: (نڈ) پانی، جل، آب

پاتھن: (مصدر) 1- سانچے وچ ڈھالن 2- اُپے بنان 3- گھڑن

4- تھین

پاتھنا: (نم) دیکھو: پتھنا

پاتھو: (نڈ) 1- پاتھیاں تھن والا، گھڑن والا 2- راہی، پاندھی 3- پانی

پاتھی: (مو) پتھ کے بنایا گوہے دا پنڈ، گوہے دا اُپلا

پاتھیاں: (مو) دیکھو: پاتھی، جیہڑی ایہہ جمع اے

پاتھیاں تھن، (حما) 1- معمولی کم کرن 2- گوہے دیاں پاتھیاں

بناون 3- کہانیاں گھڑن

پاتھیرا: (نڈ، مفت) دیکھو: پتھیرا

پاتی: (نڈ) 1- پاتر والا، برتن والا 2- پتی، آقا 3- ڈگن والا

پاتی چڑھن، (حما) واری ہودن، لیہنا ہودن، ہارن

کر پاتی، (نڈ) تلی تے لے کے ہی کھانا کھان والا سادھو

پاتی: (مو) 1- پوتر 2- شرینی، جماعت، محل، گوتر 3- پت، عزت

4- خط، چٹھی، پتر

اندر اندر کیتا جان والا پاٹھ

سینٹ پاٹھ، (ند) کسے خاص منترنوں لے کے کسے دھرم گرنٹھ

دے ہر منتر نال سینٹ کر کے کیتا پاٹھ

گھلا پاٹھ، (ند) سری گورو گرنٹھ صاحب جی دا اوہ پاٹھ جس دے

بھوگ پاؤن لئی کوئی سماں متھیا نہ ہووے

مول پاٹھ، (ند) کسے مذہبی کتاب دی تشریح اتے تفسیر

پاٹھا: (ند) 1- گھاہ دا چوڑا تنکا 2- لک دے دل دھون دیاں ناڑاں

3- غلیل دی زبڑ 3- ہاتھی دا پچہ 4- کتاب ورگی گتے دی جلد جس

وچ اوہناں ساریاں شیواں اتے رنگاں دے نمونے لگے ہون جو

کہ کسے پینی یاں گھڑی وچ ہوندے نیں 5- سکتا

پاٹھان: (ند) پٹھان، پاکستان دے صوبہ خیبر پختونخواہ تے بلوچستان

تے افغانستان دے علاقیاں وچ آباد اک قوم

پاٹھک: (ند) 1- پڑھن والا، طالب علم 2- پڑھاؤن والا اُستاد

3- برہمن دی اک ذات

پاٹھکا: (مو) 1- پڑھن والی عورت 2- شاگرد، طالبہ

پاٹھمار: (ند) ڈاکیا، قاصد

پاٹھن: (مو) 1- پاٹھ کرن والی 2- سری گورو گرنٹھ صاحب جی دا پاٹھ

کرن والی عورت

اکھنڈ پاٹھن، (مو) اکھنڈ پاٹھ کرن والی عورت

سہہ پاٹھن، (مو) نال پڑھن والی، ہم جماعتن

پاٹھنگا: (ند) پاٹھ دا ارادہ

پاٹھنگے: (ند) دیکھو: 'پاٹھنگا' جیہدی ایہہ جمع اے

پاٹھنگے آون، (معا) 1- صحیح سوچ تے آون 2- نکانے آون

پاٹھنگے لگن، (معا) منزل تے اپڑن

پاٹھی: (ند) 1- پاٹھ کرن والا 2- سری گورو گرنٹھ صاحب جی دا پاٹھ

کرن والا

اکھنڈ پاٹھی، (ند) اکھنڈ پاٹھ کرن والا پاٹھی

نکسالی پاٹھی، (ند) سری گورو گرنٹھ صاحب دا اوہ پاٹھی جس دا

پاٹھ بڑا ہی خالص تے رس بھریا ہووے

سہہ پاٹھی، (ند) اک جماعت وچ پڑھن والا، ہم جماعتی

پاٹھیا: (ند) دیکھو: پاٹھی

پاٹھین: (مو) دیکھو: 'پاٹھک' جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پاٹی: (مو) پھٹی، تختی

پاٹی چٹھی، (مو) برے توں پاڑی ہوئی چٹھی جس دا کوئی مقصد

ہوندا ہے، موت دے سہیے والی چٹھی

پاٹے خان: (مفت) (ظنونال) نواب، کھڑچ، آکر بازار، پیکوئی

پاٹیا: (ند، مفت) گڈے تے بیٹھ کے بلد بکّوں والا

پاٹیر: (ند) 1- چن، صندل، چندن 2- اک طرحاں دی مولی

پاج: (ند) 1- سونے یاں چاندی دا ملمع 2- دکھاوا، پکھنڈ، ذنبہ،

فریب، بہانہ 3- پول، بھیت، راز 4- من گھڑت گل، جھوٹھ

5- ٹانکا، گنڈھ، جوڑ 6- عیب، نقص، مندا کم، دگنی: 'پاج اساوے

کبیں ناہیں تاں توں ماں کوہی' (میاں محمد بخش) 7- زمرہ، اک

قیمتی پتھر 8- بیج، 5

پاج اڈھر جاون، (معا) 1- پول کھل جاون 2- گنڈھ کھل جاون، ٹانکا

پاٹلی پٹر / پاٹلی پُت: (نذ) اجیت شترودا آباد کیا ہوا گندھ راج دا
 اک پُرانا تاریخی شہر جس داناں مَن پنہ ہے اتے ایہہ بھارت دے
 صوبے بہار دا صوبائی دارالحکومت اے

پاٹمبر: (نذ) پٹ دا کپڑا، ریشمی کپڑا

پاٹن: (مصدر) 1- بھٹن، لیراں لیراں ہودن 2- بھٹ پون، وگاڑ
 پین

پاٹن: (نذ) نگر، آبادی، بستی

پاٹنا: (فل) 1- کسے چیز دا پھٹ کے دو حصیاں وچ ہونا، پھٹنا، تیز
 آؤنی 2- الگ ہو جانا، بھٹ پے جانی

دُده پاٹنا، (حما) کھنیاں یاں زیادہ گرمی کارن دُده بھٹ جانا

پاٹنی: (مو) 1- پاٹن دا عمل یاں حالت 2- پاٹ جان والی

پاٹو: (صفت) 1- ریشمی کپڑا 2- اک طرحاں دا کپل 3- پاٹ جان والا
 پاٹو دھاڑ، (مو) 'پاٹنا' توں، بھٹ، بے اتفاقی، وگی: 'قوم وچ

آپو وچ دی پاٹو دھاڑ اس بجران داروپ ہوندی ہے' (آزاد)

پاٹوک: (صفت) 1- ہوشیار، چالاک 2- دھوکے باز، مکار 3- بھٹ

پاون والا

پاٹوٹی: (نذ) ملاج، مہانا، کھوا

پاٹھ: (ہ) 1- سبق، درس، ورد و طیفہ، جاپ 2- پوجا، عبادت
 3- وعظ، تقریر 4- مضمون، وگی: وارث شاہ ایہہ مست کے پاٹھ لھے
 رگاں کر لیاں دا نگ نیں گائیاں دیاں (وارث شاہ)

پاٹھ بھو، (مو) دیکھو: پاٹھ شالا

پاٹھ بھید، (نذ) اک کتاب دے دکھو دکھ نیں وچوں کتے کتے

حرف، لفظ یاں فقریاں وغیرہ دافرق پئے جانا

پاٹھ پڑھان، (حما) 1- شہد لینا 2- سبق پڑھنا

پاٹھ پڑھاونا، (حما) پٹی پڑھاونا

پاٹھ پُتیک، (ہ) (مو) سلیپس دی کتاب، کورس وچ مٹھی ہوئی
 کتاب

پاٹھ پوجا، (ہ) (مو) 1- نیت نیم، سندھیا 2- بھگتی، بندگی

پاٹھ شالا، (ہ) (مو) پڑھن دی تھاں، سکول، مدرسہ

پاٹھ کرم، (نذ) کسے امتحان لئی مقرر کیا، کورس، سلیپس

پاٹھ کرن، (حما) 1- وید پڑھن 2- پوجا کرن

پاٹھ کرنا، (حما) نوتریاں بانی دا پڑھنا، نیت نیم کرنا

پاٹھ مالا، (مو) کسے اک موضوع اتے بہت سارے مضموناں دا

سلسلہ، وگی: 'ایہہ پُتیک اک سدا چار پاٹھ مالا دا درجہ رکھدی ہے'
 (دیوان سنگھ مفتون)

اکھنڈ پاٹھ، (ہ) (نذ) سکھاں دی مذہبی کتاب سری گورو گرنتھ
 صاحب دا لگا تار کیا جان والا اوہ پاٹھ جس دا بھوگ 48 گھنٹیاں
 دے اندر پیندا ہے

اُلٹا پاٹھ پڑھاونا، (حما) اُلٹی پٹی پڑھاونا

سادھارن پاٹھ، (نذ) 1- کسے دھرم گرنتھ دا کیا جان والا مول

پاٹھ 2- سری گورو گرنتھ صاحب جی دا اوہ پاٹھ جس دے بھوگ

پاون لئی ساں مٹھیا نہیں ہوندا

سپتا پاٹھ، (نذ) 1- کسے دھرم گرنتھ دا اوہ پاٹھ جس دا بھوگ ست

دناں وچ پیندا ہے 2- سری گورو گرنتھ صاحب دا ستاں دناں دے

پلاک ڈکشنری

(دو جی جلد)

پاجی بننا، (محا) دتیل بننا، تابع ہونا، ماتحت ہونا، دگی: 'ہاشم شاہ
نوں کرنی آئی اوس اگے محتاجی، یاں خلاصی تاں ہی ہووے بنے
اوہناں دا پاجی' (سیف)

پاجی پن، (ند) 1- کینگی، پچتا 2- جھوٹھ، دکھاوا، فریب

پاجی پُنا، (ند، صفت) لُچ پُنا، شرارت، پکھنڈ

پاجی مزاج، (محا) کینی فطرت والا، سفلہ مزاج

پاجے: (ند) 'پاجی' دی جمع، دکھاوے، گھنیا پن

پاجے: (صفت) زُجھیا ہو یا، مگن، محو

پاجے لگن، (محا) دھیانے لگن، کم لگن

پاجیا: (ند، صفت) 1- عیب والا، نقص والا 2- پوچیا ہو یا، لمبیا ہو یا

پاجیا سیا: (ند، صفت) دیکھو: پاجیا

پاچ: (ند) زُرد، اک قیمتی پتھر

پاچ: (عدد، صفت) پنج، 5

پاچا/ پاچا: (ند) 1- پنجاں دا نوٹ، پنج دا ہندسہ 2- پنجہ، بھیڑ دا بیر

3- شلوار یاں پاچاے دا پونچا 4- گٹ، کلائی، وینی

پاچال: (مو) کھڈی

پاچڑ: (ند، صفت) 1 ڈھیٹھ، اوہ آدی جیہڑا کسے توں گجھ لین یاں

حاصل کرن لئی ہتھ بیر دھو کے پچھے پئے جائے 2- پیٹو، پچا جان والا

3- اپنی دڈیاں دیاں گھلاں کرن والا، پھڑ باز، شنی باز

پاچک: (صفت) 1- ہانے دار، اوہ چیز جس دے کھادیاں ہانے دی

قوت ودھے، پورن یاں ہانے دی دوائی 2- رسوئیا، لاگری،

بادرچی، خاناماں

پاچک پن، (ند، صفت) 1- پکایا ہو یا 2- ہضم ہون والا

پاچل: (صفت) ہانے دار، پچن والا

پاچین: (صفت) 1- طاقت نوں ودھاون والا، ہانے دار 2- اوہ چیز

جس دے کھادیاں ہانے ددھے 3- تانی دے تنہاں نوں لاؤن دا

ماد، پان

پاچن شکتی، (مو) ہضم کرن دی طاقت، ہانہ

پاچن: (ند) اک چھوٹے ساز و سواہنا پھل جو کوہستان نمک اتے

اوس دے شمال مغرب وچ عام ملدا ہے

پاچنا: (ند) دیکھو: پاچن

پاچھ: (ند) دیکھو: پچھ

پاچھا: (ند، صفت) 1- پچھن والا 2- پوست دے ڈوڈیاں توں انیم

کدھن والا 3- پچاے دا اک پونچا

پاچھڑ: (ند، صفت) پچھلا، پچھے رہ جان والا، پچھلے پاسے دا، پچھلے بیر

نال پنھن والا رستا

پاچھڑا: (ند) دیکھو: پاچھڑ

پاچھڑن: (مصدر) 1- ہارن، مات کھان 2- پچھے رہ جان، وقت گنوا

پنھن 3- برابری نہ کر سکن 4- بیمار ہودن

پاچھل: (ند، صفت) دیکھو: پاچھڑ

پاچھلا: (ند، صفت) دیکھو: پاچھڑ

پاچھو: (ند، صفت) 1- پچھڑ یا ہو یا، پچھے رہیا، پسماندہ 2- جس وچ

دلیری نہ ہووے، بے ہمتا، بے حوصلہ

پاچھی: (مو) 1- پچھن دی حالت 2- پوست دے ڈوڈیاں نوں پچھ لا

ٹاہیں، تاں توں ماں لوہی (میاں محمد بخش)
 پانچ کھل جاوَن، (معا) دیکھو: پانچ کھلن
 پانچ کھلن، (معا) 1- راز کھلن، بھیت ظاہر ہون 2- بنجے
 اُدھڑن، ٹانگے ٹن
 پانچ کھلنا، (معا) بھیت ظاہر ہونا، پول کھلنا
 پانچ کھول دیون، (معا) دیکھو: پانچ کھولن
 پانچ کھولن، (معا) راز کھولن، پول کھولن، بھاغ اُبھرن
 پانچ کھولنا، (معا) بھیت دسنا، پول کھولنا
 پانچ لاؤن، (معا) دیکھو: پانچ لاؤنا
 پانچ لاؤنا، (معا) 1- سونے یاں چاندی دا ملمع چاڑھنا 2- ٹانکا لاؤنا
 3- جھوٹھ بولن
 پانچ لگن، (معا) دیکھو: پانچ لگنا
 پانچ لگنا، (معا) ٹانکا لگنا، جوڑ لگنا، وگی: کیوکر پانچ لگے مَن ثابت
 جے سولائے اکھڑے (میاں محمد بخش)
 پانچ لوٹا، (معا) دیکھو: پانچ لاؤنا
 پاچا: (ند) 1- اک رکھ داناں 2- (مفت) پاجی، بدمعاش
 پاچامہ: (فا، ند) ازار، پچامہ، شلوار
 پاچل: (مفت) ٹٹ کے جو یا ہو یا، گنڈھیا ہو یا، جوڑ
 پاچن: (مو) پاجی دی مونٹ
 پاچنا: (فم) ٹانکا لاؤنا، چھیک بند کرنا
 پاجی: (ہ، مفت) 1- شرارتی، لچا، پکھنڈی 2- کمیہ، گناہ گار 3- بخیل،
 شوم

ٹٹ جاوَن
 پانچ اُدھڑن، (معا) 1- پول کھلن، بھیت کھلن 2- گنڈھ کھلن
 3- ٹانگے ٹن
 پانچ اُدھڑ دیون، (معا) دیکھو: پانچ اُدھڑن
 پانچ اُدھڑن، (معا) 1- بھیت کھولن، پول کھولن 2- بنجے اُدھڑن،
 جوڑ دکھ کرن
 پانچ اُدھڑنا، (معا) بھیت کھولنا، پول کھولنا
 پانچ اُگھاڑنا، (معا) دیکھو: پانچ اُدھڑنا
 پانچ اُگھڑنا، (معا) بھیت کھلنا، پول کھلنا
 پانچ توڑ دیون، (معا) دیکھو: پانچ اُدھڑن
 پانچ توڑن، (معا) دیکھو: پانچ اُدھڑن
 پانچ توڑنا، (معا) جوڑ دکھ کرنا
 پانچ جوڑ دیون، (معا) دیکھو: پانچ جوڑن
 پانچ جوڑن، (معا) جوڑ لاؤن، ٹانکا لاؤن
 پانچ جوڑنا، (معا) جوڑ لاؤنا
 پانچ دس پون، (معا) دیکھو: پانچ دسن
 پانچ دسن، (معا) 1- بُرائی دسن، عیب نظر آون 2- جھوٹھ لگن،
 بہانہ لگن
 پانچ کج دیون، (معا) دیکھو: پانچ کجن
 پانچ کج لون، (معا) دیکھو: پانچ کجن
 پانچ کجن، (معا) پردہ پاون، عیب لکاون
 پانچ کجنا، (معا) عیب ڈھلنا، پردہ پاون، وگی: پانچ اساڈے کجوں

پاڈ: (فہم) پاڈن مصدر توں امر، دیکھو: پاڑ

پاڈا: (ند) 1- شیخی مارن والا، اپنی دڈیاں آپ کرن والا، ہی 2- پڈ

مارن والا، پڈ و 3- کٹا، مجھ دا بچہ 4- چھوٹے تہ دانا 5- محازا:

چالاک، شوخا، آپ بد را 6- ڈرپوک

پاڈن: (مصدر) دیکھو: پاڑن

پاڈو: (ند) دیکھو: پاڈا

پاڈھا: (ند) 1- دریا دے دونوں کنارے 2- آر پار، واریار

پاڈی: (مو) دیکھو: پاڈا، جیدی ایہ تانیٹ اے

پاڈیاں مارنا: (مخا) پھڑ مارنا، شیخی مارنا

پار: (فم) 1- اودھر، اوس پاسے 2- دریا یاں وادی دا پرلا پاسا، دریا

دے دوجے پاسے 3- کسے تھاں دا پرلا پاسا، پرلے پاسے، دگی:

’ہن پار لنگھن نوں کھلی آں‘ (نبھے شاہ)

پار آپار، (ند) 1- دریا دے دونوں کنارے 2- آر پار، واریار

پار اتار، (ند) دریا دے دونوں کنارے، اُرار مار

پار اتارا، (ند) کلیان، بخشن، مُکتی، دگی: ’تارے جس ول مہری

آوے کردا پار اتارے‘ (سیف)

پار اتارا کرنا، (مخا) تارنا، مُکتی بخشا، کلیان کرنا

پار اتارن، (مخا) 1- ندی توں پار کرنا، دوجے کنڈھے لگ جانا

2- اخیر تک نال رہنا 3- مرجانا

پار اترنا، (مخا) کم سرے پرہ جانا، کسے کم وچ کامیابی حاصل

کر لینا

پار ارار، (فم) اُرلاتے پرلا پاسا، دوویں پاسے

پار برہم، (ند) پر ماتما، واگور

پار بساندے، (فم) دتھوں تک اپنی واہ چلے

پار بلاونا، (مخا) جانوں مار مُکاونا

پار بولنا، (مخا) مرجانا

پار پاونا، (مخا) تہہ تک پہنچنا، اصلیت دا پتا لاونا

پار بکجن، (مخا) چھٹکارا پانا

پار بچاون، (مخا) پار لاون، بٹے لاونا، کم نوں انجام تیک پہنچانا، ندی

توں پار کرنا

پار تھیون، (مخا) پار ہونا، چھٹکارا پانا

پار درشک، (ہ، صفت) جو آر پار دیکھ سکے

پار درشی، (ہ، صفت) جس وچوں آر پار دیکھیا جاسکے، شفاف،

Transparent

پار دی کندھی لگن، (مخا) منزل پانا

پار کرنا، (مخا) 1- وچوں لنگھنا یاں لنگھادنا 2- تار دینا 3- مار مُکاونا

4- چٹنا، کامیاب ہونا

پار گامی، (صفت) 1- سنسار ساگر توں تر کے لنگھن والا، دُنیا چھڈ

جان والا 2- پار پہنچاؤن والا

پار گرامی، (صفت) دیکھو: پار گامی

پار لاون، (مخا) 1- دوسرے کنڈھے اپڑاون 2- کامیابی نال کم

پورا کرن 3- توڑ اپڑاون 4- مار مُکاون

پار لگن، (مخا) 1- دوجے کنڈھے اپڑن 2- کم پورا کرن وچ

کامیاب ہون 3- مرجاون 4- توڑ اپڑن

کے انیم کڈھن دی حالت 3- چٹڑ، دوتی
پاجھ: (نم) 1- چٹھ 2- پچھوں، مگروں، دنگی: 'جو بن کھو' پاجھ
'بھوتانی' (بابا فرید)

پاخانہ: (فا، ند) 1- نئی خانہ، طہارت خانہ 2- جھاڑا 3- نئی
پاخانہ دھونا، (حما) نئی کرن مگروں بچے دی پاخانے والی تھاں دھونا
پاؤ: (ند) 1- پیر، چرن 2- چھند دا اک چرن، پد 3- کسے چیز دا چوتھا
حصہ 4- کسے چیز دا اٹھلا حصہ 5- 'ہاڈا وگاڑ، رتخ

پادگھا برا، (ہ، صفت) ڈراکل، ڈرپوک، بُو دل
پادارتھ: (ند) 1- لفظ یاں فقرے دے معانی 2- برکت، نیکی اچھائی
3- نعت، مزیدار چیز 4- مال، دولت

پاداش: (فا، مو) بدلہ، عوض، کسے عمل دا بدلہ، سزا
پادری: (ند) عیسائی دھرم دا پروہت یاں واعظ، قادر، باپ
لاٹ پادری، (ند) وڈا پادری

پاؤڑ: (صفت) 1- بہت زیادہ پدن والا 2- ڈراکل، ڈرپوک 3- موٹا
تے تھوٹھا

پاؤڑی: (صفت) دیکھو: پاؤڑ
پادشاہ: (فا، ند) پاتشاہ، بادشاہ، حاکم دنگی: 'صحت توں بناں پادشاہے
نصیب، صحت ہے تاں وڈ بھاگ، چاہے غریب'

پادشاہ زادہ، (فا، ند) بادشاہ زادہ، شہزادہ، بادشاہ دا پتر
پادشاہ زادی، (فا، مو) بادشاہ زادی، شہزادی، بادشاہ دی پتری
پادشاہی: (فا، مو) دیکھو: پاتشاہی، دنگی: 'ہوئے فارغ کا ڈھی عمرے
مراجی شراب شند تھی پادشاہی' (غلام رسول)

پاڈک: (ند، صفت) چوپایہ، پیراں والا
پاڈکا: (مو) کھڑاواں، پیر، تھی
پاڈل: (ند) اک رکھ جس دی لکڑی پکلی اتے عمارتاں لئی چنگی سمجھی
جاندی ہے

پاڈن: (مصدر) 1- ہارن، ہارن 2- گوز مارن، بوجھن
پاڈو: (مو) دیکھو: پاڈکا
پادھ: (لہند، ند) نکھیڑا، ریڈکا

پادھ پٹنا، (حما) ریڈکا پاڈنا، جھگڑا کھڑا کرنا
پادھا: (ند) 1- پاندھا، پنڈت 2- اُستاد 3- مسافر، پندھ کرن والا
پادھانہ چکھن، (حما) دیکھو: پادھانہ چکھنا
پادھانہ چکھنا، (حما) دیر نہ لاونا، چرن نہ لاونا
بتر پنگی پئی، پادھا چکھن کیوں گئی، (اکھا) جدوں ایہہ دشنا
ہوئے کہ صاف واپرن والی گل پارے صلاح مشورے دی کوئی لوڑ
نہیں ہوندی اوہوں کہندے نیں

پادھاٹو: (ند) دیکھو: پادھری
پادھر: (ند) 1- گراں، پنڈ، رستہ، مارگ 2- راہ پاؤن والا، رہنما
پادھری: (ند) پاندھی، راہی، مسافر، پندھ کرن والا

پادھی: (لہند، مو) ضلع ساہیوال وچ ہون والی کنک دی اک رسم
پادی: (ند، صفت) 1- پانی دے جانور 2- پیراں والا، چوپایہ، ڈنگر
3- بُو دل، ڈرپوک، ڈراکل

پادیا: (ند، صفت) 1- پیرھون لئی درتیا جاوَن والا پانی 2- ڈراکل، ڈرپوک
3- پدن والا

بھرن

پاراچڑھ جاوَن، (محا) دیکھو: پاراچڑھن

پاراچڑھن، (محا) غصہ چڑھن، جوش آوَن

پاراڈھل جاوَن، (محا) دیکھو: پاراڈھلن

پاراڈھلن، (محا) غصہ ٹھنڈا ہو جاوَن، غصہ گھٹ جاوَن

پارامارن، (محا) 1- جڑی بوئیاں تے اگ دی مدد نال پارے دی

اتھرائی ٹوں ختم کر کے اوس دی تاثیر بدلن تے بطور دوائی کھادون

جوگ بناوَن 2- غصے تے قابو پاوَن

پارامرن، (محا) غصہ جاندار ہون، غصہ لبہ جاوَن

پاراہوون، (محا) 1- بہت پھر تیتلا تے ہوشیار ہووَن 2- غصے والا

ہوون

پارات: (مو) پرات، وڈی تھلی

پارار: (فا، مذ) 1- پچھلا 2- پچھلا ورھا، پرار

پارالی: (مو) چاول دی پارالی، ٹوڑی

پاراوت: (مذ) 1- اک قسم دا آہوس 2- اک قسم دا کبوتر 3- اک قسم دا

سپ 4- ایک پہاڑ 5- اک قوم، اک دیوتا

پاراین: (مصدر) 1- پار اترن 2- پران نوں لگاتار پڑھن 3- تکمیل،

پورنتا

پاربت: (ہ، مذ) دیکھو: پربت

پاربتی: (ہ، مو) پہاڑ دی دھی، مراد پاروٹی جو کہ شو دی تیویں اے،

پریتی

پاربرہم: (مذ، صفت) 1- اعلیٰ روح 2- برہماجی

پار بھدر: (ہ، مذ) 1- ڈھاک دا رکھ 2- نم دا رکھ 3- چیز دے رکھ

دی اک قسم 4- اک راجا تے اوس دے دارا حکومت دانان

پار پنتھک: (مذ، صفت) بٹ مار، ڈاکو، ٹیرا

پارت: (مو) 1- تجویز 2- کفالت، امان، تحفظ، سپردگی

پارت ڈیون، (محا) ذمہ داری دینا، کسے دے حوالے کرنا

پارتنتھیا: (مو) 1- متھے دا اک گہنا 2- وال بنھن والا موتیاں دا ہار

پارتوشک: (صفت) 1- لذت بخش 2- تسلی بخش 3- انعام، شکرانہ

پارتھ: (مذ) 1- ارجن 2- ہندوؤاں دیاں پاراں مقدس کتاباں

پارتھو: (ہ، صفت) 1- زمین، دھرتی 2- زمین وچوں لگیا ہویا، زمین

تے رہن والا 3- مالک، دُنیا دا بادشاہ 4- مٹی دا بھانڈا 5- اک ذات

تے اوس ذات دا بندہ

پارٹ (Part): (انگ، مذ) ڈرامے وچ کسے اداکار نوں کھینڈ ائی

ملیا ہویا اوس دا کردار

پارٹنر (Partner): (انگ، مذ) حصے دار، بھائی وال

پارٹی (Party): (انگ، مذ) 1- ٹولی، منڈلی، ذل، دھر، دھڑا

2- جماعت (سیاسی، مذہبی وغیرہ) 3- دعوت

پارٹی باز، (مذ، صفت) کسے اک دھردی حمایت کرن والا،

دھڑے باز

پارٹی بازی، (مو) کسے اک دھردی حمایت دا عمل، دھڑے بازی،

دھڑے بندی

پارٹی حکومت، (مو) جمہوریت وچ اوہ حکومت جو کسے اک

جماعت دی ہوندی ہے

پارلگنا، (مخا) 1- دریا، ندی وغیرہ دے پرلے کنڈھے پہنچنا

2- خر جانا

پارلنگھاون، (مخا) کامیاب کرنا

پارلنگھن، (مخا) دیکھو: پارلنگھنا

پارلنگھنا، (مخا) 1- دریا یاں ندی وغیرہ دے کنڈھے تے پہنچنا

2- نجات پالینا، وگلی: آہندا لوہار اک دیہاڑے پارلنگھ جاندا، کچکا

پھدھ کے بنی دی تاردا (ہا-ڈھو)

پارلوکک، (مفت) پرلوک دے متعلق، اگلے جہان دی بابت،

آخرت دے متعلق

پارلے جاون، (مخا) 1- دُوبے کنڈھے اڑاون، پار اُتارن

2- توڑ چاڑھن 3- کامیاب کرن

پار مارٹھک، (ہ، مفت) 1- اعلیٰ، لائق 2- لوکاں نوں فائدہ

پہنچاؤن والا 3- واقعی، حقیقی

پارلنگٹنا، (مخا) اک پاسے توں دُوبے پاسے نکل جانا

پار وار، (نم) دریا یاں ندی دے پرلے پاسے، دُوبے جے

پار والا، (ند، مفت) اوہ آدمی جو دریا دے پرلے پاسے رہندا

ہو دے

پار وساونا، (مخا) حدوں پرے واہ لاہونی، پورا زور لاونا

پار ہو جاون، (مخا) 1- کامیاب ہو جاون 2- کم مکمل ہو جاون،

مر جاون

پار ہونا، (مخا) مرجانا

پار ہوون، (مخا) 1- عبور ہوون 2- کم پورا ہوون 3- مرجاون

پارم پار، (مفت) پرلے پارتوں وی دُور

سختی دا بیڑا پار ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ چنگے عمل

کرن والے نوں اپنے چنگے عملاں دا پھل ضرور ملدا ہے، اودوں

کہندے نیں

پار: (فا، ند) بیتیا ہویا، پچھلا

پار سال، (ند) پر سال، پچھلا سال

پارا: (ند) اوس طرف والا، اوس کنارے والا، پرلا پار، انت

پارا پار، (نم) 1- دُوبے پاسے، دُوبے کنڈھے تے 2- آر پار

پاراوار، (ند) 1- حد، سیما 2- پرلا تے اُرلا کنارہ

پارا: (ہ، ند) دیکھو: پارہ

پارا اُتر جاون، (مخا) دیکھو: پارا اُترن

پارا اُترن، (مخا) غصہ ٹھنڈا ہوون، جوش ختم ہوون

پارا اُچا ہو جاون، (مخا) دیکھو: پارا چڑھن

پارا اُچا ہوون، (مخا) دیکھو: پارا چڑھن

پارا اُڈ جاون، (مخا) دیکھو: پارا اُڈن

پارا اُڈا دیون، (مخا) دیکھو: پارا اُڈاون

پارا اُڈاون، (مخا) 1- پارے نوں گرم کر کے ہوا بنا دیون 2- غصہ

ٹھنڈا کر دیون

پارا اُڈن، (مخا) 1- اگ تے پانی دا نہ ٹھہرن 2- اگ توں ڈاڈا ہانکر

جاون پاروں غصہ ٹھنڈا ہو جاون

پارا بھر دیون، (مخا) دیکھو: پارا بھرن

پارا بھرن، (مخا) 1- غصہ دواون، بھکھاون 2- وزنی کرن 3- کن

ناں 2- باراں سنگھے دے چڑے دی بنی ہوئی شے

پارشو: (نڈ) 1- دکھی، پبلی، پاسا 2- مزی ہوئی چھری 3- بندھ مذہب دے اک تیرتھنر (گورو)

پارشوک: (ہ، صفت) بھائی وال، طرف دار، حمایتی، ساتھی

پارک: (صفت) 1- پاک کرن والا 2- راکھی کرن والا 3- جاؤ، واقف 4- لائق، قابل

پارک (Park): (نگ، نڈ) شہر وچ چھڈی ہوئی کھلی تھاں جتھے کئی مٹھل بوئے اتے فوارے لگے ہوندے نیں، جتھے لوک ہوا خوری لئی جاندے نیں

پارکنگ (Parking): (انگ، مو) کاراں، موٹر سائیکلاں، سائیکلاں یاں بساں وغیرہ نوں تھوڑی دیر واسطے کدھرے کھڑا کرن دا عمل تے تھاں

پارکھ: (نڈ، صفت) ویکھو: پارکھو

پارکھو: (نڈ، صفت) پرکھن والا، نقاد، جاچن والا، امتحان لین والا، محقق

پارکھی: (نڈ، صفت) ویکھو: پارکھو

پارکھیا: (نڈ) پرکھن والا، محقق، نقاد

پارگ: (نڈ، صفت) 1- اُترن والا، پار جان والا 2- کاریگر، ماہر

3- کال، ہادی، قادر، پار پہنچاؤن والا

پارگت: (نڈ، صفت) 1- مرن والا، فوت ہون والا، مرحوم 2- نیک،

پاکباز، متقی 3- خیریں پار اُترن والا

پارلا: (نم) 1- پرلے پاسے دا، اوس پار دا، اوس پاسے والا 2- ساہنے

والا، ساہنے دا علاقہ

پارلی: (مو) 'پارلا' دی تانیف، ساہنے والی، اوس پاسے والی، دُوبے کنڈھے ول دی

پارلے: (صفت) 1- پرلے، دُوسرے پار 2- اوس پار والے، ساہنے والے

پارلیمنٹ (Parliament): (انگ، مو) 1- کسے مُلک دے چنے ہوئے نمائندیاں دی قانون ساز اسمبلی 2- دُنیا دے بہت سارے

جمہوری مُلکاں دی قومی اسمبلی لئی درتیا جان والا سانجھاناں

پارلیمنٹری (Parliamentary): (انگ، صفت) پارلیمنٹ دے متعلق، پارلیمانی

پارلیمنٹری سیکرٹری (Parliamentary Secretary)،

(انگ، نڈ) صوبیاں یاں وفاق (مرکز) وچ قانون ساز اسمبلیاں

اتے کابینہ وچ رابطے دی ذمے داری نبھاؤن والا سیکرٹری

چیف پارلیمنٹری سیکرٹری (Chief Parliamentary

Secretary)، (انگ، نڈ) صوبیاں اتے مرکز وچ قانون ساز

اسمبلیاں اتے وفاقی کابینہ وچ تال میل رکھن والا سیکرٹری

پارم پار: (صفت) پرلے کنارے توں وی دور، پار

پارما تھک: (ہ، صفت) 1- من بھادنا، من پسند دا، مرضی دا 2- ودھیا،

چنگا، اعلیٰ 3- اصل، ضروری، لازمی 4- راستی تے صدق دے متعلق

پارمپریہ: (ہ، صفت) آباؤ اجداد ولوں آیا ہويا، خاندانی، موروثی

پارن: (ہ، مو) ہندوؤاں وچ ادھ لنگر جیہڑا ایت (روزہ) مُکُن توں

بعد دُوبے دن کھایا جاوے

پارنا: (نڈ) آسرا

پارٹیشن (Partition): (انگ، مو) وڈ، بؤارا

پارجات: (ند) 1- ڈھاک دا درخت 2- جنت دے پنج درختاں

وچوں اک دانان 3- اک رشی 4- کئی کتاباں دے ناں

پارجا یک: (صفت) 1- پاپی، گناہگار، مجرم 2- زانی، زناکار، جار

پارچ: (ند) دیکھو: پارک

پارچا/پارچہ: (فا، ند) لیر، کپڑا

پارچہ بانف، (فا، ند) جولاہا، کپڑا بنن والا

پارچہ فروش، (فا، ند) کپڑا دین والا، بزاز

پارچھا: (ند) دیکھو: پارچہ

پارخ: (ند) دیکھو: پارک

پارو: (ند) اک مشہور وزنی دھات، پارہ، سیما

پاردارک: (ہ، صفت) بدکار، پاپی، گناہگار

پاردراکی: (ہ، صفت) دیکھو: پاردارک

پارس: (ہ، ند) 1- اک روایتی پتھر جس بارے مشہور اے کہ اوہ جیہڑی

شے نال لگ جائے اوہنوں سونا بنا دیندا اے 2- بہت چنگا، خلی

3- دلی، پیر 4- اکسیر 5- پختہ، غیر فانی، مضبوط، ہکا کفا، دگلی: موتی

چونی پارس پائے (پلھے شاہ)

پارس بن جاو، (حما) 1- نیک تے پرہیزگار بن جاو 2- کے

فنن یاں ہنر وچ بہت مہارت حاصل ہو جاو

پارس ناتھ، (ند) جین مت دے تپیوں (23) تیر تھنکر (گورو)

پارس: (فا، ند) 1- فارس، ایران دا وڈا ناں، دگلی: کٹ منازل رات

نوں پونے پارس رخام (مولوی غلام رسول) 2- اک رکھ

پارس پیل، (ند) اک رکھ دانان

پارسا: (ند) دیکھو: پاڑچھا

پارسا: (فا، صفت) پاپ توں بچن والا، صاف دل

پارسائی: (فا، مو) پارسا ہون دی حالت، پورتتا، دگلی: پڑ دے دی

کہندے لوکی، جھوٹھی اے پارسائی

پارسل (Parcel): (انگ، ند) کے چیز اُتے کاغذ یاں کپڑا لپیٹ کے

اتے اُپرتوں بندھ کے ریل یاں ڈاک راہیں بھیجن لئی بنایا گیا

چھوٹا بندل

پارسل گڈی، (مو) اوہ گڈی جس وچ ودھیرے ڈبے تاں مال

گڈی دے ہون، پرگجھ ڈبے سواری گڈی دے ہون

رجسٹرڈ پارسل (Registered Parcel)، (انگ، ند) اوہ

پارسل جو ڈاک راہیں رجسٹر کروا کے بھیجیا جاندا ہے

ریلوے پارسل (Railway Parcel)، (انگ، ند) اوہ پارسل

جو ریل راہیں بھیجیا جائے

پارسن: (مو) پارسی آدمی دی عورت، پارسی ذات دی عورت

پارسی: (فا، ند، صفت) 1- پارس دیس دا وسنیک 2- ایران دی قدیم

آتش پرست قوم جیہڑی مسلماناں دے ایران نوں فتح کرن مگروں

اپنا دیش چھڈ کے بھارت وچ بمبئی، گجرات وغیرہ دے علاقے

وچ دس گئی سی، دگلی: مست کھوہاں تھیں پارسی اگے کھڑا شیر (مولوی

غلام رسول) 3- (مو) پارس دیش دی بھاشا، فارسی

پارسیک: (ند، صفت) فارسی دا عالم

پارشت: (ند) 1- پنج پاندوواں دی سبھی تیویں دروپی نوں دتا گیا

نُون، نمک

پاروں آیا بابا دھتا، سر مُنا کے پچھانہ نُون بھتا، (نُجھارت)

وڑیواں، بنولا

پاروں آیا بابا لشکری، جاندا جاندا کر گیا مشکری، (نُجھارت)

ڈیکھوں، بھونڈ، جھوڑی، بدل

پاروں آیا بابا لودھی، چھ مُنگاں تے ستویں (اک) بودی،

(نُجھارت) تکزئی

پاروں ونج بہن، (مخا) وکھ ہو جانا، ناراض ہو جانا

پارہ: (فا، ند) 1- اک مانع دھات جیہڑی پانی توں ساڈھے 13 مُنا

بھاری ہوندی ہے، سیما، وگی: 'دل دا پارہ صورت نوری، مکھووی

دیہہ چمکدا' (کُل) 2- نونا، ٹکڑا، جُز، حصہ، کتاب دا حصہ 3- جوڑ،

پیوند، گانڈھا، ناٹکا 4- تبرک، تحفہ 5- قرآن مجید دا کوئی تہواں

(30 واں) حصہ

پارہ اُچّا ہونا، (مخا) غصہ چڑھنا

پارہ بھریا ہونا، (مخا) 1- بہت بھاری ہونا 2- بہت بکھر تِلا ہونا

پارہ، (فم) ٹوٹے ٹوٹے، ٹکڑے ٹکڑے، بھیتی بھیتی، وگی:

'جیس لڑیوں ایہہ موتی ڈگا، ہوسی پارے پارے' (سیف)

پارہ پارہ کرن، (مخا) 1- ٹوٹے ٹوٹے کرنے 2- دل توڑ دیون

پارہ پارہ ہوون، (مخا) 1- ٹوٹے ٹوٹے ہوون 2- اندروں بکھر

جاون 3- دل ٹٹ جاون

پارہ تیز ہو جانا، (مخا) دیکھو: پارہ اُچّا ہونا

پارہ چڑھنا، (مخا) پارہ اُچّا ہونا، غصے دج آنا

پارہ مارنا، (مخا) پارے دا کشتہ بناونا

پارہ: (ند) دیکھو: پہر

پارہا: (ند) پہرا، چوکیداری، پہرے داری

پارہا ڈیون، (مخا) پہرے داری کرنا

پارھی: (مو) پہرہ، پہری

پارھے والا: (صفت) پہرے دار، چوکیدار

پاری: (مو) 1- کاٹھ دے جس بھانڈے وچ ویلے توں روہ نکل کے

پیندی ہے 2- چھوٹا لپا 3- مٹی دا چھوٹا گھڑا 4- لکڑ، ٹین وغیرہ دا بنیا

اوہ چورس اُچے کنڈھیاں والا چوبچہ جس وچ ہلٹ یاں ٹنڈاں دا پانی

پیندا ہے تے فیر پاڑجھے راہیں نہر وچ جا پیندا ہے 5- درمیانے

درجے دی کپاہ 6- ہولے میل دا پارہ 7- واری

پاری پون، (مخا) راس آنا

پارے: (ند) دریاواں دے کنڈھیاں تک اک جھاڑی جیہڑی بہت

ساریاں تھاواں تے دریائے سندھ تک عام ملدی ہے، ایہہ عام

طور تے بھنڈاں دی شکل وچ ملدی ہے، کُکڑ

پاریا: (صفت) پار دا رہن والا، دریا دے دوسرے کنارے رہن والا

باشندہ

پاریشد: (ہ، ند) مجلس وچ رہن والا

پارکھ: (ند) دیکھو: پارکھ

پاریندر: (ہ، ند) 1- بیر شیر 2- اژدھا

پارینہ: (فا، ند) قدیم، پُرانا، گُوریا ہویا

پاڑ: (فعر) 1- 'پاڑن' مصدر توں فعل امر 2- (ند) کھپا، مگھورا، نقب،

پارنا: (نغم) 1- پالنا، پرورش کرنا 2- پادنا (فکر وغیرہ) 3- حاصل کرنا 4- پورا کرنا، ختم کرنا، انجام دینا

پارنا یہ: (ہ، مو) اودہ جائیداد جیہوی جی بھین ٹوں ویاہ شادی تے اپنے مایاں وٹوں لٹھے

پارنتا: (ند) دیکھو: پورنتا

پارنگت: (صفت) 1- پورا عالم، دانشور 2- پار گیا ہویا، پار مٹنچیا ہویا 3- مٹتی، موکھ، بخشش

پارو: (ند) پہارو، بھید بکری

پارو/ پاروں: (نم) 1- سامنے توں، اوس پار توں، اوس پاسیوں،

پرلے پاسیوں 2- واسطے، لئی 3- وٹوں، طرفوں

پارو پاری، (نم) وارد واری

پارو پاری: (مو) تیلیاں داتیل بھانڈا، پرناٹا

پاروت: (ہ، ند، صفت) 1- پریت، پہاڑ، کوہ 2- پریت دے متعلق،

پہاڑی، پہاڑی علاقے دارہن والا

پاروت: (مو) 1- نم 2- دھریک 3- بکائن

پاروتی: (ہ، مو) 1- خو 2- شو جی دی پتی، ڈرگا دیوی 3- پہاڑ دی

دی، پاربتی 4- ندی، دریا 5- دودھی دی تیوں، گولن 6- اک قسم

دی مرچ

پاروسی: (ند) دیکھو: پڑوسی

پاروں: (نم) 1- دریا دے پرلے پاسیوں، پار توں، پرلے کنڈھے

توں، پچھلے سال توں 2- وٹوں، طرفوں، دے کارن، وگئی: گلہ الانہا

بھنڈی خواری یار دے پاروں سیبے ہو (باہو)

پاروں آئی اک کلتار، دیندے آوے جھیاں، جے میں اودیاں گکیاں کئی سوتے کئی ویہاں، (بجھارت) جلا بیاں دی گج

پاروں آئی دوکئی، اُس دی گل کسے نہ مٹی، (بجھارت) جندرا

پاروں آئی رن، اُس پٹ کھڑیا کن، (بجھارت) چابی

تے جندرا

پاروں آئے پائے، اوہناں دے سر (سنگ) کٹائے،

(بجھارت) سنگھاڑے

پاروں آئے ترے بگھیاڑ، اوہناں دے سر تے اک تراز،

(بجھارت) چلتھاتے توا

پاروں آئے دو ملنگ، ساویاں ٹوپیاں پیلے رنگ،

(بجھارت) نمتا

پاروں آئے دو ملنگ، ساویاں ٹوپیاں کالے رنگ،

(بجھارت) بیگن، بتاؤں

پاروں آئے سر جے، کھاون والے پُستے جے، میں پکاواں

سوار سوار، اوہناں کھادیاں چار چار، میں وچاری دے کیہ

دس، سیر وچوں ترے پاء رہے ودھ، (بجھارت) سرما

پاروں آئیاں دولالڑیاں کے بلا پئی چنگا بھلا گھرو تے رن

مرگئی، (بجھارت) ترکا

پاروں آیا بابا دھنا، آپ چھوٹا تے داڑھا لٹا، (بجھارت)

بھارا، جھاڑو

پاروں آیا بابا دھنا، آوندے دا متھا بھٹا، (بجھارت)

پاڑمرن، (مخا) 1- پھٹ نہ رہون 2- مورا بند ہو جاون 3- وخی

نہ رہون

پاڑمیلن، (مخا) 1- غصہ یاں رنجش مٹاون 2- ٹویا یاں مکھورا

بند کرن

پاڑمیلنا، (مخا) اختلافات دُور کرنا، غصہ یاں رنجش مٹاؤنا

پاڑنکسن، (مخا) 1- جڑھوں اکھڑن، برباد ہون، اُجڑن 2- تریڑ

آون، وِرنل پون 3- پھٹ ظاہر ہون

پاڑ نہ سکسن، (مخا) 1- بے اتفاقی نہ پاسکسن 2- وِرنل نہ کرسکسن

پاڑ نہ سکنا، (مخا) بے اتفاقی نہ پاسکنا

پاڑ وِرنل، (مخا) سنہ لگن

پاڑ وِرنل رے پچن، (مخا) بالکل برباد ہو جانا

پاڑا: (ند، صفت) 1- بل واہن ویلے سیاڑاں وِرنل جو اُن وای تھان رہ

جائے 2- دریا دے دوباں کناریاں دے وچکار دی وِرنل 3- پھٹ

4- دراڑ، تریڑ 5- گوانڈھی 6- پہاڑی کھڈ 7- پاڑن والا وِرنل: مثالا

ڈھاڑے تھیوم تھلیرے، پاڑے گزاروں جتیں دے گھر دے

(خولجہ فرید)

پاڑا پا دیون، (مخا) دیکھو: پاڑا پاون

پاڑا پاڑن، (مخا) بہت کوشش کرن

پاڑا پاڑنا، (مخا) بہت کوشش کرنا، وِرنل: دیکھو کھڈے میں پاڑے

پاڑدی، نے لکھدی تے ناگ لتاڑدی (شاہ حسین)

پاڑا پاون، (مخا) 1- لگوی دا انڈے دین توں رہ جاون، وقفہ

پاون 2- پھٹ پاون 3- دُور کرن

پاڑا پاون، (مخا) پھٹ پاون

پاڑا پچن، (مخا) 1- پچا کڈھن، کم نیڑن 2- بہت کوشش کرن

پاڑا پون، (مخا) 1- جدائی ہو جاون 2- پھٹ پون

پاڑا پئے جاون، (مخا) دیکھو: پاڑا پون

پاڑا پینا، (مخا) جدائی ہو جانی

پاڑا چھڈن، (مخا) 1- بل واہندیاں ویاں وِرنل وِرنل چھڈن

2- نانہ نہ کرن، وقفہ چھڈن

پاڑا دیون، (مخا) وِرنل پاون، فرق چھڈن

پاڑا کڈھن، (مخا) 1- کسے کم ٹوں بھلے اٹکے یاں چھڈے کم

ٹوں مُو وقت کڈھ کے پورا کرن 2- کوڑی کھڈن لئی تھان تھن

پاڑا کڈھنا، (مخا) کسے بھلے اٹکے یاں چھڈے کم ٹوں مُو وقت کڈھ

کے پورا کرنا

پاڑا میلن، (مخا) فرق دُور ہون، اک مک ہون

پاڑا میل دیون، (مخا) دیکھو: پاڑا میلن

پاڑا میلن، (مخا) 1- پھٹ یاں دُشمنی دُور کرنا 2- تریڑ یاں وِرنل

بند کرن

پاڑا میلنا، (مخا) پھٹ یاں دُشمنی دُور کرنا

پاڑا: (ند) 1- پالا 2- کوڑی کھڈن دے سنے

پاڑا کرنا، (مخا) کوڑی کھڈ دیاں اگلے دے سر بازی چاڑھنا

پاڑا ہونا، (مخا) کوڑی کھڈ دیاں ہارن والی دھر، سر پاڑا چڑ جانا

پاڑا ہون، (مخا) کوڑی کھڈ دیاں ہارن والی دھر سرے پاڑا

چڑھ جاون

لنگار، ڈوگھا، کھوہ دا ٹویا، وگئی: 'جیہا چورنوں تھرے دا کھڑک پنچے
 جھڈ فُرے ہے سنہ دا پاڑ میاں 3- وٹھ، وِزل 4- پھٹ، گھا، سٹ،
 پٹ، بلاڑ 5- کپڑے وچ ڈا سارا چھیک جو پھٹ جان پاروں
 ہوندا اے 6- کپڑا پاٹن دی آواز 7- ہل دی بنائی ہوئی کھیل
 8- گوانڈھ، ہمسائیگی 9- بچوہ، منڈھ 10- دُوری 11- تریڑ
 12- بھر بھری زمین، خیر، زمین وچ حد بندی دی ڈونگی لکیر
 13- زمین وچ موسم دا پہلا ہل چلاون 14- جھاڑی وچ چوراں
 دے لکَن والا سُوراخ 15- کھوہ دی ریتلے حصے تک کھدائی کر کے
 کھڈا بناون دا عمل 16- دکھریاں 17- دریا دا بیٹ
 پاڑ آون، (حما) مصیبت آون، آفت آون
 پاڑ پا دیون، (حما) دیکھو: پاڑ پاون
 پار پائنا، (حما) گجھ پائنا
 پاڑ پاڑنا، (حما) پہلی واری کرنا
 پاڑ پاون، (حما) 1- پھٹ پاون، دُونہہ وِھراں وچ نفرت پیدا
 کرن، وٹھ پاون، دُور کرن، جُدا کرن 2- چیرن
 پاڑ پاؤنا، (حما) پھٹ پاونا
 پاڑ پٹن، (حما) بچوہوں اُکھیرنا، پورا تباہ کر دینا
 پاڑ پڑاوان، (حما) ظلم کرنا
 پاڑ پڑسِن، (مو) محلے وچ گجھ وٹھ تے رہن والی عورت
 پاڑ پون، (حما) 1- جُدائی ہون، جھگڑا ہون 2- صدمہ ہون،
 مصیبت پون 3- نفرت پیدا ہون، پھٹ پون 4- دراڑ پون،
 وِزل آون

پاڑ پے جانا، (حما) پھٹ پینا، وگئی: 'بھراواں بھراواں وچ جدوں پاڑ
 پے گئی، تاں وڈیاں گھرائیاں دی پکی چھت ڈول گئی' (امرتا پریم)
 پاڑ پے جاون، (حما) دیکھو: پاڑ پون
 پاڑ پینا، (حما) 1- زخم پینا 2- نفاق پینا 3- فرق رہ جانا
 پاڑ تے رَمبار کھن، (حما) بہت نقصان دینا
 پاڑ چھڈن، (حما) 1- وِزل جھڈ کے ہل واہن 2- لیر لیر کر دیون
 3- چیر چھڈن
 پاڑ دینا، (حما) سنہ مارنا، نقب لاؤنا
 پاڑ دیون، (حما) 1- سنہ مارن، نقب لاون 2- دوہاں وِھراں دی
 آپس وچ پھٹ یاں جھگڑا پوا دیون 3- نکھیڑ دیون، جُدا کر دیون
 4- پاڑ چھڈن
 پاڑ کدھن، (حما) جڑھوں اُکھیرنا
 پاڑ کھاٹو، (صفت) 1- درندہ 2- وحشی، بد مزاج، پاڑ کھاون والا
 پاڑ کھول دیون، (حما) دیکھو: پاڑ کھولن
 پاڑ کھولن، (حما) 1- کھوپڑی بھن دیون 2- مگھورا کھولن، مورا کرن
 3- سنہ مارن
 پاڑ کھولنا، (حما) کھوپڑی بھن دینا
 پاڑ کے کھانا، (حما) 1- وڈھن نوں پینا 2- لہو چوسنا
 پاڑ لگ وُجھن، (حما) پیر جم جانا
 پاڑ مارن، (حما) 1- سنہ لاون، مگھورا کرن 2- ٹویا کدھن 3- نہر
 یاں کھالے ٹوں توڑ لون 4- پھٹ پاون
 پاڑ مارنا، (حما) سنہ لاؤنا

پاس کرن، (حما) 1- طرفداری کرنی 2- لحاظ کرنا 3- کوئی شے اٹھے اٹھے کرنا

پاس مارن / پاس مارنا، (حما) بھار دے سببوں کے نانگے کار وغیرہ دا اک پاسے اُلر کے ڈگ پون

پاس نہ بھٹکنا، (حما) نیزے نہ ڈھکنا، وگئی: ڈور دا کوئی پہاڑیا، پھٹکے نہ اوس پاس (بھائی ویر سنگھ)

پاس نہ پینا، (حما) نہ ہونا، نہ ورتنا

پاس نہ لاونا، (حما) پاسا نہ لاونا، نہ لیٹنا، آرام نہ کرنا، وگئی: 'وکدی سراندی کدی پواندی، بستر پاس نہ لاوے' (سیف)

پاسو پاس، (نم) کول ہی، اک دو جے نال لگ کے، لاگے، کول کول، نالو نال

سارے پاس رکھنا، (حما) سھناں نال چنگی طرحاں ورتنا، ہر پاسے دا دھیان رکھنا

پاس (Pass): (انگ، مذ) 1- اوہ کاغذ جس راہیں کسے تھاتے جان

دا حق حاصل ہوندا ہے، اجازت نامہ (سینما، گڈی وغیرہ دا)

2- امتحان وچ کامیاب ہو یا ہو یا 3- قبول ہو یا ہو یا، پروان (جیوس)

بیل پاس ہونا 4- اگے کرن دا عمل، لنگھاو دا عمل، کسے نوں کوئی شے پھڑانا

پاس بک (Pass Book)، (انگ، مو) بینک یاں ڈاک خانے

وچ حساب رکھن پیسے جمع کرن اتے کڈھاو دی کتاب

پاس دینا، (حما) امتحان دینا، ہاکی، فٹ بال یاں باسکٹ بال

دیاں کھیڈاں وچ اپنے ساتھی دل گیند سٹھی

پاڑے ملاون، (حما) دوری یا فاصلے مکاتا

پاڑے میل دیون، (حما) دیکھو: پاڑے میلن

پاڑے میلن، (حما) 1- گھائے دور کرن، تیزی نال ترقی کرن

2- دشمنی مکاون، نفرت ختم کرن 3- وٹھاں جھریاں بھرن

پاڑیا: (مذ) 1- پھاڑیا، پاڑیا ہو یا، پانا ہو یا 2- کھولیا 3- صفت) بہت

پڑھیا ہو یا (طنز نال کہندے نیں) 4- پاڑ والا

پاڑیا دول، (صفت) منونہ پھٹ، بھونکا، گستاخ

پاڑیا سیا: (مذ، صفت) دیکھو: پاڑیا

پاڑیس پٹیا: (مذ، صفت) بدنصیب، تباہ حال

پاس: (فا، مذ) 1- پاسا، پہلو، کچھ، بغل، وگئی: 'ڈکھ ڈکھ اٹھن

پاس' (فرید) 2- چوکیداری، راکھی 3- کول، نیزے 4- لحاظ، ادب،

مروت 5- ویلا، گھنٹے دا چر، پہر، دن یاں رات دا چوتھا حصہ

6- خیال، طرف داری 7- (نم) نیزے 8- پاسے، دل، طرف،

سمت، لاگے دی

پاس پاس، (نم) نیزے نیزے، کول کول، لاگے لاگے

پاس پڑوس، (نم) آٹھ گواٹھ، آلا دوالا

پاس پینا، (حما) گڈے، موٹر وغیرہ دا، اک پاسے ڈگنا،

وگئی: 'نانگے یاں گڈی دا اُلٹ جانا'

پاس دار، (فا، صفت) طرفدار، لحاظ رکھن والا، حمایتی

پاس دینا، (حما) نوکری وچ حاضر رہنا

پاس رکھنا، (حما) کول رکھنا، کول رہن دینا

پاس رہون، (حما) 1- حاضر رہن 2- لحاظ رہون، لچ رکھن

پاڑاں: (مو) دیکھو: پاڑ: جیہدی ایہہ جمع اے تے بطور مونث
درتیندی اے

پاڑاں پٹن، (مخا) جڑھوں اکھیرن، ویران کرن

پاڑ چھا: (نڈ) 1- ہلٹ والے کھوہ تے لکيا لکھو یاں لوہے دا ادھ چھا

جس وچ ہلٹ ویاں ٹنڈاں دا پانی ڈگ کے نساہ وچ جاندا ہے

2- کوٹھے توں مینہ وغیرہ دا پانی باہر کدھن لئی ٹین دے ٹکڑے دا

اگانہ نوں ودھا کے لایا گیا پرتالا 3- بھٹھی وغیرہ وچوں گرم سواہ

یاں اگ کدھن لئی یاں کولا پاؤن لئی لٹی ڈنڈی والا چوڑے مونہہ دا

اک قسم دا پیلچا 4- چری لکڑ دا ڈاڈا ٹکڑا، اک اک کرنا

پاڑ چھ لہوٹا: (مخا) ٹوٹے ٹوٹے کر دینا

پاڑک: (نڈ، صفت) پاڑن والا، پاک

پاڑلی: (پو، نڈ) ہولا ہے، کھڈی تے کم کرن والے

پاڑن: (مصدر) 1- چیرن، پھاڑن 2- کھولن 3- الگ کرن، وٹھ

پادن 4- چھیک کرن، وگنی: آپے پاڑن آپے سیون آپے لاء

بجھاون: (میاں محمد بخش)

پاڑن سوکھاتے سیون اوکھا، (اکھا) جھگڑا کرنا سوکھا ہے پر نیرنا

اوکھا

پاڑنا: (فغم) دیکھو: پاڑن، وگنی: عشق دے مگر جوش ہوئے پردہ

اونہاں دا کسے نے پاڑنا کی (بوٹا)

پاڑنے: (نڈ) 1- جتن، کوشش 2- گھاٹ، خسارہ

پاڑنے پاڑن، (مخا) بہت کوشش کرن، جتن کرن

پاڑنے پاڑنا، (مخا) بہت کوشش کرنا، وگنی: مہیہ عشق تھیں پُپ

بے رہے، میری ایڈے پاڑنے کاس نوں پاڑا میں: (دا)

پاڑو: (نڈ، صفت) پاڑن والا، وگنی: ایہدا داتری نال چا ڈھڈ پاڑو سوا

اکھیاں دے وچ پوڑنے

پاڑوتا: (نڈ) دیکھو: پڑوتا، وگنی: پودا دے جیوہیاں پروان پاڑوتا

پاڑہ: (نڈ) دیکھو: پاڑا

پاڑہن: (مصدر) خوشحالی، منجھ ہو جانا

پاڑھ: (ج، مو) پہاڑی علاقہ وچ بنی ہوئی کھڈ جیہدے وچوں پانی

تیزی نال وگدا اے، پہاڑی نالہ

پاڑھا: (نڈ) اک طرحاں دا ہرن جو بھورے رنگ دا اتے دو کوٹ

اچا ہوندا ہے، وگنی: پچھتے سگ شکاری نالے پاڑھے ہرن اراٹواں

(میاں محمد بخش)

پاڑھو: (صفت) پاڑھنا (طنز نال کہندے نیں)

پاڑی: (مو) گھٹکی، اک پرندہ

پاڑے: (ج، نڈ) پاڑا توں 1- ہمسائے، گوانڈھی 2- فاصلے، وٹھاں،

دور یاں 3- اک محلے وچ، گوانڈھ وچ

پاڑے بیٹون، (مخا) دیکھو: پاڑے بیٹھن

پاڑے بیٹھن / پاڑے بیٹھنا، (مخا) لکڑی وغیرہ دا انڈیاں تے
بیٹھن

پاڑے پون، (مخا) 1- جد تیکر اپنی گل نہ منی جاوے اک ٹوٹے

وچ پئے رہن تے گجھ نہ کھاون بیون 2- ضد کرن، کھیہڑے پون

پاڑے پینا، (مخا) دیکھو: پاڑے پون

پاڑے چھڈن، (مخا) دیکھو: پاڑا چھڈن

پاسا پرتاون، (مخا) 1- ہمدردی کراون 2- پہلو بدلاون، کروت بدلاون 3- دُوبے دھڑے دا ہو جاون 4- گل دا زرخ بدن 5- پٹھلی اُتے کرن، پٹھلی اُتے ہون

پاسا پرتن، (مخا) ویکھو: پاسا پرتاون

پاسا پرتنا، (مخا) کچھ بدلنا، پاسا پٹنا، چنگی توں بُری قسمت ہونا، کسے جگت یاں ترکیب دا اُلٹ ہونا، جو کجھ ہو رہیا ہے اس نوں اُلٹ کرنا

پاسا پلٹ دیون، (مخا) ویکھو: پاسا اُلٹ دیون

پاسا پلٹ لون، (مخا) ویکھو: پاسا بدل لون

پاسا پلٹن، (مخا) 1- چنگی توں بُری قسمت ہونا 2- کسے جگت یاں ترکیب دا اُلٹا ہونا 3- جو کجھ ہو رہیا ہے اس توں اُلٹ ہونا 4- جو کجھ ہو رہیا ہے اس نوں اُلٹ کرنا

پاسا پون، (مخا) 1- مرضی مُوجب کم ہون 2- جت ہون

پاسا پوے اٹاڑی جتنے، (اکھا) جت ہار اتفاق نال ہوندى اے، ایہدے وچ کوئی کاریگری کم نہیں آؤندی یاں قسمت بدھی ہووے تے سارے کم سِدھے ہو جانداں نیں

پاسا پوے تے پھر دا اے، (اکھا) جیناں دارب سببیں کم سر جاوے تے اوہ اُت چُک لین تے کہندے نیں

پاسا پھرن، (مخا) ویکھو: پاسا بھرتا

پاسا پھرتا، (مخا) حالات بدلنا، چنگے دن آونا، دُگی: 'جھل جھل ہار نہ ہاں ہمت، ہک دن پھری پاسا'

پاسا پھیرن، (مخا) 1- زرخ موڑن 2- بے زرخ کرن

پاسا پھیرنا، (مخا) مونہہ موڑنا، (کسے چیز توں) بے زرخ کرنا پاسا پینا، (مخا) 1- اک دوئے ول پھیلنا (موئے آدمی یاں گھوڑے دا) 2- خوب موئے تازے ہونا، جت دا داہ لگنا پاسا تھلن، (مخا) ویکھو: پاسا پرتاون

پاسا تھلن، (مخا) 1- تائید کرنا، کسے دی حامی بھرتا 2- حمایت کرنا پاسا دلاون، (مخا) پچھا نہ پلٹن، پاسا پرتاون، رستا بدلن پاسا دے جانا، (مخا) اوکھے دلیے ساتھ چھڈ دینا

پاسا دے کے لنگھ جاون، (مخا) ویکھو: پاسا دے کے لنگھن پاسا دے کے لنگھن، (مخا) اکھ بچا کے لنگھن، کسے نوں ملن نوں کتراون، ولا کے لنگھن، بے زرخ کرن

پاسا دے کے لنگھنا، (مخا) 1- اکھ بچا کے لنگھنا 2- کسے نوں ملن توں کتر اونا

پاسا ڈھالنا، (مخا) 1- پاسا سُٹنا، داہ سُٹنا 2- کھیڑ چاونا 3- رٹل یاں پر پچھے دا داہ سُٹنا

پاسا سُٹن، (مخا) شطرنج چوہٹ تے اڈا کھڈا وغیرہ وچ نشانہ لاون والی کھٹی کھیڈن لئی تھلے سُٹن

پاسا کر وِجَن، (مخا) اک پاسے ہو جانا، دکھ ہو جانا، حمایت کرنی بند کر دینی

پاسا کرن / پاسا کرنا، (مخا) 1- پاسے ہٹنا، رستے توں ہٹ جانا 2- باز رہنا، حمایت ترک کرنا، دکھ ہونا

پاسا کھیڈن، (مخا) ویکھو: پاسا کھیڈنا

پاسا کھیڈنا، (مخا) 1- پاسے دی کھیڈ کھیڈنا 2- جوا کھیڈنا

پاسا اوہ جو دیوے دا حاکم اوہ دیوے نیاں، (اکھا) جدوں
ایہد دسنا ہووے کہ پاسا اوہ چنگا ہوندا ہے جو حق وچ داء سٹے اتے
حاکم اوہ چنگا ہوندا ہے جو حق وچ نیاں کردا ہووے،
اودوں کہندے نیں

پاسا بٹنا، (محا) دیکھو: پاسا وٹنا

پاسا بدل لون، (محا) 1- پہلو بدل لون 2- دُوبے دا ہو جاوَن
3- گل دا رخ بدل لون

پاسا بدلن، (محا) دیکھو: پاسا بدل لون

پاسا بدھن، (محا) 1- خوشامد کرنا 2- اپنے مطلب پاروں کسے
دے نیڑے لے آتا

پاسا بھار ہونا، (محا) کچھ مضبوط ہونا، پلا بھاری ہونا (گھولیاں
لڑائی وچ)

پاسا بھارا ہون، (محا) مضبوط ہون، پلا بھاری ہون

پاسا بٹھا پون، (محا) داء بٹھا پون، ترکیب مندی ہو جاوَن، بار
جاوَن

پاسا بٹھا پینا، (محا) 1- داؤ بٹھا پینا 2- تقدیر مندی ہو جانا، بار
جانا، وگئی: 'تے ایوں کر پیا چٹھیاں دا پاسا بٹھا' (چٹھیاں دی وار)

پاسا پٹے تے اتاڑی جتے، (اکھا) بُوئے وچ جت ہار دا تعلق عقل
یاں بے عقلی نال نہیں ہوندا، ایہدے وچ بڑے گھاگ جواری ہر
جاندے نیں تے اتاڑی جت جاندے نیں، جدوں رب سہیں
سدھیاں پئے جان تاں جی جی کوئی اہمیت نہیں رکھدا
پاسا پرت لون، (محا) دیکھو: پاسا بدل لون

پاس کرنا، (محا) 1- بکرا ذبح کرن توں مگروں اوس دیاں پچھلیاں
لتاں توں کھل لاہنا 2- سڑک اُتے چل دیاں اگلی سواری موٹر ٹانگا
وغیرہ توں اپنی سواری اگے لگھاونا

گیٹ پاس (Gate Pass)، (انگ، مذ) سینے وغیرہ وچوں

تھوڑی دیر لئی باہر آوَن تے ملن والا داخلے دا کارڈ وغیرہ

پاسا: (مذ) 1- پانسا، لکڑی یاں ہڈی دے لئے ٹکڑے جیناں اُتے گنتی

دے نقطے اُکرے ہوندے نیں، ایہناں نال چوڑاں تے ہو رکئی

قسم دیاں کھیڈاں کھیڈیاں جاندیاں ہن 2- جوا 3- موٹی جی دی

شکل دی نالی جیویں پانے دا سوتا، خالص سونے دا اک چوکونہ ٹکڑا جو

تول وچ چھپی تولے چار ماشے دا ہوندا ہے 4- قسمت دے خلاف

کچھ نہ ہونا 5- طرفے، ول 6- لانبھ 7- ہاسی، کھونجا 8- دکھی، کچھ

9- دھڑ، کچھ، دھڑا، وگئی: ڈٹھا پاسا بیٹھ دا اوسدا لے آزار (مولوی

غلام رسول) 10- کنارہ، کنڈھا

پاسا اُلٹ پون، (محا) 1- مرضی توں اُلٹ کم ہون، تدبیر ہارن

2- بیٹھلی اُتے ہو جاوَن، تباہی لٹھ جاوَن

پاسا اُلٹ دیون، (محا) 1- ہرا دیون، مات دے دیون 2- تباہ

کرن، ستیاناس کرن، خراب کرن

پاسا اُلٹا پینا، (محا) بازی ہر جانا

پاسا اُلٹن، (محا) 1- تدبیر وگزن، ہار ہون، چنگی توں بُری قسمت

ہون، کسے ترکیب دا اُلٹ ہون 2- بیٹھلی اُتے ہوون، تباہ

ہون، ستیاناس ہون

پاسا اُلٹنا، (محا) دیکھو: پاسا اُلٹن

پاڻڻا/پڻا: (ند) 1- اک پاسه هونا، ڪنارے هونا، 'ساهے' دی ضد

2- لکيا هویا، غائب

پاڻستان: (فا، صفت) بیتیا هویا، قدیمی، پُرانا

پاڻستی: (مو) پتل روئی

پاڻستے: (ند) پاسه

پاڻخ: (فا، ند) 1- جواب هون، 2- جوڙ

پاڻخ هون، (حا) 1- جواب هون، 2- پاسک هون، جوڙ هون

پاڻخو: (ند) دیکھو: پاسکو

پاسرا: (ند) جین دهرم دیاں بیوه عورتاں دے رہن دی تھان

پاسرا: (نم) طرف، ول، وڳي: 'جیس پوجنی هونا هووے، اوہ اپنا شهر

چھڙ کسے کسے دوجے شهر دے پاسرے وچ جارہندی ہے'

پاسری: (مو) پبلی، وکھی، پہلو

پاسر: (نم) پاسه دا، طرف دا

اک پاسر، (صفت) 1- اک پاسه دا 2- اک پاسه رججان یاں

دلچسپی رکھن والا

پاسر: (ند) پاسا، پہلو، طرف

پاسرے: (ند) دیکھو: 'پاسرا' جیہدی ایہہ جمع اے

پاسک: (ند) دیکھو: پاسنگ

پاسکو: (ند) 1- بہت تھوڑا جیہا حصہ 2- اوہ وٹا وغیرہ جو کڑی دے

پلے برابر کرن لئی اک پاسه بھیا جاندا ہے 3- نزدیک نزدیک،

کول کول

پاسکو بھریا، (ند، صفت) تھوڑا جیہا، معمولی جیہا، وڳي: 'مڑ وی

ایس پاسکو بھرے سماج وچ عورت دا ایہناں وڈا زار ہے' (امرتا

پریتم)

پاسکوں: (ند) دیکھو: پاسکو

پاسکوں وی نہ هونا، (حا) مقابلے وچ کجھ وی نہ هونا، ماڙا یاں

کمزور هونا

پاسکھ: (ند) دیکھو: پاسک

پاسکھو: (ند) دیکھو: پاسکو

پاسکی: (صفت) دیکھو: پاسنگ

پاسگ: (ند) دیکھو: پاسک

پاسل: (صفت) پاسه والا، نال دا حمایتی، نزدیکی

پاسلا: (صفت) 1- پاسه دا، پاسه والا 2- جو پاس یاں نیڑے ہی

هووے، کول دا

پاسان: (ند) دیکھو: پاسبان

پاسن: (مصدر) 1- پاون، گھستن 2- پاس دیون

پاسن دیون، (حا) اڈی لا کے گھوڑا دوڑاون

پاسنا: (ند) پاسا، طرف، پہلو، لانبھا، وڳي: 'آہندا پاسنے توں مل پیندا

کپتان دی فوج دے مونہاں تے دیندا پھیر سیاسیاں (با- ڈھو)

پاسنا دے جانا، (حا) 1- کسے پاسیوں بھر جانا 2- وٹھ دینا،

ساتھ چھڙ جانا

پاسنا دے جاون، (حا) کسے پاسیوں بھر جاون، وٹھ دیون،

ساتھ چھڙن

پاسنا ڏيون، (حا) دھوکھا دینا

پاسا گھٹن، (مخا) الگ ہونا، دکھ ہونا، ساتھ چھڑ دینا

پاسا لون / پاسا لینا، (مخا) کروت بدلن، کچھ لون، کچھ پون،

حمایت حاصل کرن

پاسا مارن، (مخا) دیکھو: پاسا مارنا

پاسا مارنا، (مخا) 1- تھوڑا جیہا لانجے ہونا 2- پلے پلے لینا، بے چینی

وج مردے لینا 3- پہلو بدلنا، تھال دینا

پاسا ماریا جانا، (مخا) ادھر گ (فالج) داروگ ہو جانا

پاسا مرنا، (مخا) دیکھو: فالج ہونا

پاسا مردے کے بیٹھن، (مخا) رُس کے بیٹھنا، بے رُخی نال بیٹھنا

پاسا مردے کے بیٹھنا، (مخا) دیکھو: پاسا مردے کے بیٹھن

پاسا مردے کے لنگھ جاون، (مخا) دیکھو: پاسا مردے کے لنگھن

پاسا مردے کے لنگھن، (مخا) بے رُخی کر کے لنگھن یاں خڑے نال

لنگھن

پاسا مردے کے لنگھنا، (مخا) دیکھو: پاسا مردے کے لنگھن

پاسا مردے نا، (مخا) ذرا جیہا برکنا، پاسا دنا

پاسا ملن، (مخا)، خوشامد کرنا، مطلب نوں نیڑے آنا

پاسا موڑ لون، (مخا) دیکھو: پاسا بدل لون

پاسا موڑن، (مخا) 1- اک پاسے ہون، لانجے ہون 2- رُخ

موڑن 3- بے رُخی کرن 4- بیٹھلی اُتے کرن

پاسا موڑنا، (مخا) دیکھو: پاسا موڑن

پاسا نہ پینا، (مخا) خواہش موب جب داؤ نہ پینا

پاسا وٹ لون / پاسا وٹن، (مخا) 1- بے رُخی کرن، مونہہ موڑن

2- ناراض ہون، پرانہ ہٹ جاون 3- کنارہ کرن، کھسک جاون

پاسا وٹاون، (مخا) دیکھو: پاسا موڑن

پاسا وٹنا، (مخا) بے رُخی کرنا، مونہہ موڑنا، وگلی: 'میر ٹورو

پاسا وٹ لے

پاسا ولا لون، (مخا) دیکھو: پاسا بدل لون

پاسا ولاون، (مخا) اک پاسے ہو جانا، نفرت کرنا

پاسا پینا ہو جاون، (مخا) 1- پاسا ماریا جاون، نقصان ہو جاون

2- پاسا ہولا ہو جاون

جٹ دا پاسا تے غریب دا بھٹے پاسا، (اکھا) دیکھو: مورکھ

دا پاسا تے بھن سٹے پاسا

سار پاسا، (مخا) پاسا، چوپڑ

سارے پاسے رکھنا، (مخا) سھناں نال چنگی طرحاں ورتنا

مورکھ دا پاسا تے بھن سٹے پاسا، (اکھا) جدوں کسے بے وقوف

دا پاسا مذاق حدوں ٹپ جاوے تاں نقصان پہنچاؤندا ہے، اودوں

کہندے نیں

پاسا سارا: (مخا) دیکھو: پیارا

پاسا سبان: (مخا) 1- رکھوالا، چوکیدار، پھرے دار 2- چھت دی کندھ

تے اوس دے برابر رکھی ہوئی شہیری

پاسا سانی: (مخا) درباری، چوکیداری

پاسا سبان: (مخا) دیکھو: پاسا سبان

پاسپورٹ (Passport)، (مخا) 1- پرولیس جان لئی سرکار توں لئی

جان والی اجازت نامے دی کتاب، پروانہ

پاسے کھولنا، (حما) ایس طرحاں دی شیطانی کرتا کہ دُوبے نوں
 اینا غصہ آ جاوے کہ اوہ مارن نوں تیار ہو جاوے
 پاسے گھڑ دیون، (حما) دیکھو: پاسے گھڑن
 پاسے گھڑن، (حما) بہت مارن، گھاپا چاڑھن، پھینٹی لاؤن
 پاسے گھڑنا، (حما) دیکھو: پاسے سیکنا
 پاسے مارن، (حما) 1- تنن دی کوشش کرنا 2- فکر لکھن 3- پلسیے
 لون

پاسے مارنا، (حما) کروٹاں بدلنا، پلسیے لینا
 پاسے نے ہار دینا، (حما) داؤد مٹھا پینا، قسمت ہارنا، وگلی: 'پاسے
 ہار دتی، کہہ کچرک، چال عقل دی کھیلے' (ہاشم)
 پاسے ہونا، (حما) پرے ہونا، دُور ہونا
 پاسے: (ند) پُڑ پڑیاں تے پایا جان والا اک گہنا
 پاسیالا: (ند، صفت) پاسے والا، پہلو دار
 پاسیں: (نم) پاسیاں دج، اطراف دج، چوہیرے
 پاسیوں: (نم) 1- پاسے توں، کولوں، وٹوں 2- باہر توں، کسے دُوجی
 تھاں توں

پاش: (ند) 1- رنگ چول ناں دادرخت 2- اک مشہور پنجابی شاعر
 پاش پاش: (نم) ٹوٹا ٹوٹا، ذرہ ذرہ
 پاش پاش کر دیون، (حما) دیکھو: پاش پاش کرن
 پاش پاش کرن، (حما) تباہ کرن، ٹوٹے ٹوٹے کرن، بھیتی بھیتی
 کرن، پُور پُور کرن
 پاش پاش ہو جاؤں، (حما) دیکھو: پاش پاش ہوؤں

2- پہلو بدلن، رُخ بدلن 3- چپٹا ہوؤں، فکر مندی ہوؤں
 پاسے پرتنا، (حما) 1- کروٹاں لینا 2- نیندر نہ آؤنا، وگلی: 'گھڑی
 گھڑی ہو کے بھر کے پاسے پرتدا رہیا' (پنج دریا)
 پاسے پئے بھٹنا، (حما) منجے تے پیاں پلسیے لینا، بہت زیادہ سونا
 پاسے تے پڑو پیاں بھرن، (حما) یک طرفہ گل کرنا، اک پاسے
 دی گل کرنا

پاسے چیرنا، (حما) دیکھو: پاسے اُدھیرنا
 پاسے دادر، (ند) پل دی پیر، دکی دادر، نمونیا
 پاسے دا سونا، (مو، صفت) 1- اوہ خالص سونے دی چوکونی ڈلی
 جو چھٹی تو لے چار ماسے دی ہوندی اے 2- (ند، صفت) کھراسونا
 3- بہت ہی ساؤبندا، شریف تے بھلا مانس آدمی
 پاسے دی پیر، (مو) دیکھو: پاسے دادر
 پاسے دھیرنا، (حما) دیکھو: پاسے اُدھیرنا
 پاسے رکھن، (حما) 1- اک طرف رکھن، سانجھ کے رکھن
 2- راکھواں رکھن
 پاسے سیک دیون، (حما) دیکھو: پاسے سیکن
 پاسے سیکن، (حما) بہت مارن کٹن، چوکی گٹ چاڑھن،
 پھینٹی چاڑھن
 پاسے سیکنا، (حما) خوب گھائی کرنا، چنگی گٹ چاڑھنا
 پاسے کرن، (حما) دُور کرن، دکھ کرن
 پاسے کھولن، (حما) 1- بہت غصہ چڑھاؤن والی شرارت کرن
 2- پاسے سیکن

پتینوں (بابا فرید)

پاسہ: (ہ، مذ) چنگے لکھ والا ہونا

پاسی: (مذ) 1- کھڑیاں دی ایک ذات 2- اچھوتاں دی ایک قوم

3- ایک قوم جیہڑی تاڑ دے درخت وچوں رس کڈھدی ہے

پاسے: (نم) 1- دور، لانجے 2- کول، نیزے، وگی: بُکھا شوہ نوں

پاسے جھڈ کے جنگل دل نہ جائیں (بکھے شاہ)

پاسے اُدھیڑ دیون، (مخا) دیکھو: پاسے اُدھیڑن

پاسے اُدھیڑن، (مخا) بہت کھاپا چاڑھن، ڈھیر مارن

پاسے اُدھیڑنا، (مخا) بہت کھاپا چاڑھنا

پاسے بچج جاون، (مخا) دیکھو: پاسے بچجن

پاسے بچجن، (مخا) 1- بہت سقاں لگن، مار پون، ٹٹ پون 2- بہت

تھکن، تھک کے پور ہوون

پاسے بھجنا، (مخا) مار پینا، ٹٹ پینی

پاسے بھرنے، (نم) ایک پاسے، پاسے بھار

پاسے بھن دیون، (مخا) دیکھو: پاسے بھنن

پاسے بھنن، (مخا) 1- مار کھائی کرن، بہت مارن 2- پلہیٹے لون

پاسے بھننا، (مخا) 1- بہت مارنا، مار کھائی کرنا 2- پلہیٹے لین

پاسے پاس، (نم) کول کول، نال نال

پاسے پاسے، (نم) ایک پاسے ہو جاؤ، اگوں ہٹ جاؤ، اک

پاسے

پاسے پانے، (نم) دیکھو: پاسے بھرنے

پاسے پرتن، (مخا) 1- کردٹاں لون، نیندر نہ آون، پلہیٹے مارن

پاسے دینا: (مخا) اڈی لا کے گھوڑا دوڑاونا، لاگے بھینا، ول بھینا، وگی:

'دھمی پاسے داناں وادونوں جاوتے نے (با-ڈھو)

پاسنگ: (فا، مذ) 1- ٹکڑی دی ڈنڈی برابر کرن لئی ہو لے پاسے

دے پلڑے نال بھنی گئی چیز، پاسکوں 2- ٹکڑی دی ڈنڈی دا برابر

نہ ہون دا عمل

پاسنگ دینا، (مخا) تول پورا کرن لئی پاسنگ چھابے وچ پاونا

پاسنگ کرنا، (مخا) پاسکو پا کے ٹکڑی دے چھابے کو جیہے کرنا

پاسنگ مارنا، (مخا) ٹکڑی نوں ٹھنگا مارنا، گھٹ تولنا

پاسنگ وی نہ ہونا، (مخا) مقابلے وچ کچھ وی نہ ہونا، بہت گھٹیا

ہونا

پاسنگ ہونا، (مخا) ٹکڑی دی ڈنڈی دا برابر نہ ہونا

پاسنہ: (مذ) پاشنہ دا وگاڑ، اڈی

پاسوا: (مذ) گرم پانی دی ٹکور، کپڑا بھینوں کے روگی دے بچے نوں

صاف کرن دا عمل

پاسوان: (لہند، صفت) 1- پاسے والا 2- چیری ہوئی شہتیری دا باہر والا

پاسا 3- چوکور شے دا ایک بیٹھا ہو یا کوتا 4- عام آبادی توں ہٹواں

(لنک روڈ)

پاسوانی: (مو) دیکھو: پاسبانی، جیہدا ایہہ وگاڑاے

پاسواں: (لہند، صفت) پاسبان دا وگاڑ، پاس دا، نیزے دا، قریبی

پاسولی: (مو) چھت دی کندھ تے اوس دے برابر رکھی ہوئی شہتیری

پاسوں: (نم) 1- تون، کولوں 2- طرف توں، پاسیوں 3- نیزیوں،

لاگیوں 4- دیلے دے راہیں، وگی: 'تیں پاسوں اوہ لد گئے آجے نہ

پاک رہو، بے باک رہو، (اکھا) سچے تے کھرے بندے نوں

کسے داڈریاں کسے دی کان نہیں ہوندی

پاک سارا سال، (مو) دیکھو: پاک شالا

پاک صاف، (فا، صفت) خالص، اُھدھ، پوتر

پاک کر دیوں، (محا) دیکھو: پاک کرن

پاک کرن، (محا) وجود مٹانا

پاک نامہ، (ند) گورو نانک دیو دے نام اُتے کسے سکھ دی تخلیق

جس دا دوجا نام کے مدینے دی گوشی (سفر نامہ) اے

پاک نیت، (فا+عر، صفت) نیک نیت، چنگی نیت والا

ناپاک، (صفت) اپوتر، اُھدھ، گندا، پلینت

پاک: (ند) 1- پکین یاں پکاؤن دی حالت یاں عمل 2- اک تے پکی

ہوئی شے، پکوان 3- زخم وغیرہ وچوں نکلن والی پس، پوں، رادھ،

پھوڑے دا گندا مواد، پیک

پاک چٹّی، (ہ، مو) 1- پھولہا، آتش دان، بھٹھی 2- باورچی خانہ

پاک شالا، (مو) رسوئی، باورچی خانہ

پاک نال بھریجن، (محا) 1- پھنسیاں نکلن 2- پھوڑے وچ ریشہ

پون 3- پلینت ہون

سپاری پاک، (ند) سپاریاں نال کیمتی جان والی اک دوائی جو

عورتاں دی بیماری لئی فائدے مند ہے

گاجر پاک، (ند) گاجرتوں تیار کیمتی جان والی مٹھائی

موسلی پاک، (ند) طاقت دی اک دوائی جس وچ موسلی

پیندی ہے

میٹو پاک، (ند) ویسن دی بنی اک مٹھائی داناں

پاکا: (ند، صفت) 1- پکا سنت، پورن سنت 2- اگوتھے یاں اُنکلی دا

پھوڑا 3- پکوان، پکیا ہویا

پاکٹ (Pocket)، (نگ، مو) جیب، کھپسا

پاکٹ بک (Pocket Book)، (انگ، مو) جیبی کتاب

پاکٹ واچ (Pocket Watch)، (انگ، مو) جیبی گھڑی

پاکر: (ند) جنگلی انجیر، پھگواڑی

پاکڑ: (صفت) پکیا ہویا، پختہ، پکا

پاکڑا: (ند) پھوڑے پھنسیاں دی بیماری، پاکا

پاکڑیا: (ند) اک زکھ

پاکستان: (فا، ند) سندھ، بلوچستان، خیبر پختونخوا، پنجاب تے گلگت

بلتستان تے رتی پنج صوبیاں والا مُلک جو 14 اگست 1947 نوں

انگریزی سامراج دے قبضے والے برصغیر وچوں آزاد ہویا، ایس

ٹوں دُنیا دی اہم ووڈی اسلامی ریاست ہون دے نال نال ایٹمی

طاقت ہون دا اعزاز وی حاصل اے

پاکستھان: (ہ، مو) 1- باورچی خانہ 2- (ند، صفت) کھانا پکاؤن والا،

باورچی

پاکشیک: (ہ، ند) مدد کرن والا، حمایتی

پاکک: (ہ، مو) کھانا پکاؤن والی، باورچن

پاکل: (ند) 1- کینار دا پودا 2- پاگل دا وگڑیا روپ

پاکل: (ہ، مو) پیپ دا بھریا ہویا، پکیا ہویا

پاکلی: (مو) لکڑی اک قسم

پاغل: (ند) پاگل

پاغل پن اپنا، (ند) پاگل پن

پاغل پوں، (ند) پاگل پنا

پاغلو: (ند) پاگل، باغل

پاغلی: (ند) 1- پاگل پن، تاغلی، نادانی 2- گپ، بکواس

پاغلیاں: (ند) گپاں، بکواس، بے ہودہ گلاں

پاک: (ہ، ند، صفت) 1- صاف، ستھرا، طاہر، پاکیزہ 2- عیب توں

بغیر، خالص، بے عیب 3- بے گناہ، معصوم 3- پرہیز گار 4- محفوظ

5- جائز، حلال 6- آزاد 7- دیانتدار، سچا، دگلی: خاکی آکھ کے

مرتبہ بدادتا، سبھ خلق دے عیب تھیں پاک کیتا

پاک باز، (فا، صفت) نیک، ایماندار، پرہیز گار

پاک پتن / پاک پٹن، (ند) پنجاب دا اک ضلع جو پہلوں ضلع

منگمری (ساہیوال) دا حصہ سی ہن آپ ضلع ہے، ایس دا پرانا ناں

اجودھن سی، بابا فرید گنج شکر جی دا مزار وی اتھے ای واقع اے

پاک پٹیت، (صفت) پاک، پوتر، دگلی: ہاشم ایس جواب تھوں ستا

ہودے، رانجھے ہیر دی پاک پٹیت یاری (ہاشم)

پاک پوتر، (صفت) عیاں توں پاک، صاف ستھرا

پاک دامن، (فا، صفت) 1- پوتر، نیک، پرہیز گار 2- معصوم

پاک دامن ہودن، (مخا) پاک پوتر ہودن، نیک ہودن

پاک دامنی، (مو) پوتر تا، نیکی، پرہیز گاری

پاک دل، (فا، صفت) دل دا صاف، صاف دل (آدی)

پاک ذات، (فا+عر، صفت) رب، خدا دی ذات

پاش پاش ہودن، (مخا) 1- ٹگلوے ٹگلوے ہودن 2- بر بار ہودن

پاشا: (ند) پانسہ، پاسا، جوا، دگلی: بازی جتا کوئی نصیب و نلا، پاشا

کھینڈ دی لئی وچھان بیتے (کالی داس)

پاشانی: (مو) 1- پتھر گھارے دی چھینی 2- ہتھوڑی 3- چھوٹا پتھر

پاشاں: (ند) 1- روڑی، نکرری 2- ہتھوڑا

پاشت: (صفت) ہنھیا ہویا، بیڑی پایا ہویا

پاشک: (ند) پیراں دا اک گہنا

پاشکو: (ند) 1- پاسکو 2- نکرری دے پلڑیاں وچ وزن دے اعتبار نال

کی بیشی دافرق، تھوڑا جیہا، گھٹ، ذرا جیہا، بہت گھٹ

پاشن: (ند) جال والا، شکاری، چڑی مار

پاشنڈ: (ند) دیکھو: پاکھنڈ

پاشنڈا: (ند) دیکھو: پکھنڈا

پاشنڈی: (صفت) پاکھنڈی، زھو کے باز، مکر کرن والا

پاشنہ: (فا، ند) 1- پیر دا پچھلا حصہ، اڈی 2- پچھلا پاسا 3- گھوڑے دی

اک چال دانان

پاشوا: (ند) گرم پانی وچ کپڑے بیہوں کے روگی دے سریر نوں

صاف کرن دا عمل

پاشوا کرن، (ند) نکور کرن

پاشویا / پاشویہ: (ند) 1- پیراں نوں گھویاں مکھن جھستا 2- بیماری دی

حالت وچ پیراں نوں گرم پانی وچ دوائیاں پا کے دھون دا عمل

پاشی: (ند) پاسا یا پانسہ کھیلن والا، جوا ری

پاشے: (ند) دیکھو: پاشا جیہدی ایہہ جمع اے

پاکھی: (نذ، صفت) 1- اوہ کاشتکار جیہڑا اوس پنڈ وچ نہ رہندا ہووے

جس وچ اوہ وائی نیجی کردا اے 2- ٹھیکیدار، اجارہ دار 3- حمایتی،

کچھ دا، پاسے دا، جٹھو، کچھ کرن والا، حمایت کرن والا

پاکھی: (مو) بچاؤ، راکھی دآتم

چوڑی پاکھی پتلی ناز، ایس بھینس بساؤ جائے، (اکھا) چوڑے

لیوے اتے پتلی گردن والی میں چنگی مٹی جاندی ہے

پاکھیا: (نذ، صفت) دیکھو، پاگل

پاکھیٹر: (نذ، صفت) پاکھنڈ، جھڑا، فسد، رمھو

پاکھیٹرا: (نذ، صفت) دیکھو، پاکھیٹر

پاکی: (فا، مو) 1- پاکیزگی، شفافیت، صفائی، طہارت 2- لگوں انگاں

دے والاں دی صفائی

پاکی پلیتی، (صفت) پاک تے پلید وافر، صاف تے گندا

پاکی چاون، (محا) جھوواں مٹیاں، لگوں انگاں دے والاں توں

مٹنا

پاکی دے وال، (نذ) لگوں انگاں دے والاں دی صفائی

پاکی کرن، (محا) دھتی توں پٹھلے وال مٹن، اُسترا چاون

پاکی (Paki): (انگ، صفت) یورپ تے امریکا وچ پاکستانیاں لئی

ورتیا جاون والا لفظ

پاکیزگی: (مو) پوترتا، طہارت، صفائی سٹھرائی

پاکیزہ: (فا، صفت) 1- پوتر، پاک، صاف سٹھرا 2- بے قصور، معصوم،

بے گناہ

پاکیہ: (مو) دیکھو: پاکیزگی

پاگل: (ہ، مو) 1- داناں اتے مٹھائیاں اُپر چاڑھیا جان والا کھنڈ دا

غلاف 2- پگڑی، دستار، رومالا 3- اوہ محصول جیہڑا پُرانے سے وچ

باراں ورھیاں توں نیہتی عمر دے لوکاں توں لیا جانداسی

پاگل: (نذ) 1- پیر، قدم، ڈگ 2- شربت

پاگلا: (نذ، صفت) 1- پگ ٹھن والا 2- پکا ہویا، تیار 3- بھرو جوان،

نوجوان 4- گھوڑیاں دا اصطبل

پاگان: (مصدر) شیرہ چڑھوان، کسے کھان والی شے اوپر شکر وغیرہ دا

شیرہ چڑھوان دا کم کردان

پاگر: (نذ) بنگالی، اُگالی

پاگر: (صفت) پاگل دا وگاڑ

پاگرن: (مصدر) بنگالی کرن، مال ہضم کرن

پاگڑا دیون: (محا) بحث مباحثے وچ مقابلہ کرن

پاگڑے: (نذ) چھوٹے بچے دی تنگ وچ سکیاں توں اُتے پائے پنج

لوہے دے جھلے

پاگل: (صفت) جس دا دماغ خراب ہووے، شدائی، باولا، کملا،

مورکھ

پاگل بن جاون، (محا) 1- بدھو بن جاون، آلو بن جاون 2- دھوکھا

کھا جاون

پاگل بناؤنا، (محا) 1- بدھو بناؤنا، آلو بناؤنا 2- مٹول اڈاؤنا

3- دھوکھا کرنا

پاگل بن، (محا) دیکھو: پاگل بن جاون

پاگل پن، (نذ) 1- پاگل ہون دا عمل، خُداء 2- مورکھتا

ہوے

پاکھرے: (نذ) دیکھو: پاکھر، جیہدی ایہہ جمع اے

پاکھر: (نذ+مو) 1- گولہ دار کھ 2- پاکھڑا، تابرہ، پالان 3- اُنھ دی

کاشی 4- پیرنھن والا رستا

پاکھڑا: (نذ) دیکھو: پاکھڑ

پاکھڑا ون: (مصدر) ٹھنڈا کھواون، ٹھوکر کھواون

پاکھڑن: (مصدر) ٹھوکر کھادون، اڑتے ٹھنڈے کھادون

پاکھل: (نذ، صفت) کچھ کرن والا، طرف دا، حمایتی

پاکھن: (نذ) پتھر

پاکھنڈ: (نذ) دیکھو: پکھنڈ

پاکھنڈ کرم / پاکھنڈ دھرم، (نذ) 1- پاکھنڈ 2- دھوے دا نمس،

عقیدت پتا صرف دکھاوے دی عبادت

پاکھنڈا: (نذ) دیکھو: پکھنڈ

پاکھنڈن: (مو) دکھو: پکھنڈن

پاکھنڈو: (صفت) دیکھو: پکھنڈی

پاکھنڈوں: (نذ) پکھنڈ، پکھنڈ پنا

پاکھنڈی: (نذ) 1- پاپ کھنڈی دا تخفیفی روپ 2- جوئیاں دا اک فرقہ

پاکھو: (نذ) اوہ پتلا شہتیر جو کندھ دے نال نال بچاؤ و جہوں پنا

جاندا ہے

پاکھوان: (صفت) حمایتی، کچھ لین والا، جانبدار

پاکھوال: (صفت) طرف داری دا، جانبداری دا

پاکھوں: (مو) طرف داری، جانبداری، حمایت

پاکمان: (پو، نذ) گھبو وچ تلی شے، پکوان

پاکن / پاکنا: (مصدر) پکان، شربت وغیرہ پکان، جوشانا، شربت

وچ اُبالنا

پاکوال: (نذ، صفت) اُبالیا ہویا، پکا کے بنیا ہویا

پاکوڑا: (نذ) پکوڑا

پاکوئیں: (مو) پاکوان دی تانیٹ

پاکھ: (مو) 1- طرف، اوہ 2- مدد، کچھ، طرف داری 3- جان پہچان

4- قمری سینے دا اُدھ، پندھر واڑا

پاکھا: (نذ) 1- کچھ، دھڑا 2- پکھا 3- پتلا، کمزور، لاغر 4- کندھاں توں

ودھیا ہویا پتھر، اُسارا

پاکھا کرن، (حما) طرف داری کرن، کچھ کرن، حمایت کرن

پاکھا: (مو) جان پہچان، شناسائی

پاکھارنا: (نغم) دیکھو: پکھارنا

پاکھان: (نذ) روڑہ، کنکر، پتھر، سنگ

پاکھر: (نذ+مو) 1- گھوڑے یاں ہاتھی دا زیور 2- کاشی پلان پٹھلا

کپڑا، بوری، جھول، زین 3- سیہا پھرن دا جال 4- پنجاب وچ

اُگن والا اک چھوٹا جیہا درخت جس دے پتے ہاتھی کھاندے نیں،

ایس دی جڑھ دا رنگ بن دا ہے اتے جھلواں دے خلیے بندے

نیں 6- گھوڑے دی قسم

پاکھر: (لہند، مو) ایس، دُعا، رحمت، پیر بزرگ ولوں ملن والی

روحانی مدد

تیکوں پیر دی پاکھر ہووی، (اکھا) تیرے اُتہ پیر دی رحمت

پال لون، (حما) پالنا کر لون، پرورش کرن	دا ناں
پال: (مو) 1- پیل ڈھانی 2- چھوٹی، کھوری، بچھی 3- راجپوتاں دی اک گوت 4- پیٹھ اُتے نکا کے رکھے ہوئے بھانڈے 5- پکن لئی بھوہ وغیرہ وچ رکھیا ہویا پھل، کچے پھل نوں پکاؤن لئی گرم جگہ تے رکھن یاں کیمیائی مادہ لاؤن دا عمل، پیل، وگی: 'پریم مورتی بنے ہر پال تیری، چاڑیں رنگ سنجال سنجال اڑیئے' 6- گئے دی چھوٹی تے بچھی	پالا پون، (حما) 1- ٹھنڈ پون، کورا پون 2- عذاب آدن 3- واہ پون، واسطہ پون
پال پاون، (حما) پھلاں نوں مصنوعی طریقے نال پکاؤن	پالا تاؤ، (ند) پالا اتے تاپ، سردی گرمی
پال کڈھن، (حما) پکن توں بعد پال لائے ہوئے پھل نوں کڈھن	پالا چڑھ جاؤن، (حما) فکر پئے جاؤن
پال کرنا، (حما) چاننی لاؤنا	پالا چھڈ کے نسن، (حما) میدان چھڈن، مقابلے توں انکاری
پال گھٹن، (حما) دیکھو: پیل پاون	پالا چھوہن، (حما) کوڑی وچ کھڑاری دا پالے نوں ہتھ لاؤن، بتی نوں ہتھ لاؤن
پال لینا، (حما) دیکھو: پال گھٹن	پالا خالی کر دیوں، (حما) اکھاڑا ویلھا کر دیوں، میدان چھڈ جاؤن، مقابلے توں بھج جاؤن
سورج کھیتی پال ہے چاند بناوے راس، جو اینہہ دونوں نہ ملن کھیتی ہووے بھاس، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ سورج دی ڈھپ اتے چن دی چاننی کھیتی لئی بہت ضروری چیز ہوندا یاں نیں تاں کہندے نیں	پالا سیلا، (ند) ٹھنڈ، سردی
پالا: (ند) 1- کھیڈ وچ "گول" کرن دا نشان 2- اکھاڑا، کبڈی دے اکھاڑے دی حد، مقابلے دا میدان 3- ڈر، فکر، چٹنا، وگی: 'إِلَّا اللہ گھر میرے آیا آن لہایا پالا ہوا' (ہانو) 4- واسطہ، واہ 5- پلا، لڑ، دامن 6- طاقت، قوت، زور 7- ذمہ، سپردگی، حفاظت 8- قابو 9- جادو، ٹونا، منتر 10- ٹھنڈ، سردی، سیت، ککر، کورا 11- اک رکھ	پالا لکڑ، (ند) گڑا، اولاد
	پالا کھانا، (حما) ڈرنا، فکر کرنا
	پالا گیا تے تنبا لیتھا، (اکھا) لوڑ مگروں چیز لھمن تے آکھدے نیں
	پالا لگن، (حما) سریر نوں ٹھنڈ محسوس ہوؤن، کانبا لگن
	پالا مار، (حما) ڈرنا
	پالا مارن، (حما) جت جانا
	پالا: (صفت) 1- ویلھا، خالی 2- پالن والا
	پالاش: (صفت) 1- پلش دے درخت دی لکڑی دا بنیا ہویا 2- سبز رنگ

پاگل پنا، (نڈ) دیکھو: پاگل پن

پاگل خانہ، (نڈ) اودھ تھاں جتھے پاگل رکھے جانندے نیں، پاگلاں دا ہسپتال

پاگل کر دیون، (مخا) پاگل بناون، پریشان کر دیون، ستاون

پاگل کرن، (مخا) مت مارن، جک کرن، ستاون

پاگل ہو جاون، (مخا) دیکھو: پاگل بن جاون

پاگل ہوون، (مخا) سودائی ہوون، مت وچن، ہوش نہ رہن

اڈھا پاگل، (صفت) اڈھا خدائی، نیم پاگل

نیم پاگل، (صفت) دیکھو: اڈھا پاگل

پاگلاں: (نڈ) پاگل دی جمع

پاگلاں دے پنڈ اوٹھ گیا، (اکھا) جدوں کوئی نادان بندہ کوئی

اوپر اچھا گویا لادے تے ہاسے نال کہندے نیں

پاگلاں دے سر تے کیمڑے سنگ ہوندے ہن، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مورکھ لوکاں دی کوئی نشانی نہیں ہوندی،

ایہہ اپنیاں حرکتیں تے بے وقوفی والیاں گھاں توں سیہانے

جانندے نیں

پاگلی: (مو) پاگل پنا، دیوانگی، سودائی پنا

پاگلیاں: (مو) دیکھو: پاگلی جیہدی ایہہ جمع اے

پاگلیاں بھورن، (مخا) دیکھو: پاگلیاں مارن

پاگلیاں مارن، (مخا) 1- پاگلاں ورگیاں گھاں کرن 2- بکواس

کرن

پاگن: (مصدر) 1- دلہین، لیڈن 2- چاشنی، شیرہ چاڑھن، کھان دی

شے ٹوں شیرے نال لیڈن

پاگن: (نڈ) اک قسم دا ڈھول

پاگنا: (نعم) داناں اتے مٹھائی وغیرہ تے کھنڈ، کسے شے وچ مگن

ہونا، دنگی: ہر کے رس پاگو (گورو گو بند سنگھ)

پاگی: (نڈ) پگ والا، پگ بدل کے بنیا ہویا جن یاں بھرا، گوزھا تعلق دار

پاگی بھرا، (نڈ) پگ وٹ بھرا، پگ وٹا کے بنیا ہویا بھرا

پاگی: (صفت) جوان، بالغ، مرد

پال: (مو) 1- لیک، لکیر 2- قطار، پنگت 3- جھ والی دھرتی

پال بناون، (مخا) 1- قطار بناون 2- بیٹھ اتے گھڑے وغیرہ ٹوں

رکھ کے جوڑن

پال بنھن، (مخا) دیکھو: پال بناون

پالو پال، (نم) قطار و قطار وچ، دنگی: 'پالو پال امیراں

کرنا، کرسیاں بنوایاں' (گل)

پالو پال کھلون، (مخا) 1- اک سیدھ وچ کھلون 2- قطار وچ

کھلون

پال: (نڈ، صفت) 1- پرورش کرن والا، پالن والا، پالک (نعم) پالنا دا

امر، پال، پرورش کر 2- پرہیز، پرہیزی کھانا 3- پچھے اک پچھتر جو

تاواں دے پچھے آندا ہے جیویں: لُج پال، راج پال، دنگی: پنے

پال ملائیاں نال رکھے وقت آیا ہے رگڑ مناونے دا 4- پتا، دامن

5- بادبان، چھولداری

پال پوس کے دوڈا کرن، (مخا) پرورش کرن، پالنا کرن

پاکلی نشین، (صفت) اُتے رُتبے والا، ٹوہر والا

پالم: (نم) چاولاں دی اک قسم

پالن: (مصدر) 1- پالن پوسن 2- پرورش کرن، بچاون، پالنا کرن

پالن: (نم) 1- پرورش، نگہداشت 2- حکم، وعدہ، قول، فرض وغیرہ موجب کم

کرن دا عمل 3- پنگھوڑا، پالنا، دگنی، لاوان سوکھی پالن اوکھی آ فکران چند

گھیری (میاں محمد بخش)

پالن پوسن، (نم) پرورش، پالنا

پالن بار، (نم، صفت) پالن والا، پروردگار، دگنی، پا کے موہ مایا وچ

ساریاں دے، پیا پالدا پالنے بار آبا

پالنا: (فعم) 1- پرورش کرنا، سرپرستی کرنا 2- ماننا، نبھانا (حکم، سونہر

وغیرہ)

پالنا پوسنا، (محا) پرورش کرنا، پروان چڑھانا

پالنا کرن، (محا) 1- وعدہ نبھاون، گل ویاہون 2- پرورش کرن

پالنا: (نم) بالان دا پنگھوڑا

پالنار: (نم) دیکھو: پالن بار

پالنند: (نم) چنبیلی دی اک قسم

پالنندھی: (مو) عشق پیچاں (امر نیل) درگی اک ویل

پالنک: (نم) 1- چقندر دی اک قسم 2- باز، شکر 3- اک رُکھ

پالنکی: (مو) لوبان، بانگ دی گوند

پالنیاں: (مو) گڈے دا اوہ حصہ جس وچ دُھر ہوندی ہے

پالنیہ: (ہ، نم، صفت) پالن دے قابل، حفاظت دے لائق

پالو: (نم) 1- شہتیر 2- گتنی دی پاندھ 3- پالو

پالو: (پو، نم) 1- پالتو، گھروچ پلایا ہویا 2- راکھواں (جانور)

پالو: (نم) اک طرحاں دا رُکھ، مول

پالوان: (صفت) پالن والا، پرورش کرن والا

پالواں: (نم، صفت) دیکھو: پالو

پالھا: (ج، صفت) ویلھا، بیکار، نکمنا

پالتو: (لہند، صفت) سچے وچ ڈھلیا ہویا

پالی: (نم، صفت) ڈنگر چارن والا، داگی، آ جڑی

پالی: (مو) 1- قطار، لائن 2- اک قدیم زبان جس وچ بدھ مت دیاں

نم دہی لکھتاں رچیاں گئیاں، مگدھ دیش دی بولی

پالوپالی، (نم) قطاراں وچ

پالے: (نم) 1- 'پالا' دی جمع، ٹھنڈی، سردی، سیت، ککر، کورا، دگنی:

'دسبر وچ ہون والیاں پالے دیاں چھیاں' (مڈر) 2- اکھاڑا،

کبڈی دے اکھاڑے دی حد مقابلے دا میدان 3- ڈر، فکر، چتا

4- واسطہ، واہ 5- پلا، لڑ، دامن 6- طاقت، قوت، زور 7- ذمہ، سپردگی

8- قابو 9- جادو، ٹوٹا، منتر

پالے داماریا، (نم، صفت) پالے نال سنگھڑیا ہویا

پالے وچ گوڈے ڈھڈٹوں آؤندے نیں، (اکھا) اوکھے

ویلے بندے دا اپنیاں ول ای دھیان جاندا اے

پالیا: (نم، صفت) سنبھالیا، پالیا ہویا، پروردہ، راکھواں

پالیا پوسیا جاون، (محا) 1- پرورش کیتی جاون 2- جوان تے گھرو

ہوون

پالیکس (Politics)، (انگ، نم) سیاست، راج نیقی

مُٹ پالش (Boot Polish)، (انگ، مذ) بوتل نون چمکاون والا روغن

سپرٹ پالش (Sprit Polish)، (انگ، مو) فرنیچر نون چمکاون لئی درتیا جان والا اک طرحاں داروغن

نیل پالش (Nail Polish)، (انگ، مو) عورتاں دے نبھواں نون رنگن لئی درتیا جان والا اک طرحاں داروغن، نبھوں پالش

پالک: (مو، صفت) اک بوٹی جس دا ساگ بناوندے nin

جنگلی پالک، (مو) اک طرحاں دا ساگ جس دی تاثیر ٹھنڈی سمجھی جاندی ہے، ایہہ عام طور تے سِلہ والی زمین وچ ہوندا ہے، پشاور دے علاقے وچ ایس نون چھالیاں اتے سڑی ہوئی تھن تے لگایا جاند اے

پالک: (مذ) 1- پالن والا، پالنبھار، آقا، مالک 2- رب، اللہ تعالیٰ

پالک پُتر، (مذ) لے پالک، لے کے پالیا ہو یا بیٹا، متبئی بیٹا

پالک پُتری، (مو) لے کے پالی ہوئی دھی

لے پالک، (صفت) ادھ مُنڈا جو کے مور دی اولاد ہووے پر

ادھنوں کوئی بے اولاد جوڑا اپنے کول رکھ کے اوبدی پرورش کرے

پالگڑا: (مذ، صفت) پالیا ہو یا مُنڈا، لے پالک

پالگڑی: (مو) 1- لے کے پالی ہوئی لڑکی 2- پالکی

پالکی: (مو) 1- اک طرحاں دی ڈولی، بیٹیس 2- اک طرحاں دی مُنبد

نما منجی صاحب جس وچ گورو گرنتھ صاحب دا پرکاش کیتا جاند ا ہے، وگنی: گڈاں بھلاں نہیں ہوں پالکیاں تے خاصے (میاں محمد بخش)

پالان: (لہند، مو) پیلاں پوندے پھرتا، پیلاں پاؤنا، خوشی وچ چننا، وگنی: دُتا حکم شتاب تیار ہووے، سار بان پالان چا پاک میاں (سوئی مینووال)

پالت: (صفت) پالیا ہو یا، پرورش کیتا ہو یا

پالتا: (مذ، صفت) دیکھو: پالک

پالتا: (مو) پالن دا عمل، پرورش، تربیت

پالتو: (صفت) راکھواں پالیا ہو یا، پالیا جاسکن والا (جانور)

پالتھی: (مو) دیکھو: پالتی

پالتی: (لہند، مو) تاش اکھیاں کر کے اک دُوبے تے رکھ کے پٹھن

دا عمل یاں حالت، چوکڑی

پالتی مارنا، (مخا) چوکڑی مارنا

پالٹ: (ہ، مو، صفت) 1- ہتھ دُشن دے پیراں تے مار کے اس نون

دُکینا 2- کشتی دا اک بیچ یا داء 3- پٹے بازی وچ ادھ ضرب جیہڑی

پیراں تے ماری جاندی اے 4- بچے وچ ڈھلیا ہو یا

پالتو: (ج، صفت) ڈھالیا ہو یا، پلٹایا ہو یا

پالٹی: (مو) انگریزی لفظ پارٹی (Party) دا وگاڑ

پالسا: (مذ) قالہ دا وگاڑ

پالسی: (مو) پالیسی (Policy)

پالسی باز، (مذ، صفت) حکمت عملی نال کم لین والا، چالاک

پالسی لاؤنی، (مخا) چالاک نال کم لینا، دھوکا دینا

پالش (Polish)، (انگ، مذ) 1- چمک 2- ادھ روغن جس نال کے

چیز تے چمک آ جاندی ہے

ہوندا 4۔ انگریزی پونڈ دا ادھایاں پونا تول 5۔ آب، چک 6۔ اپنا

آپ سبجانن، پچھانن 7۔ عزت، آبرو

پان پت، (مو) عزت، داہڑو، وگئی: 'ککھوں ککھ کر کے پان،

پت ساڈی'

پان پت جانا، (محا) بے عزتی ہونا

پان پت چھڈنا، (محا) عزت آبرو گھٹ جانا

پان پت دا دھیان کرن، (محا) عزت دا خیال کرن

پان پت دا رب راکھا، (اکھا) عزت تے وڈیائی دینا اللہ دے

ہتھ دچ اے

پان پت رکھنا، (محا) عزت رکھنا، مان رکھنا

پان پت رہ جاون، (محا) عزت رہ جاون، شرم رہ جاون

پان پت لا ہونا، (محا) بے عزتی کرنا، عزت اتارنا

پان پت لہون، (محا) بے عزت ہون

پان پت لہہ جانا، (محا) بے عزتی ہونا

پان پت لہہ جاون، (محا) بے عزتی ہو جاون

پان پت ودھ جاون، (محا) مان ودھن، عزت آبرو وچ ہور

وادھا ہون

پان پت ودھن، (محا) دیکھو: پان پت ودھ جاون

پان پریت، (محا) پریت پاتا، نیونہہ لگوانا، دل لانا

پان ڈیون / پان چاڑھنی، (محا) (لوہے نوں) پانی یاں مانع

لانی (تانی نوں)

پان جھال، (مو) 1۔ چک، جھلکار 2۔ رونق

پان چڑھ جاون، (محا) 1۔ سانے چڑھ جاون 2۔ ٹہک جاون

3۔ چاہ چڑھ جاون

پان چڑھاونا / پان چاڑھنا، (محا) پٹھ دینا، اثر پانا، وگئی: پان

پریت دی چاڑھ کے ہنجواں نوں، پھٹ لان دی جاچ سکھائی

اے توں

پان چڑھن، (محا) 1۔ دھات دے پان دے عمل توں بعد سخت

ہو جاون 2۔ کسے دیاں گلاں وچ آکے غصہ چڑھن

پان چڑھنا، (محا) مشتعل ہونا، غصہ آنا

پان ڈیون، (محا) دیکھو: پان چڑھاونا

پان لاہ دیون، (محا) دیکھو: پان لاہون

پان لاہون، (محا) 1۔ بے عزت کرن 2۔ آب اتارن، چک

ختم کرن

پان لٹھ جاون، (محا) دیکھو: پان لٹھن

پان لٹھن، (محا) غصہ مٹھا ہون، نشہ اترن

پان لگن، (محا) قسمت چک اٹھنا، آکر پیدا ہونا

پان لہہ جاون، (محا) دیکھو: پان لٹھن

پان: (ند) 1۔ اک قسم دی دیل جس دے پتے چونا کٹھا وغیرہ لا کے

کھا دے جاندے نیں 2۔ پان دا بیڑا، وگئی: 'میڈی سرخی بیڑا پان

دی توں' (خولہ فرید) 3۔ تاش دے چونہہ رنگاں وچوں اک رنگ

جس رنگ دے پتیاں تے لال رنگ نال پان دے پتے دی شکل

بنی ہوندی ہے 4۔ پان دے پتے دی شکل دا کپڑے دا ٹکڑا 5۔ جتنی

دی اڈی دے پچھلے پاسے لایا پان دی شکل دا چمڑے دا ٹکڑا

پابل موتی دتے ان تول وے، بابل اک نہ دتی سانوں پامبری
(امرتا پریم)

پامرا پانمر: (صفت) دیکھو: پامبری

پامری: (مو) پامردی تانیٹ 1- اک قسم داریشی کپڑا 2- اک خوشبو
دار پھل

پامسٹری (Palmistry): (انگ، مو) ہتھ دیاں لکیراں توں دیکھ کے
بندے دے حالات دا اندازہ لاوون دا علم

پامشکا: (ہ، مو) 1- ریت، گرد 2- حیض والی عورت، طوائف

پامشو: (ہ، مو) 1- گرد، ریت 2- پاپ، مٹناہ، عیب 3- گوہے دا ڈھیر

پامل: (نڈ) جیہدا جسم پام دے داناں نال بھریا ہووے، خارش زدہ
جسم والا

پامل گٹا، (نڈ) خارش زدہ جسم والا گٹا، کمزور تے لاغر گٹا

پامن: (صفت) پان والا، جیہنوں کھرک لگی ہووے

پامن: (مصدر) دیکھو: پاون

پامنکے: (نڈ) اک طرحاں دا ٹوٹا جو کھیوڑے دیاں پہاڑیاں اتے سندھ

توں پار ہمالیہ پہاڑ دے مغربی حصے وچ ملدا ہے

پان: (ہ، نڈ) 1- بیوپار، تجارت، خرید و فروخت 2- ہتھ، بازو، دست

3- تعریف، ڈیائی

پان: (مو) 1- کپڑے نوں لاوون دی مانع 2- مانع جو جولا ہے بنن

توں پہلاں تانے نوں لاوونے بن 3- دھار، لوہار لوہے نوں بھٹی

وچ گرم کرن توں بعد اوس دا کوئی اوزار بنا کے پانی وچ ڈبوندا اے

ایس طرحاں اوہ اوزار مضبوط ہو جاندا اے تے جلدی خراب نہیں

پالیٹیشن (Politician): (انگ، نڈ) سیاستدان، حکمت ساز

پالیسی (Policy): (انگ، مو) 1- مصلحت، تدبیر، چال 2- دور دا

سوچنا، عقل مندی 3- سیاسی اصول 4- بیسے دا شیڈول جو کسے کپنی

دلوں بیر کراون والے نوں ملدا اے

پالیسی باز، (صفت) حکمت توں کم لین والا، نیکی نال کم کڈھن

والا، ہوشیار

پالیسی لینا، (مح) بیر کراونا

پالیش: (نڈ) پالائش، کپڑ چھان، چھنائی، چھاننی

پالیر: (ہ، صفت) پالن دے قابل

پام (Palm): (انگ، نڈ) اک طرحاں دا رکھ جس دے پتے بڑے

چوڑے ہوندے نیں اتے سجاوٹ لئی لائے جانے نیں، سکے پتر

صاف کرن لئی ایہدے ڈنڈے والے پتراں دا جھاڑو پاگاں وچ

دردے نیں

پام: (مو) کھرک مچھنی، اک متعدی مرض جیہدے وچ جسم تے

چپ بھرے دانے نکل آؤندے نیں تے بہت خارش ہوندی اے

پاما: (ہ، مو) کھجلی، خارش

پاما: (نڈ) اک پودا

پاماری: (صفت) 1- کھرک مکاؤن والا 2- گندھک

پامال: (فا، نڈ) 1- پیراں پٹھ لتاڑیا، مدھیا ہویا 2- تباہ، برباد

پامالی: (فا، مو) 1- پامال ہون دی حالت 2- تباہی، بربادی

پامبری: (صفت) 1- کمینہ، بچ، دُشت 2- بکنا، حقیر، بچ 3- احمق

پامبری: (مو) 1- بچی، کھڑاں، وگی: 'سونتا تے روپا بابل بہت دتا،

گروہ، ڈار 4۔ اکٹھے کھاؤں پیوں والے برادری دے لوک

پانچ: (لہند، مذ) پنج دا پہاڑا

پانچا: (مذ) 1۔ پنج دا ہندسہ 2۔ پنج دی گنتی، پنجال چیزں دا مجموعہ

3۔ تاش دا پتا جس اُتے پنج نقطے ہوندے ہن 4۔ کپاہ نکلن مگروں

اوبدا خالی ڈوڈا 5۔ (صفت) لپ کو، سُٹھ کو، تھوڑا جیہا

پانچر: (ہ، مذ) 1۔ دھکی، پسی 2۔ بانہ، بازو 2۔ اک پاسے طرف، ول

پانچروا: (مذ) دیکھو: پانچا

پانچروو: (مذ) دیکھو: پانچروا

پانچن: (مصدر) ٹانگالان، جوڑ لان، دھات دے برتن وچ ٹانگالان

پانچو: (صفت) 1۔ پنج دے متعلق، پنج دا، پنجواں 2۔ پنجر 3۔ دست، ہتھ

پانچی: (لہند، مو) 1۔ پانچا دی تانیٹ 2۔ تاش دا اوہ پتہ جس اُتے پنج

نشان ہوندے ہن 3۔ پنچی 4۔ پنجال گولیاں دا ڈھیر جو اکو واری ہی

بندوق وچ بھریا جاندا ہے

پانچے: (پو) ساریاں لوڑاں نوں پورا کرنا، کمی بیشی، نقصان

پانچیاں چوں کستا: (صفت) سریرک طور تے کمزور، ماڑا لستا

پانچیوں ٹٹا: (صفت) دیکھو: پانچاں چوں کستا

پانچ: (عدد، صفت) پنج، پنجم، 5

پانچ بھوٹک، (ہ، مو) پنج عنصراں توں بنیا ہویا جُتھ

پانچ کرم، (مذ) جُتھ دے پنج کرم (کسیر، پاخانہ، چھینک،

پیشاب، الٹی)

پانچا: (مذ، صفت) 1۔ سوغات جیہدے وچ پنج شیواں شامل ہوں

2۔ اڈا کھڈا وغیرہ، کھڈ وچ پانے دی اک گنتی، پانچا

پانچالکا: (ہ، مو) کپڑے دی بنی ہوئی مڈی

پانچالی: (ہ، مو) دروپدی دا لقب

پانچو: (صفت) 1۔ پنجواں، پنجم 2۔ سر پنج 3۔ پنجر

پانچوا: (لہند، مذ) پونچا، پہونچا، موہری

پانچیو: (صفت) پنج، پانچ

پاند: (مو) 1۔ مڈھ دا اُلٹ، آخری سرا 2۔ منجے دی دون والا پاسا

3۔ گنے دا اُپرلا حصہ، اک، شاخاں دے سرے 4۔ نہر دا دبانہ

5۔ کپڑے دا ٹوک، کٹی، گھیرا، کنارہ، کونہ، پاسا، مارجن، پلہ، ونگی: نہ

پنڈیا ر ہے جھاتی، اجن ڈکھڑے نہ پاند آئے (خوبیہ فرید)

پاند اڑاون، (محا) 1۔ سہارا پھڑن 2۔ رشتہ جوڑن 3۔ نہر دا اخیر لا

حصہ، نیلاں 4۔ کپڑے دی لڑی، کٹی، گھیرا 5۔ ذمے داری 6۔ پنڈ

دی مالکی وچ حصے دار 7۔ لت اڑاون، کھیرن، اُلجھن، ونگی: نہال

بگائیاں پاند اڑاون تنگ ناموس وںجاون

پاند پوچھڑ، (مذ) دیکھو: پاند پوچھل

پاند پوچھل، (مذ) اگا چکھا، اتا پتا

پاند چھڑاون، (محا) جان چھڑاون

پاند چھنڈک اٹھن، (محا) دامن خالی کرنا

پاند خلاص کراون، (محا) پنڈ مٹھوانا، جان چھڑانا

پاند ڈیون، (محا) ثبوت دینا

پاند گھٹن، (محا) بدلہ چکانا

پاند نہ ڈیون، (محا) خبر نہ دینا، پکڑائی نہ دینا

پاند: (مذ) مجھ دے تھن چوں نکلن والی دھہ دی دھار

6- (صفت) نازک، پتلا، مہین

پان بائی، (نذ) دیکھو: پان وائی

پان دا بیڑا، (نذ) اوہ پان جس وچ چونا، کٹھا اتے سپاری وغیرہ
پئی ہووے، لکيا ہو یا پان

پان دا پتہ، (نذ) 1- اک مشہور ویل دا پتہ جس اُتے کٹھا چونا وغیرہ
لا کے کھاندے نیں 2- تاش دا اوہ پتہ جس اُتے پان دے پتے دی
تصویر بنی ہوندی اے

پان دان، (نذ) اوہ ڈبہ جس وچ پان دے پتے اتے اوس نوں
بناون دا سامان رکھیا ہوندا ہے

پان وائی، (نذ) پان وچن والا

احمد آبادی پان، (نذ) پان دی اک قسم

بمبیا پان، (نذ) پان دی اک قسم

بنارس پان، (نذ) پان دی اک قسم

بنگلہ پان، (نذ) پان دی اک قسم

جگن ناتھی پان، (نذ) پان دی اک قسم

دیسی پان، (نذ) پان دی اک قسم

رام ٹیک پان، (نذ) پان دی اک قسم

کیوری پان، (نذ) پان دی اک قسم

کلکتہ پان، (نذ) پان دی اک قسم

گولا پان، (نذ) پان دی اک قسم

لنکا پان، (نذ) پان دی اک قسم

مگھئی پان، (نذ) ایہہ پان دی بھتوں ودھیا قسم منی جاندی

ہے

پان: (نذ) 1- بین دا عمل، پینا، نوش کرنا 2- پانی 3- ہتھ

پان پاتر، (ہ، مو) پانی پیون والا بھانڈا، پیالا، گلاس

پان تور، (نذ) گھاٹ دے وسیں توں پانی نوں موڑن لئی
لایا چھٹا

پان کرنا، (حما) دیکھو: پینا

امرت پان کرنا، (حما) امرت چھکنا

جل پان، (نذ) تھوڑا جیہا کھان بین دی حالت یاں عمل، جل
پانی، ناشتا

پان پدی: (مو) اک پنکھی جو جنڈ دے منڈھاں وچوں کینے پدن

چُن کھاند اے، ایس دے زردارنگ گوڑھا نیلا ہوندا ہے

پانا: (نعم) 1- واڑنا، داخل کرنا، پاؤنا، پہننا 2- بکھارت پانا، کسے دے

سامنے اشاریاں وچ کوئی خاص گل کہنا

پانا: (نذ) 1- لکڑی دا اوہ ٹکڑا جیہا تر کھان لکڑ چرن ویلے درز وچ رکھ

دیندا اے، فائدہ، پھانا 2- اوہ آلہ جیہوں موچی جتی نوں قالب تے

چڑھان ویلے اڈی والے پاسے ٹھوک دیندا اے 3- رینچ دی

طرحاں دا اک اوزار 4- دھرتی، مٹی 5- پیٹھے ہوئے جوواں دایاں

کھل اتے پانی دا گھولوا 6- پتلا کڑا، شیرا

پانت: (مو) 1- شرینی جماعت، ٹولہ وگئی: میری جات کینی پات

کینی (روڈاس) 2- قطار، پنگت 3- لکیر، سطر

پانتھ: (نذ) پاندھی، راہی، سیاح

پانقی: (مو) 1- قطار، صف، سطر 2- پواندی، پیراں ول 3- پنگت،

پلاک ڈسٹری

بھوکیں 5- عزت، آبرو

پانڈا: (ند، صفت) 1- برہمنوں دی اک ذات 2- جوتی 3- مہجاری،
پو جا پانڈھ کراؤن والا 4- گیانی، عالم 5- یرقان، بحر 6- کوڑھد
7- پیلا، ہلکا پیلا، زرد 8- یرقان دامریض

پانڈر: (مو، صفت) 1- چنبیلی دی اک قسم 2- پیلا، زرد، بنستی 3- چٹا،
سفید

پانڈڑا: (ند) دیکھو: پانڈا

پانڈڑا: (ند، صفت) پنڈ، داکٹر

پانڈک: (ند) دیکھو: پانڈا

پانڈو: (ند، صفت) پانڈی، پنڈ چکن والا، فلی، پتے دار، بھار چکن والا
پانڈو: (ند) اک چندر بنی راجا پانڈو دے پنج پڑاں ٹوں دتا گیا
خطاب جیہناں دے ناں یڈھشٹر، بھیم، ارجن، نکل اتے سہدیوسن،

ایہہ راجا دھرت راشٹر اڈنکا بھراسی

پنج پانڈو، (ند) راجا پانڈو دے پنج پڑ

کورو پانڈو، (ند) راجا دھرت راشٹر اتے راجا پانڈو دی اولاد

پانڈو: (ند) 1- اوہ چٹا رنگ جو پلتن تے ہووے 2- اک قسم دی چٹی
چمکنی مٹی

پانڈو پھیرنا، (محا) چٹی مٹی نال کندھ لینا، پوچا دینا

پانڈو راگ، (ند) پیلیا روگ، یرقان

پانڈو لپی، (مو) کتاب دا اصل تھہ لکھت مسودہ

پانڈو مٹی، (مو) اک طرحاں دی چمکنی مٹی جس دا رنگ پلتن تے

ہوندا ہے، کھڑی مٹی

پانڈھا: دیکھو: پانڈا

پانڈی: (صفت) پانڈی، پنڈ چکن والا، فلی، پتے دار، بھار چکن والا
پانڈی چڑی: (مو) دگن، بھارت دی اک بندرگاہ اتے اوس اتے
وٹے ہوئے شہر دا ناں

پانڈے: (ند) 1- اُستاد، ٹیچر 2- باہنناں دی اک ذات

پانڈے ہووے پانڈی پچھتان گے تے سَنکے چھو لے کھان گے:
(اکھا) کوئی اپنی ناراضگی دے سببوں گھاٹے وچ رہوے، اودوں
کہندے نیں

پانڈا: (ند) پان، پان دا پٹا

پانس: (مو) 1- مٹی 2- کھاد، زوڑی 3- گوہے دا ڈھیر، کھاد، گوہیا

پانسا: (ند) دیکھو: پاسا

پانسن: (مصدر) کھاد پاون

پانسو: (ند) 1- مٹی، ریت، بھل 2- پھلاں دی پیلاہٹ

پانسہ: (ند) خواہش دے مطابق نہ ہونا

پانسی: (مو) 1- جال، پھندا 2- سولی، پھانسی

پانش: (ند) مو، گھسی، پسی

پانشل: (ند) اک رکھ دا ناں

پانشل: (صفت) 1- میلا، لیڈ یا ہو یا، گندا، پلٹ 2- بے عزت، بے

آبرو 3- شرارتی، بدکردار

پانک: (ند) چکڑو، گارا، دلدل، پانی رلی مٹی، گلی مٹی

پانکل: (صفت) کھڑک دار روگی

پانکلا: (ند) 1- پان والا 2- پیراں دل دا

پاندھڑی: (صفت) سفر دے متعلق، دوسرے علاقے یاں دیس دی
پاندھو: (صفت) دیکھو: پاندھاڑو

پاندھی: (مو، صفت) 1- راہی، مسافر، پندھ کرن والا 2- پندھرو
پاندھی گھر، (نڈ) راہیاں دے رات گزارن لئی بنائی ہوئی
تھاں، سراں

پاندھی ہوون، (حما) 1- مسافر ہوون 2- عارضی طور تے ہوون
پاندھن: (مو) راہی، مسافر (عورت)

پاندھے: (نڈ، صفت) پاندھا دی جمع 1- پڑھاؤن والے، اُستاد
2- پنڈت، نجوی، جوتی، فال کدھن والا 3- رستہ دکھاؤن والے،
رہنما 4- مسافر، پینڈے پین والا، پندھ کرن والا

پاندھیا: (نڈ، صفت) دیکھو: پاندھا

پاندھیڑا: (نڈ، صفت) دیکھو: پاندھا

پاندی: (مو) دیکھو: پواندی

پاندیس: (حما) دیکھو: پندھ

پاندیس پاؤن، (حما) انجام تیکر لیا، انجام نوں اپڑانا، فاصلے پیدا
کرتا

پاندیس پون / پون، (حما) ختم ہون دے نیزے ہونا

پانڈ: (نڈ) کھرک کوڑھ، بھلہری، برص

پانڈ: (صفت) 1- ہنستی، پیلا 2- چٹا، سفید

پانڈ: (مو) 1- پاندھ 2- سرداری، چودھراہٹ 3- ہنسی، بھینسی، محلہ،

وڈی ہستی توں ذراہٹ کے وسائی گئی کسے خاندان یاں قبیلے دے
چند گھراں تے مشتمل کی جیہی ہستی 4- ریت تے چکنی مٹی رلی

پاند پون، (حما) جھلار وانگوں بھونیں وچ پانی ڈگن نال ٹویا بن
جاون

پاند پیون، (حما) مجھ گاں وغیرہ دے تھناں وچوں مونہہ وچ دھار
مار کے ددھ پیون

پاندرو واش: (مو) اک عام بوٹی دا ناں جس نوں اٹ رست دی
کہندے نیں

پاندیری: (مو) پڑاندی، پراندہ، سوتری یاں ریشمی دھاگیاں دے
بنے ہوئے تن لڑوالا ڈورا جمیدے نال زانیاں اپنے سر دے
والاں نوں بناندیاں نیں

پاندڑیاں: (مو) پڑیاں، پاندی، کتی ہوئی چھلی

پاندل / پاندلا: (صفت) گتے دے اٹے والے پاسے دا حصہ

پاندلھڑا: (نڈ) 1- پانڈا، رتال، جوتی 2- مسافر، راہی

پاندھ: (مو) 1- چودھراہٹ، سرداری، دگنی: 'مونو چودھری پنڈ دی

پاندھ والا، چنگا بھائیں داسر دار آہا' 2- پندھ، سفر

پاندھ پرتیت، (مو) بھروسا، اعتماد

پاندھا: (نڈ، صفت) 1- پڑھاؤن والا، اُستاد، معلم 2- ویاہ وغیرہ داکم

کراؤن والا براہمن 3- نجوی، جوتی

پاندھا جوڑے پٹی پٹی تے رام رڑھاوے کپتا، (اکھا) بنا صلاح
توں کم کرتا

پاندھانہ پنچھنا، (حما) بنا صلاح توں کم کرتا

پاندھاڑو: (صفت) راہی، مسافر، پاندھی

پاندھانو: (نڈ) دیکھو: پاندھاڑو

پانی پانی تھیوں، (مخا) دیکھو: پانی پانی ہونا

پانی پانی کرنا، (مخا) شرمندہ کرنا، دگی: 'تیو ایس مصری اوس جگہ دے کیے پانی پانی' (سیف)

پانی پانی ہونا، (مخا) شرم سار ہونا، شرمندہ ہونا

پانی پاونا، (مخا) قبریاں غصے نوں ٹھنڈا کرنا، دگی: 'بھرنے اُتے چاو کنگ نوں کوئیں جو پانی پائے' (دمو)

پانی پتاسا، (ند) پانی والا مٹل پتاسہ، مٹلی ہوئی پاڑی، گول پتا
پانی پدی، (مو) اک پکھی جو جنڈ دے منڈھاں وچوں کیڑے
پُچن کھاندا اے، ایس دے زرد رنگ گوڑھا نیلا ہوندا اے

پانی پون، (مخا) معاملہ ٹھنڈا ہونا

پانی پھر جانا، (مخا) 1- محنت ضائع ہو جانا 2- عزت دا چلے جانا

پانی پھر جاوَن، (مخا) نقصان ہو جاوَن

پانی پھرنا، (مخا) ستیاناس ہو جانا

پانی پھوکن، (مخا) 1- پھوک مار کے تھکے دا پانی کدھن 2- کجھ
پڑھ کے پانی تے دم کرن

پانی پھیر دیون، (مخا) 1- کم وگاڑ دیون، محنت ضائع کر دیون
2- ملنے کر دیون، چکا دیون

پانی پھیرن، (مخا) ضائع کر دینا، پانی پھیر دینا

پانی پھیرنا، (مخا) پوچا پاونا، ضائع کر دینا، دگی: 'جنو لیکھنی تے پانی
پھیر رہے نی'

پانی پئے وُجَن، (مخا) ساریاں اُمیداں مُک جاوَن، اوس پینا

پانی پی پی کوسن، (مخا) کسے نوں ڈھیر مندا چنگا آکھن، بہت

گالھیاں بکَن

پانی پی پی کوسنا، (مخا) لگا تار بُرا کہنا یاں گالھیاں کدھنا

پانی پی پی کے دُعاواں دیون، (مخا) بہت دُعاواں دیون

پانی پی کے جا پچھتانا، (مخا) بے پرواہی نال کم کر کے پچھوں
سوچ وچار کرنا

پانی پی کے ذات پچھن، (مخا) کوئی کم کر کے پچھتاوَن

مپانی پی کے ذات کیہ پچھنی، (اکھا) ہویاں بیتیاں گلاں ہارے
مُن چھان کرن دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا کیوں جے سب دی کبیر
پُچن نال سب نہیں مردا

پانی پے جانا، (مخا) کسے شے دا خراب ہو جانا، ضائع ہو جانا

پانی پیسا کے مارن، (مخا) بہت زیادہ مارن کُٹن

پانی پینا، (مخا) جوانی چڑھنا

پانی پینا مُن کے تے ماہنوں کھانا پُچن کے، (اکھا) جیہڑا
اُتوں نیک پاک تے ڈھڈوں پلٹت ہووے اوہدے ہارے
آکھدے نیں

پانی پیئے مُن کے تے مُرشد پھڑیئے (گورو بنائیئے) پُچن
کے، (اکھا) جسمانی صحت لئی پانی نوں مُن مُن کے پینا چاہیدا
اے تے روحانی تندرستی لئی مُرشد پُچن کے پھڑنا چاہیدا اے، مراد
ایہہ کہ ہر کم دھیان نال کرنا چاہیدا اے

پانی تارا ہووَن، (مخا) کھوہ وچ پانی نیواں ہووَن، کھوہ وچ پانی
تارے داگوں دَن

پانی تاں ایہناں پلاں پیٹھوں ہی لنگھنا ہے، (اکھا) جدوں

پانکھ: (نڈ) دیکھو: پکھ

پانگ: (نڈ) 1- پادیاں دا اک اوزار 2- چکرو، دلدل

پانگ: (ہ، مو) 1- شیرہ 2- دلدل، چکرو

پانگا: (نڈ) 1- سمندری ٹون 2- پنگا، ریچر

پانگرا: (نڈ) ڈھول ڈھاک (اک درخت)

پانگن: (مصدر) دیکھو: پانگن

پانگھ: (مو) دیکھو: پانگھ

پاننی: (لہند، نڈ) 1- چن داوسنیک 2- ملاح، کھیوت

پاننی: (نڈ) شکریت دے مشہور گرامر کار جو جگت مشہور گرامر لکھا

دھیائی دے لکھاری سن، ایہہ پشاور دے لاگے سلات (سلاٹر) پنڈ

وچ دا کشی دے پیٹوں پیدا ہوئے سن اتے دیول رشی دے پوترے

سن۔ ایہناں دے ہون دا سال تاریخ کاراں نے 400 قبل مسیح

توں 300 قبل مسیح دے وچکار بنیا ہے

پانو: (نڈ) 1- پانی، جل 2- پاؤں، پیر، قدم

پانوٹا: (نڈ) پچیاں دے پیراں وچ پاؤں والا چاندی دا چھکن والا

اک گہنا

پانور: (نڈ) 1- پائیدان 2- پیر پاؤں 3- پیر دا اک زیور

پانورٹی: (مو) جتی، کھڑاؤں

پانول: (نڈ) 1- پاں (خارش دی اک قسم) دا روگی عٹا 2- بالچر، وال

جھڑن دی بیماری، وگی: 'دو جا کنبدا لکدا بھر دا جیوں کر پانول عٹا'

(سیف)

پانولی: (صفت) جس نوں پال دی بیماری لگی ہووے

پانہندا: (نڈ) پاندها، لنڈے رسم الخط پڑھاؤں والا اُستاد

پانہندان: (مصدر) 1- پاپا کے کپڑے پانے پڑانے کر دیوں

2- کپڑے پاپا کے کھڈے کر دیوں

پانی: (نڈ) 1- جل، آب 2- چمک، لٹک، تلوار اتے شیشے وغیرہ دی

چمک 3- مٹلے 4- پانی جیہا بھگکا کھاؤں 5- شرم، حیا، آؤر، مان،

غیرت دوانا 6- بے مروتی 7- ہتھ، دست، وگی: 'بے کے تھیں محمد بخش

داؤ پانی اک خاکاں' (میاں محمد بخش)

پانی آجاؤں، (حما) دیکھو: پانی آؤں

پانی آؤں، (حما) 1- مینہ ورھن 2- اکھاں وچ موتیا اُترن 3- نہ

یاں کھالے وچ پانی دا آجاؤں، ہڑھ آؤں 4- پچاؤں، رال پچن

پانی اُتر آؤں، (حما) اکھاں وچ پنجو آؤں

پانی اُترنا، (حما) موتیا ہونا، اکھاں دا روگ گن

پانی اُتے اُترنا، (حما) ناممکن گل کرنا، انہونی گل کرنی

پانی اُتے تیل پاؤں، (حما) 1- فضول کم کرن 2- شرارت کرن

پانی باری، (نڈ) بدتمیزی پیدا کرن والا بھارا پانی

پانی بدلنا، (حما) اک تھیں توں دوجی تھیں جا کے رہنا

پانی بند کرن، (حما) حدوں ودھ تکلیف دیوں

پانی بنھن، (حما) 1- پانی اگے بنھ لاؤں 2- اپنی طاقت توں باہر

کم کرن

پانی بھراؤنا، (حما) اپنی گل مناؤنا، غلام بناؤنا

پانی بھرن، (حما) خدمت کرنا، غلامی کرنا

پانی پان والا نہ رہنا، (حما) گھر دا کوئی جی نہ پچنا

پانی چیرن، (مخا) ثرن، ثر کے عبور کرن

پانی حرام ہونا، (مخا) کوئی کم پورا کیجے پنا نہ کھان تے نہ پین دا عہد کرنا

پانی دا بلبہ، (نڈ) چھستی ختم ہو جاوَن والی چیز، فانی شے

پانی دا پانی دُڈھ دا دُڈھ، (اکھا) دیکھو: دودھ دا دودھ پانی دا پانی

پانی دا کھڈاری، (نڈ، صفت) 1- تارو، تیراک 2- نشئی، شرابی

پانی دا کھڈاری ہوون، (مخا) 1- ماہر تارو ہوون 2- نشئی ہوون،

شرابی ہوون

پانی دا گھٹ نہ لگھنا، (مخا) 1- مرن کنارے ہونا 2- غم یاں

غصے و جھوں پانی نہ پیتا جانا

پانی دائل، (نڈ) نکا

پانی دا ہرن، (مخا) سیلاب دے پانی دا پچھانہ پرتن، پانی دا

اُترن

پانی دا ہلیا مونہہ تے آؤندا اے، (اکھا) لُک کے کیتی گئی بُرائی

ظاہر ہو کے ای رہندی اے

پانی دسنا، (مخا) دیکھو: پانی دکھاونا

پانی دکھاونا، (مخا) جانوراں نوں پانی پلاونا

پانی دم کرن، (مخا) پانی اُتے دم پڑھ کے بھوکن

پانی دم ہوون، (مخا) پانی اُتے دم پڑھیا ہوون

پانی دھانی، (نڈ) پانی وغیرہ، وگی: 'نی کھری کیہ جھا کدی ایں گوی

نوں پانی دھانی پیا'

پانی دی آگ، (مو) شراب، بریادی دا مول، وگی: 'دیکھن نوں

سُدر پر بڑی پانی دی آگ

پانی دی بھڑکی، (مو) پیاس دی حدت

پانی دی چٹئی تے مُورکھ دے چھٹی، (اکھا) جدوں کوئی اپنی

نادانی نال اپنا کم کدھن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں

پانی دی چڈر، (مو) 1- چھال، جھرنا، آبشار 2- اُتوں زور نال

چھلے ڈگدا پانی

پانی دی ڈھن بناون، (مخا) گل دھاون، گل دی گٹان بناون

پانی دے کے جڑھ وڈھن، (مخا) ظاہراً مدد کر کے وچوں

نقصان کرن

پانی دے مُل، (نڈ) بہت سستا

پانی دیاں لہراں رگنن، (مخا) 1- بے فائدہ کم کرن 2- ناممکن

کم کرن

پانی دیاں لہراں رگننا، (مخا) دیکھو: پانی دیاں لہراں رگنن

پانی دینا، (مخا) 1- رُکھ دی جڑھ وچ پانی پاونا 2- پہلی وچ پانی لاونا

3- پتراں دے ناں دا پانی تلی وچوں چھڈنا 4- وڈیاں دے کیسے

ہوئے آکھیاں نوں پالنا اُتے اوہناں اُتے عمل کرنا 5- سُورج، جن

وغیرہ دیوتا نوں ارگھ دینا

پانی دیون، (مخا) رُکھ دی جڑھ وچ پانی پاون، پہلی وچ پانی لاون

پانی ڈاہنا، (مخا) (جانوراں نوں) پانی پینا

پانی ڈگنا، (مخا) پانی دیرنا

پانی ڈھل جاوَن، (مخا) 1- رونق نہ رہون، جوانی گزر جاوَن

2- سیلاب یاں نہر دا پانی نیواں ہو جاوَن

کوئی آدمی کسے کم دے اہل بندے کول جان دی تھان دوجیاں
کونوں کم کڈھا ون دی کوشش کرے تے اخیر واہ او سے بندے نال
ہی پیتا ہووے اودوں کہندے نیں

پانی تنہا دی آگ بجھا دیندا اے، (اکھا) مچھا بندہ جس حالت
وج دی ہووے اپنا کم کڈھالیندا اے

پانی تر وٹکن، (معا) معاملے نوں ٹھنڈا کرنا

پانی تک نہ پچتا، (معا) کوئی چیز ہضم نہ ہونا

پانی توڑن، (معا) 1- نہر کھالے دا پتا وڈھن 2- پانی چوری کرن

پانی توں پتلا تے لکھوں ہولا، (اکھا) بے آبرو، کمینہ، ذلیل

پانی توں پہلاں موجب لاہونا، (معا) سے توں پہلاں کوئی کم
کرنا

پانی تھر جاون، (معا) پانی تھر جاون

پانی تھی دینجن، (معا) نرم ہو جانا

پانی تھیون، (معا) 1- ہٹکھڑنا، پیسنا 2- دیننا، دہانا

پانی تے بنیاد رکھن، (معا) عارضی کم کرن، ناپائیدار کم کرن

پانی تے بنیاد ہوون، (معا) فانی ہوون، ناپائیدار ہوون

پانی تے لکھن، (معا) بیکار کم کرنا

پانی تے لکیر ہونا، (معا) دیکھو: پانی تے لیک ہونا

پانی تے لیک ہونا، (معا) 1- عارضی ہونا، فانی ہونا 2- بے
بنیاد ہونا

پانی تے نیہہ ہوون، (معا) دیکھو: پانی تے بنیاد ہوون

پانی پکاون، (معا) 1- مردے بندے دے مونہہ وج پانی پاون

2- چوپا چوپا کر کے پانی سٹن

پانی جانا، (معا) لیکور یا دی بیماری ہونا، کمزور ہونا

پانی جھاگنا، (معا) ڈونگھے پانیاں وچوں دی لنگھنا، مصیبتاں دا
ساہنا کرنا

پانی تھلن، (معا) پانی نوں پانی دیون

پانی چاڑھن، (معا) دیکھو: پانی چڑھاون

پانی چٹن، (معا) 1- لڑن والے لگدونوں تلی تے پواون 2- بہت

بھلکھ ٹک ہون 3- کٹے دا پانی بیون

پانی چرا جانا، (معا) زخم وج پانی پے جانا

پانی پُراون، (معا) کسے دے کھیت وچوں جاندا پانی وڈھ کے
اپنے کھیت نوں لاون

پانی چڑھاون، (معا) 1- طمع سازی کرن 2- پورا زور لاون، ٹس
لاون

پانی چڑھنا، (معا) اثر پیتا، وگتی: اوس شخص تے پانی ساڈا بالکل
مول نہ چڑھدا (مُگل)

پانی چکھنا، (مذا) بچے دے مونہہ نوں پہلی وار پانی لاون دی
اک رسم

پانی پُوان، (معا) پانی پکاون

پانی چونا، (معا) مرن لگیاں مونہہ وچوں پانی کرنا

پانی جھڈ جاون، (معا) ٹس جاون، خراب ہو جاون، ترسیا جاون

پانی جھڈنا، (معا) 1- پسینہ آدنا 2- لیکور سے دی بیماری ہونا

پانی چھوڑ دینجن، (معا) حوصلہ جاندا رہنا

پلاک ڈنٹری

(دوجی جلد)

اثر ہونا

پانی لاون، (حما) دیکھو: پانی لاونا

پانی لاونا، (حما) پیلی نوں پانی دینا، وگئی: 'اودہ دھرتی جس اُتے اودہ

خُردا پھر داسی، بل دا ہندا پانی لگاندا سی'

پانی لُدن، (حما) 1- اک بھانڈے وچوں دُوجے بھانڈے وچ

پانی پاون 2- پانی بدلن 3- پانی ڈولھن

پانی لکسن، (حما) پانی پلیت کرن

پانی لگسن، (حما) صحبت دا اثر ہونا

پانی لگنا، (حما) پانی راس آونا، پانی دا صحت لئی فائدہ وند ہونا

پانی مار، (صفت) 1- پانی نال وِڑی ہوئی (دھرتی) 2- جس دی

گل دا وساء نہ ہووے، وگئی: 'ایہہ سبھ پانی مار والیاں گلاں ہن'

3- اودہ چول جیناں وچوں کچھ نہیں نکدی

پانی مار ہو جانا، (حما) پیٹے پانی نال فصل سڑ جانا

پانی مافق نہ آونا، (حما) پانی نہ سہاونا

پانی مٹھا کس رتی جوں پکن جس رتی، (اکھا) چمچر دے مہینے

وچ، جدوں جوں پک جاندا ہن، پانی دا سواد مٹھا مٹھا ہو

جاندا ہے

پانی مرنا، (حما) پانی جذب ہونا

پانی مونہہ لاونا، (حما) پانی پیانا، وگئی: 'روح اوس دا محب نکل

سدھاوے جد پانی مونہہ لاون' (گُل)

پانی نالوں خون گاڑھا ہوندا اے، (اکھا) بھادیں کتنی ای

بھک پئی ہووے، فیروہی اپنے اپنے ای ہوندے نیں

پانی بٹرن، (حما) پانی صاف ہون

پانی نوں چیر دے جانا، (حما) پانی چوں تیز تیز لنگھنا یاں تیزی

نال خُردیاں جانا

پانی نہ پکن، (حما) بھیٹ دی گل نکا نہ سکن

پانی نہ جھکاونا، (حما) دیکھو: پانی موافق نہ آونا

پانی نہ چڑھنا، (حما) واہ نہ چلنا، پیش نہ چلنا، وگئی: 'تیرے اگے

زور نہ چلے چڑھ نہ سکدا پانی' (گُل)

پانی نہ سکھاون، (حما) عزت راس نہ آون

پانی نہ منگنا، (حما) 1- اک دم مر جانا، بہت جھمکتی مر جانا 2- وار

توں بچ نہ سگنا، وگئی: 'اودے ڈنگے ارجن تے سرجن پانی نہیں

منگدے' (امرتا پریتم)

پانی نیواندڑ تے ڈرے اُتاندڑ، (اکھا) ہر دم ایویں ای

ترسین والے یاں خطرے توں دُور بیٹھیاں ڈرن والے بارے

کہندے نیں

پانی نیویں تھال ول جاندا اے، (اکھا) ہر شے اپنی اصل دل

رجوع کردی اے

پانی وار کے پینا، (حما) قربان جانا، بلہار جانا

پانی وارنا، (حما) 1- ویاہ دی اک رسم جس وچ گھر ڈولی آون تے

مُندے دی ماں جوڑی دے سرتوں پانی وار کے پیندی ہے 2- کے

دیاں بلاواں اپنے سر لین لئی اوس دے سرتوں پانی وار کے پینا

پانی واگک پیوہاونا، (حما) بہت خرچ کرنا

پانی واگک پیون، (حما) 1- آسانی نال قبول کرنا 2- جذب کرنا

پانی دیکھن، (حما) طاقت دا اندازہ لانا

پانی ڈیون، (حما) 1- آکھیا منا 2- طریقے تے لانا، طریقہ سکھانا

پانی رڑکن، (حما) بے فائدہ کم کرن، فضول کم کرن

پانی رڑکنا، (حما) بے کار کم کرنا، فضول کم کرنا

پانی رکھنا، (حما) کسے دی بیماری وچ منتر پڑھیا پانی بیمار دے منجے

پٹھ رکھنا

پانی سارنیاں گلاں، (مفت) پھوکیاں گلاں، فضول گلاں، وگئی:

’بابا! جھڈ ایہہ پانی سارنیاں گلاں‘

پانی سرتائیں آون، (حما) انتہا ہو جاون

پانی سرتائیں پہنچنا، (حما) دیکھو: سرتوں پانی لکھ جانا، وگئی:

’نوں اوس دی سدا کور، من چلی سیانی سوچن لگی پھنچیا سرتیکر پانی‘

(ادتار گھ آ زاد)

پانی سرتک آ جانا، (حما) دیکھو: پانی سرتائیں آون

پانی سرتوں اسروں تار تھیون، (حما) دیکھو: پانی سرتوں اُچا

آون

پانی سرتوں اُچا آون، (حما) قابوتوں باہر ہونا، معاملہ حدتوں

اگے ودھ جانا

پانی سرتوں لگھن، (حما) معاملہ حدتوں لگھ جانا

پانی سروں (لگھ) ٹپ جانا، (حما) دیکھو: سرتوں پانی لگھ جانا،

دگئی: ’میں بے دس، پانی سروں ٹپ گیا‘

پانی سٹک وٹنجن (جاون)، (حما) 1- ڈکھ ٹل جانا 2- چوکی ڈھپ

یاں گرمی پاروں پانی داسٹک جاون

پانی کٹنا، (حما) دیکھو: پانی وڈھنا

پانی کچھی کھڑا ہوون، (حما) حقیقت نال آگاہ ہونا، مقام تے

اپڑنا

پانی کر دینا، (حما) 1- نرم کرنا 2- شرمندہ کرنا

پانی کرنا، (حما) منتر پڑھنا، ٹوٹا کرنا

پانی کنوں آگے کپڑے لیاون، (حما) ویلے توں پہلاں ای

تیار کرنا، ویلے توں بغیر کم کرنا

پانی کنوں پتلا تھیون، (حما) 1- بیٹ بے صبرا ہونا، جلد باز ہونا

2- غصہ قابو نہ کر سکتا

پانی کوسا کرن، (حما) پانی ٹوں تھوڑا جیہا گرم کرن

پانی کھوہ دا تے گھاہ بُوہ دا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

پانی کھوہ دا تے گھاہ بُوہ دا چنگا ہوندا ہے اودوں کہندے نیں

پانی گراہہ، (ہ، مذ، صفت) ہتھ پھڑن والا، مراد: خاوند، شوہر

پانی گرہ، (ہ، مذ) شادی ویاہ دی اک رسم جس وچ لاڑا و دہئی دا

ہتھ پھڑ دا اے، ویاہ، شادی

پانی گرہیتی، (ہ، مو) ہتھ پھڑن والی زنانی، مراد: ویاہی وری زنانی

پانی گل تک آ جانا، (حما) دیکھو: پانی گل توڑی آ جانا

پانی گل توڑی آ جانا، (حما) بہت مصیبت وچ پے جانا، بہت

زیادہ ڈکھ وچ پھس جانا

پانی گھٹ گھٹ تے کٹن، (حما) خوب سزا دینا

پانی لاگ، (مذ) دوسری تھاں دا پانی نہ سکھاون دا عمل

پانی لاگ ہو جانا، (حما) کسے تھاں دے پانی دا صحت تے بھیڑا

پانیوں پانی کرنا، (مخا) دیکھو: پانی پانی ہونا

پانیوں پانی ہونوں، (مخا) شرم نال ترلیو ترلی ہونوں

پانیوں پتلا کرنا، (مخا) 1- بہت بے عزت کرنا، ڈھیر شرمندہ
کرن 2- ککھوں ہولا کرن

پانیوں پتلا ہونا، (مخا) بے عزتی ہونا

پانیوں پتکے کرن، (مخا) دیکھو: پانیوں پتلا کرنا

پسلیاں وچ پانی پے جانا، (مخا) پسلیاں دی اک بیماری ہو جانا

پکا پانی، (مخا) کھو دا اوہ پانی جو کدھن تے زیادہ نیواں نہیں ہوندا

پھوکا پانی، (مخا) نرا پانی

پھپھڑیاں وچ پانی پے جانا، (مخا) پھپھڑیاں دی اک بیماری
ہو جانا

تتا پانی، (مخا) چاء (پانی والی)

تتے پانی نال گھر نہیں سڑا، (مخا) جدوں کوئی کھان پین وچ

کنجوسی کرے اوس نوں سمجھاون لئی کہندے بے نیں کہ کھاندے

پیندیاں کوئی گھانا نہیں آوندا

ٹوں وی رانی میں وی رانی، کون بھرے گا پانی، (مخا)

جدوں ہر کوئی آدی شان وچ رہے تے کم کوئی نہ کرے، اودوں

کہندے نیں

جل پانی، (مخا) ان پانی

جیہا تیرا ان پانی، تیرا میرا کم جانی، (مخا) جدوں کوئی گھٹ کم

کرن والا آدی ایہہ دلیل دیندا ہووے کہ کیوں جو میری مزدوری

گھٹ ہے ایس لئی گھٹ کم کردا ہاں، اودوں کہندے نیں، جیہناں

گڑا پاؤ گے اوتا ہی مٹھا ہووے گا

چھوٹی وچ پانی پا کے ڈب مارنا، (مخا) شرم نال مر جانا، مونہہ

دکھاون جو گانا رہنا

حقہ پانی بند کرنا، (مخا) برادری وچوں چھیک دینا

دانا پانی، (مخا) اُن جل

دانا پانی اٹھ جانا، (مخا) 1- کسے جگہ نوں تیاگنا 2- مر جانا

دانا پانی مکنا، (مخا) ان جل مک جانا، دانا پانی اٹھ جانا

دنداں نوں پانی لگنا، (مخا) پانی پیندیاں دنداں نوں پیڑ ہونا

دُڈھ دا دُڈھ پانی دا پانی، (مخا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ وچ

وچ ہی ہوندا ہے، جھوٹھ جھوٹھ ہی ہوندا ہے اودوں کہندے نیں

دُڈھوں پانی متارنا، (مخا) جھوٹھ وچ دا دکھ کرنا

دھرتی دا پانی پانی، (مخا) پانی جذب کرنا

روٹی پانی، (مخا) دیکھو: دانا پانی

سرتوں پانی نگھ جانا، (مخا) اُت پھس جانا

سرو وچ سو گھرے پانی دے پینا، (مخا) بہت شرمندہ ہونا

سو گھرے پانی دے پے جانا، (مخا) دیکھو: سرو وچ سو گھرے

پانی دے پینا

سوٹا ماریاں پانی دو نہیں ہوندے، (مخا) جدوں ایہ دسنا

ہووے کہ نہوواں توں ماس الگ نہیں ہو سکدا اودوں کہندے نیں

سونے دا پانی، (مخا) مَلّیج، سُہری گلٹ

سیو پانی، (مخا) دریا دا پانی

کالے پانی، (مخا) 1- اٹل ایمان دا جزیرہ جتھے ہندوستان دے عمر

پیادون

پانی وی نہ پچتا، (حما) کوئی گل بھپا نہ سکا

پانی وی نہ پکھن، (حما) بے زنی کرن، پرواہ نہ کرن

پانی ویٹ ڈیون، (حما) جوش ٹھنڈا پینا

پانی ویہنا، (حما) دیکھو: پانی جانا

پانی ہار، (ند، صفت) 1- پانی بھرن والا، ماشکی 2- نوکر، سیوا دار

3- برابری کر سکنا والا، جوڑ دا

پانی ہار کرنا، (حما) غلام بنانا، اپنے تحت کرنا

پانی ہار، (صفت) دیکھو: پانی ہار

پانی ہارن، (مو) دیکھو: 'پانی ہار' جیدی ایہہ تانیٹ اے

پانی ہاریا، (صفت) دیکھو: پانی ہار، دگلی: 'میگھ مالا پانی ہاریا' (گرتھ صاحب)

پانی ہو جاوَن، (حما) شرم پاروں پسینہ آ جاوَن، شرمندہ ہو جاوَن

پانی ہولا، (ند) جھاٹو پانی، دریا دا پانی

اکھاں دا پانی سُک جانا، (حما) 1- بہت رونا 2- حیا نہ رنی

اُمیدیاں تے پانی پھر جانا، (حما) ارمان پورے نہ ہونا، آس پوری نہ ہونا

ان پانی، (ند) ان جل، روئی پانی

بن پانی ڈب مرنا، (حما) پنا کے وجہ توں ڈکھ پادنا

بی پایے چُن کے، پانی پیے چُن کے، (اکھا) جدوں ایہہ دست

ہوے کہ سچ دیکھ کے پادنا چاہیدا ہے اتے پانی چھان کے پینا چاہیدا ہے اودوں کہندے نیں

پانی وانگ خرچ کرنا، (حما) بے دردی نال خرچ کرنا

پانی وانگ دھن خرچنا، (حما) بے دردی نال دھن خرچنا

پانی وانگوں آلاوَن، (حما) روانی نال بولنا

پانی وانگوں چَلَن، (حما) رواں ہونا

پانی وِچ اگ لاوَن، (حما) 1- مٹکی ہوئی لڑائی نوں نویں سرے

توں چھینن 2- لڑائی کرن

پانی وِچ پتاسا ہونا، (حما) تھوڑا ہونا، فانی ہونا

پانی وِچ پیر بھن، (حما) ٹوہ وِچ لگنا

پانی وِچ پیر چاون، (حما) ہوشیاری نال پچھا کرن

پانی وِچ پیرا گولن، (حما) 1- ٹوہ وِچ لگنا 2- پچھا کرنا

پانی وِچ سوٹا ماریاں پانی دونہیں ہو جاندا، (اکھا) اجیہا رشتہ
جیہڑا ٹٹ نہ سکے اودے وِچ جدوں کوئی تریڑ پے جاوے تاں
کہندے نیں

پانی وِچ مدھانی پاوَن، (حما) دیکھو: پانی وِچ مدھانی مارنا

پانی وِچ مدھانی مارن، (حما) بیکار کم کرنا، بے نتیجہ کم کرنا

پانی وِچ مدھانی مارنا، (حما) بے کار جتن کرنا

پانی وچوں باہر کدھن، (حما) دکھاں وچوں کدھنا

پانی وڈھنا، (حما) کمیت وِچ بھہ وڈھ کے پانی دا رخ پاسے کرنا

پانی ورتن، (حما) استعجا کرن، ہتھ پانی کرن

پانی وِچ پتلا کرنا، (حما) شرمندہ کرنا، بے عزت کرنا

پانی وِسن، (حما) مینہہ ورھان، مینہہ پوان

پانی دکھاوَن، (حما) جانوراں اگے پانی رکھن، جانوراں نوں پانی

3- جانور گان، مجھ، بکری وغیرہ دی اک لت، گوڑے توں پٹھان

گھر تک، کھر ڈا 4- طاقت، رُتبہ

پادابن، (مخا) دبدبہ قائم ہو جانا

پادابن، (مخا) رعب بنانا

پادابن، (مخا) دیکھو: پادابن

پاداملن، (مخا) 1- کھینچے پے جاون 2- ہر ویلے کول رہون

پادادھے / پاداندھے: (نڈ) کھتیاں دی اک ذات دانان

پادوان: (مصدر) دیکھو: پوان

پادواہ: (نڈ) 1- دو واڑاں دے وچکارلا جانوراس دا راہ، مکی، دگی:

پاداہے آن چھڑیہاں ایس نوں اساس ایس دے تائیں (دو)

2- پنڈ دے لاگے دی زمینی، نیائیں

پادواہا: (نڈ) پنڈ دے لاگے دی زمین، نیائیں

پاوت: (صفت) پاک، صاف، کھرا

پاوتا: (نڈ) 1- پیر 2- پیراں دا اک گہنا 3- جٹی

پاوتی: (مو) پادنا دی تصغیر

پاور (Power)، (انگ، مو) طاقت، شکتی

پاور ہاؤس (Power House)، (انگ، نڈ) بجلی گھر

پاوڑا: (نڈ) دیکھو: پاؤنا

پاوڑن: (مصدر) پنگھوڑے نوں جھوٹے دیون، جھلاون

پاوڑی: (مو) 1- کھڑاؤ، جٹی 2- پیر دا اک زیور

پاوس: (نڈ+مو) برسات داموسم، مینہ، دگی: 'کھے بھئی مت پاوس کایا

کمنو گملاوتا'

پاوک: (صفت) 1- پاک صاف کرن والا 2- صاف ستھرا 3- آگنی دیوتا

4- ادھ رکھ جیہدی لکڑیوں آپس وچ رگڑن نال اک پیدا ہوندى

اے، بھلاویں دا رکھ

پاولی: (نڈ) 1- جولاہا 2- مجازاً کم عقل، گھٹ عقل

پاولیا: (نڈ) جولاہا، باندھ

پاولیانی: (مو) جولاہا ذات دی عورت، جولاہے دی عورت

پاومان: (صفت) پاک کرن والا، پوتر کرن والا

پاون: (صفت) 1 پاک، صاف، کھرا 2- پاک کرن والا 3- ہوا کھاؤن والا

پوت پاون، (صفت) گناہگاراں دے گناہ جھاڑن والا، گناہگاراں

نوں معاف کرن والا

پاون: (نم) پیراں نال

پاون: (مصدر) 1- اندر رکھن، گھٹن 2- پہن 3- معلوم کرن، جانن،

دگی: 'شرف سعادت پاون سارے شکر بجالیاون' (میاں محمد بخش)

پاون پٹن، (مخا) جڑھوں اکھیرنا

پاون نکلن، (مخا) پاون تے کدھن

پاون ہار، (صفت) 1- پان والے، داخل کرن والے 2- لہن

والے، حاصل کرن والے، قبضے وچ لیون والے

پہلے کولی آٹا پاون کچھے کانڈھے پھراون، (اکھا) جدوں ایہہ

دستا ہووے کہ دوجے دے آدر بھاء لئی جد تک پورا انتظام یاں

سامان نہ ہووے، سدائیں دینا چاہیدا، اودوں کہندے نیں

پاونا: (نعم) پانا، حاصل کرنا

پاونا: (صفت) ادھ نبات جیہدی کھڑوتے پانی وچ پھلے پھلے

قیدیاں یاں جلا وطنیاں نوں بھجیا جاندا سی 2- دیش نکالا،
جلا وطنی 3- عمر قید

کے پانی وچ ہوتا، (حما) بہت طاقت دا مالک ہوتا
کچے گھڑے پانی بھراوتا، (حما) نامکن کم کراوتا
کے دا پانی بھرتا، (حما) کسے دی غلامی کرتا

کل قلندر وٹے گھڑیوں پانی وٹے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ جس گھر ہمیشہ لڑائی جھگڑا رہندا ہووے اوہ گھر کدی دسدا
نہیں اودوں کہندے نیں

کوڑا پانی، (ند) شراب

کوڑا پانی کڈھنا، (حما) بنجو وگدنا

کوسا پانی، (ند) معمولی گرم پانی، کھوہ، نوہایا پانی

کھارا پانی، (ند) سلوتا پانی

کھڑا تاں پانی دی گندا ہو جاندا ہے، (اکھا) دیکھو: کھڑوتا پانی
ترک جاندا ہے

کھڑوتا پانی ترک جاندا ہے، (اکھا) جدوں دنا ہووے کہ
اک جگہ تے کافی چر رہن نال آدی دی اوہ عزت نہیں رہندی،
اودوں کہندے نیں

کھوہ نوہایا پانی، (ند) دیکھو: کوسا پانی

کیتی کتری تے پانی پھیرنا، (حما) ہوئے ہوائے کم نوں خراب
کرتا

مٹھا پانی، (ند) تسی، جتنجوی، شربت وغیرہ

مونہہ وچ پانی بھراوتا، (حما) کسے چیز نوں دیکھ کے من لپچا دنا

تھہ پانی کرنا، (حما) استنجا کرنا

ہڈاں دا پانی سکنا، (حما) بہت کمزور ہونا، لستا ہو جانا، وگی: 'ماپے

مینوں روگ پچھدے، پانی میریاں ہڈاں دامکا' (گاند اپنجاب)

پانی: (ند) پانا دا صیغہ مونٹ، واڑنی، داخل کرنی

پانی پت: (ند) ہریانا دے ضلع کرناں دا اک مشہور شہر جو کئی دیاں

تواریخی لڑائیاں دا میدان بنیا رہیا ہے

پانیاں: (ند) پانی دی جمع

پانیاں دا تارو، (صفت) 1- پتیاں دا جاؤ 2- زمین دیکھ کے پانی

دی پچھان کرن والا 3- سیانا، عقلمند 4- ماہر تیراک

پاں: (مو) 1- اک طرحاں دی ٹھکرک یاں خارش 2- پشوواں دی کھل

دی اک بیماری جس وچ ٹھکرک ہوندی ہے اتے وال جھڑ جاندا ہے

نیں، بالچر

پاں بلن، (حما) ہمت ہار جانا، حوصلہ منک جانا

پاں پکاون، (حما) چڑھنا، تنگ کرنا

پاں پوون، (حما) کمزوری پیدا ہونا

پاں پیتا، (صفت) خارش زدہ، جیہوں ٹھکرک پی ہووے

پاں لگن، (حما) چڑبھی، دُم چھلا ہوون

پاں ول، (صفت) اوہ جانور جس نوں پاں دی بیماری لگی ہوئی
ہووے

پاوا: (ند) 1- پیر 2- کسے چیز دا چوتھا حصہ

پاوپارن، (حما) اپنا قبضہ ودھاوون

پاوا: (ند) 1- منجی، گرسی تے میز وغیرہ دی اک لت، پایا 2- ختم

پاہٹھ: (ند+مو) 1- پیڑ، گودھ، مچان، اُچا تھاں 2- طریقہ،

ڈھنگ، سلیقہ

پاہچا: (ند) 1- سنیہا، سدا، نیوتا، وگی: 'گھڑی گھڑی ایہو پاہچا'

2- پہنچا، اپڑیا

پاہر: (لہند، ند) پہر

پاہرا: (لہند، ند) پہرا

پاہرو: (ند) چوکیدار، پہرہ دیون والا، راکھا، وگی: 'وارث شاہ اجنہوا'

نواں ہو یا نئے پاہرونوں چورٹب گئے' (وارث)

پاہرؤ / آ / پاہرؤ: (ند) دیکھو: پاہرو

پاہرے: (ند) پاہردی جمع، چوکیدار، پہرہ دیون والا، وگی: 'اودہا تے'

کم ہا سٹھے نکے تے پاہرے دا' (نجم)

پاہرے داری، (لہند، مو) پہرے داری، چوکیداری

پاہریا: (لہند، ند) 1- ڈہائی، فریاد 2- پھیا

پاہریا پاہریا کرنا، (محا) حال حال کرنا، حال ڈہائی کرنا

حال پاہریا پاونا، (محا) دیکھو: حال پاہریا کرنا

حال پاہریا کرنا، (محا) حال ڈہائی کرنا، حال فریاد کرنا

پاہڑا: (ند) 1- باراں سنگھا 2- پڑھاگو (طنز)

پاہڑو: (ند، صفت) پاہڑا، پڑھاگو

پاہڑی: (مو) پاہڑادی مونٹ، پہرے داری دی بیوی، پہرے داری

پاہڑیس: (ند) پاہڑا (پاڑھا) دا وگاڑ، ہرن دی قسم دا اک جانور،

وگی: 'گھوڑا پاہڑیس وچ میدان میاں'

پاہک: (ند) چوکیدار

پاہل: (مو) کھنڈ دا امرت، وگی: 'پیو پاہل کھنڈے دھاڑ'

پاہلا: (پو) ٹہری واس، خانہ بدوش، بکریاں چراون والے، پہاڑی لوگ

پاہلا تھیون، (محا) 1- محروم ہونا، خالی ہونا 2- آزاد ہونا

پاہلا کرن، (محا) محروم کرن

پاہلا ہوون، (محا) 1- آزاد ہونا 2- ذمے داری نہ قبول

پاہلا: (ند، صفت) 1- بھید بکریاں چراں یا پالن والا 2- وسیلا، وگی:

'پاہلا ہو کے بہہ جاندا ہے'

پاہلیا: (ند) 1- جس نے پاہل لئی ہووے 2- جس نے امرت چھلیا

ہووے 3- امرت دھاری سنگھ

پاہن: (مصدر) پاہ چاڑھن، کپڑے وغیرہ ٹوں رنگن لئی پھٹکادی نال

آب دیون

پاہن: (ند) 1- جھڑ، جوڑا 2- پتھر دی مورتی 3- پردہنا، مہمان

4- مسافر، راہی 5- حیثیت، بساط، وگی: 'سبھ نون پتہ ہوندا سی کہ'

اوس وچارے دا ایٹا پاہن نہیں

پاہنا: (فہم) پاہ چڑھاؤنا، رنگ چاڑھنا

پاہنا: (ند) دیکھو: پھیا

پاہنا: (ند) دیکھو: پراہنا

پاہنائی: (مو) مہمان نوازی، مہمان داری

پاہندا: (لہند، ند) لنڈے رسم الخط پڑھاؤن والا استاد، پنڈت

پاہنی: (مو) بجی، مٹی

پاہنی: (مو، صفت) پاہنادی تانیٹ، پروہنی، مہمان عورت

پاہو: (ند) پاندھی راہی، مہمان

پاوتتا: (مو) پوتتا، پاکیزگی، صفائی

پاوتشا: (ند) پیردا اک زیور

پاوند: (صفت) پابند دا دگاڑ

پاوندی: (مو) 'پابندی' دا وگڑیا روپ، دنگی: 'کارج سے تے ستھان

دی ایکتا دی پاوندی لازمی ہے

پاؤنی: (مو) پاؤن دا ڈھنگ

پاؤنی: (ہ، مو، صفت) پاک کرن والی (دیوی)

پاونیا: (صفت) پاؤن والا، حاصل کرن والا

پاوی: (ہ، صفت) پاک کرن والی شے

پاوے سبھ کائی تھکاوے کک کائی، (اکھا) سُر ماتے سارے ہی

پالیندے نیں پر پاکے مٹکاؤتا کسے کسے نوں آؤندا ہے

پاوے ہر کوئی، ٹھمکاوے کوئی کوئی: (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ گناں دے ہوندے ہوئے اوہناں دا اظہار کوئی ویرلا ہی

کرنا جان دا ہے تاں کہندے نیں

پاویاں / پاوے: (ند) 'پاوا' دی جمع، گاں، مجھ، بکری، وغیرہ

دیاں لتاں

پاویہ: (ہ، مو) پیر دھون لئی ورتیا جان والا پانی

پاہ: (پو، ند) 1- گوہر، فضلہ، کھاد 2- پیہہ 3- رنگن توں پہلاں کپڑے

نوں بھٹکوی وغیرہ دے پانی وچ ڈوبن دا عمل، دنگی: 'میںوں لگی پاہ

سچے پیاردی'

پاہ آدنا، (حما) کُٹھ چڑھنا

پاہ جھالو، (ند) کھوہ وچ پاہ ڈگن توں بچاؤن لئی لایا گیا پھنا

پاہ چاڑھنا، (حما) رنگن دینا، اثر پاوتا

پاہ چاؤن، (حما) 1- اُجاڑ دیون، مٹکا دیون، ککھ نہ چھڈن، لگ

کرن 2- بدنام کرن

پاہ چڑھنا، (حما) اثر ہونا، رنگت چڑھنا

پاہ چوہون، (حما) اُجڑ چاؤن، برباد ہون، ککھ نہ رہون

پاہ دے مل لھویون، (حما) ڈھیر ستا مل چاؤن

پاہ دے مل وکن، (حما) گوہے دے بھاہ وکن، ڈھیر ستا وک چاؤن

پاہ گھٹتے چکھوں واہ، سائیں چاہے تے دوہرا لاہ، (اکھا)

میلی وچ رُوڑی پا کے فصل کاشت کرن نال پیداوار زیادہ

ہوندی اے

پاہ لاؤن، (حما) 1- کُٹھ دیون، اثر پاؤن 2- رنگ لاؤن

پاہ لگن، (حما) 1- رنگت چڑھن 2- اثر ہون

پاہ لوٹا، (حما) دیکھو: کُٹھ دینا

پاہ نہ لگن، (حما) 1- رنگت نہ چڑھن 2- اثر نہ ہون

پاہ وچ ہون، (حما) برابر ہونا

پاہ ہباہ، (مو) 1- گوہیا جو پالن دے کم آوے 2- گوہے دا سکا

بھور، ملھوڑ 3- رنگن توں پہلاں کپڑے نوں بھٹکوی وچ ڈوبن دی

حالت 4- عزت، آن، آبرو

پاہ: (ند) 1- پہیہ 2- راہ

پاہا: (ند) دیکھو: پاہ

پاہات: (ند) ثوت یاں شہوت دا رُکھ

پاہان: (ند) پتھر، رنگ

پائترا: (ند) دیکھو: پائترا

پائنتی: (مو) دیکھو: پیند

پائند: (مو) دیکھو: پیند

پاؤ: (ند) 1- پیر، چرن، پاؤں 2- پا، پائیا، اک وزن، سیر دا چوتھا حصہ 3- پل، لمحہ

پاؤ پآؤ، (نم) پل پل، ہر وقت

پاؤ پآؤ ٹرنا/ پاؤ پاؤ کرنا، (حما) جکے بالاں دا ٹرن دے ول متوجہ ہونا، یاں جدوں جکے بالاں نوں ٹرنا سکھایا جاندا اے تے اوہناں نوں باہواں توں پھڑ کے ٹرانڈے نیں تے نال 'پاؤ پاؤ' کہندے جاندے نیں

پاؤ پوش، (فا) (مو) بچی

پاؤ دان، (فا) (ند) 1- پائے دان، پیر پونھن والا ناریل دا بنیا تیز 2- گڈی، بس وغیرہ تے پیر رکھ کے چڑھن دا سہارا

پاؤ روٹی، (مو) موٹی خمیری روٹی

پاؤ سیر بناون، (حما) دیکھو: پاؤ سیر بناونا

پاؤ سیر بناونا، (حما) کسے کم یاں گل نوں ودھا چڑھا کے دنا، مبالغہ آرائی کرنا، انہونی کرنا

پاؤ سیر ہونا، (حما) طاقت ودھنا، گڈڑوں شیر ہونا، وگی: 'وچ میدان لڑائی آ کے پاؤ سیر ہو جاندے' (سیف)

پاؤ سیر ہوون، (حما) دیکھو: پاؤ سیر ہونا

پاؤ منی، (مو) پُرانے سے توں چلیا آ رہیا اوہ تول جیہڑا ہر فصل نوں تول کے اک پائے فی من دے حساب نال لیا جاندا اسی

پاؤ: (ند، صفت) پاون والا، داخل کرن والا

پاؤ آ: (ند) 1- پانی، دودھ وغیرہ دے بمن دا بھانڈا جو سیر دا چوتھا حصہ

ہوندا اے 2- شراب دی چھوٹی بوتل 3- اوہ شیشی جس وچ دڈی

بوتل دا چوتھا حصہ چیز پوے، چار چھانک 4- راہیاں نوں پانی

پاون والا 5- انگوٹھے والی کھڑاں

پاؤ ڈر: (ند) دیکھو: پوڈر

پاؤ ڈ: (ند) پیر، دڈا پیر، کھر

پاؤ ڈی: (مو) پیراں نال چلن والی جولا ہے دی کھڈی

پاؤ ک: (ند) پس، پوس، پاک

پاؤ ل: (مو) دیکھو: پائل

پاؤ لا: (ند) دیکھو: پولا

پاؤ لا پرساد، (ند) جھڑاں دی مار

پاؤ لا دھیلی، (مو) چوانی اٹھیاں، روپیہ

پاؤ لا کھڑکن، (حما) بختیاں دی مار پون، لٹر پاؤ لا ہودن

پاؤ لی: (ند، صفت) 1- بھلا ہیا، پولی 2- چار آنے واسکے، چوانی

پاؤ لی چڑھے شکار، مولا خیر گزار، (اکھا) جدوں کوئی کسے کم

نوں کرن دے قابل نہ ہووے پر اوس نوں کرن دا جتن کرے

اودوں کہندے نیں

آپ پاؤ لی تے سید نوکر، (اکھا) دیکھو: پاؤ لیاں دے پنھان

دگاری

پاؤ لیانی: (مو) پاؤ لی دی تیویں، بھلا ہے ذات دی عورت، بھلا ہی

پاؤ لیاں: (ند) پاؤ لی دی جمع

پاہو پاہ، (نم) پاپے پاپے، راہے راہ، ڈنڈیو ڈنڈی

پاہو چا: (نم) پتچ، رسائی

پاہول: (نم) پاسوں، کولوں

پاہی: (نم) 1- پاہا دا مونٹ زوپ، پاہی، رستہ، راہ، ڈنڈ 2- (صفت)

پاہیا، پاہ، پاندھی، راہی، پتھی 3- دوجے دی زمین کرائے تے

واہن والا کسان، مزارع 4- پہلے نمبر تے آؤن والا 5- پاہ چڑھاؤن

والا 6- ایلیمینیم دا کم کرن والا 7- مھکڑی دا کم کرن والا

پاہی: (و، مو) بچاء، راہی، حفاظت

پاہے پاہے: (نم) ہر پگڈنڈی تے، ڈنڈیو ڈنڈی، راہے راہ

پاہیا: (نم) رستہ مارگ، پگڈنڈی

پاہ: (نم) دیکھو، پیر، پاؤں

پاہ بھرنا، (مخا) قدم پٹنا، تیز چلنا

پاہ گہاڑا مارنا، (مخا) اپنا نقصان آپ کرنا، اپنی جڑھ آپ وڈھنا

پاہ: (نم) اک سیر دا چوتھا حصہ، چار چھٹا تک، اک پاؤ

پاہ پڑھیاں، (مخا) تھوڑا جتا پڑھ کے اپنے آپ نوں بہت وڈا

عالم کچھن والے واسطے بولیا جاندا اے

پائپ (Pipe): (انگ، نم) 1- لوہے، پتل، ششے غیرہ دا گول نال

2- سیگار، پُرت

پائتا: (نم) دیکھو، پینترا

پائی: (مو) دیکھو، پیند

پائٹھ: (مو) 1- اوہ اُچی تھاں جتھے راج گیر بہہ کے کم کردے نیں،

پان 2- سلیقہ

پانجامہ: (فا، نم) ازار، پاجامہ

پانچا: (نم) پونچا (شلوار دا)

پانداری: (فا، مو) مضبوطی

پانک: (نم، صفت) 1- داس، سیوک، خدمت گار 2- پیغامبر، قاصد

3- پیادہ، پیدل

پانل: (مو) 1- عورتاں دے پیراں وچ پاون دا اک گہنا، کچھی،

پازیب، وگی: پانل پاندا من پرچاندا خوشنیں بنجوں رونا (میاں محمد

بخش) 2- خوشی وچ آکے مور دے کھنب کھلن دی حالت، مور دا

ناچ 3- مور دا نگ منک نال چلن دی حالت 4- ضلع گورداس پور

وچ اک زرخیز تے رستلی دھرتی 5- اوہ بچہ جیہڑا پیراں دلوں پیدا

ہویا ہووے 6- وائس دی سیرمی، پوزی

پانکٹ (Pilot)، (انگ، نم) ہوائی جہاز چلاؤن والا

پانکٹ افسر (Pilot Officer)، (انگ، نم) ہوائی فوج وچ ہوائی

جہاز چلاؤن والا اک افسر

پانکی: (صفت) اوہ انب کھجوراں وغیرہ جو گھاہ پھوس وچ پکائے گئے

ہون

پانمال: (فا، صفت) برباد، خراب، خستہ حال، وگی: 'مرزے نال

لڑکے لڑکے دین طے، چھینن صاحبان نوں پانمال کر کے'

(محمد بوٹا)

پانمالی: (فا، مو) بربادی

پانن: (مو) پانی وچ رہن والا اک پنچھی

پاننت: (مو) دیکھو، پیند

جاون

پائی: (ہ، مذ) پین والا، بیوڑا

پائے: (ند) 1- پیر، چرن 2- بنیاد، مینہ 3- طاقت، شکتی

پائے پائے فی (دی) اکھ کڈھنا، (محا) غصے وچ اکھاں دکھانا،

غضب ناک نظراں نال ویکھنا

پائے پائے نے (دے) اُتھرو، (محا) موٹے موٹے ہنجو

پائے دا نہ ہونا، (محا) مقابلے دا نہ ہونا

پاسیا: (ند) سیر دا چوتھا حصہ، پاء ناں دا ونا

پاسیدار: (فا، صفت) پکا، مضبوط، ہنڈن سار، وگنی: کوئی اتھے پاسیدار

نہیں! (بھٹھے شاہ)

پاسیداری: (مو) مضبوطی، پکیائی، درڑھتا

پاسیدان: (فا، مذ) 1- ریل، موٹر، ٹانگے وغیرہ دا، لوہے یا لکڑ دا اوہ

پھٹا جس اُتے پیر دھر کے چڑھی دا ہے 2- ناریل وغیرہ دے

ریشیاں دا بنیا ہویا پیر پونٹھن والا پٹڑ

پامیں: (فا، مذ) تھلے، پواندی، پیریں

پامیں باغ، (فا، مذ) اوہ نکا باغ جیہڑا مکان وچ یاں مکان دی سطح

توں تھلے ہووے

پائوریہ (Pyorrhea)، (انگ، مو) دندان چوں پیک (پس) نکلن

دی بیماری

پایا: (ند) 1- حاصل کیا 2- داخل کیا

پایال: (ند) پاتال

پایاں: (مو) طاقت، بل، قابلیت

پایاں: (فا، مذ) 1- آخر، اخیر، انجام 2- ساکھ، عزت

پایم: (سر، ضم) میں پایا

پایندہ: (فا، صفت) 1- قائم رہن والا، نہ مرن والا 2- مضبوط،

پاسیدار

پایو: (ند) پایا، اوہنے پایا

پایہ: (فا، مذ) 1- میز، کرسی، منجی، پٹنگ یاں تخت وغیرہ دا پاوا 2- درجہ،

عہدہ، رتبہ 3- سطح، پدھر 4- ہمت، اہلیت، طاقت 5- پرچلت قیمت

توں ددھ زرخ اُتے زبردستی وچن دا عمل (سکھ راج دیلے) 6- قدر،

شان، عزت

پ ..... ب

پب: (ند) پیر یاں بچی دا اگلا حصہ، وگنی: گردن کلفتی راس بنا کے رکن

رکن پب اٹھائے (میاں محمد بخش)

پب بتیاں، (مو) اداکاراں تے روشنی سن لئی سٹیج دے اگلے

پاسے لکیاں بتیاں

پب پککا دینا، (محا) اڈیاں پککا دینا

پب مارن، (محا) 1- زمین تے پیر دا اگلا حصہ مارن 2- ٹھڈا مارن

پب نہ لگنا، (محا) 1- خوشی وچ دھرتی تے پیر نہ لگنا 2- ٹک کے نہ

بہہ سکنا

پہاں بھار، (نم) پیراں دے اگلے حصیاں تے زور پا کے اڈیاں

چک کے بجیاں بھار کھڑا ہونا

پہاں بھار ٹرن، (محا) ہولی ہولی ٹرن، پیراں دے اگلیاں

پاؤنی: (مو) 1- ٹکسی 2- گاں 3- توبہ 4- پاک ہون دی حالت
5- پاون دا ڈھنگ

پاؤں: (فا، مذ) 1- قدم، پیر، نکا، بنیاد 3- دخل 4- ذمے داری،
اختیار، وگی: بیش رکت پر پاؤں پیرا ہے (بلھے شاہ)

پاؤں پیرانا، (محا) دیکھو: پیر پیرانا

پائی: (مو) 1- اک ماپ جس وچ کنگ اٹھاراں من اتے جوں
باراں من آوندے نیں 2- سیر دا چوتھا حصہ، پاء 3- اک آنے دا
بارہواں حصہ 4- اک ماپ جس وچ سولھاں توں لے کے پنجھی سیر
تک کنگ وغیرہ آوندی ہے (چار ٹوپیاں دی اک پائی ہوندی ہے
اتے چار پائیاں دی اک چوتھ) 5- پاکستان بنن توں پہلاں دا
تانبے واسطہ جس دی قیمت پیسے دے تیجے حصے برابر ہوندی
سی، دمڑی

پائی پائی، (نم) 1- سارے دا سارا 2- تھوڑا تھوڑا، بھورا بھورا

پائی پائی توں آتر ہونا، (محا) پیسے پیسے دا محتاج ہونا، بہت
تنگ ہونا

پائی پائی دا حساب، (محا) رتی رتی دا حساب، پورا لیکھا

پائی پائی دا حصہ، (محا) پیسے پیسے دا حساب، پورا پورا لیکھا

پائی پائی دا سودا ہونا، (محا) 1- جس دا دس چلے اوس تے اپنی

مرضی کر لینی 2- ہمت کر کے بائند دے زور نال یاں بد معاشی دے

زور نال کوئی کم لینا یاں کوئی چیز لے لینی

پائی پائی نوں ترسن، (محا) بہت غربت ہون

پائی دا وی لحاظ نہ کرن، (محا) ذرا وی لحاظ نہ کرن، بے دید ہو

پلاک ڈکھری

(دوجی جلد)

پاؤلیاں دے پاٹھن، سید وگاری، (مو) چھوٹے آدی دی سیوا
وچ وڈے آدی دا ہونا

پاؤلیاں دے پٹھان وگاری، (اکھا) جدوں مالک نیویں ذات
دا ہوے تے نوکر اپنی ذات دا، اودوں کہندے نیں

پاؤنا: (نم) 1- حاصل کرنا، وصول کرنا 2- قبضے وچ لینا 3- بھگتنا
4- معلوم کرنا 5- کسے گواہی ہوئی چیز دا ملنا 6- لھنا 7- اندر رکھنا،
گھستا 8- پہننا 9- مکان بناونا شروع کرنا 10- مدرسے بہانا،
سکولے بہانا (جیویں پڑھنے پاؤنا)

ہتھال تے پاؤنا، (محا) ہم خیال بنالینا، اپنے دل کر لینا

پاؤنتی: (مو) دیکھو: پواندی

پاؤنٹا: (مذ) 1- پیراں دا اک گہنا 2- جتنی، کھڑاواں

پاؤنٹا صاحب: (مذ) ہما چل پردیش وچ قائم گورو گوبند سنگھ جی دا
اک تاریخی گردوارا

پاؤنٹی: (مذ) دیکھو: پاؤنٹا

پاؤنچا: (مذ) دیکھو: پونچے

پاؤنڈ: (مو) بچے دا پیراں ول دا حصہ

پاؤندی: (مو) دیکھو: پواندی

پاؤنڈ (Pound)، (انگ، مذ) 1- ڈنگراں دا احاطہ، پھانک، کانچی

ہاؤس 2- برطانیہ دی کرنسی دا ناں 3- وزن کرن دا اک وٹا جو ادھ

سیرنوں کچھ گھٹ ہوندا اے

پاؤنڈر: (مذ) روز دا معمول دے مطابق

پاؤنڈھن: (مصدر) پچھوڑے نوں چھوٹے دیون

پبلک گارڈن (Public Garden)، (انگ، مذ) ادھ باغ جتھے

عام لوکاں جاکے

پبلک ہیلتھ ڈیپارٹمنٹ (Public Health Department)،

(انگ، مذ) محکمہ صحت عامہ

پبلی کیشن (Publication)، (انگ، مذ) ناشر، کتاب چھاپن والا،

کتاب چھپوانی

پون: (ج، مذ) پانی دا اک بوتلا، نیلوفر، کنول

پوند: (صفت) دیکھو: پابند

پندی: (مؤ، لہند) دیکھو: پابندی

پہنئی: (مؤ) اک زچا جنگلی پرندہ، کبوتر دی اک قسم جیہدا صرف سر

رنگ دار ہوندا اے

پھوت: (مؤ) دیکھو: بھوت

پھی: (لہند، مؤ) پہاڑی، ڈھکی

پھیرنا: (فعم) بکھیرنا، بی کھار کے بونا

پہینا: (فل) زخم وچ پیپ پنے کے پک جانا

پ ..... پ

پپ: (صفت) 1- پولا، نرم 2- موٹا، گتھیا ہویا

پپ: (پو) 1- اُبھڑیا ہویا، غصے نال بھریا 2- انڈے وچوں چوزہ

نکلن دا عمل

پپ پپ کرنا، (محا) دکھاوے دا جاپ کرنا جس وچ بکھ

بکھڑکدے دکھائی دیندے نیں، وگئی: کئی کوئی نہیں کردے،

دکھاوے ماتر پپ کردے

پوپ: (مؤ) 1- پیل دے درخت دا پھل 2- کری دیاں جڑھاں

وچوں پنگرن والی اک خاص خوراک

پپا: (مذ) گورکھی حروف تہجی دے تھیویں حرف داناں 'پ'

پپا: (مذ) دیکھو: پو

پپاسا: (مذ+مؤ) 1- پیاس، تریہہ 2- خواہش، آرزو

پپاسی: (صفت) 1- پیاس رکھن والا 2- آرزو مند

پپال: (مذ) 1- افتراء، دھوکھا 2- جنجال، رپھڑ، اوکڑ، بھسڑی

پپا: (مذ+مؤ) اک مٹھیاں داناں

پپر: (لہند، مؤ) چکڑی

پپر منٹ (Peppermint)، (انگ، مذ) پودینے درگا اک پودا جس

دست دوائیاں وغیرہ وچ درتیا جاندا اے

پپر و بانھنا: (ہند، مذ) ننگے پیر، پابرہنہ

پپری: (مؤ) چکڑی، پاپری

پپر: (مذ) اک طرحاں دا بوٹا (Box Plant)

پپر / پپر: (مذ، صفت) 1- پاپڑ، پتلا 2- دیوار دے پلستر دا ادھ حصہ

جیہدا پھل کے دکھ ہو جاندا اے 3- چڑی، کھرٹ

چڑ بال / پڑ بال، (مذ) پر بال، اکھ دے اندر لے حصے دے وال،

اکھ دی بیماری دی وجہ توں پلکاں ڈگ جانیاں نیں تے،

پڑ پڑیاں دے اندر وال نکل آندے نیں جیہدی وجہ توں اکھاں

چڑ ہونیاں نیں

چڑاچڑا: (مذ) آندہ دا چھلکا، کھرٹ

حصیاں تے زور پاکے ٹرن
پہاں بھار کھلون، (مخا) جیجیاں تے کھلون، اُچیاں ہو کے
کھلون

پہاں بھار ٹچن، (مخا) بہت زیادہ خوشی دا اظہار کرن

پہاں بھار نسا، (مخا) بہت تیز دوڑنا

پہاں تک زور لاونا، (مخا) پورا زور لاونا

پہاں تے ٹرن، (مخا) ہولے قدمیں تال ٹرنا کہ کے نوں پتہ
نہ لگے

پہاں تے چڑھ ڈیکھن: (مخا) انتظار دوج ہونا

پہاں دے بھار ٹرن، (مخا) 1- جیجیاں مل ٹرنا 2- تیزی دوج ہونا

3- زمین تے پیر نہ نکنا

پب: (مو) بالاں دی گیند

پب: (مخا) 1- پہاڑ 2- بلوچستان تے سندھ دی سرحد اُتے اک

پہاڑی سلسلہ 3- پانی نکلن داراہ

پُب: (نم) 1- پہلوں، پہلاں، پہلے 2- (مخا) پُرب، مشرق، چڑھا
پاسا

پیت: (ہ، م، صفت) 1- پاک، صاف 2- بے عیب 3- نفیس

پِترِی: (ہ، مو) سونے چاندی وغیرہ دی اگوشی جیہڑی پاکی لئی پائی
چاندی اے

پیراٹ: (صفت) پہاڑاں داراجا، ہمالیہ پہاڑ

پیرانی: (صفت) 1- پہاڑاں دے متعلق 2- پریت دی رانی، پاربتی

پیری: (لہند، مو) تکی دی قسم دا اک ٹوٹا، نیاز بو، اک خوشبودار ٹوٹی

پیکا: (مخا) بھیکا، ڈنبا، پینا

پیل مارن: (مخا) بے نیکی ہانکنا

پُیلا: (صفت) دیکھو: پُور بلا

پبلش (Publicity)، (انگ، مو) مشہور کرن، دا عمل، مشہوری، شہرت

پبلش (Publish)، (انگ، م) چھاپنا، شائع کرنا

پبلش کرنا، (مخا) چھاپے چاڑھنا، چھاپنا، شائع کرنا

پبلشر (Publisher)، (انگ، م) ناشر، کتاباں چھاپن والا

پبلک (Public)، (انگ، مو) عوام، جمہور، عام لوک، لوکاں، جتنا

پبلک بلڈنگ (Public Building)، (انگ، مو) سرکاری

عمارت

پبلک پراسیکیوٹر (Public Prosecutor)، (انگ، م) سرکاری

وکیل

پبلک جلسہ، (مخا) عام لوکاں دا جلسہ

پبلک ریشن ڈیپارٹمنٹ (Public Relation

Department)، (انگ، م) محکمہ تعلقات عامہ

پبلک سروس (Public Service)، (انگ، مو) سرکاری نوکری

پبلک سروس کمیشن (Public Service Commission)،

(انگ، م) سرکاری ملازماں دی بھرتی دا محکمہ

پبلک سیکٹر (Public Sector)، (انگ، م) عوامی شعبہ،

عوامی حلقہ

پبلک فنڈ (Public Fund)، (انگ، م) عوام دے بھلے لئی اکٹھا

کیا فنڈ

ورگا ہوندا اے

ہر مصالے چٹلا مول، (اکھا) جدوں کوئی آدمی ہر کم کرن لئی تیار

ہو جاوے اودوں کہندے نیں

پُٹلان / پُٹلان: (مصدر) پوپلاں وانگ کھانا، پچون

پُٹلانا: (فہم) دیکھو: پُٹلان

پُٹلاں: (مو) 1- مگھاں 2- لال مرج 3- تلوار داسرا جو پیل دے

پتے ورگا ہوندا ہے، وگی: یہی مرج ہریڑ بیڑے پٹلاں کے کچھ

آکھاں (میاں محمد بخش)

پپلک: (مو) چوچی، پستان داسرا

پپلکا: (سن، مو) چیونٹی، کیڑی

پپلو: (صفت) پولا، نرم

پپلی: (مو) 1- جھمنی، پلک 2- لمی کالی مرج 3- چھوٹے پتے دا پیل،

مدین پیل، مگھ پیل، وگی: 'ہرڑ بیڑا پپلی کتیرا گوند لیا' 4- نرمہ

گوش، کن دے تھلے: نکا جیہا لٹکن والا گوشت، کن دی لو

پپلی دے پت وگی، (مو، صفت) پتلی، نازک سریر والی، چکدار

جئے والی

پپلیاں: (مو) 'پپلی' دی جمع، پپکاں، جھمنیاں

پپلیاں دا دیوا بالن، (حما) مسلسل رونا

پپلیاں نال بہارن، (حما) راہ وچ اکھاں وچھانا، احترام کرنا

پپلیاں نال کنڈے چُٹن، (حما) 1- بہت ذلیل ہونا 2- اپنی پیدا

کیتی تکلیف نوں بے عزتی نال منانا

پپلیتر: (ند) تلوار داسرا، وگی: تلواریں دے پپلیترے ٹھالے ہوئے

سن اتھے (سیف)

پپلیسی: (مو) 1- اک وڈا کالا کیڑا 2- اک زہریلا کیڑا، بھرگی

پپن / پپن: (پو، مو) اکھ دے پردیاں دے وال، پلک، چنی، مگھ،

جھمنی، وگی: 'ہر پپن دے والوں کردے، جھنجھو موتی گلایاں'

(سیف)

پپن وال، (ند) پپنی، جھمنی

پپنی: (مو) اکھ دے پردیاں دے وال، پٹلے، پپلی، جھمنی، پپن

پپنی وچن، (حما) ڈردے کارن بے چین ہون، گھبراون

پپنیاں: (مو) 'پپنی' دی جمع، پپکاں

پپو: (صفت) پوپلا، پولا، نرم

پپو: (ند) اک طرحاں دی کھٹی جیہی ٹوٹی

پپوٹا: (ند) پلک دے پٹھلی اوہ کھل جیہڑی اکھ دے آنے نوں ڈھکن

واسطے ہوندا اے، پھمکن

پپوٹن: (ند) اک رُکھ تے اوہ پھل

پپوٹے: (ند) پپوٹا دی جمع

پپورن: (مصدر) پالن پوسن

پپورنا: (فہم) پالنا پوسنا، پرورش کرنا

پپولن: (مصدر) ہوشاں نال یاں مسوڑھیاں نال کے کھان والی شے

ٹوں بھورن دی کوشش کرن

پپولنا: (فہم) مونہہ پچولنا، پولن دا اردہ کرنا، گل کرن

پپولی خورد: (مو) اک پودا

پپونا: (فہم) دندان باجھوں مسوڑیاں نال جھٹھنا، پالن پوسن کرنا

چڑان: (مصدر) زخم داسک جانا، سٹک کے پھٹ جانا

چڑانا: (فل) دیکھو: چہڑی

چڑاؤن: (مصدر) دیکھو: چڑان

چہڑی: (مو) کسے اُتے سنگن سڑن نال آئی ہوئی تہہ، کھڑنڈ

چہڑی آون، (حما) تہہ بجھن، پرت بن

چہڑی پون، (حما) اُتے تہہ بن، پرت جن

چہڑیاں کتھ، (مو) اک طرحاں دی چٹی کتھ

چہڑے: (ند) دیاہ دے پھیرے، لاواں

چہڑے پڑھنے، (حما) لاواں پڑھنا، دیاہ پڑھنا

چہڑے پڑھونے، (حما) دیاہ پڑھاونا

چہڑے راس آونے، (حما) کم راس آونا

چہڑیلا: (ند، مفت) تہہ دار، جھلو والا، کٹی پرتاں والا

چہڑی: (مو) پتیل دے درخت دا تازہ تے نرم پتا

چہڑش: (ہ، ند) 1- چاند 2- پین والا 3- محافظ

چہڑک: (مو) 1- فصد، پُفس، تھک، پان رلی لال تھک 2- تلواردی نوک

3- چھانٹے داسرا

چہڑیل: (ند) اک مشہور رُکھ جو ہندواں وچ بہت پاک نیا جاندا

ہے، وگی: رُکھ اوہ پیٹکھ چل ملکانے نازکسن کتھ راج بھانے
(خواجہ فرید)

چہڑیل پترا، (ند) پتیل دے پتے ورگا اک گہنا، نتھ، مچھلی وغیرہ دا
نلاک

چہڑیل پتی / چہڑیل پتیاں، (مو) کن دا اک گہنا، وگی: آہ لے پتیاں

کرالیں چہڑیل پتیاں تے کسے کول گل نہ کریں (لوک گیت)

چہڑیل داپا، (ند) پتیل داپتا

چہڑیل لگنا، (حما) ڈکھ دیندے رہنا

چہڑیل وِترا، (ند) دیکھو: چہڑیل پترا

وڑھجے دا چہڑیل، (اکھا) جدوں کوئی بندہ گھر آ کے مُز جان دا ناں

ہی نہ لوے اوودوں کہندے نیں (وڑھبا ضلع سنگڑور پنجاب وچ

اک پنڈ ہے جتھوں دا چہڑیل بہت پُرانا ہون تے ایہہ اکھوت ایس

طرحاں پرچلت ہوئی)

مگھ چہڑیل، (مو) اک مشہور گرم دوا

چہڑیل: (مو) لُچی لال مرج

چہڑیل مرج، (مو) مگھاں، فلفل دراز، مرج دی قسم جیہڑی بطور دوا

درتیندی اے

چہڑیل: (ند) پتیل، اک طرحاں دی پھلدار جھاڑی جو عام طور تے کوہ

سُلیمان دے سلسلے دیاں پہاڑیاں وچ ہوندی ہے ایس نوں بکری

نہیں کھاندی

چہڑیلا: (ند) تلواردی نوک، تلوارداسرا

چہڑیلا: (ند) پوچلا

چہڑیلا سا: (مو) 1- پیاس، تریبہ 2- خواہش 3- حرص، طمع

چہڑیلا سن: (ند) پلاہ

چہڑیلا گوند: (مو) بکر دی لال گوند جس دی لال سیاہی بن دی ہے

چہڑیلا مول: (ند) اک مشہور ویل دی جڑھ جو دوائیاں وچ درتی جاندی

اے، ایہہ ٹوت چلیپے واگن لُچی ہوندی اے پر ایہہ اسود کالی مرج

پت پرتیت، (مو) باہمی اعتماد، میل جول، کچھ دس، یاری دوستی
پت پرتیت تے کھری نیت، (اکھا) عزت، اعتبار تے نیت
والا بندہ چنگا کھیا جاندا اے

پت پرتیت نہ رہون، (مخا) 1- کچھ دس نہ رہون 2- اک
دو جے تے اعتبار نہ ہون

پت پکا رکھن، (مخا) اہتمام کرنا

پت جاوَن، (مخا) بے عزت ہون، عزت نہ رہون

پت چڑھ جانا، (مخا) چاشنی دا ودھیرے کڑھ جانا

پت جھٹن، (مخا) شرم رکھ لون، لُج رکھ لون

پت چھٹنا، (مخا) عزت روٹنا، وگئی: 'ایداں رکھ کے پریم دے جھج

اند میری پت نہ چھٹ دم بیٹھے'

پت دار، (نڈ، صفت) عزت والا، آبرو والا، ساکھ والا، چنگی

فُہرت والا

پت ڈیون، (مخا) محبت دا واسطہ دینا، بھرم رکھن دی ڈتے داری

پانا

پت رکھ لون، (مخا) دیکھو: پت جھٹن

پت رکھن، (مخا) لُج رکھن، عزت رکھن

پت رکھنا، (مخا) عزت بچاؤنا، پت لائینی، بے عزتی کرنا

پت رکھوان، (مخا) اپنے دربارے پاروں اپنی عزت بچاؤن

پت رہ وُجَن، (مخا) عزت رہ جاوَن، بھرم قائم رہون

پت رہون، (مخا) دیکھو: پت رہ وُجَن

پت ساڑن، (مخا) کالھی دکھانا، بیزار غرق کرنا، ستیاناس کرنا

پت ساکھ، (نڈ) مان، عزت

پت کُجَن، (مخا) پردہ رکھن، عزت رکھن

پت کُجنا، (مخا) پردا رکھنا، عزت رکھنا، وگئی: 'نیویں نظر بیادی پت

پواں دی کُجے' (باہ ڈھو)

پت کڈھنا، (مخا) پردا کُجنا، عزت رکھنا

پت گوا دیون، (مخا) دیکھو: پت گواچن

پت گواچ جاوَن / پت گواچن، (مخا) بے عزت ہون، عزت

نہ رہون

پت گواوَن، (مخا) ساکھ خراب کرن، بدنام کرن، عزت گواوَن،

ذلیل کرن

پت گھابرا، (نڈ، صفت) ڈراکل، ڈرپوک

پت لاہنا، (مخا) بے عزتی کرنا

پت لاہون، (مخا) بے عزت کرن، بدنام کرن، ذلیل کرن

پت لٹ لون / پت لٹن، (مخا) عزت لٹن، بے آبرو کرن

پت لٹنا، (مخا) کسے عورت نال اوہدی مرضی توں پنا زبردستی جنسی

فعل کرنا، عصمت لٹنا

پت لہہ جاوَن، (مخا) عزت جاندی رہون، ساکھ خراب ہون،

ذلیل ہون

پت لہون، (مخا) دیکھو: پت لہہ جاوَن

پت مارن، (مخا) اعتبار گواوَن، ذلیل کرن

پت مانڈ، (مو) مان، عزت، وگئی: 'ساکھ ایہناں دا پیو بھاویں

بہت سوکھا نہیں سی پر چنگی پت مانڈ رکھدا سی' (مولابخش کشتہ)

چونا: (نہ) اکھ دا اوہ دوالے دا ماس جس وچ پینیاں اُگیاں ہوندىاں
نیں، چونا

چوں: (لہند، مو) چھوٹی لمی کھجور

چوں: (نہ) دیکھو: چوں

چوں گھنوں اڈھاء دیہاڑے اج، (اکھا) جدوں کسے چیز دی

ہوند بہت تھوڑے چر رہن والی دکنی ہووے اودوں کہندے نیں

جیویں چوں اتے گھباں دی بہار تھوڑے چر دی ای ہوندی ہے

چوپا: (نہ) ہندوواں دے مذہبی گیت گاؤن والا

چکھرنا: (فل) دیکھو: پینا

چکھری: (نہ) سٹکھ چین ناں دا اک بوتلیاں رکھ

چی/چی: (مو) منچی، بوسہ، پیار دینا، مٹھی

چی (Puppy): (انگ، نہ) کتے دا بچہ، کٹورا

چی/چیوں: (لہند، مو) چل دے رکھ دا پھل، گولھ کریوں لگن
والا پھل

چیپتا: (نہ) اک پھل دانان

چپیر: (نہ) چکوی، چٹی دھادی، آسا پالا

چیسی: (نہ) 1- پیل دا نرم گوشے والا حصہ 2- اک مشروب دانان
(بوتل)

چپلا: (نہ) کیزا، چیونٹا، کاڈھا

چپلیک: (نہ) دیکھو: چپلا

چپلیکا: (نہ) کیزا، چیونٹی

چپلیکی: (مو) دیکھو: چپلا

چیلن: (نہ) اک قسم دا کپڑا

چیلی: (مو) دیکھو: چپلا

چیپہا: (ہ، نہ) 1- اک مٹی دے کھڈونے دانان اے جیہدے وچ

بھوک ماریاں بڑی سُرلی آواز نکلدی اے 2- اک پنچھی دانان

اے جیہدی آواز بڑی سُرلی ہوندی اے

چیپہڑا: (نہ) دیکھو: چیپہا

چیپہڑے: (ہ، نہ) 'چیپہا' دی جمع، اک سُرلی آواز والا پکھیر جو

سادن وچ 'لی کہاں' دی آواز کدھدا اے

پ.....ت

پت: (نہ) 1- گھر والا، خاوند، پتی 2- آقا، مالک، سوامی، سردار

3- پتر، پتا، وگنی: کہناں دے پھل مٹھے کیسے پت انہاندے
کوڑے (میاں محمد بخش)

پت پت ڈھونڈھنا، (محا) بہت زیادہ ڈھونڈ بھال کرنا

پت جھڑ، (نہ) اوہ رت جس وچ رکھاں دے پتے جھڑ جاندے

نیں، خزاں، کٹک، مکھر دے دن

پت: (مو) 1- لُج، عزت، آمز، ساکھ، مان 2- حیا، شرم، اکھ 3- کھنڈ

گلو وچ پانی ملا کے بنائی ہوئی چاس، کاڈھا، شیرا 4- یقین، اعتماد

5- چلم وچ رکھن لئی بنائی تماکو دی بلی تو بنبا، وگنی: ملکھی رام جہان

تے آج توڑی رکھدا میری پر ماتما پت آیا

پت اُترن، (محا) بے عزتی ہوون

پت پھولا، (نہ) اک بوتلے دانان

پت مرن، (حما) 1- گرمی دانے نہ رہوں 2- غصہ ٹھنڈا ہو جاؤں

پت نکل آؤں، (حما) دیکھو: پت نکلن

پت نکلن، (حما) گرمی پاروں جسم اُتے گرمی دانے نکلن

پت: (چھ، مو) واری، موقع، نمبر

پت: (ند) پتر، پتر نوں لاڈ پیار نال کہندے نیں، دنگی: بند یوان

خلاص کرائے پت ملائے ماواں (میاں محمد بخش)

پت بگانے چٹنے، مونہہ رالیں (گٹھیں) بھریا، (اکھا)

دوجیاں دی کیتی ہوئی سیوا جدوں فائدے دی تھان نقصان دا

موجب بنے تاں کہندے نیں

پت پچھانہاں پنڈا گاہاں، (اکھا) جدوں کوئی دوسرے نوں

تاں بلدی دے یو ہے دیوے تے اپنیاں نوں بچاوے تاں

کہندے نیں

پت پوتیاں نوں نصیحت کرنا، (حما) کتناں نوں ہتھ لاؤنا، توبہ کرنا

پت جے تے چند چڑھے لگدے نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ اچھے اتے خوشی والیاں خبراں جھٹ ہی پھیل

جاننیاں نیں اوہوں کہندے نیں

پت دھیاں، (مو) دھیاں پتر، بال بچے

پت سپت بجانے لہنا، (اکھا) نیک اولاد وڈیاں نوں وڈیا دیندی

اے

پت فقیراں دے چال احمدیاں دی، (اکھا) جدوں کوئی

غریب دامنڈا آکڑیاں شوقینی کرے اوہوں کہندے نیں

پت فقیرنی دا تے چال احدیاں دی، (اکھا) ایہہ اکھان اوس

بندے واسطے بولدے نیں جیہڑا ماڑے گھر دا جی ہووے پر رکھ

رکھاؤ ٹکڑیاں والے ہوون (احدی: اوہ فوجی جیہڑے تیر انداز سن

تے خاص ویلے دے انتظار وچ یاں بھیڑے ویلے دی تاگھ وچ

گھر بیٹھے تنخواہاں وصول دے سن تے ویلھیاں کھا کھا اوہ بڑے

سُست تے آرام طلب ہو گئے سن)

پت وئی، (مو، صفت) پتر والی

پت ہاری، (مو، صفت) 1- دائی 2- پتر والی، اولاد والی

دُڈھ پت، (ند) 1- مال اتے اولاد 2- دھن دولت

دُڈھ پت اٹگے آؤنا، (حما) بھیڑے کماں دا بھیڑا پھل ملنا

دُڈھی نہاویں پتیں پھلیں، (اکھا) جدوں کسے نوں ایس دینی

ہووے کہ تیرے گھر مال اتے اولاد دا وادھا ہووے اوہوں

کہندے نیں

پت پاپرا: (ند) اک موٹی جس دی ورتوں پت کارن پیدا ہوئے

گوگراں لئی کیتی جاندی اے

پت پتولا: (ند) اک موٹے دا ناں

پتا: (ند) 1- ٹھکانا، نشان، علامت 2- وساہ، بھروسا، اعتماد 3- سرنامہ،

سرناواں، خط اُتے خط وصولن والے دا لکھیا ہویا ناں ٹکانا

4- بھیت، راز

پتا پھڑاؤن، (حما) 1- تھوہ پتا دیون، اُگھ سکھ دیون، اپنا آپ

دس 2- دُوبے نوں اپنا اندازہ کراؤن

پتا پھڑاؤنا، (حما) تھوہ پتا دینا، دنگی: کھیا پری نے پتا پھڑاواں

سیف ملوکا مردا (سیف)

پت مٹی وچ رولن، (مخا) بہت بدنام کرن، ذلیل کرن

پت مرئین، (مخا) بھرم نہ رہنا

پت وال (ند، صفت) پت والا، عزت آبرو والا

پت و نتا، (ند، صفت) پت والا، عزت دار

پت ونجاون، (مخا) ساکھ گواؤن، اعتبار گواؤن، وگئی: ساری

پت پرتیت ونجائیم؛ (خوابہ فرید)

پت وی رہ جائے تے مت وی، (مخا) جدوں کسے کم کرن

نال عزت وی رہ جائے تے سارے پاسے وی رکھ لئے جان

اودوں کہندے نیں

پت وچ دیون، (اکھا) 1- بے اکھا ہون 2- عزت دیکھن، سریر

دیکھن

پت وچ دیون، (مخا) دیکھو: پت وچ دیون

پت ہارن، (مخا) عزت گواؤن، ذلیل ہون

پت ہارنا، (مخا) عزت گواؤنا

بے پت، (فا، مو) بے عزتی، بے پرتیجا

بے پتی، (مو) بے عزتی، بے پرتیتی

گورو پنا گت نہیں، شاہ پنا پت نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ

دسا ہووے کہ دنیا داری وچ ساہوکاراں پنا نہیں سردا اتے روحانی

جیون وچ گورو پنا گیان تے ملکتی حاصل نہیں ہوندی اودوں

کہندے نیں

نہ پت کپے نہ جان چھٹے، (اکھا) جدوں کوئی کم چھیتی نہ ملدا

ہوے اودوں کہندے نیں

پت: (سن، مو) 1- تھوہ، نشان 2- ٹھکانا، ٹکانا 3- کھوج، بھال

4- خبر، سُدھ 5- بھیت، راز، ریس 6- جان کاری، واقعی

7- سرنواں، ایڈریس 8- وساہ، بھروسا

پت: (ند) پتا دی تخفیف، پیو، باپ

پت: (مو) 1- انہوریاں، گرمی دانے، گرمیاں وچ پنڈے تے نکل

آؤن والے بکے بکے دانے 2- ماس 3- غصہ، جھج 4- پنے وچوں

نکلن والا کھنڈے رنگ دا پانی 5- لگن مینی، چھین چھپائی

پت اُچھلن، (مخا) گرمی دانے نکلن

پت اُگ آؤن، (مخا) دیکھو: پت اُچھلن

پت اُگن، (مخا) دیکھو: پت اُچھلن

پت پاڑا، (ند) اک بوٹی جس دی ورتوں پت وچوں پیدا

ہوئے روگاں لئی کیتی جاندی ہے، شاہترا

پت پینا، (مخا) سریر دے اندر گرمی ودھ جان کارن کجھ کھان دی

سُدھ نہ ہونا

پت صفرا، (ند) پیلے رنگ دا مواد جو جگر وچ بانسے نوں ٹھیک کرن

لئی ہوندا ہے

پت کنڈا، (مخا) پت نکلن نوں ہون یاں چنگاں بھٹن دا عمل

پت لڑن، (مخا) پت داسڑن پیدا کرن، پت چنھن

پت لہوون، (مخا) سریر اندر گرمی ودھ جان کر کے کجھ کھان دی

سُرت نہ ہون

پت مارن، (مخا) نہونڈراں نال گرمی دانے بھیسن

پت مرجاون، (مخا) دیکھو: پت مرن

چٹا کٹنا، (مخا) نوکری وغیرہ توں برطرف کرنا

چٹا کڈھن، (مخا) اگھ سنگھ لہن، سار لون، کھوج لاون

چٹا کھڑکن، (مخا) آہٹ ہون، ہوا نال نکلے چٹاں وچ

سرراہٹ ہون

چٹا کھڑکیا تے بندہ سرکیا، (اکھا) جدوں کوئی کسے دے اشارے

ٹوں فوراً سمجھ جاوے تاں کہندے نیں

چٹا لگن، (مخا) 1- نشان ملن، سمجھ آون 2- پھل دا داغی ہون

چٹا مارن، (مخا) 1- تاش دی کھیڈ وچ ضرورت موجب چٹا ملن

2- کامیابی حاصل ہون، مقصد لہج جاون

چٹا ملنا، (مخا) تاش دی کھیڈ وچ رنگ دینا

چٹا نہ ہلن، (مخا) دیکھو: چٹا نہ ہلنا

چٹا نہ ہلنا، (مخا) 1- ہوا دا بالکل بند ہونا 2- کسے قسم دی حرکت

دانہ ہونا

اٹ دا چٹا، (ند) تاش دا اوہ چٹا جس اُتے اٹ دی شکل دے لال

نشان ہوندے ہن

پان دا چٹا، (ند) 1- اک مشہور ویل دا چٹا جس اُتے کتھا، چونا

وغیرہ لاکے کھاندے نیں، تنبول 2- تاش دے چونہ رنگاں وچوں

اک رنگ دا چٹا جس اُتے پان دے پتے دی شکل دے لال نشان

ہوندے نیں

پتے وانگ کیتا، (مخا) ڈر دے مارے تھر تھر کیننا

پتے واہ آونا، (مخا) تیزی وچ نئے آونا

چڑی دا چٹا، (ند) تاش دا اوہ چٹا جس تے کالی تینی دا نشان

ہوندا ہے

حکم دا چٹا، (ند) تاش دا چٹا جس تے پتے جیہا کالا نشان ہوندا ہے

چٹا: (ند) بیو، باپ، والد، ونگی: کہندی ماں چٹا پُت کیہڑا نال مویاں مر

جاوے (ہاشم شاہ)

چٹا پٹاما، (ند) وڈے، وڈے وڈیرے، بزرگ، پڑماپے

چٹا پر پُوت، جات پر گھوڑا، بہتا نہیں تاں تھوڑا تھوڑا، (اکھا)

جدوں کسے مرد دے طور طریقے اتے سریر دی ہنتر تھوڑی بہت چٹا

نال ملدی ہووے، اودوں کہندے نیں

چٹا پُرکھی، (صفت) 1- باپ دے نال متعلقہ، جذبی، خاندانی

2- پُرانا

چٹا پُوت، (ند) برہم اتے جیو

چٹا سُرّا، (ند) 1- سوہرا 2- چاچا

چٹاوت، (نم) چٹا وانگ، چٹا دی طرحاں

پریم چٹا، (ند) پرما تمار، رب، واگورو

دھرم چٹا، (ند) اوہ منکھ جو اصل وچ چٹا تاں نہ ہووے پر چٹا

والے فرض پورے کردا ہووے

راشٹر چٹا، (ند) بابائے قوم، جیویں بھارت وچ مہاتما گاندھی تے

پاکستان وچ قائد اعظم محمد علی جناح ٹوں اوہناں دی منک دی

آزادی واسطے سیواواں دے صلے وچ آکھیا جاندا اے

ماتا چٹا، (ند) ماں باپ، ماتا اتے پتا

چٹا: (فا، ند) 1- زہرہ، اک اندرونی عضو جس وچ پیلے تے نیلے رنگ

دا پانی بھریا ہوندا اے، جگر وچ کارلی اوہ تھیلی جھسے پتا ہوندا اے

پتا ٹھکانا، (ند) تھوہ پتا، تھاں ٹھکانا

پتا دسن، (حا) 1- تھاں ٹھکانا دسن 2- مزا پکھاوان

پتا دسنا، (حا) دیکھو: پتا دسن

پتا دینا، (حا) خبر کرنا، تھوہ ٹکانا دسنا

پتا دیون، (حا) 1- خبر دیون، خبر کرن، تھوہ ٹھکانے دسن 2- اپنی

سیہان کراون

پتا سُر، (مو) تھوہ، پتا، اگھ سگھ

پتا کڈھنا، (حا) پتہ لگانا یاں حال معلوم ہونا، پتا، تھاں، ٹھکانہ

پتا لاون، (حا) چٹھی خط وغیرہ تے پتا لکھنا

پتا لاونا، (حا) تھاں ٹھکانا معلوم کرنا، سُر اغ کڈھنا، کھوج

کھرالاونا

پتا لگان، (حا) سُوہ لاون، کھوج کڈھن

پتا لگانا، (حا) دیکھو: پتا لاونا

پتا لگن، (حا) نشان ملن، آگاہی ہون، سمجھ آون

پتا لگنا، (حا) تھوہ یاں حال معلوم ہونا

پتا لون، (حا) 1- تھوہ پتا کڈھن 2- سار لون، حال چال چمکن

پتا لینا، (حا) تھوہ پتا کڈھنا

پتا نشان، (ند) دیکھو: تھوہ پتا

پتا نشانی، (مو) دیکھو: پتا ٹھکانا، وگئی: پکی پتا نشانی صاں اکوں رب ملائی

(سیف)

پتا نیواں، (ند) ناں پتا

پتا ہوون، (حا) معلوم ہوون، واقفیت ہوون، سُر سار ہوون

بے پتا، (صفت) لا پتا

پتے دی کہانی، (حا) کم دی گل آکھنا، ٹھیک گل کہنا

پتے دی گل، (مو) ٹکانے دی گل

تھوہ پتا، (ند) تھاں ٹکانا، واقفیت، جان کاری

پتا: (ند) 1- پتر، رُکھ دا اوہ انگ جیہڑا اپنی نال نچو یا ہوندا اے تے رُکھ

ایہدے راہیں فضا وچوں اپنی خوراک حاصل کردا اے 2- کاغذ دا

مونٹا ٹکڑا، ورقہ 3- تاش دے بونجا پیتاں وچوں اک 4- کن دا

اک گہنا 5- داء، فریب، دھوکھا 6- جتی دا پاوا

پتا بھن، (حا) زخم تے کوئی پتا رکھ کے پتی بھن

پتا بولن، (حا) پتا مونہہ وچ رکھ کے پرندیاں ورگی آواز کڈھن

پتا پتا پھولن، (حا) ہر تھاں ڈھونڈن، بہت ڈھونڈ بھال کرن

پتا پتا پھیلنا، (حا) ہر تھاں ڈھونڈنا، بہت ڈھونڈ بھال کرنا

پتا توڑ کے تسن، (حا) جلدی نال پچھانہ پرتن، ہتھ لا کے واپس

ہو جاون

پتا چگائی، (مو) اوہ ٹیکس جو گڈرے بھینڈاں دی چرائی وچوں ادا

کردے نیں

پتا دتن، (حا) تاش دی کھیڈ وچ رنگ دا پتا دکھ رکھن جو مونہ تے

بر دکھایا جاندا اے

پتا دینا، (حا) دیکھو: پتا دسن

پتا کٹ دیون، (حا) دیکھو: پتا کٹن

پتا کٹن، (حا) 1- نوکری توں برطرف کرن 2- کسے نال تعلق

توڑن 3- جانوں مارن

پتاسڑے: (مو) پتاسے دا وگاڑ، کھنڈ دی بنی گول شکل دی شرنی یاں
مٹھائی، وگئی: 'نمین نقش پتاسڑے سو پیون' (نجم)

پتاسے: (مو) پتاسا دی جمع، پتاسیاں دا ڈھیر

پتاسے ونڈنا، (مخا) خوشی منانا، مونہہ مٹھا کردان لئی پتاسے ونڈنا
پھل پتاسے، (ند) مٹھلاں اتے پتاسیاں دا پرشاد جو کسے دیوتا
اگے بھینٹ کیتا جاندا ہے

پتاک: (ند) 1- جھنڈا، پرچم 2- نشان، علامت 3- قصے وچ قصہ

پتاکا: (ند) 1- دانیان دا پھوس 2- Adutilon indicum ناں دی
جھاڑی

پتاکنا: (نعم) صاف کرنا، چھنا

پتاکئی: (ند) اک زکھ جس دے پتے پھوڑیاں تے بنھے جاندا نہیں
اتے جڑھ وی دوائی وجوں ورتی جاندا ہے

پتاکئی: (و، ند، صفت) علمبردار، جھنڈے والا

پتال: (ند) 1- دھرتی دے پٹھلے ستاں پرتاں وچوں سبھ توں پٹھلی
پرت 2- زک، پاتال، ہندو، دیوالا مطابق زمین پٹھ سبھ توں
تھلواں پرت غار، گڑھا، تحت الثری، وگئی: 'ہوں میں سنسار ہت
پتال' (خواب فرید)

پتال پوری، (مو) کیرت پور دے لاگے ستلج دریا دے کنڈھے

سری گورد ہر گوبند صاحب جی دا جوتی جوت سداون تھاں

پتال جنتر، (ند) کشتہ مارن دا اک ڈھنگ جس وچ دوائی نوں
گئے وچ پا کے اک ہور گئے نال مونہہ بند کر کے گوہیاں دی اک

دیندے ہن

پتال دی خبر لیاون، (مخا) دُور دی ٹچھن، گل دی تہہ تیک پکین
پتال گنگا، (مو) پتال لوک وچوں وگن والی گنگا
پتال لوک، (ند) دھرتی دے پٹھلے ستاں لوکاں
وچوں سبھ توں پٹھلا لوک

پتال موچنی، (مو)، کبھی، کئی، کدال

پتال وچ جڑھاں ہونا، (مخا) کپکے پیراں تے ہونا

پتال وچ لہن، (مخا) ڈاڈھا کزور ہو جانا

آل پتال بولنا، (مخا) سھلیاں مارنا، بے ٹکلیاں گھاں کرنا

اکاس پتال، (نم) زک سورگ، جنت دوزخ

اگھ پتال، (نم) دھرتی آکاش

اگھ پتال دی خبر لیاونا، (مخا) دُور دی خبر لیاونا، بہت بھیت دی
گل دا پتاکدھنا

اگھ دیاں پتال مارنا، (مخا) بے تھہو یاں گھاں کرنا

پتالو: (سن، ند) فوط، ٹٹا، نصیہ، انڈے وگئی: 'مگر تیراں دے اٹھال

باز چھٹے جائے چمڑے داند پتالواں نوں' (وارث شاہ)

پتالوں: (ند) دیکھو: پتال

پتالی: (مو) 1- دھرتی پٹھلی زمین، زک 2- دھرتی دے ستاں طبقیات

وچوں تھلوا طبقہ

پتاما: (ند) 1- پتا دا پتا، بابا، وگئی: 'پت پتاما پر پتاما' 2- جد، دادا

بھیشم پتاما، (ند) مہا بھارت موجب راجا شانتو دا پتر جو کوروواں

پانڈواں دا وڈو ڈیراسی

پتاسبر: (صفت) 1- پیلے کپڑے پاون والا جوگی، سادھو 2- کرشن جی

2- اشارتا: دلیری، بہادری، طاقت، مردانگی، ہمت، حوصلہ 3- چھوٹا
تربوز 4- غصہ، کھجھ، کاوڑ

پتسا پانی کرن، (عما) غصہ مارن، اپنے جذبات اُتے قابو پاوَن،
برداشت کرن

پتسا پانی ہو جاوَن، (عما) غصہ ٹھنڈا ہو جاوَن، جذبیاں تے قابو
پے جاوَن

پتسا پانی ہونا، (عما) مچ مر جانا، دل سہم جانا

پتسا پانی ہووَن، (عما) 1- مچ مر جاوَن، غصہ جاندا رہوَن 2- خوف
کھاوَن، ڈرَن 3- برداشت دی ہمت پیدا ہووَن

پتسا بیڑن، (عما) صبر کرن، غصے تے قابو پاوَن، پتسا مارن
پتسا بیڑنا، (عما) دیکھو: پتسا مارنا

پتسا کڈھن، (عما) 1- جان کڈھن 2- خوب مارن 3- تنگ کرن،
ڈراوَن دھکاوَن

پتسا کڈھنا، (عما) 1- جان کڈھنی، مار دینا 2- چوبھ کرنی 3- تنگ
کرن، چوکھا مارنا

پتسا مارلَوَن، (عما) دیکھو: پتسا مارن

پتسا مارن، (عما) دھوکھا دیوَن، فریب دیوَن، مات دیوَن، ہراوَن
پتسا مارنا، (عما) 1- غصہ روکنا، سن وُس دچ کرنا 2- غم، غصے،
غیرت دا احساس گواچھڈنا

پتسا مر جان، (عما) آ کر ختم ہووَن، ہنکار ٹٹ جاوَن، غصہ ٹھنڈا
ہو جاوَن

پتسا مر جانا، (عما) 1- ہیکو ختم ہونا، ہنکار ٹٹ جانا 2- غصہ ٹھنڈا

ہو جانا

پتسا مرن، (عما) غصہ مرن، سہہ جاوَن، حوصلہ ہمت نہ رہوَن

پتسا وڈھن، (عما) 1- جگر وڈھ جاوَن 2- ہمت تے حوصلہ وڈھن

پتسا وڈھنا، (عما) جگر وڈھ جانا

پتے چھو ہیاں، (مو) 1- ٹچکراں 2- جھڑکاں، دھمکیاں

پتسا: (صفت) پوچھا ہویا، لنبیا ہویا

پتسا جن: (ند) جیا پتسا ناں دا رکھ

پتسا دھیا: (ند) آل پروار، بال بچے، پتر تے دھیاں

پتار، (ند) 1- دھوکھا، چھل، فریب 2- تہمت، بہتان، الزام 3- پتوار

4- پاتال

پتارن: (صدر) 1- بندن، ناشکری کرن 2- ذلیل کرن، بدنام کرن

3- تہمت لاوَن، بہتان لاوَن

پتارنا: (نعم) 1- منڈیا کرنا، قصور ظاہر کرنا 2- (ند، صفت) پتارن والا،

بندن والا 3- ناشکرا

پتاس: (ہ، مو) 1- سس 2- چاچی

پتاسا: (ند) چینی دی چاشنی تنگ ٹٹے بنائی اک طرحاں دی گول

مٹھیا، پتاشا، دنگی: نعر بندے دی اویں دہانی پانی جویں پتاسا ہو
(پہو)

پتاسا چکن، (ند) اک قسم دا پتسا جیہا ڈورے داریاں سادی زمین

دا کپڑا جس دے وچ چٹے رنگ دے ہی بھل بنے ہوئے

ہوندے ہن تے ایوں جا پدے نیں جیوں پتاسے لکے ہوئے ہون

پانی پتاسا، (ند) گول گپا، بھلا، بھل پتاسا

پلاک ڈکٹری

(دوجی جلد)

دان پتر، (ند) اوہ دستاویز جس وچ کسے چیز دے دان وجوں دتے جان دا ویرا ہووے

سد اپتر، (ند) سدن لئی گھلیا گیا خط، دعوت نامہ

ساچار پتر، (ند) اخبار

سندھی پتر، (ند) دو دھراں وچکار ہویا لکھتی سمجھوتا، عہد نامہ

سمنان پتر، (ند) دیکھو: مان پتر

سوچی پتر، (ند) 1- سوچی، لسٹ، فہرست 2- ناما ولی

شدھی پتر، (ند) غلط چھپے شبد یاں دی فہرست جو کتاب دے منڈھ

یاں انت وچ لائی جاندی ہے (اغلاط نامہ)

کاغذ پتر، (ند) 1- کاغذات 2- دستاویز

ماسک پتر، (ند) مینے مگروں چھپن والی اخبار، رسالہ

مان پتر، (ند) 1- اوہ سرٹیفکیٹ یاں تعریفی سند جو کسے وڈے

بندے نوں اوہدیاں صلاحیتاں تے سیواواں دے صلے دے

اعتراف وجوں پیش کیتا جاندا اے 2- کسے دیاں سیواواں یاں

آدر وچ پڑھ کسے سناکی جاون والی لکھت، ایڈریس

نمسترن پتر، (ند) دعوت نامہ، سدا پتر

پتر: (ند) پتا، برگ، وگی: 'جیا جون نگاہ اوہدی وچ ہر پتر ہر ڈالی'

(میاں محمد بخش)

پتر بھوجن، (ند) اوہ کھانا جیہڑا ہندو اپنے مردہ بزرگاں دے ناں

دیندے نیں

پتر پتر چھاننا، (مخا) ہر تھاں بھال کرنا

پتر پتر، (ند) تل مٹل، تجھ بھینا، تھوڑا جیہڑا نذرانہ

پتر کھڑ کیا تے چور کھسکیا، (اکھا) چور دے کوئی پتر نہیں ہوندے

اوہ معمولی جیہی گل توں ڈر جاندا اے

پتر موڑیاں، (ند) مروئے دے موٹے دے پتر، وگی: 'پتر

موڑیاں پیہہ کے موتر وچ کڑکا'

پتر واجن، (مخا) کوچ کر جاون

بنے پتر، (ند) بل رکھ دے پتر جو ٹولنگ تے پوجا وجوں

چڑھائے جانے نیں

بھوج پتر، (ند) بھوج ناں دے رکھ دا چھلکا جس اُتے پُرانے

زمانے وچ گرتھ لکھے جانے سن

مٹھل پتر، (ند) 1- اکرے یاں کڈھے ہوئے، ویلے ہوئے

2- کوئیل، کروئیل

تاڑ پتر، (ند) تاڑ رکھ دا پتر

تالیت پتر، (ند) اک رکھ جس دا پتا دوائی وجوں دیتا جاندا ہے

تل پتر، (ند) اک چھوٹے جیسے رکھ دا ناں

تمال پتر، (ند) 1- تمال ناں دے رکھ دا پتا 2- تماکھو دا پتا

تج پتر، (ند) اک قسم دے رکھ دا پتا جس نوں خوشبو لنی چولاں

دغیرہ دے وچ پایا جاندا ہے، تج پات

پتر: (ند) ماتا پتا، وڈ وڈیرے، باپ دادا، مرے ہوئے وڈ وڈیرے

جیناں دے ناں دا شرادھ (مرن پچھوں دی مذہبی رساں) کیتا

جاندا اے

پتر بھوجن، (ند) اوہ کھانا جیہڑا ہندو اپنے مردہ بزرگاں دے ناں

تے بھینٹ چڑھاندے نیں

مہاراج-3- نقل لاہوان والا، بچن والا-4- خاوند، شوہر-5- (ند) زرد

رنگ داریشی لڑا

چٹا مہر: (صفت) 1- دوا، جد-2- برہما، شیو

چٹا مہی: (ہ، مو) پیودی ماں، دادی، جدہ

چٹان: (مصدر) 1- گھبراون، حیران ہوں، پریشان ہوں، حواس

باختہ ہوں-2- لجاؤں، شرمندہ ہوں

چٹانبر: (ند) دیکھو: چٹامبر

چٹاوا: (ند) فارسی لفظ پانتابہ دا وگاڑ، پتلے چمڑے دا ادھ ٹکڑا جیہڑا ٹوٹ

دے اندر رکھیا جاندا ہے تاں جو ٹوٹ دے کل وغیرہ پیر دج نہ

پنھن، وگی، پٹے تلتے پٹا دے پلے بھ کچے زردوزے (وارث شاہ)

چٹاور: (ند) 1- رُکھان نالوں سک کے ڈٹے ہوئے پتر-2- مجازاً:

گھاہ، پھوس وغیرہ جیہدے نال چھڑ بناؤندے نیں

چٹاوان: (مصدر) درچاؤن، بھلاؤن، تسلی دیون

چٹائی: (مو) پوتن دا کم تے اوہدی مزدوری، لپائی، پوچائی

چٹت: (صفت) 1- ڈگیا ہویا-2- پاپی، گناہگار، عیبی-3- بچ-4- دھرم یاں

ساج دلوں دھکارا ہویا

چٹت ادھارن، (صفت) پاپیاں نوں تارن والا

چٹت پاؤن، (صفت) 1- پاپیاں نوں تارن والا-2- (ند) پریشہر،

پر ماتما، رب

چٹتھار: (ند) پت جھڑا د موسم، خزاں

چٹتھڑ: (ند) خزاں، پت جھڑ

پتر: (ند) 1- اک اونس دے لگ بھگ شراب دی تھوڑی ماترا

2- کٹاں وچ پائی جان والی دوائی یاں شراب دے قطرے

پتر: (ند) 1- چٹھی، خط-2- ورقہ، کاغذ، پتا-3- اخبار-4- دستاویز،

جیہدے اُتے کوئی گل لکھی ہوئی ہووے

پتر بنانا، (محا) ظالمانہ سلوک کرنا

پتر پریرک، (ند) اخبار نوں خبراں لکھ کے بھیجسن والا، نامہ

نگار، اخباری نمائندہ

پتر کار، (ند) 1- اخبار دا ایڈیٹر، اخبار نویس-2- اخبار نوں لیکھ

بھیجسن والا، اخباری نمائندہ-3- صحافی

پتر کاری، (مو) اخبار نویسی، صحافت، جرنلزم

پتر کلا، (مو) پتر کاری، اخبار نویسی

پتر واہ، (صفت) 1- پکھیر، پرندہ-2- چٹھی رساں، ڈاکیا، قاصد

پتر ودیار، (ند) چٹھی پتر، خط و کتابت

پتر ویہار، (ند) لکھت پڑھت (چٹھی، پتر)

پتر ہارا، (ند، صفت) ڈاکیا، قاصد

اکھیندرن پتر، (ند) مان پتر، سمنان پتر، تعریفی سند

پرمان پتر، (ند) سرٹیفکیٹ

تامر پتر، (ند) تانبے دی ادھ پلیٹ جس تے دان وچوں دتی کئے

چیز دا دیر دا ہووے

تیاگ پتر، (ند) ادھ کاغذ یاں خط جو نوکری چھڈن دی اطلاع

دین واسطے لکھ کے دتا جاندا اے، استعفیٰ

چٹھی پتر، (ند) 1- چٹھی وٹھی، خط پتر-2- پتر دوبار، لکھا پڑھی

خط پتر، (ند) دیکھو: چٹھی پتر

پلاک ڈکشنری

بھکھ تک دار دنا ای سبھ توں وڈا رونا اے ایس توں وڈا کوئی دکھ
یاں غم نہیں

پُتر سو جو کہنا مئے نہیں تے جانوگاں اڑنگے، (اکھا) پُت ادھو
ای پیارا ہوندا اے جیہدا آکھے لگے، نافرمان پُتر بے فائدہ اڑنگن
والی گاں داگوں اے، جیہدا اڑنگنا دکھ داؤو جب ہوندا اے

پُتر فقیراں دے چال احمدیاں (امیراں) دی، (اکھا) جدوں
کوئی اپنی اوقات توں ودھ بن دسے تاں کہندے نیں

پُتر کپُتر پنکھوڑیوں ہی پچھانے جاندے ہن، (اکھا) جدوں
ایہہ دسنا ہودے کہ بچے دے چنگے یاں مندے ہون دیاں علامتاں
شروع توں ہی ظاہر ہو جان تاں کہندے نیں

پُتر کپُتر ہو جاندے، پر ماپے گمپے نہیں ہوندے، (اکھا)
جدوں کسے دا پُتر نالائق نکلے تاں ماں پو اوس نال پھیر دی پیار
کرن تاں کہندے نیں

پُتر کلتر، (مو) 1- پُتر اتے اوس دی بیوی 2- پُتر دی بیوی
پُتر لُس لُس پھل ڈوگا موگا، لے چلو راجے جوگا، (نُجھارت)
کیلا

پُتر مرے نہیں بھلدے بھادیں ہو کے مرن فقیر (بے دید)،
(اکھا) پُتر بھادیں کئے ای غریب یاں بے دید کیوں نہ ہوں جے
مر جاو تاں ماپے جیوندے جی مر جاندے نیں، اوہناں لئی ایہہ
دکھ جرن بڑا دکھا ہوندا اے

پُتر نہ جمیا جی خواری جی کھنی گرو منکن ہاری، (اکھا) پُتر حُسن
تے جے ودھائیاں تے مبارکاں دین والے پُتے ای تنگ کرن تاں

کہندے نیں یاں ایہیہ موقعے تے جے گھر والے کنبوی کرن تاں
کہندے نیں

پُتر وان، (ند، صفت) جس دے پُتر ہودے، پُتر والا
پُتر ونٹی، (مو، صفت) پُتر والی

دھیاں پُتر، (ند) سستان، اولاد، بال بچے

دھیاں وزگا پُتر، (ند) بہت بیامندا، بھلا مانس مندا

سبھ نوں پُتر دینا (دئی جانا)، (حما) سبھ دیاں منگاں پُریاں کرن
دا اقرار کرنا

پُتر: (ند) 1- جنتری، پتری، پنچانگ 2- ورقہ، پتا 3- دھات دی چادر
دا کٹوا، ٹین دا ٹوٹا 4- تاش دا پتا 5- داڑھی منن والا بلید 6- طے
دے سکے پتے 7- پتا، برگ 8- بھاگ، حصہ 9- اک دوائی جو سب
دے وڈھے دا اثر دُور کردی اے 10- چھلائی دا اوزار تیز کرن دی
فولادی ہٹی

پُتر پھلوانا، (حما) پتری کدھاؤنا، جوش لاؤنا

پُتر چلن، (حما) انواہ پھیلن، جیل خانے دا روزمرہ

پُتر واچن، (حما) کھسکن، پُتر ہون، نس جاون

پُتر واچنا، (حما) 1- بھج جانا، نس جانا 2- دیہہ جانا، چوری چلے
جانا، تلھک جانا

تری پُتر، (ند) پنجاب دے میدان وچ پایا جان والا اک پودا جو
ساگ دھوں ورتیا جاند اے

تل پُتر، (ند) دیکھو: تل پُتر

پُتر: (ند) دیکھو: پتلی

پتر بھادویں کو جھا ہووے ماییاں ٹوں نہر یارا نہیں ہوندا،
 (اکھا) ماییاں ٹوں کو جھا پتر دی پیارا ہوندا اے
 پتر پوترے، (نڈ) آل اولاد، بال بچو، خانوادہ
 پتر توہیں تے دکھ پچھوہیں، (اکھا) پتر بھرد ہو جان تاں ماییاں
 دے دکھ دور ہو جان دے نیں

پتر تے شاہاں دے آں پر دماں ہار دتی ہوئی اے، (اکھا)
 جدوں کے رستے بچے گھر وچ غریبی آ جاوے تاں کہندے نیں
 پتر جمدے ای جوان ہوندے نیں، (اکھا) پتر جمدیاں نال
 آساں جوان ہو جان دیاں نیں تے اوہ اوس توں بڑیاں امیدیاں لا
 لیدے نیں

پتر جن کھتر انیاں تے وچ وچ باہنیاں، (اکھا) کھتر انیاں
 دے تے کسے کسے باہنی دے پتر بڑے لائق ہوندے نیں
 پتر جنے تے جن چڑھے گجھے نہیں رہندے، (اکھا) چچی گل
 ظاہر ہو کے رہندی اے

پتر جے تے نیویں ہو کے ٹریے، سونا پائیے تے کج کے
 ٹریے، (اکھا) بندے ٹوں کے گل اُتے دی غور نہیں کرنا چاہیدا
 پتر (بال) دا جج تے ماں دا رنج، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا
 ہووے جے پتر دے بہانے ماں دی لوڑ دی پوری ہوندی اے تاں
 کہندے نیں

پتر ڈھا کے، ڈھنڈورا شہر وچ، (اکھا) کوئی اپنے کول پی شے
 ٹوں ایہہ ادھر لہے تاں آکھدے نیں
 پتر رونا کیوں ایں؟ آکھے تھالی وچ گجھ نہیں، (اکھا) غربت،

پتر پکس، (نڈ) بھادوں دے مینے دے پہلے پندرہاں دن داہنیرا
 پتر پکھ، (نڈ) دیکھو: پتر پکس

پتر جوگ، (نڈ) مڑ دے دے ناں تے چڑھایا گیا شرادھ
 پتر دان، (نڈ) اپنے مرے ہوئے بزرگاں دے ناں دتی گئی
 خیرات

پتر دھن، (نڈ) جدی، جائیداد، وراثت

پتر کاج، (نڈ) پتر کریا، سرادھ، مردیاں دے ناں دتی گئی خیرات
 پتر لوک، (نڈ) 1- مرے ہوئے لوکاں دے رہن دی تھا (ہندو
 دھرم دے مطابق چندرماں دے اُتے 'پتر لوک' استھان اے)

2- جدی مکان، پیو دا گھر 3- آباؤ اجداد

پتر اں نوں پانی دینا، (نڈ) پتر اں دا ناں لے کے منتر پڑھ کے
 پانی دی ٹکلی چھڈنا

پتر: (نڈ) 1- لڑکا، بیٹا، بہت، عام منڈے نوں دی پیار دے نال
 کہندے نیں، پتر نوں بلاوون لئی کلمہ مخاطب 2- مخالف نوں غصے
 وچ دی کہیا جاندا اے، وگئی: 'ہیرے کسے رجونس دا ایہہ پتر روپ
 تہہ تھیں دون سوایا ای'

پتر بچڑا کرن، (نڈ) اظہار محبت کرنا، اپنا بنانا

پتر بن بن کے ساریاں کھا دھا اے پر پیو بن کے کسے نہیں
 کھا دھا، (اکھا) ایہہ منڈھوں لا دی ریت اے جے پیو پتر اں
 ٹوں کما کے کھواندے آئے بن تے پتر کھاندے آئے نیں، پر
 جیہڑا پتر پیو داگوں رعب داب رکھن لگ پوے اوہ پیو دی کمائی
 پتر اں طرحاں نہیں کھا سکدا

پیو اپنا تو اپرات پتر ونا اساؤا

پتورا: (ند) پتی دا چاچا تیا، وگی: 'دیکھ پتویرا ناؤں نہ سنیا اکھیں ڈٹھا،

پیو دادے پتر وڑے

پترویا: (لہند، ند) دیکھو: پتورا

پترویا: (ہ، مو) چاچی، چاچے دی گھر والی

پترویا: (ہ، ند) پیو دا بھرا یعنی چاچا

پترہس: (لہند، مو) دیکھو: پترس

پتری: (مو) 1- دھات وغیرہ دا چوڑا پتلا اتے لٹا کھڑا 2- جنتری،

پنچانگ 3- کپاہ وغیرہ دیاں مھنیاں وچ رہ گئے سکے پتیاں دے

ٹکڑے 4- لیکھاں دی پتری، وگی: 'نالے پتری پھول کے خال

گھٹاں وارث شاہ ہوری سچ کہن گے نی' (وارث شاہ)

پتریاں پون، (مخا) گلے وچ خشکی آون کر کے کھرکھری لگن،

کنڈا پون

پتریاں پینا، (مخا) دیکھو: پتریاں پون

موٹھ پتری، (مو) ودھیا قسم دا چارہ

پتری: (سن، مو) چٹھی، خط، وگی: 'ایہہ جو میرے وچن ہے سومانو

تماری اور پتری آئی'

چٹھی پتری، (ند) دیکھو: چٹھی پتر

پتری: (ند) پتر، پتانال متعلق

پتری دن، (ند) ہندومت موجب پتراں دا منکھ تے چڑھیا

قرضہ جیویں ماتا پتا دا ہی پالنا، پڑھاونا وغیرہ

پتری دھن، (ند) پیو دلوں ملی جدی جائیداد

پتری: (مو) بیٹی، وگی: 'کڑی نوں لاڈ نال لٹا دن لئی ککھ، کدی کدی پتر

ٹوں دی لاڈ نال کہہ دیندے نیں

پتریا/پتریا: (مفت) پیو دا بھرا، چاچا، پیو دا رشتے والا، وگی: 'جد

پتریا چاچا، ماما کبھی گل پائی' (مو)

پتریا: (ہ، مو) نچن گاؤں والی، طوائف، رقاصہ، نچنی

پتریاں: (مصدر) جتنی بنان، پتر بنان

پتریاون: (مصدر) دیکھو: پتریاں

پتریتا: (ج، ند) لاڑھے دے رشتے دار

پتریتے: (لہند، ند) دیکھو: پتریتا

پتریتا: (لہند، ند) دیکھو: پتریتا

پتریتی: (مو) پتری، وگی: 'پتریتی دڈے بھاگ دی'

پتریکن: (مصدر) 'پترتیکسن' دا وگاڑ، اُلٹ جاون، پلٹ آون،

پچھانہ نمون

پتریر: (ند، مفت) چاچے تائے دے، چاچی یاں تائے دا پتر، بھرا

پتریرا: (لہند، ند) دیکھو: پتریر

پتریری: (مو) چاچے یاں تائے دی وگی

پتریرے: (ند) 'پتریرا' دی جمع

پتریل: (ند) لے پالک یاں مونہہ بولیا پتر، گودلیا ہویا پتر، متبقی

پتریل: (مخا) گود لینا، جتنی بنانا

پتریلی: (مو) گود لئی ہوئی کڑی

پترینا: (ند) بھرا دا پتر، وڈے یاں پتکے بھرا دا پتر

پتریناں: (مو) 'پتریبی' دی جمع

پترالا: (نذ، صفت) 1- پترالا والا، پترالا والا 2- نگامٹی دا اک بھاٹا

پتران: (مصدر) دیکھو: پتران

پترانی: (مو) چاچی، چاچے دی بیوی، ماں دی درانی

پترال: (نذ) 1- مٹی دا اک چھوٹا جیہا بھاٹا 2- پترالا والا

پترال: (نذ، صفت) دیکھو: پتر، بھیدی ایہہ جمع اے

پترال باجھ نہ جگ تے نام روشن، (اکھا) پترال نال ای

ماپیاں دا ناں زندہ رہندا اے تے اوہناں دی نسل چلدی اے

پترال جیڈا، (نذ، صفت) پترال دا ہانی، پترال ورگا

پترال جیسے میوے رب ہر کسے نوں دیوے، (اکھا) پترال

نال ای جگ تے ناں باقی رہندا اے تے پترال ماپیاں دا سہارا

ہوندے نیں، پترال لئی ایہہ اک دُعا یہ اکھاں اے

پتریں بھاگ، کوئی لیاوے لکڑیاں کوئی لیاوے ساگ،

(اکھا) پتر ماپیاں دا بھار وڈلیندے نیں تے اوہناں نوں سکھ تے

آرام پہنچاندے نیں

پتریں پھلن، (حکا) 1- پتر دا جنم، نرینہ اولاد دا پیدا ہون

2- آل اولاد دا وڈھن پھلن

پتریں و بہتریں مٹی جاندی اے، (اکھا) لائق پتر ماپیاں دا

ناں روشن کر دیندے نیں تے اوہناں دا آسرا بن دے نیں

پتراون: (مصدر) 1- ازماون، پرکھن، آزمائش کرن 2- اٹھا کر اون،

تھلاون 3- پرتاون دا وگاڑ، واپس کرن، موڑن

پتر اہنا: (فل) نگے پیریں جانا

پتر اہون: (مصدر) نگے پیریں واپس جاون

پترائی: (نذ) باپ دے رشتے دار، تن پٹھاں تک باپ دے رشتے

دار، آباد اجداد

پترائی: (لہند، مو) پتر دے جنم دی خوشی

پترایا ہویا: (نذ، صفت) پالیا ہویا، پوسیا ہویا

پترڑا: (نذ) پتر دی تصغیر

پترس: (لہند، مو) خاوندیاں تیویں دی چاچی تائی

پتر سلیری: (نذ) اک پودا جو میداناں وچ بچیا جندا اے

پترکا: (مو) 1- جھمی، خط، پتر 2- اخبار 3- رسالہ

اکالی پترکا، (مو) جالندھرتوں نکلن والا پنجابی داروزانہ اخبار

امرت بازار پترکا، (مو) کلکتے توں چھپن والے اک انگریزی

اخبار دا ناں

پترکا: (مو) جی، بی

پترکا: (نذ) پرات (لکڑی)، کاغذ

پترل: (صفت) پترالا والا

پترن: (مصدر) 1- اٹھن، تھلن، پلٹن 2- 'پترن' دا وگاڑ، واپس

آون، موڑن

پترنگ: (نذ) کسے چیز دا موٹے کاغذ یاں گتے دا کٹیا ہویا نمونہ

پتراون: (مصدر) 1- آزمائش کرواون 2- اٹھا کر واون، تھلاون

3- پرتاون دا وگاڑ، واپس کر واون، موڑاون

پتراون: (مصدر) پتر بنواون، بیٹا بنواون

پتراہون: (مصدر) نگے پیریں کر واون

پتروتا: (نذ) چھوٹی پرات، پرتوا، وگی: آونجے سجنو گھر باہر تساڈا کھاڈ

اگت دا پتلا، (نذ، صفت) غٹھے والا آدمی	پتلا پن، (نذ) پتلا ہوون دی حالت
مٹی دا پتلا، (نذ، صفت) 1- منکھی دیہہ، منکھی سریر 2- منکھ	پتلا پن، (مخا) شرمندہ ہوون، پھٹکا پن
پتلا ما: (نذ) جکرتے پھیرے	پتلا پینا، (مخا) شرمندہ ہونا، پھکا پینا
پتلان: (مصدر) 1- بہلان پھسلان، فریب دین، دھوکہ دین 2- دھوکہ	پتلا تھیون، (مخا) دیکھو: پتلا پینا
دین	پتلا جما، (صفت) جمنا درو لٹا، جو موٹا نہ ہو سکے
پتلا ون: (مصدر) پتل دے بھاڈے وچ پکلی رکھی شے نوں پتل	پتلا چھنگ، (صفت) بہت پتلا، کمزور
دی کس چڑھن، پتل رنگا ہوون	پتلا حال، (نذ) خراب حالت، مندا حال
پتلا ونا: (فل) کسے چیز دا پتل دے بھاڈے وچ بہت دیر تک پنے	پتلا حال کر دیون، (مخا) دیکھو: پتلا حال کرن
رہن نال خراب ہو جانا، بھس جانا	پتلا حال کرن، (مخا) مندی حالت کرن، بُرا حال کرن
پتلائی: (مو) 1- پتلا ہون دا مگن 2- باریکی	پتلا حال ہو جاوون، (مخا) دیکھو: پتلا حال ہوون
پتلاکا: (مو) پتلی، گڈی	پتلا حال ہوون، (مخا) بُرا حال ہوون، خراب حالت ہوون
پتلنگا/پتلنگو: (لہند، نذ، صفت) پتلا، کمزور	پتلا سکا، (نذ، صفت) مریل، کمزور، لٹا
پتلو: (مو) ملوک عورت، نازک جتنے والی سوانی، وگی: نازک بدن میار	پتلا کتا، (صفت) پتلے کتاں والا جو دھیمی آواز دی سُن لوے
پرے ہو جا کپاہ دیئے جھپے (لوک گیت)	پتلا مال، (نذ) خراب حالت، مندا حال
پتلوٹا: (نذ، صفت) پتلے سریر والا، جس دا سریر پتلا جیہا ہووے	دُہلا پتلا، (صفت) دیکھو: پتلا سکا
پتلون: (نذ+مو) انگریزی لفظ 'Pentaloon' دا وگاڑ، انگریزی	پتلا: (ہ، نذ) 1- مورت، انسان یا حیوان دا بُت جیہا مٹی یاں کے
ڈھنگ دا اک قسم دا پاجامہ، پینٹ	دھات نال بنایا جاندا اے 2- لکڑی، گھاہ یاں کپڑے وغیرہ دا بنیا
پتلون نمّا، (صفت) پتلون جیہا، پتلون درگا	منکھی ڈھانچہ، وگی: 'ایہہ پتلا حسن و شباب دا، ہوی پاہلا وچ جہان'
پتلو نگا: (صفت) 1- پتلا 2- سرودھ	(سراج قادری)
پتلی: (مو) پتلا ہوون دی حالت، باریکی	پتلا پورن، (مخا) کسے گل تے مٹی پاوون
پتلی: (مو، صفت) 'پتلا' دی مونت، باریک، لسی، ماڑی	پتلا گڈنا، (مخا) اک طرحاں دا جادو کرنا جس وچ آٹے وغیرہ دی
پتلی پتنگ اوہداسو نے جیہا رنگ، (نُجھارت) ڈیٹھو	منکھی شکل بنا کے منتر پڑھ کے زمین وچ گڈ دیندے نیں

پتر پیسے: (نذ) 'پتر یہا' دی جمع

پتر یہی: (مو) دڈے یاں پتے بھرا دی دھی، 'پتر یہا' دی تانیٹ

پتر یئے: (نذ) پتر یا دی جمع، پودے پتے بھرا، چاچے

پتر یئے: (نذ) پتر والے، منڈے دے ماں پو، گوی دے سوہرے

پترے: (نذ) دیکھو: 'پترا' جید دی ایہہ جمع اے

پترے کھول دیون، (حما) دیکھو: پترے کھولن

پترے کھولن، (حما) بھیت ظاہر کرن، عیب کھولن، راز دس

پترئی: (لہند، مو) سپاٹ مچھی، مچھی دی اک قسم

پتساہ: (نذ) دیکھو: پاتشاہ

پتساہی: (مو) دیکھو: پاتشاہی

پتساہی: (مو) پادشاہی، بادشاہت

پتکا (پڑکا): (نذ) لک دوالے نھن والا کپڑا

پتکا ون: (مصدر) پوری طرحاں قابو پاؤن، تنگ کرن، کچھے پون

پتکا ونا: (فعم) 1- پوری طرحاں قابو پا لینا 2- تنگ کرنا، کچھے پینا

3- بھالنا

پتگر: (نذ) دان لین دا عمل

پتگری: (نذ) دیکھو: پتگورو

پتگورو: (مو) جس اتے دان لین دا الزام لگا ہووے

پتلا: (ہ، مو) پتیاں دی بنی ہوئی تھالی جس وچ کھانا وغیرہ کھادا

جاندا اے

پتلا: (صفت) پتلا ہوون دی حالت، پتلا پن

پتلا چما، (صفت) 1- سولھ ملوک 2- جماندرو لستا جیہڑا موٹا نہ

ہو سکے

پتل چھیں آپ جتنے تے نائیاں سر دوس، (اکھا) جدوں کوئی

اپنا قصور کسے ہو دے سر مزہن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں

پتل کتا، (نذ، صفت) پتلے کتاں والا، جھپتی سن لین والا

پتل: (مو) 1- پتراں دی بنائی ہوئی تھالی 2- کانیاں دی پھوہڑی یاں

پھڑکا 3- کھانے دی اونی مقدار جو اک پتل وچ آ سکے 4- پیلے

رنگ دی مشہور دھات جس دے بھانڈے بن دے نیں

پتل نھنا، (حما) اک گیت جس وچ لازمی دیاں سہیلیاں گیت گا

کے برات نوں روٹی کھان توں درجہ دیاں نیں (ایس دے جواب

وچ فیر براتیاں وچوں کوئی جوابی گیت گا کے پائی گئی رکاوٹ نوں

دور کر دے)

پتل چھڈاؤنا، (حما) دیکھو: پتل نھنا

پتل دی پرات، پانی کنگ دا، ٹوٹاں وھی پرائی میں پیاسنگ

دا، اک واری دے تے پھیر نہیں منگدا، (بجھارت)

عزرائیل جان لین ویلے

پتل کڈھنا، (حما) لاڑے ولوں لازمی یاں ہو کرے رشتے دار نوں

کھاون توں پہلاں پردسا بھیجنا

پتلا: (نذ، صفت) 1- موٹے دا اُٹ، لستا 2- گاڑھے دا اُٹ

3- باریک، سوکھ 4- نازک، وگی: کدھرے پتلا بچ رلاوے کدھرے

کرے گھنیرا (میاں محمد بخش)

پتلا پاکھا، (نذ) نہایت پتلا، پتلا جیہا

پتلا پتنگ، (صفت) بہت پتلا، لستا، ماڑا

پتلیں: (مو) پتلا پن

پتمبر: (ند) دیکھو: پتامبر

پتن: (مصدر) ڈگن، ڈھے جاؤں، پھسلن

پتن: (ند) 1- دریا دی اوہ تھاں جسے بیڑی پیندی ہووے یاں دھسوں

گھٹ پانی دھسوں راہ ہووے 2- دریائی لانگھے دے کول دی وتی

3- کنارہ ڈگن نال بن گئی ہوئی ڈھال دھسوں جنوراں واسطے پانی

پینا آسان ہو گیا ہووے، گھاٹ 4- شہر، قصبہ، آبادی 5- بکلی گشتی،

بوٹ، وگئی: اوہ ملک نہ پتن جا پے ہو گئی جو بے گانی، (قادریار)

پتن لاؤں، (محا) پور چڑھاؤں، پار لاؤں، توڑا پڑاؤں

پتن لاؤنا، (محا) پور چڑھاؤنا، پار لاؤنا

پتن لگنا، (محا) 1- کسے سنے تے پہنچنا 2- کندھے جا لگنا

پتن لگھن، (محا) 1- کسے سنے تے پہنچن 2- کندھے جا لگن

پتن میوں نہ چھیڑیئے ہئی تے کراڑ، سنے جٹ نہ چھیڑیئے

بھن سنے بُجھاڑ، (اکھا) کسے نوں اوہدے اڈے تے نہیں چھیڑنا

چاہیدا کیوں بے ایس سبھوں بڑا نقصان بھگتتا پیندا اے

پتتاں دا تارو، (ند، صفت) 1- دریائوں تے عبور کر جاؤں والا

2- چالاک، ہوشیار

چھتھی پتتاں دا تارو، (صفت) کئی چیزاں دا ماہر، وگئی: 'جوگی'

دھروں تارو چھتھی پتتاں دے، سانوں مورکھاں مت سکھ لان آئیاں

ست پتتاں دا تارو، (محا) بہت تجربہ کار

کئی پتتاں دا پانی پینا، (محا) تجربہ ہونا

کئی پتتاں دا تارو، (صفت) دیکھو: چھتھی پتتاں دا تارو

پتن: (فل) 'پتن' دا وگڑیا روپ، گرم ہونا، بھکھنا، اندر و اندر گرکھنا

پتن: (فل) رڑکنا

پتن: (ند) دیکھو: پودینہ، جیہدا ایہہ دگاڑا اے

پتنالا: (ند) پاڑ چھا، پرنا لہ

پتنمبر: (مو) دیکھو: پتنامبر

پتنمبر دھاری، (ند) 1- پیلے کپڑے پاؤں والا 2- بھگوان وشنو

3- سری کرشن

پتنجلی: (ند) اک رشی داناں جو 'یوگ' درشن اتے 'مہا بھاشیہ' دا لکھاری

سی اتے مہارشی پانی دی گرامردی کتاب 'اشٹادھیائے' دا مفسر سی

پتندر: (فا، ند) 1- سوتیلا باپ، ماں دا دوجا خاوند، پیو دی وفات یاں

علیحدگی گمروں ماں جیہڑے دوجے آدمی نال نکاح کرے اوہ فیر

اولاد دا پتندر اکھواؤندا اے، متریا باپ، وگئی: 'مائی مترئی' تے پیو

پتندر (لوک گیت) 2- ملو ملی بنیا خصم 3- دھگڑا 4- وپجاری 5- وڈا،

بزرگ، بابا 6- گورو گھنٹال، اُستاد

پیو چھوڑ پتندریں لگے، (اکھا) جدوں کوئی اپنے نزدیکیاں نوں

چھڈ کے دُور دیاں دی گل زیادہ منے تاں اوہوں کھندے نیں

پتنگ: (ند) 1- کاغذ دی گڈی جس نوں ڈور بندھ کے اڈاؤندے نیں

2- دھمکو، پروانا 3- جھپٹھ، جیہڑی لکڑی، وگئی: 'مُونہ برا دیندڑا بھائیے'

نی، سڑے ہوئے پتنگ کیوں ساڑنی ہیں

پتنگ اڈاؤں، (محا) 1- گڈی اڈاؤں 2- شوشا چھڈن 3- موباجاں

کرن

پتنگ باز، (ند) گڈی اڈاؤں والا

پتلی بند، (مو، صفت) ذبلا پتلا، لسیرا، مریل، کمزور

پتلی نار کھاوے چار، کونت آکھے میری صرفے دار، موٹی
بنی کھاوے کھتی، مرد آکھے میری کوٹھی بھتی، (اکھا) بد نالوں
بدنام بُرا ہوندا اے کسے دا قصور کسے ہوو دے نال لگ جاوے تاں
کہندے نیں

حالت پتلی ہونا، (حما) حالت خراب ہونا، مندے حال ہونا

پتلی: (مو) 1- پتل دی اک قسم، پتل دی بنی ہوئی 2- (صفت) پتل
دا، پتل دے رنگ دا

پتلی: (مو) 1- چھوٹا پتلا 2- تماشا کرن لئی لیراں یاں لکڑی دی بنی
ہوئی لکڑی 3- اکھ دے وچکارا اوہ کالا حصہ جس نال ویکھیا جاندا
ہے، وگي: عشق مجاز اکٹھا کر کے سرجی سی رب پتلی (میاں محمد
بخش)

پتلی بن کے رہ جاوون، (حما) حیران رہ جاوون، ساکت رہ جاوون

پتلی پھیر لون، (حما) بے مردتی کرن، بے وفائی کرن

پتلی پھیرن، (حما) ویکھو: پتلی پھیر لون

پتلی دا تارا، (ند، صفت) اکھ دا تارا، بہت پیارا

کٹھ پتلی، (ند، صفت) 1- دوسرے دے اشارے تے کم کرن

یاں نچن والا 2- (مو) لکڑی دی بنی ہوئی لکڑی جس نوں تار نال
نچایا جاندا ہے

کٹھ پتلی بننا، (حما) ہتھ ٹھوکا بننا

پتلیاں: (صفت) پتل دا یاں جس وچ پتل دا میل ہووے

پتلیاں: (مو) ویکھو: پتلا

پتلیاں: (مو) ویکھو: پتلی، جیہدی ایہہ جمع اے

پتلیاں پتھرا جاوون، (حما) 1- پتلیاں بے جس ہو جاوون، موت
ویلے اکھاں دا بے نور ہو جاوون 2- کسے دی اڈیک وچ اکھاں دا
تھک جاوون

پتلیاں پتھراوون، (حما) ویکھو: پتلیاں پتھرا جاوون

پتلیاں پون، (حما) 1- بھیڑا پون، شرمندہ ہون 2- غریب
ہوون، بے حال ہوون

پتلیاں دا تماشا، (ند) اک طرحاں دا تماشا جس وچ پتلیاں دا
کھیل دکھایا جاندا ہے

پتلیاں دا سانگ، (ند) ویکھو: پتلیاں دا تماشا

پتلیاں دا ناچ، (ند) ویکھو: پتلیاں دا تماشا

پتلیاں نچاوون، (حما) 1- پتلیاں دا تماشا کرن 2- اکھاں مڑکاوون،
نخرے کرن

پتلیاں وانگ نچاوون، (حما) 1- اپنی مرضی موجب کم لون،
اشاریاں تے نچاوون 2- بہت تنگ کرن

پتلیاں وانگ نچاونا، (حما) اشارے تے کم کراونا، اپنی سدھر
موجب کم کراونا، وگي: ہراک جیو دی تار نوں ہتھ پھڑے، لگا

پتلیاں وانگ نچان ہیں توں

پتلیاں: (ند) ویکھو: پتلونا

پتلیرا: (ند، صفت) تھوڑا جیہا پتلا، ذرا پتلا، گھٹ پتلا

پتلیرا: (ند، صفت) ویکھو: پتلیرا

پتلیکا: (مو) پتلی، لکڑی، پتلا

پتہ: (پو، مذ) غصے نوں قابو کرنا، عذاب سہنا

پتہ کڈھن، (مخا) خوب خبر لینا، بھینڑی طرحاں مارنا

پتہ لگ و نجن، (مخا) حقیقت کھلنا، اصلیت دا پتا لگ جانا

پتہ: (مذ) تاش دیاں دکھ دکھ شکلاں، نشاناں والا ٹکڑا (کاغذ دا)

پتہ: (پو) فضول گل کرنا، ہوائی گلاں کرنا

پتہارا: (مذ) 1- ڈاکیا، قاصد، چٹھی رساں 2- حصے دار، پتی والا

3- عزت والا

پتہاری: (مو) 1- صاحب اولاد، بیٹے والی 2- دائی، آیا

پتہ: (پو، مو) 1- اوہ کنک جو حالے اُگی نہ ہووے 2- عزت، لاج

پتہ: (ج، مذ) 25 من 24 سیر توں لے کے 40 من تک دے تول

دا پیمانہ

پتہ: (ہ، مذ) 1- رستہ، راہ 2- ریت، رسم، طور طریقہ 3- مت، مذہب

4- پرہیز

پتہ پردر شک، (مذ، صفت) راہ دکھاون والا، رہبر

پتہ کتھ، (نم) بد پرہیزی

پتہ: (ج، مذ) اک بلی جیہی تھیلی، جیہڑی جگر دے پٹھلے پاسے

ہوندی اے تے جگر وچوں نکلیں والا صفراء ایہدے وچ اکٹھا

ہوند اے، پتہ

پتہا: (لہند، مذ) 1- چکی دے پٹھلے پڑ وچ ٹھوکی ہوئی اوہ لکڑی جس

وچ کلی گڈی ہوندی اے، اتے ایس تے اُپرلا پڑ گھمدا اے،

گڈے دے پیسے دی نا بھ وچ چکے چوڑے ہو جان تے چورس

لکڑی دا اوہ ٹکڑا جو زھرے دے میرے دا چھیک پا کے ٹھوکیا جانا

اے 2- اک پودا جو کوہ سلیمان وچ ملدا ہے

پتھا پاوان، (مخا) بہت تنگ کرن، ستاون

پتھا پاوانا، (مخا) بہت تنگ کرنا

پتھار: (مذ) 1- پتھن والا 2- ڈھک، ذخیرہ 3- اکٹھ

پتھاری: (مو) 1- سوت 2- بستر، گڈا

پتھان: (مصدر) دیکھو: پتھاون

پتھاون: (مصدر) تھپاون، پتھن داکم کراون

پتھاؤنا: (متعدی المصدی) پتھن داکم کراونا

پتھائی: (مو) پتھن داکم یاں مزدوری

پتھر: (مذ) 1- سیل دا ٹکڑا، دٹا 2- کڑی 3- اوکھا کم 4- (صفت) نورکھ،

بے عقل، وگی: اُس دل تھیں سنگ پتھر چنگے جو دل غفلت آئی

ہو (ہاؤ)

پتھر اُتے جڑھ ہون، (مخا) بنیاد کچی ہون

پتھر اُتے لکیر، (مو) کچی پیڑھی گل، یقینی گل، قابل یقین، قابل

اعتبار

پتھر انگڑ، (مو) پتھر ملی دھرتی

پتھر بازی، (مو) اک دو بے نوں پتھر مارن داکم، پتھراؤ

پتھر بن جانا، (مخا) کٹھور چت ہونا، نرم ہوئی ہونا

پتھر بن جاون، (مخا) 1- بُت بن جاون 2- بے رحم ہون، سنگ

دل ہون

پتھر بن، (مخا) دیکھو: پتھر بن جاون

پتھر بھینڑو، (مذ) جو پتھراں نوں دی لڑا دیوے

پتھر دا شوقین تے بوجھے وچ گاجراں، (اکھا) تھوٹھی پھوں
پھاں رکھن والے لئی آکھیا جاندا اے

پتوا: (ہ، مذ) پتا، برگ

پتوار: (مو) چوپ جیہی اک قسم دی لکڑی جو بیڑی دے پچھلے پاسے
اوس دا رخ موڑن لئی لگی ہوندی ہے

پتواڑ: (پو، مو) 1- بارشاں دی پکی ہوئی زمین 2- مارٹ

پتواس: (مذ) پرندیاں والا اڈہ، کبوتران دی چھتری

پتوال: (صفت) 1- عزت والا، امیر 2- خاوند، شوہر

پتوالی: (مو) پوتے داکم تے اوس دی اجرت

پتورت: (مذ) 1- خاوند نال وفاداری، نبھا 2- عزت، وقار، عصمت

پتورنا: (نعم) ہرے اناج دیاں بلیاں کٹنا

پتوریا: (مو، صفت) 1- جتنی، خدمت گزار تئیں، عزت والی 2- ہا

عصمت بادقار

پتوڑ: (لہند، صفت) دین وچ پیٹ کے تلیا ہویا آلو یاں اردی، پالک

وغیرہ دے پتیاں دا پکڑا

پتوڑا: (مذ) دیکھو: پتوڑ

پتوڑنت: (مذ) دیکھو: پتوڑ

پتونما: (صفت) شریف، عزت دار، حیا دار

پتونتی: (صفت) باعزت، شریف، باحیا

پتوہا: (ہ، مو) پتھر دے گھر والی، ٹوہہ، بہو

پتوہرا: (مذ) سوہرے دا بیڑے دار شتے دار، سوہرے دا پیو دادا

پتوہو: (مو) 1- ٹوہہ 2- پوتے دی بہو

پتنگ بازی، (مو) گڈیاں اڈاون دا عمل

پتنگ کٹن، (مخا) دیکھو: پتنگ کٹنا

پتنگ کٹنا، (مخا) اپنی پتنگ دی ڈور نال دوجے دے پتنگ دی

ڈور کٹ دینا

پتنگ: (ہ، مو) 1- اوہ لکڑا جیہدے وچوں رنگ نکلا اے 2- سورج،

آفتاب 3- سپ

پتنگا: (مذ) 1- بھکڑو، پروانہ 2- اگ دا پھلوا، وگی: بھانہڑ بلدے دیکھ

پتنگا دیوا چھوڑ نہ کردا (میاں محمد بخش)

پتنگوا: (مذ) دیکھو: پتنگا

پتنگم: (مذ) بھکڑو، بھکڑو، پروانہ

پتنگو: (مذ) دیکھو: پتنگا

پتنگی: (مو، صفت) 1- 'پتنگا' دی تانیٹ 2- دیوانی، سوداگن 3- بکلی

پتنگ

پتنی: (مذ) پاتنی، ملاج، کیوٹ

پتنی: (مو) دوہنی، گھر والی، جوڑو

دھرم پتنی، (مو) دھرم مطابق دیا ہتازنائی، دوہنی، گھر والی

پتنی: (مذ، صفت) پتنیاں بیل والا، پتن دا ٹھیکیدار

پتنیس: (نم) پتن اُتے، گھاٹ اُتے، کنارے تے

پتو: (مذ) چھوٹا کھیت

پتو: (مو) پت، گرمی دانے

پتو دا شوقین: (مذ) 1- چوکی، ضلع قصور دے رہن والا شوقین

2- مجازاً: اوقات توں ودھ کے دسٹن والا

ٹھوکر کھا کے مڑنا

پتھر چٹ مچلی، (مو) اک قسم دی مچھی جو پتھراں دی تہہ دے نال نال تردی رہندی ہے تے پتھراں تے لگی ہریالی یاں اُلی چندی رہندی ہے

پتھر چلاو، (محا) 1- پتھر سٹن 2- پتھان لادون

پتھر چم کے بُٹن، (محا) 1- توڑ تائیں اپڑ کے بُٹن 2- تکلیف دیکھ کے منن

پتھر چوتھ، (مو) بھادروں دے چانے کچھ دی چوتھ جس دی رات نوں چن متھے لکھیا بُرا کھجیا جاندا ہے

پتھر چوں پانی کڈھن، (محا) نامکن کم کرن، ڈھیر مشکل کرن، انوکھا کم کرن

پتھر چوں پانی کڈھنا، (محا) انہونی گل کر کے دس دینا

پتھر چھاپا، (نڈ) لٹھے دی چھپائی

پتھر دا جواب پتھر دیون، (محا) مُرے سلوک دا بُرا جواب دیون

پتھر دا جیرا کرنا، (محا) دل کرڑا کرنا، سنگدلی اختیار کرن

پتھر دا چھاپا، (محا) لیتھو گرانی، پُرانے سے وچ چھپائی دا اک ڈھنگ

پتھر دل، (صفت) سخت دل، سنگ دل، کٹھور چت، وگنی: بے پتھر دل والا نیکے اکھیں پانی آوے (میاں محمد بخش)

پتھر دل موم ہوون، (صفت) ظالم منگھ نوں رحم آون، ترس آ جاو

پتھر دلی، (مو، صفت) کٹھورتا، بے رحمی، سنگدلی

پتھر دی چھاتی، (مو) وڈا حوصلہ، وڈا چکرا

پتھر دی چھاتی کر لون، (محا) 1- صبر کرن 2- دل وڈا کر لین 3- سنگ دل ہو جاو

پتھر دی چھاتی کرن، (محا) دیکھو: پتھر دی چھاتی کر لون

پتھر دی چھاتی ہوون، (محا) 1- وڈا حوصلہ ہوون، وڈا چکرا ہوون

2- صحت مند ہوون، مضبوط ہوون 3- سنگ دل ہوون

پتھر دی کھان، (مو) پتھر بُٹن دی تھاں

پتھر دی لیک، (مو، صفت) 1- جُند، اڑی 2- نہ مٹن والی شے، پکی گل

پتھر دے کیڑے نوں دی رب روزی دیندا اے، (اکھا) اللہ تعالیٰ دی ذات ای ہر اک نوں ہر حال وچ رزق دیندی اے

پتھر ڈھونے، (محا) 1- سخت محنت کرنا 2- وقت ضائع کرنا

پتھر ڈھون، (محا) سخت محنت دا کم کرن، اوکھی مزدوری کرن

پتھر ڈھے گھڑی اُتے گھڑی لٹے، گھڑی ڈھے پتھر اُتے

تاں وی گھڑی بچھے، (اکھا) ٹکڑے تے ماڑے وچ نقصان

ہمیشہ ماڑے نوں ای ہوندا اے

پتھر زمین، (مو، صفت) 1- مشکل زمین جیہدے وچ شعر لکھنا

اوکھا ہووے، اوکھا قافیہ ردیف 2- پتھر ملی بھونیں

پتھر سیل، (نڈ) دیکھو: سیل پتھر

پتھر کٹ، (نڈ، صفت) پتھر کٹن والا مزدور

پتھر کلا، (مو) 1- پتھر کلا بندوق دی گھوڑی یاں سینڈ 2- ادھ بندوق

جس دے گھوڑے دے مونہہ اگے چھتھاں پتھر لکھیا ہوندا ہے

پتر پاؤ نظر، (مو) بہت بھیڑی نظر

پتر پانی ہونا، (حا) پتر پانی ہو جانا، سخت دل دا نرم ہو جانا

پتر پانی ہون، (حا) سخت دل ئوں ترس آون

پتر پچاؤن، (حا) 1- مشکل کم کرن 2- اوکھ سون 3- بے عزتی

سہر جاؤن

پتر پسیج جاؤن، (حا) دیکھو: پتر پسیج

پتر پسیجسن، (حا) 1- سنگ دل ئوں ترس آون 2- کنجوس

ہتھوں سٹاوت ہون

پتر گکھر جاؤن، (حا) دیکھو: پتر گکھر

پتر گکھر، (حا) بول نرماد، طبیعت وچ نرمی آون

پتر پن، (مفت) سخت پن، سنگدلی، کڑا پن

پتر پو جیاں بھگوان ملے تے میں پہاڑ پو جاں، (اکھا)

1- خوشامد نال کم بنے تے رج کراں 2- رب دی رضا حاصل کرن

لئی عبادت دی کرنی چاہیدی اے 3- اصل بندے توں ہٹ کے

کے دی منت ترا کرن نال گل نہیں بن سکدی

پتر پو جیاں ہر ملے تاں میں پو جاں سنسار، (اکھا) دیکھو:

پتر پو جیاں بھگوان ملے تے میں پہاڑ پو جاں

پتر پون، (حا) 1- گڑے پون، اولے پون 2- مصیبت آون،

چتا پون

پتر پیٹا، (حا) گڑے وسنا، چتا پنی

پتر تراش، (حا) 1- پتر دی نورٹ گھرن 2- سخت کم کرن، بہت

مشقت کرن

پتر تراشی، (مو) پتر دے بت بناؤن داکم

پتر ترن، (حا) نکاریاں دادی بیڑا پار ہون

پتر ترنا، (حا) دیکھو: پتر ترن

پتر تل، (ند) دیکھو: پتر انگھڑ

پتر تلوں ہتھ نکلن، (حا) مصیبت توں چھٹکارا ملنا

پتر تلے ہتھ آون، (حا) مصیبت وچ ہونا

پتر تے لاؤن، (حا) 1- چا تو وغیرہ تیز کرن 2- بیکار کم کرن

پتر تے لاؤنا، (حا) دیکھو: پتر تے لاؤن

پتر تے لیک، (حا) 1- یقینی، مضبوط، پائیدار 2- حقیقت

پتر تے لکیر کھچن، (حا) پکی گل کہن، اٹل فیصلہ دیون

پتر تے لکیر کھچنا، (حا) دیکھو: پتر تے لکیر کھچن

پتر تے لکیر ہون، (حا) پکیاں تے اٹل ہونا

پتر جوگ، (ند) اک قدیم دور جدوں لوک پتر دیاں چیزاں تے

تھیار ورتدے سن

پتر تھلن، (حا) سختی برداشت کرنا، ڈکھ سہنا

پتر چامارن، (حا) بے ٹکی ہانکنا

پتر چٹ، (مفت) کٹھور ول، سنگ دل، ونگی: 'جیہڑے یارنوں

دلوں و سار دے نی پتر چٹ اوہ مرد گوار یارؤ' (دولت رام)

پتر چٹ، (مو، مفت) 1- لوبھی، لالچی، حرامی 2- شوم، کنجوس

3- پہاڑ یا 4- اک جنگلی پودے دانان

پتر چٹ کے مڑن، (حا) دیکھو: پتر چٹ کے مڑنا

پتر چٹ کے مڑنا، (حا) کسے گل دا انت ویکھ کے یاں اوس توں

پتھر ہو جاون، (مخا) بہت سخت ہو جاون، سنگدل ہو جاون

پتھر ہوون، (مخا) دیکھو: پتھر ہو جاون

اٹ چکدے نوں پتھر چکنا، (مخا) جیسے نوں تیرا ہو کے ٹکڑا

اٹ دا جواب پتھر نال دینا، (مخا) دیکھو: اٹ چکدے نوں پتھر

چکنا

چکک پتھر، (نڈ) اوہ پتھر جس تے سٹ ماریاں اگ لگدی

ہے، چمک، متناطیسی، چقماق

چھاتی تے پتھر رکھنا، (مخا) اسہ چیز نوں سہنا

سیل پتھر، (نڈ) پہاڑی پتھر، دنگی: 'سیل پتھر مہن جنت اُپائے'

عقل تے پتھر پینا، (مخا) عقل دا ماریا جانا، مٹ ماری جانا

قیمتی پتھر، (نڈ) ہیرا، پتا وغیرہ جواہرات

کلجے تے پتھر دھرنا، (مخا) صبر کرنا، دل پکا کرنا، حیرا کرنا

چھچی پتھر چٹ کے ہی مُردی ہے، (اکھا) جدوں کوئی چٹھے

رستے جان والا آدمی سمجھان بھان تے سدھے رستے نہ آوے

اتے ٹھوکر کھا کے ہی واپس مُڑے اودوں کہندے نیں

مِل پتھر، (نڈ) دیکھو: سِل وٹا

نیمہ پتھر، (نڈ) اوہ پتھر جو کسے مکان وغیرہ دی بنیاد رکھن سے بھ

توں پہلاں کسے نیک پرہیزگار بندے دے ہتھوں رکھوایا جانا ہے

پتھرا: (نڈ) 1- اک طرحاں دا پھل 2- پتھر ہوون دی حالت

پتھرا جانا، (مخا) پتھر ہو جانا، اٹل ہو جانا

پتھرا جاون، (مخا) 1- پتھر ہو جاون 2- سُن ہو جاون

پتھرا دیون، (مخا) 1- پتھر بنا دیون 2- حیران کر دیون، ساکت کر

دیون 3- اکھاں نوں بے نور کر دیون

پتھراٹ: (لہند، نڈ) وڈا پتھر

پتھراٹ بھوم، (نڈ) جمادات دا علم، پتھراں پہاڑاں دا علم

پتھراں: (مصدر) 1- پتھر 'جان' پتھر بن جان سخت ہو جان 2- اندھا ہو

جان 3- بے جان ہو جاون

پتھرا نا: (فل) دیکھو: پتھرا وٹا

پتھرا نگھٹ: (مو) پتھر لی دھرتی

پتھراں: (نڈ) دیکھو: پتھر جیدی ایہ جمع اے

پتھراں نوں رواون، (مخا) ایس طرحاں دین پاوے جس نال

سخت توں سخت دل آدمی داوی من بھر آوے

پتھراں نوں رواونا، (مخا) دیکھو: پتھراں نوں رواون

پتھراون: (مصدر) 1- حیران ہوون 2- اکھاں بے نور ہو جاون

3- پتھر مارن

پتھرا وٹا: (فل) 1- پتھر دا نگر ہو جانا، جم جانا (صدے نال) 2- (نغم)

پتھر مارنا، سنگ باری کرنا

پتھراہ: (نڈ) دیکھو: پتھراؤ

پتھراؤ: (نڈ) پتھر مارن دا عمل، پتھرا

پتھراؤ کرن، (مخا) پتھر ورھاون، پتھر مارن

پتھراؤ ہوون، (مخا) پتھر ورھن، سنگ باری ہوون

پتھرن: (مصدر) 1- پھیلاون، کھارن 2- موڑن

پتھروٹ: (نڈ) 1- پتھر، چھوٹا پتھر 2- پتھر دا پیالہ

پتھروٹا: (نڈ) 1- پتھر، پتھر دا ٹوٹا 2- سل 3- کوٹھی 4- پتھر دا پیالہ

پتھر کیجھ، (نڈ، مفت) بہت سخت دل دا، کٹھور سجا والا

پتھر کو لے ہون تال گڈڑ ہی کھا جان، (اکھا) جدوں کے
ہوشیار آدمی نوں کوئی جھلنا چاہے تال اوہ سیانا اوس دی چلا کی نوں
کچھ کے کہندا ہے

پتھر کو لے ہودوں تے گڈڑ ای نہ چٹ، (اکھا) بندے نوں
اپنے بچا، لئی کچھ سختی تے پھوں پھاں توں دی کم لینا چاہیدا اے

پتھر گالن، (عما) سخت چیز نوں نرم کرن

پتھر گالنا، (عما) دیکھو: پتھر گالن

پتھر گھاڑا، (نڈ) پتھر گھرن والا

پتھر گھوڑے دامیل ہونا، (عما) ڈاڈھے اتے ماڑے آدمی دے

میل دج نقصان ہمیشہ ماڑے آدمی دا ہی ہوندا اے، دگئی: 'پتھر
گھوڑے دا لکدی نہ میل ہوندا ڈور ڈور ہی عرض گزار ہئیے'

پتھر من، (مو) اک پہاڑی بوٹی

پتھر موم کر دیون، (عما) دیکھو: پتھر موم کرن

پتھر موم کرن، (عما) 1- سخت دل نوں نرم کرن 2- انہونا کم کرن

پتھر موم ہو جاون، (عما) دیکھو: پتھر موم ہودوں

پتھر موم ہودوں، (عما) 1- سخت دل بندے دازم ہودوں 2- انہونا

کم ہودوں

پتھر نال متھا مارن، (عما) 1- تاجھ نوں سمجھاون دی کوشش کرن

2- بے وقوفی کرن

پتھر نال یاری لاون، (عما) بے مہر تے سگدل نال یارا نہ ہودوں

پتھر نال یاری ہودوں، (عما) دیکھو: پتھر نال یاری ہودوں

پتھر نالوں چلی بھلی جو پیسے سنسار، (اکھا) نکلی شے نالوں کم کار

دی شے بہتری ہوندی اے

پتھر نالوں چلی چنگی خلقت پیسہ پیسہ کھانندی اے، (اکھا)

دیکھو: پتھر نالوں چلی بھلی جو پیسے سنسار

پتھر نچوڑن، (عما) نہ ہودوں والا کم کرن، نامکن نوں ممکن بنادوں

دی کوشش کرن

پتھر نوں جوک لکّن، (عما) 1- بے رحم نوں رحم آون 2- انوکھی گل

ہودوں

پتھر نوں جوک نہیں لگدی، (اکھا) سخت دل یاں ڈھیٹھ بندے

اُتے کسے گل دا اثر نہیں ہوندا

پتھر نوں جوکاں لاون، (عما) دیکھو: پتھر نوں جوکاں لاونا

پتھر نوں جوکاں لاونا، (عما) اُن ہونا کم کرن دی کوشش کرنا، دگئی:

'اثر پھندا نہیں نصیحاں دا، جوکاں پتھراں نال نہ لامیاں'

پتھر وانگ پیڈھا ہونا، (عما) پکا ہونا، بہت سخت ہونا، کرڑا

ہونا، دگئی: 'کالی داس پیڈھی ہوئی وانگ پتھر، نازک ملکت پان

دے پیو جی'

پتھر وٹ، (نڈ) 1- چھوٹا پتھر 2- پتھر دا پیالہ

پتھر وچ جوک نہیں لگدی، (اکھا) دیکھو: پتھر نوں جوک نہیں

لگدی

پتھر وچوں پانی نچوڑنا، (عما) کوئی نامکن کم کرن دا جتن کرنا

پتھر دَرھن، (عما) 1- پتھر پین، گڑے پین 2- ظلم ہودوں

پتھر ہو جانا، (عما) 1- بہت سخت ہو جانا 2- سُن ہو جانا

تھلنا: (نغم) اُٹاونا، پلناونا

تھلی: (مو) 1- اک عام جھازی جو کوہ ہمالیہ تے ملدی ہے

2- تھلا دی تغیر، پالتی مار کے بیٹھن، چونکزی

تھلی مارن، (مخا) دھرتا مار کے بیٹھن، چونکزی مارن

تھن: (لہند، مو) نیلوفر دا بھل

تھن: (ہ، مذ) دوزخ دا اک مقام

تھنا: (مذ، صفت) 1- مٹی دی تھی ہوئی وڈی ساری پتھی 2- بے ڈھی

شکل دا بندہ 3- اک گھمیا راوزار، تھتھوا 4- روٹیاں پکاون لئی بنیا

ہو یا چکلا

تھنا: (نغم) 1- گوہے وغیرہ دیاں پاتھیاں بناونا، تھپنا 2- گھٹی مٹی

دیاں اٹاں تیار کرنا 3- گہاڑی نال لکڑی ٹھیک کرنا 4- سن وچ

دھارنا 5- مٹا پکاونا، گوند گندھنا

تھنا مار کے بیٹھنا، (مخا) پسر کے بیٹھنا، دھرتا مار کے بیٹھنا، تھلی

مار کے بیٹھنا

تھواری: (مو) اُپے بنان دی جگہ

تھوڑا: (مذ) تھیاں تھن والی تھاں

تھوولن: (مصدر) پتھائی دا کم کراون، اٹاں گھڑاوان

تھوآئی: (مو) دیکھو: پتھائی

تھوآیا: (مذ، صفت) تھن والا، تھیرا

تھور: (لہند، مو) اک قسم دی ویل جو نمک دے پہاڑ وچ ہوندی

اے

تھومیا: (مذ، صفت) دیکھو: تھوآیا

پتھی: (مو) مل دا مڑیا ہو یا سراجس نال مٹی مٹی جاندی ہے

پتھی: (ہ، مذ، صفت) محنت کرن والا، مزدور

تھیا: (مذ) دیکھو: تھیرا

تھیرا: (مذ) گوبیا یاں اٹاں تھن والا، تھیا

تھیران: (مو) گوبیا یاں اٹاں تھن والی، سچے وچ ڈھالن والی

پتھیمچن: (مصدر) دیکھو: تھن

تھیر: (مو) 1- اک قسم دی ویل جو کوہستان نمک وچ ہوندی ہے

2- اٹاں دی پتھائی

تھیرا: (مذ، صفت) اٹاں تھن والا

تھیری: (مو، صفت) اٹاں تھن والی

تھیر: (مذ) 1- اوہ تھاں جتھے پاتھیاں تھیاں جاندیاں ہن، تھوڑا

2- اٹاں تھن دی تھاں

تھیک: (مو) گوبا تھن دی تھاں

تھینا: (مذ) بریت، رسم، رواج، وگتی: 'ہوم جگ جگ تھاپ تھینا'

تھینک: (مذ) دیکھو: تھینکن

تھیر: (ہ، مذ) 1- چنگا، اچھا، مناسب، واجب، لائق، موزوں 2-

پرہیزی کھانا، بیماراں دے کھاون والی خوراک

پتی: (ہ، مذ) 1- خاوند، خصم، گھر والا، کونت 2- مالک 3- پالن والا

4- لیکھ، مقدر، چال، ایہہ لائق وچوں درتیا جاوے تاں پہلے شبد

دی ملکیت ٹوں ظاہر کردا اے، جیویں: لکھ پتی، کروڑ پتی، سینا پتی

پتی برت، (مذ) عورت دا اپنے خاوند وچ بہت پریم اتے آدر

پتی برتا، (مو) اوہ عورت جو اپنے پتی نوں پریم کر کے

پتھروٹی: (نذ) پتھروٹا دی تانیٹ

پتھروڑ: (پو) پتھراں دی بارش، اٹ کھڑکا

پتھرول: (مو) پتھراؤ، سنگ باری

پتھرول ہودن، (مخا) پتھر درجن

پتھرولن: (مصدر) پتھر مارن، پتھراون

پتھرولی: (مو) 1- پتھر دا ٹوٹا 2- پتھروٹی 3- پتھر دا پیالہ، وگی: لکھ

پارس پتھردیاں پارجات لکھ باغ پھلاں دے

پتھری: (مو) 1- چھوٹا پتھر 2- اُسترے وغیرہ دی دھارتیز کرن دا پتھر

دا ٹکڑا 3- ریل دا ٹکڑا جس اُتے موچی جتیاں تیار کردے ہن

4- مٹانے وچ پیدا ہون والی نکلری اتے اوس توں پیدا ہون دی

بیاری 5- پتھر دی کوئی 6- چھتاق پتھر 7- چک دا پٹھلا حصہ جو پتھر

یاں سینٹ دا بنیا ہوندا ہے، ایس وچ کئی پیندی ہے اتے ایس کئی

تے ایہہ گھمدا ہے

دودھ پتھری، (مو) اک طرحاں دا نرم پتھر دا ٹکڑا جس نوں بچے

سلیٹی پنل دھوون ورتدے ہن

پتھریا: (نذ) 1- پتھر دا کم کرن والا، سنگ تراش 2- کھتیاں دی اک

جات

پتھریل: (مفت) دیکھو: پتھریلا

پتھریلا: (نذ، مفت) پتھراں والا

پتھریلی: (مو) سخت، پتھر ورگی

پتھریلی زمین، (مو، مفت) سخت زمین، بخر بھوئیں

پتھریوال: (نذ، مفت) 1- پتھر ہو جاوون دی حالت، سختی 2- مجازاً:

ضد، ہٹھ

پتھک اہتھک: (نذ) راہی، مسافر، یا تری، وگی: پتھک پیاس چت

سرور آتم جل لین، (گر)

پتھک شالا، (نذ) سراء، مسافر خانہ

پتھکن: (مو) دیکھو: پتھکن

پتھکن: (نذ) گواہ تھین دی تھاں

پتھل: (مو) 1- چوکڑی، چوکڑے 2- پتھر 3- کسے شے نوں سہارا دیون لئی

تھلے دتا گیا روڑا

پتھل مارنا، (مخا) چوکڑی مار کے بہہ جانا

پتھل: (مو) اُتھل دے نال لگن والا لفظ جیویں: اُتھل پتھل

اُتھل پتھل، (مو) اُٹ پٹ

اُتھل پتھل مچاونا، (مخا) اُٹ پٹ کرنا، رد و بدل کرنا

پتھلا: (نذ) 1- جانوراں دی حویلی دے نوں ہے لکھا گیت 2- فصل

گا ہون دی تھاں 3- کھڑیا، کئی جوار وغیرہ دا بھنیا ہوا دانہ 4- کھیل،

اکھ دی سیانی، اکھ دا اک مرض 5- ڈنگراں دے متھے دا پٹا داغ

6- کوئی بھٹی ہوئی شے 7- دیوے دی جتی دا گل 8- چوکڑی، نیکے

ہو کے پٹھن دی حالت، وگی: عشق اسانوں لسیاں جاتا بیٹھا مار

پتھلا ہو (ہاؤ)

پتھلا مار کے بیٹھنا، (مخا) 1- چوکڑی مار کے بیٹھنا 2- بے فکر ہو

کے بیٹھنا، وگی: 'توں کس عمل کماے آپر بیٹھا ایس مار پتھلا'

پتھلا مارن، (مخا) پلاٹھی مارن، چوکڑی مارن

پتھلن: (مصدر) 1- لہدن، اُلتاؤن 2- پلاناؤن، اُتھل پتھل کرن

پلاک ڈکھری

پیتاونا: (نعم) 1- بھروسا رکھنا 2- جھوٹا سہارا دینا 3- گناہ بنا کے راضی کرنا

پتیت: (مو) پرتیت، پوچھ گچھ

پتیتا: (مفت) لاڑھے نال متعلقہ شخص

دھیتے پتیتے، (ند) دھی والے اتے لاڑھے والے دھر دے ساک

پتیج: (مو) پرتیت، وساہ، بھروسا

پتیجن: (مصدر) دیکھو: پتیجنا

پتیجنا: (فل) 1- وساہ کرنا، اعتبار کرنا، وشواس کرنا 2- رجن،

تسلی ہون، وگی: 'تک پتیجے یار محمد جے کراکھیں دیکھے' (سیف)

پتیر: (ند) گٹھیا ہو یا آٹا جس دج خمیر نہیں

پتیرا: (ند) تازہ گٹھیا ہو یا آٹا، خمیرے آٹے دی ضد، اوہ آٹا جبید سے

دج خمیر نہ رلایا گیا ہو دے

پتیرر: (ند، صفت) چاچے یاں تائے دا پتر بھرا، چچیرا بھائی

پتیری: (ند، صفت) سادہ روٹی جبید سے دج خمیر نہ ہو دے

پتیری روٹی، (مو) چپاتی، پھلکا

پتیر: (ند) 1- وڈا پتا 2- اک پکوان

پتیس: (مو) 1- اک بوٹی دا ناں 2- سس دی درانی یاں جیٹھانی،

وگی: 'سس نہ جایا، پتیس نہ جایا، دیور کس نے بنایا' (امرتا پریم)

پتیس: (ند) میدے، گھیو، مٹھے توں بنی مٹھیاں

پتیسہ: (ند) دیکھو: پتیس

پتیل: (مفت) 1- بہت پتلا، پتلا جیہا، باریک، نازک 2- گھوڑھا،

پتے باز، (مو) 'پتے باز دی تانیٹ، ٹھکی

پتے بازی، (مو) 1- پتے باز داکم 2- جوا، ٹھکی 3- دھوکے بازی

پتے دار، (ند) پٹواری

پتے وانگ کنہن، (محا) ڈر دے مارے تھر تھر کنہن

پتے: (ند) دیکھو: پتا، جبیدی ایہہ جمع اے

پتے چھو ہیاں، (مو) 1- ٹچکراں 2- جھوکاں

پتے ماری، (مو) 1- سخت محنت مشقت 2- برداشت، تحمل

پتے ماری داکم، (ند) سخت محنت داکم

پتے ماری کرن، (محا) 1- بہت محنت مشقت کرن 2- برداشت کرن

پتیا: (ند) 1- اعتبار، بھروسا 2- پرتاوا، جواب 3- امتحان

پتیا: (ند) 1- چاچا، پیو، دانگا ویر 2- جھٹی، خط، نامہ

پتیار / پتیارا: (ند) 1- پرتیت، وشواس، اعتبار 2- پرتاوا، امتحان

3- پتری والا، جوتی

پتیاں: (مو) گلے دا اک روگ جس پاروں گلے دے اندر سوچ آ

جاندی ہے اتے کوئی چیز لکھی اوکھی ہو جاندی ہے

پتیاں / پتیا: (ند، صفت) حصے دار، پتی دار

پتیاں: (ند) 'پتا' دی جمع، پتے، زکھاں دے پتر

پتیاں: (مصدر) دیکھو: پتیاوں

پتیاوں: (مصدر) 1- یقین کرن، راضی ہون، رجوع کرن 2- نرم

ہون، نرمی اختیار کرن 3- قابو کرن 4- کسے توں کوئی کم کڈھن لئی

چالاکي نال اوہوں وڈیاوں، ورچاوں

مُجدی ہے

پتی پتی، (ند) میاں بیوی، تیوں مرد

پتی پریشتر، (ند) دیکھو: پتی دیوتا

پتی دیو، (ند) خاندانی عزت دھوں ورتیا جان والا لفظ

پتی دیوتا، (ند) خصم لئی آدر دھوں ورتیا جان والا لفظ

پتی وال، (صفت) حصے دار، بھائی وال، شراکت دار

پتی ورت، (ند) دیکھو: پتی برت

پتی ورتا، (مو) دیکھو: پتی برتا

پتی ہوں، (مخا) حصہ ہوں، شراکت ہوں

ارتھاں پتی، (ند) اوہ آدمی جس کو ان گنت دھن ہووے، کروڑ پتی

بھوی پتی، (ند) زمیندار

پران پتی، (ند) خاند، پتی

سہا پتی، (ند) سہا دا پردھان، چیز مین

سینا پتی، (ند) سہ توں وڈا فوجی افسر، جنگی لارڈ، کمانڈر ان چیف

کروڑ پتی، (ند) بہت امیر آدمی جس کو ان گنت روپیہ ہووے

گل پتی، (ند) 1- گل (قبیلے) داسر دار-2- یونیورسٹی دا وائس چانسلر

لکھ پتی، (ند) بہت امیر، جس کو لکھاں روپیہ ہوں

لنکا پتی، (ند) لنکا دا مالک، راون

پتی: (مو) 1- پتری، لوہے وغیرہ یاں کسے دھات دی پتلی کاتریاں

2- جنتری 3- حصہ، بھائیوالی، کسے جائیداد وچلا بھاگ، رقم

یاں زمین دا حصہ، دگی: پتی پاڑ پھوڑے (نجم)

پتی پانا، (مخا) حصہ پانا

پتی دار، (ند) کسے جائیداد وچ جس دی پتی ہووے، حصے دار، سانجھی

پتی داری، (مو) بھائی والی، حصے داری، سانجھ

پتی: (صفت) 1- چاء دے خشک پتے، بھنگ دے پتے، چھوٹا پتا،

کرومل 2- محل دی پتی 3- گنے دی کھوری، مشترکہ زمین یعنی

موروثی زمین وچ حصہ، قربانی دے جنور وچ حصہ

پتی کشمیری، (مو) اک پہاڑی رُکھ جس دے پتے دوائی دھوں

ورسے جانے بن

پتی: (مو) دیکھو: رگ پتی

رگ پتی، (مو) اک روگ جس وچ پنڈے اُتے خون دی خرابی

کر کے دھمکدے پے جانے بن، چھپاکی

پتی: (مو) کھنڈ وچ ہارن والے دی بانہہ اُتے جتن والے دلوں دو

انگٹاں نال ماری سٹ

پتے: (ند) 'پتا' دی جمع، نکاتا، تھوہ، نشان

پتے تے آون، (مخا) نشان دے مطابق کھوج لاون، لہے لون

پتے دی کہوں، (مخا) کم دی گل آکھن، ٹھیک گل کہن

پتے دی گل، (مو) چ دی گل، کم دی گل

پتے لگ جاون، (مخا) 1- راز لہے جاون 2- ٹھکانا لہے جاون

3- سمجھ آ جاون

پتے: (ند) 'پتا' دی جمع، رُکھ دا پتر، تاش دا پتا

پتے باز، (صفت) پتیاں دی کھنڈ کھنڈن والا، دھوکھے باز

پلاک ڈکٹری

پٹ دینا، (مخا) تباہ کر دینا، برباد کر دینا

پٹ دیون، (مخا) تباہ کر دیون، برباد کر دیون

پٹ رکھنا، (مخا) 1- تیز دوڑنا 2- اُکھیز کے رکھ دینا 3- ہمت رکھنا

پٹ رتال دی دوستی کھریں جیہناں دی مَت، (اکھا) دیکھو:

بھٹھ رتال دی دوستی کھری جیہناں دی مَت

پٹ ساڑن، (مخا) مایوس ہونا

پٹ سٹن، (مخا) تباہ کر چھڈن، اُکھیز دیون

پٹ سٹنا، (مخا) دیکھو: پٹ دینا

پٹ کرنا، (لہند، مذ) وخت، کھہو

پٹ کھوہ، (مو) لٹ مار، اُکھاڑ پچھاڑ، کھوہ کھنچھ

پٹ کھوہ کرن، (مخا) 1- لہنا 2- اکٹھے کرنا، کوشش کرنا، انتھک

محنت کرنا

پٹ کے لے جانا، (مخا) اُدھال کے لے جانا، کڈھ کے

لے جانا

پٹ مارن، (مخا) 1- کھوج لانا 2- تنگ کر دینا

جڑھ پٹنا، (مخا) ستیاناس کرنا، تباہ کرنا

جکھنا پٹنا، (مخا) خراب کرنا، برا حال کرنا

کھوہ پٹدیاں نوں کھاتا تیار، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ بُرائی کرن والے نوں بُرا پھل جھٹ بھگتتا پیندا ہے تاں

آکھدے نیں

پٹ: (مذ) 1- ریشم، سِلک دادھا گا جس نال باغ تے پھلکاریاں دا

کشیدہ کڈھیا جاندا اے، وگئی: کالے پٹ نہ چڑھے سفیدی، کاگ

نہ تھیدے گئے (شاہ حسین) 2- مُو ہے دی جوڑی دا اک تختہ

3- کپڑے دا عرض 4- گڈے دا اوہ حصہ جتھے بہہ کے بلد کے

جاندا نیں 5- چھت دا نیم جس دی موٹائی چوڑائی برابر نہ ہووے

6- ریتلا میدان 7- بھٹ، ساگا، پٹنا 8- 'پانا' دی تخفیف، لیردیر،

مکھیتی مکھیتی 9- دھوکھا، فریب، شرارت، پواڑا 10- خرابی، بربادی،

تباہی 11- اک قسم دا ٹاٹ 12- مٹھا، اُٹا وگئی: پٹ پٹ سٹناں

سہرلے دو یار (خولہ فرید) 13- لت دا گوڈے توں لے کے لک

تک دا حصہ، ران، وگئی: سر ہیر دے پٹ تے رُکھ سٹاپ مال توں

آن کے چھیڑیو نیں (وارث شاہ) 14- آڑ، اوٹ، نقاب، پردہ

پٹ بستر، (مذ) ریشمی بستر

پٹ بند کرن، (مخا) دیکھو: پٹ بھیڑن

پٹ بھیڑن، (مخا) مُو ہا بند کرن، دروازہ مارن

پٹ پان، (مو) اک طرحاں دی گوند جس نوں باریک پیہہ کے

پنے جان والے ریشم نوں پان دتی جاندی ہے

پٹ پٹی، (مو) اک قسم دا ریشمی کپڑا

پٹ پُرانا تاں دی کسے چکلی جھاڑنا نہیں کیتا، (اکھا) جدوں

کسے دی آکا قدر نہ کیتی جاوے تاں آکھدے نیں

پٹ پھلنا، (مخا) بہت تھک جانا

پٹ پھیرا، (مذ، مفت) پٹ (ریشم) دے پچھے تیار کرن والا

کارگر

پٹ پھیرن، (مخا) واہی زمین تے سہاگا پھیرن

پٹ جولابا، (مفت) ریشم دا کم کرن والا

پتیمیر: (نڈ) پودے خاندان دے لوک

پ ..... ٹ

پٹ: (فصر) 1- پ دی زبر تے پیش، دوہاں طرحاں بولیا جاندا اے،

’پٹن‘ مصدر توں صیغہ امر: کھدائی کر، پٹ، اُکھیر 2- (نڈ) ریتلا

میدان 3- چکنا، اُکھیرنا، اُکھاڑنا، پچھاڑنا

پٹ پاونا، (مخا) 1- چھیر چھاڑ کرنا، شرارت کرنا 2- تباہی مچاونا

پٹ پٹ کے گُلاں کڈھن، (مخا) سوچ سوچ کے گُلاں کڈھن،

پُرانیاں گُلاں چیتے کرن

پٹ پٹ کے گُلاں کڈھنا، (مخا) کھونج کھونجے یاد کرے

گُلاں کرنا

پٹ پُنا، (نڈ) دھوکھا، فریب، شرارت

پٹ پو، (نڈ) دیکھو: پیٹ پُنا

پٹ پھرول کرن، (مخا) لکھنا، تلاشنا، کھوجنا

پٹ ترپٹ، (نم) دیکھو: اُتھل اُتھل

پٹ ترپٹا، (نم) دیکھو: پٹ ترپٹ

پٹ تمب کے ڈیون، (مخا) 1- لُٹ کے دینا 2- ایتھوں اوتھوں

سمیٹ کے دینا

پٹ تھڈ، (مو) اُتھل اُتھل، پیٹھاں اُتے

پٹ چپٹ، (نم) دیکھو: پٹ ترپٹ

پٹ چپٹا، (نم) اُکھاڑ پچھاڑ، بے ترتیب، جیہدی کوئی سدھ نہ

ہوے، اُتھل اُتھل

گہرا، دگی: بڑا پتیل تارا کر سمجھاؤندے سن 3- کچا (کپڑا)

پتلا: (لہند، مفت) پتل توں ہکا، تھوڑا

پتلا: (نڈ) 1- دیگ توں بنگا بھاڑا، کھانا بناون دا چوڑے مونہہ والا

پتل یاں تانبے دا بھاڑا دیگ 2- کھلے مونہہ تے کھلے ڈھڈا سالن

وغیرہ پکان دا پتل یاں تانبے دا ڈڈا بھاڑا

پتلی: (مو) ’پتلا‘ دی تغیر، جھوٹا پتلا، دہیجی

پتلی: (نڈ) ’پتلا‘ دی جمع، دیگ توں ذرا ککے بھاڑے

پتلی دا ڈھکنا، (نڈ) بے وقوف، مُورکھ، دگی: تُوں کیہ جانے پتلی

دیا ڈھکنا رام ست کڑیاں دی (لوک گیت)

پتہن: (مفت) 1- بودا، کھڈا، کمزور 2- پُرانا، قدیم

پتہن: (مصدر) 1- پتلا ہون 2- بھروسا کرن

پتہندر: (نڈ) 1- پریم، پیارا 2- خاند، کھسم 3- جوگی

پتہننا: (فل) 1- پتلا پینا، کمزور ہونا 2- پتہننا، اعتبار کرنا

پتہنی: (مو، مفت) دھوکھے وچ آئی ہوئی

پتہنیا: (نڈ، مفت) اعتبار وچ پھسیا ہویا

پتہنیاں: (مو، مفت) رجیاں سوانیاں

پتہیں: (نم) پتیاں وچ

پتہیں: (نم) پُت دی، پُت تُوں

پتہیں گنڈھ پوے سنسار، (اکھا) پُراں نال ماییاں دا جگ وچ

نال باقی رہ جاندا اے

پتہورا: (نڈ) سوہرے دا بھرا، چاچا یاں تایا سوہرا

پتہورا: (نڈ) دیکھو: پتہورا

پٹ پٹارا، (ند) ماتم، روون پٹن

پٹ پٹارا کرن، (حما) دیکھو: پٹ پٹیا کرن

پٹ پٹارا ہوون، (حما) دیکھو: پٹ پٹیا ہوون

پٹ پٹاس، (مو) روون دھون دی حالت

پٹ پٹاس کرن، (حما) روون دھون، ہاڑا کرن

پٹ پٹاس ہوون، (حما) روون دھون ہوون، چیک چھاڑا ہوون

پٹ پٹائی، (مو) پٹن داخل، سیپا

پٹ پٹائی کرن، (حما) دیکھو: پٹ پٹیا کرن

پٹ پٹائی ہوون، (حما) دیکھو: پٹ پٹیا ہوون

پٹ پٹن، (حما) ماتم کرن

پٹ پٹو، (ند) دیکھو: پٹ پٹیا

پٹ پٹیا، (ند) روون پٹن، سیپا بھگڑا

پٹ پٹیا کرن، (حما) 1- ماتم کرن، ڈھیر افسوس کرن 2- مارن

کنکن

پٹ پٹیا ہوون، (حما) 1- ماتم ہوون، سیپا ہوون 2- مار دھاڑ

ہوون

پٹ پٹوت، (ند) بدذعاواں، گالھ مندا

پٹ پٹوت کدھن، (حما) دشمنی کرنا، مخالفت کرنا

پٹ پٹون، (حما) مار پٹنا، عذاب نازل ہونا، بدبختی آنا

پٹ پٹینا، (حما) اپنی مرضی دے مطابق گل نہ ہوندی دیکھ کے رولا

پا دینا

پٹ پٹھکن، (حما) 1- رو رو تھکن، غم نال پھہ جاون 2- سمجھا سمجھا

تھک جاون

پٹ تھکنا، (حما) دیکھو: پٹ تھکن

پٹ سیپا، (ند) روون پٹن، سیپا پاون، دگلی: کسے نکاری گلوں لڑ

کے گل نہ پاؤ پٹ سیپا پے

پٹ سیپا کرن، (حما) ماتم کرن، سیپا کرن، بُرا بھلا آکھن

پٹ سیپا ہوون، (حما) ماتم ہوون، ڈھیر افسوس ہوون

پٹ گٹ، (مو) مار گٹ، پٹائی

پٹ گٹا، (ند) روون پٹن

پٹ کڑتا، (ند) 1- سیپا، ورلاپ، ماتم 2- اُبھن 3- سوچ دچار،

دگلی: پٹ کڑتے وچ محمد، مگری اک چھائی (سیف)

پٹ کلوتا، (ند) دیکھو: پٹ کڑتا، دگلی: اُپہہ دیکھ کے اوس دی

کس نے اُبھڑا ہے پٹ کلوتا پادتا

پٹ کھروڑی داء، (ند) اخیر دا پال، ادہ پال جیہدے بعد کوئی ہوور بال

نہ ہووے

پٹ: (ہ، مو) 1- پٹارا، صندوق، ٹوکری 2- نانور، زخم، پھوڑا

پٹ: (نعم) پٹن دا امر، پٹ، اُکھڑ

پٹ پٹا، (نم) دیکھو: پٹ پٹائی

پٹ پٹائی، (نم) پٹن داکم، پٹائی

پٹ دینا، (حما) دیکھو: پٹ سٹنا

پٹ سٹنا، (حما) برباد کرنا، تباہ کرنا، خراب کرنا، دگاڑنا

پٹ دگاڑنا، (حما) دیکھو: پٹ سٹنا

پٹ: (ہ، مو) 1- شائبہ 2- بو 3- آمیزش 4- خمیر 5- چاشنی

پٹ دی پچھاڑی تے منج دیاں ونگاں، (اکھا) دو اجوڑ شیواں
دے میل سے آکھیا جاندا ہے، جویں: اکھا سونے دا تے پچھا پتل دا
پٹ دی گنڈھ ہون، (مخا) 1- جیہوں وکھ نہ کیتا جاسکے 2- ایسا
تعلق ہونا جیہوں توڑیا نہ جاسکے

پٹ دے پنگھوڑے بٹھاون، (مخا) ہر بھانت واسکھ دینا
پٹ دے پنگھوڑے جھوٹن، (مخا) بہت سکھ آرام نال حیاتی
گزارن، مو جاں مانن

پٹ دے پنگھوڑے جھوٹنا، (مخا) بہت سکھ آرام وچ ہونا
پٹ رنگ اپٹ رنگی، (مخا) ریشم رنگن والا کاریگر
پٹ رنگا، (مخا) دیکھو: پٹ رنگ

پٹ سن، (مخا) اک پودا تے اوہداریشہ جیہو ابوریایں تے کپڑا بنن
وچ کم آؤندا اے، لہنوں سُمری ریشہ دی آکھ دے نیں
پٹ کھتو، (مخا) صفت 1- پٹولا 2- کھڈو

پٹ کھولن، (مخا) 1- پٹا کھولن 2- گھنڈ چلن 3- پٹاری دا
مونہ کھولن

پٹ نوار، (مخا) ریشمی نوار، ونگی: 'کاریگراں نے گھڑ لیا، اونیا
پٹ نوار'

پٹ لھٹی، (مخا) ریشمی بسترے وچ لیٹی ہوئی یعنی
نازک، نرم ملوک انتہائی نازاں وچ پٹی ہوئی
پٹاں تے تھ مارنا، (مخا) پچھتاؤنا

پٹ: (مخا) 1- خرت، فوراً، جھپتی 2- پٹھا، اٹنا، ونگی: 'دو جا چیرنا
پٹ کباب دے لئی تیجا جان تے تیراں دا وار کرنا'

پٹ پٹ، (مخا) وگ تنگ، لگا تار، متواتر
پٹ پٹ بولن، (مخا) تڑاک تڑاک بولن، بے جھجک بولن
پٹ: (مخا) 1- پٹن دا عمل، سینہ کوئی، وین، ردون دھون دی حالت،
رودنا دھونا، سیا پا 2- (فخر) 'پٹن' دا فعل امر، رو، وین پا، سیا پا کر
پٹ اٹھن، (مخا) بہت غصہ لکھن
پٹ پٹ فٹکرف ہونا، (مخا) پٹ پٹ کے لال ہونا، بہت
رودنا پٹنا

پٹ پٹ کھڑوون، (مخا) آکھ آکھ کے تنگ آ جانا
پٹ پٹ کے پھاوا تھیون، (مخا) بار بار کہہ کے تنگ آ جانا
پٹ پٹ کے ٹوٹے ڈرانے (اُڈارنے)، (مخا) دیکھو: پٹ
پٹ فٹکرف ہونا

پٹ پٹ کے ٹوٹے لاہ دینا، (مخا) بہت بُری طرحاں پٹنا
پٹ پٹ کے ٹوٹے لاہ سُٹنے، (مخا) بہت زیادہ رودنا پٹنا
پٹ پٹ کے مرنا، (مخا) ساری عمر دکھ جھلنا

پٹ پٹ لال ہو جاوون، (مخا) دیکھو: پٹ پٹ لال ہوون
پٹ پٹ لال ہوون، (مخا) بہت رون پٹن، غم یاں افسوس
پاروں بُرا حال ہوون

پٹ پٹ مرن، (مخا) ساری عمر دکھ جھلن، روندیاں عمر لنگھاون
پٹ پٹ مرنا، (مخا) بہت کوشش کرنا، پورا زور لاونا، ونگی: 'پٹ
پٹ چھڑے مردے، روٹی چوڑی نہیں وچ کرمان'
پٹ پٹ نیلے ہونا، (مخا) دیکھو: پٹ پٹ کے ٹوٹے لاہ سُٹنے
پٹ پٹا، (مخا) پٹن دا عمل، پٹ پٹائی

پیتاونا: (فم) 1- بھروسا رکھنا 2- جھوٹا سہارا دینا 3- گھڑا بنا کے
راضی کرنا

پتیت: (مو) پرتیت، پوچھ گچھ

پتیتا: (مفت) لاڑھے نال متعلقہ شخص

دھیتے پتیتے، (ند) دھی والے اتے لاڑھے والے دھروے ساک

پتیت: (مو) پرتیت، وساہ، بھروسا

پتیتجن: (مصدر) دیکھو: پتیتجننا

پتیتجننا: (فل) 1- وساہ کرنا، اعتبار کرنا، وشواس کرنا 2- رجن،

تسلی ہوون، وگئی: تنک پتیتجے یار محمد جے کراکھیں دیکھے

(سیف)

پتیر: (ند) ٹٹھیا ہویا آٹا جس وچ خمیر نہیں

پتیرا: (ند) تازہ ٹٹھیا ہویا آٹا، خمیرے آٹے دی ضد، اوہ آٹا جیہدے

وچ خمیر نہ رلایا گیا ہووے

پتیرر: (ند، مفت) چاچے یاں تائے دا پتر بھرا، چچیرا بھائی

پتیری: (ند، مفت) سادہ روٹی جیہدے وچ خمیر نہ ہووے

پتیری روٹی، (مو) چپاتی، پھلکا

پتیرو: (ند) 1- دڈا پتا 2- اک پکوان

پتیس: (مو) 1- اک موٹی داناں 2- س دی درانی یاں جیہانی،

وگئی: 'س نہ جایا، پتیس نہ جایا، دیور کس نے بنایا' (امر تا پریتم)

پتیس: (ند) میدے، گھیو، مٹھے توں بنی مٹھیاں

پتیسہ: (ند) دیکھو: پتیس

پتیل: (مفت) 1- بہت پتلا، پتلا جیہا، باریک، نازک 2- گلوڑھا،

پتے بازن، (مو) 'پتے باز' دی تانیٹ، ٹھٹھی

پتے بازی، (مو) 1- پتے باز داکم 2- جوا، ٹھٹھی 3- دھوکے بازی

پتے دار، (ند) پنواری

پتے وانگ کنہن، (محا) ڈردے مارے تھر تھر کنہن

پتے: (ند) دیکھو: 'پتا' جیہدی ایہہ جمع اے

پتے چھوہیاں، (مو) 1- ٹپکراں 2- جھروکاں

پتے ماری، (مو) 1- سخت محنت مشقت 2- برداشت، تحمل

پتے ماری داکم، (ند) سخت محنت داکم

پتے ماری کرن، (محا) 1- بہت محنت مشقت کرن 2- برداشت

کرن

پتیا: (ند) 1- اعتبار، بھروسا 2- پرتاوا، جواب 3- امتحان

پتیا: (ند) 1- چاچا، پیو، دانگا ویر 2- جھٹی، خط، نامہ

پتیار / پتیارا: (ند) 1- پرتیت، وشواس، اعتبار 2- پرتاوا، امتحان

3- پتری والا، جوتھی

پتیاں: (مو) گلے دا اک روگ جس پاروں گلے دے اندر سوچ آ

جاندی ہے اتے کوئی چیز ٹنگی اوکھی ہو جاندی ہے

پتیاں / پتیا: (ند، مفت) حصے دار، پتی دار

پتیاں: (ند) 'پتا' دی جمع، پتے، رکھاں دے پتر

پتیاں: (مصدر) دیکھو: پتیاون

پتیاون: (مصدر) 1- یقین کرن، راضی ہوون، رجوع کرن 2- نرم

ہوون، نرمی اختیار کرن 3- قابو کرن 4- کسے توں کوئی کم کڈھن لئی

چالاکی نال اوہنوں دڈیاون، ورچاون

بُج دی ہے

پتی جتی، (ند) میاں بیوی، تیویں مرد

پتی پریشتر، (ند) دیکھو: پتی دیوتا

پتی دیو، (ند) خاوند لئی عزت و جھوں ورتیا جان والا لفظ

پتی دیوتا، (ند) خصم لئی آدر و جھوں ورتیا جان والا لفظ

پتی وال، (مفت) حصے دار، بھائی وال، شراکت دار

پتی ورت، (ند) دیکھو: پتی برت

پتی ورتا، (مو) دیکھو: پتی برتا

پتی ہوون، (مخا) حصہ ہوون، شراکت ہوون

ارتھان پتی، (ند) ادھ آدی جس کول ان گنت دھن ہووے،

کروڑ پتی

بھوی پتی، (ند) زمیندار

پران پتی، (ند) خاوند، پتی

سبھا پتی، (ند) سبھا دا پردھان، چیئر مین

سینا پتی، (ند) سبھ توں وڈا فوجی افسر، جنگی لارڈ، کمانڈر ان چیف

کروڑ پتی، (ند) بہت امیر آدی جس کول ان گنت روپیہ ہووے

گل پتی، (ند) 1- گل (قبیلے) داسر دار-2- یونیورسٹی دا وائس چانسلر

لکھ پتی، (ند) بہت امیر، جس کول لکھاں روپیہ ہوں

لنکا پتی، (ند) لنکا دا مالک، راون

پتی: (مو) 1- پتری، لوسے وغیرہ یاں کے دھات دی پتلی کاتریاں

کلرا 2- جنتری 3- حصہ، بھائیوالی، کے جائیداد وچلا بھاگ، رقم

یاں زمین دا حصہ، دگی: پتی پاڑ پھواڑے (نجم)

پتی پانا، (مخا) حصہ پانا

پتی دار، (ند) کے جائیداد وچ جس دی پتی ہووے، حصے دار،

سانھی

پتی داری، (مو) بھائی والی، حصے داری، سانجھ

پتی: (مفت) 1- چاء دے خشک پتے، بھنگ دے پتے، چھوٹا پتا،

کرومل 2- مہل دی پتی 3- گنے دی کھوری، مشترکہ زمین یعنی

موروٹی زمین وچ حصہ، قربانی دے جنور وچ حصہ

پتی کشمیری، (مو) اک پہاڑی رکھ جس دے پتے دوآلی دھوں

ورتنے جانندے ہن

پتی: (مو) دیکھو: رگ وتی

رگ وتی، (مو) اک روگ جس وچ پنڈے اُتے خون دی خرابی

کر کے دھوڑے پے جانندے ہن، چھپاکی

پتی: (مو) کھیڑ وچ ہارن والے دی بانہہ اُتے جتن والے دلوں دو

انگٹاں نال ماری سٹ

پتے: (ند) 'پتا' دی جمع، نکاتا، تھوہ، نشان

پتے تے آون، (مخا) نشان دے مطابق کھوج لاون، لھ لون

پتے دی کہون، (مخا) کم دی گل آکھن، ٹھیک گل کہن

پتے دی گل، (مو) چ دی گل، کم دی گل

پتے لگ جاون، (مخا) 1- راز لھ جاون 2- ٹھکانا لھ جاون

3- سمجھ آ جاون

پتے: (ند) 'پتا' دی جمع، رکھ دا پتر، تاش دا پتا

پتے باز، (مفت) پتیاں دی کھیڑ کھیڈن والا، دھوکے باز

پٹ دینا، (مخا) تباہ کر دینا، برباد کر دینا

پٹ دیون، (مخا) تباہ کر دیون، برباد کر دیون

پٹ رکھنا، (مخا) 1- تیز دوڑنا 2- اُکھیز کے رکھ دینا 3- ہمت رکھنا

پٹ رتاں دی دوستی کھریں جیہناں دی مَت، (اکھا) دیکھو:

بھٹھ رتاں دی دوستی کھری جیہناں دی مَت

پٹ ساڑن، (مخا) مایوس ہونا

پٹ سٹن، (مخا) تباہ کر چھڈن، اُکھیز دیون

پٹ سٹنا، (مخا) دیکھو: پٹ دینا

پٹ کرنا، (لہند، مذ) دُخت، کھمبو

پٹ کھوہ، (مو) لُٹ مار، اُکھاڑ پچھاڑ، کھوہ کھنچھ

پٹ کھوہ کرن، (مخا) 1- لہنا 2- اکٹھے کرنا، کوشش کرنا، انتھک

مخت کرنا

پٹ کے لے جانا، (مخا) اُدھال کے لے جانا، کڈھ کے

لے جانا

پٹ مارن، (مخا) 1- کھوج لانا 2- تنگ کر دینا

جڑھ پٹنا، (مخا) ستیاناس کرنا، تباہ کرنا

جکھنا پٹنا، (مخا) خراب کرنا، برا حال کرنا

کھوہ پٹدیاں نوں کھاتا تیار، (اکھا) جدوں ایہ دنا ہووے

کہ بُرائی کرن والے نوں بُرا پھل جھٹ بھگتتا پیندا ہے تاں

آکھدے نیں

پٹ: (مذ) 1- ریشم، سلک دادھا گا جس نال بارغ تے پھلکاریاں دا

کشیدہ کڈھیا جاندا اے، وگئی: کالے پٹ نہ چڑھے سفیدی، کاگ

نہ تھیدے گئے (شاہ حسین) 2- بُو ہے دی جوی دا اک تختہ

3- کپڑے دا عرض 4- گڈے دا اوہ حصہ جتھے بہہ کے بلدے

جاندا نیں 5- چھت دا نیم جس دی موٹائی چوڑائی برابر نہ ہووے

6- ریتلا میدان 7- بھٹ، ساگا، پٹنا 8- 'پانا' دی تخفیف، لیرولیر،

بھیتی بھیتی 9- دھوکھا، فریب، شرارت، پواڑا 10- خرابی، بربادی،

تباہی 11- اک قسم دا ٹاٹ 12- بٹھا، اُلٹا وگئی: پٹ پٹ سٹناں

سہرے دی یار (خولجہ فرید) 13- لت دا گوڑے توں لے کے لک

تک دا حصہ، ران، وگئی: سرہیر دے پٹ تے رُکھ سٹاسپ مال توں

آن کے چھیر یونیں (وارث شاہ) 14- آڑ، اوٹ، نقاب، پردہ

پٹ بستر، (مذ) ریشمی بستر

پٹ بند کرن، (مخا) دیکھو: پٹ بھیزن

پٹ بھیزن، (مخا) بُو ہا بند کرن، دروازہ مارن

پٹ پان، (مو) اک طرحاں دی گوند جس نوں باریک پیہہ کے

پنے جان والے ریشم نوں پان دتی جاندی ہے

پٹ پٹی، (مو) اک قسم دا ریشمی کپڑا

پٹ پُراناں وی کسے چکی جھاڑنا نہیں کیجا، (اکھا) جدوں

کسے دی اُکا قدر نہ کیتی جاوے تاں آکھدے نیں

پٹ پھلنا، (مخا) بہت تھک جانا

پٹ پھیرا، (مذ، صفت) پٹ (ریشم) دے پچھے تیار کرن والا

کارگر

پٹ پھیرن، (مخا) وای زمین تے سہاگا پھیرن

پٹ جولا ہا، (صفت) ریشم دا کم کرن والا

چٹیمیر: (نڈ) پودے خاندان دے لوک

گہرا، دگی: بڑا پتیل تارا کر سمجھاؤندے سن 3- کچا (کپڑا)

پتلا: (لہند، صفت) پتل توں ہلکا، تھوڑا

پتلا: (نڈ) 1- دیگ توں رنگا بھانڈا، کھانا بناون دا چوڑے مونہہ والا

پتل یاں تانے دا بھانڈا دیکھ 2- کھلے مونہہ تے کھلے ڈھڈا دا سالن

دغیرہ پکان دا پتل یاں تانے دا ڈاڈا بھانڈا

پتلی: (مو) 'پتلا' دی تصغیر، چھوٹا پتلا، دیکھی

پتلیے: (نڈ) 'پتلا' دی جمع، دیگ توں ذرا نکلے بھانڈے

پتلیے دا ڈھلکنا، (نڈ) بے وقوف، موروکھ، دگی: ٹوٹاں کیہ جانے پتلیے

دیا ڈھلکنا رام ست کڑیاں دی (لوک گیت)

پتین: (صفت) 1- بودا، کھڈا، کمزور 2- پُرانا، قدیم

پتین: (مصدر) 1- پتلا ہون 2- بھروسا کرن

پتیندر: (نڈ) 1- پرہیز، پیارا 2- خاند، کھسم 3- جوگی

پتیننا: (فل) 1- پتلا پینا، کمزور ہونا 2- پتینجنا، اعتبار کرنا

پتینی: (مو، صفت) دھوکے وچ آئی ہوئی

پتینیا: (نڈ، صفت) اعتبار وچ پھسیا ہویا

پتینیاں: (مو، صفت) رجیاں سوانیاں

پتیں: (نم) پتیاں وچ

پتیں: (نم) پت دی، پت ٹوٹ

پتیں گنڈھ پوے سنسار، (اکھا) پُراں نال ماپیاں دا جگ وچ

ناں باقی رہ جاندا اے

پتیورا: (نڈ) سوہرے دا بھرا، چاچا یاں تایا سوہرا

پتیوہرا: (نڈ) دیکھو: پتیورا

پ.....ٹ

پٹ: (فعر) 1- پ دی زبر تے پیش، دوہاں طرحاں بولیا جاندا اے،

'پٹن' مصدر توں صیغہ امر: کھڈائی کر، پٹ، اکھیر 2- (نڈ) ریتلا

میدان 3- چکنا، اکھیرنا، اکھاڑنا، پچھاڑنا

پٹ پاونا، (حما) 1- چھیر چھاڑ کرنا، شرارت کرنا 2- تباہی مچاونا

پٹ پٹ کے گلاں کڈھن، (حما) سوچ سوچ کے گلاں کڈھن،

پُرانیاں گلاں چیتے کرن

پٹ پٹ کے گلاں کڈھنا، (حما) کھوج کھوج کے یاد کر کے

گلاں کرنا

پٹ پٹنا، (نڈ) دھوکھا، فریب، شرارت

پٹ پو، (نڈ) دیکھو: پیٹ پٹنا

پٹ پھرول کرن، (حما) لہنا، تلاشنا، کھوجنا

پٹ ترپٹ، (نم) دیکھو: اُتھل اُتھل

پٹ ترپٹنا، (نم) دیکھو: پٹ ترپٹ

پٹ تمب کے ڈیون، (حما) 1- لٹ کے دینا 2- ایتھوں اوٹھوں

سمیٹ کے دینا

پٹ تھڈ، (مو) اُتھل اُتھل، بیٹھاں اُتے

پٹ چپٹ، (نم) دیکھو: پٹ ترپٹ

پٹ چپٹا، (نم) اکھاڑ پچھاڑ، بے ترتیب، جیہدی کوئی سدھ نہ

ہوے، اُتھل اُتھل

تھک جاون
 پٹ تھکنا، (مخا) دیکھو: پٹ تھکن
 پٹ سیاپا، (مخا) رون پٹن، سیاپا پاون، وگئی: 'کسے نکاری گلوں لڑ
 کے گل نہ پاؤ پٹ سیاپے
 پٹ سیاپا کرن، (مخا) ماتم کرن، سیاپا کرن، بُرا بھلا آکھن
 پٹ سیاپا ہوون، (مخا) ماتم ہوون، ڈھیر افسوس ہوون
 پٹ گٹ، (مو) مار گٹ، پٹائی
 پٹ گٹا، (مخا) رون پٹن
 پٹ کڑقا، (مخا) 1- سیاپا، درلاپ، ماتم 2- اُبھن 3- سوچ وچار،
 وگئی: 'پٹ کڑے وچ محمد، گجری اک چھماہی' (سیف)
 پٹ کلوٹا، (مخا) دیکھو: پٹ کڑقا، وگئی: 'ایہہ دیکھ کے اوس دی
 کس نے اُبھڑ دا ہے پٹ کلوٹا پا دتا'
 پٹ کھروڑی دا، (مخا) اخیر دا بال، اوہ بال جیہدے بعد کوئی مور بال
 نہ ہووے

پٹ: (ہ، مو) 1- پٹارا، صندوق، ٹوکری 2- تانور، زخم، پھوڑا
 پٹ: (فخر) 'پٹن' دا امر، پٹ، اُکھیر
 پٹ پٹا، (نم) دیکھو: پٹ پٹائی
 پٹ پٹائی، (نم) پٹن دا کم، پٹائی
 پٹ دینا، (مخا) دیکھو: پٹ سٹنا
 پٹ سٹنا، (مخا) برباد کرنا، تباہ کرنا، خراب کرنا، وگاڑنا
 پٹ وگاڑنا، (مخا) دیکھو: پٹ سٹنا
 پٹ: (ہ، مو) 1- شائبہ 2- بو 3- آمیزش 4- خیر 5- چاشنی

پٹ پٹارا، (مخا) ماتم، روون پٹن
 پٹ پٹارا کرن، (مخا) دیکھو: پٹ پٹیا کرن
 پٹ پٹارا ہوون، (مخا) دیکھو: پٹ پٹیا ہوون
 پٹ پٹاس، (مو) رون دھون دی حالت
 پٹ پٹاس کرن، (مخا) روون دھون، ہاڑا کرن
 پٹ پٹاس ہوون، (مخا) روون دھون ہوون، چیک چھاڑا ہوون
 پٹ پٹائی، (مو) پٹن دا عمل، سیاپا
 پٹ پٹائی کرن، (مخا) دیکھو: پٹ پٹیا کرن
 پٹ پٹائی ہوون، (مخا) دیکھو: پٹ پٹیا ہوون
 پٹ پٹن، (مخا) ماتم کرن
 پٹ پٹوا، (مخا) دیکھو: پٹ پٹیا
 پٹ پٹیا، (مخا) روون پٹن، سیاپا بھگڑا
 پٹ پٹیا کرن، (مخا) 1- ماتم کرن، ڈھیر افسوس کرن 2- مارن
 کٹن
 پٹ پٹیا ہوون، (مخا) 1- ماتم ہوون، سیاپا ہوون 2- مار دھاڑ
 ہوون
 پٹ پٹوت، (مخا) بددعاواں، گالھ مندا
 پٹ پٹوت کدھن، (مخا) دشمنی کرنا، مخالفت کرنا
 پٹ پون، (مخا) مار پٹنا، عذاب نازل ہونا، بدبختی آنا
 پٹ پٹنا، (مخا) اپنی مرضی دے مطابق گل نہ ہوندی دیکھ کے رولا
 پا دینا
 پٹ تھکن، (مخا) 1- رو رو تھکن، غم نال چھ جاون 2- سمجھا سمجھا

پٹ دی پچھاڑی تے منج دیاں ونگاں، (اکھا) دو اجڑ شیواں

دے میل سے آکھیا جاندا ہے، جیویں: اکا سونے دا تے پچھا پتل دا

پٹ دی گنڈھ ہون، (عما) 1- جیہوں دکھ نہ کہتا جاسکے 2- ایسا

تعلق ہونا جیہوں توڑیا نہ جاسکے

پٹ دے پنگھوڑے پٹھوانا، (عما) ہر بھانت داسکھ دینا

پٹ دے پنگھوڑے پٹھون، (عما) بہت سکھ آرام نال حیاتی

گزارن، موحاں مانن

پٹ دے پنگھوڑے پٹھوٹا، (عما) بہت سکھ آرام وچ ہونا

پٹ رنگ اپٹ رنگی، (ند، مفت) ریشم رنگن والا کارگر

پٹ رنگا، (ند) دیکھو: پٹ رنگ

پٹ سن، (ند) اک پودا تے اوہا ریشہ جیہا بوریاں تے کپڑا بنن

وچ کم آؤندا اے، لہسوں سنہری ریشہ دی آکھ دے نیں

پٹ کھٹو، (ند، مفت) 1- پٹولا 2- کھڈو

پٹ کھولن، (عما) 1- ٹوہا کھولن 2- گھنڈ چلن 3- پٹاری دا

مونہہ کھولن

پٹ نوار، (مو) ریشمی نوار، دگنی: کارگریاں نے گھڑ لیا، ادینا

پٹ نواز

پٹ لھیتی، (مو، مفت) ریشمی بسترے وچ لیٹی ہوئی یعنی

نازک، نرم ملوک انتہائی نازاں وچ پٹی ہوئی

پٹاں تے ہتھ مارنا، (عما) پچھتاؤنا

پٹ: (مفت) 1- ثرت، فوراً، جھیتی 2- پٹھا، اٹنا، دگنی: 'دوجا چیرنا

پٹ کباب دے لئی تیا جان تے تیراں دا وار کرنا

پٹ پٹ، (نم) ڈگ ٹنگ، لگاتار، متواتر

پٹ پٹ بولن، (عما) تڑاک تڑاک بولن، بے جھک بولن

پٹ: (مو) 1- پٹن دامل، سینہ کوئی، وین، روون دھون دی حالت،

رونا دھونا، سیاپا 2- (فصر) 'پٹن' دامل امر، رو، وین پا، سیاپا کر

پٹ اٹھن، (عما) بہت غصہ لکھن

پٹ پٹ شگر ف ہونا، (عما) پٹ پٹ کے لال ہونا، بہت

رونا پٹنا

پٹ پٹ کھڑوون، (عما) آکھ آکھ کے تنک آجانا

پٹ پٹ کے پھاوا تھیون، (عما) بار بار بہہ کے تنک آجانا

پٹ پٹ کے ٹوٹے ڈرانے (اڈارنے)، (عما) دیکھو: پٹ

پٹ شگر ف ہونا

پٹ پٹ کے ٹوٹے لاہ دینا، (عما) بہت بُری طرحاں پٹنا

پٹ پٹ کے ٹوٹے لاہ سٹھنے، (عما) بہت زیادہ رونا پٹنا

پٹ پٹ کے مرنا، (عما) ساری عمر دکھ جھلنا

پٹ پٹ لال ہو جاون، (عما) دیکھو: پٹ پٹ لال ہوون

پٹ پٹ لال ہوون، (عما) بہت رونا پٹن، غم یاں افسوس

پاروں بُرا حال ہوون

پٹ پٹ مرن، (عما) ساری عمر دکھ جھلن، روندیاں عمر نگھاوون

پٹ پٹ مرنا، (عما) بہت کوشش کرنا، پورا زور لاونا، دگنی: پٹ

پٹ چھڑے مردے، روٹی چوڑی نہیں وچ کرماں

پٹ پٹ نیلے ہونا، (عما) دیکھو: پٹ پٹ کے ٹوٹے لاہ سٹھنے

پٹ پٹا، (ند) پٹن دامل، پٹ پٹائی

پٹے بازی، (مو) سٹنگے دی کھیڈ

پٹا: (نڈ) پٹن یاں ماتم کرن دی حالت

پٹا کُٹئی، (مو) ماتم کرن، روون پٹن یاں سیاپا ماتم کرن دا عمل

پٹا کُٹئی کرن، (مخا) ماتم کرن، ہاڑے گھٹن

پٹا کُٹئی ہوون، (مخا) ماتم ہوون، افسوس ہوون

پٹا پٹ: (نم) فٹ، جُتیاں مارن دی آواز

پٹاپی: (مو) 1- بارش دی بوندیاں یاں پھلاں دے ڈگن دی آواز

2- تواتر، تسلسل 3- جلدی 4- اک دھاری وار کپڑا

پٹاخ: (نڈ) 1- تریز، دراڑ، شکاف 2- زور دار ضرب دی آواز

3- بندوق یاں تھپڑ دی آواز

پٹاخ پٹاخ بولن، (مخا) مُونہ آئی آکھن، جلدی جلدی بولن

پٹاخا: (ہ) 1- پٹاکا، آتش بازی دا سامان 2- (صفت) شوخ،

چنچل، شریر

پٹاخن: (مصدر) 1- پٹاک پٹاک بولن، ہوشیاری نال بولن، چالاکی نال

کم لوون 2- مارکھا کے راز اُگلن

پٹاخنا: (فل) تیز تیز بولنا، اُچا اُچا بولنا

پٹاخنی: (مو) دیکھو: پٹاخا جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پٹار: (مو) 1- نوار، پٹاری 2- جھکڑ، دگنی: دیا سٹگہ نہ ہو رہاں جتھ ماریں

وسط لہ لہیں پیٹ پٹار دچوں

پٹارا: (نڈ) دیکھو: پٹاری

پٹارا توڑن، (مخا) 1- چوری کرن 2- جھٹکا بھٹن

پٹاری: (مو) 1- بکی ٹوکری جیہدے اُتے ڈھکن ہوندا اے تے جوگی

ایہدے وچ سب رکھدے نیں، چھوٹا پٹارا، دگنی: ہورناں چکلیا پھوہیا

پھوہیا، میں بھر لئی پٹاری: (لکھے شاہ) 2- اک کپڑا جو چادلاں وچ

ہوند اے

پٹاری وچ بند رکھن جوگی، (مو) 1- عجیب، نادر 2- قیمتی

3- ڈھیر سوخی

پٹاس: (نڈ) 1- اک چوڑا فیٹا جو کپڑے ٹھیکن ویلے کئی ٹوں پچا دن لئی

کپڑے دے کنارے اتے دھریا جاندا ہے 2- (مو) اُسترا لادون

والا چمڑے دا دڈا ٹوٹا، دگنی: وارث شاہ کیہ مُند یاں ڈھل لگے جدوں

اُسترے نال پٹاس ہوئی: (وارث شاہ) 3- (مو) رونا پٹنا، سیز کوئی

پٹاس: (مو) انگریزی لفظ 'Potassium Sulphate' توں وگڑ

کے بنیا اے، پوٹاش (Potash)، پوٹاشیم سلفیٹ جو بارود وچ پائی

جاندا ہے

پٹاسی: (مو) اُسترا لادون والا چمڑا

پٹاق: (مو) دیکھو: پٹاک

پٹاک: (مو) پٹاکے، بندوق یاں چمڑے دی آواز، دگنی: طوطا

انب دی ڈال تے کرے موجاں تے گھلیوا پوس پٹاک میاں

(وارث شاہ)

پٹاک پٹاک بولن، (مخا) 1- فٹ جواب دین 2- اُتھی اُچی

جواب دیون، گستاخی کرن

پٹاک پٹاک جواب کرنا، (مخا) مُونہ تے تیز تیز جواب دینا

پٹاک مُونہ تے مارن، (مخا) 1- تھپڑ مارن 2- حاضر جواب

ہودن

پٹ بھومی: (مو) پچھوکڑ

پٹ پرڑی اپٹ پڑی: (لہند، مو) پڑی، کن دے نال متھے دل دی تھاں

پٹ رانی: (مو، مفت) اوہ مشہور اتے پہلی ویاہتا رانی جو راجے نال سنگھاسن تے بیٹھے، ملکہ معظمہ، مہارانی

پٹ سال: (ہ، مذ) مدرسۃ العلوم، کالج

پٹ گٹی: (ہ، مو) ذریہ، خیمہ، قنات

پٹ منجری: (مو) دیک راگ دی اک راگنی

پٹ میلی: (مو) مصیبت، دخت، آفت

پٹ میلی کڈھنا، (مخا) مٹوا دفری پادنا، تھرتھلی چادنا، وگی: بن مہا

کلا کلا تارا گن لے، جد اوہ لے پٹ میلی چک دیندے جنڈرا

جھوٹھیاں

پٹا: (ہ، مذ) 1- سند 2- زمین دا کرایہ نامہ، ٹھیکے دا کاغذ 3- چڑے دی

بدھری جو گتے یاں ملی وغیرہ دے گل وچ پائی جاندی ہے

4- چڑے دی چوڑی بدھری جو مشیناں وغیرہ نوں چلاؤں لئی ورتی

جاندی ہے 5- تریڑ دا اوہ ٹکڑا جس اُتے کھنڈل کے صاف کردے

ہن 6- گھوڑے دے متھے دی چٹی دھاری 7- وچھیرے دے گل دا

توہیت 8- نوں دیاہی ہوئی گڑی دی جٹی دے اُپر لے حصے دی چٹے

تے دی کڈھائی 9- سچائی دی سہولت نوں منکھ رکھدیاں ہو یاں

کھیت دے کیتے حیاں وچوں اک حصہ، وگی: سدا مٹھی جیویں

اڈالاں دا پٹا کرایا اے (ٹھیکیلہ جیں) 10- بر دے وال 11- لکڑی

دی تلواری، گھکا 12- تلواری طرحاں دا لوہے دا اک ہتھیار، دو

دھاری تلواری 13- دو پٹا 14- ریشم دا دھاگا 15- پھانساں والا کپڑا

16- آسن جہدے تے بیٹھ کے پو جا کردے تے کھانا کھاندے نیں

پٹا اُتار دیون، (مخا) دیکھو: پٹا اُتارن

پٹا اُتارن، (مخا) 1- چھڈن، آزاد کرن 2- سپاہی دا نوکری توں

بھٹھی کرا دیون

پٹا باز، (ہ، مذ، مفت) دیکھو: پٹے باز

پٹا بازی، (مو) دیکھو: پٹے بازی

پٹا پاون، (مخا) 1- غلامی اختیار کرنا، عاشق ہونا 2- قابو کرن،

جکڑن 3- غلام بناون

پٹا پاون، (مخا) بٹھیا جاون، قابو وچ ہو جاون

پٹا تھو الوں، (مخا) دیکھو: پٹا تھو الوں

پٹا تھو الوں، (مخا) 1- پٹا توڑ کے تسن 2- آزادی چاہون،

بغادت کرن

پٹا دار اپنے دار، (ہ، مذ) ٹھیکیدار

پٹا زمین دا تے ناں زمیندار، (اکھا) کوئی اپنے آپ نوں اوہ

ظاہر کرے جو اوہ ہے نہیں تاں کہندے نیں

پٹا فروش، (ہ، مذ، مفت) پٹا وچن والا

پٹا گری، (مو) پٹے لکھن دا کم

پٹا گھٹن، (مخا) قابو وچ کرنا، پٹا پانا

پٹا لکھو الوں، (مخا) قول قرار کرن، مٹھی گئی گل دی لکھت

لکھو الوں

پٹے باز، (ہ، مذ، مفت) سیکھے باز

مکڑے دے ریشمی کپڑے

پٹاں: (ند) 'پٹ' دی جمع، ران، پنڈلی

پٹاں تھلے آون، (محا) شنبے وچ آون

پٹاں تے ہتھ مارن، (محا) 1- ذوبے نوں مقابلے لئی للکارن

2- افسوس کرن، پچھتاون

پٹاوا: (صفت) 1- تنگ کرن والا 2- پٹاؤن والا

پٹاؤن: (مصدر) 1- دواؤن، پورا کراؤن 2- ڈھکے یاں کتے نوں واہی

دے کم وچ لا کے پکا کرن 3- کھواؤن، اکھڑاؤن، کھناؤن

4- کراہے پواؤن، خراب کراؤن 5- ماتم کراؤن، ہک تے دوتھراں

مراؤن، سیاپا کراؤن، کھجھاؤن

پٹاؤنا: (متعدی السعدی) 1- دواؤنا 2- پورا کراؤنا، تہہ کراؤنا 3- (فہم)

ڈھکے یاں کتے نوں واہی دے کم وچ لا کے پکا کرنا

پٹاؤنا: (متعدی السعدی) 1- پٹن داکم کراؤنا 2- (فہم) کھجاؤنا، چواؤنا

پٹاؤنا: (متعدی السعدی) پٹن یاں اکھیزن داکم ذوبے توں کراؤنا

پٹاوی: (مو) ماتم کراؤن والی زنانی

پٹاہ: (مو) کچے مکان دے صحت دی کڑی، تختہ

پٹاء: (لہند، ند) جتنی تھان مٹی گئی، پٹن داکم

پٹاؤ: (صفت) پٹیا جاؤن والا

پٹاؤکا: (ند) جھگڑا، بکھیرا، رولا، وگی: گھرس بھکھیاں پان پٹاؤکے

نوں رزق والیاں دی گھرس سوہندیاں نیں

پٹائی: (مو) 1- پٹاؤن داکم یاں مزدوری 2- پٹن داکم یاں مزدوری

3- ڈھکے یاں کتے نوں واہی وچ لاؤن داکم یاں مزدوری

پٹائی: (مو) مار پیٹ سزا

پٹایا: (ند) پٹنا، پواڑا

پٹپٹری: (مو) پٹپڑی

پٹپٹی: (مو) دیکھو: پٹپڑی

پٹتا: (ہ، مو) 1- چالاکی، تیزی، ہوشیاری، بھرتی 2- خوش کلاہی

پٹتا: (مو) دیکھو: پٹتا

پٹپٹان: (مصدر) 1- افسوس کرن، پچھتاؤن 2- گوز اڑان

پٹتال: (مو) پڑتال دا دگاڑ

پٹتالیا: (فہم) پڑتالیا

پٹتوہ: (ہ، مو) 1- طاقت، قوت 2- تیزی، چالاکی

پٹتچا: (ند) 1- مٹی، بدلان داکم 2- پکا

پٹتچارن: (مصدر) 1- پٹتچا مارن 2- تھلے سٹن 3- مندا آکھن

پٹتچالین: (مصدر) دیکھو: پٹتچارن

پٹتچان: (مصدر) 1- مٹن، کشتی وچ زمین تے دے مارن، ڈمکن

2- مارن، زدوکوب کرن، بے تحاشا مارن 3- ذلیل کرن

پٹتچاؤن: (مصدر) دیکھو: پٹتچان

پٹتچائی: (مو) مٹن داکم تے اوہدی مزدوری

مٹن: (مصدر) کسے شے نوں زور نال کسے شے تے مارن، پگھلن،

پگھلے مارن

پٹتچنا: (ند) کوڑے درگاں دم جیہا موٹاسنی دارسا جیہوں گھما کے

مٹھے پاسے کھچ کے تھ نال جھٹکن نال پٹا کے ورگی آواز نکلدی

اے، جیدے سبوں فصلاں وچ چگن والے پگھ پکھیروڈر کے اڈ

پٹاک نمونہ تے دجن، (عما) ثرت جواب ملن

پٹاکا: (ند) 1- کسے چیز دے زور نال ڈگن یاں کسے وچوں زور دی ہوا
نکلن نال آئی آواز 2- مایاں دی چابک ورگی چیز یاں گڈیا ہویا
ہانس جس نال پنچھی اڈاوندے نیں 3- چھولیاں دیاں کچیاں
ڈوڈیاں جیہناں وچ دانا پورا نہیں بنیا ہوندا، ڈڈاں 4- اُن ویاسی
مٹیوار دالگوواں انگ، مٹی، بھگ، شرمگاہ، وگی: چابک دست
چلاون چابک ہوش پٹاکا ترڈے (میاں محمد بخش) 6- داناں دی
جھلور، بھوسا 7- جھاڑی دی اک قسم

پٹاکا بولن، (عما) 1- ہوا بھری شے دا پاٹ جاون 2- بارود پاٹن
پٹاکا پون، (عما) دیکھو: پٹاکا بولن

پٹاکا وجنا، (عما) 1- کسے چیز دا زور دی آواز کردیاں پھٹنا 2-
کاروبار پھیل جانا

پٹاکڑی: (مو، مفت) 1- اک قسم دی مٹیائی 2- شوخ، شرارتی، چنچل
پٹاکڑیاں: (مو) دیکھو: پٹاکڑی جیہدی ایہہ جمع اے

پٹاکل: (مو، مفت) 1- چاکن والا 2- ہوشیار، شوخ، شرارتی
پٹاکلے: (پو، ند) چمالے، داغ دجے

پٹاکن: (مصدر) 1- تلمارے دے بیرے دا اُچا اُچا بولنا، بھتیاں گھاں
کرنا، بیرے دی آواز 2- تھاپڑن، کٹن، سٹ لاون

پٹاکننا: (فل) 1- تلمارے دا اُچا اُچا بولنا 2- بھتیاں گھاں کرنا 3- (فم)
تھاپڑنا، کٹنا، سٹ لاونا

پٹاکو: (مو، مفت) تختو بولن والی گوی

پٹاکواون: (مصدر) بھتیاں گھاں کرواون، اُچی اُچی بلواون

پٹاکھ: (لہند، ند) 1- چاکے، بندوق یاں چھیر دی آواز 2- پٹاکا

پٹاکھا: (ند) پٹاکھا

پٹاکھن: (مصدر) دیکھو: پٹاکھن

پٹاکھڑی: (ند) دیکھو: پٹاکڑی

پٹاکی: (مو) اک قسم دا گھاہ

پٹاکی مارن، (عما) ہولی جیہی چھیر مارن، لاڈ نال مارن

پٹاکے: (ند) دیکھو: پٹاکا جیہدی ایہہ جمع اے

پٹاکے کڈھنا، (عما) 1- تازی مار کے آواز پیدا کرن 2- جسم دے

انگاں وچوں کڑا کے کڈھنا، وگی: حاجی کڈھے خوب پٹاکے، ماگھے

مڑہ بنایا (سیف)

پٹاکے نکلن، (عما) 1- پٹاخ پٹاخ دیاں آوازاں پیدا ہون

2- کڑا کے نکلن

پٹاگلاں: (ند) ایک کپڑا

پٹامرا: (پو، ند) اول بدل، دٹاندا

پٹان: (مصدر) 1- اکھڑوان، جز توں کھڈوان 2- دند وغیرہ کڈوان

3- جانور وغیرہ دا کھونٹا وغیرہ اکھیزن

پٹان: (مصدر) 1- روون چنن دا کم کروان، ماتم کران 2- ستان، زنج

کران 3- سزا دووان، مار پوان

پٹاننا: (فم) 1- دکھی کرنا 2- (متعدی السعدی) پٹوانا، اکھڑواؤنا

پٹانگل: (مفت) سیٹے ہوئے ریشی کپڑے، اک قسم دا کپڑا، وگی:

دین گھوڑے کھیس پٹانگل اچے دیون نوں سدھرائی (دمو)

پٹانگل لیر، (مو) 1- ریشی پٹولے 2- پیچیاں دے کھڈونے، گڈی

پٹاک ڈکھری

(دوبی جلد)

پڑے چڑھ جاوَن، (مخا) دیکھو: پڑے چڑھن

پڑے چڑھن، (مخا) 1- مر جاوَن 2- ڈھائے چڑھن

پڑے وانگ چھٹن، (مخا) بہت زیادہ مارن، بُری طرحاں کٹن

پڑے وانگ چھٹنا، (مخا) بہت زیادہ مارنا، بُری طرحاں کٹنا

پڑیاں: (مو) تیویاں دا پیراں وچ پاوَن والا چاندی دا اک گہنا

پڑیوں: (نم) پڑی توں، پڑی اتوں

پڑیوں اُترن، (مخا) دیکھو: پڑیوں لتھن

پڑیوں اُکھرن، (مخا) دیکھو: پڑیوں لتھن

پڑیوں لتھن، (مخا) پڑیوں اُکھرن، تھڑکن، گراہے پون

پڑیوں لہوَن، (مخا) دیکھو: پڑیوں لتھن

پٹس: (نم) سیاپا، گرلاپ، رونا دھونا

پٹساگ: (نم) ساگ دی اک قسم

پٹسن: (نم) پٹسن، اک پودا

پٹک: (نم) نیلوفر دامحل

پٹک: (مو) کسے چیز نوں زور نال زمین تے سٹن نال نگلی آواز،

ثرت، جھیتی، فوراً، وگتی: پٹک پٹک زمیں پر پٹکے پٹکے کھا پٹک

دے (میاں محمد بخش)

پٹک پٹک، (نم) کنیاں دی آواز، پھل ڈگن دی آواز

پٹک: (مو) 1- پٹاری 2- پھوڑا، پھنسی 3- حصہ، باب

پٹک: (نم) 1- بک، اوک 2- جیب، کھینسا 3- کنول، نیلوفر

پٹکا: (نم) 1- چھوٹی پک، پکڑی 2- موٹی پک جو پہلواناں نوں دتی

جانندی ہے 3- لک دوالے پنھن والا کپڑا، کمر بند، وگتی: دوویں پنھ

باہاں سروں لاه پٹکا گنہگار وانگوں اٹھ جلیا ای (وارث شاہ)

پٹکا بچاوَن، (مخا) عزت بچانا

پٹکا بدھاوَن، (مخا) اعزاز دینا

پٹکا پنھن، (مخا) سافذ پنھن، پٹکی پک و لہین

پٹکا سٹن، (مخا) مٹناں کرنا

پٹکا لاہوَن، (مخا) پک روَلن، عزت خراب کرن، بے عزت کرن

پٹکے تاساک، (نم) دوھیالی رشتہ

پٹکا: (فمر) 'پٹکارن' مصدر توں امر، پنچ، سٹ دے

پٹکا کے مارن، (مخا) دیکھو: پٹکا کے مارنا

پٹکا کے مارنا، (مخا) زور نال بُری طرحاں زمین تے سٹنا

پٹکا: (لہند، نم) الاٹنی، پٹکا، مصیبت، جھگڑا

پٹکا: (نم) پٹن دا عمل، سیاپا کرنا

پٹکار: (نم) 1- جولہ 2- درزی

پٹکار: (نم) 1- چپڑو، دھڑو، چھاتی یاں تھپے اُتے سوگ دھوَن زور

زور نال تھ مارنا، سیاپا پانا، کسے نوں چپڑیاں سوٹی نال مارن دی

آواز 2- کسے شے دی ڈوجی شے تے مسلسل وچن دی آواز 3- ماتم،

رون دھون

پٹکارا: (نم) 1- کسے شے دے پنھن دی آواز 2- ہلکی جیہی لاڈ نال

ماری ہوئی چپڑو

پٹکارن: (مصدر) پٹکا کے مارن، پنھن

پٹکان: (مصدر) 1- پنھن، دشمن نوں زمین تے سٹن 2- زدوکوب کرن،

بے تحاشا مارن

جاندے نہیں

پٹنی: (مو) 1- تھوڑا لوچک کے زمین تے سٹن دامل 2- پہلوانی دا

اک داء

پٹنی دیون، (عما) دیکھو: پٹنیاں دیون

پٹنیاں: (ند) دیکھو: پٹنی: جید ی ایہہ جمع اے

پٹنیاں دیون، (عما) کشتی وچ چک چک کے مارن

پٹنیاں کھاون، (عما) پچھاڑاں کھاون

پٹرول (Petrol)، (انگ، ند) 1- گشت، راؤنڈ 2- پٹنیاں

سکاؤٹاں وغیرہ دا اک دست 3- دھرتی وچوں نکلن والا اک دھویا

قسم داتیل جس نال موٹراں وغیرہ چلدیاں نیں

پٹرول پمپ (Petrol Pump)، (انگ، ند) 1- پٹرول دے

گودام اُتے لگی مشین جس توں پٹرول موٹراں دیاں ٹینکیاں وچ

پاوندے نیں 2- اوہ تھاں جھوں موٹراں پٹرول لیندیاں نیں

پٹری: (مو، مفت) پٹن والی

پٹرا: (ند) 1- تختہ، چوکی 2- کاٹھ دا پٹنا جس اُتے بیٹھ کے نہاوندے

یاں کپڑے دھوندے نیں 3- پتھر دی ریل جس اُتے دھوبی کپڑے

چھندے نیں 4- دھوبی دا کپڑے دھون لئی تک دار اک پاسیوں

اُچا کیتا لکڑی دا تختہ 5- اوہ تختہ جس تے ورزی مشین رکھ کے

کپڑے سیندے ہن 6- گڈے دے محلہ جو پچھلے پاسے

جوڑے اُتے جاتھاں دے پٹن لئی لکھا ہوندا ہے 7- سہاگا

جس نال کھیت نوں پھرا کیتا جاند ایں 8- (مفت) پٹن والا

(پٹنا توں)

پڑا تھیون، (عما) بربادی ہونا

پڑا کر دینا، (عما) تباہ کر دینا، چوڑ چپٹ کر دینا

پڑا کر دیون، (عما) دیکھو: پڑا کرن

پڑا کرن، (عما) تباہ کرن، برباد کرن، ستیاناس کرن

دھوبی پڑا، (ند) گھول یاں کشتی دا اک داء

پڑی: (مو) 1- چھوٹا پڑا 2- سڑک دے آسے پاسے دا بنیا راہ جھوں

دی لوکیں پیدل چلدے نیں، تہہ بازار، چھوٹی پڑی 3- نہریاں

سُوئے دے کنڈھے دی سڑک 4- باگاں وچ بنی سڑک 5- ریل دی

لائن 6- اڈا جس توں بازگیر چھال مار دے نیں 7- پیراں دا چاندی

دا اک گہنا 8- موچی دی چارنگراں والی لکڑی 9- کٹھے دا دندے

کڈھن توں پہلاں دا ڈھانچہ 10- توپڑا 11- اوہ بھٹی جس نوں

دیاہ سے دیاہے منڈایاں دیا ہک گڑی دے پیراں پٹھاں رکھ کے

مذہبی رسم ادا کیتی جاندی ہے، دنگی: 'ماز و تھل دی پڑی لمودی'

(خوب فرید)

پڑی جما کے بیون، (عما) دیکھو: پڑی جما کے بیٹھنا

پڑی جما کے بیٹھنا، (عما) چونکڑی مار کے بیٹھنا، ڈٹ کے بیٹھنا،

دنگی: بیٹ ۱۹ جست چمائی پڑی ہے

پڑی دی چھال، (مو) بازگیراں دی تختے تے چڑھ کے ماری

پٹنی چھال

پڑے: (ند) دیکھو: پڑا: جید ی ایہہ جمع اے

پڑے چاڑھ دیون، (عما) دیکھو: پڑے چاڑھن

پڑے چاڑھن، (عما) 1- مارن 2- پھانسی لاوون

پلاک ڈنٹری

دے مرن تے سوگ کرنا، ماتم کرنا، کسے دے مرن تے تیویاں دا
چھاتی متھے وغیرہ اُتے زور نال جتھ مار 3- مشکل معاملہ 4- کھجھنا،
جھتھے پٹنا 5- (ند) جھگڑا، جھیرا، پواڑا
پٹنا پاون، (مخا) پواڑا کھڑا کرن، رولا پاون
پٹنا پاون، (مخا) دیکھو: پٹنا پاون
پٹنا سہیڑن، (مخا) پواڑا گل پاون، مصیبت سہیڑن
پٹنا سہیڑنا، (مخا) دیکھو: پٹنا سہیڑنا
پٹنا گٹھی، (مو) رون پٹن، پٹو گٹھا
پٹنا مکاون، (مخا) پھاہ وڈھن، کل کل مکاون
پٹنا مکاون، (مخا) دیکھو: پٹنا مکاون
پٹنا مٹکن، (مخا) روز روز دا دکھ مک جان، کل کل جاندى
رہون
پٹنا مٹکنا، (مخا) دیکھو: پٹنا مٹکن
دھندا پٹنا، (مخا) فضول کم کرنا، اجیہا کم کرنا جس وچ خجالت
ودھیری ہووے اتے نفع گھٹ ہووے
ڈھنڈورا پٹنا، (مخا) 1- منادی کرنا 2- بدنام کرنا
رونا پٹنا، (مخا) 1- رونا، ورلاپ کرنا 2- سیاپا کرنا 3- فریاد کرنا،
پواڑا، بکھیرا، جھگڑا
پٹنا: (فہم) اُکھیرنا، پٹنا، خراب کرنا، دکاڑنا، کھودنا، پاڑنا
جڑھوں پٹنا، (مخا) برباد کرنا، تباہ کرنا
جکھنا پٹنا، (مخا) خراب کرنا، بُرا حال کرنا
داڑھی پٹنا، (مخا) بے عزتی کرنا، اپمان کرنا

قبراں دے مُردے پٹنا، (مخا) پُرانے جھگڑے مُرد کھڑے کرنا،
سُتیاں کلاں جگاونا
کچھڑو بہہ کے داڑھی پٹنا، (مخا) اپنا بن کے چٹک کرنا، جتن بن
کے دھردہ کرنا
کن پٹنا، (مخا) 1- غلطی دی سزا دینا 2- مت دینا، اگانہہ
واسطے تاڑنا
کھوہ پُندے نوں کھاتا تیار ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا
ہووے کہ جو کوئی دوسرے دا بُرا سوچدا ہے اوس دا اپنا وی بُرا ہوندا
ہے اودوں کہندے نیں
مٹی پٹنا، (مخا) بدنام کرنا
پٹنب: (ند) دکھاوا، باہری بھڑک
پٹنبر: (ند) ریشی کپڑا
پٹنبر: (مفت) برابر، مل، سامان
پٹنبر: (ند) برابری، سامنا مقابلہ
پُٹنڈا: (ند) پتھر اُتے پکاون والی پتلی روٹی
پُٹنڈن: (مو) اوہ پتھر جس اُتے پُٹنڈا پکدا ہے
پٹنی: (مفت) پٹن تے رہن والا، ملاح
پٹنی: (مو) 1- جھگڑا 2- سوگ، ماتم، سیاپا
پٹنے: (ند) سیاپے، رولے
پٹو: (ند) 1- اک طرحاں دا کبیل، اُونی چادر، کبیل، لوئی 2- مفت اجاڑو،
شوقین، جیویں: گھر پٹو 3- چالاک، تیز، ہوشیار 4- بے روگ،
صاف 5- بے رحم، کوڑا 6- جَندِ ی 7- کپڑے دی اک قسم 8- بہت

چٹکانا: (فہم) چٹک کے مارنا، چٹ کر دینا، زمین تے دے مارنا

چٹکانون: (مصدر) مٹن، سٹن

چٹکانوتا: (فہم) چٹکانا، زمین تے دے مارنا

چٹکانائی: (مو) چٹکان داکم تے اوہدی مزدوری

چٹکائی: (مو) چھو لداری، تنبو، قات

چٹکوالاں: (پو) شور شرابا کرنا، رونا دھونا، چلانا

چٹکڑی: (مو) اچانک ہو جان والی موت

چٹکن: (مصدر) کسے چیز نوں زمین تے زور نال سٹن، ڈنگن، وگاہ

کے مارن

چٹکنا: (فہم) کسے چیز نوں زمین تے زور نال سٹنا

چٹکئی: (مو) پٹئی، کٹئی، وچ اک داء

چٹکواون: (مصدر) سٹواون، وگاہ کے سٹواون

چٹکھن: (مصدر) دیکھو: چٹکن

چٹکی: (مو) 1- چھوٹی پک، پگڑی 2- کٹئی وچ لت اڑاؤن دا عمل،

پٹکے جاون دی حالت 3- عورتاں دی اک بددعا ہے 4- کوسنا

5- غضب نازل ہووے 6- آفت، ربی قہر 7- دھوکھا، فریب

چٹکی پون، (حما) قہر نازل ہوون، برباد ہوون

چٹکی جوگا، (ند) اک بددعا، مرن دے قابل

چٹکی دینا، (حما) چٹکانا، زور نال ڈیکنا

چٹکی لہاون، (حما) بے عزتی کرنا

چٹکا: (ند) دیکھو: چٹکا

چٹل: (ند) 1- پڑنا 2- لاؤ لٹکر، دنیاوی ساز و سامان

چٹلا: (ند) 'پوٹلی' داکٹر، پوٹلا، تھیلہ

چٹلی: (مو) پوٹلی، پشتارہ

چٹلمر: (ند) ریشمی کپڑا

چٹمنڈپ: (ند) خیمہ، تنبو، کپڑے دا مکان

چٹن: (ند) 1- نگر، شہر، وگئی: حرص ہو چٹار ڈولائے چٹن یاں ٹل

جاتی 'میاں محمد بخش' 2- اک مشہور شہر جو گجرات (کاٹھیاواڑ) دی

راجدھانی سی 3- ہزارہ ڈویژن وچ ضلع کوہستان دا صدر مقام

چٹن چٹن: (مصدر) 1- گتے وانگ کٹنا، پٹنا 2- اکھیرنا، خراب کرنا

3- زمین نوں پٹنا

چٹن پٹن: (حما) تلاشنا، کھوجنا

چٹن شٹن، (حما) 1- لٹنا 2- بُری طرحاں پچھا کرنا

چٹن: (مصدر) 1- ماتم کرن، روون چٹن، اپنے آپ نوں دوتھوواں

مارن کسے دے مرن تے کھتا جان والا سوگ، سیاپا کرن، وگئی: سُن

ٹوں یار چٹن کرلاون ایہہ بھاپیا نت مینوں 'ہاشم شاہ' 2- کھجن،

جھٹھے پون 3- مار کھادون

رون چٹن، (ند) دیکھو: سیاپا چٹن

سیاچا چٹن، (ند) رون چٹن دی حالت یاں عمل

چٹنا/پٹنہ: (ند) بھارت دے صوبے بہار دا دارالحکومت جتھے سکھاں

دے دسویں سری گورو گو بند سنگھ جی دا جنم ہو یا سی

چٹنا: (فل) 1- رائے ملنا، رضا مند ہونا، متفق ہونا 2- لین دین وچ

فیصلہ ہونا 3- ماریا یاں بھیڑیا جانا (دروازہ وغیرہ) 4- ادا ہونا

چٹنا: (فل) 1- چھاتی تے جتھ مار مار رونا، روند مارنا، سیاپا کرنا 2- کسے

پٹو کا گھٹ ڈیون، (مخا) رولا پانا، ہنگامہ کرنا

پٹو کا گھٹن، (مخا) بددعاواں کرنا، رولا پانا

پٹو کلنا: (نغم) پٹو کی مارنا، سروچ ہولا جیہا دمہا مارنا

پٹو کلی: (مو) 1- پٹلی 2- گنڈھ، چھوٹی پنڈ، بھکوی

پٹو کن: (مصدر) پٹو کی مارن، سروچ ہولی جیہا دمہا مارن

پٹو کنی: (مو) ملکی جیہی چیر، چپت

پٹو کھا: (ند) پچش

پٹو کھوی: (مو) ماتم، روتا پٹنا، دکھی ہو کے پٹن تے بر دے وال

کھوہن دا عمل

پٹو کی: (مو) دیکھو: پٹو کا

پٹول: (ند) 1- اک طرحاں دا ریشمی کپڑا جو مہانے سیاں وچ

گجرات وچ بنداسی 2- جنگلی ویل جس دے پتے بی اتے جڑھ

حکیم کنی روگاں وچ درتدے نیں

پٹولا / پٹو ہلا: (ند) 1- گڈیاں دا کپڑا، گڈیاں پٹولے چھوٹی عمر دیاں

گڈیاں دی اک کھڈ 2- موتی پروں یاں گہیاں وچ دھاگے پاؤن

اتے جھار بناون وغیرہ داکم کرن والا منکھ 3- پٹو یا، ریشم داکم یاں

وپار کرن والا 4- ریشمی کپڑا، وگی: پاڑ پٹولا دھج کریں، کسپلوی

پہریو (بابا فرید)

پٹولا بنن، (مخا) بجن، بھتن، نازک بنن

پٹولا ہوون، (مخا) پیارا ہوون، محبوب ہوون

پٹولڑا: (ند) دیکھو: پٹولا

پٹولھڑا: (ند) دیکھو: پٹولا

پٹولی: (ند، مفت) 1- ریشم داکم کرن والا 2- اک قوم

پٹولی: (مو) دیکھو: پٹولا جیہی ایہہ تصغیراے

پٹولی: (مو) چھال، چلانگ

پٹولے / پٹولہ: (ند) گڈی دے کپڑے، گڈی دالباس

گڈیاں پٹولہ، (ند) چھوٹی عمر دیاں گڈیاں دی اک کھڈ

گڈیاں پٹولے (پٹولہ) کھڈنا، (ند) چھوٹی عمر دا ہونا

پٹولیاں: (مو) 'پٹولی' دی جمع، چھالاں

پٹولیاں مارن، (مخا) بٹھیاں چھالاں مارن، خوشی دا اظہار کرن

پٹونی: (ند) دیکھو: پٹنی

پٹو ہلا: (ند) دیکھو: پٹولا

پٹو ہلڑا: (ند) دیکھو: پٹولا

پٹولہلی: (مو) دیکھو: پٹولی

پٹوی: (لہند، مو) اک قسم دی مچھی

پٹویا: (سن، ند) ریشم داکم یاں وپار کرن والا

پٹہ: (ہ، ند) ادھ کاغذ جو زمیندار اقرار نامے دے طور اُتے گاہک نوں

دیندا اے

پٹہ: (ہ، مو) ریشمی کپڑا

پٹہ: (ہ، مو) ڈنکا، نقارہ

پٹھ: (مو) 1- بلی عمر دی گڈی، ہلڑی، بچی 2- جوان بکری جینے اچے

بچہ نہ جنیا ہووے، ادھ بکری جیہی اچے بکرے نال نہ ملی ہووے،

بلی بکری 3- صحت مند گڈی نوں وی کہہ دیندے نیں، جوانی وچ

بھری ہوئی 4- اجازت نامہ

پٹن والا

پٹو پاون، (حما) اپنا بنانا، غلبہ کرنا

پٹو پاؤنا، (حما) پھسوانا، قابو کرنا، گھیرنا

پیٹے پٹو، (مفت) فضول خرچ

گھر پٹو، (مفت) گھر اُجاڑنا والا

پٹو: (مفت) کھودو، اکھیڑو، چلو

پٹو: (فخر) پٹن، مصدر توں فعل امر، ماتم کرو، سیز کو بی کرو

پٹو پٹو آ: (مفت) تالے بناو، والا، ریشم داکم یاں کاروبار

کرن والا

پٹوار: (مو) پٹاری داکم تے عہدہ

پٹوار پٹا، (مفت) پٹاری داکم

پٹوار خانہ، (مفت) پٹاریاں دا دفتر

پٹوار کھٹسن، (حما) بہت نقصان ہوون

پٹوار گری، (مفت) پٹوار داکم

پٹوارا: (مفت) 1- پٹوار داکم کرن دی تھاں 2- پٹوار پٹا 3- زمین دا کھاتہ،

وگئی: 'چٹ چانن دہندہ وٹ دیہاڑی سا، کھسرا پٹوارا (نجم)

پٹوارن: (مو) پٹاری دی دوہٹی

پٹواری: (مو) دیکھو: پٹوارن

پٹواری: (مفت) 1- زمین دی مالگی، پیداوار تے نہری پانی دے

درتے جاون دا حساب کتاب رکھن والا سرکاری ملازم 2- مال گزاری

دی جانچ پڑتال کرن والا، وگئی: آپے حاکم آپ رعیت مہر آپے

پٹواری: (میان محمد بخش)

پٹواری لگ جاون، (حما) دیکھو: پٹواری لگن

پٹواری لگن، (حما) اہم حیثیت حاصل ہوون، پٹواری دا عہدہ

حاصل ہوون

پٹواری: (مفت) سکے باز، پٹے باز، وگئی: 'منی انجن ہوو طوفان ہے سی دھو

ہی تیج جیہ پٹواری ہے سی (ہاشم)

پٹوال: (مفت) دیکھو: پٹوال

پٹوالی: (مفت) دیکھو: پٹواری

پٹوان: (مصدر) 1- اُکھڑان 2- جنور دا کھونا وغیرہ اُکھیز لوون

پٹوان: (مصدر) 1- مار کھوان، زد و کوب کروان 2- ماتم کروان

پٹوانا: (متعدی السعدی) پٹن داکم کراؤنا، پٹو اؤنا

پٹو اؤن: (مصدر) 1- ماتم کروان 2- مار پوان 3- زچ کرن

4- اُکھڑوان 5- گرا ہے پوان، خراب کروان، وگڑوان

پٹوہاں: (مفت) 1- ڈھڈ، پیٹ 2- بچے دانی

پٹوئی: (مو) 1- مار لٹ، کٹائی 2- کٹن دی مزدوری

پٹوئی: (مو) پٹن داکم تے اودھی مزدوری

پٹوخوا: (مفت) گلو یاں نوں لگن والی اک بیماری، چپچش

پٹورا: (مفت) پٹو، شوقین

پٹوڑ: (مو) دیکھو: پٹئی

پٹوڑا: (مفت) پٹا

پٹوسا: (مفت) پٹنا، سیاہ، وگئی: 'بہد کے ماں مولراج کھتری دی درے

پٹوسا تے وال سرے دے پٹدی (با، ڈھو)

پٹوکا: (مفت) 1- ہولا جیہا دھمکتا 2- پٹکا، کمر بند

پٹھ لاون، (مخا) کنڈ لاون، ہراون، گشتی وچ ڈھاہ لینا

پٹھ لاون، (مخا) دیکھو: پٹھ لاون

پٹھ لگ جاون (مخا) دیکھو: پٹھ لگنا

پٹھ لگن، (مخا) دیکھو: پٹھ لگنا

پٹھ لگنا، (مخا) 1- گشتی وچ ڈگ پینا، ہار دینا 2- پٹھ دے بھار

پینا 3- پٹھ دی پٹھ لگ جانا

پٹھ ملا، (مخا) قریض کرتے دا پٹھلا حصہ

پٹھ موڑ لون، (مخا) دیکھو: پٹھ موڑن

پٹھ موڑن، (مخا) 1- ناراض ہودون 2- بے زنی کرن 3- ساتھ

چھڈ دیون

پٹھ موڑنا، (مخا) دیکھو: پٹھ موڑن

پٹھ نہ لگن، (مخا) دیکھو: پٹھ نہ لگنا

پٹھ نہ لگنا، (مخا) ترمبھنا، بے چین ہونا

پٹھ دکھا جاون، (مخا) دیکھو: پٹھ دکھانا

پٹھ دکھاون، (مخا) دیکھو: پٹھ دکھانا

پٹھ دکھانا، (مخا) نس جانا، میدان چھڈ جانا

پٹھ ولانا، (مخا) پٹھ موڑنا، مونہہ پھیرنا، ساتھ چھڈ دیون، ونگی:

'دیکھاں مبر کرے یا مبروں اپنی پٹھ ولاندا' (کل)

پٹھ ولادون، (مخا) دیکھو: پٹھ ولانا

پٹھ: (مخا) 1- آلت، پٹھ، کپڑے دا آلتا پاسا 2- اکسائے جاون دا

عمل 3- بکرے وغیرہ دے پچھلے پاسے داماس، جانور دی پونچھل

توں آتے دا حصہ، جسم، لک تے پونچھل دا درمیانی حصہ

پٹھ بھنا، (مخا) کھڑیاں مونٹا ڈاڈھا ہونا

پٹھ بھرائی، (مخا) ہنڈی نوں تصدیق کرن داکیشن

پٹھ پھیر، (مخا) پٹھ سدھ، آلت پھیر

پٹھ پیرا، (مخا) صفت (منوس، ونگی: نگار وسدے ہون اجاڑ کیوں

نہ، جتے وڑیں پیراں دیاں پٹھیا دے) کالی داس

پٹھ پیری، (مخا) صفت 1- ڈائن، پٹھیاں پیراں والی، منوس

2- (مخا) پٹھے پیریں

پٹھ داماس، (مخا) بکرے وغیرہ دے پچھلے پاسے داماس، چانپاں

توں پٹھلے حصے داماس

پٹھ دیون، (مخا) 1- ترغیب دیون، اکسادون 2- مارن کٹن

پٹھ دینی، (مخا) ملاوٹ کرنی، چاشنی دینی، تماکو نوں بہتا کوڑا

کرن واسطے آگ وغیرہ دے پتیاں وچ دفن کرنا تاکہ ایہناں دا اثر

تماکو وچ رل جاوے

پٹھ سدھ، (مخا) دیکھو: سدھ پٹھ

پٹھ کرن، (مخا) آلت کرنا، پٹھی گنگا دگانا

پٹھ کنڈا، (مخا) آلتے کنڈیاں والی اک بوٹی

پٹھ لانا، (مخا) اکسانا

پٹھ لاون، (مخا) 1- پان چڑھاون، لاگ لاون 2- ہراون، کنڈ

لاون 3- متاثر کرن، کسے دے خلاف ہلا شیری دیون

پٹھ لگن، (مخا) پان چڑھن، لاگ لگن

پٹھ لگنی، (مخا) صحبت دا اثر ہونا

پٹھ ہودون، (مخا) 1- سہارا ہودون 2- اثر ہودون 3- آلت ہودون 4- کوئی

ہٹھ کھائے ہٹھ، پھیر دی ہٹھ دی ہٹھ، (اکھا) بکری بھادیں
دبھاڑی وچ ہٹھ نیسے دا دانہ پنھا کھا جاوے نیر دی اخیر رہا تے
بکری ای ہوندا اے

ہٹھ: (مذ) 1- دھڑ دا پچھلا پاسا، کنڈ 2- کسے چیز دا پچھلا پاسا 3- کنگھے

دا پچھلا موٹا پاسا 4- وزن، بوجھ، بھار، لک پچھے لایا ہویا بھار

5- (مفت) دُوبے دے آکھے لگن والا، کٹھ پٹلی

ہٹھ بھار، (نم) ہٹھ والے پاسے، ہٹھ پرے

ہٹھ بھرنے، (نم) دیکھو: ہٹھ بھار

ہٹھ چکھا، (مذ، مفت) غیر حاضری، عدم موجودگی

ہٹھ چکھے، (نم) کسے دی غیر حاضری وچ

ہٹھ چکھے بادشاہ ٹوں وی بُرا کہندے نیں، (اکھا) دیکھو:

ہٹھ چکھے بادشاہ ٹوں وی گالھاں کڈھ لئی دیاں نیں

ہٹھ چکھے بادشاہ ٹوں وی گالھاں کڈھ لئی دیاں نیں، (اکھا)

غیر موجودگی وچ کوئی ہر کسے ٹوں بُرا بھلا آکھ سکدا اے پر کسے

ٹوں اوہدے مونہہ تے بُرا آکھنا بڑا اکھا کم ہوندا اے

ہٹھ چکھے بُرا کہوں، (عما) غیبت کرن، چغلی کرن

ہٹھ چکھے کہنا، (عما) چغلی کرنا

ہٹھ چکھے کہوں، (عما) غیر حاضری وچ کہوں، چغلی کرن

ہٹھ چکھے ہونا، (عما) حمایتی ہونا، مددگار ہونا

ہٹھ پرے، (نم) ہٹھ دے بھار

ہٹھ پُرن، (عما) مدد کرن، سہارا دین

ہٹھ پُرن، (عما) دیکھو: ہٹھ پُرن

ہٹھ پھیر لون، (عما) دیکھو: ہٹھ پھیرن

ہٹھ پھیرن، (عما) 1- ناراض ہون 2- بے رخی کرن 3- مدد بند کر

دیون 4- تعلق توڑن، کنڈ کرن

ہٹھ پھیرنا، (عما) دیکھو: ہٹھ پھیرن

ہٹھ توڑ دیون، (عما) دیکھو: ہٹھ توڑن

ہٹھ توڑن، (عما) 1- ہمت توڑن، مایوس کرن 2- بے سہارا کرن

ہٹھ توں ہتھ چالون، (عما) دیکھو: ہٹھ توں ہتھ چاؤن

ہٹھ توں ہتھ چاؤن، (عما) حمایت چھڈن، بے آسرا کرن

ہٹھ تے ہتھ پھیرن، (عما) پیار کرن، ہمت ودھاؤن

ہٹھ تے ہتھ پھیرنا، (عما) حوصلہ یاں شاباش دینا

ہٹھ تے ہتھ رکھن، (عما) حمایت کرن، حوصلہ دیون

ہٹھ تے ہتھ ہونا، (عما) دیکھو: ہٹھ چکھے

ہٹھ تے ہتھ ہون، (عما) حمایتی ہون، مددگار ہون

ہٹھ ٹھوکن، (عما) دیکھو: ہٹھ ٹھوکنا

ہٹھ ٹھوکنا، (عما) ہلا شیری دینا، تھاپی دینا

ہٹھ چڑھن، (عما) کسے دا اثر پون، کسے توں بھیڑی منت لون

ہٹھ دے جانا، (عما) 1- جھڈ کے نس جانا، میدان چھڈ جانا

2- ساتھ جھڈ دینا 3- دغا کرنا

ہٹھ سدھی کرن، (عما) دیکھو: ہٹھ سدھی کرنا

ہٹھ سدھی کرنا، (عما) آرام کرنا، لے پینا

ہٹھ سننا، (عما) کسے دی غیر حاضری وچ اوس دی وڈیائی کرنا

ہٹھ کرن، (عما) 1- چکھا کرن، کنڈ کرن 2- اُلنا کم کرن

پٹھ 3- کتا، ضدی 4- بیڑا 5- گھوڑے دی پوچھل والی تھاں
 6- برعکس، مخالف
 پٹھا بھجن، (مخا) دیکھو: پٹھا بھجنا
 پٹھا بھجنا، (مخا) 1- موٹا ہونا 2- جانور دی حالت اچھی ہونا
 3- فوج دی قطار بھری رہنا
 پٹھا بولن، (مخا) لڑن ٹوں پون، دیکھیں بولن
 پٹھا پون، (مخا) منفی اثر ہونا، باغی ہونا
 پٹھا پینا، (مخا) الٹا اثر ہونا
 پٹھا توا، (مفت) توے دے ٹٹھے پاسے درگا، کالا، بہت کالا،
 کالا کلوتا
 پٹھا ٹرن، (مخا) 1- الٹا ٹرن 2- گراہے پون، بے راہ روی
 اختیار کرن
 پٹھا چالا، (ند) 1- الٹا راہ، گراہ، بھیزے کم کرنا 2- بھیزا کم، دگی:
 'سانوں لوڑ نہیں ٹٹھے چالیاں دی کھیڈاں جائے کے ناتھ دے
 نال ٹٹھی' (کالی داس)
 پٹھا چالا پھرن، (مخا) بھیزے کم کرن، بھیزیاں عاداتاں سمیڑن
 پٹھا چلن، (مخا) دیکھو: پٹھا ٹرن
 پٹھا دھڑا بھنن، (مخا) 1- مخالف گروہ بناون 2- الٹا گل ٹوں
 پون 3- بُرے لوکاں نال اٹھن پٹھن
 پٹھا زمانہ، (ند) الٹا سا (رواج توں)
 پٹھا ساہ لون، (مخا) 1- مرن دے نیڑے ہوون 2- ٹھنڈا ساہ
 بھرن 3- اوکھا ویلا دیکھن

پٹھا سبق پڑھاون، (مخا) دیکھو: پٹھا سبق دیون
 پٹھا سبق دیون، (مخا) گراہے پاون، بھیزی مت دیون
 پٹھا سیدھا، (مفت) الٹا سیدھا
 پٹھا کر چھڈنا، (مخا) خاک شاہ کر چھڈنا
 پٹھا کر کے تنگنا، (مخا) سخت سزا دینا
 پٹھا کرن، (مخا) الٹا کرن
 پٹھا کلام پڑھنا، (مخا) کے نوں نقصان پہنچاون دے ارادے
 نال منتر پڑھنا، الٹی مالا پھیرنا
 پٹھا گیر گیر گونا، (مخا) الٹا چکر چلنا
 پٹھا گیر گیر کرن، (مخا) 1- الٹی لنگا دھان 2- غلط کم کرن
 پٹھا لامھا، (ند) پٹھا پاسا، الٹا رستہ
 پٹھا وگنا، (مخا) الٹا کم کرنا، الٹا چلنا
 پٹھا ویلا آون، (مخا) مندے دن آون
 پٹھا جتھ، (ند) کھتا جتھ، کھتا پاسا
 سیدھا پٹھا، (مفت) دیکھو: پٹھا سیدھا
 سیدھا پٹھا ہونا، (مخا) ہر جائز ناجائز طریقے نال کوشش کرنا، پورا
 پورا زور لاونا
 جیکوں لگا پٹھا، پھل ٹرے نہ سگا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
 ہووے کہ ٹٹھے (اک روگ) داروگی جانور دھاگے تویت کرن نال
 دی نہیں بچ سکدا اوووں کہندے نیں
 پٹھارا: (ند) دُور تک پھیلی ہوئی اُچی دھرتی، ہی
 پٹھارا: (ند) تنگی دی اوہ لکڑ جس وچ نساں ٹھوکیاں ہوندیاں نیں

خرابی ہودن

سردھ وٹھ، (مو) 1- سدھاتے بٹھا پاسا، اندر لاتے باہر لا پاسا

2- تاس

لیاویں بٹھ نہیں تاں آویں اٹھ، لیاویں سینہ بھاویں لگے

مہینہ، (اکھا) بے بٹھ دا گوشت نہ ملے تے اٹھ کے آجاویں،

سینے دا گوشت لیاویں، بھاویں مہینہ انتظار کرنا پوے، مراد ایہہ کہ

سینے اتے بٹھ دا ماس ودھیا ہوند اے

لیاویں سینہ بھاویں لگے مہینہ، لیاویں بٹھ نہیں تاں آویں

اٹھ، (اکھا) دیکھو: لیاویں بٹھ نہیں تاں آویں اٹھ، لیاویں سینہ

بھاویں لگے مہینہ

بٹھ: (مو) 1- کسے دوائی نوں کسے مانع شے وچ گھوٹن داخل تاں جو

گھوٹی جان والی دوائی وچ رل جائے، اثر 2- بل

بٹھ چاڑھ دیون، (مخا) دیکھو: بٹھ چاڑھنا

بٹھ چاڑھن، (مخا) دیکھو: بٹھ چاڑھنا

بٹھ چاڑھنا، (مخا) کسے اُتے کسے مت، دھرم یاں گل دا رنگ

چڑھانا

بٹھ دینا، (مخا) 1- شہہ دینا 2- رنگ چاڑھنا 3- مارنا کٹنا

بٹھ دیون، (مخا) دیکھو: بٹھ دینا

بٹھا: (مخا) 1- گھاہ دا پتا، تماکو دا پتا، چارہ، گھاہ، لکھ 2- نس، ماس،

بدن دا اوہ ریشہ جیدے ذریعے جسم دے حصے کھل دے تے

سکودے نیں 3- بچہ، بال، پتر 4- نوجوان 5- چھوٹے قد دی

کجور 6- جوان کھوتا 7- جوان بکرا 8- لوان کبوتر، لگودی دا چھوٹا نر بچہ،

بٹھا چا 9- پہلوان دا شاگرد 10- بانہہ دا اک گہنا 11- مکتا 12- اک

قسم دی مٹھیاں 13- اک قسم دے پودے دی چھال جیدے تال

چٹائیاں بنائیاں جاندیاں نیں

پٹھا دٹھاو، (مخا) 1- پہلے ہوئے جتھے نوں تھال سر کرن

2- کسے نوں شاگردی وچ لون

بٹھا دتھا، (مخا) جنوراں واسطے گھاہ چارہ وغیرہ

پٹھالاون، (مخا) 1- چارہ بیجسن 2- کسے کم پچھے شاگردوں لا

دیون

پٹھا لڑن، (مخا) 1- کسے جانور دا پٹھے یاں گھاہ دے زہر نال بیمار

ہودن 2- پہلوان دے شاگرد دا گھول دج جتن یاں اوبدا گھول

کرن

پٹھا لکھن، (مخا) کسے جانور دا جتھے یاں گھاہ دے زہر نال بیمار

ہودن

اُلو دا پٹھا، (مخا) 1- گالھ 2- بے وقوف

پٹھا دتھا، (مخا) دیکھو: گھاہ بٹھا

گھاہ پٹھا، (مخا) ہر گھاہ، پٹھے، چارا

بٹھا: (مخا) 1- عکس 2- بہت وڈی جسامت دا کدو جدوں اوہ پک

جاندا اے تاں اوس دے اندر دا ٹکڑا کڈھ کے حلوہ بنایا جاندا اے

یاں اوس دی نمکین ڈش دی بناندے نیں، پنجابی وچ ایہوں پیٹھا

دی کہندے نیں، ایہدا مربہ وی بن دا اے تے مٹھائی وچ دی

ورتیا جاندا اے

بٹھا: (مخا) 1- اُلٹ، سڈھے دی ضد، اوندھا، اُٹایا ہویا 2- ڈھونڈی،

پلاک ڈکھتری

(دوجی جلد)

2- خوشامدی، جھولی چٹک 3- پٹھ اُتے چٹک کے لے جان والی
اک طرحاں دی ٹوکری 4- فوجیاں نوں دتی جان والی اک سزا جس
وچ بسترے سمیت چالھی کو پونڈ بھارتصور وار فوجی دی پٹھ تے
ارام دے وقت چٹکایا جاندا ہے 5- وڈے وڈھڑ تے نکلے مونہہ دا
درمیانہ جیہا نوکرا جیہدے وچ پھل وغیرہ رکھیا جاندا اے 6- پچیاں
دی اک کھیڈ داناں جو گیند تے ٹھیکریاں نال کھیڈی جاندی ہے
پٹھو گرم، (نڈ) بالان دی اک کھیڈ جس وچ دو دھراں
ٹھیکریاں یاں لکڑاں دا پٹھو بنا کے آہنے ساہنے کھلو کے گیند
نال کھیڈ دیاں نیں

پٹھو وال / پٹھوال، (نڈ) 1- سنگی ساتھی، مددگار، طرفدار،
شریک 2- چوراں دا اوہ دلیر بلی جیہڑا چوری کرن سے چوراں دی
حفاظت کردا اے تالے سنھ والی تھاں تے کھلوتا رہندا اے
پٹھوار: (نڈ) دیکھو: پٹھوہار، وگی: 'مورھنی پٹھوار دی جاپدی اے،
بتیاں تھتہ پھڑ کے تری جاندی اے' (پت چھڑ دے پھل وتا)
پٹھوال: (نڈ) چور دا ساتھی یاں محافظ، مددگار، ساتھی، رفیق، معاون
پٹھواون: (مصدر) گھلواون، بھجواون، نرواون
پٹھور: (مو، صفت) 1- جوان بکری، پٹھ 2- جوان لکڑی 3- نیار کڑی،
پٹھی، جوان کڑی

پٹھورا: (نڈ) 1- مینسا، لیلا، بکری دا اٹھ مہینے دا بچہ 2- پوچا 3- جوان
م، پنھا 4- پیٹھی والا پوڑا
پٹھوری: (مو) 1- 'پٹھور' دا مَوْنٹ، جانوراں تے پرندیاں دا مادہ بچہ
2- اٹھ مہینے دی بکری

پٹھور: (پو، نڈ) 1- وزن، بستہ، لک تے لکھیا ہوا سامان 2- جوان،
بالغ
پٹھہار: (نڈ) دیکھو: پٹھوہار، وگی: 'ایہہ رُچیاں مَن تک وی پٹھہار
دی پنجابی وچ برقرار ہن'
پٹھی: (مو، صفت) 1- بکی لکڑی یاں لکڑی دا جوان ہوندا مادہ بچہ جو
حالے اٹھ سے نہ دیندا ہووے 2- نیار کڑی 3- جوان گدھی یاں
گھوڑی

پٹھی: (مو) 1- انگلیاں دی آرسی، اک گہنا، انگوٹھے وچ پاون والی
مندری 2- دندیاں والی اک قسم دی داتری
پٹھی: (مو) 1- 'پٹھا' دی تانیٹ، 'بڈھی' دا اُلٹ، 'النی' 2- کھلی،
بھجی 3- ناز (پیسے) دا گھیرا جیہدے دوالے ناز لایا جاندا اے
4- اشٹام یاں پروٹ وغیرہ دے پچھے وصول ہوئی رقم دا اندراج
5- رُوئی، کپاہ، ڈوڈی وچ رُوں، داغ، دھبہ 6- ٹٹی ہوئی (چھت)
7- کر، لک، کنڈ

پٹھی بھوالی پٹھنا، (مخا) اُلٹی مت کرنا
پٹھی بھوانٹی آون، (مخا) عقل ماری جاون
پٹھی پانی، (مخا) وصولی درج کرنا
پٹھی پاون، (مخا) 1- کم ہوندا ہوندا خراب کر دیون 2- قلا بازی
کھاون
پٹھی پٹی پڑھاون، (مخا) درغلانا، اپنے طریقے نال چلانا، غلط
مشورہ دینا
پٹھی پٹی پڑھاونا، (مخا) دیکھو: پٹھی پٹی پڑھاونا

یاں چودہ سال داند ا

پٹھو: (مفت) ونگا، اُلٹا، متضاد

پٹھو: (مفت) دیکھو: پٹھو

پٹھو: (مو) 1- اک قسم دی مندری جس دے تھیوے والے پاسے

چوڑا پترا لگا ہوندا ہے، پٹھی 2- پٹری 3- ولٹوی، دیگ، مدھانی

پٹھو: (مو) پٹھی، اُلٹ

پٹھو: (مفت) پڑھن والا، آکھن والا، پانٹھک

پٹھو: (مفت) اک کنڈیالی بوٹی

پٹھن: (مصدر) 1- پڑھن دی حالت یاں عمل، پانٹھ کرن 2- گھٹن،

بھیجن، ٹورن، وگئی: 'سائیں پٹھے سلطان نیلی ونجے خراسان'

پٹھن پانٹھن، (مفت) دیکھو: پٹھن پانٹھنا

پٹھن پانٹھنا، (مفت) 1- پڑھن پڑھان دا عمل 2- پڑھانی، مطالعہ

پٹھنگ: (مفت) پکھنڈ، دھوکھا، فریب، ڈرامہ

پٹھنگا: (مفت) 1- سہارا، آسرا 2- دنیا 3- بچاء 4- ٹھور 5- کنڈی

پٹھنگی: (مفت) پکھنڈی، فرجی

پٹھنگے: (مفت) نکانے، مناسب تھاں تے

پٹھنگے لکن، (مفت) ٹھکانے لکن، منزل تے اپڑن

پٹھنوٹا: (مفت) دیکھو: پٹھنیا

پٹھنیا: (مفت) پٹھان دا پٹر، وگئی: 'جیوں کر راس پچی ند پینے، ڈگن

پلانے تیوں ٹھنئے' (پنجابی بارھاں ماہے)

پٹھنیٹ: (مو) پٹھان دی وچی

پٹھو: (مفت) 1- پہاڑاں وچ وٹھ اُتے بھار چک کے لے جان والا

پٹھان: (مفت) 1- خیبر پختونخواہ دے واسی، اک ذات، افغانستان

اتے خیبر پختونخواہ صوبے وچ وٹن والی اک لڑاکی قوم 2- بھارت

وچ اوہ مسلمان قوم جو پڑانے پٹھان فاقین دی اولاد نیں، ایس

قوم دا آدمی

پٹھان دا پوت گھڑی وچ اولیاء گھڑی وچ بھوت، (اکھا)

جدول ایہہ دسنا ہووے کہ اک پل وچ غصے تے دوجے پل وچ

خوش ہو جانا پٹھاناں دی خصلت اے تاں آکھدے نیں

پٹھان ولی، (مو) 1- غیرت مندی 2- ضدی پن، اُنا پرستی،

اکڑ خانی

پٹھانا: (مفت) گھلنا، بھیجنا، وگئی: 'کھڑگ سین راجے بار بھال قوس اتوں

اگے سنتری اک پٹھانیا ہے'

پٹھانی: (مو، مفت) 1- پٹھان ذات دی زنانی، پٹھان دی زنانی،

مگڑی زنانی 2- (مفت) پٹھان دا، پٹھاناں والا

پٹھانی سرہا: (مفت) اک بوٹی جس دے پتے کیلے ہوندے نیں

پٹھانی لودھ: (مو) اک مشہور دوا، لودھ پٹھانی

پٹھانیا: (مفت) راجپوتاں دی اک ذات تے اوس ذات دا آدمی

پٹھانوں/پٹھاونا: (مصدر) بھینجن، گھٹن

پٹھاونا/پٹھاونا: (مفت) دیکھو: پٹھانا

پٹھانی: (مو) پٹھن دا کم تے مزدوری، لپوئی

پٹھت: (مفت) پڑھیا لکھیا، خواندہ

پٹھو: (مو) 1- مدھانی 2- ولٹوی

پٹھو: (پو، مفت) 1- کبوتر اں دے بچے جو پوری طرحاں اُڈ نہ سکن 2- بارہ

پلاک ڈسٹری

واپسی

پٹھے توے ورگا، (ند، صفت) بہت کالے رنگ دا، کوجھی شکل والا
پٹھے تے ہتھ رکھن، (حما) ڈھکے نوں ترکھیاں ٹورن لئی اوہدی کنڈ
تے ہتھ رکھن

پٹھے تے ہتھ نہ رکھن دینا، (حما) گھوڑے دا کسے نوں لاگے نہ
آون دینا، بہت چلاک ہونا

پٹھے چالے، (ند) ماڑیاں تے ڈکھ دائی حرکتاں

پٹھے ون، (حما) تنگی یاں ڈکھ تکلیف دے ون، غربت تے
فاقیاں دے ون

پٹھے ون آون، (حما) دیکھو: پٹھے ون آونا

پٹھے ون آونا، (حما) بھیڑے دن آونا، بُرے دن آونا

پٹھے ون جمن، (حما) 1- مندے دنوں وچ جمن 2- مجازاً: غلط
یاں گھناؤنا کم کرن والے نوں آکھیا جاندا اے

پٹھے ون دیکھن، (حما) 1- بھیڑا سماں دیکھن 2- ڈکھ، تکلیف
یاں غربت دیکھن

پٹھے راہ، (ند) بھیڑے راہ، گُراہ

پٹھے راہ پاون، (حما) دیکھو: پٹھے راہ پاونا

پٹھے راہ پاونا، (حما) غلط صلاح دینا، بھیڑی مت دینا

پٹھے راہ پئے جاون، (حما) دیکھو: پٹھے راہ پینا

پٹھے راہ پینا، (حما) غلط راہ پینا، غلط کم کرنا، بھیڑی وادی پینا

پٹھے راہ تے لاون، (حما) دگاڑنا، بُرائی دے رستے لانا، بھیڑی

مت دینا

پٹھے راہ لاونا، (حما) دیکھو: پٹھے راہ تے لاؤن

پٹھے سدھے، (نم) اگے پچھے، اگڑ دگڑ

پٹھے سدھے جواب دیون، (حما) گستاخی کرن، اُلٹ جواب

دیون

پٹھے سدھے ہونا، (حما) اوکھیاں ہونا

پٹھے کھوہ گیرن، (حما) رواج دے اُلٹ کرنا، اُلٹی نگاہ دگانا

ہس ہس کے پٹھے ہونا، (حما) بہت کھل کے ہسنا، حدوں

ودھ ہسنا

پٹھیاریا: (ند) بھٹیاری، ہندی زبان وچ بھٹیاری دے معنی روٹی پکان

والے نانہائی یاں سرائے دے خادم نوں کہندے نیں، جد کہ ہندکو

زبان وچ مکئی وغیرہ دے دانے بھٹن والے نوں کہندے نیں جو

کہ لوہے دی کڑاہی دے وچ ریت یاں نمک پا کے تے اوہدے

پٹھاں اگ پال کے مکئی دے دانے یاں پننے وغیرہ بھندا اے

پٹھیاری: (مو) 'بھٹیاری' دی تانیٹ، بھٹیاری، بھٹی وچ دانے بھٹن

والی، بھٹیاری بیوی

پٹھیاری: (مو) بھٹیاریادی

پٹھیاریے: (ند) پٹھیاریادی جمع، بھٹیاریے

پٹھیاں: (مو) دیکھو: 'پٹھی' جیہدی ایہہ جمع اے

پٹھیاں پاونا، (حما) بھیڑے دن دکھانا

پٹھیاں پچھ کے نہیں آؤندیاں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ مصیبتاں اچانک ہی آجاندیاں نیں اوہدوں کہندے نیں

پٹھیاں پینا، (حما) کسے کم دا آس توں اُلٹ ہو جانا

پٹھی پون، (مخا) دیکھو: پٹھی پے جاون
پٹھی پے جاون (ونجن)، (مخا) تدبیر پٹھی ہو جانی، منصوبہ

کامیاب ہون دی بجائے ہور نقصان ہو جانا

پٹھی تاری، (مو) مردہ تاری، پٹھ دے بھار تاری لاوٹی

پٹھی چال، (مو) 1- الٹی چال 2- بھیڑے لٹھن

پٹھی چھال، (مو) اک طرحاں دی چھال جو باز گیر آئے پچھے

اٹ کے مار دے نیں

پٹھی چھری نال کوہن، (مخا) بہت ظلم کرن

پٹھی ریت، (مو) غلط رسم و رواج

پٹھی سدھی آکھن، (مخا) اُپنی نیویں آکھن، گستاخی کرن

پٹھی سدھی مارن، (مخا) بے تکیاں گلاں کرنیاں

پٹھی سن، (مو) اُجھی ہوئی سن

پٹھی عقل، (مو) دیکھو: پٹھی مت

پٹھی قسمت سدھی ہونا، (مخا) بھیڑے دنوں بعد چنگے

دن آدنا، بھاگ جاگنا

پٹھی قلم و گنا، (مخا) مازی تقدیر ہونا

پٹھی کلا، (مو) الٹی ریت

پٹھی کلا بھواو نا، (مخا) الٹی ریت چلاو نا، وگی: الٹی پھیر وگاں گی

چک گنگا، پٹھی کلا میں پھیر بھواگی دے (کالی داس)

پٹھی کھل لاہنا، (مخا) دیکھو: پٹھا کر کے ننگنا

پٹھی کھل لہاونا، (مخا) بہت دکھ جھلنا

پٹھی کھوپڑی، (مو) الٹی عقل، پٹھی مت

پٹھی گادھی گیرن، (مخا) 1- پٹھی گنگا بھانا 2- الٹی چال چلنا

پٹھی گل، (مو) الٹی گل

پٹھی گھٹن، (مخا) تائید کرنا

پٹھی مارو گنا، (مخا) عقل ماری جانا

پٹھی مارن، (مخا) بے تکی باکنا، پٹھیاں گلاں کرنا

پٹھی مالا پھیرنا، (مخا) دیکھو: پٹھا کلام پڑھنا

پٹھی مت، (مو) الٹی سمجھ، الٹی ہدھی

پٹھی مت والا، (مخا) ہر مریاں گل الٹی سرن والا

پٹھی مت دیون، (مخا) 1- اُلے پاتے ٹراون، ٹرا ہے پاون

2- غلط مشورہ دیون

پٹھی مت ہوون، (مخا) 1- الٹی سمجھ آنا، کسے گل نوں نہ سمجھنا

2- بے وقوفی دا غالب ہونا

پٹھی ندی وگاونا، (مخا) اُن ہونی گل کرنا

پٹھے: (مخا) ڈنگراں نوں پاون والا ہرا گھاہ، چرھی، مکی وغیرہ

پٹھے ٹانڈے، (مخا) جوار باجرے دا چارا

پٹھے پنے مارن، (مخا) احقنا نہ کم کرنا

پٹھے دا بان، (مخا) کھجور دے پیتاں توں بنیا مونا وان

پٹھے کھا گئی گاں تے غصہ وچھے تے، (مخا) کوئی کسے دا

قصور کسے ہور تے لا کے غصہ کڈھے تاں بہندے نیں

پٹھے: (مخا) پٹھا دی جمع، اعصاب، جسم دے حصے

پٹھے: (مخا) پٹھا دی جمع، اُلے، سدھے دی ضد

پٹھے پیریں، (مخا) اُلے پیریں، اوسے ویلے، اوس ویلے، فوراً

انتظام کرن

پٹی بناون، (محا) 1- بودے بناون، والاں دی تہہ جمادون

2- قمیض دی تریز بناون 3- پٹیلی دا حد بنا متھن

پٹی پڑھاون، (محا) اپنے طریقے تے لیا نا، ماڑی سکھیا دینا

پٹی پڑھاونا، (محا) دیکھو: پٹی پڑھاون

پٹی پڑھنا، (محا) کسے دی سکھلائی وچ آونا، بھیڑی مت قبولنا

پٹی تھلے جتن، (محا) گھٹ درجے دا ہون

پٹی جاون، (محا) 1- اکھڑ جاون 2- بے گھر ہو جاون

پٹی جمادون، (محا) 1- پٹی بناون، بودے سنوارن 2- کسے ٹوں

گرا بے پاون

پٹی دار، (ند) 1- پنڈ دی پتی دا مالک، پتی دار 2- حصے دار،

بھائیواں

پٹی داری، (مو) پنڈ حصے دی مالکی، پتی داری

پٹی درج جاتیاں، (مو) نیویاں جاتیاں، شیڈولڈ کاسٹس

(Scheduled Caste)، اچھوت، شودر وغیرہ

پٹی دیون، (محا) 1- دھوکھا دیون، بہکاون 2- گھوڑے ٹوں اٹکا

سدھ وچ نساون 3- حصہ دیون

پٹی راہنا، (محا) کھیتی بیجنا، کھیت وچ فصل کاشت کرنا

پٹی کڈھن، (محا) مانگ کڈھن، پیپیاں دا اک خاص ڈھنگ نال

وال واہون

پٹی کراونا، (محا) زخم نوں دوائی لوا کے ملہم پٹی کراونا، پٹی بٹھاونا

پٹی لاونا، (محا) چھل دینا، دھوکھا دینا، وگنی: گھر در چھوڑ جنگل وچ

دڑیا سیہہ شکاری بنکے ساہ بازے نوں پٹی لائی کچے دھاگے تن کے

(سیف)

پٹی میس کرنا، (محا) ستیاناس کرنا

اٹلی پٹی پڑھاونا، (محا) پٹھے راہ پاونا، بھیڑی مت دینا

پٹی، (ند، صفت) 1- پٹا (سند) رکھن والا 2- بھارتی پنجاب دے ضلع

امرتر دا اک قصبہ جو امرتر توں کوئی 30 کلو میل مغرب ول ہے

پٹی: (مو) ماتم، عاشورے دا جلوس

پٹی گٹنی، (مو) رون پٹن دا عمل

پٹی کڈھن، (محا) عاشورہ دا جلوس کڈھن

پٹی لاون، (محا) 1- ماتم کرن لئی جلوس کڈھن 2- تماشا لاون،

مجمع اکٹھا کرن 3- پکھنڈ کھلارن، رپھڑ بناون

پٹی لگن، (محا) 1- ماتم مچن 2- مجمع لگن، تماشا لگن

پٹی نکلن، (محا) عاشورہ دا جلوس نکلن

پٹی: (ند+مو) پٹیاں دا بنیا ہویا پیالہ

پٹی: (ہ، مو) کسے شے دی پڑی

پٹے: (ند) مرداں دے سر دے پچھے دے برابر کٹے وال، چھتے،

زلفاں، سر دے لئے وال

پٹے باز، (ند، صفت) جس نے سرتے پٹے رکھے ہوئے ہون،

لے والاں والا

پٹے بازی، (مو) وال لئے رکھن دا کم

پٹے چوپڑنا، (محا) سر دے والاں نوں تیل لاونا

پٹے چھڈن، (محا) وال ودھاون

مٹھیاں چک لینا، (حما) بھیڑے کماں وچ پے جانا

مٹھیاں چھالاں مارن، (حما) بہت زیادہ خوش ہون

مٹھیاں چھالاں مارنا، (حما) بہت خوشی ظاہر کرنا

مٹھیاں تجھنا، (حما) اُلتیاں سدھیاں گھاں تجھنا، کولیاں اُہڑنا

مٹھیاں سدھیاں گھاں کرن، (حما) دیکھو: مٹھیاں سدھیاں

گھاں کرنا

مٹھیاں سدھیاں گھاں کرنا، (حما) اُلتا سدھا بولنا، اُول

جلول بکنا

مٹھیاں سدھیاں ہو جانا، (حما) وگڑیاں سنور جانا، قسمت

چنگی ہونا

مٹھیاں تان گل پون: (حما) جس کولوں فائدے دی اُمید

ہو دے اودے ولوں نقصان پہنچن

مٹھیاں مٹاں ڈیون: (حما) اُلتا سبق پڑھانا، اُلتی پٹی پڑھانا

مٹھیاں مینکناں پھن: (حما) 1- اُلتے کم کرن 2- بھوئے چڑھن

مٹھی ندی وگاونا، (حما) اُن ہونی گل کرنا

مٹھیاں نول سدھیاں پاونا، (حما) وگڑی بناونا

مٹھیاں ہنیریاں وگنا، (حما) عام دیہارتوں اُلت واقعہ ہو جانا

سدھیاں مٹھیاں مارنا، (حما) دیکھو: مٹھیاں سدھیاں گھاں کرنا

پٹھہیجن: (مصدر) دیکھو: مٹھن

مٹھیر: (صفت) جوان، گہرو، منیار، نوعمر

پٹھہیون: (مصدر) گھلویون، نور یون

پٹھوا: (ند) رونا پیننا، ماتم، سید پینا

پٹی: (صفت) پند (سند) رکھن والا

پٹی: (مو) 1- لکڑی دی پھٹی، تختی 2- مینتی حروف تہجی، ونگی: صاحبان

پڑھدی پٹیاں مرزا پڑھے قرآن (بیلو) 3- گورو نانک دیو جی دا

اک خاص کلام بانی جس وچ حروف تہجی دی ترتیب مطابق نہیں

کیتیاں گھیاں نیں 4- منجی دی باہی 5- تل، مٹھلیاں، دال وغیرہ

نوں چاشنی وچ پکا کے بنائی ہوئی اک قسم دی مٹھیاں، تل شکری،

مروڑا کھیل 6- تاجے دا پترا جس اُتے ستاریاں دا حساب لکھیا

ہوند ہے 7- عورتاں دے والاں دی صاف دہی ہوئی اک پاسے

دی لٹ، میڈھی 8- پٹا 9- موٹا فیتا، قمیض، بوشرت وغیرہ دے اگلے

پاسے بن کاج وغیرہ لاون لکیاں دوہری تہہ دا کپڑا، پھٹی، چھوئے

عرض دا اک قسم دا گرم کپڑا جس دے کوٹ وغیرہ بن دے نیں،

(موچی) بوٹ دے پچھلے پاسے اڈی اُتے لگی چمڑے دی ٹاکی،

دھاری دار کپڑے دی دھاری 10- پنڈ دا اک حصہ، پتی 11- مکانات

دی قطار 12- (تھل) سخت پدھری دھرتی دا سنا اُتے گھٹ چوڑا ٹونا

13- دھات دا لٹا ٹکڑا 14- پنھن نئی پٹ دی کیتی پدھری

تہہ 15- کپڑے سیون ویلے گھٹ چوڑی اتے لمی کپڑے دی تریز

جو کپڑے نول چوڑا بناون لئی پائی جاندی ہے 16- ٹاٹ یاں فوار دا

لٹا ٹونا 17- کپڑے دا لٹا ٹکڑا جس نول عام طور تے چڑا اسی پٹ

دے اخیر لے لڑا اُتے بندھے ہن، سر پٹ 18- ریشم یاں تلے وغیرہ

دی کئی جو ساڑھیاں وغیرہ نول لائی جاندی ہے

پٹی بدھن پنھن، (حما) 1- کپڑے دی لیر زخم اُتے دین، علاج

کرن 2- درد پاروں سر تے کپڑا پنھن 3- بندوبست کرن،

پٹلا: (ند) 1- گاڑھی نال ڈھانے لئی لایا چوڑا پھٹا 2- رھٹ دی کڈی،
ڈھو 3- رسل، چٹان

پٹیلن: (مصدر) 1- دھکے نال کھوہن، فریب دیون 2- مارن کٹن
3- کماون، نفع حاصل کرن 4- ہراون، مات دیون

پٹیلی: (مو) 1- اک چھوٹے تے چوڑے پیندے والی بیڑی 2- رھٹ
دی گڈی دی ڈھو

پٹین: (مو) انگریزی لفظ 'Pudding' دا وگاڑ، اوہ مصالحہ جو چوکھٹے
وچ شیشہ جڑن توں گروں وٹھاں بند کرن لئی لایا جاندا ہے

پٹینا: (ند) اک پرندے دا ناں

پٹینا: (فل) پٹوایا جانا، ڈکھی کرنا

پٹینا: (فل) پٹیا جانا

پٹیندی: (مو) گزار دتی، لنگھا دتی

پٹیں: (ند) 1- پیسن والا اناج 3- شیواں نوں پہینا

پٹیں دا پندھ، (ند) 1- اوکھا رستہ 2- کنایت: تھلاں وچلا سفر

پٹیواں: (ند، صفت) 1- پٹن یاں روون دا عمل 2- جھگڑا، جھیرا

پٹیونا: (فعم) دیکھو: پٹینا

پ ..... ج

پج: (ند) 1- بہانہ، ویواں، فریب، دھوکھا 2- کمبتگی، ذلالت
3- طریقہ، ڈھنگ 4- اعتبار، اعتماد، وساہ، وگتی: کر کے پج سوداگری

کیویں لگے کُجھ دا (میاں محمد بخش)

پج پاونا، (محا) بہانہ بناونا

پج پلال، (ند) بہانہ، عذر، کمر، وگتی: کھوڑی کھول کے دس گل
سانوں بھیناں وچ کیہ پج پلال اڑیے

پج خورا، (ند، صفت) 1- پج لاون والا، بہانہ لاون والا، فریبی،
مکار 2- بھوٹھا، کمینہ

پج کرن، (محا) بہانہ بناون، نال مٹول کرن

پج لاون، (محا) دیکھو: پج کرن

پجانے باز پتر (بال) دا پج تے ماں دا رنج، (اکھا) جدوں
ایہہ دسنا ہونے کہ پتر دے ویلے نال ماں دی لوڑ وی پوری ہو

جانندی ہے اوووں کہندے نیں

پج: (فعم) 1- 'پجن' مصدر توں امر، پج، پجنج 2- (مو) آن اپڑن، آ

پجنن، آجاون 3- اہلیت، ہمت، وٹ، پسی، واہ، وگتی: 'پجہڑی' پج
آوے اکوں کراں گی میں گھاں کے نوں نہیں جتائیاں دے 4- ختم

ہوون، برباد ہوون 5- گواچی ہوئی شے دا حاصل ہوون 6- مقابلے

وچ آون 7- رسید، پجنج، وگتی: 'پتھا پج' پے تکرار (تکھے شاہ)

پج پسیل دیکھن، (محا) 1- ہمت دیکھن 2- ذرائع دیکھن

3- اوقات دیکھن

پج پون، (محا) اپڑ آون، جا اپڑن، مل کے لون

پج جاون، (محا) 1- اپڑ جاون 2- وصول ہوون 3- مکمل ہوون

پج دا، (صفت) 1- امیر بندہ، صاحب حیثیت 2- پہنچدا، پہنچن والا

پج داسر دار، (ند) حیثیت دے مطابق، حیثیت موجب

پج کے، (فعم) 1- حدوں ودھ، بہت زیادہ 2- رنج کے، بہت،

پوری طرحاں، پوری تیاری نال 3- ہمت نال، واہ لا کے

پٹے دار، (نذ، صفت) دیکھو: پٹے باز

پٹے دے ہتھ دکھان، (حما) 1- سگے وچ اپنی مہارت دکھان

2- جھوٹی دھکی دیون

پٹے رکھن، (حما) لے لے بودے رکھن

پٹے: (نذ) اکھیرے، پٹے

پٹیا: (نذ) سختی، پٹی

پٹیا: (نذ) 'پٹنا' داصیغہ ماضی مطلق، کھودیا، پٹیا

پٹیا پہاڑ تے نکلیا پٹو، (اکھا) تحقیق کیتیاں وچوں کوئی خاص

گل یاں نتیجہ نہ لھے تال کہندے نیں

پٹیا جاوان، (حما) اُجڑ جاوان، تباہ ہو جاوان

پٹیار: (نذ) دیکھو: پٹارا

پٹیری: (مو) دیکھو: پٹاری

پٹیا لا: (نذ) بھارتی پنجاب داصبور شہر جو انگریزی راج سے اک

ریاست سی

پٹیاں: (نذ) 1- 'پٹی' دی جمع 2- عورتاں دے بر دے دوپیں پاسیں

واسے ہوئے وال، مینڈھیاں

پٹیاں بھنسن، (حما) بندوبست کرنا، مداوا کرنا، علاج کرنا

پٹیاں جموان، (حما) 1- وچکار چیر کڈھ کے بودے ولہون، وال

سنوارن 2- شوقیاں کرن

پٹیاں ڈھالن، (حما) دیکھو: پٹیاں جموان

پٹیاں ڈھالنا، (حما) بر دے والاں نوں کنگھی پھیر کے چنگی

طرحاں سجادنا

پٹیاں سوارنا، (حما) شنگار کرنا

پٹیاں وچ آ جاوان، (حما) دیکھو: پٹیاں وچ آون

پٹیاں وچ آون، (حما) دھوکے وچ آون، بہکاوے وچ آون

پٹیا ہڑ: (مو) اوہ رسا جس دی ورتوں وٹھ تے چلے ہوئے بھارنوں

ڈھلکن توں روکن لئی کیتی جانندی ہے

پٹیت: (نذ، صفت) 1- پٹے باز، گنگا کھینڈن والا 2- پنڈ دا باہمن

3- گوانڈھی، ہمسایہ 4- بہت کھٹا 5- مورکھ، احمق

پٹیبجن: (مصدر) پٹیا جاوان، اکھڑن، تباہ ہون

پٹچر / پھٹچر: (نذ، صفت) خستہ حال، پڑانا، ناکارہ

پٹید: (مو) رہٹ دی گڈی دا پچھلا پاسا

پٹیدار: (نذ) اجارہ دار، ٹھیکیدار

پٹیر: (نذ) 1- اک قسم دی بوٹی 2- سرکنڈا 3- بانس دا کاغذ

پٹیر: (نذ) 1- چندن 2- کاویو 3- بدل، ابر 4- پیٹ

پٹیرا: (نذ) پٹارا، پٹیر

پٹیشن (Petition)، (انگ، مو) عرض داشت، عرضی

پٹیشن کرنا، (حما) اپیل کرنا

پٹیک: (و، مو) پٹنی، صندوق، پٹارہ

پٹیکا: (مو) 1- رولا رپا 2- رپھڑ 3- پٹ سیاپا

پٹیکا گھٹن، (حما) 1- پٹ سیاپا کرن، واویلا کرن 2- رپھڑ پاوان

پٹیل: (نذ) 1- پٹی داما لک، زمیندار، نمبردار 2- پٹے تے بھوکس وانہن

والا 3- ہندوواں دی اک قوم جیہڑی بھارتی صوبہ گجرات وچ وڈی

کنتی وچ آباد اے 4- وڈھن والا ٹٹا 5- (مو) بادشاہت، حکومت

پلاک ڈکشنری

(دوجی جلد)

پچانگلا: (نذ، صفت) ہتھ دیاں انگلاں دا گہنا

پچاوا: (نذ) اناں دا آوا، بھٹھا

پچاوا: (نذ، صفت) 1- پہنچاؤن والا 2- مچاری

مچاؤن: (مصدر) مکمل کرن، پورا کرن، بھرن

مچاؤن: (مصدر) 1- آون، اپڑن، آہنچن، آجاؤن 2- قبول ہون،

وارا کھاؤن 3- ختم ہون (کوئی کتاب وغیرہ) 4- برباد ہون

5- گھٹی ہوئی چیز حاصل ہون 5- مقابلے وچ آون

مچاؤنا: (نعم) 1- پہنچاؤنا، پچاؤنا 2- پورا کرنا 3- پوجا کرنا

مچاؤنی: (مو) 1- (کسے تھان دی) سیما، حد، انت 2- اوہ رقم جیہدی

مولوی نوں بالاساں نوں قرآن شریف دی پڑھائی مکمل کروان مگروں

دتی جاندی اے

مچاؤنی: (صفت) پوری کرن والا

مچاؤیس: (مو، صفت) مچ کے کیتی ہوئی

مچاہ: (عدد) پچاہ، 50

مچاہا: (نم) سارے ہی

پچاہواں: (عدد، صفت) پچاہواں، پچاہ دی گنتی پوری کرن والا

پچاہویس: (عدد) پچاہواں دی تانیث

مچاؤن: (نذ) پوری کرن والا

مچاؤن: (مو، صفت) 1- پوری کیتی ہوئی 2- پہنچائی ہوئی 3- مچاؤن دا

کم تے اوہدی مزدوری

مچاؤنی: (صفت) 1- مکمل کیتی ہوئی 2- اپڑائی ہوئی 3- پوجا 4- پوجا

کراؤن دی اجرت 5- ارادہ، مرضی

مچکت: (لہند، مو) 1- پہنچ، مچ 2- اہلیت، حیثیت، قابلیت

مچکا: (نذ، صفت) 1- رجیا ہویا، امیر، کھاندا پیندا 2- (نذ) توفیق

موجب دیوں لئی کوئی شے 3- وار کھاندا، حیثیت مطابق

مچکا: (نذ) 1- معاہدہ، قرار داد 2- آرزو، تمنا، خواہش 3- اہلیت،

صلاحیت

مچکاہیلی: (نذ) 1- گچھ کر کے دکھاؤن والا مچن 2- رجیا مچیا یا

مچکا پون، (معا) دارا کھاؤن، وار کھاندا ر ہون

مچکر: (صفت) 1- مونٹا 2- ٹکڑا، مچھ، مضبوط

مچکڑو: (صفت) مچ کرن والا، بہانہ باز، فریبی

مچکڑو: (صفت) 1- مچھیا ہویا، مچیا ہویا 2- پورا، مکمل

مچکڑی: (مو) 1- مچھی ہوئی 2- اُجڑی، تباہ حال

مچکل: (نذ) 1- انگریزی لفظ 'Puzzle' توں وگاڑ کے بنایا ہویا

2- کھیل خراب، شرمندہ، زلیا ہویا 3- مچ پاون والا، بہانے کرن

والا 4- سُٹھاؤن والا

مچکلاں: (مصدر) 1- بدحواس ہون، گھبرا جان 2- بدحواس کرن

3- ناراض ہون 4- ناراض کرن 5- شعلہ زن ہون

مچکلاؤن: (مصدر) دیکھو: مچکلاں

مچکلن: (مصدر) 1- بلن، مڑ کے سواہ ہون 2- (صفت) بلیا ہویا،

سڑیا ہویا (کسے شے دا)

مچکلے: (صفت) 'مچکلن' دا صیغہ ماضی مطلق، مڑ کے سواہ ہو گئے

مچکلن: (مصدر) 1- مڑن، اگ لگن، مڑ کے سواہ ہون 2- ناراض

ہون، غصے ہون 3- بخار نال جھٹ گرم ہون 4- گھبرا جاؤن

بُج کے لکن، (حما) تھ کے کے کم نوں لکن

بُج کے ماڑا، (ند) 1- بہت ای بھیزا 2- پوتی، نکھٹ

بُج کے ماڑا ہون، (حما) بہت لسا ماڑا ہون، نکمنا ہون

بُج کے مشہور ہو جاون، (حما) دیکھو: بُج کے مشہور ہون

بُج کے مشہور ہون، (حما) بہت زیادہ شہرت ہون

بُج دُجن، (حما) دیکھو: بُج پون

رُوح بُج کے، (نم) 1- چنگی طرحاں، رنج کے 2- حدوں ددھ،

بہت زیادہ

بُج بُج: (صوت) بُج بُج، گارے دج چلن دی آواز، چپ چپ

بُج بُج ہون، (حما) گارے چکڑو دج ٹرن نال آواز پیدا ہون

بُج: (صفت) آباد، بھریا ہوا

بُج پیا: (ند) 1- پوجن داسمان، چڑھاوا 2- جھڑا

بُج ر: (ند) 1- بُج ر 2- پولا

بُج ر: (ند) پوجا کرن والا

بُج رن: (مو) 1- پوجا کرن والی 2- بُج ر دی بیوی 3- اوہ عورت

جو مندر دج دیوتا دی پوجا کرن لئی مقرر ہووے، دیو داسی

بُج ر: (ند، صفت) 1- پوجا کرن والا 2- اوہ بندہ جو مندر دج دیوتا

دی پوجا کرن لئی مقرر ہووے 3- دیوتا وغیرہ دی بھگتی کرن والا،

عبادت گزار

بُج ر بن، (حما) 1- بے خبری دج مبتلا ہونا 2- کے دی محبت

دج دُب جانا

بُج س: (عدد، صفت) بچاسی، 85

بُج کا: (ند) بچا کا

بُج کالا: (ند) 1- اہلیت، صلاحیت، طاقت، قوت، زور 2- دیکھ بھال

3- رضا مندی 4- تانگہ، سدھر

بُج لا پون، (حما) 1- قیمت یاں معیار پسند ہونا 2- قبول ہونا

بُج لا کرن، (حما) 1- مرضی کرن 2- تانگہ کرن

بُج لا کھاون، (حما) حیثیت دے مطابق ہونا، قبول ہونا

بُج لکن: (مصدر) بالن، ساڑن

بُج لنا: (نعم) ساڑنا

بُج لیاں: (ند) ساڑیاں، بالیاں

بُج مالا بچامہ: (ند) دو پونچیاں والا تیز پاؤن والہ بس تہی، پوڑی دار

اریب بچامہ، (ند) دیکھو: پوڑی دار بچامہ

بھیرا بچامہ، (ند) تنگ پونچیاں والا بچامہ

پینٹ کاٹ بچامہ، (ند) پتلون ورگا اوہ بچامہ جس دے آسن

دج میانی نہیں ہوندی

تنگ بچامہ، (ند) بند پونچیاں والا بچامہ

چوڑی دار بچامہ، (ند) اوہ بچامہ جو کپڑے نوں اریب کر کے

سیٹا جاندا ہے، اریب بچامہ

گھٹواں بچامہ، (پو) چوڑی دار بچامہ، تنگ بچامہ

بُج م: (مو) چھوٹے بچیاں دا بچامہ، چھوٹا بچامہ

بُج م: (مصدر) 1- پورا کرن 2- پہنچاؤن 3- پوجا کرن

بُج م: (نعم) 1- پہنچاؤن 2- پوجا کرنا

بُج مڈ: (صفت) 1- پورا کرن 2- پہنچاؤن والا

جیب، (فا، مو) 'پازیب' دا وگڑیا رُوپ، تیویاں دے پیراں دا
چاندی دا اک گہنا جس نال چھوٹے چھوٹے گھنگھرو لگے
ہوندے نیں

جُکینا: (فل) پوجیا جانا

جُکیندڑ: (صفت) چُج والا، حیثیت والا، حمایت والا، پہنچدا

چجیں: (فم) چُج پاپا کے، آنے بہانے

پ ..... چ

چُج: (ہ، مو) 1- طرف داری، جانب داری، حمایت، رعایت 2- تعصب،

ضد 3- کوشش 4- چُج دا مخفف، چار جمع اک، مرکب دے طور تے

استعمال ہوندا اے جیویں چُج دھات، چُج درہ وغیرہ 5- (سابقہ)

شہداں دے اگے لگ کے چُج دے معنی دیندا ہے جیویں: پچرنگا،

چُج کول

چُج چُج، (صوت) 1- پکڑا وچ چلن دی آواز، گارے وچ چلن نال

پیدا ہوئی آواز، چپ چپ، پل پل 2- بلی ٹوں نکادون دی آواز

چُج چُج کرنا، (حما) کسے حرکت تے شرمندگی محسوس کر کے فضول

تے بے معنیاں لگناں کرنا، ہتھیلیاں مارنا

چُج چُج ونا، (فل) دیکھو: چُج چُج کرنا

چُج رنگ، (صفت) دیکھو: چُج رنگا

چُج رنگا، (صفت) پنجاں رنگاں والا، پیٹے رنگاں والا

چُج رنگا اچار، (ند) کئی قسم دارلیا ملیا اچار

چُج مار، (صفت) 1- پنجاں ٹوں مارن والا 2- سورا

چُج مہلا، (ند) چُج منزل مکان

چُج میل، (صفت) رلیاں ملیاں چُج چیزاں

چُج: (مو) 1- کھاندے ویلے مونہہ وچوں نکلن والی آواز، پُپ چاپ

2- گھاٹ، خسارہ 3- اندر دی سوز 4- (فعر) "چکن" مصدر دا امر،

ہضم ہو

چُج چُج مرن، (حما) مُرے حال ہو کے مرن

چُج چُج مرن، (حما) دیکھو: چُج چُج مرن

چُج چُج نکلن، (حما) کھاندیاں ہویاں مونہہ وچوں چپ چپ دی

آواز نکلن

چُج چُج ہون، (حما) دیکھو: چُج چُج نکلن

چُج جاوَن، (حما) ہضم ہو جاوَن

چُج وُجَن، (حما) دیکھو: چُج جاوَن

ان چُج، (مو) بدبُضی

ان چُج دست، (ند) بدبُضی دا جلاب

چُج: (ند) انگریزی لفظ "Patch" دا وگاڑ، موٹر وغیرہ دے ٹائر ٹیوب

نوں گرم کر کے لایا پتھر، جوڑ، ٹونا

چُج: (ند) 1- خوشامد کرنا 2- ڈنگراں نوں نکادون دی آواز 3- کوڑھ،

جذام 4- دو تولہ بھرتول

چُج چُج، (فم) 1- خوشامد، تعریف، خواہ مخواہ تعریف کرنا، اپنے کم لئی

کسے دے اگے کچھ پھرنا، دکھاوے دا پیار یاں ہمدردی، چالپوسی

2- ڈنگراں نوں سدن دی آواز

چُج چُج کرنا، (حما) خوشامد کرنا، پیچے نوں بہت لاڈ کرنا، چالپوسی کرنا

مٹول کرن والی	ہجین: (مصدر) 1- آون، اپڑن، آہجین، آجالون 2- قبول ہون، وارا کھاون، راس آون، سکھاون 3- ختم ہون، برباد ہون
ہجکڑا: (صفت) پاپی، مکینہ، ذلیل	4- گھٹی ہوئی چیز دا حاصل ہون، پورا ہون 5- مقابلے وچ
ہجکڑی: (مو) دیکھو: ہجکڑا	آون 6- ہضم ہون، رچن 7- کسے فصل دا کامیاب ہون 8- نیک
ہجکوکا: (نذ، صفت) پنچواں حصہ	نام ہون
ہجکونا: (فہم) مضبوطی نال پھڑنا، دگی: 'سینہ ہجوتی بکری مردی ہوئی کھو	ہجکنا: (فل) دیکھو: ہجکین
کھوہسی	ہجکنا: (صفت) 1- ہجین والا 2- ہجاری
ہجکوں: (مو) حیثیت، پہنچ، رسائی	ہجکینک: (صفت) 1- اثر رسوخ والا 2- ہمت حوصلے والا
ہجکھتر: (عدد، صفت) ستر جمع چ، پنج اے ستر، 75	ہجکو: (صفت) بہانہ خور، جج کرن والا
ہجکھتر وال: (صفت) ہجکھتر وال، 75 وال	ہجکو: (صفت) 1- اپڑن والا، اپڑن دے قریب 2- مکمل، تکمیل دے
ہجکھتری: (مو) گھبراہٹ، بھرتی، بھوتری، دگی: تینوں اودوں دی	مرطے طے کرن والا 3- صاحب حیثیت
گلی ہجکھتری اے واسے وجہ دا جدوں کھڑاک آیا (شرف)	ہجکوانج: (نذ) دیکھو: پٹواڑ، دگی: 'نسن سن دونی ہوندی جائے، بند
ہجکھکا: (نذ) پتا، واقفیت	ترٹے ہجکوانج ترائے
ہجکی: (صفت) جج کرن والا، بہانہ خور	ہجکوان: (مصدر) 1- پو جا کروان، پرستش کروان 2- اپڑاون داکم
ہجکے: (فہم) جج نال، بہانے نال	کروان
ہجکے پاون، (معا) ہجکواں بہانیاں وچ رکھن، بھلیکھے وچ رکھن،	ہجکواں: (صفت) 1- ہجکواں دی گنتی پوری کرن والا 2- ہجیا ہویا
انھیرے وچ رکھن	ہجکوال: (نذ، صفت) 1- ہجیا ہویا، رچیا ہویا، بھرواں 2- اپڑیا ہویا،
ہجکے: (مو) دھیان، خیال	ہجکواں ہویا
ہجکے نہ دھرنا، (معا) کوئی دھیان نہ دینا، خیال نہ کرنا	ہجکواون: (مصدر) 1- پو جا کروان 2- ختم کروان
ہجکے: (صفت) جج کرن والا، بہانہ خور	ہجکواون: (مصدر) 1- اپڑاون، ہجکواون 2- قبول کروان، وارا
ہجکیا: (صفت) 1- ہجکواں ہویا، رسیدہ 2- کھاندا پیندا، امیر 3- سرسبز، آباد	کھاون
ہجکیان: (مصدر) دیکھو: ہجکوان	ہجکوتی: (صفت) 1- پکی، مگروں، پچھے 2- بہانہ خور، جج کرن والی، نال
ہجکیانگلا: (مصدر) ہتھیاں دیاں انگلاں داک زبور، ہجکوانگلا	

پچارو: (نذ) 1- گومائی لئی آؤن والا 2- گل نوں اگے تورن والا
3- پچار کرن والا 4- تنقید نگار، وگّی: دھیدو کارن پچارو
آئے (دسو)

پچارو: (نذ) پچاریاں گومائی لئی آؤن والا
پچاڑ: (مو) بیماری توں اٹھن گروں کمزوری دی حالت وچ کیتی کھچل
پچاڑا: (نذ) تھاں صاف کرن والا پوچا
پچاڑکی: (مو) 1- بگل مارن دا اک خاص ڈھنگ 2- گل دا گہنا
3- گھول دا اک داء 4- دیاہ دی اک رسم جیہدے وچ سالیان
لاڑھے دے پیراں وچ کپڑا بندھیاں نیں
پچاڑکی مارن، (حما) صرف اک موڈھے دے اتوں دی ول کے
بگل مارن

پچاس: (صفت) دیکھو: پنجاہ، وگّی: سرور پنکھی ہیکڑو پھائی وال پچاس
(بابا فرید)

پچاسا: (نذ) پنجاہ توں اے، وزیراں دی کاہینہ
پچاسی: (عدد) پنچاسی، 85

پچاسیا: (عدد، صفت) دیکھو: پچاسیواں
پچاسیواں: (صفت) پچاسی دی گنتی پوری کرن والا
پچاسیویں: (مو) پچاسواں دی تائنت

پچاکا: (نذ) روٹی وغیرہ کھان سے مونہہ وچوں پچک پچک دی پیدا
ہوئی آواز، مچاکا

پچاکن: (مصدر) چٹارے لے لے کے کھانا کھان
پچاکے: (حما) دیکھو: پچاکا جیہدے ایہہ جمع اے

پچا کے مارنا، (حما) کسے چیز نوں سواو لے لے کھانا

پچالے: (نذ) ساڑے، بالے، جلائے

پچان: (مصدر) دیکھو: پچھان

پچان: (مصدر) 1- ہضم کرن، کھاہدا ہویا کھانا ہضم کرن 2- ہڑپ کر
جان، مال ہضم کرنا

پچانا: (فعم) ہضم کرنا، غبن کرنا

پچانا: (فعم) پہنچانا، اپڑانا

پچاندڑ: (صفت) 1- پچاؤن والا 2- قاصد، ہرکارہ، چٹھی رساں

پچانگ: (نذ) جنوراں دے باڑے دا عارضی جیہاؤ ہا

پچانگلا: (نذ) جتھ دیاں انگلاں دا اک گہنا

پچانوال: (عدد، صفت) پچانوے دی گنتی پوری کرن والا، 95 واں

پچانوے: (عدد، صفت) نوے اتے پنج، 95

پچانوے دا گھانا ہوون، (حما) نرا گھانا ہی گھانا ہوون، بہت

زیادہ خسارہ ہوون

پچانویں: (عدد، صفت) دیکھو: پچانوے

پچاوا: (نذ) کھینڈن سے اوہ مٹھی تھاں دتھے پیر رکھ کے اخروٹ،

بانے وغیرہ گھستی وچ بندے نیں

پچاواں: (صفت) ہضم کرن دے قابل

پچاواں: (مصدر) 1- ہضم کرن 2- خورد برد کرن، غبن کرن، کسے دا مال

مارلون، امانت وچ خیانت کرنا، دھوکھا دیون، مال دھرون 3- گل

دی اگے کنٹو نہ کڈھنا

پچاواں: (مصدر) گھلن، توڑ چڑھاون، اپڑاون، پہنچانا، بھجواؤنا

بات، وگئی: مَن نی دھیے پئے سن، قصبے سارے جگ پچارا (دمو)
 پچار سنانا، (حما) اعلان کرنا
 پچار: (مذ) بخار وچ اضافہ ہوون تے زیادہ مَن پھرن تال دوبارہ
 بخار دا ہو جانا

پُچارا: (ند) کتو کئی گُلاں، رولا، چرچا، گھسُر مُسر
 پُچارا: (ند) کندھ تے کیتا گیا مٹی دا پتلا یس پانی نال بھی کپڑے
 دی ناکی جس نال پریس کرن توں پہلاں دھوبی کپڑے نوں گُلا
 کردا اے

ٲڇا را پھیرنا، (حما) ویکھو: ٲڇا را دینا
ٲڇا را دینا، (حما) 1- ٲوچا دینا، کنده لپنا 2- دھوھا دینا
ٲڇا را دیون، (حما) 1- رنگ و روغن کرن 2- دھوھا دین، فریب
کرن، خوشامد کرن

ہُچارے وچ آونا، (مخا) دیکھو: پچاونا
پچارال: (ند) دیکھو: ہُچارا

پچا رکی: (مو) 1- چادر نوں کجی ارک دے بیٹھوں اتے سچے موڈھے
دے اپرں لیا کے بھنن دا ڈھنک 2- پچا رکی ناں دا گہنا، چاندی دا
اک گہنا، دو زنجیریاں والا چاندی دا اک گہنا ایس دیاں دوویں
زنجیریاں چھاتی اتے پٹھ اتے جتھے کراس کردیاں نیں اوہتے
ابھرویں اکرائی والا گول نکا جیہا ہوندا ہے

پچکارن: (مصدر) لکارن، ونگارن

پچارنا: (نغم) ہچھ گچھ کرنا، لکارنا، وزگارنا

پچا رانا: (غم) گلے کپڑے نال کندھ وغیرہ تے پوچھا دینا

تُحِبُّ نَحْنًا، (صفت) 1- تُحِبُّ كَرْدَا هُویَا 2- تُحِبُّ كَرْنِ وَالَا

تج پچاون، (مخا) راز پی جانا، حرام دامال، ہضم کرنا

سچ پوون، (مخا) کامیاب ہونا

سُج و نَجْن، (مخا) تہ تیک اُڑنا، برابر ہونا

پچا: (ن) 1- ہاضمہ 2- (فعل) 'پچاؤں' مصدر توں فعل امر، پچا، ہضم کر
پچا پیٹھن، (حما) ہضم کر جاؤں، غصب کر جاؤں، کسے دا مال
غائب کر جاؤں

پچھا جاؤن، (مخا) 1۔ ہضم کر جاؤن، خورد کرد لوں 2۔ سبھ جاؤن
پچھا دھ: (مو) 1۔ پاکستانی پنجاب دا مغربی علاقہ، لہندا 2۔ کوہ سلیمان
دے دامن دا مشرق وں لہندا علاقہ جیہڑا ڈیرہ غازی خاں دے
مغرب وں اے 3۔ راوی، ستلج تے سندھ دریا دے کنڈھے دا علاقہ
پچھا دھا: (نڈ، مفت) 1۔ پچھا دے علاقے دے رہن والا، پچھا دھا
وسنیک 2۔ پچھا دے علاقے دی اک ذات جو راجپوت ذات
وچوں نکلی دی ہے 3۔ ٹھگ 4۔ اجڈ، گنوار 5۔ اک خانہ بدوش قوم

پچا دھر: (نذ، صفت) ویکھو: پچا دھا

پچا دھن: (مو، صفت) 1- پچا دھ دے علاقے دی عورت، اہندے

پاسے دی زنانی 2- چپادھ دے علاقے دی بولی

پچا دھنی: (مو، صفت) دیکھو: پچا دھا

پچا دھمی: (صفت) پچا دھ نال متعلق، پچھمی، مغربی

پچپار: (ج، مو) 1۔ معنی دی رسم جیہڑی شادی توں پہلے ہوندی اے

2- ویاہ شادی دی پیشکش 3- نکتہ چینی 4- گلہ شکوہ 5- شرم

7- بہت زیادہ 8- 'پرچار' دی تخفیف، تبلیغ 9- نقد 10- گ

چند روز قبل، بیج 9- نقید 10- چرچا، گل

کرن، تکلیف دیون

چکرا: (ند) 1- گڈے دے پیسے دیاں پٹھیاں نوں جوڑن لئی لدا

لکڑی دا گوجھا 2- کچور

چکریاں: (مو) 'چکر' دی جمع، زیور، گہنے نوں ڈگن توں بچاون لئی پوری احتیاط نال یکیاں کرنا تے چکر کوئی نوں تیلی دے تھلے پانا

چکچک: (مو) چککن دی حالت یاں عمل، بھس جاوَن دی حالت، چب

چکچک جاوَن، (مخا) 1- برتن بھانڈے وچ کچی آ جاوَن 2- ٹوپا پے

جاوَن، دب پے جاوَن 3- دب جاوَن 4- ڈر جاوَن 5- تھلے لگ

جاوَن

چکچک نکل جاوَن، (مخا) دیکھو: چکچک نکلن

چکچک نکلن، (مخا) 1- ہوا سرن 2- کچور نکلن، بھس جاوَن

3- ہر جاوَن

چکچکا: (ند) 1- آلا تالا، نال منول، حیلہ بازی 2- ہاسا خول، ٹھٹھا مذاق

چکچکار: (ند) کسے لیس دار شے دے ملن تے الگ ہودن دی آواز،

'چکچکاری' دا کتبہ

چکچکار: (ند) لاڈ پیار، چمکار

چکچکارا: (ند) 1- ویاہ شادی سے کھیڈیاں جان والیاں کچھ کھیڈاں دا

نال 2- اگ

چکچکارا: (ند) چکچکارن دا عمل، مونہہ نال مچ مچ دی آواز کدھنا تے

پیار نال ہتھ پھیرن دا کم

چکچکارن: (مصدر) بال اتے جانور نوں سدن لئی مچ مچ کرنا، لاڈ

پیار کرنا

چکچکارنا: (فعل) دیکھو: چکچکارن

چکچکاری: (مو) 1- اوہ آلہ جہدے وچ کسے رقیق شے نوں اندر کھچ

کے غیر زور نال دبا دبا کے باہر سُٹیا جاندا اے، ٹیکا لاوَن دی سرنج

2- اوہ آلہ جہدے نال کسے شے وچ ہوا بھری جاندی اے،

وگنی: میت چیت چکچکاری ماروں، پریت گلال اڈاؤں (خوابہ فرید)

چکچکاری چلاوَن، (مخا) چکچکاری وچ بھریا رنگ وغیرہ سُٹنا

چکچکاری چھٹنا، (مخا) چکچکاری وچ دوائی وغیرہ نوں دھونا

چکچکاری چھڈنا، (مخا) دیکھو: چکچکاری مارنا

چکچکاری دینا، (مخا) ایتنا کرنا، حقہ کرنا، جلاب دینا

چکچکاری کرنا، (مخا) چکچکاری وچ دوائی وغیرہ نوں دھونا، مقعد راہیں

چکچکاری نال پانی چاڑھ کے معدہ صاف کرنا، ایتنا کرنا

چکچکاری مارنا، (مخا) رنگ وغیرہ نال بھر کے چکچکاری چھڈنا

چکچکاری: (مو) دیکھو: چکچکارا

چکچکال: (مصدر) چکچکان، سکیزن، دھنس

چکچکان: (مصدر) سکیزن، دبن

چکچکاون: (مصدر) 1- مچ مچ دی آواز کدھن 2- بھس جاوَن

چکچکاون: (مصدر) 1- بھسین، دبن 2- دھسان

چکچکونا: (فعل) 1- چکچکونا، سنگھوڑنا 2- دینا

چکچکوی: (مو) مچ لڑیاں دا ہار

چکچکن: (مصدر) 1- چکچک وچ ٹرن ویلے پیراں وچوں آواز نکلن

2- روٹی کھاندیاں ہویاں مونہہ وچوں چپ چپ دی آواز پیدا

ہودن

پچاونا: (نعم) پچاونا، پچاونا

پچاونی: (مو) 1- قوت ہاضمہ 2- برداشت دی قوت 3- معدہ، اجہڑی

پچاوی: (ند) 1- پچا دینا، پچا دینا 2- ہضم کرنا، غصب کرنا

3- سہارنا، برداشت کرنا 4- اک تھاں توں دوجی تھاں شے

لے جادنا

پچاؤ: (صفت) چیزیاں روگ دے کارن سکلیا ہویا، وگی: جھولی پا انگار محمد

دکھ سہدا

پچاؤ: (ند) کسے بھیت نوں لکار کھن دی حالت، وگی: جھولی پا انگار محمد

کوئی پچانہ سکے (میاں محمد بخش)

پچاؤ: (ند، صفت) پچاؤن والا، ہضم کرن والا

پچاونا: (نعم) ہضم کرنا، پچالینا

پچاؤنی: (مو) 1- معدہ جس وچ کھانا ہضم ہوندا اے 2- پچاؤن دا

عمل یاں ڈھنگ

پچائی: (مو) 1- پوچن دا کم یاں مزدوری 2- پچاؤن دا صیغہ ماضی

مطلق، پچائی، اپڑائی

پچائیت: (مو) دیکھو: پچائیت

پچائیتی: (ند، صفت) دیکھو: پچائیتی

پچچا: (ند، صفت) دیکھو: پچچا

پچچاٹ: (ند) پچچا ہون دی حالت

پچچسا: (ند، صفت) پلہلا، پھسھسا

پچکت: (مو) پچاؤن دی ہمت

پچتالی: (صفت) پتالی، 45

پچتوان: (مصدر) پچتوان، افسوس کرن

پچتاوا: (ند) دیکھو: پچتاوا

پچتاوڑا: (ند) دیکھو: پچتاوڑا

پچتاون: (مصدر) پچتاون، افسوس کرن

پچتر: (صفت) پچتر، 75

پچکن: (مصدر) پچکن، سکر جان، دب جان

پچدھ: (صفت) ادھا پچدھا بمعنی تقریباً نصف

پچر: (ند) مچھی دا نچا پچ، پونگ

پچر: (مو) 1- لکڑی دی بنائی پھلتر یاں پھل بیہڑی درز وچ

ٹھوکے نیں، میخ، گئی، گجھا، دھاس 2- ہڈی دی ٹکڑی، کچر 3- ات

پتھر دا ٹوٹا 4- روک، مزاحمت 5- جتنی، بوٹ، پپل وغیرہ دیاں

دوہاں تھواں وچکار دتا چڑے دا ٹوٹا 6- دوشبداں دے جوزن لئی

وچکار لائی جھوٹی جیہی لکیر، ہائفن (Hyphen)

پچر اڑاونا، (محا) کسے کم وچ روک پاؤنا

پچر پون، (محا) اچانک مصیبت پین

پچر ٹھکن، (محا) نقصان ہون، صدمہ پہنچن، تکلیف ہون

پچر ٹھوکن، (محا) نقصان کرن، تکلیف دین، صدمہ پہنچوان، روک

ٹوک کرن، کم دگاڑن

پچر لاون، (محا) 1- درز نوں پچر نال پڑ کرن 2- رخنہ اندازی

کرن، کسے نوں اودھی تھاں توں اکھیرن

پچر لگن، (محا) رخنہ اندازی ہون، شرارت دا نشانہ بناون

پچر مارن، (محا) 1- دشمنی کرن 2- اکساون، غصہ دواون 3- تنگ

پُکڑ پُکڑ (فم) دیکھو: پُکڑ پُکڑ

پُچوں پُچوں کروں، اُن تلی تے نہ دھروں، (اکھا) جدوں
کوئی آدمی گُلاں نال ہی گھر پورا کرے تے پئے کجھ نہ پاوے
اودوں کہندے نیں

چکڑہرا: (نڈ، صفت) 1- پنج واری کیتا جاون والا 2- پنجاں تھواں والا

پچو ہرواں: (صفت) پنج گنا، پنج واری کہتا جان والا

پچوہرویں: (مو) پچوہرواں دی تانیث

پچو ہری: (مو) ویکھو: پچو ہرا

”پچھتری: (مو) دیکھو: پچھتری، وگی: تینوں اودوں لگی پچھتری اے،
 واسے وجن داجوں کھراک آیا“ (شرف)

پچھ: (پو، مذ) 1- پچھنا، کٹ دانشان، زخم، ٹک لانا، جامہ (گندہ خون کڈھنا، یونانی طریقہ، سنت نبوی) 2- گندہ خون کڈھن لئی اُسترے نال لایا جھوٹا جیہا چیر، ٹک 3- سروسو یاں گنے دے آگاں نال لگن والے ٹک 4- مُر بہ پاؤن لئی مٹھلاں نوں پچھن دی حالت
پچھ کرنا، (مخا) نشتر لاونا، مسند کھولنا

کچھ لانا، (حما) نشتر نال جلد نوں اک دو یاں بہنیاں تھواں تے
تھوڑا تھوڑا نیک لانا

چکھ لاون، (مخا) 1- صدمہ دینا 2- بہت زنجی کرن، ٹک لاون،
تکلف دیون

پچھ لڑکا ون، (محا) شان گنوانا

بچہ: (مو) 1- وڈی بچھی، ٹو کری 2- پاسا، کچہ، دھڑا 3- حمایت،
طرفداری 4- کھنہ، بر، دنگی: 'اور کچھ سے جو گمل کرے، سو بچھی

کہائے 5۔ شام، سنجھ پچھوں ویلا، چیر، جراحی

پچھ کرن، (محا) حمایت کرن، کچھ کرن

پتہ: (مو) 1-چولاں دا پانی، رنجھے ہوئے چولاں وچوں کڈھیا پانی

2۔ پچھے 3۔ حسب نسب، خاندانی پچھوڑ

کچھ پنیدیاں پنیدیاں چول وی آ ای جاندا اے، (اکھا)

فصول کم کردیاں کردیاں کدی کوئی فائدہ حاصل ہوا ہی جاندا اے

کچھ پیری، (صفت) دیکھو: کچھل پیری

کچھ رکھنا، (محا) نقصان پہنچاؤں لی یاں پھرن لی تاک وِج رہنا

کچھ سودی کھا وئجن، (مھا) سارا مال کھا جاون

کچھ گامی، (مذ، صفت) کچھے نوں جان والا

بچھرتی مارتا، (مخا) دولتی مارتا، کھوتے گھوڑے تے اونٹ دا بچھل
دو نوں تیاں حک کے مارتا

کچھ لگ، (نذ، صفت) 1- کچھے لگن والا، کچھے ٹرن والا، مقلد،

پیر و کار 2- میاں پاں بیوی دی پہلے شوہریاں بیوی دی اولاد، مطلقہ

یاں بیوہ زنانی دے پہلے خاوند دے بچے

کچھ لگ ہوون، (محا) 1- دوجیاں دی رائے منایاں اوہناں پنچھے

لگنا 2۔ اپنی کوئی رائے نہ رکھنا

پچھ لگو، (صفت) دیکھو: پچھلگو

کچھ وی ہزار نصیحت جانی، (اکھا) جدوں اوکھے ویلے کوئی

کچھ: (مو) 1۔ کھوج، رُٹال 2۔ آدر بھاء، عزت احترام 3۔ کچھنا،

سوال کرنا، سوال جواب، کچھ گفتیش 4۔ منگ کرنا 5۔ مشورہ لینا

چکن: (مصدر) 1- کسے شے دا اندر ٹوں پٹھن 2- دسٹن، دسٹن

3- لستا ہو جاوَن

چکنا: (فل) 1- پنے جانا، دب جانا، سگونا 2- چلڑ وچ ٹرن کارن چ

چ دی آواز پیدا ہونا، پھلے ہوئے یاں اُتے نوں اُٹھے ہوئے تل

داد بنا

چکواں: (مفت) چکيا ہویا

چکواں اول: (مصدر) 1- آواز پیدا کرواؤن 2- چب پواؤن، پھیلاؤن

چکئی: (مو) دیکھو: چکنا، چیدی ایہہ جمع اے

چکے: (نڈ) گرفتار، چس جانا، اختیار وچ ہونا، کسے دے قابو آنا

چکے ڈیون، (حما) طرف داری کرنا، کسے دا پردہ رکھنا

چکے وچ رکھن، (حما) داؤ وچ رکھنا، اعتماد دے دھوکے وچ رکھنا

چکیاں ڈیون: (حما) طرف داری کرنا، حمایت کرنا

چککین: (مصدر) دیکھو: چکون

چککین: (مصدر) دیکھو: چکون

چککون: (مصدر) 1- چکواں وچوں ٹرن ویلے پیراں دی آواز نکلن

2- روٹی وغیرہ کھانڈیاں مونہہ وچوں آواز پیدا ہون

چککون: (مصدر) پھسوں، چب پے جاوَن

چکگ: (نڈ) دیکھو: چکگھ

چکگھ: (نڈ) 1- واقفیت 2- دوستی 3- مشہوری 4- واقفیت اتے دوستی دا

دارہ 5- بھیڑ بھڑکا

چکگی: (مو) چکی ہون دا عمل، شرمندگی، وگی: ایس نالوں اوس سوہنے

تائیں چکگی دے وچ پاساں

چکلا: (لہند، مفت) دیکھو: چکلا

چکلان: (مصدر) 1- کھسکا دین، نسا دین 2- بہلان 3- دم دین

چکلگ: (مفت) دیکھو: چکلگ

چکلو نا: (ہ، نڈ) 1- ٹون، نمک 2- اک مراب دی قسم جیہڑا ٹون نال

بن دا اے

چکلی: (لہند، مو) دیکھو: چکلی

چکلی: (نڈ) کونے کھدرے

چکم: (مو) پچھم، مغرب

چکمار: (نڈ، مفت) 1- بہادر، دلیر، رچن 2- پنجاں ٹون مارن والا

چکمیں: (مفت) چکویں

چکن: (مصدر) 1- ہضم ہون، رچن 2- سٹھاؤن، راس آؤن

چکنا: (فل) 1- رچنا، پکنا، ابلنا 2- ناش ہونا 3- غصے وچ کڑھنا، لڑنا

4- ہضم ہونا 5- کھنا، سادنا 6- حرام دامال ہرپ جانا

چکنڈ: (مو) 1- ڈھڈ، پیٹ، توند 2- ڈنگری کنڈ

چکنڈل: (مفت) موٹا، ڈھڈل، فرہ

چکواں: (مصدر) 1- پھنچواؤن، اپڑاؤن 2- توڑ چڑھاؤن

چکواں: (مصدر) ہضم کراؤن، رچواؤن

چکورت: (مو) دیکھو: چکورتا

چکونا: (فہم) پچاؤنا، ہضم کرنا

چکونجا: (مفت) پنجاہ تے پنج 55

چکونجاواں: (مفت) چکونجا دی گنتی پوری کرن والا

چکونی: (مو) معدہ جس وچ کھانا ہضم ہوندا ہے، ڈھڈ

لگے رہن دی حالت 4۔ اصلی وطن، پچھلا چنڈ، وگی: 'اٹکا نیڑے
آیا، پچھا رہیا دوز' (فرید)

پچھا باہر آنا، (مخا) دق ہونا، تنگ ہونا

پچھا بھارا ہونا، (مخا) 1۔ بہت سارے حمایتی ہونا، قریبی رشتے
داراں دا اثر رسوخ والے ہونا 2۔ امیر ہونا

پچھا بھاری ہوون، (مخا) 1۔ نگڑے خاندان دا ہوون 2۔ انجام
بھیرا ہوون

پچھا بھلاونا، (مخا) وڈے وڈیریاں دی اصلی حالت بھل جانا

پچھا بھیرا ہوون، (مخا) 1۔ پیکا گھر چنگا نہ ہوون 2۔ خاندان
بدنام ہوون 3۔ ذات دا گھٹیا ہوون

پچھا پھر، (نم) پچھلا پھر، شام دا ویلا، غروب آفتاب دے
نیڑے

پچھا تکرانا، (مخا) دھوکھا دینا، وگی: 'بھیروی پچھا تگوندی ہے آدی
دا، ویلے انت دے اوس نوں ہارانی'

پچھا جھٹن، (مخا) نجات ملن، خلاصی ہوون

پچھا جھٹنا، (مخا) خلاصی ہونا

پچھا چھڈاونا، (مخا) کھینڈا چھڈاونا، گلوں لاہنا

پچھا چھڈنا، (مخا) 1۔ کسے نوں تنگ کرنوں ہٹ جانا 2۔ پرواہ نہ
کرنا، من ہٹا لینا

پچھا چھڑاون، (مخا) آزادی حاصل کرن، جان بچاؤن

پچھا دبن، (مخا) پچھا کرن، تعاقب کرن

پچھا دے جاؤن، (مخا) دیکھو: پچھا دیون

پچھا دینا، (مخا) بے وفائی کرنا، دھوکھا دینا، وگی: 'پچھا انت نوں
تدھ جے دیوناسی، یاری کاس نوں پھیر لگائیو' (محمد ہونا)

پچھا رات، (مخا) رات دا پچھلا پھر، پچھلی رات

پچھا سُنن، (مخا) دیکھو: پچھا سُننا

پچھا سُننا، (مخا) کسے دے پچھوں چنگیائی بیان کرنا

پچھا کڈھنا، (مخا) گنو جھ دے سون توں پہلاں تے پچھوں
اندر لا حصہ باہر نکلنا

پچھا کرن، (مخا) دیکھو: پچھا کرنا

پچھا کرنا، (مخا) 1۔ پچھے پچھے جانا، مگر لگنا 2۔ کسے نوں پھرن یاں
سُوہ وغیرہ کڈھن لئی کسے دے پچھے لگنا 3۔ پیروی کرنا

پچھا مارنا، (مخا) دیکھو: پچھا کڈھنا

پچھا نکلن، (مخا) 1۔ گاں جھ سون ویلے پہلاں آتھوں پچھوں
اندر لا حصہ باہر نکلن 2۔ ڈھیر زور لگن

پچھا نہ چھڈنا، (مخا) مگر پنے رہنا

پچھا وکھاونا، (مخا) دھوکھا دینا، وٹھ وکھاونا

اگا پچھا، (مخا) 1۔ سوچ وچار 2۔ کپڑے یاں پوشاک دا اگلا پچھلا
حصہ 3۔ اگانہ پچھا نہ ہون دا عمل، ٹھیک وقت سر نہ ٹکنا یاں ہون

دا عمل 4۔ نتیجہ، انت، اخیر 5۔ منکھ دے اگلے تے پچھلے پاسے
خاص انگ

اگا شیر دا پچھا گڈ دا، (اکھا) جدوں کوئی آدمی پہلاں تاں بڑا
جوش دکھاوے اتے پچھوں جھٹ ریک جاوے اوووں کہندے نیں

پچھا: (مخا) نشتر، چیر، پچھ، پچھڑا

6- اجازت منگنا 7- حساب منگنا، مواخذہ کرنا 8- خبر گیری، اودہ رقم جو

بیماروں دیکھن آئے متر دوا داروئی دے جانے ہن 9- (نعر)

بچہ بھال، (مو) بچہ گچھ، سوال کر

بچہ بھال، (مو) بچہ گچھ، بچہ پڑتال

بچہ پاند پکڑن، (حا) ٹوہ لانا

بچہ پرتیت، (مو) قدر، عزت باز پڑس، حالت دی دریافت

بچہ بھال، (مو) 1- بچہ بھائی 2- بچہ پرتیت

بچہ بھال کرن، (حا) بچہ پرتیت کرن، بچہ دس کرن

بچہ بھال کے، (نم) ایہروں اودھروں، بچہ دیاں بچہ اندیاں،

بچہ گچھ کر کے

بچہ بھال ہون، (حا) دیکھو: بچہ بھال تھیون

بچہ بھائی، (حا) دیکھو: بچہ بھال

بچہ بھال کرنا، (مو) بچہ پرتیت کرنا، بچہ گچھ، بچہ تفتیش کرنا

بچہ بھال، (مو) 1- بچہ گچھ، بچہ پڑتال 2- منگ

بچہ بھال تھیون، (حا) بچہ گچھ، بچہ ہون، باز پڑس ہون

بچہ بھال کرن، (حا) دیکھو: بچہ بھال کرن

بچہ بھال ہون، (مو) دیکھو: بچہ بھال تھیون

بچہ پرتیت، (مو) 1- آدر، بھاء، منکار 2- منگ

بچہ پرتیت آدر جانا (حا) 1- پیش نہ چلنی، مجبور ہونا، کوئی

چارانہ چلنا 2- پیش پینا، بچہ پڑس پے جانا

بچہ پرتیت کرن، (حا) دیکھو: بچہ بھال کرن

بچہ پرتیت ہون، (حا) دیکھو: بچہ بھال تھیون

بچہ پڑتال، (مو) بچہ گچھ، بچہ تاجہ

بچہ پوان، (حا) دیکھو: بچہ پوانا

بچہ پوانا، (حا) مستقبل دی گل بچہ

بچہ پھال کرنا، (حا) 1- بچہ گچھ کرنا 2- حال چال بچہ، دیکھ

بھال کرنا 3- خاطر داری، تواضع کرنا

بچہ دینا، (حا) 1- مستقبل دا حال جان لئی بچہ 2- کسے پیار دی

خبر سرت لین گیاں گچھ رقم دینا

بچہ رکھن، (حا) معلوم کر لیا ہون، بچہ جھڑن

بچہ کرنا، (حا) بچہ کرنا، بچہ پے جانا

بچہ کول چک پاون، (حا) بچہ تانا، افسوس کرنا

بچہ گچھ، (نم) بچہ پڑتال، جانکاری لین

بچہ گچھ کرن، (حا) دیکھو: بچہ بھال کرن

بچہ گچھ ہون، (مو) دیکھو: بچہ بھال تھیون

بچہ لولن، (حا) دریافت کر لولن، معلوم کر لولن

بچہ مارن، (حا) خوشامد کرنا

بچہ وتاون، (حا) دیکھو: بچہ مارن

بچہ ہونا، (حا) جواب منگیا جانا، وگنی: بادشاہاں نوں بچہ ہودے

گی مظلوماں دے حالوں (سیف)

بچہ ہون، (حا) جواب منگیا جاون، بچہ پرتیت ہون

بچہ کرنا، (حا) دعوت دینا، دعوت دے لئی بنا دینا

بچہ کرنا: (ند) اک قسم دا ساگ

بچہ: (ند) 1- پچھلا پاسا، پٹھ 2- بیتیا ہویا ساں 3- کسے دے بچے

اگاڑی پچھاڑی، (مو) 1- اگلا اتے پچھلا حصہ 2- گھوڑے دے اگلے پچھلے پیرنوں پاؤں والا رسا

پچھاکی: (مو) دیکھو: پچھاڑی

پچھاکی مارن، (مخا) دیکھو: پچھاڑی مارن

پچھاگا چھی: (مو) پچھ پر تیت، تفتیش

پچھال: (ند) پوچھ، ذم، وگی: پتلا پچھال مجھ داجیویں جیہی اے ناگ کالے دی (با- ڈھو)

پچھال: (صفت) 1- بھڑ، زخمی، گھائل 2- جیدے ٹیکالگا ہووے

پچھال: (فعر) 'پچھالنا' داصیضہ امر، پچھو

پچھالا: (ند، صفت) دیکھو: پچھال

پچھالنا: (متعدی السعدی) 1- پچھوانا، کے توں پچھوانا 2- کے دی کے شرارت یاں حرکت تے اوس دی پچھ کروانا

پچھالی: (لہند، مو) پچھاڑی

پچھالی ناوَر، (چھ، صفت) گھٹ اہمیت والا، غیر اہم

پچھان: (مو) 1- سیہان، واقعی، پچھان، شناخت 2- نظر 3- تمیز، فرق، وگی: انھے لوک اسمتر بھائی قدر پچھان نہ سکدے (میاں محمد بخش)

پچھان بھلی، (مخا) پچھان بھل جانی، شناخت نہ کر سکن

پچھان رکھن، (مخا) 1- یاد رکھن 2- فرق کر سکن

پچھان کراون، (مخا) تعارف کراون

پچھان کرن، (مخا) شناخت کرن

پچھان لون، (مخا) سیہان لون، واقفیت حاصل کر لون

جان پچھان، (نم) واقعی، شناخت

پچھان: (مصدر) پچھ دس کراون، معلوم کراون

پچھانت: (مو) پچھم، لہندا، مغرب

پچھاندڑ: (صفت) پچھان والا، لبھن والا

پچھانڑ: (ند، صفت) سیہان کرن والا

پچھانگرا: (ج، ند) 1- ٹوکرا 2- روٹیاں رکھن والی وڈی چھابی

پچھانگرا: (ند) دیکھو: پچھانگرا

پچھانن: (مصدر) سیہان، جانن، پرکھن

پچھاننا: (فعر) سیہاننا، جاننا، پرکھنا، شناخت کرنا، وگی: پھیں تن لگڑی سواں تن جانیں، غیر فرید نہ رمز پچھانے (خوابہ فرید)

پچھانٹو: (صفت) پچھان والا، جانن والا

جاٹو پچھانٹو، (صفت) جانن والا اتے پچھان والا، واقف

پچھانہ: (نم) 1- جٹھ دل، پچھے نوں، پچھلے پاسے، وگی: 'خونی دیر قہر دیاں لہراں واگ پچھانہ نہ موڑیں' (ہاشم) 2- کچھ دوری تے، کچھ وچھ تے، پچھلے پاسے، وگی: رکھیں لاج تلاج نہ ہویں اتھی پیر

پچھانہ نہ دھرتاں (ہاشم شاہ)

پچھانہ جھڈن، (مخا) 1- چکھے جھڈن 2- کے ٹوں کٹ جاون، اگے وڈھن 3- بھل جاون

پچھانہ کرن، (مخا) کے ٹوں اگوں چکھے کردیون

پچھانہ کچھو، (صفت) پڑانے وچاراں دا، پرانیاں لیہاں تے چلن والا

پچھانہ ہٹ وٹھن، (مخا) وکھ ہو جانا، باز آ جانا

پچھانہ ہٹنا، (مخا) 1- سانجھ گھٹا دینی 2- راہ وکھرا کر لینا

پُچھا: (فعر) 'پُچھانا' داصیغہ امر، پُچھو

پُچھاپ: (مو) پچھاتا جاوَن، معلوم ہووَن

پُچھاپن: (مصدر) 1- پچھاتا جاوَن، پچھانیا جاوَن 2- پتا لگن

پُچھاتا: (نذ، مفت) پچھانیا، سیہانیا

پُچھاتن: (مصدر) پچھانن، شناخت کرن

پُچھاتی: (مو، مفت) پچھانی گئی، سیہانی گئی، سیہانیا

پُچھانا: (نذ) پوچھ دا زور نال ماریا جھکا

پُچھادا: (نذ) دیکھو: پچا دھا

پُچھار: (مو) 1- پچھاڑن دی حالت 2- اچانک بے ہوش ہو کے ڈٹن دی گل

پُچھار: (مو) پڑتاں، پُچھ گچھ

پُچھاری: (مو) 1- پٹکا، پٹکھوا، جانوراں دے پچھلے پیراں نوں نہنن دی رتی 2- پچھلی جگہ

پُچھاڑ: (ہ) 1- پچھاڑن دی حالت یاں عمل 2- بے ہوشی، غشی

3- (فعر) 'پُچھاڑنا' داصیغہ امر، ہرا، ڈیک

پُچھاڑ دینا، (مخا) کشتی وچ وٹھ لاوَن، ڈیکنا، ہراوَن

پُچھاڑ کھانا، (مخا) دیکھو: پچھاڑ کھاوَن

پُچھاڑ کھاوَن، (مخا) (ڈکھ پاروں) بے ہوش ہونا، کنڈ بھار ڈٹگن

پُچھاڑا: (نذ) پچھوڑا، گھردا پچھلا پاسا

پُچھاڑاں: (مو) 1- 'پچھاڑ دی جمع 2- کنڈ بھار ڈٹگن

پُچھاڑاں دیوَن (دینا)، (مخا) ڈکھ دے دے کے مارن

پُچھاڑاں کھاوَن، (مخا) بے ہوش ہو جاوَن، غش کھاوَن، غتے، غم

یاں ضد پاروں زمین تے پلنیاں لاوَن

پُچھاڑکی: (مو) 1- کنڈھ پچھے ہتھ نہنن دی حالت 2- اک گہنا

پُچھاڑکی: (مو) پُچھ دس، پڑتاں

پُچھاڑکی کرن، (مخا) پُچھ گچھ ہووَن، پُچھ دس ہووَن

پُچھاڑن: (مصدر) کنڈ بھار ڈیکن، مات کرن

پُچھاڑنا: (فعر) 1- کشتی وچ ڈھاہنا 2- ہراوَن 3- پٹکنا، ڈیکنا، ڈگی

'اوتوں ڈٹھازی پچھاڑیا سینڈا کوئی کتھوں تائیں' (مو)

پُچھاڑی: (مو) 1- پچھلا حصہ 2- اوہ رتی جس دے اک سرے نال

گھوڑے دا پیر نہنن کے دو جا سیرا دور کے پٹکے وغیرہ نال نہنیا جاندا

ہے تاں جو گھوڑا لت نہ مار سکے 3- رت کنڈھن توں گمروں رہے

پوست دے ڈوڑے، پچھے، پچھیں، وگئی: توں پچھاڑی اسال دی

آویں ساڈے دل' (مولوی غلام رسول)

پُچھاڑی نہنن، (مخا) 1- گھوڑے کھوتے دے پچھلے پیراں توں

رتی نہنن 2- قابو کرن، وس وچ کرن

پُچھاڑی لاوَن، (مخا) دیکھو: پچھاڑی نہنن

پُچھاڑی مارن، (مخا) 1- گھوڑے کھوتے دا دولتیاں مارن 2- فوج

دا پچھلے پاسیوں حملہ کرنا

افسر (حاکم) دے اگاڑی گھوڑے دے پچھاڑی کھڑا نہنیں

ہونا چاہیدا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ افسر دے سامنے

تے گھوڑے دے پچھاڑی نہیں رہنا چاہیدا کیونکہ افسر دے سامنے

رہن نال کسے وادھو کم دے گل بین دا اتے گھوڑے دے پچھاڑی

کھڑے ہون نال دوتی لگن دا ڈر ہوندا ہے، او دوں کہندے نیں

دوبے کولوں پچھن دس داکم کراون

پچھاونا: (مصدر) پچھن داکم دوبے توں کراونا، کوئی گل

دوسرے کولوں معلوم کراونا، کسے کولوں پتا کراونا

پچھاوی: (مو) پچھاوادی تانیٹ

پچھاوے: (نعم) دیکھو: پچھے، وگی: ست گرج دا تار ہے، ہور داتے

بھر دے پاچھاوے

پچھاوے: (ند) پچھاوے

پچھاویں: (مصدر) دوبے کولوں پچھن دس داکم کراون

پچھاویں توں ڈرن، (مجا) بہت ڈرن، وہم کرن

پچھاویں ڈھل جاون، (مجا) دیکھو: پچھاویں ڈھلن

پچھاویں ڈھلن، (مجا) 1- پرچھاواں ڈھلن 2- چنگے دن بیتن

پچھاہ: (مو) پچھم، مغرب

پچھاہاں: (نم) 1- پچھلے پاسے، پچھاڑے 2- (ند) پچھم، لہندا

پچھاہنا: (نعم) پچھے کڈھنا

پچھاہیں: (نم) شام نوں، سنجھ نوں، ترکالاں ویلے

پچھاؤ: (نعم) "پچھاونا" توں فعل امر، پچھاؤ، پتا کراؤ

پچھاؤ: (مفت) پچھن والا

پچھاٹوں: (نم) پچھم دلوں

پچھائی: (مو) 1- پچھا لاون داکم 2- پچھن دی مزدوری

پچھائیں: (مو) 1- ناشتہ، سویرا کھانا دن ویلے بے وقت بھکھ لگن

تے ہلکا مٹکا جیہا کھانا جیہا اتنی طور تے بھکھ مٹا دیوے، لوڈے

ویلے دا ان پانی 2- سایہ 3- پچھم دا وسیک

پچھتا: (ند) پچھتاوا، وگی: 'خواجے کہیا ظالماں مت رمسین پچھتا'

(غلام رسول)

پچھتا: (ند) 1- پنج منزلہ 2- پنج تہہ لہندا 3- کڑیل جوان 4- کوٹھڑی

پچھتاہ: (ند) پچھوتاوا، پچھتاوا

پچھتاہ: (ند) دیکھو: پچھتاہ

پچھتاہنا: (فل) پچھتاہنا، پچھتاہنا کرنا

پچھتاہند: (مفت) پشیمان، پچھتاہون والا

پچھتاہوا: (ند) پچھتاہون دی حالت یاں عمل، افسوس، دکھ

پچھتاہوا: (ند) دیکھو: پچھتاہوا

پچھتاہون: (مصدر) پچھوتاہون، پچھتاہون، ہرکھ کرن

پچھتاہونا: (فل) پچھتاہونا، پچھتاہونا کرنا، وگی: 'بول وگاڑ پچھتاہونا'

شامت آن پچھتاہے (ہاشم شاہ)

پچھتاہوا: (ند) پچھتاہوا، افسوس

پچھتاہون: (مصدر) دیکھو: پچھتاہون

پچھتاہتر: (عدد) ستر جمع پنج، 75

پچھتاہتر وال: (عدد، مفت) پچھتاہتر دی گنتی پوری کرن والا

پچھتاہتر ویں: (مو، مفت) دیکھو: پچھتاہتر وال

پچھتاہتی: (مو، مفت) پچھتاہتی دی تخفیف، پچھتاہتی

پچھتاہتیر: (لہندا، مفت) پچھتاہتیر یا ہویا، چر دکا، پچھتاہ

پچھتاہتیری: (مو) موسم توں ذرا بعد وچ کاشت کیتی گئی فصل

پچھتاہتیاوا: (ند) دیکھو: پچھتاہتیاواں

پچھتاہتیاواں: (ند، مفت) پچھتاہتاوا، پریشانی

پچھانہ ہو جاون، (مخا) دیکھو: پچھانہ ہودن

پچھانہ ہودن، (مخا) آگوں پچھے ہودن، کسے کولوں دُور ہو جاون،

دکھ ہو جاون

اگانہ پچھانہ، (نم) ادھر ادھر

پچھانہ: (نم) پچھے نون، پچھے دل

پچھاں: (ند) دیکھو: پچھ جیدی ایہہ جمع اے

پچھاں اُتے لون چھڑکنا، (مخا) دیکھو نون دکھاونا

پچھاں تے پچھ لگنا، (مخا) 1-سٹ تے سٹ لگنا 2- اک تون

مگروں دوسرا دکھا آونا

پچھاں تے لون پاونا، (مخا) دکھی نون ہوو دکھی کرنا

پچھاں تے لون دھوڑنا، (مخا) دیکھو: پچھاں تے لون پاونا، دگلی:

’سمہناں نے پچھاں اُتے دھوڑیا اے، کسے ہنہ دی نہیں پھٹ کئی‘

پچھاں تے مرچاں پاونا، (مخا) دیکھو نون ہوو دکھاونا، دگلی:

’دکھیاں نون ہوو دکھاؤ نہ پچھاں تے مرچاں پاؤ نہ‘

پچھاں: (نم) شانام، سنجھ، ترکالاں ویلا، رات

پچھاں ویلا، (لہند، نم) بعد دوپہر داساں

پچھاواں: (ند) 1- پچھواڑا 2- پچھلا پاسا

پچھاواں: (ند، صفت) پچھن والا، لہسن والا، سائل، سوالی

پچھاواں: (ند) 1- پرچھانواں، سایہ، دگلی: ’میں انسان، مینڈے کئی‘

پچھاوین (باقی صدیقی) 2- اک بیماری جیہدے وچ بچہ روز بروز

کمزور تون کمزور ہوندا لگا جاندا تے ہڈیاں دا ڈھانچہ رہ جاندا

اے 3- ہڈیاں دا ڈھانچہ

پچھاواں پچیاں دا سوکے دا اک روگ، (مخا) پچھاواں لگنا،

پرچھاواں پینا

پچھاواں پچھوں ٹرن، (مخا) فرضی گلاں بارے سوچنا، وہم

وچ پینا

پچھاواں پینا، (مخا) پرچھاواں پون، اثر پون

پچھاواں دھلن، (مخا) زوال آنا، بد قسمتی دا دور شروع ہونا،

اُچیاں دا دور لکھ جانا

پچھاواں ڈھلنا، (مخا) 1- پرچھاواں ڈھلنا 2- چنگے دن بیتنا، دگلی:

’اجن جیتی خوشیاں ویلے سروں پچھاویں ڈھلے‘

پچھاواں لگنا، (مخا) پرچھاواں پینا، جدوں کسے بال دا جسم سک

جائے یاں کمزور ہو جائے تے زنانیاں وچ ایہہ شکون لیا جاندا اے

کہ ایس تے کسے جن بھوت وغیرہ دا سایہ ہو گیا اے، عام کر

زنانیاں نون ایہہ وہم ہوندا اے

پچھاواں نال ٹرن، (مخا) وہم وچ گواپے رہنا

پچھاواں ہونا، (مخا) سوکڑا ہونا (بالاں دی بیماری)، سک جاون

دی بیماری ہونا

پچھاوڑ: (نم) پچھلے پاسے، پچھلا پاسا، پچھاوڑ

پچھاوڑا: (ند) پچھواڑا

پچھاوڑی: (مو) دیکھو: پچھاوڑا

پچھاوِل: (صفت) پچھواڑ، پچھواڑی

پچھاوِلا: (لہند، ند) پرچھاواں

پچھاوِل: (مصدر) پچھاوِل، کسے دے ذریعے کسے گل دا پتلا لون،

بچڑی: (مو) 1- جھوٹی بچپی 2- بچڑی ہوئی 3- پتلے سرے والی رسی

بچڑی کے، (نم) بچڑ کے، پیچھے رہ کے

بچڑے: (ند، صفت) 'بچڑیا' دی جمع

بچڑے ہوئے، (ند، صفت) 'بچڑے' رہے ہوئے، نکھڑے ہوئے

بچڑیا: (ند، صفت) بچڑے رہ گیا ہو یا، گھٹ ترقی یافتہ، پسماندہ

بچڑیاں: (مو، صفت) دیکھو: بچڑیا

بچڑیاں شریبیاں، (مو) مالی اتے سماجی طور تے بچے رہیاں

ذاتاں یاں طبقے، دلت طبقات، پسیاں ہویاں ذاتاں

بچڑیواں: (ند) 1- دیر، تاخیر 2- ہار، مات، شکست

بچڑیپون: (مصدر) 1- بچڑن، پیچھے رہ جان 2- شکست کھان

بچڑکھڑو: (مو) لاڈو جانور دے ساز دا اوہ حصہ جس نوں وٹھ دے پچھلے

حصے تک لے جا کے اوس دے وچوں دی پوچھ لنگھاوتی جاندی

ہے، ڈبچی

بچڑکھڑو: (مو) وٹھ پچھے ہتھ بٹھن دی حالت، مشکاں کسن دی

حالت

بچڑل: (مو) پچھلا، پچھے رہن والا، پھاڈی، چھیکڑی، پچھلے ویلے،

پچھلے پہر، پچھلا پہر، وگئی: 'بچڑل رات نہ جاگیوں' (بابا فرید)

بچڑل بوہا، (ند) 1- بچڑوڑے دا دروازہ 2- چور دروازہ

بچڑل پائی، (مو) 1- بٹھیاں پیراں والی، چڑیل 2- ڈائن

بچڑل پیرا، (ند) 1- ادہ فرضی بھوت جیہدے پیراں دا رخ بچھے

ہوند اے 2- منحوس

بچڑل پیری، (مو، صفت) ڈائن، چڑیل، ادہ تیویں جس دے

گھر وچ آ جان نال گھانا یاں کوئی موت وغیرہ ہو جاوے، منحوس

عورت

بچڑل پیری، (نم) بیہوندے پیری، پچھلے پیری، ثرنت

واپسی، جھٹ

بچڑل رات، (ند) باراں وچے توں پچھوں دی رات، امرت

ویلا

بچڑل راتیں، (نم) بچڑی رات، امرت ویلے، وگئی: قربانی

تنہائی گرسکھاں، بچڑی راتیں اٹھ ہیندے

بچڑل گھری، (مو) منحوس، ڈائن، چڑیل

بچڑل گھریاں مڑن، (مخا) کھڑے پیری واپس پرتن، ثرنت

واپس آون

بچڑل کھوڑی، (نم) پچھلے پاسیوں، ڈائن

بچڑل ونڈی، (نم) بچھوں دی، مگردوں

بچڑل: (مو) دیکھو: پوچھل

بچڑل تارا، (ند) اک قسم دا تارا جس دے پچھے روشنی دی پوچھل

جیہی دکھالی دیندی اے، دُمدار ستارہ

بچڑل: (صفت) بچھن والا، بچھ گچھ کرن والا

بچڑلا: (صفت) بچھوں دا، اخیرلا، پچھے دا جو مگردوں آوے، اخیرلا،

اشلا، وگئی: بادشاہے نوں کھول سنایا بچھلا قصہ سارا (میاں محمد بخش)

بچڑلا پہر، (ند) 1- لوڈھے ویلے، (دن واسطے) رات دا بچھلا

کچھ، شام دا ویلا 2- بڑھاپا، عمر دا آخری حصہ

بچڑلا پہرا ہودون، (مخا) مرن دے نیڑے ہونا

چھٹھا: (ند) 1- چھٹن دا عمل 2- چھٹن دا عمل

چھٹھا مارن، (حما) بھوانی دے مارن

چھٹن: (مصدر) بھندن، بھنڈن، چھٹن

چھٹنا: (فعل) کیھو: چھٹنا

چھڈ وں: (فعل) پچھوں، وگی: 'تاں دو جی چوٹ ماری مہر سورے

گھوڑی چھڈ وں آئی' (دسو)

چھڈیاں چھڈیاں ولی لگے جائی دا اے: (اکھا) بندہ کے کم

ٹوں کرن دی کوشش جاری رکھے تاں اخیر اوہ کم ہو جائدا اے

بھادیس بندہ اوس کم بارے پہلے گھہ نہ ای جان دا ہووے

چھڑا: (مصدر) 1- سوئی زنائی 2- خور، پری

چھڑا: (ند) پچھانہ نوں جان والی پیر

چھڑ: (فعل) 'چھڑن' مصدر توں امر

چھڑ جاون، (حما) 1- چھڑے رہ جاون 2- جدا ہو جاون

چھڑ: (مصدر) بھنڈر مجھ یاں گال جیہڑی نہ تے ڈڈھ دیندی ہوئے نہ

ای گا بھن (حاملہ) ہوئی ہووے

چھڑ: (مصدر) 1- جتی 2- جتی دی اوہ چھڑے دی پٹی جیہڑی کہ اڈی

دے پچھوں دی لنگھ کے گئے دے نیزے جوی ہوندی اے

چھڑ: (ند) 1- چھڑے دا، مگر لا 2- اوہ رکی یاں ڈوری جیہڑی بار برداری

دے جانوراں دی گدی نوں متوازن تے چست رکھ لئی پوچھل

دے تھلیوں لنگھا کے گدی نال مضبوطی نال بھیا جائدا اے

3- پوچھل، ذم 4- اک شہد جو 'اگو' دے نال لائحے وجھوں لگدا

اے، جیویں: اگو چھڑو

چھڑ پیری: (مصدر) 1- منحوس 2- چڑیل، ڈائن

چھڑ: (مصدر) 1- دکھ ہو گیا ہو یا 2- چھڑے رہ گیا ہو یا

چھڑ جھوٹی: (ج، مو) اوہ جھوٹی جیہڑی بھڑ گئی ہووے یاں

بھڑ جاوے

چھڑا: (ند، مصلحت) 1- چنگیر، چھابا، نوکرا، کھجور دی شاخاں دا بنیا ہو یا

تھیلا، کھجور دیاں نوکریاں تے نوکرا 2- چھڑیا ہو یا، چھڑے رہ کے

چھڑا: (ند) 1- 'بچھی' دا اسم مکسر، کھجور دے پیتاں دا بنیا ہو یا نکا جیہا

تھیلا 2- اجیہا تھیلا جیہدے دج مہل یاں سبزی پا کے لیاے

جاندے نیں

چھڑان: (مصدر) 1- دیر کران، تاخیر کران 2- جدا کران، گم کران

چھڑاوان: (مصدر) 1- چھڑے چھڑ جاون 2- دیر کران، سماں لنگھاوان

چھڑوکی: (ج) کنڈ چھڑے تھہ بھن دی حالت

چھڑن: (مصدر) 1- ڈھے نیں، ڈگ نیں 2- جدا ہوون 3- بار

جاون

چھڑنا: (فعل) 1- کسے کم دج چھڑے رہ جانا، کوئی کم اپنے ویلے تے نہ

کر سکتا 2- راہ وچ کے ہر ای توں چھڑے رہ جانا، لیٹ ہو جانا،

دیر کرنا

چھڑو: (مصدر) چھڑن والا، چھڑے رہیا ہو یا، پچھلا

چھڑوان: (مصدر) 1- شکست دوان 2- دیر کران

چھڑواں: (ند، مصلحت) چھڑیا ہو یا، چھڑے رہیا ہو یا

چھڑوہے: (فعل) پچھلے پیریں

چھڑویں: (پو، مصلحت) 'نکھے' پیریں، ادب نال واپس مڑنا

جے فنا دا ایہہ سلسلہ نہ ہوندا تے ہر قبیلے دیاں اج وڈیاں وڈیاں

نوجاں ہوندیاں

پچھلیاں: (مو) 'پچھلی' دی جمع

پچھلیاں: (نڈ) 'پچھلا' دی جمع

پچھلیاں نوں رونا، (مخا) پیکیاں نوں رونا، پیکیاں نوں یاد کرنا

پچھلیاں نوں روون، (مخا) پیکیاں نوں روون، اپنے وڈیریاں

نوں روون

پچھلیاں گلاں ٹھپ دیون، (مخا) پیکیاں نوں رونا، پیکیاں نوں

یاد کرنا

پچھلیاں: (مو) 1- بھوتی، جادوگرئی 2- منوس عورت

پچھلیجن: (مصدر) پچھلیا جانا

پچھلیا: (نڈ، صفت) پچھلا، ہور پچھے دا

پچھلیری: (مو، صفت) دیکھو: پچھلیرا

پچھلیریاں: (صفت) پچھلیاں، پہلیاں، پُرانیاں، بیتے ویلے دیاں

پچھلیواں: (نڈ، صفت) 1- پچھے رہون دی حالت 2- دیر، کوئل

پچھم: (نڈ) 1- اوہ پاسا جس ول سورج ڈبدا ہے، پچھوں، لہندا

2- یورپ، امریکا 3- (مو) پچھوں دی ہوا، پچھوں

پچھم جاو یاں دھن اوہو ای کرم دے لکھن، (اکھا) تقدیر ہر

تھاں بندے دے نال رہندی اے

پچھمن: (مو) اکھ دی پلک

پچھمی: (و، نڈ) 1- پچھم نال تعلق رکھن والا 2- پچھم دا، لہندے ول دا

3- پُوربی 4- امریکی

پچھی بنگال، (نڈ) بنگال دا اوہ حصہ جو وڈارے توں مگروں

بھارت دے حصے وچ آیا

پچھی پاکستان، (نڈ) پاکستان دا اوہ حصہ جس وچ پچھی پنجاب،

سندھ، سرحدی صوبہ، بہاولپور اتے بلوچستان وغیرہ دے علاقے

شامل نیں

پچھی پنجاب، (نڈ) 1- لہندا پنجاب 2- پنجاب، پنجاب دا اوہ

حصہ جو ہن پاکستان وچ ہے

پچھی بھیتا، (مو) یورپ دے لوکاں دی تہذیب، مغربی تہذیب

پچھن: (مصدر) 1- تراشنا، کندہ کرنا 2- کاٹنا، خون دا وگنا، گندا خون

کڈھنا 3- اُفیم دے ڈوڈیاں نوں پچھ لاون 4- کسے پھل نوں پچھ

لاؤنا

پچھن: (مصدر) 1- پچھنا، سوال کرنا 2- چھان بین کرنا، تحقیق کرنا

3- مطالبہ کرنا 2- کسے بیمار دی عیادت کرنا

پچھن پچھانا، (مو) پچھ گچھ، پچھ پڑنا

پچھن پچھن، (مصدر) پچھ گچھ کرن، پچھ پڑنا کرنا

پچھنا: (نڈ) نشتر، اُسترا

پچھنا: (نعم) نشتر نال چھوٹے چیر لاونا، اک بیماری دے وچ سر

وچوں اُسترا دے نال خون کڈھنا

پچھنا: (نڈ) 1- پچھنا، کوئی گل دوسرے کولوں معلوم کرنا، پتا لینا

2- کسے دی بُرائی کرنا، کسے نوں بھیڑا مندا آکھنا 3- کھوج کرنا،

پڑنا کرنا 3- سوال کرنا 4- صلاح کرنا، مشورہ کرنا 5- بیمار دا حال

احوال پتا کرنا، خبر لینا 6- آدر بھاء ظاہر کرنا 7- اجازت لینا 8- لیکھا

پچھلے نہ مردے تے فوجاں اپنیاں ای ہوندیاں

پچھلی مت، (مو) 1۔ پٹھی مت 2۔ بے وقوفی، کم عقلی
پچھلی نالوں اگلی ودھ ودھ، (اکھا) اپنے پہلیاں نالوں ودھ
بھڑا ہون

پچھلے: (نم) 1۔ 'پچھلا' دی جمع 2۔ بزرگ، وڈ وڈیرے
پچھلے پھر، (نم) 1۔ رات دے اخیر لے حصے وچ 2۔ عمر دے
آخری دنوں وچ

پچھلے پھرے، (نم) 1۔ بڈھپے وچ 2۔ رات دے آخری حصے
پچھلے پیریں، (نم) او سے وقت، جھٹ پٹ، جھٹتی ہی، اُلے
پیریں

پچھلے پیریں بھجن، (خا) پسو پئے چاون، جان نوں بنن
پچھلے پیریں بھرن، (خا) 1۔ فوراً واپس ہو جاون 2۔ بار جاون
پچھلے پیریں سُنن، (خا) دیکھو: پچھلے پیریں بھرن
پچھلے پیریں وُجھن، (خا) بالکل اُنچ ای مُڑ جانا، وڈیاں دے نقش
قدم تے رُنا

پچھلے پیسے میننا، (خا) پچھلے رشتے ناتے، رسم رواج وغیرہ ختم کرنا
پچھلے جنم دا ویر ہون، (خا) کوئی بہت پُرانا جھڑا ہون
پچھلے ونیس، (نم) پچھلے دنوں وچ، گزرے ہوئے ویلے وچ
پچھلے سواساں تے ہونا، (خا) مرن کنارے ہونا

پچھلے موئے پچھلے دبے گئے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
مُڑائیاں مٹاں بھلا دینا ہی چنگیا ہوندا اے تاں او دوں کہندے نیں
پچھلے نہ مردے تے فوجاں اپنیاں ای ہوندیاں، (اکھا) مُراد
ایہہ اے کہ اتھے ہر کسے نے موت دے ہتھوں فنا ہو جانا اے،

پلاک ڈکھری

(دوجی جد)

پچھلا کھانا، (نم، مفت) 1۔ اوہ کھانا جیہڑا کسے پہلے ویلے کھایا جا
چنگیا ہووے 2۔ سحری

پچھلا گرانہہ، (نم، مفت) جھیکولی مُڑکی، اخیر ی ترمہ
پچھلا: (نم، مفت) 1۔ پوچھل والا 2۔ خوشامدی 3۔ جس گاؤں والا
پچھلپائی: (مفت) جس دے پیر پچھلے دل مُڑے ہوئے ہوں
پچھلگ: (مفت) 1۔ کچھے لگن والا، جیہڑا کچھے لگا رہے 2۔ پہلے خاندان
توں پیدا پتریاں دی جو کے عورت نال دُوبے خاندان دے گھر
آئے ہوں 3۔ پیر وکار، تقلید کرن والے

پچھلگ پتر، (نم، مفت) پہلے خاندان دا پتر جیہڑا کسے عورت نال
دُوبے خاندان دے گھر آیا ہووے

پچھلگ ہون، (نم، مفت) 1۔ لائی لگ ہون 2۔ مُرید ہون
پچھلگو: (مفت) دیکھو: کچھ لگ

پچھلگی: (مو) 1۔ کچھے لگن دی حالت، مُریدی 2۔ (مفت) لائی
لگ زبانی

پچھلن: (مفت) پچھلا، گزشتہ

پچھلوں: (مو) پچھلوں دی تانیٹ

پچھلی: (مو) 1۔ اک جھاڑی جس دیاں پتلیاں ٹانہیاں دیاں ٹوکریاں
وغیرہ بندیاں نیں، ایہناں ٹہنیاں دی بنی ٹوکری 2۔ ہوشاں تے جمن
والی پڑی 3۔ پُرانی، کچھے رہ جان والی 4۔ پچھلا دی تانیٹ

پچھلی رات، (مو) رات دا پچھلا پھر، امرت ویلا

پچھلی عمر، (مو) بڈھپا

پچھلی گل دی گوا دینا، (خا) کول موجود چیز دی گوا بہنا

پچھواڑا پون، (محا) 1- مینہ دا پانی ہونا نال اندر آون 2- گالھان

پین

پچھواڑا مو، (مو) بوچھاڑ، بارش

پچھواڑا لا: (ند، صفت) پچھلے پاسے دا

پچھواڑی: (مو) 1- پچھلا حصہ 2- پچھلے حصہ دی جگہ

پچھواڑے: (نم) پچھلے پاسے

پچھواڑے دی تاکی نیڑے دی ماسی، گھر نہیں وس دیندی،

(اکھا) گھر دے پچھواڑے تاکی ہووے تے دھیاں پڑاں دا

کردار خراب ہون دا ڈر رہندا اے

پچھوال / پچھوالی: (مو) مکان دے پچھے، مکان دا پچھلا حصہ،

پچھلی جگہ

پچھوال: (ند) ماضی دا زمانہ، گزریا ویلا

پچھوال آسی، (ند) ماضی ترمائی

پچھوال آپاری، (ند) ماضی استراری

پچھوال اکا، (ند) ماضی مطلق

پچھوال انمن، (ند) ماضی شکہ

پچھوال پروبھرا، (ند) ماضی بعید

پچھوال چالو، (ند) ماضی جاری

پچھوال دھندا، (ند) 1- فعل ماضی 2- پچھلا کم

پچھوال سولا، (ند) ماضی قریب

پچھوان: (مصدر) دیکھو: پچھوان

پچھوانا: (نعم) کسے کولوں پتا کروانا

پچھوال: (ند، مفت) 1- پچھم والے پاسے دا 2- زخمی کیتا ہویا

پچھوال: (ند، مفت) 1- جیہڑا نہ پچھیا جاوے 2- پچھیا ہویا

پچھوان: (مصدر) پچھ لوان، نگووان

پچھوان: (مصدر) سوال کرن، خبر منگووان، کھوج کرن

پچھواہے: (نم) 1- پچھلے پاسے، پچھواڑی 2- پچھے

پچھوائی: (مو) پچھن دا کم تے اوہی مزدوری

پچھوائے: (نم) دیکھو: پچھواہے

پچھوپا: (ند) 1- خاندانی پچھوڑ، نسل، گھرا نا 2- جد 3- پیکے، ماپے

پچھوت / پچھوتی: (مو) 1- کسے دے پچھے، غیر حاضری دج، عدم

موجودگی دج، بعد دی 2- اوہ فصل جیہڑی اپنے خاص موسم توں بعد

ہوئی گئی ہووے

پچھوتا: (ند) دیکھو: پچھوت

پچھوتان: (مصدر) پچھتوان، پشیمان ہون

پچھوتانا: (نعم) پچھتاؤنا، کفارہ کرنا، پچھتاوا، دگئی: کیتا فکر من اندر

لڈن، پچھوتانا نہیں (دمودر)

پچھوتانی: (مو) دیکھو: پچھتاوا

پچھوتاوا: (ند) دیکھو: پچھتاوا

پچھوتاون: (مصدر) دیکھو: پچھتوان

پچھوتاؤ: (ند) دیکھو: پچھوتاوا

پچھوتاؤنا: (فل) دیکھو: پچھتاونا

پچھوتائی: (مو) دیکھو: پچھتاوا

پچھوتہ: (نم) پچھوں، مگروں

منگنا، حساب منگنا 9- مستقبل دا حال نجوی کولوں پچھنا

پچھنا پنھن، (حما) پچھوا بھینا

پچھنا پرتاونا، (حما) پچھ گچھ کرنا، جانج پرتال کرنا، وگی: 'جے

پر دیسی دیسی دے، مت پچھو پرتاؤ'

پچھنا پچھونا، (حما) سوال کرنا، سوال کروانا

پچھنا دینا، (حما) مستقبل دا حال دسنا

پچھنا گچھنا، (حما) پچھ گچھ کرنا، پچھ پرتال کرنا

پچھنا لاونا، (حما) پچھا دینا

پچھنا لینا، (حما) پچھنا پواونا

بات نہ پچھنا، (حما) 1- گل نہ پچھنا، سار نہ لینا، دھیان نہ دینا 2- آؤ

بھگت نہ کرنا

پرشن پچھنا، (حما) جوش لوداونا، پتا لوداونا

گل نہ پچھنا، (حما) دیکھو: بات نہ پچھنا

پچھنڈ: (مو) 1- مارٹ، لٹرول 2- دوٹی

پچھنڈا: (نڈ) کھوٹی یاں گھوڑی دی دوٹی، پوچھل دی چھنڈ

پچھنڈ مارن، (حما) 1- دوٹی مارن، لت مارن 2- ساتھ چھنڈن

پچھنڈ اولن: (مصدر) دولتیاں مارن

پچھنڈن: (مصدر) 1- دوٹی مارن، پشو دا پڑ چھنڈا مارنا، لت چھنڈن،

پوچھل چھنڈن 2- ننڈیا کرنا، بھنڈنا

پچھنڈو: (نڈ، صفت) دولتیاں مارن والا، پچھنڈے مارن والا

پچھنڈ واولن: (مصدر) دولتیاں مرواوان

پچھنڈی: (مو) دیکھو: پچھنڈا

پچھنڈی مارن، (حما) لت چھنڈن، چھڑ مارن

پچھنڈے: (مو) 'پچھنڈا' دی جمع، دولتے

پچھنڈے مارن، (حما) دیکھو: پچھنڈی مارن

پچھنڈیون: (مصدر) پچھنڈا مریون، دولتیاں مریون

پچھنڈی: (صفت) ٹچھ، گھٹیا

پچھنی: (مو) 1- چھوٹا پچھنا 2- تیر انداز فوج

پچھنے: (نڈ) دیکھو: پچھنا

پچھنے دیون، (حما) طے دیون، پچھ لاوان

پچھنے لاوان، (حما) طز کرن

پچھو: (صفت) بعد وچ، پچھے، پچھلے پاسیوں

پچھوا: (صفت) پچھوں دی، پچھی، پچھوں دی ہوا

پچھوا پنھن، (حما) سو پنا، حوالے کرنا

پچھوا پون، (مو) پچھوں دی ہوا، لہندے ولوں چلن والی ہوا

پچھوا چلے کھیتی پھلے، (اکھا) پچھوا دی گرم ہوانال کھیتی چھیتی

پکدی اے

پچھوا دیکھن، (حما) ماضی نوں یاد کرنا، پچھلا دور یاد کرنا

پچھوانج: (مو) پشواڑ

پچھوار: (نڈ) دیکھو: پچھواڑ، وگی: 'اوس چھوہ دے پچھوار کہ لگ کے

سونیاں چوہ اپنی داتار اسانوں بخشے'

پچھوار لا: (نم) پچھلا پاسا، پچھلے پاسے دا

پچھواڑا: (نم) پچھلا حصہ، پچھلا پاسا، پچھلے پاسے دی جگہ، پچھوکڑ،

وگی: 'پچھی، پڑی پچھواڑے رہ گئی، تھہ وچ رہ گئی' (بھٹے شاہ)

نیتی پھرے اسائی (دسو)

چکھوں: (نم) 1- پچھلے پاسے، عقب وچ 2- بعد وچ، گروں، اُپرنت

3- خاندان ولوں

چکھوں آون، (محا) بعد وچ آون، دیر نال آون

چکھوں پوان، (محا) پچھے پادینا جیویں گئے وغیرہ

چکھوں پئے ونجن، (محا) مسلسل دشمنی کرنا

چکھوں تال لوک بادشاہاں توں وی گالھ دے دیندے نیں،

(اکھا) وٹھ پچھے لوکیں ہر کسے دی بُرائی کردے رہندے نیں

چکھوں توڑی، (نم) اوڑک نوں، اخیر تک

چکھوں تھیون، (محا) 1- پچھے رہ جانا 2- کسے دے پچھے لگنا

چکھوں دی، (نم) پچھو، پٹھ والے پاسیوں

چکھوں ڈیکھن، (محا) انجام تے نگاہ رکھنا

چکھوں کنڈی، (نم) پٹھ پچھوں، کسے دی غیر حاضری وچ

چکھوں کوریں، (نم) پچھوں توڑی، اخیر تک

چکھوں لاہون، (محا) گروں لاہون، جان چھڈاؤن

چکھوں لگن، (محا) نقصان پہنچان لئی بچھا کرنا

چکھوں مرن، (محا) 1- لحاظ ہونا 2- کسے دی خاطر جان دینا

چکھوہاں: (نم) پچھلے پاسیوں، پچھلے پاسے، پچھے نوں

چکھوہاں تھیون، (محا) 1- نحوست وچ بھسنا 2- اُچی توں نیویں

تھاں تے آ جانا، زوال ہو جانا

چکھوہی: (نم) پچھاں ول

چکھوہے: (نم) دیکھو، پچھوہی

چکھوہیا: (نم) 1- پچھ گچھ کرن والا، پچھ پڑتال کرن والا 2- اوّل

جلول گلاں پچھن والا

چکھویا: (فا، نذ) گرم پانی وچ دوائیاں پا کے گوڑیاں نوں تھ پیراں

اتے بنیاں نوں دھون دا عمل یاں حالت

چکھویاں: (نم) پچھلے پاسیوں، پچھلے پاسے، پچھے نوں

چکھویاں کرن، (محا) زوال ہو جانا

چکھویگن: (مصدر) پچھیا جاون، پچھ پرتیت ہون

چکھویڑی: (مو) 1- گوٹ 2- گوٹ مارن دی حالت

چکھویں: (مفت) بچھی، مغربی

چکھہانا: (نم) اُکسنا

چکھی: (مو) 1- بلی نوکری 2- گنے دا پھوک 3- پوست دے ڈوڑیاں

نوں پچھ لاؤن دا عمل 4- پچھن داکم، کنک دے ناڑ، کھجور دے

پتے یاں سر کنڈھے دے پتلے کانیاں اتے سر کنڈیاں دا بنیا ہویا چھکو

یاں پٹاری، گنے دا پھوگ 5- بچھی 6- دینے وچ روہ کدھن گروں

گنے دا بچیا پھوگ، دگی: کئی لائیٹھیاں ہار، بھر بھر پچھیاں نی دے

(خوابہ فرید)

بچھی پاپروٹے ملن، (محا) مفت وچ مال لینا

بچھی پروٹے، (نم) پونیاں وغیرہ

بچھی لاونا، (محا) 1- اگ لاونا، ساڑنا 2- لڑائی دودھاونا

بچھی: (مو) کسے گل دا پتلا لاونا، سوال کرنا

بچھی نہ گچھی میں لاڑے دی پٹھھی، (اکھا) کوئی کسے نال خواہ

خواہ دا تعلق پیدا کرن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں

پچھوٹا: (ند) چھوٹا پیچھا، اک پکھرو، وگی: چھلایاں بچ پائی کھینے،
جائی بازار کھلو دے کیوں (شاہ حسین)

پچھوڑ: (مو) چھڑی ہوئی، طلاق یافتہ

پچھوڑی: (مو) 1- گنڈ تے لدی ہوئی، پنڈ 2- رومال

پچھورا: (ند) پنکا، چادر، رومال

پچھورا: (نم) پچھلے پاسے نوں جاون والا رستہ، پھرا

پچھورا چاون، (مخا) 1- پچھا کرنا 2- ٹوہ وچ ہونا

پچھورا مارن، (مخا) ویکھو: پچھورا چاون

پچھورتی: (نم) رات دے پچھلے حصے وچ، امرت دیلے

پچھورکا: (ند) پرنا، پتی، دوپٹا، اوزھنی

پچھورنا: (نم) ویکھو: پچھوڑنا

پچھوری: (مو) ویکھو: پچھورا

پچھورے تانی: (مو) پچھتاوا، ہرکھ

پچھوڑ: (نم) 1- پٹھ پچھے 2- (نم) 'پچھوڑن' مصدر توں صیغہ امر،
پچھا کر، مگر جا

پچھوڑ کرن، (مخا) پچھا کرن، تعاقب کرن

پچھوڑا: (ند) 1- پچھانہ پرتن دا عمل 2- چور دے کھریاں وں دیکھ

دیکھ کے اوس دا پتا لاون دا عمل

پچھوڑ چھی: (نم) پچھلے پاسے، پچھلے پاسیوں

پچھوڑ چھی آون، (مخا) پچھے پچھے آونا

پچھوڑ چھی بھر چھوڑن، (مخا) نویں لائے کھوہ دی باہری خالی
تھاں نوں مٹی نال بھرتا

پچھوڑی: (ج مو) کنڈ پچھے ہتھ بنھن دی حالت

پچھوڑنا: (نم) پنکاونا، زور نال مارنا، پچھاڑنا

پچھوڑی: (مو) 1- اوہ پٹی جس نال پٹھ اُتے چکیاں ہويا بھارتا

رکھن لئی بنھیا جاندا ہے 2- دس گز کھار دا تھان

پچھوکا: (ند) 1- کُل، گھراتا، جد، خاندان 2- وڈ وڈیریاں دا خاندان

3- گھوڑے دا پچھلا پاسا

پچھوکڑ: (ند) 1- پچھلا حصہ، پچھلا پاسا، پچھواڑا 2- زیر بحث موضوع

نال متعلقہ 3- پہلاں دا پریاں گلاں، واقعات وغیرہ 4- خاندان دی

تفصیل، خاندان دا اگلا پچھا

پچھوکڑلا: (صفت) اخیرلا، اخیرا

پچھوکڑی: (نم) پچھے پچھے

پچھوکڑی آون، (صفت) پچھا کرنا

پچھوکڑی بدھن، (صفت) مشکاں کسن، ہتھ بنھن

پچھوکڑی بھر چھوڑنا، (صفت) 1- نویں لائے کھوہ دی باہری

خالی تھاں نوں مٹی نال بھرتا 2- پٹھ پچھے ہتھ بنھن دا عمل، مشکاں کسنا

پچھولا: (ند) پچھلے دے نال گلدی پچھلی انگلی

پچھولاٹی: (مو) مکان دا پچھلا حصہ، پچھواڑا

پچھوندے: (نم) مگروں، بعد وچ

پچھونڈ: (مو) 1- کنڈ تے چکیا ہويا بھارتا 2- دوتی

پچھونڈ مارن، (مخا) کپڑے وچ بنھیا بھارتا کنڈ تے سٹ لون

پچھونڈی: (مو) 1- کنڈ، پٹھ 2- کنڈ تے چایا بھار

پچھونٹی: (نم) پچھلے پاسے نوں، وگی: قسمت روز نہ پھیرے پچھونٹی

جاون

چمکے ہوون، (مخا) 1- پچھلے پاسے ہوون 2- ملتوی ہوون
اگے چمکے، (نم) 1- اک دے مگر، دوسرا، واری واری 2- قطار وچ
3- ادھر ادھر 4- پہلاں، دنگی: 'اگے چمکے تاں اوہ آیا نہیں سی اج
کیوں آ گیا'

پٹھ چمکے، (نم) کے دی غیر حاضری وچ، مگروں، کنڈ چمکے
گڈی چمکے، (نم) پٹھ چمکے، کے دی غیر حاضری وچ
چمکتیا: (ند) اوہ فصل یاں پھل جیہڑی اپنے خاص موسم دے بعد پیدا
ہوے

چمکتیا: (مفت) چمکے رہیا ہویا، چمکتیا
چمکتیا: (ند) 'چمکتیا' دا صیغہ ماضی، معلوم کیتا، اجازت منگی، (کیہ)
معلوم کیتا؟

چمکیالی: (مو) پچھوڑے والی تھاں، پچھوڑا
چمکتیت: (مو) 1- دریا، اوپر 2- میلے توں مگر لا دن 3- سے ہر کھیتی نہ
بلیجن یاں کم نہ کرن دا عمل

چمکتیتا: (مفت) 1- چمکے دا، چرکا 2- چمکتیا ہویا، لیٹ، دیری نال،
پچھوں 3- موسم توں بعد دی فصل

چمکتیر: (مفت) 1- سے توں پچھوں ہون والا 2- موسم دے بعد ہون
والی فصل 3- شبد دے بعد لگن والا شبد جیویں: 'لوڑ وند' وچ 'وند'،
عقل مند وچ 'مند'

چمکتیرا: (مفت) دیکھو: چمکتیر
چمکتیری: (مو، مفت) بے موسمی، موسم گزر جان تو بعد والی تہی ہوئی

فصل جیویں چمکتیری تے اکیری

چمکتیرے: (نم) اکیرے دی ضد، پچھلے ویلے، دیر نال

چمکتیرا: (ند، مفت) دیکھو: چمکتیرا

چمکتیری: (مو، مفت) 'چمکتیری' دا وگاڑاے، 'اکیری' دی ضد،

بعد دی بعد والی، بعد تہی ہوئی کوئی فصل

چمکتیتی: (مو، مفت) اوہ فصل یاں بیج جیہڑا اپنے مخصوص موسم توں بعد

ہویا گیا ہووے، اخیرلی، بعد دی

چمکتیتی فصل، (مو) دیکھو: چمکتیتی

چمکتیتی کھیتی، (مو) فصل جیہڑی دیر نال کاشت کیتی جاوے یاں

دیر نال کپے

چمکتیتے: (نم) 'اگیتے' دی ضد، کویلے، چرکے، دیر نال

پُچھہیجنا: (فل) 'پُچھیا' جانا

چمکتیڈے: (نم) دیکھو: چمکتیڈے

چمکتیر: (مفت) 1- چمکے 2- پچھانہ دل 3- دیر، کویل

چمکتیرا: (ند، مفت) 1- نسبتاً پچھلا، پچھلا والا 2- پُرانا، پھکیولا

چمکتیرا: (مو) دیکھو: چمکتیرا

چمکتیرا: (ند، مفت) دیکھو: چمکتیرا

چمکتیری: (مفت) پچھوں ہون والی، پچھوں

چمکتیرے: (نم) ہور چمکے، تھوڑا جیہا چمکے

چمکتیرے پون، (مخا) دیکھو: چمکتیرے پے جاون

چمکتیرے پئے جاون، (مخا) 1- دیر ہو جاون 2- ٹل جاون

چمکتیرے ہو جاون، (مخا) دیکھو: چمکتیرے ہوون

چکھے جیسے، (نم) 1- گچھ چر پہلاں 2- کچھ وٹھ تے
چکھے چھڈ جاوون، (مخا) مقابلہ جت جاوون، اگے نکل جاوون، ترقی
کر جاوون

چکھے چھڈنا، (مخا) پچھاڑنا، مات پاونا
چکھے دا بھارا ہون، (مخا) تگڑے دھڑے دا ہون
چکھے دی چکھ تھی ویندی اے، (اکھا) چکھے رہ جاوون والا ہمیشہ
چکھے ای رہ جاندا اے
چکھے رہ جانا، (مخا) چکھر جانا
چکھے رہون، (مخا) 1- پچھڑ جاوون، اگے نہ ودھن 2- ناکام ہون،
مات کھالون

چکھے کدھ تے اگے اگ، (اکھا) جدوں بندہ ہر پاسیوں
مصیبتاں وچ گھریا ہویا ہووے تاں آکھدے نیں
چکھے کر کے، (نم) گچھ دن پہلے
چکھے کرن، (مخا) اگوں پچھا نہ کرن، روکن
چکھے لاوون، (مخا) عشق کرنا، اکھ لڑانا
چکھے لاؤنا، (مخا) 1- مگر پاونا 2- اپنا پیروکار بنانا
چکھے لگنا، (مخا) 1- پچھا کرنا 2- مگر پینا
چکھے لگے رہنا، (مخا) 1- کوئی کم کردان اپنی جتن کردے رہنا،
لگاتار کم دی پیروی کردے رہنا 2- کھیڑا نہ چھڈنا
چکھے ہٹنا، (مخا) 1- وعدے یاں فرض دی پالنا نہ کرنا 2- عام طور
تے لڑائی وچ دشمن داور پینا تے فوجاں دا اپنی تھاں توں چکھے آونا
چکھے ہولون، (مخا) 1- کسے دے چکھے لگ جاوون 2- مرید ہو

چکھے: (نم) 1- چٹھ ول، مگر 2- بعد، پچھوں، مگروں، اُپرنت، وگئی:
انگلین چکھے دہنہ نہیں چھپدے دریا نہ رہندے ٹھلے ہو (باہو)
3- واسطے، لئی، خاطر 4- دُور وٹھ تے 5- غیر حاضری وچ
چکھے آونا، (مخا) 1- مستقبل لئی بچا کے رکھنا 2- اگے لکھ جانا
3- اگانہ پاونا، ملتی کرنا 4- کسے دے ناں رقم جمع کرنا 5- اوپر کر
کے آنا، دیری نال آونا

چکھے بلالاون، (مخا) اوکھت وچ بھسن، کوئی مصیبت سہزون
چکھے بلا لکسن، (مخا) مصیبت وچ گھر جاوون
چکھے بھوں کے نہ دیکھن، (مخا) 1- ڈریاں خوف پاروں بہت
تیزن 2- گھر والیاں دا دھیان نہ رکھن

چکھے پاوون، (مخا) 1- کسے دے ذمے کوئی کم کرن 2- ملتی کرن
چکھے چکھے، (نم) 1- مگر مگر، چکھے 2- اک دوسرے دے چکھے،
وگئی: چکھے چکھے گیا شاہزادہ رُداواگ غریباں (میاں محمد بخش)

چکھے چکھے بھرنا، (مخا) 1- نال نال جانا 2- منٹا کرنا
چکھے بھرن، (مخا) منٹا کرن، خوشامد کرن
چکھے پے رہون، (مخا) ہر دیلے کھیڑے پے رہون، تنگ کردے رہون
چکھے پیار ہونا، (مخا) پچھا نہ چھڈنا، مفر ہونا
چکھے پینا، (مخا) 1- کھیڑے پینا 2- مگر لگنا، ڈکھ دینا 3- کسے گل
وچ کسے نالوں گٹ ہونا، چکھے رہنا
چکھے تے موترنا، (مخا) معاہدے دی خلاف ورزی کرنا، میدان
توں بھج جانا
چکھے جے، (نم) دیکھو: چکھے جیسے

والی کتاب

بے تال پچھیں، (مو) اوہناں کہانیاں دا مجموعہ جو اگیا بیتال نے
بکرماجیت نوں سنایا سی

پچھو: (ند، صفت) 1- صرف اپنا مفاد پورا کرن لئی کسے دے تال لکيا
رہن والا، طفیلی 2- نمبو نچوڑ

پچھو پڈا، (ند، صفت) 1- جو آدمی اک تھاں تک کے نہ رہے
2- دوہاں دھراں دا سانجھا بندہ، اڑیلو کتا

پ.....خ

پخ: (ند) گرمی، حرارت، درجہ حرارت

پخ جانا، (محا) غصے نال گرم ہو جانا

پخ چھوڑن، (محا) شوشا چھڈنا، اپنے کولوں گل بنا کے مشہور کرنا

پخ: (ند) 1- نلڑ، ٹٹھ، زاویہ 2- زاویہ لاون یاں ناپن والا آلہ

پخ کدھن، (محا) ایجاد کرنا، جدت پیدا کرنا

پخ لاون، (محا) 1- رنبا دینا 2- اپنا فلسفہ چاڑھنا

پخ لگن، (محا) سرخاب دا پر لگنا، وڈیائی لھنا

پخ: (مو) 1- پاسا، دھڑا، طرف 2- حصہ، ونڈ 3- طرف داری، کچھ

پخ کرن، (محا) 1- طرف داری کرن، حمایت کرن 2- کھپ

کرن، شور کرن 3- فساد پھیلان

پخ لگن، (محا) 1- صحبت دا اثر ہوون 2- شرط لگن 3- مہینے دے

انجیر وچ اگلے مہینے دا موسم ظاہر ہوون

پخال: (فا، مو) باز دی وٹھ

پخالھ: (ند) 1- پکھال، چرسہ، چڑے دی مُٹک جیہدے وچ پانی

بھر کے کھوتے یاں نیل تے ڈھوکے لیاندے لے جانے نیس

2- وڈے ڈھڈیاں معدے لئی طنز آکھدے نیس، پخال پیٹیا

پخال: (مو) دیکھو: پکھالی

پخت: (فا، مو) 1- کھانا پکان داکم 2- ٹھیک ٹھاک کم کرنا 3- پکیائی

ہنخت: (فا، صفت) 1- پکا ہویا، مضبوط، سخت، دگلی: تھوڑے دناں اندر

بہت پیار سیتی سارا قاعدہ پخت کرائیو نیس (فضل شاہ) 2- کیا ہویا

3- تجربہ کار، آزمودہ، جہاندیدہ، ہوشیار، دانا، واقف 4- طے شدہ،

فیصلہ شدہ

ہنختائی: (مو) پکیائی، پکا پن

ہنخترا: (ند) پٹھان قوم دا، پشتون، پشتو زبان بولن والا

ہنختروی: (مو) 1- روٹی، پھلکا 2- مفت دی روٹی

پنختنگی: (مو) دیکھو: ہنختائی

پنختو: (فا، مو) پنختون قبائل دی بولی، پشتو

پنختون: (ند) پنختو یاں پشتو بولن والا بندہ، پٹھان

ہنختہ: (فا، صفت) دیکھو: ہنخت

ہنختہ بات، (مو) پکی گل، ٹھوس گل، پکا وعدہ

ہنختہ تعمیر، (عر+فا، مو) پکی تعمیر، سینٹ وغیرہ نال بنایا ہویا پکا کوٹھا،

کندھ وغیرہ

ہنختہ تھیون، (محا) پکا ہونا

ہنختہ خط، (عر+فا، ند) 1- اکو ای قسم دی تحریر 2- زیادہ مشق

پاروں اک تھاں پک گیا ہویا ہتھ

پنجھیرے ہودون، (مخا) 1- دُور ہودون 2- پچھے ہودون

پنجھیر: (مو) سستی، دُصلا پن

پنجھیک: (نذ) لیٹ، دیر، گاں یاں مجھ دا زیادہ وقت تک دُودھ دینا

پنجھیکو: (نذ) 1- دیر، کوئل 2- مہینے دا اخیر

پنجھیکو واں: (نذ، مفت) آخری، پچھلا

پنجھیکو ویں: (مو، مفت) دیکھو: پنجھیکو واں

پنجھیلا: (نذ) پوچھ والا، دُمدار

پنجھینا: (فل) پنجیا جانا

پنجھینڈ: (مفت) پنجنن والا، سوال کرن والا

پنجھیں: (نم) 1- بعد، پنچھوں، مگردوں 2- مگر مگر، پچھے پچھے 3- پچھلے

پاسے 4- دوبارہ (آدن والے ویلے واسطے ورتیا گیا اے)

پنجھیواں: (نذ) پنجنن دامل تے حالت

پنجھیوں: (نم) دیکھو: پنچھوں

پنجھیوے: (نم) پنجیا جاوے

پنجھیہاں: (نم) بیتے زمانے وچ

پنجی: (مو) 1- پچھی، تیلیاں اتے کانیاں دی بنی پچھی 2- جوز، پیوند

پنجی: (عدد) پنجی، پنجمی، ویہہ تے پنج، 25

پنجی: (مفت) 1- شرمندہ، شرمسار، جس نوں چنگ لگی ہووے، نموجھانا

2- بھویا ہویا، لگا ہویا 3- گھیا ہویا 4- چاہیوان، فریفتہ، پیار کرن والا

5- بھسیا ہویا، تھکیا ہویا

پنجی پودن، (مخا) بزدل بن جانا، دل چھڈ جانا

پنجی پینا، (مخا) شرمندہ ہونا

پنجی تھیون، (مخا) تنگ ہونا

پنجی کاری، (مو) جواہرات یاں رنگ دار پتھراں دی پتھراں وچ

جڑائی

پنجی کرن، (مخا) تنگ کرن

پنجی کرنا، (مخا) شرمندہ کرنا، نادم کرنا

پنجی ہونا، (مخا) شرمندہ ہونا، نادم ہونا

مغز پنچی، (مو) سر کھپائی

پنچے: (نذ) کونے کھڈرے، دکھری تھان، پنچن دی تھان

پنچیا سی: (عدد، مفت) پنچاسی، 85

پنچیا سیواں: (عدد، مفت) دیکھو: پنچیا سی

پنچیا نواں: (عدد، مفت) 95 واں

پنچیا نوے: (عدد) پنچانوے، 95، بنے جمع پنج

پنچیا لئی: (مو) شرمندگی، ندامت

پنچیت / پنچیت: (مو) پنچایت

پنچیتل: (مفت) گل گل تے پنچایت جوڑن والا

پنچیتی / پنچیتی: (مفت) پنچایتی، پنچایت دا

پنجیر: (مو) ہلکا ہلکا درد، بخار

پنجیر: (مو) دیکھو: پنچاڑ

پنجیس: (عدد، مفت) پنجمی، 25

پنجیسیواں: (نذ، مفت) 25 واں، پنجمی دی کتنی پوری کرن والا

پنجیسی: (مو) 1- چوسر دی اک کھید جو چھہ کوڑیاں نال کھیدی جاندی

ہے 2- پنجمی مصرعیاں والی اک نظم 3- پنجمی کہانیاں دے مجموعے

2- ستانا 3- ریکانا، ڈرانا

پد بولنا، (محا) دیکھو: پد نکلتا

پد کڈھنا، (محا) بہت ساری دوڑ بھج کر اونا

پد نکلتا، (محا) بہت ساری جسمانی مشقت ہون کر کے تھک جانا،

بھیس بولنا

پد ا: (ند، صفت) 1- اک چھوٹا پیچھی جو چوی ورگا ہوندا ہے 2- چھوٹے

قد دا آدمی 3- پھدکی، غلیل وچ گھا رکھ کے چلان دی تھان

4- حقیر، بے حیثیت، گھٹ طاقت والا

پدا دیون، (محا) بھجا دیون، نسا دیون، ڈڑکی لود دیون

پدات: (ہ، مو) 1- پیدل چلن والا 2- شطرنج دا پیادہ

پداتک: (ند) 1- نوکر، ملازم 2- پیدل سپاہی

پداتی: (ند) پیدل فوج

پدار: (ند) مصروفیت، الجھاوا

پدار ہونا، (صفت) کسے کم وچ بھیزی طرحاں مصروف ہونا یاں

بھنس جانا

پدارا: (ند) اک رکھ داناں، دھول دھاک ناں دا رکھ

پدارتھ: (ند) 1- شے، چیز 2- نایاب چیز، چنگا چوکھا، نہت 3- دھن،

مال

پدارتھ واد، (ند) مادہ پرستی (Materialism)

پدارتھ وادی، (صفت) مادہ پرست

پدارتھ وویا، (مو) مادی شیواں دے اول بدل دا علم (Physics)

پدارتھ وگیان، (ند) مادے دا علم، سائنس

چار پدارتھ، (ند) دھرم، ارتھ، کام، موکھ ایہہ چار پدارتھ دے

جانندے نیں

چھتی پدارتھ، (ند) کھان دیاں دن سونیاں شیواں

کھنچ پدارتھ، (ند) کاناں توں نکلتن والیاں شیواں، معدنی

شیواں، جیویں ک: نمک، لوہا، تانبا، ہیرا وغیرہ

پدارتھک: (صفت) مادے نال جویاں چیزاں، مادی

پدارگھ: (ند) کسے مہمان یاں بزرگ دے آکھن تے دی یاں شہد

پیش کرنا

پداروند: (ند، صفت) کنول ورگے نازک تے ملائم پیر

پداری: (مو) اک طرحاں دی جھاڑی، مُسکی

پداڑ: (لہند، مو) بھاڑ، یرکن دی حالت

پداڑی: (مو) کھچل

پداکڑ: (صفت) دیکھو: پدکڑو

پداگھات: (ند) لات مارن، پیر نال مارن

پدالی: (ند) اک پودے دا ناں

پدان: (مصدر) 1- نساون، تھکاؤن، زچ کرن 2- ہراون، ننگ کرن

پدانا: (فعم) ریکاؤنا، ڈراؤنا

مارے نالوں پدایا چنگا، (اکھا) جانوں مار دین نالوں ڈرا کے

نسا دینا چنگا اے

پدانا: (فعم) 1- تھ دھو کے پچھے پینا 2- تھکا دینا، بہت بھج دوڑ کرانا

3- گلی ڈنڈا کھیڈ دے ہوئے مخالف کھڈاری نوں گلی دے پچھے

دوڑا دوڑا تھکا دینا، وگی: 'وقت وڈا کھڈیار پرانا ساری عمر پدائے'

نکلن والی ہوا، گندی ہوا، 4-بیر، چرن 5- عہدہ، درجہ، مرتبہ
6- کوئی خاص معنی رکھن والا شبد 7- چھند دا چرن 8- دین والا، دان
لئی بجی، چھتری، کپڑے، آسن اتے بھنڈے وغیرہ 9- منتر، جپ،
دگی: کھوئی خودی اپنا پد چیتا (بھٹھے شد)

پدا دھیکار، (ند) افسری، عہدہ

پدا دھیکاری، (ند) افسر، عہدے دار

پد بوجنی، (مو) دیکھو: پد گھنٹی

پد پٹنج، (فا، صفت) دیکھو: پد پد

پد جاپ، (مو) پیراں دا کھڑاک، دگی: بہن پوڑیاں وچ اوں

دے پیراں دی پد جاپ اچی ہو رہی ہے (کرتار سنگھ دگل)

پد چھہ، (ند) پیر دا نشان، پیر

پد چھید، (ند) دکھرا کرن دی حالت، لفظاں نوں نکھیر کے نکھن

دی حالت

پد دے بھرن، (محا) بھنڈن، بکواس کردے بھرن

پد گھابرا، (ند، صفت) ڈراکل، ڈرپوک، بزدل

پد گھنٹی، (مو) 1- اک طرحاں دا پا جامہ، پوزی دار پا جامہ، تنگ

سٹھن 2- پینٹ پتلون، دگی: پنج کد جاؤ گی میں تاں پد گھنٹی ضرور

لواں گا، بھادیں کچھ پیا ہووے

پد مارنا، (محا) گندی ہوا خارج کرنا

پد نائک، (ند) منظوم ڈرامہ

پد یاترا، (مو) پیدل سفر

پد: (مو) 1- پدن دی حالت یاں عمل، کسے نوں کھانا واریاں لوانا

مختہ رائے، (صفت) سیانا، عقل مند، ہوشیار، سمجھدار

مختہ کار، (فا، ند) ہوشیار، تجربہ کار، ماہر

مختہ کاری، (فا، مو) ہوشیاری، مہارت، تجربہ کاری

مختہ کرن، (محا) پکا کرن

مختہ مزاج، (عر+فا، صفت) عقلمند، مستقل مزاج

مختہ مزاجی، (فا، مو) مستقل مزاجی، پختہ مزاج ہون دی حالت

مختہ مغز، (عر+فا، صفت) دیکھو: پختہ رائے

مختہ ہون، (محا) 1- جوان ہون، بالغ ہون 2- وڈی عمر دا

ہون 3- عقلمند ہون، ہوشیار ہون

مختی: (مو) دیکھو: مختے

مختے: (مو) 1- پچنگلی 2- منی دی ہائی نوں لگا ہویا گانڈھا 3- لپائی،

پوچا

مختلا: (ہند، ند) راضی نامہ

مختنا: (ند، صفت) دیکھو: پختا

مختنا: (فل) 1- اک واگلوں بہت گرم ہونا 2- تیز بخاریاں غصے نال

گرم ہونا

مختنی: (مو، صفت) دیکھو: 'مختی' جیہدی ایہہ تانیث اے

مختیا: (ند، صفت) 1- بد تہذیب، اُجڈ 2- کمینہ 3- بکواسی، بھگڑالو

پ.....و

پد: (ند، صفت) 1- تھاں، مقام 2- عرضی ماترا یاں درتوں والا کوئی

جملہ، رچنا یاں چھند، گلدائٹ، کوتا 3- مقعد وچوں آواز دے کے

پلاک ڈکشنری

(دوبئی جلد)

پدم پُرن، (نڈ) اٹھارہاں پُرناناں وچوں چوتھا پُرن جس وچ

اوس سے دا بیان ہے جدوں کہ کائنات کنول دے رُوپ وچ سی

پدم سکری، (مو، صفت) آوارہ ملوک عورت

پدم شری، (نڈ) بھارت دی حکومت دلوں دتا جاؤن والا شہری

اعزاز

پدم مول، (نڈ+مو) کنول دی جڑھ

پدما: (مو) بچی، اک دیوی جو کنول وچ نکلتا کردی ہے

پدما س: (نڈ) برہمن دا لقب

پدما کر: (نڈ) اوہ تالاب جیہدے وچ کنول دے پھل بکثرت ہوں

پدمنی: (مو) 1- نیلوفر، کنول 2- کنولاں نال بھریا تالاب 3- اعلیٰ

درجے دی عورت، نازک عورت، سونی عورت 4- چار قسم دیاں

عورتاں وچوں اتم درجے دی عورت 5- چتوڑ دی اک مشہور حسین

رانی، وگتی: لکھ چٹیاں مشک لپٹیاں نیں اتن پدمنی دا لگ سہاوندنیاں

نیں (وارث شاہ)

پدن: (مصدر) دیکھو: پدنا

پدن ہار، (صفت) ڈراکل، نڈول

پدنا: (نفل) 1- پد مارنا 2- یرکنا، ڈر کے نسا 3- کھیڑ وچ واری

دیندیاں بہت تھک جانا، بہت ساری دوڑ بھج کرنی، وگتی: 'جائک

کھیڈن ائی ڈنہ کوئی پدے کوئی پدائے' (باقی صدیقی)

پدنا: (نڈ، صفت) پد، بھٹکنا، مہرا

پدنی: (مو) 1- پدن والی 2- بزدل، ڈرپوک سوانی

پدنی: (مو) 1- چوڑی دی اک قسم، بلی چوڑی 2- مجاز: پتکے قد والی

پدو: (صفت) 1- کمینہ آدمی جو شیخیاں مارے، یرک جان والا 2- پینے

پد مارن والا 3- ڈراکل 4- کسے نوں توچن یاں تذلیل وجوں بولیا

جادون والا شبد

پدو خاں، (نڈ) کمینہ آدمی جو شیخیاں مارے

پدو دا پدماں، (نڈ) مبالغہ آرائی، شیخی، گپ مارنا

پدو دا پدماں بناؤنا، (نڈ) مبالغہ آرائی کرنا، ودھا چڑھا کے دنا

پدو دا پدمن، (نڈ) رائی دا پہاڑ بناون دا عمل، مبالغہ آرائی

پدواون: (مصدر) 1- کھیڑ وچ اگے لنگھواون 2- واری نہ دواون،

تھکواون، دوڑ بھج کروان

پدوڑ: (نڈ) دیکھو: پدن ہار

پدوڑا پدوڑی: (نڈ) 1- پد مارن والا 2- گپی، شیخی باز

پدوکر: (صفت) 1- پد مارن والا 2- ڈراکل، کار، بزدل

پدونا: (نڈ) اک پودا جس دا پھل کھان دے کم دی آؤندا ہے

پدوی: (مو) 1- درجہ، رُتبہ، عہدہ 2- آپادھی 3- پیو دادے دی وڈیائی

(بیان کرنا)

پدہ: (ج، نڈ) پندھ، فاصلہ (خصوصاً لے پندھ واسطے درتیا جاندا اے)

پدھ: (لہند، نڈ) فاصلہ، تھہ، رستہ

پدھارنا: (نعم) 1- پیر پادنا، آجنا، آ جانا 2- لڑنا، چلنا

پدھاڑی: (لہند، مو) کھجیل، نس بھج، وگتی: 'مینوں ایویں پئی

پدھاڑی، ہو یا آ کے ٹھٹھا'

پدھانو: (نڈ، صفت) 1- مسافر، راہی، وگتی: 'راہ پدھانو بہت تسانوں ملسن

آن میدانوں' (قادر یار) 2- لڑ جاون والا، وگتی: 'راہ پدھانو لوک مسافر

(باقی مدتی)

پداونا: (نعم) دیکھو: پداونا

پدائش: (مو) پدائش، داوگاڑا-1، جنم، اُتیتی-2، کھٹی، کھائی

تارنخ پدائش، (مو) جنم تارنخ

پدائشی: (مفت) پدائشی، جمائندرو

پدبھیرا: (نم) پدبھیرا، اک کھمسی جو چھتری درگی ہوندی اے اتے

کے کم نہیں آؤندی (Mushroom)

پدبھیرا: (نم) دیکھو: پدبھیرا

پدتیگ: (نم) استغنی

پدج: (نم) پیردی انگل

پدر: (نم) 1- پیو، باپ، پتا، والد، وگتی: دس خاں کون پیغام پدرول

وقت نزع دے کیا (فعل) 2- اک درخت دانان

پدرا: (نم) پدھرا، برابر، لیول، اک طرحاں دا

پدرانہ: (نم) باپ دے متعلق، بیوناں منسوب، پیو درگا

پدری: (مفت) باپ دی، باپ دے حوالے نال

پدریار: (نم) اک چھوٹا جیہاڑکھ

پدڑا: (نم) 1- اک چھوٹا بچھی جو چوڑی درگا ہوندا ہے 2- چھوٹے قد

دا آدی

پدڑانا: (نعم) درغلانا، مٹھے پاسے لاونا، بھیزی مت دینا

پدڑنا: (فعل) ہاں کر کے مگر جانا، ارادہ بدل لینا

پدڑی: (مو) پدڑا، دامونٹ روپ

پدک: (نم) 1- قدم 2- گلے دا زیور، پنہ

پدکرم: (مو) رفتار، چال

پدکڑ: (مفت) دیکھو: پدکڑو

پدکڑا: (نم) چھوٹا پد

پدکڑو: (مفت) 1- بہت پد مارن والا 2- ڈراکل، ڈرپوک

پدکنا: (مفت) بہت چھوٹے قد دا، پدا

پدگ: (نم) پیدل چلن والا، پیادہ

پدیل: (نم) دیکھو: پدکڑو

پدلو: (نم) اک سوہنا جیہا چھوٹا رکھ

پدم: (نم) 1- کنول 2- شاستراں مطابق پیریال ہتھ دی اوہ لکیر، جس

دی شکل کنول جیہی ہووے ایہہ چنگے بھاگاں دی نشانی ہوندی ہے

3- ہندوؤاں دے دشمنو بھگوان دا اک ہتھیار جو کنول دی شکل دا ہے

4- کھرب، سونیل (ارب) دی گنتی، علم ہندسہ وچ سونیل دا اک

پدم (کھرب) ہوندا اے، سو پدم دا اک پراردھ ہوندا اے، نیل

توں اگے دی گنتی گمن والا 100,000,00,000,000,000

5- اک چھوٹا اتے بہت زہریلا سپ، وگتی: نلے پدم چلے نہ قدم

6- اٹھاراں پداناں وچوں اک پدان دانان 7- اک رکھ دانان جس

دا پھل کھادا جاندا ہے

پدم آسن، (نم) یوگ سادھن، بیٹھن دا اک طریقہ جس وچ کھا

بیر سچے پٹ دے اتے تے سجا بیر کبے پٹ تے رکھ کے جی بانہہ

کبے پاسے اتے کھی سچے پاسے کر کے پیراں دے انگٹھیاں نوں

بھڑ دے نیں

پدم پتر، (نم) 1- گل نیلوفر دا پتا 2- اک پودا

پلاک ڈکھتری

تانیٹ، پڈی

پدی آلی گل، (مو) بے حیثیت گل، بے وزن گل

پدی بیکائی دینی، (مخا) پدے نکا دینا، پدے کڈھنا

پدی بولی جانی، (مخا) پدے بول جانا

پدی توں پدم شاہ ہو جاون، (مخا) 1- غریب توں امیر ہو جاون

2- دولت نال کے حقیر دی عزت ہون لگ پون

پدی داشوربا، (ند) 1- تھوڑی جیہی چیز 2- بے حقیقت گل

پدی وانگوں اڈان، (مخا) بہت زیادہ اگے لاون، رج ستاون

پدے: (ند) پدے اڈی جمع

پدے دی ضامنی، (مو) کینے اُتے بھروسا کرن داکم، گھٹیا

بندے دی ضمانت دیون داکم

پدیا/پدییہ: (ند، مو) شلوک، نظم شعر

پدیجک: (مصدر) 1- ڈرن، خوف زدہ ہون 2- ڈولن، اکھڑن

پدیدی: (فا، ند) ظاہر، واضح

پدیڑ: (مو) 1- بار بار ہوا سرن دی آوازیں عمل 2- ڈر کے بھجن دی

حالت، ڈرن دا عمل، ڈگدیاں ڈگدیاں بھجن دی حالت یاں عمل،

بھاجڑ

پدیڑ پینیدی جاون، (مخا) ہار کے نس جاون، ڈر کے نس جاون

پدیڑاون: (مصدر) 1- اوکھا کراون، کھپواون 2- ڈرواؤن

پدیڑنا: (فعم) 1- اوکھا کرنا، کھپانا 2- ڈراونا

پدینا: (متعدی المتعدی) پدایا جانا

پدیینہ: (ند) فارسی لفظ 'پودینہ' دی وگڑی املاء، اک طرحاں دا پودا جس

دے چٹاں دی چٹنی بنائی جاندی ہے، پودنا

ست پدیینہ، (ند) پودینے داست جو سفید رنگ دا ہوندا ہے

پدیوان: (ند، صفت) 1- پڈن دی حالت 2- ڈر، بڈلی

پدیوان: (مصدر) 1- کھیڈ وچ اگے لنگھ جاون 2- نس بھیج کرن

3- کھیڈ وچ واری نہ ملن

پ..... ڈ

پڈ: (ند) پد، مقعد توں خارج ہون والی گندی ہوا

پڈ لاون/پڈ مارن، (مخا) ہوا خارج کرنا

پڈ مارنا، (مخا) گپ مارنا، وڈا بول بولنا

پڈنکلن، (مخا) خوف زدہ ہونا

پڈ: (ند) دیہہ، سریر

پڈا: (ند) 1- کھیت دی حد، بتا 2- چالاک، چاٹر

پڈار: (مو) پھڑ، گپ، شنی

پڈانا: (فعم) ڈرانا، دھمکانا، خوفزدہ کرنا

پڈاوان: (مصدر) دیکھو: پڈاوان

پڈاوان: (مصدر) گنجانا، گنھکانا

پڈائی: (مو) پڈائی

پڈبھیرا: (ند) پدبھیرا، کھنڈ درگا پودا، پھپھوندی دی اک قسم

پڈل: (ند، صفت) 1- بڈل، ڈر پوک 2- گپ باز

پڈن: (مصدر) پدے مارن، گندی ہوا خارج کرن

پڈن: (مصدر) گنھکانا، گنھکانا، پڈن

بھ غریب بدسئی (سیف)

پدھایک: (نڈ) 1- پردہ، غلاف 2- سرپوش، ڈھکنا

پدھت: (مو) دیکھو: پدھتی

پدھتی: (مو) 1- پوجا وغیرہ دی رسم 2- ڈھنگ، طریقہ 3- اودھ کتاب

جس وچ کوئی کم کرن دا ڈھنگ طریقہ دیا گیا ہووے

ویاہ پدھتی، (مو) اودھ کتاب جس وچ ویاہ کراون دا ڈھنگ دیا

گیا ہووے

پدھر: (ج، نڈ) 1- چٹیل میدان، اودھ میدان جیہذا رکھال توں بغیر

ہووے 2- معیار، وگی: چٹڑے پدھرتے میں لئی (خواجہ فرید)

پدھر پٹی، (مو) 1- تھل، چٹیل میدان 2- صاف ستھری کچی

سڑک 3- سدھی ساہویں 4- شاداب تے زرخیز خطہ

پدھر تھیون، (حما) دیران ہونا، سُنجا ہونا

پدھر کرن، (حما) 1- ہموار کرن، اکو جیہا کرن، سواہرا کرن 2- سزا

وجوں مارن کٹن 3- صلاح دیون، مت دیون، مرمت کرن

پدھرا: (صفت) 1- صاف 2- اکو جیہا، نہ اچا نہ نیوال، ہموار

پدھرا کرن، (حما) 1- کسے معاملے نوں سدھا کرنا 2- کسے رستے

ٹوں صاف کرنا

پدھرا کرنا، (حما) 1- سدھا کرنا 2- ہموار کرنا، مرمت کرنا 3- راضی

کرنا

پدھرا ہونا، (حما) 1- ہموار ہونا 2- سدھا ہونا 3- راضی ہونا

سدھ پدھرا، (صفت) 1- پدھرا، ہموار، اکو جیہا 2- سدھا سادہ،

بھولا بھالا

پدھراونا: (متحدی المحدی) برابر کروانا، پدھرا کروانا

پدھرائی: (مو) 1- پدھرا ہون دا گٹن، صفائی 2- پدھری تھاں

پدھرائیگی: (مو) 1- پدھرائی، ہمواری 2- اصلاح، درستگی

پدھرس: (لہند، مو) میاں یاں بیوی دی چاچی تائی، پترس

پدھرن: (مصدر) پھیلن، پسرن، کھلن

پدھری: (مو) ہموار تھاں، صاف ستھری جگہ

پدھرے: (نڈ) 'پدھرا' دی جمع، برابر

پدھرے پدھرے، (نم) برابر برابر، ہموار تھاں توں دی

پدھرے دن، (نڈ) چنگے دن، خوش حال سماں

پدھرے دن آون، (حما) عروج دا زمانہ آون، خوش حالی آون

پدھر یلا: (نڈ، صفت) 1- برابر، اکساہرا 2- اُچ پدھرا

پدھر یوال: (نڈ، صفت) 1- برابر ہويا، پدھرا ہون دی حالت

2- اصلاح، درستگی

پدھو پڑا: (صفت) پوازا کھڑا کرن والا، فساد، شرارتی

پدھتی: (مو) 1- صف، ڈار، قطار 2- کسے خاص مضمون دی کتاب،

ہدایت نامہ 3- لقب، خطاب، ناں

پدھی: (ج، مو) 1- ڈھلوان، پتلا ہون دی حالت 2- بالائ ٹوں لاڈ

نال کنڈ تے چلن دا عمل

پدھی چڑھان، (حما) بالائ ٹوں لاڈ نال کنڈ تے سوار کرن

پدھیانی: (مو، صفت) پاندھے دی تیویں

پدی: (صفت) 1- ڈراکل 2- ادنیٰ، حقیر، بے ساکھ

پدی: (مو) چھوٹی چوٹی، بہت چھوٹے قد دی ٹوٹی، 'پدا' دی

اک ذات
 پر مارنا، (حما) پر لا کے اُڈن دا جتن کرنا، کسے کم نوں سرے
 چاوھن دی کوشش کرنا
 پر موج، (حما) کبوتر تے گلو دی اک قسم جیدے پیر کجے ہوئے
 ہوندے نیں
 پر نکلتا، (حما) کسے دے سجا وچ شوخی یاں چنچل پن آ جاون،
 جوانی نوں اپن
 پر نہ پھٹکاؤن دینا، (حما) کسکن نہ دینا، ہلن نہ دینا
 پر نہ پھڑک سکنا، (حما) دا بے پیٹھ ہونا، کوئی کھپ، رولا یاں ہل
 خل نہ ہونا
 پر نہ مارن، (حما) 1- پتچ نہ ہون، رسائی نہ ہون 2- نیزے نہ
 پھٹکن
 بے پر، (صفت) 1- ہیاں کھنکھاں توں 2- بے سہارا 3- بربل،
 کزور 4- غریب، زدھن
 پر: (سابقہ) اُکھراں دے اگے لگ کے پرایا یاں پچھاہاں دے معنی
 دیندے اے جیویں، وگی: 'پردیس پرورتی'
 پر: (سن، صفت) 1- دور، دوراڈا 2- دشمن، دیری 3- پچا ہویا، بقایا 4- پرانا،
 قدیمی 5- دوجی تھاں دا، باہر دا، دوسرا، دکھرا 6- بہت چنگا، اعلیٰ، وڈا
 7- پرلایا، بیگانہ، اوپر 8- وادھو 9- غرور
 پراوھین، (صفت) دوسرے دے ماتحت، غلام
 پراوھین سُننے ناہیں، (اکھا) غلاماں نوں کدے دی آرام نہیں
 مل سکدا

3- بڈھیاں ہو جاون 4- ہمت نہ رہون، ساہست نہ رہون
 پرچھنڈن، (حما) گلیاں پران نوں چھنڈ کے سکاؤن، پران نوں
 پھڑ پھڑاون
 پر دی ڈار بناؤن، (حما) گل نوں بہت ودھا دیوں، گل دا گلان
 بناؤن
 پرسزن، (حما) 1- ڈر ہون، دشمن دا ساہنا کرن توں ڈرن،
 دہشت کھاؤن 2- طاقت نہ رہون، زور ٹھن 3- اپڑ نہ سک، ٹکور نہ
 ہو سک 4- کسے نوں دیکھ کے حسد کرن
 پر قینچ، (فا، صفت) کئے ہوئے پران والا
 پر قینچ کرن، (حما) 1- پرکٹن 2- لاچار کرن، بے بس کرن 3- اصلاح
 کرن 4- نکھارن
 پر قینچن، (حما) 1- پرکٹن 2- مات دیوں، ہرا دیوں 3- نکھارن،
 اصلاح کرن 4- قابو وچ رکھن 5- پابندی لاؤن
 پر کڈھنا، (حما) 1- نویں پرانا 2- جوان ہونا، جوانی دا احساس ہونا
 پر گھلھ جاون، (حما) آزاد ہو جاون، رہائی مل جاون
 پر لا کے اُڈ جانا، (حما) 1- یکدم گواچ جانا 2- اکا ہی نہ لھبنا
 پرلاؤن، (حما) 1- ترقی دیوں، رفتار تیز کرن 2- رونق لاؤن
 3- بانہواں تے پر اُگ آؤن 4- شان ودھاؤن، رتبہ اُچا کرن
 پر لگ جاون، (حما) 1- رفتار تیز ہو جاون 2- شان ودھن، ترقی
 ہون 3- چالاک ہو جاون، شرارتی ہو جاون 4- جوانی چڑھ جاون
 پر مار، (صفت) 1- پران نوں حرکت دیوں والا 2- پتھیاں توں مار
 کھاؤن والا اک پتھی، باز 3- دشمن نوں مارن والا 4- راجپوتاں دی

پڈنا: (فل) ڈرنا، خوف زدہ ہونا

پڈنگ (Pudding)، (انگ مو) ایک مٹھی ڈش داناں

پڈواون: (مصدر) جھوٹا ہونا، کھوٹا ہونا

پڈھ: (لہند مو) دیکھو: بچ

پڈی: (مو) زمین، بجوئیں

پڈیا: (نڈ) 1- پنڈت 2- کسے تیرتھ (ہندوؤں دا مقدس مذہبی مقام)

اُتے رہن والا پروہت، پاڈا

پ..... ذ

پذیر: (فا، لاحقہ فعر) فارسی مصدر 'پذیرفتن' توں امر جیہڑا کہ اسم توں بعد آ کے اسم فاعل ترکیبی بناؤندا اے، جیویں: ترقی پذیر (ترقی کرن والا) تے اثر پذیر (اثر قبول کرن والا)

پذیرائی: (فا، مو) 1- منظوری، قبولیت 2- آؤ بھگت، آور بھاء

پذیرائی کرن، (حما) 1- منظور کرن، قبول کرن 2- عزت کرن

پذیرائی ہوون، (حما) 1- قبول ہوون 2- عزت ہوون

پ..... ر

پر: (حرف ربط) 1- لیکن، مگر، ورنہ، واسطے، کارن، وجہ، سمبوں 2- ضرور

3- بناں کسے شک توں، کیونکہ، تک، تھک 4- اُپر دی تخفیف، اُپر، اُتے

پر: (صفت) 1- پار دی تخفیف 2- اگلا سال 3- پچھلا سال، بیتیا (سال)

4- اگلا، آون والا (سال)

پرکو، (نم) اگلے یاں پچھلے سال پروں

پر سال، (نم) 1- پچھلے سال 2- اگلے سال

پر: (نڈ) 1- پتا، پاتر 2- پتکھ، پنچھیاں دے بدن اُتے اُگے ہوئے وال،

کھنھ 3- مجازاً، قوت، طاقت، سہارا، بانہہ، بازو، دوست

4- قلم، کلک، ہولڈر، پراہن 5- دھن، دولت 6- گھوڑے دی تنگ تے پیانگروم

پر پنھ دیون، (حما) 1- پنچھی دے پراں نوں ڈوری نال بھن

دیون تال جے اوہ اڈ نہ سکے 2- مجبور کرن، بے بس کر دیون،

کمزور کرن

پر پنھ لون، (حما) 1- کمزور ہو جاون، بے بس ہو جاون 2- کسے

دے دس وچ ہوون 3- قابو کر لون

پر پنھوال، (نڈ، صفت) 1- جیہڑے پر بچے ہوئے ہوون 2- مجبور،

قابو آ یا ہو یا، قیدی

پر پنھناون، (حما) 1- پرتولن، اڈن لئی تیار ہوون 2- کسے کم نوں

سمبوں لئی تیار ہوون 3- بے قراری ہوون، بے چین ہوون

پرتولن، (حما) راضی ہوون، اڈاری لئی تیار ہوون، اڈن دا مڈھ بنھن

پر ٹٹا، (حما) بے دس ہونا

پرچمن، (حما) 1- پنچھیاں دے پراگن 2- جوانی نوں اپڑن 3- غرور

ہوون، گھمنڈ ہوون

پرچھاڑنا، (حما) کھنھ جھاڑنا، گریز کرنا

پرچھڑ جاون، (حما) 1- ساتھی نہ رہون 2- اولاد فوت ہو جاون

پلاک ڈنشری

(دوجی جلد)

پُر بہار، (صفت) مہلاں بھریا، خوشیاں بھریا

پُر بہار کرن، (مح) 1- مہلاں نال بھرن 2- خوشحال کرن، راضی کرن

پُر بہار ہون، (مح) 1- مہلاں نال تے ہریالی نال بھریا ہویا ہون 2- بہار دا موسم جو بن تے ہون 3- خوشحال ہون

پُر پُر، (فم) پور پور، پونا پونا

پُر پُر چھالے، (مح) سارے بدن تے چھالے، ہر تھاں چھالے، پور پور زخمی

پُر پُر دُکھی ہونا، (مح) بہت دُکھی ہونا

پُر پُر کرنا، (مح) جھوکتی کرنا، وگتی: تیرے پر پر کردیاں اگلیاں نر دینا اے (ہر چرن گھگھ)

پُر پُر وچھن، (مح) لوں لوں زخمی ہون، ڈھیر دُکھی ہون

پُر تاب، (فا، صفت) روشنی، چائن، چمک، نور نال بھریا ہویا

پُر تاثیر، (فا، صفت) اثر دار، وگتی: پڑھ کے کُل دا پت اند ہووے، ایسی گل اوہ پُر تاثیر لکھے (دولت رام)

پُر تقصیر، (فا، صفت) گناہ گار، اوگن ہار

پُر تکلف، (فا، صفت) بہت سجایا سنواریا ہویا، اُچھا بنایا ہویا، اہتمام نال بنایا ہویا

پُر جفا، (فا، صفت) ظالم، سفاک، سنگدل

پُر جلال، (فا، صفت) تیج دان، تیجسوی

پُر جوش، (فا، صفت) 1- جوش بھریا، جوشیلا 2- درد بھریا

پُر خار، (فا، صفت) کنڈیاں نال بھریا ہویا، کنڈیالا، تکلیف دہ

پُر خجالت، (فا+عر، صفت) شرم بھریا، لجیاواں، نموشی ماریا

پُر خمار، (فا+عر، صفت) نشے نال بھریا ہویا، مدہوش، بے ہوش

پُر خور، (فا، صفت) بہت کھان والا، پیو

پُر داسی، (صفت) شہر دا وینک، شہری

پُر درد، (فا، صفت) درد نال بھریا ہویا، دکھ نال بھریا، وگتی: حال

مینڈا دل نال سُنی، یک ہے پُر درد فسانہ (میاں نورن گدائی)

پُر دلیل، (صفت) دلیل بھریا، وزن دار

پُر رونق، (فا، صفت) رونق والا

پُر زور، (فا، صفت) زور دار

پُر سرور، (فا، صفت) مستی نال بھریا، خُماری نال بھریا

پُر سکون، (فا، صفت) شانت، شانتی والا

پُر ضیاء، (فا، صفت) نور نال بھریا ہویا، چمک والا، وگتی: تیرا منکھ

مہتاب خورشید خاور، پُر ضیاء او والیا بار دیا (قادری)

پُر فریب، (فا، صفت) دھوکے باز، دغا باز

پُر فضا، (فا+عر، صفت) 1- بارون، رونق بھریا، ہریا بھریا 2- دوا،

وسیع، گھلا

پُر کار، (فا، صفت) 1- موٹا، گاڑھا، مٹھلا 2- پکا، مضبوط 3- جزاؤ، جیا

بھیا 4- دانا، ہوشیار، کارگر 5- اوہ اوزار جہدے نال دائرے بنائے

جاننے نیں

پُر کاری، (صفت) 1- کسے کپڑے وغیرہ تے تیل بوئے پان دا

عمل 2- کارگر

پُر کرن، (مح) 1- بھر دیون، گلو تک بھر دیون 2- رجا دیون، خوش

پراستری گمن، (مو) پرانی عورت کول جان دی حالت یاں اعل

پر بس، (صفت) پرانے دس، کسے ہور دے دس

پر بسیا، (صفت) پرانے دس، پرا دھین

پر پڑکھ، (ند) غیر مرد

پر تریا، (مو) پرانی عورت

پر تن، (ند) پرانی عورت

پر پڑکھ نوار، (ند) پرایا دکھ دور کرن والا

پر دھرم، (ند) غیر مذہب، دوسرے دا دھرم

پر دھن، (ند) پرایا دھن

پر دیسی، (ند) دوسرے دیس دا آیا ہویا آدمی

پر کاج، (ند) دوسرے داکم

پر کاجی، (ند) جو دوسرے داکم کرے، سہانک، مددگار، بہت

مہربان، پرانکاری

پر کرت، (ند) پرایا کم

پر گامی، (صفت) پرانی عورت نال بھوگ کرن والا

پر گرہبہ، (مو) پرانی سوانی، پرانی عورت

پر گھر، (ند) دوسرے دا گھر، پرایا گھر

پر لوک، (ند) اگلا جہان

پر لوک سدھارنا، (مخا) مرجانا

پر نار اپرناری، (مو) پرانی عورت، بے گانی تیویں

پر دتا، (ند) دیکھو: پرنتا

پر دس، (صفت) پرایا دھن، پرانے دس

پر ہریا، (مو) چوری، ڈکیتی

پُر: (ند) 1- چار جتھ پرمان، دو گز دامپ 2- اُتے، اُپر

پُر: (صوت) کسے شے دے تیزی نال خارج ہون دی اواز

پُر: (نم) جھٹ پٹ، جھستی، جلدی، کالھی نال، ثرت

پُر: (فا، صفت) بھریا ہویا، پورن، مونہہ تک بھریا ہونا، کنناں تائیں

بھریا ہویا، پورو پور، پورا پورا، سارے دا سارا، مکمل، بھر پور

پُر آتما، (سن، مو) جان، روح

پُر آسا، (ند، صفت) دو جیاں تے آس رکھن والا

پُر آشوب، (فا، صفت) فساد، فتنے بھریا، وگنی: دوجی واری

آوندی لے تئو دی چوب، دوزی طرف بزیدیاں جوسی پُر آشوب (ہاشم)

پُر اُپکار، (ند) نیکی، فیاضی، دو جیاں نال چنگا سلوک

پُر اثر، (فا، ند، صفت) 1- اثر والا، اثر دار 2- پر بھاوشالی

پُر استقامت، (صفت) ودھیری مضبوطی، بہت پکیائی، درزھ،

وگنی: قدم پُر استقامت نرم تلیاں (غلام رسول)

پُر اسرار، (صفت) بھید بھر پور

پُر الم، (صفت) بہت غمگین، بہت دکھیا، وگنی: بھتم نال بدھا پُر الم

مجنوں، مائی اتھرو خون وگایا نین: (قادر)

پُر امن، (صفت) شانتی پورن، شانت

پُر امید، (صفت) امیدیاں بھریا، آساں بھریا

پُر باسی، (ند) شہر دا سنیک، شہریا

پُر بانی، (صفت) پُرے دی، چڑھدے دل دی، پُرے دی ہوا

پراپرٹی ٹیکس (Property Tax)، (نڈ) اوہ ٹیکس جو جائیداد تے
لگدا اے

پبلک پراپرٹی (Public Tax)، (مو) لوکاں دی جائیداد، لوکاں
دامال

گورنمنٹ پراپرٹی (Government Property)، (انگ، مو)
سرکاری ملکیت، سرکاری جائیداد

پراپک: (مفت) حاصل کرن والا، حاصل ہون والا

پراپکار: (نڈ) دو جیاں دا بھلا کرنا، دو جیاں دی امداد کرنا

پراپن: (مو) 1- اپڑنا، پہنچنا 2- حاصل کرنا

پراپھاٹ: (مو) پوہ پھنالا

پراپیگنڈا (Propaganda): (انگ، نڈ) پرچار، کسے بندے یاں

گل نوں مشہور کرن واسطے بار بار تھیں تھیں ذکر کرن دا عمل

پراپیگنڈا کرن، (مخا) مشہوری کرن، بھنڈی کرن

پراپیگنڈا ہوون، (مخا) مشہوری ہوون، بھنڈی ہوون

پراپیہ: (مفت) جو شے حاصل ہو سکے، پاون دے قابل، وگتی: پھل

پراپیہ ہے اوہ ادھیکاری پراپک (وچار ساگر)

پرات: (مو) 1- لوہے چینی دا ڈاٹھال، مٹی دی تھالی، اوہ تھالی جس

وچ آنا ملے جاندا اے، آٹے دی پرات، طشت، آٹا گھنٹھن دا لوہے

یاں سلور وغیرہ دا کھلا بھاٹا، وگتی: کول نال بھینے سن طبل بازاں

قاب اتے پرات پرواہیاں دے 2- کنک دی کٹائی دا اک

جھہ، واڈھی یاں گھڈائی سے کھیت وچ دی بنیا راہ جھوں دی گڈا

چلدا ہے، پیہہ

دی اے (مڈر) 3- محلہ، وادی، بستی، پنڈ، شہریاں محلہ کسے اکھر
دے بعد لگ کے شہریاں محلے دے نال بن دا ہے، جیویں:

شیخوپورہ، شریف پورہ، سلامت پورہ، باغبانپورہ، دھر پورہ

پُرا: (مفت) پرانا، قدیم، پہلے دا

پُراب: (مفت) پانی نال بھریا ہویا

پراپلم (Problem): (انگ، مو) 1- مسئلہ 2- مشکل، اوکڑ، الجھن،

وگتی: 'تساں تے ساڈی پراپلم حل کردتی اے'

پراپھرت: (نڈ) نذرانہ، تحفہ

پراپھو: (مو) 1- ہار، شکست 2- ہرانا

پراپھوت: (نڈ) ہاریا ہویا، شکست کھادھا ہویا

پُراپ: (مو) 23 ورہے دی عمر تک دی اونٹنی

پراپت: (مو) 1- فائدہ، سود، منافع 2- لوڑ، ضرورت، حاجت

پراپت: (مفت) ملیا، حاصل ہویا، وصول ہویا

پراپتا و سر: (مو) ویلے سر، مو قے تے

پراپتی: (مو) 1- کسے شے دے ملن دی حالت، بھت، وگتی: 'میں وی

سورگ پراپتی تھیونی ہاں، پورن بھگت جو آکھیا اک سنے' (قادر

یار) 2- رسائی، پہنچ 3- سود، منافع، نفع 4- بھلائی، چنگیائی 5- لوڑ،

ضرورت، حاجت

پراپتی لوگ: (مفت) وصولی لوگ

پُراپُرا: (صوت) اُونٹھ نوں پانی چین لئی پریتا دین لئی مونہہ توں کڈھی

آواز

پراپرٹی (Property): (انگ، مو) جائیداد، مال

کرن 3- ختم کرن

پُر کرنا، (حما) بھرنا، بھر دینا

پُر کشش، (فامفت) دل کھچواں، من نون موہ لین والا

پُر کھتا، (مفت) گنہگار، گناہاں دا بھریا ہویا، دنگی: 'مومن کہن کافر،

کافر کہن مومن، پُر کھتا مجنوں بے قصور مجنوں' (قادری)

پُر گو، (مفت) 1- گاڑی، بہت گلاں کرن والا، گلا دھڑ 2- نہتی

کوٹا نکھن والا، دنگی: 'ابو جیہا پُر گو کوئی میری درشتی وچ آگے کدی

نہیں آیا' (ساہت درشن)

پُر گوشت، (مفت) ماس نال بھریا ہویا، دنگی: 'میریں پُر گوشت

کوت نال گلیاں' (غلام رسول)

پُر مطلب، (فامفت) مطلب والا، معنی والا

پُر نم، (مفت) گلا، دنگی: 'گو یا یوسف یعقوب دی ہو صورت، نزع

دم پُر نم بیمار روندنا' (قادری)

پُر نور، (فامفت) نور نال بھریا ہویا، نورانی، چانن بھریا

پُر د پُر، (فامفت) پوری طرحاں بھریا ہویا

پُر ہجوم، (فامعر، مفت) بہت بھیڑ بھاڑ والا، بھیڑ بھڑ کے نال

بھریا ہویا

پُر ہمت، (فامفت) ہمت والا، حوصلہ مند

پُر: (ند) پُر دا گوجری لہجہ

پُر: (لہند، ند) پھر، تنگ کھنڈے دے برابر داسا

پُر: (لہند، مو) 1- صف، ڈار 2- منڈلی، ٹولی، جتھا، جماعت، جھرمٹ،

اکھ 3- چنبا، چڑیاں دا ٹھرمٹ، پنچھیاں دا ٹھرمٹ 4- چتا،

برگ 5- ہولڈر، لوہے دا قلم 6- پری دا مذکر 7- پرایا دی تخفیف 8- پچھلا

سال، پر سال 9- قینچی دا اک پاسا 10- چلڑا، بازو 11- پاسا، پہلو،

طرف، جانب 12- چھٹکارا، نجات 13- چار بانیاں وچوں اک

بانی 14- اُپر، اُتے، پر 15- پردا مکمر، پٹھے کترن والی مشین وغیرہ دا

ٹوکا 16- دودھیا

پُر انھن، (حما) 1- پرا جمان، رل بیٹھن، اکھ کرن 2- لڑائی لئی

تیار ہون، لڑائی لئی صف انھن

پُر اپورب، (نم) بہت پہلاں توں، مڈھ توں

پُر اپور بلا، (مفت) بہت پہلاں دا، پُرانا، پراچین، پُر اتن، قدیمی

پُر اسرا لگنا، (حما) پتاستا لگنا

پُر ا لگنا، (حما) پتہ لگنا

پُر: (پو، مفت) پرے دی گل، فائدے مند گل، موقع دی گل، پتے دی گل

پُر: (ج، مو) پوہ، فجر، ترکا، سویرا ہون دا عمل، دن چڑھن دا عمل

پُر اباکھ، (مو) پر بھات، پوہ، پھٹالا

پُر اباکھن، (فل) پوہ پھٹالا ہونا

پُر اچھاٹ، (مو) پر بھات، سویر، پوہ، پھٹالا

پُر اچھٹن، (حما) سویرا ہون، ترکا ہون، دن چڑھن

پُر: (ند) 1- حمایت، طرف داری 2- اودھر، اوس پاسے

پُر اکرنا، (حما) حمایت کرنا، طرف داری کرنا

پُر: (ند) 1- پہاڑ والے پاسے دی ہوا، مینہ پین دی اک نشانی، مشرق

دی ہوا، چڑھدے پاسے دی ہوا 2- چڑھدا، دنگی: 'آج ہوا وی پُرے

پلاک ڈکٹری

(دوجی جلد)

پراٹھا ہون، (مخا) 1- تلیا جاون 2- سڑن 3- تباہ ہون 4- باسی ہون

5- سیہا ہون

پراٹھی: (مو) پرڈھنی

پراجا پتیہ: (ند) بارہ دن واک ورت

پراجت: (ند) ہار یا ہویا

پراجنا: (ند، صفت) 1- عقل والا، سیانا، عالم 2- ہوشیار، چالاک

پراجے: (مو) 1- ہار، شکست 2- جت، کامیابی

پراجے کرن، (مخا) فتح کرن، جتن

پراجے مارن، (ند، صفت) 1- جتن والا، جت من گیا ہویا

2- مقدمہ ہار یا ہویا، ہار من ہو گیا ہویا

پراج: (ند) پہلا سماں، پرانا ویلا

پراجا: (ند) 1- پھیری تے دچن والا وپاری 2- گبنے پرون والا

پراجریہ: (مو) 1- مشہور 2- زیادتی، وادھو پن

پراچنٹا: (مو) پراتنٹا، پرانے ہون دا عمل

پراچھت: (ند) 1- پاپ، گناہ 2- مذہبی گناہوں دے بدلے کفارہ

دینا، صدقہ

پراچی: (مو) 1- پراچا ذات دی زنانی 2- اوہ دیس جیہڑا سرسوتی دریا

دے جنوب مشرق وچ اے، مشرق دار بن والا

پراچیر: (ند) 1- کندھ، دیوار، فصیل 2- احاطہ، دگن، واڑ

پراچین: (صفت) پڑانا، پراتن، قدیمی

پراچین کال، (ند) پرانا سماں، پرانا زمانہ

پراچینٹا: (ند) پرانا پن، قدامت

پراڈر: (نم) 1- بوہیوں باہر 2- ساہنے، رو برو

پراڈو واک: (ند، صفت) منصف، جج، وکیل، پنجایتی، چودھری

پراڈھ: (ند) اپراڈھ، الزام، دنگی: مٹھی مٹھی ہاں ایڈا پراڈھ پوندے

دھیماں سڈ کے پر ہے وچ مار دے ہو

پراڈھانیہ: (مو) 1- برتری، فوقیت 2- خصوصیت

پراڈھڑی: (صفت) اپراڈھی، پانی، گنہگار

پراڈھکار: (ند) دو جے بندے دا عہدہ یاں تھاں

پراڈھمان: (صفت) اپراڈھمان دی تخفیف، پانی، مجرم

پراڈھوان: (صفت) ویکھو: پراڈھمان

پراڈھین: (صفت) 1- دو جے دے تحت، ماتحت 2- غلام، محتاج، بے

دس، مجبور

پراڈھین سُننے سکھ ناہیں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

غلامی یاں محتاجی دی صورت وچ سکھ نہیں مل سکدا اودوں

کہندے نیں

پراڈھینٹا: (مو) 1- پرانے دس ہون دا عمل، غیر اختیاری 2- غلامی،

تابع داری

پراڈیش: (ند) تھاں، ملک

پراڈیشک: (صفت) علاقائی، صوبائی

پراڈیشک بھاشا، (مو) پرائنک بھاشا، صوبائی بولی

پراڈیشک سماچار، (ند) صوبائی خبراں، علاقائی خبراں

پراڈ: (لہند، مو) تن سال دی اونٹنی

پراڈا: (ند) پرلا کنارہ، دوری، دوراڈا، فاصلے تے

توانہ پرات آجوبی برات، (اکھا) جتھے پہلوں کے گل دا
پر بندھ تاں کوئی نہ ہووے تے لوکی ایویں اکٹھے ہو جان اودوں
کہندے نیں

جتھے رکھے تو پرات، اوتھے کیلے دن تے رات، (اکھا)
جدوں کے آدی نوں جتھے کھان پین نوں مل جاوے اتے اوہ آدی
اوتھے ہی ٹکانا کر لوے اودوں کہندے نیں، جتھے دیکھاں تو
پرات، اوتھے گاواں ساری رات (دن تے رات)

پرات: (مو) سویرا، پر بھات، تڑکا ویلا

پرات ایشان، (ند) سویرا ایشان

پرات سندھیا، (مو) سویرے ویلے دی سندھیا

پرات کال، (ند) 1- سویرا سماں، تڑکا ویلا 2- تڑکے، سویرے

پراتا: (صفت) پیار نال بھریا ہویا، بھر پور پیار، پیارے دے رنگ وچ

رنگیا ہویا، پیار رتا، وگئی: رانجھا ہیر دکھائیے اور پریم پراتی

پریم پراتا، (صفت) پیارے دے رنگ وچ رنگیا ہویا، وگئی:

’گورکھ سکھ پھل پریم پراتی‘

پراتا: (ند) سویرا، پر بھات

پراتا کال، (ند) سویرا سماں

پراتو وگیان: (ند) اوہ تعلیم جس وچ پُرانے زمانے، خاص کر کے

اتہاس، تاریخ توں پہلے زمانے دیاں چیزاں دی بنیاد تے پُرانے

وسری تاریخ دا پتلا لایا جاتا ہے، پراتو و دیا

پراتر: (ند) دیکھو: پراتا

پراتڑا: (ند) لکڑ دی پرات، پراٹھا

پراتڑی: (مو) چھوٹی پرات

پراتم: (صفت) 1- بچی عمر دی، گھاگ 2- پرانے قصے کہانیاں 3- پرانا،

قدیمی، مریا ہویا 4- تجربہ کار، ہوشیار، سمجھدار، وگئی: کہیوس ست

سے برساں توڑی میں پراتم ہوساں (میاں محمد بخش)

پراتم ہودن، (محا) 1- مر جاوَن 2- پرانا ہودن، قدیمی ہودن

پراتما: (ند) دیکھو: پراتما

پُراتن: (صفت) پراچین، پُرانا، اگلے زمانے دا

پراتمتا: (مو) پرانے ہون دا عمل، پراچینا

پُراتنی: (صفت) پچھلے سے دا، پرانا

پراتوں: (فم) پرات وچوں، پرات توں

پراتوں پیڑا توڑن، (محا) 1- مذہ بنھن، آغاز کرن، بسم اللہ

کرن 2- روٹی پکاوَن

پراتوں پیڑے وکھرے ہو جاوَن، (محا) 1- سُھٹ پے جاوَن،

لڑائی ہو جاوَن 2- مندے دن آوَن

پراتہہ: (ند) سویرا، پر بھات، تڑکا ویلا

پراتہہ سندھیا، (ند) تڑکے دی عبادت

پراتہہ کرم، (ند) تڑکے توں پہلاں دی عبادت

پراتہہ کریا، (ند) سویرے ویلے دا کاروبار

پراتہہ کال: (ند) پرات کال، پرانا زمانہ

پُراتھ: (مو) گھاہ دے رقبے دا کُجھ حصہ

پراثھ: (ند) دیکھو: پراٹھا

پراثھا: (ند) پراٹھا، ڈپڑی

پراستا: (مو) 1- موت، فنا 2- نیندر، خواب

پراستھت: (ند) 1- بدلہ، کفارہ 2- تاوان، جرمانہ 3- بچا تاپ، بچھتاوا، انوس

پراسریریک: (صفت) پرکرتی توں اُپرلا

پراسک: (ند) دیکھو: پانسہ

پراسنگ: (ند) ترازو، ترازو دی ڈنڈی

پراسنگ: (مو) پیدائشی، جلی

پراشچت: (ند) کفارہ، جرمانہ، تاوان

پراشر: (ند) بیاس جی دے اے دا ناں

پراشرت: (ند) ماتحت، تابعدار، مُتھاج

پراشرے: (ند) غیر اختیار، غیر دامُتھاج

پراشن: (مصدر) 1- کھاون، چکھاون، چھسن، چباون 2- چمکن

پراشنگ: (مو) 1- نکڑی 2- نکڑی دی ڈنڈی

پُراف: (مو) پراپھ، بوتی، جوان ہوندى ہوئی اوٹھنی

پراک: (ند) 1- اک منھا پکوان، سویٹ ڈش 2- نفس کشی دی اک قسم

جیدے وچ روزہ رکھدے نیں 3- تلوار، بھیجت دی تلوار

پراک: (نم) پہلاں دا، پہلا شروع، شروع وچ

پراکا: (مو) چھاچھ، لسی، گھرڈ

پراکار: (مو) چار دیواری، احاطہ

پراکتھن: (ند) پُرانا، مذہلا، قدیم، اگلا

پراکتھن: (ند) بھومکا، منگھ بند

پراکرت: (مو، صفت) جس بولی توں ہندوستان دیاں پرچلت

بولیاں بنیاں ہن قدرتی، وگنی: 'روپ نہ ایس دارنگ پراکرت چیرنا' (رانا سورت سنگھ)

پراکرت اچاریا، (ند) پراکرت دا دودان، وگنی: 'پربدھ پراکرت = اچاریا، نیم چندر سور، دے ویا کرن تے کوش وچ جس پراکرت دی چہ چاہے، اوہ مہاراشتری ہے'

پراکرتیک: (سن، صفت) قدرتی، فطری

پراکرتیک بھاشا، (مو) اوہ عالمانہ بول چال جیہڑی شکریت زبان توں وگڑ کے بنی اے

پراکرتیک بھوگول، (ند) گلوبل علم دا اوہ حصہ جس وچ (سمندر، پہاڑ تے ندیاں وغیرہ) قدرتی شیواں دیاں خصوصیات دا ویروا ہوندا ہے (Physical Geography)

پراکرتیک چکیتسا، (مو) علاج کرن دا اک ڈھنگ جس وچ دوایاں نوں محمد کے صرف دت، مٹی اتے لیپ وغیرہ توں ہی کم لیا جاند اے

پراکرم: (ند) بہادری، قدرت، زور، توانائی، طاقت، وگنی: 'ستیاٹھ پراکرم دی دور ہوسی، بھل جگ اپنا آپ دکھاون گے نی' (دولت رام)

پراکرمی: (ند، صفت) دلیر، بہادر، طاقتور، دلیر

پراکڑی: (لہند، مو) میدے دی وڈی ساری ٹکی تلی ہوئی پُوڑی

پراکوع: (ند، صفت) طاقت، زور، ہمت، بہادری

پراکھا: (ند، صفت) پرکھن والا، پارکھ، نقاد

پراکھا: (مو) پرکھ، پڑتال، تنقید

پراڈ ژا: (مذ) ویکھو: پراڈا

پراڈ ٹی: (مو) پراڈادی تانیٹ

پراڈژے: (نم) پرے، دور، فاصلے سے

پراڈ وال: (فم) پرلا، اودھر دا، دوری والا، اوس پاسے دا

پراڈویس: (مو، صفت) دیکھو: 'پراڈواں' جیدہی ایہہ تانیٹا اے

پراڈھڑے: (فم) دیکھو: پراڈھڑے

پراڈھے: (نم) ویکھو: پراڈے

پراڈے: (نم) پر لے ڈھا ہے، پر لے پاسے، پار، پرے، ہواں، اوس پاسے

پراڈے کرن، (مخا) دور کرن، ہٹکن، دفع کرن، مگروں لاہون

پراڈیو: (فم) دوروں، پرلے پارتوں، اوس پاسیوں

پرار: (پوند) دو سال پہلے، پر پرار دی گل، پچھلے سال توں پچھلیاں
اگلے توں اگلا سال

پرار چرار، (نم) پچھلیرے یاں اوس توں وی پچھلے سال

پراسال، (مذ) پچھلے توں پچھلے سال

پرار: (صفت) پرالی (دھاناں دے پھوس)

پراپر بلڈ: (نڈ) 1- شروع کیجا ہویا، کسے شے دا مڈھ بن 2- لیکھ، مقدر، تقدیر، نصیب

پرارتھ: (مذ) 1- دو جیاں لی 2- غیر لوکاں لی

پرا رتھت: (نڈ) منگیا گیا، التجا کچا ہویا

پرا تھک: (۵، مذ) منکن والا، التجا کرن والا، پنتی کار

پرارھن: (مصدر) 1- منگنا، سوال کرنا، التجا کرنا 2- گناہوں دی معافی

منگنا

پراگتھنا: (مو) 1- بنیتی، عرض 2- ارداس

پراگھنا پتر، (مذ) بنیتی پتر، درخواست

پراہمی: (مذ) منکن والا، التجا کرنا والا

پرارتی گولیہ: (مو) مخالفت، دشمنی

پرارده: (نذ) برہادی عمر دا ادھا حصہ

پرارمھ: (مذ) مذہ، شروعات، آغاز، ابتداء

پرارنبھ: (ند) ارنبھ، شروع، ونگی: 'اتھ سری وچار ساگر پرارنبھ'
(وچار ساگر)

پرانہک: (مفت) ارنہ کرن والا، شروع کرن والا

پراپھمن اپراپھنا: (مصدر) شروع کرنا، مذہب، نھنا، بسم اللہ کرنا

پراپر وال: (نڈ) 1۔ پچھلے توں پچھلے سال، تن درھے دا 2۔ پار دا، پرلے پاسے دا

پُراڻي: (مذ) مهاديو جي دالقب

پرارے: (فم) پرلے، پریے، دھیرے پرے، بہت دور

پڑاڑاں: (مذ) پرانا، سابقہ، پہلے دا

پراس: (ند) 1- تیر، بھالا، نیزہ 2- کھاد، خوراک 3- پھانسی 4- دکھ
5- مر یا ہو یا، مُردہ

پراساد: (مذ) 1- محل، مکان 2- دیوتا دامندر

پراپیکٹس (Prospectus): (انگ، ہند) ادہ سیفلٹ جس وچ

کے کالج یا کمپنی دے اصول وغیرہ لکھے ہوندے نہیں

پراست: (مذ) ہاریا ہویا

پلاک ڈکشنری

چودھری

پرامبل: (مو) کرومیل، کرول

پرامرا: (ند) اک قوم، وگئی: ناڈ صاحب نے راجستھان وچ وی تن
 راجے پرامرا قوم دے دے نئے، جیہناں دے نام بھوج سن (بادا
 بدھ سنگھ)

پرامرش: (مو) 1- سوچ، تجویز، 2- غصہ، غضب، 3- بھید، راز

پرامل: (مو) دیکھو: پرامبل

پرامودھن: (مصدر) راضی کرن، خوش کرن، دم دلاسا دیون، حوصلہ
 افزائی کرن

پران: (مصدر) 1- ڈکھن، پیڑ ہون 2- جان، جند، نین پران، سریر
 دے خاص انگ 3- پیارا منکھ

پران ادھار، (ند) 1- بہت پیارا، دل جانی 2- پتی، خاوند

پران انت، (ند) موت، مرگ

پران اتک، (ند) جان لین والا، خطرناک، مہلک

پران الیشور، (ند) پران ناتھ، پتی، وگئی: پران الیشور..... آپ
 نے بغاوت شانت کردتی سی (بلبر سنگھ)

پران پتی، (ند) 1- پران ناتھ، سوامی، پتی، خاوند 2- پرما، رب

پران پرتکھا، (مو) منتر پڑھ کے مورتی وچ دیوتے دی ستیا یادون
 دا عمل

پران پرتشھا، (مو) دیکھو: پران پرتشھا

پران پریا، (ند، صفت) جان توں نہتا پیارا، لاڈلا، محبوب، معشوق

پران پوجا، (مو) کھاون پیون دا عمل

پران پیارا، (ند، صفت) 1- بہت پیارا، جان توں پیارا 2- پتی،

خاوند 3- پریمی، عاشق

پران تیج دیون، (معا) 1- جان دے دیون، مرجاون 2- دل
 جھڈن، حوصلہ ہارن، گھبرا جاون

پران تے پینا، (معا) مرن لگنا، اوکھے ساہ لینا، آخری ساہ لینا

پران تیگ، (ند) روح نوں تیاگن دا عمل، خودکشی، موت

پران تیگ کرن، (معا) مرجاون، خودکشی کرلن، انیائی موت
 مرن

پران تیاگنا، (معا) مرجانا

پران تیگی، (ند) مرجاون والا، خودکشی کرن والا

پران مٹھ جاون، (معا) 1- ہمت ہار جاون، حوصلہ جھڈ

دیون 2- گھبرا جاون 3- مرجاون

پران چھٹنا، (معا) ہمت ہار جانا

پران جھڈاون، (معا) 1- جانوں مار دین، قتل کر دین 2- بچھا

جھڈاون، جان جھڈاون 3- جھگڑا ختم کرن 4- محبوب توں دکھ

ہون 5- پیروں کڈھن، ڈرا دیون

پران جھڈنا، (معا) مرنا

پران خشک ہونا، (معا) 1- ساہ سنگنا 2- سہم جانا

پران دا جھڈن، (معا) جان قربان کر دیون

پران داتا، (ند) جان بخشن والا

پران دان، (ند) زندگی بخشن دا عمل

پران دھارن، (ند) 1- سہارا، گزارہ 2- زندگی دا وسیلہ، پرورش

پراکھاں: (مو) دیکھو: پراکھا

پراکھوری: (مو) نوکری، سیوا

پراکھی: (مفت) پرکھن والا، پڑتال کرن والا، نقاد، پارکھ

پراکھیا: (مو) پراکھا، پرکھ، پڑتال، مَن چھان، چھان بین

پراگ: (نڈ) مٹکلاں دی دھوڑی، رنج، دنگی: تپتی اوہناں دی خوشبو

تے پراگ لے جاندی سی (ناک سنگھ)

پراگ کیسر، (نڈ) مٹل دے وچکارے پتلے لے سوت جیہناں

آتے پراگ لپٹی رہندی ہے

پراگ گامی، (نڈ) 1- پیٹوا، آگو-2- اگے لگنا

پراگا: (نڈ) 1- پور، شاردہ، مجموعہ-2- کڑاہی وچ اک وار تلی یاں بھنی

جان والی چیز دا پور، مکئی دے دانیاں دی اوہ مقدار جیہڑی بھن

دے لئی اک واری بھنی وچ پائی جاندی اے، اک ویلے وچ چکی

وچ پسیا جاون والا اناج، پکوان وغیرہ دی اوہ مقدار جیہڑی کہ اک

واری کڑاہی وچ تن لئی پائی جاندی اے

پراگر: (نڈ) 1- محل، ماڑی، حویلی، دھیا مکان-2- بھتوں اچی چوٹی

پراگر سر: (نڈ) پہلا، اول، مٹھ حلا

پراگڑا: (نڈ) دیکھو: پراگا

پراگلا: (نڈ) پراگا، پور

پراگندگی: (فا، مو) پریشانی، بے ترتیبی

پراگندہ: (فا، مفت) جھن جھن، کھیروں کھیروں، کھنڈیا ہویا، دنگی:

’نام نہوت جتنے بھی اور ایک پرکاری خیال ہن‘ جو سمجھ پراگندہ

خیال ہن (زندہ میر سنگھ)

پراگی: (نڈ، مفت) 1- پنڈت، حاکم، سردار-2- سیانا، گیانی-3- ہوشیار

پراگی: (مو) دیکھو: ’پراگا‘ جیہڑی ایہ تصغیر اے

پراگے: (نڈ) پراگا دی جمع

پراگیا: (مو) علم، سمجھ

پرال: (نڈ) 1- دھاناں دا جھاڑ، پرالی، مٹھی چھڑی جاون توں بعد

دھیا ہویا پھوس، پورا، دنگی: ہٹھ اوسدے چوترا دیکھدے ادا تے

وچھی پرال پراہنا جی-2- پتے، ساگ-3- گنے دے بچے ہوئے ککھ

کانے-4- گھر دا باہر لا دروازہ-5- ماڑا، لسا، کمزور

پرال وچھن، (حما) ستھر وچھن، ماتم یاں افسوس لئی پرالی وچھن

پھوس پرال، (نڈ) گنے دے بچے ہوئے ککھ کانے

پرالا: (نڈ، مفت) 1- پردالا، پر سال دا، چھپلے سال-2- پرالی دا مکھر

پرالا: (مو) دھڑے بازی، تنظیم کاری، خاص کم لئی کیٹا کٹھ

پرالبدھ: (مو) قسمت، بھاگ، کرم، نصیب، دنگی: ’جھونٹھ کر کے ایس

منکھ کی پرالبدھ گھٹ جاتی ہے‘ (پارس بھاگ)

پرالمجھ: (نڈ) ہار، مالا

پرالی: (مو) 1- کماؤ، چینا، سنواکھی دا ککھ کانا، دھان دی پرالی، مونجی

چھڑی جاون توں بعد بچی ہوئی دھان دی فصل دے ڈنڈل، کک

دی ناڑ-2- سردی دے موسم وچ ان واہی بھونیس، پوال، دھان دا

پھوس، ایہہ لاگت یاں پوال عموماً مسجد دیاں صفاں وچ نمازیاں لئی

وچھائیاں جاندیاں سن

پکی پرالی، (مفت) 1- جنی کھنی، لنڈی بچی-2- ہر کوئی

پراکھاں: (نڈ، مفت) 1- ثابت ہو گیا ہویا، سند یافتہ-2- عالم-3- پردھان،

شے 6- نکمٹا، گھسیا ہو یا 7- مڈھلا، ابتدائی 8- پیارا انسان، من، چت
 پُران: (مصدر) 1- پر دان، پردون داکم کرنا 2- پورا پورا دیکھنا
 3- بھر دیوں، پورا کر دیوں، مکاؤں 4- مکمل کران
 پُرانا: (نڈ) 1- کھوہ وچوں پانی کڈھن والے بلداں دی تھاں 2- سفر،
 یاترا، جہاز

پُرانا: (صفت) 1- بہت دناں دا، چرکا، پراچین، نگہ گیا، بیتیا ہو یا
 2- بودا، کمزور، جرجرا، بھگا 3- جس نوں عمر کر کے بہت احساس
 یاں گیان ہووے، تجربہ کار 4- جس دارواج ختم ہو گیا ہووے
 پُرانا پانی، (نڈ، صفت) بہت عقل سمجھ والا، پُرانا کھنڈ، مخنتی بندہ، پُرانا
 کم جانن والا

پُرانا پن، (نڈ) پُرانا ہون دا عمل
 پُرانا پون، (حما) بوسیدہ ہون، بہت دناں دا ہون، پُرانا ہون
 پُرانا ٹھیکرا، (نڈ) پُرانی شے، بوسیدہ شے، ردی مال
 پُرانا ڈکھرا، (نڈ) پُرانی شکایت، پُرانی تکلیف
 پُرانا ڈکھرا پھولن، (حما) پُرانے غم یاد کرن، پُرانے دکھاں نوں ہوا
 دیون

پُرانا دھرانا، (نڈ، صفت) بے کار، بوسیدہ، پُرانا، چراں دا رکھیا ہو یا
 پُرانا روگ، (نڈ) بہت دیر دی لگی بیماری جس توں چھٹکارے دی
 کوئی امید نہ ہووے
 پُرانا زمانہ، (نڈ) قدیم ویلا
 پُرانا فیشن، (نڈ) پُرانا طور طریقہ، پُرانا رواج
 پُرانا قصہ، (نڈ) پُرانی گل

پُرانا کھرانٹ، (نڈ، صفت) 1- بہت تجربہ کار بندہ 2- چلاک آدمی
 پُرانا کھنڈھ، (نڈ) دیکھو: پُرانا کھرانٹ
 پُرانا گھات، (نڈ) مار ڈالنا، زخم، ایذا
 پُرانا مال، (نڈ) خراب شیواں، ہنڈیا ورتیا مال
 پُرانا ویر، (نڈ) پُرانی دشمنی، پُرانا کرودھ
 پُرانا ویرلون، (حما) پُرانی بکڑ کڈھن، پُرانی دشمنی پاروں نقصان
 کرن
 پُرانا تھہ ڈکھاؤں، (حما) 1- کسے فن وچ کمال رکھنا 2- کمال
 دکھانا
 پُرانا ہڈ، (نڈ) 1- چنگا کھڑا 2- وڈیری عمر دا بندہ

پُرانا دھارا، (نڈ) پیارا، مالک، شوہر
 پُراناں: (صفت) دیکھو: پُرانا
 پُراناں وہیا پٹنا، (حما) 1- پُراناں گھاں یاد کرنا 2- کھاتے دی
 کتاب
 پُرانا نیام: (نڈ) جوگی علم دے مطابق ساہ نوں کھچن اتے باہر کڈھن دا
 عمل

پُرانا نیامی: (صفت) پُرانا نیام کرن والا
 پُرانا نھل: (مو) ہنسی دا اگلا نرم تے ٹولا حصہ، وگتی: 'جڑھوں اکھڑے
 زکھ پُراناں توں پھڑیا کدی نہیں کھلوتا'
 پُرانت: (نڈ) کسے دیش دا اک صوبہ جس دا وڈا حاکم گورنر ہوندا ہے،
 صوبہ

پُرانتَر: (صفت) اجاز، بیابان، سنسان

3- خوراک، غذا 4- حیوانی قوت

پران دھاری، (نڈ) جس وچ پران ہون، پرانی

پران دینا، (حما) 1- جان دینا، مرنا 2- جان قربان کرنا

پران وڈنڈ، (نڈ) موت دی سزا

پران سکھا، (نڈ) مفت بہت پیارا متر

پران سکھائی، (نڈ) دیکھو: پران سکھا

پران سکھنا، (حما) بہت پیارا سکھنا

پران سنگٹ، (نڈ) جان مصیبت وچ آ جان دا عمل

پران سنگھی، (مو) نثر وچ لکھی ہوئی کتاب خاص کر جس دے

کرتا گورو ناک دیو جی دتے جانے نیں، ایس کتاب وچ

ادھناں دی سنگل دیس وکھے کیتی یا ترا دے حوالے نیں

پران گھسنا، (حما) 1- ڈوب آونا، دل گھٹنا 2- جان ٹٹنا

پران گھات، (نڈ) قتل

پران لون، (حما) جان لون، مار دیون

پران مٹھ وچ آونا، (حما) جان مٹھی وچ آونا، بہت مشکل

وچ پینا

پران مٹی، (مفت) پراناں والا، جند والا

پران ناتھ، (نڈ) 1- مالک، پتی، خاوند 2- عاشق

پران ناٹش، (نڈ) خودکشی، زندگی دی بربادی

پران نکلنا، (حما) 1- چھ نکلنا 2- جان نکلنا، مرنا

پران وان، (مفت) جیوندا

پران ولید، (نڈ) پنج قسم دیاں ہواواں وچوں اک قسم دی ہوا

پران ورتن، (حما) 1- پُرانا ہو جاون، گھس جاون 2- بڈھا ہوون

پران وڈنڈ، (نڈ) چھانی، موت دی سزا

پران ہانی، (نڈ) جان لین والا، خطرناک

پران ہتیا، (مو) جانوں ختم کرن دا عمل، مارن دا عمل

پران پین، (مفت) نر جیو، نر جند

پران یا ترا، (مو) روزی، زندگی

مہاں پران، (نڈ) ہر درگ دا دوسرا چوتھا اتے 'زا' اکھر مہاں

پران نیں

نمین پران، (نڈ) سریر دے سارے انگ

نمین پران چلدے رہنا، (حما) جسمانی طاقت دا قائم رہنا

نمین پران نروئے رہن، (حما) تندرست رہن، وسدے رہن،

خوش رہن (دعا یہ کلمہ) دعا جو دوی عمر دے بندیاں دلوں دتی

جانہی ہے

نیمیاں پراناں دا کھڑو جانا، (حما) سریر دے انگاں دا کم کرنوں

رہ جانا

پُران: (مو) 1- سمجھ، عقل 2- پرانی، قدیمی 3- جاون دی حالت

پُران: (مو) دریا وچوں نکلن والی نہر، جمیل یاں نکا دریا

پُران: (نڈ) 1- ہندو دھرم دیاں کتاباں وچوں کوئی اک کتاب،

ہندوواں دے گرنٹھ جس وچ خاص کر کے دیوی دیوتاواں دی

نہماں دا ورتن ہے 2- پرانا ہوون دی حالت، وگی: 'ماتا پتا بھگوان

سمان ہوندے، ایہو آکھدے وید پران ماتا' (دولت رام)

3- بڈھا پایا 4- پرانے قہے، بیتیا ہو یا واقعہ 5- پرانے ویلے دی کوئی

پُرانی ماتر، (نذ) سبھ توں پرائی، دنگی: 'اوس توں ایہو اندازہ لگایا سی
کہ گورو بانی نے ایہہ پریتا پرائی، مارنوں دتی ہے۔' (گیمانی
گورکھ سنگھ مسافر)

پُرانی مڈھی، (مو، مفت) بہت وڈھیری عمر دی، تجربہ کار

پُرانی ملاقات، (مو) پرائی جان پچھان، دیر دی واقفیت

پُرانی نچھ، (مفت) 1- کھوچل 2- تجربہ کار 3- جانا پچھانا

پرائی ہنسا، (مو) بہت نفرت، پرائی دشمنی

پرائی ماتا: (ہ، مو) ماں، والدہ، پالن والی، پرورش کرن والی

پُرانے: (نذ) دیکھو: پُرانا، جیہدی ایہ جمع اے

پُرانے جھاماں دا، (نذ، مفت) بہت ای پُرانا، پرانے وقاں دا

پُرانے چاول، (نذ، مفت) 1- چنگے چاول 2- تجربہ کار بندے

پُرانے گھرے، (نذ) 1- پرانیاں گلاں 2- پُرانے پھٹ بھرے

کرن

پُرانے گھرے پٹن، (نذ) پرانیاں گلاں مڑتوں چھیرن، پرانے

زخم تازہ کرن

پُرانے لوک، (نذ، مفت) 1- تجربہ کار 2- ہوشیار 3- وڈی عمر دے،

پیو دادے

پُرانے مُردے، (عما) 1- پرانیاں گلاں 2- پرانے معالے

پُرانے مردے اُکھاڑن، (عما) پچھلیاں گلاں دُہراون، پُرانے

جگڑے تازہ کرن، پرانے پھٹ تازہ کرن

پُرانے مردے اُکھیرن، (عما) پچھلیاں گلاں اُکھیرن، پُرانے

زخم تازہ کرن

پرائی ہنسا، (ہ، مو) کسے جاندارنوں مارنا

پُرانی: (مو) دیکھو: پُرانا، جیہدی ایہ تانیٹ اے

پُرانی آشنائی، (مو) پُرانی سیہان، پرانا تعلق، چراں دی یاری،

پرائی یاری

پُرانی پیڑ، (مو) پرانا روگ، ورھیاں داروگ

پُرانی پیڑ جاگنا، (عما) کوئی بہت ڈکھ بھری گل یاد آونا، دنگی:

'رودے، بھر نکاروں یوسف جاگی پیڑ پُرانی' (گل)

پُرانی دشمنی، (مو) جدی پشتی مخالفت

پُرانی دچکی قلعی دے چا، (اکھا) جدوں کوئی شے پُرانی ہو

جاوے اودوں اوہدی قدر دا احساس ہوندا اے

پُرانی سرانی، (مو) رتی ہوئی شے، استعمال کیتی ہوئی شے، بے

کار شے، ہنڈی رتی ہوئی

پُرانی شراب نویاں بوتلاں وچ، (اکھا) جدوں کسے پُرانی شے

نوں نویں روپ وچ پیش کیتا جائے اودوں کہندے نیں

پُرانی عمر دا، (عما) پچھلے وقاں دا، وڈیری عمر دا

پُرانی عمر دا ہون، (عما) سیانی عمر دا ہون، سمجھدار ہون

پُرانی کھوپڑی، (مفت) بہت بڈھا، پُرانی تہذیب دا پیر وکار

پُرانی گل، (مو) پرانا ڈھنگ، پرائی گل، گئی گزری گل

پُرانی لکیر دا فقیر، (نذ، مفت) روایت پرست، رساں رواجوں دا

پابند

پُرانی لیک تے چلن، (عما) پرانے رساں رواجوں دا پابند ہون،

روایت پسند ہون

پرائی: (مو) پرائی، بکلی پرائی

پرائی: (صفت) صوبائی

پرائی کنسل، (صفت) صوبائی کنسل، ونگی: پہلی ویر جتنے بندک
طور تے پورے زور نال پرائی کنسل دیاں چوٹیاں لڑیاں (ہیرا
سنگھ درد)

پرائی: (نڈ) صوبہ پستی، صوبائیت پستی، صوبے نوں اعلیٰ سمجھن دا
عمل

پرائی: (صفت) صوبہ پرست

پرائی: (صفت) پرائی نال واسطہ، پرائی دا، صوبائی

پرائی: (مو) جوڑے ہوئے جتھ، دست بدست

پرائی: (نڈ) گٹ آتے چڑھاؤں لئی بنائی ہوئی دھامیاں دی بنت

پرائی: (مو) 1- پرائی والی سوانی 2- شوقین سوانی

پرائی: (نڈ) زنانیاں دے سنگار لئی والاں دج پاون والا سیاہ رنگڑیا

دھامیاں دا لچھا، پرائی، بکلی عمر دیاں لکڑیاں والاں نوں پائیاں

نیں، دھاگے نال بنیا ہویا لچھا، عورتاں دے سر دے وال ٹکھن دی

ریشمی یاں سوتی ڈوری

ڈوری پرائی، (نڈ) اک قسم دا پرائی

سنگی نال پرائی، (اکھا) جدوں کوئی ہر ویلے ہی اپنے کسے نال

جو یا رہوے اوووں کہندے نہیں

لال پرائی، (نڈ) دیاہ سے سہانے کپڑیاں نال دتی جان والی لال

ڈوری

پرائی: (مو) پرائی ہون دی حالت، پرائی، پرائی پن

پرائی: (نڈ) جاسوس

پرائی: (مو) گولی دی گٹ وچ ٹکھیا ہویا اوئی یاں ریشمی دھامیاں

دا لبا پھندا، چھوٹا پرائی

سرائی پو، پرائی پو، لک وچ آوتا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ جس دی تھاں ہے اودہ اوتھے ہی رہندا ہے بھاویں

کوئی اوس نوں بدلن دی کتنی وی کوشش کرے اوووں کہندے نہیں

پرائی: (صفت) 1- زندہ، جاندار، زندگی دے متعلق 2- اک مٹھیاں دا

نال

پرائی: (نڈ) مشرق، لہندے دے آلت

پرائی: (نڈ) ویرھا، آنگن

پرائی: (نڈ) 1- اک رکھ 2- چل دا رکھ

پرائی: (مو) منزل مقصود

پرائی: (نڈ) دیکھو: پرائی

پرائی: (مو) دیکھو: پرائی

پرائی: (نم) پرے، دور، دراڑے

پرائی: (نم) دور دور، لانجے لانجے

پرائی: (نم) دور کرن، ہٹواں کرن

پرائی: (نم) پرے، دور ہو جا، بھیڑ

دفع ہو

پرائی: (نم) دن دا پچھلا پہر، دوپہر دا ویلا

پرائی: (نڈ) 1- جاندار، ذی روح 2- جان 3- آتما، روح 4- طاقتور

5- جن بھوت 6- پریت

بہوگنی پیکے پراہنا مڑ مڑ متھائیے، بہو آئی سوہرے پراہنا مڑ
کے نہ بھڑے، (اکھا) جدوں کے تائیں مطلب ہووے تاں اوہ
مڑ مڑ پھیرے پاؤندا ہے

پہلے دن پراہنا، دو جے دن دھراونا، تیجے دن دادے مکھاونا،
چوتھے دن ٹاہنا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مہمان دا
احترام اک دو دن ہی ہوندا ہے اودوں کہندے نیں

چار دن دا پراہنا، (صفت) 1- مرن ہار 2- تھوڑے دن دا پروہنا
کوئی دن دا پراہنا، (نڈ) مرن کنارے پہنچیا ہویا، تھوڑے دن
دامہان

پراہنائی: (مو، صفت) پرے ہون دی حالت، الگ ہونا
پراہیل: (پو، مو) کونیل

پراہونا: (نڈ) 1- پروہنا، مہمان 2- داماد، جوائی 3- مجازاً موت دا فرشتہ
4- ٹھگ، چور 5- تھوڑی دیر رہون والا

پراچہ: (فا، نڈ) 1- پھر کے مال وچین والی مسلماناں دی اک ذات
2- پھر کے مال وچین والا

پرائز: (prize) (انگ، نڈ) انعام

پرائز بانڈ (Prize Bond)، (انگ، نڈ) انعامی بانڈ

پرائس (Price): (انگ، مو) قیمت، ٹل، بھا

پرائم منسٹر (Prime Minister): (انگ، نڈ) وزیر اعظم، پردھان
منتری

پرائمری (Primary): (انگ، مو) پہلی جماعت توں لے کے چوتھی
جماعت تک دی کوئی جماعت

پرائمری ٹیچر (Primary Teacher)، (انگ، نڈ) پرائمری

سکول وچ پڑھاون والا، اُستادیاں اُستانی

پرائمری جماعت، (مو) پہلی توں چوتھی پنجویں تک کوئی جماعت

پرائمری سکول (Primary School)، (انگ، نڈ) اوہ سکول

جسے پہلی جماعت توں چوتھی یاں پنجویں جماعت تک پڑھائی
ہوندی اے

پرائمری کلاس (Primary Class)، (انگ، مو) پرائمری

جماعت

پرائن: (مو) 1- بانس دی پتلی سوئی جس نال چوڑے دا چھاننا لکيا

ہوندا ہے، پرین، لہنوں پرائی وی کہندے نیں، جنوراں نوں بکن
والا ڈنڈا، بلدان نوں بکن والی سوئی 2- پورن ہون دا عمل، بھرے

ہون دا عمل 3- چوچتی داپتر، کیاں دی دیل داپتر

پرائن دا رکل، (نڈ) 1- چابک وچ بچو یا ہویا رکل، سانے دا

رکل 2- مجازاً ظالم

پراؤ: (و، نڈ) 1- لشکریاں قافلے دے اُترن دی تھاں 2- منزل

3- قیام کرنا

پراؤنٹھا: (نڈ) گھیولا کے پکائی ہوئی روٹی

پراؤنٹھی: (مو) چھوٹا پراؤنٹھا، چھوٹی گھیوالی روٹی

پراؤہن گیری: (مو) پروہن چاری، مہمان نوازی، آؤ بھگت

پرائی: (صفت) پرا یا دی تانیٹ، بیگانی، کسے دی، غیر دی

پرائی آس، (مخا) دو جے دی اُمید، بیگانی اُمید، پرائی تانگہ

پرائی آس رکھنا، (مخا) دو جے تے اُمید رکھنا، دو جے دے

پُرانے ہتھال تے آ جاون، (حکا) 1- پُرانیاں عادتیاں تے آ

جاون 2- پُرانے لوکاں دج آ جاون، آئی تے آ جاون

پرانیشا: (ہ، مو) بیوی، گھر والی

پرانیس: (مو) دیکھو: پُرانی

پراں: (نم) پراہنہ، دور

پراں پراں، (نم) پراہنہ پراہنہ دا دگاڑیا روپ

پراں: (نم) دیکھو: پُرانہ جیدی ایہ جمع اے

پراں تے پانی نہ پین دیون، (حکا) 1- وارے نہ آن دیون

2- کسے طرحاں دی قابو نہ آدن 3- کوئی گل نہ منن

پراوار: (مفت) 1- اعلیٰ، ودھیا 2- اگلا، پچھلا

پُر اودیا: (مو) اوہ علم جس دج پرانے زمانے، خاص کر کے تاریخ

توں پہلے زمانے دیاں چیزاں دے اُدھار تے پُرانے نامعلوم تاریخ

دا پتالایا جاندا ہے، پراتحو و گیاں

پراور: (نم) اوج نیچ، وادھا گھاتا

پراور: (مفت) 1- بہت چنگا، ودھیا، اعلیٰ 2- اگلا، نڈھلا، پہلا 3- پچھلا،

بعد والا

پراؤرٹ: (نم) برسات، داموسم

پراورٹ: (نم) نقاب، لبادہ

پراورش: (نم) سادون بھادوں، مینہ داموسم، برسات داساں

پراورن: (مو) 1- چار دیواری 2- چادر 3- ڈھکن

پراونا: (لہند) دیکھو: پروانا

پراونا: (نم) دیکھو: پردہنا، دگی: رات کٹ پراونے اُٹھ ٹرنا، ایویں

جھڑک نہ پئی مہمان نون تون (کالی داس)

پراونچی: (مو) مہمان زنانی

پراویڈنٹ فنڈ (Provident Fund): (انگ، مذ) اوہ پیسے

جیسوے ملازم دی تنخواہ وچوں کٹ کے حکومت جمع کر لینی اے

تے نوکری ملن مگروں اوہنوں دُگنے کرن تون بعد دینی اے

پراوینیہ: (مو) چالاکی، ہوشیاری

پراہ: (پو، مفت) سطح، برابری، موٹائی، دور، ورلی

پراہ: (نم) 1- ہجرت، وطن چھڈن داخل 2- بھاڑ، فرار 3- براہنڈا،

ڈھارا، کچے مکان دی چھت دا چوتھا حصہ 4- ٹوئے مارن داخل

5- گدھالا، چوہا، سب

پراہارک: (نم) پھرے دار، چوکیدار، رکھوالا

پراچت: (نم) دیکھو: پراچت

پراہن: (نم) چولا، ٹوٹا، لباس، پہرن، دگی: 'گلے سبز پراہن پہریا

دیدھا زخمتر دے داگ دسیا دے (کال داس)

پراہن: (نم) ظہر دا ویلا، دوپہر

پراہن چاری: (مو) مہمان نوازی، جہانی، آؤ بھگت، آدر بھا، خاطر

تواضع

پراہن گیری: (مو) دیکھو: پراہن چاری

پراہنا: (پو، مذ) 1- کوئی رشتے داریاں مٹر جو تھوڑی دیر لئی آیا ہووے،

مہمان، پردہنا 2- جوانی 3- خاوند، پتی

پراہنا چاری، (مو) 1- پراہنا بن کے جان داخل 2- مہمان نوازی

پراہنا گیری، (مو) پراہن چاری، مہمان نوازی

شہد تے

پرائے برتے تے شکوہ پالن، (حما) دو جے دے بھروسے تے کم کرن

پرائے بر دے آزاد کرن، (حما) دو جیاں دے مال وچوں سخاوت کرن، کسے دے مال تے عیش کرن

پرائے بھت تے چُھّاں مُنواون، (حما) دو جے دی اُمید تے اپنا نقصان کرن

پرائے پھٹے وچ پیر ڈیون، (حما) دو جے دے معاملے وچ مداخلت کرن

پرائے پھٹے وچ لت اڑاون، (حما) دو جے دے معاملات وچ دخل دینا

پرائے پھڈے وچ جگھ اڑاون، (حما) دو جے دے معاملات اندر دخل دیون

پرائے پھڈے وچ لت پھساون، (حما) دو جے دے پنگے وچ پون

پرائے سر موہلا، کپاہوں کُولا، (اکھا) پرائے بر اُتے لدا بھار ہولا گدا اے، پرائے دکھ دا احساس نہیں ہوندا

پرائے کھنیں اُڈن، (حما) دو جیاں دے سہارے تے کم کرن، دو جیاں دے سر تے عیش کرن

پرائے گھر دی ہوون، (حما) 1- کُوی دا ویاہ ہوون 2- دو جے گھر دی ملکیت ہوون

پرائے وں، (نم) کسے ہور دے وں، کسے دے قبضے وچ

پرائے وں وچ، (نم) کسے ہور دے وں وچ، دو جے دے قبضے وچ

پرائے ہاسی گُروں مٹھی، (اکھا) جدوں کوئی آدمی کسے نوں بخول کر کے تاں خوش ہووے پر جدوں آپ نال ہووے تاں دکھی ہووے اودوں کہندے نیں

پرائے ہتھیں، (نم) 1- دو جیاں دے آکھے تے چلن 2- دو جیاں دے اختیار وچ

پرائے ہتھیں پگ دینا، (حما) اپنی عزت کسے دے ہتھ دینا اپنے اپنے، پرائے پرائے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ خون دارشتہ مڑ تا نالوں پکا ہوندا ہے، اودوں کہندے نیں

پرائیا: (نم، مفت) بیگانہ

پرائیں: (نم) بھرائی ذات دا اک آدمی

پرائیویٹ (Private): (انگ، مفت) 1- نجی، ذاتی 2- غیر سرکاری 3- گپت، گھما 4- اندر لا

پرائیویٹ امتحان، (نم) ادوہ امتحان جس وچ طالب علم کسے منظور شدہ سکول یاں کالج وچ پڑھن توں بنا نجی طور تے پڑھدا ہے

پرائیویٹ پراپرٹی (Private Property)، (انگ، مو) نجی جائیداد

پرائیویٹ پریکٹس (Private Practice)، (مو) نجی طور تے ڈاکٹری یاں وکالت دا کم کرن دا عمل

پرائیویٹ سکول (Private School)، (انگ، نم) ادوہ سکول جو کسے غیر سرکاری نظام پڑھ چلدا ہووے

سہارے رہنا

پرائی آسے، (نم) دو جیاں دے بھروسے تے، دو جیاں دے
آسے تے

پرائی اک سیکنا، (حما) دو جے دے خرچ اُتے عیش کرنا

پرائی اک وچ پون، (حما) دو جیاں دے دکھ تکلیف اپنے سر
لون، دو جے دے دکھ وچ دکھی ہون

پرائی اک وچ سڑنا، (حما) دو جے دے دکھ وچ دکھی ہونا

پرائی بات، (مو) دو جیاں دا معاملہ، بیگانی گل

پرائی بلا اپنے گل پاؤن، (حما) دو جے دی مصیبت اپنے گل

سہیڑن، پرائی اک وچ سڑن

پرائی بلا سہیڑن، (حما) دیکھو: پرائی بلا اپنے گل پاؤن

پرائی پیڑ، (مو) دو جے دادر، بیگانے دا دکھ

پرائی تات، (مو) دو جے دا ہرک، دو جے دے دکھ دی پیڑ

پرائی چھاہ تے سکدن، (حما) 1- کسے دی آس تے کوئی کم

کرن 2- کسے دی سہ تے تیگن

پرائی چھاہ تے مجھ (مُجھاں) مناونا، (حما) بیگانی آس تے

اپنے آپ دا نقصان کر لینا

پرائی دیس شاہوکار، (اکھا) جدوں کوئی دوسرے دے مال تے

دُڈا بننا چاہے، اودوں کہندے نیں

پرائی مُٹھ وچ ہون، (حما) کسے دے اشاریاں تے نہن، کسے

دے قبضے وچ ہون، قید وچ ہون، عاجز ہون

پرائی موت سہیڑن، (حما) کسے دی مصیبت اپنے گل لون، کسے

دی بلا اپنے سر لون

پرائی موتے مرنا، (حما) کسے ہور لئی جان خطرے وچ پاونا

پرائی ہونا، (حما) 1- گڑی دا ویاہی جانا 2- بیگانا ہو جانا

پرائیاں اٹاں نال محل نہیں بن دے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہو دے کہ کسے دی چیز تے جھاک رکھیاں کوئی کم سرے نہیں

چڑھا اودوں کہندے نیں

تیتوں پرائی کیہ پئی، اپنی نیڑ توں، (اکھا) دو جیاں دے

معالے وچ تنگ نہیں اڑاؤنی چاہیدی

جس تن لگے سوئی جانے کون جانے پیڑ پرائی، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہو دے کہ دکھیا ہی دکھیے دے دکھ نوں جان سکدا ہے

اودوں کہندے نیں

رکھی مئی کھائی کے ٹھنڈا پانی پی، دیکھ پرائی چو پڑی نہ

ترسائیں جی، (اکھا) جو بل رہیا اودے اُتے شکر کر، دو جے

دی امیری دل نہ دیکھ اصل وچ ایہہ بابا فرید ہوراں دا شعر اے

جیہڑا اپنی مقبولیت پاروں لوکائی وچ اکھان دا روپ دھار گیا اے

گلاں کرن سکھالیاں جو ہون پرائیاں، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہو دے کہ دوسرے تے نقطہ چینی کرنی آسان ہے اودوں

کہندے نیں

پرائی: (مو) پورن داکم تے اودھی مزدوری

پرائے: (صفت) پرایا دی جمع، بیگانے، کسے دے، غیر دے

پرائے اوجھ تے ڈاکن، (حما) پرائے مال تے اترانا

پرائے برتے تے، (نم) دو جے دے بھروسے اُتے، دو جے دی

پر دیسی، بدیسی، پردیس دا وسنیک

پر بال: (ف، نذ) اکھاں دی اک بیماری جیہدے وچ پکاں دے اندر لے پاسے وال اُگ پیندے نیں تے اکھاں نوں خراب کردے نیں، پڑ وال

پر بانھا: (نذ، صفت) بند و بست کرن والا، آہر کرن والا، انتظام کرن والا

پُر بانیا: (صفت) پُر ب نال تعلق رکھن والا، پُر ب دا

پر بت: (نذ) 1- پہاڑ، پہاڑ ول دا رُخ، شمال 2- سنیاں دے دس بھیداں وچوں اک بھید

پر بت چیر سُننا، (حما) ات کھن کم کرنا، بہت مشکل کم کرنا

پر بت کچھنا، (حما) اوکھا کم کرنا، مصیبت جھلنا، وگی: 'تدھ پچھے' اوس پر بت کچھے، واہ دنیا تدھ کھنیاں (سیف)

پر بت لائھے، (نم) پہاڑ ول، شمال والے پاسے

پر بت مالا، (مو) پہاڑاں دی قطار، پہاڑاں دا سلسلہ

پر بت نوں ہتھ لاوَن، (حما) بہت شہرت پاوَن، بہت بلندی تے ہون

کسیر پر بت، (نذ) اک پہاڑ دا ناں جو پراناں مطابق سونے دا ہونا نیا گیا ہے، اتھے دیوتیاں دیاں پریاں ہن

پر بتالا: (نذ) پر بت والا د مرکب، شمال ول دا

پر بتی: (صفت) 1- پہاڑ دے متعلق، پہاڑی 2- گھوڑے دی کاخی دا

اتلا حصہ 3- پہاڑیا

پر بتیا: (نذ) پہاڑیا

پُر بچھ: (نذ) جدوں مجھ دا نوزائیدہ وچھامر جاندا اے تے فیر اوبدا چڑالا کے سُکا لیا جاندا اے تے اوبدے وچ بھوسہ بھر کے اک مصنوعی وچھا بنایا جاندا اے تے جدوں مجھ دا دُھ چون لگدے نیں تے اوس مصنوعی وچھے نوں مجھ دے نیڑے کھلار دیندے نیں جیہوں دیکھ کے مجھ دُھ دے دیندی اے، مصنوعی وچھا

پر بُدھ: (نذ، صفت) 1- جاگیا ہويا 2- ہوش وچ آیا 3- گیانی پنڈت، عاقل، ہوشیار، دانا

پر بُدھتا: (مو) جاگرتی، گیان، وگی: پریس پر بُدھتا لئی کسے تیاری دی لوڑ ہے (ڈاکٹر بلیر سنگھ)

پر برتی: (مو) مصروفیت

پر برتی مارگ، (مو) مصروفیت، کار بار

پر برہمہ: (صفت) خدا، رب

پر بڑی: (مو) پریت، پیار

پر پک: (نذ) اک رُکھ دا ناں

پر بل: (صفت) 1- زور آور، ڈاڈھا، بہت کڑا 2- تیز

پر بلا: (مو، صفت) طاقت ور زنانی

پر بلتا: (مو) 1- پر بل ہون دا عمل 2- قوت، طاقت

پر بلتائی: (مو) پر بلتا ہون دی حالت، زور آوری، طاقت

پر بلتی: (مو) 1- زور، طاقت 2- برتری

پُر بن: (مو) پور بن

پر بند: (نذ) 1- جیہدے پر بنھے ہوئے ہون 2- مجازاً مجبور، لاچار

3- بانہہ وچ پاوَن والا گھنگھر وال والا چاندی دا اک گہنا

رام رام چپنا، پرایا مال چھکنا، (اکھا) جدوں کوئی آدمی دھوکے
نال لوکاں نوں لئے اودوں کہندے نیں
پرایت: (ہ، مذ) تابعدار، ماتحت

پراید پپ: (مذ) تن پاسیوں پانی نال گھریا ہویا دھرتی دا حصہ، جزیرہ
نما، دنگی: میری اصل یا تیرا ملایا پراید پپ دی ہے (ہیرا سنگھ درد)
پراسچت: (مذ) دیکھو: پراسچت دنگی: منا ہواں دا کفارہ 'تاکا دوکھ دور
کرنے کو پراسچت کرے' (چار ساگر)

پرایک: (ہ، مذ) اکثر ہون والا، بار بار ہون والا
پراین: (صفت) 1- چاہیوان، لوڑ وند 2- ارادہ، مقصد 3- ارادے نال
مرن دا عمل، خودکشی

پرپ: (مذ) 1- مذہبی خوشی دا دن، بُدب، پوتر دیہاڑا، عید، ورہا دن،
تہوار 2- درمے پچھوں آدن والا دن 3- سکھ دھرم دے گرو واں
دے جنم دیہاڑ

پرپاٹ: (مو) بکواس، پھڑ
پرپاد: (مذ) جھوٹی بدنامی، ننڈا
پرپارھا: (فم) 1- بغیر دچولے دے، سدھا، بغیر ڈھل دے، باہروں
باہر 2- ثرنت، فوراً، جلدی نال، کالھی نال
پرپارھی: (فم) 1- بغیر ڈھل دے 2- باہروں باہر
پربارے: (فم) پتا ملیوں، باہروں باہروں

پرپاس: (مو) 1- سفر، سیاحت 2- کسے دوجے ملک وچ تھوڑے دن
لنگھادون

پرپاسی: (مذ، صفت) 1- شہر دا وسیک، شہر دا رہن والا 2- اجنبی،

پرائیویٹ سیکٹر (Private Sector)، (انگ، مذ) غیر سرکاری طبقے
پرائیویٹ کالج (Private College)، (انگ، مذ) اودھ کالج جو
کسے غیر سرکاری پر بندھ پنٹھ چلدا ہے اتے یونیورسٹی نال جو یا
ہوند ہے

پرائیویٹ نوکری، (مو) غیر سرکاری نوکری
پرایا: (صفت) 1- دوسرے دا 2- غیر، دوسرا، اوپرا، اجنبی، بیگانہ، دنگی:
'کندھے اپنے چندرا آپ کو ہندا، ایویں دکھ پرایاں دے پیاسڑا'
(کالی داس)

پرایا پتر، (مذ) 1- بیگانہ، اوپرا 2- ٹا کرے دا، مقابلے دا
پرایا دھن، (مذ) 1- غیر دی دولت، غیر دی ملکیت 2- اودھ زنانی
جس نے سوہرے گھر چلے جانا ہوئے
پرایا گھر، (مذ) 1- غیر دا گھر، کسے دا گھر 2- زنانی دا سوہرا گھر 3- قید
خانہ، جیل 4- مجازاً دنیا

پرایا گھر تھک دا وی ڈر، اپنا گھر ہگ بگ بھر، (اکھا) جدوں
ایہہ دنا ہووے کہ اپنے گھر جیسی کسے موج نہیں ہوندى، اودوں
کہندے نیں

پرایا مال، (مذ) دو بے مال، دو بے دا دھن، غیر دی ملکیت
پرایا مال سمیٹی آدن، (مخا) دو بے مال کھادون، ناجائز آدن
اکٹھی کرن

پرایا ہتھاں ول ویکھنا، (مخا) نتھاج ہونا
حق پرایا ناٹکا اوس سور اوس گائے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ کسے دے حق تے ڈاکا مارنا حرام ہے اودوں کہندے نیں

پر بھاگیت: (نذ) جگنو

پر بھاگ: (مو) خوبی، فوقیت، خوش قسمتی

پر بھان: (مو) 1- تیویں، زنانی، سوانی 2- معزز عورت، چودھرائی

پر بھانی: (مو) پر بھ دی تانیٹ، چودھرائی، سردارنی

پر بھاو: (نذ) 1- اثر 2- ریت، چال، دستور، ورتارا

پر بھاوشالی، (صفت) اثر پاؤن والا، اثر دار

پر بھاوشیل، (صفت) دیکھو: پر بھاوشالی

پر بھاوک، (صفت) پر بھاو پاؤن والا، اثر پاؤن والا

پر بھاو: (مو) بے عزتی، حقارت، ذلت، نفرت

پر بھاوت: (صفت) جس اُتے اثر پیا ہووے

پر بھت: (نذ) جنگل داسفر

پر بھتا: (مو) 1- سرداری، وڈیائی 2- حکومت، حکومت دا رعب 3- وڈیائی

4- اختیار، قوت، طاقت، وگتی، لٹھی چڑھی دا کسے نوں فکر تاپیں، کلو

کال دا سخت پر بھاو کھو (دولت رام)

پر بھتائی: (مو) قدرت، طاقت، فضیلت، بزرگی، وڈیائی

پر بھرت: (صفت) 1- گود لیا بال 2- دو جیاں نوں پالن والا 3- کال،

کول

پر بھرتی: (صفت) طر حال، وغیرہ، ہو رہی

پر بھرشت: (نذ، صفت) ڈگیا ہوا، محروم

پر بھرم: (مو) 1- آوارہ گردی 2- غلطی

پر بھرمین: (مصدر) ٹھمن، پھرن، سیر کرن، ہمیشہ ٹھمدے رہن

پر بھن: (نذ) 1- طاقت، زور 2- ہمت، حوصلہ

پر بھنجن: (مو) 1- ہوا، باد 2- (مصدر) توڑنا، ٹٹ گزاردہ

پر بھو: (نذ) رب، اللہ، سوامی، مالک

پر بھو: (مو) بے عزتی، حقارت، نفرت

پر بھوت: (صفت) بہت کثرت نال، مسلسل، لگاتار

پر بھوتی: (صفت) 1- پیدائش، جنم 2- قدرت

پر بھوشن: (نذ) ودھیا گہنا، چنگا زپور

پر بھوک: (نذ) 1- عیش، موج 2- دو بے دے خرچے تے

پر بھوکن: (نذ) پر بھوشن، ودھیا قسم دا گہنا

پر بھوگ: (نذ) قبضہ

پر بھومی: (نذ) پردیس، غیر ملک

پر بھون: (نذ) بھوندے پھرن دا عمل یاں حالت

پر بھوی: (مو) پر بھ دی تانیٹ، سردارنی، چودھرائی

پر بھید: (مو) 1- فرق، قسم 2- جدائی، وڈ

پُر بی: (مو) موج

پُر بیاں: (مو) موجاں، مزے، عیش

پُر بیاں لٹنا، (مخا) موجاں لٹنا، مزے کرنا

پُر بیاں لگنا، (مخا) موجاں لگنا

پریش: (مو) پہنچ، رسائی

پریشی: (مو) داخل ہونا، ٹھسنا، وڈنا

پرین: (نذ، صفت) 1- ماہر، ہوشیار، سمجھدار 2- عالم، پورا جانو

پرینتا: (مو) پرین ہون دا عمل، ہوشیار ہونا

پرینتائی: (مو) دیکھو: پرینتا

پر بند کرن، (ند) پر بھن، قید کرن

پر بندھ: (ند) 1- بندوبست، انتظام 2- زکاوت 3- بنیا ہو یا سلسلہ
4- اک قسم دا ترانہ 5- اک قسم دی تقریر 6- تحریر 7- متواتر، روک
ٹوک توں بننا 8- محاورہ گرہ 9- کہانی، مسودہ 10- نظم، شاعری
11- حکمت 12- قاعدہ 13- جوڑ، تعلق 14- میل، رسی، ڈور، نانا
15- رشتہ، سلسلہ، تسلسل، تواتر، دور 16- طرز تحریر 17- تصنیف
18- تدبیر، چارہ

پر بندھ کر لون، (محا) بندوبست کر لون، آہر کرن

راج پر بندھ، (ند) 1- حکومت چلاؤن دا انتظام 2- منظوری

پر بندھک: (مفت) 1- منتظم، مصنف 2- انتظام کرن والا، پر بندھ
کرن والا

شرومنی گورو دوارہ پر بندھک کمیٹی، (مو) بھارتی پنجاب دے
گورو دواریاں لئی سرکار ولوں بنائی گئی اوہ کمیٹی جس دے ممبراں دی
بچ سالان بعد چون ہوندی ہے

پر بندھکی: (ند، مفت) پر بندھ کرن والا

پر بودھ: (ند) 1- جاگن دا عمل 2- گیان 3- خبرداری، ہوشیاری 4- احتیاط،
ہوش

پر بودھت: (مفت) بیدار تعلیم یافتہ

پر بودھن: (ند) پر بودھ، جاگرتا، بیداری

پر بودھنا: (نعم) 1- روشن کرنا 2- چکاوتنا 3- شعور دینا

پر بودھنا: (مو) گیان، شعور، سمجھ، دانائی

پر بود پانی: (ند) اک قسم دا پودا

پر بولی: (مو) غیر زبان، غیر ملکی زبان

پر بھا: (ند) 1- مالک، سائیں 2- مراسی دا جھمان

پر بھادی خیر، (مو) مراسی ولوں اپنے جھمان نوں دتی دعا

پر بھا منڈل، (ند) پرکاش دا اوہ گھیرا جو مہاں پرکھاں بزرگاں

یاں اوتاراں دے چترآں وچ سر دے دوالے بنایا جاندا ہے

پر بھات: (مو) سویر، سرگھی، سحر، فجر، پرہ باکھ، تزکا ویلا، وگنی: کہے

حسین فقیر سائیں دا، ہوئے گئی پر بھات (شاہ حسین)

پر بھات پھیری، (مو) سویر ویلے دا نگری بھجن

پر بھات ہوون، (محا) سو جھلا ہوون، سویر ہوون

پر بھاتا: (ند) تزکا، سویرا، سو جھلا

پر بھاتڑے: (نم) سویرے، سانجھرے، تڑکے

پر بھاتی: (ند) سویر ویلے، پر بھات ویلے دی اک راگنی، وگنی: 'سویرے

پیر مریداں گادوں پر بھاتی'

پر بھاتے: (نم) سویر ویلے، سویرے، تڑکے

پر بھاتیں: (نم) دیکھو: پر بھاتے

پر بھاس: (ند) 1- روشنی، چانن، رونق 2- ہندوواں دی اک درگاہ دا

ناں

پر بھاشا: (ند) اشارہ، شرح

پر بھاکار: (ند) 1- چکاوتن والا، روشنی کرن والا 2- چن، سورج

3- آگ 4- سمندر

پر بھاکال: (ند) 1- چانن دا زمانہ، روشنی دا زمانہ 2- دوپہر ویلا

پر بھاکر: (ند) 1- سورج 2- براہمنان دی اک گوت

پر پلا پن: (ند) فرار، گریز، پرہیز

پر پن: (ند) او پر اسلوک، بیگانگی داروید

پر پنچی: (ند) چھلیا، چال باز

پر پتھک: (ند) 1- ٹھگ، چور، دشمن 2- گنہگار، بدکار

پر پتشی: (ند) روکن والا، دشمن، چور

پر پنچ: (ند) 1- پنج عناصر دا جگ 2- دنیا، جہان 3- چھل، فریب، دھوکھا

پر پنچی: (ند) مکار، دغا باز، فریبی، چال باز

پر پنڈ: (ند) ڈراڈا پنڈ، دور دانپنڈ

پر پنہ: (ہ) اپڑیا ہویا، پہنچیا ہویا

پر پوت: (ہ) 1- بھریا ہویا، بھر پور 2- کامل، مکمل

پر پوتا: (ند) پڑپوتا، پُت دا پوتا

پر پوتر: (ند) پوترے دا پتر، پر پوتا

پر پوتری: (مو) پر پوتی

پر پوجت: (ند) 1- خدمت کیتا گیا 2- پرستش کیتا گیا

پر پوجن: (مصدر) پوجن، خدمت کرن، عبادت کرن

پر پور: (ند) بھر پور

پر پورن: (صفت) تمام، مکمل، بھریا ہویا، انجام

پر پھڑ: (صفت) 1- کھڑیا ہویا 2- پرسن، خوش

پر پھڑا: (ند) کرماں دا بدلہ

پر پھل: (ند) 1- کھلیا ہویا، نکھریا ہویا، چمکدا ہویا

3- خوش

پر پھلت: (صفت) کھڑیا ہویا

پر پیچ: (فا، صفت) ونگا، ترچھا، ٹنڈھا، دل دار

پر پیچ کھیڈن، (معا) چال بازی کرنا

پر پیڑ: (مو) بیگانی پیڑ، کسے ہو رداورد

پرت: (فصر، پرتن مصدر توں امر) 1- مڑ آ، واپس آجا، پلٹ 2- (ند)

عزت، ساکھ، اعتبار 3- پیڑی، جھلو، تہہ، طبق، تختہ، تاء 4- نقل

کاپی، اُتھا 5- عادت، رسم رواج، طور طریقہ، تہہ 6- اُلٹ، متضاد

7- بدلے وچ 8- ہر، ہر اک، ہر کوئی 9- برابر، مقابلے تے

10- ساہنے، مونہہ ساہنے 11- طرف، پاسے، دل

پرت بادی، (ہ) (ند) دشمن، مدعی علیہ

پرت بچن، (ند) جواب

پرت بمب، (ند) عکس، سایہ، تصویر

پرت بندھ، (ہ) (صفت) 1- مداخلت، رکاوٹ، روک 2- اٹکاؤ،

بندوبست، انتظام، آہر

پرت بندھک، (ہ) (صفت) روکاٹ پیدا کرن والا، روکن والا، منع

کرن والا، دغل دین والا

پرت بھاس، (ہ) (ند) دھوکھا، فریب

پرت بھٹ، (ہ) (صفت) مقابلہ کرن والا، بہادر

پرت بھن، (ہ) (ند) دکھرا کیتا گیا، دکھ کیتا گیا

پرت بھو، (ہ) (ند) ضمانت، کفالت

پرت بھیدن، (ہ) (مو) 1- چھوٹا 2- دکھرا کرنا

پرت پادک، (ہ) (صفت) تعریف کرن والا

پرپ: (نڈ) 1- گھر، مکان 2- پہیاں والی گری

پرپ: (مفت) چار درے دا (اڈھیاں اڈھنی)

پرپا: (نڈ، مفت) 1- کرائے دے مکان دج رہن والا 2- مکان دی

قطار، گلی، بازار

پرپات: (مو) 1- اوہ تھاں دھوں پانی لکھدا اے 2- جھیل 3- کنارہ

4- منڈھ

پرپاتی: (مو) 1- ڈار، قطار 2- ڈھنگ، طریقہ 3- بندوبست

پرپائی: (مو) طور طریقہ، دستور، جدی ہنستی رساں

پرپالت: (نڈ) پالیا گیا

پرپالن: (مصدر) پالن، پرورش کرن، حفاظت کرن

پرپتاما: (نڈ) پردادا، دادے دا پیو

پرپتر: (نڈ) پتر دا پتر، پوترا

پرپتن: (نڈ، مفت) 1- ہنستی محنت 2- جتن، پوری داہ، پوری کوشش،

پوراہل

پرپٹ: (نڈ، مفت) 1- پاڑ 2- اکڑکھ داماں

پرپٹٹی: (مو) حقیقہ، کن تے متھے دے درمیان دا ملائم حصہ جسے رگ

پھڑکدی اے

پرپٹی: (مو) دال دی پتلی روٹی

پرپٹچ: (نڈ) دھوکھا، جھل، فریب، مکر

پرپد: (نڈ) پیر دا اگلا حصہ

پرپر: (نڈ) 1- جھنجھناہٹ 2- سنسان ہون دی حالت 3- درد دی ٹیس

پرپر: (نم) پور پور، پونا پونا، انگ انگ، بند بند، وگی: اگے ہی ایہہ ہو

دکھیارا، پرپر سلیا درواں

پرپرا: (نڈ) پچھلایاں پچھلیر سال

پرپرار: (نڈ) پچھلے توں پچھلا سال، بیتیا ہو یا درھا

پرپررہ: (نڈ، فائدہ) 1- ساز و سامان، چیز، دست 2- اپنے پیٹے دے متعلق

اوزار

پرپررے جھاڑن، (محا) 1- کے کم لئی تیار ہون 2- اپنے اصل

نوں ظاہر کرن

پرپررے جھرن، (محا) 1- ہمت نہ رہون، کمزور ہون، طاقت

جاندی رہون 2- آکر جاندی رہون

پرپررے درست کرن، (محا) 1- تیاری کرن، بناؤ سنگھار کرن،

پھین 2- سدھا کرن، ٹھیک کرن

پرپررے کڈھن، (محا) 1- چالاک ہون 2- بالغ ہون، سمجھدار

ہون 3- شرارت کرن 4- اپنی اصل ظاہر کرن

پرپررے نکل آون، (محا) 1- چالاک ہو جاون، شرارتی ہو جاون

2- جوان ہو جاون

پرپررش: (نڈ) پرپایا بندہ، ادھیڑ، نامحرم

پرپک: (مفت) 1- پوری طرحاں پکیا ہو یا 2- ماہر

پرپکٹا: (مو) پکیائی، پکا پن

پرپکھ: (نڈ) 1- پورا پکیا ہو یا، ہضم کیجا ہو یا 2- چالاک، عاقل،

سو جھوان

پرپلائی: (نڈ) 1- بھیج جان والا 2- پرہیز کرن والا، گریز کرن والا

پرپلایت: (نڈ) ہار گیا ہو یا، ہار یا ہو یا

پلاک ڈکشنری

پرت گرجن، (ند) گونج، اواز

پرت گرہ، (ند) 1- لینا، قبول کرنا 2- پھڑنا، دان لینا، خیرات

لینا 3- عاجزی کرنا 4- دشمنی کرنا، مقابلہ کرنا، جواب دینا 5- فوج دا پچھلا حصہ

پرت گرہن، (ند) خیرات لینا

پرت گھات، (ند) 1- مار دا بدلا مار، چوٹ دا بدلا چوٹ، بدی دا

بدلا بدی 2- دفع کرنا 3- روکاٹ، مقابلہ

پرت گھاتن، (مو) 1- جانوں مار دینا 2- روک، رکاوت

پرت گھاتی، (مو) مقابلہ کرن والا، دشمن

پرت لپی، (مو) نقل، کاپی

پرت لگنا، (محا) 1- پلٹا لگنا 2- چنگے یاں بھیڑے دن بھرنا،

مقدر بدلنا

پرت مارنا، (محا) قلابازی کھانا، سردے بھار لینیاں لینا

پرت ناو، (ند) اواز، گونج

پرت بندھ، (ند) 1- مشابہت 2- تصویر 3- یقین 4- قائم مقام

پرت نش، (نم) ہر رات، ہر شب

پرت وادی، (ند) جواب دہ، مدعی علیہ، دشمن

پرت واسی، (ند) گوانڈھی، ہمسائیہ

پرت واکہ، (محا) جواب، پاسخ

پرت واہ، (ند) 1- خلاف، تردید 2- مصیبت، آفت

پرت وچن، (ند) جواب

پرت ودھا، (مو) آکھی ہوئی گل، مُرد آکھنا

پرت ورش، (ند) ہر سال، ہر درھے

پرت ویش، (ند) گوانڈھی، ہمسائیہ

پرت ہمت، (نعم) 1- روکیا ہویا، ہٹایا ہویا، ڈکیا ہویا 2- (ند)

نا اُمید، مایوس، دکھی

پرت ہمسہ، (ند) بدی دا بدلا بدی، بریائی دے بدلے بُرائی،

چنگیائی دے بدلے چنگیائی

پرت سُٹھن، (محا) فیر جن، فیر ظاہر ہون، فیر منگرن

پرت سُٹُر، (ند) جواب الجواب

پرت سُٹھان، (ند) آدر لئی اٹھن، استقبال لئی اٹھن

پرت یُد گمن، (ند) 1- استقبال کرنا 2- پیش قدمی کرنا

پرت گیرہ، (ند) صفت) تازہ، نواں، بھرا

پرت یوگ، (ند) مقابلہ، ٹاکرا

پرت یوگتا، (ہ، مو) مقابلہ

پرت: (مو) 1- پریت، پیار، لگن 2- روان، طریقہ، دستور، درتن، ریت،

کلچر، دیہار

نویں پرت پادنا، (محا) نویں بھاجی ٹورنا، نویں لیہہ پادنا

پرت جنب: (ند) پرچھائیں، عکس

پرت بھا: (مو) 1- قدرتی قابلیت 2- بہت عقلمند

پرت بھاشالی، (صفت) بہت عقلمند، بہت سمجھدار، سیانا، عالم

پرت بھاشیل، (صفت) دیکھو: پرت بھاشالی

پرت بھاوان، (ند، صفت) بہت عقلمند، بہت سمجھدار، سیانا، عالم

پرتا: (فعر) 1- موڑ دے، واپس کر دے 2- منافع، پڑنا، پلٹنا

پرت چھید، (ہ، مو) تکلیف، دکھ، مصیبت، آفت
 پرت دار، (صفت) پرتاں والا، پکا پیڑا، تہہ دار
 پرت دان، (صفت) 1- بدلے وچ دینا، ادلا بدلی، امانت دی
 واپسی 2- تجارت دامعاوضہ
 پرت دشا، (ہ، مو) ہر پاسے، چاراں پاسے
 پرت دن، (صفت) 1- ہر اک دن، ہر روز، ہر ویلے 2- پدھر
 پرت دھونی، (ہ، مو) گونج، اواز
 پرت راتر، (ہ، مذ) ہر رات، ہر شب
 پرت رمھ، (ہ، مذ) ملاپ، غصہ
 پرت روپ، (ہ، مذ) تصویر، بُت، مورت، پنتا
 پرت رودھ، (ہ، مو) مخالفت، رکاوٹ
 پرت رودھی، (ہ، مذ) چور، رہزن
 پرت سرت، (مو) پرتاون دا عمل، واپس کرنا
 پرت سرتا، (ہ، مذ) دیکھو: پرت سرت
 پرت سرگ، (ہ، مو) بربادی، تباہی، قیامت
 پرت شبد، (ہ، مذ) گونج، اواز
 پرت کارک، (صفت) روکن والا، ترک کرن والا
 پرت کر یا، (ہ، مذ) بدلہ، عوض، روک نوک
 پرت کھانا، (حما) 1- پلٹا کھانا، واپس پھرنا، مُڑنا 2- قسمت دا
 بدلنا، چنگے یاں بھیڑے دن آنا
 پرت کے نہ باہوڑن، (حما) مُڑنا نہ آدن، فیر نہ آدن، واپس نہ
 آدن، جا کے نہ پرتن

پرت پال، (ہ، مذ) پالنا، پرورش، حفاظت، سہارا
 پرت پالک، (صفت) پالنا والا، محافظ، بادشاہ
 پرت پالن، (حما) پالنا کرن، پرورش کرنا، سنبھال کرن
 پرت پانی، (صفت) اپنایا ہویا، اپنا کیتا ہویا
 پرت پتن، (ہ، مو) 1- تاء، گرمی، حرارت 2- پریشانی، چٹنا
 پرت پتی، (ہ، مو) 1- گمان، عاجزی، خیرات 2- کم وچ لانا
 3- یقین کرنا
 پرت پد، (ہ، مذ) 1- راہ، رستہ 2- سلسلہ 3- عقل، سمجھ 4- ہر مینے دی
 پہلی تاریخ
 پرت پُرش، (ہ، مذ) ہر اک بندہ، فرداً فرداً
 پرت پکش، (ہ، مذ) 1- دشمن، مخالف 2- براہری، دو بے فریق دی
 گل بات
 پرت پکشی، (ہ، مو) دشمنی، مخالفت
 پرت پوجک، (ہ، مذ) عزت کرن والا، تابعداری کرن والا، آور
 کرن والا
 پرت پوجن، (ہ، مو) سانبھال ورتن، باہمی عزت و احترام
 پرت پھل، (ہ، مو) نتیجہ، ثمر، بدلا، معاوضہ، اجر
 پرت پے جاون، (حما) اعتبار جم جاون، ساکھ قائم ہو جاون، پکا
 یقین ہو جاون
 پرت جیون، (ہ، مو) دوجی زندگی
 پرت چھایا، (ہ، مو) 1- عکس، سایہ، پرچھاواں 2- مورت،
 تصویر

پرتاندا: (نذ، مفت) 1- موژن والا، واپس کرن والا 2- وٹاون والا،
بدلن والا

پرتاوا: (نذ) پلٹنا، مڑ کے واپس آنا 2- پرتاون واکم، تجربہ، آزمائش،
جانچ پرکھ

پرتاواں: (نذ، مفت) 1- پرتایا جاسکن، وٹبچسن والا 2- جوابی،
واپسی جواب 3- موڑواں، بدلواں، پھیرواں 4- جیہدی تہہ لائی جا
سکے

پرتاواں ہلا، (نذ، مفت) موڑواں جواب، جوابی حملہ
پرتاؤ: (نم) 1- پرتاوا، پرکھیا 2- (نذ، مفت) پرتاون والا

پرتاؤن: (مصدر) دیکھو: پرتان اپرتانا

پرتاؤنی: (مو) 1- بدلن دا انداز 2- پرتاون والی، بدلن والی 3- پچھتاوا،
افسوس، دکھ

پرتاویں: (مو، مفت) 1- جوابی، موڑویں 2- بدلی جاسکن والی

پرتاویں مکان، (مو) موت دی اک رسم جیہدے وچ جوابی
مرن گروں دی والے دی دے سوہریاں گھر ہرکھ (افسوس) لئی
جانے نیں، لہنوں مکان کہندے نیں تے فیر سوہرے گھر
والے لکوی دے پیکے جا کے ہرکھ کردے نیں لہنوں پرتاواں
مکان کہندے نیں

پرتائی: (مو) 1- موژن دی حالت یاں عمل 2- سفارش

پرتپادن: (نذ) کسے گل نوں چنگی طرحاں سمجھا کے کہن دا عمل

پرتپارن: (مو) دیکھو: پرتپالنا

پرتپالا: (نذ، مفت) دیکھو: پرت پال

پرتپالک: (نذ، مفت) پرورش کرن والا، پالنا کرن والا

پرتپالن/پرتپالنا: (مصدر) 1- پالنا کرنا 2- پرورش کرنا 3- پالنا، پرورش

پرتپالی: (نذ) دیکھو: پرتپالک

پرتپلیک: (نم) اک، ہر کوئی

پرتچھ: (مفت) 1- اکھاں ساہنے، رو برو 2- واضح، ظاہر، اگیرواں

پرتدار: (مفت) تہہ والا، پکا پڈا، پختہ

پرتدے نگاہ نہ کرن: (معا) 1- مڑ کے نہ دیکھن، بھوں کے نہ تنگن،

اکاکی دسار دیون

پرتتر: (ہ، مو) 1- دوجی تھاں، اوپری تھاں، ہورتھاں 2- مخالف

پرتترات: (نذ، مفت) دیکھو: پرتراتا

پرتتراتا: (نذ، مفت) بچان والا، حفاظت کرن والا، پالنا کرن والا

پرتتریا: (مو) غیر عورت، کسے دی بیوی

پرتتسر: (ہ، نذ) 1- اوہ ڈوری جیہڑی دیاہ ویلے بانہہ تے بھیجی جاندی

اے 2- زخم بھرنا

پرتتشت: (ہ، نذ) خوش، شاد

پرتتشت: (ہ، مفت) مان یوگ، عزت والا، چونتہ، دگلی، فوجی

گوردواریاں دے گرنختی تے بہت سارے پرتتشت سردار دی

بلائے گئے (ہیرا سنگھ درد)

پرتتھ: (ہ، مو) 1- مشہوری، توقیر 2- دیوتا مورتی دی تھاپنا 3- مان،

آدر، شکار، عزت 4- نیک نامی 5- قائم کرنا

پرتتھا: (مو) دیکھو: پرتتھ

پرتتھاوان، (مفت) عزت والا، پروتا

پرتا دیون، (عما) 1- کسے کم دے بدلے وچ کوئی چیز دیون، موڑ

دیون 2- بھیت دن، راز دن

پرتا سرتا، (ہ، مذ) 1- خبر، تمہو ٹھکانہ، اتا پتا 2- آلت پلٹ

پرتا سرتا دینا، (عما) پتا شتا دینا

پرتا لگنا، (عما) حالت ٹھیک ہونا یا سدا ہونا

پرتا لون، (عما) 1- موڑ لون، بدلہ لون 2- جواب لون 3- بھیت لون،

راز لون

پرتا: (مفت) پرویا توں، پرویا ہویا

پرتا: (مو) پرتا توں، پرائی عورت، کسے دی بیوی

پرتا ڈیون، (عما) حاضر جوابی، فٹ جواب دینا

پرتاپ: (مذ) 1- اقبال، جلال 2- مردانگی، جرات، بہادری، بزرگی

3- نور، چان 4- تخی، سخاوت 5- فکر، کوفت، ذہنی اذیت،

لال 6- سیک، تپش، حرارت، گرمی 7- جگلی، تپ، لٹک 8- دوزخ،

نرک 9- وڈیائی، بزرگی 10- مر یا ہویا، مرحوم 11- اک مشہور راجپوت

جنگبومہارا جاپرتاپ

پرتاپ آپکار، (ہ، مو) نیکی دے بدلے نیکی کرنا، احسان دے

بدلے احسان

پرتاپ مان، (ہ، مفت) بہت عزت والا، بلند اقبال والا

پرتاپ وان، (ہ، مذ) پرتاب والا، قدرت رکھن والا، صاحب

قدرت

تج پرتاپ، (ہ، مذ) اچے رُتبے والا، پڑھدی کلا

پرتاپن / پرتا چنا: (مصدر) 1- بہت ذکی ہونا 2- نصیب اچھا ہونا

پرتاپی: (مفت) اچے رُتبے والا، تج دان

اٹل پرتاپی، (مفت) کچے ارادے والا، جس دا ارادہ اٹل ہووے

پرتاپے: (مذ) 1- پرتاپن، ذکی ہون، خواہش ہوون 2- روگی، بخار،

ذکی 3- مر یا ہویا، مرحوم 4- بخار دار مریض

پرتات: (مذ، مفت) 1- ڈھیر چلن والا 2- مُر گیا ہویا 3- مر یا ہویا،

مرحوم

پرتارت: (ہ، مذ) ٹھکیا گیا ہویا، دھوکھا کھاون والا

پرتارک: (مذ، مفت) ٹھکن والا، دھوکھا دیون والا

پرتارن: (مذ، مفت) دھوکھا، فریب، دغا، مکر

پرتاسی: (مذ) افسوس کرے گا، پچھتاوے گا، پرتاوے گا، صیفہ مستقبل

پرتال: (مو) 1- جانچ، پرتال، تحقیق، کھوج، پرکھ 2- پیلی دی، منی،

جناپا، ترول

پرتال پون، (عما) 1- پچھ پرتیت ہوون 2- دگ تک مار پون،

ترول ہوون

پرتالنا: (مو) پرتال، جانچ، چھان بین، سن چھان

پرتالے: (مو) کھوج کرے، پرتال دی جمع

پرتالیا: (مذ، مفت) کھوج کرن والا، کھوجی، محقق، پارکھ

پرتان / پرتانا: (مصدر) 1- موڑنا، واپس کرنا 2- اُلٹانا، اُلٹھانا، پاسا

پلٹنا، (روٹی دا) 3- پرکھان، آزمائش کرنا، دو بے دل

دا حال معلوم کرنا، دو بے دی نیت معلوم کرنا، جانچنا 4- پچھتاون،

افسوس کرن، تعریف کرن

پرتان پودن، (عما) افسوس ہونا، فکر اں وچ چپنا

پرتو: (ن) چھانٹا، کوڑا، چابک

پرتوش: (مو) 1- خوشی، چاء 2- رضا مندی

پرتو کھ: (ن) 1- ڈھیر خوشی 2- صبر، قناعت 3- اکھاں سامنے

پرتولی: (ن) 1- چوڑا رستہ، بازار، گلی 2- شہرول دا قلعے دا بوہا

پرتوہ: (مو) 1- جدائی، فاصلہ 2- دشمنی 3- وڈیائی، بزرگی

پرتہار: (ن) دربان، چوہدار، نقیب

پرتہرن: (مو) بربادی، تباہی، ویرانی

پرتھنی: (مو) بھوتی

پرتھ: (صفت) 1- گھلا، چوڑا 2- منو خاندان دا اک راجا

پرتھ: (مو) 1- پرتھی، بھوئیں، زمین 2- نئی، ہتھیلی 3- پالن تے پوسن

داعل

پرتھ متھ: (ہ) پہلے، اول

پرتھا: (مو) 1- ریت، رسم، رواج 2- شہرت

پرتھا: (ن) 1- کشادہ، چوڑا 2- کنتی راجے پاغڈو دے گھروالی، بھیم

دی ماں دا ناں

پرتھاؤں: (مو) بیگانی تھاں، پرانی تھاں، اوہڑ دیں

پرتھاؤ: (مو) 1- پرانی تھاں 2- پرانا مندر، کسے ہوو دے دیوتا دا مندر

پرتھائیں: (اعوان) 1- بجائے، دی تھاں تے 2- واسطے، لئی، بابت

پرتھت: (مو) 1- مشہور کیتا گیا 2- مشہور

پرتھک: (صفت) 1- الگ، دکھرا 2- کلا، دکھرا دکھرا

پرتھم: (صفت) پہلا، نمکھ

پرتھمی: (مو) 1- زمین، بھوئیں 2- جگ، جہان، سنسار، کائنات

3- لوکاں، مخلوق، عوام

پرتھے: (نم) پہلوں، سمجھ توں پہلاں، منڈھ دج

پرتھن: (مصدر) چت کران، دشمن نوں مٹی دج ملاون، زیر کرن،

ہرا دیون

پرتھوی: (مو) دھرتی، زمین، بھوئیں

پرتھوی پال، (ن) دیکھو: پرتھوی ناتھ

پرتھوی پت، (ن) مالک، راجا، ونگی: 'ہوئے سنگھ پرتھوی پت

راجے' (بیر سنگھ)

پرتھوی پتی، (ن) دیکھو: پرتھوی ناتھ

پرتھوی دھر، (ن) 1- دنیا دا حاصل 2- مجازاً پہاڑ، کوہ

پرتھوی راج، (ن) چوہان نسل دا آخری ہندو راجا

پرتھوی راج راسو، (ن) کوی چندر دائی دی مشہور لمی نظم

پرتھوی کمپ، (ن) بھونچال، زلزلہ

پرتھوی ناتھ، (ن) 1- راجا 2- زمیندار 3- سائیں، مالک،

پریشتر

پرتھی: (مو) دیکھو: پرتھوی

پرتھی پال، (ن) 1- راجا، پریشتر، رب، ونگی: 'پارامہی بنگال دے

ورد سدی، پدم سین اوٹے پرتھی پال آہا' (دولت رام)

پرتھی پت، (ن) 1- راجا 2- زمیندار 3- سائیں، مالک، پریشتر

پرتھی پتی، (ن) دیکھو: پرتھی پال

پرتھی راج، (ن) دیکھو: پرتھی پال

پرتھی ناتھ، (ن) دیکھو: پرتھی پت

پرتشھان: (نڈ) 1- قائم رکھن، بٹھادن 2- کسے دیوتے دی مورتی نوں

قائم کرنا 3- جڑھ، مقام، عینہ، بنیاد، منڈھ

پرتشھت: (صفت) 1- مان یوگ، عزت والا 2- مشہور کیتا ہویا، قائم

کیتا ہویا، مخصوص کیتا ہویا

پرتشٹی: (ہ، مو) خوشی، اطمینان

پرتشہدہ: (ہ، نڈ) روکیا ہویا، منع کیتا ہویا، ممنوع

پرتکار: (نڈ) 1- بدلہ، معاوضہ 2- انعام، بخشش 3- انتقام، دشمنی،

رکاو 4- دوا دار، علاج

پرتکھ: (نم) 1- اکھاں اگے، اکھاں سامنے 2- ظاہر، واضح، اُگھیرواں

پرتکھیات: (ہ، صفت) فہرت والا، فہرت یافتہ

پرتکال: (نڈ) ایشیاء وچ موجود اک دیس جو اٹلانٹک سمندر دے

کنڈھے اے، ایس دی حد چین نال لگدی اے

پرتکالی: (نڈ) پرتکال دا وسنیک، پرتکال نال تعلق رکھن والا، پرتکال دیس

دی بولی

پرتکیا: (مو) 1- قول قرار، اعتبار، وعدہ 2- بھروسا 3- سونہ

پرتکیا پتر، (نڈ) اقرار نامہ، عہد نامہ

پرتکیات: (نڈ) وعدہ کیتا گیا، اقرار کیتا گیا، قبول کیتا گیا

پرتکیز (Portuguese): (انگ، نڈ) پرتکال دا وسنیک

پرتکیزی: (صفت) پرتکال دا

پرتل: (لہند، مو) اُچھالی، اُٹنی، تے

پرتل: (ہ، نڈ) دوزخ دے چار طبقیاں وچوں اک طبقہ

پرتکونج: (ہ، نڈ) اوہ اولاد جیہڑی اعلیٰ ذات دی زنانی تے کم تر ذات

دے بندے توں پیدا ہوئی ہووے

پرتلہ: (نڈ) 1- موڈھے تے پاؤن والی چمڑے وغیرہ دی چٹنی جس وچ

تکوار لٹکائی جاندی اے، گاترا 2- وپار وچ اک پتھر دا دوسری نال

مقابلہ 3- پورا اُتر (اُٹلا) مجازاً شمال

پرتما: (ہ، مو) 1- مورتی 2- مورت، پتر، تصویر

پرتمہ: (مو) برابر، مطابق

پرتن اپرتنا: (مصدر) 1- پاسا پھیرنا، گھمادنا، الٹنا 2- اُلٹادنا، پلٹنا

3- مڑنا، واپس آنا 4- پھرنا (زبان توں)

پرتن: (مو) بیگنی عورت، پرانی تیویں

پرتنتر: (مو) 1- غیر اختیار، دسوں باہر، اختیار توں باہر 2- (صفت) غلام

پرتنترنا: (مو) 1- غلامی 2- غیر اختیاری ہون دا عمل

پرتبندہ: (نڈ) 1- بدل 2- عوض 3- وکیل 4- تصویر 5- نقشہ 6- نمائندہ

پرتنی: (مو) پرتنا دی تانیٹ

پرتنی تھیون، (محا) توجہ دینا

پرتنی ڈیون، (محا) جواب دینا

پرتسنے: (نڈ) پرتنا دی جمع، پردے بھیت، راز

پرتنیا: (نڈ) فوج، لشکر، جتھا

پرتو: (فانہ، نڈ) لٹکارا، شعاع، جھلک، عکس، پرچھاواں چانن

پرتوا: (نڈ) دیکھو: پرتو

پرتواں: (صفت) موڑواں، بدلواں، پھیرواں

پرتواون: (مصدر) 1- اُلٹاواں، اُتھلواں، پھلواں، پاسا پھراواں،

بدلواون 2- واپس کرواون، پچھانہ مڑواون

پرتیاشی: (ہ، مذ) 1- راہ دیکھن والا 2- اُمیدوار، آس وند

پرتیاگ: (ہ، مذ) 1- ترک کرنا، چھڑنا 2- طلاق دینا

پرتیاننا: (نم) دیکھو: پرتاونا

پرتیاں: (مو) دیکھو: پُرت، جیہدی ایہہ جمع اے

پرتیاوا: (مذ) دیکھو: پرتاونا

پرتیاوشٹ: (ہ، مفت) 1- دکھرا کیتا گیا 2- آگاہ کیتا گیا 3- مشہور

کیتا گیا

پرتیاوان/پرتیاونا: (مصدر) پرتاونا، واپس کرنا، موڑنا، ونگی: اوہ اگلے

بچ سال قسمت نوں پرتیاوان لئی تیاری

پرتیاولش: (ہ، مو) خبر، اطلاع، واقفیت

پرتیاہار: (مذ) جوگ دے اٹھ انگاں وچوں اک انگ جس وچ

اندریاں نوں وشیان توں ہٹا کے من اک تھان کیتا جاندا ہے،

ونگی: جوگ دے اٹھ انگ ہن، یم، نیم، آسن، پرانا یام، پرتیاہار،

دھارنا، دھیان تے سادھی (بھائی جودھ سنگھ)

پرتیائی گھمیری گدھے تے نہیں چڑھدی: (اکھا) جدوں کوئی

آدی اپنے آپ تاں کوئی کم کردار ہے پر کہن تے نہ کرے اودوں

کہندے نیں

پرتیپ: (مذ، مفت) 1- نافرمانیہ دار 2- ہتھیار 3- راجاشٹن دا پپو

پرتیت: (ہ، مو) 1- اعتبار، بھروسا، ساکھ، بھرم، عزت 2- یقین 3- تجربہ،

شہرت، مشہوری، قدر، آدر بھاء 4- بچھان، شناخت، واقفیت، پرکھ

پرتال، پُتھ جگھ، یقین 5- بصیرت 6- بیتیا ویلا، گزر یا سماں 7- نیا

ہو یا، ثابت شدہ

پرتیت کرن، (عما) 1- ٹھیک من لون، درست سمجھن 2- ساکھ

بنادون 3- پرتال کرن 4- عزت کرن، آدر بھاء کرن

پرتیت مان، (ہ، مفت) 1- اعتبار والا، ساکھ والا 2- بھروسے

یوگ

پرتیت ہونا، (عما) جاننا، معلوم ہونا

پرتیتا: (فعر) 1- پرتیتن مصدر توں امر 2- (مذ) معلوم ہون، پتا لگن،

جانن

پرتیتاں: (مفت) دیکھو: پرتیت، جیہدی ایہہ جمع اے

پرتیتن: (مصدر) 1- معلوم کرن، پتا لگن، جانن 2- پرکھن، جانچن

پرتیتواون: (مصدر) معلوم کروادون، پتا لگواون

پرتیتی: (ہ، مو) 1- عقل، سمجھ 2- ظاہر، مشہور، عزت 3- اعتقاد، اعتماد،

بھروسا

بے پرتیتی، (مو) بے اعتباری

پرتیچ آون: (عما) واپس آؤنا، مُونا

پرتیر: (مذ) 1- کیلے دا چھلڑا لاہ کے وچوں کڈھیا ہوا گولا، کیلے دی

ٹھکی 2- کڈھا، کنارہ، ساحل

پرتیر: (مذ) دشمنی، دیر

پرتیر پن: (مصدر) واپس کرن، موڑن، پرتاویون

پرتیرتھی: (مذ، مفت) 1- مخالف، دشمن 2- حاسد، سزیل، رقیب 3- جیہدے

خلاف مدئی دلوں دعوئی کیتا جاوے

پرتیک: (مذ) 1- جھٹ، نشان، علامت 2- گھڑی ہوئی (مورت)

مورت، بُت 3- مخالف، ضد، اُلٹا

پرتی: (نڈ) مُڑاؤن، پلٹنا، لڑھکنی

پرتی: (نصل) 1- ایہہ سابقہ، اگے لکھے لفظاں یاں شہداں نوں ظاہر کردا

ہے، جیویں: پرتی کول، پرتی ٹانگ 2- ساہنے دل، جاندی طرف

جیویں: پرتی کول، پرتی کار 3- بدلے وچ جیویں: پرتی کرم 4- ہر

اک دے ارتھاں وچ جیویں: پرتی دن، پرتی سینکڑاں 5- مقابلے وچ

جیویں: مقابل 6- چنگی طرحاں، بھلی بھانت، جیویں: پرتی پاؤن

پرتی پانگ، (نڈ) چنگی طرحاں سمجھا کے کہن والا

پرتی پتری، (مو، مفت) دیباہی ہوئی، سُہاگن

پرتی پر بھاو، (نڈ) رد عمل، جوابی کارروائی

پرتی جاؤن، (مخا) 1- پرتن دا عمل 2- پرتج جاؤن، مُڑ جاؤن

پرتی دُندی، (مفت) جوہ اختلاف، مخالف گروہ

پرتی دُھنی، (مو) ٹکبدی آواز، گونج

پرتی روپ، (نڈ) 1- مورت، تصویر 2- نمونہ، ونگی: کیول ہور کے

دے پریم نوں پرتی روپ بنا کے اپنی دید تا دی ہے (سنت سنگھ
سیکھوں)

پرتی سُر، (نڈ) دیاہ ویلے ہتھ تے نہیا جان والا لنگن، گہنا

پرتی سیرا، (نڈ) پردہ، اوٹ

پرتی شدھ، (نڈ) منع کرنا، مناہی

پرتی کار، (نڈ) کسے چیز دے اثر نوں روکن یاں گھٹ کرن لئی کہتا

میا عمل

پرتی کرم، (نڈ) اُلٹ عمل (Reaction)، ونگی: کئی وار ماییاں دی

شر دھاوا پرتی کرم اوس دے دل وچوں بدلے دی بھادنا تک پھنکار

اُٹھدا

پرتی کریا، (مو) دیکھو: پرتی کار

پرتی کول، (مفت) 1- جو مطابقت نہ رکھدی ہوئے 2- وردھ،

خلاف، اُلٹ

پرتی کولتا، (مو) پرتی ہون دا عمل

پرتی ٹانگ، (نڈ) سکھ پاتر دا مخالف پاتر، ونگی: 'اجیہی وڈیائی اوس

نے اپنے ٹانگاں نوں پرتی ٹانگاں تال بلوان دس لئی کہتی ہے

پرتی نشت، (نم) ہر سو یاں سینکڑے دے حساب تال، ہر سوتے،

فی صدی

مُرتی: (مو، مفت) 1- پروتی ہوئی، سیتی ہوئی 2- کنڈھیاں تائیں

بھری ہوئی

پرتی بھو: (نڈ) ضامن، ضمانتی

پرتی بھوتی: (مو) 1- ضمانت 2- ضامنی

پرتی بدھی: (نڈ) 1- بُت، منجانب 2- قائم مقام، نائب

پرتی ہار: (نڈ) 1- بوہا، دروازہ 2- دربان 3- بازگیر

پرتی ہاری: (نڈ) دربان، چوکیدار

پرتی یوگ: (نڈ) مقابلہ

پرتی یوگی: (نڈ) 1- دشمن 2- عدد

پرتے تھیون: (مخا) دکھ ہونا، الگ ہونا، کنارہ کرنا

پرتیا: (مو، مفت) پرائی سوانی، بیگانی عورت، بیگانی تیویں

پرتیا: (نڈ) مُڑیا، واپس پلٹنا

پرتیاشا: (ہ، مو) بھروسا، اُمید، خواہش، آرزو

پلاک ڈکشنری

پرچا سوشلسٹ پارٹی، (مو) بھارت دی اک سیاسی پارٹی داناں
پرچا شاسن، (ند) 1- لوکائی نوں تعلیم دینا، جتنا نوں تعلیم دینا
2- سزا دینا

جھٹھاں راجا تھھا پرچا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جس
طرحاں دا راجا ہوندا ہے لوکائی وی اوسے طرحاں دی ہوندی ہے،
اودوں کہندے نیں

پُرچا: (مو) دیکھو: پُرزہ
پرچا پت: (ند) 1- بادشاہ، راجا، حاکم 2- پیو، دادا 3- سورج، برہما جی دا
لقب

پرچا پتی: (ند) 1- جیاں دا پالن کرن والا 2- پریشتر، رب، دنیا دا
رہنما، برہما 3- راجا، مالک 4- منو

پرچا: (صفت) دوجی ذات دا، پرچا، دوجی جنس
پرچا: (مو، صفت) دوسری ذات، وکھری قسم دا

پرچارن: (مصدر) جلاو، ساڑن، بھسم کرن، راکھ کرن
پرچاگر: (صفت) جاگنا، نیندر کننا

پرچالنا: (فم) جلاو، ساڑنا، مچاونا، ساڑنا
پرچاوتی: (مو) بھر جائی، وڈے بھرا دی گھر والی

پرچت: (ند) چھتیا گیا، فتح کیتا گیا، ہرایا گیا
پرچتن: (مصدر) سفر کرن، پنہ کرنا

پرچن: (ند، صفت) 1- غیر، اجنبی، انجانو، پرائی قوم دے 2- نوکر چاکر،
خدمت گار 3- تعلق والے 4- گھر والے، قبیلے والے، خاندان
والے 5- نگری دے لوک، گرائیں، رعایا

پرچن / پرچنا: (مصدر) بھریا جانا، دفنایا جانا
پُرچن: (مو) شہری

پرچنا: (مو، صفت) 1- ہوشیاری، چالاکی 2- سیانپ، دانائی، عقل 3- تیز
طراز زبانی، چاٹر سوانی

پرچنت: (مو) 1- تنک، تیک 2- آخری حد، سرا، کنڈھ
پرچنس: (صفت) پرائی دا، ہورچنس دا، وگی: نژی بدی جمال اگلی

پرچنیں پرچسیں: (سیف)
پرچنگ: (ند+مو) منجی، چارپائی، پٹنگ

پرچنیہ: (ند) بدل، انبر
پرچوسان: (ند) خاتمہ، نتیجہ، انجام، سٹا

پرچولت: (صفت) 1- بھکھدا ہویا، جلد ہویا 2- آسان دانگ
روشن، چمکدار

پرچولن: (صفت) جلنا، سڑنا
پرچھائی: (مو) بھر جائی دی غلط اطاء

پرچھڑا: (صفت) جس دے کھمب جھڑ گئے ہوں
پرچھٹا: (ند) ڈیسہواں دا چھٹا

پرچھنڈا: (ند) پھیلیاں لتاں نال سٹ مارن دا عمل
پرچینت: (ند) حد، میعاد

پرچیون: (ند) 1- روزگار، دھندا 2- روزی
پرچ: (مو) چینی وغیرہ دی نیکی رکابی جس وچ چاء دا کپ رکھدے

نیں، پلیٹ
پرچ پیالا، (ند) کپ تے پلیٹ

پرتیک واد، (ند) چھال راہیں کسے شے دی خوبصورتی نوں
تفصیل نال بیان دا ڈھنگ

پرتیک وادی، (صفت) پرتیک وادھی

پرتیک: (مو) 1- اک اک، ہر اک، وکھرا وکھرا 2- اک دے بعد دوجا

پرتیکا تمک: (صفت) چھال راہیں بیان کیا جان والا

پرتیکار: (ند) 1- دشمنی دا بدلا، معاوضہ، جواب، روک ٹوک 2- جتن،

چارہ، تدبیر 3- وسیلہ، ذریعہ 4- علاج 5- دور کرنا، دفع کرنا

پرتیکت: (ند) جواب

پرتیکش: (ند) 1- جو دیکھیا جاسکے، جیسا اکھاں سامنے ہوئے 2- رو برو،

سامنے، اگے، ظاہر

پرتیکش گیان، (ند) حقیقت دا علم

پرتیکشا: (مو) اڈیک، انتظار، خواہش، ہسک

پرتیکشن: (نم) ہر ویلے، ہر دم، شام سویرے

پرتیکھیا: (مو) دیکھو: پرتیکشا

پرتیکھیا بھون، (ند) انتظار گاہ، ویننگ روم

پرتیمان: (ند) بھروسا کیا گیا

پرتینچا: (ند) کمان دی ڈوری

پرتینچھ: (ند) 1- سامنے، رو برو 2- ظاہر، صاف 3- اعلانیہ، برملا

4- نمایاں، حاضر

پرتیخچھی: (مو) مغرب دل، مغربی حصہ

پرتیندھ: (ند) کسے دلوں کوئی کم کرن لئی مقرر بندہ، نمائندہ

پرتیندھتا: (مو) پرتیندھ ہون دا عمل، نمائندگی

پرتینی: (مو) پریت زنانی، بھوتی ڈین

پرتیوا: (ند، صفت) 1- پرتائے جاون دی حالت 2- بدلی، واپسی

پرتیوگ: (مو) 1- مخالفت، اختلاف 2- سانجھ، اتفاق 3- میل ملاقات،

میل ملاپ

پرتیوگی: (مو) 1- اُلٹ، برعکس 2- چان توں بعد دا انھیرا

پرتیون: (مصدر) 1- اُلٹیون، اُتھلیون، پاسا پھیر لون، بدلیون

2- مڑ آون

پرتیے: (ند، دویتی، یاری، بھائی چارہ

پُرت: (ند) سونا

پرتج: (مو) 1- غیر ذات، پرانی ذات 2- (ند) ڈھال دا دستہ

3- (صفت) دوجے نال پیدا شدہ، پرایا، غیر

پرچا: (مو) 1- اولاد، نسل، نمبر قوم، نسل، خاندان، برادری، کنبہ،

دنگی: نال بری تے پرچہ بیھاگ بولے نال مار دا وچ وچا ڈنڈا اے

2- رعایا 3- نوکر، غلام، ماتحت ہو کے جو زمین واسے 4- کرایہ دار،

پرانی تھاں رہن والا 5- خلقت، لوکاں

پرچا پال، (صفت) 1- لوکاں دا راکھا 2- راجا، بادشاہ 3- کنایہ،

خدا

پرچا پالک، (ند) دیکھو: پرچا پتی

پرچاستر، (ند) اوہ حکومتی پارٹی جو جمہوری حکومت لئی اپنے

نمائندے آپ چندی ہے، لوک راج جمہوریت

پرچاستری، (صفت) لوک راج بارے، جمہوری

پر جادھی کاری، (ند) جمہوری سلطنت، راجیہ

پرچا ہو: (ند) دیکھو: پرچاوا

پرچاؤ: (ند، صفت) 1- مانوس کرن والا، عادی بناون والا 2- دل موہ

لین والا 3- بہانے بناون والا، عذر کرن والا

پرچاؤن: (مصدر) دل بہلاؤن، کسے دے مرن دا افسوس کرن، ہرکھ کرن، ماتم پڑی کرن

پرچا یک: (ند، صفت) جان پہچان کرن والا

پرچت: (صفت) جانیا ہویا، پہچانیا ہویا، واقف کار، جانکار

پرچتی: (مو) متعارف، واقف، شناسائی، سبب، وجہ، اثر، اخیر، پہچان

پرچٹ: (نم) جھٹ پٹ، فوراً، بے ساختہ

پرچڑ: (ند) 1- وادھو پن، ودھیرا، بہتا 2- کھلا، چوڑا

پرچرت: (ند) ادھ پیشہ جیہڑ اختیار کیتا جائے

پرچریا: (مو) 1- خدمت، اطاعت، ملازمت 2- عبادت

پُرچک: (مو) 1- بھڑکاؤ، غصہ 2- حمایت 3- مدد کرنا 4- حمایت کرنا

5- ترغیب، اُکساوت، جوش، بھڑکانا

پُرچک ڈیون، (محا) 1- اُکسادنا، چک دینا بھیرے معنیاں وچ

2- پریرنا دینا

پُرچک لاون، (محا) بھڑکانا، اُکسانا

پُرچک لگن، (محا) طریقے تے آنا

پُرچکی: (ند) اُکسادن والا بندہ، چک دین والا، شہہ دین والا

پرچل: (ند، صفت) 1- میل جول کرن والا 2- فُرن والا، حرکت کرن

والا 3- چنیل، شوخا

پرچلت: (صفت) جس دارواج ہووے، چالو، جاری

پرچلت کرن، (محا) 1- جاری کرن، چالو کرن 2- رواج دیون
پرچلن: (صفت) 1- چال، حرکت 2- پھرتی، تیزی 3- رواج، طور
طریقے

پرچم: (فا، ند) جھنڈے دا کپڑا، پھیرا، جھنڈا

پرچم اُڈان، (محا) 1- کسے تھان نوں فتح کرن توں بعد اوتھے اپنا

جھنڈا لادنا 2- فتح دا اعلان کرن

پرچن / پرچنا: (مصدر) 1- مطمئن ہونا 2- مانوس ہونا 3- جی لگنا، پیل

میل ہونا، میل جول ہونا، راضی ہون، درچنا 4- آشنا ہونا، واقف

ہونا، رُجھنا، دھیان ہو تھان پینا

جی (دل، من) پرچنا، (محا) دل لگنا

پرچنڈ: (ند) 1- تیز، تکھا 2- بھیانک، بھیا کر 3- اگنی 4- سورج

پرچنڈ اگنی، (مو) تیز اگ، بھڑکدی ہوئی اگ

پرچنڈ گیان، (ند) 1- بہت تکھا، تکھی سوچ 2- ڈونگھا شعور

پرچنڈتا: (مو) پرچنڈ ہون دا عمل

پرچنڈنا: (نم) دیکھو: چنڈنا

پرچو: (ند) 1- علم، واقفیت، جانکاری 2- ثبوت 3- کرامت 4- پرچاوا،

دلاسا، حوصلہ 5- امتحان، آزمائش

پرچواون: (مصدر) درچواون، بہلواون، آہرے لواون

پرچودت: (ہ، صفت) ہدایت کیتا گیا، ٹوریا گیا، روانہ کیتا گیا

پرچول: (مو) چھان بین، پرکھ، ٹٹول، بھالی، دریافت، کھوج، تحقیق،

پڑچول

پرچول کرن، (محا) مَن چھان کرن، چھان بین کرن، کھوج

کرن والا، مشہوری کرن والا 3- آجڑی، چرواہا 4- نوکر، غلام، سیوک، چاکر، ٹہلیا 5- گولا، وچولا

پرچارکا: (موصفت) 1- پرچار کرن والی عورت 2- نوکرانی، خادمہ پرچارن/پرچارنا: (مصدر) پرچار کرنا، دھرم دا پردیگنڈہ کرنا پرچاری: (مفت) 1- پرچار کرن والا، پرچارک 2- نوکر، خادم پرچاری: (مو) 1- تبلیغ دا کم 2- مشہوری، شہرت 3- فرمانبرداری، خدمت گزاری

پرچاری ہون، (حما) 1- وعظ ہون، تبلیغ ہون 2- سیوا ہون، آدر بھاء ہون 3- مشہوری ہون

پرچان/پرچانا: (مصدر) 1- ورچاونا، رچھاونا، آہرے لاونا، گلاں دچ لاونا، بہلاونا، راضی کرنا، رجوع کرنا، دل موہ لینا، مانوس کرنا 2- مرن والے دے ساکاں نال جا کے افسوس کرنا

پرچاٹنا: (فم) نوہندراں مار کے زخمی کرنا، ولوندھرتا پرچاوا: (ند) من پرچاونا، دل راضی کرنا

من (جی، دل) پرچاوا، (ند) جی بہلاون دا عمل، منورنجن

پرچاون: (مصدر) 1- بہلاون، ورچاون، دھیان ہوو پاسے لاونا، آہرے لاون، جی لاؤنا، دل بہلاؤنا 2- مرن والے دے ساکاں نال جا کے افسوس کرن، ماتم پڑی کرنا، پرچاؤنی کرنا 3- سدھاون، دگنی: بہسن کھیڈن دل پرچاون رکھن اوس بھلائی، (میاں محمد بخش)

پرچاؤنی: (مو) ہرکھ کرن، افسوس کرن دا عمل، سوگ دی رسم، پھوہڑی، غیر موجودگی دا افسوس، ماتم پڑی، افسوس کرن دی دی حالت، پچاؤنی

پُرچ پُرچ جانا: (حما) 1- نال جانا 2- خوش ہو جانا، راضی ہو جانا 3- رُجھ جانا

پرچا: (ند) 1- کاغذ، اخبار، رسالہ، امتحان، لکھت 2- دوستی، جان بچان، کاغذ، لکھت، پولیس دی رپورٹ یاں چالان 3- جانکاری، واقفی، علم، شعور

پرچا: (مو) 1- عادت 2- ریت، رسم 3- رچی

پرچا: (فصر) 1- پرچاون مصدر توں امر 2- (ند) گلاں نال راضی کر لینا، جی لاونا، دل خوش کرنا، کھڈے لاونا، دگنی: پونے پال نوں پرچالیسی (شکیلہ)

پرچالون، (حما) 1- راضی کر لین، منالون 2- دس وچ کر لین

پُرچ پُرچا، (ند) جی دا لگنا، من دا نکاؤ

پرچاپت کھیار: (ند) کھڈونے تے بغیر چاک دے بھانڈے بنان والا کھیار جو معمولی درجے دے کاریگراں دچ کینا جاتا اے

پرچاٹا: (ند) نوہندرن دی حالت، نوہندراں نال گھر چن دا عمل، ولوندھرتا

پرچار: (ند) کسے سوچیاں عقیدے نوں ہورناں تائیں، اچان دا کم، پردیگنڈہ، اعلان، تبلیغ، تشہیر، نشر و اشاعت، رواج، دھر پھیلاون دا کم، دگنی: اخبار آو دھر دین اسلام پرچار آوڑ

پرچار کرن، (حما) شہرت کرنا، مشہور کرنا

پرچار ہونی، (حما) رسوائی ہونا، بدنامی ہونا

پرچارت: (ند، مفت) چلایا ہویا، چالو کینا ہویا

پرچارک: (ند، مفت) 1- پرچار کرن والا، وعظ کرن والا 2- منادی

پرچہ کٹاونا، (مخا) رپٹ درج کراونا، وگئی: نبھیناں مارے نین،

راجو پرچہ چا کٹایا اے پچھلی رات دا

پرچہ کٹن، (مخا) رپٹ درج کرن

پرچہ کرنا، (مخا) پرچہ حل کرنا، امتحان دے سوالاں دا جواب لکھنا

پرچہ گوارن، (مخا) حاکم اگے حالات پہنچاون، خبری کرن

پرچہ مرتب کرن، (مخا) 1- پولیس دا مقدمہ درج کرن 2- امتحانی

پرچہ مرتب کرن 3- کسے رسالے یاں اخبار نوں ترتیب دیون

پرچہ مشکل ہون، (مخا) امتحانی سوال اوکھے ہون

پرچہ نویس، (مذ) صفت 1- خبر دیون والا، جاسوس 2- پرچہ کار،

صحافی

پرچہ نویسی، (مو) 1- اخبار نویسی، خبری 2- محرر داکم

پرچہ ہونا، (مخا) رپورٹ ہونا، رپٹ درج ہونا، وگئی: تھانے پرچا

ہویا پلس نے وی بڑی کھوج کیتی پر اوس اچکے دا کوئی گھر اکھوج نہ

ملیا (بج دریا)

امتحان پرچہ، (مذ) امتحان سے امیدواراں نوں دتا جان والا

سوال پرچہ

عرضی پرچہ، (مذ) دوا، مقدمہ

پرچے ویکھنا، (مخا) امتحان دیاں جوابی کاپیاں نوں دیکھ کے

نمبر لاونا

پرچھا: (ہ) 1- رش گھٹ ہونا 2- موت دا فیصلہ ہونا 3- جولاہیاں

دی اودہ تلی جیہدے تے سوت لیٹی دا اے، سوت دی پھرکی

یاں فرکی 4- کھجور دے پیتاں دی چھٹائی 5- ذکر، تذکرہ

پرچھاوَن: (مو) 1- چادر، اومنی 2- اکھ دی پلک

پرچھان: (مو) پرچھائی، سایہ، عکس

پرچھانا: (فم) دیکھو: پڑچھنا

پرچھانواں: (مذ) دیکھو: پرچھاواں

پرچھاوا: (مذ) 1- سایہ، چھاں، عکس 2- بالاں دا اک روگ 3- بھوت

پریت دا اثر

پرچھاواں: (مذ) 1- چھاں، جھولا، سہا، رنگ ڈھنگ 2- محبت دا اثر

3- جن بھوت دے سائے دا اثر، پرچھائی، سایہ، پرچھاواں 4- بالاں

دی اک بیماری

پرچھاواں پاوَن، (مخا) اپنے درگا کر لین، اثر پاوَن

پرچھاواں پون، (مخا) محبت دا اثر ہون، مہاندرا لِن، مشابہت

ہون

پرچھاواں ڈھلنا، (مخا) دوپہر دے بعد داساں ہونا، ڈرنا، بہت

ڈرپوک ہونا

پرچھاواں نہ لہمن، (مخا) پتا نہ لگن، کسے شے دا گواچ جاوَن، کوئی

نشان نہ لہمن

پرچھاواں نہ لینا، (مخا) دور رہنا

پرچھاوَن: (مصدر) دیکھو: پرچاوَن

پرچھاونا: (مذ) دیکھو: پرچھاواں

پرچھاویں: (فم) چھاں دچ، چھاویں

پرچھاویں توں دورسن، (مخا) کسے دی محبت توں نفرت کرن،

مُرے دی بریائی توں ڈر کے دورسن

لاون

پرچولا: (نذ، مفت) چھان بین کرن والا، پرکھن والا، لکھن والا، پارکھ،

نقاد، محقق

پرچولا پرچالی، (مو) پھولا پھالی، بھال، مَن چھان کرن، کھوج

لاون داکم

پرچولن: (مصدر، مَن چھان کرن، پرکھ کرن، پڑچول کرن، بھال

کرن، لکھن، جاچن

پرچولوال: (نذ، مفت) پرکھیا ہویا، دیکھیا بھالیا ہویا

پرچولوالون: (مصدر) پڑچول کروادون، پرکھ کروادون، بھال کروادون،

لکھو ادون

پرچولی: (مفت) پرچول کرن والا، محقق، کھوجی، چھان بین کرن

والا، مَن چھان کرن والا، پرکھ کرن والا

پرچولیا: (نذ، مفت) 1- پرچول کرن والا، لکھن والا، 2- پارکھ، نقاد، محقق

پرچون: (نذ) 1- آٹا، تیل وغیرہ گھریلو لواں دیاں ہنڈکل چیزاں،

کچی بھی، کریانہ، نکا موٹا سودا، تھوڑی مقدار وچ گاہکاں نوں سودا

دینچنا 2- تھوک دا آلٹ

پرچون دا ہٹ لٹن، (حما) 1- ڈھیر خریداری کرن 2- سستا مال

خریدن 3- پرچونی نوں لٹ لون

پرچون دی ہٹ، (مو) جھوٹے پنہاری دی دکان

پرچونا: (نم) پرچاونا، دنگی، 'ایہہ پکھنڈ اے، گھرستیاں دی کمائی کن لئی

ادھناں نوں پھوکیاں گلاں نال پرچونا' (سنت سنگھ سیکھوں)

پرچونایا: (نذ) پرچون دا وپار کرن والا، برده فروش، پرچون دا سودا

دیکھن والا

پرچونی: (مو) دیکھو: پرچاونی

پرچونی: (مفت) 1- پرچون داکم کرن والا، 2- بانیا، دکاندار

پرچونیا: (نذ) پرچون دا سودا دیکھن والا

پرچونیاں: (نذ) دیکھو: 'پرچونیا' جو صحیح اے

پرچول: (مو) 1- واقعی، دوستی، جان بچھان، رسوخ 2- مشہور

پرچہ: (نذ) 1- کانڈ دا ٹکڑا 2- چٹھی، چٹ، رقعہ 3- امتحان دا سوال

پرچہ 4- امتحان دی جواب کاپی، امتحانی کاپی 5- اخبار 6- اوہ کانڈ

جس اُتے خبراں لکھ کے بادشاہ کول بھیجیاں جاندیاں سن

7- اشتہار 8- پرچی میونسپلٹی دی رسید 9- رسالہ 10- پارہ 11- ریزہ

12- پرزہ، چھپڑا ٹوٹا 13- شاہی دور وچ دستور سی کہ اخبار لکھن

والے ہر کارے توں خبراں پچھ کے لکھدے سن تے سرکار تیکر

بھیجیاں جاندیاں سن، اوہنوں پرچہ آکھی داسی

پرچہ آسان ہون، (حما) امتحان دے سوال سوکھے ہون

پرچہ ابتدائی، (نذ، مفت) جرم دی پہلی رپورٹ جیہڑی پولیس

لکھدی اے

پرچہ بناونا، (حما) امتحان لئی سوال پرچہ تیار کرنا

پرچہ چاک کرنا، (حما) 1- پولیس دلوں مڈھلی رپورٹ دا لکھیا

جاننا 2- راز کھولنا

پرچہ خراب ہون، (حما) امتحانی سوالاں دے جواب غلط ہون

پرچہ دیون، (حما) 1- کسے دے خلاف مقدمہ درج کروادون

2- امتحانی پرچہ حل کرن، امتحان دیون 3- ثابت کرن، آزمائش کرن

پلاک ڈسٹری

(دوبی جلد)

پرچی بھائی کنیا جی، (مو) اک کتاب داناں جو بھائی کنیا
بارے بھائی سیوا داس نے لکھی سی

پرچی پاؤن، (مخا) 1- دوٹ پاؤن، رائے دیون 2- قرعہ اندازی
کرن

پرچی کٹناونا، (مخا) جنگی ادا کر کے محصول دی رسید لینا
پرچیجن: (مصدر) ورچایا جانا مُطمئن ہون، راضی ہون

پرچین/پرچینا: (مصدر) ورچیا جانا

پرچیو: (مخا) 1- جانکاری، گیان 2- عقل، سمجھ 3- کرامات دا جادو

پرچیہ: (مخا) پرچے، تعارف، جان پہچان، وگی: کدھرے ایہہ مکھ
پاتر دار نبھ وچ ہی پرچیہ کرو اندا ہے

پرچے: (مخا) جان پہچان، میل ملاپ، دوستی، یاری

پُرچے: (مفت) پُرچادی جمع ..... ونھے ہوئے، پروئے ہوئے

پُرچے ڈیواون، (مخا) شکایت کرنا، سازش کرنا

پُرچے ہون، (مخا) 1- ونھے ہون، پروئے ہون 2- زخمی ہون

پرچیا رہون: (مخا) دل لگا رہن، کسے کم وچ مصروف رہن

پرچیت: (مخا) 1- ڈگیا ہویا، ڈھس گیا ہویا 2- بھٹکیا ہویا، مگراہ

پرچین: (مفت) پراچین دی تخفیف، پرانا، قدیم

پرچیون: (مصدر) ورچیون، رھیون، ورچ جاون، بہلن

پرچاش: (مخا) 1- لڑائی جھگڑا 2- آن بن

پرچٹ: (مخا) فارغ خطی، طلاق نامہ، فارغ خطی

پرچا: (مخا) پردہ، راز، بھید، گھونگھٹ، شرم

پرچا: (مخا) پردہ، راز، بھید، گھونگھٹ، شرم

پردا پے جانا، (مخا) انھا ہو جانا، بیوقوف ہو جانا

پردا کرنا، (مخا) نقاب اوڑھنا، نامحرم توں مونہہ لگانا

پرداتا: (مخا) 1- (مفت) دین والا، دان کرن والا

پرداتی: (مخا) 1- (مفت) دین والی، دان کرن والی

پرداخت: (مخا) 1- حفاظت کرنا، خبر لینا 2- مدد 3- پردر

پرداو: (مخا) 1- (مفت) دادے دا پو

پردار: (مخا) 1- (مفت) پرانی سوانی، پرانی عورت

پرداس: (مخا) 1- (مفت) پرانا غلام، کسے دا غلام

پردان: (مخا) 1- (مفت) دین دی حالت یاں عمل

پرداوڑہ: (مخا) 1- (مفت) شنی، جھوٹ، اتلی جھڈنا، اُپری تعریف کرنا

پردایک: (مفت) 1- (مفت) دین والا، داتا، نجی

پردپت: (مخا) 1- (مفت) جگلاؤندا ہویا

پردریشک: (مفت) 1- (مفت) تعلیم دین والا، دس والا، رہنمائی کرن والا

پردرشن: (مخا) 1- (مفت) وید، دکھالا، نظارہ 2- دکھان دا عمل

پردرش ہون، (مخا) 1- (مفت) نمائش گاہ

پردرشنی: (مخا) 1- (مفت) نمائش، سجاوٹ

پردکھناں: (مخا) 1- (مفت) دی مورتی دے چوہہ پاسے گیزے دین دی

حالت، پرکرا، پرکیا

پردوش: (مخا) 1- (مفت) قصور، غلطی، جرم، پاپ 2- نقص، کمی، گھاٹ،

کوٹائی 3- رات دا پہلا حصہ، شام دا چانن، سورج ڈبن مگروں دو

گھڑی دی مدت

پردوکھ: (مخا) 1- (مفت) پرانا دکھ، دو جیاں دا غم 2- پھٹلی، غمیت

پتک کے صاف کرنا

پرچھد: (ند) ڈھکن والی شے، کچن والی شے، مجازاً لباس وغیرہ

پرچھد پٹ: (ند) پردہ، اوٹ

پرچھدر: (مو) دو جیاں دی غلطی یاں عیب

پرچھک: (ند، صفت) 1- امتحان لین والا، تحقیقات کرن والا، پچھن

والا، سوال کرن والا 2- سُلاشی

پرچھل: (مو) پرتل، اچھالی، اُلنی، تے

پرچھن: (مصدر) 1- کالھی کالھی کھاون، ان چھیاں لنگھائی جاوَن

2- پچھن، دریافت کرن، سوال کرن 3- جانچن، پرکھن

پرچھن/پرچھنا: (مصدر) ڈھکیا ہویا، لکھا، چھپیا ہویا، دنگی: جیوں

پرچھنا پارجات نہہ پرگئی آئے

پرچھنڈا: (ند) دولتی، پچھنڈا

پرچھنڈن: (مصدر) 1- پچھلیاں لتاں مارن 2- بندن، ردن

پرچھنڈنا: (فم) 1- پچھلیاں لتاں دا مارنا 2- نڈنا 3- کھنباں نوں

جھازنا

پرچھوت: (ند) پرسوت، زچہ دی بیماری

پرچھی: (مو) دو گجیاں بورییاں، خرجی چھت

پرچھید: (ند) باب، چپڑ، حصہ، حد

پرچی: (مو) 1- کاغذ دا چھوٹا جیہا نکلا، کاغذ دا پرزہ 2- بیلٹ پیپر

3- کاغذ دا اوہ نکلا جو ہسپتال والے باہروں آئے روگیاں نوں جاری

کردے نیں 4- اک روپے دا نوٹ 5- لائری دی ٹکٹ 6- چٹکی دی

رسید 7- معاملے دا بیل

پرچھادیں توں ڈرنا، (حما) دور رہنا، گریز کرنا

پرچھادیں ڈھلن، (حما) عروج جاندا رہنا، ماڑے دن آنا

پرچھادیں ڈھلنا، (حما) تھپا پھر ہونا

پرچھادیں لے ہونا، (حما) شام ہونا، سُجھ پنا، دنگی: ہولی ہولی

پرچھادیں لے لےو ترے ہونے شروع ہو گئے (بچ دریا)

پرچھادیں نوں وی نہ بچ سکنا، (حما) برابری کرن دی اکا ہی

ہمت نہ ہونا

پرچھادیں دانگ نال رہنا، (حما) ہمیشہ نال رہنا

پرچھادیں دھسن، (حما) جانی دٹن، ہودن، دشمنی پون، دیر پون

پرچھاؤں: (مو) 1- پرچھائیں، چھاں 2- جھولا، جھاکا

پرچھائی: (مو) سایہ، چھاں، عکس

پرچھائیں: (مو) دیکھو: پرچھائی

پرچھت: (صفت) 1- ازمایا ہویا، امتحان کیتا گیا 2- ارجن دے پوتے

داناں

پرچھتی: (مو) 1- چھوٹا چھپڑ، چھپڑ توں الگ چھپڑ جیہڑا منڈیریاں دے

ایڈھر اُدھر پانی توں بچان لئی بناندے نیں 2- دکان دے اندر

دیواراں وچ چوڑا لکڑی یاں سینٹ دا بنایا ہویا تختہ جیہدے تے

گھر دا سامان دھر دے نیں یاں سجانڈے نیں، چھت چھلے نکی جیہی

چھتی ہوئی تھاں جیہڑی مختلف چیزاں وغیرہ رکھن دے کم آؤندی

اے، پڑچھتی، میانی، چھت دے آتے بنی ہوئی کوٹھڑی 3- گماہ بوٹی

جوٹی دی کندھ تے حفاظت لئی پانی جاندی اے

پرچھٹن لہر چھٹنا: (مصدر) غلے یاں دالاں نوں چھٹ وچ پاکے دوبارہ

پردہانی: (مو) 1- پردہان ہون دی حالت، لیڈر ہون دی حالت

2- پردہان دی تانیث

پردہرا: (ند، صفت) 1- پلندا 2- پیہ

پردہرم: (ند) پرایا دھرم

پردہرو: (ند) 1- پرایا عیب 2- ویر، کرودھ، دشمنی، ظلم

پردہروہی: (ند) 1- پرائے نال ظلم کرن والا 2- ویری، کرودھی، دشمن

3- حسد کرن والا، حاسد

پردھی: (مو) پرائی دھی، کسے دی دھی

پردھی: (ہ، ند) دانا، سو جھوان، عقلمند

پَر دے: (ند) پرلے پاسے، اوس پاسے، اودھر، نالدا یاں گواندھی دا

گھر

پر دے ڈیون، (حما) گل لکونا، پر دے پانا

پردیپ: (ند) 1- دیوا، چراغ 2- چانن، روشنی

پردیپت: (صفت) روشن، جگمگاندا ہویا، وگی: 'اودھ اوس اندرو اندرے

نال سدا ملے رہن والا اکال پورکھ نوں باہر لے دسدے دسدے

سنسار وچ پردیپت تے پرتکھ دیکھدے سن (بھاجودھ سنگھ)

پردپین: (مصدر) چکاون، روشن کرن، چراغ جلاون

پردیس: (ند) بیگانہ دیس، غیر ملک

پردیس جھاگنا، (حما) بدیاں وچ پھرنا

پردیس گیا، بھڑولے پیا اکھر جیہا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہوے کہ پردیس گئے بندے دے گھر والیاں نوں فائدہ تے ہوندا

اے پراہہ اکھوں اوہلے رہندا اے

پردیسا: (ند، صفت) 1- وکھاون والا 2- دن والا 3- منکر، انکاری

4- پردیسی

پردیسن: (مو) 1- پردیسی دی تانیث 2- بدیسی سوانی 3- دوجے ملک

یاں علاقے دی عورت 4- پردیسی دی بیوی، اجنبی سوانی

پردیسی: (ند، صفت) 1- بدیسی بندہ 2- دوجے ملک یاں علاقے دا بندہ

3- وچھڑیا ہویا بلی 4- اجنبی

پردیسی ڈھولا، (ند) 1- پردیس گیا ہویا پرکی 2- وچھڑیا ہویا بجن

پردیش: (ند) 1- علاقہ، کھنڈ 2- پرانت، صوبہ

پُر دیوتا: (ند) 1- کسے شہر دا محافظ 2- دیوتا

پُر ڈاڈا: (ند) دیکھو: پڑا دادا

پُر ڈاڈی: (مو) دیکھو: پڑا دادی

پر ذات: (صفت) 1- غیر ذات 2- پرائی ذات 3- کم ذات 4- گھٹیا

پر رمبھ: (مو) ملاقات کرنا، کھادے وچ لینا

پر رُو: (ہ) ترکاری

پر رُا: (ج، ند) تیندوا، چیتا

پرزم (Prism): (انگ، ند) شیشے دا کوئی تہواں والا ٹھوس پنڈ جو

سورجی روشنی نوں ست رنگاں وچ نکھیڑ دیندا اے

پر زو: (مو) خاص لحاظ، خاص توجہ، خصوصی خاطر داری کرنا

پُرزہ: (فائدہ) 1- نکلا 2- لیر، کاتر 3- مشین وغیرہ دا کوئی اک حصہ،

وگی: زیور، نیور، باہن، تریور کرساں ٹوٹے پرزے بیوڑ (خولجہ زید)

پُرزہ پُرزہ کٹ مرنا، (حما) ٹکڑے ٹکڑے ہو کے قربان ہو پانا

پُرزہ پُرزہ کرنا، (حما) ٹوٹے ٹوٹے کرنا، ٹکڑے ٹکڑے کرنا

پردہ کھتا: (مو) 1- پرانے نال دیر، دشمنی 2- قصور، گناہ، جرم
 پردہ کھی: (صفت) 1- پاپی، ظالم، مجرم، گناہ گار 2- پرانے نوں ڈکھ
 دیون والا

پردہ: (فائدہ) 1- اولہا، آڑ، اوٹ 2- عزت، آبرو 3- بھید 4- دھوکا
 5- شرم 6- اکھ تے کن دا پردہ 7- باجیاں دا پردہ جو سر رلان لئی
 ہوندا اے

پردہ ہون، (حما) راز ہونا

پردہ پاون، (حما) عیب گنا، پردہ پوشی کرنا

پردہ پوشی، (فائدہ) عیب لکھنا

پردہ پیش، (فائدہ) 1- پردے ڈھکن والا 2- لگیاں چھپیاں گلاں

پردہ پیشی، (فائدہ) پردا پاون دا کم یاں عمل، عیاں نوں ڈھکن دا
 کم یاں عمل، وگتی: 'سکاروں نہیں کر سکدا پردا پوشی ایس دی'
 (سیف)

پردہ تھیون، (حما) اوٹ ہونا، ساریاں ساہنے آنا منع ہونا

پردہ چاک کرنا، (حما) دیکھو: پردہ فاش کرنا

پردہ چاون، (حما) پردہ چکنا، مجرم کھول دینا، راز بیان کر دینا

پردہ رکھن، (حما) راز لکھنا، عیب لکھنا

پردہ فاش کرنا، (حما) بھیت کھلنا، وگتی: 'من جینے جگیت گادندے
 ست گورو کیتا پردہ فاش (پنگل تے عروض)

پردہ کجنا، (حما) دوسرے دے بھید نوں ظاہر نہ کرنا، لاج
 رکھنا، عزت رکھنا، پردہ فاش نا کرنا، راز نا کھونا

پردہ نشیں، (فائدہ) 1- پردے دے دھکن والا یاں والی

پردے پاڑنا، (حما) بھید ظاہر کرنا

پردے دار، (نہ) دوسرے دے عیب کجی دا عمل، راز داری

پردہ: (نہ) دائرہ، گھیرا، حلقہ

پردہ خان: (نہ) صفت) چودھری، کرتا دھرتا، وڈا، وڈیرا، معتبر، آدم

صدر، سر پنچ، رہنما، منکھیا، لیڈر، پریذیڈنٹ، چیئرمین

پردہ خان پُرکھ، (نہ) صفت) چودھری، سر پنچ، وگتی: 'ماں نصیباں

انہاں دی، نگری دی پردہ خان' (سراج قادری)

پردہ خان سینا پتی، (نہ) جنگی لاث، کمانڈر، ان چیف

پردہ خان منتری، (نہ) وزیر اعظم، پرائم منسٹر

چور اُچکے چودھری غنڈی رن پردہ خان، (اکھا) جتھے لے

لنڈیاں دی چودھر ہووے او تھے کہندے نیں

دانا پردہ خان، (نہ) صفت) سیانا بیانا، دانا بیانا

پردہ خانا: (صفت) عقلمند، دانا، بزرگ

پردہ خانتا: (مو) 1- پردہ خانتائی، پردہ کھائی 2- اہمیت، مہبتا، وگتی: 'اود

استریاں دے کس گن نوں پردہ خانتا دیندا ہے' (ڈاکٹر بلیر سنگھ)

اکاں وچ ارٹھ پردہ خانتا، (اکھا) دیکھو: انھیاں وچ کانا راجا

جتھے کوئی رُکھ نہ ہووے او تھے ارٹھ پردہ خانتا، (اکھا) جدوں

کسے تھان تے گئی آدمیاں دی ان ہوند کارن گھٹ گئی آدمی دی

قدر ہوندی ہووے او دوں کہندے نیں، انھیاں وچ کانا راجا

پردہ خانتائی: (مو) پردہ خان دا کم یاں عہدہ

پردہ کھائی: (نہ) صفت) 1- پردہ خان دا کم یاں عمل 2- پردہ خان دا عہدہ

پردہ کھائی بھاشن، (نہ) پردہ خان دلوں کیتی گئی تقریر

پلاک ڈکھتری

پر سپر: (نم) آپس وچ، آپس وچلا، باہم

پر سپر سمبندھ، (نم) آپو دچلا تعلق

پر سپر ورو دھی، (صفت) آپو وچیں مخالفت رکھن والے

پر سٹھٹ: (مو) کھلیا ہویا، کھڑیا ہویا، نکھر یا ہویا، صاف

پرست: (فعر) فارسی مصدر پرستیدن توں فعل امر جیہڑا کسے اسم توں

بعد آکے اسم فاعل ترکیبی بناندا اے، جیویں: حق پرست، مطلب

پرست، بُت پرست، موقع پرست

آتش پرست، (صفت) آگ نوں پوجن والا

بت پرست، (صفت) مورتی نوں پوجن والا

بت پرستی، (مو) مورتی پوجا

خدا پرست، (صفت) رب نوں منن والا

سر پرست، (صفت) سرتے تھہ رکھن والا، رکھوالا

فرقہ پرست، (صفت) اپنے فرقے دا کچھ کرن والا، فرقو

فرقہ پرستی، (مو) فرقو پٹنا

مطلب پرست، (صفت) مطلبی، سوار تھی، خود غرض

موقع پرست، (صفت) موقع توں فائدہ اٹھاون والا

پرستاب: (نم) اگے، سامنے، رو برو

پرستاپ: (صفت) 1- ذکر، تذکرہ 2- موقع، فرصت

پرستار: (فا، صفت) 1- طلب گار، چاہیوان 2- پوجا کرن والا

3- پوجن والا

پرستار: (ند) 1- جنگل، بیلا، چراگاہ، چٹیاں دا بنیا ہویا بستر 2- منجی،

پٹنگ 3- کھلار، پیار 4- لیکھ 5- مٹا

پرستاری: (فا، مو) 1- پوجا، عبادت 2- خدمت، سیوا

پرستان: (فا، ند) 1- دستا، پھیلاؤ 2- چھنداں دے بھید چانن دا اک

علم 3- پریاں دے رہن دی تھاں، پریاں دا اکھاڑا، پریاں دا دلش،

پریاں دا ملک، دنگی: 'جادو سحر ٹوٹا کر کے کوئی لے گئی چک مینوں

پرستان سائیں' (برکت رام)

پرستاو: (ند) 1- موقع، تجویز، صلاح، مشورہ 2- تعریف

پرستاوت: (ند) تجویز کیتا گیا، شروع کیتا گیا، کھلا کیتا ہویا

پرستاوک: (ند) 1- تذکرہ، ذکر، مقدمہ 2- موقعے دے مطابق،

ویلے سر

پرستٹ: (صفت) 1- پیش کیتا ہویا 2- حاضر، موجود

پرستر: (ند) 1- چٹان 2- میدان، روڑ 3- قیمتی پتھر، ہیرا، جوہرات

4- منجی، چارپائی

پرستر مئے، (ند) پتھر یلا، ریتلا

پرستش: (فا، مو) 1- پوجا، عبادت، بندگی، عشق، محبت، اطاعت

2- عزت، حرمت، تعظیم

پرستش کرن، (معا) 1- پوجا کرن، عبادت کرنا 2- عشق کرن

پرستش ہودن، (معا) 1- پوجا ہودن، بندگی ہودن 2- آؤ بھگت

ہودن

پرستن: (مصدر) چھوہن، پوجا کرن

پرستھ: (ند) کھلا، چوڑا

پرستھاپن: (ند) ٹوریا، روانہ کرنا

پرستھان: (ند) 1- کوچ، رواں گئی 2- کوچ دا پہلا دہنہ 3- پرائی تھاں،

پُڑسارن: (مصدر) براڈ کاسٹ کرن، پھیلاؤ دی حالت
پُڑسارنی: (مو) پٹ سن یاں گندہالی بوٹی جس دی تاثیر گرم خلک
ہوندی ہے

پُڑسارنی تیل، (نہ) پُڑسارنی بوٹی دا تیل

پُڑساریں: (نم) بہت سے تیک، بیٹا چر

پُڑساک: (نہ) پرلپار شے دار، غیر

پُڑسال: (مفت) پروں، پچھلے سال

پُڑسان: (مصدر) دیکھو: پُڑساون

پُڑسانت: (مو) 1- تسلی، دلاسا-2 آرام، سکون

پُڑساگ: (مو) دوڑی پوزمی، پوزساگ

پُڑساگ چڑھا کے ڈاکے کپن، (حما) اگے ددھا کے ساتھ
بھڈ دینا

پُڑساگی: (مفت) 1- پوزی، سیڑھی-2 دوشاخہ لکڑ، دوساگ

پُڑساں: (فا، نہ) پُچھن والا

پُڑساو: (نہ) 1- پانی دا بہنا، وگا-2 ندی، نہر-3 پسینہ نکلن دی حالت

4- بول-5 دلچسپ گل، مزے دی گل

پُڑساوا: (مفت) مردواں، مردانہ، وگنی: پُڑساوا ولسن

پُڑساوت: (نہ) دان کچیا ہویا، عنایت یافتہ، فیض پایا ہویا

پُڑساوک: (مفت) مہربانی کرن والا، رحم کرن والا، شفقت کرن والا

پُڑساون/پُڑساونا: (مصدر) 1- پوجا کروانا-2- بھیٹ چڑھاونا

پُڑساونا: (مو) نڈھ، آغاز، شروعات

پُڑسائی: (مو) 1- پُچھ، پُچھ پڑتال، جواب طلبی-2- بہادری، مردانگی

پُڑزہ پُڑزہ ہونا، (حما) ٹکڑے ٹکڑے ہونا

چلدا پُڑزہ، (نہ) چلاک آدمی، پچھن والا بندہ

پُڑس: (نہ) 1- چھوہن دا عمل-2- پارس دا پتھر-3- حقیقی

پُڑس (Purse): (انگ، نہ) بڑا، تھیلی

پُڑس: (مفت) بہت پیارا

پُڑس: (مو) لکڑی دی گندھ یاں جوڑ، بید

پُڑسا: (مفت) جل، پانی

پُڑسا: (نہ) کھاڑا، ٹکڑا

پُڑساد: (نہ) 1- صفائی، پاکیزگی، پوترتا-2- نکھووا، ویروا، وضاحت

3- سکھ، آرام، سکون 4- مہر، تحمل، بردباری، مہربانی، عنایت

5- برکت، رحمت 6- شاعری دا اک لکھن 7- منت، نذر بھیٹ، نیاز،

تبرک 8- بوجن

پُڑسادگن، (نہ) کوتا وچ سرتاں سادگی والا لکھوا

پُڑساد وٹنا، (حما) کسے مراد دی پورتی دی خوشی وچ لوکاں وچ

گجھ دڈنا

پُڑسادا: (نہ) 1- روٹی-2- بھوجن

پُڑسادھک: (نہ) (مفت) بیان والا، آراستہ کرن والا

پُڑسادھکا: (مو) (مفت) بیان والی، آراستہ کرن والی

پُڑسادھن: (مصدر) بنانا، سجانا، سنوارنا، ٹھیک کرنا، دُرسٹ کرنا

پُڑسادی: (مفت) 1- کرپالو، مہربان-2- (مو) روٹی

پُڑسار: (نہ) 1- پھیلاؤ، پھارنا-2- پتیاں دی جج-3- پوزمی

پُڑسار: (نہ) 1- زمانہ، سما-2- نسل، پوچ

پرن چٹ، (نڈ) مطمئن، خوش، دل داسکون

پرن کرن، (محا) 1- صاف کرن، خوش کرن 2- آباد کرن

پرن منگھ، (صفت) ہس منگھ، خوش طبع

پرن ہوون، (صفت) 1- صفائی ہوون 2- موافق ہوون 3- خوش

ہوون

پرن / پرشنا: (مصدر) 1- چھوہنا 2- بھیا چڑھانا 3- پوجنا، دگی:

گھر جیناں دے پرسدے بھون دن، بناں پتراں مڑی سان

بچہ (کالی داس) 4- مقدس تھاں تے جانا

پرسناو: (مو) بول، پیشاپ

پرستنا: (مو) 1- خوشی، چاء 2- تسلی، شوق

پرسنسا: (وہ) (مو) وڈیائی، مدح، حمد، تعریف

پر سکھیا: (صفت) 1- گنتی تول 2- کسے شے نوں نامناسب توں

مناسب تھاں تے ٹھہراون، اٹکاون دا عمل

پر سکھیا: (نڈ) 1- جوڑ، جمع 2- ٹھل، ٹوٹل

پرسنگ: (نڈ) 1- جوڑ، میل، ناتا 2- وفاداری، نبھا 3- حادثہ 4- محبت،

پیار 5- موقع، نوبت، ویلا 6- کسے پیرے وچ چل رہی گل بات دا

اگا پچھا جس نال اوہدے ٹھیک عمل ظاہر ہوندے نیں، گل دا

موقع 7- سلسلہ، لڑی 8- سبب، وجہ 9- قول، مقولہ، چچا

پرسنگی: (مو) لڑی

پرسنگی: (نڈ، صفت) گل بات کرن والا، تعلق رکھن والا

پرسنہ: (مو) اطمینان، خوشی

پرسو: (نڈ) 1- جمیا ہویا، پیدا ہویا 2- زچگی 3- اولاد

پرسو: (مو) بال جمن والی، پیدا کرن والی

پرسوارتھ: (نڈ) مہربان، پراپکار

پرسوارتھی: (نڈ) پراپکاری، مہربانی

پرسوان: (صفت) پرسوں والا، آن والا تیجا دن

پرسوت: (نڈ) 1- زچگی 2- حمیا ہویا، پیدا ہویا 3- اولاد 4- زچگی دوران

لگن والی اک بیماری

پرسوت بخار، (نڈ) جنیپے سے عورتاں نوں ہون والا بخار

پرسوت وا، (مو) زچہ نوں بچہ جمن ویلے ہوا لگ جان داروگ

پرسوتا: (مو) زچہ

پرسوتن: (مو) 1- زچہ، پیدائش 2- پرست دی بیماری، ناپاکی

پرسوتی: (مو، صفت) دیکھو: پرسوتن

پرسوج: (مو) سیون

پرسورنگا: (مو) دیکھو: پرسوتا

پرسوکا: (نڈ) پرسوں دا

پرسو کھن: (نڈ، صفت) سکھاون والا، جذب کرن والا

پرسو گرہ: (نڈ) زچہ خانہ، زچگی خانہ

پرسون: (نڈ) 1- ٹھل 2- ثمر، پیدا شدہ

پرسونتی: (مو) اوہ زنانی جیسے بال جمیا ہوئے

پرسوں: (نڈ، صفت) 1- بیٹے ہوئے کل توں پہلاں دا دن 2- آون

والے کل توں بعد دا دن، دگی: ایہہ پرسوں چنوں چوہدویں، تیرے

جاسن دس پران (سراج قادری)

پرسوں دا ہوندا اکل تے کل دا ہوندا اج، (اکھا) کسے کم یاں گل

اوپری تھاں 4۔ اک بھارتی شہر دا ناں جس نوں اج کل پنھن
کہندے نیں

پرستھت: (نڈ) 1۔ ٹکلیا ہویا، ٹھہریا ہویا 2۔ قائم، مضبوط

پرستھتی: (مو) 1۔ حالت 2۔ ماحول

پرستی: (نڈ) اک قسم دا درخت جو جہلم تے جھاں دے ترائی والے

علاقیاں وچ عام ہوندا ہے، پرستج دی ترائی وچ گھٹ ہوندا ہے

پرستھن: (نغم) ہتھیار سٹنا، ہارمن لینا

پرستج: (صفت) پسیدجیا ہویا، فریفتہ، مائل

پرستجان: (مصدر) دیکھو: پرستجان

پرستجان: (مصدر) بھجوان، بھگا کران، تر کران

پرستجنا: (مصدر) پسینہ آؤنا، مڑھکا آؤنا، گرم روٹی وغیرہ دا بند

کپڑے یاں ڈبے وچ رہن کارن بھگا ہونا

پرستجوان: (مصدر) بھجوان، بھگا کران، مڑھکے نال تر کران

پرستجھرن: (نڈ) کسے کم نوں کرن توں پہلاں سوچنا تے اودا

بندوبست کرنا

پرستجیجن: (مصدر) بھجن، بھگا ہون، تر ہون

پرستدھ: (صفت) مشہور، نامی، معروف

پرستدھ: (صفت) گودھی نیندر سٹا ہویا، بے خبر

پرستدھتا: (مو) پرستدھی، مشہوری

پرستدھی: (مو) 1۔ شہرت، مشہوری، ناں 2۔ گہنا، زیور

پرستسر: (نڈ) 1۔ جماعت، جنگ 2۔ محبت 3۔ کھار

پرستسر: (نڈ، صفت) آگو، پیشوا، لیڈر، رہنما

پرسترات: (مصدر) دیکھو: پل صراط

پرسترام: (نڈ) پرانا انوسار وشو بھگوان دے چھیویں اوتار دا ناں جس

نے ایس دھرتی نوں اکی واری چھتریاں توں خالی کردتا سی

مایا تیرے تین نام، پرسو، پرسا، پرسترام، (اکھا) جدوں ایہ

دسنا ہووے کہ پیسے نال ہی آدمی دی قدر ہوندی ہے، جے پیسہ کول

نہ ہووے تاں لوکی پرسترام نوں پرسو، درمیانے درجے والے نوں

پرستے اتے امیر نوں ستکار وجوں پرس رام کہہ کے بلاوندے نیں

پرستراؤ: (مو) پیشاب، بول

پرسترائی: (صفت) مردانگی

پرسترم: (نڈ) 1۔ تھکاوٹ، تھکان 2۔ محنت مشقت، کوشش 3۔ تکلیف

پرستری: (نڈ، صفت) محنتی، تیز، چالاک

پرسترون: (مصدر) 1۔ چکن، پانی وغیرہ دا نپکنا 2۔ (نڈ) چشمہ، جھرتا

3۔ پسینہ

پرستش: (فا، مو) کچھ گچھ پرستیت، باز پرس، جواب منگنا

پرستسکار: (نڈ) 1۔ انعام، بدلہ، مکمل، دان 2۔ آدر، عزت 3۔ عبادت،

پوجا

پرستسکارن: (مصدر) انعام دیون، کوئی شے دان کرن

پرستسلات: (نڈ) دیکھو: پل صراط جیہد ایہہ دگاڑاے

پرستسمبندھ: (مو) عزیز داری، رشتے داری، تعلق واسطہ

پرستسکرت: (نڈ) مکمل، فراموش

پرستکن: (صفت) 1۔ خوش، تندرست، راضی 2۔ آباد، ہر، سرسبز، ترقی

یافتہ، کھلیا ہویا

مہاں پُرش، (ند، صفت) نیک آدمی، چنگے اخلاق والا آدمی

پُرشا: (ہ، ند) بندہ، منکھ، آدمی، انسان

پرشاپ: (ہ، ند) بدوعا، بدکلامی، گالھ مندا

پرشاد: (ہ، ند) 1- تبرک، اوہ کھاونا جو بھیٹ چڑھایا جاوے یاں چڑھا

کے ونڈیا جاوے 2- اوہ چیز جو دیوتے یاں وڈے لوک خوش ہو کے

درگا ہواں یاں چھوٹیاں نوں دین 3- بھوجن، کڑاہ پرشاد 4- سُنکا

سیت

پرشاد پاونا، (محا) روٹی کھانا

پرشاد جھٹکاونا، (محا) روٹی دے دو ٹکڑے کرنا

پرشاد چھلکنا، (محا) روٹی کھانا، بھوجن کرنا

پرشاد دا پھنڈ کرنا، (محا) روٹی دے دو ٹکڑے کرنا

پرشاد دا ور جنا، (محا) روٹی کھان لئی آکھنا

پرشاد سکھنا، (محا) پرشاد چڑھون دی منت من

پول پرشاد، (ند) بھتیاں دی مار

روپا پرشاد، (ند) گنڈھا، پیاز

روڑو پرشاد، (ند) ڈیلیاں دا اچار

سیت پرشاد، (ند) گورو دا جوٹھا بھوجن

کڑاہ پرشاد، (ند) گورو دوارے وچ پرشاد وچوں درتیا جان والا

تہولا کڑاہ

کڑکا پرشاد، (ند) دیکھو: کڑاہ پرشاد

مٹھا پرشاد، (ند) یہی روٹی، باسی روٹی

پرشادی پانی، (ند) روٹی پانی

پرشادا: (لہند، ند) پرشاد، روٹی، پھلکا، بھوجن

پرشادا چھلکنا، (محا) روٹی کھانی

پُرشادھم: (ہ، ند، صفت) کمینہ، کجوس

پرشادی: (ند) دیکھو: پرسادی

پرشادے بھننا (توڑنا): (محا) دہیلے بہہ کے روٹیاں کھانا

پرشادیا: (ند) گورو دوارے دے لنگر لئی روٹیاں اکٹھے کر کے لیاون

والا سیوا دار، خدمت گار

پُرشارتھ: (ند، صفت) 1- اُڈم، ہمت 2- طاقت، بہادری

پُرشارتھی: (صفت) 1- اُڈی، ہمتی 2- طاقتور، بہادر

پرشاسک: (ند) پر بندھک، انتظام کرن والا، آہر کرن والا

پرشاسن: (ند) 1- سیاست، حکومت 2- قانون بنان دا عمل

پُرشان: (ند) پُرشان، پُرشن توں نکلیا اے جیہدے معنے سوال، پُچھ،

تفتیش، چھوہن دا عمل اے

پُرشانت: (صفت) 1- مطمئن، پرسکون 2- مزے وچ

پُرشٹ: (ند) دریافت، استفسار، سوال

پُرشٹا: (ند) سوال کرن والا، پُچھن والا، دریافت کرن والا

پُرشٹھ: (ند) 1- اگلا، پہلا، مڈھلا 2- آگو، رہنما، سردار

پُرشٹھ: (ند) 1- جٹھ، چکھوڑا 2- پچھلا حصہ 3- پنا، صفی 4- ٹھہر دا ویلا

پُرشٹھ استھی، (مو) بوٹھ دی ہڈی

پُرشٹھ بھوی، (مو) پچھوڑ

پُرشچرن: (مصدر) یقین نال ورد کرنا، ذکر کرن، عبادت کرن

پرشد: (مو) 1- اکھ، پنچایت، کانفرنس 2- حاضر لوک، موجود خلقت

پرسینو پرسینی کر دیون، (مجا) 1- تھکا دیون 2- تریلو تریلی
 پرسینو پرسینی ہو جاون، (مجا) تھک جاون، شرمندہ ہو جاون
 پرسینہ: (نہ) پرے، گھگر، پسینہ، مڑھکا، تریلی
 پرسینو: (نہ) لہند 1- پرے 2- ٹپکی ہوئی، چوٹی ہوئی، رسی ہوئی، دنگی
 'نکھ پرسینو جانچیں سر سُرئی'
 پرسینو کڈھنا، (مجا) محنت کرنا
 پرسینونا: (نفل) پسینہ آدنا، تریلی آدنا
 پُرش: (ہ) نہ 1- آدمی، منکھ، بندہ 2- پتی، خاندانہ 3- سخت کلائی،
 مذمت آمیز گل بات 4- گالھ مندا
 پُرش پنا، (نہ) آدمیت، پرش ہون دا عمل
 پُرش دی مایا تے رُکھ دی چھایا، (اکھا) بندے دی دولت تے
 رُکھ دی چھاں دا کوئی اعتبار نہیں ہوندا
 پُرش دھن، (نہ) خاندانی جائیداد
 پُرش گامی، (نہ) لونڈے باز، لوطی
 پُرش گمن، (نہ) لونڈے بازی
 اُتم پُرش، (نہ) 1- اعلیٰ روحانی شخصیت 2- گرائمر وچ ضمیر دا ادھ
 روپ جو بولن والا اپنے لئی درد ا ہے جیویں، دنگی: 'میں، اسیں،
 اُتم پُڑھ
 سریشٹ پُرش ا سریشٹھ پُرش، (نہ) صفت (نیک آدمی، چنگا
 آدمی
 مدھم پُرش، (نہ) گرائمر وچ ضمیر دا ادھ روپ جو سنن والے لئی
 درتیا جاندا ہے، جیویں: توں، تہیں، مدھم پُرش

پلاک ڈسٹری

(دوجی جلد)

وچ نیستی کالھی دن لئی آکھدے نیں

پرسوں نہ، (پو، صفت) پرسوں دا

پرسوں: (نہ) 1- بھل، بھل 2- پتر، پاتر 3- آل پروار، اولاد

پرسوید: (نہ) پسینہ، مڑھکا

پُرسہ: (فا، نہ) 1- کسے دے مرن دا افسوس کرنا 2- ماتم پُڑی کرنا

پُرسہ دیون، (مجا) ماتم پُڑی کرن، افسوس کرن

پُرسہ لون، (مجا) ماتم پُڑی تے تسلی دیاں گلاں منن

پرے: (نہ) 1- سیک، حرارت 2- جلد دے مساماں وچوں پانی جیہا

خارج ہون دی کیفیت، پسینہ

پرے پرے ہو جانا، (مجا) 1- مڑھکو مڑھکی ہو جانا 2- شرمندہ

ہو جانا

پرے نہ جھلنا، (مجا) زراوی غصہ برداشت نہ کرنا

پرسیاوشاں: (مو) اک جڑی بوٹی دے بی، دنگی: 'چھ ماسے پرسیاوشاں

دانے لے انجیر' (داروشفا)

پرسیت: (نہ) 1- مڑھکا 2- عرق

پرسید: (نہ) دیکھو: پرسیت

پرسیک: (نہ) تپ، سیک، حرارت

پرسیس: (نہ) دیکھو: پرے

پرسینا: (مو) 1- پسینہ، مڑھکا 2- پرین، خوش

پرسینو پرسینی: (نم) مڑھکو مڑھکی، تریلو تریلی

پر شونگ: (ہ، مذ) ملاقات، میل

پر شوه: (ہ، مذ) پرسوں (آون والا)

پر شہر: (ہ، مذ) دو جا شہر، او بھر شہر

پر شیش: (مو، صفت) عورت، زنانی، سوانی

پر شیش: (ہ، مذ) باقی، بقایا

پر کاج: (ہ، مذ) بیگانہ کم کاج، دو جیاں داکم، دو جیاں دامعاملہ

پر کاجی: (ہ، مذ) 1- نیک، ساؤد-2- کاما، خدمت گزار

پر کار: (فا، مو) لوہے دی دوشاخہ قلم جیہدے نال دائرہ کھچی دا اے

پر کار: (ہ، مذ) 1- ڈھنگ، طور طریقہ، قسم، طرحاں، بھانت، وانگ

2- بناوٹ 3- قلعہ، محل

پر کارا: (ہ، مذ) وڈی پرکار جس نوں ترکھان ورتدے ہن، کا کڑا

پر کارن: (مصدر) نکھیرن، اڈاڈ کرن، وکھرا وکھرا کرن

پر کاروں: (فا، صفت) 1- موٹا، گاڑھا، ٹھٹھا 2- پرکار دی جمع اے

3- مضبوط، پکا 4- جڑاؤ، مرصع 5- دانہ، ہوشیار، عیار 6- اوہ اوزار

جیہدے نال دائرے بناندے نیں

پر کاری: (صفت) کاریگر

پر کاس: (ہ، مذ) ویکھو: پرکاش

پرکاش: (سن، مذ) 1- روشنی، چانن 2- ڈھپ 3- چمک 4- پھیلاؤ

5- پتالگ جان دا عمل 6- گورو گرنتھ صاحب کھلن دا عمل

پرکاش استھان، (ہ، مذ) اوہ تھاں جتھے سری گورو گرنتھ صاحب دا

چانن ہووے

پرکاش مئی، (ہ، صفت) روشنی والی، نوری

پرکاش وان، (ہ، صفت) چمکدار، روشن

پرکاشت: (ہ، مذ) 1- کتاباں چھاپن والا، پبلشر 2- چمکدار، روشن

3- مشہور

پرکاشک: (ہ، صفت) کتاباں چھاپن والا

پرکاشان: (ہ، صفت) 1- چمکیلا، روشن، چمکدار 2- مشہور

پرکاشن: (ہ، مو) 1- پبلش کرن داکم 2- چھپی کتاب

پرکاشن ادھیکار، (ہ، مذ) کسے کتاب وغیرہ دے چھاپن دے

حقوق

پرکاشن/پرکاشنا: (مصدر) 1- چھاپنا، پرکاشت کرنا 2- چانن پادنا،

ظاہر کرنا، وگی: 'ایہہ جیون دے ڈونگھے بھادواں نوں پرکاش داتے

نئے جذبیاں نوں جگاندا ہے' (ہرچرن سنگھ)

پرکال: (ہ، مو) بھوکھی، پوکھی

پرکالا: (ہ، مذ) ویکھو: پرکالہ

پرکالا چھٹنا، (حما) دست لگنا

پرکالہ: (فا، مذ) 1- پوڑی، زینہ، پڑساگی 2- چنگاری، چمک 3- کھڈی دا

کپڑا 4- اناج وغیرہ منن دا اک تاپ

پرکام: (ہ، مذ) خواہش موجب، حسب خواہش

پرکاٹ: (ہ، مذ) 1- موٹی ٹہنی، تتا 2- خیر دی دعا

پرکٹ: (ہ، مذ) ناراض کہتا ہویا، خفا کہتا ہویا

پرکٹ: (ہ، مذ) مترے پیو دادو جی ماں وچوں جمیا پڑ

پڑکٹ: (ہ، صفت) اُن میل، بے جوڑ

پرکٹ: (ہ، مذ) 1- صاف، ظاہر، عیاں 2- مشہور 3- آشکار، نمودار،

پیشرفت: (ند) تھکیا ہویا، دکھ جرن والا، تکلیف کھن والا

پیشرم: (مو) 1- دکھ، تکلیف 2- محنت، کوشش 3- تھکاوٹ

پیشرمی: (ند) 1- جتن کرن والا، محنت کرن والا 2- محنتی، ہمتی

پیشست: (ند، صفت) چنگا، نیک، پاک

پیشکرت: (ند) بجیا ہویا، بھیا ہویا

پیشس: (ند) ذکر، تعریف، وڈیائی

پیشست: (ند) تعریف جوگ، تعریف دے قابل

پیشمسینہ: (ند) دیکھو: پیشست

پیشمن: (ند) 1- سکون، اطمینان، ٹھنڈ 2- دور 3- قتل کرنا، مارنا

پیشن: (مصدر) 1- سوال کرن، پچھن، دریافت کرن 2- مستقبل

بارے بخوی وغیرہ توں پچھ لین، فال کڈھوالین

پیشن اتر: (ند) 1- سوال جواب 2- چرچا 3- علم بیان دی اک قسم

جس وچ کچھ سوال اتے اوس دے جواب ہوندے نیں

پیشن پتر: (ند) امتحان دا پرچا

پیشن پچھنا، (محا) سوال پچھنا

پیشن چھ، (ند) ادھ نشان جو کسے سوالیا جملے دے پچھے لایا جاندا

ہے جس دی شکل ایہہ ہے (؟)

پیشن دا چک پڑناں، (ند) ادھ ضمیر جو سوال پچھن دے موقع تے

بولے جانے نیں (Interrogative pronouns)

پیشن لاونا، (محا) گویڈ لا کے دے سوال دا جواب دینا

پیشن مالا، (مو) حساب دے سوالاں دی نمبری

پیشناتمک: (صفت) سوال توں متعلق، سوال بابت

پیشنسا: (مو) 1- تعریف، تحسین 2- خوشامد، ذکر

پیشنسا یوگ، (صفت) تعریف دے قابل

پیشنسک: (صفت) تعریف کرن والا، پرسنسا کرن والا

پیشنسیاق: (صفت) تعریف دے قابل، تعریف جوگ

پیشنوتر: (ند) سوال جواب، بحث

پیشنوتری: (مو) کسے موضوع دے سوالاں اتے جواباں دا مجموعہ

پیشنہ: (ند) سوال پچھنا، تعبیر جاننا، جانن دی خواہش کرنا

پیشنی: (صفت) سوالیا، وگی: 'میں پرشی اکھاں نال اوہ دے ول دیکھدا

رہیا'

پیشنو: (ند) تیسہ، کہاڑا، کلہاڑا

پیشنواس: (مو) لہا ساہ، اوکھا ساہ

پیشنوتم: (ند) 1- پڑشاں وچوں اتم پرش، سریشٹھ پڑش 2- دشنوبھگوان

3- کرتار، واگور

مریادا پرشوتم، (ند) ہر قسم دی ریت رسم نبھاوون والے شری رام

چندر جی

پیشودھ: (مو) تیسہ، کہاڑی، کلہاڑی

پیشودھ: (مو) 1- صاف کرنا 2- چنگی طرحاں سوچنا، تحقیق کرنا، غور کرنا

2- قرضہ چکانا

پیشودھن: (مصدر) قرضہ واپس کرن، قرضہ دیون

پیشودھن: (صفت) 1- پاکی 2- بدلہ 3- جواب

پیشوش: (ہ، ند) دیکھو: پرسوں

پیشوش: (ہ، ند) سٹکنا، خشک ہونا

پروٹھڑی: (مو) اُتلا کوٹھا، چُبارا

پروٹھڑی: (مو) لی کوڑی (اک کھیڈ) پروٹھڑی

پروٹھڑی: (ہ) مو 1- اٹاری، چوبارہ 2- جتھ دے ٹٹ توں گھنی تیکر دا

فاصلہ

پرکھ: (ہ) مو) جانچ، پڑتال، آزمائش، پرتاوا، پچھان، سیہان، کھرے

کھوٹے دی تیز

پرکھ پرچول، (ند) پرکھ پڑتال، کھوج، تحقیق، تنقید

پرکھ پرچول کرن، (ند) کھوج کڈھن، کاڈھ کڈھن

پرکھ پرچول ہون، (ند) کھوج لگن، تحقیق ہون

پرکھ پڑتال، (ند) جانچ پڑتال، کھوج، کاڈھ

پرکھ پڑتال کرن، (محا) دیکھو: پرکھ پرچول کرن

پرکھ پڑچول ہون، (ند) دیکھو: پرکھ پرچول

پرکھ لگن، (محا) دیکھو: پرکھ پرچول ہون

پڑکھ: (ہ) ند 1- آدمی، منٹھ، انسان 2- پتی، خاوند 3- گرانر وچ

پڑناواں دا اوہ روپ جو بولن یاں سنن والے یاں کے ہور انسان

نوں اطلاع کردا اے 4- کرتار، پار برہم 5- جیو آتما

پڑکھ پتی، (ہ) ند) کرتار، پیدا کرن والا

پڑکھ پرانی، (ہ) ند، صفت) بہادر آدمی، ہمتی منٹھ

پڑکھ جیہا پکھیر وکوئی نہیں، (اکھا) بندہ اک تھاں تے ٹک کے

نہیں رہ سکدا

پڑکھ ٹلی، (مو) امتحانی ٹلی، ٹیسٹ ٹیوب

پڑکھ واچک، (ہ) صفت) پڑکھ نال جو یا

پڑکھ واچکی، (ہ) صفت) پڑکھ نال جو یا

اُتم پڑکھ، (ہ) ند 1- فطری انسان 2- گرانر وچ ضمیر دا اوہ روپ

جو بولن والا اپنے لئی ورتدا ہے، جیویں: میں، اسیں

انیہ پڑکھ، (ہ) ند) گرانر وچ ضمیر دا اوہ روپ جو بولن والے اتے

سنن والے توں علاوہ کسے ہور بندے نوں خبردار کردا اے،

جیویں: اوہ

مدھم پڑکھ، (ہ) ند) گرانر وچ ضمیر دا اوہ روپ جو سنن والے لئی

درتیا جاندا ہے جیویں: توں، تسیں

مہاں پڑکھ، (ہ) ند 1- نیک آدمی، پرہیز گار 2- پار برہم، کرتار

3- ست گورو تاک دیو جی

پرکھا: (مو) قلعے دے چونہ بنی ہوئی ڈٹھی کھائی، خندق

پڑکھا: (ہ) ند 1- پڑکھ، آدمی، منٹھ 2- وڈیری عمر دا بندہ 3- وڈ

وڈیرے، پیو دادے

پرکھا: (ند، صفت) پرکھن، جانچن والا، نقاد، پارکھ، محقق

پرکھاں: (مصدر) دیکھو: پرکھاواں

پرکھاواں/پرکھاونا: (مصدر) پرکھاونا، پرکھ کراونا

پرکھاونا: (فل) دیکھو: پرکھاواں/پرکھاونا

پرکھائی: (مو) پرکھن دا عمل، کم یاں مزدوری

پرکھٹیا: (ہ) صفت) بہادر، پراکری

پرکھچا: (ند) ٹکوا، پڑزا

پرکھچن: (مصدر) پرکھیا جانا، وگئی: سونا آپ نہیں لاہندا اوتا تیں

جوتائیں نہ پرکھجیجے (میاں نور گدائی)

روشن

پرکٹ داپرکٹ: (ہ، مذ) ڈھیر چالاک، نیٹا بھیڑا

پرکٹ: (ہ، صفت) 1- عیاں کیا ہوا، ظاہر کیا ہوا 2- مشہور کیا گیا

3- روشن، ظاہر

پرکٹن: (مصدر) ظاہر کرن، عیاں کرن، مشہور کرن، شہرت دیون

پرکٹی: (ہ، مو) 1- پرگٹی، ظہور 2- چمک، نور

پرکر: (ہ، مذ) 1- خاندان، قبیلہ، پروار، نبر 2- کثرت 3- مدد، رواج

پرکر: (ہ، صفت) 1- دو جیاں دے کم کرن والا ملازم، نوکر،

ملازم 2- ہوشیار

پرکرانت: (ہ، مذ) آغاز، مذہ، شروعات

پرکرت: (ہ، مو) کم، کار

پرکرت: (ہ، مذ) 1- شروع کیا گیا 2- ٹھیک ٹھیک 3- موجودہ، چالو

پرکرتک: (ہ، صفت) قدرتی

پرکرتی: (ہ، مو) 1- سجاد، مزاج 2- قدرت 3- مایا 4- مادہ، دنگی

'گورد کیا پرکرتیاں ہین پنچمی پنج تت بھکوان بنادے' (کالی داس)

پرکرش: (ہ، مذ) 1- وڈیائی، برتری 2- لمبائی

پرکرشٹ: (ہ، صفت) ودھیا، اعلیٰ، عمدہ

پرکرم: (ہ، مذ) 1- مذہ، ابتدا، شروعات، آغاز 2- پھرتا 3- جانا 4- سلسلہ،

موقع

پرکرما: (ہ، مذ) 1- عقیدت نال دیوتے وغیرہ دے چوہہ پاسیں

گھنسن دامل، چکر کتنا

پرکران: (ہ، مذ) 1- کسے پیرے وچ چل رہی گل بات دا اگا پچا جس

نال اوس دے صحیح عمل واقع ہوندے نیں 2- گل داموقع

پرکریا: (ہ، مو) عمل، طریقہ، دنگی: 'ایہہ ساری تانتروک پرکریا، ایہہ سارا

نانک چینک تے ایہہ تازی تے جُرا کیوں؟' (ڈاکٹر بلیر سنگھ)

پرکشا: (ہ، مذ) امتحان، جانچ، پرکھ

پرکشال: (مصدر) پاک کرن، صاف کرن، دھوون

پرکشیت: (ہ، مذ، صفت) دکھرا کیا ہوا، الگ کیا ہوا

پرکشیت: (ہ، مذ) 1- بادشاہ 2- ابھی منیو دا پتر 3- ارجن دا پوتر

پرکشیت: (ہ، مذ، صفت) بھجیا ہوا، بھجا

پرکشک: (ہ، مذ، صفت) پرکھن والا، مَن چھان کرن والا، جانچن

والا، امتحان لین والا، جذب کرن والا

پرکشوہن: (ہ، مو) گھبراہٹ، بے چینی

پرکشپ: (ہ، صفت) 1- دکھرا کیا ہوا، علیحدہ کیا ہوا 2- سُٹیا ہوا

پرکما: (ہ، مذ) 1- طواف، چکر 2- قربان ہون دامل

پرکمی: (ہ، مذ) 1- مصیبت، غربت 2- ضرورت، گھٹات

پرکمیا: (ہ، مو) 1- عقیدت نال دیوتے وغیرہ دے چوہہ پاسیں گھنسن

دامل 2- کسے مندریاں مقدس تھاں تے طواف کرن لئی بنی تھاں

پرکمایاں: (ہ، مو) دیکھو: پرکما

پرکمن: (مصدر) ڈرن، خوف کھاون

پرکمنجر: (صفت) بے حیا، بے آبرو، بے غیرت، دلال

پرکوبل: (ہ، مو) کروہل، پودے دے تازہ نکلے پتے

پرکوپ: (ہ، مذ) 1- خفگی، ناراضگی، غصہ 2- جوش، طیش 3- روگ دی

زیادتی

پلاک ڈسٹری

مارن	پرگاسیا: (ند، صفت) 1- گھلا، ظاہر 2- چمکدار 3- چمکان والا
پرگئی: (مو) ظاہر ہون دی حالت، مشہوری، ناموری	پرگامی: (صفت) 1- پار جاون والا 2- جاون والا
پرگٹیون: (مصدر) پرگٹ ہون، ظاہر ہون	پرگاہ: (مو) خاص، مہر، مہربانی
پرگرابک: (ہ، ند) گاہک، لین والا	پرگائی: (مو) اک رکھ داناں
پرگرہ: (ند) 1- قبول کرن 2- فوج دا پہلا حصہ 3- کاما، نوکر، ملازم، سورج گرہن	پرگت: (مو) میل، ملاقات، گل بات
پرگرہ: (مو) 1- پیوی، گھر والی 2- بد دعا	پرگت کرن، (مخا) 1- ظاہر کرن، راز دین، بھنڈن 2- مشہور کرن
پرگرٹ: (صفت) دیکھو: پرگٹ	پرگت ملن، (مخا) میل ہون، ملاقات ہون
پرگٹھ: (صفت) 1- شوخ، دلیر 2- پکا، مضبوط	پرگتی: (ہ، مو) اُنتی، ترقی
پرگٹھیا: (صفت) ڈرامے دی اودہ ہیر وکن جو اپنی بہادری نال اپنے شوہر نوں اپنے قابو وچ کرے	پرگتی شیل، (ہ، صفت) اگانہہ ودھو، ترقی پسند
پرگم: (صفت) 1- فکر مند، پریشان 2- مشکل، اوکھا 3- پراسرار 4- ڈونگھا	پرگتی وادی، (ہ، ند) اگانہہ ودھو چاراں والا آدمی، ترقی پسند
پرگمن: (ند) 1- ودھوتری، ترقی، عروج 2- اصلاح	پرگٹ: (ہ، صفت) 1- پیش، ظاہر، بے اولھا 2- صاف، نزل
پرگن: (صفت) چنگا، اعلیٰ، ودھیا، عمدہ	پرگٹ پرگٹ، (ہ، صفت) سرکڑھواں، ظاہر، گھلا، عیاں، اگھا
پرگنا/پرگنہ: (فا، ند) ملک دا اک حصہ جو ضلعے نالوں چھوٹا تے تحصیل	پرگٹ کرن، (مخا) 1- ظاہر کرن، بھیٹ کھولن 2- مشہور کرن
نالوں وڈا ہوندا ہے، ضلعے دا حصہ، سب ڈویژن، وگئی: تے پرگنہ سی	پرگٹ ہوون، (مخا) ظاہر ہوون، بدنامی ہوون، پرگٹا
ملتان دا، صوبے دار ظفر (سراج قادری)	پرگٹا: (ند) ظاہر ہون دا عمل
پرگنہ وار، (فا، صفت) پرگنہ دا حاکم پرگنہ دا وڈا افسر	پرگٹانا: (نعم) دیکھو: پرگٹا دانا
پرگنہ وار، (فا، نم) پرگنہ دے حساب نال	پرگٹاؤن/پرگٹاؤنا: (مصدر) ظاہر کر اون، ظاہر کرن
پرگوڑھ: (فا، ند) ودھیرے گوڑھا	پرگٹاؤ: (صفت) پرگٹ کرن والا، ظاہر کرن والا
پرگوڑھتا: (مو) ودھیرے گوڑھے ہون دا عمل، وگئی: اُلیس نوں چھایا واد	پرگٹائی: (مو) ظاہر ہون دا عمل
کھیا جاندا ہے، پرگوڑھتا داناؤ دتا جاندا ہے (سنت سنگھ یکھوں)	پرگٹرا: (ند) ظاہر ہون دی حالت
	پرگٹن/پرگٹنا: (مصدر) 1- پرگٹ ہونا، ظاہر ہونا 2- لکھنا، چمکان

پرکھے اڈاونا: (حما) دجیاں اڈاونا، پڑہ کرنا۔

پرکھر: (نذ، مفت) 1- بہت گرم 2- بہت تیز 3- گھوڑے دی زین

یاں کاغی

پرکھرا: (نذ، مفت) 1- کھرا 2- بہت چنگا 3- سیانا، نجیت

پرکھرا تھیون، (حما) 1- غلط فہمی یاں جھگڑے دا غبار ہونا 2- صورت

حال صاف ہونا 3- بدلاں دا پائٹن

پرکھرا: (نذ) انھری یاں طوفان توں بعد بدلاں دا چھٹ جادون

پرکھمی: (ہ، مو) پرتھوی سنسار، ایہہ دھرتی

پرکھن / پرکھنا: (مصدر) 1- جاچن، پرکھ کرنا، جانچنا، پڑتالنا، امتحان

لون، فرق کرن، آزماون، دیکھن، پہچان کرن 2- حملہ کرنا

(پنچھیاں دا)

پُرکھن: (مو) پُرکھادی تانیٹ، نیک عورتاں

پرکھوال: (نذ، مفت) 1- پرکھیا ہویا 2- بہتر، بے عیب

پرکھواون / پرکھواونا: (مصدر) جانچ کرادون، فرق کرادون، مَن

چھان کرادون

پرکھوائی: (مو) پرکھائی کرادون دا عمل تے اوہدی مزدوری

پرکھوتم: (ہ، نذ) دیکھو: پُرشوتم

پرکھی: (مو) 1- لوہے دی ٹکھی نوک والی نال جس نوں بیری دج گڈ

کے پرکھن لئی دانے کڈھدے نیں 2- (نذ) پرکھ کرن والا، پارکھ،

پارکھو

پُرکھی: (مفت) جدی، خاندانی، ہشتی

پتا پرکھی، (مفت) دیکھو: پرکھی

پرکھیا: (مو) 1- جانچ، پڑتال، ازمالش، پرتاوا 2- پہچان 3- شہرت

4- برابری

پرکھیات: (مفت) 1- مشہور، معروف، نامی 2- خوش، راضی

پرکھیاں: (نذ) 1- شہرت، ناموری 2- علم، احساس، سمجھ

پرکھیاں: (مو) شہرت، مشہوری

پرکھیا جین: (مصدر) پرکھیا جاون، جانچیا جاون

پرکھینڈو: (مفت) 1- پرکھن والا، جانچن والا 2- نقاد، محقق

پرکھینڈو: (مفت) دیکھو: پرکھینڈو

پرکھیون: (مصدر) پرکھ کرادون، جانچ پڑتال کرادون، مَن چھان کرادون

پرکھیوندا: (نذ) الٹ ہوون، اُلٹ وگن، مغالطے لگن

پرکھیویا: (نذ، مفت) پرکھن والا، پرتاوان والا

پرکی: (مو) پھوڑا، پھنسی

پرکے سال: (نم) پر سال، پچھلے سال

پرکیا: (مو) 1- ناں، دھم، شہرت 2- تذکرہ 3- وڈیائی

پرکیرتن: (مو) دیکھو: پرکیا

پرکیرتی: (مو) دیکھو: پرکیرتن

پرکیرن: (نذ، مفت) 1- ٹھکلا، کشادہ، کھلرا یا ہویا 2- گھوڑا

پرگ: (نذ) 1- ان دھوتا کورا کپڑا 2- قدم، اُلاٹھ، ڈگ

پرگاڑھ: (ہ، مفت) دیکھو: پرگاڑھ

پرگاڑھا: (مفت) 1- بہت، بے انتہا 2- دشوار، مشکل، کنھن

پرگاڑھ: (مفت) 1- بہت زیادہ، گھنا 2- سنگھنا، گاڑھا 3- اوکھا 4- ڈکھ

پرگاڑھا: (نذ، مفت) سنگھنا، بہت گاڑھا

پرلو: (مو) 1- بے چین، پریشانی دی حالت، دکھاں مارا 2- جگت دا

ناس، قیامت، ظلم، چتا

پرلو آونا، (مخا) بہت وڈی مصیبت پے جانا

پرلو تھیون، (مخا) برباد ہونا، ختم ہونا، مٹنا

مہاں پرلو، (مو) 1- وڈی تباہی 2- بہت وڈی پتا 3- وڈی

قیامت

نوح دی پرلو، (مو) حضرت نوح والا طوفان، غرق، تباہی، جل پرلو

پرلو: (مو) پرلے والی، دوجی

پرلوال: (مذ، صفت) اخیر لا، دو جا، دور دا

پرلوب: (صفت) دیکھو: پرلب

پرلوبھ: (مذ، صفت) 1- لوبھ، لالچ، حرص 2- خواہش، چاء

پرلوبھن: (مو) دیکھو: پرلوبھ

پرلوبھی: (مذ، صفت) 1- لالچی، حریص 2- خواہشمند، چاہیوان

پرلوٹ: (مذ) دیکھو: پرلوٹ

پرلوک: (مذ) اگلا جہان، مرن توں بعد دی زندگی

پرلوک سدھارنا، (مخا) مر جانا، جنتی ہونا

پرلوک سنوارنا، (مخا) دیکھو: پرلوک سنوارنا

پرلوک سنوارنا، (مخا) اگلے جہان دے سکھ واسطے جتن کرنا

پرلوک گمان، (مذ) سورگ واس ہونا، جنتی ہونا

پرلوک گمن، (ہ، مو) دوجی دنیا، موت، مرگ

پرلوک گنونا، (مخا) بُرے کماں دی وجہ توں دوزخی ہونا

پرلوک وگاڑنا، (مخا) اگا خراب کرنا، بھیڑے کم کر کے اپنی آخرت

نوں خراب کرنا

لوک پرلوک، (مذ) ایہہ جہان تے اگلا جہان، دوویں جہان

لوک پرلوک سواچنا، (مخا) چنگے کم کرنا، نیک عمل کرنا، آخرت

سنوارنا

پرلوکی: (صفت) 1- پرلوک دے متعلق، دو جے جہان دی 2- دو جے

جہان دا وسنیک 3- مرن والا، مرحوم

پرلوگ: (مذ) دیکھو: پرلوک

پرلول: (مو) 1- قیامت 2- ظلم 3- چتا

پرلول آ جانا، (مخا) آفت آ جانا، مصیبت آ جانا

پرلول آونا، (مخا) بہت مینہ پتا

پرلول تیک، (نم) رہندی دنیا تک، اخیر تک، قیامت تک

پرلول دے بدل، (مذ) ادھ بدل جو مینہ درھا کے تباہی کر دین

پرلول کال، (مذ) جگت دے ناس دا ساء، دنیا دے خاتے دا ویلا

پرلول مچنا، (مخا) تباہی مچنا، بربادی ہونا

آپ مرے جگ پرلول، (اکھا) جدوں کوئی آپ ہی نہ رہے

اودے لئی ساری دنیا ہی نہ رہی اودوں کہندے نیں

جل پرلول، (مو) 1- وہ تباہی جو پانی دی وجہ توں ہووے

2- حضرت نوح دا طوفان، غرق، تباہی

پرلولیں: (مو، صفت) دیکھو: پرلوا

پرلولیں باہی، (صفت) پرلے پاسے، دو جے بنے

پرلی: (نم) 1- اوس پاسے دی، اودھر دی، پرلی طرف دی، اخیر

دی 2- تباہی مچان والا

پرگولادون / پرگولادونا: (مصدر) احسان چڑھا دنا، اُنکار کرنا

پرگھ: (نم) 1- سورج، بجھ 2- مکان، محل، ماڑی 3- پرہت 4- بوہے وج

اڑاون والا سریا، ارل 5- واسے دی اک قسم 6- الجھاوا، اڑاؤنی،

رکاوت

پرگھا: (صفت) پیارا، پوجن یوگ

پرگھان: (نم) برا بھلا، برآمدہ

پرگھٹ: (صفت) اُگھا، سر کڈھواں، گھلا

پرگھٹ کرن، (حما) ظاہر کرن، مشہور کرن

پرگھٹ ہون، (حما) بھنڈیا جاون

پرگھٹی: (مو) گٹھالی، سنیاریاں دا چاندی سونا پتھلاون والا بھانڈا

پرگھرا: (نم) 1- دو بجے گھر دا 2- غیر گھر رہن والا، دو جیاں دے گھر

رہن والا 3- اپنے گھریاں اڈے نوں سیہان لین والا (کبوتر)

پرگھڑا: (صفت) کھرا

پرگھوش: (ہ، مو) 1- گلہ 2- اواز، گرج

پرگھیا: (نم) دکھاوا

پرگی: (مو) باری

پرگیا: (ہ، مو) 1- علم، عقل، سیانھ 2- چالاک، چاٹر

پرگیا چکش: (ہ، نم) اٹھا، ٹاپنا

پرگیان: (ہ، نم) 1- عقل، سمجھ، سیانھ 2- احساس 3- علامت، نشان

پرگیتا: (مو) 1- عقل، سمجھ، سیانھ، دانائی 2- وڈیائی 3- احتیاط

پرگیری: (مو) تیرا گے لوہے دی لگی پنچھ

پرگیہ: (نم) پنڈٹ، داناء، سوجھوان، عاقل

پرل: (مو) 1- ست تھ لے رے وج جتنی چری وغیرہ نہیں جا سکے 2- بستی، آبادی

پرل پرل: (نم) زار زار، تیزی بھ کے

پرل پکال: (نم) قیامت دا ویلا

پرل: (مو) پیچھی دے اُڈن دی اواز

پرل پرل، (نم) پرل پرل، لگاتار، (منجھواں تے پانی دا وگنا)

پرل پرل کے، (حما) 1- کسے شے دے لگاتار نکلن دی

اواز 2- کالھی نال

پرل دینی، (نم) دیکھو: پرل کر کے

پرل کر کے، (نم) 1- خاموشی نال، پُپ چپے 2- چھیتی نال

پرلا: (صفت) 1- اوس پار دا، اوس پاسے دا، دوسری طرف دا 2- اگلا،

اُردا دا اُلٹ 3- ایدھر اودھر دا، ایرا غیرا، غیر ضروری، فالتوا 4- اخیر دا

پرلا پار، (نم، صفت) 1- پرلا پاسا 2- پردیس 3- دو جا جہان

پرلا جگ، (نم) دیکھو: پرلا جہان

پرلا جہان، (نم) آخرت، پرلا جگ

پرلاپ: (نم) 1- فضول گل بات، بے معنی گل بات 2- بکواس

پرلا پک: (نم) 1- اول جلول گلاں جو بخار اتے سر سام دی حالت

وج بیمار بکدا اے 2- پرلا پی

پرلا پی: (مو) دیکھو: پرلاپ

پرلا پیٹھ: (فا، مو) تباہی، بربادی، تباہ

پرلب: (صفت) 1- لہلہا ہو یا، آویزاں 2- ڈھلا 3- دیر 4- شاخ

پرلب: (نم) لہا چوڑا، وڈا

گمان، ربی علم

پرم نند، (ہ، مذ) دیکھو: پرم اند

پرم ہنس، (ہ، مذ) 1- وڈا عالم جو بچ جھوٹھ دا نتارا کردا اے

2- ہندومت دے گرنٹھاں مطابق چار قسم دے سنیاں وچوں

اک بھید

پرما: (مو) 1- کامل علم 2- طاقت 3- بنیاد 4- بیج، ٹاپ 5- نمونہ، نقل

پرما تہمہ: (ہ، مذ) پڑنا، تانے دا پو

پرما تہمی: (مو) پڑنا، تانی، تانی دی ماں

پرما تم: (ہ، مذ) دیکھو: پرما تہما

پرما تہما: (ہ، مذ) ایٹور، بھگوان، رب

پرما تہما تے ڈوری سٹ دیون، (حما) دیکھو: پرما تہما تے

ڈوری سٹنا

پرما تہما تے ڈوری سٹنا، (حما) رب تے چھڈ دینا، رب دے

آسرے تے چھڈ دینا

پرما تی: (ہ، مذ) خدا، رب

پرما دی: (ہ، مذ) 1- پرم آو دی تخفیف، سبھ توں پہلا، ازلی 2- سستی،

خمار، پریشانی 3- بھرم، بھلیکھا، بھل

پرما ڈا: (ہ، مذ) مستی، خمار

پرما دی: (ہ، مذ) 1- مست، ٹن 2- سڈھلا، ابتدائی، ازلی

پرما ر: (ہ، مذ) راجپوتاں دی اک ذات

پرما تھ: (ہ، مذ) 1- صدق، سچائی 2- چنگائی

پرما تھک: (ہ، صفت) پرما تھ نال تعلق رکھن والا

پرما تھی: (ہ، مذ) پرما تہما، نیک، مذہبی، زاہد، متقی، دین دار

پرما رجت: (نعم) 1- غور کیا ہوا، تحقیق کیا گیا 2- صاف کیا ہوا،

پاک، صاف

پرما مال: (مو) پرما مال، کسے دامال، پرما دھن

پرما ن: (ہ، مذ) 1- قول، ماپ، متقی، پیمانہ 2- معیار، سینڈرڈ 3- حد

4- ماترا 5- ساکھی 6- مثال 7- دوائی دی خوراک 8- جرأت

پرما ن پتر، (ہ، مذ) اوہ پتریاں لکھ جو کسے گل دا ثبوت نیا جائے،

سرٹیفکیٹ

پرما ن: (حرف تشبیہ) 1- دانگوں، وانگر، ورگا 2- ایہو جیہا

پرما نا: (مو) چٹھی، رقتہ، وگتی: اگے پرمانے اوس دین دیاں دے

پرما نا: (ہ، مذ) پیمانہ دا وگاڑ، ماپ دا اک حساب یاں اوزار

پرما ناو: (صفت) جو مڈھ توں موجود اے، ابدی، مجازاً رب دی ذات

پرما نتا: (ہ، صفت) کسے پرکھیا یاں مقدار راہیں سدھ ہو یا ہو یا

پرما نک: (ہ، صفت) پنڈت، عالم، معتبر بندہ، پردھان

پرما نند: (ہ، مذ) رب دے ذکر وچ محو ہون کارن حاصل ہون والی

روحانی تسکین

پرما نو: (ہ، مذ) ایٹم، ذرہ، کنکا

پرما نو بمب، (ہ، مذ) ایٹم بمب

پرما نو جگ، (ہ، مذ) اوہ جگ جس وچ ایٹم سمبندھی کھوج کیتی

جاندا اے

پرما نو شکتی، (مو) ایٹمی طاقت، ایٹمی دے نیوکلئیس وچ کیمیائی

عمل دوران پیدا یاں جذب ہوئی طاقت (Atomic Energy)

پرلی لائے، (صفت) دیکھو: پرلوں بائی
 پرلے: (مو) دیکھو: پرلانیہ دی ایہ جمع اے
 پرلے پار، (نم) دوسرے پاسے
 پرلے پاروں وچن، (حما) مر کے بچن
 پرلے پاسوں بچنا، (حما) مر کے بچنا، مرن کنار یوں بچنا
 پرلے درجے دا، (ند، صفت) پرلے سرے دا، بہت زیادہ، آت
 دا، چھانٹیا ہویا
 پرلے سرے دا، (صفت) دیکھو: پرلے درجے دا
 پرلے لائے، (نم) اوں پار
 پرلے لائوں ہو کے مزن، (حما) 1-1 آخر وکھ کے مزن
 2- بہت بیمار ہو کے تندرست ہودن
 پرلے: (مو) 1- جگت دی تباہی، قیامت 2- موت، آخرت
 پرلے کاری، (صفت) تباہ کاری، بربادی
 پرلے کال، (ند) 1- دوجے سے 2- آخرت
 پرلیپ: (ند) لیپ، مرہم، لین والی شے
 پرلین: (ند، صفت) جذب کیتا ہویا، سایا ہویا
 پرلیہ: (مو) 1- جہان دی تباہی 2- قیامت
 پریم: (ند) 1- محبت، پیار، لگن، عشق 2- محبوب، اعلیٰ، بھتوں پہلا،
 اچا 3- پریشور، خدا 4- دھیا، چنگا، بہتر 5- پورا، کامل 6- بے اوڑا،
 بے انتہا
 پریم آتما، (ند) 1- پرماتما 2- رب
 پریم انند، (ند) 1- رب دے تصور دا مہان سکھ، رب دے

تزون ڈاڈا اڈھا سکون 2- اندر دپ برہم، واگورو
 پریم بھگت، (ند) مہان بھگت
 پریم پد، (ند) ملکتی، نجات
 پریم پدی، (صفت) اعلیٰ رتبہ
 پریم پُرش، (ند) 1- دڈی روح 2- رب
 پریم پُڑکھ، (ند) دیکھو: پریم پُرش
 پریم پلپتا، (ند) پیار دی آگ، محبت داسیک
 پریم تت، (ند) آتم گیان، آتم ودیا، روح دا گیان
 پریم تھو، (ند) حقیقت، حقیقی ذات
 پریم تت، (ند) دیکھو: پریم تت
 پریم دتا، (ند) رب پریم شر
 پریم دھرم، (ند) دڈا فرض، فرض اعلیٰ
 پریم دیاں گولیاں چکھنا، (حما) پیاریاں دوستی دے بدلے ڈکھ
 جھلنا، وگنی: ٹھٹھے جا کے گولیاں پریم دیاں ہانے چکھیاں (با، ڈھو)
 پریم رس، (ند) محبت دی شراب
 پریم ستا، (مو) رب دی مہان شکتی
 پریم سینھی، (ند، صفت) بہت محبت کرن والا، پریمی
 پریم گت، (مو) 1- اچی ذات 2- نجات
 پریم گرو، (ند) مہا گرو یعنی مُرشد دامنرشد
 پریم گورو، (ند) بھتوں وڈا پوج، گورو، کرتار، واگورو، رب
 پریم گورو، (ند) پر برہم، کرتار، رب
 پریم گیان، (ند) علم تے عرفان، اللہ تعالیٰ دی معرفت، ایثور دا

پرمودت: (صفت) خوش، مسرور

پرمودک: (صفت) 1- خوشی دیون والا 2- خوش، مسرور، زندہ دل بندہ

پرمودھ: (ند) دیکھو: پرمود

پرمودی: (صفت) 1- خوش باش، مست، بے فکر 2- خوش کرن والا

پرموشن (Promotion): (انگ، مو) عہدے وچ ترقی

پرموہ: (ند) 1- موہ لین دی حالت 2- بے چینی، پریشانی، حیرانی

پرموہن: (صفت) دل موہ لین والا، من کھواں

پرموتنی: (صفت) 1- دل لبھاون والا، رتجھاون والا 2- سندر، سوہنا

3- محبوب

پرموہی: (صفت) دلفریب، دل بھاون والی، سندر

پرمی: (مو) 1- پریمی، عاشق 2- پریم کرن

پرمی: (صفت) جذبی، خاندانی، وراثتی

پرمیس: (ہ، ند) پرمیشور، الیشور، خدا

پرمیسر: (ہ، ند) دیکھو: پرمیشر

پرمیسرتائی: (ہ، مو) خدائی

پرمیسر لوک، (ہ، ند) سائیں لوک، بھگت، وگئی: تب سکندر نے

کہیا جو ماتا اوس فقیر نے جھوٹ نہیں بولیا اوہ پرمیسر لوک تھے

(ساکیاں اڈن شاہ)

پرمیسری نوٹ (Promissory note): (انگ، ند) روپیہ دین دا

اترار نامہ، جو روپیہ قرض لین والا لکھ کے دیندا ہے، پرنوٹ

پرمیشر: (ہ، ند) پرماں، رب

پرمیشرتے بھلیا و ہاپن سکھے روگ، (اکھا) بندہ مانک نوں بھلا

دیوے تے سوطر حال دیاں مصیبتاں وچ گرفتار ہو جاندا اے

پرمیشر دی مایا، کتے ڈھپ کتے چھایا، (اکھا) دولت رب دی

دین اے جیہوں چاہوے گھٹ دیوے جیہوں چاہوے ددھ

پنجاں وچ پرمیشر، (اکھا) پنج سیانیاں ہندیاں وچ رب آپ دسدا

اے، پنجاں دی مہتا دروسان لئی آکھدے نیں

پرمیشری: (ہ، صفت) 1- ایشوری، پرمیشر بارے، پرمیشرتوں متعلق

2- (مو) شکتی یاں دیوی دا اک ناں

پرمیشو: (ہ، ند) سمجھتوں ددھ طاقتور، پرماں

پرمیشوری: (ہ، مو) قدرت، خدائی

پرمیلا: (مو) تھکاوٹ

پرمیو: (ند) پار برہم، پرماں، رب

پرمیون: (مو) اک قسم دی جھاڑی

پرمیہ: (ند) دیکھو: پرمیو

پرمیہ: (ند) جریان، ذیاطیس

پرن: (صدر) دیہ ہودن، وہیجن، پرنیجن، پرنیون

پرن: (فا، ند) 1- پروین، ثریا 2- ست سہیلیاں دا ٹھہر مٹ 3- ٹگوریا ہویا

کل 4- چاننی

پرن: (ند، صفت) 1- قول، اقرار، قسم، عہد، وعدہ، بچن 2- طبلے دی

گت 3- پرانا، قدیم 4- مردگ دے بول دا اک کھنڈ 5- پر، کھنھ

6- قسم، سوہنہ 7- پتا

پرن چیر، (ند) چٹاں دا لباس، چٹاں دا پہناوا

پرن دھارن، (مخا) 1- نیت کرن، متا پکاؤن 2- عبادت کرن،

پرانو وادی، (ند) مادہ پرست، مادے توں کائنات دی تخلیق
پرمانیکیتا: (مو) معتبر ہون دا عمل

پرمادوڑا: (ند) مستی، خمار، سرور

پرمانند: (صفت) سبھ توں پہلاں، سبھ دی جڑھ، خالص روپ

پرمانیش: (مو) وڈی عمر دا، وڈیرا

پرماپو: (صفت) پوری عمر، ساری عمر

پریمھل: (مو) پرانھل، کروٹل، کوٹل

پرپیرا: (فم) مسلسل، لگاتار، اک توں بعد دوجا، اگلے زمانے توں،

حسب نسب، پیڑھی، پرانے زمانے دا طریقہ

پرمت: (ند) 1- پرایا دھرم، دو جیاں دا دین 2- پرائی مت، کسے دے

پچھے لگن یاں کسے دی مت تے فرن 3- آبرو 4- ساکھ، اعتبار، بھروسا

پرمت: (مو) 1- بنیا ہویا، تولیا ہویا 2- جانیا کجیا ہویا 3- تول، تاپ،

منج 4- پرایا دوست 5- گوڑھا بلی

پرمتھ: (صفت) 1- کھوڑا 2- مہادیو جی دی اک بندوق دا ناں

پرمتی: (ند) 1- کنڈا، کنارہ، کوٹا 2- ماترا، مقدار، حد

پرمتیار: (ہ) پار برہم جس نوں من بدھی نہیں لکھ سکدے، جس نوں عقل

شعور والا نہ لکھ سکے

پرمت (Permet): (انگ) (ند) اجازت نامہ، راہداری، پروانہ، مال

نوں اک تھاں توں دوجی تھاں لیجان دی تحریری اجازت

پرمتھ: (ند) بروئے، اکھاں دے آتے دا ابھریا ہویا حصہ

پرمتے: (مو) بھنواں، اکھاں دے بھرونے

پرمتھ: (ند) دوجا محلہ

پرمد: (ند) 1- مستی، خمار 2- خوشی 3- دھتورے دا پھل 4- مست

متوالا

پرمدا: (مو، صفت) 1- بھیڑی زبانی، بد کردار عورت 2- (ند) سوہنائے

سکھنا 3- آرام دیون والا، سکھ دیون والی، مست کرن والا

پرمنکھ: (صفت) 1- پردھان، افسر، وڈیرا، آگو، رہنما 2- پہلا

3- ساہنے، روہرو، آگے، پہلا، منڈھ

راج پرمنکھ، (ند) کئی دیسی ریاستاں دا ناظم اعلیٰ

پرمل: (مو، صفت) 1- خوشبو، مہک 2- بھج کے پھلے ہوئے چول،

چولاں دے منڈھے 3- اک قسم دی سبزی، پرول

پرملاد: (صفت) خوشبودار

پرملان: (صفت) 1- گندا، میلا، داغی 2- وگڑیا ہویا، خراب

پرملنجی: (ند) غیر ملک دا، دو جے ملک دایاں دو جے شہر دا، غیر

انجینی، بگاتا، پردیسی

پرمن: (ند) 1- پرایا من، دو جے دادل 2- جیہڑا دلوں دور ہوئے

پرمننا: (صفت) دو جے دی شے تے رتجھن والا

پرمند: (صفت) 1- ہولا، ہلکا 2- دھیمہ، سست 3- تھکيا ہویا

پرمنڈل: (ند) 1- چکر، گولائی 2- دائرہ، گھیرا 3- سیارہ 4- اوہ خط جس

تے کوئی شے گردش کردی اے، مدار

پرمنیا: (ند، صفت) نیک، پرہیزگار

پرموٹ (Promot): (انگ) (ند) جس نوں ترقی دتی گئی ہووے

پرموچن: (صفت) رہائی، آزادی

پرمود: (ند) بے حد خوشی، زندہ دلی

پلاک ڈکشنری

پرنام کرن، (مخا) سلام کرن
 پرنام: (نڈ) 1- پھل، بٹا 2- امتحان دا نتیجہ
 پرنامن: (مصدر) سلام آکھن، بندگی کرن، لٹسکار کرن
 پرنامی: (ہ، صفت) 1- پرنام کرن والا، سلام کرن والا 2- منجاری، پوجا کرن والا، عبادت کرن والا
 پرنامن: (مصدر) دیہا کرن، شادی کرن، دیہا ہوون، وگئی: گل مکدی
 پتوں چوہدویں، اُہناں آجاناں پرنامن (سراج قادری)
 پرنامن / پرنامنا: (مصدر) دیہانا، دیہا کراونا، دیہا کرنا
 پرنامی: (مو) نانی دی ماں
 پرنام: (نڈ) دیکھو: پرنام
 پرنامو: (مو) رولا، شور
 پرنامو: (نڈ) 1- پرنام، لکڑی یاں لوٹے دا بنیا ہویا وڈا نالا جیہدے راہیں پانی اک تھاں توں دوجی تھاں دگایا یاں لیجایا جاندا اے
 2- دیہا کرن والا، لاڑا، ٹنگر 3- دیہا، شادی 4- سٹکارا
 پرنامون: (مصدر) 1- دیہا کرن، شادی کرن 2- دیہا لیوانا، شادی کراونا
 پرنامو: (نڈ، صفت) 1- دیہا کران والا، پرنامون والا 2- خاوند، پتی
 پرنامو نڈ: (نڈ، صفت) دیکھو: پرنامو
 پرنامی: (مو) 1- دیہا 2- دیہا کرن دی حالت یاں عمل 3- دیہا ہی ہوئی
 پرنامہ: (نڈ) 1- پرنامی دا مکبر، وڈا آرا 2- نکھی دھار والا لوہے دا مضبوط ڈنڈا جس تال کوہلو وچوں کھل پندے نیں، جبل باری
 3- شادی، دیہا 4- آسرا، موڈھے دا صافہ، اگوچھا
 پرنامو: (نڈ) دیکھو: پرنامہ
 پرنامی: (نڈ) 1- وڈی آر، آریجیدے نال دو بندے رل کے لکڑی وڈھدے نیں 2- دیہا ہی ہوئی، شادی شدہ
 پرنامیا: (نڈ) دیہا، شادی شدہ
 پرنامیا جاون، (مخا) دیہا جاون، پرنامیجن
 پرنامیک: (نڈ) خاوند، شوہر، پتی، گھر والا
 پرناما: (نڈ) 1- کندھ وچ لکھا ہویا لکڑی دا اوہ ٹوٹا جس تے دروازے دی چوگاٹھ اٹکدی اے تے کسی جاندی اے 2- گئی
 پرنامپر: (نڈ) 1- ٹنگ، نافہ 2- لڑی، سلسلہ
 پرنامپرا: (مو) 1- سلسلہ 2- رواج، روایت
 پرنامپرا دی، (صفت) روایتی، وگئی: 'توں اپنی عقل تے آئی کار ایسے طریقے نال ورتیں گا جو ساڈے پرنامپرا دے اصولاں دے سنے نوں حاصل کرن وچ سہائی ہون'
 پرنامپراگت، (ہ، صفت) روایتی
 پرنامپراواد، (ہ، نڈ) روایت پرستی، Conventionalism
 پرنامپراوادی، (ہ، نڈ) روایت پرست
 پرنامپرائی: (ہ، صفت) روایتی
 پرنامپرنٹ: (ہ، صفت) عاجز، ٹھکایا ہویا
 پرنامپال، (ہ، صفت) 1- عاجز 2- غریب، مسکین دا خیال رکھن والا
 پرنامتا: (نڈ) جیویں چیز می دی اولاد
 پرنامتپ: (نڈ) 1- دشمن، شریک 2- فاتح
 پرنامتر: (صفت) حکم من والا، ماتحت
 پرنامتو: (ہ، حرف ربط) پر، مگر، علاوہ، ایس توں وکھ، ایس دے خلاف

پرنام کرن، (مخا) سلام کرن
 پرنام: (نڈ) 1- پھل، بٹا 2- امتحان دا نتیجہ
 پرنامن: (مصدر) سلام آکھن، بندگی کرن، لٹسکار کرن
 پرنامی: (ہ، صفت) 1- پرنام کرن والا، سلام کرن والا 2- منجاری، پوجا کرن والا، عبادت کرن والا
 پرنامن: (مصدر) دیہا کرن، شادی کرن، دیہا ہوون، وگئی: گل مکدی
 پتوں چوہدویں، اُہناں آجاناں پرنامن (سراج قادری)
 پرنامن / پرنامنا: (مصدر) دیہانا، دیہا کراونا، دیہا کرنا
 پرنامی: (مو) نانی دی ماں
 پرنام: (نڈ) دیکھو: پرنام
 پرنامو: (مو) رولا، شور
 پرنامو: (نڈ) 1- پرنام، لکڑی یاں لوٹے دا بنیا ہویا وڈا نالا جیہدے راہیں پانی اک تھاں توں دوجی تھاں دگایا یاں لیجایا جاندا اے
 2- دیہا کرن والا، لاڑا، ٹنگر 3- دیہا، شادی 4- سٹکارا
 پرنامون: (مصدر) 1- دیہا کرن، شادی کرن 2- دیہا لیوانا، شادی کراونا
 پرنامو: (نڈ، صفت) 1- دیہا کران والا، پرنامون والا 2- خاوند، پتی
 پرنامو نڈ: (نڈ، صفت) دیکھو: پرنامو
 پرنامی: (مو) 1- دیہا 2- دیہا کرن دی حالت یاں عمل 3- دیہا ہی ہوئی
 پرنامہ: (نڈ) 1- پرنامی دا مکبر، وڈا آرا 2- نکھی دھار والا لوہے دا مضبوط ڈنڈا جس تال کوہلو وچوں کھل پندے نیں، جبل باری
 3- شادی، دیہا 4- آسرا، موڈھے دا صافہ، اگوچھا
 پرنامو: (نڈ) دیکھو: پرنامہ
 پرنامی: (نڈ) 1- وڈی آر، آریجیدے نال دو بندے رل کے لکڑی وڈھدے نیں 2- دیہا ہی ہوئی، شادی شدہ
 پرنامیا: (نڈ) دیہا، شادی شدہ
 پرنامیا جاون، (مخا) دیہا جاون، پرنامیجن
 پرنامیک: (نڈ) خاوند، شوہر، پتی، گھر والا
 پرناما: (نڈ) 1- کندھ وچ لکھا ہویا لکڑی دا اوہ ٹوٹا جس تے دروازے دی چوگاٹھ اٹکدی اے تے کسی جاندی اے 2- گئی
 پرنامپر: (نڈ) 1- ٹنگ، نافہ 2- لڑی، سلسلہ
 پرنامپرا: (مو) 1- سلسلہ 2- رواج، روایت
 پرنامپرا دی، (صفت) روایتی، وگئی: 'توں اپنی عقل تے آئی کار ایسے طریقے نال ورتیں گا جو ساڈے پرنامپرا دے اصولاں دے سنے نوں حاصل کرن وچ سہائی ہون'
 پرنامپراگت، (ہ، صفت) روایتی
 پرنامپراواد، (ہ، نڈ) روایت پرستی، Conventionalism
 پرنامپراوادی، (ہ، نڈ) روایت پرست
 پرنامپرائی: (ہ، صفت) روایتی
 پرنامپرنٹ: (ہ، صفت) عاجز، ٹھکایا ہویا
 پرنامپال، (ہ، صفت) 1- عاجز 2- غریب، مسکین دا خیال رکھن والا
 پرنامتا: (نڈ) جیویں چیز می دی اولاد
 پرنامتپ: (نڈ) 1- دشمن، شریک 2- فاتح
 پرنامتر: (صفت) حکم من والا، ماتحت
 پرنامتو: (ہ، حرف ربط) پر، مگر، علاوہ، ایس توں وکھ، ایس دے خلاف

جتن کرن

پرن شالا، (ند) چٹیاں دی مٹی

پرن: (مصدر) 1- پرویا جاون 2- بھرجن 3- پورا ہون

پرننا: (ند) 1- پنکا، چھوٹی چادر (مٹی) موڈھے تے رکھیا وڈا رومال،

صاف، خوش مٹی تے دیون والا سر دا کپڑا 2- سپورٹ، سہارا 3- ویایا

ہویا 4- شادی، ویہ 5- انگو چھا، انگلی دی پور تے چھایا جان والا

لوہے دا خول

پرنا تکیا، (ند) سہارا، آسرا، بھروسہ، دگلی: کیوں پرنا تکیا تیرا، ہور

نہیں دھر دھیری (سیف)

پرنا خوشی نال، نہیں تے مرنا، (اکھا) مرضی نال ویہ نہ ہووے

تے اوہ ویہ ویہ نہیں ہوندا سکوں گل دا پھل ہوندا اے

پرنا سپرنا، (ند) 1- شادی 2- مٹی، ڈکھ، سکھ

پرنا ہوون، (مخا) پرنیجن، ویہ ہوون

مرنا پرنا، (ند) مٹی تے خوشی

پرناٹ: (ند) شادی، ویہ، طر آیاں مذاق دے طور اُتے آکھ دے
نیں

پرنا د: (مو) 1- اُچی آواز، شور، کھپ 2- خوشی دی آواز 3- شاباش

پرنا ری: (مو) پرائی سوانی

پرنا سن: (ند) ضائع کرن دی حالت

پاپ پرنا سن، (مفت) پاپاں دے ناش کرن والا

پرناش: (مو) 1- گھاٹا، نقصان، تھوڑ 2- جانی، بربادی 3- حرکت دا

زک جاون، حرکت مک جاون دی حالت

پرنا ل: (ند) 1- پرنا لا، پانی کنڈھن والی نالی، موری 2- وڈ وڈیریاں دا
طور طریقہ

پرنا لا: (ند) 1- کوٹھے دے پانی دے نکاس لئی بنی موری، جس دے

اگے ٹین کھرچیل یاں لکڑی دی نال دی لگی ہوندی اے 2- جھیل

اُتے پانی پلاو لئی لائی ٹین یاں بانس وغیرہ دی نال

پرنا لا اوتھے ہی رہنا، (مخا) اپنی ضد توں نہ ہٹنا، اپنی ہٹھ تے

قائم رہون

پرنا لا جاء تے ہوون، (مخا) اپنی گل تے اڑیا ہونا

پرنا لڑا: (ند) دیکھو: پرنا لا، دگلی: 'سارا ویہ پرنا لڑے ڈکھ مے'

(قادریار)

پرنا لی: (مو) دیکھو: 'پرنا لا' جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پرنا لی: (مو) 1- چھوٹا 2- موٹے آدمی یاں پشتو دی جٹھ دی ہڈی دے

دوہیں پاسیں جو تھیں خالی رہندی ہے 3- ریت، رم 4- ڈھنگ،

طریقہ

پرنا لی پون، (مخا) 1- موٹا پے سپوں کنڈ وچ نالی بن 2- گھوڑے

دا ٹھکڑا تے جوان ہوون

پرنا لے: (ند) کوٹھے دا پانی کنڈھن لئی بنائی گئی تھاں

پرنا لے بہا دیون، (مخا) 1- کسے شے دی کثرت کر دیون 2- بہت

زیادہ روون، پنجواں دامینہہ برسا دیو

پرنا لے دھاون، (مخا) زار و قطار روونا

پرنا م: (ند) 1- بندگی، سلام، نسکار 2- پرایا ناں، دو جاناں، لقب،

تحکس، نیت

پرتگھنہ: (صفت) جسم، بٹہ، بدن

پرتگیا: (ند) 1- قول، قرار، وعدہ، عہدہ 2- شرط، قسم

پرتمن: (ند) 1- جھکا، جھکن، دامن 2- پرنام، سلام، آداب

پرتمن: (مصدر) پرتیون، ویاہ ہون

پرتن: (مصدر) دیکھو: پرتامن

پرتوٹ: (ند) پرتوٹ، لین دین دی لکھت

پرتون: (مصدر) کسے دے اگے جھکن

پرتنہ: (ند) پتا، برگ

پرتی: (مو) 1- ویاہی ہوئی زنانی، شادی شدہ عورت، ویاہت عورت،

بحری ویاہی، نویں ویاہی 2- صافی، تھکوی 3- رکھ، درخت

پرتنے: (فم) بھرنے دا وگاڑ، پاسے، سارے

پرتنے: (ند) 1- بھروسا، اعتماد، اعتبار 2- میل ملاپ 3- سلام، پرنام

4- عرض، التجا، فریاد 5- دوستی، محبت، پیار 6- مہربانی، شفقت، وگتی

’مہرنے پرتنے اپر گراں وی اشنے نیں‘

پرتنے پون، (محا) 1- سہارے تے گزارا کرن 2- دے پاسے

ڈگن، دل پون

پرتنے: (ند) ویاہ، شادی

پرتیا: (ند) 1- ویاہیا ہوا بندہ، شادی شدہ بندہ 2- بڈھا، وڈیری عمدا

پرتیا پرتیا، (ند) ویاہیا، شادی شدہ

پرتیاں: (صفت) دیکھو: پرتیا پرتیا

پرتیاں: (فا، ند) اک قسم دا مصل دار ریشمی کپڑا جو بہت نرم تے ملائم

ہوند اے

پرتیاں: (مو) پرتیاں ہونیاں، ادھ گزیاں جیہتاں دا ویاہ ہو گیا ہوئے

پرتیت: (صفت) 1- بدلیا ہوا 2- خلقیا ہوا، بنایا ہوا 3- سدھاریا ہوا،

ٹھیک کیتا ہوا 4- بھینجیا ہوا

پرتیجن / پرتیجنا: (مصدر) ویاہیا جاون، شادی شدہ ہون

پرتین: (مصدر) دیکھو: پرتیجن

پرتیناں: (فل) ویاہیا جاتا

پرتیندا: (ند، صفت) 1- ویاہیا جاون والا، پرتاون والا 2- لاڑا،

خاوند، شوہر

پرتینڈر: (ند، صفت) دیکھو: پرتیندا

پرتینڈر: (صفت) ویاہیا جان والا

پرتینڈو: (ند) دیکھو: پرتیندا

پرتینڈی: (مو) دیکھو: ’پرتیندا جیہدی ایہہ تانیٹ اے‘

پرتیوا: (ند) ویاہ، شادی

پرتیواں: (ند) دیکھو: پرتیوا

پرتیوڑا: (ند) دیکھو: پرتیوا

پرتیون / پرتیونا: (مصدر) ویاہ ہونا، شادی ہونا، پرتیجنا

پرتیون: (مصدر) ویاہیا جاون

پرتیمہ: (ند) یرقان، پیلیا روگ، وگتی: ’پرتیمہ آکھن اوس نوں جو دیکھے‘

انسان (داروشفا)

پرتیہاں: (ند، صفت) ویاہیا ہوا، شادی شدہ

پرتو: (فم) دیکھو: پرتو

پرتو: (فم) دور توں، دور توں، فاصلے توں، پرتوں، پرتے توں

پرنٹی: (مو) دیکھو: 'پرنٹ' جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پرنٹ (Print): (انگ، مذ) 1- چھاپائی، چھینٹ

پرنٹ آرڈر (Print Order): (انگ، مذ) چھپلا پروف پڑھ

کے چھاپن لئی دتا حکم

پرنٹڈ (Printed): (انگ، صفت) چھپیا ہوا

پرنٹڈ میٹر (Printed Matter): (انگ، مذ) چھپی ہوئی چیز

پرنٹر (Printer): (انگ، مذ) چھاپن والا

پرنٹنگ (Printing): (انگ، مو) چھاپائی

پرنٹنگ انک (Printing Ink): (انگ، مو) اوہ سیاہی جو

چھپائی لئی درتی جاندی ہے

پرنٹنگ پریس (Printing Press): (انگ، مو) چھاپا خانہ

پرنٹنگ فریم (Printing Frame): (انگ، مذ) لکڑی یاں لوہے

دا بنیا فریم جس دے اک پاسے شیشہ لگا ہوندا ہے ایس نال فوٹو

ٹیکو توں پازٹیو بنائی جاندی ہے

پرنٹنگ مشین (Printing Machine): (انگ، مو) چھاپن دی

مشین

کیلکوپرنٹنگ (Calico-Printing): (انگ، مو) کپڑے دی

چھپائی

لیتھوپرنٹنگ (Litho Printing): (انگ، مو) پتھر دا چھاپا

پرنٹنگ: (مذ) زندگی، روح، جیو

پرنڈ: (قا، مذ) پراں والا جانور، وگلی، گھوڑا ہے یا کیہ کہاں شوخی دج

پرنڈ (مولوی غلام رسول)

پرنڈ چرند، (مذ) پشو، پھمی

پرنڈری: (مو) بھرے پردار والی عورت

پرنڈہ: (قا، مذ) 1- پھمی، پکھیر 2- اڈن والا 3- جہاز

پرنڈہ پر نہیں مار سکدا، (اکھا) کوئی نہیں اپڑ سکدا، کسے نوں جاون

دی اجازت نہیں، کڑی نگرانی

پرنڈہ ہو جاون، (حما) اڈ جاون، تیزی نال غائب ہو جاون

پرنڈہ ہون، (حما) دیکھو: پرنڈہ ہو جاون

پرنڈھری: (مو) بالاس والی زنانی، اوہ زنانی جیہدے بال بچے تے گھر

والا ہوئے

پرنس (Prince): (انگ، مذ) راج کمار، شہزادہ

پرنس آف ویلز، (مذ) انگریز بادشاہ دے وڈے صاحبزادے دا

خطاب، یو راج، بٹکا

پرنسپل (Principle): (انگ، مذ) اصول

پرنسپل (Principal): (انگ، مذ) کالج یاں کسے تنظیم دا وڈا عہدیدار

وائس پرنسپل (Voice Principal): (انگ، مذ) پرنسپل دا

مددگار، پرنسپل دا قائم مقام

پرنسپلی: (مو) پرنسپل دا عہدہ

پرننگ: (مذ، صفت) کئی رنگاں دے میل توں بنیا ہوا رنگ

پرنگت: (صفت) 1- بخشیش، تحفہ، احسان 2- کسے نال نیکی کرنا،

احسان کرنا

پرنگت شالہ، (پو، کلمہ دعائیہ) اللہ کرے پورے گئے جاون، مکمل

ہودن

پروان: (مصدر) پالنا کرن، پرورش کرن

پروان: (صفت) سیواکار، قبول، منظور، نیا ہویا، پورا، مکمل، وگنی: جج

نمازاں ساریاں، چڑھن نال عشق پروان (سراج قادری)

پروان چڑھاوون، (مخا) 1- پورا کرن 2- توڑ اپڑاون 3- جوان

کرن، ویاہ کرن

پروان چڑھن، (مخا) 1- بالغ ہون، جوان ہون 2- سرے

چڑھن، توڑ اپڑن 3- مکمل ہون، کامل ہون

پروان چڑھیا، (مخا) 1- کمال تے جبتا، پھلنا پھولنا، جوان ہونا

2- نمبرے چڑھنا

پروان کرن، (مخا) قبول کرن، منظور کرن

پروان ہون، (مخا) مراد پوری ہون، آباد ہون

پروان: (مذ) 1- نذر نیاز، چڑھاوا، تحفہ 2- روک 3- مخالفت

پروانا: (مذ) 1- اک قسم دا کیزا جو دیوے دی لاٹ تے سڑ کے مر جاندا

اے 2- پتنگا، پروان 3- بھمکو 4- اک دامبلوہا

پروانت: (صفت) منظور شدہ، قبولیا ہویا

پروانگی: (فا، مو) حکم، اجازت، منظوری

پروانن / پرواننا: (مصدر) پرونا کرنا، منظور کرنا، وگنی: گورو جی نے

اوہناں بھگتاں اتے اوہناں سنتاں دی بانی نوں بیڑ وچ پروانیا ہے

(ڈاکٹر بلیر سنگھ)

پروانو: (صفت) دیکھو: پروان

پروانہ: (فا، مذ) 1- پتنگا، اک قسم دا کیزا جو دیوے دی لاٹ تے سڑ

کے مر جاندا اے 2- حکم نامہ، بادشاہ دا فرمان، چٹھی، رقعہ 3- پالنا،

مہربانی، عنایت 4- شاستراں دا عالم

پروانہ تلاشی، (مذ) گھربار دی تلاشی دا وارنٹ

پروانہ راہداری، (مذ) 1- دوسرے دیس وچ جان دا لکھتی حکم نامہ،

پاسپورٹ 2- کسے چیز نوں اک تھاں توں دوسری تھاں لے جان لئی

شناختی چٹھی تاں جوں راہ وچ کوئی روک ٹوک نہ کرے

پروانہ گرفتاری، (مذ) گرفتاری دا وارنٹ

پروانہ لکھن، (مخا) تحریری حکم جاری کرن، چھٹی لکھن

پروانہ لکھواون، (مخا) تحریری حکم جاری کراون، چھٹی لکھواون

پروانہ نویس، (مخا) دفتریال عدالت دا اک عہدے دار جیہڑا اپنے

وڈے افسر دے حکماں نوں لکھدا اے

پروانہ وار، (فا، نم) پروانے وانگوں، شیدا نیاں وانگ

پروانہ ہو جاوون، (مخا) دیکھو: پروانہ ہون

پروانہ ہون، (مخا) 1- عاشق ہون، شیدائی ہون 2- جان دے

دیون

پروانہ: (لہند، متحدی المسعدی) بھروانہ، بھرائی کراونا، پرون داکم

کراونا

پروانی: (فا، مذ) پروانہ توں 1- حکم، فرمان، منظوری، تحریری اجازت

نامہ 2- حکم نامہ، پرمٹ، پاسپورٹ

پروانی: (مو) دیکھو: پروانگی

پروانے: (مذ) دیکھو: پروانہ جیدی ایہہ جمع اے

پرواون / پرواونا: (مصدر) بھروانا، پُرواونا

پُروائی: (مو) پرون، بھرن داکم یاں مزدوری

پُر د: (نم) ہندو مذہبی رسالہ کراون والا برہمن

پُر د: (مو) 1- گنڈھ 2- پُرے دی ہوا، پُر

پُر د: (مو) ہر کچھ دی پہلی تاریخ، اک

پُر د: (فا، نم) 1- خواہش، چاء، محبت 2- چتا، فکر، خیال 3- ضرورت،

حاجت، غرض، لوڑ 4- آرام، دیکھ

پُر د کرن، (نما) 1- چتا کرن، خیال کرن 2- چاء کرنا، محبت کرنا

پُر د نہ کرن، (نما) دھیان نہ کرن، خیال نہ کرن، لا پر دائی کرن

پُر د نہ ہون، (نما) تعلق نہ ہون، خیال نہ ہون، کسے دی چتا

نہ ہون

پُر د ہون، (نما) 1- چتا ہون، فکر ہون 2- چاء ہون، محبت

ہون

پُر د: (مو) پُرے دی ہوا، پورب دی ہوا، مشرقی ہوا

پُر دات: (مو) دیکھو: پر بھات

پُر داتس: (نم) دیکھو: پر بھاتس

پُر د: (نم) 1- گل بات، گفتگو 2- افواہ، الزام، نیجان، خُمت

3- اکھاں، کہادت 4- قصہ کہانی

پُر د: (نم) 1- خاندان، ٹبر، گھرانہ، قبیلہ، گھنب، بال، بچے 2- ہر اہی

3- رعیت، رعایا، پر جا، نوکر، مرید 4- دوست یار 5- رکھ دیاں

ٹہنیاں 6- پتر، مٹھل مٹھل 7- چن دے دوالے والہ، گرہن، وگی:

'چند نون پر دیاں پیا ہوئی درکھا دی تیار' (لوک گیت)

پُر د ولنا، (نما) گھیرا پادنا، چکر بننا

پُر د: (ہ، مو) پرائی عورت، پرائی سوانی، دوجے دی بیوی

پُر د: (نم) اُردو دارا اُلٹ، پرلا پاسا، پرلا کنڈھا

پُر د جاوَن، (نما) 1- پرلے پاسے جاوَن، ملکوں باہر جاوَن،

پر دیس جاوَن 2- دوجے جہان جاوَن

پُر د: (مو) دیکھو: پر د

پُر د: (صفت) خاندان متعلق، خاندان بارے

پُر د: (مصدر) 1- چن دوالے ہالا قائم ہون 2- سہ بند ہون

مگروں موت دی حالت طاری ہون

پُر د یا جاوَن: (نما) 1- ہوش گواچ جاوَن، روگی دائر دیاں وانگ

لنگ 2- چن دوالے ہالا پون، گرہن لگن

پُر د: (فا، نم) 1- ڈھنگ، ٹو، عادت، خصلت، طور، طرز 2- تصویر دا

چہرہ، مہرہ 3- سجاوٹ 4- صفائی، چمک، روشنی 5- اُڈاری، اُڈان،

وگی: میرے رو باج پر داز کچا' (سونی فضل شاہ)

پُر د کر جانا، (نما) 1- اُڈ جانا 2- ختم ہو جانا

پُر د: (نم) 1- اپنا دیس چھڈ کے دوسرے دیس وچ جاوَن دا عمل،

ہجرت 2- عارضی ٹھکانا 3- دوسوں دی تھاں، گھر، مکان 4- پر دیس دی

رہتل ہتل 5- پر دیسی، اوہڑ، مسافر 6- سفر، پنڈا

پُر د: (نم) 1- دیس نکالا 2- جلا وطنی

پُر د: (نم) 1- اپنا دیس چھڈ کے پرانے دیس وچ والا 2- شہر دا

وسنیک، شہری

پُر د: (نم) 1- بین دی ڈنڈی 2- مونگا 3- اکھاں دیاں پلکاں دے

وال، اکھاں وچ وال روکن دی بیماری، مونگا

پُر د: (نم) اک قیمتی پتھر، مونگا، وگی: 'ستتار پانچے ہیرا پر دالا'

پرودترا: (نڈ) دیکھو: پڑپوتا

پرودتری: (مو) دیکھو: پڑپوتی

پرودتساہ: (مو) 1- کوشش، جتن 2- تحریک، ترغیب

پرودتساہن: (نڈ) ہلا شیر، اُتساہ

پرودتن: (مصدر) 1- پرودن، دھن 2- پرویا جاون، دھون

پُروٹھا: (لہند، نڈ) کل دا ہاسی کھانا، بیہا اُن (جس دے کھادیاں

یاداشت گھٹ جاندی اے)، دگی: پُروٹھا ٹکو کھاون وسارا پیدا

کریندا

پُروٹھا ٹکر، (نڈ) نیبی روٹی، ہاسی روٹی

پُروٹھا مونہہ، (نڈ) ادہ آدمی جس دا مونہہ لتھا ہو یا ہووے، اُداس

آدی

پرودتی: (مو) 1- پرودتی ہوئی، پُرجی ہوئی 2- پوتے دے دھی، پُرجی

پوتی

پرودتیہ: (صفت) پہاڑی، پہاڑاں وچ رہن والا

پرودٹ: (نڈ) 1- کڑاہی وچ اک وار تلی یاں بھنی جان والی چیز، پُور،

پراگا 2- پوچ، دگی: پُریتم ہمیشہ بنگر رہے نوں پرودٹ دے لکھاریاں

نوں تیار کردا آیا ہے (سُندر سنگھ)

پروٹرا: (نڈ) چھکو جس وچ کتن ویلے مڈھ اتے پونیاں رکھیاں

جاندیاں نیں، دگی: رُبا میرے گوڑے دے ہٹھ پروٹرا میں کتنی

ہاں چائیں چائیں (حسین)

پروٹرا: (لہند، مو) پونیاں دا چھا، چھکو جس وچ کتن ویلے مڈھ اتے

پونیاں رکھیاں جاندیاں نیں

پرودٹوی: (لہند، مو) دیکھو: پُروٹرا جیہدی ایہہ تانیٹ تے تھیراے

پرودٹون (Porton): (انگ، نڈ) ایٹم دے بٹن تے بنے اوس دے دوو

حصیاں وچوں اک، دگی: پُروٹون تے الیکٹران ایہہ دو اتم پدارتھ ہن

(بھائی جودھ سنگھ)

پرودٹ: (نڈ) چھابا، گول ٹوکری، پنڈاں وچ زنانیاں کک دے خشک

پودیاں نال اک چاری نما ٹوکری یاں چھابا بھٹھاں نال بٹن کے بنا

لہندیاں نیں جیہدے وچ روٹیاں رکھیاں جاندیاں نیں جو دیر تک

گرم تے نرم رہندیاں نیں

پرودٹھ: (نڈ) کڑاہی وچ اک وار تلی یاں بھنی جان والی چیز

پرودٹھا: (نڈ) پراٹھا، پروٹھا، گھیو لگی تلوں روٹی

پرودٹھڑا: (نڈ) دیکھو: پروٹھا

پرودٹھی: (مو) چھوٹا پروٹھا

پرودٹھیاں: (مو) پروٹھی دی جمع

پرودٹین (Protein): (انگ، مو) انڈہ، مچھی، ماس، سبزیاں، بھجیاں

وچ پایا جان والا اک دٹامن جو ایسیو ایسڈ توں بنا ہے

پرودچن: (مصدر) آکھن، کہن، بولن

پرودچھ: (نڈ) چھڑکا، تروکا

پرودچھن / پرودچھنا: (مصدر) 1- چکر کتنا، چکر لانا، طواف کرنا، کے

منترک تھاں دوالے بطور تعظیم چکر لانا 2- پانی چھڑکن، پانی لادن

پرودچی: (نڈ، صفت) پروٹی ہوئی، پُرجی، پڑتی

پرودچیا: (نڈ، صفت) پرویا ہویا، پروتا، پُرجیا

پرودھ: (صفت) 1- دھیا ہویا، چھیکیا ہویا 2- پرویا ہویا 3- پکا، ہوشیار،

پرواہ: (فا، مذ) 1- دھیان، توبہ، چٹا، فکر، ڈر 2- روڑھنا، سیلاب، ہڑھ،

لہر، ترنگ 3- کی، تھڑ، گھاٹ

پرواہ رکھنا، (حما) لحاظ کرنا

پرواہ نہ کرنا، (حما) دھیان نہ دینا، وگی: دلیر بے پرواہ ہمیشہ کچھ

پرواہ نہ کرنے (ہاشم شاہ)

پرواہ: (مذ) 1- دیندا پانی، دریا، ندی، نہر 2- کم ٹریا ہون دی

حالت 3- کم دھندا، پیشہ 4- رسم، رواج، ریت 5- حیاتی، جنڈری

6- جنگی سواری

پرواہ سر: (مذ) لگاتار دھین والی ندی، اکھنڈ دھارا، نت چلدی ندی

پرواہست: (لہند، مو) دیکھو: پرواہتی

پرواہتی: (لہند، نم) سویرے، تڑکے، صبح، پر بھاتی

پرواہرا: (صفت) حکم توں باہر، آپ ہدرا، بے قابو، بنا کچھے، بنا

اجازت

پرواہک: (مذ) 1- روانی، بہاء، وگاء 2- دست

پرواہکا: (مذ) دیکھو: پرواہک

پرواہن / پرواہنا: (مصدر) 1- بہاون، بہا دیون، روڑھ دیون 2- چالو

کرن، رواں کرن

پرواہی: (صفت) 1- دگن والا، رواں، چالو، جاری 2- اک قسم دا بھانڈا

پروائی: (مو) 1- پروں دا کم یاں مزدوری 2- پورب دی ہوا، پڑا

پروایا: (مذ) منجی دے پاویاں پٹھاں رکھیا جان والا لکڑ دا ٹوٹا، پڑا

پرواہرا: (مذ) 1- ڈراڈے، ڈور 2- اوکھا، مشکل، سخت

پرواہرا بہن، (حما) دکھ دکھ رہنا، کسے نال نہ ٹھلنا ملنا

پرواہرا تھیون، (حما) دور ہون، دکھ ہون

پرواہکت: (مذ) وڈیا ہویا، تقسیم کیتا ہویا

پروایشن (Probation): (انگ، مذ) کم سکھن دا ویلا، کم سکھن دا

زمانہ، تربیت دی مدت

پرویشنر (Probationer): (انگ، صفت) 1- کم سکھن والا

2- عبوری دور وچ کم کرن والا

پروپڈیش: (مذ) 1- نصیحت، ہدایت 2- تنبیہ

پروپر: (نم) ترتیب دار، لڑی دار، اک اک کر کے

پروپرڈر: (نم) سال دو سال پہلے، پردے معنی پچھلا سال، پرار دے

معنی اوس توں پچھلا سال

پروپرائیٹر (Proprietor): (انگ، مذ) کسے فرم، کارخانے یاں

ہوٹل وغیرہ دا مالک

پروپکار: (مذ) 1- دو جیاں دا فائدہ کرن والا، دوسرے دی بھلائی کرن

والا 2- نیکی، بھلائی

پروپکارن: (مو) پروپکار کرن والی عورت

پروپکاری: (مذ) دو جے دا فائدہ، دو جے دا بھلا

پروپیگنڈا (Propaganda): (انگ، مذ) دیکھو: پراپیگنڈا

پروقت: (مذ) 1- پرہت دا دگاڑ، پہاڑ 2- لاگیاں نوں دتا جان والا

ٹلو آتا

پروتا: (مذ) 1- پڑپوتا، پوتے دا پتر، پتر دا پوتا 2- پرویا ہویا

پروتا: (مذ) وڈی پرکار جس نال ترکھان پھیاں تے گولائی دا نشان

لاؤندے نیں

پلاک ڈکشنری

(دو جی جلد)

پلاک ڈکشنری، (جلد دوم) (کالہ نمبر 14/14)

دُنی

پرورش: (فا، مو) 1- پالن پون 2- مہربانی، شفقت، ، وگی: مائی کردی

پرورش بیٹے نون ہر حال (مولوی غلام رسول)

پرورش کرن، (مخا) 1- پالنا کرن 2- تربیت کرن، سرپرستی کرن

پرورش ہون، (مخا) پالنا ہون، پلن، تربیت ہون، سرپرستی

ہون

پرورنا: (نم) دوسری شکل وچ ظاہر ہونا

پرورہ: (ہ، ند) دو جیاں نون نقصان اڑانا، دھوکھا دینا، فراڈ کرنا

پروروی: (ہ، ند، صفت) دو جیاں تے جبر کرن والا، ظلم کرن والا

پروریا: (صفت) گھیریا ہویا

پروریہ: (ہ، ند) بیگانہ مال

پرورٹا: (مو) تائید، حمایت

پرورٹک: (ند) تائید کرن والا

پرورٹن: (مصدر) کجھن، پڑتال کرن، کھوج کرن

پرورھ: (ند، صفت) 1- پکا 2- کچی عمر دا، بالغ

پرورھ و دیا، (مو) بالغ و دیا، تعلیم بالغاس

پرورھتا: (مو) دیکھو: پرورٹا

پرورسا: (ند) 1- اوہ کھانا جیہڑا پرورھتا آدن مگروں اچھا پکایا جاوے یاں

اوہ کھانا جیہڑا گوانڈھیاں تے بیلیاں بجالا دے گھر گھلیا جاندا اے

2- کھانا ورتاون والا

پرورسا: (ند) 1- پرون والا، ورتاوا 2- ویاہ شادی سے بھائی چارے وچ

ونڈے جان والے منڈے اتے کڑاہ 3- کسے دے لئی جو آن الگ

کر کے رکھیا جائے یاں گھلیا جائے 4- دور وٹیاں اتے رکھیا کڑاہ

(ایہہ اک پرورسا کھاوندا ہے)

پرورسان: (مصدر) دیکھو: پرورسان

پرورسان: (مصدر) 1- تھال وچ کھانا رکھاون 2- وٹاون، تقسیم

کراون

پرورکن: (ند، صفت) پردیس جان والا، بدیسی

پرورکن: (مصدر) 1- پرونیاں اگے کھانا رکھن، کھانا تیار کرن 2- تھال

وچ کھانا رکھن 3- وٹن، تقسیم کرن

پرورکن ہار، (صفت) کھانا وٹن یاں کھوان والا

پرورکن ہارا، (ند) پرہیا، ورتاوا

پرورسنا: (نم) بھوجن کھاون لئی تھالاں وچ لگاونا، تھال وچ روٹی

سجاونا، پرہینا

پرورسوان: (مصدر) دیکھو: پرورسوان

پرورسوان: (مصدر) 1- تھال وچ کھانا رکھاون 2- وٹاون، تقسیم

کراوان

پرورسی: (مو) محتاجی، محتاج، غلامی

پروریشن (Procession): (انگ، ند) جلوس

پرورش: (صفت) تابعدار، فرمانبردار

پرورشٹ: (ہ، ند) پردیس گیا ہویا، پردیسی

پرورشٹ: (ہ، صفت) داخل ہویا ہویا، گھسیا ہویا

پرورشٹا: (ہ، صفت) سوریجی مینے دا دن یاں تاریخ

پروف (Proof): (انگ، ند) 1- پہلی چھاپی دی کاپی جس نون ٹھیک

چالاک

پرودھا: (ن) 1- دھیا ہویا، دھیا ہویا، چھیکیا ہویا 2- پرویا ہویا

3- پروہت

پرودھیا: (مو) پروون داکم، پروائی

پروڈھ: (صفت) پروڈھ، تصدیق

پروڈھا: (مو) 1- جوانوں ڈھلی ہوئی (سوئی) 2- نانکا

پروڈھتا: (مو) دیکھو: پروڈھ

پروڈھوکتی: (مو) علم بیان دا اک روپ جس وچ کسے چیز لئی اودھ تصور

کر لیا جاندا ہے جو دراصل اوس دا کارن نہیں ہوندا، وگئی: 'امبر کالا

است پدھ ہویا، اسال درد مندال دیاں آہیں' (دمو)

پروڈھی: (مو) 1- طاقت، قدرت، توانائی 2- سوال تے جواب

پروڈیوسر (Producer): (انگ، ن) 1- پیش کرن والا، پیش کار 2-

فلم یاں ٹانک نوں پیش کرن والا 3- ریڈیو سٹیشن دا اک ملازم

فلم پروڈیوسر (Film Producer)، (ن) فلم تیار کر کے پیش

کرن والا بندہ

پرور: (فہر) فارسی مصدر پروادون توں صیغہ امر جیہڑا کسے اسم توں بعد

آ کے اسم فاعل ترکیبی بناؤندا اے، جیویں: غریب پرور، دوست

پرور

پرور: (ن) 1- پروار، آل اولاد، خاندان، ٹبر ٹیر 2- وڈ وڈیریاں وچوں

کوئی اک 3- اگر دی کڑ

پرور: (صفت) 1- دھیا، اعلیٰ، سُندر، بہترین 2- نامی، مشہور 3- زنانیاں

دی اک بیماری داناں

پرورتن: (صفت) 1- رُجھیا ہویا، لُٹیا ہویا، مصروفیت 2- ٹڈھ، آغاڑ،

شُر دعات 3- چنگ، اُکسادن، ہلا شیریا

پرورتن: (مو) 1- عادت، کیفیت 2- خواہش، اچھا، تمنا

پرورتن گار: (ن) دیکھو: 'پروردگار جیہڑا ایہہ دگاڑا اے، وگئی: 'بھانا

اوس سچے پرورتن گار دا اے' (کاشی رام)

پرورتن: (نم) چالو کچیا گیا، چلایا گیا

پرورتنک: (صفت) 1- کسے کم نوں چلاون والا 2- موڈھی، بانی 3- کم

وچ لاون والا

پرورتن: (ن) 1- لین دین، بدلہ 2- معاوضہ، مل 3- اجازت، تحریک

چلن

پرورتی: (مو، صفت) 1- بعد وچ ہون والا، پچھلیرے سے دا

2- لگن، رُچی

پرورجن: (مصدر) 1- گھر بار چھڈ کے جنگلاں نوں نکل جاون

2- باہر جاون 3- تیاگن، ترک کرن 4- مارن

پروردگار: (فا، ن) 1- پالن والا 2- رب، وگئی: 'جیہا کرے کوئی تیا

پاوندا ہے سچے وعدے پروردگار دے نی'

پروردگار دے مونہہ نوں، (نم) راب واسطے، خدا واسطے، اللہ دی

راہ وچ

پروردہ: (فا، ن) 1- پالیا ہویا 2- ترکیبیا ہویا، وگئی: 'اودھ مالک میں نمک

اودھے دا ہاں پروردہ آیا' (عارف)

پرورس: (صفت) مُتھاج، غلام، محتاج

پرورسن: (ن) گھروں یاں شہروں کڈھ دین دا عمل، دیس نکالا، جلا

پلاک ڈکشنری

(دوبئی جلد)

پردھان

پروگرام (Programme): (انگ، مذ) 1- کسے ہون یاں کیجے جان والے کم دا سے موجب دیروا 2- کسے کم دے کرن دی کوشش، ڈھنگ، طریقہ، منصوبہ بندی

پروگریسو (Progressive): (انگ، مذ) 1- اگانہ دھو، ترقی پسند، نویں معاشی نظریات نوں من والا، اگے ودھن دا چاہیوان پُروگم: (مذ) پیشوا، مُرشد

پرول: (مذ) اک سبزی دانان

پرول (Parole): (انگ، مذ) 1- اوہ خاص لفظ جیہڑے پہرے دار نوں دے جان دے نیں 2- قیدی نوں ایس شرط تے باہر لیاون دی اجازت دیون پئی اوہ ویلے سر واپس آ جاوے گا

پرولا: (مذ) 1- اوہ کپڑا جیہدے وچوں چکی توں پسیا ہویا آنا کڈھیا جاندا اے، چکی دا پُڑ پونھن والا کپڑا 2- پوچا دین والا کپڑا 3- (پو) کھڈی دے بُنے کپڑے دا اوہ اتلا حصہ جس دے وچ تانا نہیں دگیا ہوندا، بلکھی 4- پانڈو منی جس نوں کندھاں تے پوچ دین لئی وردے نیں

پرولا پھرن، (مخا) پوچا پھرن، لیپا پوتی ہودن

پرولا پھیرن، (مخا) پوچا پھیرن، لیپا پوتی کرن

پڑولا: (مذ) گڈے دے پیہے دی ہٹھی وچ گزراں نوں فٹ کرن لئی لگا پھانہ یاں پھال

پرولتاری (Proletariate): (انگ، صفت) سرمایہ دار نظام، غریب، مزدور جتنا، دگنی: مارکس نے ٹھیک ہی کہیا ہے کہ

پرولتاریاں دا کوئی دیش نہیں: (مجھیت سنگھ)

پروٹن: (مصدر) 1- پرولا پھیرن، کپڑے نال روٹن 2- کپڑے نال پتے گارے دا پوچا پھیرن

پروٹی: (صفت) پوچی ہوئی، پرولا دتی ہوئی

پرولیا: (صفت) پرولا دتا ہویا، پوچیا ہویا

پرون: (صفت) دیکھو: پروان، دگنی: 'مرزا تیرا ماریا نہیں کسے پرون' (بھگوان سنگھ)

پروٹن: (مذ) پروٹی دا اسم مکمل، وڈی چھانی، پٹل یاں لوہے دی چھانی

پُرون: (مو) چوپی دا پتر، کیاں دی ویل دا پتر

پرون / پروٹا: (مصدر) 1- چھیک یاں موری والی چیز وچ دھاگا پانا، کاغذ نوں تھکی کرنا، پروٹا، جوڑنا، ہار بناؤنا 2- سوئی وچ دھاگا پانا،

سوئی نال پروٹا، اتھر پروٹاں، بہت روٹا

پرون تھیون، (مخا) بھکتی بھکتی ہودن، لیراں ہو جاون، پائن

پرون ہوون، (مخا) دیکھو: پرون تھیون

پروٹیل: (مو) کروٹیل، کروٹل

پروٹھا: (مذ) پراٹھا، گھیو لگی تلویں روٹی

پروٹھا آکھیاں ڈھڈ نہیں بھردا، (اکھا) گلےں باتیں ڈھڈ نہیں

بھردا، ڈھڈ بھرن لئی عمل تے محنت دی ضرورت ہوندی اے

پروٹھڑا: (مذ) دیکھو: پروٹھا

پروٹھی: (صفت) دیکھو: 'پروٹھا' جیہدی ایہہ تصغیر اے

پروچک: (صفت) مکار، جھوٹھا، فراڈیا

کر کے پھیر چھاپدے نیں 2- ثبوت

پروف ریڈر (Proof Reader)، (انگ، مذ) پروف پڑھن والا

پروف ریڈنگ (Proof Reading)، (انگ، مو) پروف پڑھن داکم

آتم پروف، (ہ، مذ) اوہ پروف جس نوں پڑھ کے پرنٹ آرڈر دتا جاندا ہے

سن پروف، (مذ) اک قسم دے کپڑے دا ناں جس وچ ڈھپ چھاں دے حساب رنگ چمکدے نیں

گیلی پروف، (مذ) اوہ پروف جو پہلی واری پڑھے جانے نیں واٹر پروف (Water Proof)، (انگ، مذ) اوہ چیز جس تے پانی دا اثر نہ ہووے

پروفیسر (Professor): (انگ، مذ) 1- کسے یونیورسٹی یاں کالج دا استاد 2- کسے چیز دا ماہر

پروفیسرانی: (مو) دیکھو: پروفیسرنی پروفیسرنی: (مو) 1- پروفیسرانی، پروفیسر دے گھر والی 2- کالج وچ پڑھاون والی عورت

پروفیسری: (مو) پروفیسر داکم یاں عہدہ پروک: (مذ) 1- چھڑکا، ترونکا 2- گودا

پروکا: (مذ، صفت) 1- پرسال دا، پچھلے سال دا، پراٹا 2- باردے دسزیکاں دی اک قوم

پروکال: (صفت) نیک، پرہیزگار

پروکتا: (صفت) 1- چنگی طرحاں سوچ سمجھ کے کہن والا 2- کسے تنظیم یاں شعبے دلوں حق روپ وچ گل کہن والا نمائندہ پروکڑا: (مذ، صفت) دیکھو: پروکا

پروکڑی: (مو، صفت) دیکھو: پروکڑا جیہدی ایہہ تانیث اے پروکش: (ہ، صفت) پرتکھ دا آلٹ، اکھاں توں اوہلے، لٹیا ہویا، لٹواں

پروکش گیان، (ہ، مذ) علم معرفت، لٹیاں گلاں پروکن اپروکتا: (مصدر) پانی دا چھڑکنا

پروکو: (مو) دیکھو: پروکھوں پروکھ: (مذ) ترونکا، چھڑکا، پروک پروکھ: (صفت) دیکھو: پروکھا

پروکھا: (صفت) 1- اکھوں پرے، جو دے نہ، لٹیا ہویا 2- دور دا، گیان توں پرے

پروکھڑے: (نم) پرے، دور، ہٹواں، اکھوں اوہلے پروکھوں: (مو) طاقت، ہمت

پروکھی: (صفت) دیکھو: پروکھا پروکھے: (نم) 1- اوہلے، اوجھل، لٹیا ہویا، غائب، دور دا، پرے دا،

پرے، دور، ہٹواں 2- پروں والا، پرسالا پروکھے ہون، (حما) اوہلے ہون، لُک جاون، پرے ہو جاون،

دور چلے جاون پروکی: (مو) دیکھو: پروکا جیہدی ایہہ تانیث اے

پروگ: (مذ، صفت) 1- اردلی، چپڑا سی 2- آگے جان والا 3- سردار،

پروہتا: (مو) پروہت داکم، پروہت پنا

پروہتن: (مو) دیکھو: پروہتی

پروہتی: (مو) دیکھو: پروہتائی

پروہتی: (مو) پروہت داکم، پروہتائی

پروہن: (ند) پروہنادی تخفیف، مہمان

پروہن چاری، (مو) 1- پروہنا ہون دی حالت 2- مہمانی،

بجانی، میزبانی

پروہن چا کری، (مو) دیکھو: پروہن چاری

پروہن گری، (مو) دیکھو: پروہن چاری

پروہن / پروہنا: (مصدر) 1- پروہنا 2- دھنا 3- ویاہ کرنا، ویاہنا 4- کسے

کم دا شروع کرنا 5- پانی لاونا، کھوہ دا بوکا کڈھنا، ڈول دچوں پانی

کڈھنا

پروہنا: (ند) 1- مہمان، پراہنا 2- موت دا فرشتہ

پروہنا ہون، (محا) 1- مہمان ہون 2- مرن دے نیزے ہون

پروہنی: (مو) دیکھو: 'پروہنا' جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پروہڑا: (ند، صفت) 1- پلندہ 2- پڑوا، پہیا

پروہن: (ند) کسے ہور دی دولت یاں جائیداد

پروہی: (مو) سورج تے چن دا گھیرا، حلقہ، دائرہ

پروہی: (مو) دیکھو: پروہش

پروہی: (مو) 1- ٹھکی، فاختہ 2- اک نکا جیہا پکھیر و جیہدی چنچھ تے

بیر لے ہوندے نیں

پروہی: (مو) پوربی، مشرقی

پروہیا: (ند) 1- پروہون دے عمل توں گوریا ہويا، پروہیا ہويا 2- جھکیا

ہويا، سیتا ہويا 3- پروہون داکم کرن والا

پروہیا: (ند) چڑھدے دلوں دی ہوا، مشرق ول دی ہوا، پُرے دی ہوا

پروہیدن: (ند) 1- بجٹ، مباحثہ 2- پورا علم 3- چتا، ڈکھ، تکلیف

4- شادی، ویاہ

پروہیدنا: (مو) 1- چالاکی، ہوشیاری 2- احتیاط 3- چتا، مصیبت

پروہیدھنا: (فہم) ونہنا

پروہیر: (ند، صفت) 1- سورما، بہادر 2- طاقتور، جگڑا 3- ودھیا، عمدہ

4- سردار، حکمران، بادشاہ

پروہیز: (فہم) 1- خسرو پرویز جو 590-628 تک ایران دا حکمران

رہیا، ایہہ نوشیرواں دا پوتا اتے شیریں دا خاوندی 2- (صفت) خوش

نصیب، فتح پاون والا

پروہیزی: (ند) بادشاہی، پروہیز والا سلوک جو اوہنے فرہاد نال کہیا،

پروہیز لدہ کافر بادشاہ سی جیسے آپ دا خط مبارک پھاڑ دتا، موجودہ

دور وچ اک فرقے دا ناں دی اے جیہڑا حدیث دا منکر اے تے

اودھانی غلام احمد پروہیز سی ایس فرقے نے لاہور گلبرگ توں جنم لیا

پروہیش: (ند) 1- بدیش، غیر ملک 2- بہروپ، پرایا بھیس 3- سوانگ،

ناک، نقل 4- داخلہ، درآندہ 5- پہنچ، رسائی 6- اجازت 7- دھیان،

زہما

پروہیش پتر، (ند) داخلہ فارم

پروہیش: (ند) 1- ملک دا اک حصہ، صوبہ، ضلع 2- مقام، تھاں

پروہیش: (ہ، صفت) داخل ہويا ہويا، دنگی: 'نواں پروہیش ہون

پردوش کال، (مو) دیکھو: پردوش

پردوشی: (مو) مخالفت، دشمنی، ویر

پُردونس: (ند) پُردواک چندر ونسے راجے دا پتر، چندر ونسے دارا جا پور

توں چلن والا خاندان، ونگی: 'پور و نس جگ تے جدوں تیکر، مہم
ست دامول نہیں ڈھین لگا' (سن تیر)

پروہ: (مو) دیکھو: پرونی

پروہا: (ند) دڈا ڈول

پروہات: (ہ، مو) پر بہات، روشنی، سویرا

پروہت: (ہ، ند) 1- خاندانی برہمن جیہا سارے مہر دلوں بجا پات

موت تے دیاہ دیاں رساں ادا کر دا اے 2- پنڈت، مہجاری،
خاندانی مہجاری

پروہت پُنا، (مو) پروہت داکم، پروہتائی

تیر تھ پروہت، (ہ، ند) تیر تھ اُتے رہن والا برہمن جو تیر تھ تے

آئیاں اپنے جھاناں توں دھار مک کر تے کراوند ا ہے

جھانی پروہت، (مو) 1- پروہت دلوں جھان دے مذہبی کم

کراون دا عمل 2- جھان پروہت دا آپو چلا تعلق

راج پروہت، (ند) راج گھرانے دا پروہت

کل پروہت، (ند) کسے خاص کل دی مذہبی رسم ریت کراون والا
برہمن

پروہتائی: (مو) پروہت دی دوہتی

پروہتاں: (ند) پروہت دی جمع 1- پنڈت، مذہبی رساں ادا کرن والا،

مہجاری 2- خاندانی برہمن

پردہ نڈ: (صفت) پردون والا

پرونگی: (ند) بلوت ناں دا رکھ

پرونا: (لہند، صفت) پردکا، پر سال دا

پرونوٹ (Pronote): (انگ، ند) ادھار لے روپے نوں موڑن

لنی اقرار نامے دھجوں لکھیا گیا سرکاری کاغذ

پروہنہ: (نم) پریہوں، پرانہ توں، پرلے پاسیوں، اودھروں، اوس

پاسیوں

پرونی: (مو) پتل یاں لوہے دی چھانی

پرونی: (ہ، ند) خوشی دا دن، تہوار

پرونی: (مو) چنگی دا دوالا صاف کرن والا کپڑا

پرونی: (صفت) چنگی طرحاں کتھن کتھا ہویا، بخوبی سمجھایا ہویا

پروں: (نم) پچھلے سال نوں، پرتوں، گزشتہ سال

پروں پرار، (نم) پر پرار، پچھلے توں پچھلے سال، پچھلے یاں اوس

توں دی پچھلے درے

پروں پروں، (نم) پریوں پریوں، دوروں دوروں، ونگی: کول

آدن نہ ڈیویں میکوں، پروں پروں تھی پر ساں (میاں نورن گدائی)

پروں: (فا، مو) پتل یاں لوہے دی چھانی

پرووار: (ند) شہر دا بوا

پروواون: (مصدر) پُرداؤن، نوک والی شے نال ونھ کے ڈورا پواون

پرووتی: (ند) اگے ہون والا، اگے رہن والا

پردوش: (مو) 1- شام، مغرب دا ویلا، سورج ڈبن توں پہلاں دا

ویلا 2- غلطی، خطا، جرم 3- دو جیاں دا جرم، دو جیاں دی غلطی

پرہیز: (ہ، صفت) لے تھ والا

پرہستی: (ہ، مو) انگلیٹھی، آتشدان

پرہسن: (ند) ہاس۔ رس پردھان اک قسم داروپ

پرہلا: (ند) اک مشہور بھگت جو ہرناکھش دامتری، ملتان دارہن والا

پرہمن: (مو) دیکھو: بھرائن

پرہے: (نم) پرے، پرانہ

پرہیا: (مو) پرہا، پرہے، پنچایت، پرہنہ، مجلس

پرہیا بٹھاون، (مخا) کسے معاملے دے نیزے لئی پنچایت بٹھاون،

فیصلہ کراون

پرہیا بھون، (مخا) کسے فیصلے نوں نیزن لئی پنچایت دا بیٹھن

پرہیا بھوکن، (مخا) پنچایت دی توہین کرن، پرہیا دے فیصلے نوں

بندن

پرہیا جوڑن، (مخا) دیکھو: پرہیا بٹھاون

پرہیا چاری، (مو) 1- پنچایت داکم 2- بندوبست 3- ڈھنگ

پرہیا دا بندہ، (ند) سرپیچ، معتبر، پنچایتی، آگو

پرہیا دا پردھان، (ند) دیکھو: پرہیا دا بندہ

پرہیا دا سالا، (ند) 1- شنی خورا، شوخا، بھوٹ پھاں والا 2- پھڑی

باز، جھگڑالو 3- مغرور

پرہیا کرن، (مخا) پنچایت دا اکٹھ کرن، پرہیا سدن

پرہیا وچ پریشراے، (اکھا) ایمانداری تے نیک نیکی نال پرہیا

بیٹھے تے رب اوہنوں انصاف دی توفیق تے طاقت دیندا اے

پرہیت: (ند) مزدور، محنتی

پرہیٹو: (ند) مزدوری کر کے کم کرن والا آدمی

پرہیجسن: (مو) پرہیز گارزانی

پرہیز: (فا، ند) 1- منع کیتی ہوئی شیواں توں بچنا، وگنی: گورو پورا اودھ

پرہیز سددا ہے جس دوارا سمرن دی دوا کارگر ہوندی ہے (بھائی

جودھ سنگھ) 2- بیماری وچ اوہناں شیواں توں دور رہنا جیہناں نال

بیماری وچن دا خطرہ ہووے 3- ڈر، وگنی: اوس دالہو کڈھ نہ مو لے

بہت پرہیز کریں (داروشفا)

پرہیز ادھا علاج اے، (اکھا) دیکھو: پرہیز بڑی دوا اے

پرہیز بڑی دوا اے، (اکھا) پرہیز ادھا علاج اے، بیماری وچ

پرہیز دوا نالوں بیٹا فائدے مند اے

پرہیز توڑن، (مخا) ہر شے کھا لون، اودھ شے دی کھا لون جس توں

روکیا گیا ہوئے، بد پرہیزی کرن

پرہیز ٹٹن، (مخا) پرہیز نہ رہون، منع کیتی ہوئی شے دی کھا لون،

بد پرہیزی ہوون

پرہیز چھڈن، (مخا) پرہیز توڑن، بد پرہیزی کرن

پرہیز سبھ توں چنگا نسخہ اے، (مخا) دیکھو: پرہیز بڑی دوا اے

پرہیز علاج توں بہتر اے، (اکھا) پرہیز ادھا علاج اے، پرہیز

سبھ توں وڈی دوا اے

پرہیز کران، (مخا) دیکھو: پرہیز کراون

پرہیز کراون، (مخا) ڈاکٹر حکیم دا روگی نوں ناموافق خوراک توں

روکن، منع کرن

پرہیز کرن، (مخا) 1- ڈاکٹر یاں حکیم دی رائے موجب پرہیزی

کارن اوس دانبر جھیکو لاسی (ناک سنگھ)

پرویشک: (ہ، مذ) داخل ہون والا

پرویشکا: (ہ، مو) بھومکا، مکھ بندھ

پرویشن: (مصدر) 1- داخل ہون، وژن 2- وژن، تقسیم کرن

پرویشی: (ہ، مذ) 1- بدیشی، غیر ملکی 2- مسافر

پرویل: (مو) پرائی عورت

پرویشک: (ہ، مذ) سری کرشن جی دے پڑ داناں

پروین: (ہ، مذ، مفت) 1- ہوشیار، تیز، چتر 2- ست ستاریاں داتھمکا،

وگلی: شمس، قمر جہیاں، پروین جگ جگ جلے چمکدے نے وچ

تارے تارے (قاری)

پرویشا: (مو) چالاک، چترتا، ہوشیاری

پرویندا: (ہ، مذ، مفت) پروڈن والا

پروینڈر: (ہ، مذ، مفت) دیکھو: پرویندا

پروید: (مو) مرہم، لپ، ملم

پروہسن: (ہ، مذ) 1- آدن جاون دا وسیلہ، آوا جاوی دا ذریعہ، سفر دا

ذریعہ 2- گڈی، وچھ وغیرہ

پروہ: (ہ، مذ) سبھا، پنچایت، اکٹھ

پروہا: (ہ، مذ) اک چمند

پروہار: (ہ، مذ) 1- راجپوتاں دی اک ذات 2- سٹ، چوٹ 3- وار، وگلی:

اوس نوں وچ زمین دے گڈ کے تے تیراں نال پروہار کراساں
میں (دولت رام)

پروہاری: (ہ، مفت) مارن والا، پروہار کرن والا

پروہاس: (ہ، مذ) ہاسا، مذاق

پروہاسک: (مفت) مسن والا، مسخرہ، بخول کرن والا

پروہاسی: (مفت) مسوڑا، مسوڑا، ہساون والا، بھنڈ

پروہانا: (ہ، مذ) دیکھو: پروہنا

پروہاں: (ہ، مذ) 1- دور، دور، اودھر، اوس پاسے

پروہاں رہون، (ہ، مذ) 1- دور رہون، فاصلے تے رہون 2- فاصلے

رہون 3- دُٹیا رہون، رُسیا رہون

پروہاں ہوون، (ہ، مذ) 1- دور ہوون، فاصلے تے ہوون 2- دکھ ہوون

پروہائی: (ہ، مذ) دیکھو: بھرائی

پروہائیں: (ہ، مذ) 1- سُٹھاں کرن والا، ختنے کرن والا (نالی، ڈاکٹر،

جراح) 2- وڈا ڈھول دجاون والا، بھرائی 3- پروہاتوں

مُہایت: (ہ، مذ، مفت) مزدوری لے کے کم کرن والا آدمی، مخفی آدمی،

آدمی آدمی

پروہت: (ہ، مذ) گھیرا ہویا، پوشیدہ، سایہ

پروہتھا: (لہند، مفت) پڑھتھا، پرائے ہتھ

پروہتھیں: (ہ، مذ) پڑھتھی، پرائے ہتھیں، پرایاں کولوں، دو جیاں دے

راہیں

پروہرک: (ہ، مفت) پہرہ دین والا، گھڑیالی

پروہرن: (ہ، مذ) 1- لڑائی، جھجھکاؤ، پاکی، بند گڈی

پروہرن/پروہرنا: (مصدر) 1- دو بے دا دھن چڑاؤنا، کھوہنا 2- منع کرنا،

روکنا، دکھنا 3- دور ہٹنا، پچھانہ ہٹنا، کنارہ کرنا 4- حملہ کرنا 5- سُٹنا

پروہڑی: (مو) پیار، پریت

پلاک ڈسٹری

معشوق یاں مطلوب نوں اپنا بنا لون

پری لگن، (مجا) 1- ڈھیر سوتی لگن، من کچھویں جاپن 2- پری دے اثر

پٹھ آ جاون، پری چنڈون

پری ورگی، (مو، صفت) بہت خوبصورت، سوتی، سُندر

اندر دے اکھاڑے دی پری، (مو) 1- اندر، سجا دی پری

2- بہت سُندر عورت، اچھرا، وگی: 'اندر دے اکھاڑے دی پری تال
توں گھنھ جائے'

جل پری، (مو) اک تصوراتی پری جس دا رہن پانی وچ نیا
جاندا ہے

حور پری، (مو) دیکھو: حوراں پری

حوراں پری، (مو) بہت سوتی زنانی

سبز پری، (مو) 1- امانت دی لکھی اندر سبھا نامی کتاب وچ اک
پری جو گُلفام تے عاشق ہو کے اوس نوں چُکوا مٹکاوندی ہے

2- شراب 3- ہر خوبصورت سبز چیز

کودہ قاف دی پری، (مو) ایرانیوں دے یقین موجب قاف
پہاڑ (جو لکھو ایشیاء وچ اے) تے رہن والی پراں والی سُندر عورت

لال پری، (مو) 1- لال کپڑے پہنن والی عورت 2- اندر سبھا دی

اک پری داناں 3- شراب

نیلیم پری، (مو) اندر، سبھا دی اک پری داناں

پری: (ند) 1- پیارا، بچی 2- اکھاڑا، جیسے پہلوان گھلدے نیں

پُری: (ند) 1- کھتریاں دی اک ذات 2- گری، وستی، پنڈ، آبادیا

3- محل، ماڑی 4- پنڈ 5- ہندوواں دے ست پوتر شہراں وچوں

اک، جگن ناتھ پُری 6- سنسیاسیاں دی اک جماعت جیہناں دے

ناں دے انت وچ پُری شہد آؤندا اے

اندر پُری، (ند) دیکھو: دیو پُری

دیو پُری، (ند) سُرگ لوک، اندر لوک، جنت

یم پُری، (مو) یراج دی پُری، ییلوک، نرک، دوزخ

پری بھاشا: (مو) 1- لچھن، تعریف (Defination) 2- تکنیک،

اصطلاح

پری بھاشک: (صفت) دیکھو: پری بھاشا

پری بھرم: (ہ، مو) بھل چک، غلطی خطا

پری پورن: (صفت) پورا بھریا ہویا، سپورن، مکمل

پری زاد: (صفت) 1- سوہنا، سُندر، خوبصورت 2- (ند) پری دا بچہ

پری کر: (ہ، ند) 1- کمریک پشت 2- کاہا، نوکر 3- ساز و سامان

پری مان: (ند) 1- ماپ 2- تول، وزن 3- مقدار، ماترا

پری ورتن: (صفت) بدلایا ہویا، تبدیلی جس وچ پری ورتن آ چکیا

ہو دے، وگی: 'اُئیں وچار نال پنجابی دی روپ، ریکھا پری ورتن

ہو گئی'

پری ورتک: (ند) تبدیل کرن والا

پری ورتن: (ند) 1- تبدیلی، بدلی 2- انقلاب

پری ورتن شیل، (صفت) بدلن والا

پری ورتن شیلتا، (مو) بدل جان دی کیفیت یاں حالت

پرے: (نم) ساہنے، دور، دوسرے پاسے، حد لنگھ کے، وگی: 'راہ فقر دا

پرے پریرے اوڑک کوئی نہ دتے ہو' (باہو)

پری اُتاراء، (ند) پریاں دا اُتاراء، سوہنیاں دی مجلس، پریاں دی پرہیا

پری بند، (ند) بانہہ وچ پاون والا گھنگھر وال والا چاندی دا اک گہنا

پری پورنتا، (مو) پری پورن ہون دا عمل، ہر طرحاں نال مکمل ہون دا عمل

پری پیکر، (مفت) پری دے جسم والا، پری ورگا سندر، وگی: پوری اک پہلوان دی خوراک کھاندا اے پری پیکر (بج دریا)

پری جایا، (ند) 1- پری دی اولاد 2- مجازاً پری ورگا، ڈھیر سوہنا، نازک، ملوک، عام طور تے طنزاً وی بولیا جاندا اے

پری خانہ، (فا، ند) اوہ تھاں جتھے سوہنیاں دا اکٹھ ہووے پری خوانی، (فا، مو) پری خواں دا پیشہ تے اوہدی مزدوری پری خواں، (فا، ند) جن پریاں نوں حاضر کرن والا، آسیب دا علاج کرن والا، عامل

پری دا بچہ، (ند) دیکھو: پری جایا

پری دا کلڑا، (مفت) مجازاً بہت سوہنا، ڈھیر سوہنا

پری دا سایہ، (ند) آسیب دا اثر

پری دی بھین، (مو) ات سوئی نیار، ڈھیر سوئی، بہت سوئی

پری دی بھین لگن، (محا) پری ورگی جاپن، بہت سوئی ہون

پری زاد، (فا، مفت) 1- پری دی اولاد، پری دا بچہ، پری دی نسل

توں 2- خوبصورت 3- محبوب

پری ششے وچ اُتارن، (محا) خوبصورت عورت نوں موہ لون،

کھانا کھادن 2- بچن، دور رہن

پرہیز گار، (ند، مفت) گناہاں توں بچن والا، پارسا، صوفی

پرہیز گاری، (مو) نیکو کاری، پارسائی، تقوی

پرہیزی: (فا، مفت) 1- اوہ شے جیہڑی بیمار دے موافق ہووے

2- اوہ شے جس توں پرہیز کیتا جاوے

پرہیزی کھانا، (ند) حکیم یاں ڈاکٹر دی رائے دے مطابق کھانا،

بیمار دے موافق کھانا

پرہیکا: (ہ، ند) اوکھی گل، نمٹہ، بھارت، پھیلی

پرہیلوا: (ند) دیکھو: پرہیوا

پرہیلی: (مو) دیکھو: پھیلی

پرہیلیاں: (مو) پھیلیاں

پرہیلیاں پاون، (محا) 1- بھارتاں پاون، پھیلیاں بھادن

2- گنجلدار گلاں کرن

پرہیلیاں پون، (محا) 1- بھارتاں پون 2- گنجلدار گلاں ہون

پرہین: (ہ، ند) گھٹا ہویا، محروم کیتا ہویا

پرہیں: (نم) پراں دور، دو جے پاسے

پرہیوا: (ند) پرہاد، پہناوا

پرہی: (ہ، مفت) 1- پیارا، لاڈلا 2- عاشق، شوہر

پری: (فا، مو) 1- اپسرا، اچھراں 2- بہت سندر عورت 3- چنگ دی

اک قسم، اک تصوراتی عورت جس دے پرہوندے ہن، جتاں دی

قوم دیاں عورتاں دی اک سوئی جنس 4- اک قسم دی مچی جس دی

پوچھ تے کئی اکھ، نمائشان ہوندے نیں

پورن نام تے ذات پر یار میری (قادر یار)

پریاس: (مو+ند) جتن، کوشش، دنگی: اپنے نجی پریاس ابھیاس نال

پراپت کیتی ہووے (سیکھوں)

پریاسی: (مو، صفت) 1- آدمی، مخنتی 2- محنت، کھینچل، آدم

پریاکھل: (ہ، صفت) بہت گھبرا ہوا

پریاکھیہ: (ہ، صفت) جنگی خبر دین والا

پریاگ: (ہ، ند) 1- اک عربی یو پی وچ ہندوواں دا اک مشہور

فرقہ، آلہ آباد 3- قربان گاہ

پریاگ راج، (ند) 1- اک تیرتھ دا ناں 2 - آلہ آباد شہر دا

پرانا ناں

پریال: (ند) اک زکھ جیسے پھل نوں چر دنجی آکھدے نیں

پریالا: (ند) دیکھو: پریال

پریالوچن / پریالوچنا: (مصدر) سوچ بچار کرن، غور کرنا، پڑتال

کرنا، تنقید کرنا

پریام: (مو) 1- مہنگ، مہنگائی 2- لمان، لمبائی

پریان: (ہ، مو) 1- یاترا، زیارت 2- مڈھ، آغاز، شروعات، ابتداء

3- پالان، کاٹھی، گدی 4- ٹرن لئی کیتی گئی چڑھائی

پریاں: (مو) پری دی جمع

پریاں دا اکھاڑا، (ند) پریاں دا دربار، گویاں دی ٹولی، سُندر

عورتاں دی مجلس، پریاں دے نچن گاؤں دی تھاں

پریاں دا تخت آون، (محا) 1- سوہنے لوکاں دی دھرتی آون

2- خوبصورت تھاں آون 3- خوبصورت لوکاں دا گروہ آون

پریاں دی پرہیا، (مو) سونیاں دی محفل، خوبصورت لوکاں دا
اکھ

پریاں دی پرہیا تے بھوتے پینچ، (اکھا) چنگیاں لوکاں دی

محفل وچ آکے مے وڈا بن بن دن تاں کہندے نیں

پریاں دی کھٹ، (مو) 1- سونیاں دی پرہیا، خوبصورت لوکاں

دی محفل 2- بجی بنی تھاں

پریاں سرتوں اُترن، (محا) 1- عشق دا بھوت لہن 2- آسیب دا

اثر ختم ہون

پریاں سرتوں اُتر واون، (محا) آسیب دا اثر دور کراون لئی عامل

توں عمل کراون

پریاں: (نم) سویل

پریا ورت: (ہ، مو) واپس آونا، لوٹنا، دوجی زندگی ملنا

پریت: (مو) 1- مہر، پیار، محبت، لگن، پریم، دنگی: بُرہوں دا چوڑا

پریت دا سوہا، کاک ندی دے گہیر دا (خولجہ فرید) 2- مہربانی، کرم

3- ہوج، بیش 4- خوشی، مسرت 5- موئے ہوئے منکھ دا بھوت،

جن، گندا آدمی، پریت چڑنا، بھوت پریت دا اثر ہونا، بھوت،

آسیب 6- گیا ہوا، ٹُگیا ہوا 7- مر یا ہوا، مردہ 8- دوزخی، پاپی

9- تسلی وچ، اطمینان وچ 10- شفیق، مہربان

پریت ارتھ، (ہ، نم) خوشی لئی رضا مندی لئی

پریت بھاونا، (مو) عشق بازی

پریت بھنا، (صفت) پریت نال بھجیا ہوا

پریت بھومی، (مو) شمشان گھاٹ، ادھ تھاں جتھے ہندو اپنے

پرے اُڑے، (نم) ایہ مر اودھر، اُڑے پرے

پرے بٹھاون، (حما) 1- دور بٹھاون، الگ بٹھاون، نیڑے نہ
ڈھکن دیون 2- نظراں توں ڈیگ دیون 3- ہرا دیون 4- فارغ
کرن

پرے پرنیا، (نم) پرے توں دی پرے، بہت دور

پرے پرے، (نم) دور دور، فاصلے تے

پرے پرے پھرن، (حما) دیکھو: پرے پرے رہون

پرے پرے جاتے کرماں دا کھنیا کھا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہوئے کہ بندہ بھادیں کہتے وی کیوں نہ چلا جائے اوہوں ادنا ای

ملدا اے جتا اوہے لیکھ وچ لکھیا ہوندا اے تاں کہندے نیں

پرے پرے رہن، (حما) ناراض رہنا، الگ تھلگ رہنا

پرے پرے رہون، (حما) دکھریاں دکھریاں رہون، کتر ادن

پرے پرے کرن، (حما) اظہار نفرت کرنا، وردر کرنا

پرے پرے پرے پرے پرے پرے (نم) ہور وی پرے، بہت

پرے، وٹھ نال

پرے پرے، (نم) دور، دُراڑے، بہت دور

پرے پرے، (نم) دیکھو: پرے پرے

پرے توں پرے، (نم) اک دوجے توں ودھ چڑھ کے

پرے توں پرے ہونا، (حما) ودھیا توں ودھیا ہونا

پرے دا سنگ، (نم) دور دارشت، دور دا ساتھ

پرے سٹن، (حما) نفرت کرنا، نظر انداز کرنا

پرے سٹنا، (حما) رد کرنا

پرے مر، (کلہ حقارت) دفع ہو، پرے ہٹ، دور ہو جا

پرے وار، (نم) دیکھو: پرے پرے

پرے ہون، (حما) 1- دور ہون، پینڈھے تے ہون، وٹھ تے

ہون 2- پروکھے ہون، اکھوں او لھے ہون 3- کم کڈھ کے

جانداں رہون

پُرے: (صفت) دیکھو: پُر

پُرے اگے جھج کرن، (حما) 1- روزی نوں لتاں مارن 2- چنگیائی

وچ اڑ کے ڈاھون

پُرے دی وا، (مو) یورپ پاسے توں آئی ٹھنڈی ہوا

پریا: (نم) 1- کھینڈن لئی بنایا گیا گول دائرہ 2- پنچایت، مجلس، ڈھائی،

پریہ

پریا پانا پرایانا، (حما) رعب پانا، کسے نوں دباء وچ لیا نا

پریا: (مو، صفت) 1- محبوب، جانی یار، پیارا 2- پیاری، محبوبہ 3- پیوی،

تیویں، سوانی 4- جمیلی دا مصل

لوک پریا، (صفت) ہرمن پیارا

لوک پریاتا، (مو) ہرمن پیارا ہون دا عمل

پُر یا: (صفت) 1- پورا، مکمل، نکوں تک بھریا، بھر پور 2- ڈھیا ہویا، جھکیا

ہویا 3- شہر دا سنیک 4- پروتا ہویا، پردیا ہویا

پُر یا: (مو) 1- پُوی 2- جلا ہے دی نکلی

پُر یا پت: (ہ، صفت) 1- حاصل ہو گیا ہویا، لہجہ گیا ہویا 2- پورا، مکمل

پریا پتی: (ہ، مو) لا بھ، فائدہ، نفع

پریار: (نم) اک ذات دا نام، وگتی: "قادر یار سلوا بن دا پتر ہاں میں،

دل دھیان نہیں ہوندا

پریت وال، (نذ، صفت) 1- عاشق، پریمی، چاہیوان 2- نخستی

بندہ، ملنسار

پریت وند، (صفت) دیکھو: پریت وال

پریت ویاہون، (مجا) پیار نبھاون، محبت دی لاج رکھن، محبت توڑ

چاڑھن

پریت ہوون، (مجا) محبت ہوون، عشق ہوون، پیار ہوون

بھوت پریت، (نذ) جن بھوت

پریت لڑی: (مو) بھارتی پنجاب دلوں چھن والا اک مشہور ادبی

رسالہ

پریتا: (نذ) 1- محبت کرن والا، پریمی 2- امیرن، چرخی 3- کھوہ، رہٹ،

چرنا

پریتاں: (مو) دیکھو: پریت جیہدی ایہہ جمع اے

پریتتا: (مو) پریت ہون دا عمل یاں دھرم، پریت پنا

پریترو: (صفت) دیکھو: پریتا

پریترو: (مو) 1- پریت، پیار، محبت 2- خلوص

پریتیم: (نذ) 1- پتی، خاوند، گھر والا 2- پریمی، یار 3- (صفت) بہت

پیارا، پریم پیارا

پریتیم پران، (صفت) پریتیم، پیار دے وچ ڈبیا ہویا

پریتیم پیارا، (نذ، صفت) 1- پتی خاوند 2- پریمی، عاشق

پریتما: (مو) پریتیم دامونٹ

پریتماں: (مو) دیکھو: پریتما، وگی: 'پریتماں دے دل، چون مٹھی یاد

دی اک ہوک اٹھدی ہے' (راہی)

پریتین: (نذ) پورا جتن، پوری کوشش

پریتین شیل، (نذ، صفت) پوری کوشش وچ لکيا ہویا

پریتینی: (مو) پریت دامونٹ روپ، بدروح

پریتوان: (نذ، صفت) پریت کرن والا

پریتھن: (نذ) 1- پلٹھن توں لسانی تبدیلی نال بنیا ہویا، روٹیاں نوں

پکاون ویلے لایا جان والا سکا آٹا 2- تراون دا عمل، خوشامد

پریتھن لاون، (مجا) کھن لاون، جھوٹی تعریف کرن

پریتی: (مو) 1- پریم، پیار، وگی: 'اوس دی پریتی اساڈے درس ہمیش

دکھاوے' (دولت رام) 2- خوشی، مشہوری

پریتی بھوجن، (نذ) اوہ بھوجن جو خوشی دے موقع تے یاراں

دوستاں اتے رشتے داراں نوں کھویا جاندا ہے، فیٹ، وگی:

'اوہناں صوبے دارنیاں تیک سدے بھیج کے پریتی، بھوجناں تے

بلا دیاں نیں' (چرن سنگھ شہید)

پریت: (نم) پرانہ، دور، دراڈا

پریت: (مو) پریڈ، قواعد

پریت فارم: (نذ) پلیٹ فارم دا وگڑیا روپ

پریتک: (نذ، صفت) مسافر، سیاح، راہی

پریتین: (مصدر) گھومن، پھرن، سیر کرن

پریتھا: (نذ) 1- ورتان والا، وٹن والا 2- پروہیاں ابگے کھانا رکھن

والا، خوشی دے موقع تے رشتے دار یاں بھائی چارے وچ وٹیا

جان والا پروسا

مردے ساڑ دے نہیں

پریت پالن، (معا) وفا نبھانا، وفا کرنا

پریت پالنا، (معا) نبونہہ لا کے نبھانا، وگئی: 'کیہ پرانہ اوسدا جیہڑا

لگی پریت نہ پالے' (سیف)

پریت پُر، (نہ) میراج دا نگر، دوزخ

پریت پُری، (مو) میراج دی نگری، دوزخ

پریت پکھ، (نہ) شرادھ دا پکھ، بزرگاں دے کر یا کرم پکھ

پریت پُنا، (نہ) پریت ہون دا عمل

پریت پنجر، (نہ) پریت دا (پنجر) ڈھانچہ، پریت دیہہ،

پریت سریر

پریت پنڈ، (نہ) اوہ پنڈ جو پُٹے نوں ساڑن توں لے کے آخری

رسم تیکر پریت دے سبب دتا جاندا اے

پریت پیار، (نہ) پیار محبت، پریم

پریت ترین، (نہ) پریت موجب کیتا جان والا

پریت توڑن، (معا) سانجھ توڑن، پریت محبت ختم کرن

پریت جون، (مو) بھوت پریتاں دی جون

پریت جُونی، (مو) پریتاں دی جُون

پریت چڑنا، (معا) پریت ہونا، محبت ہونا

پریت چمڑن، (معا) 1- پریت ہون، محبت ہون 2- بھوت پریت

دا اثر ہون

پریت دی ریت نرالی، (اکھا) محبت دج اصول نہیں دیکھے

جاندے دلاں دی چاہ دیکھی جاندی اے

پریت رکھن، (معا) تعلق رکھن، محبت رکھن، چاہت رکھن

پریت ریت، (مو) پیار ڈھنگ، محبت دی رسم، وگئی: 'لمھے تھاں

تھاں چند چکوری نوں پریت ریت دی بال مثال اڑیئے'

پریت سراوہ، (ہ، نہ) واہ سنکار توں درھے تیک کیتے جان والے

سراوہاں وچوں کوئی اک

پریت شلا، (ہ، مو) گیا تیرتھ دج اک مقدس پتھر جس اُتے

موئے بندے نوں 'ن' دان کیتا جاندا اے

پریت کاو، (نہ) اوہ کم جس دا مقصد پیار تے پریت ہووے،

شنگاک کاوتا، شنگار کاو، (آلوچنا) تنقید

پریت کرم، (نہ) مذہبی ریت جو موئے ہوئے بندے نوں اگلے

جہان دج پُچارن لئی کیتی جاندی ہے

پریت کرن، (معا) محبت کرن، پیار کرن، پریم کرن، عشق کرن

پریت گھٹے سمیت جے نت جائے، (اکھا) روز روز کے کول

جاو نال بندے دی قدر گھنڈی اے

پریت لا کے، (نم) پورے دل نال، وگئی: 'ل- لایکے پریت

تویت کیتا'

پریت لاوٹا، (معا) دوستی کرنا، محبت کرنا، اکھاں لڑاونا، دل لاونا

پریت لوک، (نہ) دھرم راج دی نگری، نرک، دوزخ

پریت ملٹ، (نہ) پیار دا ملٹ، پیار دا تاج

پریت نبھاو، (معا) تعلق نبھاو، محبت توڑ چاڑھن، پریت

دیا ہون

پریت نہ جانے ذات کذات، (اکھا) عشق دج ذات پات

پیر پڑا: (مذ) ویکھو: پیرا

پریرٹے: (فم) دتھ تے، پینڈھے تے، دُراڈے، پرے

پریک: (ہ، مذ، صفت) پرینا دین والا، کسے کم لٹی پرین والا

پریک کریا، (۵، مو) دیکھو: کریا پریک

کریا پریرک، (ہ، مو) اوہ عمل جس موجب کرتا کے کم نون خود نہ

کرے سگوں کسے توں کروا ندا ہے

پیر پیر لا: (فم) پرے والا، اوس پار دا

پیرین: (ہ، مو) گھلنا، روانہ کرنا

پیرینا: (فہم) 1- کسے نوں کوئی کم کرن ائی بھڑکا دنا 2- کسے نوں کسے کم

وچ لاون د اعلیٰ یاں حالت 3- بھڑ کاون دی حالت یاں عمل

پیر پیرے: (فلم) ہور اگانہ، دور، دُر اڈے، یرانہ، یرے، ہٹواں،

فاصلے تے

پریے تھیون، (مخا) 1- الگ ہونا، دور ہونا 2- کے گل توں

متعلق نہ ہونا

پیرے ہو جاؤں، (مخا) دور ہو جاؤں، فاصلے تے ہو جاؤں،

پچھا نہ ہٹ جاؤں

پہلے پڑیے، (فلم) دور دُراڑے، بہت دور

پُر پُر پُر: (مو) دیکھو: پُر پُر، ونگی: سُن کے سُن سُن (۱)، بن پُر پُر کھڑے

پریڈ بنھ کے کھڑنا، (محا) اک لائن وچ کھڑا ہونا

پریٹھی: (مو) پریت، پیار

پر پز: (مذ) ویکھو: پرہیز

پریزیڈنگ افسر (Presiding officer): (انگ، مذ) پولنگ

سٹیشن دا انچارج افسر

پریزیڈینٹ (President): (انگ، مذ) 1- کے تنظیم داپردھان،

صدر 2- ملک و اصدار، کھڑنچ، حاکم، ملک و اسیر براہ

وائس پریزیڈینٹ (Vice President)، (انگ، مذ) نام

محمد

پریزیڈنسی (Presidency): (انگ، مذ) اوہ عمارت جسے ملک دا

صدر اپنے کم کردارے

پریس (Press): (انگ، مذ) 1- چھاپا خانہ 2- چھاپن دی مشین ماں

کل 3۔ اک الیکٹرانک شے جس نال کپڑے استری کیجے حاندے

نہن 4- دباون یاں پیڑن دی کل، شلجہ 5- اخبار، پترکاری

پریس ایٹچی (Press Attachie)، (مو) کے راج دوت

(سفیر) یاں اُچے عہدیدار دے نال مقرر کیتا خبراں ایڑاؤن

والا بنده

پریس ایکٹ (Press Act)، (انگ، مذ) پریس نال تعلق رکھن

والا قانون

پریس پرتیندھی، (نڈ) پریس دانمانندہ

پریس رپورٹر (Press Reporter)، (انگ، مذ) اخبار نوں

خبریں: بچاؤن والا کرم چاری

پریس کاپی (Press Copy)، (اینگ، مو) اوہ مسودہ جیہڑا

چھپواؤن لئی تیار کیا گیا ہووے

پریس کانفرنس (Press Conference)، (انگ، مذ)

اخباراں دے نامہ نگاراں دی میٹنگ، پتر کارمیلین

پریڈ (Parade): (انگ، مو) پولیس یاں فوجیاں دی پابندی والی کسرت (ورزش) قواعد، پریڈ، گراؤنڈ، اوہ میدان دتھے اچھے قواعد کرائے جاندے نیں

پریڈا: (صفت) دور دا، دُریڈا

پریڈڑا: (نڈ، صفت) دیکھو: پریڈا

پریڈڑے: (نڈ) پریڈڑا دی جمع

پریڈواں: (نم) ہٹواں، دور دا، پرے والا

پریڈویں: (مو، صفت) دیکھو: پریڈواں، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پریڈھا: (نڈ، صفت) دیکھو: پریڈا

پریڈی: (مو) 1- دور، پرے، پرانہ 2- ہٹواں، ذرا ہٹ کے، دُگی:

نیزے پاس پریڈی اُس دے ندی ہمیشہ جاری، اوس دی آب

درختاں تائیں کرے نہایت کاری (با)

پریڈے: (نم) پرانہ، پریرے، دراڑے، دُگی: پہلے دا مونہہ پریوں

ہور پریڈے ہو جائے

پریڈے رہوں، (حما) فاصلے تے رہوں، دور رہوں، وتھ تے

رہوں

پرے پریڈے، (نم) پرانہ، دور

پریڈیون: (نم) دوروں، فاصلے توں، پرے کنارے توں

پریڈ: (نڈ+مو) 1- پرے ہون دی حالت، دوری 2- پریرے دی تخفیف

پریڈ: (مو) اُکساوا، چُک، اُتھیل

پریڈا: (نڈ) 1- پرے والا، دور دا 2- اُتھیل دیون والا 3- دوری

پریرت: (نم) بھیجا ہوا، گھلایا ہوا

پریشن: (مصدر) 1- وٹن، ورتاون 2- کھانا وٹن

پریشٹے: (نڈ، صفت) دیکھو: پریشٹا جیہدی ایہہ جمع اے

پریشٹیا: (نڈ) 1- سجایا ہوا 2- چُٹیا ہوا 3- تھالی وچ پایا ہوا کھانا

پریشٹیا نہیں کھانا بھٹکیا کھانا، (اکھا) رو سے سپوں گھائے وچ

رہن والے نوں کہندے نیں

پُرجن: (مصدر) 1- دُفن ہون، دب جاون، پوریا جاون، پرویا جاون

2- بھر جاون، بھریا جانا

پرجواں: (نڈ، صفت) 1- دیا جاون والا 2- پرویا ہوا 3- بھریا ہوا

پرتچکت: (نڈ، صفت) جانیا ہوا، واقف کار، جان کار

پرتچکڑا: (نڈ، صفت) پُرجواں

پرتچکنا: (نڈ، صفت) بھولا بندہ، دل دانیک

پرتچکھا: (مو) 1- امتحان 2- گورو صاحب داناں لے کے کسے سکھ دی

بنائی کتاب 3- پرتیت، پڑتال، پرکھ، کھونج 4- افسوس، رنج، ہرکھ،

دُکھ 5- نفرت، حقارت

پرتچکھا پاؤنا، (حما) جوتش لاونا، رل دا حساب کرنا

پرتچکھت: (نڈ، صفت) پرکھیا ہوا، جانچیا ہوا

پرتچکھک: (نڈ، صفت) پرکھن والا، امتحان لین والا

پرتچکھن: (نڈ، صفت) امتحان، جانچ، آزمائش

پرتچکے: (نڈ) واقفی، جان کاری، تعارف

پرتچکیہ: (نڈ، صفت) دیکھو: پرتچکے

پریڈھا: (نڈ، صفت) وٹن ہار، ورتاون والا، مجبانی کرن والا، پروہن

جاری کرن والا

پریکٹیشنر (Practitioner): (انگ، ند) دکالت یاں ڈاکٹری دی

پریکٹس کرن والا

پرائیویٹ پریکٹیشنر (Private Practitioner)، (انگ، ند)

دکالت یاں ڈاکٹری دی نجی طور تے پریکٹس کرن والا

میڈیکل پریکٹیشنر (Medical Practitioner)، (انگ، ند)

پرائیویٹ پریکٹس کرن والا ڈاکٹر

پریکٹیکل (Practical): (انگ، ند) عملی، عملی کم

پریکشا: (ہ، مو) 1- ڈھونڈ بھال، چھان بین، من چھان 2- اوکڑ،

مشکل 3- پرکھ، تمیز 4- امتحان

پریکشت: (ہ، ند) پانڈوئی مشہور راجا جو بھمنیو دا پتر اتے ارجن دا

پوتا سی، ایس دی موت تلکھک ناگ دے ڈن کر کے ہوئی سی

پریکھ: (ہ، مو) پرکھ، جانچ، پڑتال، کھوج

پریکھا: (ہ، ند) 1- آزمائش 2- گلہ، شکوہ، شکایت

پریکھا کرن، (محا) 1- گلہ شکوہ کرن 2- آزمادون 3- نفرت کرن

پریکھن: (مصدر) 1- پرکھن، جانچن 2- چچھتاون 3- سوچ وچار کرن

پریکھیا: (ہ، مو) 1- امتحان 2- پرکھ، پارکھو، آزمائش، پرتاوا، جانچ

پڑتال 3- ثبوت 4- (ند) چھان بین کرن والا، پرکھ کرن والا

پریکھیا پتر، (ہ، ند) پرشن پتر

اگنی پریکھیا، (مو) پرانے زمانے دی اک سخت آزمائش (پرکھ)

جس وچ اپراہی (مزم) اپنے آپ نوں اگ وچ جھپا کے یاں

بینہ کے بے گناہ ثابت کر داسی

پریکھیا رتھی: (ہ، ند) امتحان دین والا

پریکھیک: (ند) امتحان لین والا

پریگ: (ند) میخ، برنجی

پریگو: (ند) نرم کچھ جو لگ بھگ روپے دے تن سیر وکدے ہوندے

سن

پریل: (مو) جواریاں دی تاش نال کھڈی جان والی اک کھڈ جوتن

پچیاں نال کھڈی جاندی ہے، فلاش

پریرلا: (صفت) پرے توں پرے، اکٹھ

پریرلا د بھگت: (ند) ملتان دا اک مشہور بھگت جس نوں انبیاں دے

ناتک پتا ہرناکش نے کئی وار مارن دی ناکام کوشش کیتی

پریم: (ند، صفت) 1- محبت، پیار، عشق، پریت، اُلفت، دگئی، کہے

حسین فقیر سائیں دا، لدھا ہی پریم جھروکا دے لوکا (شاہ حسین)

2- شفقت، مہربانی، عنایت 3- دوستی، یاری، آشنائی

پریم بان، (ند) پیار دے تیر

پریم بندھن، (ند) پیار دا بندھن، پیار دارشتہ

پریم بھاو، (ند) پیار دا عمل، پیار محبت

پریم بھنا، (صفت) پیار وچ بھجیا ہويا، دگئی، گچھے پھٹ نیں

لاوندے پریم بھنے، اندر دھندے نیں چنچل نیں تیرے (سن تیر)

پریم پاتر، (ند، صفت) پیار دا حقدار، معشوق

پریم پتر، (ند) محبوب دلوں محبوبہ نوں یاں محبوبہ دلوں محبوب نوں

لکھیا گیا خط

پریم پریت، (ند) سکھ تے پیار

پریم پنٹھ، (ند) پیار دارا

پریس کنگ (Press Cutting)، (انگ، مو) اخباراں یاں

رسالے وچ چھپی خبریاں آرٹیکل جو کٹ کے رکھ لیا جاندے ہے

پریس کرن، (مخا) 1- کپڑے استری کرن 2- کسے کم نوں کرن لئی

مجبور کرن، راضی کرن 3- دبا پاون

پریس گیلری (Press Gallery)، (انگ، مو) گیلری جو خاص

طور تے اخبار دے نمائندیاں دے بیٹھن لئی ہوندی ہے

پریس میٹر (Press Matter)، (انگ، مذ) چھپن لئی ڈاک

راہیں بھیجیا مسودہ

پریس مین (Press Man)، (انگ، مذ، مفت) چھاپا مشین

نوں چلاون والا آدمی

پریس نوٹ (Press Note)، (انگ، مذ) ادہ بیان جو چھپن لئی

پریس نوں دتا جاندے ہے

الیکٹرک پریس (Electric Press)، (انگ، مو) 1- بجلی والی

استری 2- بجلی نال چلن والی چھپائی دی مشین

بجلی والی پریس، (مو) بجلی نال کپڑے استری کرن والی پریس

پرنٹنگ پریس (Printing Press)، (انگ، مذ) چھاپا خانہ

پریسا: (مذ) 1- پردسا، کھانا اگے رکھن والا 2- جمان

پرستہتی: (مو) حالت، کیفیت

پریسیو: (مذ) دیکھو: پریسیو

پریشان: (فا، مفت) 1- بے چین، دیا کل 2- کھلایا ہویا، بکھریا

ہویا، کھنڈیا ہویا، دنگی: 'سینے اُتے زلف پریشان ناگنیاں جیوں

ڈنگدا' (سیف) 3- گھبرایا ہویا، فکر مند، اداس

پریشان حال، (فا، مفت) تنگ حال، مصیبت داماریا، روگی،

غریب

پریشان دل، (فا، مفت) بے چین، رنجور، حیران

پریشان کرن، (مخا) تنگ کرن، فکر وچ پاون، زچ کرن

پریشان ہون، (مخا) تنگ ہون، فکر مند ہون

پریشانگی: (مو) بے چینی، دیا کھتا، دنگی: 'پریشانگی' الحیران ہویا، رورو

آکھدا ہائے میں بچ جہاں' (قبل)

پریشانی: (فا، مو) 1- گھبراہٹ، بے چینی، اضطراب، حیرانی

2- چٹنا، فکر

پریشانی مل لینا، (مخا) آپ ہی کوئی مصیبت سہید لینا

پریشما: (مذ) 1- بھوت، پریت، جن 2- دیوتا 3- فرشتہ

پریشرم: (مذ، مفت) محنت، مشقت، اُدھم

پریشرمی: (مذ، مفت) 1- محنتی، مشقت کرن والا 2- اُدھی

پریشن: (مذ) دیکھو: اپریشن

پریکا: (مذ) پرکھ، پڑتال، کھوج

پریکت: (مذ، مفت) ورتوں وچ لیاندا ہویا، ورتیا ہویا، دنگی: 'کارل

مارکس دے سدھانٹاں نوں کرتا تمک روپ وچ پرنیکٹ کرن دی

پہلی میکسم گورکی نے کہتی

پریکٹس (Practice): (انگ، مذ) 1- مشق، مہارت، پیشہ دری

2- وکیل یاں ڈاکٹر واکم

پرائیویٹ پریکٹس (Private Practice)، (انگ، مو) نجی

ادارے وچ کم دی مشق کرنا

پرینٹ: (نم) نیک، نیک، توڑی، وگنی: جنم توں لے کے مرن پرینٹ
روح وچ کے قسم دی تبدیلی نہیں ہوندی، (بھائی جودھ سنگھ)

پرینٹ: (ہ، مذ) نیزے، کول، پاس، نزدیک

پرینٹر: (مذ) جانشین

پرنیک: (ہ، مذ) تچ، پلنگ، منجی، مسہری

پرینتی: (مو) 1- پریت، پیار 2- (مذ) پریم، پیار 3- (صفت) مخلص،

بااخلاق 4- معنی، لگن نال کم کرن والی

پرینگی: (مذ) مقدس مورتی رکھن لئی بنائی تھڑی یاں پنکھوڑی

پُرنیدا: (مذ، صفت) 1- پروون والا 2- بھرن والا 3- مکمل کرن والا

پُرنیدڑ: (صفت) دیکھو: پُرنیدا

پرینھ: (مو) پنچائت

پریں: (نم) پراں دور، دو جے پاسے، پرے

پریو: (مذ) پتی، خاوند

پریوا: (مذ) 1- پراں والا، پنچھی، پرندہ، پکھیر 2- گھنگھی 3- کبوتر

پریوادی: (ہ، صفت) خوشامد کرن والا

پریوار: (ہ، مذ) نمبر، خاندان، لواحقین

پریواہ: (ہ، مذ) ہڑ، سیلاب، طغیانی

پریو جک: (ہ، صفت) بندوبست کرن والا، تدبیر کرن والا، منتظم

پریو جن: (ہ، مذ) 1- مطلب، غرض، کم 2- منتو، اُدیش، منشا، گئی:

'ساڈے جیون دا اکواک پریو جن ہے شوہ نوں رجھاؤنا' (دیوانہ)

پریو جتی: (ہ، صفت) کسے تحریک یا خواہش نال جویا، ضرورت بارے،

وگنی: 'ست گورو دے بھین داتت پر جتی پھل پھل، سر بھین ہاے

گُریکھ جگیا سونوں گورو دواہ امیو رسائی نام دات دا پراپت ہوتا
ہوندا ہے' (زندہ سنگھ)

پریوگ: (ہ، مذ) 1- چارہ، جتن، کوشش، محنت 2- تدبیر، سوچ وچار

3- وتیرہ 4- تماشا 5- راس، اصل رقم 5- ریت، رسم، روان 6- سبب،

وجہ، کارن

پریوگ شالا، (ہ، مو) لیبارٹری، تجربہ گاہ

پریوگ شیلٹا، (ہ، مو) پریوگ شیل توں بھاد، نویں تجربہ کاری

توں بھاد

پریوگ واد، (ہ، مذ) ادب وچ اوہ اصول جس مطابق آرٹ تے

بھاد دے کچھ توں نویں ڈھنگ ورت کے نواں تجربہ کیتا جادے

پریوگ وادی، (ہ، مذ) 1- پریوگ واد دا ماہر 2- پریوگ واد دا

سدھانت مطابق ساہتہ رچن والا

پریوگ لگ: (صفت) پرتادی، تجربی

پریوں: (نم) دوروں، دور توں

پریہ: (مذ) 1- مالک، خاوند 2- پیارا، سوتھنا 3- دوست

پریہ تم، (ہ، صفت) سبھ توں پُتھا لاڈلا، پیارا

پریہ درشن، (ہ، صفت) خوبصورت، گھبرو

پریہ وادی، (ہ، صفت) شیریں گفتگو کرن والا

پریہا: (پو، مذ) 1- دو روٹیاں اُتے رکھیا کڑاہ (ایہہ اک پریہہ اکھواندا

ہے) 2- دیاہ شادی یاں کسے ہور موقع تے ان پانی ورتاون تے

وٹن والا 3- تاگھ، کچھ

پریہا کرنا، (مجا) کسے خوشی دے موقع تے اپنی برادری دے ہر

پریم کسک، (مو) پریم کیرا
 پریم کور، (مو) ڈھولکی
 پریم وان، (صفت) 1- پریمی، پیار کرن والا 2- دلوں کم کرن والا
 پریم وتی، (مو) 1- محبوبہ، پیاری 2- بیوی، پتی، سوانی
 پریم وچ بھجن، (مخا) پیار کرن، بھج کے محبت کرن
 پریم وچ نیم نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ پریم دی
 بہتات وچ سبھے اصول بھل جانے نئیں اودوں کہندے نئیں
 پریم وند، (ند) 1- پریم، پریمی 2- خلوص
 پریم ویہار، (ند) پیار دا تارا، پیار دا سلوک
 پریمیا بھگتی، (ہ) (مو) پریم نال کیتی جان والی بھگتی (عبادت)
 پریمیا تر: (ہ) (صفت) پیار وچ دیا مل
 پریمیری: (صفت) دیکھو: پرانیری
 پریمیکا: (مو) پریمی دا موٹ روپ
 پریمین: (مو) پریم کرن والی، معشوقہ مخبتن، پریمکا
 پریمی: (ند) پریم کرن والا، عاشق، محبتی آدمی
 پریمیکیم (Premium): (انگ، ند) بنے دی قسط
 پرین: (مو) بھرائی ذات دی زنانی، بھرائن
 پرین: (مو) ڈھکے بکن والی سوئی، پرانی (چھانٹا) وگی: 'تے اوہناں
 دے پناں وچکار اپنیاں پریرناں دے تیکھے ڈنگ چونجے' (دھیر)
 پرین: (ہ) (مو) پلان، کاٹھی
 پر نیام: (ہ) (ند) ارتقاء، انقلاب، مڈھ
 پر نیام وادی: (ہ) (ند) مسئلہ ارتقاء دے ضمن والا

پریم پھاس، (مو) پیار دی پھانسی، پریم جال، وگی: 'کیویں کڑی
 تپنی لگی موہی، کیویں راجا چھاتھا پریم پھاس اندر' (سن تیر)
 پریم پھہار، (صفت) پیار دی ورکھا، وگی: 'ایہناں پریم پھہار
 دے مار چھئے، پہلاں ٹھار یا اے چنچل دل میرا' (سن تیر)
 پریم پیار، (ند) پیار، پریت، محبت، دوستی
 پریم پیالہ، (ند) پیار دی خمار، پیار دی مستی
 پریم تانی، (مو) پیار بھری تانی
 پریم جال، (ند) پیارا دا پھندا
 پریم جل، (ند) 1- اتھرو، بھجو 2- پسند، موہکا، بکھر
 پریم دا بان مارن، (مخا) محبت دی مار مارن
 پریم دا بدھا، (صفت) پیاروس، پریم دس، وگی: 'دیکھ لیو پیہر پریم
 دا بدھا خود حاضر ہو گئیاں' (ہرچن سنگھ)
 پریم دا رنگ، (ند) پیار دا اثر، وگی: 'رارا رنگ پریم دا جینوں
 چڑھیا، جن مرن دے دکھ توں چھٹ گیا' (کالی داس)
 پریم راج، (ند) پیار دی حکومت
 پریم رس، (ند) پیار دی مٹھاس
 پریم ساگر، (ند) محبت دا سمندر
 پریم سر، (ند) پیار روپ تلاؤ
 پریم کٹھا، (مو) پریم کہانی
 پریم کٹھا، (ند) پیار دا ماریا ہویا، وگی: 'پریم کٹھیاں پریت
 دے مٹھیاں دی، پریت روح دے وچ رلائی اے توں'
 پریم کر پڑا، (مو) پیار لیل

پڑ: (فخر) پڑن مصدر توں اپڑ امر، پہنچ

پڑ: (ن) 1- ڈونکھیا ئی، پاتال 2- دلیھی زمین 3- زمین دی سطح

پڑ: (ن) 1- اوہ تھاں جتھے گاہن لئی اناج اکٹھا کیتا ہووے 2- اوہ تھاں

جتھے کشتیاں یاں کھڈیاں وغیرہ ہوندیاں نیں، اکھاڑا 3- شاہ تے

اسامی وچکار وڈے جان توں گروں بچیا اناج، بدھوتر 4- چن یاں

سورج دے آلے دوالے دا گول چکر 5- لڑائی دا میدان، جنگ،

لڑائی، وگئی: پڑ چھڈ جائے، مرے (نجم) 6- اوہ گھیرا، گول دائرہ

جس وچ مداری تماشا دکھاؤندا ہے 7- بازی، کھڈ 8- محفل، وگئی:

'اس میدان محمد بخشا سر دتا پڑ کھڑیا' (میاں محمد بخش) 9- رستہ، راہ

10- چن دوالے بدل رت دا گھیرا، ہالا

پڑ بجھ جاوَن، (حما) دیکھو: پڑ بجھن

پڑ بجھا نہیں اُچکے اگیرے ای، (اکھا) جدوں کسے کم دے

شروع ہون توں پہلاں ای اوہنوں نقصان پہنچاؤن والے تیار ہون

تاں کہندے نیں

پڑ بجھن، (حما) 1- لوکاں دا گھیرا پا کے تماشا وغیرہ دیکھن لئی کھلونا،

اکھ ہونا 2- اکھاڑا ہووَن 3- کنک دا گاہ تیار ہووَن

پڑ بٹھنا، (حما) میدان وچ اُتر کے اپنے ہنردی جانکاری دینا

پڑ بٹھن، (حما) دیکھو: پڑ بجھن

پڑ بولی، (مو) 1- پرائی بولی، بدیسی بولی 2- گھر دری زبان

پڑ بھکھنا، (حما) بہت سارے لوکاں دا پڑ بٹھ کے کھلو جانا، اکھاڑا

بجھنا

پڑ پاوَن، (حما) 1- گاہن توں پہلاں کنک دیاں توڑیاں نوں

کھول کے گھیرے وچ وچھاؤنا 2- سمیڑنا، پلے پاوَن، گل مڑھن، مگر

لاوَن، وگئی: 'بد مذہب بے دینی والا بالکل پڑ نہ پاؤ' (مغل)

پڑ پاشن، (حما) 1- پاڑ پون 2- کسے تھاں دا اُتلا تے پٹھلا پانی

آپس وچ مل جاوَن 3- مونہہ پھٹ ہووَن

پڑ پٹپٹچن، (حما) 1- نیندر اُڈ جاوَن، کچی نیندرے جاگن 2- پاڑ پون

3- کسے تھاں دا اُتلا تے پٹھلا پانی آپس وچ ملن

پڑ پلے پاوَن، (حما) 1- سمجھاؤن 2- گل سمجھاوَن

پڑ پلے پون، (حما) حاصل ہووَن، کچھ عقل پلے پون، سمجھ آوَن

پڑ پلے پے جاوَن، (حما) دیکھو: پڑ پلے پون

پڑ پلے کچھ نہ پینا، (حما) سمجھ وچ کچھ نہ آوَن

پڑ پلے کچھ نہ ہونا، (حما) تنگ ملنگ ہونا، پلے کچھ نہ ہووَن

پڑ پون، (حما) 1- پلے پینا، واسطہ پینا، پیش پینا 2- گاہ پون

3- مقابلہ ہووَن، واہ پون 4- نصیب وچ لکھیا جاوَن 5- رشتہ جوَن

6- قابو وچ آوَن

پڑ پے جاوَن، (حما) دیکھو: پڑ پون

پڑ پے، (حما) 1- پلے پے، سر پے، ہتھ آئے 2- پلے پون، گاہ

پون، مقابلہ ہووَن، واہ پون 3- نصیب وچ لکھیا 4- رشتہ جوَن

5- قابو وچ آوَن، ڈھائے چڑھن

پڑ پینا، (حما) 1- پلے پینا، تعلق، جوَننا 2- قابو وچ آوَن

پڑ پٹن، (حما) کچی نیندرے جگاوَن

پڑ جاگنا، (حما) پڑ وچوں دانا پھکا سانجھیا جانا

پڑ جاوَن، (حما) چٹ جانا، میدان مارنا، بازی لے جانا

بندے نوں پر وسادینا

پریہاں: (ند) پنچائت، پر ہے

پریہن / پریہنا: (صدر) تھال وچ روٹی سجا کے دینا، پروسنا، وگئی:

'تھال پر پر یہ لیاؤ کھنڈ چاولاں دا، میں جیو ہے لوچدا کھاوے نوں'
(ہیر، قبل)، پریہن داکم، یاں حالت، خاطر، گھر گھر روٹی ورتاون

داروان، پرٹھا ورتاوا

پریہہ: (ند) پنچائت، جرگا، پرہا

پریہیے: (ند) سہا، پنچائت، اکھ، ستھ

پریہہ: (مو) دیکھو: 'پریہہ جیہہ اٹھیک اے

پریہو: (ند) دیکھو: پریہہ

پریہیا: (صفت) پیارا

پ.....ڑ

پڑ: (صفت) 1- برتن رکھن والی الماری 2- کشتی وچ چیزاں لگاؤن لئی

بنائی گئی جگہ 3- قبر تے لگی ہوئی پتھری سل، وڈا تے چٹا پتھر،

ڈھکن، کھوکھا 4- اوہ سابقہ جو کے رشتے والے اکھراں نال لگ کے

اوس توں عین اگلی یاں عین پچھلی بیڑھی دا مالک ہوندا ہے، جیویں

پڑاوا، پڑنانا، پڑوتا 5- اوہ سابقہ جو کہ کے اکھراں نال لگ کے اوس

توں عین اگلی حالت وچ بدل جاندا ہے، جیویں: پڑ کوٹھا، پڑ چھتی

وغیرہ

پڑ باٹ مارن، (حما) وڈیاں وڈیاں چھٹنا، اپنی وڈیائی دسنا

پڑ باٹیاں مارن، (حما) وڈے وڈے دعوے کرنا

پڑ جات، (مو) دوجی ذات

پڑ چھندا مارن، (حما) 1- گھوڑے یاں کھوتے دا دوتی مارن

2- تیاگ دیون، چھڈ دیون

پڑ ساک، (ند) جو رشتے دار نہ ہووے

پڑ کوٹھا، (ند) کوٹھے دے اُپر کوٹھا، وڈا کوٹھا

پڑ کوٹھڑا، (پو، ند) چوبارا، چھت اُپر، کوٹھے تے چھوٹا کوٹھا

پڑ کوٹھڑی، (مو) 1- کوٹھے دے اُتے بنائی ہوئی کوٹھڑی 2-

منزلہ مکان 3- پچھلی کوٹھڑی

پڑ کوچھا، (ند، صفت) بہت بد صورت

پڑ کوچھڑی، (صفت) دیکھو: پڑ کوچھی، وگئی: 'سوئی کوچھیاں اُلی'

پڑ کوچھڑی نوں، کاہنویتوئی ایڈکلول مائے (فضل شاہ)

پڑ کوچھی، (مو) بہت بد صورت عورت

پڑ گاہ، (مو) کسی مُشّا، سے کم آون دی حالت، اوکھے ویلے کپتی ادا

اچھی مہربانی

پڑ گجھل، (ند) وڈی اُجھن، وگئی: 'گجھل تھیں پڑ گجھل پے گئے'

ایسیاں وگیاں دائیں (بچ دریا)

پڑ نار، (مو) پرائی زنانی، پرائی عورت

پڑ نانا، (ند) ماں دا نانا یاں دادا

پڑ ناکے، (ند) پڑ نانا، پڑ تانی دا گھر

پڑ تانی، (مو) ماں دی تانی یاں داوی

پڑ تانے، (ند) پڑ تانا دی جمع

کوچھا پڑ کوچھا، (صفت) دیکھو: پڑ کوچھا

پڑا: (نہ) 1- ٹھہرن دا عمل یاں حالت، پڑاؤ، قیام 2- ٹھہرن دی	پڑا اک: (مو) پنا کے دی اواز
تھاں، ٹکانہ، مقام، شیشن، چوکی، سرائے 3- پیدل اک دن دا سفر	پڑا اکا: (نہ) پناخے دی اواز
4- اُتارا، ڈیرا 5- منزل، نشانہ 7- لحاف دے اندر لا کپڑا 8- رضائی دا	پڑا اکڑ: (نہ، صفت) دیکھو: پڑھا کو
اودھ کپڑا جھیدے وچ روئی بھری جاندی اے 9- تیلیاں دی بنی ہوئی	پڑا اکڑی: (مو، صفت) پڑھا کو ٹوٹی، وگئی: کہن دے بابا ایہہ مونہہ
ڈھکن دار پٹاری پچھڑا، پٹھو 10- لکڑی دا تختہ، کئی چوکی 11- برباد	میشیاں پڑا کڑیاں دا کوئی پتا ہوندے؟
کرنا، ستیاناس کرنا	پڑا اکل: (پو) پوشوہاری گالھ، پڑواؤن
پڑا کچھن، (مخا) منزل طے کرن، منزل مارن، فاصلہ طے کرن	پڑا اکو: (نہ) 1- پڑھائی کرن والا، پڑھا کو، پڑھیار 2- (صفت) بہت
پڑا کر دینا، (مخا) تباہ کرنا، مصیبت وچ پانا	پڑھن والا
پڑا: (نہ) پٹارا، ٹوکرا، وڈی نوکری	پڑا ان: (مصدر) 1- وضآن، چھدوان، چھیک کروان 2- پڑوان دا کم کر
پڑا: (نہ) 1- جانور دے منجھے اُتے سوئی وغیرہ دا پیا نشان یاں اوس	لون، لیر لیر کروان
توں ودھیا زخم 2- سریر تے لگاتار رگڑناں پیا نشان 3- وڈی پڑی،	پڑا نا: (نہ) پٹالا، پرتالا، وگئی: 'رُنے نین دکھیارے جیویں گھڑ طے کھوہ
پوٹلا، وڈی پوٹلی 4- ڈھول اُتے مڑھیا ہویا چمڑا	نوں گیزا، لپٹی لٹھ پڑھانے نیر چا پٹے نیں لونیاں (با۔ ڈھو)
پڑا پڑ: (مو) 1- بچی مارن دی آواز 2- گھوڑے دے ٹاپاں دی اواز	پڑا نا: (فعم) چھوٹا، کھوٹا
پڑا پڑ: (فم) 1- اُپر تلے، لگاتار 2- جلدی جلدی	پڑا اند: (مو) پڑا، قیام، ٹھہرا
پڑاٹ: (نہ) وڈی ساری سِل، پتھر دی اوہ چٹان جس نوں توڑ کے	پڑا نگ: (نہ) چٹکا، شرارت
پڑیاں (سلاں) بنائیاں جاندیاں نیں	پڑا نگ: (نہ) 1- بند و بست، ہر بندھ، آہر 2- ڈھو، موقعہ
پڑاٹ: (مو) پناخ، چاکن دی آواز	پڑاں: (نہ) 1- پڑاؤ 2- سراں، آرام کرن دی تھاں
پڑاٹ: (مو) پناخ، پناخے دی اواز	پڑاں: (مو) ہوا خارج کرن دی آواز یاں غل
پڑاٹا: (نہ، صفت) 1- چاکا 2- چالاک، ہوشیار، فسادی	پڑاں پڑاں، (مو) لگاتار پد مارن دی آواز، ہوا خارج ہونا
پڑاٹرا: (نہ) 1- طمانچہ 2- پڑاٹا	پڑاں ویلے، (فم) گاہن سے
پڑاٹنی: (مو) دیکھو: پڑاٹا جھیدی ایہہ تھغیراے	پڑاؤ: (نہ) دیکھو: پڑاؤ، وگئی: 'دوہیں پڑاویں دکھ وھاوے'
پڑاٹا: (نہ) اک آتھبازی اے جیہڑی آواز نال چلدی اے، چاکا	پڑاوا: (نہ) اوہ چیز جو منجی وغیرہ دے پاویاں نوں اُچا یاں اکو جیہا

پڑلگن، (حما) 1- گاہن لئی کنک دیاں بھریاں دا اک تھاں تے رکھا جانا، ڈھیر لگن، جمع ہون 2- اکھاڑا جمن، تماشا لگن
پڑ مارن، (حما) لڑائی وچ جت حاصل کرن، میدان مارن، فتح حاصل کرن

پڑ ملن، (حما) قبضہ کرن، تھاں گھیرن
پڑ وچ آون، (حما) مقابلے لئی سامنے آون، میدان وچ آون
پڑ وچ نکل آون، (حما) دیکھو: پڑ وچ نکلن
پڑ وچ نکلن، (حما) دنگار سن کے مقابلے وچ آون، میدان وچ نکلن، مقابلے لئی آون

پڑ وچ لکھنا، (حما) دنگار سن کے مقابلے وچ آونا
پڑ: (نہ+مو) 1- چکی دے گول پتھر جو چکی نوں چلانے نیں تے پيسن داکم کردے نیں، پاٹ وگی: 'استھ پٹاں تھلے پڑ چکیاں دے بن بیٹھ کنیاں' (ختم) 2- تہہ، پرت 3- ڈھیر وچوں اک روٹی 4- خاندان، نسل، بیڑھی، پڑ دادا، پڑ نانا، 5- منزل، پڑ چھتی، وگی: 'اوس پڑے وچ موری کیتی وانگ چکی دے گالے' (میاں محمد بخش)
6- پیہہ، حلقہ، چرخی، گڈی دا پیہہ 7- ڈھکن، ڈھکنا 8- زمین تے آسمان، اُفتق 9- پٹھلے تے اُتلے طبقے دے لوک 10- چوبھ، پنھن
پڑ پڑ کرنا، (حما) 1- جواب دینا، مونہہ ای مونہہ وچ پڑ پڑ کرنا، لگ لگ کے بھیڑا مندا آکھنا 2- دستیاں دی اواز
پڑ گرنا، (حما) کسے دی گل نوں غلط ثابت کرنا، ہرانا، نیواں دکھاؤنا
پڑ ہونا، (حما) کسے گل وچ غلط ثابت ہونا، ہار جانا
پڑ: (فعل) پڑن مصدر توں امر

پڑ جتن، (حما) میدان جتنا، فتح حاصل کرنا، جت حاصل کرنا، وگی: 'اُکے حملے نال گواہیے، مار گوا پڑ جیتیے' (سیف)
پڑ جگوانا، (حما) دانا توڑی وغیرہ چکن مگروں خالی پڑ وچ رات گزارنا

پڑ جموان، (حما) 1- پڑ وچ لوکاں دا کھپ رولا ختم کرن 2- گاؤں والیاں دار پس نال گاؤں
پڑ چکن، (حما) 1- دانیال دا بولھ چکن 2- اکھاڑا ختم کرن
پڑ چھڈ کے نس جاو، (حما) دیکھو: پڑ چھڈ کے نس
پڑ چھڈ کے نس، (حما) ہار جاو، میدان چھڈن
پڑ چھڈنا، (حما) لڑائی دے میدان وچوں دوڑ جانا
پڑ ڈیون، (حما) 1- دھوکھا دے کے داء وچ لیانا 2- چپے ہو کے جگہ دینا

پڑ رہون، (حما) میدان وچ ماریا جانا
پڑ کڈھن، (حما) پھرنا، مارن لئی آمادہ ہونا
پڑ کوڈی، (مو) اک قسم دی کوڈی دی کھیڈ
پڑ کھٹن، (حما) جت جانا، فتح پانا، کامیاب ہونا، خدمت کرن
پڑ گاھون، (حما) زمین گاھون، فصل وچوں دانے دکھ کرن
پڑ گھٹن، (حما) پلے پینا

پڑ لاو، (حما) گاہن لئی کنک دا اک تھاں رکھ کے کھینڈاونا، ڈھیر لاو
پڑ لہسن، (حما) جت حاصل ہونا، میدان جتیا جانا، وگی: 'دوویں ہتھیں کوشش کردا مت پڑ مینوں لیجے' (سیف)

پڑاؤن: (مصدر) 1- دستاں دی آواز کدھن 2- حیران ہون
3- بیرے دالرائی توں گھبرا کے سن

پڑ پڑی: (ند) کن دے کول دی تھاں جتھے متھاملا اے، کن دی پٹی،
متھے واک پاسا، کنپٹی، اکھ اتے کن دے وچکارلی تھاں
پڑ پڑی پاٹھ، (ند) دماغی محنت، سردردی، مغز کھپائی
پڑ پڑی دی پیڑ، (مو) کن پٹی دی پیڑ، خطرناک درد
پڑ پڑیاں: (مو) دیکھو: 'پڑ پڑی' جیہدی ایہہ جمع اے، وگئی: پڑ پڑیاں
وچوں سمں لگ پوندے نیں درھے دہائے

پڑ پڑتا: (ند) پوتے دا پتر

پڑ پڑتا: (مو) پڑ پڑتا، پتر دا پترا

پڑ پڑتری: (لہند، مو) پڑ پڑتی، پتر دی پوتری، پوترے دی دھی
پڑ پڑترے: (ند) پڑ پڑتا، ادی جمع، پوترے دے پتر

پڑ پڑتیاں: (مو) پڑ پڑتری دی جمع، پوترے دی دھیاں

پڑ پڑتی: (مو) دیکھو: پڑ پڑتری

پڑ پڑتا: (ند) پڑ پڑتا، وگئی: 'اوس دیاں اکھیاں لال سرخ جس طرحاں
پڑ پڑیاں وچوں پھڑک کے باہر نکلن لکیاں ہوندىاں ہن'

پڑ پڑی: (مو) دیکھو: 'پڑ پڑی' جیہدی ایہہ تخفیف اے

پڑت: (مو) 1- ڈگن دی حالت یاں عمل، گراؤں 2- کسے شے نوں

وگئی نال میلن دی حالت 3- مل، لاگت، نرخ 4- عزت، ساکھ،
وگئی: 'دوجی واری ایسں سمیڑ نہیں سکدے۔ جیجاں پڑتاں والا تیرا
ایڈاکھ پیو' (افضل احسن زندہاوا) 5- پتر

پڑت بھنا، (معا) عزت قائم کرنا، ٹھک بھنا

پڑت پھیلاؤن، (معا) لاگت دا اندازہ کرن

پڑت لاؤنا، (معا) قیمت لاؤنا، لاگت دا اندازہ لانا

پڑت: (فم) اجن اجیتی، فوری، اک دم نال

پڑت پڑت: (مو) دیکھو: پڑ پڑ

پڑتا: (ند) 1- مل، نرخ 2- قیمت خرید 3- اوسط مل

پڑتا بیٹھنا، (معا) دیکھو: پڑتا کھانا

پڑتا پینا، (معا) دیکھو: پڑتا کھانا

پڑتا کھانا، (معا) کسے چیز دی لاگت توں کجھ لایجہ حاصل ہونا،

دارا کھانا

پڑتا: (پو، مفت) 1- چھوٹا جیہا، ذرا گلو 2- چھوٹا شیطان

پڑتال: (مو) 1- جانچ، چھان بین، کھوج 2- پڑاری راہیں، کھیتاں

اتے اوہناں داہکاں دے لیکھے دی اک قسم دی جانچ، وگئی: پڑتالیو

ہن عاشق کیہوئے (لیکھے شاہ)

پڑتال کار، (ند) دیکھو: پڑتالیا

جانچ پڑتال، (فم) 1- دیکھ بھال، نرخ پرکھ 2- کھوج

کھوج پڑتال، (فم) دیکھو: جانچ پڑتال

لیکھا پڑتال، (مو) حساب کتاب دی جانچ پڑتال کرن دی

حالت یاں عمل

پڑتالین: (مصدر) پڑتال کرن، کجھ کجھ کرن

پڑتالنا: (فم) چیک کرنا، پڑتال کرنا، جانچنا، وگئی: 'کوئی اپنے بیمہ

کاغذاں نوں مڑ مڑ پڑتالدا ہے' (سنت سنگھ سکھوں)

پڑتالو: (مفت) دیکھو: پڑتالیا

پڑھاؤنا، منجھ توں ڈلن-2- پیرن داکم کراؤنا، سروں داتیل کڈھاؤنا،
گئے دارس کڈھاؤنا-3- ڈکھ دینا، پیڑا دینا

پڑائی: (مو) 1- پوڑن داکم 2- پٹاری 3- پیرن داکم تے مزدوری
4- پاڑن داکم یاں مزدوری 5- گئے دانسا 6- بیماری، روگ

پڑبات: (مو) گپ، بکواس

پڑبائی: (مفت) بکواسی، گئی

پڑبولی: (مو) پرائی بولی، غیر زبان، کسے بولی دی کوئی شاخ
پڑبھا: (نڈ) سوٹا، ڈنڈا

پڑپاٹا: (مفت) 1- ادھ تلاء، گھوہ وغیرہ جس دا پڑ پایا ہویا ہووے

2- اُٹھل کھوہ جتھے پیٹھوں پانی سہم کے جمع رہے 3- دریا یاں تالے

دے وسین دچلا ڈٹھ جس وچ پیٹھوں پانی جمع رہے 4- پرپائی،

دستور، رواج

پڑپانا ڈھول، (نڈ، مفت) 1- ادھ بندہ جو کسے دا بھیت سانجھ کے

نہ رکھ سکے اتے جھٹ کسے دے آگے جا کے ظاہر کر دیوے

2- مونہہ پھٹ یاں کھڑکنا آدی

پڑپڑ: (مو) 1- پتلے دست آون سے مقعد وچوں نکل آواز 2- بے ہودہ

گل، بکواس 3- شیخی

پڑپڑ کرن، (مخا) دست پھرن، موک مارن

پڑپڑ وڈی تے جھاڑا تھوڑا، (اکھا) جدوں کوئی شیخی تاں بہت

مارے پراوس وچ طاقت گھٹ ہووے اودوں کہندے نیں

پڑپڑ ہوون، (مخا) فضول گلاں ہوون، بے ہودہ گلاں ہوون

پڑپڑان: (صدر) دیکھو: پڑپڑاون

کرن لئی اوہناں دے پٹھ رکھی جاوے، وگئی: منجی دے پڑاوے
والا دٹا اک دیکھیا میں، رو رو کے آہا دلائی ڈھانڈری سی بالدا
(شرف)

پڑاون: (صدر) 1- پلاون، پڑاون 2- دھاون، چھیکاون

پڑاون: (صدر) دھان، چھیک کراون، چھاون، کھھاون، پڑاون

پڑاون: (متحدی السعدی) پاڑن داکم کراؤنا، کن یاں تک دا پڑاون،

چھید کراؤنا، موری کراؤنا، جیویں کن پڑواناں، وگئی: ڈو جادج دیج

کسی دا ہور پڑاون والے (ہاشم شاہ)

پڑاون: (متحدی السعدی) 1- پڑاون 2- کھھاون 3- ڈکھ دینا، پڑا

دینا 3- زین پڑاون، کاٹھی کسادا (گھوڑے آتے)، وگئی: خوب

بلاس پڑاون اوس نوں، تاجی پٹھ پڑاؤ (ٹھل) 4- گھوانا، دیوانا

پڑاؤ: (نڈ) دیکھو: پڑاؤ

پڑاؤ: (مفت) ٹھہرنا، قیام کرنا، کسے تھاں کچھ دیر لئی رکنا

پڑاؤ پد، (نڈ) 1- پچیاں دی کھیڈ وچ ادھ منڈا جواک واری اک

دھڑے نال کھیڈے تے 'دوجی واری' دو بے دھڑے نال، ایہہ

اودوں ہوندا ہے جدوہیں پاسیں منڈے دنڈے جان پچھوں اک

منڈا فالو ہووے، سانجھا پد 2- ہیلز کٹا، اڑیلو کٹا

پڑاؤ کرن، (مخا) 1- قیام کرن، رہ پون 2- آرام کرن

پڑاؤ مارن، (مخا) 1- قافلے نوں لٹن، چھاپا مارن 2- مفت دا

مال لینا

پڑاون: (متحدی السعدی) 1- پڑھن داکم کراؤنا، لکھیا ہویا واپنا داکم

کراؤنا، تعلیم دینا، پٹی پڑھاؤنا، چپ ڈا، کرنی سکھاؤنا، سبق

پڑچٹ: (نم) اڑچٹ، فوراً، بغیر سوچے سمجھے

پڑچکر: (نم) دڑا چکر

پڑچل: (نم) بے ڈھنگا، بے ڈھوا

پڑچول: (مو) 1- کھوج، پڑتال، چھان بین 2- اُگ سنگ، پتا،

بھیت، سُراغ 3- تنقید، تحقیق، آلوچنا، نکتہ چینی

پڑچول کار، (نم) پڑچولیا، آلوچک، تنقید کار

پڑچولک: (صفت) پڑچول کرن والا، پڑچولیا، آلوچک، دنگی، میری

کوٹا دے پڑچولک (دنگار)

پڑچولن: (صدر) 1- ٹوہ لادنا، پڑچول کرن 2- نکتہ چینی کرن

پڑچولنا: (نعم) 1- آلوچنا کرنا، پڑچول کرنا 2- ٹیکا لپٹی کرنا، نکتہ

چینی کرنا

پڑچولی: (نم) دیکھو: پڑچولک

پڑچولیا: (نم، صفت) دیکھو: پڑچولک

پڑچھ: (نم+مو) 1- پھلپڑانا کپڑا، لیر، کپڑے دا ٹکڑا 2- صف، چٹائی،

پھوہڑی، دنگی: ایس بیردی پڑچھ دی بھنگ لیاں سہلی دساں چاک

دے بختیاں دی

پڑچھا: (نم، صفت) 1- ٹھا بھجا، تباہ، ملیا میٹ 2- چھلڑ، ٹوٹا، ٹکڑا، گوشت

دا قتلہ، پاڑچھا 3- پرانا

پڑچھاگت، (صفت) تباہ، برباد

پڑچھاوال: (نم) سایہ، پرچھاواں

پڑچھاواں پینا، (حما) 1- جن بھوت وغیرہ دا اثر ہونا 2- کے

مُردے، بیماریاں منوس آدمی دے کولوں دی لکھن نال سایہ پینا

پڑچھاواں نہ پین دینا، (حما) نزدیک نہ پھلکن دیوں، لاگے نہ

آدن دیوں، دور رکھن، اثر نہ ہون دیوں

پڑچھاوان: (صدر) 1- کے دے مرن تے اوس دے رشتے دار کول

جا کے سوگ ظاہر کر کے ڈھارس بٹھاونا 2- دھیان دوسرے پاسے

کرنا، بچے نوں کوئی بہانہ لا کے رونوں بند کراونا

پڑچھائی: (مو) چھاں، پڑچھاواں

پڑچھائیں: (مو) دیکھو: پڑچھائی

پڑچھستی: (مو) چھت دے تھلے دی چھوٹی چھت جس اُتے سامان

وغیرہ رکھیا جاندا اے، میانی، جھلانی

پڑچھٹن: (صدر) چھٹنا، چھان وچ پا کے صاف کرنا

پڑچھل: (مو) سمندر وغیرہ دی پچھانہ پرتن والی چھل

پڑچھن: (صدر) نچن، دیوچن

پڑچھنا: (نعم) 1- جدوں کوئی بندہ کوئی شے دُور توں سٹے تے دو جا بندہ

اُوس شے نوں ہتھ وچ پھڑ لوے 2- کے نوں ہتھوں ہتھ لینا،

جھپ لینا، چھڑپ لینا، پ لینا، دیوچ لینا، دنگی: 'نوجوان دل ہمیشہ

بھستی ہی سچائی نوں پڑچھ لیندے نیں' 3- بدتمیز کرنا

پڑچھنڈا: (نم) چھڑنا، چھڑ جانا، کے جانور دا چھڑ جانا

پڑچھنڈا مارنا، (حما) گھوڑے، گدھے وغیرہ دا کھلیاں لتاں دی

سٹ مارنا

پڑچھنڈنا: (نعم) 1- دوبارہ چھنڈنا 2- پڑچھنڈا مارنا

پڑچھٹھو: (نم، صفت) پھڑن والا، قابو کرن والا

پڑچھوان: (صدر) دیکھو: پڑچھوان

پڑتالیا: (ند) 1- پڑتال کرن والا 2- کسے لیکھے دی پڑتال کرن والا،

آڈیر 3- کھن توں مگروں جو بندہ زمین نوں دیکھے بھالے

پڑتل: (مو) 1- پلٹن، سپاہیاں دا لشکر، دگلی: 'باہر بخہ کے پڑتل

درویشاں دی، اندر لے فوجاں نمودار ہويا 'قادر یار' 2- چٹنی، تسمہ

3- پرت، تہہ 4- سرکنڈیاں دی کھڑکی یاں چ

پڑتل داسپاہی، (ند) پلٹن داسپاہی

پڑتل: (ند) 1- اک پہاڑی رُکھ جس دی کھڑی عمارتاں بناوَن دے کم

آؤندی ہے 2- سوار دا سامان جیہڑا اک گھوڑے یاں بلد وغیرہ اُپر

لدا یا جاوے

پڑتال / پڑتوالا: (ند) پلانا، قسمت دا اُلٹ جانا، بد نصیبی پاروں بھینرے

دناں دا آجانا، غیر متوقع تبدیلی یاں فرق

پڑتلاں لپیٹنا: (حما) مال اسباب بھننا، بوریا بستر اُبھنا، کوچ دی

تیاری کرنا، دگلی: ثروت پڑتلاں بھ لپیٹیاں نیں 'شاہ محمد

پڑتن: (ند) 1- بھیت، راز 2- زخم، پھٹ

پڑتن پاڑ دیون، (حما) دیکھو: پڑتن پاڑن

پڑتن پاڑن، (حما) 1- بھیت کھولن، پڑا کھولن 2- پڑچھے لاہون،

لیرو لیر کرن، ڈھیر زخمی کرن

پڑتنا: (ند+مو) 1- پوترا، پنڈا پونجھن والا کھدر دا پوتا 2- بھیت، راز

پڑتنا پاڑن، (حما) دیکھو: پڑتن پاڑن

پڑتنے: (ند) پڑتا دی جمع، پردے، راز، بھید

پڑتنے پاڑنا، (حما) 1- بھید کھولنا، پڑا کھولنا، دگلی: 'ساہویں میں

بچی دیکھاں اوہنوں میرے پڑتنے پاڑے، طعنے مہنے دے دے

کے لوں لوں میرا ساڑے' (بج دریا لاہور) 2- پاڑچھے لاہونا،

لیرو لیر کرنا، دگلی: 'جتنے عشق نے پڑتنے پاڑے، اتنے شروع دیاں

ناکیاں لان لگے' (کالی داس)

پڑتنے پاڑنے، (حما) راز افشا کرنا، خلاصہ کھولنا، پردہ فاش کرنا

پڑتنے پھو کرنا، (حما) منتر پڑھنا، جادو ٹونا کرنا، دگلی: 'انج گدا

اے جیویں چانی اوہدے تے کوئی اُلٹا حرف چا پڑھ پھوکیا اے

(سجاد حیدر)

پڑتھو: (ند) فتور

پڑتھول: (ند) کھرو، پڑتھو، کھلیلی

پڑتھول پاؤن، (حما) دیکھو: پڑتھول چکن

پڑتھول چکن، (حما) کھرو چکن، ات چکن، رولا پاؤن، بھڑتھو

پاؤن

پڑتی: (مو) چھوٹا راہ، شارٹ کٹ

پڑتے: (ند، مفت) 1- پروئے ہوئے، تھیکے ہوئے، پیتے ہوئے

2- کنڈھیاں تائیں بھرے ہوئے، دگلی: 'پڑتے اوہناں دے تے

کیوں کھڑکائیے' (نجم)

پڑتے پئے ونجن، (حما) موقع سر پھڑیا جانا

پڑتے پوون، (حما) پسند آنا، دارا کھانا

پڑتیل: (ند) پانی رلیا تیل، تیل تے پانی نوں رلا کے جسم دی مالش کیتی

جانڈی اے

پڑجھ: (لہند، مو) 1- صف، چٹائی 2- چھوہڑی

پڑج پڑج کرنا: (حما) تھان تھان تے ٹھکانا

کن دا پڑوا، (ند) کن دی اوہ جھلی جس نال اواز دی لہر کمرے کے
 اواز پیدا کردی ہے

مت تے پڑا پینا، (حما) عقل تے پڑا پینا

پڑوا: (ند) پڑیا جاون، بدھیا جاون، گچلیا جاون، دگی: ہار کھار اپنی نال
 بھڑ دا خلق دے دکھ نوں ٹوہیں، پڑا تھل و جو گے سو کے انجد کھڑ
 کھڑیں: (نجم)

پڑاوا: (ند) داوے دا پیو، پیو دا دادا، دگی: پئے داو پڑاواڑے
 جو کیرے دے سبھے ننگے تے ساک چاڑھ نئے

پڑا دادی: (مو) داوے دی ماں، پیو دی دادی

پڑاواوے: (ند) پڑا دادی جمع

پڑاواڑہ: (پو) اپنی بنائی ہوئی گل، کوئی گل، پچھن لئی کے نوں جھونگی
 گل دنا

پڑوہ: (ند) دیکھو: پڑاواڑہ

پڑو دند: (مو) دند جیڑے ترتیب توں ہٹ کے دندان دے اُتے نکل
 آندے نیں، ہڈ

پڑو دندا: (ند، صفت) دوہرے دندان والا، بے ترتیب دند

پڑو دنگ: (ند) گھوڑے وغیرہ دی ڈبچی، ڈھونگی

پڑو دہتا: (ند) دھی دا پوترا یاں دوہترا، دوہترے یاں دوہتری دامنڈا

پڑو دہترا: (مو) دیکھو: پڑو دہتا

پڑو دھان: (ند، صفت) پردھان دا وگاڑ

پڑو دھین: (مو) اوہ گال جو سون توں گروں، بہت ہی ہنستی لکھن ہو

جاوے

پڑاؤ یگانا، (حما) دیکھو: پڑا چھڈنا

پڑا رکھنا، (حما) 1- عیب یاں بھیت چھپاونا 2- لاج رکھنا

پڑا سٹنا، (حما) 1- تھیز ڈراسے وغیرہ دے کھیل وچ وقفہ دینا

2- بٹھے ہوئے پڑوے یاں چک وغیرہ نوں کھول دینا

پڑا ظاہر کرنا، (حما) دیکھو: پڑا کھولنا، دگی: کیوں میں پڑا ظاہر
 کرنا، کاہنوسارا ٹھاواں: (سیف)

پڑا فاش کرنا، (حما) عیب ظاہر کرنا، بھیت کھولنا

پڑا کجنا، (حما) بھید رکھنا، نکا کے رکھنا دگی: کالی داس بھانڈے

اُتے رکھ دھکن، پڑوے ساریاں دے رہیا کج میاں: (کالی داس)

پڑا کر جانا، (حما) مر جانا، دنیا توں چلے جانا

پڑا کرنا، (حما) 1- مردواں دے ساننے نہ ہونا 2- گھسڈ کڈھنا

پڑا کھولنا، (حما) بھیت ظاہر کرنا، راز فاش کرنا، دگی: آچھیواں

حال میں یارتیکوں پر کھول نہ ڈیوے پڑوے

پڑا کھلنا، (حما) بھیت ظاہر ہونا، راز فاش ہونا، دگی: پڑوے

کھل گئے جدوں گھٹ پینا: (قادر یار)

پڑا لاونا، (حما) پڑا سنگنا

پڑا نشین، (صفت) پڑوے وچ رہن والا / والی، پڑوے وچ

رہن والی عورت

اکھ دا پڑوا، (ند) اکھ دے اپر دی تلی

در پڑوا، (نم) لک کے، چھپ کے

عقل تے پڑا (پینا) پے جانا، (حما) عقل دا ماریا جانا، عقل

گواچی جانی

پڑ چھواون: (مصدر) بچواون، چواون، دبوچواون

پڑ چھول: (مو) جھلنگی، کندھ تے بٹھی ہوئی جھول

پڑ چھی: (مو) دندیاں توں پنا داتری ورگا اک اوزار جیہدے نال کما

دی کھودی لائی جاندی اے

پڑ چھے / پڑ چھا: (نڈ) 1- پاڑ چھا، پرچی، چھلڑ 2- (صفت) ٹٹھا، بھجا،

ملیا میٹ، تباہ

پڑ چھے اڈ جاوون، (حما) دیکھو: پڑ چھے اڈون

پڑ چھے اڈون، (حما) 1- چھوڈے لہن 2- زخمی ہون، پھڑ ہون

پڑ چھے لاه دیون، (حما) دیکھو: پڑ چھے لاه سٹن

پڑ چھے لاه سٹن، (حما) ٹکڑے ٹکڑے کر دیون، ناس کر دیون، تباہ

کر دیون، زخمی کر دیون

پڑ چھے لاهون، (حما) 1- جھل لاهونا، لاہے لاهون، چھوڈے

لاہون 2- ناجائز نفع کما دنا 3- بہت مارن، زخمی کرن 4- وڈھ وڈھ

ڈھیر لا دیون 5- لٹن، ناجائز منافع لون

پڑ خا: (نڈ) 1- پٹھا، گوشت دا چھلکا، پڑ چھا 2- پٹکا، پٹی، صاف، دوپٹہ

پڑ خان: (مصدر) بٹن، مارن

پڑ خائی: (مو) 1- پٹنی، پٹنی 2- مارکٹ 3- پٹن داکم تے اوہدی

اجرت

پڑ دا: (نڈ) 1- پردہ، اوہلا کرن لئی لکایا کپڑا، کندھ، چک وغیرہ 2- آڑ

کرن والی کوئی چیز 3- گنڈھے دے اُپرلی پتلی تہہ 4- آڑ، اوٹ

5- لگ چھپ 6- عورتاں دے باہر نہ نکلن دا رواج، گھنڈ، برقعہ

7- لاج، شرم 8- دھرتی دی تہہ، پرت 9- ستار دیاں پتریاں

10- باریک جالا، جھلی 11- اکھ دا چھپر، اکھ دی جھلی 12- کن دا اوہ

حصہ جسے آواز پیندی ہے 13- کٹی، تھیلی دے اُپرلے پتلے پتر

جس وچ چھلی دے دانے لکے ہو۔ نڈے نیس 14- زنان خانہ

15- دینا، ستار وغیرہ واجیاں۔ جس توں سُر نکلدے

نیس 16- اوہ کپڑا جس اُتے سینا ویاں تصویراں آوندیاں

نیس 17- ریس، بھیت 18- عورت، اپت انگ دی جھلی

پڑ دا اٹھاون، (حما) دیکھو: پڑ دا چلن

پڑ دا اٹھنا، (حما) تھیڑ ڈراے وغیرہ۔ پڑ کھیل شروع ہونا

پڑ دا بنیا رہنا، (حما) عزت آبرو بنی

پڑ دا پاڑنا، (حما) پانچ اگھاڑنا، بھیت کھولنا

پڑ دا پاون، (حما) کسے گل نوں لکھنا، ونگی: کالی داس گنجی رہے

بکھر توڑی، پڑا پانیکے گل نوں ڈھکنے آ (کالی داس)

پڑ دا پوش، (صفت) پڑ دے ڈھکن والا۔ عیب ڈھکن والا

پڑ دا پوش ہونا، (حما) مر جانا، دنیا توں پردہ کر جانا

پڑ دا پوشی، (مو) 1- پڑ دے ڈھکن دا عمل یاں حالت 2- عیب ڈھکن

دا عمل یاں حالت

پڑ دا پھٹنا، (حما) اکھ یاں کن وغیرہ دی تھیلی دا پھٹ جانا

پڑ دا پینا، (حما) لٹنا، پھپھنا، نہ دنا

پڑ دا چاک کرنا، (حما) پانچ اگھاڑنا، بھیت کھولنا

پڑ دا چکنا، (حما) 1- پڑا اٹھاون 2- ظاہر کرنا، اٹھا کرنا

پڑ دا چھڈنا، (حما) پڑ دا ڈیکنا، اوہلا کرنا

پڑ دا ڈھکنا، (حما) عیب چھپاونا

پڑما پے: (ند) وڈے وڈیرے، پتا، پتاما، دادا، پڑدادا

پڑمچ: (پو) اگ دا مچ، الاؤ، غصے نال اُچی اُچی بولنا

پڑن: (ند) بیٹھلی تہہ، پاتال

پڑن پاٹ جاوَن، (محا) 1- لنگر گھلھ جاوَن، پڑجھے لہہ جاوَن

2- بھیت گھلھ جاوَن

پڑن: (مصدر) 1- پڑیون، پیڑیا جاوَن 2- گچلیا جاوَن 3- پُچون

پُڑن: (مصدر) پُچھن، کُھنھن، پُڈن، چھیداوَن

پڑن سال: (مو) سکول، مدرسہ، پانٹھ شالا

پڑنا: (فل) 1- وگڑ جانا، مشک یاں رنگ اڈ جان 2- کپڑے دا بہت

گھس جانا، چھج جانا 3- پرانا ہونا، پاٹ جانا، سڑنا

پڑنا: (لہند، ند) پرنا لا، پاڑ چھا

پُڑنا: (فل) 1- مٹھنا، کانٹا یاں کسے نو کیلی شے دا مٹھنا، کھلنا، وگی:

’کنڈا پُڑے جے اک دے پیر اندر، رو رو مٹھواں دی مرہم لائے

ڈوجا‘ 2- سمجھ آونا، اوڑھنا، دل تے اثر کرنا، دل تے لگنا 3- بھیڑا

لگنا، مندالگنا وگی: ’روگ دنو دن ودھیا کوئی نہ پُڑھیا ڈھنک‘

پڑنام: (ند) ہندی وچ کسے نال علیک سلیک کرنا، جیویں: ’السلام علیکم‘

پڑناو: (ضم) ناو دی تھاں تے ورتیا جان والا اکھر جیویں اوہ، اوس،

اوہنے

پڑناویں و شیشن: (ند) اوہ صفت جو مول روپ وچ پڑناؤں ہوں

جیویں ایہہ اوہ وغیرہ

پڑنجا: (ند) لمبی ٹہنی، لمبی تے پتلی چھڑی

پڑنستا: (ند) چھویں پیڑھی دی اولاد

پڑنتی: (مو) پڑنستا دا مونٹ روپ

پُڑنچنا: (فہم) 1- چھپنا، پنہنا 2- کھوہ لینا، جھپٹ کے لینا، زبردستی کے کولوں

کوئی شے لینا

پڑننے: (ند) بھید، راز

پڑنیا: (فل) پاڑھیا جانا

پُڑو: (مفت) 1- پراں والا 2- امیر، دولت مند، مال دار 3- زیادہ

اڈن والا

پڑوآ: (ند) 1- جن دے ہر اک کچھ دی پہلی تاریخ 2- پاڈا، مجھ دازر

پچ، کٹا 3- پڑھوا، پیتہ، چکر

پڑوا: (مو) جن دے ہر اک کچھ دی پہلی تاریخ

پڑواجی: (پو، مو) پلٹی، قلابازی، خوشی وچ نچنا

پڑواسا: (ند) 1- پڑواس، پردیسی 2- پرانی تھاں دس دا عمل

پڑوال: (لہند، مو) پکاں دے وال جو ڈگ کے اکھ وچ لالی دے

ڈھلکا پیدا کر دے نیں

پڑوانا: (متحدی السعدی) پھڑوانا، چروانا، پاڑن داکم کراؤنا

پڑوان: (مصدر) رس کنڈھوان، پُچڑوان، پلووان

پُڑواون: (مصدر) مٹھواون، کھمبواون

پڑواون: (مصدر) 1- دکھ کرواون، کٹواون، ٹوٹے کرواون

2- پھڑواون

پڑواہ: (مو) کوہلو وچوں نگی ہوئی بحری کھل

پڑوائی: (مو) پاڑن داکم تے اوہدی مزدوری

پڑوائی: (مو) پڑن دی مزدوری، رس کنڈھن دی اجرت

پڑ دے: (نذ) دیکھو: پڑا جیہدی ایہ جمع اے

پڑ دے اک ہونا، (حما) بھیت سانجھے ہونا، بھیت اک ہونا

پڑ دے پاڑ، (صفت) راز کھولن والا

پڑ دے پھولنا، (حما) بھیت کھولنا، پانچ اگھاڑنا

پڑ دے دار، (صفت) پڑا نشین، پڑا کرن والا، پردہ کرن

والی زبانی

پڑ دے داری، (مو) لکاء، چھپاء

پڑ دے دی گل، (مو) بھیت بھری گل، ٹھہر گل

پڑ دے ڈھلنا، (حما) 1- لاج رکھنا 2- اوگن ٹھپا دنا، دنگی: رکھیں

لاج تے ڈھکیں پڑ دے (امر رس)

پڑ دے کج، (نذ، صفت) پڑ دے ڈھکن والا، عزت بچاؤن والا

پڑ دے کجنا، (حما) پڑ دے ڈھلنا

پڑ دے وچ، (نم) 1- اوٹ وچ 2- چوری تھچے 3- چھپا کے

پڑ دے وچ رکھنا، (حما) لکاء کے رکھنا

پڑ دے ہٹاؤنا، (حما) باہر آؤنا جانا بند کرنا

ڈھکے پڑ دے پھولنا، (حما) گھما بھیت دنا، لکویاں گلاں ظاہر

کرنا، دنگی: جیکر سمجھنا ساک غریب شودا، پیا پھول نہ پڑ دیاں

ڈھکیا نوں

کجے پڑ دے، (نم) چوری تھچے

پڑ دے یگ: (نذ) گھوڑے دی بٹھ (سرین) والا پاسا

پڑ ڈو: (ج، مو) آواز دی گونج، ٹکد توں آؤن والی آواز

پڑ ساک: (نذ) تہی پخت دی رشتہ داری

پڑ ساگ: (مو) بانس یاں لکڑ دی بنی سیرھی پوڑی

پڑ ساگے چڑھنا، (حما) پوڑی چڑھنا، منصوبے بنانا، وڈی پوڑی،

پوڑ ساگ، بہت وڈی شاخ، وڈی ٹہنی

پڑ سوتا: (نذ) رات دا دو جا پہر، عشاء دے بعد دا ویلا

پڑک: (مو) پڑ پڑ دی آواز، دست دی آواز

پڑک پڑک، (مو) دست یاں پیچش دی آواز

پڑکا: (نذ) پٹار، ٹوکرا

پڑکاٹھ: (پو، مو) چھت تے پائی گئی نکلیاں نکلیاں شاخاں دی تہ، پتے

دی بنائی ہوئی چھت، جیویں کھجور دے پتیاں دی چھت

پڑکتن: (مصدر) کتے ہوئے سوتر نوں دوہرا کر کے پھیر کتنا

پڑکٹ: (نذ، صفت) 1- بے شرم، شرارتی، جس نوں کے اخلاقی قدر

دی پرواہ نہ ہووے 2- پہلے شوہر توں پڑ جو کے عورت دے مگر

دوسرے شوہر دے گھر آیا ہووے، پچھلک پڑ، ہڑت، بیوی دے

پہلے خاوند دی اولاد یاں خاوند دی پہلی بیوی دی اولاد، دھی یاں پڑ

پڑگن: (نذ) 1- وڈے کناں والا، بطور گالھ در تیندا اے 2- وڈا کن

پڑکن: (مصدر) پڑ پڑ کرن، دست کرن

پڑکھا: (نذ) ٹوٹا، ٹکڑا، پرچھا

پڑل: (نذ) 1- چھال مارن دا اڈا، دنگی: 'پورن تے پھر سمجھ لے

بیٹھا پڑل 2- گال دے پڑل، اک قسم دی سبزی جو تراں

داگ لئی لئی ہوندی ہے

پڑل پڑل، (مو) وگ تک پانی ڈگن دی آواز

پڑل پٹنا، (حما) کوئی کم نہیرے چاڑھنا

ذو معنی اکھاں اے، اک معنے تے ایہہ بن دے نیں کہ بہت پڑھنا
چاہیدا اے تے دوجے ایہہ کہ پڑھنا فضول اے

پڑھ کے پھوکن، (معا) 1- منتریاں کوئی آیت پڑھ کے پھوکن
مارن 2- پڑھ لکھ کے اوہدے تے عمل نہ کرن، پڑھ لکھ کے ضائع
کرن، پڑھ لکھ کے گالن

پڑھ کے دم کرن، (معا) پڑھ کے پھوکن، دم جھاڑا کرن
پڑھ کے لوڑھن، (معا) سمجھدار ہو کے نا سمجھی کرن

پڑھ، نہیں تے پنجرہ چھڈ، (اکھا) جدوں کوئی ذمہ داری نال کم
نہ کرے تے کہندے نیں کہ کم کریاں پھیر کے ہور نوں کرن دے

پڑھ: (پو، مو) بند پانا، مٹی نوں بند مارنا، پشہ

پڑھ پتھر: (مذ) کنایتہ ..... پڑھیا لکھیا، بے وقوف، کند ذہن

پڑھ پتھر ہو یا، (معا) علم توں فائدہ نہ اٹھا سکے والے بارے

کہندے نیں، جیویں: (اکھا) پاء نہ پڑھی تے دخت نوں پھڑی

پڑھ پخت، (مفت) 1- پڑھیا لکھیا 2- کنایتہ ..... پڑھیا لکھیا

جال، پڑھ کے ضائع کرن والا

پڑھ پخت کرن، (معا) پڑھن لکھن، علم دا حاصل کرن

پڑھ کارا، (مذ، مفت) لڑاکا، نا تجربہ رکھن والا

پڑھ گودھ، (مفت) دیکھو: پڑھ پخت

پڑھا دیون: (معا) 1- علم سکھا دیون 2- آگاہ کر دیون، ہوشیار کر

دیون 3- بہکا دیون، پٹی پڑھا دیون

پڑھا کا: (مذ، مفت) دیکھو: پڑھا کو

پڑھا کڑ: (مفت) پاڑھو، طالب علم، پڑھن والا، بہت پڑھائی کرن

والا، کتابی کیڑا

پڑھا کل: (مفت) دیکھو: پڑھا کڑ

پڑھا کن: (مو، مفت) دیکھو: پڑھا کو جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پڑھا کو: (مذ، مفت) 1- پڑھائی کرن والا، طالب علم 2- بہت

پڑھن والا

پڑھاں: (مصدر) 1- علم سکھاؤں، تعلیم دیون 2- سبق دیون، درس

دیون 3- مطالعہ کروان 4- پٹھی پٹی تے لاون

پڑھا نا: (فعم) دیکھو: پڑھا نا

پڑھاوا: (مذ، مفت) پڑھاؤں والا

پڑھاوَن: (مصدر) دیکھو: پڑھا نا

پڑھاوَنّا: (فعم) 1- پڑھن دا کم کراوَنّا 2- تعلیم دینی، علم دینا 3- لکھیا

ہو یا پڑھاوَن دا کم کراوَنّا 4- پٹی پڑھاوَنّا، سکھ دینا، سبق پڑھاوَنّا

پٹی پڑھاوَنّا، (معا) بھیڑی مت دینا

پڑھاؤ: (مذ) پڑھاوَن والا، معلم، اُستاد

پڑھائی: (مو) 1- پڑھن دا کم، حالت یاں مزدوری 2- تعلیم

پڑھائے مہر و مارے مھندا: (اکھا) فائدہ کوئی پہنچاوے تے اوں

فائدہ دا احسان کوئی ہور جتاوے تاں کہندے نیں

پڑھت: (مو) پڑھن دا ڈھنگ، پڑھن دا عمل، پڑھائی

پڑھتن: (مو) 1- پڑھائی، پڑھن دا عمل 2- ورد، جاپ، وظیفہ

پڑھتھی: (فم) دیکھو: پڑھتھی

پڑھتھیں: (فم) 1- ہور ناں دے ہتھ نال 2- دھکے نال

پڑھن: (مصدر) 1- پڑھن، سکھن، تعلیم پاوَن 2- دہراوَن، بار بار رٹن،

پڑوپا: (نہ) لوہے لکڑ وغیرہ دا اناج بمن تولن والا اک ماپ، ٹوپا جس
 وج دوسرے دانے آؤندے نیں، اناج بمن دا اک بھاٹا، ٹوپے
 دے چوکے حصے دا ماپ

پڑوپنی: (مو) دیکھو: پڑوپا جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پڑوپنی پوری تھیون، (حما) مطلب حاصل ہونا

پڑوپنی دیاں ترلے جیہی مرضی لے، (اکھا) جدوں سب چیزاں

ہر لحاظ نال برابر ہون تیاں کہندے نیں

گھنے پڑوپنی تے ڈیوے بچ پانا، (اکھا) جدوں کوئی نہتی چیز

دے بدلے بہت تھوڑی چیز دیوے اودوں کہندے نیں

پڑوپیاں: (مو) دیکھو: پڑوپنی جیہدی ایہہ جمع اے

پڑوپیاں وج پیر پانے، (حما) بد معاشی کرنی، ماڑے کماں وج

پینا

پڑوتا: (نہ) پڑپڑا، وگی: پُت پوتا پڑوتا

پڑوترا: (نہ) دیکھو: پڑپڑا

پڑوتری: (مو) دیکھو: پڑپڑی

پڑوتی: (مو) پڑھوتی کسے دے خلاف کوئی گل سکھاون دی حالت،

سیکھ، سیکھت

پڑوٹا: (نہ) کئی جیہی نوکری، پونیاں رکھن والی نوکری

پڑوٹرا: (نہ) دیکھو: پڑوٹا

پڑوس: (نہ) گوانڈھ، ارد گرد، آلا دوالا

پڑوسن: (مو) گوانڈھی عورت، گوانڈھن

پڑوسی: (نہ) ہمسایہ، گوانڈھی

پڑوسی دے مینہہ ورھے گا واچھڑا ہر وی آئے گی، (اکھا)
 جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ہمسائے نوں کوئی فائدہ ملے گاتے
 سانوں دی کجھ فائدہ مل ای جاوے گا تاں کہندے نیں

پڑون / پڑاونا: (مصدر) دیکھو: پڑھاؤنا

پڑوں: (نم) پڑوچوں، میدان وچوں

پڑوں کڈھ دیون، (حما) دیکھو: پڑوں کڈھن

پڑوں کڈھن، (حما) ہرا دیون، ہراون، میدان وچوں کڈھ دیون

پڑوں کڈھنا، (حما) ہرا دینا

پڑوتیا: (نہ) 1- پڑھن والا 2- پڑھنا سکھاون والا

پڑاونا: (نم) دیکھو: پڑھاونا

پڑتھئی: (نم) 1- زور نال 2- دھوکھے نال 3- پرانے ہتھیں

پڑتھیں: (لہند، نم) پرانے ہتھیں، جیویں: پڑتھیں وچ سینی

کھیتی کدے نہ ہوندے بتیاں دے تیری

پڑتھئے: (نم) اپنے آپ نوں بچاؤن تے دشمن تے وار کرن دی

مشق، جتن

پڑٹھٹ: (مو) روگ توں اٹھن مگروں کیتی کھچیل، وگی: سٹوں سخت

ہوون پڑٹاں، کہن حکیم سیانے (سیف)

سٹے نالوں پڑٹھٹ ڈاڈھی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

روگ توں اٹھن مگروں کیتی کھچیل روگ توں دی ودھیری نقصان دہ

ہوندی اے، اودوں کہندے نیں

پڑھ: (نعم) پڑھن مصدر توں امر

پڑھ پڑھ گڈی لائیے، پڑھ پڑھ بھریئے ساتھ، (اکھا) ایہہ

پڑھو: (ہ، مذ) دنیا، عالم، لوکاں

پڑھویندا: (ہ، صفت) پڑھاؤں والا، معلم، استاد

پڑھی: (ہ، صفت) 1- تعلیم یافتہ عورت 2- وڈی سِل

پڑھی نہ تضا کیتی، (اکھا) جینے کوئی کم ای نہ کیتا ہووے اوہوں

اوس کم وچ نقصان دا وی خطرہ نہیں ہوسکدا

پڑھے: (ہ، صفت) پڑھیا دی جمع، پڑھے ہوئے گیانی، خواندہ

پڑھے بھان پٹ بیجنا مت دیوے، (اکھا) جدوں کوئی گھٹ

علم والا کسے عقلمند نوں سکھیا دیوے تاں کہندے نیں

پڑھے جن نوں ششے وچ اتارن، (مجا) بہت تیز تے چالاک

بندے نوں قابو کرن

پڑھے فارسی دینچے تیل، ایہہ دیکھو قدرت دا کھیل، (اکھا)

پڑھے لکھے پر بد قسمت آدمی لئی کہندے نیں

پڑھے نہ لکھے ناں و دیا ساگر، (اکھا) دیکھو: پڑھیا نہ لکھیا ناؤں

محمد فضل

پڑھیا: (ہ، صفت) تعلیم یافتہ، سوجھوان، دانشور، پڑھیا لکھیا

پڑھیا اے گروہیا نہیں، (اکھا) کسے کول علم ہووے پر عقل نہ

ہووے تاں کہندے نیں

پڑھیا بھلا دیون، (مجا) دیکھو: پڑھیا بھلاؤن

پڑھیا بھلاؤن، (مجا) پڑھے اُتے عمل نہ کرن، دی تے کجی ہوئی

گل نوں دسار دیون

پڑھیا بھلاؤنا، (مجا) پڑھی یاں دی ہوئی گل اتے سیکھ اُتے نہ

چلنا، دگنی: تینوں کجھ ایمان دی خبر ناہیں، پڑھیا دتو ای بھ بھلا دھیا

(فضل شاہ)

پڑھیا پُت کودا سولاں دُونے اٹھ، (اکھا) جدوں کوئی اپنے

وڈیاں توں ودھ نالائق ہووے تاں کہندے نیں

پڑھیا جن، (ہ، صفت) 1- شرارتی 2- چالاک، ہوشیار 3- ضدی

پڑھیا گروہیا، (ہ، صفت) پڑھیا لکھیا، عالم بہت سیانا، دگنی: جان

بُجھ کے عقل کیوں مار گھتی، لوک آکھدے نیں پڑھی گڑھی ہیں توں

(کالی داس)

پڑھیا مُکھیا، (ہ، صفت) پڑھیا لکھیا، ودوان، بہت سیانا، عالم

فاضل

پڑھیا لکھیا، (ہ، صفت) تعلیم یافتہ، لائق، ہوشیار، سیانا

پڑھیا مُورکھ جانیے جب لگ لو بھ ہکار، (اکھا) جدوں پڑھن

لکھن توں بعد وی بندے وچ مثبت تبدیلی نہ آوے تاں

کہندے نیں

پڑھیا نہ پاء بن بیٹھا علامہ، (اکھا) جدوں کوئی پڑھیا ہویا تاں

کجھ نہ ہووے پر اپنے آپ نوں بہت وڈا عالم دسدا ہووے اودوں

کہندے نیں

پڑھیا نہ لکھیا ناں محمد فضل، (اکھا) جدوں کسے کول کوئی گُن تاں

نہ ہووے پر اوس دا ناں اوس گُن موجب ہووے اودوں کہندے

نیں، جیویں: 'اکھوں انھی ناں نور بھری'

پڑھیا وچارنا، (مجا) 1- سوچ وچار کرنا، غور کرنا 2- نفع نقصان

پڑھیا ہوون، (مجا) تعلیم یافتہ ہوون، واقف ہوون

پڑھیاں وچ ان پڑھ جیویں ہنساں وچ کال، (اکھا) عالماں

پڑھنا، ڈھراؤنا، سکھنا

پڑھن بہانا، (حما) دیکھو: پڑھن بٹھاونا

پڑھن بہاؤنا/ پڑھن بٹھاؤنا، (حما) سکولے یاں مدر سے وچ

داخل کراؤنا

پڑھن بہنا، (حما) سکول وچ داخل ہونا

پڑھن بہون، (حما) سکول وچ داخل ہون، پڑھائی کرن واسطے

پیٹھن

پڑھن پیٹھن، (حما) دیکھو: پڑھن بہون

پڑھن پاؤنا، (حما) سکول داخل کراؤنا، پڑھنے بٹھاؤنا

پڑھن پختہ لکھ لوڑھا، (اکھا) نہ پڑھن لکھن والے نوں نخل نال

آکھدے نیں یاں جیہڑا اپنے آپ نوں اپنی حیثیت یاں علم تالوں

ودھ ظاہر کرے اوہ بے بارے دی آکھدے نیں

پڑھن دھانا، (حما) دیکھو: پڑھن پاؤنا

پڑھن گڑھن، (حما) پڑھ کے سمجھدار ہون، پڑھ پڑھ کے پکیاں

ہون

پڑھن لکھن، (حما) علم حاصل کرن، پڑھائی کرن

پڑھن ہارا، (ند، مفت) پڑھن والا

پڑھنا: (نعم) 1- تعلیم حاصل کرنا، علم حاصل کرنا 2- لکھیا ہو یا واجتا،

جیویں خط 3- مونہوں ہولی ہولی یاں اُچی کچھ کہنا جیویں منتر،

کوٹا وغیرہ 4- منتر پڑھنا 5- بار بار رٹنا، گھوکھنا

پڑھنا اے تے پڑھو نہیں تے پنجرہ خالی کرد، (اکھا) عام طور

تے سست ملازم نوں آکھدے نیں جی آ لکھی چھڈ دیو یاں

ملازمت چھڈ دیو

پڑھنا گڑھنا، (حما) 1- پڑھ کے سمجھدار ہونا 2- پڑھ کے پکیاں ہونا

پڑھنا گھٹنا، (حما) دیکھو: پڑھنا گڑھنا

پڑھنا لکھنا، (حما) 1- پڑھنا 2- تعلیم حاصل کرنا

پڑھنے بٹھاونا، (حما) پڑھن دانڈھ بٹھاونا

پڑھنے پا دیون، (حما) دیکھو: پڑھنے پاؤن

پڑھنے پاؤن، (حما) 1- سکولے داخل کرنا، پڑھنے بٹھاونا، بال

نوں سکول بھیجن 2- تنگ کرن، زچ کرن، پریشان کرن

منتر پڑھنا، (حما) جادو کرنا، ٹونا کرنا

پڑھنا: (پو، نل) لڑائی کرنا، بھڑاناں دا ڈڑیا روپ، اک دو بے دے

دکھی چنا

پڑھنت: (ہ، مو) جادو، منتر دی پڑھائی کرنا

پڑھنیک: (ند) پڑھن دے قابل، جو پڑھیا جاسکے

پڑھو: (ند، مفت) پڑھن والا، طالب علم

پڑھوا: (ند) پاٹ، پیٹہ، چکر

پڑھوان: (مصدر) دیکھو: پڑھن

پڑھواون: (مصدر) 1- تعلیم دواون، سکھواون 2- واچواون

پڑھوائی: (مو) 1- پڑھن یاں پڑھاون داکم 2- پڑھن یاں پڑھاون

دی مزدوری

پڑھوتیاں: (مو) دیکھو: 'پڑھوتی' جیہدی ایہہ جمع اے

پڑھوتیاں پڑھاون، (حما) منجھی مت دیون، گراہے پون

پڑھور: (پو، ند) سکے پتراں دا پورا، سنوف

متعدی یاں چھوت دا مرض جیہندے وچ تیز بخار پاروں جسم تے
دانے نکل آوندے نیں، چچک، ستیلا

پڑیاوے: (پو، مذ) دیسی چکی دے پاوے، مٹی دے پاوے

پڑیت: (پو، مو) پُڑ کرنا، زبان درازی، گالھ مندا

پڑتھن: (مذ) اُشکل دینا، کسے گل نوں طنز اُچکنا

پڑتھن لاونا، (مخا) کسے گل تے مرج مصالحہ لاونا

پڑیٹ: (مذ) کچے مکانات وچ لکڑی دے ستون دے بیٹھاں پانی

توں حفاظت لئی جیہڑا چوکور یاں گول پتھر رکھدے نیں

پڑیٹ: (پو، مذ) کمزوری دا بخار

پڑیجک: (مصدر) پاٹ جاون، پڑن، پڑیون

پڑیس: (مذ) دیکھو: پڑوس

پڑیس: (مو) دیکھو: پڑوس

پڑیسی: (مذ) دیکھو: پڑوسی

پڑیل: (مو) دیکھو: پڑیلی

پڑیلی: (مو) 1- نہ وای ہوئی دھرتی 2- پھیلی

پڑیمڑی: (لہند، مو) تانی

پڑیس: (مو) 1- سل 2- اک دُوبے توں بعد کئی چیزاں آن بھٹنا پڑی

پڑیوٹا: (لہند، مذ) 1- پوٹاں، اکھ دے آنے نوں ڈھکن والا پردا 2- تھہ

دیاں، اُنگلاں دے سرے

پڑییا: (مذ) 1- پڑھن والا 2- پڑھنا سکھاون والا

پڑییاں: (مو) ماتا دانگلا، چچک

4- پردہ، اولھا، اوٹ 5- ڈھگے دی دھون تے پنجالی یاں گڈے دی

گھسردا نشان، لاس، نیل، داغ 6- مشینی سوتر دیاں اٹیاں دا بنڈل

7- تیلیاں دا بنایا ہوا نوکرا 8- سون نیزے مجھ گاں دی پُتھیل دے

مذہ تے ریزہ دی ہڈی دے اخیر پین والا ڈوگھ، وگی: ریت شام

دی لولی لولی کنڈا پڑے انجھول

پڑے بھننا، (مخا) پڑے توڑنا، پڑے ڈھلے ہونا

پڑے پینا، (مخا) 1- جانور دے گھٹے یاں پڑے والا تھاں سونے

مارن نال زخمی ہو جانا 2- بیمار دا اک پاسے لیٹے رہن کر کے اوس

پاسے زخم ہو جانا

پڑے توڑنا، (مخا) گاں مجھ داسون نوں ڈھکے ہونا (سون دے

نیزے آ کے گاں یاں مجھ دے پڑیاں والے تھاں نیویں ہو

جانے نیں)

پڑے ڈھلے ہونا، (مخا) دیکھو: پڑے توڑنا

پڑے سیکنا، (مخا) پاسے بھننا، مار گنائی کرنا

پڑے لگنے، (مخا) بیمار دے اک پاسے لیٹے رہن دھوئیں اوس

پاسے زخم ہو جانا

پڑیا: (ہ، مو) کاغذ دی بھٹی ہوئی پوٹی

پڑیاٹا ڈھول: (لہند، مذ، صفت) اوہ منکھ جو کسے دا بھیت سانجھ کے

نہ رکھ سکے، مونہہ پھٹ یاں بڑبولا آدمی

پڑیانی: (مو) تریہہ دی بیماری، پیاس، بھڑکی

پڑیاں: (مو) 1- سر، منجے یاں کھیس وغیرہ وچ پائی ڈبی، چار خانہ،

وگی: کچا رنگ رنگیا، اج ردن کھیس دیاں پڑیاں (امرتا) 2- اک

10- تختی 11- آسن 12- چٹان پتھرتوں گھڑ کے بنائی چورس یاں
چھپے رکھ دی سل، ٹیلا، پہاڑی ہموار مٹی دی ڈھیلی 13- اک دوئی
دے مگروں کئی چیزاں دا سلسلہ 14- پتھر دی سل جس تے دھول
کپڑے دھوندا اے

پڑی بدھن، (محا) میدان وچ جم جانا، مقابلے لئی ڈٹ جانا
پڑی کچھی، (مو) اوہ نوکری جس وچ پونیاں رکھدے نیں، دگنی
'پڑی کچھی پچھوڑے رہ گئی، ہتھ وچ رہ گئی' جٹی

پڑی: (مو) 1- اوہ کک جو گا ہی تاں گئی ہووے پر اے اٹھائی نہ گئی
ہووے 2- اوہ کاغذ جمیدے وچ کوئی شے بندھی گئی ہووے، کاغذ دی
پوٹی، دگنی: 'سوٹے پڑی لئی منڈے کڑی لئی' (بجھ)، کاغذ نوں پلین
کے بنایا اک طرحاں دا سانچہ جس وچ کوئی چیز پائی ہوندی ہے،
کاغذ وچ لپٹی ہوئی دوائی دی اک خوراک، اک چھوٹی جیہی بندل
جس وچ پوڈر یا دوائی وغیرہ لپیٹی جاندی اے 3- دیاہ توں دوسرے
دن لاڑھی دے پلے وچ بندھی ہوئی لوٹ، الاچی، منٹھیاں وغیرہ،
دگنی: 'بچ چلائے منج چوائے منج بچ جائی پڑیاں' (میاں محمد بخش)

پڑی وچ آون، (محا) بہت قیمتی ہون، نایاب ہون
پڑی ہونجھن، (محا) بولھ چکن مگروں تھلے رہندے کھوہندے دانے
اکٹھے کرن

پڑے: (ند) پڑادی جمع

پڑے ناں ٹیکہ، (ند) میدان دا مالک

پڑے: (ند) پڑادی جمع اے، پڑی داکتبر 1- وڈی پڑی 2- دیاہ شادی
دے موقعے تے ونڈی جان والی اک منٹھیاں 3- ڈھول دا خشک چڑا

وچ بے علماں دی کوئی حیثیت نہیں ہوندی

لکھیا پڑھیا، (مفت) علم والا، بچا پڑھیا لکھیا

پڑھیار: (ند) پڑھن والا، طالب علم

پڑھیارن: (مو) دیکھو: پڑھیار جمید دی ایہہ تانیٹ اے

پڑھیانا: (نعم) 1- تل کڈھوانا 2- گلو کڈھنا، جیویں: گلو پڑھیاناں

پڑھیو: (ج، ند، مفت) مزدوری لے کے کم کرن والا بندہ

پڑھیو جسن: (مصدر) دیکھو: پڑھیون

پڑھیون: (مصدر) دیکھو: پڑھیون

پڑھیندا: (ند، مفت) پڑھن والا، طالب علم

پڑھیندڑ: (ند، مفت) 1- پڑھن والا، طالب علم 2- پڑھاوون والا،

اُستاد

پڑھیون: (مصدر) پڑھی جاوون، پڑھیا جاوون

پڑھیونا: (فل) پڑھیا جانا

پڑھیاں: (مو) چٹاناں

پڑیاں: (مو) پڑیادی جمع

پڑی: (لہند، مو) 1- اوہ تھاں جتھے کھجوراں سُکائیاں جاندیاں نیں، اوہ

تھاں جتھے وچارا اپنا سامان کھول کے بیٹھدا اے 2- بانس یاں

تیلیاں دی بنی ہوئی ڈھکن دار نوکری 3- اخروٹ، گولی وغیرہ دا

مجموعہ جو کھیتی کھیڈ دیاں اکو واری کھیتی وچ سُٹیا جاند اے 4- چھوٹا

پڑ، اکھاڑا 5- کھیس یاں منجے وچ پائی ڈبی چارخانہ 6- لیراں دی بنی

گیند 7- پنڈوں باہر کوئی رزا میدان جتھے چاننی رات وچ کھیڈن دا

رواج سی، کھیڈن دی تھاں 8- کھلیاں 9- بھانہز، رستہ، راہ

پسارے	پس و پیش کرن، (مخا) 1- اگانہ پچھاں کرتا 2- سوچ و چار، نال منول، جیل نجت
پسادی: (نڈ) فساد دی داوگڑیا روپ	پس: (مو) 1- پاسا، کچھ 2- حمایت
پسادی: (نڈ) فساد یا داوگڑیا روپ	پس کرن، (مخا) حمایت کرن، کچھ کرن، پچھا کرن
پسار: (نڈ) 1- کھلار، پھیلاؤ، گھل ڈلھ، وگی: فریدا پاؤں پسار کے، اٹھے پھر ہی سوں (پا فرید) 2- گھر دا ڈاکرہ، برآمدہ 3- دیرھا، وگن، احاطہ 4- پڑچھتی 5- پساری داکم، کریانے دی دکان 6- چالاک، ہوشیاری	پس ہون، (مخا) حمایت ہون، کچھ ہون، پچھا ہون
پسار بناون، (مخا) کم ودھاون، کھلار پاون	پس: (ہ، نڈ) ہٹنا، چھونا
پسار پاون، (مخا) لہا چوڑا کم سمیڑن، کھلار کھلارن	پس: (فعل) پس مصدر توں امر
پسار پٹنا، (نڈ) پساری داکم	پس جاون، (مخا) 1- باریک ہو جاون، آٹا ہو جاون 2- تباہ ہو جاون، برباد ہو جاون
پسار ہٹنا، (نڈ) پساری دی ہٹی یاں بازار	پس کے رہ جاون، (مخا) تباہ ہو کے رہ جاون
پسارا: (نڈ) دیکھو: پسار، وگی: ڈیکھو شوکت شان پسارا، محور گردش سبب سیارہ (خوابہ فرید)	پس: (صفت) سلجھ، رگل
پسارا پسارن، (مخا) 1- معاملات کھلارنا 2- گل نوں بغیر وجہ توں کھینا	پس پس، (مو) ملی نوں بلاون دی اواز
پسارچی: (مو) پڑچھتی، بھاڑے رکھن لئی اٹاں دی بنائی تھاں	پس ونجن، (مخا) 1- گھلا ہو جاون 2- بہت شرمندہ ہونا
پسارن: (مصدر) کھلارن، کھولن	پسنا: (ج، نڈ) واڈھی پچھوں اکٹھی کیتی فصل دیاں بھیرماں دا لکھا اُچا ڈیر، کھلواڑا
پسارنا: (فعل) کھلارنا، پھیلاؤنا	پسناج: (نڈ) 1- دیوتاواں دی اک قسم 2- اک قدیم پنجابی قوم 3- اک علاقے دا ناں 4- جن بھوت 5- گوشت خور
پسارو: (نڈ، صفت) 1- شائع کرن والا، ناشر 2- کھلارن والا	پساجی: (صفت) پساج علاقے دا سنیک
پسارواں: (نڈ، صفت) 1- کھلرواں 2- اشاعتی	پساد: (نڈ) دیکھو: 'فساد' جید ایہہ وگڑیا روپ اے
پساری: (نڈ، صفت) دہی دوانیاں اتے کریانہ وچن والا ڈکاندار	پساد دی جڑھ، (مخا) فساد دی جڑھ، لڑائی جھگڑے دی وجہ
پسارے: (سن، نڈ) 1- کھلار، کھولنا، پھیلاؤ، فراخی، وسعت، گھلی	پسادلن: (مو) فسادن دا وگڑیا روپ
	پسادھ: (مو) گندی گالھ

گینڈھا، وگی: انھی، ہرنی وانگوں ترنھی، پس سستی دے ویدی
(دمور)

پس انداز، (فا، صفت) جو رقم ویلے کویلے واسطے بچا کے رکھی
ہو دے، بچت، کرس، جمع جوڑ

پس پا، (فا، صفت) پچھلے پیریں، واپس

پس پردا، (فا، صفت) پردے پچھے، پردے اولھے، پردے پچھے
لگیا ہویا، پوشیدہ، گھما

پس خوردہ، (فا، مذ) کھان گروں پکی چیز، وگی: جو شے دردمنداں
دے دنداوے جو میرا پس خوردہ (سیف)

پس غیبت، (مو) وٹھ پچھے کیتی بندیا، چنلی، منڈیا، وگی: پس
غیبت کا مونہہ کالا ہے

پس قد، (صفت) چھوٹے قد والا، گینڈھا

پس ماندگان، (فا، صفت) 1- پس ماندہ دی جمع، بچے ہوئے باقی
2- وارث

پس ماندگی، (فا، مو) پچھے رہ جان دی حالت

پس ماندہ، (صفت) پچھے رہیا ہویا، پچھڑیا ہویا، جوٹھ

پس ماندہ جاتی، (مو) پچھڑی شینی

پس منظر، (فا، مذ) 1- کسے شے دے وجود وچ آون دا اصل

سبب 2- ادھ حصہ جو کسے منظر یا تصویر نوں اگھاڑے 3- کسے شے
دی کہنہ

پس پیش سوچن، (معا) اگا پچھا سوچن، چنگا مندا سوچن، اونچ
نچ سوچن

پ.....ز

پز: (مو) گھل دیاں چٹکائیں

پز چڑھانا، (معا) چڑے داکپا بنان ویلے اوہدے تے سلوتاں پاتا

پزار: (مو) سزا، وگی: ماز و پزاراں اوس نوں کریو سوسیاہ، سلف پلف

داراہ جھڈ چلیا اٹے راہ (ہا)

پزار پون، (معا) سزاملن

پزؤ ان: (ہند، مذ) نک وچ پان دازیور

پزیب: (مو) پازیب دا وگاڑ..... چاندی داتے چھوٹیاں گھنگریاں والا

پیراں دا اک گہنا جیرو اچلدے سے اواز دیندا اے

پ.....ژ

پژاودہ: (فا، مذ) آوا، بھٹھا

پژ مردگی: (فا، مو) گملاہٹ، افسردگی

پژ مردہ: (فا، صفت) تھکلیا لگیا ہویا، نموجھان، مرجھایا ہویا

پ.....س

پس: (مو) پیپ، کپاہو، گادھ، پھٹ دا پکیا مواد، وگی: مٹی پس کھکری
چوں جیناں کوں

پس: (فا، نم) 1- ایس واسطے، ایس لئی، جو 2- پچھے مگر، پچھے، پھیر، بعد

وچ، اخیر نوں، کر کے، بے شک بہر حال، لیکن، پہاڑی سڑک اتے

مینہ نال رڑھ کے آیا لمبہ، ڈھک 3- (صفت) چھوٹے قد والا،

پست ہمتی، (فا، مو، صفت) کا کرتا، بزدلی

پست ہون، (مخا) 1- کمینہ ہون، گھٹیا ہون 2- ٹھگنا ہون

پستا: (لہند، مذ، صفت) دیکھو: پست

پستارنگ، (مذ، صفت) پستے ورگا ہر رنگ

پستاق، (صفت) چھوٹے قد والا، ٹھگنا

پوست پستا، (مذ) پستے دی پھل

پستا: (لم) لانجے، اک پاسے، اکونجے پاسے، لانجے دا

پستار: (مو) کھل، پیڑھی، نسل

پستار: (فا، مو) 1- ٹھٹھ تے لکھی ہوئی لکڑی 2- گھاہ وغیرہ دی گنڈھ

پستارا: (مذ) 1- کندھ دی بیہ 2- ننھ

پستاک: (صفت، ج) ہلکے سبز رنگ والا

پستان: (فا، مذ) ماما، زنانی دی چھاتی

پستانا: (مذ) 1- سفر تے جان ویلے چنگا ویلا نہ ہون وجوں کوئی چیز

فُن توں پہلاں باہر رکھ آون دا عمل 2- پینترہ

پستاوا: (مذ) دیکھو: پچھتاوا

پستاوڑ: (مذ) پوست، کھل، چمڑا

پستاونا: (فل) دیکھو: پچھتاونا

پستک: (و، مو) 1- کتاب، پوچی، گرنٹھ 2- گھوڑے دا دوتی یاں چھال

مارن دا عمل

پستک سوچی، (و، مو) کتاباں دی فہرست

پستک گھر، (مذ) کتاب گھر

پستک وکیرتا، (مذ) کتاباں ویکرن والا

پستکا: (و، مو) چھوٹی کتاب، کتابی

پستکا لا: (و، مذ) ادھ تھاں جھے کتاباں پڑھن لئی جمع کر کے رکھیاں

ہوندیاں نیں، لائبریری

پستنگ: (مو) زین بھنن والی پٹی

پستنی: (مو) بونی، مدھری

پستول (Pistel): (انگ، مذ) (اٹلی دے ہسٹو یا شہر ناں جون پاروں

ایس دا ناں پستل پے گیا ہے) اک چھوٹا مارو تھیوار جس وچ پکی

گولی پیندی ہے، طینچ، تیچ، کئی بندوق، اک تھیوار

پستولی: (مو) افغانستان دی زبان، پشتو

پستولیا: (مذ، صفت) پستول والا، پستول رکھن والا

پستوونا: (مذ) دھاسن ناں دا رُکھ

پستوونے: (مذ) اک پودا جو نیویاں پہاڑیاں دا ہوندا ہے، سندھوں

پار اس دے پھل کھاندے نیں، ایسہ کجھ گھٹیا قسم دا ہوندا ہے، ایس

دی لکڑی مضبوط اتے سخت ہوندی ہے جس دیاں کڑیاں بالے وغیرہ

بندے نیں، بالن تے ایس وچوں بو بہت بھیری آؤندی ہے

(Grewia oppositifolia)

پیرے پستوونے، (مذ) اک چھوٹا جیہا رُکھ جو کوہستانی نمک

اتے شوالک وچ گھٹ اُچیاں تھاواں تے ملدا ہے، ایس دا پھل

کھان دے کم آؤندا ہے، لکڑ بہت سخت ہوندی ہے، ایس نوں ونونی

دی کہندے نیں

پستوی: (مو) افغانستان دی بولی، پستو، وگلی: پہلوں پستوی سنسکرتی

ہے

ڈلھی تھاں 2- ریگستان دے وسیع ٹیلے دا پھیلاؤ

پساریا: (نذ) کلاریا، وسعت دینا، وشال

پساڑ: (نذ، صفت) وسعت، ریگستان دا پھیلا

پسال: (نذ) پنسال

پسالیا: (نذ) پنسالی

پسان: (مصدر) 1- کسے کولوں کسے سخت شے نوں رگڑا کے باریک

کراون 2- بٹھاون 3- پھورن، آنا

پسانا: (نعم) دیکھو: پساؤنا

پسانا: (لہند، فل) گھلا کرنا، بھیو رکھنا

پستاں چاون: (نما) طرف داری کرنا

پساو: (نذ) 1- پھیلاؤ، وسعت، فراخی 2- خیرات 3- موتر

پساوا: (نذ) پساون والا

پساون: (مصدر) گھلا کرنا، بھیوتا، بھیو کے نرم کرنا

پساوے: (نذ) دیکھو: پساون

پساہ: (نعم) اخیر لاساہ، نزع، اکھڑیا ساہ

پساہٹنا: (نعم) 1- چولاں دی جھجھ کڈھنا 2- لاڑے نوں نوا ڈھوا کے

تیار کرنا

پساؤ: (نذ) دستار، پھیلا، پارا

پساؤ: (صفت) پساوان والا

پساؤڑی: (مو) ویاہ وچ کڑیاں ولوں کل دے تائی یاں لاگی نوں دتا

جان والا پوسا جس وچ چار منڈے اتے کھنڈ گھیرا ہوندا ہے

پساؤنا: (متحدی السعدی) مسین داکم کراونا، میہاونا

پساؤں: (نعم) ویلے نال، راہیں

پسائی: (لہند، مو) پہائی، کنک یاں کے فصل دی پسائی

پسایا: (نعم) دیکھو: پساون

پسایا جاون، (نما) کسے راہیں پہایا جاون، ونٹھایا جاون

پسایا ہون، (نما) کسے کولوں پہایا ہون

پسا: (فا، صفت) 1- پچھے بٹیا ہویا 2- مٹھے پیریں، واپس پچھے بٹن دا عمل

پسا کرن، (نما) ہرادیون، میدان چوں نساون

پسائی: (فا، مو) پسا ہون دی حالت، مات، یاد

پسپک: (نذ) 1- پتل 2- لوگ 3- کوڑیاں والا سپ 4- جڑاؤ کرا

5- رسوت

پسپوت: (نذ) لے کے پالیا ہویا پوت

پست: (فا، صفت) 1- نیواں 2- چھوٹا، پستا دین دا عمل، لانبھ

پست بلند، (فا، صفت) اچا نیواں، وگی: دُنیا تے نو نیزے

چڑھیا، پست بلندی جانی

پست خیال، (فا+عر، صفت) گھٹیا خیال، گھٹیا سوچ رکھن والا

پست قد، (فا+عر، صفت) چھوٹے قد والا، ٹھٹکنا، گھینڈا

پست کڈھ دیون، (نما) دیکھو: پست کڈھن

پست کڈھن، (نما) کچھمر کڈھن

پست کردیون، (نما) دیکھو: پست کرن

پست کرن، (نما) نیواں کرن، ذلیل کرن، ہمت توڑن، تھکاوان

پست ہمت، (فا+عر، صفت) کاڑ، بزدل

پُترنا: (فل) 1- پھیلنا، کھلنا، پہلو بدلنا، پہلو دے بھار پلٹا کھانا

2- کسے گل تے اڑ جانا 3- دوجے دی پرواہ نہ کرنا 4- ٹکرتا، نہ کرنا

پسرو: (ند) 1- جو پیر پسرے، پسرنا والا 2- ٹکر جان والا

پسروا: (صفت) کھلواں، کھنڈواں

پسری: (مو، صفت) 1- کھلری، پھیلی ہوئی 2- ہوشیاری، چالاکی

پسری: (مو) دیکھو: 'پسریا' جیدہ ایہہ تانیٹ اے

پسرے: (ند) 1- گھلے، پھیلے، چوڑے 2- وسیع، کشادہ 3- میدان،

وگی: 'پسرے' گھاہ بوٹیاں (نجم)

پسریا: (ند، صفت) 1- کھلریا، گھلا، کشادہ 2- آکڑیا ہویا 3- تیار

آميزہ 4- ہوشیار

پسکرو: (ند) تھلا، چوڑی مار کے بہون دا عمل

پسکروا: (ند) چوڑی، پلاقی، پھسکرا

پسکروا مار لو، (مخا) 1- چوڑی مار بہون 2- مل مار لون، قبضہ

بما لون

پسکرون: (مصدر) تھلا مارن، چوڑی مار کے بہون

پسٹل: (ند) پہلی داکٹر

پسلی: (مو) 1- چھاتی دے پنجر دی خم دار ہڈی، دکھی دی ہڈی 2- دکھی،

پہلو، وگی: 'تن دی ہڈی پسلی ساری ٹٹ گئی' (مولوی غلام رسول)

پسلی پھڑکنا، (مخا) پہلاں تجربہ ہو جانا

پسلی چڑھنا، (مخا) ساہ بھلنا

پسلی دار، (صفت) پسلی والا

پسلی سہن، (مخا) برداشت دا حوصلہ ہونا

پسلی ہون، (مخا) 1- ڈبلا پٹلا ہون، لستا، ماڑا ہون 2- ہمت ہون،

حوصلہ ہون

ہڈی پسلی بھننا، (مخا) بہت کٹائی چاڑھنا

ہڈی پسلی توڑنا، (مخا) بہت نرمی طرحاں مارنا

پسلیاں: (مو) دیکھو: 'پسلی' جیدہ ایہہ جمع اے

پسلیاں اندر پاؤنا، (مخا) بہت مار کٹائی کرنا

پسلیاں بھٹکن، (مخا) 1- پاسے بدلنا 2- بڑی بے رحمی نال مارنا،

بہت زیادہ کٹن، گھیاں سٹاں مارن

پسلیاں چڑھن، (مخا) ڈھیر ہستن یاں ردون پاروں پسلیاں

دا ڈکھن

پسلیاں گدیاں جاون، (مخا) پسلیاں نکھن، بہت ماڑا ہون

پسلیاں مارنا، (مخا) پہلو بدلنا، پہلو دے بھار پلٹا مارنا

پسلیاں نکل آونا، (مخا) بہت کمزور ہو جانا

پسلیاں وچ پانی پے جاون، (مخا) پسلیاں دی اک بیماری

ہو جاون

پسلیا: (ند) پسلیا، پاسا بدلن دی حالت

پسلیا کھانا، (مخا) پہلو دے بھار پلٹی کھانا

پسلیٹ: (ند) پسلیا دی جمع

پسلیٹ مارنا، (مخا) پسلیٹ مارنا، پاسے بدلن

پسم: (مو) دیکھو: 'پسم' جیدہ ایہہ دگاڑا اے

پسم: (فعل) پسمن مصدر توں امر

پسم پون، (مخا) 1- دڈھلا ہون 2- کسے دی گل من لون 3- بھنڈ

پستہ: (فا، مذ) 1- اک میوا جو بادام وانگ چھلکے وچ بند ہوندا ہے اتے ایس دی رگری ہرے رنگ دی ہوندی ہے ایہہ مٹھائیاں وچ درتیا جاندے 2- اک نسل دا چھوٹے قد والا لکڑا 3- مدھرا آدی، چھوٹا، دنگی: لوہا پٹم پستہ ڈبا موت صورت کالو عزرائیل منظور ہے جی (وارث شاہ)

پستہ بین، (مخا) پٹائی، مار مار کے ادھنوا کرنا
گلی پستہ، (مذ) مارجوس نال ریشی کپڑا رنگدے نیں
پستہ: (صفت) پستے دے رنگ دا

پستی: (مو، صفت) 1- نکلے قد دی نسل دی گئی 2- مدھری گڑی، دنگی: پنجن مکاشف محض مرادف، کیا بالائی کیا پستی (خواجہ فرید)
پستی: (مو) 1- تندوری روٹی دی کنڈ تے لایا جان والا آٹا 2- روٹی دی اک قسم 3- تندور دا دوجا تاء 4- پستہ

پسٹ: (صفت) 1- پیٹھیا ہویا، دلایا ہویا 2- پیٹھی ہوئی دال دا آٹا
پسٹ: (صفت) دیکھو: پیٹ

پسٹل (Pistol): (انگ، مذ) پستول
پسٹن (Piston): (انگ، مذ) پنجن دا اک پرزہ
پسجان: (مصدر) دیکھو: پسجان

پسجوان: (مصدر) رگھا کرن، رستہ کرن، بھیون

پسجن: (مصدر) بھیجن، رگھا ہون

پسجوان: (مصدر) دیکھو: پسجوان

پسجوان: (مصدر) بھیوان، رگھا کران

پسجوان: (مصدر) ترہون، رگھا ہون

پسچات: (فم) ایس دے بعد

پسچم: (مذ) دیکھو: پیچم

پسچی: (صفت) پیچھی

پسڈن: (عر، صفت) جھگڑالو، آدی، لڑاکا بندہ، فسادیا

پسڈی: (صفت) دیکھو: پسڈن

پسر: (فا، مذ) پتر، بیٹا، دنگی: اس دے پسر سیا دخل لکھیا ایہہ بیان

(مولوی غلام رسول) 'ذم ذم کراں پوکار پسر نوں ہووے ڈار

سوايا' (غر)

پسر: (فخر) پسران مصدر توں امر، کھلنا، کھلار، چوڑا

پسر پسر بہنا، (مخا) چوڑے ہو ہو بہنا

پسر پسر بہون، (مخا) ٹوہر نال پیٹھن

پسر جانا، (مخا) 1- چوڑا ہو کے بیٹھ جانا، ملے ملتی ڈیرا پا کے بہہ جانا
2- ٹکرا

پسر جان، (مخا) چوڑا ہون

پسر ہٹا، (مذ) پساری دی دکان

پسرا: (مذ) کھلار، ہوشیاری

پسران: (مصدر) دیکھو: پسران

پسراون: (مصدر) 1- پھیلاؤنا 2- مکران

پسراونا: (فم) 1- کھلار، پسرا، پھیلاؤنا 2- مجبور کرنا 3- نہ کرانا، ٹکراؤنا

پسراؤ: (مذ) دیکھو: پسرا

پسران: (مصدر) 1- کھلن 2- اڑن، ضد کرن

چھوٹا گول قد 3- ٹینڈا، ٹنڈے

شاہ پسند، (نڈ) اک قسم دا دودھیا ملتانی امب جس دی چھل پتلی اتے رفلک کوئی ہے، ایہہ امب سوغات وجوں بادشاہاں نوں پیش کیتا جانداسی

من پسند، (صفت) من بھاندنا، جو من نوں چنگا لگے پسندا: (نڈ) کٹیا ہویا گوشت، کباب دی اک قسم

پسندگی: (مو) پسندن (مصدر) توں فارسی لفظ پسند توں بنایا ہویا جملی پسندن: (مصدر) 1- چنگا (جو درگاہ وچ پسند ہووے) 2- سراہن، چنگا جان، چنن

پسندنا: (صفت) سوہنا، سُندر، وگنی: 'اوہ دیکھ پسندا آدمی نیزے سد لیا' (حافظ برخوردار)

پسندہ: (صفت) سوہنا، سُندر

پسندی: (پو) ویکھو: پسند، وگنی: 'اوس وچ تھاں پر تھاں میں اپنی دلوں پسندی دا پسندی دے نشان لائے ہوئے ہن (آرسی) پسندی آنا، (حما) پسند کرنا، چٹنا، وگنی: 'یا حضرت کوئی ساڈے وچوں نظر پسندی آنو'

پسندیدگی: (فا، مو) من نوں چنگیاں لگن دی برتی یاں عمل، رُچی

پسندیدہ: (صفت) من بھاندنا، دل نوں چنگا لگن والا

پسنگ: (لہند، نڈ) پاسکو، پاسبنگ

پسو: (نڈ) 1- اک چھوٹا لال رنگ دا کیزا جو ٹھنڈی اتے ستھی تھاں تے ہوندا ہے اتے منکھاں دا خون چوسدا ہے 2- بکرے دے مٹانے دی چککاری جس نال مُنڈے کھیڈ دے نیں

پسو پالن، (حما) جانوراں نوں چنگے ڈھنگ نال پالن، ڈھور ڈنگر رکھن

پسو پسارا، (نڈ) بہت سارے جانور

پسو پن، (نڈ) 1- ڈنگر پٹنا، حیوانیت 2- مورکھتا، حماقت

پسو پون، (حما) 1- بھڑتھو پون، دخت پون، اوکھت پون، فکر مند ہون، فکر لگن 2- کیزے پون

پسو پینا، (حما) چھتاڑ ہونا، فکر لگنا، پریشانی لاحق ہونا

پسو مار، (حما) پٹواں نوں نیزے آدن توں روکن والی اک بوٹی پٹو آ: (نڈ) پٹو، ڈنگر، مویشی

پسو واج: (مو) پٹواڑ دا دگاڑ، عورتاں دا اک لباس

پسو وارا: (صفت) 1- شکاری 2- تھیو، مانی گیر، چھیرا

پسو اڑا: (نڈ) سریر دا پسلیاں والا حصہ، پاسا، دکھی، پسلی، پسلیٹا، کروت

پسو اون: (مصدر) بھجو اون، رگھا کرو اون، سٹا کرو اون

پسو اوننا: (متحدی المعنی) پسین داکم کرونا، مہیا دنا

پسوائی: (مو) پسین داکم یاں مجبوری، مہیا دنا

پسو ج: (مو) اک قسم دا سیون ڈھنگ

پسو جٹا: (فہم) پسو ج دی سوائی کرنا، چلدے توپے دی سوائی کرنا

پسوڑی: (پو، نڈ+مو) فساد، فساد، لڑائی والیاں گلاں

پسوڑی پاؤن، (حما) فتنہ کھڑا کرنا، مصیبت پانا

پسو یا: (فا، نڈ) گرم پانی وچ دوائیاں پا کے پیراں نوں سیک یاں

بھکھارا دین دا عمل

پسہ: (نڈ) مکئی یا جوار دی سکی فصل دا اکٹھ، پے (جمع) دھمی ہوئی کٹک

کچھر ٹکنا

پسختا: (مو) 1- پختی کرن دی عادت 2- کینگی

پسخر (Passenger): (انگ، صفت) 1- سواری، مسافر 2- عام سواری، گڈی، پسخر ٹرین

پسخر ٹرین (Passenger Train): (انگ، مو) لگ بھگ ہر

چھوٹے دڑے شیش تے کھلون والی سواری گڈی

پسخر ٹیکس (Passenger Tex): (انگ، مذ) سواریاں توں لیا جاون والا ٹیکس

پسند: (فہ، مو) 1- من نوں چنگیاں لگن دا عمل، صلاح، مشورہ، من بھادنا، دگلی: ساڈا حسن پسند نہ لیا دانا اے، پرنا لیا سیالاں دیاں جائیاں نی، (دارت شاہ) 2- رسبھ 3- مشہور، جیہڑا لوکاں نوں قبول ہووے 4- ترجیح 5- چوں

پسند کرن، (عما) 1- چھانن، چنن، انتخاب کرن 2- منظور کرن، قبول کرن، چنگیاں سمجھن

پسند لیا دانا، (عما) پسند کرنا، دگلی: ہاشم شاہ جلاو سُن دے گل پسند لیا دئی (سیف)

پسند ہوون، (عما) چنگیاں لگن، قبول ہوون

آرام پسند، (صفت) آرام طلب

امن پسند، (صفت) امن چاہن والا، شانتی دا چاہیوان، جولاڑی جھڑا پسند نہ کرے

امن پسندی، (مو) امن چاہن دا عمل

دل پسند، (صفت) 1- من بھادنا، دل نوں چنگا لگن والا 2- اک

پون

پسما: (مذ) پسمن دی حالت 1- تھناں دج دڈھ لاہون 2- پہچن،

من جاون، آمادہ ہوون 3- چوں، مھلن، چوڑا ہوون، دگلی: 'لنگھدیاں پتر توڑیے لیئے دھر پوٹے پسما'

پسما لون، (عما) 1- چولون 2- خوشامد نال نرم کر لون 3- منالون

پسما لینا، (عما) پریر لینا، خوشامد نال نرم کر لینا

پسماون: (مصدر) 1- دڈھ لاہن لئی تھناں اُتے ہتھ پھیرنا 2- خوشامد کر کے نرم کرنا 3- منانا، راضی کرنا

پسماونا: (فہم) 1- دڈھ لاہن واسطے لویرے دے تھناں تے ہتھ پھیرنا

2- پریرنا، خوشامد کر کے نرم کرنا 3- منانا، راضی کرنا

پسمائی: (مو) 1- رضا مندی، تیاری 2- دڈھ اُتارن لئی گاں جھیاں

بکری دے تھناں تے ہتھ پھیرن دا عمل

پسمائیاں: (مو) دیکھو: پسمائی

پسمننا: (فل) 1- لویرے جانور دا دھاراں لاہنا 2- کچھ نہ کچھ دین نوں

تیار ہو جانا

پسمیا: (مذ، صفت) پسیم گیا ہویا، پسچیا ہویا، من گیا ہویا

پسمیو: (مذ) پسیم جاون دی حالت

پسن: (مذ) دیکھن دا عمل، درشن کرن دا عمل

پسن: (مذ) 1- پختل خور 2- چچر

پسن: (مصدر) 1- گھا ہوون، سلھا ہوون 2- شرمندہ ہوون، شرمندگی

نال بھج جاون

پسنا: (فل) 1- پسچیا جانا، پیٹھیا جانا، دھوڑاں ہو جانا 2- گچلیا جانا،

پینہ لینا، (مخا) بخار دی حالت وچ کوئی دوائی کھا کے مُڑھکا لیا دنا
نال جے بخار اتر جاوے

پینہ وگن، (مخا) 1- بہت زیادہ پینہ آون 2- خوف نال بُری
حالت ہون

پینو پینہ ہونا، (مخا) 1- مُڑھکو مُڑھکی ہونا 2- بہت گھبرا جانا

پسیندڑ: (صفت) پساون والا، پسائی کرن والا

پسیندو: (مذ) شوالک دیاں پہاڑیاں وچ ملن والا اک خوبصورت رکھ
جس دا پھل کھان دے کم نہیں آوند، ایس نوں ہتھاں دے

چھالیاں نوں ٹھیک کرن لئی ورتدے نیں

پسینگھ: (مو) ٹھونے لین والی، دو رسیاں نال ملا کے بنائی جاندی
اے جس نوں جھونے لین لئی استعمال کردے نیں

پسینو پسینی: (نم) تریلو تریلی، مُڑھکیو مُڑھکی

پسینو پسینی کرن، (مخا) 1- تھکاون، بھھاون 2- پانی پانی کرن،

کچیاں کرن، پچی کرن

پسینے: (نم) پینہ دی جمع

پسینے دی تھاں لہو ڈولھنا، (مخا) بہت وفاداری کرنا

پسینے وچ ڈُبَن، (مخا) 1- پسینے وچ نہاون، تریلی آون 2- ڈھیر

شرمندہ ہون 3- بہت زیادہ ڈرن

پسینو پسینے ہونا، (مخا) 1- مُڑھکو مُڑھکی ہونا 2- گھبرا یا ہونا

پ.....ش

پُش: (مو) خوشامد، چالوسی، جھولی چک

پُش پیش کرن، (مخا) اگے پچھے رہون، چالوسی کرن، خوشامد کرن
پُش پیش ہون، (مخا) اگے پچھے ہون، چالوسی ہون، خوشامد
ہون

پُشاک: (فا، مو) لفظ پوشاک دا وگاڑ، پہناوا، لباس، پہن دے
کپڑے، پہراوا، وگی: قیمت دار پُشاک منگائی عطر اُپر چھنکایا
(میاں محمد بخش)

پُشاکا: (فا، مذ) 1- پہن دے کپڑے، لباس 2- رومال

پُشاکِی: (فا، مو) دیکھو: پُشاک، وگی: 'ودیا جج پُشاکیاں دے کیتی،

دھن دھن سبھ کھندیاں مائیاں جی' (کالی داس)

پُشاکِی چاڑھنا، (مخا) شہیداں دے نال تے کپڑے دینا

پُشاکِی دینا، (مخا) دیکھو: پُشاکِی چاڑھنا

پُشاج: (مذ) 1- دیوتیاں دی اک گھٹیا جاتی 2- بھوت، پریت

پُشاجنی: (مو) بھوتی، چویل، ڈائن

پُشاجی: (مو) اک قدیم پراکرت بولی

پُشانہ: (نم) پچھانہ دا وگاڑ، پچھے، ایس توں پہلاں، پہلے ویلیاں وچ

پُشانِی: (مو) دیکھو: پیشانی، وگی: 'مینہ بہت کشادہ پُشانِی چکے نورستارہ'

(قادر یار)

پُشال: (نم) دیکھو: پچھانہ

پُشاوَر: (مذ) پاکستان وچ صوبہ سرحد خیر پختونخواہ دا اک شہر

پُشاوَرِی: (صفت) پُشاوَر دار، من والا، پشوری

پُشپ: (مذ) رکھاں مٹیاں وغیرہ دے پھل

پُشپ پتر، (مذ) دیکھو: پتر پُشپ

دے گھٹیاں واسلیقے نال لایا ہویا ڈھیر

پسہڑ: (پو، مذ) بہت سارے کماں وچ بھسیا ہویا بندہ، جھمال

پسھاڑا: (مذ) دیکھو: پتہ

پسی: (لہند، مو) حسین آنا، میدا

پسی: (چھ، مو) پسا دا اسم تفسیر، وڈھی ہوئی کنگ دی ڈھیری، پسی

ہوئی، باریک پسیا ہویا آنا، میچا

پسی: (ج، مو) 1- نمی، تراوت ریتا پن 2- جٹے نوں کھور کرن دا عمل

پسے: (ج، مذ) 1- تریلی، پانی جیہو بدن دے مساماں رانیں گرمی

پاروں خارج ہوندا اے، پسینہ 2- عرق، نمی، بخارات

پسیا: (مذ) پچھانہ، کچھے کرنا، اگے ودھن دی ضد

پسیا کرن، (مخا) کچھے ہٹاؤن، میدان وچوں نساؤن، ہرا دیون

پسیا ہون، (مخا) کچھ ہٹن، مات کھا جاؤن، میدان نوں کنڈ کر

جاؤن، ہار جاؤن

پسیاڑا: (مذ) جسم دا پسلیاں والا حصہ پاسا، دکھی، پسلی

پسینہ جسن: (مصدر) پسیا جانا، کھا ہونا، سلھا ہونا، نرم ہو جانا،

بھج جاؤن

پسینجنا: (فل) 1- دل بھجنا، ترس آونا، دل پنکھرنا 2- رنجھنا 3- لحاظ دار،

ملا پڑا

پسینجوان: (مصدر) 1- رحم کھاون، ترس کران 2- دھیان دواؤن

پسینجواں: (مذ، صفت) دیکھو: پسینجوان

پسیر: (مو) 1- اک قسم دی جھاڑی جس دی چھل سڑی تھاں تے

لاؤن دے کم آوندی اے 2- بیج سیر دا وزن تے دتا

پسیرا: (مذ) 1- بیج سیر دا تول 2- بیج سیر دا دتا

پسیری: (مو) 1- بیج سیری، بیج سیر دا دتا 2- بیج سیر بھرتوں، دھڑی

پسیریل: (مو) 1- فصیل دا وگاڑ، چار دیواری 2- پسلیاں والی

پسیریل: (مذ) چری ہوئی شتیری دا باہر والا پاسا، پاسے والے، پلر

پسیریل مارن، (مخا) غائب ہونا

پسیریل: (مذ) فساد، جھگڑا

پسیریل: (مذ، صفت) 1- پاسے والا، کندے والا، اک پاسے دا 2- جھکا

ہویا

پسیریل تھیون، (مخا) 1- دکھ ہونا 2- غیر متعلق ہونا 3- اک پاسے

ہون 4- اکھوں دور ہون

پسینہ: (مذ) اوہ رطوبت جیہڑی جسم دے مساماں وچوں نکلدی اے

پسینہ آونا، (مخا) 1- گھبراونا 2- ڈرنا 3- جٹے وچوں گرمی پاروں

پانی چُڑن، تریلی آون 4- شرمندہ ہون، نمو جھانا ہون 5- ہنسن،

تھک جاؤن

پسینہ پونجھن، (مخا) 1- پسینہ سُکاون 2- شرمندگی نال، ڈھیٹھ

ہون

پسینہ چون، (مخا) 1- جٹے وچوں بہت زیادہ مڑھکا وگن 2- خوف

یاں شرمندگی پاروں بُری حالت ہون

پسینہ چھٹن، (مخا) 1- گھبرا جانا، ڈر جانا، شرمندہ ہو جاؤن 2- بہت

زیادہ مڑھکا آون

پسینہ سُکاون، (مخا) 1- پسینہ خشک کرن، ہوا پاروں پٹھن

2- شرمندگی مٹاؤن

پُشتی: (فا، مو) سہارا کُرسی، کھوتے یاں گھوڑے دی دلتی، دِگی: دیکھو

بابا دندر جھانے، بُشتی گھوڑے لائی (دمودر)

پُشتی ڈیون (محا) سہارا دینا

پُشتی مان، (مذ) دروازے دیاں تختیاں اُتے چوڑے پاسے لکیاں

وٹیاں یاں ڈنڈے جو کل ٹھوک کے جوڑے جاندے نیں

پُشتی وان ہوون، (محا) آسرا ہونا، سہارا ہونا

پُشتیان: (فا، مذ) 1- ستون، تھم 2- حامی ساتھی، مددگار، سہارا

دیون والا

پُشتینی: (فا، صفت) پُشتی توں اے، پُشتی، جدی، خاندانی، موروثی،

دِگی: روزی گھردا پُشتینی بھیتی میچ پیچ دا (نجم)

پُشتیں: (فا، صفت) دیکھو: پُشتینی

پُشت: (مذ) آنا، سفوف، بورا، چورن

پُشت: (سن، صفت) 1- نکڑا، تندرست، مونا تازہ 2- درڑھ، پکا

3- طاقت، بل، پکیائی

پُشت پُشت، (مذ، صفت) طاقت ور، بلوان، نکڑا

پُشت کارک، (مذ، صفت) طاقت دین والا، بل کارک، پُشتی

کارک

پُشتائی: (مو، صفت) 1- شکتی، طاقت، بل 2- درڑھتا، مضبوطی

پُشتا: (مو) دیکھو: پُشتائی

پُشتی: (ہ، مو) 1- طاقت، شکتی 2- پروڑھتا، تائید 3- درڑھتا، مضبوطی

پُشتی کار، (صفت) پُشتی کرن والا، تائید کرن والا، پروڑھتا

کرن والا

پُشتی کارک، (صفت) طاقت دین والا

پُشتی تاپ: (ہ، مذ) پچھتاوا، افسوس

پُشتم: (مذ) دیکھو: پچھتم

پُشک: (مذ) اک بے معنی اکھر جو لٹک دے نال آندا ہے جیویں

لٹک، لٹک

پُشکارا: (مذ) پیش کار، کسے دے استقبال، ملتی دے موقع اُتے چلائی

گئی آتش بازی یا وائے قوالی دا پروگرام، پیش قدمی، جی آیاں نوں

آکھن دا عمل، جج دا استقبال کرن دا عمل

پُشکرتا: (لہند، مذ) کھتریاں دی اک ذات تے اُس ذات دا آدمی

پُشلا: (صفت) دیکھو: 'پچھلا' جیہدا ایہہ دگاڑا اے، دِگی: پُشلے پابے

میں میٹ آئی ہاں نادر (سجاد حیدر)

پُشلی: (مو، صفت) پُشلا دی تائید جیہدا پچھلا دا دگاڑا اے، پچھلی

پُشم: (فا، مذ) 1- تبت دی بکری دی ملائم اُن، کالے وال، لُوں

2- ناکاری شے، بے کار، حقیر، بے حقیقت، چھانٹ

پُشم اکھاڑن، (محا) نقصان کرن

پُشم برابر سمجھنا، (محا) سچ جانا

پُشم پُنا (اکھیڑنا)، (محا) کچھ نقصان پچاونا

پُشم پور مارنا، (محا) دیکھو: پُشم تے مارنا

پُشم تے مارنا، (محا) ٹُچھ سمجھنا، پرواہ نہ کرنا

پُشم دار، (صفت) 1- پُشم والا 2- والاں والا

پُشم دے لاہن نال مردہ ہلکا ہوندا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ معمولی جیہی رعایت کوئی رعایت نہیں ہوندی تاں

پتر پُشت، (ند) ٹُجھ بھیا، چل بھل

پُشپا نچلی: (مو) بھلاں نال بھریا بک جو عقیدے وجوں مزار یاں

روحانی بزرگ نوں بھیت کیتا جاندا ہے، وگئی: 'چارے جگ سلامتی

رہے جوڑی، ایہہ پُشپا نچلی کرن کران لگے' (کالی داس)

پُشپک: (ند) کلمبر دا وِماز (اُڑن کھولا) جو راون نے کھوہ لیا سی اتے

سری رام چندر جی نے اوس توں کھوہ کے مڑ گمیر نوں دے دتا سی

پُشت: (فا، مو) 1- پُٹھ 2- نسل، بھل و جد پیزمی، خاندان

پُشت بہ پُشت، (فا، نم) ویکھو: پُشت در پُشت

پُشت پناہ، (فا، مفت) حمایتی، مددگار، وگئی: 'محمد بونیا فکر کیہ اُستار

نوں، نبی جیہناں دی پُشت پناہ ہو یا' (محمد بونا)

پُشت تے ہونا، (مخا) مدد تے ہونا، وٹھ تے ہونا

پُشت خار، (فا، ند) نک کھچان والا اک آلہ

پُشت در پُشت، (فا، نم) پیزمی پیزمی، پیو دادے توں

پُشت و پُشتی، (نم) پیزمی در پیزمی، پُشت در پُشت

پُشت و پناہ، (مو) ویکھو: پُشت پناہ

پُشت وار، (مفت، نم) پیزمی در پیزمی، مُدھوں قدیمی، وگئی: 'اکو

جاٹ ہنگی پُشت وار میری' (قادر یار)

پُشت ہا پُشت، (فا، مو) 1- ڈھیر ساریاں پُشیاں 2- پُشت در

پُشت، پیزمی پیزمی، نسل در نسل

پُشیا: (نعم) پُشیاں مصدر توں امر جیہڑا پُچھتاون دا وگاڑا ہے

پُشیا پُشت: (مو) کئی پُشیاں توں، پیو دادے توں

پُشیا رہ: (فا، ند) وٹھ تے چایا جاسکن والا بھار، کنڈھ، پنڈ

پُشتاش: (ند) جن، بھوت، راکھش

پُشتاشن: (مفت) گوشت خور

پُشیاں بدھی: (نم) کئی پُشیاں توں، کئی پیزمیاں توں

پُشیاون: (مصدر) غم کرن، افسوس کرن، پُچھتاون

پُشتپا: (ہ، ند) پیراں دے پنچے دا اوپری حصہ

پُشک: (فا، مو) گھوڑے دا دولتی مارنا

پُشک: (ج، مو) دنگل وچ درتیا جان والا ڈھنگ، انداز

پُشتو: (فا، مو) پشاور اتے اوس توں پرلے علاقے وچ بولی جان والی

بولی، افغاناں یاں پُشیاں دی بولی، وگئی: 'پُشیاں چادران تانیاں

نیں پُشتو ماریاں نال مغلیاں نیں' (وارث شاہ)

پُشتو پُشتی: (نم) پیزمی پیزمی، پُشت در پُشت

پُشتون: (لہند، مو) پشاور تے افغانستان دے کجھ علاقیاں دے رہن

والے لوک جیہڑے پُشتو بولدے نیں

پُشتہ: (فا، ند) 1- کسے کتاب دی جلد دے پُچھلے گول حصے وچ دتا موہ

کانڈ، گتا وغیرہ 2- جلد دا گول حصہ 3- کندھ دی مضبوطی لئی بنائی

گئی کئی کندھ 4- بٹھ

پُشتہ بدھن، (مخا) 1- نوجو بندی کرن، جلد بٹھن 2- بٹھ بٹھن،

ڈکارن

پُشتہ بندی، (فا، مو) پُشتہ لاون دا کم

پُشتہ بندی کرن، (مخا) 1- بٹھ بٹھن 2- کندھ یاں کنڈھے نوں

پکيا کرن

پُشتہ لاون، (مخا) 1- بٹھ لاون 2- کنڈھے نوں پکيا کرن

پشوری چل، (مو) پھانی بنی جس نوں خاص کر کے پھان
ہندے نیں

پشوری گرو، (ند) 1- میوے پا کے تیار کیتا پشور دا گرو 2- پشور
دے علاقے دا گرو، لڈو گرو

پشوری لنگی، (مو) پشور دی بنی ہوئی ریشم یاں نرے برے
نھن دی لنگی یاں پگ

پشوریا: (لہند، ند، صفت) پشور دا وسنیک، پشاور دارہن والا

پشویا: (ند) گرم پانی وچ دوایاں پا کے گوڈیاں توں بیٹھ پیراں تے
پچیاں نوں دھون دا عمل

پٹھ: (فا، ند) 1- چھھر 2- ڈانس

پٹھی: (مو) بال دا پیشاب

پٹھی پٹھی، (صوت) بکے بال نوں پیشاب کران لئی ایہہ لفظ
بولدے نیں

پٹے نہ آخنا: (حما) کوئی گل نہ پچھنا، کسے نوں کوئی اہیت نہ دینا، جی
آیاں نوں نہ کہنا، نظر انداز کرنا

پشیا: (ہ، مو) اک مشہور جانور، بلی

پشیدہ: (فا، صفت) ٹپت، پوشیدہ، خفیہ

پشیمان: (فا، صفت) 1- شرمندہ، شرم سار 2- چھتاوَن والا

پشیمان کرن، (حما) 1- پریشان کرن 2- شرمندہ کرن، چکی کرن

پشیمان ہون، (حما) 1- چھتاوَن 2- چکی ہون، شرمندہ ہون

پشمانگی: (مو) پشیمانی، چھتاوا

پشیمانی: (فا، مو) 1- چھتاوا، افسوس 2- شرمندگی، تادم ہونا، چھتاوانا

پشین گوئی: (فا، مو) کسے گل نوں ویلے توں پہلاں دس دین دا عمل

پ..... ط

پطرس: (ند) 1- حضرت عیسیٰ دے باراں حواریاں وچوں اک دا

ناں 2- اردو دے معروف انشائیہ نگار احمد شاہ بخاری ہوراں دا تخلص

پٹلی: (مو) جتنی، نکا تر بوڑ

پغام: (ند) پیغام دا گاڑ

پنگائی: (مو) ویکھو: پنگائی جھید ایہہ دگاڑاے

پنڈ: (مو) پکڑ دا گاڑ..... گرفت

پنڈان: (مصدر) پکڑن، پھرن

پنڈوی: (مو) پکڑی دا گاڑ

پنغلا: (صفت) پگلا، احمق

پنغلان: (مصدر) بے وقوف، دیوانہ کرن

پنغلو: (صفت) مورکھ، پاگل

پنغلیاں: (صفت) پاگل پن، بکواس، بے ہودہ

پنغلیاں مارنا، (حما) بکواس کرنا، پاگلاں دا لنگ کلاں کرنا

پنغلیواں: (ند) پاگل پن

پنغیر: (ند) پیغیر

پنغیرین: (مصدر) پھڑیا جاوَن، گرفتار ہو جاوَن

پ..... ف

پف: (مو) عورتاں دا وال گندھن دا اک ڈھنگ

پشوپنا، (ند) دیکھو: پشوپن

پشواج: (مو+ ند) پشواز توں 1- گوڈیاں توں کجھ پٹھاں تائیں
آدن والا چوہ 2- اک طرحاں دا لمبا چوڑا گھگھر 1

پشواز: (فا، مو) 1- گڑتی نال سیتا ہویا بہت کلیاں دا گھگرا، ایس نوں
خاص کر کے نچن والیاں پاوندیاں بن، نچن والیاں دی گھرے دار
پوشاک، لہنگ، عورتاں دے پان دا اک کپڑا 2- عورتاں دا گاؤن،
دگی: خوشی دج نہ منودی چوڑے دے، بند ٹٹ گئے پشواز دے جی
(قادر یار)

پشواں: (سن، ند) 1- پشو دی جمع، ڈنگر، جانور 2- کنایہ، بدھو، بے
دوق، احمق، اُجڈ، بدتمیز، دگی: چھیاں پشواں رکھاں دے روگ
پرانے (نجم)

پشواواں: (فا، مفت) پشوا توں، رہنما، ہادی، آگو، اگے لگن والا، ندہی،
امام، سردار

پشور: (ند) پچھی پاکستان دج اک مشہور شہر، پشاور، پاکستان دے
سرحدی صوبے دا اک شہر

پشورن: (مو) 1- پشور (پشاور) شہر دی دسٹیک عورت 2- پشورے دی
گھر والی

پشوری: (مفت) پشاور توں، پشاور دا دسٹیک، ، دگی: نہ ہند نہ ٹرک
پشوری (بکھے شاہ)

پشوری بادام، (ند) ادھ بادام جو پشور (پشاور) دے علاقے توں
آوندے نیں

پشوری ٹانگہ، (لہند، ند) اک خاص قسم دا ٹانگہ

آکھدے نیں

پشم نہ اکھڑنا، (حما) کسے دی دشمنی مخالفت دا، رتا نقصان نہ ہونا

پشم نہ اکھڑ سکنا، (حما) کجھ نہ دگاؤ سکنا

پشم نہ جانن، (حما) کجھ نہ سمجھن، خاطر وچ نہ لیاون

پشمرن: (ند) سریرا

پشمی: (مفت) پشم دا، اوئی

پشمینا: (فا، ند، مفت) دیکھو: پشمینہ

پشمینہ: (فا، ند) 1- پشم دا کپڑا، ودھیا اُن دا کپڑا، ودھیا اوئی چادر

2- (مفت) پشم دا

پشن: (لہند، فل) گلا ہونا، بھجنا

پشنڈ: (ند) پاشنڈ، پاکھنڈ

پشنڈگا: (ند) کچی لسی، کنگ

پشو: (سن، ند) 1- پسو دا دگاڑ، جنور، مال ڈنگر 2- چوکر، حیوان

3- موکھ، بدھو 4- احمق، ان گھڑ، جنوہڑ

پشو آکرم، (ند) پشو دا لنگ اپنا ہی پیٹ بھرن دا عمل

پشو برتی، (سن، مو) جانوراں ورگا سبھا

پشو بھاکھا، (سن، مو) جانوراں دی بولی (پرانے گرتھاں دج

لکھیا ہے کہ بہت لوک پشواں دی بولی سمجھدے اتے اوہناں نال
گلاں کردے سن)

پشو پالن، (ند) پشواں نوں چنگے ڈھنگ نال پالن دا عمل

پشو پسارہ، (ند) بہت سارے جنور

پشوپن، (ند) ڈنگر پنا، حیوانیت

(کپڑا) 5- اعتباری، بھروسے والا 6- ٹھوس، ٹکھر 7- کسے دے
جھانے وچ نہ آؤن والا 8- نہ بچن یاں یوگ تے اُچی (دھرتی)
9- مستقل، دائمی، وگی: رب وید پکا گھر گھلیا جے پھرو ڈھونڈھیاں
پورہاں دلیاں نی (وارث شاہ)

پکا آدمی، (ند) 1- وعدے تے پورا اُترن والا آدمی، اعتباری بندہ،
کھرا بندہ 2- ڈھڈ دا پکا

پکا ارادہ، (ند) مضبوط ارادہ، مستقل ارادہ

پکا ارادہ کرن، (حما) مضبوط ارادہ کرن، تہیہ کرن

پکا ارادہ ہون، (حما) تہیہ ہون، مضبوط ارادہ ہون

پکا بندہ، (ند) 1- اعتباری آدمی 2- اپنی گل تے قائم رہن والا
بندہ، وعدے دا پورا 3- بڈھا ٹھیرا

پکا پان، (ند، صفت) بڈھا، ضعیف، کھوسٹ

پکا پانی، (ند، صفت) کھوہ دا اوہ پانی، جیہڑا ایتنا ڈونگھا نہیں ہوندا

پکا پکایا، (صفت) 1- بنیا بنایا، ٹھیک ٹھاک، بالکل تیار 2- بنا کوشش

توں، بغیر محنت توں، بغیر مشقت توں 3- دوجے دا پکا کے تیار
کیا ہویا

پکا پکایا کھاون، (حما) بنا محنت دے کھاون، کسے دے سر تے
کھاون

پکا پکایا گھل مولا، (حما) آٹھکی تے محنت توں جی پُراون والے
بارے کہندے نیں

پکا پکا لہسن، (حما) بنا محنت مشقت توں لہسن، تیار شدہ لہسن

پکا پلستر، (ند) پونے سینٹ وغیرہ دی لپائی

پکا پن، (ند) مضبوط، درڑھتا، پکیائی

پکا پون، (حما) 1- موقوف تے اڑ جانا 2- پرواہ نہ کرنا

پکا پھوڑا، (ند) 1- مواد نال بھریا پھوڑا 2- مجازاً..... دکھی، غمگین
3- ستیا ہویا

پکا پھوڑا بھسن، (حما) 1- پھوڑے دا مونہہ بنن، پھوڑے وچوں
گند نکل، پون 2- مظلوم دا اپنا حال بیان کرن، رو پون

پکا پھوڑا ہون، (حما) 1- سخت غصے وچ ہون 2- بہت غمگین
ہون

پکا پیشا، (ند، صفت) پکی طرحاں سکھایا ہویا

پکا پیڑا، (ند، صفت) 1- گنڈھیا ہویا، سڈول 2- بہت کڑا،
سخت مضبوط

پکا پیڑھا، (ند، صفت) دیکھو: پکا پیڑا

پکا پیراں تے، (نم) کپے پیراں تے

پکا پیلا، (صفت) گاڑھا پیلا (رنگ)، کھٹا، پیلا

پکا تول، (ند، صفت) 1- پورا تول 2- کپے دیاں دا تول

پکا تھیون، (حما) اپنے موقوف تے ڈٹ جانا، اپنی گل تے اڑ جانا

پکا چٹھا، (ند، صفت) ہی کھاتا، روزنامہ، پکا کھاتا

پکا چور، (ند، صفت) پولیس دی مارٹ کھا کے دی چوری نہ منن

والا، باہر چور

پکا چیتا رکھن، (حما) 1- چنگا حافظ ہون 2- گل چنگی طرحاں

یاد رکھن

پکا حساب، (ند) ٹھیک تے پڑتالیا ہویا لیکھا

اعتماد

پک پان، (مخا) 1- پھوڑے پھنسی وچ پس (پاک) پے
جاون 2- کسے فصل دا داڑھی لئی تیار ہون

پک تریز، (مو) مٹی دے بھاڈے نوں پکاون لکیاں پئی تریز
پک تل، (مو) 1- پکی تھال 2- آسیب والی تھال

پک ٹھک، (نم) پک پکایا، پکچ، پکپائی

پک جانا، (مخا) 1- پیک پینا، پیپ پینا 2- ہری سبزی وغیرہ دا
کچیاں کھان دی حالت توں ٹپ جانا 3- کسے کم وچ مہارت ہو جانا
پک دسنا، (مخا) ٹھیک ٹھیک دسنا

پک سل، (مو) پکی ات

پک سلا، (نم، صفت) پکی ات دا

پک کرن، (مخا) کسے کم دی سچائی جانچن، چنگی طرحاں جان لین
پک کرنا، (مخا) پکی کرنا

پک کھہر جاون، (مخا) یقین ہو جاون، پک ہو جاون، گل دادل
نوں لگ جاون

پک نال، (نم) یقین نال، وثوق نال، حقی گل

پک ونجن، (مخا) پکپایا ہو جانا، ماہر ہو جانا

پک ہونا، (مخا) 1- فیصلہ ہونا 2- یقینی ہونا

پک: (صفت) مٹھی سُر ملی اواز والا، کوئل کوکلا

پک پینی، (مو، صفت) کوئل ورگی سُر ملی اواز والی، پکینی

پک: (صفت) 1- کچا دا اُلٹ، پکپا ہویا، رسیا ہویا 2- درڑھ، مضبوط، نہ

لٹن والا، اُل 3- مٹھیا ہویا، نچت (مقرر) 4- ہنڈھن سار، مضبوط

پت: (فا، مو) 1- مونہہ تھانی زور دی کدھی مٹی ہوا 2- پھوک

پتھر پھٹل: (نم) مجبلاً Amelia hirpdissima

پفلو: (نم) تریترا Marsilla Quadrifolia

پ.....ک

پک: (نم) پکن مصدر توں امر

پک: (نم) 1- کچ دا اُلٹ، پکن دا عمل یاں حالت 2- یقین 3- پختہ،

ٹھوس، تصدیق شدہ بات 4- پکی تھال، پکی گل، پکی طرح 5- ٹھیک

ٹھیک، پورا پورا، دگنی: شاہزادے ایہہ گلاں سُن کے شاید پک پچھتا

(سیف) 6- پکا، دگنی: 'پک توکل رب دا رکھی، سوریں نام الہی'

(سیف) 7- کرڑی دھوتی

پک پاون، (مخا) پکی خبر ملنا، یقینی گل ہونا

پک پکا، (نم) 1- فیصلہ، پکی صلاح 2- پکچ، پکپائی

پک پکا کرن، (مخا) پکی گل کرن، پکا وعدہ کرن کسے گل یاں

سودے توں نہ پھرن دا یقین دواون

پک پکانا، (مخا) دیکھو: پک پکاؤنا

پک پکاؤنا، (مخا) پکی صلاح کرنا

پک پکایا، (نم) دیکھو: پک پکا

پک پکپا کرن، (مخا) روٹی ٹک پک جاون، کھانا تیار ہو جاون

پک پکچ کرنا، (مخا) کسے دی کم نوں کرن توں پہلاں ساری

احتیاطی تدابیر طے کر لینا

پک پن، (نم) 1- پکن دی حالت 2- سیانف، دانائی 3- یقین،

پلاک ڈکشری

زبان (وعدے، گل) دا پکا، (صفت) اقرار کر کے پورا
کرن والا

تولاں دا پکا، (صفت) بچناں دا پکا، زبان دا پکا
پکا: (صفت) نرا، اُکا

اُکا پکا، (صفت) سارے داسارا، سالم
اُکے پکے، (نم) سارے دے سارے، سمنو لپے
پکا بر: (نم) پیغام دیون والا، پیامبر، پیغمبر

پکار: (نم) 1- کھنڈ وچ گھيو پا کے تلی ہوئی روٹی 2- سموسہ، نما اک
مٹائی جس وچ مٹھا پُورما بھریا ہوندا ہے

پکار: (مو) 1- پکارن یاں بلاون دا عمل، سد 2- فریاد، ڈہائی، بلاوا
3- کسے چیز دی ددھیرے منگ کرن دا عمل 4- رولا، ڈنڈ 5- ہانک،
آواز 6- طلب و ہانگ تلاش 7- وڈاناں ہونا، شہرت، وگئی: اوہ ب
ای ب پکاردا ای (بکھے شاہ)

پکار اُٹھن، (عما) 1- گل داپنے آپ مونہہ تے آ جاون 2- آواز
دیون، صدا بلند کرن

پکار پکار آکھن، (عما) اُچی اُچی اعلان کرن، زور نال آکھن
پکار پکار کے رہنا، (عما) بہت اُچی آواز نال کہنا، زور نال کہنا
پکار پینا، (عما) 1- دُھاں پینا 2- ڈہائی پینا

پکار دین، (عما) 1- ہاک دیون، سد مارن، آواز مارن 2- ڈہائی
پاون

پکار کرنا، (عما) 1- فریاد کرنا، رو کے منگنا 2- شور کرنا
چیک پکار، (مو) ویکھو: پکارا

پکارا: (نم) 1- چیک پکار، حال ڈہائی، حال پھریا 2- مشہوری،
ڈھنڈورا

پکارن: (مصدر) 1- ہاک مارنا، آواز دینا، پکارنا 2- فریاد کرنا، ڈہائی
دینا 3- فقیر منگتے وغیرہ دا منگن لئی آواز دینا 4- عدالت دے
چیز اسی دا مقدمے والیاں نوں اُچی آواز نال بلاونا 5- رب توں مدد
منگنا، وگئی: چاروں بید بیدانت پکارن، اوم برہم نارائن دھارن
(خوبہ فرید)

پگال: (فم) پگالنا دا امر، پگوا

پگالنا: (فم) 1- پگوانا، کچی شے نوں اک تے پگوانا 2- سبق یاد
کردانا، رٹوانا

پکان: (مو) پکا ہون دی حالت، پکیان، پکیائی

پکان: (مصدر) 1- کھانا تیار کرن 2- اک وچ کسے نوں پکیان کرن
3- پھل نوں پال لاون 4- مضبوط کرن، پکا کرن 5- رٹن، یاد کرن
6- پٹی پڑھاون

پگنا: (فم) 1- پکا کرنا، مضبوط کرنا 2- سبق یاد کردانا 3- رٹوانا، کچی
شے نوں اک تے پکانا

پکاند: (نم) پکیا ہویا پھوڑا

پکاوا: (نم، صفت) 1- پکاون والا 2- بمبھا مزدور 3- باورچی

پکاوت: (مو) 1- پکیائی، تیاری 2- دہرائی، مہارنی

پکاون: (مصدر) 1- روہ کاڑھ کے گوتیار کرن والا 2- کھانا تیار کرن،
پکاون

پکاونا: (فم) 1- برصنا 2- پھل وغیرہ نوں گرمائش دے کے رس تے

پکا دعویٰ، (ند) عدالت وچ دائر کیا گیا اوہ دعویٰ جیہڑا کچی پیشی
وچ ختم نہ ہووے

پکا دن، (ند) ہتھیا ہویا دن

پکا دوست، (ند) کوڑھا بتر

پکا دیوان، (مخا) 1- پکا کے تیار کردین، رنھ دیون 2- ستاون

پکا ڈیرہ لانا، (مخا) کسے تھاں تے تک کے رہن لگ پینا، وگئی:
'اوس صورت نے دل دے اندر ڈیرے لائے پکے'

پکا راگ، (ند) کلاسیکی موسیقی

پکا رنگ، (ند) 1- نہ آئرن والا رنگ 2- کالا رنگ 3- مٹکی رنگ

پکا روگی، (ند، مفت) 1- ہمیشہ بیمار رہن والا آدمی 2- کوڑھا

پکا سبق، (ند) یاد کیا ہوا پانٹھ

پکا سگرٹ، (ند، مفت) نئے والا سگریٹ

پکا سودا، (ند) پکا معاہدہ، وارے دا سودا

پکا سیر، (ند) تول دا اک وٹا جو وزن وچ 16 چمٹاں دا
ہوندا ہے

پکا قول، (ند) پکا وعدہ، وچن، قرار

پکا کاغذ، (ند) اشعار دا کاغذ، سرکاری کاغذ

پکا کرن، (مخا) پابند کرنا

پکا کرنا، (مخا) کسے دے ذمے کم لانا

پکا کوٹھا، (ند) پکیاں اٹاں دا کمرہ یاں مکان

پکا کوہ، (ند) دو کوئیل دا پینڈا

پکا گانا، (ند) اوہ گانا جو سنگیت دے شاستری اصولاں مطابق گایا

جاوے، راگ راگنی، کلاسیکل موسیقی

پکا گاہک، (ند) اوہ گاہک جو کسے اک دکان توں بی سودا لیتا
ہووے

پکا گھر، (ند) 1- قبر 2- پرلوک، اگلا جہان

پکا گھٹن، (مخا) یاد کرنا

پکا لون، (مخا) 1- پکا کے تیار کرن، رنھ لون 2- چیتے رکھ لون

پکا مٹھا، (ند) کھنڈ، چینی

پکا مکان، (ند) پکیاں اٹاں یاں اٹ پتھر دا مکان

پکا مٹوٹھین، (مخا) مستقل علاج کرنا

پکا مونہہ کرنا، (مخا) 1- گھمبیر ہونا، سنجیدہ ہونا 2- ناراضی ظاہر کرنا

پکا میچا، (ند) پورا ساڑ

پکا وعدہ، (ند) پکا قول

پکا تھہ، (لہند، ند) مضبوط پکڑ

پکا تھہ پاؤنا، (مخا) مضبوطی نال پھڑنا

پکا تھہ پوانا، (مخا) کسے کم نوں ذمہ داری نال کرنا

پکا ہو جانا، (مخا) 1- اجیسی سکھادت وچ آ جانا جو مزہ بھلایا نہ جا
سکے 2- یاد ہونا

پکا یار، (ند) گہرا دوست

بابا اٹل پکی پکائی گھل، (اکھا) امر تر وچ بابا اٹل دے

گورودوارے وچ لنگر دیون ویلے، اٹل ورتدا اے، ایس توں ہی

ایہہ اکھاں پرچلت ہوئی ہے

ردھا پکا، (پو، مفت) تیار بھوجن، پکا پکایا کھانا

4- پہلواناں دی اک وار کیتی کشتی 5- حمیزن دا عمل 6- اثر، پر بھاو
7- بھوت، پریت دا پرچھاواں 8- کشش، کھچ 9- پختہ، پکی ہوئی
10- گھاگ، تجربہ کار، طاقتور ونگی: 'سُن کے نرم کلام یوسف دی پکڑ
پہوے ہوتی'

پکڑ بلاون، (حما) دھکوزوری وگاوان، پھڑ لون

پکڑ پچھاڑ، (مو) کچھ گچھ، باز پرس

پکڑ پھڑ، (نم) 1- جھڑن، قابو کرنا 2- جن بھوت داسا یہ ہونا

پکڑ پکڑائی، (نم) پھڑو پھڑی، پھڑن پھڑائی، پکڑ دھکڑ

پکڑ پکڑن، (حما) کسے گل تے اڑ جاوَن

پکڑ تھیون، (حما) مقابلہ ہونا

پکڑ دندی، (مو) منجی دی دوائن پاوَن دی تھاں جیہدے نال منجی
نوں کیا جاندا اے

پکڑ دھکڑ، (نم) پھڑو پھڑی، پھڑن پھڑائی

پکڑ رکھن، (حما) 1- گرفت مضبوط رکھن 2- روک رکھن

پکڑ سیاہی، (مو، صفت) پکی سیاہی، نہ لٹھن والی سیاہی

پکڑ کرن، (حما) 1- بحث کرن 2- مقابلہ کرنا

پکڑ کرنا، (حما) کچھ پڑتاں کرنا، جواب طلبی کرنا، ونگی: 'پکڑ کریں

تاں کد چھٹکارہ کیا فکر اندیشہ' (سیف)

پکڑ گھٹن، (حما) جکڑ لینا، گرفت وچ لینا

پکڑ لاونا، (حما) گھلنا، کشتی کرنا

پکڑ لڑنا، (حما) دیکھو: پکڑ لاونا

پکڑ وچ آوَن، (حما) عذاب وچ مھسنا، گھیرے وچ آنا

پکڑ تھیں، (نم) مضبوطی نال، مضبوط تھیں نال

پکڑ ہون، (حما) 1- پھڑیا جاوَن، قابو ہون 2- باز پرس ہون،

کچھ پر تیت ہون 3- سزا ملن

پکڑا: (نم) 1- پھڑنا 2- اک قسم دا پودا جو دوئی وچوں ورتیا جاندا ہے

پکڑا پکڑی، (مو) دیکھو: پکڑ دھکڑ

پکڑا دیون، (حما) 1- پھڑا دیون، قید کر دیون 2- حوالے کر دیون،

دے دیون

پکڑاں: (مصدر) دیکھو: پکڑاؤن

پکڑاںد: (مو) جکڑ، پکڑن دی صلاحیت

پکڑاںڈ: (نم، صفت) پکڑاؤن والا، پھڑاؤن والا

پکڑاؤن: (مصدر) 1- پھڑاؤن، حوالے کرن، سپرد کرن، ہتھ دج

دیون 2- گرفتار کر اؤن، قابو کر اؤن

پکڑاؤنا: (نم) پھڑاؤنا

پکڑاہی: (مو) 1- پکڑائی، پکائی 2- تاکید، پکی 3- حمایت، تائید

پکڑاہی کرن، (حما) 1- چھپے لگن، پیر دی کرن 2- تاکید کرن

پکڑاؤ: (صفت) 1- پھڑاؤن والا، پھڑاؤ 2- پھڑن جوگ

پکڑائی: (صفت) 1- پھڑائی، پکڑ 2- پکڑاؤن دی مزدوری

پکڑائی دینا، (حما) پھڑے جانا

پکڑائی ڈیون، (حما) قابو وچ آنا، ذمہ داری قبول کرنا

پکڑائی کھانا، (حما) دیکھو: پکڑائی دینا

پکڑن: (مصدر) پھڑن، قابو کرن، قبضہ کرن، گرفت کرن

پکڑنا: (نم) 1- پکڑنا، پھڑنا 2- ضبط کر لینا، قبضہ کر لینا، پھڑنا، ونگی: 'اس

لے آؤ، 3- پھوڑے نوں پلٹس نال نرم کرنا 4- سبق یاد کرنا

5- صلاح پکادنا، مشورہ کرنا، متا پکادنا

صلاح پکادنا، (مخا) مشورہ کرنا، رائی کرنا

متا پکادنا، (مخا) صلاح کرنا، رائے پاس کرنا

پکادوی: (موصفت) دیکھو: 'پکادو' جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پکاوہ: (مو) کپاہ دا دگاڑ..... رُوں دا پودا تے جس

پکائُن: (نم) پیکے گھر دے، پیکے

پکاؤ: (نم) پک جان دی حالت، عمل یاں کُن، وگئی: 'پے پکادن رات

دن، اپنا سبق پریت' (سراج قادری)

پکاؤنا: (نعم) دیکھو: پکادنا

پکائی: (مو) 1- پکاؤن دا عمل، حالت یاں مزدوری 2- پکائی، درڑھتا،

مضبوطی

پکیت: (مو) پکا ہون دی حالت پختگی

پکیتا: (مفت) مچھنہ دا دگاڑ

پکتی: (نم) پکنا، ہضم ہونا، پکانا

پکٹنگ (Picting): (انگ، مو) کسے تھاں دوالے لوکاں دا آؤن

جادن وقتی طور تے بند کرن لئی کہتا گیا گھیرا

پکچر (Picture): (انگ، مو) 1- تصویر 2- سینما فلم

پکڈنڈی: (مو) پکڈنڈی دا دگاڑ، پیدل رستہ، اوہ رستہ جیہڑا سڑک

تے گلی نما نہ ہووے، کھیتاں وچ ٹرن واسطے بنائے گئے کچی مٹی

دے تنگ رستے

پکر: (مو) پہنچ، مدد

پکر مارن، (مخا) اپڑن، پہنچن، ٹپن

پکڑ: (نم) آسرا، اوٹ، اولھا

پکڑ سیاهی، (مفت) پکڑ سیاهی، نہ لٹھن والی سیاهی

پکراون: (مصدر) دیکھو: پکراون

پکراون: (مصدر) 1- اپڑاون، پہنچاون 2- مدد لئی اپڑن

پکراوند: (مو) 1- وگڑیا ہویا پھٹ 2- پکی تھاں، آسب زدہ تھاں

پکراں: (ج، مو) پیپ والے زخم یاں سزے ہوئے انگ نوں گرم

پانی وچ ڈوب کے علاج کرن

پکرن: (مصدر) مشکل وچ کم آؤن، ویلے سر کم آؤن، اوکھے

ویلے کم آؤن، باہوڑن، مدد کرن

پکرننا: (فل) 1- مراد پوری کرنا 2- موقع سر کسے دی مدد تے بچنا،

بوہڑنا، وگئی: 'بابل پکرن مشکل ویلے بے شک آپڑاں نوں' (گل)

پکرواؤن: (مصدر) 1- اپڑاون، پہنچاون 2- مدد لئی اپڑاون 3- آواز

دواؤن

پکروٹ: (مفت) 1- پکا، ٹھہر درا 2- پکی عمر والا، سیانی عمر والا،

پیڈا، سخت

پکروڑ: (لہند، مفت) 1- پکا، سیانا، پیڈھا، بھگیا یا نہ جان والا 2- سخت

پھوڑا، گولم

پکڑی: (مو) بولی، بنایا، پکار یا

پکیرین: (مصدر) دیکھو: پکیرین

پکیرین: (مصدر) اپڑیون، بوہڑیون، مدد لئی اپڑیون

پکڑ: (مو) 1- پکڑن دا کم، عمل یاں حالت 2- گرفت 3- قابو

پلاک ڈشٹری

۴۔ پھوڑے یاں زخم وچ پیک پینا، پیک نال بھرنا 5۔ چوڑے دی
کھیڈ وچ زردا پکن تے ہونا 6۔ سودا ہو جانا 7۔ صلاح کرنا 8۔ یاد
ہونا، کنٹھ ہونا 9۔ ہری سبزی وغیرہ دا کچیاں کھان دی حالت توں
ٹپ جانا

سچ کچے سو مٹھا ہوئے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جو کم
ہولی ہولی تے ٹھر مھے نال کچیا جاوے، اوہدا پھل چنگا ہوندا ہے
اودوں کہندے نیں

عمر پکنا، (عما) بدھ ہونا، بڑھے ہونا
وال پکنا، (عما) وال چٹے ہونا

پکندڑ: (صفت) پکاونا والا

پکنک (Picnic): (انگ، مو) کسے پارٹی دا شہروں یاں پنڈوں باہر
کسے تفریحی مقام تے جا کے موج میلہ مناو دا عمل

پکنک پارٹی (Picnic party)، (انگ، مو) پکنک لئی جان
والے گھہ لوکاں دا اکٹھ

پکھوئی: (مو) مضبوطی، پکیائی

پکو کرنا: (عما) کسے کم دی تاکید کرنا

پکاونا: (ند) 1۔ گھیو یاں تیل وچ تلی ہوئی یاں بنی ہوئی کھان جوگی
چیز 2۔ مٹھائی 3۔ کھاونا دی شے، وگی: فلا قد کھانیاں سوا مٹھے
پکاونا گھے نال تیوراں دے (وارث شاہ)

اُچی دُکان پھکا پکاونا، (اکھا) جدوں باہری ٹپ ٹاپ تاں
بہت ہووے پر اندروں بہت پتلی حالت ہووے تاں آکھدے نیں

پکاونا: (نغم) روٹی بنواونا

پکاوندڑ: (صفت) پکاونا والا

پکاواں: (ند، صفت) 1۔ پکایا ہویا، ردھیا ہویا 2۔ جیہوں پکایا جاسکے
3۔ پنگا، مضبوط، پختہ

پکاواں: (مصدر) 1۔ رجھواون 2۔ پھل دا رس دار کرواون 3۔ گل
طے کرواون 4۔ یاد کرواون، تاکید کرواون

پکاواؤ: (صفت) پکاونا والا

پکاوائی: (مو) پکاونا دا کم، ڈھنگ یاں مزدوری

پکوتا: (چھ، ند، صفت) پکاونا والا، باورچی

پکوٹ: (صفت) پکروٹ، پکا پیٹھا، ہوشیار، تجربہ کار

پکھوئی: (مو) مضبوطی، پکیائی

پکورا: (ند) اک جھاڑی پہاڑیاں وچ ہوندی ہے اتے بالن دے کم
آدندی ہے

پکورا: (ند) 1۔ دسین دا تلیا ٹکٹھا، لڈو 2۔ دسین دی نگدی جو دیاہ
شادی دے موقع تے بھاجی وجوں بنائی جاندی ہے، وگی: وڑے
کرارے بھٹھے پکڑے پاڑا تے پکڑے (میاں محمد بخش)

پکورو: (ند) 1۔ پکڑے دی طرحاں دا، پکڑے درگا 2۔ طنز.....
مدھرے قد والا

پکھوئی: (مو) دیکھو: پکھوڑا جیہی ایہہ تصغیراے

پکھوڑے: (ند) دیکھو: پکھوڑا جیہی ایہہ جمع اے

پکڑے تلن، (عما) دسین دی مٹھلی نوں تیل یاں گھیو وچ تلن،

پکڑے تیار کرن

ٹھک نال پکھوڑے (وڑے) پکاونا، (عما) مفتو مفتی کم سارنا

گھوڑے دا پکڑنا مول نہیں آسان (مولوی غلام رسول)

پکڑو: (نڈ، صفت) پکڑن والا، پکڑن والا

پکڑوانا: (نعم) پکڑوانا

پکڑواون: (مصدر) 1- دغا کرن، دھوکا دیون 2- کسے نوں پکڑاؤن دا

سبب بنن، پکڑواون، قابو کرواؤن

پکڑیا جاون: (معا) پکڑیا جاون، گرفتار ہو جاون

پکڑیجی: (مصدر) دیکھو: پکڑیا جانا

پکڑینا: (فل) دیکھو: پکڑیا جاون

پکڑیندا: (نڈ، صفت) پکڑن والا، پکڑن والا

پکڑیواں: (نڈ، صفت) 1- پکڑ، گرفتاری 2- پکائی، پکاپن

پکڑیون: (مصدر) پکڑیا جاون، گرفتار ہون، پکڑیون

پکسا: (لہند، نڈ) مٹی دا بنیا ہویا گھریاں کچا مکان، کچی مٹی دا بنیا ہویا

پکسی: (کلمہ سوالیہ) کپے گا، (کیہ) کپے گا؟

پکش: (نڈ، 1- دو ہفتہ، قمری مہینے دا ادھ 2- پاکھ، ادھا، جسم دا ادھا

حصہ، پاسا 3- پتھ، پد 4- جانب، طرف 5- طاقت

پکش پاتی: (نڈ) طرفدار، جانبدار

پکش دوار: (نڈ) کھڑکی، دریچہ

پکش دھر: (نڈ) طرفدار، جانبدار

پکش ہین: (نڈ) بغیر پراں توں بے بازو

پکش گھات: (نڈ) پکائٹ جانا مجازاً قاتل

پکشانتر: (نڈ) دوجی پاسے

پکشپات: (نڈ) طرفداری، جانبداری

پکشک: (نڈ) 1- کھڑکی 2- دوست مددگار

پکشمہ: (نڈ) 1- پک، بھون، ابرو 2- نہایت باریک شے 3- بخیل

4- شرمندہ

پکشی: (نڈ) پکھیرو، پرندہ، طاہر

پکشی پالا: (نڈ) 1- گھونسل، آشیانہ 2- چڑیا گھر

پکشی: (مو) پکھ، حمایت، طرفداری

پکشیہ: (نڈ) طرفدار، جانبدار

پکشل: (صفت) 1- پتھا، پختہ، مضبوط 2- تجربہ کار 3- چالاک، ہوشیار

پکلا: (نڈ) 1- پھوڑا جیہڑا پیراں دیاں انگلاں وچکار ہوندا اے

پکلی: (مو) پٹھے ٹھنن والا جال

پکمر: (نڈ، 1- مذہبی کتاباں موجب رب دلوں گھلیا نی، رب دار رسول،

پیغمبر دا دگاڑ

پکمری: (مو) دیکھو: پیغمبری

پکن: (نڈ) دیکھو: پکنا

پکن: (مصدر) 1- پکن، رجھن 2- زخم دا بھر جاون 3- راضی نامہ

ہوون

پکن راس، (مو) اک مٹھیا نی

پکنا: (فل) 1- کھان دی چیز دا رجھنا، (پھل سبزی دا) رس تے آونا

2- (پھوڑے وچ) پس پے جانا، پکن تے آونا 3- (مونہ وچ)

چھالے پے جانے

پکنا: (فل) 1- مضبوط ہونا، کسے شے دا اگ تے پکنا 2- پھل وغیرہ دا

رس کے کھان جوگا ہونا 3- اگ دے سیک نال گلنا، رجھنا

شکل کچھ، (نڈ) دیکھو: چاننا کچھ

کرشن کچھ، (نڈ) دیکھو: انھیرا کچھ

پکھ: (ہ، مو) چاند دی اٹھویں منزل

پکھ: (مو) دیکھو: ہنگھ، جیہڑا درست اے

پکھا: (نڈ) 1- اوہ چیز جس نال ہوا جھلے نئیں، پکھا عام طور تے

کھجور دے یاں ناڑ دے پیتاں یاں پٹھے دا بنیا ہوندا ہے 2- قلمی

گراں یاں لوہاراں دا اک نوں تیز کرن والا اک اوزار 3- ٹانگے

دی باڈی دا سبھ توں اگلا پھٹا جس پاسے گھوڑے دی پوچھ ہوندی

ہے 4- کمان دی شکل دا لوہے دا کن جو گڈے دے پیسے کول لگا

ہوندا ہے 5- مکان وغیرہ دا اک حصہ 6- کھیت دا اک حصہ، کیارا،

وگئی: 'لیکاں نہراں صاف محمد پانی پکھے گڈے' (سیف) 7- کچھ،

پکھواڑا 8- (پو) پانی دی کول، چوا 9- ریل گڈی دا سٹنٹل

10- ماکیوں دا چھتا، ڈومنا، وگئی: 'منڈے پکے، پکھا پھیرے،

چٹنگ و جودوں لاگی' (دمودر)

پکھا پھیرن، (عما) 1- پکھا جھلتا 2- سیوا کرنا

پکھا کلی، (نڈ) پکھا کھچن والا نوکر (پرانے سمیاں وچ)

بجلی دا پکھا، (نڈ) بجلی دے کرنٹ نال ہوا دین والا آلہ

جاپانی پکھا، (نڈ) اک قسم دا پکھا جس نوں عام طور تے چینی یاں

جاپانی لوگ رتدے نئیں

چھت والا پکھا، (نڈ) چھت نال نٹکیا جان والا پکھا، (Ceiling

(Fan

پکھا: (نڈ) دیکھو: چچھا

پکھا پکھی: (نم) سمیڈ چال، ریس، دیکھا دیکھی

پکھا: (ج، نڈ) 1- حصہ، نصیبہ 2- لیکھ، گنا 3- ڈھیر، انبار

پکھا ڈیون، (عما) گٹنے پادنا

پکھا سٹن، (عما) دیکھو: پکھا ڈیون

پکھاٹی: (صفت) زکا، چھوٹا

پکھار: (نڈ) لکیر، کھال، نالا

پکھارنا: (نم) دیکھو: پکھارنا

پکھال: (ہ، مو) 1- پانی دی وڈی مشک جو خچر یاں تیل وغیرہ تے

لدی جاندی ہے 2- اشارتا: وڈے وڈھ والا 3- لغتی، ملا متی

پکھالا: (نڈ) وڈی مشک

پکھا لڑی: (مو) بجلی جیہی مشک

پکھالنا: (نم) دھونا، وگئی: 'پاہن نیر پکھا لے بھائی، جل مسیہ ڈوسیہ

میسہ'

پکھالی: (نڈ) پکھال نال پانی ڈھون والا، ماشکی، ماسچی

پکھالیا: (نڈ) دیکھو: پکھالی

پکھان: (نڈ) 1- پتھر 2- وٹا 3- بوت، وگئی: 'ریشم دیاں دو بندیاں

اوہناں دے سانگین ساگ پکھان' (حافظ برخوردار)

پکھان بھید، (نڈ) پتھر چٹ ناں داسندر پیتاں والا اک بوٹا

پکھان پوجا، (مو) پتھر دی پوجا، بت پرستی

پکھانا: (نڈ) کہانی، بات، کتھا، وارنا

پکھاں: (صفت) 1- لغتی، ملا متی 2- وڈے وڈھ والا

پکھاوج: (سن) جوڑی، طبلہ، بجلی ڈھولک، وگئی: 'بھجڑ نین پکھاوج،

پکڑیاں: (مو) دبی وچ پادون والی دین دی سکی ہوندی، دین دیاں چھوٹیاں بٹکیاں جو تیل یاں گھیو وچ تل کے کڑھی اتے دبی وچ پائیاں جاندیاں نیں

پکوں: (ہ، ند) 1- تراک، تازو 2- ڈڈو 3- ہرن

پکون: (ند) پکوان، وگئی: 'جوگی ہووندے کھان دے یار سارے بھوجن تازو دے پھرن پکون جے نی (کالی داس)

پکونا: (پوا، فہم) دیکھو: پکاونا

پکود: (ہ، صفت) 1- پکایا ہویا، تیار کیتا ہویا 2- ہوشہالہ، چالاک، سوجھواں

پکویا: (ند، صفت) پکاون والا، رخصن والا، تیار کرن والا

پکویا: (ند) دیکھو: پکویا

پکویڈر: (صفت) پکواون والا

پکویں: (مو) دیکھو: 'پکواں' جمیدی ایہہ تانیٹ اے

پکھانا: (ند) اک جنگلی پھل

پکھانے: (ند) اک قسم دا جنگلی پھل، ایہہ اک خار دار تیل ہوندی

اے جمیدے نال سُرُخ رنگ دے پکے پکے دانے لگے ہوندے

نیں، ڈالتے وچ کھٹا مٹھا ہوندے

پکھم: (ند) زلزلہ، بھونچال

پکھ: (ند) 1- پر، بانہہ 2- طرفداری، حمایت 3- پاسا، طرف 4- جن

دے مہینے دے پندرہاں پندرہاں دن دے دوھیاں وچوں

کوئی اک حصہ، کچھوڑا 5- بادبان 6- پان، گئی 7- لعنت، ملامت

8- داغ، دھبا 9- دوہتریاں دے وچکارا حصہ، خانہ 10- زور،

طاقت 11- رعایت، رٹی

پکھ بانی، (مو) حمایت، طرفداری

پکھ پات، (ند) 1- طرفداری، تعصب 2- لحاظ، کچھ بازی

پکھ پاتی، (ند، صفت) حمایت کرن والا، طرفدار

پکھ پالنا، (مخا) دیکھو: کچھ پورنا

پکھ پورتی، (مو) کچھ پورن دا عمل، حمایتی

پکھ پورنا، (مخا) حمایت کرنا

پکھ تے چڑھن، (مخا) دا وچ آنا

پکھ کرن، (مخا) حمایت کرن، جانبداری توں کم لون، طرف

داری کرن

پکھ لگ وئجن، (مخا) مزے ہو جانا، عیش ہونا

پکھ لگن، (مخا) مزے ہو جانا، حیر زمین تے نہ بٹنا

پکھ نہ بدلنا، (مخا) تھوڑے ہی دن نڑنا

پکھ وادی، (ند، صفت) دیکھو: کچھ پاتی

پکھ وار، (ند) دیکھو: کچھ پات

پکھ ویرھن، (مخا) بادبان نوں پلینا

اک کچھ، (ند، صفت) اک دھردا کچھ کرن والا، متعصب

اُھیر اُکچھ، (ند) پورن ماشی توں مگروں آون والی یکم توں لے کے

مسیا تک دا کچھوڑا، پندرہاں دن

بھو کچھ، (ند، صفت) کئی پہلوں والا

چاننا کچھ، (ند) چندرما دی اک توں لے کے پورن ماشی (چن

دی چودھویں رات) تک دا کچھوڑا

پلاک ڈشتری

پکھنڈ چاؤن، (حما) فساد کھڑا کرن، رٹا پاؤن

پکھنڈ وچ پھسن، (حما) 1- بُرے کماں وچ پھسن 2- فریب

دج آؤن

پکھنڈن: (مو، صفت) پکھنڈی عورت

پکھنڈی: (نڈ) دغا باز، منافق، دھوکے باز جو پکھنڈ کرے، بہانہ

کرے، ڈھونگی، ڈھینگرا، مکار، وگئی: ایہہ لوکاں دا جن کڈھے، فند

پکھنڈ جگا: (سراج قادری)

پکھنو: (نڈ) کپھو، پکھیر، پنچھی، پرندہ، پراں والا

پکھنوٹا: (نڈ) دیکھو: پکھنو

پکھنوں: (نڈ) پنچھی، پکھیر

پکھو: (نڈ) 1- پکھیر، پنچھی، پکھنو، پرندہ 2- طرف دار، حمایتی

پکھو ڈھون، (حما) 1- بہت خوبصورت ہوں 2- پرندیاں دا عاشق

ہوون

پکھوا: (نڈ) 1- پرندہ، پنچھی، پکھیر 2- طرف، پاسا، پہلو

پکھواری: (صفت) پکھی وچ رہن والا، جھگی وچ رہن والا، خانہ

بدوش، پکھی واس

پکھواڑا: (نڈ) چندر ما دے مہینے دی کیم تے پورن ماشی تک یاں پورن

ماش توں مگروں دی کیم توں مسیا تک داسماں، چندر واڑا، کچھ

پکھواں: (نڈ، صفت) کچھ والا، جانبدارانہ، وگئی: پکھواں ہتھاں وچ

کندیاں نوں: (نجم)

پکھواون: (مصدر) 1- نکواون، نظارہ کرواؤن 2- حمایت کرواؤن

پکھوٹا: (نڈ) 1- کچھ، پر، بازو، بانہہ 2- پاسا، سمت

پکھوڑا: (نڈ) موڈھے دی ہڈی

پکھوں: (نم) 1- پاروں، سبوں 2- پاسیوں

پکھی: (نڈ) 1- پنچھی، پکھیر، پرندہ 2- (صفت) کچھ کرن والا،

حمایتی، مسافر، وگئی: نکل پئے کر شکل پکھی دی، آل اللہ پکڑ یوئیں

(چراغ اعوان)

پکھی پردیسی، (نڈ، صفت) 1- مسافر، راہی 2- موہی پکھیر

پکھی جھلن، (حما) پکھی نال ہوا جھلن، پکھی پھیرن، ٹہل سیوا کرن

پکھی وار، (نڈ) پھاندھی، چڑی مار، پھندھک، مرغیاں پالن والا،

پرندیاں دا شکاری

پکھی واری، (نڈ) دیکھو: پکھی وال

پکھی واس، (نڈ) دیکھو: پکھی وال

پکھی واساں، (نڈ) تپڑی واس، عارضی ٹھکانے بنا کے رہن

والے لوک، خانہ بدوش، وگئی: پکھی واساں دے کھمب

کھوئے

پکھی وال، (نڈ) تپڑی واس، آدی واسی، خانہ بدوش، ٹھکیاں

والے، اوہ لوگ جیہناں دا مستقل ٹکانہ کوئی نہ ہووے

پکھی والیاں دی کہیں جا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

پڑی واسیاں دا کوئی گھر نہیں ہوندا اودوں کہندے نیں

پکھی وانگ ڈولن، (حما) 1- بہت زیادہ ہلن 2- ڈیر ماڑا تے

کمزور ہوون، لستا ہوون 3- خوف، ڈریاں نموشی پاروں کنہیں

پکھی: (مو) ٹاٹ جو گڈے دے پاسیاں تے سامان بھرن لئی تانیا

جاندا ہے، جھوپڑی، وگئی: 'جو توں جو بن دیکھنا پکھی گھت بازار'

پکھڑی: (ہ، مو) پھول دی پتی
 پکھڑے: (ند) پکھڑ توں 1- حصہ، چوکھا 2- بھاگ، نصیب، لکھا
 3- رنگ دا، بھکے، پھیکائی، بے ذائقہ، مجازاً..... دلاں توں دوری
 پکھڑے پودن، (مخا) نصیب وچ ملنا
 پکھش: (ند) دیکھو: کچھ
 پکھش پات، (ند) دیکھو: کچھ پات
 پکھش پاتی، (ند) دیکھو: کچھ پاتی
 پکھشو بوت: (ند) سفیدے دادرخت
 پکھشل: (پو، ند) ہزار ڈویرن دے ضلع مانسہرہ وچ اک وسیع میدانی علاقہ جتھوں میدان پکھشل دی کہندے نیں تے ایس نوں شل علاقہ جات دادروازہ وی آکھیا جاندا اے
 پکھشل: (ند) 1- نرل یاں سرکنڈیاں دی ڈوریاں نال بندھ کے بنائی گئی چٹائی 2- چھت دا اک شہتیر توں دو جے تک دا حصہ، خانہ
 پکھسلو: (پو، ند) پتنگ، پر لگے کیڑے
 پکھسم: (ند) بھوکپ، زلزلہ، بھجال، بھونیں کنب
 پکھنڈ: (پو، ند) 1- بہانہ، مکر فریب، دھوکا 2- جھوٹا مذہب، پکھنڈ باز 3- اک گال 4- ڈھونگ، دنجہ، ڈھکوسلا، دغا، بکھیرا، دکھاوا، منافقت
 پکھنڈ کرن، (مخا) جھگڑا کرن، شرارت کرن
 پکھنڈ کرنا، (مخا) ڈھونگ رچانا
 پکھنڈ کھڑا کرنا، (مخا) بہانہ بناؤنا، جھگڑا کھڑا کرنا
 پکھنڈ کھارن، (مخا) رٹا پاؤن، جھیرا کرن

ڈھونگ، چنگ، رباب ربانے (چراغ اعوان)
 پکھاوجی: (ند) طلی، جوڑی وجاؤن والا
 پکھتاو: (مٹل، مو) اک جھاڑی جس نوں بکریاں چردیاں نیں
 پکھاؤن: (مصدر) دکھاؤن، ٹکاؤن، نظارہ کراؤن
 پکھائی: (مفت) نکا، چھوٹا
 پکھتی: (مو) پھٹائی، پختی، پختل
 پکھتیرا: (ند، مفت) پختہ، پکا، مضبوط
 پکھتیاں: (ند، مفت) پختی، پختل، پکیائی
 پکھر: (ند) 1- غبی امداد 2- شہتیر وغیرہ دیاں پتلیاں چیریاں ہونیاں
 پکھیاں جو چھت تے پائیاں جاندیاں نیں
 پکھرا: (ند) چھپر، تالاب
 پکھراج: (لہند، ند) پیلے جیسے رنگ دا اک وڈا پتھر
 پکھرنا: (فل) دیکھو: پکھرنا
 پکھر وٹا: (ند) 1- چاندی سونے دا ورق 2- اوہ ڈبی جس وچ ورق رکھدے نیں
 پکھری: (مو) پھل دی پتی، پکھڑی
 پکھڑ: (لہند، ند) 1- حصہ 2- وادی سون کیسر توں تلہ گنگ تک دا علاقہ
 پکھڑ ناں: (پو، مفت) صحت مند ہونا، پھلنا پھلنا
 پکھڑ وں: (ند) پرندہ، کسے دی قسم دا پرندہ
 پکھڑی: (ند) وادی سون کیسر توں تلہ گنگ دے علاقے (پکھڑ) دا رہن والا

پکی ترکاری، (مو) پھل

پکی تھال، (مو) 1- جٹاں بھوتیاں دے رہن دی تھال، خطرناک

ڈراونی تھال 2- پکیاں اٹاں نال بنی ہوئی تھال

پکی تھتی گل، (مو) پکی گل، سیانی گل

پکی تھیون، (مخا) گل پکی ہونا، گل طے ہونا

پکی ٹھکی، (پو) 1- طے شدہ گل بات، پکا کم 2- اٹ طرحاں پکا،

نخت مضبوط 3- پکی صلاح، نیت، فیصلہ

پکی چپ، (مو) مون ورت، چپ سادھ لینا

پکی چپ مارنی، (مخا) بالکل چپ سادھ لینا، وگئی: 'شاہزادی

بھیت نہ دیا مار چھڈی چپ پکی' (سیف)

پکی دھارن، (مخا) پکا ارادہ کرن

پکی رسوئی، (مو) رھیا یاں تلیا ہو یا کھانا، تیار ہو یا کھانا

پکی رسید، (مو) اوہ رسید جس اُتے رسیدی ٹکٹ لکھا ہووے یاں

اشٹام تے لکھی ہوئی تحریر

پکی روٹی، (مو) 1- اک گناہ مسلمان لکھاری دی لکھت جیہڑی

سلطانی پریس لاہور نے 1870 وچ چھاپی 2- گھیو یاں تیل وچ تل

کے بنایا کڑاہ پوڑی وغیرہ جو ویاہ شادیاں وچ کھوائی جاندی ہے

پکی روکڑ، (مو) اوہ بھی کھاتا جس وچ پکا حساب درج کیتا

جاندا ہے

پکی ریفٹل، (مو) پکی رائفل ..... بندوق دی اک قسم، تھری

ناٹ تھری بندوق

پکی زبان، (مو) پکا بچن، پکا اقرار، پکا وعدہ

پکی ساری، (مو) چوڑی پکن تے آئی نزد

پکی سڑک، (مو) لگ یاں کنکریٹ والی سڑک

پکی سنگت، (مو) پریاگ وچ گورو تیغ بہادر صاحب دے بیٹھن

والی مقدس تھال

پکی سوہلی، (مو) سولاں انگلاں توں کچھ ودھ لی جتی

پکی صلاح، (مو) نہ بدن والا ارادہ

پکی طرح، (نم) نیچے نال، مضبوطی نال

پکی عمر، (مو) بڑھپا، ادھیڑ عمر

پکی عمر دا، (صفت) بڑھا

پکی کر لون، (مخا) جانچ پرکھ کر لین، چنگی طرحاں تسلی کر لین

پکی کرن، (مخا) طے کرن

پکی کرنا، (مخا) 1- نیچا کرنا 2- طے کرنا، فیصلہ کرنا 3- اشٹام لکھانا

4- تاکید کرنا

پکی کھیتی، (مو) 1- تیار فصل جو دؤھن دے قابل ہو گئی ہووے،

وگئی: 'پکی کھیتی دیکھ کے گرب کرے کسان' 2- اوہ کم جیہڑا پورا

ہودن دے قریب ہووے 3- بڑھا آدمی

پکی گل، (مو) نیچے گل، طے ہو یا معاملہ، یقینی گل

پکی گل ہونا، (مخا) معاملے طے ہونا

پکی گنڈھ، (مخا) نہ کھلن والی گنڈھ

پکی گنڈھ پاونا، (مخا) یاد دہانی لئی کپڑے نوں گنڈھ مارنی

پکی لسی، (مو) دبی رڑک کے بنائی ہوئی، لسی

پکی نوکری، (مو) اوہ نوکری جس وچ ملازم نوں ہٹایا نہیں جاسکدا

پکھے: (نم) 1- ایس لئی، ایس سبوں 2- طرف، پاسا 3- واری، دفعہ،

نوبت

اڈم اگے پچھی پکھے لگے ہون، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے
کہ کوشش کرن نال دھن مکایا جاسکدا ہے اودوں کہندے نیں
پکھے: (نم) 'پکھا' دی جمع

پکھے لگ جاو، (مخا) ہوا دے پلے آون، ہوا جھل پون
پکھے وانگ جھلنا، (مخا) پکھے وانگوں ڈولنا، بہت کمزور ہونا
پکھے وانگوں ڈولنا، (مخا) بہت ہی کمزور ہونا

پکھیاری: (نم) ارائیں، کردنجرا، ہنری دچین والا

پکھیاری: (مو) پٹیاں ڈھالن والی عورت

پکھیرو: (نم) 1- پکھی، پرندہ، پنچھی 2- پاکستان پنجاب وچوں چھین

والے اک پال ادب دے پرچے دا ناں 3- مجازا ..... پھر اکل،
آوارہ 4- تیز فزون والا، تیز رفتار

پکھیرو پدا، (مخا) اوہ آدی جس دے رہن دی کوئی پکی تھاں نہ
ہووے، فصلی بیڑا

آدی ورگا کوئی پکھیرو نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
انسان پنچھی نالوں دی ودھیرا چالاک ہے اودوں کہندے نیں
پکھیرو: (نم) فساد، جھگڑالو

پکی: (صفت) 1- پکادی تانیٹ 2- پکی توں اگلی جماعت (کلاس)

پکی اٹ، (نم) بھٹھے یاں آدے دچ پکائی ہوئی اٹ

پکی بھاجی، (مو) دیاہ وغیرہ سے بھائی چارے دچ گھلیاں جان
والیاں پوڑیاں تے کڑاہ وغیرہ

پکی بیری دے بیر کھاو، والا، (مخا) آلھکی، سست، کم چور

پکی پکائی کھاو، والا

پکی پکادنا، (مخا) پکی صلاح کر لینا

پکی پکائی، (صفت) 1- دوہے دا تیار کیتا ہويا کھانا 2- پکھا پکایا
کھانا دیکھلے بہہ کے کھانا، کوئی کم نہ کرنا تے پکی پکائی کھانا 3- بالکل
تیار روئی

پکی پکائی تے آ جانا، (مخا) ٹھیک ٹھاک ہوئے معاملے توں
لا بھ اٹھاو، لئی آپہنچنا

پکی پکائی کھاو، (مخا) بنا محنت مشقت دے کھاو، کے دے
سروں کھاو، کوئی کم نہ کرن

پکی پکائی لہجہ جاو، (مخا) تیار سیتی ہوئی کوئی شے لہجہ جاو، پکی
پکائی روئی لہجہ جاو، بنا محنت مشقت دے کوئی چیز مل جاو،
پکی پندرہی، (مو) پندراں انگل ٹاپ دی ہنٹی

پکی پہلی، (مو) پڑھائی دی پہلی جماعت دا اوہ سا جدوں بچہ قاعدہ
پڑھنا شروع کردا ہے

پکی پہلی نہ توڑن، (مخا) ککھ بھن کے ددہرا نہ کرن، ذمیر
آ لکسی ہوو، کوئی کم نہ کرن، کم چور ہوو

پکی پہلی نہ ٹٹن، (مخا) ککھ کرن جوگا نہ ہوو، آ لکسی ہوو

پکی پیٹھی، (مو) 1- چکی، بقیہ 2- تجربہ کار، چالاک 3- پکی، مضبوط

پکی پیداوار، (مو) اوہ کمائی جو زمیندار نوں خرچ کڈھ کے پنچ

پکی پیشی، (مو) مقدس دی سٹوائی لئی پئی ہوئی پیشی جس توں

باقاعدہ طور تے مقدمہ شروع ہوند اے

پلاک ڈسٹری

پکندی: (مو، مفت) تیار ہوگئی، پگ گئی
پکپو: (ند) پکا ہون دی حالت، پکا کرن دا عمل، تاکید

پ.....گ

پگ: (ند) 1- پگڑی، صاف، دستار، سرتے پنھن ولا کپڑا، وگئی: میں
نھلاوا پگ دا مت میلی ہو جاء (بابا فرید) 2- کسے زمیندار نوں
اوس دی بھوئیں وچ کھو لاؤن لئی دتی جان والی رقم 3- عزت،
آبرو، حیا، شرم 4- رستہ، ڈنڈی، راہ، پابا 5- دکان یاں مکان کرائے
تے لین لئی دتی گئی ایک مشت رقم جیہڑی دیہلیاں کرن ویلے قابل
واپسی ہندی اے (پگڑی)

پگ اُتارن، (مخا) پت لاہون، بے عزتی کرن، توہین کرن،
ذلیل کرن

پگ اُتارنا، (مخا) دیکھو: پگ اُتارن

پگ اُچھالن، (مخا) 1- بے عزتی کرن، توہین کرن 2- مذاق
کرن، ٹھٹھا کرن

پگ اُتھلن، (مخا) دیکھو: پگ اُچھالن

پگ بٹاونا، (مخا) دیکھو: پگ وٹاونا

پگ بچھن، (مخا) 1- دستار بندی ہوون 2- عزت ملن، آدر بھاء
ہوون

پگ بچاون، (مخا) دیکھو: پگ بچاونا

پگ بچاونا، (مخا) عزت بچاونا، آبرو بچاونا

پگ بدلن، (مخا) دیکھو: پگ وٹاؤن

پگ بدھن، (مخا) شہرت پانا، سرخرو ہونا

پگ بن کئے نہ پنٹھ، (اکھا) بنا محنت توں کوئی کم نہیں ہوندا

پگ بندی، (مو) دستار بندی، پگ پنھن دا کم

پگ پنھ، (ند، مفت) 1- پگڑی پنھن والا 2- نوجوان، گھرو، بالغ

3- سیانا، دانا

پگ پنھن، (مخا) 1- دستار پنھن 2- دستار بندی کرن 3- اُستاد

بناون، پیر پھرن، مرید ہوون

پگ پنھنا، (مخا) پیو دے مرن پچھوں پیر دا ادب دی تھاں ملنا

پگ پالن، (مخا) لچ پالن، مترتا نباہنا، دوستی نبھاون، وفاداری
کرن

پگ پدھاون، (مخا) عروج تے پہنچنا، اُچا ناں پاونا، مقام دینا

پگ پرانہہ جا پون، (مخا) عزت گواہون، بے عزت ہو جاون

پگ پرانے جتھ دینا، (مخا) اپنی عزت دوجے دے حوالے کرنا

پگ پیراں تے رکھن، (مخا) منتاں کرنا

پگ پیراں وچ رولن، (مخا) بہت ذلیل کرنا

پگ پیراں وچ رولنا، (مخا) بے عزتی کرنا، توہین کرنا

پگ چاون، (مخا) فتح حاصل کرنا

پگ چنہا، (ند) پیر دے نشان، گھر، پیر

پگ دا سائیں ہوون، (مخا) 1- جائز وارث ہونا 2- اصلی

مالک ہونا

پگ داہڑی دیکھن، (مخا) پیو دادے دی لاج دا خیال رکھنا،

وگئی: نہ ڈھیوس پگ داڑھی اوس دی، ایس ترھلی چائی (سیف)

پکی دنگ، (مو) اوہ دنگ جیہڑی خرچ کڈھ کے ہووے
پکی ہودن، (حما) 1- گل طے ہودن 2- مٹکی ہودن
پکے: (ند) پکا دی جمع

پکے ایرے، (ند) مضبوط عینہاں، مضبوط بنیاداں
پکے ایرے دھرتا، (حما) پکے تنو گڈھنا، رہن دا بندوبست کرنا
پکے بھانڈے پینا، (حما) پیٹ وچ پینا، کھادا جانا
پکے پانی پیتے ہودن، (حما) ضد تے پکیاں ہونا
پکے پیر، (ند) مضبوط، ستر
پکے پیراں اُتے رہون، (حما) 1- ثابت قدم رہون، قائم
رہون 2- مبر کرن 3- مقرر ہودن

پکے پیراں تے کھلونا، (حما) کسے روزگار دا چنگا چل پینا
پکے پیریں، (نم) 1- مضبوطی نال 2- درڑھ بنیاد تے
پکے تنو گڈھنا، (حما) ذنیاتے رہن دا بندوبست کرنا
پکے دل والا، (مفت) مضبوط دل والا، دلیر، بہادر
پکے راہیں، (نم) پکے پیریں، جُج کے پکے ارادے نال
پکے رہنا، (حما) کسے گل تے قائم رہنا
پکے مڑ، (ند) گوڑھے یار، گہرے دوست
پکے وال، (ند) دھولے، چٹے وال
پکے وٹے، (نم) یقینا، ہر صورت وچ
پکے ہندسے، (ند) عربی دے اکھراں وچ لکھے ہندسے، جیہناں
نوں پٹواری ورتدے ہن

پکیا: (مفت) 1- یاد کیا ہویا 2- مہسن نوں تیار 3- مضبوط

پکیا: (مفت) 1- پکیا ہویا، تجربہ کار 2- پکا، پکان 3- گل تے قائم
رہن والا

پکیار: (ند، صفت) پکیا ہویا، تجربہ کار
پکیان: (مو) 1- پکا ہودن دی حالت 2- پھوڑا پھنسی ہودن دی حالت
3- پکان، پکیائی

پکیاں: (مو) دیکھو: پکی جیہڑی ایہہ جمع اے
پکیاں پکاونا، (حما) پٹیاں پڑھاونا

پکیاں پکائیاں کھانا، (حما) دہیلے بہہ کے کھانا، کوئی کم نہ کرنا
پکیاں پھوڑیاں نوں ٹھکوانا، (حما) ذکھیے نوں ہور دکھی ہونا
پکیاں ریتاں، (مو، صفت) پڑائیاں رساں، پڑانے پرچلت رواج
پکیاں کھانا، (حما) مفت دیاں کھانیاں

پکیاں گنڈھاں پاونا، (حما) پکے یار انے لاوے
پکیاں گنڈھاں گھتتا، (حما) پکے یار انے لاوے، وگئی: آکھ
غلام نال کمرل دے گنڈھیں پکیاں گھتیاں (پا۔ ڈھو)

پکیائی: (مو) کچھ، تاکید، کسے کم تے سختی نال فرمانبردار ہونا، مضبوطی
کچھ: (پو، صفت) پکا کم کرنا، اطمینان تے لکھوانا

پکیاجن: (لہند، فل) پکایا جانا

پکیرا: (ند، صفت) پکی عمر دا، سمجھ دار بندہ، میچور (Mature)

پکیرا تھیون، (حما) وڈی عمر دا ہودن، بالغ ہودن

پکیلا: (مو، صفت) 1- پکا کھتا ہویا 2- پھوڑے پھنسی والا

پکینا: (فل) پکایا جانا

پکیندر: (مفت) پکاؤن والا، ناورچی

اپنی پگ پرائے جتھ دینا، (محا) اپنی عزت دوسرے دے
حوالے کرنا

پیراں تے پگ رکھنا، (محا) عزت دا واسطہ دینا، بہت عاجزی
کرنا، پیراں تے پگڑی رکھنا

پگ: (و، مذ) 1- پیر، قدم، ڈگ، چرن 2- ڈگھ، دگی: دوزخ دے دل
نال یاراں دے خوش ہو کر پگ دھریئے (ہاشم شاہ)

پگ پٹنی، (مو) ٹٹ نوٹ، دگی: اوہناں دے ناؤں تے لیکھے
تھاؤں تھائیں پگ پٹنیاں وغیرہ وچ دتے گئے ہن (پنجابی بولی
دا اتھاس)

پگ پگ، (نم) پیر پیر، قدم قدم، تھاس تھاس

پگ چتھ، (مذ) پیر دا نشان، گھر، پیر

پگ: (نمر) 1- پگن مصدر توں امر 2- (مذ) پٹنا، پٹنا، جتنا، فح

3- اٹھ دنداں والا جانور جو پنج توں جتھے سال دا ہوندا اے

پگ جاوَن، (محا) جت جاوَن، کامیاب ہو جاوَن

پگ دند، (صفت) اٹھ دنداں والا، جو ساڈے پنج توں چھ سال دا
ہوندا اے

پگ دندی، (مو) پگ دند ہون دی حالت

پگ: (مذ) 1- پگ داکٹر 2- پیر نہنن والا رستا

پگ: (مذ) جوان، بالغ، پورے دنداں والا جانور

پگ دندی، (صفت) جس دے پورے دند آگ آئے ہون

پگٹ: (مذ) پگٹا، پگٹا، پیازی، اک خود روئی

پگٹار: (مذ) پگٹار، پگٹار دا عمل

پگڑے: (مذ) دیکھو: پگڑ جیہدی ایہہ جمع اے

پگٹان: (مصدر) دیکھو: پگٹاؤن

پگٹاں: (مو) راجباہ، چھوٹی ندی

پگٹاؤن: (مصدر) 1- پڑاؤن، توڑ چڑھاؤن پورا کرن، سرے چڑھاؤن

2- کامیاب کرواؤن، مکمل کرن 3- کتاب ختم کرن 4- کامیاب

کراؤن، ڈکاؤن، وارا کھواؤن 5- قول نبھاؤن، وعدہ پورا کرن

پگٹاؤنا: (نم) دیکھو: پگٹاؤن

پگٹاؤنی: (لہند، مو) توڑ نبھاؤنی

پگٹاؤنیس: (مو) انت، سہا پتی، پورنا، اخیر

پگٹا: (فا، مو) 1- تڑکا، سویرا، سو جھلا، صبح 2- ندی دا گھاٹ 3- ندی

دے کنڈھے دی دلدل 4- مندر 5- محل

پگٹائی: (مو) مکمل وچ واریاں وڈن دا خاص طریقہ

پگٹنڈی: (ج، مو) پگ ڈنڈی، پیدل ٹرن دا رستہ، کھیتاں وچوں

گزرن والا تنگ رستہ

پگٹ: (مذ) کھوکھلا

پگٹان: (مصدر) 1- اُگالی کرن 2- مال ہضم کرن

پگٹنجن: (مصدر) پگٹنجن، نرم ہون

پگٹڑ: (مذ) دڈی پگ

پگٹڑا: (مذ) بہت دڈی پگ

پگٹواں: (پو، مذ) پٹنا، کامیاب ہونا، منظور ہو جانا، باری آنا، ناس جتنا

پگٹواوا: (مذ، صفت) 1- پگٹواؤن والا، گرفتار کرواؤن والا 2- مخبر،

مرکھائی

پگ دی عزت خدا دے ہتھ اے، (اکھا) عزتاں دارا کھا خدا
ای اے

پگ دی لاج رکھنا، (مخا) عزت دا خیال رکھنا
پگ دے سکے، (نڈ) 1- جدی رشتے دار، سکے رشتے دار 2- چتر،
بیٹے

پگ رکھ کھا گھيو، (اکھا) چنگا کھانا چاہیدا اے پر عزت نال، اپنی
عزت نیلام کر کے چنگا کھانا عقلمندی دی گل نہیں
پگ رُلن، (مخا) بے عزتی ہوون، بدنامی ہوون، توہین ہوون
پگ رولن، (مخا) بے عزتی کرن، رُسوا کرن، توہین کرن
پگ رولنا، (مخا) دیکھو: پگ پیراں وچ رولنا، وگئی: 'جدوں پریم
ہوئیں جھکھو داگ آون پت لاه جانڈے رول پگ جانڈے'
(دھاتا سنگھ تیر)

پگ سڑ جانا، (مخا) بے عزتی ہونا

پگ سڑ جاوَن، (مخا) عزت جاندی رہوَن، بے عزتی ہو جاوَن
پگ سنبھالَن، (مخا) عزت بچاوَن، شرم رکھن، لُج رکھن
پگ سنبجَن، (مخا) 1- بالاس دا اپنے پیو نوں بچجَن 2- خونی
رشتے نوں بچجَن، اپنیاں دی سیہان کرن

پگ کول کنڈھ کرن، (مخا) بزرگاں دی نصیحت نہ مننا
پگ گہنے رکھن، (مخا) 1- عزت آبرو دو جیاں دے حوالے کرن
2- ڈیر عاجز آ جاوَن، مجبور ہو جاوَن 3- بے غیرت ہووَن

پگ لاہنا، (مخا) دیکھو: پگ پیراں وچ رولنا
پگ لاہوَن، (مخا) بے عزت کرن، رُسوا کرن

پگ لہاوَن، (مخا) دیکھو: پگ لاہنا

پگ نوں جتھ پاوَن، (مخا) کسے دی بے عزتی کرنا، پت لاہنا
پگ وٹ، (نڈ) جس نال پگ وٹائی ہووے (بھرا، یار، مڑ)،
وگئی: یاری لاوے پگ وٹاوے دوست بنے کھا قسماں (میاں مڑ
بخش)

پگ وٹ بھرا، (نڈ) پیار نال پگ وٹا کے بنیا ہو یا بھرا، دھری بھرا
پگ وٹ بھرا بناوَن، (مخا) پیار نال پگ وٹا کے کسے دے
نوں بھرا بناوَن، بیگانے نوں اپنا بناوَن

پگ وٹ یار، (نڈ) پکا دوست، ہانہ نیلی، دھری یار
پگ وٹاوَن، (مخا) پکا نیلی بننا، مذہبی بھرا بننا

پگ وٹائی، (مو) 1- گیزی بدلن دی ریت 2- بھائی چارہ تار
کرن لئی یاریاں بیلیاں نال گیزی وٹانا

پگ وٹی ہووَن، (مخا) 1- گوزھا نیلی ہووَن 2- ہم مذہب بھرا
ہوون

پگ ودھاوَن، (مخا) 1- عزت ودھاوَن، شان ودھاوَن 2- گزنی
سروں اتارنا

پگ وٹھین، (مخا) بنا کسے خوبصورتی دا دھیان رکھیاں پگ نوں
جھیتی جھیتی سرتے لپینن، پگ نہن

پگ وٹڈ، (مو) جائیداد دے وٹڈن دا اک ڈھنگ جس وچ گھر
دے (پگ نہن والے) مرداں نوں اک جیہا حصہ ملدا ہے،
وڈے تے چھوٹے بھائی وچ کوئی فرق نہیں ہوندا

پگ وپچی کہ گھی کھانا، (مخا) حیثیت توں ودھ خرچ کرنا

اپنی پگ پرانے تھہ دینا، (محا) اپنی عزت دوسرے دے
حوالے کرنا

پیراں تے پگ رکھنا، (محا) عزت دا واسطہ دینا، بہت عاجزی
کرنا، پیراں تے پگڑی رکھنا

پگ: (و، ند) 1- پیر، قدم، ڈگ، چرن 2- ڈنگھ، وگی: دوزخ دے دل
نال باراں دے خوش ہو کر پگ دھریئے (ہاشم شاہ)

پگ پٹنی، (مو) ٹفٹ نوٹ، وگی: ادھناں دے ناؤں تے لکھے
تھاؤں تھائیں پگ پٹنیاں وغیرہ وچ دتے گئے ہن (پنجابی بولی
دا اتھاس)

پگ پگ، (نم) پیر پیر، قدم قدم، تھان تھان

پگ چھہ، (ند) پیر دا نشان، گھر، پیر

پگ: (فصر) 1- پگن مصدر توں امر 2- (ند) پگنا، پگنا، جتنا، فتح

3- اٹھ دنداں والا جانور جو بیچ توں چھ سال دا ہوندا اے

پگ جاون، (محا) جت جاون، کامیاب ہو جاون

پگ دند، (صفت) اٹھ دنداں والا، جو ساڈے بیچ توں چھ سال دا
ہوندا اے

پگ دندی، (مو) پگ دند ہوون دی حالت

پگنا: (ند) 1- پگ دا کبتر 2- پیر بنھن والا رستا

پگنا: (ند) جوان، بالغ، پورے دنداں والا جانور

پگنا دندی، (صفت) جس دے پورے دند آگ آئے ہوون

پگناٹ: (ند) پگناٹ، پگناٹ، پیازی، اک خود روئی

پگنا: (ند) پگنا، پگنا، پگنا

پگارے: (ند) دیکھو: پگار جیہدی ایہہ جمع اے

پگان: (مصدر) دیکھو: پگان

پگال: (مو) راجا، جھوٹی ندی

پگان: (مصدر) 1- اڑاون، توڑ چڑھاون پورا کرن، سرے چڑھاون

2- کامیاب کرواون، مکمل کرن 3- کتاب ختم کرن 4- کامیاب

کراون، ڈکاون، وارا کھواون 5- قول نبھاون، وعدہ پورا کرن

پگنا ونا: (نم) دیکھو: پگان

پگناونی: (لہند، مو) توڑ نبھاونی

پگنا وئیں: (مو) انت، ساپتی، پورنا، اخیر

پگاہ: (فا، مو) 1- ترکا، سویرا، سو جھلا، صبح 2- ندی دا گھاٹ 3- ندی

دے کندھے دی دلدل 4- مندر 5- محل

پگائی: (مو) کھیل وچ واریاں وٹن دا خاص طریقہ

پگنڈی: (ج، مو) پگ ڈنڈی، پیدل ٹرن دا رستہ، کھیتاں وچوں

گزرن والا تنگ رستہ

پگڑ: (ند) کھوکھلا

پگراں: (مصدر) 1- اگلی کرن 2- مال ہضم کرن

پگریجن: (مصدر) پگھلن، نرم ہوون

پگڑ: (ند) وڈی پگ

پگڑا: (ند) بہت وڈی پگ

پگڑاں: (پو، ند) پگنا، کامیاب ہونا، منظور ہو جانا، باری آنا، ٹاس جتنا

پگڑاوا: (ند، صفت) 1- پگڑاواں والا، گرفتار کرواون والا 2- مخبر،

مرکھائی

پگ دی عزت خدا دے ہتھ اے، (اکھا) عزتاں دارا کھا خدا
ای اے

پگ دی لاج رکھنا، (مخا) عزت دا خیال رکھنا
پگ دے سکے، (مخا) 1- جدی رشتے دار، سکے رشتے دار 2- پتر،
بنے

پگ رکھ کھا گھو، (اکھا) چنگا کھانا چاہیدا اے پر عزت نال، اپنی
عزت بنام کر کے چنگا کھانا عظمندی دی گل نہیں

پگ رُلن، (مخا) بے عزتی ہوون، بدنامی ہوون، توہین ہوون
پگ رولن، (مخا) بے عزتی کرن، رُسوا کرن، توہین کرن
پگ رولنا، (مخا) دیکھو: پگ پیراں وچ رولنا، وگی: جُددوں پریم
ہوریں تھکھو واگ آون پت لاه جانڈے رول پگ جانڈے
(ودھاتا سنگھ تیر)

پگ سڑ جانا، (مخا) بے عزتی ہونا

پگ سڑ جاوون، (مخا) عزت جاندی رہون، بے عزتی ہو جاوون
پگ سنبھال، (مخا) عزت بچاوون، شرم رکھن، لُج رکھن
پگ سنبھان، (مخا) 1- بالاں دا اپنے پو نوں بچھان 2- خونی
رشتے نوں بچھان، اپنیاں دی سیہان کرن

پگ کول کنڈھ کرن، (مخا) بزرگاں دی نصیحت نہ مننا
پگ گہنے رکھن، (مخا) 1- عزت آبرو دو جیاں دے حوالے کرن
2- ڈھیر عاجز آ جاوون، مجبور ہو جاوون 3- بے غیرت ہوون

پگ لاہنا، (مخا) دیکھو: پگ پیراں وچ رولنا

پگ لاہون، (مخا) بے عزت کرن، رُسوا کرن

پگ لہاؤن، (مخا) دیکھو: پگ لاہنا

پگ نوں ہتھ پاؤنا، (مخا) کسے دی بے عزتی کرنا، پت لاہنا
پگ وٹ، (مخا) جس نال پگ وٹائی ہووے (بھرا، یار، سزا)
وگی: یاری لاوے پگ وٹاوے دوست بنے کھا قسماں (میاں مُر
بخش)

پگ وٹ بھرا، (مخا) پیار نال پگ وٹا کے بنیا ہو یا بھرا، دھری مُر
پگ وٹ بھرا بناؤن، (مخا) پیار نال پگ وٹا کے دے
نوں بھرا بناؤن، بیگانے نوں اپنا بناؤن

پگ وٹ یار، (مخا) پکا دوست، ہانہہ بلی، دھری یار

پگ وٹاؤنا، (مخا) پکا بلی بننا، مذہبی بھرا بننا

پگ وٹائی، (مو) 1- گیزی بدن دی ریت 2- بھائی چارہ چڑ
کرن لئی یاراں بھیلیاں نال گیزی وٹانا

پگ وٹی ہوون، (مخا) 1- گوزھا بلی ہوون 2- ہم مذہب مُر
ہوون

پگ ودھاون، (مخا) 1- عزت ودھاون، شان ودھاون 2- گُڑ
سروں اُتارنا

پگ وٹھین، (مخا) بنا کسے خوبصورتی دا دھیان رکھیاں پگ مُر
تھیتی تھیتی سر تے لپینن، پگ ننھن

پگ وٹڈ، (مو) جائیداد دے وٹڈن دا اک ڈھنگ جس وچ مُر
دے (پگ ننھن والے) مرداں نوں اکو جیہا حصہ ملدا ہے

وڈے تے چھوٹے بھائی وچ کوئی فرق نہیں ہوندا

پگ وچکی کہ گئی کھانا، (مخا) حیثیت توں ودھ خرچ کرنا

کھین دن وچ فال کڈھن دا طریقہ، ناس پاؤن، ہتھ پٹھے سدھے
مارنا 5- دارا کھاون، منظور ہوون، وارے آون

پٹنا: (فل) 1- پینچنا، بچنا 2- کسے کم داسرے چڑھنا، پورا ہونا 3- لکھن
مٹی وغیرہ کھینڈاں وچ مٹی واریاں لین سے کھڈاریاں دا کسے
ڈھبک مٹی نہ دین لئی کامیاب ہونا 4- وڈی عمر دا ہونا 5- گل مٹی
جانا، مرضی موجب ہونا 6- راس آنا، قبول ہونا، منظور ہونا، موافق آنا
پٹو: (مفت) 1- نالی، موری، کھالا، بدرو، وسن، وٹی 2- اوہ زمین

جیہڑی نہر دے پانی توں سیراب ہووے

پٹو: (نڈ، مفت) 1- پکت دامکر 2- پکڑی بھنن والا

پٹوان: (مصدر) دیکھو: پٹواون

پٹوال: (نڈ، مفت) 1- پٹیا ہويا، جتیا ہويا 2- جو منظور ہووے، وارا
کھاندا

پٹواون: (مصدر) 1- پورا کرواؤن، سرے چڑھواؤن، کامیاب
کرواؤن 2- ڈکواؤن 3- منظور کرواؤن

پٹوائی: (مو) دیکھو: پٹگائی

پٹو پٹی: (نڈ) ہتھو پائی، لڑنا بھڑنا

پٹو پٹی ہونا، (حما) ہتھو پائی ہونا، اک دو جے نال لڑنا بھڑنا
پٹو پٹی ہوون، (حما) ہتھو پائی ہوون، اک دو جے دی پگ

لاہون، لڑن، بھڑن، بے عزت کرن

پٹو ہتھی: (مو) دیکھو: پٹو پٹی، لڑائی جھگڑے دی حالت

پٹو ہتھی ہوون، (حما) دیکھو: پٹو پٹی ہوون

پگور: (نڈ) وڈی پگ

پگونے: (نڈ) اک پودا جس دا پھل کالے رنگ دا ہوندا ہے

پگھا: (نڈ) پچھاڑی، پٹکھو

پگھاٹ: (نڈ) پیازی، اک خود روئی، بھگاٹ

پگھار: (نعر) پگھارن مصدر توں امر 1- پگھار یا ہويا، پگھلایا ہويا

2- عرق 3- مڑھکا، پسینہ 4- کھیو دا لایا جاون والا تڑکا، پگھر

پگھارا: (ج، نڈ) تریلی، پانی جیہڑا بدن دے مساماں رائیں گرمی

پاروں خارج ہوندا اے، عرق، نمی، بخارات، پسینہ، دگی: 'کاڈو نال

پگھارا پیندا ہتھ مروڑ پھیندی' (دمودر)

پگھارن: (مصدر) 1- پگھلاؤن، نرم کرن 2- تڑکا لاؤن، پگھر لاؤن

پگھاڑو: (مفت) بھگور، نسوڑا

پگھال: (نعر) پگھال مصدر توں امر

پگھال: (نڈ) پگھلایا ہويا، گھریا ہويا

پگھالا: (نڈ) 1- مبارک، خوش بخت، خوش قدم 2- اجیہا نکال جیہڑا

ہر ویلے ہسدا مسکرا نڈا رہندا اے تے ہر اجنبی دے کول چلا جائے

کسے توں اجنبیت محسوس نہ کرے

پگھالن: (مصدر) دیکھو: پگھارن

پگھالواں: (نڈ، مفت) 1- پگھلایا جاسکن والا 2- پگھلایا ہويا

پگھچ: (مفت) موٹا اتے پیلے سریر والا (بچہ)

پگھر: (نڈ) 1- عرق، پسینہ 2- گھیدو تڑکا، پگھلی ہوئی شے، دگی:

'ساڈے پگھر و تر نال کدائیں کھو پوسیں' (نجم)

پگھر پانی تھیون، (حما) تھک ہار جانا

پگھر و پگھر، (مفت) نزدکو نوڑھکی

ماں دلوں ہوندا اے یعنی اوہ سارے رشتے دار جیہدا تعلق ماں دی رشتے داری توں ہووے، یعنی تانکے

پکڑی داڑھی سکتا، (حما) عزت دا خیال رکھنا

پکڑی دی شرم رکھنا، (حما) لاج رکھنا، عزت کرن

پکڑی دی لاج رکھنا، (حما) دیکھو: پکڑی دی شرم رکھنا

پکڑی سنبھالنا، (حما) 1- عزت بچاونا 2- سچیت ہونا، ہوشیار ہونا

پکڑی لاہنا، (حما) بے عزت ہونا، بے پت ہونا

پکڑی نوں ہتھ پاونا، (حما) دیکھو: پکڑی اُتارنا

پکڑی دناونا، (حما) پکائی، مذہبی بھرا بننا

پکڑی ودھاونا، (حما) پکڑی نوں سرتوں لاہ کے رکھنا

پکڑی ونڈ، (مو) جائیداد دے ونڈن دا اک ڈھنگ، پگ ونڈ

اپنی پکڑی پرانے ہتھ دینا، (حما) اپنی عزت دوسرے دے

حوالے کرنا

پگلا: (مذ، مفت) 1- کلا، شیدائی 2- مورکھ

پگلا پن، (مذ، مفت) 1- پاگل پن، کلا پن 2- مورکھتا

پگلا نا: (لہند، فعم) پھلانا

پکمر: (فا، مذ) رب دار رسول، نبی

پکمری: (مو) پیغمبر داکم، لفظ، پیغمبری دا دگاڑ

پکن: (مصدر) 1- اپزن، پکن، ختم ہوون، کسے کم داسرے چڑھن

2- کوئی کم کسے دی خواہش مطابق ہوون 3- عمر دا اخیر ہوون، وگی:

’میل تاگھ دا پکن سریر ملاپ راہیں ای اے‘ (نجم) 4- پکن پگائی،

پکڑا ہی: (مو) 1- تاکید، پکائی 2- پکڑ، گرفت، گرفتاری 3- بیروی

پکڑا ہی کرن، (حما) 1- بیروی کرن 2- گرفتار کرن

پکڑائی: (مو) دیکھو: پکڑائی، وگی: ’جاندے دوڑ جلاندا اگے نہ

دیندے پکڑائی‘ (کالی داس)

پکڑن: (مصدر) پکڑن، پکڑن، قابو کرن

پکڑی: (مو) 1- چھوٹی پگ یاں دستار 2- اک رسم جس وچ پیو دے

مرن تے وڈے پتر نوں ساکاں سبندھیاں دلوں صاحب اختیار

بناون لئی اوہنوں پکڑی بنھائی جاندی ہے 3- سکھ بالک نوں

گورودوارے جا کے پہلی وار پگ بنھان دی رسم 4- اوہ رقم جو

مالک کرائے دار کولوں (کرائے توں علاوہ لیندا ہے)، وگی: پگ

قاضی پگ مفتی ہندے سر دھر پکڑی بھاری‘ (میاں محمد بخش)

پکڑی اُتارنا، (حما) بے عزتی کرنا، زارور کرنا، پت لاہنا

پکڑی اُچھالنا، (حما) بے عزتی کرنا

پکڑی بناونا، (حما) دیکھو: پکڑی بدلنا

پکڑی بدلنا، (حما) پکائی بننا، ہم مذہب بھرا بننا، پگ دناونا

پکڑی بنھاون، (حما) پیو دے مرن مگروں پتر نوں ساکاں

سبندھیاں دلوں دتا جان والا اختیار

پکڑی پیراں تے دھرنا، (حما) 1- ماتحتی، عاجزی نال منت کرنا

2- پیریں پینا، پناہ دج آنا

پکڑی پیراں دج رولنا، (حما) دیکھو: پکڑی اُچھالنا

پکڑی دانانا، (حما) بیوی نسل دار رشتہ، یعنی اچھا رشتہ جیہدا تعلق

پیو، دادا دے نسب توں ہووے، جیویں: دادکے، جد کہ پونچے دار رشتہ

مانوس ہودے

پگ: (مو) 1- پگ دی تصغیر 2- ندی، پاہا

پگ: (مو) دیکھو: پگا جہدی ایہہ تانیٹ اے

پگ: (ند) پگا دی جمع اے جہدے معنے نیں 1- جس جانور دے

سارے دند نکل آئے ہوں 2- پہنچیا ہویا، ٹکیا ہویا، جتیا ہویا، وگی:

'ساڈیاں وڈیاں وچوں سارے سوسو ورھے دی میٹ مکا کے پگے'

(نجم)

پگیا: (ند، مفت) 1- پگ گیا ہویا، جتیا ہویا 2- اپڑیا ہویا 3- پورا، مکمل

پگیا ہوون، (محا) تیار ہوون، ٹکیا ہوون

پگیاں: (مفت) پوریاں، مکمل، وگی: 'لایاں جد نہ پگیاں سائیاں

ڈب سگیاں' (نجم)

پگینڈ: (مفت) جتیا ہویا، ٹکین والا

پکیواں: (ند، مفت) مکمل ہو جانو دا عمل

پکیون: (مصدر) 1- کامیاب ہوون 2- منظور ہوون

پگینڈا: (ند) بھگیاڑ، بھیریا، گرگ، مشہور درندہ

پ.....ل

پل: (فعر) پلن مصدر توں امر

پل: (ند) 1- پاسے دا اوہ جھ جو وڈے ڈیم دی اک لڑی ہوندا ہے

اتے پانی نوں اپنے پُرانے دھن وچ جان توں روکدا ہے

2- بانساں دا لپ جس وچ لگ بھگ دو تن سوسن دانے آ جاندا ہے

ہن 3- پلا

پل: (مو) برف، نگر، سردی، پالا، آسانی برف

پل مار، (مفت) نگر دا ماریا ہویا

پل ہار، (ند) اک رکھ داناں جیہو ا دو وچ استعمال ہوندا اے

پل: (پو، ند) 1- اکھ وچ آیا گند، گڈھ 2- گہائی دے اڈ دے

بھوسے دے نکے نکے ڈرے

پل: (ند) 1- گھڑی دا 60 واں حصہ 2- چار تولہ بھ وزن 3- چار 4

سیکنداں دا سا 4- جھیتی جھیتی، دیر نہ کرنا، پل دے، چوگی: 'ہک پل

مول آرام نہیں دے نہ رات دن کر لاندے ہو' (باہو)

پل بھر، (مفت) پل ٹو

پل پل، (نم) ہر پل، ہر سے، ہر دیلے، ہر وقت، وگی: 'پیر اولڑی

نیہوے گھلوی، پل پل پور پرایا' (خوبہ فرید)

پل پل گن کٹنا، (محا) اڈیک دیاں یاں دکھ دیاں گھڑیاں مشکل

نال گزارنا

پل جھل، (ند) اکھ دے جھکن جتا سما، بہت تھوڑا سما، وگی: 'اتے

توں ہے وچ پتاسہ پل جھل والا' (ہاشم)

پل جھن، (ند) دیکھو: پل جھل

پل دا بھر وسانہ ہوون، (محا) زندگی دا کوئی اعتبار نہ ہوون

پل دا پروہنا، (ند) 1- اک پل دا مہمان 2- مرن دے نیزے

پل دا پل، (نم) جھٹ دا جھٹ، لمحہ بھر

پل دا گھتھا سوکھ تے جا پیندا اے، (اکھا) تھوڑی جیہی بھل

پاروں بندہ سارا گھانا کھا بہندا

پل دی پل، (نم) تھوڑے جیسے سے لئی

نکھر: (نغمہ) نکھرن مصدر توں امر..... نکھرن، نکھل

نکھر پانی تھیون، (نما) مڑھکو مڑھکی ہودن، پسینے دچ بھجن

نکھر ال: (مو) 1- نکھری ہوئی، نکھر کے رال بنی ہوئی 2- کوٹھے دی

چھت توں اندرون وگی ہوئی پانی دی دھار جیہڑی کندھ دے نال نال

پٹھان نوں آؤندی اے

نکھر اوں: (مصدر) 1- نکھراون، نکھلاون، نرم کرن 2- تڑکا لاون

3- رحم دواون

نکھرائی: (مو) نکھارن داکم تے اوہدی مزدوری

نکھرن: (مصدر) نکھلن، نکھرن، نرم ہودن، وگی: 'اُگھرن' سچے،

نکھرن جھبڈے (نجم) نکھلاون، نرم کرن، پانی طرحاں ملاہم

ہودن

نکھرنا: (فل) 1- ٹھوس شے داسیک نال ترل (مانع) روپ اختیار

کرن، نکھلنا، گھانا 2- پسینا، ترس کھانا

نکھر وان: (مصدر) دیکھو: نکھر واون

نکھر وال: (نم، مفت) نکھلیا ہویا، سیال، مانع، ترل

نکھر واون: (مصدر) 1- نکھلاون، نکھر واون، نرم کرواون 2- تڑکا

لاون

نکھر ویں: (مو، مفت) دیکھو: نکھر وال جیہڑی ایہہ تانیٹ اے

نکھرین: (مصدر) دیکھو: نکھرین

نکھرین: (مصدر) نکھلیون، نکھر یون، نرم ہودن

نکھڑ: (پو، مو) 1- اندرون خالی جیویں پکڑی، وڈی پک، گھا 2- روٹی

تے پے بخل 3- متھے لگی چوٹ یاں سٹ دا اُتھار

نکھڑ: (پو، مو) وڈی پک، گھا

نکھٹل پھورا: (نم) پانا پڑانا کھل وغیرہ، جسم نوں سردی توں بچان

لئی کسے دی قسم داکھل، یاں چادر وغیرہ

نکھٹلا: (نم) نکھلن دی حالت، نرم

نکھٹلانا: (نغمہ) 1- کسے چیز نوں اگ یاں ڈھپ وغیرہ دے سیک نال

گرم کر کے نکھڑنا 2- ترس آؤنا

نکھٹلاؤنا: (لہند، نغمہ) گرم کر کے ترل (مانع) کرنا

نکھٹلاؤ: (نغمہ، نم، مفت) نکھرن داکم، جو نکھر یا جاسکے

نکھٹلاؤنا: (نغمہ) پنگھارنا

نکھٹلائی: (مو) نکھلاون داکم یاں مزدوری، نکھرائی

نکھٹلن: (مصدر) 1- پٹلا ہودن، نرم ہودن 2- عاشق ہودن، مائل

ہودن 3- راضی ہودن، رحم آون

نکھٹلنا: (فل) 1- کسے چیز دا اگ، ڈھپ وغیرہ دے سیک نال گرم

ہو کے نکھڑنا 2- ترس آؤنا

نکھٹلاواں: (نم، مفت) 1- جیہڑا نکھٹل سکے 2- نکھلیا ہویا

نکھٹلوں: (مو، مفت) دیکھو: نکھٹلاواں جیہڑی ایہہ تانیٹ اے

نکھڑور: (پو) بچے ہوئے موٹھ وغیرہ جو نکھر پیندے ہن، بھگور

نکھڑوا: (نم) دیکھو: نکھڑوا

نکھڑلا: (نم) کھل، کنول

نکھڑاڑ: (پو، نم) گھیاڑ، درندہ، بھیریا

نکھٹیل: (نم) 1- بھکلا، اجیہا گٹو یاں کوئی دی پرندہ جیہڑا دو بے

پرندے نال کشتی لڑن لئی بچ کھلے 2- اوہ پرندہ جیہڑا آدی نال

پلا اڈاونا، (حا) 1- کھیڑا چھڈاونا 2- کسے دے باندھے توں

چھٹنا

پلا اڈاونا، (حا) رشتہ گندھنا

پلا بانہڑاں، (حا) پردہ پانا، پلا ڈانہڑاں، ختم شریف واسطے کپڑا

بچانا

پلا بچاونا، (حا) لانجھ رہنا

پلا بچھاونا، (حا) دان سنگنا، مداری وغیرہ داپیے سنگنا

پلا بھارا ہوں، (حا) 1- بڑا مرتبہ ہوں 2- وزنی ہوں

3- دولت مند ہوں

پلا پا کے رونا، (حا) مونہہ تے کپڑا لے کے رونا، گھنڈ کڈھ

کے رونا، دگی: پلا پا کے رووندی رہے ہر دم، اکھیں نیر دی نہر روان ہوئی (محمد ہوتا)

پلا پاک ہونا، (حا) حساب نیز جانا

پلا پانا، (حا) کسے دے عیب تے پردہ پانا، ڈھکنا، کجنا، دگی:

'رمز حقیقی کہے محمد پاجازی پلا' (سیف)

پلا پاونا، (حا) 1- کسے دی موت تے زنانیاں دا گھنڈ کڈھ کے

رونا 2- پیسہ وغیرہ سنگن واسطے جھولی اڈنا

پلا پھارنا، (حا) جھولی اڈنا، سنگنا

پلا پورنا، (حا) دیہ دی اک رسم جو لاڑھی نوں دنا لاون سے اُپر

پلا کر کے ادا کر دے ہن

پلا پھڑنا، (حا) سہارایاں آسرا لینا

پلا جھاڑ کے بہہ جانا، (حا) سمجھ کجھ گوا کے بیٹھ جانا

پلا جھاڑ کے (چلنا) چلے جانا، (حا) خالی ہتھ جانا، سمجھ کجھ چھڈ

کے جانا، دگی: 'اُبز جائے گی وسدے راج خلوں، پلا جھاڑ کے

گھروں کڈھا دیاں گا'

پلا جھاڑ کے چھڈنا، (حا) تنگ ملنگ ہو جانا

پلا جھاڑنا، (حا) خالی ہونا

پلا چانا، (حا) دیکھو: پلا چکنا

پلا چکنا، (حا) گھنڈ چکنا

پلا چھڈنا، (حا) کھیڑا چھڈنا

پلا کرنا، (حا) 1- خیر واسطے جھولی اڈنا 2- گھنڈ کڈھنا

پلا کنج کے لنگھن، (حا) پردہ کرن

پلا گل وچ پاونا، (حا) 1- عاجزی اختیار کرنا، نیواں ہونا 2- عرض

کرنا، گزارش کرنا، قرض واپس لین لئی یا انصاف لین لئی قابو کرنا

پلا لینا، (حا) گھنڈ کڈھنا، لیڑا چھڈنا، پلا پیراں تے رکھنا

پلا مارنا، (حا) پلے نال ہوا دینا، دگی: 'پلا مار کے بُجھا گئی دیوا'

(لوک گیت)

پلا میچنا، (حا) میل جول رکھنا، دگی: 'ایس لئی اوہناں نے روٹی

بوٹی دی سانجھ اپنے نال آئیاں نال ہی رکھی اتے ہورناں نال اپنا

پلا نہ میچا' (تجاسنگھ)

پلا نہ چھوہن دینا، (حا) لاگے نہ ڈھکن دینا

پلا نیواں کرنا، (حا) گھنڈ کڈھنا

گل پلا پاونا، (حا) نیواں ہونا

گل پلا مونہہ گھاہ لینا، (حا) بہت ماڑا ہونا

پل کو، (صفت) پل برابر

پل ماتر، (صفت) تھوڑا چہا، معمولی، وگنی: ایس وچ اک پل ماتر دی ولب نہ کہتا جاوے (طیبر سنگھ)

پل مارن وچ، (نم) پل جھپکدیاں، لمحہ بھر وچ

پل مچھی، (پو، مو) شاخاں دے سرے، کوتھلاں

جے صاحب کچھ کہتا لوڑے، سو سب اک پل وچ جوڑے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ صاحب نوں بھاوے تاں سب گلاں اپنے آپ ہی ٹھیک ہو جاندیاں ہن، تاں کہندے نیں

پل: (چھ، مو) اوس، شبنم

پل: (مو) گھستی، کپار ہون یا پیل پون دی حالت

پل ٹکا، (ند) بننے کھیڈن دی کھیڈ

پل: (قا، ند) 1- دریا، نہر، ریلوے لائن یاں سڑک نوں پار کرن لئی لکڑی، بیڑیاں رے، اٹاں یاں لوہے وغیرہ نال بنایا ڈھانچا جس اتوں دی مسافر بس یاں ہوو کوئی چیز آر پانگھ سکے، وگنی: نہ کنڈھی نہ پل بریتے جل تھل سددا پانی، (میاں محمد بخش) 2- کسے شے دی زیادتی 3- کسے گل نوں ودھا چڑھا کے کرنا

پل بندی، (قا، مو) پل بنھن داکم، پل داحصول

پل ٹٹن، (حما) 1- ہڑھ نال یاں بھار نال پل ڈگ پون 2- روک

نہ رھون، پابندی اٹھ جاوون

تعریفاں دے پل بنھنا، (حما) بہت زیادہ تعریف کرنا

پل صراط، (قا+ع، ند) مسلماناں دے خیال موجب وال توں ودھیرے باریک اتے تلواری دی دھارتوں ودھیرے نکھار دوزخ تے

بنیا پل جس اتوں قیامت توں بعد سبھ نوں لنگھنا پوے گا، جس نوں ایماندار ہی پار کر سکے گا اتے باقی گنہگار کٹ کے دوزخ وچ ڈگ جان گے

پل صراطی، (صفت) پل صراط دا، پل صراط اُتے چلن والا، وگنی: تربیہ ہزار ورھے داراہ اوکھا پل صراطی (قادر یار)

پانی تاں ایہناں پلاں دے پیٹھوں ہی لنگھنا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ واہ تاں آخر اسے نال ہی پیتا ہے جس نال دیر بنھیا ہے اوڈوں کہندے نیں

قینچی دا پل، (ند) اک قسم دا پل جو عام طور تے لوہے دیاں موٹیاں پٹیاں نوں جوڑ کے بنایا جاند ا ہے، ایہہ لوڑ موجب کھولیا تے پھیر جوڑیا جاسکدا ہے

پلا: (ند) 1- ٹکڑی، ٹکڑی دا چھابا، پلڑا، پاسا، ٹکڑی دا اک حصہ، وگنی: 'نوںو نیواں ہووے معظم، گل وچ پلا پایا' (دمودر) 2- پھٹ، بوہے 3- طرف داری، حمایت آپ، دھڑ، مانی 4- سہارا، آسرا 5- تن من دا اک وٹا 6- بھار چکن داکم 7- تیر دی پنچھ 8- تچی داکم بھل

پلا بھاری ہونا، (حما) پاسا بھاری ہونا، کچھ ٹکڑا ہونا

پلا گھٹن، (حما) بدلہ چکنا

پلا: (ند) 1- پلو، لڑ، دامن، لئیر اتھا، کپڑا، وڈی پلی 2- تیویاں دے سر

دا کپڑا، دو پٹا 3- کھسیا، جھولی 4- طاقت، دلیری 5- گھوڑیاں

اتے بلداں دی اک قسم 6- وٹھ 7- تھاں 8- اناج پاوون دی تپڑی

یاں بوری 9- سر یاں جٹھ تے چکلیا جان والا بھار

پلاڑ: (ند) 1- دھرتی تے آسمان دے دچکار دی تھاں 2- کھوڑ، ہلائی، کھوکھ

پلاس: (ند) 1- اک رکھ جس دے پتیاں دیاں پتلاں اتے دُونے بندے ہن، ڈھک، وگئی: مانند پلاس بنا یوای: (بکھے شاہ) 2- ڈھاک دارکھ جیدے پتے چوڑے ہوندے نیں تے پتل بناون دے کم آوندے نیں 3- جموریاں سٹھی وگا اک اوزار

پلاس پاڑی، (ند) ڈھک دا بیج جو دوایاں وجھوں ورتیا جاندا ہے پلاس گوند، (مو) پلاس دے رکھ توں حاصل ہون والی گوند پلاس: (فا، ند) نندا، ناٹ، وگئی: بھائی لال پلاس کچا دے، خیر سنگھار کریندے (پنجاب دے بیرے)

پلاسٹر: (ند) دیکھو: پلستر

پلاسٹر آف پیرس (Plaster of Paris): (انگ، مو) اک سفید رنگ دا پوڈر جس نوں دند لاون والے وی ورتدے نیں تے جس نوں گھول کے ڈاکٹر لت بانہ دوالے لپ لاندے نیں تاں جے اوہ انگ یاں تھاں ہل بھل نہ سکے

پلاسٹک (Plastic): (انگ، ند) رسائنگ ڈھنگ نال تیار کیتا اک قسم دا مصالحہ جس نوں ڈھال کے گلاس، کپ وغیرہ کئی قسم دیاں شیواں بنایاں جاندیاں ہن

پلاسٹک آپریشن (Plastic Operation): (انگ، ند) اوہ آپریشن جس نال سریر دے کئے ہوئے یاں خراب انگاں نوں نویں سریوں ٹھیک کیتا جاندا ہے

پلاسٹک سرجری (Plastic Surgery): (انگ، مو) پلاسٹک

اپریشن نال تعلق رکھن والی اک قسم دی سرجری

پلاسی: (ند) بنگال دے ندیا ضلعے وچ بھاگیرتھی دے کنارے اک نگر۔

جھتے کلایو (Clive) نے مرشد آباد (بنگال) دے نواب سراج الدولہ تے 28 جون 1957ء نوں فتح پائی

پلاسیا: (ند) اک راگ دا ناں

پلاش: (ند) 1- پٹا، پاتر، پتر 2- اک طرحاں دی ہلدی 3- پلاس، ڈھاک

پلاشی: (ہ، مو) بھوت، پڑویل

پلاک: (ند+مو) 1- اُبلے چاولاں دا ڈھیلا، گھپا 2- مونہہ وچوں نکلن والا پانی 3- پتلا دست

پلاک مارنا، (محا) ٹھک سٹنا

پلاک: (ند، صفت) بہت پیان والا، پیاکل

پلاک (PILAC): (انگ، ند) (Punjab Institute of Language Art and Culture)

”پنجاب انسٹی ٹیوٹ آف لینگویج، آرٹ اینڈ کلچر“ پاکستانی پنجاب دا اک ادارہ جیہہ اکہ پنجابی

زبان، آرٹ تے ثقافت دی ترویج لئی کم کردا اے

پلاکا: (ند) دڈی چھال، چھلانگ

پلاکاں: (مو) دیکھو: پلاک، جیہہ جمع اے

پلاکاں جھٹ جاون، (محا) 1- موک لگ جاون، پتلے دست

آدن 2- بھیس بول جاون

پلاکن: (مصدر) پلاکی مارن، چھال مارن

پلاکھ: (ند) دیکھو: پلاکھا

پلاک ڈکھری

ہم پلا ہوتا، (حما) مقابلے دا ہوتا

پلا : (ند، صفت) 1- پیلا، زرد 2- چنگی طرحاں نہ پکيا ہويا، ادھ پکا

3- شوخ آدی

کچا پلا، (صفت) جو پورا پکيا نہ ہووے، ادھ پکا

پلا : (ند) گئے دا بچہ، کٹورا

پلا : (فا، ند) 1- مٹھاتے پیلا رنگ پا کے اُبالے ہوئے نکھڑویں

چول 2- بخنی والے چاول، مرغ پلا، گوشت والے چاول، پلاؤ

خیالی پلا پکونا، (حما) من دے لڈو بھورنا

زردہ پلا، (ند) مٹھا پلا جس وچ کیسر پایا ہوندا ہے

قورمہ پلا، (ند) گوشت پا کے تیار کیتا پلاؤ

قورمہ پلا اڈاونا، (حما) دعوتاں کھانیاں، خوب کھانا پینا

تقنچن پلا، (ند) اک قسم دا مٹھا پلا جس وچ نمبو دا رس پایا

جاندا ہے

مٹر پلا، (ند) مٹر پا کے تیار کیتا چولاں دا پلا

مٹھا پلا، (ند) ادھ پلا جس وچ مٹھا پایا جاندا ہے

پلا : (پو، صفت) نرم نرم، گدیلے، پولا پولا

پلا پلا، (نم) ہولی ہولی، نرم نرم

پلا جیہا، (چھ، نم) لگ کے، ہولی جیہا

پلاتا : (صفت) 1- اُتلا، ستھا والا، طاقت والا 2- (نم) ہولی، آہستہ

پلاتا پلاتا، (نم) ہولی ہولی، اچھو پلا

پلا تا : (صفت) پتلا، ہکا، پولا

پلاتنی : (پو، مو) وقتی، عارضی

پلاتھا : (ند) دیکھو : پلاتھی

پلاتھی : (مو) چونکزی، ہتھلا، پسکو

پلاتھی مارن، (حما) چونکزی مارن

پلاتی : (مو) دیکھو : پلاکی، دنگی : اوے ویلے مار پلاتی اسد دے اُتے

چڑھیا، (امام بخش)

پلاتی : (نم) ہولی، آہستہ، ہولی جیہا، ہکا جیہا، دنگی : پہلی دے چندریم

دی اک تار پلاتی جیہی، چپکے جیسے اُبھر آوے (ڈگل)

پلاتے پلاتے : (نم) ہولے ہولے

پلاٹ (Plot) : (انگ، ند) 1- سفید زمین دا ٹکڑا 2- کہانی تے

واقعات دا اک خیال 3- کہانی دا ویشا، کہانی دا سرناواں 4- سازش

سفید پلاٹ، (ند) زمین دا خالی ٹکڑا

پلاٹون (Platon) : (انگ، مو) دیکھو : پلٹن

پلاٹون کمانڈر (Platon Commander)، (انگ، ند) پلٹن

دا کمانڈر

پلاٹینم (Platinum) : (انگ، ند) اک بہت قیمتی دھات، جس دا

رنگ سنیل ورگا گھسیلا ہوندا ہے

پلاٹج : (مو) 1- ادھ دھرتی جو کجھ چر تک واہی نہ جائے 2- اک طرحاں

دی رُوں

پلا دھ : (مو) پل تے آدھ دا مرکب، ادھ پل، بہت امی تھوڑا وقت

پلا دی : (مو) 1- پیادون والی 2- بال نوں دڈھ پیادون والی عورت

3- سوتا مارن دی آواز

پلا رُوں : (چھ، صفت) روئی ورگا ملائم، یعنی بہت ملائم

جانے ہن، اوہ ڈنڈا لیا کے رکھ بیٹھاں رکھدا ہے اتے کسے نہ
کے منڈے نوں چھو ہندا ہے اتے رکھ تے چڑھے منڈیاں چوں
کوئی نہ کوئی ڈنڈا چلن دی کوشش کردا ہے

ہانگہ پلاگھا، (نڈ) دیکھو: پیل پلاگھا

پلاگھن: (مصدر) پلاکی مارن، پلاگھ بھرن، پل کے لنگھن

پلاگھو: (نڈ، صفت) وڈے وڈے ڈگ بھرن والا

پلائی: (مو) گڈے دا اوہ حصہ جس وچ ڈھر پھردا ہے

پلائی: (لہند، مو) جولابی، پکھنڈی، پاوی، پیرا بھن وائی

پلاو: (نڈ) ڈکھ بھری پکار، ورلاپ کرنا، وگئی: درشن ڈھس جائیکے کرن

پلاوہ کرے پکارے

کرن پلاو، (نڈ) دیکھو: پلاو

پلاو: (وہ، نڈ، مو) بھوت، جن

پلاوال: (نڈ، صفت) پیایا جاون والا

پلاون: (مصدر) پیاون، نوپ کر اون، وگئی: تسدی ملک ہو یا اک

چھاندا شیر پلاون والے (ہاشم شاہ)

پلاونا: (نیم) 1- پین نوں دینا، پان کر اونا، پیاون 2- دڈھ چنگھاونا

3- گولیاں یاں بنیاں وغیرہ نوں گھستی ول روڑھنا 4- دوڑ جانا،

بھج جانا

پلاو: (مو) سخت لکڑی والا درخت، پھلاہ، اک رکھ جس دے پتیاں

دیاں پتلاں اتے ڈونے بندے ہن، ڈھک، چھچھرا

پلاہ سونا مارنا، (مخا) دیکھو: پھاہ سونا مارنا

پلاہ صاحب، (نڈ) امر تر توں ڈیڑھ میل دے فاصلے تے اک

تاریخی گورو دورا جتھے پلاہ دے رکھ بیٹھ سری گورو ہرگوبند صاحب
بیٹھدے سن

اک پلاہ، (نڈ) اک، ڈھک

اکیں پلاہیں جتھ (پاونا) مارنا، (مخا) 1- نا اُمیدی یاں بے دی

دی حالت وچ معمولی سہارا بھالنا 2- کجھ نہ بھٹنا 3- دھری چیز

نہ بھٹنا

ڈھلک پلاہ، (نڈ) ڈھک، چھچھرا

پلاہجڑی: (مو) اک جنگلی ویل جس دے پتے دوآئی وجوں ورتے

جانے ہن

پلاہمناں: (مو) ٹہناں، کونپاں، کردملاں

پلاہمنڈ: (پو، نڈ) بوڑھ دے درخت دیاں تھلے نوں ڈگیاں ہونیاں

شاخاں، داڑھی

پلاہناں: (لہند، نڈ) سٹھیاں

پلاہی: (مو) 1- آل دوالے دا علاقہ 2- بکواس

پلاہ: (ج، نڈ) دیکھو: پلا

پلاسن: (نڈ) دوڑ جان دی حالت یاں عمل، اُڈاری

پلاسن واد، (نڈ) فراریت، جیون دیاں مشکلاں توں بھج نکلن فرار

حاصل کرن دا نظریہ باگل (Escapism)

پلاؤ: (نڈ) دیکھو: پلا، وگئی: اوہ قبیلے پلاؤ، شیرینیاں بھی سب پھٹاں

اُتے لون تھیا (علی حیدر)

پلاؤ: (وہ، مو) ڈکبی، غوطہ

پلاؤ: (نڈ) کھوڑ، کھوکھ، پلائی، پلاڑ، پولا

سامان، لٹا پٹا	پلاکھا: (نڈ) پلکھن ناں داڑکھ، بوڑھ ورگا اک رکھ
پلان: (مو) پیلا پن، زردی، پلتن	پلاکی: (مو) بے وقوفانہ جرأت، چھال مار کے گھوڑے تے سوار
پلانا: (نڈ) دیکھو: پلان	ہودن دا عمل، بکی جیہی چھال
پلانا: (ہ، مو) 1- جانا، فرار ہونا، 2- گریز کرنا	پلاکی مارن، (مخا) سوار ہودن لئی اُچھلنا، چھال مارن، چھال مار
پلانہجر: (مو) 1- کونیل، کروئیل 2- ٹہنی، شاخ، لگر	کے چڑھن
پلانٹ (Plant)، (انگ، نڈ) 1- بوٹا، پودا، 2- جنت، آلہ	پلال: (سر، نڈ+مو) 1- فریب، جھوٹ، دھوکہ، بے اصولی، جھیلنا،
سٹیل پلانٹ (Steel Plant)، (انگ، نڈ) اوہ کارخانہ جتھ	بندھن 2- پرالی، دھان دی ڈنڈھل 3- شچی، پھڑ، فضول گل، پکھنڈ
فولاد بندہ ہے	4- خریدن تے دیکھن وچ گھانا کھادن دا عمل
گیس پلانٹ (Gass Plant)، (انگ، نڈ) مونڑاں نوں گیس	پلال کرن، (مخا) 1- جتن کرن 2- پکھنڈ کرن 3- مارن پھڑ مارن
نال چلاون لئی گیس پیدا کرن والا جنتزیاں آلہ	پلال مارنا، (مخا) پھڑاں مارنا، گپ مارنا
پلانٹ: (مو) قطار، پنک	پلالن: (مو) دیکھو: پلالی
پلانجنا: (نغم) کھوہ کے کھانا، دھوکے نال کسے دی چیز کھانا	پلالی: (نڈ) 1- پلال مارن والا، شچی خور 2- گی 3- جو بہت جھیلیاں وچ
پلانڈر: (صفت) پیادون والا	پھسیا ہووے
پلانڈ: (ہ، نڈ) پیاز، شلغم	پلالی: (مو) چولاں یاں چسے دا پھوس، پرالی
پلانڑے: (نڈ) اونٹ، گھوڑے تے گدھے دی گدی، کاٹھی، جیویں:	پلامبراں: (مو) بڑے درخت دی شاخ
پلانڑے کسے، سفر لئی تیاری	پلامن: (مو) ٹہنی، شاخ، ونگی: ٹھک رہیاں نیں عشق پلامنا
پلانگ: (مو) دیکھو: پلانگھ	(شاہ حسین)
پلانگا: (نڈ) امداد، تعاون، بھلائی، احسان، مدد	پلان: (ج، نڈ) 1- لکڑی دا ڈھانچا جیہڑا سامان لدن لئی اوٹھ تے
پلانگھ: (مو) 1- قدم، ڈگھ، اُلانگھ 2- چھال، کد	رکھدے نیں 2- گھوڑے اوٹھ وغیرہ اُتے پائی جان والی نرم جیہی
پلانگھا: (نڈ) پلانگھ دا کبتر، وڈی چھال	گدی، ونگی: اوہناں گھوڑے کتے زن طلاق اوہناں سڈھے لئے
پیل پلانگھا، (نڈ) اک کھنڈ جس وچ مٹی دین والا مُنڈا دور نئے	پلان (حافظ برخوردار)
ڈنڈے نوں چلن جاندہ ہے اتے باقی مُنڈے رکھ تے چڑھ	لد پلان، (نڈ) گھوڑے، خچر اتے اوٹھ وغیرہ تے لدیا جان والا

پلٹ کے نہ دیکھن، (مخا) مڑ کے نہ دیکھن، خبر نہ لون
 پلٹ کے دیکھن، (مخا) پرت کے دیکھن، کچھ مڑ کے نکلن
 پلٹا: (فہم) 1- پلٹاؤن مصدر توں امر، اُٹھن دا عمل، پاسا پرتن یاں
 پرتاؤن دا عمل، پلٹ جان دا عمل، پلٹا کھانا، پلٹ جانا، بدل جانا
 2- (مذ) موڑا 3- انقلاب 4- بربادی، وِناش 5- کھر چنا (خواب)
 6- راگ وچ اُچے سُر تیک اپڑ کے باقاعدہ طور تے بیٹھ دل پلٹن
 7- کھتریاں دی اک ذات
 پلٹا آؤنا، (مخا) تبدیلی آؤنا
 پلٹا دینا، (مخا) تبدیلی لیاؤنا
 پلٹا دیون، (مخا) 1- پاسا اُٹنا دیون 2- گل نوں پھیرن
 پلٹا کھانا، (مخا) پلٹ جانا، بدل جانا، ونگی: کھا پلٹا نظروں چھپ
 گئی، گھٹ آئے نہ کھکشاں تروڑ (سراج قادری)
 پلٹا لیاؤنا، (مخا) تبدیلی لیاؤنا، انقلاب لیاؤنا
 پلٹا لینا، (مخا) 1- تبدیل ہونا 2- راگ وچ سُر نوں اتارنا چڑھاؤنا
 پلٹا مارنا، (مخا) دیکھو: پلٹا دینا
 پلٹا: (مذ) کینچے دا کھید لئی بنائے گئے سوراخ وچ جانا
 پلٹانا: (پو، فہم) پلٹا کھانا، چُٹھا ہو جانا، بدلنا، واپس مڑنا
 پلٹاؤنا: (فہم) 1- اُٹناؤنا، موڑنا، پرتاؤنا 2- بدلاؤنا، وٹاؤنا
 پلٹاؤ: (مذ، صفت) پلٹاؤن والا
 پلٹائی: (مو) پلٹاؤن دا عمل، بدلائی، وٹا ندرا
 پلٹس (Poultice): (انگ، مو) اسی تے آنا وغیرہ ملا کے پھوڑے
 تے بنیا جاون والا لپ، لُپری

پلٹن (Platoon): (انگ، مو) 1- پیدل فوج دا دستہ، ذل، فوج، لشکر
 2- اک بھانڈے وچوں دوجے بھانڈے وچ اُلٹنا
 پلٹن بازار، (مذ) فوجیاں دے رہن دی جگہ، چھاؤنی
 پلٹن دی پلٹن، (صفت) بہت سارے
 ڈوگرہ پلٹن، (مو) ڈوگریاں دی فوج
 کھسی پلٹن، (مو) کھسی پیٹھ
 گورا پلٹن، (مو) انگریزی فوج
 گور کھا پلٹن، (مو) گور کھیاں دی پلٹن
 گھاگر پلٹن، (مو) 1- انگریزی فوج جس وچ دھیرے کر کے
 سکاٹ لینڈ دے لوکاں دی بھرتی ہوندی ہے، ایہہ فوجی پتلون دی
 تھاں گھگرے جیسے پاندے ہن 2- عورتاں دا اکھ
 پلٹنا: (فل) 1- اُٹ جانا، لُڈنا، مڑنا، پھرنا، اُٹنا 2- واپس مڑنا، واپس
 آؤنا 3- (زبان توں) پھرنا 4- اُپرلا پاسا پیٹھا کرنا، اُٹناؤنا
 5- (مذ) بدلنا، بھٹھی وچ برتن اُٹاؤن والا ٹھہرے دا اک سند
 اُلٹنا پلٹنا، (فہم) ایدھر اودھر کرنا، اُٹناؤنا
 پاسا پلٹنا، (مخا) حالات بدل جانا
 تنختہ اُلٹنا، (مخا) 1- اُپر توہلی کرنا 2- راج بدلنا، انقلاب
 تقدیر پلٹنا، (مخا) بھاگ جانا
 جگ پلٹنا، (مخا) 1- سا بدلنا 2- انقلاب آؤنا
 دن پلٹنا، (مخا) چنگے دن آؤنا
 رنگ پلٹنا، (مخا) اک پارٹی دا ساتھ چھڈ کے دوجے پاسے ہو
 جانا، ساتھ چھڈنا

پلائی: (مو) 1- پلاون داکم یاں مزدوری 2- چکھاوی دی مزدوری
پلائی (Ply): (انگ، مو) 1- تہہ 2- لکڑ

پلائی وڈ (Ply wood)، (انگ، مو) تن چار یاں ایس توں
دوہیریاں پتلیاں لکڑی دیاں تہواں نوں سریش درگی چیز نال آپو
وچ جما کے تیار کیتا تھئے

تھری پلائی (Three Ply)، (انگ، مو) 1- تن تہاں والی لکڑی
2- بتلوا

فور پلائی (Four Ply)، (انگ، مو) 1- چار تہاں والی لکڑی
2- چوڑی

پلائیک: (ہ، مفت) نبھیا ہویا، بھگوا

پلڈنا: (فل) طاقت پھڑنا، صحت مند ہونا، بتدریج تندرست ہونا

پیلپل: (ند) نرم گودا، گلیا سڑیا، پولا جیہا

پیلپل کرنا، (حما) 1- اکھاں نوں خاص طریقے نال جھپکانا 2- کے

لیس دار شے دا لچ لگانا، بہت ہی پولا اتے گج گجا ہونا، دنگی، ہونٹھ

موئیرے پل پل کر دے، ہون نہ یارب کس دے (سیف)

پیلپلا: (ند، مفت) لیس دار گھلیا ہونیا، لچ لچا

پیلپلا پن، (ند) پیلپلاٹ، نرمائی

پیلپلاٹ: (مو) پیلپلا ہون داٹن یاں عمل، پیلپلا پن

پیلپلا ونا: (فل) نرم یاں پولا ہونا

پیلپلا ہٹ: (مو) دیکھو: پیلپلاٹ

پلٹ: (ند) آخرت، دوجی دنیا

ہلت پلٹ، (نم) لوک پرلوک، استھے اوٹھے

پلٹ: (ہ، مفت) 1- عمر رسیدہ، بڈھا 2- اک بیماری دانائ

پلٹ: (ہ، مو) لمی اواز

پلٹا: (پو، ند) 1- پلستر 2- پھاہا 3- پٹی 4- جھوٹی تسلی

پلٹن: (ج، مو) زردی مال، پیلا پن، پیلا ہٹ

پلٹھ: (مو) دیکھو: پلٹھی

پلٹھ مار کے بہنا، (حما) چوکنڑی مار کے بہنا

پلٹھ مارنا، (حما) چوڑا ہو کے بہنا

پلٹھا: (ج، ند) 1- گواراں چلاون دا اک ڈھنگ 2- گتھا، گتکے دی

کھیڈ 3- فلا بازی 4- مکر، فریب، دھوکا، داء، چال

پلٹھا باز، (مفت) دیکھو: پلٹھے باز

پلٹھی: (ج، مو) آلتی پالتی، چوکنڑی، پلٹھی، لتاں اکھیاں کر کے

اک دو جے تے رکھ کے ٹٹھن دا عمل یاں حالت

پلٹھی مارن، (حما) ٹٹھ کے ٹٹھن، چوکنڑی مار کے ٹٹھن

پلٹھے باز: (ند، مفت) چال باز، دھوکہ باز، فریبی

پلٹھے بازی: (مو) 1- ہوشیاری، چالاکی 2- گتکے بازی

پلٹ: (فعر) پلٹن مصدر توں امر

پلٹ: (مو) تبدیلی، دنگی: 'اوس بارے ابو الفضل لکھدا ہے کہ اوس نے

اپنے ہنر وچ کئی نویاں پلٹاں لیاوندیاں'

پلٹ آون، (حما) پرت کے آ جاون، واپس آ جاون

پلٹ جاون، (حما) 1- پچھے فر جاون، پرت جاون 2- گل توں

مکر جاون

پلٹ دیون، (حما) بدل دیون، اُلنا دیون

پلدا لٹاوتا، (مخا) تبدیلی لیاوتا، انتحاب لیاوتا	پلسار: (مذ) بخنی، شوربا
پلدا بھاری ہونا، (مخا) کچھ کنڑا ہونا، پاسا بھاری ہونا	پلسان: (مصدر) دیکھو: پلساون
پلدا جھلک ا رکھنا، (مخا) زیادہ تولنا	پلستاون: (مصدر) مڑوڑن، وٹ پاون
پلڑو: (مذ) دیکھو: پلڑا	پلستر (Plaster): (انگ، مذ) 1- چونے سینٹ، مٹی وغیرہ دالپ
پلڈی: (مو) ڈین، پھلپائی، چڑیل، بٹا، اک فرضی عورت جہیدے سر	2- اوہ کپڑا جس اُتے دوائی دا مصالحہ لکیا ہوندا ہے اتے پٹھیاں تے
دے وال پیراں تک لمبے ہوندے نیں تے جہیدے پیر اُلے	لاون دے کم آندا ہے
ہوندے نیں یعنی پنجے پچھاں ول تے اڈیاں اگاں ول، جیہڑی	پلستی: (ہ، مذ) برہا دا پٹر
موسم سرما خاص کر برفانی موسم وچ رات نوں بستیاں وچ آجاندی	پلسفور (Plus fours): (انگ، مذ) اک قسم دا پاجامہ جو صرف
اے تے گھر دے بندیاں نوں نام لے کے اواز لاوندی اے	گوڈیاں توں تھلے تک ہوندا ہے
پلئس: (مذ) رسا جو گھوڑے دی اگلی اتے پچھلی تنگ نوں منجھ دتا جاندا	پلسن: (مو) Pension انگریزی لفظ دا وگاڑ
ہے، تاں جو چہ دا ہو یا نس نہ آوے	پلئنا: (فل) وٹ پینا
پلئس (Police): (انگ، مذ) 1- عوام دی جان، مال وغیرہ دی راکھی	پلسی جانا: (مخا) وٹ پے جانا، وگئی: 'ناڑیاں پلئسی مھیاں، گھن
لئی سرکار دلوں مقرر کیجے سپاہیاں یاں افسراں دی ٹولی 2- اک	کھائی گیا'
سرکاری شعبہ جو ملک دا اندرونی انتظام کردا ہے	پلسیا: (مذ) پلس دا بندہ
پلئس تعذیری، (مو) ڈنڈ و جھوں کسے پنڈ وچ بٹھائی پلس چوکی	پلسیجا: (مذ) 1- لیلیاں پاسا بدلن دا عمل 2- پاسا لینا، کروت، پہلو، دکھی
پلئس سٹیشن (Police Station)، (انگ، مذ) تھانہ	بھار، پاسا بدلنا، پاسا پلئنا
پلئس کپتان (Police Captain)، (انگ، مذ) ضلع دی پلئس	پلسیجا دیون، (مخا) اٹھا دیون، پاسا پرتاون
دا اک وڈا افسر، سپرینٹ پلئس	پلسیٹی: (لہند، مو) کروت (مخا) پلیٹیاں مارنا، پاسے پرتا
سپرینٹ پلئس (Superintend Police)، (انگ، مذ)	پلش (Plush): (انگ، مذ) محل دی قسم دالمی نہ والا کپڑا
دیکھو: پلئس کپتان	پلش: (ہ، مو) 1- جلن، جلنا 2- رنج 3- گرمی 4- تباہی
پلساٹ: (مو) پیلا ہٹ، کھٹاپن، پیلا پن	پلشٹ: (مفت) پلٹ، ناپاک
پلسار: (مفت) پل، لحظہ بھر	پلک: (مو) اوہ بلی جیہی لیر جیہڑی گرتے دی کچھ وچ لاندے نیں،

زمانہ پلٹنا، (حما) دیکھو: جگ پلٹنا

سا پلٹنا، (حما) زمانہ بدلنا

قسمت پلٹنا، (حما) بھاگ جاگنا، چنگے دن آدنا

پلٹناں: (لہند، مذ) بھیجی وچ برتن اُلتاؤن والا، ٹھنڈھڑے دا اک سند

پلٹنیا: (مذ) فوجی، تلنگا

پلٹو: (مذ، مفت) پلٹاؤن والا، انقلاب لیاؤن والا

پلٹوان: (مذ، مفت) 1- جس نوں تبدیل کیتا جاسکے 2- واپسی

پلٹواؤن: (مصدر) اُلتاؤن، بدلواؤن

پلٹھ: (مو) اوہ عورت جس نے پہلے بچے نوں جنم دتا ہووے یاں جنم

دین والی ہووے، بہلن، پہلا بال خن والی

پلٹھا: (مذ) چوڑی، آلتی پالتی

پلٹھی: (مو) دیکھو: پلٹھا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پلٹھی دا، (مذ) سب توں پہلا جنم والا بال، پلٹھی دا

پلٹی: (مو، مفت) پلٹا دی تانیٹ 1- چکر 2- قلابازی 3- پلٹی ہوئی

پلٹے: (مذ) دیکھو: 'پلٹا' جیہدی ایہہ جمع اے

پلٹے دیون، (حما) اُلت پلٹ کرن

پلٹے کھاؤن، (حما) اک گل نے قائم نہ رہون

پلٹے لون، (حما) دیکھو: پلٹے کھاؤن

پلٹیاں: (مو) پلٹی دی جمع، کھڑ بازیاں، اُلت بازیاں

پلٹیاں کھاؤن، (حما) اُلت بازیاں کھاؤن، کھڑ بازیاں کھاؤن

پلٹیوا: (مذ) جواب، پرتاوا، واپسی

پلٹیون: (مصدر) بدلیون، پرتیون، اُتھلیون

پلچ: (مصدر) دیکھو: پلچن

پلچاؤنا: (نغم) پسداؤنا، جھڑاؤنا، الجھاؤنا

پلچڑاں: (پو) بھڑنا، لڑنا، چڑ جانا

پلچن: (مصدر) 1- پرچن، ورچن، بہلن، دن 2- چمنون

پلچھ: (مفت) ایک قسم دا مخلل درگا کپڑا

پلچھی: (مو) 1- اک رُکھ جس دیاں پتلیاں ٹانہیاں دیاں نوکریاں

وغیرہ بندیاں ہن، اک سدھا جنگلی درخت 2- (سرودھ) چھتاں تے

پاون والا کاٹھ 3- بوٹھاں تے جنم والی سکری، پڑی، وگی، دیدے

گرگیاں تے دل مے یاں مونہہ پلچھی جھ سکے (میاں محمد بخش)

پلچھی: (پو، مو) مٹلی جالی دا کپڑا، چکیلا کپڑا

پلڈر: (مذ) اک قسم دا رُکھ

پلڈا: (مذ) پھنا، تختہ

پلڈر: (مذ) 1- پراں پراںی 2- چھلو، چھلاک 3- گارا، چکر 4- پتھر 5- مینہ

دا پانی 6- چھڑ، تالاب 7- بل، طاقت، زور 8- تیاگ

پلڈرا: (مذ) چھلو، سرہوں توں یاد پھوس وغیرہ

پلڈرنا: (فل) جھڈنا، تیاگنا، پسرنا، ودھنا، مٹلنا، وگی: 'پر جا وچ سکھ

درتیا، پلڈر رہیا پیار'

پلڈری: (مو) دیکھو: پلڈر، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پلڈو: (مذ، مفت) 1- زرد، کھٹا 2- کچا

پلڈوا: (مذ) 1- ٹکڑی دا چھابا 2- پاسا، کچھ 3- پلٹا، لڑ، وگی: 'گل پلڈا تے

مونہہ گھاہ لے کے، اگے تاہ دے عرض سنائیے' (دولت رام)

پلڈواؤ تارکھنا، (حما) گھٹ توننا

ہلکی: (مو) 1- ہلکی دی تخفیف 2- ہلکا دی تانیث 3- چھوٹی منجی 4- اک
قسم دارکھ

پلگ (Plug): (انگ، ند) 1- بجلی دے شو وچ لایا جان والا ڈاٹ
2- پچر، سوراخ نوں بند کرن والا ڈاٹ

پلگھ: (لہند، ند) پلگ، اک طرحاں دا وڈا منجا، وڈی رنگین منجی،
مسہری، چارپائی

پلگھ: (لہند، ند) نمیت رشی (تارے)، پلگ پیرا
پلگھٹی: (لہند، مو) دیکھو: پلگھیرا

پلگھیرا: (ند) چھوٹی پتھروی

پلگھیری/پلگھیریں: (مو) چھوٹا پلگھ

پلگینا: (فل) 1- لپٹنا، چمڑنا 2- لیٹھنا ہونا 3- اُلھٹنا

تانی پلگینا، (محا) کم اُلجھ جانا

پلگچال: (مفت) اُلجھیا ہویا، گنجھل دار، چھیدہ، وگنی: 'ساڈے دیش دا

ساج گجھ پلچواں بن گیا ہے' (دور کنارا)

پلگچھ: (ند) اک قسم دا محفل ورگا کپڑا

پلینا: (لم) ہل وچ، کھن وچ

پلم/پلما: (مو) زخم وچ زہر ہو جان دا عمل

پلم دوڑنا، (محا) پلم دی بیماری دا زہر تے اثر ہونا

پلم: (فصر) 1- پلنا فعل دا امر، چمڑ کے، نال لگ کے 2- لک کے،

لک کے 3- (ند) پلنا، الزام، تہمت، کلک 4- چاول دی اک

قسم پالم

پلم پینا، (محا) 1- پلٹنا، پیدا ہونا، وگنی: 'رکھاں اُتے یور پلم پنے،

باغاں وچ کلیاں مکائیاں 2- لک جان دا عمل، کندھوں پلم کھلون

(انگ تریزاں پچیاں)

پلم سفید: (مو) چاولاں دی اک قسم (کھیتی باڑی)

پلمنا: (فصر) لکنا، لکنا

پلمنا وال: (مفت) لکنا ہویا یا لکھن والا

پلمبرال: (پو، مو) لکلیاں ہونیاں، جمول دیاں ہونیاں

پلمبنا: (فل) ہتھیاں پیر نال کسے شے نوں چمڑنا یا ادبے نال لکنا

پلمدی: (مو) 1- پلمدی 2- لکدی

پلمدیاں: (ند) الزام، تہمت، کلک، چاول دی اک قسم، پالم

پلمٹنا: (فل) کسے اُچی شے نوں پھڑ کے لکنا، کسے بندے دے سر پر

دے نال چمڑ جانا، کسے رکھ دے نال چمڑ کے اُتے چڑھنا، لکنا،

لکنا، تھلے لکنا ہویا

پلمنا: (فل) پتے پلٹنا، پور آونا، مولنا

پلمن: (مصدر) 1- ودھن پلھن، پرورش پاون، وڈیاں ہون 2- تعلیم

پاون 3- پیٹھے جانا، ملے دے جانا 4- دھکے جانا

پلمن: (ند) ندی وغیرہ دا کنڈا

پلنا: (ند) پالنا، جھولا، کھنولا

پلنا: (مصدر) 1- حملہ کرنا، کسے تے ٹٹ پینا 2- بالاں دے اک کھیڈ

وچ زمین وچ کھودے کسے جیسے ٹوئے وچ بلوریاں اخروٹ وغیرہ دا

لڑھک کے داخل ہونا

پلنا: (فل) 1- پالیا پوسا جانا 2- کھاپی کے ودھنا پلھنا 3- موٹا ہونا،

کھڑا ہونا 4- پھل (وا) گلنا، سڑنا، یاں نرم ہو جانا (ند) پالنا، تھولا،

وگئی: 'واپس فیر جنگل ولے چلی آں میں پلک ٹساں دی اج مہمان ہوئی' (مرل)

پلک: (فا، مو) 1- اکھ دا اُپرلا پردا جس دے ڈگن نال اکھ بند ہوندی ہے، اکھ دا چھپر 2- اکھ دے چھپر دے وال، جھمکنی 3- اکھ دے جھپکن جتا سا 4- پرکاش کرن سے سری گورو گرنتھ صاحب دے پاسیاں تے لگن والا چھوٹا گورو مالا، وگئی: 'اک پلک رہن نہ دیندا ای' (شاہ حسین)

پلک جھپکاون، (مخا) 1- اشارے کرن 2- اکھ جھمکن

پلک جھپکدیاں، (نم) فوراً تھوڑی دیر وچ

پلک جھک جاون، (مخا) عاجز آ جاون، شرما جاون

پلک جھلک، (نم) اکھ دے پکارے دا ساء، وگئی: 'دنیا گور مسافر ڈیرہ دیلا پلک جھلک دا' (گل)

پلک گزاری، (مو) سامتاؤن دی حالت، وقت گزاری

پلک لگنا، (مخا) اکھ لگنا، نیندر آونا

پلک: (مو) 1- خوشیاں ڈر پاروں روٹھے کھڑے ہو جان دا عمل

2- پھوڑے وغیرہ وچوں مواد دا اپنے آپ وگن دا عمل

پلک دے کے نکلنا، (مخا) پھوڑے وغیرہ وچوں مواد دا اک دم باہر نکل آونا

پلک دینی، (مخا) ملکوے ہی، ملک دینی، وگئی: 'اوہ پلک دینی

نندی دی گودی چوں نکل سہیے دی گھنیزی چڑھ جاندا' (بیج دریا)

پلکا: (نم) 1- پیلا 2- جھٹ، بل 3- دورنگ دا کبوتر 4- پلک

پلکار: (مو) پل وچ، اکھ جھپکن وچ، اکھ دے جھپکن دا ساء، وگئی: 'ایہہ

ڈنیا خواب برابری، جھٹ کوئی پلکار' (سراج قادری)

پلکارا: (لہند، نم) دیکھو: پلکار

پلکارا: (ج، نم) بلبلیں دا گیت

پلکاری: (مو) دیکھو: پھلکاری

پلکارے وچ: (نم) تھوڑے چر وچ، جھٹ وچ

پلکاں: (مو) اکھ دا پڑوا، پلک دی جمع

پلکاں بچھاونا، (مخا) 1- کسے دی عزت کرنا 2- بے مہری نال

اڈیک کرنا

پلکاں تے بٹھاونا، (مخا) عزت احترام کرنا

پلکاں جھک جانا، (مخا) شرما جانا، نیویں پالینا

پلکاں نہ لاونا، (مخا) 1- لا پرواہی نہ کرنا 2- بالکل نہ سونا

پلکا ول: (صفت) پلکت، کھڑی ہوئی، پرسن، وگئی: 'اوس نوں ساری

قدرت پلکا ول ہوئی دسدی سی' (جسوت سنگھ کنول)

پلکت: (صفت) خوشیاں پریم وچ جس دے روٹھے کھڑے ہو جان

پلکرا: (نمل، مو) اوہ پھنسی جس وچ پیپ یاں مواد ہووے

پلکسن: (مصدر) گاؤن (بلبل دا)

پلکسن: (مو) بوڑھ دی قسم دا اک رکھ جس دے پتر امب دے پترال

واگک جھوٹے ہوندے ہن، پلاکھ (Ficus Venesa)

پلکنا: (نمل) پلائی مار کے چڑھنا

پلکھو: (نم) وزیر آباد دے نیزے اک نکا جیہا دریا جو برسات وچ

عموماً طغیانی تے ہوند اے

پلکھی: (مو) دیکھو: پلکسن

پلو: (مذ) 1- دوپٹے دا پلا جس دے سرے وچ پیسے دی بنھ لیندے
ہن، پلا، کپڑا، لا، پلہ، کپڑے دا کنارہ، دوپٹا 2- سکڑی دا پلا
3- حاشیہ 4- ٹھنڈ 5- پہلو، پاسا، دنگی: دے سر پائے دے تے
آندے، گل چوچک پلو پائے (دمودر)

پلو اڈن، (حما) دیکھو: پلو اڈن

پلو اڈن، (حما) منکن واسطے تھ پھیلاوَن، جھولی کرن

پلو اڈن، (حما) 1- دوپٹے دا لہراوَن 2- دوپٹا سرتوں لہہ جاوَن

پلو اڑ جاوَن، (حما) 1- کسے چیز نال کئی دا پھس جاوَن 2- گنڈی

اڑ جاوَن، تھ پے جاوَن، کم بن جاوَن 3- تعلق ہو جاوَن، پیار ہو

جاوَن

پلو اڑن، (حما) دیکھو: پلو اڑ جاوَن

پلو بچاوَن، (حما) لانجے رہوَن، پرہیز کرن، کتر اوَن

پلو بھن، (حما) دیکھو: پلو بھن

پلو بھن، (حما) 1- دیاہ دی اک رسم دے مطابق لاڑے دے

رومال تے لاڑی دی جُچی نوں بھننا 2- رشتہ کرن، دیاہ کرن،

پرناوَن

پلو بھرن، (حما) 1- جھولی بھرن، دامن بھرن 2- سخاوت کرن

3- رنج مَچ جاوَن 4- اولاد ہووَن

پلو پاکے رووَن، (حما) دین کر کے رووَن

پلو پاڑن، (حما) 1- دوپٹا بھیتی بھیتی کرن، دامن لیرو لیر کرن

2- دھیر دھاکہ اظہار کرن، ہیرواں کرن 3- بے عزتی کرن

پلو پاک کرن، (حما) 1- حساب بے باق کرن 2- فیصلہ کرن

3- تعلق توڑن 4- طلاق دین

پلو پاک ہووَن، (حما) 1- قرض ادا ہووَن، بھارتھ جاوَن

2- فیصلہ ہووَن 3- تعلق ٹٹن 4- طلاق ہووَن

پلو پاوَن، (حما) دین کر کے رووَن، پلے وچ خیرات پاوَن

پلو پاوَن، (حما) منکن لئی جھولی اڑنی، پلے وچ خیرات پاوَن، دنگی:

'جے جج جانا سرجن ہارا، تاں پیرا ایہو پلو پائے' (دمودر)

پلو پساوَن، (حما) جھولی اڈن، منکن

پلو پکڑن، (حما) 1- پلا پھرن، لوگن 2- انصاف منکن

پلو پل، (نم) ساچھ ے چدے

پلو پلی، (نم) پل بھروچ، بہت جلدی، دنگی: 'پلو پلی پنجاب دے

نیلے پے گئے انگ' (لسیاں داٹاں)

پلو پلی وچ، (نم) تھوڑے سے وچ، جلدی، دنگی: 'پلو پلی وچ

پنڈی اکسارتا جھن بھن ہو گئی' (سرتا)

پلو پھدھن، (حما) دیکھو: پلو پکڑن

پلو پھرن، (حما) دیکھو: پلو پکڑن

پلو پھس جاوَن، (حما) دیکھو: پلو اڑ جاوَن

پلو پھیرن، (حما) 1- لوکاں نوں مددنی نماوَن، حال دُہائی دیوَن

2- صفائی کرن

پلو پے جاوَن، (حما) 1- کسے دے مرن تے ستر وچمن 2- حد

دی اک نال سڑ جاوَن

پلو جھاڑ کے بہہ جاوَن، (حما) 1- نقصان کرا کے بہہ جاوَن

2- کھنڈ ٹھپو اکے بہہ جاوَن

پلنگ: (فا، ند) چیتے دی طرحاں دا اک ماس کھان والا جانور،
تیندوا، چیتا

پلنگ: (ند) ویکھو: پلنگھ، وگئی: ہیر گئی جھنگ چیرو، سٹ بیج پلنگ تے
رنگ محل (خوبہ فرید)

پلنگ پوش، (فا، ند) ویکھو: پلنگھ پوش

پلنگ پیڑھا، (ند) 1- فرنچر 2- ڈب اکبر 3- گوی نوں دیاہون
ویلے داج وچ میکیاں دلوں دتی جان والی پیڑھی
پلنگ توڑ، (صفت) نکتا، آنکسی

پلنگ تے بٹھاون، (حما) بہت آرام دیون
پلنگڑی: (مو) ویکھو: 'پلنگ' جیہدی ایہہ تصغیر اے

پلنگواڑا: (لہند، ند) اوہ تھاں جتھے لوئے لنگڑے رکھے جاندے ہن
پلنگھ: (ند) 1- اک طرحاں دا وڈا منجا جس دے سراہندی تے پواندی
ڈھولئی لکڑاں لکیاں ہوندیاں ہن 2- وڈا منجا، وگئی: دے آدر، مگر
رکھے کیس، رتے پلنگھ بہائے (دمودر)

پلنگھ پوش، (لہند، ند) پلنگ تے دچھاون والا کپڑا، چادر
پلنگھ پیڑھا، (لہند، ند) داج وچ دتا پلنگ اتے پیڑا، ودہنی نوں
دیاہ سے داج وجھوں میکیاں دلوں دتا جان والا جہیز یاں فرنچر
پلنگھ توڑ، (ند) 1- سست آدمی، ڈھلہ 2- اک طرحاں دی کھوئے
دی مٹھائی

راٹکا پلنگھ، (ند) رنگین پادیاں والا پلنگھ

نواری پلنگھ، (ند) نور نال بنیا پلنگھ

پلٹھوڑی: (مو) 1- چھوٹا پلنگھ 2- چھوٹی پلٹھوڑی

وگئی: کھائے خوراکاں، تے پھن پوشاکاں، کیہ جم دا بکرا پلٹا
(شاہ حسین)

پلٹاں: (پو، مو) گولی دا پلے وچ جانا، گولی اک سوراخ وچ پاؤنا، گولی
پلا کرنا

پلٹنن: (لہند، مصدر) پلٹن، پلٹن

پلٹتھ: (پو، ند) سطح، اُچھائی

پلٹچا: (ند) گھیرا کھین دا ترکھانا دا اک اوزار جس نوں کسن وجھوں
ورتے ہن، ایس دے سرے تے لوہے دی اک پتری نشان
لاون لئی لگی ہوندی ہے تے پٹھلے پاسے تسوا (ڈیڈھ انچ) دے
نشان لگے ہوندے ہن

پلندا: (ند) کاغذ وغیرہ دا مٹھا، پٹلا، بھری، بٹڈل، بہت سارے
کاغذاں دا بٹڈل

پلندرنا: (فہم) رے دا گول کرنا، رول کرنا، لچھے بنانا
پلنڈ: (مو) ویکھو: پلنڈھ

پلنڈھ: (ند) 1- چرنے دی وچکاری گڈی دے برابر تے ترکے اُتے
ولے ہوئے دھاگے جس اُتے مال چلدی ہے 2- چرنے دی مال
نوں جوڑ کے گنڈھ دین نوں لکدا دھاگا 3- سلائی اُتے کڈھائی
وچ دور دور مارے سڑوپے 4- منجی دیاں ٹٹیاں رسیاں جو پٹھاں
لکدیاں رہندیاں ہن 5- پائی ہوئی پگ دیاں لکدیاں لیراں تے
ایسناں وچوں کھلے کھنڈے کیس (وال)

پلنگ: (لہند، مو) جلاہیاں دا اک اوزار جو کپڑے دے پنے نوں
چوڑا رکھ لئی درتیا جاند اے

سٹوان 3- نمبرے اگانہہ ودهوان 4- پیاون، نوش کرواون

پلوانا: (متعدی السعدی) 1- ہلّا کراونا، لٹرواونا 2- بین یاں پیاون دا کم کراونا

پلواہ: (ند) اک قسم دا گھاہ

پلوائی: (مو) 1- پالن داکم 2- پالن دی مزدوری

پلوپل: (نم) ساچہ سے چنڈے

پلوت: (ہ، صفت) 1- چٹیاں والا 2- کھلا، کشادہ 3- مشہور

پلوتا: (ند) دیکھو: پلوترا

پلوتا: (ند) 1- گالھ 2- بد اسس، بد دُعا، گالھی، پلوتی 3- پھنکار،

لعنت، دگئی: نہیں مناسب دین پلوتا، جے تینوں رب بھائے (دمور)

روٹی کون پلوتا ٹگلوگون دعا، (اکھا) جدوں کوئی تھوڑی چیز دین

تے اسس دیوے اتے بُتی چیز دین تے بد اسس دیوے تاں کہندے نیں

پلوترا: (ج، ند) پروتا، پڑپوتا، پوترے دا پتر، پڑپوترا

پلوتری: (لہند، مو) پڑپوتری، پڑپوتی

پلوتھنی: (مو) پھلکا، چپاتی

پلوتے: (ند) دیکھو: پلوتا

پلوتے کڈھن، (مخا) گالھیاں کڈھنیاں، لعتاں پاؤنیاں،

بد دُعا دینا

پلوٹھا: (صفت) پہلا، اولین، پہلا بچہ

پلوٹھڑا: (ند) دیکھو: پلوٹھا

پلوٹھن: (مو) 1- پلوٹھا دی تانیٹ 2- بُکھ اُتے نوں کرن دا عمل

پلوٹھویں: (مو) دیکھو: پلوٹھواں، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پلوٹھی: (صفت) پہلی، اولین، پہلا بچہ یاں بچی، پہلی اولاد، پلوٹھا

پلوٹھی دا، (ند) اوہ بال جیہڑا سارے بہن بھراواں دچوں سبھ توں پہلے پیدا

ہوئیا ہووے

پلوٹھے: (ند) پلوٹھا دی جمع، ہر ماں دے سارے بالاں دچوں پہلے پیدا

ہوون والا بال

پلُودر: (ند) دیار دار کھ

پلُورسی (Pleurisy): (انگ، مو) اک بیماری جس وچ پیپھریاں

دوالے پانی بھر جاندیاں ہن، پیپھریاں دی سوج

پلوڑ: (صفت) پالیا ہویا، پروردہ

پلوڑ: (ند) پلو، کپڑے دی کٹی، دگئی: کہے ماں تے باپ دے اسان

منے گل پلوڑا تے مونہہ گھامائے (وارث شاہ)

پلوڑا: (ند) دیکھو: پلوڑ

پلوس: (ند، صفت) 1- غبارہ/ پکاتا 2- فانوس 3- حسد پاروں پھلایا ہویا

مونہہ 4- بھدا، بے ڈول، بے ڈھنگا

پلوسا: (ند) پھلاہ دار کھ

پلوسن: (مصدر) 1- ہولی ہولی تھہ پھیرن، پیار کرن 2- مٹھیاں

مٹھیاں گلاں راہیں اڈے لاون، ڈھائے چڑھاون

پلوسنا: (نم) 1- پو لے پو لے تھہ پھیرنا 2- تھہ نال ملنا 3- مٹھیاں

مٹھیاں گلاں کر کے پھسلاونا

سر پلوسنا، (مخا) پیار دینا، تھاپی دینا

پلو جھاڑ کے بہوون، (حا) 1- احتیاط نال ٹٹھن 2- سبھ کچھ گوا
کے ٹٹھن

پلو جھاڑ کے چٹن، (حا) خالی ہتھ جاون، سکھنے ہتھیں جاون،
سبھ کچھ جھڈ کے جاون

پلو جھاڑن، (حا) پلا صاف کرن، ہتھ خالی کرن

پلو جھڑاون، (حا) نقصان کراون

پلو جھکھن، (حا) 1- پاسا بھارا ہون 2- زیادہ حمایتی ہون

پلو چکن، (حا) 1- گھنڈ چکن 2- نقاب اُتانبہ کرن

پلو چھٹن، (حا) نجات ملن، رہائی ملن، جان بچھٹن، خلاصی ہون

پلو چھڈن، (حا) 1- بچھا چھڈن، کھیڑا چھڈن 2- دکھ ہون

پلو چھڑاون، (حا) تعلق واسطہ ختم کرنا، پلا چھڈانا

پلو چھنڈن، (حا) دیکھو: پلو جھاڑن

پلو دیون، (حا) پردہ پاون، لکاون

پلو ڈھکن، (حا) 1- کسے دے مرن تے مونہہ تے کپڑا پا کے

رودن، دین کرن 2- ننگ ڈھکن، بگبج ڈھکن

پلو کچن، (حا) دیکھو: پلو ڈھکن

پلو گنج کے لنگھن، (حا) 1- پہلو بدل کے لنگھن، نظر انداز کر کے

لنگھن 2- کئی کترا جاون 3- احتیاط نال لنگھن

پلو گل وچ پاون، (حا) 1- نڈواں ہون، عاجزی اختیار کرن،

نُھک جاون، منت کرن 2- سختی کرن، زبردستی کرن، زیادتی کرن

پلو گھٹن، (حا) راز لکانا، بھرم رکھنا

پلو لاہ لون، (حا) دیکھو: پلو لاہون

پلو لاہون، (حا) پردہ ہٹاون، گھنڈ چکن

پلو لون، (حا) 1- پردہ کرن، پلا کرن 2- دین کرن، ماتم کرن

پلو مارن، (حا) 1- پلو نال ہوا دیون 2- اشارہ کرن 3- چھیڑن،

لاڈیاں کرن

پلو مونہہ تے رکھ کے روون، (حا) مونہہ ڈھک کے روون،

ہیرویں نال روون، دین کرن

پلو نہ پھڑاون، (حا) 1- وارے نہ آن دیون 2- اتا پتا نہ دین

3- گل نوں گل کرن

پلو نہ چھوہن دیون، (حا) 1- لاگے نہ لگن دیون، دور رکھن

2- وارے نہ آون دیون

پلو وچ بدھن، (حا) ذہن نشین کر لینا، پلے وچ بندھ لینا

پلو: (ہ، مو) نرم و نازک پتے، کوئیل

پلو: (پوا، ند) پلا، کٹورا

پلو پلو: (لہند، ند) چلوں چلوں

پلو ار: (ند) سامان لدن والی بیٹری

پلو ار: (ہ، مو) اک قسم دی کشتی

پلو اری: (ند) ملاح، مہانا

پلو ان: (ند) 1- پلایا ہویا 2- پہلوان 3- اک قسم دا گھاہ

پلو انہہ: (پو) موٹی تے اُچی گھاہ، جانوراں دی پسند والا جنتز گھاہ

پلو ال: (ند، صفت) پلایا ہویا، موٹا تازہ

پلو اون: (مصدر) پرورش کرواون، موٹا تازہ کرواون

پلو اون: (مصدر) 1- پڑاوان، نچڑاوان 2- بننے وغیرہ نوں گھٹتی وچ

پاہنڈی: (مو) دیکھو: پاہنڈا

پاہوں: (مو) دیکھو: پیلے

پاہہ: (نڈ) کھیتاں وچ توڑی وغیرہ نوں سانبھن لئی بنھیاں لپ،

کدے کدے ایس نوں آپروں لپ وی دیندے ہن

پاہ: (نڈ) توڑی توں محفوظ رکھن لئی بنایا ہوا لپ یا دھڑ

پاہا کڑی: (مو) پلاکی، چھال

پاہامن: (مو) ہنہی

پُھان: (نڈ) ہندوآں وچ دیاہ سے عورتاں دلوں ہاسے نال گالھان

کدھن دا اک رواج

پُھچنا: (فل) کسے دے نال لینا، گُٹھ جانا، لپٹ پینا، چڑ جانا

پُھران: (مصدر) دیکھو: پُھراون

پُھراون: (مصدر) بھلاون، پرورش کرن

پُھران: (مصدر) معاف کرن، رفع دفع کرن، مار کرنا، جھڈ دینا

پُھرنا: (فل) مولنا، ودھنا، بھلنا، وگنی: بے تیس پانی پُھر نہ کھنسی،

کون بھلا سندھ جُٹے (خولجہ فرید)

پُھراوان: (مصدر) دیکھو: پُھراوان

پُھراوان: (مصدر) پُراوان، ودھوان

پُھریجن: (مصدر) ودھیجن، پُریجن

پُھریون: (مصدر) دیکھو: پُھریجن

پُھمننا: (فل) دیکھو: پُمننا

پُھنڈنا: (نم) 1- کسے درندے دا کسے دو بے جانور یاں درندے

نون دندان نال پُھر کے چکلیاں دینا 2- کسے آدمی دا کشتی یاں لڑائی

وچ مخالف فریق نوں ہتھان نال زمین تے سٹنا

پُھو: (نڈ) اک کھتری ذات جیہناں دا راج کارو منڈل دے ساحل

تے جیویں صدی دے وچکار توں اٹھویں صدی دے وچکار تک

رہیا، ایس دی راج دھانی کانچی سی

پُھوان: (نڈ) دیکھو: پُھوان

پُھوں: (ج، مو) جال درخت دا پھل، ون دے بوٹے دا پھل،

پیوں

پُھسی: (مو) چھولیاں دا ساگ، چھولیاں دے ہرے پتے جیہناں نوں

رندے ہن

پُھکیکھا: (نڈ) ٹھلیکھا دی غلط اطاء، غلط فہمی، مغالطہ، دھوکہ، فریب

پُھینا: (نم) 1- لینا، تہہ کرنا، بھٹنا 2- لگانا، پردہ پانا، راز وچ رکھنا

پُھیوں: (ج، نڈ) 1- دلدل، دلدلی زمین دا ٹکڑا 2- دھوکے دی

چیزیاں صورت حال، دعا بازی

پُئی: (مو) 1- بورییاں دا بنایا ہوا کھیس جیہا جس وچ جانور لئی چارا

لایا جاندے ہے، تہڑ 2- دُده، تیل، گھنیر وغیرہ کدھن دا بھانڈا، چچہ

3- اٹ جو پوری طرحاں کچی نہ ہو دے 4- چھولیاں دے بوٹے

دے ہرے تے نرم پتے جس دا ساگ بند اے، (چھولے) دے

پُڑ جیہڑے بڑی دے طور تے پکائے جاندے نیں

پُئی اٹ، (مو) ادھ کچی اٹ

پُلی پُلی اکٹھا کرنا، (حما) دیکھو: پُلی پُلی جوڑنا، وگنی: 'اٹج دے سے

وچ بندہ لون تیل وچ کے پُلی پُلی اکٹھی کر کے لکھ پتی' (سیکھوں)

پُلی پُلی جوڑنا، (حما) تھوڑا تھوڑا کر کے اکٹھا کرنا

مونڈ پلوتا، (حما) دیکھو: سر پلوتا

پلوسنی: (مو) پولا پولا ملن ملن یاں جتھ پھیرن دا عمل

پلوک: (ند) اگلا جہان، پرلوک

پلوکڑاں: (پو، صفت) 1- مکروہ 2- پٹھلیاں

پلؤل: (ند) ضلع گڑگاؤں (بھارتی صوبہ ہریانہ) دی اک تحصیل

پول: (و، ند) 1- نکالاء 2- اک قسم دی ترکاری

پلومھن: (مو) شاخ، ٹہنی، ڈالی

پلون: (مصدر) 1- اُجاڑن 2- مٹن 3- نسن

پلون: (مو) لپائی دی مٹی نوں جون توں بچاون لئی اوس وچ پائے

جان والے سروں، تارا میرا وغیرہ دے ڈنڈل

پلونا: (فل) 1- نسا، ننھنا 2- بٹنا، برباد کرنا، اُجاڑنا، وگئی: 'تارے چھے

اندھیر پلویا'

پلونا: (فل) ودھنا، بھلنا، پھرنا، وگئی: 'تقی توئے تا پلوے جے جلی لئی

دے' (فرید)

پلونھٹ: (مو) دیکھو: پلومھن

پلونجڑن: (ند) گئے دی جڑھ دے ریشے

پلونگ: (و، ند) 1- باندھ، ہرن، ڈڈو 2- سٹھ وریاں وچوں اکتالیواں

ورحیا

پلونی: (مو) اک قسم دا گھنیا ساگ جس نوں لوک دی آکھ دے ہن

پلون: (ند) دیکھو: پلون

پلون: (نم) پلے وچوں

پلون دیون، (حما) اپنے پلویں دیون

پلووان: (مصدر) دیکھو: پلووان

پلووان: (مصدر) نساوان، دوڑاوان

پلون: (مصدر) دیکھو: پلون

پلوویجن: (مصدر) نسیون، ننھیون

پلووین: (مصدر) دیکھو: پلوویجن

پلوھنی: (مو) پھلی، بھارت

پلوئی: (مو) کپڑے دی پلیٹ، ٹمکن، بھن، وٹ

پلویا: (ند، صفت) 1- پیلاوان والا 2- پین والا 3- کھ، گریت وغیرہ

پین والا

پلوی: (و، ند) زکھ، پیڑ، درخت

پلوے: (ند) پلھرے، ورھے بھلے

پلوویجن: (مصدر) پرورش ہون

پلویون: (مصدر) دیکھو: پلوویجن

پلہ: (فا، ند) 1- فاصلہ 2- دامن 3- دوپٹے دا پلو 4- درجہ، مرتبہ، رتبہ

پلہ: (و، ند) ترازو دا پلڑا

پلہارا: (ند) اک پودا جو دو آئی وچوں درتیا جاندا ہے

پلہاناں: (ج، ند) ویاہ شادی تے ہندو زنانیاں دا اک دوپٹے نوں

پلٹھے (الٹ) ناواں نال پکارن دی اک رسم

پلہتھا: (ند) دیکھو: پلہتھا

پلہریاں: (ند) پے جانا، وگئی: 'مرزیا تیرے پچھے پلہریا میرا میرا'

(حافظ)

پلہنڈا: (ند) گھر تھنی

پڑتا، (ساکیاں اڈن جی کیان)

پلے کچھ نہ رہنا، (مجا) غریب ہونا، نزدھن ہونا

پلے کوڈی نہ ہونی، (مجا) بہت غریب ہونا

پلے لگنا، (مجا) لڑ لگنا

پلے نہ بھنا، (مجا) اپنے ورگا کے نوں نہ سمجھنا، کے نوں نگاہ تھلے

نہ لیا دنا

پلے نہ پینا، (مجا) کچھ وی سمجھ نہ آ دنا

پلے نہ دھیلا تے کردی میلا میلا، (اکھا) جدوں کے دے پلے

کچھ وی نہ ہووے اتے گلاں وڈیاں وڈیاں بنا دے، اودوں

کہندے نیں

پلے نہیں پیسہ ذمے دار پر نیاں، (اکھا) دیکھو: پلے نہیں دھیلا

تے کردی میلا میلا

پلے وچ دانے، رن پئی پکیندی مانے، (اکھا) جدوں کوئی

کے چیز دے وجود وچ آون توں پہلاں ہی اوہدے متعلق گلاں

سوچے تاں کہندے نیں، دگئی: 'کوڈی پیٹ کنک کھیت آ جوائیا

منڈے کھا'

پیسہ کوئی نہ پلے، باہمن گنگا نوں چلے، (اکھا) دیکھو: پلے نہ

دھیلا کردی میلا میلا

چارے پلے جھاڑ دینا، (مجا) بالکل خالی ہو جانا، خالم خالی ہو جانا

کیسرا مینڈے پلے ہار گھناں کہ جھلے، (اکھا) دیکھو: ہک

دھڑی بی بی دے پلے، بی بی ہار گھنے کہ چھلے

ہتھ پلے کچھ نہ ہونا، (مجا) کول کچھ نہ ہونا، نزدھن ہونا

ہتھ کوڈی نہ پلے بازار کھڑی ہلے، (اکھا) جدوں ماڑا آدمی

ظاہر داری امیراں والی رکھے تاں کہندے نیں

ہتھ نہ پلے نہ کھیا ہلے، (اکھا) جموٹی شان شوکت والے واسطے

آکھیا جاندے

ہک دھڑی بی بی دے پلے، بی بی ہار گھنے کیہ جھلے، (اکھا)

جدوں پلے کچھ نہ ہووے اتے گلاں بہت کچھ خریدن دیاں بنائیاں

جان اودوں کہندے نیں

پلے: (پو) بسترے، منجی پلے

پلے بسترے، (نم) چادراں، بچھونے، مراد بستر

پلیا: (لہند، مذ) 1- پہلی وار آون والا دھولا 2- سبھ توں پہلاں دکھائی

دین والا 3- چٹا وال، پلے، لڑ

پلیا پد تے جوائی گئی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ دھولے

آون نال ہی جوائی ختم ہو جاندی ہے

پلیا: (مذ، صفت) 1- جو پالیا گیا ہووے، پالتو 2- رشت پُشت، موٹا

تازہ، صحت مند، بہت پکيا ہویا، گلیا ہویا (پھل وغیرہ)، دگئی: 'مرزا

نکڑا ہندا پیار نال پلیا گھر ننھال' (حافظ برخوردار)

پلیا پوسیا، (مذ، صفت) پل کے نکڑا ہویا ہویا

پلیا ہویا، (مذ، صفت) رشت پُشت، نکڑا، موٹا تازہ

پلیا: (لہند، مذ) پلاؤ دا وگاڑ، گوشت یا پیاز لہسن پا کے تیار کیتا چولاں دا

پلاؤ

پلیار: (مو) فصلاں دوالے لائی گئی، واڑ

پلیانی: (ج، مو) کپڑے بُھن والی، پاولی، جولائی

پلی پلی کر کے، (حما) بھورا بھورا کر کے

بندہ جوڑ پلی پلی رام زڑھاوے گپا، (اکھا) جدوں کجوس آدمی
دے تھوڑے تھوڑے کر کے جوڑے ہوئے دھن دا اکو واری ہی بیٹا
نقصان ہو جائے اودوں کہندے نیں

کچی پتی گل، (مو) اوہ گل جس دا وساہ نہ ہووے، بنا ثبوت
دے گل، انواہ

پلی: (ہ، ند) 1- نکا پنڈ، گراں 2- جھوپڑی 3- چھکلی کرلی

پلی: (مو) پل دی تانیٹ، نکا پل

پلے: (نم) تھوڑے چر وچ

پلے پلے، (نم) تھوڑی تھوڑی دیر گردوں

پلے: (ند) 1- پردے، اولھے 2- لڑ وچ، کول وگئی: بھر کٹوری
مُھدے ناہیں دے رکھے سے پلے ہو (باہو) 3- مُھ دے نال
دکھی داماس جس توں قیمر بنایا جاندا ہے 4- ڈھولے، جیویں پلے
پے تے جوانی گئی

پلے بکھن، (حما) گل مڑھیجن، وس پون

پلے بدھن، (حما) ذہن نشین کرنا، پلو وچ نہنا

پلے نہہ لینا، (حما) چت وچ دھار لینا، دل وچ یاد رکھنا

پلے پاونا، (حما) 1- پلے وچ پاونا، بخشا، دینا، وگئی: 'پنجاں
پیراں نے ہیر پلے پائے' (دمودر) 2- مُتجج بناونا، قسمت وچ کے
کولوں لا بھ ہونا

پلے پونا، (حما) پلے پینا، حاصل ہونا، وگئی: 'بد اعمالاں مشکریاں
تائیں کجھ نہ پوسی پلے'

پلے پیا و ہاجنا بھا کچھدی جا، (اکھا) جدوں گل پیا ڈھول و جانا
پوے تاں کہندے نیں (اکھاں بھنڈار)

پلے پینا، (حما) 1- سمجھ لگنا 2- حاصل ہونا 3- واسطہ ہونا، واسطہ پنا
4- حصے آونا، بھاگاں وچ ہونا 5- تعلق ہونا 6- حوالے ہونا

پلے جھاڑ کے چلنا، (حما) ننگ ملنگ ہونا، خالی ہتھ ہو کے چلنا،
وگئی: 'جو مرضی توں کہندا رہو کھاں، لے پلے جھاڑ جھرا کے
چلے' (امر رس)

پلے دا، (ند، صفت) 1- پلایا ہو یا، موٹا تازہ، صحت مند، تندرست
2- پالیا ہو یا، پرورش کیتا ہو یا

پلے دا پورا، (صفت) گنڈھ دا پورا

پلے دار، (ند) اوہ مزدور جیہڑا اناج دیاں بوریاں اٹھاندنا ہے،
پانڈی

پلے داری، (مو) پلے داری مزدوری یاں کم

پلے دی، (مو، صفت) 1- پلی ہوئی، موٹی تازی، صحت مند،
تندرست 2- پرورش کیتی ہوئی، پالی ہوئی

پلے رزق نہ بھدے پنچھی تے درویش، (اکھا) جدوں ایہ
دسنا ہووے کہ فقیراں نوں لو بھ لالچ نہیں ہوندا اودوں کہندے
نیں، وگئی: 'جیہناں تقوی رب دا تہاں رزق ہمیش، پلے رزق نہ
بھدے پنچھی تے درویش'

پلے سچ ہونا، (حما) سچا ہونا، بے گناہ ہونا

پلے گجھ نہ پینا، (حما) کوئی سمجھ نہ آونا، کوئی لا بھ نہ ہونا، وگئی: 'تب
ایہہ بھی پرمیئر تے درجے رہتے ہیں، اور ہمارے پلے بھی کجھ نہ

مار کے پلیٹھن کڈھنا، (محا) بہت کڈھنا، نہت مارنا، پلیٹھن لگ جانا، کسر لگ جانی، لٹیا جانا
 مار مار کے پلیٹھن کڈھنا، (محا) دیکھو: مار کے پلیٹھن کڈھنا
 پلیٹھنا: (فہم) پلیٹھن توں، لیڑنا
 پلیٹی: (مو، مفت) پلیٹ ہون دی حالت، بد نہتی، نجاست، پاکیزگی دی ضد، میل، گند، بھرشت کرن والی چیز، پاکی والا ٹھنڈا پاکی
 پلیٹ (Plate): (انگ، مو) 1- چینی یاں دھات وغیرہ دی تشری، رکابی 2- تھالی، لکڑ، دھات دا اوہ پتر جس اُتے کچھ اُکریا ہووے، پھٹی 3- کپڑے دی دوہری کر کے کیتی ہوئی بھن 4- ہوٹل وغیرہ وچ دتی جان والی سبزی وغیرہ دی اوہ ماترا جنی اک پلیٹ وچ ساؤندی اے

اگھی پلیٹ، (مو) ہوٹل وغیرہ تے دتی کھان والی سبزی وغیرہ دی اوہ ماترا جو پوری پلیٹ نالوں اگھی ہوندی ہے
 اک پلیٹ، (مو) دیکھو: پوری پلیٹ
 پوری پلیٹ، (مو) اک پلیٹ وچ آدن والی سبزی وغیرہ دی ماترا
 فش پلیٹ (Fish Plate)، (انگ، مو) ریل پٹری نوں جوڑن والی لکڑی وغیرہ دی پلیٹ، پٹری جوڑ
 فل پلیٹ، (Full Plate) (انگ، مو) چینی وغیرہ دی پورے ساز دی پلیٹ
 کوٹر پلیٹ (Quarter Plate)، (انگ) فل پلیٹ نالوں چوتھائی ساز دی پلیٹ
 مٹھی پلیٹ، (مو) کھانے وغیرہ دے انت وچ کھادی جان والی مٹھی

شے دی پلیٹ

نیم پلیٹ (Name Plate)، (انگ، مو) لکڑیاں دھات دی اوہ پھٹی جس اُتے کوئی ناں وغیرہ اُکریا ہوندا ہے
 ہاف پلیٹ (Half Plate)، (انگ، مو) دیکھو: اگھی پلیٹ
 پلیٹ فارم (Plat form): (انگ، مذ) 1- ریلوے اسٹیشن دا چوترا جتھے آکے گڈی کھلوندی ہے 2- ریلوے پلیٹ فارم تے جان لی لیا جان والا ٹکٹ 3- اوہ چوترا جتھے کھلو کے لیکچر وغیرہ دتے جانے ہن، سٹیج، رنگ منچ 4- سجا منچ
 پلیٹ فارم ٹکٹ (Plate form ticket)، (انگ، مذ+مو)
 گڈی دے پلیٹ فارم تے کھڑے ہون دا ٹکٹ
 ریلوے پلیٹ فارم (Railway Plate Form)، (انگ، مذ)

اوہ پلیٹ فارم جتھے آکے گڈی کھڑوندی ہے

پلیٹھن کل (Political): (انگ، مو) راجسی، راج ٹیک، سیاسی

پلیٹھنا: (لہند، فہم) لیننا

پلیٹھو: (مذ) یونان دا اک مشہور فلاسفر، افلاطون

پلیٹھواں: (مذ، مفت) لیٹھواں دا دگاڑ، ولسٹیا ہویا

پلیٹھ: (مذ) پہلا، پلٹھی دا بچہ

پلیٹھٹھا: (لہند، مفت) پہلا حمیا پتر، پہلی اولاد

جیٹھ پلیٹھٹھا، (مذ) بھتوں دڈا پہلا بچہ

پلیٹھٹھرا: (مذ) دیکھو: پلیٹھٹھا

پلیٹھٹھن: (لہند، مو) پہلی جی دھی، پلیٹھٹھا دی تانیٹھ

پلیٹھٹھن: (پو، مذ) سروس دیاں شکلیاں پھلیاں داؤرا

پلہتھن: (مو) پلہت عورت

پلہتہ: (فا، ند) 1- خریطہ 2- کپڑا، تاگا، روٹی، کانڈ وغیرہ دی وٹی ہوئی تہی

پلہتہ چھڈن، (محا) 1- دھاکا کرن 2- بہتان لادون

پلہتہ داگن، (محا) گولیاں چھڈن، آتش بازی نوں اک لادون

پلہتہ دیون، (محا) دیکھو: پلہتہ لادون

پلہتہ لادون، (محا) 1- اگ سکاو 2- شرارت کرن

پلہتھا: (پو، ند) 1- سکا آنا جیہڑا روٹی پکاندے ویلے لایا جاندا اے

2- کسے دی رکھی تعریف کرنا 3- دھوڑا 4- نرمی 5- دکھاو 6- چا پلوی

کرنا، خوشامد

پلہتھن: (ند) دیکھو: پلہتھا

پلہتھن پکاو، (محا) 1- مٹی گھٹا جھاڑن 2- کسے دے خلاف

سازش کرن

پلہتھن کڈھن، (محا) مار مار کے بھیڑا حال کرنا، بھڑک کڈھنا

پلہتھن کرن، (محا) دیکھو: پلہتھن لاؤنا

پلہتھن لاؤنا، (محا) 1- کسے گل نوں ودھا چڑھا کے دنا 2- اک

گل نال ہوو راضی ہون والی گل کرنا، ٹھگ لینا

پلہتھن لگ جانا، (محا) کسر لگ جانا، لٹیا جانا

پلہتھن نکل جاون، (محا) دیکھو: پلہتھن نکلن

پلہتھن نکلن، (محا) 1- تباہ ہوو 2- کچوہر نکلن

پایا آتا تے پنڈ پلہتھن، (اکھا) جدوں اصل مثل نالوں سانجھ

سیوا دا خرچ ودھیرا ہووے تاں کہندے نیں

پلیاں: (مفت) 1- لفظ چلے ہوئے دا دکاڑ 2- پالیا ہویا، جوان،

موٹا تازہ طاقتور 3- نال نال، ساتھ، لگ کے رہنا

پلیاوا: (پو، ند) پلاپوسر، وڈا جوان، موٹا تازہ

پلہتہ: (مفت) منخوس، پلید، نجس، ناپاک، گندا، خراب، دنگی: نفس

پلہتہ پلہتے باہو اصل پلہتہ تاں کسے ہو (باہو)

پلہتہ کرن، (محا) گندا کرن، دوست کرن

پلہتہ: (فا، ند) 1- اوہ جی جو دیوے دج بالی جاندی ہے 2- زخم وچ

بھری جان والی جی 3- کسے بارود والی چیز نوں اگ لادون لئی بنایا

مصالحے دار دکھاو 4- توپ نوں اگ دین دا توڑا 5- اوہ کانڈ جس

دج سویاں وغیرہ لپیٹیاں جاندیاں ہن 6- توپ اتے بندوق دا اوہ

چھیک جس دج دی بارود نوں اگ پہنچدی ہے 7- پٹاکیاں دی

لڑی 8- تیل دج بھیجی ہوئی لیر 9- کانڈ دا ٹکڑا جس تے مرشد

اکھریاں لیک پا کے جن بھوت وغیرہ نال گھرے ہوئے بندے

اگے چھانیاں ہرل نال ساڑ دا اے تاں جو بھوت وغیرہ دا اثر دور

ہو جاوے، اوہ کپڑا جس نال مردے نوں نہاؤن لکیاں ڈھکیا جاندا

اے، دنگی: اصلوں محض وسارئیں لا کر پریم پلہتھا (خوبہ فرید)

پلہتھا آونا، (محا) 1- پلہتے نال اگ لادنا 2- گل نوں بھڑکانا

پلہتھا لادون، (محا) لڑائی دی اگ بھڑکانا

پلہتھا لاؤنا، (محا) دیکھو: پلہتھا دکھاونا

پلہتھا دکھاونا، (محا) پلہتے نال اگ لادنا، دنگی: دارو بھر کے چپے

چپے آتے جس ویلے پلہتھا دکھاندے ہن (روپ رنگ)

پلہتیر: (مفت) پلید، ناپاک

پلیئر جو چرے، رکھیا کیا کرے، (اکھا) جدوں مالک اپنی چیز دا
آپ اُجاڑا کرے تے راہی کرن والا کیہ کر سکدا ہے اودوں
کہندے نیں

پلیئر (Player): (انگ، مذ+مو) کھڈار، کھڈاری
پلیئے پوون: (حما) دھولے آؤنا

پ.....م

پُم: (مذ) مرد، آدمی، نر

پُما: (مذ) بوسہ، پُٹا

پہان: (مذ) دیکھو: پُہم

پہاں: (مفت) بے سمجھ، احمق

پُہائے: (مذ) اک طرحاں دا پودا جس دیاں جزھاں گاجر ورگیاں

اتے پھل سفید اتے لال ہوندے ہن (Oxyhaphus

(Himalaicus

پُنہن: (ج، مذ) کنک دی اک قسم

پُہنن: (مذ) دیکھو: پُہنن

پُہیرِی/پُہیرِی: (مو) 1- اک برساتی پردار کیڑا، بتری دے ہم

نکل 2- (مفت) تیز رفتار، مٹھرتلا، پُست، چالاک، چھریرا

3- تتلی

پُہی: (ج، مو) باریک ٹوڑی

پُہی: (مو) غلے دے دانیاں وچ پیدا ہون والی کیڑا

پُپ (Pump): (انگ، مذ) 1- لوہے دی نال اتے مشین جس نال

زمین وچوں پانی کڈھدے ہن، ٹنکا، پمپی 2- سائیکل وغیرہ وچ ہوا

بھرن والی پمپکاری 3- اک قسم دی مردانہ گرگابی

پمپ شو (Pump Shoe): (انگ، مذ) 1- پیریں پاؤن والی

انگریزی قسم دی اک بجی 2- اک قسم د امر دانہ گرگابی

پیٹرول پمپ (Petrol Pump): (انگ، مذ) 1- پٹرول دے

گودام اُتے لگی مشین جس راہیں پٹرول موٹراں دیاں ٹینکیاں وچ

پاوندے ہن 2- اوہ تھاں دتھوں موٹراں پٹرول لیندیاں ہن

ہینڈ پمپ (Hand Pump): (انگ، مذ) پانی کڈھن والا ٹنکا

جو تھ نال گیز یا جاندا ہے

پمپا: (مذ) 1- اک قسم دا گھاہ 2- تنگ بھدرا (بھارت) دی اک معاون

ندی جیہڑی ریشیا تک پر بت توں نکل کے دریائے تنگ بھدرا وچ

ڈگدی سی

پمپری: (مو) اک وڈی جھاڑی جیہدا پھل تالاب یاں ندی وچ ڈگن

نال مچھلیاں نوں زہر چڑھ جاندا اے

پمپسی: (مو) دیکھو: پمپ شو

پمڑیاں: (پو، مو) پلکاں، پمڑیاں، گنیاں

پمڑیس: (پو، مو) اکھاں دی والاں والی جگہ، گنیاں، پمڑیاں

پمکس: (ہ) مرد، نر

پمسوان: (ہ، مذ، مفت) صاحب اولاد

پمفلٹ (Pamphlet): (انگ، مذ) چھوٹے قدیاں حجم دی کتاب،

کتابچی

پمپلی: (لہند، مو) کروٹیل، پولی

پلیٹھ: (نم) چاؤ ملھار، ونگی: ہوندی خبر جے ٹدھ دسار جانا، کردا کاس

نوں ایڈ پلیٹھ رانی، (دولت رام)

پلیٹھنا: (فم) چڑی لانا، ٹھڑے نال چڑی توں لگا ہویا گوشت لانا،

اگ کرنا

پلیٹھ: (مصدر) سیک دیون

پلیٹھنا: (نم، صفت) 1- پالن ہار 2- پلدا ہویا

پلیٹھنڈ: (صفت) دیکھو: پلیٹھنا

پلیٹھنڈی: (مو) ہتھان دی کنگھی جو بچہ وڈے بزرگاں دیاں لتاں نوں

مار لیندا ہے

پلیٹھ: (پو، مو) تہہ، پہلی واری دی فصل، درختاں تے آیا پہلا پور، پھل،

تندور وچ لائیاں پہلیاں روٹیاں

پلیٹھ: (نم، لیو، لے

پلیٹھون: (مصدر) 1- پل جاوون 2- مونٹھیاون

پلیٹھون: (مصدر) 1- پڑون 2- اگانہ دھن

پلیٹھون: (لہند، نم) دلدلی ریت، کھو بھا، ریتا

پلیٹھون: (نم) پلے وچوں، کولوں، اپنے یاسوں، اپنے دلوں

پلیٹھون جھڑنا، (محا) ہتھوں دینا

پلیٹھون دیوے تے ویری بناؤ، (اکھا) جدوں کوئی فائدہ حاصل

کر کے اُلتا نقصان دیوے تاں کہندے نیں

پلیٹھنا: (لہند، نم) 1- رس، جوس، تری 2- تلی دی بیماری، پلھ دی بیماری

پلیٹھٹھن: (چھ، مو) پہلوئی دی بچی

پلیٹھ: (نم) مالک، سواہی

پلیٹھویں: (مو) دیکھو: پلیٹھواں

پلیٹھویں: (مو) 1- اوہ عورت یا گان مجھ جس نے پہلا بال تھیا ہووے

2- پہلے بال نوں دی پلیٹھویں دا آکھیا جاندا اے، ونگی: ساہو میریا

پلیٹھویں جیا، (نم) پلیٹھا دا مونٹ روپ، ونگی: ایہہ سدھر میری چلی

پلیٹھویں، (انگ تریاں پچیاں)

پلیٹھویں دا، (صفت) دیکھو: پلیٹھا

پلیٹھنڈر: (نم) ریلوے دا اک ملازم اتے اوس دا عہدہ، ایس دا کم ٹھیلے

تے چڑھ کے ریل دی لائن دی پڑتال کرنا ہے

پلیٹھ پون: (محا) دھولے آون

پلیٹھ: (نم) اُجھن، گھجھل

پلیٹھ: (فا، صفت) پلیٹ، ناپاک، نجاست، گندہ، میلا

پلیٹھ: (مصدر) پلیٹھی، ناپاکی

پلیٹھنا: (مصدر) دیکھو: پلیٹھ جیہی ایہہ تانیٹ اے

پلیٹھ: (مو) دیکھو: پلیٹھ

پلیٹھر (Pleader): (انگ، نم) وکیل

پلیٹھنا: (فم) 1- سیک دینا 2- ہری سوئی نوں اگ وچ جھل لاہون لئی

تاونا

پلیٹھ: (مو) دیکھو: پلیٹھ

پلیٹھنا: (نم) دیکھو: بھلیکھا، جیہی ایہہ دگاڑا اے

پلیٹھ (Plague): (انگ، مو) 1- اوہ بیماری جس نال کچھاں وچ

پھوڑا ہون اتے تاپ ہو جان کر کے روگی چھیتی مر جاندا ہے،

طاعون، مری، مہاجرہ 2- رب دا قہر، بلا، زحمت

ہوون، پاناں دا باغ

پن وائی، (مو) 1- دُوروں پانی لیاون دی حالت 2- پانی دی تھڑ

پن ہارا، (نڈ) پانی بھرن والا، ماشکی، مچھی، بپشتی، سقہ

پن ہارن، (نڈ، صفت) پانی بھرن والی

پن ہاری، (صفت) دیکھو: پن ہارا

پن یاد، (مو) گھوہ دا پانی

پن یالا، (نڈ) پانی والا

پن یالی، (مو) 1- پانی دا ہتھ لا کے پکائی ہوئی روٹی، پانی والی

روٹی 2- ما (چچک) دا دانہ 3- (صفت) پانی دی بنی ہوئی

پن یالی لگی، (مو) پانی دا ہتھ لا کے پکائی ہوئی روٹی

پن (Pen): (انگ، نڈ) لکھائی کرن والا قلم

پن: (نڈ) 1- ماس، ڈھلیا ہو یا گوشت 2- موٹا پا

پن تے پن چڑھن، (حما) بہت موٹا ہوون

پن چڑھن، (حما) بہت موٹا ہوون

پن (Pin): (انگ، مو) 1- کاغذ وغیرہ نتھی کرن والی پنا نکلے دے

سوئی 2- بریاں داڑھی دے والاں نوں سنبھال لئی لائی جان والی

سوئی 3- سٹوو (Stove) دے سوراخ نوں صاف کرن لئی بنی تار

جیھی سوئی

پن گش، (نڈ) لکڑی یاں لوہے وغیرہ دا بنیا ڈھانچا، جس وچ

پن ٹنگن لئی وچکار مخلص وغیرہ لگی ہوندی ہے

سیفٹی پن (Safety Pin)، (انگ، نڈ) بکسوا

پن: (نڈ) 1- چول، کھنڈ وغیرہ ملا کے بنائی جی 2- مٹی یاں گوبے

وغیرہ دا بنایا گولا 3- وہیلوا آدمی، آلسی آدمی 4- ڈرائی فروٹ دا

ڈھیر، انبار

پن بھراؤنے، (حما) ہندو مڑ دے دے حوالے نال اک رسم

پن گیات، (نڈ) اک رکھ جو ہمالیہ پہاڑ وچ پنج ہزار توں نو ہزار

فٹ دی اچائی تک اگدا ہے جس دا پھل بے سوادا ہوندا ہے

(crataegus oxyantha)

پن: (فعر) 'پن' مصدر توں امر

پن کھاون، (حما) منگ پن کے گزارہ کرنا، منگ کے کھاون

پن کھانا، (حما) دیکھو: پن کھاون

منگ پن کے گزارہ کرنا، (حما) منگ تنگ کے دن گزارنا،

بڑے اوکھے دن گزارنا

پن / پنی: (ہ، حرف ربط) پھر، بھی، پچھے، بعد

پن: (فعر) 1- 'پن' مصدر توں امر۔ گالھی، مندا بول 2- کپڑے

نال پانی لسی وغیرہ نوں چھان، وگئی: 'آپنی رت دچوں پن مینڈا

پانی' (نجم) 3- اپڑ، پہنچ، منج 4- خیرات، صدقہ، دان، عطا 5- کار

خیر، نیک کام، نیکی، احسان، ثواب، بھلا 6- عقل، قوت 6- بخشش،

پن 7- عدل تلوار دا زور

پن چھان، (مو) چھان بین، نتارا، تحقیق، تفتیش

پن چھان کرن، (حما) چھان بین کرن، پرکھن، نتارا کرن

پن چھان ہوون، (حما) چھان بین ہوون، پرکھ ہوون، منجھ

پڑتال ہوون، نتارا ہوون

پن چھڈن، (حما) 1- مندا آکھن، بہت بے عزتی کرن

(دوجی جلد)

پن: (نڈ) 1- اک طرحاں دی کک 2- وڈا نک

پن، (مو) بھردنا، بھوں، ابرو

پن کافی، (نڈ) تھمیاں دے والاں دا تیر

پن: (مصدر) دیکھو: پون

پنیاں: (مو) پن دی جمع، پکاں

پمو کھلی: (لہند، مو) کروٹلی، پروٹھل

پمھا کا: (نڈ) 1- دھماکا 2- بھباکا، شعلہ

پپی پرالی: (مو) دیکھو: پپی گھراں

پپی گھراں: (لہند، مو) جی کھنی، لنڈی پچی، ہر کوئی

پمیش: (مو) 'پیش' دا وگاڑ

پ.....ن

پن: (نڈ) 1- اک رکھ جس دی چھل چڑا رگن دے کم آوندی ہے

2- اک لاحقہ، جیویں: پنکھا پن، پنچین 3- پانی دا مختصر روپ، جیویں

پن گھٹ، کئی تھاواں تے پانی دی تھاں درتیا جان والا 4- پنچ (5) دا

مختصر روپ 5- پان دا پتا 6- قول، عہد، شرط، وعدہ 7- کاروبار، لین

دین 8- قیمت، مل، اجرت

پن بٹا، (ہ، نڈ) پان رکھن والا ڈبہ، گوری دان

پن بجلی، (مو) پانی توں حاصل کیتی بجلی

پن بند، (ہ، نڈ) شرط لاونا، ٹھیک لینا

پن بھتا، (نڈ) اُبلے ہوئے چاول

پن چکی، (مو) پانی دے زورنال چلن والی چکی

پن زریب، (ہند، مو) پیراں وچ پاؤن والا زریور، گٹے توں اُتے

پاؤن دا اک گھنا، پازیب

پن سال، (مو) پانی دا حساب رکھن والا آلہ، سبیل

پن سال نو لیس، (صفت) نہر دے پانی دے گھائے واہے دا

حساب رکھن والا

پن سالہ، (نڈ) 1- پنسال نو لیس 2- راہیاں نوں پانی پیاؤن

دی تھاں

پن سورہ، (نڈ) پنجاں سورتاں دا مجموعہ، پنچ سورہ

پن سیرا، (نڈ) پنچ سیر دا دنا، پنچ سیر دا

پن سیری، (مو) دیکھو: پنچ سیرا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پن کپڑا، (نڈ) زخم تے بھٹی جان والی پانی وچ بھوئی ہوئی پٹی

پن کتا، (نڈ) اک قسم دی شال جس نوں تیویاں اُپر لیندیاں نیں

پن گٹئی، (ہ، مو) بغیر دندان دے کھان والیاں لئی پان نوں کٹن

والا اک آلہ

پن گچا، (نڈ) پانی وچ پوری طرحاں بھجیا ہویا

پن گھاٹ، (نڈ) دیکھو: پن گھٹ

پن گھٹ، (نڈ) 1- اوہ گھاٹ جتھوں لوکیں پانی بھر دے ہن

2- دریا دارا

پن گھڑی، (مو) اک قسم دی گھڑی، پانی وچ اک سوراخ دار

گڑوی سٹ دیندے ہن جو متھے سے وچ ڈب جاندی ہے خاص

کر کے ایس دی ورتوں بھٹھیاں والے کر دے ہن، جل گھڑی

پن واڑی، (نڈ) 1- پان وچن والا 2- اوہ تھاں جتھے پان پیتے

پنار: (ج، مذ) 1- چیزاں (سامان) کرائے تے لین دا عمل 2- تالا، مورا، پر تالا، وگی: گھروں سدھارے لین پنارے (پنجابی باراں ماہ)

پنارن: (لہند، مذ) سامان دا کرایہ

پناری: (مو) دیکھو: 'پنار' جیدی ایہہ تانیٹ اے

پناڑی: (مذ) دیکھو: پن واڑی

پناک: (مو) پتلی لسی، چاٹی دی لسی

پناک: (لہند، مو) پہلی واری سون والی گاں

پناک: (ہ، مو) شیوجی دی کمان جیہوں سری رام چندر نے توڑیا سی

تے ایس نوں (اُچکو) دی آکھ دے نیں

پناکی: (ہ، مذ) 1- مہادیو جیدا لقب 2- اک قسم دا ساز

پنالا: (ہ، مذ) دیکھو: پر تالا

پنالی: (مو) 1- 'پنالا' دی تانیٹ، پر تالی 2- بی کیرن والی تالی

پناٹا: (مستعدی المستعدی) پنن داکم کراونا

پنال: (مذ) دیکھو: پنا

پنال: (پو، مذ) 1- اُن دا گولا 2- حلوے دا گول لقمہ 3- اُلٹی گل، بے

دوتی 4- سوتی دھاگیاں ڈوری جیہڑی کپڑے بنھن لئی ورتیا

جاندا اے

پنانون: (مصدر) کسے اوزار دی تیز دھار کرن

پنانون: (مصدر) 1- منگاون، گداگری کراون 2- تک دج دم کرن،

بہت تنگ کرن

پنانون: (مصدر) 1- چھان پھنک کراون 2- رفو کراون 3- گالھ مندا

کراون

پناونا: (مستعدی المستعدی) منکن داکم کراونا، بھیکھ منگوانا، خیرات

منگوانا، وگی: 'آپے در در' پر پناوے آپے بھرے خزانہ (مُکَل)

پناونا: (مستعدی المستعدی) پنن داکم دوسرے توں کراونا

پناہ: (فا، مو) بچاؤ، حفاظت، آسرا، وگی: 'میں تلہ جنھ کے ٹھلھ پئی رکھ

کے اوہدی پناہ' (حافظ برخوردار)

پناہ پاتھی، (مو) 1- بچاء، آسرا 2- پناہ، اوہلا

پناہ دیون، (مخا) آسرا دیون، سہارا دیون، حفاظت دج لون

پناہ گاہ، (فا، مو) پناہ لین دی تھاں، آسرا لین دی تھاں

پناہ گزین، (مذ) مہاجرین، پناہ لین والے، وگی: 'آٹے بوٹے

جزووں اکھاڑے دانگ، میرے پنجاب دے پناہ گزین'

پناہ گیر، (فا، مفت) پناہ لین والا، مہاجر، پناہ گزین

پناہ گیر، (مفت) دیکھو: پناہ گیر

پناہ لون، (مخا) سہارا لون، حفاظت دج آون

پناہ لے لون، (مخا) 1- سہارا لے لون، مدد منگ لون 2- حفاظت

دج آ جاون

پناہ ملن، (مخا) 1- سہارا لہمن، دشمن توں بچاء دی تھاں لہمن

2- سکون حاصل ہون

پناہ منکن، (مخا) 1- امن تے سکون لہمن 2- دُور رہون، بچن

3- بچاء لئی سہارا لہمن، حفاظت لئی آکھن

شہر پناہ، (مفت) جہان نوں پناہ دین والا

پناہن: (مفت) پناہ دیون والا

2- کپڑے نال پانی لسی وغیرہ نوں چھانن

مَن دا، (ند) 1- مفت دا، پنا پیسوں 2- خیرات وچ لکھیا ہویا

مَن داساک، (ند) بنا قیمت لیا رشتہ، اللہ تاویں دارشتہ

مَن دان، (مفت) 1- نیک کم لئی خیرات کرنا 2- نئی، نیک

مَن دی جڑ سلاہری، (اکھا) خیرات کرن والے نوں کدی

گھاٹ نہیں آؤندی

مَن دی گال دے دند کون رگند اے، (اکھا) دیکھو: مَن دی

گھوڑی دے وی کسے دند گئے نہیں

مَن دی گھوڑی دے وی کسے دند گئے نہیں، (اکھا) خیرات

دین والا جو دیوے تے لین والا ادبدا معیار نہیں دیکھدا، کیوں جے

خیرات کرن والے نے اپنی حیثیت موجب ای خیرات کرنی

ہوندی اے

مَن کرم، (ند) صدقہ، خیرات، نیکی، ثواب داکم

مَن کرن، (مجا) خیرات کرن، نیکی کرن، دان کرن

مَن کماون، (مجا) مَن کھنا، نیکی داکم کرنا

مَن کھٹن، (مجا) ثواب کھٹن، نیکی کماون

مَن ہوون، (مجا) 1- نیکی داکم ہوون، خیرات ہوون 2- ملن،

لکھن

پنّا: (ند) 1- اک ہرے رنگ دا قیمتی پتھر، زمرّد، پکھراج 2- اک قسم دا

چمک دار کاغذ جو دیکھن لئی وی درتیا جاندا ہے 3- بچی دا تلاء، چڑا

4- پتا، ورق، کتاب دے ورتے دا اک پاسا، صفحہ 5- خط، پتر

6- سونے چاندی دا ورق وگئی: 'ان لکھیا پتا واردا' (نجم) 7- (ہ) پتا،

برگ

پنّا پانا، (مجا) 1- مٹی پانا 2- عیب دی پردہ پوشی کرنا 3- رن

دفع کرنا

پنّا چاون، (مجا) ختم کر دیون، مارنکاون، تباہ کرن

پنّا چوبیکن، (مجا) ککھ نہ رہون، تباہ ہوون

پنّا: (ند) 1- گٹھے ہوئے آٹے، مٹی یاں گڑ وغیرہ دی تھوڑی جی گول

کیتی ہوئی مقدار، مٹی دا گولا 2- رسی یاں ڈور وغیرہ نوں ول کے

گول کیتا ہویا وڈا سارا گولا 3- مٹھیائی 4- سخت بیماری، فگیاں پیر

وجھوں چہرے دے اُتر جان دا عمل 5- نہر دی مٹی یاں ریت جو کھا

وجھوں ورتی جاندا ہے 6- ادھ مٹی جو ریتلی زمین وچ ہل اتے

سہاگا مار کے بن دی ہے 7- (ہ) ڈنگراں نوں پٹھیاں وچ رلا کے

گھوائی گئی کھل

پنّا: (سابقہ) کسے کیفیت یاں حالت نوں بیان کرن والا، جیویں: لُج

پنّا، گت پنّا

پنّا: (مصدر) وڈیاں دے عیب کھولنا، بکھانا، بُرا بھلا کہنا

پنّا: (ند، مفت) 1- پٹھیا ہویا، مکمل ہو چکیا ہویا 2- خوشحال

پنّا تر: (ند + مو) 1- پرات، دھات دا تھال، ترامی 2- منڈا جمن تے

منڈے دی ماں نوں مبارک دے طور تے پیش کیتی گئی پرات جس

وچ چادل گڑ تے سبھ توں اُتے توفیق مطابق نقدی دے سکے

ہوندے نیں، وگئی: 'مہراں دے دھرتھال سراں تے دین پنّا

آسیاں' (سیف)

پنّا: (ند) 1- 'پنّا' دی تخفیف، مانگی

خالصہ پنچھ، (ند) تمام سیکھ سنگت

پنچھا: (ند) 1- راہ، رستہ 2- سستی 3- مسافر، راہی 4- مذہب، ملت

پنچھ: (ہ) 1- راہ، رستہ، طریقہ 2- فرقہ، گروہ 3- دستور، رواج

پنچھی: (ند) 1- پابندی، راہی، مسافر، پچھے 2- لفظ دے اخیر تے لگ

کے کے مذہب یاں فرقے نال نبوت نوں ظاہر کردا اے، دگئی:

'ہامک پنچھی، کبیر پنچھی، دگئی: پنچھی مار جائیکے بے حسی جیو روڑے جو

بادے (بولیاں)

پنچھی پورن، (حما) چوڑی مار کے بیون

کبیر پنچھی، (مفت) کبیر جی دے مت نوں من والا

پنچھی: (مو) 'پنچا' دی تانیٹ

پنچے: (ند) 'پنچا' دی جمع

پنچ: (عدد، مفت) 5 حروف عدد دا پنچواں حرف

پنچ آ بھوت، پنچا ہوت، (مو) اوہ پنچ گراہیاں جو روٹی کھان

توں پہلے ہندو ریتی مطابق آگنی دی بھینٹ کیتیاں جاندیاں ہن

پنچ آیت، (فا+عر، مو) اوہ پنچ سورتاں یاں قرآن دیاں آیتاں

جیہو یاں وفات یاں سوم دے موقع اُتے تے یاں بعد وچ کدی دی

تعزیت لئی پڑھیاں جاندیاں نیں یعنی سورہ کافرون، سورہ اخلاص،

سورہ فلق، سورہ ناس، سورہ فاتحہ

پنچ ارکان، (فا+عر، ند) اسلام دے پنچ ارکان (روزہ، نماز، حج،

زکوٰۃ تے کلمہ)

پنچ اشنان، (ند) دیکھو: پنچ اشنانا

پنچ اشنانا، (ند) مونہہ اتے ہتھ پیر دھون دی حالت

پنچ اشنانی، (ند، مفت) مونہہ اتے ہتھ پیر دھون والا، پنچ اشنانا

کرن والا

پنچ اشنانی مہاگیانی ریت نہاؤن دلدری، (اکھا) پنچ اشنان کرن

والے آلسی بندے اپنے حق وچ ایویں کہیا کردے ہن

پنچ اکھا، (ند، مفت) اک اکھوں کا

پنچ اکھا سنگھ، (مفت) کا آدی

پنچ اکھر، (ند) ادست نامہ دے پنچ اکھر

پنچ اندری، (ہ، مو) دیکھو: پنچ اندریاں

پنچ اندریاں، (ہ، مو) پنچ حواس جیہناں دے ناں ایہہ ہن، اکھ،

کن، ناک، چہہ اتے جلد

پنچ اندریہ، (ہ، ند) خواں خرمہ

پنچ انگ، (ند) 1- پنچ دا ہندسہ 2- 5 ہندوؤاں وچ پو جا دے پنچ

ڈھنگ جو ایہہ ہن، مون پرارتھنا، نیوید، ارگھ، دیو، اشنان اتے برہم

بھوج 3- درخت دے پنچ انگ جو ایہہ ہن، پھل، پھل، پتے،

جڑھ، اتے چھلکا 4- جنتری، چتری

پنچ انگشت، (ند) پنجاں انگلیاں دی شکل دی اک نمونی

پنچ بانیاں، (مو) 1- جیو جی، جاپو صاحب، دس سوئے، رہ ہراس

اتے کیرتن سولہا پنچ بانیاں ہن، جیہناں دے پاٹھ رت کرنا سکھ لئی

لازمی ہے 2- امرت تیار کرن وسیلے پڑھیاں جان والیاں پنچ بانیاں

جیویں کہ جیو جی صاحب، جاپ صاحب، دس سوئے، چو پئی اتے

انند صاحب ایہناں دا پاٹھ ہر سکھ دا دھرم سمجھیا جاند اے

پنچ بٹوارے، (ند) پنچ بٹ مار، پنچ ڈاکو یعنی کام (جنسی)، کرددھ

پنائی: (ند) جو پناہ دیوے، بچاؤن والا، وگئی: میرے مائی دے بچ بچیر

پنائی: (لکھے شاہ)

پنائی پکھی، (ند) ویکھو: پنائی

پناہیا: (ند) پناہ لین والا منگھ

پناہیاں: (ند) مہاجرین، پناہیا دی جمع

پناؤ: (مفت) 1- پناؤن والا 2- گالھاں دواؤن والا

پناؤنا: (متعدی السعدی) کسے اوزار دی دھارتیز کراؤنا

پنائی: (مو) 1- پنن داکم یاں مزدوری 2- رفو کرن داکم یاں اوہدی

أجرت

پنبا/پنبہ: (ند) 1- رُوئی، بھبھا 2- رُوں دا بُڈا، وگئی: پنے اڈدے جان

تتاں دے جیوں تیلی اوہ تپے: (سیف)

پنیل: (مو) ویکھو: پرنیل، وگئی: 'زکھ ڈبے سن پھلیں، ہاتھی مل مل نہا'

(بادا بندہ سنگھ)

پنہو چھلی: (مو) کوئیل، کروئیل

پنہکڑو: (ند) بھمکڑو، پھردی اک قسم، پروانہ، چنگا

پنہیری: (مو) 1- بھسمیری، تلی 2- مجازاً..... زیادہ پھرن ٹرن والی

عورت

پنہی: (مو) 1- ہونا نال اڈن والے ٹوڑی دے جکے جکے ککھ

2- (مفت) بھت توں پٹھلے درجے دے لوک کئی

پنپ: (لہند، ند) ویکھو: پنپ

پنپاسر: (ند) پنپاندی دے کنڈھے اک جمیل جتھے شہری بھلی پیٹھدی

سی جس دے جو شے بیر شری رام چندر جی نے کھا دے سی

پنپان: (مصدر) ویکھو: پنپاؤن

پنپاؤن: (مصدر) 1- پائی دیون 2- ودھاؤن، مٹھاؤن، نشوونما کرن

پنپنا: (فل) مولنا، ودھنا، مٹھنا، ہرا بھرا ہونا

پنپناٹ: (مو) پنپناہٹ، سنسناہٹ

پنپنچن: (مصدر) ویکھو: پنپن

پنپین: (مصدر) ویکھو: پنپن

پنپین: (مصدر) ہرا جھین، ودھن مٹھن

پنپت: (ند) 1- پنپتہ، دھرم 2- رستہ

پنپتا: (لہند، ند) گھوڑے، اڈھ وغیرہ اُتے پائی جان والی گدی، پلانا

پنپتا: (ند) 1- منگتا، فقیر، بھیک منگن والا 2- فقیر توں بھیک منگن والا

پنپتھلیاں: (ند، مفت) ترتیب وچ پتالیوں نمبر گروں آؤن والا

پنپتالی: (عدد، مفت) پنج تالی، چالی جمع پنج، پنجہ گھٹ پنج، پچتالی توں

اگلا عدد، 45

پنپتاں: (نعم) جکڑنا، مدھونا

پنپتھ: (مفت) مسافر، بھونڈو

پنپتھ: (وہ، ند) 1- رستہ، راہ، سڑک 2- دین، دھرم، مذہب، وگئی: پتھتر

سولائ بر جھالیا، پرتیرا پنپتھ نہ پایا: (لکھے شاہ) 3- جتھا، گروہ، ڈھانی

4- ڈھنگ، طریقہ، رسم ریت 5- کم کار، دھندا، وگئی: 'محمد بوٹیا

عشق دے پنپتھ اندر کوئی باجھ نہ در در بنجور ڈٹھا' (بوٹا)

پنپتھ پرکاش، (ند) گیانی گیان سنگھ جی رچت خالصہ پنپتھ دا اتہاس

اک پنپتھ دو کاج، (اکھا) جدوں اک جگت نال دو پاسیں کم سر

جان اوووں کہندے نیں

پت، (ند) پت عناصر

پت پوز، (ہند، ند) کیکڑا، کرک، اک آبی جانور جیہا پتھو دے نال
دا ہوندا اے پر جسامت وچ مینڈک دے برابر ہوندا اے تے
زیادہ تر ندی نالیاں دے پانی وچ ہوندا اے

پت پہاڑ دن، (ند، صفت) بہت وڈا دن، ڈھیر اوکھا دیہاڑا،
ڈکھاں بھریا دن

پت پھروا، (ند) دیکھو: پت پکھی

پت پھلاں رانی، (مو، صفت) بہت ہی ملوک اتے سُندر عورت،
اپنی زاکت اتے مان کرن والی عورت، کہانیاں دی شہزادی

پت پیارے، (ند) بھائی دیا سنگھ (جیہناں دا جنم اچی گلی اجھرہ لاہور
وچ ہویا)، بھائی دھرم سنگھ، بھائی محکم سنگھ، بھائی صاحب سنگھ اتے
بھائی ہمت سنگھ ایہہ پت مہارکھ پت پیارے کہاوندے ہن، ایہناں
نے 1699ء وچ دسویں گورو سری گورو گوہند سنگھ جی توں امرت
مکھیا تے پہلے پت پیارے اکھوائے

پت پیر، (ند، صفت) ہیر دے قصے وچ وارث شاہ دے لکھن
مطابق پت پیر ایہہ ہن، حضرت خضرؑ لعل شاہ، سید جلالؑ، شکر گنج تے
مخدوم جہانیاں، وگئی: تاں سپنے وچ پت پیر گئے، ہیر نوں خن سنایا
(دمور)

پت پیراں والا پاسا، (ند) شمال دی سمت

پت پیرن، (ہند، مو) اک بکا جیہا پتھکی دی جسامت دا جانور
جیہا اکھتاں، ندی نالیاں دے نیڑے ہوندا اے

پت پیریا، (ند، صفت) پنجاں پیراں نوں من والا

پت تانی، (مو، صفت) پنجاں تنداں والی، وگئی: لنگی مجھ پت تانی
اتے پت ہنڈھائے (دمور)

پت تپا، (ند) آلے دوالے چار ڈھونیاں لا کے تپ کرن والا
سادھو، پنجویں ڈھونی بر اتے تپدے سورج نوں کھیا جاندا ہے

پت تہ، (ند) مٹی، پانی، آگ، ہوا اتے آکاش پت عناصر ہن

پت تہ دا پتلا، (ند، صفت) انسانی جسم، انسان

پت تھوہ، (ہ، ند) دیکھو: پت بھوت

پت تسکر، (ند) دیکھو: پت چور

پت تن، (فا، ند) مسلماناں دے اعتقاد موبہ حضرت محمدؐ، حضرت
علیؑ، بی بی فاطمہؑ، حضرت حسنؑ، حضرت حسینؑ ایہہ پت ہستیاں ہن،
وگئی: پت تن پاک حمایت میڈی حسنؑ حسینؑ امام (یکل سرمست)

پت تنتر، (ند) سنسکرت دی اک مشہور کتاب جس وچ جانوراں
پنچھیاں دیاں کہانیاں راہیں حکمت تے سیانف دیاں گلاں کیتیاں
مکھیاں نیں

پت تندور کس، (چھ، ند) بہت شدید بخار

پت تورا، (ند، صفت) بکواسی، فضول گل کرن والا

پت ٹھگ، (لہند، ند) پت گلاں جو بندے نوں گراہے پاؤندیاں
ہن جیویں راج، مال، روپ، ذات تے جوہن

پت بجن، (ند) 1- عظیم لوگ، گورو مکھ 2- غصہ، حرص، خود غرضی،

بے حسی، ٹھوٹھ

پت جوگی، (ند) دائرہ بنا کے ریاضت کرن والے پت جوگی

پت جیو، (پو، ند) پازیب، جھانجھر

(نفرت)، لوبھ (لاچ)، موہ (مجت)، اتے ہکار (تکبر)

بج بجر، (ند) دیکھو: بج شبد

بج بکار، (ند) کام کرودھ وغیرہ بج بھڑے عمل

بج بھاری، (ند) دیکھو: بج بکار

بج بھن تاپ، (ند) بہت تیز بخار

بج بھتا، (ند) صفت) بج قساں دا

بج بھو، (ند) 1- بج تیاں دے کھماں وغیرہ بج گن 2- بج تیاں

دے سوگم ستواں توں بنیا انت ہکارن، من

بج بھو آتما، (مو) دیکھو: بج بھو

بج بھوت، (ند) آگ، پانی، مٹی، ہوا اتے آکاش بج بھوت بن

بج بھوتک، (صفت) بج تیاں داسریہ (جسم)

بج بھوتک، (ند) بج تیاں داسوامی، کرتار، رب، خالق کائنات

بج بھیتی، (مو) بج ڈر، بج بھ

بج بھیکم ورت، (ند) اوہ ورت (روزہ) جو ہندو کنگ دے پچھلے

کچھ دی اکاڈی توں پورن مائی تک بج دن رکھدے نیں

بج بھیکھماں دے دیوے، (محا) اوہ دیوے جو ہندو دیوالی

دے دس دن پچھوں بج دن تک بالدے نیں

بج بھیکھواں، (مو) بج بھیکھم ورت (روزے)، ہندوواں اندر

کنک مینے دے بج روزے

بج بیل، (ند) سری وچ رہن والی بج قسم دی ہوا، پُران والی، سان

والی، اُدان والی، ویان والی اتے ایمان والی

بج بیہاں، (پوا، صفت) بج دیہاں دا اک سو

بج پاتر، (ند) سندھیا شام دی عبادت کرن دی تانبے یاں پتل

وغیرہ دی گلاسی جیہی، شام ویلے پانی تے دم پڑھ کے بھوکھا

بج پانڈو، (لہند، ند) مہاراجا پانڈو دے بج پتر (یدھشتر، بھیم،

ارجن، نکل تے سہدیو)

بج پتی، (مو) تاش دی اک کھیڈ جس وچ چار آدمی کھیڈدے

ہن، پہلاں بج بج پتے

بج پدا، (ند) اک چھند جس دے اک مصرعے وچ بج شبد

ہوندے نیں

بج پران، (ند) دیکھو: بج بیل

بج پرساد، (لہند، ند) سکھ دھرم موجب کڑاہ پرشاد، پتاے،

کھانے، گلو اتے پھل بج چیزاں پرساد دھمیں وڈیاں جا

سکدیاں نیں

بج پروان، (ند) گورو مکھاں دے قبول منظور کیے بج چنگے گن،

وگئی: 'ستیاہ اوسنتو تھ دیہ دھرم ارتھ میل بج پروان کیے'

بج پکار، (ند) کام، کرودھ وغیرہ بج کار

بج پکانا دس کھانا، (محا) اپنا آپ ہی نبیزنا

بج پکاون دس کھاون، (محا) ودھ خرچ کرن، فضول اُڈاون

بج پنجاباں نوں تار دیندے نیں، بج پنجاباں نوں ڈوب

دیندے نیں، (اکھا) بج عقل والے پنجاب بے دتوفاں نوں تار

دیندے نیں تے کدے کدے بج بے دتوفاں پنجاباں عقل منداں

نوں لے ڈبے نیں

بج چکھی، (ند) بج جساں، خواں بخرہ

بجنگ (ند) لاج، غصہ وغیرہ، بجنگ بے اعمال

بجنگیتا، (ند) بجنگیت ودیا (تعلیم) دامابر

بجنگ سوریر، (ند) بجنگ بھڑی تاثیر والے بونے

بجنگ سورے، (ند) قرآنی سورتاں دی اک کی کتاب، بجنگ سورتاں

والی کتاب

بجنگ سیری، (مو) پن سیری، پسیری، بجنگ سیر داونا

بجنگ سیس، سوانگی دس نین، دم چار، (بجنگارت) اک مردہ تے

اودا جنازہ چلن والے چار

بجنگ شاخہ، (فا، ند) 1- بجنگ شاخاں والی موم جی 2- لوہے دا پنجہ

بیسوں بانس تے لائی دا اے

بجنگ شبد، (ند) بجنگ سازاں دی دھنی، بجنگ ساز ایہہ بن 1- تار والے

ساز جیویں ستار وغیرہ 2- چم نال مزہ ساز جیویں ڈھول (مردنگ

وغیرہ) 3- دھات دے ساز جیویں: چھینے 4- ناد جیویں گھڑا وغیرہ

5- بھوک مار کے وجاؤن والے ساز جیویں مڑی وغیرہ

بجنگ شنبہ، (ند) جمعرات، وگی: آہو حضرت حسنؑ نے کیا کئی

کاج، بجنگ شنبہ دو روز سن کر دے نت نت ویاہ (جنگ حامد)

بجنگ شیل، (ند) جواہر لال نہرو دلوں عالمی امن لئی بنائے گئے بجنگ

اصول

بجنگ عیب شرعی، (فا + عر، ند) چوری، زنا، بوا، جھوٹھ، شراب

خواری

بجنگ عیبی، (صفت) اوہ بندہ جیدے وج بجنگ شرعی عیب ہوون

بجنگ کپڑی، (مو) دھوتی، پگ، گولتا، پرنا اتے جتی بجنگ کپڑے

بجنگ کرسان، (ند) دیکھو: بجنگ عیبی

بجنگ کرم اندریاں، (مو) بجنگ اعضاء جیناں راہیں منکھ کم کردا ہے

جواہر بن، ہتھ، پیر، مونہ، گد امقعد اتے رنگ (لگواں انگ)

بجنگ کار، (ند) کچھا، کنگھا، کڑا، کرپان، اتے کیس، بجنگ کلے بن

بجنگ ککاری، (صفت) پنجاں ککاں نوں دھارن کرن والا سیکھ

بجنگ کگرم، (ند) جھوٹھ، ننڈیا، پٹھلی، چوری، احسان فراموشی بجنگ بڑے

اعمال نیں

بجنگ کلے، (ند) سکھ مذہب دے وج بجنگ علامتی شیواں 1- کرپان

2- کچھا 3- کڑا 4- کیس 5- کنگھا

بجنگ کلان، (صفت) دیکھو: بجنگ کلیان

بجنگ کلڑی، (مو) شاعری دی اک صنف، مجنس، بجنگ کلی

بجنگ کلیان، (ند) بجنگ نشاناں والا جانور، بجنگ تھاواں تے نشان

(چارے سفید کھر، سفید مٹھا)، اوہ گاں، بجھ یاں گھوڑا جس دے

چارے کھر تے مٹھا چٹا ہووے (ایہہ خوش قسمتی نیا جاندا اے)

بجنگ کلیانا، (ند، صفت) دیکھو: بجنگ کلیان

بجنگ کئی، (مو) اوہ روٹی جس وج رنگ رنگ دا اتاج دلیا (مسیا)

ہووے

بجنگ کنیاں، (مو) پراناں مطابق اپنا، دروپدی، کنتی، تائے

مند ودری ایہہ بجنگ پیماں مقدس نیاں جاندیاں بن

بجنگ کنیں، (صفت) بجنگ جنساں، کک، جو، جوار، باجرہ، مکئی

بجنگ کول، (ند) مکھ، پٹلا مول، چب، چتر، اتے سڈھ بجنگ مصلح

بجنگ کون، (ند) جیومیٹری وج اوہ شکل جس دے بجنگ کونے

پنج چکر، (ند) جو گیاں دے پنج پھیرے

پنج چنڈال، (ند) کام، کرودھ وغیرہ پنج بھیڑے گل

پنج چور، (ند) دیکھو: پنج چنڈال

پنج چیلے، (ند) دیکھو: پنج پیارے

پنج حواس، (فا+عر، ند) تک، کن، اکھ، جیہ تے چڑی پنج حساں

ہن، حواس خمسہ

پنج خالصہ دیوان، (ند) پنج گورو مکھ سنگھاں دا دربار

پنج دریا، (ند) 1- مراد پنجاب دے پنج دریا 2- اک مشہور پنجابی

رسالے دا ناں

پنج دشمن، (ند) مکھ دے پنج دیری جنس، نفرت، دنیا دی محبت،

لاچ، تکبر

پنج دو، (ند) دیکھو: پنج دوآ

پنج دوآ، (ند) 1- پنجاب وچوں دوآ تے تن دی نسبت 2- فصل نوں

دوآ تے تن دی نسبت نال ونڈن دا اک ڈھنگ جس وچ مالک نوں

دوھنے تے مزارے نوں تن حصے ملدے نیں

پنج دوت، (ند) دیکھو: پنج چنڈال

پنج دونچی، (مو) دیکھو: پنج دوآ

پنج دھا، (ہ، ند) طرحاں توں، پنج گناہ

پنج دھونیاں، (مو) تیسوی دے آلے دوالے چار دھونیاں اتے

بجواں سورج، وگی: پنجواں دھونیاں دے اگے سڑے کوہڑا (کالی

داس)

پنج دیو، (ند) بھگوان وشنو، شو، سورج، گنیش اتے ڈرگا ایہہ پنج

دیوتا ہن

پنج راسی، (ند) جس نے حواس خمسہ نوں پیدا کیتا ہے، پروردگار

پنج رتن، (ہ، ند) سونا، ہیرا، نیلم، لعل اتے موتی

پنج رتنا، (ند) 1- سونا، چاندی، تانبا، موتی اتے مونگا پنج رتن نیں،

پنج رتنی 2- گاجر، مولی، شلجم، پیسگن، اتے کدو ملا کے بنائی بھاجی

پنج رتنی، (مو) 1- سونا، چاندی، تانبا، مونگا اتے موتی پنج چیزاں جو

مرن سے دنیا دار بندے دے مونہہ وچ پایاں جاندیاں نیں

2- طنز!..... شراب

پنج رنگا، (ند) بہتیاں رنگاں والا

پنج روزہ، (صفت) 1- پنجاب دناں دا 2- جس دی عمر بچتی نہ

ہو دے، ناپائیدار

پنج سالہ، (صفت) پنج سال دا، پنج سال نال سمبندھت

پنج سالہ پلان، (مو) کسے وی سرکار ولوں ملک دی ترقی لئی

بنائی گئی اوہ سکیم جو پنج سالوں دے سے وچ پوری ہوندی ہے

پنج سبھی، (ند) عبادت، محنت، ریاضت

پنج ست، (صفت) کتنی وچ تھوڑے

پنج ست بارہاں کرن، (حما) گناں نال تسلی دینا

پنج سردار، (ند) مکھ دے پنج عیب جنس، نفرت، دنیاوی محبت،

لاچ، تکبر

پنج سکھی، (مو) حواس خمسہ

پنج سکھے، (ند) پنج پیارے، گورو مت دھاری سکھ

پنج سنگ، (ند) نال رہن والے پنج سنگی

پنج مکے، (ند) اوہ پنج بندے جیہناں نے پنج پیاریاں پچھوں 1
دساکھ سمت 1756 نوں دسویں گرو دے ہتھیں امرت مھکیا،
ادھناں دے ناں ایہہ ہن، دیوا سنگھ، رام سنگھ، نل سنگھ، ایشر سنگھ،
فتح سنگھ

پنج کھ، (ہ، ند) سری مہادیوجی والتب

پنج میلا، (ند، صفت) جیہدے وچ پنج قسم دیاں شیواں ہوں، پنج
قسمیں دا

پنج ند، (ند) پنج دریاواں دا دیس پنجاب

پنج نکھ، (ہ، ند) پنج نبھواں والے یعنی انسان

پنج نمازاں، (مو) مسلماناں وچ پنجواں وقتاں دیاں نمازاں
جیہناں دا ویروا ایہہ ہے، فجر، ظہر، عصر، مغرب اتے عشاء

پنج نمازی، (ند، صفت) پنج نمازاں پڑھن والا مسلمان

پنج نوازاں، (ند) بہت وڈا دن، نئی، دیالو

پنج وقتی، (نم) پنج ویلے، پنج وقتی

پنج ویلے، (ند) پنج وقت

پنج ویہہ، (صفت) پنجھی، 25

پنج ویہاں، (مو) پنج واری ویہہ، سو، سینکڑا

پنج ویہیں، (نم) اک سو دے بدلے

پنج ہارن، (معا) انتہائی درجے دی کوشش کرنا

پنج ہتھی، (ہند، مو) پنج ہتھ دے تاپ دے برابر دائم وغیرہ

پنج ہتھیار، (ند) کرپان، کمان، بندوق، کنار اتے برچھا پنج
ہتھیار ہن

پنج ہتھیارا، (ند) ہرن مولا

پنج ہزاری، (فا، صفت) 1- پنج ہزار فوجیاں دا سردار 2- مغل راج
سے دا اک عہدہ

اپنے جوگی تھاں نہیں پنج پیر نال نیں، (اکھا) جدوں اپنا تاں
گزارہ نہ ہووے اتے واہو مہمان وی نال ہوں اودوں کہندے
نیں

باہر میاں پنج ہزاری، گھر بی بی جھولے دی ماری، (اکھا)
جدوں باہر تاں کسے دی عزت بہت ہووے پر گھر دی حالت چنگی
نہ ہووے اودوں کہندے نیں، باہر میاں بھٹو، گھر نہ ساگ نہ ستو

پنج: (لہند، مو) شاخ، ہانی

پنج: (ند) گڈی دا چکر، پیہہ

پنج: (فعر) 'پنج' مصدر توں امر، پنج دے، کٹ دے

پنج: (ند) زور، طاقت

پنج: (مو) 1- کچھ مر 2- مارٹ

پنج چاڑھن، (معا) بہت مارن کٹن

پنج رکھن، (معا) 1- ڈھیر مشقت لون 2- مارٹ کے رکھن

پنج سٹن، (معا) کچھ مر کڈھن

پنج کڈھن، (معا) بہت مارن

پنج: (ند) سموہ، ڈھیر، وگی: دل آپ دا پنج ہے نیکیاں دا، کرو پئے اُپکار
مہاتما جی

پنج: (ند) 1- اُنکلاں سمیت تھ اتے ایس دا نشان 2- پنجاں اُنکلاں

سمیت پیر دا اگلا حصہ 3- جی، بوٹ وغیرہ دا اگلا اڈھا حصہ 4- تھ

ہوندے بن

پنج کونسل، (مو) ادھ کونسل (سبھا) جس دے پنج ممبر ہوں، دنگی:

پنج کونسل جاں بناوندے نیں (شاہ محمد)

پنج کوہ پیدل، دس کوہ سوار، ہکے نارگل کھنی، ہکے مرد نکار،

(اکھا) جیہڑا بندہ پنج کوہ ٹر کے یاں دس کوہ سواری نال سرفرتوں گھر

واپس آؤندا پھر دو گھٹاں وچوں اک گل اے یاں تے اوہدی سوانی

چنگی نہیں یاں ادھ آپ ناکارہ اے

پنج گانہ، (قا، مو) پنج ویلا، پنج وقت دی نماز

پنج گانہ نماز، (مو) پنجاں وقتاں دی نماز

پنج گروہ، (ند) دیکھو: پنج گھ

پنج گھ، (ند) گاں توں حاصل ہون والے پنج عناصر دھ، دہی،

گھیو، مورتا تے گوہیا

پنج گرائیں تے پنج مقدم پندراں چوکی دار، ادھ پڑوپی

جزبیاں دی، اٹھاراں لاگ دار، (اکھا) جدوں کسے تھوڑی شے

دے پیسے ضرورت مند ہوں تاں کہندے نیں

پنج گرنی، (لہند، مو) ادھ پوتھی جس وچ چپ جی، رہراس، کیرتن

موہلا، آسادی وار تے اند صاحب پنج بانیاں درج ہوندیاں نیں،

(مُن سکھمنی وغیرہ گجھ ہور بانیاں دی ایس پوتھی وچ شامل کردتیاں

سمیاں بن)

پنج گرنتھی، (مو) دیکھو: پنج گرنی

پنج گنا، (ند، صفت) جیہڑوں پنجاں نال ضرب دتی جاسکے

پنج گنج، (قا، ند) 1- اُردو دے مشہور شاعر الطاف حسین حالی دیاں

پنج مثنویاں دا مجموعہ 2- میاں محمد یونس گجراتی دیاں پنج پنجابی کوتاواں

دا مجموعہ 3- دنگی: پنج سی حرفیاں آکھیاں حیدر پنچے گنج معانی دے

نیں (علی حیدر)

پنج گو، (ند) دیکھو: پنج گھ

پنج گوہ، (ہ، مو) گاں دیاں پنج شیواں یعنی، دُڈھ، دہی، کھی،

گوبر تے پیشاب

پنج گیان اندریاں، (مو) ادھ پنج حواس جیہڑاں راہیں آدمی نوں

باہر لیاں شیواں دا پتہ لگدا ہے، اکھ، کن، جیہ، تک اتے چہڑی

پنج گیٹ، (مو) گویاں دی اک کھیڑ جیہڑوں پنج ککے ککے

پتھراں نال کھیڑیا جاند اے

پنج گیمڑوا، (لہند، ند) پنجاں گیلیاں نال کھیڑی جان والی گویاں

دی اک کھیڑ

پنج لڑا، (صفت) پنج لڑیاں والا ہار

پنج لڑیا، (ند، صفت) دیکھو: پنج لڑا

پنج لون، (ند) پنج قسم دا لون سمندری، سوئگل، یو، سینڈھا، اتے

سانہر

پنج مار، (صفت) پنجاں تے اکھا بھاری، پنجاں نوں مارن والا

پنج مجھاں تن کنیاں دو پوڑے لیاں جلیاں، سارا سارا

کھانا، ضائع نہ گوانا، (بجھارت) دو مجھاں

پنج مجھاں چو رستے پیاں، پیاں لمی راہیں، سوہریوں

مُڑ پیکے آئیاں، کھوج اوہناں داناہیں، (بجھارت) بیڑی

پنج مرد، (ند) پنج بھیڑے دتیرے

پنجابی پٹنا، (ند) دیکھو: پنجابیت

پنجابی ٹٹو تے خراسانی دولتے، (اکھا) جدوں کوئی اپنی اوقات توں ودھن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں

دھن پنجابی ماواں دے جائے جیہناں وڈے کوٹ نوائے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ پنجابی بہت بہادر بہن اوووں

کہندے نیں

پنجابیت: (مو) پنجابی واسطے، پنجابی ہون دی حالت

پنجار: (مو+ند) 1- پنجر، ڈھانچا 2- (صفت) ڈھنیا، روئی دھنن والا

پنجارا: (صفت) زوں پنجن والا

پنجاسی: (صفت) اُتسی جمع پنچ، 85

پنجاسیاں: (عدد، ند، صفت) پنجاسیواں، پنجاسی دی گنتی پوری کرن والا

پنجاسیواں: (ند، صفت) دیکھو: پنجاسیاں

پنجال: (ہ، مو) دیوے دی حق

پنجال: (ند) پنجابی دیس، پنجاب

پنجال: (فعر) 'پنجالنا' دا امر، روئی، پنچنا، ڈھنکوانا

پنجالا: (ند) ہل یاں سہاگے اگے ڈھکے یاں سنڈھے نوں جوڑن لئی اوہناں دے گل وچ پایا لکڑی دا چوکھٹا

پنجالاں: (ند) کھوہ دی گون اُتے رکھیا لوہے یاں لکڑی دا چوکھٹا جس وچ بھونی لگی ہوندی ہے

پنجالنا: (متعدی المسعدی) روئی نوں ڈھنکوانا

پنجالی: (سن، مو) 1- لکڑی دا اوہ ڈھانچا جو سنڈھیاں یاں ڈھکیاں

نوں ہل یاں کھوہ وچ جون لئی جوے وانگ ورتیا جاندا ہے، ایہہ اوہناں دے کونیاں اُتے رکھیا جاندا ہے 2- پہلواناں دے کشتی کرن سے ہتھاں وچ ہتھ پھسا کے گھلن دی حالت، وگی: 'وانداں گل پنجالیاں جیوں شیراں گل زنجیر' (حافظ برخوردار)

پنجالی پاون، (حما) بٹ کرنا، پنجالی لا دینی، ذمے داری توں بری ہونا

پنجالی تھلیوں نکلنا، (حما) قابو توں باہر ہونا

پنجالی گل پٹنا، (حما) 1- پٹس جانا 2- دیاہیا جانا

پنجالی گل وچ پاون، (حما) 1- قابو کر لون 2- غلام بنا لون

3- کوئی ذمے داری دے دیون 4- دیاہ کر دیون

پنجالی گل وچ پاونا، (حما) 1- غلام بناونا، ماتحت کرنا 2- دیاہ کر دینا 3- کوئی ذمے داری لے لون 4- دیاہ کر لینا 5- مشکل وچ پے جانا

پنجالی لاہ دینا، (حما) 1- ذمے داری توں بری ہونا 2- احسان لاہ دینا، نبیرا کر دینا

جو خاللم ہووے والی، سٹے زمین تے ساڑے ہل پنجالی، (اکھا) بے درد حاکم دے راج وچ وائی کرن دا کوئی لاہ نہیں

پنجالیاں: (مو) 'پنجالی' دی جمع

پنجان: (مصدر) دیکھو: پنجاون

پنجانا: (فعر) زوں پنچاؤنا، روئی دھنونا، ڈھنکوانا

پنجانگ: (ند) پنچ انگ، پنچ دا عدد، پانچا

پنجانگڑا: (ند) دیکھو: پنچانگلا

دست پنجالینا، (حما) دیکھو: دست پنجاکرنا

پنجاب: (ند) رُوں بچن والا، اک ذات جو رُوں بچن داکم کردی اے
پنجاب: (قا، ند) بچ دریاواں دی دھرتی جس وچ ستلج راوی، بیاس،
جہلم تے چناب دریا وگدے نیں۔ اگست 1947 وچ پاکستان بن
نال پنجاب وی ونڈیا گیا، بھارتی پنجاب دا دارالحکومت چنڈی گڑھ
ہے اتے پاکستانی پنجاب جس دا دارالحکومت لاہور ہے، تیسرا ہریانہ
تے ہماچل بھارت دے ایہہ دودیس صوبے پہلوں پنجاب ہی سن،
وگئی: بُرا حال ہویا پنجاب دا (لکھے شاہ)

پنجاب دے جتے نوں نت مہماں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ پنجابیاں نوں نت اوکڑاں دا ساہنا کرنا پیندا رہیا ہے
اودوں کہندے نیں

پنجاب دے جوان، شیر دی ستان اک برابر، (اکھا) پنجاب
دے پُر ہمیش ایس دھرتی دی عزت نیں تے ہر مشکل گھڑی دج
اپنی سرحدیں دی حفاظت کیتی اے۔ اوہ دُلا بھٹی ہووے، رنجیت
سنگھ یاں احمد خان کھل، ایس جدوجہد دی وجہ توں ایہہ اکھاں
مشہور ہويا کہ پنجاب دے جوان شیر دی ستان (اولاد)

پُوربی پنجاب، (ند) پنجاب دا وہ علاقہ جو بھارت دا حصہ
ہے

پنجابین: (مو، صفت) پنجاب دی رہن والی زنانی

پنجابی: (مو) 1- پنجاب دی بولی 2- (صفت) پنجاب دا وسنیک
3- پنجاب دا، پنجاب نال بویا، وگئی: جیوں شاعر پنجابی کردے اوہ کم
ثُرٹ کریدا (میاں محمد بخش)

دے پنچے دے شکل دا دریاں اُنن دا اک اوزار 5- موچیاں دا
لوہے دا اڈا جس اُتے بچیاں اتے مُٹاں نوں رکھ کے کل وغیرہ
لاوندے ہن 6- پنجاب قیدیاں دا بُٹ 7- بچ دی کنتی دا شبد جس
نوں عام طور تے دھڑوائی بولدے ہن، دھڑی 8- سیر وغیرہ
درندیاں اتے پنچھیاں دا پونجا 9- کاغذات تے انگوٹھے دا نگ لایا
پنچے اُنکلاں دا نشان 10- جودی شکل دی چونڈھی جو کاغذاں نوں قابو
رکھن لئی درتی جاندی ہے 11- مین دا ہتھ دی شکل دا کتیا پترا جس
نوں بُجور جھنڈے دا نگ سوئی تے تنگ کے رکھدے ہن، شیر دیاں
نُہندراں درگا 12- اک قسم دا ہتھیا جس نوں ہتھ دیاں اُنکلاں وچ
پاکے تے مُٹھ میٹ کے دشمن تے چوٹ کیتی جاندی ہے، باغ
کھ 13- تاش دی پنچی 14- کپڑ، قابو 15- شیعہ فرقے ولوں علم
اُتے لایا گیا ہتھ دیاں اُنکلاں دا پتری دا پنجا، بچ شُن دا نشان

پنجاپاونا، (حما) پنجالڑاونا

پنجا پھڑنا، (حما) ہتھ ملاونا، دست پنجالینا، وگئی: قول قرار کیے پھڑ
پنچے، قسماں عہد پکائے (میاں محمد بخش)

پنجا صاحب، (ند) حسن ابدال دے لاگے سری گوردانک دیو جی
دا اک پتھر تے لگا ہتھ دا نشان، ہتھے اک مشہور گوردوارہ ہے
پنجا لڑاونا، (حما) دو آدمیاں دا اُنکلاں وچ اُنکلاں پھسا کے زور
ازمائی کرنا

پنجالینا، (حما) دست پنجالینا، ہتھ ملاونا

پنجا مارنا، (حما) چھپٹا مارنا

دست پنجا کرنا، (حما) ہتھ ملاونا

کٹائی کر کے عمارتاں لئی بنائی جالی، وگئی: توری دا نگ ہو یا تن پنجرہ
میا گمان نوراً (ہاشم شاہ)

نجرى: (مو) 1- پنجاں چیزاں دا اکٹھ 2- نجرى

نجرى: (مو) 1- پنجر' دا اسم تصغیر، زکا پنجرہ جیسوں بیڑے باز چلی
پھر دے نیں 2- جنازہ

نجرى سونے دی وی مندی، (اکھا) قید خانہ جڈاوی سوہنا تے
ہنگ بنیا ہووے تکلیف دامو جب ای ہوندا اے
نجرى: (نڈ) دیکھو: پنجرہ جیہدی ایہہ جمع اے

نجرى پاون، (حما) قید کرن، بند کرن، قابو کرن
نجرى دی بترى ہونا، (حما) کسے دے دس دچ ہونا، وگئی:
'مگرے دی مچھی ہے پنجرے دی بترى ہے'

نجرى دی کھڑکی کھولن، (حما) آزاد کرن، آزادی دیون
نجرى: (نڈ) دیکھو: پنجرى جیہدی ایہہ مکہ اے

نجرى: (مو) 1- پنچ دا عدد، پنچ دا نشان 2- چوسر دی کھیڈ وچ
پنچ نمبر 3- پلی

نجرى: (نڈ) ملک الموت دار جسر

نجرى: (نڈ) مکت (کا نا آدمی، میرا، بھیڑگا

نجرى: (مو) پنجاں پسپاں واسکھ

نجرى: (فا، مو) پنچے ویلے دی نماز

نجرى: (لہند، نڈ) پنچ قسم دے نمک: سمندری، سوچل بڑ، سدھان

اتے سانہر

نجرى: (فا، مکت) پنجاں

نجرى: (نڈ، مکت) دیکھو: پنجم

نجرى: (نڈ) کولو دا اک پڑہ جو آلے دوالے لگی کل نوں لاہ کے

دچالے کر دا جاندا ہے

نجرى: (نڈ) 1- رُوں نجرى والی دھکھی، وگئی: 'نہ تیں تین تینیا، نہ

تیں نجرى نجرى، نہ لیو سوت کتائے کے' (شاہ حسین) 2- (مصدر)

بہت مارن کُٹن

نجرى تاڑا، (نڈ) رُوں نجرى والا ہتھیار

نجرى سٹنا، (حما) بہت مارنا

نجرى: (نڈ) پنجاں دچ مٹھن کوٹ توں 44 میل اُتے دل اک تھاں

جتنے پنجاں دے پنچ دریا سٹلج، بیاس، راوی، جھناں اتے جہلم اکٹھے

ہو جاندا نیں

نجرى: (مو) 1- رُوں نجرى دا آلہ 2- جھمنی 3- رُوں نجرى دی اک

دندے دار مشین جس نال گھما کے رُوں وچندے نیں 4- لت دی

وٹی 5- اوہ باہری لمی لکڑ جس نال گڈے یاں گڈی دے پیسے قابو

رہندے نیں 6- ریل دے انجن دے پہیاں نال گڈی سوئی چپٹی

پٹی جس نال سارے پیسے اکٹھے بھوندے نیں

نجرى: (نڈ، مکت) 1- پنچ دا عدد، نجرى 2- کپاہ دا سکيا ہو یا بھل ڈوڈا

3- پنجاں، پنچ دے متعلق 4- ماڑا، کزور

نجرى پاون تے، بتی کڈھن تے، تابو گوی لپیشن تے، علیے دا

پوچھن تے، (بجھارت) مونہہ، دند، جیہہ، سنگھ

پنجو منڈا پان تے خیر منڈا کھان تے، پنجاں گوی لنگھان

تے، (بجھارت) ہتھ، دند، جیہہ

پنجائی: (مو) 1- رُوس پنجن داکم یاں مزدوری، روئی دھوان دی

اُجرت 2- پٹائی، مارپٹ

پنجائیٹھ: (لہند، صفت) دیکھو: پنجائیٹھ

پنچتالی: (صفت) چالی جمع پنج، پنجاہ گھٹ پنج، پتالی توں اگلا عدد، 45

پنچتالیا: (عدد، صفت) دیکھو: پنچتالیواں

پنچتالیاں: (عدد، صفت) دیکھو: پنچتالیواں

پنچتالیواں: (عدد، صفت) پنچتالی دی گنتی پوری کرن والا، پتالی توں

مگرلا، 45 داں

پنچتانی: (مو، صفت) پنچاں تنداں والی تانی، کئی رنگاں دی تانی

پنجر: (ند) 1- سریر دیاں ہڈیاں دا ڈھانچا 2- پنجر 3- دیہہ، سریر

4- چھاتی، وگی: 'ماس جھڑے، جھڑ پنجر ہو یا، کز کن لکیاں ہڈیاں' شاہ

حسین 5- پرندیاں دا گھونسلا 6- لال تے پیلا ملیا ہو یا رنگ

پنجر کاراں، (ند) پنچھیاں نوں پنجرے دج پا کے دیکھن والے،

چڑی مار

پنجر ہلا دیون، (محا) 1- گلاوے نال گھٹ کے یاں مارن کٹن

نال بچے دیاں ہڈیاں دکھا دیون 2- سارا کم چوڑا کر دیون

سُک کے پنجر ہونا، (محا) بہت زیادہ کمزور ہو جانا

ہڈیاں دا پنجر، (ند) لسا بندہ، کمزور بندہ

پنجرہ: (ند) 1- لوہے یاں بانس دیاں تیلیاں دا بنایا ڈھانچا جس وچ

جانور تے پنچھی رکھے جاندا ہن 2- لوہے دیاں تاراں یاں پتیاں

دا ڈبے ورگا ڈھانچا جس راہیں پوہے پھسائے جاندا ہن

3- سینہ، چھاتی دیاں ہڈیاں دا پنجر 4- لکڑی، پتھر یاں لوہے وچ

پنجالگا: (ند) ہتھ دے اک زیور داناں

پنجانگی: (مو) دیکھو: پنجالگا جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پنچان: (صفت) 1- پنج مکھاں والا 2- اک چھند

پنچانوے: (صفت) پنچانوے، 95 بے اُتے پنج

پنچائے: (ج، صفت) دیکھو: پنچانوے

پنچاون: (مصدر) 1- رُوس دا ٹوٹنا ٹوٹنا کر اون 2- بھیتی بھیتی کر اون

3- گلاون، مار پواون

پنچاونا: (متعدی المصدر) پنجن داکم کراونا، وگی: رُوس ویل پنچاون

جالوئے (کھٹے شاہ)

پنچاونی: (مو) 1- ٹک جانا، خاتمہ 2- مولوی ٹوں قرآن پڑھا کر ختم

کرن تے دتا گیا ہدیہ

پنجاہ: (عدد، صفت) چالیسی تے دس، ادھا سو، ادھا سینکڑا، 50 وگی:

'کوئل ہو پنجاہ دتے سن نال اسباب سنہری' (میاں محمد بخش)

پنجاہ ہزار پرشاد، (ند) اڑھی روئی

پنجاہا: (ند) پنجاہ ورھیاں دا

پنچاہواں: (ند، صفت) پنجاہ دی گنتی پوری کرن والا، پنچا توں مگرلا

ہندسہ، 50 داں

پنچاہویں: (مو، صفت) 'پنچاہواں دی تانیٹ، پنچا گروں آدن والی

پنچاہی: (مو، صفت) پنجاہ لو، پنجاہ خرچ کے

پنچاہے: (ند) 'پنجاہ دی جمع کئی پنجاہ، بہت سارے

پنچائیٹھ: (ج، صفت) ستھ جمع پنج، ستر گھٹ پنج، 65

پنچاؤ: (فعل) دھونا، توں فعل امر، روئی دھوناؤ

وار مار پون 4- کوئی دی عمل پنچویں وار ہون

نچہرا: (مفت) 1- پنچویں واردا 2- پنجاں تہواں والا 3- پنجاں

دھا گیاں والا

نچہرے: (ند) 'نچہرا' دی جمع

نچوی: (عدد، مفت) ویہہ جمع پنچ، سیہ گھٹ پنچ، چودی توں اگلا

عدد، 25

نچو کن: (مصدر) دیکھو: نچوین

نچویر: (مفت) پنچ وار ہون دا عمل حالت

نچویرا: (ند، مفت) 1- پنچویں واردا 2- پنجاں تہواں والا 3- پنجاں

دھا گیاں والا

نچوین: (مصدر) ملین، مار کھاؤن

نچوین: (مصدر) دیکھو: نچوین

نچوہیہ: (عدد، مفت) پنچھی، پنچی، 25

نچوہیاں: (ند، مفت) چوی توں بعد والا، چچواں، پنچھیاں،

25 وال

نچہ: (فا، ند) 1- انسان دے ہتھاں پیراں دیاں پنچ پنچ انگلیاں

2- پرندیاں نوں پھرن لئی چنگل 3- شیر دیاں نوندھراں ورگا اک

ہتھیاں جیہوں انگلاں تے چڑھا کے لڑدے نیں 4- تاش دا پنچ

نشان والا پتا 5- کپڑ، گرفت

نچہ آزمائی کرن، (حما) مقابلہ کرن، گھول کرن، لڑائی کرن

نچہ آزمائی ہوون، (حما) مقابلہ ہوون، گھول ہوون، لڑائی ہوون

نچہ انگلیاں توں بھارا ہوندا اے، (اکھا) اک شے دی دوسری

شے اُتے اہمیت واضح کرن لئی آکھدے نیں

نچہ پاؤن، (حما) پنچہ لڑاون، گھول کرن، مقابلے آون

نچہ پھڑن، (حما) دست پنچہ لون، ہتھ ملاون

نچہ سٹن، (حما) 1- دست پنچہ لاون، ہتھ ملاون 2- ہتھ تے ہتھ

مارن، خوشی دا اظہار کرن

نچہ صاحب، (ند) حسن ابدال وچ سکھاں دا گوردوارہ جسے اک

پتھر تے پنچہ دا نشان اے جیہو بابا تاکہ دا دسیا جاند اے

نچہ لڑاون، (حما) 1- پنچہ وچ پنچہ پا کے زور کرن 2- گھول دا

مڈھ پنھن، مقابلہ کرن

نچہ لون، (حما) ہتھ ملاون، دست پنچہ لون

نچہ مارن، (حما) چھپکا مارن، قابو کرن، پھیٹ مارن

نچہ مروڑ دیون، (حما) دیکھو: پنچہ مروڑن

نچہ مروڑن، (حما) پنچے وچ پنچہ پا کے وٹ چاڑھن

نچہ مریم، (فا، ند) اک گھاہ دا ناں

نچہ مصری، (مو) مصری دی اک قسم، پیجا مصری

نچہتر: (عدد، مفت) ستر اُتے پنچ، 75

نچھ: (ند) ہینہ، چلر

نچھ: (عدد، مفت) چالھی جمع دس، دس اُتے چالھی، پنج توں اگلا

عدد، 50

نچھ: (ند) دیکھو: پونچھا

نچھارا: (لہند، مفت) لگ بھگ، پنجاہ

منجھال: (مفت) بھائی وال، حصے دار، دگی: 'سنگی سو جو سنگی تک کے

پنجو والیاں نپ دکھائی، نہونہہ والیاں کوہ دکھائی، (بجھارت)
ہوں

پنجوان: (مصدر) 1- پنجائی کروان، رُوں نوں تُو بنے نال بھلاون
2- مار پوان

پنجواں: (نڈ، صفت) 1- پنجاں دی گنتی پُری کرن والا 2- جیہوں پنجیا
جا کے، پنجیا ہویا 3- تیز، جڑکھا، جوشیلا

پنجواون: (متعدی السعدی) پنجواؤنا، پنجواؤنا
پنجوئی: (مو) پنجن دی مزدوری یاں کم

پنجوب: (نم) پنجویں دن
پنجوت: (مو) دیکھو: پنجوڑا

پنجوڑا: (نڈ) 1- پنجواں حصہ 2- مالے دا پنجواں جیہہ انمبر دار رکھدا اے
3- پنج واری چلایا ہویا مال

پنجوڑی: (نڈ، صفت) پنجوڑا وصولن والا
پنجوتھ: (نم) آج توں پنج دن پہلاں، پچھلے گزے پنج دن، پنجویں

دن، اگے آن والے دنال وچ پنجواں دن
پنجوتھا: (نڈ، صفت) 1- پنج دن پہلے 2- پنج دن بعد دا

پنجوتھی: (مو) دیکھو: 'پنجوتھا' جیہدی ایہہ تانیٹ اے
پنجوتھے: (نم) پنجویں دن، پنج دن پہلے

پنجوٹھ: (ج، مو) ادھار لے دینا یاں دے نال بیاج وچ دتا دیناں دا
پنجواں حصہ، گلا ادھار لین والے اک سیر دا پنجواں حصہ ودھا کے
ادھار دین والے نوں واپس کر دے ہن ایس کم نوں پنجوٹھ
آکھدے ہن

پنجوڑ: (لہند، مو) اک پکوان
پنجوڑ: (مو) ون دا پھل، جیلو

پنجوڑ لے: (نڈ) دال والا لڈو، اک سلوتا پکوان
پنجوڑا: (نڈ، صفت) پنج جہاں والا، پنجوہرا، پنج مٹنا

پنجوڑھا: (نڈ) دیکھو: پنجوڑا
پنجوش: (ہ، نڈ) 1- صندوق، پٹارا 2- موم

پنجوڑا: (لہند، نڈ) پنجواں دا اکٹھ، پنجواں دا ڈھیر
پنجوڑگنا: (نڈ، صفت) دیکھو: پنجوڑا

پنجوڑگنی: (مو) 'پنجوڑا' دی تانیٹ، پنج گنی
پنجوڑل: (ہند، نڈ) کچے مکانات دی چھت توں برف ہٹان دا آلہ، اک

لمبی تے موٹی سوئی دے سرے تے انگریزی دے حرف "D" دی
شکل دا لکڑی دا چوکھٹا بنا کے اوہدے وچ رسیاں دی جالی بن دی
جاندی اے جیہدے نال برف پاسے کر دے نیں

پنجول: (ہ، مو) دیوے دی بتی
پنجون: (مو) پنج مٹنا ہون دا عمل

پنجونا: (نڈ، صفت) پنج مٹنا، پنجونا
پنجونجہ: (عدد) پچونجا، 55

پنجونی: (مو) دیکھو: 'پنجونا' جیہدی ایہہ تانیٹ اے
پنجوہر: (مو، صفت) 1- پنجویں واری، کسے کم دا پنج واری کرنا 2- پنجواں

تہواں والا 3- پنج مٹنا
پنجوہر لاون، (محا) 1- پنج واری ہل چلاون 2- پنج واریاں لاون

پنجوہر لگن، (محا) 1- پنج واری ہل چلن 2- پنج واریاں لگن 3- پنجویں

پنجیٹھ: (عدد، مفت) پینٹھ، 65

پنججیجن: (صدر) پنجیا جان، مارکھان

پنجیرا: (ند) 1- اک سکی مٹھیاں 2- بھاٹے قلعی کرن والا 3- پنج

سیر داونا

پنجیرا: (ند) دیکھو: پنجیا، وگی: 'اوس ویلے داؤو دیاں فقیر جو جات دا

پنجیرا اسی ایہہ ہوکا دے رہیاں

پنجیری: (پو، مو) سگی، شکر، سوچی تے سارے پھل گری نال بنی ہوئی

مٹھی طاقت والا نشاستہ، پچہ جن مگروں سوانی نوں دتا جاون والا

طلوہ، پاؤا

پنجینا: (فل) پنجیا جانا، مارکھانی

پنجینا: (لہند، فل) پونجیا جانا

پنجینی: (ہ، مو) اک جوفدار چھلا جیہڑا کبوتران دے پیران وچ پائی

دااے

پنجیں: (لہند، مفت) دیکھو: پنجاب

پنجیں ستیں، (نم) پنجویں ستویں دن

پنجیں کپڑیں اک لگنا، (محا) بے حد غصے وچ آونا، وگی: پنجیں

کپڑیں قاضی نوں اک لگی، تہاں غصے دے نال پریشان (قتل)

پنجیں میت پنجابیں ٹھا کر، (اکھا) پنجاب نال یار تے پنجاباں

نال ٹھا کر خوش ہوندا ہووے تے ایہناں نوں ناراض نہیں کرنا چاہیدا

پنجیں یار تے پنجابیں ساک نہیں چھڑنا چاہیدا، (اکھا)

پنجاب روپیاں کچھے یاری نہیں گوانی چاہیدی تے پنجہ روپیہ کچھے

رشتے دازی نال نہیں وگاڑی دی، معمولی نقصان کچھے تعلق نہیں توڑنا

(دوبئی جلد)

ہواتے شراب خوری ایہناں پنجاب عیباں نوں جائز من دااے

پنج عیب شرعی، (ند) دیکھو: پنج عیب

پنج گھو وچ ہونا، (محا) دیکھو: پنجے انگلاں گھو وچ ہونا

پنجے لڑے، (ند) پنجے کپڑے، پگ یاں دوپٹہ، دھوتی، گرتا چادر،

ردمال

پنجے والا، (ند) گورو تاک دیو جی جیہناں دے پنجے دا نشان حسن

ابدال نرے دیا جاندا اے، وگی: 'ہوئے ہاں کداں اسیں ویران

پنجے والیا، تینوں کبھڑی گل داہیں گیان پنجے والیا' 2- جیل توں باہر

باہر کم کرن والے قیدییاں دی ٹولی وچوں اک

پنجے وچ آونا، (محا) قابو آونا، بھسنا، ٹکٹے وچ آونا

پنجے وچ بھسنا، (محا) قابو آونا

پنجے وچ لیاونا، (محا) قابو کرنا

پنجے وچوں کڈھنا، (محا) کسے دے ظلم توں بچاونا

پنجے وقت، (ند) نماز اس پڑھن دے پنج ویلے، پنجے ویلے، وگی:

'حق میرے وچ کریں دعائیں پنجے وقت کھلو کسے' (سیف

الملوک)

پنجے ہتھیار، (ند) تیر کمان، تلوار، ڈھال، برجھی

پنجے: (ہند) پنجنا دا ماضی شرطیہ

پنجیا: (ند، مفت) 1- پنج دتا گیا ہو یا 2- جیہنوں لکھا پا چڑھیا ہووے

3- آنے دے سکے دا تیا حصہ

پنجیاں بھارن: (محا) تکبر نال نرن، مٹھوں پھاں نال چلن

پنجیب: (لہند، مو) تیویاں دے پیران دا گھنگرو والا اک گہنا

بندے منجھال غماں دا (میاں محمد بخش)

منجھالی: (مو) بھیلی، بھائی والی

منجھاونا: (متحدی السعدی) پونجھن دا کم کراونا

منجھائی: (مو) پونجھن دا کم تے مزدوری

منجھتر: (عدد، مفت) پنجاں اُتے ستر، 75 چوتھرتوں اگلا عدد

منجھتر وال: (مفت) منجھتر دی گنتی پوری کرن والا

منجھنی: (مو) پونجھن والی، پونجھنی، صافی

منجھوترا: (ہند، مذ) سرکاری لگان، زمین دا محصول، پنجاں حصہ

منجھی: (عدد، مفت) ویسہ اُتے پنچ، پنچ، 25

منجھیا: (مفت) دیکھو: منجھیاں

منجھیاں: (مفت) منجھواں، منجھی دی گنتی پوری کرن والا

منجھیدھ: (مفت) اُدھارے لئے داناں دے نال بیاج وچ دتا

داناں دا پنجاں حصہ

منجھیاں: (مفت) منجھی دی گنتی پوری کرن والا، چودویاں توں

بعد والا، 25 وال

منجھیاں: (مفت) پونجھن دا کم، صفائی

پنچی: (لہند، مو) 1- تاش دا اودہ پتا جس اُتے پنچ نشان ہوندے

نیں 2- پنجاں گولیاں دا اکٹھ جو اک واری بندوق وچ بھریا جاندا

اے 3- پنچی، ویسہ تے پنچ 4- پنچ دی تفسیر 5- پنجاں پسپاں داسک

منجھی: (مو) 1- 'منجھا' دا ماضی مطلق 2- تاش دا پتا جہدے تے پنچ دا

ہندسہ لکھیا ہونداتے پنچ خال لکھے ہوندے نیں 3- رُوں پنجن والی

منشین 4- (مفت) ٹٹھی ہوئی، دھکی ہوئی

منجھی: (مو) 1- 'منجھی' دی تخفیف، سرمایہ 2- ڈھگ، ڈھیر

پنچ: (مذ) 1- پنچ، پنچ دے پنچ 2- گنڈھاں یاں پنجاں، پنچو 3- (لم)

پنچ شیواں، پنچ جانے 4- پنجاہ دی جمع 5- پنچہ دی جمع

پنچے انگلیاں اِکو جیہیاں نہیں ہوندیاں، (اکھا) ہر بندے دا

سہا تے عاداتاں دکھ دکھ ہوندیاں نیں، ہر کسے دے مزاج تے

کردار وچ فرق ہونداتے

پنچے انگلاں برابر نہیں ہوندیاں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہودے

کہ سارے منٹھ اِکو جیہے نہیں ہوندے تاں آکھدے ہن

پنچے انگلاں گھپو وچ ہونا، (مخا) موج تے عیش ہوئی، وارے

نیارے ہونے

پنچے جمالون، (مخا) دیکھو: پنچے جمادون

پنچے جمادون، (مخا) قابو کر لون، قابض ہون، شاہر بناون

پنچے جھاڑ کے چکھے پے جادون، (مخا) ہتھ دھو کے چکھے پون، مگر

پے جادون، کھنڈر انہ چھڈن

پنچے جھاڑ کے چکھے پینا، (مخا) ہتھ دھو کے چکھے پینا

پنچے چاڑھ لون، (مخا) ڈھائے چڑھالون، قابو کر لون

پنچے چاڑھن، (مخا) دیکھو: پنچے چاڑھ لون

پنچے چڑھ جادون، (مخا) ڈھائے چڑھن جادون، ہتھے چڑھ جادون

پنچے چڑھن، (مخا) دیکھو: پنچے چڑھ جادون

پنچے چڑھنا، (مخا) ہتھوں چڑھنا

پنچے رستے اک میدان، بھجن والا پرشیطان، (بجھارت) ہتھ

پنچے عیب، (مذ) شرارتی، عیب والا آدمی، جو چوری، زنا، بھونٹھ،

پنجائگی: (ند) 1- ارٹھ دارکھ 2- اک گہنا

پنجائگی: (ند) ہتھاں دا اک گہنا

پنجائتی: (مو) اوہ پنج گراہیاں جو ہندو روٹی کھان ویلے اک دی

بھٹ کر دے ہن

پنجائتی: (مو) 1- پنچاں دی سبھا، پنجائیت 2- پنج حواس خمسہ

پنجائیت: (مو) پنج منڈی، پنچاں دا گروہ، برادری دے پئے بندیاں

دا اکھ، برادری، وگنی: پنج پنجائیت اہل ولایت صدقے دین زیادے

(میاں محمد بخش)

پنجائیت افسر، (ند) پنجائیتاں نال جو یا اک سرکاری افسر

پنجائیت ایکٹ (پنجاب)، (ند) پنجائیت لئی بنائے گئے قانون

پنجائیت بلادون، (محا) دیکھو: پنجائیت جوڑن

پنجائیت جوڑن، (محا) پنجائیت دا کسے معاملے دے فیصلے لئی

بیلنا، بہتیاں بندیاں دا اکٹھا ہودن

پنجائیت راج، (ند) عوامی حکومت

پنجائیت سدن، (محا) دیکھو: پنجائیت جوڑن

پنجائیت کرنا، (محا) فیصلے لئی پنجائیت بٹھاونا، پنجائیت جوڑنا

پنجائیت گھر، (ند) اوہ سانجھا مکان جسے پنجائیت جوڑی ہے

پنجائیت نامہ، (ند) پنچاں دا لکھتی فیصلہ

پنجائیت ناواں، (ند) دیکھو: پنجائیت نامہ

سرکاری پنجائیت، (مو) اوہ پنجائیت جس دے ممبر قانون موجب

پئے گئے ہون

پنجائیتی: (مفت) 1- پنجائیت نال متعلق 2- پنجائیت دامبر

پنجائیتی راج، (ند) دیکھو: پنجائیت راج

پنجائیتی فیصلہ، (ند) پنجائیت دا فیصلہ، پنج فیصلہ، پرہیا دانیاں

پنجائیتی نیاں، (ند) دیکھو: پنجائیتی فیصلہ

پنجائیت: (مو) دیکھو: پنجائیت

پنجت: (مو) پیشاب، بول

پنجتنی: (مفت) پنج تنی، پنجتن نوں من والا

پنجتوہ: (مو) موت، مرگ

پنجگر: (ند) پنچگر، ناکارہ، جیہڑا قابل استعمال نہ ہووے، چوبھ لگ

جان کر کے ربڑ وغیرہ دج ہوئی موری، چھیک

پنجری: (مو) علم عروض دی اک بحر، اک وزن دان

پنجرو: (مفت) پنج، سرخ، پردھان

پنجک: (مفت) پنج دا، پنچاں دے متعلق، پنج شیواں دا اکھ

پنجک: (مو) کمان داتسمہ

پنجخل: (ند) کسے درخت دا سبھ توں وڈا پھل

پنجیم: (مفت) 1- پنچواں، اک دی پنچویں 2- اک راگ دان

پنجیم پاتشاہ، (ند) سری گوروارجن دیو جی

پنجمار: (مفت) دیکھو: پنج مار

پنجماری: (مو) دیکھو: پنج ماری

پنجماں: (مفت) 'پنچواں' دا وگاڑ ..... پنج دی گنتی پوری کرن

والا، چوتھے توں مگرلا

پنجمی: (مو) چانے یاں ہیرے کچھ دی پنچویں تاریخ

بست پنجمی، (مو) ماگھ مہینے دے چانے کچھ دی پنجمی تاریخ جس

چاہیدا

پنجیونا: (لہند، فل) دیکھو: پنجیونا

پنجیوہ: (مفت) پنجی، 25 پنج دیہاں

پنجیہا: (ند) 1- پیسہ (ہرانے سے وچ پنجی پنجی روپیاں دی ڈھیری لا

کے گنتی کرن دارواج سی) 2- کئی لوک روپے نوں دی کہندے

نیں، روپیہ، دگی: 'بے پنجیہے ہوندے ہن تاں روزگار کردے ہن'

پنچ (Punch): (انگ، ند) کاغذ، چڑے، گتے، لوہے وغیرہ وچ

چھیک کرن والا دکھ دکھ قسم دا آلہ

پنچ: (ند، مفت) پنچائی، پنچایت دا حاکم، سردار

پنچ آکھن پئی تے پئی ای سہی، (اکھا) پنچایت والے غلط دی

آکھن تے گل من لینی چاہیدی اے

پنچ امرت، (ند) 1- کڑاہ پر ساد 2- ویدک مطابق گلو، بھکھوا،

موسلی، گورکھ منڈی اتے ستاور پنچ شیواں 3- دودھ، دہی، گھیو، کھنڈ،

اتے شہد ملا کے دیوتیاں دے غسل لئی بنایا سامان جو بہت پاک مینا

جاندا ہے

پنچ بھوت، (ند) پنچ بھوت، پنچ عنصر پانی، ہوا، آگ، خاک،

آسمان

پنچ تیت، (ند) حواس خمسہ

پنچ فیصلہ، (ند) پنچائی فیصلہ، پرہیا دا فیصلہ

پنچ لوک، (ند) 1- پردھان لوک، چودھری 2- وڈے لوک

پنچ مکھ پر میشر، (اکھا) پنچایت دی گل خدا دی گل اے

پنچ مل خدا، خدا مل پنچ، (اکھا) پنچاں دا فیصلہ خدا دا فیصلہ

ہوند اے

پنچ منڈلی، (مو) اوہ لوک جو پنج نال پیٹھ کے کسے دے قصور دار

تے بے قصور ہوں دے سمبندھ وچ اپنا فیصلہ دیندے ہن، چپوری،

پنچایت

پنچ وٹی، (مو) گوداوری ندی دے کنڈھے نائیک دے لاگے

دنگ بن وچ اک خاص تھاں جتھے سری رام چندر جی، بیتا اتے

پچھن سمیت بن واس سے رہے ہن

سر پنچ، (ند) پنچایت دا نمکھی، پنچ

سر پنچاں دا کہیا سر متھے پر، نالا اوٹھے دا اوٹھے، (اکھا)

جدوں کوئی سیانے دی مت نہ من کے اپنی ہٹھ تے قائم رہے

اودوں کہندے نہیں

کھڑ پنچ، (ند) خواہ خواہ پنچ بن والا

پنچا: (ند) پنچ شاند، پنچہ

پنچاس: (عدد، مفت) پچاس، پنچاہ، پنچا جمع اک، اک اُتے پنچا، 50

پنچاگنی: (مو) انسان دے سریر دیاں پنچ انگاں

پنچال: (ند، مفت) چالاک، ہوشیار، دغا باز، فریبی

پنچال: (ند) 1- ہندوستان دا اک پُرانا علاقہ 2- پنچال دیس دا وسنیک

3- پنچال قوم دارا جا

پنچالما: (ند) پنچ کھٹے پھلاں دا مرکب

پنچانگ: (ند) 1- پنچ انگ 2- عبادت دے پنچ طریقے 3- جھک کے

تعظیم کرن دا ڈھنگ

پنچاگلرا: (ند) دیکھو: پنچاگلرا

پندر: (ف، مذ) غرور، تکبر، گھمنڈ

پنداشتن: (مصدر) پیمپان، معلوم کرن

پندرا: (مذ، صفت) پندرہاں انگلاں لٹا، جیویں پندرہاں پیر، دس

اُتے پنج، 15

پندراکھا: (مذ) پندرواڑا، کچھ

پندراں: (عدد، صفت) دس جمع پنج، پنج اُتے دس، 15

پندرواں: (مذ، صفت) پندراں نمبر اُتے آون والا، پندراں دی گنتی

پوری کرن والا

پندرائی: (مذ) اک رکھ جس نوں انگریزی وچ Silver fir کہندے

نیں

پندرہ: (صفت) دیکھو: پندرہاں

پندرہاں: (عدد، صفت) دس اُتے پنج، 15

پندرہواڑا: (مذ) ہر پندرہ دن توں بعد، پندرہاں دن داسا، کچھواڑا،

پندرواڑا، وگئی: 'پیار سروس پندر واڑے مگرے پیار پروگرام پیش کر

سکدی ہے'

پندرہواں: (صفت) پندراں نمبر تے آون والا

پندرھی: (مو) پندرہاں انگل لٹی جتی

کچی پندرھی، (مو) ٹھیک پندرہاں انگل لٹی جتی

نرم پندرھی، (مو) لگ بھگ پندرہاں انگل لٹی جتی

پندری: (مو) دیکھو: پندری

پندریون: (مذ) اک چھوٹا جیہا رکھ جس دی لکڑی بالن دے کم

آؤندی ہے

پندور: (صفت) دیکھو: پندرائی

پندول: (مذ) اک سبزی دانان

پندھ: (مذ) 1- رستہ، واٹ، پنیڈا 2- سڑک 3- سفر، وگئی: کتنا پندھ

دوراڈا ہوی خبر نہیں میں ماسا' (محمد بخش)

پندھ اڈیکنا، (مجا) راہ دیکھنا، اڈیکنا

پندھ بھنیا، (مذ، صفت) سفر کر کے تھکیا ہویا، وگئی: 'اودہ بھکھ مری

پندھ بھنی، کونج جیوں کر لاؤندی'

پندھ بچھوئیں پوون، (مجا) سفر وچ مشکلات پیدا ہونا

پندھ پوون، (مجا) واسطہ چنا

پندھ پھوموکلہ ہونا، (مجا) کھل ہونا، آزادی ہونا

پندھ پئے وئجن، (مجا) عازم سفر ہونا، مشکلات سامنے آنا

پندھ پینا، (مجا) وادھو دا سفر پیش آونا

پندھ جھاگن، (مجا) دیکھو: پندھ جھاگنا

پندھ جھاگنا، (مجا) منزل لاں مارنا، سفر کرنا، وگئی: 'را'نھا بڑے لئے

پندھ جھاگ کے آئی'

پندھ سجایا تھیون، (مجا) چنگا نتیجہ نکلنا

پندھ سر، (مذ) راہ دا سر، اودہ تھاں، جتھوں رستہ الگ ہوندا ہے

پندھ سوکھا کرن، (مجا) سفر طے کرنا

پندھ صحیح کرنا، (مجا) چل پینا، ٹر پینا، وگئی: 'لدے بھار مسافراں

کیتا پندھ صحیح' (حافظ برخوردار)

پندھ کانا کرن، (مجا) 1- رک جانا 2- انتظار کرنا 3- ارام کرنا

پندھ کپن، (مجا) پندھ لکادن

دن بسنت داتھوار منایا جاندا ہے
 ناگ پنھی، (مو) سادون سندی پنھی جس دن ساتتی ہندو ناگ
 دیوتا دی پوجا کر دے ہن
 پنجن: (نڈ) جھن، سگی، ساتھی، بلی
 پنجن: (مو، مفت) پنچ عورت، معتبر عورت
 پنچنگ مشین (Punching Machine): (انگ، مو) اوہ مشین
 جس نال کانڈ، گتے، لوہے وغیرہ وچ بڑے وڈے پیانے تے
 چھیک کیجے جاندا ہن
 پنچو: (نڈ) سرخ، پردھان
 پنچو: (مفت) پنچوال، پنچوال دے متعلق
 پنچوال: (نڈ، مفت) 1- پنچایت 2- پنچوال
 پنچونا: (لہند، مفت) پنچ مٹا
 پنچھ: (مو) پوجھ، پوجھل
 پنچھا: (نڈ) 1- زخم دی رطوبت، پیک 2- رال
 پنچھالا: (نڈ، مفت) 1- مُرید، چیلہ 2- نوکر، خادم 3- کچے پھرن والا
 پنچھالا: (نڈ) 1- پوجھ، پوجھل، دُم 2- پوجھ والا، دُم دار
 پنچھرد: (نڈ) دیکھو پوجھل، دگی: پنچھرد پادیا ڈنگراں تے چلے بنا (مولا
 بخش کشت)
 پنچھل: (مو) دیکھو: پنچھ
 پنچھی: (نڈ) 1- پکھی، پرندہ، جانور، طیر، مرغ 2- رُوح، کچھ، پکھیر،
 پکھی، دگی: پنچھ توکل پنھی اڈدے پلے خرچ نہ زیرہ ہو (باہو)
 پنچھی تے پردیسی پیار جے پاندے مُر نہیں آندے، (اکھا)

پکھیرو تے پردیسیاں دا قیام عارضی ہوندا اے ایہہ دلاں نوں
 چٹیک لاکے اپنے وطن دل پرت جاندا ہن
 پنچھی جھات پاؤنا، (مخا) سرسری نظر نال دیکھنا
 اڈدے پنچھی پھاہنا، (مخا) راہ جانڈیاں نوں پریشان کرنا
 پلے رزق نہ بندھدے پنچھی تے درویش، (اکھا) 1- جدوں
 ایہہ دسنا ہووے کہ فقیر اتے پکھیرو رب دے بھروسے تے ہی
 گزارہ کر دے ہن اودوں کہندے نیں 2- جدوں رب تے بھروسا
 رکھن نوں چنگا دسنا ہووے تاں کہندے نیں
 پنچھی: (مو) بوکر دی اک قسم، سوہن دی بنی ہوئی بہاری، لال مانجا
 پنچھی: (مو، مفت) 1- کشمیر دے علاقے پونچھ دا وسیک 2- پونچھ
 دے علاقے دی بولی
 پنچیت: (مو) دیکھو: پنچایت
 پنچ: (مو) 1- پنکھ، جلا ہے داکمان ورگا اوزار جس توں اوہ کپڑا پھیلاون
 دا کم لیندا اے 2- اسی، دھار، ٹکر
 پنڈ: (فا، مو) نصیحت، ہدایت، مَت، دگی: پنڈ نصیحت نال حقیقت اچھی
 طرحاں سناندا (محمد بخش)
 پنڈ نامہ، (نڈ) 1- نصیحت نامہ، سکھیا پتر 2- فرید الدین عطار دی
 مشہور فارسی تخلیق
 پنڈ نصیحت، (مو) سکھیا، مَت، دگی: پنڈ نصیحت، پتر
 نوں کیہ پالا، بھورے نوں کیہ بھادویں کھمب چڑھائیے، پھر کالے دا
 کالا
 پنڈا: (نڈ) دیکھو: پنڈا

پنڈ بٹنا، (حما) اکٹھا کرنا

پنڈ بھراؤنا، (فہم) چولاں دے آٹے وغیرہ دے گولے بنا کے دینا

پنڈ پٹولی، (مو) کپڑیاں دی گٹھڑی سر تے چکنا، وگئی: 'بھنے اتر پھیل تھی والے ایہہ' (کالی داس)

پنڈ چاون، (حما) دیکھو: پنڈ چکنا

پنڈ چکنا، (حما) ذمے داری لینا

پنڈ: (ند) 1- بہت چھوٹی بستی، گراں 2- پتراں بخت ارپن (مرے بزرگاں نوں پیش) کیتا جان والا جوں چاول وغیرہ دا پتا 3- دیہہ، سریر 4- اک طرحاں دی کھجور 5- پتا، تھیسہ، وگئی: 'میرا ہٹ پیاری والڈیا نیں کول ویکھدا پنڈ گراؤں میاں' (وارث شاہ)

پنڈ اُجڑ رہیا تلگو نوں وکھلی دا چاء، (اکھا) جدوں کسے دا نقصان تاں بہت ہو رہیا ہووے پراوہ فیروہ عیش کر رہیا ہووے اودوں کہندے نیں

پنڈ بھجن، (حما) احاطہ بندی ہوون، پنڈ دی نیہہ رکھی جاون

پنڈ بٹھنا، (حما) پنڈ وساونا، ڈیرہ کرنا، وگئی: 'جوگی نے آکھیا کہ اتھے پنڈ بٹھ لوؤ'

پنڈ بٹھیا نہیں منگتے پہلاں ہی آ گئے، (اکھا) دیکھو: پنڈ پیا نہیں اُچکے پہلوں ہی

پنڈ پاؤنا، (حما) دیکھو: پنڈ بھراؤنا

پنڈ پرائن، (ند) دیہہ دا آسرا

پنڈ پیا نہیں اُچکے پہلوں ای، (اکھا) جدوں کوئی چیز حالے

سرے نہ چڑھی ہووے اتے قائمہ اٹھاون والے پہلاں ہی تیار بیٹھے ہون اودوں کہندے نیں

پنڈ پیا نہیں اُچکے پہلوئی، (اکھا) دیکھو: پنڈ پیا نہیں اُچکے پہلوں ای

پنڈ پیر، (ند، صفت) پنڈ دا آگو، پنڈ دار بہر، چودھری، سرچ

پنڈ پیڑھ، (مو) پتا، رہن دس دی تھاں

پنڈ پھٹنا، (حما) کھیر اچھٹنا

پنڈ پھٹاؤنا، (حما) کھیر اچھٹاؤنا، وگئی: 'نڑی نماوٹاں پنڈ پھٹاؤنا' پنڈ دا بھاگ تے گھیریاں (روٹیاں) توں پتا لگ جانا اے، (اکھا) اندر دی حالت دا اندازہ چرے نمبر یوں ای ہو جانا اے

پنڈ دا چودھری جتیاں دا ادھ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے کم دی ذمے داری لینا فضول دی مصیبت سمجھنا ہے تاں اودوں کہندے نیں

پنڈ دا سکتا نہیں مان، (اکھا) جس تھاں بندہ رہندا ہووے اس دی ہر شے نال اک تعلق پیدا ہو جانا اے جے کتے پردیس وچ دیس دا سکتا وی نظر آ جاوے تے ول دیس دی محبت پاروں اونہوں ۔ دیکھ کے خوش ہو جانا اے

پنڈ دادن خان، (ند) ضلع جہلم دی اک تحصیل اتے ایسے ناں داشہر

پنڈ دان، (ند) 1- شرادھاں وغیرہ سے پتراں نوں کھنڈ دین دی حالت 2- ہندومت دیاں مذہبی رساں وچوں اک رسم

پندھ کپنا، (مخا) سفر کرنا، پندھ کرنا، یا ترا کرنا، ونگی: مسر روز رہیا
پندھ کپ دا، سختی بہت اٹھادنا (محمد بخش)

پندھ کرن، (مخا) دُور تیکر دا سفر کرنا، سفر کرنا

پندھ کھوٹا کرنا، (مخا) 1- سفر وچ انکا پیدا کرنا 2- ٹرن وچ دیر کرنا

پندھ کھوٹی ہونا، (مخا) سفر دا وقت اجائیں جانا، پینڈا کھوٹا ہونا

پندھ گھٹن، (مخا) فاصلہ گھٹن، پینڈا اتھوڑا رہ جاون

پندھ مارنا، (مخا) سفر پُورا کرنا

پندھ موکلا ہونا، (مخا) راہ وچوں زکاوٹ نکل جانا، راہ گھلنا

پندھ وڈھنا، (مخا) سفر پُورا کرنا، پینڈا اکٹنا، ونگی: ریتلے پندھ نوں

ہاتھیاں گھوڑیاں نے نہیں وڈھیا (با-ڈھو)

تنگ پندھ، (مخا) ایسا فاصلہ جھوں تک بندوق دی گولی پہنچ سکے

سٹ پندھ، (مخا) ایسا فاصلہ جھوں تک آواز پہنچ سکدی ہے،

تھوڑی دتھ

پندھ: (مو) پانی والا بھانڈا، گھڑا

پندھ ہاڑ پون: (مخا) سفر پون

پندھ ہاڑو: (مخا) 1- پاندھی، راہی، مسافر 2- اجنبی، اوہڑ

پندھ ہاڑی: (مو) دیکھو: پندھ ہاڑو

پندھ ہانوَ: (مخا) راہی، مسافر، پاندھی، سفر کرن والا

پندھ ہاؤ: (مخا) دیکھو: پندھ ہانوَ

پندھ ہرا: (عدد) دیکھو: پندھ

پندھ ہرس: (مو) مہینے دی پندھرویں تاریخ

پندھ ہری: (مو) پندھراں دنوں دی جھڑی

پندھ ہریا: (مخا) دیکھو: پندھ رواڑا

پندھ ہڑا: (مخا) پینڈا، راہ

پندھ ہڑی: (پو، مو) مقدس زیارتاں دے سفر تے جان

پندھ ہڑے: (مخا) پندھ ہڑا توں 1- سفر، راہ، فاصلے 2- پندھ، سفر کرن

3- راہی 4- راہ، سڑک

پندھ ہواں: (مخا) صفت) فاصلے آتے، پندھ دا، دُور دا، پردیس دا

پندھ ہی: (مخا) پانی دا پاتر، گڑوا، گھڑا، ہینڈ

پندھ ہیا: (مخا) 1- راہ، مارگ، سڑک 2- پاندھی، مسافر

پندھ ہیرو: (لہند، مخا) دیکھو: پندھ ہانوَ

پندھی: (صفت) پندھ کرن والا، نصیحت کرن والا، مبلغ

پندھی: (صفت) پندھ دی تخفیف 1- جوڑ والا 2- پیوند کیتا ہویا

درخت یاں اوہدا بھل، پیر دی اک قسم

پندھی: (مو) پینڈا، جھڑا

پندھی کولوں وچ تے اٹھ گھوڑا گھسن، (اکھا) منگتے کولوں گچھ

ملن دی امید رکھنا فضول اے

پندھیلا: (لہند، مخا) کھڈی دی اوہ لٹھ جس آتے اُنیا کپڑا لپیڈے ہن،

تر، جولاہے دا کپڑے بنن والا شہتیر

پندھ: (مو) 1- کپڑے وچ بھٹی ہوئی بھٹیری شے، وڈی گھڑی

2- بوجھا 3- کھکھر 4- بوجھ، وزن 5- سرتے چلکا بوجھ، اوہ وڈی

گنڈھ جو بر آتے چکی جاوے

پندھ اٹھادنا، (مخا) ذمے واری چکنا، ونگی: اجڑ چارن والی سرتے

پندھ اٹھائی بھاری (گل)

پنڈڑ: (نڈ) وڈی ساری گندھ

پنڈڑک: (نڈ) چٹا کبیل

پنڈڑی: (لہند، مو) چھوٹی پنڈ

پنڈک: (ہ، مو) پکھیر و فاختہ

پنڈ کرا پنڈ کرا: (ہند، نڈ) پنڈ دا تصغیر و تکبیر

پنڈ کری: (ہند، مو) 'پنڈ کرا' دی اسم تصغیر و تانیث

پنڈ کرے: (ہند، نڈ) 'پنڈ کرا' دی جمع

پنڈ کھور: (لہند، مو) پکیاں کھجوریں

پنڈی: (لہند، مو) گوڈے اتے گنے دے وچ کارلی لت، جئی، وگئی:

'وینیاں پنڈیاں نوں ہتھ لائے'

پنڈ وچی: (لہند، نڈ، صفت) 1- پنڈ دا وسنیک 2- ڈہائی

پنڈ وڑا: (نڈ) نکا پنڈ، پنڈ ورا بکس، چھوٹا جیہا پنڈ

پنڈ وڑی: (مو) 'پنڈ وڑا' دی تانیث

پنڈ وک: (چھ نڈ) چھجھ دے بہت سارے پنڈاں دی بولی وچ گیند

نوں دی کہندے نیں

پنڈ وکڑی: (مو) 'پنڈ' دا اسم تصغیر، مکی جیہی گٹھڑی

پنڈ وکلی: (پو، مو) 1- مکی گٹھڑی 2- پارسل

پنڈ ول: (نڈ) کدو دی قسم دی اک سبزی

پنڈ ولا: (نڈ، صفت) پینڈو، پنڈ دا رہن والا

پنڈ ولی: (مو) 1- پنڈ دی رہن والی، دیہاتن 2- جھوٹا کھانا، بچیا

ہو یا کھانا

پنڈ ول: (نم) پنڈ ولوں، پنڈ وچوں

پنڈوں میں آیاں سُنہیا توں دے، (اکھا) جدوں کوئی بے سُنہی

گل کرے تاں کہندے نیں

پنڈ ہارا: (نڈ) 'بھنڈارا' دا وگاڑ ..... 1- پیراں فقیراں دے لنگر دا

کھانا، تبرک 2- خیرات خانہ 3- کھوپڑی

پنڈ ہیر: (مو) بھنڈیر، بھانڈیاں دا اکھ

پنڈی: (مو) 1- اک چھوٹی گول تھاپی جس نوں بھانڈا گھڑن لکیاں

گھمیاں بھانڈے دے اندر تھاپے دی سٹ دے برابر تے رکھدا

ہے 2- راولپنڈی ناں دا شہر جو پنجاب پاکستان وچ ہے 3- شو لنگ

4- اک دیوی 5- مٹی دی بُرجی

پنڈی: (صفت) پاٹھی، بھار چکن والا، قلی

پنڈے: (نڈ) پنڈا (جسم، بدن) دی جمع

پنڈے اُتے ماس آون، (حما) مونیاں ہون، جان وچ جان

آون، صحت مند ہون

پنڈے اُتے ماس نہ رہون، (حما) بہت کمزور ہون، مارا

ہون

پنڈے اُتے ماس نہ لہمن، (حما) دیکھو: پنڈے اُتے ماس نہ

رہون

پنڈے اُتے مٹکھی نہ بہن دیون، (حما) 1- بہت زیادہ صفائی

پسند ہون 2- وارے نہ آون دیون 3- ڈھیر اتھرا ہون، بکھا

ہون

پنڈے دا پیڑا ہون، (حما) مونے ہڈاں والا ہون، سخت جان

ہون

پنڈ دی گڑی تے شہر دی چڑی اک برابر ہوندی اے، (اکھا)

مراد ایہہ دے کہ پنڈ دیاں گڑیاں چڑیاں وانگوں بھولیاں تے

معصوم ہونداں نیں

پنڈ سر تے چلنا، (مخا) بہت اچّی اچّی رولا پادنا

پنڈ کھجور، (پو، مو) اک طرحاں دی کھجور

پنڈ لونی، (مو) مٹی دے بھاٹے وچ لُون پائے پکائی کھجور

پنڈ نوں اک لکّی سٹنا رُوڑی تے، (اکھا) جدوں کسے تے کوئی

مصیبت آ جاوے اتے دُسر کوئی مدد نہ کرے اودوں کہندے نیں

پنڈ وچی، (ند، مفت) پنڈ دا وسٹیک، پنڈ و

پنڈ وَن دی، (مو) دیکھو: وَن دی پنڈ

لُونی پنڈ، (مو) دیکھو: پنڈ لُونی

نپ دی پنڈ، (مو) دیکھو: پنڈ لُونی

وَن دی پنڈ، (مو) اوہ کھجور جو رکھ تے ہی پکی ہووے

پنڈ ا: (ند) 1- دیہہ، سریر، جسم، بدن 2- لگ، دگّی: ہتھ لایاں پنڈے

تے داغ پوندا ایہہ میٹیں دے نہیں درکار دا ہے (وارث شاہ)

پنڈ ابھکھنا، (مخا) معمولی بخار ہونا

پنڈ اتاؤنا، (مخا) دُکھ دینا، تنگ کرنا، دگّی: مَن مائے حینڈے

جیون جائے، کے تینڈی تائی (دمودر)

پنڈ اچھوڑن، (مخا) چکھا چھڈنا، پنڈ چھڈنا

پنڈ اسرنا، (مخا) بہت زیادہ بخار ہونا

پنڈ اگرم ہونا، (مخا) بخار ہونا

پنڈ اٹکھا ہونا، (مخا) دیکھو: پنڈ اگرم ہونا

اک نمبو تے پنڈ ابھوسیاں دا، (اکھا) جدوں چیز تاں تھوڑی

ہووے تے لوڑ وند بہت ہون اودوں کہندے نیں

پنڈ اری: (لہند، مو) دیکھو: پٹاری

پنڈ ال: (ند) کسے ادارے دی اہنجی کانفرنس کرن لئی بنیا منڈپ، اکھ

پنڈ اؤ: (پو، ند) 1- موٹی نسل دامنر 2- پھلی ہوئی شے، موٹا تازہ

پنڈت: (ند) 1- اوہ جس نوں کسے موضوع تال متعلق مکمل علم ہووے،

عالم، پڑھیا لکھیا، سوجھوان، گیانی 2- برہمن، دگّی: نہ اتھ مٹاں

پنڈت جوشی نہ اتھ علم قرآنی ہو (باہو)

پنڈت پُنا، (ند، صفت) 1- پنڈت دا کم یاں دھندا 2- تعلیم دین

والا، مُعلّم

پنڈت: (ہ، فم) اکٹھا کیتا ہویا، جمع کیتا گیا

پنڈتانا: (ند) پنڈتاں درگا، مُعلماں درگا

پنڈتانی: (مو) 1- پنڈت دی دہشی 2- برہمنی

پنڈتائن: (ند) دیکھو: پنڈتانی

پنڈتاؤ: (صفت) پنڈتاں والا یاں پنڈتاں دے ڈھنگ دا

پنڈتائی: (مو) 1- پنڈت دا دھندا یاں کم 2- محلہ 3- عقلندی

پنڈتیانی: (لہند، مو) دیکھو: پنڈتانی

پنڈتیاٹی: (لہند، مو) دیکھو: پنڈتانی

پنڈج: (ہ، مو) خند (اندج) جو بچے توں بچہ جمع جیویں انسان، حیوان

وغیرہ

پنڈریک: (ہ، مو) 1- ہاتھی، شیر، شپ 2- جذام دی اک قسم

پنڈ رسکھان: (ہند، مو) بریقان دی بیماری

ہو دے

پنسل نوئیسی، (مو، صفت) پنسل نوئیس واکم

پنسل / پنسالا: (نم) سبیل، مسافراں دے پانی پین دی تھاں

پنسالی: (مو) پنسل نوئیس دا عہدہ تے کم

پنسلوئی: (ہ، مو) بکی کشتی

پنسل: (مو) پینسل (pencil) داواگاڑ

پنسنگی: (مو) سپ دی مادہ، تاگرن

پنورہ / پنسورہ: (فا، نم) قرآن دیاں پنج سورتاں دا مجموعہ

پنسوئی: (ہ، مو) بکی کشتی

پنسیرا: (صفت) 1- پنج سیر دا، پنج سیر بھار 2- پنج سیر دا وٹا 3- پنج سیر

بھرتول

پنسیرا نوئیس، (مو) 1- پنسیرا 2- وزن دا حساب رکھن والا

پنسیری: (صفت) 1- پنج سیر دی، پنج سیر بھر 2- پنج سیر دا وٹا 3- پنج سیر

بھرتول

ڈڈوالاں دی پنسیری، (مو) اک رائے اُتے متفق نہ ہون والے

بندیاں دا اکٹھ

پنشن (pension): (انگ، مو) سرکاری اہلکار (ملازم) نوں ریٹائر

ہون مگروں سرکار ولوں مقرر کیتی ماہوار رقم جو اوس نوں گزارے لئی

ملدی ہے، اوہ وظیفہ جیہذا خدمت بدلے بڈھے وارے دتا جاندا

اے، پنشن

پنشنر (Pensioner): (انگ، نم) پنشن لین والا آدمی

پنشنیا: (نم) دیکھو: پنشنر

پنک: (نم) 1- چکر، کھمبن 2- چرن دھوڑ، قدماں دی خاک، وگی: پنکی

پنک پائیے وڈ بھاگی 3- پنکج دا رنگا روپ ..... کول بھل 4- بھلاں

دارس پونن والا بھورا 5- کھنھ، پنکھ

پنک: (لہند، مو) اوہ گان جھ جیہڑی بڑی مشکل نال ددھ دیوے

پنک: (لہند، مو) نشے دی حالت وچ، پنک، نشے دی لور

پنکار: (نم، صفت) 1- 'نکار' دا دگاڑ 2- فن دا جانو ماہر، ہوشیار،

چالاک، مکار 3- تودہ، ٹیلا، جٹا 4- وپار دا جانو 5- سنگھاڑا 6- بند،

نہ، پختہ

پنکاری: (نم، صفت) دیکھو: پنکار جیہڑی ایہہ تانیٹ اے

پنکال: (مو) پنک توں 1- نشے دی حالت وچ، نشے دی لور، مستی

2- اڈکھ

پنکت: (مو) دیکھو: پنکت

پنکت: (نم) ڈھڈ بھارتلن والا جانور

پنکتا: (ج، مو) پتی، دوپٹا

پنکتی: (مو) دیکھو: پنکتی

پنکج: (نم) 1- دل دل 2- چکر، کھمبن

پنکچر (Puncture): (انگ، نم) چھیک، سوراخ، موری

پنکٹن: (مصدر) بڑی مشکل نال دھار کڈھن

پنکتنا: (فعم) بڑی مشکل نال دھار کڈھنا

پنکھ: (مو) 1- پنچھی، کھسی، پرندہ، پر، کھنھ، وگی: 'فریدا پنکھ' پرائیسی دنی

سواہا باگ (فرید) 2- جٹا ہیاں دا اک اوزار جو کپڑے دے پنے

نوں چوڑا رکھن لئی درتیا جاندا ہے

پنڈے ہتھ لاون، (مجا) 1- کسے دے پنڈے اُتے ہتھ رکھ کے :-

اوس دی سونہ کھاون 2- ہلا شیر دیون 3- چھیڑ خالی کرن، شرارت کرن

ٹھنڈے پنڈے بخار، (اکھا) جدوں کسے نوں بخار تاں نہ ہووے پر بخار دا بہانہ کر لوے اودوں کہندے نیں

پنڈیا: (نڈ) پنڈت، کسے مقدس تھاں اُتے رہن والا پروہت، پانڈا

پنڈیر: (مو) 1- کئی پنڈاں دا اکٹھ 2- پنڈ دے لوکاں دی بھیڑ

پنڈیر اکٹھی کرن، (مجا) پنڈ دے لوکاں نوں اکٹھا کرن، پرہیا سڈن

پنڈیر اکٹھی ہوون، (مجا) پنڈ دے لوکاں دا اکٹھ ہوون، پرہیا اکٹھی ہوون

پنڑ: (ہ) 1- پھیر، پھر 2- نویں سرے توں 3- اگلے ہنے

پنڑ تھان، (نڈ) دوبارہ اٹھن یاں اُساری کرن دا عمل

پنڑ جنم، (نڈ) مرن توں مگروں فیروں سریر وچ جنم لین دی حالت

پنڑ جیون، (نڈ) مُردوبارہ جیون دا عمل

پنڑ کتی، (مو) اک واری ہوئی گل نوں مُردوبارہ کہن دا عمل، وگتی:

”بچھلیاں ساکھیاں دی پنڑ کتی ہون دے کارن آکھو پک سدا ہوندا ہے“

پنڑ نرمان، (نڈ) مُردو کے تازہ کرن دا عمل، مُرد اُساری

پنڑ وچار، (مو) دوبارہ کیتی گئی سوچ وچار، نظر ثانی

پنڑ ویاہ، (نڈ) دیکھو: پنڑ ویاہ

پنڑ ویاہ، (نڈ) 1- دوسری وار ہون والا ویاہ 2- بیوہ دی شادی

پنڑپ: (نڈ) فیر کدی

پنڑیہہ: (لہند، نڈ) پنڑنہہ، پیلپا

پنڑا: (نڈ) 1- منگتا، بھکاری، پنڑا 2- ’پتا‘ دی تھغیر

پنڑاں: (ج، نڈ) زمین، بھوئیں، مٹی

پنڑج: (ج، مو) شاخ، ٹہنی، ڈالی

پنّس: (قا، مو) ڈولی، پاکی

پنّس: (ج، مو) امداد، وظیفہ، اوہ رقم جیہڑی ملازمت ختم ہوون توں

بعد ملازمت دے صلے وچ ملدی رہندی اے، پنّشن

پنّس: (نڈ) 1- مرد، آدمی، منکھ 2- رُوح، جان 3- خدمتگار، کاما

پنّس چکی، (مو) مرداں پچھے سن والی، بدکار عورت

پنّسار: (صفت) 1- دوا دارو وچکن والا 2- جڑی بوٹیاں فروخت کرن دی تھاں

پنّسار ہٹا، (نڈ) پنّساری دی دکان، اوہ بازار جتھے پنّساری ہٹیاں لائی بیٹھے ہوون

پنّسارا: (نڈ) دیکھو: پنّساری

پنّسارتا: (مو) دوائیاں وچکن دا کم

پنّسارنی: (مو) دیکھو: ’پنّساری‘ جیہڑی ایہہ تانیٹ اے

پنّساری: (نڈ) 1- دوائیاں وچکن والا، جڑی بوٹیاں وچکن والا 2- کریانہ فروش 3- عطار

پنّسال: (نڈ) پانی دی ڈنکھیاں ماپن دا اک اوزار یاں آلہ

پنّسال نو لیس، (نڈ) پنّسال پڑھن والا اہلکار (ملازم)، پنّسال تے

پانی مین والا، محکمہ نہر دا ملازم جس دے زے پانی مین دا کم

پنگا دینا، (حما) چھیڑ خانی کرنا، زنج کرنا

پنگا کھٹنا، (حما) کسے دے نال جان بچھ کے شرارت کرنا، کسے دے کم وچ بے جا مداخلت کرنا

پنگا گھینا، (حما) جھگڑے دا بہانہ لہھنا

پنگا لینا، (حما) 1- خواہ مخواہ مصیبت سہیڑنا، خواہ مخواہ دخل دے کے

اوکھا ہونا 2- چھیڑ خانی کرنا

پنگا: (پو، مذ+مو) مکھی، پتلا چھڑ، پتنگا

پنگار: (مذ) 1- چنگرن دا عمل، وادھا، پھیلنا 2- بہار

پنگارا: (مذ) 1- پیدائش 2- فصل چنگرن دا عمل تے حالت 3- چیت

داموم بسنت، بہار

پنگاس: (مذ) مچھی دی اک قسم

پنگان: (فما، مذ) تانبے دا کٹورا، سوراخ دار چینہوں پانی وچ پاکے دلیے دا اندازہ کر دے نیں

پنک: (مو) 1- قطار، جماعت، شری، ڈھانی، ٹولا، جتھا، گروہ

2- ساتھ، سنگت 3- میل جول

پنگتی: (مذ، صفت) پنک وچ پیٹھن والا

پنگتی: (مو) 1- صف، قطار، سطر 2- قوم، ذات برادری

پنگر: (مذ+مو) 1- پیچے ہوئے بیج دا پھٹ پین 2- شاخاں تے نویں

پتے لگن 3- جنم، پیدا ہون 4- دھن مٹھلن، وگی: نویں پییری

پنگر دی دیکھ کے (نغم)

پنگر پون، (حما) اُگ پون، پھٹ پون

پنگارا: (صفت) چنگرن والا

پنگرائی: (مو) دیکھو: چنگروائی

پنگروا: (صفت) 1- پھٹا 2- اُٹھدا، نواں

پنگرن: (مصدر) دیکھو: پنگر

پنگرنا: (فل) نویں پتے یاں شاخ وغیرہ دا ٹکنا، اُگنا، پھٹنا، ودھنا،

پھٹنا

پنگرو: (مذ، صفت) چنگرن والا، اُگن والا

پنگرواں: (مذ، صفت) جیڑا پنگر یا ہووے

پنگرواوان: (مصدر) اُگواون، پھٹواون، اُگرواوان

پنگروائی: (مو) 1- پنگر پون دی حالت یاں عمل، اُگائی 2- پنگروان

دی اجرت

پنگروڑی: (مو) کوئلی، کروئلی، کوئیل، نویں پھٹی شاخ

پنگری: (مو) پنگر گئی ہوئی، اُگی ہوئی، وگی: جیڑی جیڑی اُتے

حیاتی پنگری اودھر دیاں اینیاں کہانیاں (مذ)

پنگریا: (مذ) پنگر گیا ہوا، اُگیا ہوا

پنگریندا: (مذ) پنگر دا ہوا

پنگروا: (مو) 1- چنگلا، بچے دی اک ناڑ 2- ڈرگا دیوی

پنگل: (مذ) پتلی، پتی

چنگل: (مذ) 1- ہندی علم عروض، شاعری دا علم 2- اک قسم داسپ

3- باندر 4- اک ساز دا ناں 5- نبض دی اک قسم 6- پتل

چنگل صورت، (مذ) چنگل (عروض) دی اک کتاب دا ناں

چنگل کار، (مذ، صفت) چنگل (عروض) دے علم نوں جانن والا،

چنگل دا جانو

پنگہ بیرا، (ند) 1- آلهنا 2- کپا نکانہ

پنگھا: (ند) 1- پکھا، ہوا دیون والا آلہ 2- موٹراں جہازاں تے ٹیوب

ویلاں وغیرہ نوں چلاون دا آلہ

پنگھار: (ہند، ند) کھیاں دی جھنہناہٹ، کھیاں دا جھوم، کسے مٹھی شے

تے کھیاں دا اڈا اڈا کے مٹھن

پنگھڑی: (مو) پھل دی پتی، کھنھڑی

پنگھڑیاں: (مو) پھل دیاں پتیاں، کلیاں، پنگھڑی دی جمع

پنگھل: (ند، صفت) پراں والا

پنگھن: (مو) 'پنکھی' دی تانیٹ، مادہ پنکھی

پنگھو: (پو، ند) دیکھو: پنکھی

پنگھو: (ند) دیکھو: پکھیرو

پنگھول: (ہند، ند) پتلیاں بے ذائقہ سالن یاں شوربا، پیتا پانی رلیا

دودھ یاں لسی وغیرہ

پنگھسی: (مو) لال دھاری دار زمانہ چادر

پنگھی: (ند) 1- پنکھی، پرندے، پکھیرو 2- کانیاں یاں سرکنڈیاں دا

چھپر جتھے خانہ بدوش رہندے ہن، جتھ والا چھوٹا پکھا

پنگھیا لو: (ند) دیکھو: پنکھو

پنگھیاں: (مو) 'پنکھی' دی جمع، پرندے

پنگھیرو: (ند) پنکھی، پرندہ، پنکھی، پکھیرو، وگی: 'فرید پنگھ پر دینی دنی

سہاوا باغ' (بابا فرید)

بندے جیہا نہ پنکھیر و جیہا نہ پنکھیاں اڈ جائے، (اکھا)

ایہہ دسا ہودے کہ انسان اک اجیہا جاندار ہے جو کہ بنا کھنھیاں

توں ہی دُور دُور تک اپڑ جاندا ہے اودوں کہندے نیں

پنگی: (ند، صفت) 1- نشے دا عادی، انھونی 2- (مو) نشے دی حالت،

اڈگھ

پنگیلا: (ند، صفت) 1- چکڑ وچ لہو یا ہویا 2- نشے وچ پور 3- اڈگھلا

ہویا، اڈگھلیٹا

پنگ: (فا، مو) 1- لکڑی 2- کشت، دکھ، تکلیف 3- سب، وگی: 'جیویں

پنگ نوں کیڑیاں چیزیاں ہن'

پنگ نہ لگنا، (مخا) حتیٰ دانہ لگنا، کوئی تکلیف نہ پہنچنا، وگی: 'جیہناں

لئی اے گورو جی اوٹ تیری، نہیں لکيا کسے نوں پنگ سائیاں'

پنگ: (ند، صفت) 1- پتلا، باریک، نکا 2- پوسٹ دے ڈوڑے نوں

لگن والا اک کیڑا 3- ہنگھال 4- کن 5- پتلی چھاہ، لسی دا اودہ پانی

جیہا لسی دے بھرے ہوئے بھانڈے نوں کچھ چر دھرن توں بعد بھر

کے بھانڈے دی سطح تے آجاندا اے 6- پردانہ 7- چکڑ

پنگ کرنا، (مخا) مکھن نوں گرم کر کے گھبو بنادنا

پنگ: (صفت) بہت پتلا، ڈھیر پتلا، وگی: 'ماری بھکھ دی پیڑی پنگ

ہوئیو ڈلھا انگ تے رنگ پچکاری آں دا' (محمد بونا)

پنگا: (ند) 1- شرارت، بے جا مداخلت 2- کنڈا، پنکھن والی چیز

3- جھگڑا 4- پہاڑ دی تنگ دھار 5- اک نوک دار لکڑی کا جیہا ہتھ

والی پچی دے دوواں پڑاں دے وچکار ٹھوکیا ہوندا اے جیہدے

دوالے پڑگھمدے نیں 6- نازک، کمزور 7- وانس (بانس) دا چھوٹا

تے کھوکھلا ٹوٹا

پنگا پانا، (مخا) جھگڑے لئی شرارت کرنا

ہنم: (ند) ہنم دی تخفیف، چن دے پورا ہون دی تاریخ، چن دی

چوہوں، پورن ماشی، بدر

ہنمبل/ہنمبلی: (ند+مو) دیکھو: کر دبل

ہنن: (صدر) بھیک منکن، خیرات منکن

ہنن: (صدر) 1- گالھاں دینا، پننا 2- چھانا

اگلے پچھلے ہنن، (محا) سارے خاندان نوں گالھاں کڈھنا

ہنن: (صدر) 1- خیرات، بخشش، دان 2- چنگے بھاگ، خوش قسمتی

3- چنگے لیکھاں دا کھنیا، وگئی: ہنوں کد دل گیا اے ہنن میر

(کریم بخش)

ہنن آتما، (صفت) دھرم آتما، نیک روح

ہنن آور، (صفت) پوتر، نیک

ہنن ارتھ، (نم) ہنن لئی، دھرم لئی

ہنن پاپ، (ند) دیکھو: پاپ ہنن

ہنن پرتاپ، (ند) رکیا، مہر

ہنن جاگنا، (محا) بھاگ جاگنا

ہنن دا ڈولا، (ند) دیکھو: ہنن دا ساک

ہنن دا ساک، (ند) اوہ رشتہ جو پننا کے فائدے لئی کیتا گیا

ہوے

ہنن دان، (ند) خیرات، دان ہنن

ہنن دی جڑھ سدا ہری، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دان

ہنن کرن والا ہمیشہ ہی ودھدا پھلدا رہندا ہے، اودوں کہندے نیں

ہنن دی گنو دے دند کون ویکھدا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ دان دی چیز وچ کے قسم دا نقص نہیں کڈھیا جاندا اودوں

کہندے نیں

ہنن کھاتا، (ند) 1- نیک کماں دا لیکھا، وگئی: کالی داس نہ نکلا

ہنن کھاتا، پٹی پاپ دی چتر نہ پوجیے نیں (کالی داس) 2- اوہ فنڈ

جس وچ دان کرن لئی رقم رکھی جاندی ہے

ہنن کھاتے، (نم) خیراتی گلہ، مذہبی کھاتے

ہنن لیکھے، (نم) دیکھو: ہنن کھاتے

پاپ ہنن، (ند) پاپ تے ہنن، عمل، چنگے ماڑے عمل

کیتے ہوئے ہنن اگے آوئا، (محا) وڈی بھاری مصیبت توں

اچانک بچ جانا

نالے ہنن نالے پھلیاں، (اکھا) جدوں کے کم دچوں دوہرا

لا بھ ہوندا ہووے اودوں کہندے نیں

پننا: (ند) 1- اک ہرے رنگ دا قیمتی پتھر 2- اک قسم دا چمکدار کاغذ،

کتاب دا صفحہ 3- اُن لئی بنایا سوت دا گولا 4- ری وغیرہ نوں دل

کے گول کیتا ہو یا وڈا سارا گولا 5- منشیائی یاں منی دا گولا

پننا: (نعم) منگنا (فقیراں دا انگ)

منگنا پننا، (محا) منگنا تنگنا، بھیک لینا

ہک پنناں دے دو جاں ہووے دا خیر، (اکھا) اک تاں منکن

چڑھنا تے دو جے خیر وی بلوے دا چاہیدا اے

پننا: (نعم) 1- کسے مانع شے نوں چھانا 2- انصاف کرنا 3- کپڑے دا

ٹکٹا ہو یا تھان رفو کرنا 4- گالھاں دینا، وگئی: 'جے کر ماؤں تے

بھین دی گالھ کڈھے، تیری پنناں گی میں گز دادیاں نوں' (کالی

(دوجی جلد)

پنگھٹ: (نڈ) 1- پن گھٹ دریا توں پانی بھرن دا گھاٹ، پانی بھرن دی تھاں 2- دریا وچلا راہ، دریا دا لنگھا

پنگھر: (فعر) پنگھرن مصدر توں امر

پنگھرن: (مصدر) پگھرن، پگھلن، سیک نال کسے شے دا زو پ مانع وچ بدل جاوَن، نرم ہو جاوَن

پنگھر وال: (نڈ، مفت) 1- پنگھر جاوَن والا، نرم 2- پنگھار یا ہویا پنگھر والی: (مو) پگھلان دا کم تے اوہدی مزدوری

پنگھلا نا: (فل) ذرا لگا اکھ دپ کے دیکھنا

پنگھورا: (نڈ) اُبلے ہوئی وال

پنگھوڑا: (نڈ) 1- چھوٹا منجا 2- بھولا، پالنا، وگی: او تھے عشق پنگھوڑا اڈیا بھوٹے دیندے نی دُکھ (حافظ برخوردار)

پنگھوڑی: (مو) چھوٹا پنگھوڑا

بال گُبال پنگھوڑیوں سجا پدے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بچہ کہو جیسے سہاوا دا ہووے گا ایہہ منڈھوں ہی علم ہو جاندا ہے او دوں کہندے نیں

پنگھولا: (نڈ) دیکھو: پنگھوڑا

پنگلی: (مو، مفت) پگھورے تے لال رنگ والی

پنگلی: (مفت) جج دا اوہ حصہ جو پنگر دا ہے

پنگلی: (مو) 1- چھالے دا رکھ 2- بانسری، مری، بین

پنل: (نڈ) 1- پُوں، سستی دا عاشق 2- مجازاً: پریم، محبوب، پیارا، دوست، یار، مہتر 3- عاشق، وگی: ایہہ براہ جے ہوت پنل دا جدادہ سوہنا آوے 4- دوست، نیلی، بجن، پیارا

پنگل و دیا، (مو) عروض دا علم

پنگلا: (مو) 1- منڈھلیاں ناڑیاں وچ اک ناڑی جو سریر دے بچے پاسے ہوندی ہے 2- کوہڑی، لولا 3- راجا بھرتھری دی رانی دا ناں

پنگلا: (مفت) جس دے ہتھ پیر نہ چلن، لوہا، لنگڑا

پنگلو اڑا: (نڈ) اوہ تھاں جتھے لوہے لنگڑے رہندے ہن

پنگلی: (مو، مفت) جس دے ہتھ پیر نہ چلن، لولہی، لنگڑی

پنگلو: (نڈ، مفت) 1- لنگڑا، لنگا 2- (مو) پتلی، لسی

پنگھاٹ: (نڈ) اک خورد روٹھی، پیازی، بھگات

پنگھارا: (نڈ) 1- پسینہ، مڑھکا 2- پگھرن دی حالت

پنگھارا چھٹنا، (حما) مڑھکو مڑھکی ہونا، پسینہ آونا، وگی: سبھ نوں غضب خدا دے کولوں بھٹ پنگھارے جاندے

پنگھارا کھانا، (حما) پنگھر جانا، نرم ہو جانا

پنگھال: (فعر) پگھالن، مصدر توں امر

پنگھال: (نڈ) 1- پگھلیا ہویا مادہ 2- پسینہ، عرق

پنگھالا: (نڈ) 1- پگھلاوَن دا عمل یاں حالت 2- پسینہ، عرق 3- (مو) نرمی

پنگھالن: (مصدر) 1- پگھلاوَن، نرم کرن 2- ذرا لگا اکھ دپ کے دیکھن، بٹرا ہوون، بھینگا ہوون 3- طبع دا ٹھنڈا کرن، نرمی پیدا کرن

پنگھالوان: (نڈ، مفت) پگھلا کے تیار کیتا ہویا

پنگھالا: (نڈ، مفت) بھولا بھولاوَن والا

پنگھٹ: (مو) دیکھو: پنگت

پنہ چن: (نذ) ریاض کرنا، سنگیت لئی الاپ کرنا، آواز دا اُتار
چڑھاؤ کرنا

پنہ: (مو) اوہ گھاہ جیہدی جزو خس ہوندی اے

پنہ: (نمل، مو) اک قسم دی شال جس نوں تیو یاں اُپر لیندیاں ہن
پنھا: (نفر) 'پنھانا' دا امر

پنھاں: (نذ) مینہ یاں ہڑھ آون توں گروں دھرتی اُتے جمی بھل
پنھاوا: (نذ) 'پنھاوا' دا وگاڑ، لباس

پنھاوان: (مصدر) 'پنھاوان' دا وگاڑ، لباس پواون

پنھوئی: (نذ) 'پنھوئی' دا وگاڑ، پنھوتیا، پھین دا خاند

پنھئی: (مو) دھ دا تیل، بہاری، بوکر، جھاڑو

پنھ پکھاوے: (نم) سائے پنھاں، پنہ، کسے دے زیر سایہ، کسے
دی پنہ وچ

پنھووال: (نذ) 'پنھووال' دا وگاڑ، پھین دا پتر

پنی: (مو) 1- تانبے، چتل، جست یاں پے دا تیار کیتا گیا پتلا ورق

2- پتی دا چروا، پتی دا اُتلا حصہ، سُہری چروا 3- اک بوٹی، پتلا
پتلا گھاہ

پنہ: (مو) 1- پنڈلی، پلی، لت دے درمیان دا نکلیا ہویا گوشت دا
حصہ 2- دھاکے دا چھوٹا گولا 3- اسی یاں دال وغیرہ نوں کٹ کے

تے مٹھا رلا کے بنایا ہویا گولا

پنہ: (مو، صفت) 1- پچھی ہوئی، اپڑی ہوئی 2- پوری، کامل، مکمل،

پک گئی، سدھ پوری ہوئی 3- بڑھی ٹھیری، دگی: 'پنہ' میری عمری
ری لباس پرآ

پنہ: (نذ) 1- 'پنا' دی جمع 2- (نفر) پننا (بھیک منگنا) دا امر

پنہ پرتاپ: (نذ) عمل، مہر، جس، نیکی دا صدقہ

پنیا: (نذ، صفت) پانی دا، آبی

پنیا: (نذ) پننا (بھیک منگن) دا ماضی مطلق

پنیا: (نذ، صفت) 1- پنی، نیک 2- پنن والا، چھان بین کرن والا

3- پنیا ہویا

پنیا: (مو) 1- جن دے کچھ دی آخری یاں پندرھویں تاریخ، پورن

ماشی، ماہ کامل 2- پورن ماشی داؤرت، دگی: 'دھونڈ' تھکے ہر دیس

دلایت شہراں تائیں پنیا' (میاں محمد بخش)

پنیا پچھوں مسیا آونا، (عما) چنگے دتاں پچھوں ماڑے دتاں دا آونا

پنیال: (مو) تریل، شبنم

پنیالا: (نذ، صفت) پنیالا، آبی زمین، اوہ کھیت یاں زمین جیہدی تہہ

وچ بہت پانی ہودے

پنیاں: (مو) پنی دی جمع، پنڈلی، پنی دگی، پنی دگی گھل وچ گھر دا سیتا تھیاں،

پنیاں توں اُچی لکدی' (نم)

پنیاں: (صفت) دیکھو: پنیا

پنیاہی: (مو) پانی دی کمی، پناہی، دُوروں پانی لیاون دا عمل

پنیاہی: (مو) 1- دان، خیرات، سخاوت، نیکی 2- نیکی دا پھل 3- پنن دا

کم تے اوہدی مزدوری

پنپنی: (مو) 'نچھکا'، گرتا، قمیض

پنیت: (صفت) پاک، پوتر

پنیرا: (نذ) پنیر، کشتی لڑن یاں گنگا تلوار وغیرہ دے وار کرن سے

پنیرا: (نذ) پنیر، کشتی لڑن یاں گنگا تلوار وغیرہ دے وار کرن سے

داس) 5- پورا کرنا، پورن ہونا، مکمل ہونا، وگی: آس مراد نہ پختی
اوس دی تو یا ازاد نہ دردوں (میاں محمد بخش)

اگلے پچھلے پتا، (حما) سارے خاندان نوں گالھاں کڈھنا

پننگار: (ند) 1- نیولا 2- لم ڈھینگ 3- مور

پختی: (مو) 1- گوڑے توں گئے دے وچکارا پچھلے پاسے دا موٹا

حصہ 2- سوت دی آئی یاں گولا 3- اک قسم دی مٹھائی جو وال یاں
چول وغیرہ وچ گھیکھنڈ ملا کے بنائی جاندی اے

پنو: (ند) جٹاں دی اک گوت

پنو: (فصر) 'پنا' دا امر، بھیک منگو، فقیر

پنوار: (ند) جٹاں دی اک ذات تے اوس ذات دا آدمی

پنوار: (ند) 1- پٹیاں دا بھانڈا، ڈوتا 2- راجپوتاں دی اک ال

پنواڑ: (مو) پنواری دا کم

پنواڑ: (ند) بھکاری، منگتا، پنوا

پنواڑ: (ند) 1- پنواڑی دا کم 2- لما، لمی کہانی یاں نظم 3- پٹیاں دی

رکابی 4- گکراں دی چھاگ

پنواڑن: (مو) 1- پان وچن والی عورت 2- پنواڑی دی عورت

پنواڑی: (ند+مو) 1- پاناں دا باغ 2- پان وچن والا

پنوال: (لہند، ند) بھائیوال

پنوال: (مصدر) 1- وچنواں، رول صاف کردان 2- منگوان، منگن

تے مجبور کرن

پنواون: (مصدر) پنن دا کم دوسرے کولوں کرداون

پنواہی: (مو) 1- دُوروں پانی لیادون دا عمل 2- پانی دی تھوڑ

پنوتا: (ند) دیکھو: پن بھتا

پنورا: (ند، صفت) 1- پنوں، قصہ سستی پنوں دا 2- بجن، سورا، سوہنا،

بجیلا، پنودرگا

پنوڑے: (ند) 1- گلی سنی دے گولے 2- تھوبے منگن والے

3- منگتے، جمع کرن والے، اکٹھا کرن والے

پنول: (ج، ند) وای وچ چوتھے حصے دا ساٹھی وال، چوتھائی دا

بھائیوال

پنولا: (مو) بل واہون توں بعد بچی ہوئی زمین

پنوں: (فم) سبوں، وچوں، پاروں

پنوں: (لہند، ند) کچج مکران دا اک مشہور عاشق جو کسی دا عاشق سی،

کسی پنوں قصے دا کردار، سوہنا آدمی، وگی: کپڑ پنڈ پنوں سر چاندا

دھوندے پندے چھالے (میاں محمد بخش)

پنویا: (ند) دیکھو: 'بھنویاں' جیہڑا درست اے

پنہار: (ند) دیکھو: پنہارا

پنہارا: (ند، صفت) 1- پانی ڈھون والا آدمی، جھیور، ماشکی، بہشتی

2- نوکر، سیوا دار

پنہارن: (مو) پانی ڈھون والی عورت، جھیوری

پنہاری: (مو) دیکھو: 'پنہارا' جیہڑی ایہہ تانیٹ اے، وگی: 'پنگ

چنگیرے پکڑ مگائے، میں کبیدی پنہاری' (پلیے شاہ)

پنہاں: (فا، ند) لگیا ہویا، چھپیا ہویا وگی: 'لگی ڈاڈھی دھم سی مینوں

اوس مکان کڈھ گڑھا میں ریت وچ ہویا ساں پنہاں' (ہاشم)

پنہہ: (فم) بار بار، گھڑی گھڑی

جس دج بول دا چوتھا حصہ چیز پیندی ہے۔ اٹھ اونس، چار چھٹانک

دی بول

پواڑھنا، (مخا) شراب پینی

پُوار: (ند) 1- پیو 2- کسے جانور دا دُڈھ پیندا بال 3- سپ دا بچہ

4- ساگ دی اک قسم 5- اک قسم دا پودا

پوادھ: (ج، مو) 1- مشرق دا اُلٹ، مغرب 2- پنجاب دا مغربی علاقہ،

ستلج بياس توں گھگھر تائیں، پنیالے دے آ لے دوالے دا علاقہ

جس دج پوادھی بولی بولی جاندی ہے

پوادھنا: (ند، صفت) پوادھڑا، پوادھ دے متعلق

پوادھڑا: (ند، صفت) ضلع جالندھر تحصیل پھلور دا اک پنڈ

پوادھنا: (ند) پوادھ دا

پوادھی: (صفت) پوادھ نال جو یا، پوادھ دا، پوادھ دے علاقے دج

بولی جان والی بولی، پوادھ دے علاقے نال تعلق رکھن والا

پوادھیا: (ند) دیکھو: پوادھی

پوار: (مو) 1- بھور 2- راجپوتان دی اک گوت

پُوار: (ند) 1- تھوڑے چر دی موت ورگی آئی بے سُر تِتی 2- پالا

پُوار جار، (مخا) دیکھو: پُوار

پُوار جاون، (مخا) 1- چن دے دوالے ہالا پون 2- ساہ رُک

جاون

پُوار ہو آ ونا، (مخا) تھوڑے چر دی موت ورگی بے سُر تِتی آ ونا

بچھوں پھیر ہوٹا آ جانا

پوارا: (ند) 1- چن دوالے دا ہالا 2- متعدی مرض 3- فوارہ

پواروں: (فم) پیراں پار

پواڑا: (لہند، ند) 1- رپڑ، بکھیڑا، جھگڑا، بھٹ، ، دنگی: پیا پواڑا تھر دا

وقت شتاب سنجل (مولوی غلام رسول) 2- لمی کہانی خاص کر

رزمیہ، جنگ نامہ 3- موت دا میدان

پواڑا پا بیٹھنا، (مخا) خواہ مخواہ کسے کم دی ذمے داری دج پھس

جانا

پواڑا پادنا، (مخا) دیکھو: پواڑا کھڑا کرنا

پواڑا کھڑا کرنا، (مخا) جھگڑا پیدا کر دینا، جھگڑا پادینا

پواڑا اٹل لینا، (مخا) خواہ مخواہ کسے جھگڑے دج پھس جانا، بیٹھے

بھٹائے جھگڑا سیمز بیٹھنا

پواڑے: (ند) دیکھو: پواڑا جییدی ایہہ جمع اے

پواڑے دی جڑہ، (مو، صفت) فتنے دی جڑہ، لڑائی دی جڑہ

پواڑے دی تائین، (مو) لڑائی جھگڑے دی جڑہ

پواڑے مٹھا، (ند، صفت) جھگڑاؤ، فساد

پواڑیاں: (ند) دیکھو: پواڑا جییدی ایہہ جمع اے

پواڑیاں نوں پھڑے ہونا، (مخا) مصیبت دج پھسے رہنا

پوان: (مصدر) دیکھو: پوادون

پوانا: (فم) دیکھو: پیاؤنا

پوانا: (صفت) پیروں ننگا

پواند: (مو) پیند، منجے دا پیراں ول دا پاسا، منجے دا ڈون والا حصہ

پواندلا: (لہند، صفت) پیراں ول دا حصہ

قبر دا پواندلا پتھر، (ند) پیر والے پاسے لگا ہویا پتھر (قبر دے)

(دوبی جلد)

پلاک ڈکشنری

پنیریا: (ند، صفت) 1- پنیرا، پانی دا 2- پانی وچ رہون والی کوئی شے
پنیریاں نیڑیاں: (نم) لگے ہتھ، ملے موقع توں فائدہ لینا

پ..... و

پو: (مو) تڑکا، سرکھی، پوہ، صبح دا ویلا، صبح دی سفیدی، سویر، پو پھالا
پو پھالا، (ند) تڑکا، سویر

پو پھٹن، (مخا) سویرا ہون

پو کرما، (ند، صفت) خوش نصیب، چنگے بھاگاں والا

پو: (ہ، مو) 1- قمار بازار دی اصطلاح وچ ایہدے معنی اک دے

نیں 2- چوسرے ہوئے دے کھینڈ وچ لہنوں صفر آکھدے نیں

3- پاسے دی کھینڈ وچ ہندی یاں بارہاں دا اشارہ

پو باراں، (مخا) 1- وارے نیارے 2- ہوئے وچ چٹ ہون دی

کیفیت

پو باراں ہون، (مخا) 1- وارے نیارے ہون 2- کامیابی

ہون

پو چھکا، (ند) ہوا

پو آنا لیا نہہ: (نم) پیروں تک

پو آندی: (مو) 1- سر ہانڈی دا اُلٹ، پیراں ول دا پاسا 2- نیواں پاسا

پووا: (ند) بیوا، پوڑا

پووا: (پو، ند) 1- اک پاؤ دا برتن، پاء دُڈھ تاپن دا رسلور دا پیالہ نما

بھانڈا 2- تاپ، پاؤ سیرا چوتھا حصہ، دُڈھ وغیرہ مٹن دا ڈانڈا جو سیر

دا چوتھا حصہ ہوندا اے 3- شراب دی بوتل دا چوتھا حصہ 4- اوہ شیشی

کے خاص ڈھنگ نال پیر بدلن دا عمل

پنچ: (پو، ند+مو) سردار، چودھری، پردھان، وڈا بزرگ

پنیر: (ند) 1- دُڈھ پھاڑ کے جمایا ہویا اک مرکب 2- دہی یاں لسی دا

پانی کڈھ کے گاڑھا کیتا ہویا مادہ 3- اک بوٹی جس دی دُڈھی

دیاں ٹریاں دُڈھ وچ سٹن نال دُڈھ چھیتی ہی جم جاندا ہے، وگتی:

کامی کئیر اکڑی

مٹر پنیر، (ند) مڑا تے پنیر پا کے بنائی سبزی

پنیرک: (ند) سوپل، اک قسم دا پودا، ساگ دی اک قسم

پنیری: (صفت) پنیر نال تعلق رکھن والا، جو پنیر دیتے

پنیری: (مو) 1- پھلاں سبزیاں وغیرہ داپٹیاں راہیں اُگایا اوہ چھوٹا ٹونا

جو اُگائی تھاں توں پٹ کے کسے ہور تھاں پیلایاں وغیرہ وچ لایا

جاندا ہے 2- زسری، ذخیرہ 3- چھوٹے چھوٹے بچے، وگتی: جس

دے بانگوں لے پنیری میں بھی بوئے لاواں (میاں محمد بخش)

پنیری لاون، (مخا) لاہاں بیجی، چھوٹے چھوٹے پودے لاون

پنیر: (ند) (Spaniel) اک قسم دا انگریزی مٹا جس دے سر پر تے

وڈی وڈی بخت ہوندی ہے، ایس دے کن بہت لمبے ہونڈے نیں

تے ایہہ پتھرے دے شکار وچ مدد کردا اے

پنیک: (مو) پاکی

پنیم: (مو) چنوں چودھویں رات، پورا جن، چودھویں دا جن، پورن

ماش، ماو کال

پنینا: (فل) پنپا جانا

پنپو نا: (فل) دیکھو: پنپنا

- 6- کڈھے ہوئے بھل 7- اک قسم دا پنا کا 8- (صفت) بہت خوش، حسین، چنگا، رنگین، مجازاً معشوق، سوہنا 9- بھٹ، بھکمر 10- کپڑے دا چھیا ہویا عرض، کپڑے دی اہستہ ہوئی کٹی پوٹ بھمبری، (مو) تتلی
- پوٹا: (ند) 1- 'پوٹ' دا کبتر 2- پوٹا 3- بیر دی اک قسم 4- شانہ 5- فانوس
- پوپری: (مل، مو) اک قسم دی مچھی (Baslams Sarana)
- پوپڑ: (ند) دیکھو: پوٹ
- پوپڑا: (ند، صفت) دیکھو: پوپلا
- پوپل: (ند، صفت) 1- تھوٹھا، خالی 2- غریب، نماتا 3- چھالیا، سپاری پوپل پاپل: (نم) ایویں جیویں، جھٹ پادون یوگ
- پوپلا: (ند) 1- اوہ آدمی جس دے دند ڈگ گئے ہون 2- بین دا اہل لا کلا حصہ جس نوں کلپ لگا ہوندا ہے
- پوپلا: (ند، صفت) 1- پکی ہوئی شے، پکوان 2- تلی ہوئی شے 3- گھٹا پوپلا ہٹ: (مو) دیکھو: پوپلائی
- پوپلی: (مو) 1- ہوا بھری ہوئی مشک جس نال دریا وغیرہ نوں پار کیتا جاندا ہے 2- سنائی 3- اوہ عورت جس دے دند ڈگ پئے ہون، دنگی: پوپلیاں بھرناں لکھ تریدیاں
- پوپنا: (ند، صفت) 1- بہت سندر تے کوئل (آدی وغیرہ) 2- سنگتا، بھکاری، دنگی: 'کستے جاسیں گا' پنا سادھا چھیر کے بھرڑ رنگیاں (لو-گ)
- پوپناں: (ند) دیکھو: پوپنا
- پونجی: (مو) دیکھو: 'پونہ' جیہدی ایہہ تانیٹ اے
- پوپو: (صوت) مونہہ والے واچے یاں ہارن دی آواز
- پوت: (ند) 1- ریشم نال کڈھیا ہویا کپڑا، پھلکاری 2- کپڑے دا ند، چادر یاں لیڑے دا کپڑا، تلائی یاں رضائی دا پوت 3- روپیاں دی تھیلی، خزانہ 4- کروئل، کوئل
- پوت دار، (مو) خزانچی پنا
- پوت داری، (مو) دیکھو: پوت دار
- پوت کندہ، (مو) اک جھاڑی (Gardenia Tetrasperma)
- پوت: (مو) شیشے دا منکا
- پوت: (مل، ند) جھوٹا، چیتا، لگنی وغیرہ دا توہ
- پوت: (فا، مو) بکرے دی کبھی
- پوت: (ہند، ند) پتر، پوترا
- پوت بیڑ، (مو) پوتے دی دوہنی
- پوتا: (ند، 1- شمالی علاقہ جات دیاں ریتیاں پہاڑیاں 2- پوترا
- پوتا: (فا، ند) 1- خزانہ، بھنڈار 2- جہاز
- پوتنا: (ہند، ند) 1- مرغی دا بچہ، پوچا 2- پوچا
- پوتائی: (مو) 1- پوتا ہون دی حالت 2- پوچا 3- پوچا بھرن دی مزدوری
- پوتر: (ند) 1- پتر، پتر دا پتر 2- لاڑھا، دنگی: 'آہندی ماں مرزے دی، پوترے' (با-ڈھو)
- پوتر جیٹھا، (اکھا) مال اڈھتا تے گھر کوٹھا پتراں وچوں وڈا، جانوراں وچوں اڈھتا تے مکاناں وچوں یکے مکان چنگے ہوندے نیں

پواندی: (لہند، مو) 1- پیراں والا پاسا، جیویں: جے دی پواندی 2- منجے

دے دُون والے پاسے ول، ونگی: کدے سرہاندی کدے پواندی،

بستر پاس نہ لاوے (میاں محمد بخش)

پواندی بہون، (حما) 1- منجی دے پیراں والے پاسے بیٹھن

2- ڈھیر احترام تے عزت کرن

پواندی سوں سرہاندی سوں لک وچکاری آؤنی اے، (اکھا)

دیکھو: بھادیں سرہاندی سووے بھادیں پواندی، لک وچکار ہی

آؤندا اے

بھادیں سرہاندی سووے بھادیں پواندی، لک وچکار ہی

آؤندا ہے، (اکھا) جدوں کسے کم نوں کسے طرحاں وی کیتا جائے

اوس دا نتیجہ اکو ہی نکلا اہو دے تاں کہندے نیں

سرہاندی سوں بھادیں پواندی سوں لک تاں وچکار ہی

آؤندا ہے، (اکھا) دیکھو: بھادیں سرہاندی سووے بھادیں پواندی

لک وچکار ہی آؤندا اے

پوانی: (مو) آلائی، نگلی منجی

پوانون: (مصدر) 1- کپڑے پہناون، پواؤنا 2- پاون دا کم کراؤنا

پواؤنا: (متعدی السعدی) 1- کسے چیز نوں برتن وچ اُلٹاؤنا، ٹین یاں

ڈپے وچ رکھواؤنا یاں اُلٹاؤنا 2- ادھار وتی رقم دے بدلے کوئی چیز

لینا 3- پیاؤنا، پوان دا کم کراؤنا، ونگی: 'سپاں دے پُتر مرنہ ہوندے،

بھادیں چلیاں تے دودھ پواسے' (با، ڈھو)

پواہ: (ند) 1- علاقہ 2- لاگے دی تھاں، نیائی، پنڈ دے نیڑے

دی زمین

پواہا: (ج، ند) 1- پنڈ دے تال لگدی تھاں 2- گنڈنڈی، رستہ، پاپا

پواہنا: (ند، صفت) پیروں داہنا، پیروں ننگا

پواہی: (نم) 1- پیسے دی 2- رستے دی، ونگی: 'تھیو پواہی دجھ' (فر)

پواہے: (ند) دیکھو: 'پواہا' جیہدی ایہہ جمع اے

پواہے: (نم) نیزیوں، لاگیوں

پواہیا: (ند) دیکھو: پواہا

پواؤن: (مصدر) پاؤن دا کم کراؤنا

پواؤنا: (متعدی السعدی) دیکھو: پیاؤنا

پوائنٹ (Point): (انگ، ند) 1- بجلی دا بلب وغیرہ لاؤن لئی ہولڈر

وغیرہ لا کے بنائی گئی تھاں 2- نقطہ، بندی 3- (بحث دا) موضوع

پوائی: (مو) 1- پاون دا کم 2- پاون دی مزدوری 3- بچی دا اک پیر

4- بچی یاں جراب دا لٹ تے آون والا حصہ 5- بیڑی، زنجیر

6- پلاؤن دی مزدوری 7- آب پاشی

پو بارہ: (ہ، ند) 1- قمار بازی وچ جت، پانسہ پڑتا 2- فائدہ ہونا، مال

بھٹ آنا

پو بارہاں ہوون: (حما) چنچے گھيو وچ ہوون

پوپ (Pope): (انگ، ند) عیسائی مذہب دے رومن کیتھولک

فرقے دا سار یاں تالوں وڈا پادری

پوپا: (ج، ند) 1- تھیلی، تک وچ پاون والا اک طرحاں دا گہنا 2- نرم،

بھولا 3- تک دی بکھی ڈور

پوپٹ: (ند) 1- پٹلی، تھل دا اک تاج 2- میدے دے تلے ہوئے

ٹونے کھڑے، نمک پارے 3- صحت مند بال 4- طوتا 5- بھمیری

(polystochya)، تماکو دی تھیلی 2- قوم دی ٹری، وگی: مشر برہمن
پنڈت پھولن شاستراں تے پوتھی (میاں محمد بخش) 3- بکلی کتاب،
ہندوؤاں دی مذہبی کتاب، گرنٹھ صاحب 4- موسیقی دی کتاب
5- جوتھیاں دی بھوکھ دن والی کتاب، مذہبی کتاب، جادوگر تے
کاہناں دی قسمت دا حال دن والی کتاب 6- ادھ کتاب جیہدے
وچ بنیا اپنا حساب کتاب کردا اے، ہی کھاتے دی کتاب 7- پردی
ہوئی 8- بھید توں لای ہوئی اک واری دی اُن، بھید دے باریک
وال

پوتھیاں: (مو) دیکھو: 'پوتھی' جیہدی ایہہ جمع اے
پوتھیاں کھولن، (مخا) ماضی دیاں گھاں سنا، پُرانیاں گھاں دہرانا
پوتی: (مو) پُری، بیٹی، پوتری
پوتی: (ہند، مو) ہلکا پھلکا، کبل، چادر
پوتی پنکا: (لہند، مذ) چھیز، ظل اندازی
پوتی: (ہند، مو) گلدی دا مادہ پوچا، دڑے پوچے نوں دی کہندے
نیں، پوچی

پوتے: (مذ) 'پوتا' دی جمع، گلدی دے چوچے
پوتے وار: (مذ) 1- خزانچی 2- ملاح، مہاتا 3- جہاز چلاون والا
پوتیاں: (مو) 1- مکتی دی تھلی دے وال 2- دھیاں
پوٹ: (مو) 1- گنڈھ، گنڈھڑی 2- پنچھیاں دے سریر دی ادھ تھیلی
جس وچ چوگا جمع ہوندا ہے، وگی: دانہ پاوندا اڈ دیاں پنچھیاں نوں،
خالی رہے نہ کسے دی پیٹ آہا 3- کفن دی چادر 4- ادھ اُچی تھان
جھوں ہڑھ دا پانی مار نہ کرے

پتک: (مذ) 1- کسے پرندے یاں جانور دا جوان بچہ 2- مینہ، بنیاد
3- اک قسم دا ساگ 4- اک جنور دا ناں، کھیکھر 5- سر وچ پیدا
ہون والا کیرا، بھوس

پوتکڑا: (مذ) 1- پُتر، پُست، مینا 2- پوتا، پوترا

پوتلا: (مذ) پُتلا، ڈھانچا

پوتلی: (مو) 1- پُتلی 2- کتھ پُتلی

پوتن: (مصدر) 1- پوچن 2- سفیدی کرن، لوچی پھیرن

پوتنا: (مو) 1- بچیاں دی اک بیماری 2- اک دیوانی دا ناں، وگی: آئی

پاپن پوتنا دوہیں تھنی دیہو لائے دیلی

پوتو: (مذ) لفران ناں دا پودا

پوتواں: (مذ، صفت) پوچواں، پوچیا ہو یا، لنبیا ہو یا، پوچا پھیریا ہو یا

پوتواہ: (مذ) 1- بحری جہاز چلاون والا 2- ملاح، مہاتا

پوتور: (لہند، مذ) پُتر، لڑکا (لاواں) سکھ مذہب موجب نکاح ویلے

ورتیا جان والا لفظ

پوتہ: (مذ) عکس، روشنی

پوتھ: (مذ، صفت) پوت ..... 1- پرویا ہو یا، پُرتا 2- 'پوتھی' دا مکسر

3- شیشے دا چھوٹا دانہ 4- مالگڑاری 5- واری، نوبت

پوتھا: (مذ) وڈی پوتھی (کئی وار ایس دی ورتوں طنز ناں کردے ہن)

پوتھڑی: (مو) دیکھو: پوتھی

پوتھکی: (مو) اکھاں اُتے دے لال موہکے، سے

پوتھی: (مو) 1- اک چنے یاں پیلے زرد مٹھلاں والی جھاڑی، ہمالیہ پہاڑ

دے پنجاب دے حصے وچ ملن والی جھاڑی، تپڈر (Elsholtzia)

پوتر جیہناں دے لاڈ لے ترٹیاں اوہناں دیاں پوڑ، (اکھا)

جیہناں نے اپنیاں پُتراس نوں بُہتا بھوئے چڑھایا ہووے اوہ اوڑک

نقصان اُٹھاندے نیں

پوتر دوہتر، (پو، صفت) اولاد، نسل، لڑی، پیرھی

پوتر دوہتر وان، (صفت) پوتے پوتیاں والا، آل پروار والا

پوتر: (لہند، صفت) 1- صاف، سُحدھ، پاک، خالص 2- بے گناہ

پوتر پاون، (صفت) بہت صاف، پُتر نوں پوتر تا دین والا، پاک

کرن والا

پوتر پیار، (مو، صفت) سچا پیار، پاک محبت

پوتر: (ج، مذ) پُتر دا پُتر، پوتا

پوتر تا: (مو) 1- پاکیزگی، صفائی 2- اصلیت

پوتر تائی: (مو) دیکھو: پوتر تا

پوترک: (صفت) پوتے دا، پوتے دے متعلق

پوتری: (مو) پُتر دی دھی، پوتی

پوتری: (مو) اکھ دی دھیری، پُتلی

پوترے: (مذ، مذ) پوترادی جمع، پُتر دے پتر، پوتے

پوتریوں بھاگ، (اکھا) اولاد دی اولاد کولوں سکھ ملن تے

آکھدے نیں

پوتریوں جوانی، (مذ) پوتری دا خاوند، پُتر دا جوانی

پوتریوں نوہہ ا پوترے نوہہ، (مو) پوترے دی ودھنی

پوتر: (مذ) 1- 'پوتر' دی تخفیف 2- پوتا 3- پوتیاں والا

پوتر: (مذ) 1- چھوٹا جیہا کپڑا جو بالاں بیٹھ بسترے وغیرہ نوں مُوتر

توں بچاؤن لئی وچھایا جاندا اے 2- مُذھ، شروع

پوتری: (مو) دیکھو: 'پوتر' جیہدی ایہہ تصغیر تے تانیث اے

پوترے: (مذ) دیکھو: پوتر

پوتریاں: (مذ) دیکھو: 'پوتر' جیہدی ایہہ جمع اے

پوتریاں تک دا جائو ہونا، (محا) کسے بارے پوری جانکاری رکھنا،

بچپن توں واقف ہونا

پوتریاں توں، (مذ) 1- شروع توں، مُذھ توں 2- بال پنے توں

پوتریاں دا امیر، (مذ، صفت) خاندانی امیر، جدی پُشتی، رچیا بچیا

پوتریاں دا جانو، (مذ، صفت) 1- جد پُشت توں جانن والا 2- بچپن

دا واقف

پوتریاں دا دلہ رے، (مذ، صفت) مُذھ توں ای کنگال، ہمیش توں

غریب

پوتریاں دا واقف، (محا) لنگوٹیاں، پُورا بھیدی

پوتریاں دا وگڑیا، (مذ، صفت) مُذھ توں ای بھیرا

پوتریاں دا وگڑیا ہویا، (صفت) بچپن توں ہی بھیریاں بھلتاں

دھج پیا ہویا

پوتریاں دے وگڑے کدی راس نہیں آؤندے، (اکھا) بچپن

دے وگڑیاں داسدھرتا بڑا اوکھا ہوندا اے

پوتریاں دے وگڑے کدی نہیں سنوردے، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ چھوٹے ہونڈیاں توں پنیاں عاداتاں کدی نہیں

جانندیاں اودوں کہندے نیں

پوتریاں نا وگڑاویا، (محا) پیداؤشی وگڑیا ہویا

پوئی: (مو) بھڑ دی اُن، پشم

پوئی: (ہ) مو) گھوڑے دی اک چال داناس

پوئے: (ند) دیکھو: 'پونا' جید ہی جمع اے

پوئے بھن بھن کے پالنا، (محا) دیکھو: پوئے پوئے، وگی:

'پانے کنت نوں کسے پوئے بھن بھن کے پالیا، پر اوہ تاں گیلیاں

کھین دا شوقین ہے' (امرتا پر-تم)

پوئے پوئے، (نم) چنے چنے، ادکھ سہہ کے کسے نوں سدھراں

نال پالنا

پوٹیا: (ند) فلی، مزدور، پلے دار

پوُج: (نمر) 'پو جن' مصدر توں امر، پو جا کر، عبادت کر

پوُج: (صفت) 1- پو جن والا 2- پو جا دے لائق 3- جین مت دے

سادھو 4- پنچ، کمینہ، نکما، تاکارہ

پوُج مان، (صفت) جس دی پو جا ہووے، پو جا دے لائق

پرُم پوُج، (صفت) عزت احترام جوگ، آدریوگ، انتہائی پو جیا

جاون والا

پوُج مال: (فا، مو) گھوڑے دے تھہاں یاں کتاں نوں پائی ہوئی اوہ

ری جس نال اوس نوں چنگی طرحاں قابو رکھیا جاسکدا ہے، کھتھی

پوُجا: (ند) 1- قابلیت، صلاحیت،، مہبت 2- وس، واہ، دت

پوُجا: (مو) 1- پو جا کرن دی حالت، پو جن دا عمل 2- عزت، احترام

3- چڑھاوا 4- مار لٹائی، وگی: 'کے کجھ پو جا لگدی جس تھیں ایہہ

نحوت جانی' (میاں محمد بخش)

پوُجا پاٹ، (ند) سویرے یاں شام ویلے کیتی جان والی عبادت،

دو ویلے کیتی جاون والی عبادت

پوُجا پر تھٹھا، (مو) آدرستکار، عزت مان، ماننا

پوُجا پوُجی، (نم) پو جا پاٹ کرن داکم، عبادت، بندگی

پوُجا چار، (مو) پو جن دا عمل

پوُجا ستھان، (مو) پو جا کرن دی تھاں، عبادت گاہ

پہلاں پیٹ پوُجا چکھوں کم دوجا، (اکھا) جدوں کوئی آدمی ہور

کماں نوں چھڈ کے کھان پین نوں ودھیرے اہیت دیوے اودوں

کہندے نیں

پیٹ پوُجا، (مو) روٹی کھان داکم

مورتی پوُجا، (مو) مورتی دج پر ماتائیاں دیوے دی بندگی نال کیتی

گئی پوُجا، بُت پرستی

پوُجا پا: (ند) 1- پو جا، بندگی 2- پو جا کرن دا سامان

پوُجا رار: (ند) 1- مکاری، پو جن والا 2- پو جا دے لائق 3- پو جا دا

سامان

پوُجا راری: (صفت) پو جن جوگ، وگی: 'ٹھا کر کاسیوک سیوا پو جاری'

پوُجاں: (مصدر) دیکھو: پوُجاون

پوُجاون: (مصدر) پو جا کر اوان، پرستش کر اوان، بندگی کر اوان

پوُجک: (ند) پو جا کرن والا

مورتی پوُجک، (ند) مورتی دی پو جا کرن والا، بُت پرست

پوُجماں: (پو، ند) بُھنیا ہو یا مصالح، مصالحے والا

پوُجن: (مصدر) 1- پو جا کرن، پرستش کرن 2- متن، احترام کرن

3- ڈھیر مہبت کرن

پوٹ دی چادر، (مو) کفن دے آتے دی چادر

پوٹا: (ند) 1- انگل داسرا، پور 2- کنایہ..... تھوڑا تھوڑا 3- انگلیاں دا

سر 4- پرندیاں دا معدہ، دانیال والی تھیلی، اوہ تھیلی جس وچ چوگا جمع

ہوندا اے 5- اک گہنا پنچھیاں دے گلے دا

پوٹا بھرن، (مخا) 1- بھکھ لٹھن، ڈھڈ بھرن 2- صبر آون

پوٹا پڑ ہونا، (مخا) وسائل تے ضروریات میسر ہونا، مطمئن ہونا

پوٹا پوٹا، (نم) ٹکڑے ٹکڑے، ذرہ ذرہ

پوٹا پوٹا دکھن، (مخا) لوں لوں دکھن، سارا بکتہ دکھن

پوٹا پوٹا دکھی ہونا، (مخا) لوں لوں دکھی ہونا، وال وال دکھی ہونا

پوٹا تھوڑا ہوون، (مخا) کم ظرف ہوون، تھوڑا ولا ہوون

پوٹا گلو، (صفت) تھوڑا چہا، بھورا گلو

پوٹا نہ ہوون، (مخا) حوصلہ نہ ہوون، برداشت دی ہمت نہ ہوون

پوٹا ہوون، (مخا) حیرا ہوون، حوصلہ ہوون، برداشت دی ہمت

ہوون

پوٹاش (Potash): (انگ، مو) اک آتش گیر مادہ جیہڑا آتش

بازی وچ درتیندا اے، پوٹاشیم، کاربن تے آکسیجن دا مرکب

پوٹو: (ند) انگلی دا اگلا حصہ، پوٹا، دنگی: رب کرے کرے اوہ مل

برزا، کراں دڈھ کے پوٹوے پوٹوے جی (محمد پوٹا)

پوٹلا: (ند) دیکھو: پوٹلی جیہڑا ایہہ کتیرا اے

پوٹلی: (مو) 1- بکلی گنڈھ، گنڈھڑی 2- گٹھلی، دنگی: بٹھ اٹھائی پوٹلی

کتھے دنجال گھت (بابا فرید)

پوٹو یاں: (نم) پوٹیاں دے متعلق، پوٹیاں نال وٹیاں ہوئیاں

پوٹو یاں سیویاں، (مو) پوٹیاں نال وٹیاں سیویاں، چاولاں

ورگیاں سیویاں

پوٹو یس: (نم) 1- پوچن دی 2- انگلاں دے سیریاں دے متعلق

پوٹو یس مٹی، (مو) پوچا پھیرن والی مٹی، چکنی مٹی

پوٹو: (ج، ند) اوہ تھاں جیہڑی دریا دے سیلاب توں دور ہووے

پوٹھا: (ند) 1- گچھ بیجی لئی پائی وٹ 2- اوہ زمین جس وچ تھوڑا،

گنڈھے اتے بتاؤں بیجی لئی وٹاں بنائیاں گئیاں ہوں

3- کتاب دی جلد

پوٹھو واری: (صفت) دیکھو: پوٹھو ہاری

پوٹھو واریا: (ند) پوٹھو ہار دا وسنیک

پوٹھو ہار: (ند) پوٹھو ہار دا علاقہ، دریا جہلم اتے سندھ دے وچکارا اتلا

علاقہ

پوٹھو ہارن: (مو) پوٹھو ہار دے علاقے دی وسنیک زنانی

پوٹھو ہاری: (صفت) پوٹھو ہار نال جڈیا ہويا، پوٹھو ہار دا وسنیک، پوٹھو ہار

دے علاقے دی بولی

پوٹھو ہاری جتی، (مو) جتی دی اک قسم جو اپنی لٹی تے نوک والی

ہوندی اے

پوٹھو ہاریا: (ند) پوٹھو ہار دا وسنیک

پوٹھی: (ج، ند) اوہ ڈھنگ جیہڑے تے سواری کیتی جاوے یاں مال

لڈن دا کم لیا جاوے 2- کوئی جانور جیہڑا کم کرن واسطے لیا جاوے

پوٹھی کڈھن، (مخا) گھوڑے یاں بلدنوں کم سکھاوون

پوٹھی: (مو) پٹھی (پیسے دا اتلا گول دار حصہ جو زمین نال لگدا ہے)

2- کندھ تے پوچا پھیرن 3- پُچکارن 4- دھوکھا دیون

پوچال: (ند) دیکھو: 'بھونچال' جیہد ایہہ دگاڑاے

پوچان: (مصدر) دیکھو: پوچاون

پوچاون: (مصدر) 1- لپاون، پوچا پھراون 2- اپڑاون، بھیجسن،

گھٹن، پہنچاون

پوچن: (مصدر) 1- پوچا پھیرن، پتلا لپ کرن 2- بناون، سوارن،

نہر کندھن 3- صفائی کرن

پوچن ہارا، (ند) بھٹھی تے چڑھے برتن نوں ٹھنڈے پانی دا پوچا

دین والا

پوچنا: (فم) دیکھو: پوچن

پوچوان: (مصدر) دیکھو: پوچاون

پوچواون: (مصدر) 1- لپواون، پوچا پھراون 2- صفائی کرواون

پوچوال: (صفت) 1- پوچیا ہویا 2- صاف، وٹاں توں پنا

پوچویں: (مو، صفت) لپی ہوئی، پوچی ہوئی

پوچویں مٹی، (مو) پوچا پھیرن والی مٹی، چمکنی مٹی

پوچھ: (مو) 1- پشو، پنچھی، جانور وغیرہ دے سریر دا دودھیا ہویا پچھلا

بضہ، دُم 2- کسے چیز دا پچھلا بضہ 3- گڈی، پتنگ وغیرہ دے

پٹھال لکدا کاغذ دا گٹھا 4- ہر ویلے نال رہن والا 5- لگ ول

لٹکن والی کوئی شے

پوچھ پھڑ لون، (مخا) دیکھو: پوچھ پھڑنا

پوچھ پھڑنا، (مخا) 1- سہارا لینا 2- چکھے لگنا

پوچھ گھٹن، (مخا) گھمبڈ کرن، پھنڈن، تون، ہنکارن

پوچھ چکئی، (مخا) خوشامد کرنی

پوچھ مارن، (مخا) 1- پوچھل ہلاون، دُم چھنڈن 2- گند لادون،

پلیت کرن

پوچھ ہلاون، (مخا) 1- دُم چھنڈن، پوچھل مارن 2- جانور دا خوشی

دا اظہار کرن

پوچھا پاچھی: (فم) پُچھ گچھ، پُچھ پرتیت

پوچھا پاچھی کرن، (مخا) پُچھ پرتیت کرن، پُچھن دن

پوچھا پاچھی لاون، (مخا) ریڑکا پاون، دھگانے سوال جواب

کرن

پوچھاں: (مو) دیکھو: پوچھ جیہدی ایہہ جمع اے

پوچھاں پُچکاونا، (مخا) 1- مزہ پکھاونا 2- نسا دینا، بھجا دینا 3- بس

کرا دینا

پوچھاں نال دوستی مُڈھ نال ویر، (اکھا) جیہڑے بندے

سبوں دوجیاں نال تعلق ہووے جے کوئی اوس بندے نال ای

دُشمنی سبھڑے یاں مایاں نال ویر تے بچیاں نال پیار جتاوے تاں

کھندے نیں

پوچھر: (ج، ند) پوچھل، دُم، پوچھ

پوچھڑ: (مو) دیکھو: پوچھر

پوچھڑی: (پو، مو) مٹے تے بکری دی پوچھ، سب دی پوچھ، رتے

دا سرا

پوچھڑی بنن، (مخا) تک دا وال ہونا

پوچھکی: (مو) دیکھو: پوچھر

جس نال پوجا دیندے ہن 3- کچی کندھ یاں کچے فرش نوں پوجن والی مٹی

پوجا پاچی، (نم) 1- اُپرلی ٹیپ ٹاپ، دکھاوے دی لٹک پنک 2- کسے گل ٹوں لکاون دا طریقہ

پوجا پاونا، (حما) 1- کسے دی کالی کرتوت تے پردہ پاونا 2- کسے معاملے تے جلدی بحث یاں جھگڑے نوں ختم کرنا

پوجا پھیرن، (حما) 1- کچیاں کندھاں اُتے چکڑ دی پتلی تہہ چڑھاوون 2- بناوون، نوہر کدھن، صفائی کرن 3- پردہ پاوون 4- گل

نوں ونجاوون دا چارہ مارن

پوجا دیون، (حما) دیکھو: پوجا پھیرن

پوجا ڈیون، (حما) بری الذمہ قرار دینا

پوجا لینا، (حما) سفیدی کرنا، پوجا کرنا

پوجا مارن، (حما) دیکھو: پوجا پھیرن

پوجا مارنا، (حما) دیکھو: پوجا پاونا

پوجا: (ج، مذ) بچہ (خصوصاً) کاری پرندیاں وغیرہ دا)

پوجار: (نم) پوچ کے، مانج، کوچ کے

پوجارا: (مذ) 1- کندھ تے کیتا گیا مٹی دا پتلا لپ 2- پانی نال بھی

کپڑے دی ٹاکی جس نال استری کرن توں پہلاں دھوئی کپڑے نوں گھا کر داے

پوجارا دیون، (حما) 1- پوجا پھیرن، کندھ وغیرہ لین 2- دھوکھا

دیون

پوجارن: (مصدر) 1- خبرداری کرن، حفاظت کرن، راکھی کرن

پوجنا: (نعم) 1- پوجا کرنا، آپاشا کرنا 2- عزت کرنا، ستکار کرنا

3- فضول خرچی کرنا 4- وڈھی دینا، رشوت دینا

پوجنی: (مو) جین دھرم دی سختی، عبادت گزار سوانی

پوجنیک: (صفت) احترام جوگا، عزت دے لائق، جو پوجا دے قابل

ہووے دنگی نیوک ستی ناہیں پوجنیک رمن، جتی دھرم نہ گورو

گسائیاں دا (کالی داس)

پوجنہ: (صفت) دیکھو: پوجنیک

پوجواون: (مصدر) 1- پوجا کرواون، پرستش کرواون 2- منواون،

احترام کرواون

پوجوائی: (مو) پوجا کران دی مزدوری

پوجھ: (نعم) پوجھ، صاف کر، دھوئے

پوجی: (لہند، مو) گھوڑے دے ساز وچ اوہ تسمان جو مونہہ اتوں دی

لنگھدا ہے

پوجی: (صفت) 1- پاجی 2- بے وقوف 3- پوجا دے لائق

پوجیری: (مو) دیکھو: پوجا

پوجیمان: (صفت) 1- پوجا دے لائق 2- بزرگ، معزز

پوچ: (مذ) نسل، اولاد، پشت، پیڑھی، پود

پوچ نواں، (مذ) نویں نسل، نویں اٹھدے منڈے گویاں

پوچ دھن، (حما) نسل دھن، اولاد دھن

پوچ: (فا، مذ، صفت) 1- ٹچھ، بچ کینہ، پاجی 2- نورکھ، اتس 3- ٹکھا،

ناکارہ

پوجا: (مذ) 1- مٹی گھول کے چٹھے وغیرہ نوں لین دا کم 2- اوہ کپڑا

پوڑی: (مو) 1- 'پوڑا' دی تصغیر 2- پوڑی

پوڑے: (ند) دیکھو: 'پوڑا' جیہدی ایہہ جمع اے

پور: (مو+ند) 1- اُنکلی دیاں دو گنڈھاں دا وچکارا حصہ 2- گنے بانس

وغیرہ دی پوری، مٹی 3- لوہے، بانس وغیرہ دی نالی جو مل دے نئے

نال سدھی بھٹی ہوندی ہے جس راہیں بی کیر دے ہن، لمبو،

دنگی، سوئی پورا اُنکل مٹھ بیٹھی، وت مٹھ مٹھتے تے دھریا (چراغ

اوان) 4- نگر، شہر، شہراں اتے پنڈاں دے نال نال آون والا

لاحقہ جویں ہوشیار پور، نور پور

پور بانگ ودھنا، (محا) بے مہارا دھی جانا

پور بھنا، (محا) پور بھ کے چلی بیجنا

پور پور، (لم) جوز جوز، ہر جوز، بند بند

پور پون، (محا) خدشے پیدا ہونا

پور دینا، (محا) پور نال بی پادنا

پور کرم، (محا) پوری قسمت نال، وڈے بھاگاں نال، بخت آور

پور لاونا، (محا) پور نال بی بیجنا

پور واون، (محا) بھر واونا

پور: (صفت) اعلیٰ ترین، بہت اہم، بہت شاندار

پور: (ند، صفت) 1- بھرے ہون دا عمل 2- جتنا اک واری وچ سما سکے

3- اکو سے تندور وچ لکیاں روٹیاں دا ڈھیر 4- پونگ، گچھا 5- بیہوشی

دے دورے، غشی 6- فکراں، رنج و غم، صدمہ، پیر 7- کشتی دے

اک وار دے مسافر، بیزی وچ بیٹھے مسافراں دا اکٹھ 8- پراگا، اک

دارتلیا جاون والا پکوان (پکوڑے وغیرہ) 9- اکٹھ مجموعہ

10- کوڑیاں نال کھیڈ دیاں دا پورا گنڈا 11- تراٹاں 12- لوگڑ،

دنگی: ساقی کاسہ پور شرابوں آن پلا شتابی (میاں محمد بخش)

13- کناں وچ پاون والا اک گہنا 14- پرالی تے گھاہ 15- کچے

مکان دی چھت دا چوتھا حصہ 16- نسل، اک مخصوص تعداد

پور بھرن، (محا) پور دی گنتی پوری کرنا

پور بھنڈا ریا، (صفت) جیہڑا بھنڈا ہر وقت بھریا ہوندا ہے

پور پورن، (محا) 1- گھائے پورے کرن 2- ڈھنڈ بھرن، رنج

کھاون

پور پون، (محا) سوچاں وچ ڈینا، دلیلاں وچ چینا

پور چڑھن، (محا) سرے چڑھن، توڑ چڑھن

پور دا پور، (لم) سارے دا سارا

پور اکرم، (ند، صفت) پورے کرماں والا، خوش نصیب

پور کھپاونا، (محا) پیسے آدمیاں نوں جانوں مارنا، دنگی: ایس کنیاں

مادواں دے بیجیاں دے چھڈے نیس پور پکھا کے (با، ڈھو)

پور گیانی، (ند، صفت) پورا عالم، فاضل

پور لٹاونا، (محا) سبھ کچھ وار دینا، دنگی: شاہ حسین دلی نے صبروں

پور لٹایا (گل)

پور لہنا، (محا) روٹیاں دا اک پور پکنا

ننگا پور، (ند) کوڑیاں نال کھیڈے جان والے بھئے وچ چوہہ

کوڑیاں دا گنڈا

نکی پور، (ند) دیکھو: نکا پور

پور: (فا، ند) تیر جیہڑا ایک پرندہ مشہور اے

پوچھل: (مو) دیکھو: پوچھ

پوچھل: بھٹنا، (مخا) کسے تے تہمت لانا، الزام یاں بدنامی لانا، کوئی

غلط گل کسے نال جوڑنا

پوچھل تارا، (مخا) پوچھڑ تارا، بودھی والا تارا، قسطی تارا

پوچھل تے پیر رکھن، (مخا) 1- تکلیف دیون، تنگی دیون، زنج

کرن 2- دوجے دی کمزوری پھرن

پوچھل چڈیاں دے کسے نسا، (مخا) دُوم دبا کے بھجنا

پوچھل چڈیاں وچ لون، (مخا) 1- ڈر جاون 2- ہارن، پچھے ہٹن

3- جوش بھٹنا پون

پوچھل چک لون، (مخا) 1- اُت چک لون، پھرن 2- بھٹن،

جزن

پوچھل کنڈی تے رکھ کسے نسا، (مخا) میدان چھڈ کے بھجنا

پوچھل وڈھا، (مخا) 1- دُوم کٹا 2- بے اعتبارا 3- بے نسلا

پوچھلا: (مخا) پوچھل والا

پوچھلی: (مخا) 1- لٹی پوچھل والا 2- چھوٹی پوچھ

پوچھنا: (نعم) دیکھو: بھٹنا، وگی: دُکھ چک کے موہے پوچھن

آئے (بکھے شاہ)

پوچھی: (مو) 1- پوچھ، پوچھل، پوچھو 2- مچھی دی پوچھ

پوچی: (مو) 1- پوچا پھیرن والی لیر 2- ٹکلی، بیکار، کھڈی

پوچے: (مخا) دیکھو: پوچا، جیہدی ایہہ جمع اے

پوچے پاوانا، (مخا) بہانے کرنا، بھیت نکاون لئی ہوو ہور گلاں کرنا

پوڈ: (مو) اولاد، نسل، پیروی

پوڈ: (مخا) بانا، بنن داسوت

پوڈا: (مخا) چھوٹے قد دا پوڈا

پوڈالاون، (مخا) 1- پوڈالاون 2- بنیاد رکھن، نیہہ رکھن

پوڈالگن، (مخا) 1- پوڈالگن 2- بنیاد رکھن

پوڈڑا: (مخا) دیکھو: پوڈا

پوڈنا: (مخا) اک خوشبودار پوڈا جس دے ہرے پتیاں دی چٹنی بنائی

جاندی ہے اتے سکے پتے ہانے دیاں دوائیاں وچ ورتے

جاندے ہن

پہاڑی پوڈنا، (مخا) اک قسم دا پوڈنا جو بیٹے لئی فائدہ مند سمجھا

جاند اے

پوڈنا: (مخا) 1- احمق 2- بے حقیقت

پوڈنے دی ضامنی دی کوئی ضامنی اے، (اکھا) حقیر تے بے

اعتبارے بندے دی گل دا کوئی وی اعتبار نہیں کردا

پوڈینہ: (مخا) دیکھو: پوڈنا

پوڈ: (مخا) دیکھو: پوڈا، جیہدی ایہہ تخفیف اے

پوڈا: (مخا) کسے کندھ یاں سڈھی پہاڑی وچ پیر دھرن لئی بنایا اڈہ

پوڈر (Powder): (مخا) 1- رنگ تے خسن ودھاو لئی چہرے

یاں سریر تے لاون والا اک طرحاں دا خوشبودار دھوڑا 2- باریک

پیشی ہوئی دوا وغیرہ

پوڈڑی: (مخا) 1- ہیر وٹن بین والا، نشہ کرن والا

پوڈھا: (مخا) 1- ہٹا کٹا، بکڑا 2- چلاک

پوڈھن: (مصدر) بھجن، بھنجن، اپڑن

جیندی مائے (چراغ اعوان)	پورا ہون، (عما) 1- ملگنا، ختم ہونا، کسے کم داسرے چڑھنا 2- مر
پورب اُکت، (صفت) پہلاں کہیا ہویا، اُپر کہیا ہویا۔	جانا، سریر تیاگ دینا 3- سادیاں یاں برابر ثابت ہونا، وگئی: 'دو جے
پورب جنم، (نذ) پچھلا جنم	بندے نال ولایاں کدی نہ ہون پورے (گھل) 4- چالاک ہون،
پورب عیسوی، (نم) مسیح توں پہلاں، قبل از مسیح	چاڑ ہون 5- ہر طرحاں دا ویلی عیبی ہون 6- کامل ہون، کاریگر
پورب کالی، (صفت) پہلے سے نال تعلق رکھن والا	ہون 7- سنبھول ہون، بخیل ہون
اُتر پورب، (نذ) دیکھو: پورا ہوت	پورا: (نذ) 1- پونگ 2- کھوہ یاں ڈگی دے پانی دا اک کیزا، پونگرا،
دبھر پورب، (نذ) چین، جاپان وغیرہ دیش، مشرقی بعید	گورا
دکھن پورب، (نذ) دکھن (جنوب) اتے پورب دے وچکار دی	پورال: (نذ) پہاڑاں وچ اُگن والا پدالی ناں دا پودا
سمت	پوران: (نذ) پُراں، ہندوواں دیاں مذہبی کتاباں جیہناں دی تعداد
مدھ پورب، (نذ) مصر توں لے کے ایران دا دیش، مشرق وسطیٰ	اٹھاراں اے
پورا با: (نذ) شام ویلے گایا جان والا راگ	پوران: (مصدر) دیکھو: پورا ون
پور بادھ: (نذ) پہلا ادھ، شروع دا پہلا حصہ	پوراننا: (نذ، صفت) 'پراننا' دا وگاڑ
پور بتا: (مو) پورن ماشی، جن دی چودھویں رات، ماہ کامل	پورانک: (صفت) قدیم، پُرانے زمانے دا، ماضی دا
پور بک: (نم) آرام دے نال، مہربانی نال	پورا ون: (مصدر) 1- پورا کراون، مکمل کراون 2- پُر کراون، بھر اون
کر پیا پور بک، (نم) کر پا کر کے، مہربانی نال	3- دیوان، دُن کراون
پور بلا: (صفت) 1- پہلا، پچھلا 2- پہلے سے دا، پچھلے جنم دا	پورا لئی: (مو) 1- پورن دا کم 2- پورن دی مزدوری
پور بن: (مو، صفت) پورب دی رہن والی عورت، پوریانی	پورائیے: (نذ) پوریا ہویا، دُن ہویا
پور بنا: (مو) دیکھو: پورنا	پورب: (نذ، صفت) 1- پہلا، پہلاں 2- پراچین، پُرانا، قدیم، وگئی:
پور بنی: (مو) 1- 'پوریان' دی تانیٹ، پورب دی وسنیک 2- جن دی	'پورب جنم کے ملے شوگ' 3- مشرق، ادھ سمت جس پاسیوں سورج
چودھویں تاریخ یاں رات	چڑھا ہے، چڑھا پاسا 4- گنگا ندی توں چڑھ ے دلوں کانپور
پورا ہوت: (نذ) اُتر (شمال) اتے پورب (مشرق) دے وچکار دی	توں لے کے بہار تک دا علاقہ 5- دُنیا دے ادھ حصے جو یورپ دے
سمت	پورب دل ہے یعنی ایشیا، وگئی: 'واہ جوگی جگناتھ پورب دا، دھن

پورا برکت: (مفت) پہلاں دیا، پہلاں کہیا ہویا

پور پرانے: (مذ) 1- پرانے دکھ درد 2- عشق

پور پرنگ: (مو) گندی موٹی ناں دی اک موٹی جس دی درتوں

غلاب لئی کیتی جاندی ہے

پور جلو: (مذ) اک طرحاں دا پودا (Oreoseris Lanuginosa)

پور سقا: (فا، مذ) شیخ متعان جینہاں نے اک فرنگن دے عشق وچ کفر

اختیار کیتا سی پر فیروہایت مل گئی

پور سینا: (فا، مذ) حکیم بولے، لہنہاں دے پیو دا ناں 'سینا' سی

پورا: (مذ) دیکھو: پور

پورا: (مفت) 1- سارا نیچا، مکمل 2- بھریا ہویا، کافی چوکھا، فریبی (طنزاً)

3- پورا ہو سکنا 4- سرے چڑھ سکنا، پوریا پادنا 5- کچھ نہ کرنا، پورا ہونا

6- مرجانا

پورا اترنا، (مخا) 1- ٹھیک ثابت ہونا، سادیں ہونا 2- کم نوں

سرے چاڑھ سکنا

پورا بادشاہ، کیرا وزیر، چھٹا فقیر، (اکھا) پورا، کیرا تے چھٹا بیجائی

دے طریقے نیں، پورے دا طریقہ اختیار کرن نال فصل زیادہ

ہوندی اے تے کیرے نال اوس توں گھٹ جدوں کہ چھٹے نال فصل

بہت ای گھٹ تے بے نیگی ہوندی اے

پورا پینا، (مخا) دیکھو: پورا پینا

پورا پین، (مذ) پورا ہون دی حالت

پورا پورا، (مفت) پوری طرحاں، مکمل طور تے

پورا پورا بھر دین، (مخا) کٹاں تائیں بھر دین

پورا پوس، (صوت) اُدھ نوں پانی پیاؤن لئی نکائی جان والی بولی

پورا پون، (مخا) 1- گزارہ ہون، نبھا ہون 2- پورا ہو سکنا، سر

تے چڑھ سکنا

پورا پینا، (مخا) 1- گزارہ ہونا، نباہ ہونا 2- پورا ہو سکنا، سرے

چڑھ سکنا

پورا نار، (مفت) خوشحال، امیر، بے فکر

پورا ٹل لاونا، (مخا) ہر ممکن جتن کرنا، ہر ممکن کوشش کرنا، سارا زور

لا دیونا، پوری واہ لاونا

پورا جٹ، (مذ) مکمل تے صحیح جوڑا

پورا دھندا، (مذ) پورا کم، سارا کم

پورا سرنا، (مفت) 1- بھگناں والا 2- ستیا وال، بہادر، دلیر

3- کرامتی طاقتاں والا، ردھیاں سدھیاں والا

پورا سورا، (مفت) دیکھو: پورا سرنا

پورا کسے نہ ہویا، جو تو لے سوگھٹ، (اکھا) ایس دنیا وچ ہر کوئی

ایہو سمجھدا اے کہ اوہ دے نال انصاف نہیں ہویا سگوں ہر اک نے

وادھا کیتا اے

پورا کرن، (مخا) 1- کمی پوری کرن، کمی بھرن 2- مکمل کرن

3- وعدہ نبھاون

پورا کرنا، (مخا) دیکھو: پورا کرن

پورا گورو، (مذ) دیکھو: پورا پڑھ

پورا نکلتا، (مخا) دیکھو: پورا پینا

پورانہ پھڑنا، (مخا) گزارہ نہ ہونا، پوری نہ پینا

ہورٹے

پورنا: (فصم) 1- بھرنا، سکھ و جادو، پور نال سیاڑ وچ دانے بیجا

2- چھوٹے بچیاں نوں لکھنا سکھاون لئی تختی تے بیٹنسل نال ایلکیاں

لکیراں یاں اکھر 3- پورا ویا لنگھا دنا 4- قرضہ لاوہنا

چوک پورنا، (حما) ویاہ وغیرہ سے زمین اُتے نوگراہیاں دی شکل

آٹے وغیرہ نال بنا دنا

چھک پورنا، (حما) دوہتری دے ویاہ تے داج دے حصے و جھوں

نالکیاں ولوں گہنا کپڑا وغیرہ دینا، وگئی: 'تائے چاچے مطلب دے،

چھکاں پور دے اماں دے جائے' (امرتا پریم)

پورنا: (مو) پورن ماشی، پینا، جن دانگن والا ہونا

پورنتا: (مو) 1- مکمل ہون دا عمل 2- پینا، مہارت، کمال، وگئی:

'ایہناں تیرہ راگاں وچ پورنتا پراپت کیتی سی' (پنجابی دنیا)

پورنتائی: (مو) دیکھو: پورنتا

پورنما: (مو) پورن ماشی، پینا، جن دی چودھویں

پورنے: (ند) 1- پورنا دی جمع 2- سکھاؤن لئی حرفاں دے کچے نشان

بناؤن تاں جے سکھن والا اوس دے اُتے لکھے

پورنے پاؤنا، (حما) 1- سختی وغیرہ تے چھوٹے بچیاں نوں لکھنا

سکھاؤن لئی بیٹنسل وغیرہ نال اکھر لکھنا 2- لیہاں پاؤنا

پورنیاں تے چلنا، (حما) کسے دے نقش قدم تے چلنا، کسے

دیاں پائیاں لیہاں تے چلنا

پورو: (صفت) 1- پہلا، ابتدائی 2- پراجین، پُرانا، قدیم 3- اوہ ست

جس پاسیوں سورج چڑھدا ہے، چڑھدا پاسا 2- گنگا ندی توں

(دوجی جلد)

پورن کام، (صفت) جس دی مراد پوری ہو گئی ہووے

پورن ماش، (ند) پورا چین، چودھویں دا چین

پورن ماسی (ماش)، (مو) 1- چودھویں دے چین دی رات، جن

دی چودھویں، چندرما، پینا 2- ہندوواں دی اک رسم

پورن ویرام، (ند) جملے دے انت وچ لایا جان والا نشان، قُل

سناپ، جس دی علامت فارسی رسم الخط وچ 'د' دی ہوندی اے

پوری پورن، (صفت) ہر کچھوں سپورن، ہر حوالے نال مکمل،

کابل

پورن: (ند) 1- پنجابی لوک داستان دا اک مشہور کردار، پورن بھگت

2- (صفت) خدا، اللہ 3- پانی، جل

پورن بھگت، (ند) لوک داستان دا اک کردار سیالکوٹ دے

راجے سالباں دا پتر جیہڑا بارہاں سال بھوہرے اندر پلیا تاں جو

اوہنوں کوئی منحوس نظر نہ لگے اوہدی مترئی ماں لونا اوہدے رُوپ

تے ڈلھ گئی تے اوہنوں اپنی تیج تے چڑھن لئی آکھیا پر اوہ اپنے

صدق توں نہ ہاریا لونا نے اوہدے اتے الزام لایا پئی پورن نے

بری عزت نوں تھہ پایا اے، راجے نے اوہدے لنگ کپا کے انھے

کودھ وچ سُٹایا تے گورو نے پورن بھگت بنایا تے بھیکھ مکھن واسطے

گھل دتا، آخر لونا دی بد نیستی ظاہر ہوئی تے راجے نے لونا نوں

معاف کر دتا

پورن سنگھ، (ند) پنجابی وچ گھٹی کوتا اتے وارنک (نثر) لکھن

دا مشہور شاعر

پورنا: (مو) ڈنگراں دی بہک نوں سُکا کرن لئی پائی گئی مٹی یاں کوئی

پلاک ڈسٹری

پورک کون، (نڈ) اوہ کون جو دوسرے کون نال مل کے 90
درجے دا کون بناوے، قائمہ الزاویہ

پورک گنت، (نڈ) تکمیلی حساب

پورک: (نڈ) 1- نک دا اک پاسا بند کر کے ساہ لین دا طریقہ 2- نہو،
گٹگل، کھٹا

پورکھ: (مو) 1- بہادری، مردانگی 2- ہمت، حوصلہ، آدم 3- انسانی،
منکھی

پورکھی: (صفت) آدمی، ہمتی، بختی

پورکی: (صفت) کسے نال جو کے اوس دی پورتی کرن والا

پورگ: (نڈ) تبھاس توں نکلن والے حرف، شفتی

پورم پور: (صفت) گھٹ نہ ددھ، بالکل پورا

پورن: (مصدر) 1- دفن کرن، مٹی پاون 2- خیمہ لاون 3- کھڈا بھرن

4- پورا، کھل، سالم، سارا

پورن آسنی، (صفت) پُر امید

پورن بھانت، (نم) چنگی طرحاں، پوری طرحاں، دنگی: قادر یار

میاں پورن بھگت تائیں، باپ حمدیاں ای بھویرے پایا ای

(قادر یار)

پورن پاتر، (نڈ) دیاہ یاں جٹیو وغیرہ سے ہون کراون ویلے کچے

چولاں دا بھر کے رکھیا گھڑا

پورن پُرش، (نڈ) دیکھو: پورن پُرش

پورن چند، (نڈ) پورا چند، پورن ماشی دا جن، ماہ کامل

پورن دیئے، (نڈ) صفت) پروردگار، رب دی ذات

پوربی: (لہند، مو) اک راگنی

پوربی: (صفت) 1- مشرقی، پورب نال جویا، پورب دا 2- (مو) اک

مکمل راگنی، اک طرحاں دا تماکو

پوربی پنجاب، (نڈ) پنجاب دا ونڈ سے دا ناں جو کہ پُرانے

پنجاب دا پوربی حصہ بھارت نوں ملن کر کے بیا ہے

پوربی تماکھو، (نڈ) اک قسم دا تماکھو جس نوں پان دے پتے اُتے

لا کے کھادا جاندا اے

پوربیا: (نڈ) 1- پورب دا وسنیک 2- پوربی، اتر پردیش دا وسنیک،

پوربی ہندوستان دے رہن والا

پوربیانی: (مو) 'پوربیا' دا مؤنث

پورپور: (صوت) اوٹھال نوں پانی بیاڈن ویلے بولیا جان والا اکھر

پورت: (نم، نم) دیکھو: پورتے

پورت: (صفت) پورا، بھریا ہویا، مکمل

پورت: (مو) 1- پرورش 2- گھڈائی 3- پختائی

پورتی: (مو) 1- پورن، پورے ہون یاں کرن دا عمل 2- شروع کیجے

ہوئے کم دا خاتمہ 3- بھرن دا عمل

پورتے: (نم) دور، پراں، پرے

پورتے تھیں، (کلمہ تحقیر) پرانہ ہو، دغ ہو

پورتے تھیون، (نم) پچھے رہنا

پورٹر (Porter): (انگ، نڈ) نشین اُتے سامان ڈھون والا مزدور

پورٹا: (نڈ) دیکھو: پورا

پورک: (صفت) 1- پورا کرن والا 2- پالن پوسن والا

پوری: (مو) 1- 'پوز دی تصغیر 2- ٹوٹا، ٹکڑا 3- گنڈھاں دے وچلا حصہ

4- ٹوہا، چھانک 5- کٹک دی اک قسم، پھلواں اندر گئے دی گئی،

وگئی: پھلو پھوپ گئیوں پوری ٹنڈھ دساری' (ختم) 6- درخت دا تنہ

پوری پا دیون، (حما) دیکھو: پوری پاؤن

پوری پانا، (حما) نبھانا، ذمہ داری دے نال فرض نبھانا، وعدہ پورا

کرنا

پوری پاؤن، (حما) 1- توڑ اپڑاؤن، مکمل کرن 2- طنزاً ..... کم

خراب کرن

پوری پڑچول کرن، (حما) پوری طرحاں کچھ دس کرن، ہر طرحاں

تحقیق کرن

پوری پڑچول ہوون، (حما) پوری طرحاں کچھ دس ہوون، ہر

طرحاں تحقیق ہوون

پوری پوری، (نم) بھورا بھورا، تھوڑا تھوڑا، وگئی: پورھیاں

پورھیاں کر کے میں اپنی نوہ لئی بھاڈا گھيو دا جوڑیا سی' (گورو

بخش سنگھ)

پوری پوری واہ لا دیون، (حما) دیکھو: پوری پوری واہ لاؤن

پوری پوری واہ لاؤن، (حما) اپنا سارا زور لا دیون، پورا ٹل

لا دیون

پوری پودن، (حما) 1- مقصد حاصل ہونا، کم سرے چڑھن،

ضرورتاں پوریاں ہوون 2- طلب مرنا 3- رجواں گزارا ہوون

پوری پے جاؤن، (حما) دیکھو: پوری پون

پوری پینا، (حما) رجواں گزارا ہونا، کامیابی حاصل ہونا

پوری طرحاں، (نم) چنگی طرحاں، بھلی بھانت

پوری گل، (مو) مکمل گل، نپٹی گل

پوری لہن، (حما) کامیابی ہونا

پوری ماہ لاؤنا، (حما) پورا ٹل لاؤنا، ہر ممکن کوشش کرنا

پوری نہ پون، (حما) 1- چنگی طرحاں گزارا نہ ہوون 2- کامیاب

نہ ہوون، ناکام رہون

پوری نہ پینا، (حما) دیکھو: پوری نہ پون

پوری واہ لاؤن، (حما) پورا زور لاؤن، پورا ٹل لاؤن

پوری ورگا جوان، (نم، صفت) سوہنا اتے لتا گھبرو، اچا لتا جوان

پورے: (نم) 1- اٹکلاں دیاں پوراں 2- 'پورا' دی جمع 3- گئے

دے تے

پورے ٹلنا، (حما) ٹھیک ثابت ہونا، معیار تے پورے اُترنا

پورے دن، (نم) نوویں مہینے داخل ہون دی حالت

پورے دن لگنے، (حما) حمل دا نوویں مہینے داخل ہونا

پورے دتاں تے ہونا، (حما) بچہ جنم دے سے دا نیزے ہونا

پوریاں پا کے آؤن، (حما) کم نہ کر کے یاں دگاڑ کے آؤن،

ناکام مڑون

پوریاں پاؤن، (حما) دیکھو: پوری پاؤن

پوریاں پاؤنا، (حما) کامیابی والا کوئی کم کرنا

پوریاں پون، (حما) دیکھو: پوری پون

پوریاں پینا، (حما) کم سرچڑھنا

دن پورے کرنا، (حما) سارا لکھاؤنا، وقت پھاؤنا

چڑھ دے دل نوں کان پُرتوں لے کے بہارتک دا علاقہ 3- دُنیا دا

اوہ حصہ جو یورپ دے پورب ول ہے، یعنی ایشیا

پُرواردھ، (نڈ) پہلا آدھ، شروع دا پہلا آدھ

پُرو پکھ، (نڈ) کسے موضوع نال کیتی گئی چرچا، سوال یاں الزام

جس دا کہ کسے نوں جواب دینا پسند ہے

پُرو پکھی، (صفت) پُرو پکھ نوں ظاہر کرن والا

پُرو پُور، (نم) 1- اک اک کر کے، پال بن 2- گھٹ نہ ددھ، مکمل،

بالکل بھریا ہویا

پُرو راتر، (مو) 1- رات دا پہلا پھر 2- بیتی رات، پُوری

ہوئی رات

پُرو رانگ، (نڈ) اوہ رنگیت یاں تعریف جو کسے نانک دے

شروع وچ رکاوٹاں نوں دُور کرن لئی کیتی جاندی ہے

پُرو دیس، (نڈ) پُورب دیس

پُرو کالی، (صفت) پہلے سے نال تعلق رکھن والا

پُرو عیسوی، (نم) مسیح توں پہلاں، قبل از مسیح

پُرو کالک، (نڈ) 1- بُرائی، قدیم 2- مستقبل دا

پُرو وکت، (صفت) پہلاں دیا ہویا، پہلاں کہیا ہویا

پُروا: (نڈ) ورق سازاں دا انگلی دی پور دا چڑے دا غلاف جو ورق نوں

مُٹھا سدا کر کے دپے کارگیر انگل اُتے چڑھا لیندا اے تاں جے

ورق انگل نوں نہ لگے

پُرووان: (مصدر) دیکھو: پُروادون

پُروادون: (مصدر) 1- پُر کروادون، پُورا کروادون، بھروادون 2- دفن

کروادون، دیواون 3- بھوروادون، پنگروادون، طلوع کروادون

پُرو وچ: (نڈ) بزرگ، دڈ وڈیرے

پُرو وک: (صفت) حوصلے دے نال

پُرو وئی: (صفت) 1- پُرو و نال واسطہ، پُرو و 2- سمپورن جاتی دی

اک راگنی

پُروہ: (نڈ) 1- بھریا ہویا 2- کسے لفظ نال بطور لاحقہ آ کے شریاں مکے

داناں بنا دندا اے جیویں شیخو پورہ وغیرہ 3- لڑکا، پُتر، بیٹا

پُور ہایت: (نم) دیہاڑی دامنر دور، کاما، جنتی

ماں پُور ہایت پُتر میر عالم خاں، (اکھا) جدوں کوئی آدمی شی

تاں چوکی مارے تے پلے کجھ نہ ہووے اودوں کہندے نیں

پُور ہیا: (نڈ) محنت نال کھٹیا ہویا

پُورھا: (لہند) مزدوری

پُورھاہیت: (نم) دیکھو: پُور ہایت

پُورھے: (نڈ) دیکھو: پُورھا، جیہدی ایہہ جمع اے

پُورھے پُورھے دی بٹی، (مو) اوہ کمائی جو مزدوری کر کے

اکسی کیتی جاوے

پُورھے پُورھے دی کھٹی کمائی، (مو) سخت محنت مزدوری نال

کیتی گئی کمائی

پُورھیا: (نڈ) 1- کھٹیا، کمایا 2- محنت، مزدوری، دگئی: کہیہ پُورھیا

مر بے مر لے (نجم)

پُورھیت: (صفت) دیکھو: پُور ہایت

پُورے: (نڈ) پُورن (مصدر) توں

پوزی لگن، (محا) کسے دے مشورے تے ٹرنا

پوزی: (لہند، مو) آٹے یاں میدے نوں گنھ کے اتے ویل کے گھو

یاں تیل وچ تلی چھوٹی جیہی روٹی جو پیٹھی والی دی ہوندی ہے

چوتھے پوزے دا، (صفت) مذہبی، نجلی ذات (اچھوت)

پوزیاں: (مو) پوزی دی جمع 1- میدے دی تلی ہوئی روٹی

2- جانوراں دے پیرنوں، ننھن والا رستا 3- شجرہ نسب، خاندان

پوزیں: (پو، فھر) پہنچیں، اپڑیں، دنگی: جھیتی پوزیں وے طیبیا، نہیں

تے میں مرگئی آں (بُھے شاہ)

پوز: (فا، مذ) بُھ، ہونٹھ (خاص کر گھوڑے دے)

پوز (Pose): (انگ، مذ) 1- فوٹو کھپان سے کھلون یاں پیٹھن دا

خاص ڈھنگ 2- سریر دے کسے اک انگ نوں خاص ڈھنگ نال

رکھن دا ڈھنگ، دنگی: کئی منی پوراں دے ناچ نی گویے، تے

کلبے دے ہتھاں دے پوز (لوک پیر) 3- گھوڑے دے ساز وچ

ادھ تسمہ جو مونہہ اتوں دی لکھدا ہے، دنگی: 'زین بناتی محلی پوزیاں

زری دار (حامد)

پوزش: (فا، مذ) عذر، معذرت

پوزی: (فا، مو) 1- بُھیاں نال نسبت رکھن والا 2- گھوڑے کھوتے دی

پوچھل تھلیوں لنگھایا ہویا ساز وغیرہ دا حصہ 3- جھکلا جیہڑا ڈھوریاں

دے مونہہ تے چڑھاندے نیں، چھکا

پوزیاں: (فا، مو) دیکھو: 'پوزی' جیہدی ایہہ جمع اے

پوزیشن (Position): (انگ، مذ) 1- حالت، کیفیت، طریقہ

2- ہتھ پینتر 3- پدوی، عہدہ، مرتبہ 4- درجہ 5- عزت، آبرو

پوس: (مذ) بکری سال دانوواں مہینہ پوہ

پوسا: (مذ) پانی وچ پھینچی ہوئی دوا

پوست: (فا، مذ) 1- جھلکا، جھلو 2- انیم دا پودا 3- انیم دے پودے دا

ڈوڈا 4- کھل، چڑی، دنگی: اکناں دے پوست لہا پیدے (بُھے

شاہ) 5- غیبت، بدگوئی، بھید

پوست تخت، (فا، مذ) فقیراں دا بستر جیہڑا شیریاں ہرن دی کھل

دا بنیا ہوندا اے

پوست دا ڈوڈا، (لہند، مذ) پوست دا پھل

پوست کا ویدن، (فا، مذ) بھید ظاہر کرنا

پوست کنڈن، (فا، مذ) کسے دا بھید ظاہر کر دینا

پوست منگے ریوڑیاں انیم منگے گئے، بھنگ نمائی آلی بھولی

جو آوے سو بنے، (اکھا) اک شے مگردوں کی کھانا چاہیدا اے

یاں کی کھان نوں من کر دیا اے

پوستا: (مذ، صفت) پوست دے متعلق، پوستی

پوستش: (ہ، مو) پہناوا

پوستن: (لہند، مو) پوست بین والی زنانی، آلسن، سُست عورت

پوستی: (مذ) 1- پوست بین والا آدمی 2- سُست، آلسی بندہ، نشے دا

عادی، ڈوڈے بین والا، انیشی

پوستین: (فا، مذ، مو) کھل دا گرتا

پوستین باز کردن، کسے نوں نکا کر دینا

پوستین دریدن، (فا، مصدر) عیب جوئی کرن

پوسٹ (Post): (انگ، مذ) 1- اسامی، نوکری 2- ڈاک

تیار کیا جان والا اک مشہور روٹی ورگا پکوان جو گھوٹیاں تیل وچ تکیا
جاند ہے 3- پوڑا، پھوڑا

مال پوڑا، (نڈ) اک طرحاں دا پوڑا جو عام پوڑے نالوں مونا
اتے شکل وچ چھوٹا ہوند ہے
مالھ پوڑا، (نڈ) دیکھو: مال پوڑا

پوڑن: (مصدر) 1- کسے نوکدار شے نوں چوہن، کھھوون، داخل
کرن 2- پھرن

پوڑنا: (فعل) چوہنا، کھوہنا، وگنی: 'کنڈا وچ کچے دے پوڑیا بنے'
(وارث)

پوڑنا: (فعل) گاں، مہیں دا دھار کدھن سے ٹپ جانا
پوڑھی: (لہند، مو) دیکھو: پوڑی

پوڑھی جھلکن، (حما) آسرا کھوہنا، بے سہارا کرنا

پوڑھی دھر کے چھک لینا، (حما) وعدہ کر کے وقت تے مدد نہ کرنا
پوڑی: (مو) 1- زینہ، سیڑھی، پوڑھی، اپنی تھاں تے چڑھن لئی اٹاں،
لکڑ، لوہے وغیرہ دا بنیا ڈھانچا جس وچ اک توں گروں دوجا پیر
رکھن لئی تھاں بنی ہوندی اے یاں ڈنڈے لگے ہوندے ہن،
پڑساگی، چڑھن اُترن لئی پوڑی دی لڑی، پوڑا، قدم 2- اک چھند
جس وچ خاص کر کے جنگ دیاں واراں رچیاں جاندیاں ہن ایہہ
گورو بانی وچ بہت درتیا گیا ہے 3- پوڑھی دا ڈنڈا 4- جھوٹن دا پھٹا،
وگنی: 'کوٹھے اتے چاڑھ کریہاں، پوڑی لاہ گھدیوے' (دوسر)

5- جانوراں دے پیراں نوں ننھن والا رسا 6- مرتبہ، منزل

پوڑی دھر کے کچھ لینا، (حما) وعدہ کر کے وقت تے مدد نہ کرنا

دن پورے ہوتا، (حما) اخیر لا سالا دتا

پوڑیا: (نڈ) چوب دار، دربان، وگنی: 'جُجھ کوڑکوں کے دوار کا پوڑیا بنایا'

پوڑیاڑی: (نڈ، صفت) پوری، پڑ، بھری ہوئی

پوڑیاں: (نڈ) 1- دیکھو: پوری 2- بھریا ہویا 3- مکمل، پورا 4- مٹی

نال بھریا ٹویا 5- ماروا ٹھاٹھ دی اک راگنی، تیجے پہر گایا جان والا
اک راگ

پوڑیاٹیا: (نڈ، صفت) دیکھو: پوڑیا

پوڑینا: (صفت) پورن کرتا، بھرن والا

پوڑینڈڑ: (صفت) 1- پورن والا 2- پورا کرن والا، بھرن والا

پوڑیو: (صفت) پورا، پورن

پوڑ: (نڈ) 1- ڈگ، قدم، پیر 2- کھروڑا، گھر، ڈنگراں دا پیر، ہاتھی

تے اونٹ دے پیر 3- پوڑی دا ملکبر، زینہ 4- مٹے دے پاوے دا

پیشلا حصہ، چوڑی پوڑھی 5- ڈیوڑی اگے پٹھن لئی دوہیں پاسی بنی

چوکی 6- گھوڑے کھوتے وغیرہ دا گھر 7- چوبھ 8- وگنی: 'باقی رہ

کسیاں آندراں کچھ پھٹھرتے کچھ پوڑے' (کُل)

پوڑسال، (مو) بہت وڈی پوڑھی

پوڑساگ، (نڈ) پڑساگ، وڈی پوڑھی

پوڑا: (صفت) 1- پوڑھی 2- تلاء دی پوڑھی 3- اُتانہہ چڑھن لئی کندھ

وغیرہ وچ پرب رکھن لئی بنائی گئی تھاں

چوتھا پوڑا، (صفت) چوتھے پوڑے دا، مذہبی ہندومت وچ سبھ

توں نیویں ذات، شودر ذات

پوڑا: (نڈ) 1- 'پوڑی' دا کبتر 2- میدے یاں آٹے دے مٹھے گھول نوں

پوشاکی دیون، (سحا) دیکھو: پوشاکی چاڑھن

پوشانیدن: (فا، مصدر) کپڑا پہنانا

پوشش: (فا، مذ) لباس

پوشک: (سن، صفت) پالٹھار، مد کرن والا

پوشل: (مذ) دیکھو: پوچھل، وگئی: 'ایس مجھ دالما پوچھل بھوئیں چنیدا'

(ہا۔ ڈھو)

پوشار: (مو) پوز مال، گھوڑے دامونہہ بنھن والی ری

پوشی: (مذ، صفت) مددگار، پوشک

پوشی: (مو) پوہ وچ آئی چین دی چودویں

پوشیدگی: (فا، صفت) چھپے ہون دی حالت، چھپا، لکا

پوشیدن: (فا، مصدر) بہن، چھاون

پوشیدہ: (فا، صفت) چھپیا ہویا، لٹیا ہویا، ٹپت، گجھا، وگئی: 'جو اسرار

پوشیدہ آہا، سبھ کجھ نظریں آیا' (امام بخش) چھپا کے، لکا کے

پوشیدہ چشم: (فا، مذ) انھا، جھوں نظر نہ آندا

پوط دار: (فا، مذ) نقد روپیا ہووے، رکھن والا خزانچی

پوک: (مذ) 1- کمزور، لسا 2- جنگل دارستہ

پوک: (مو) دست

پوکا: (مذ) پودیاں دا اک کیرا

پوکار: (مو) دیکھو: پکار

پوکارنتا، (صفت) پکار کرن والا

پوکارنا: (نعم) دیکھو: پکارنا

پوکاوان: (مصدر) نساوان، فرار کران

پوکھل: (صفت) 1- کمزور 2- بھوکھل

پوکھن: (مصدر) 1- ڈرن، گھبراوان 2- دست کرن

پوکھناں: (پو، مذ) پوکھناں، غبارہ

پوکھنی: (لہند، مو) درکنی، دست

پوکھوان: (مصدر) دیکھو: پوکاوان

پوکھ: (مذ، مذ) 1- پوہ دامہینہ 2- چھٹے نال منجی بیجسن دا عمل، وگئی:

'پاڑ گویا پانا پوکھ پوایا' (نعم)

پوکھا: (پو، مذ) 1- بدشگون، نجس، نحوست دے اثرات، کسے دی آمد تے

چنگا یاں بھیڑاقلن 2- کسے کم دے چھپن سے پہلے پہل اگے آئے

آدی دانیہ جان والا اثر، پوکھے

بھیڑی پوکھا، (مذ) بھڑے پوکھے والا

پوکھا: (مو) سچ کن دی اک ناڑ

پوکھر: (لہند، مذ) کھیتی والا نوکر

پوکھر: (مذ) تلاء، چنہ، جمیل

پوکھر: (مو) تالاب یا دریا دے کنڈے دے نیڑے گھڑاجیدے وچ

پانی دے چڑھا نال پانی بھر جاندا اے تے مجھیاں اوہدے وچ بہہ

آون مگروں اوتھے اسی رہ جان تے سوکھالیاں پھڑی جاون

پوکھری: (مو) دیکھو پوکھر

پوکھڑ: (مذ) 1- ٹھوکر کھا جان، لڑکھڑاون، کھڈا، ٹھنڈا 2- پینکھر 3-

جانوراں دی اک بیماری، جس وچ پیرا تے مونہہ پک جاندا بن

اتے مونہہ چوں رالاں ڈگدیاں بن، مونہہ گھر

پوکھڑنا: (نمل) کھڈا کھانا، ٹھوکر کھانا

پوسٹ آفس (Post office)، (انگ، مذ) ڈاک خانہ،
ڈاک گھر

پوسٹ کارڈ (Post card)، (انگ، مذ) اک خاص سائز دا موٹا
کاغذ جو کوئی سنیہا لکھ کے ڈاک راہیں بھیجے دے کم آدنا
ہے، خط

پوسٹ ماسٹرم (Postmortem)، (انگ، مذ) موت دی وجہ لکھن
لئی نقش دی چیر پھاڑ کر کے کیتی جان والی کھوج، تفتیش

پوسٹ ماسٹر (Postmaster)، (انگ، مذ) ڈاک خانے دا اک
اہم ملازم

پوسٹ مین (Postman)، (انگ، مذ) ڈاکیا، چٹھی رساں
پوسٹاورا: (مذ) چڑا

پوسٹپون (Postpon)، (انگ، مذ) ملتوی کرنا، اگے پا دینا، دگنی:
'میں اینویں دورہ پوسٹپون کیتا' (نغم)

پوسٹر (poster)، (انگ، مذ) اشتہار

پوسٹل آرڈر (Postal Order)، (انگ، مذ) اک طرحاں دی
ہنڈی جس نوں ڈاک خانے والے روپیے لے کے دیندے ہن

پوسن: (مصدر) پالن، پرورش

پوسنا: (فہم) 1- صاف کرنا، دگنی: 'جیونکا پھیری میں دیکیں بہاری،
جھوٹے باسن پوساں' (نکھے شاہ) 2- پالنا

پوسی: (مذ) اک صحرائی پودا

پوش: (سن، مو) خوشحالی، پرورش، ترقی

پوش: (فا، مو) 1- پہراوا، لباس، اک لاحقہ جس دا معنی کینا دیندا ہے،

جیویں میز پوش 2- (فہم) راہ چھڈ دیو، پرے ہو جاؤ، دگنی: 'حافظ
عشق آیا گھٹ بھن کے پوش کریندا پوش، (حامد) 3- کھل، چڑی،
چم، دگنی: 'کسے نے تیک تے ہالا نکایا، کسے نے اپنا پوش لہایا'
(شرف) 4- خبردار

پوش پوش، (فا، فہم) لوکو چھپ جاؤ، اگوں ہٹ جاؤ، ہوشیار،
خبردار، ہٹو ہٹو، سرکو، کنارے ہو، راہ چھڈ دیو، پرے ہو جاؤ، دگنی:
'سڑک صاف جے کر اگوں نظر آوے، گاڑی وان کردا پوش پوش
ناہیں' (دولت رام)

پوش پوش کرن، (محا) خبردار کرن

پوشا پوشا / پوشا پوش، (فا، کلمہ ندا سیہ) شاہی سواری اگوں عوام
نوں ہٹاؤں لئی نقیباں ولوں لائی گئی آواز ہٹو، بچو! فارسی مصدر
پوشیدن (کسے لگ چھپ جانا) پوش پوش، دور، دور، پرے

سج پوش، (مذ) گل خیرا وگا اک سندر پودا Levatera
(Cachemoliana)

پوشا: (مذ) ستیج دے کنڈھیاں اُتے اُگن والا اک پودا (Dubiee)
(Copositee)

پوشاک: (فا، مو) پہناوا لباس، پاون دے کپڑے، دگنی: 'کھادیں پیر
ماس چہادیں پڑے، انگ پوشاک لگائی اے' (نکھے شاہ)

پوشاکا: (مذ) دیکھو: پوشاکی

پوشاکی: (مذ) گرنتھ صاحب اُتے پایا جاون والا زمال، دگنی: 'دھوڑ و
دھوڑ ہو یا تن سارا لیر و لیر پوشاکی' (میاں محمد بخش)

پوشاکی چارھن، (محا) مزاراں تے چادر چڑھاؤں

ہو یا گٹھا جیہڑا اک آدمی آسانی نال چک سکے، گھاہ وغیرہ دی بھٹی
ہوئی بھری، وگئی: 'عشق لگا تاں شرم کو یہاں آتش ایہہ پولا' (میاں
محمد بخش)

پولا بالنا، (مخا) مندا کم کرنا، گناہ کرنا

پولا لاج: (مذ) اک رکھ جو کاگڑا وادیاں تیک ہوندا ہے ایس دی لکڑی
بال لئی اتے پتے چارے وجھوں ورتے جاندے ہن، لسرے

پولا د: (فامذ) نولا دوا دگاڑ، اک قسم دالو ہا نہایت سخت

پولا نی: (مو) پاوی دی بیوی، جولا ہے دی گھڑوالی

پولاں: (ہند، مو) پرالی دے تیلے یاں گھاہ دی بنیاں ہوئیاں جتیاں

یاں چل جیہڑی برفانی علاقیاں وچ برف تے چلن لئی بنائی جاندی

اے ایہناں دے وچ پیر برف دی ٹھنڈک توں محفوظ رہندے نیں

تے برف تے چلن وچ وی آسانی ہوندی اے

پولڑ: (صفت) 1- ڈھڈا ہولا 2- تھوٹھا

پولڑا: (مذ) دیکھو: پولا

پولٹری فارم (Poultry farm): (انگ، مذ) مرغی خانہ، گٹھو یاں

پالن دی تھاں

پولیرڈی: (صفت) 1- تدبیر اختیار کرن والا 2- محنتی

پولنگ (Polling): (انگ، مو) الیکشن ویلے پرچی پاؤں دا عمل

یاں کم

پولنگ سٹیشن (Polling Station): (انگ، مو) ووٹ پاؤں دی

تھاں

پولنی: (مو) نجھارت، بات

پولو (polo): (انگ، مو) اک طرحاں دی انگریزی کھیڈ جیہڑی
لکڑی دی گیندا تے لے ڈنڈے نال گھوڑے تے چڑھ کے کھیڈی
جاندی ہے

پولھا: (ج، صفت) 1- کھلی تے چوڑی تھاں، جگہ 2- وڈا، چوڑا،

کھلا، لٹا

پولھان: (لہند، مذ) چوڑائی، عرض

پولھی: (مو) پیلے رنگ دا اک کنڈیاں والا بوٹا، جو ہاڑی دیاں فصلاں

دیلے ہوندا اتے اوس نوں نقصان پہنچا دندا ہے

پولھی پھٹک، (صفت) پیلا بھوک، بہت پیلا

پولی: (مذ) دوپٹے دا چوتھا حصہ، آہستہ، ہولی

پولی پیریں، (لہند، فم) چھیتی کہتے نیں، ہولے ہولے پیر

دھردیاں ہویاں

پولی: (مو) 1- بہت پتی روٹی 2- شہد دا چھتا 3- چوانی

پولی: (ہند، مو) پولا دی تانیٹ و تصغیر

پولی: (مذ) جولاہا، پاوی

پولے: (مذ) 1- دیکھو: 'پولا جیہڑی ایہہ جمع اے 2- نرم، کولا

پولے پیریں، (فم) ہناں آواز کہتے پیر رکھ دیاں ہویاں، دبے

پیریں، ہولی ہولی

پولے جیسے مونہہ نال کہنا، (مخا) میسنا بن کے کہنا

پولے: (مذ) پولا دی جمع، جتیاں، لٹر، جھڑ، وگئی: 'کدی دوئے پولے

جے، پیر تے کدی دوئے پولے کجے پیر اڑائی پھر داسی' (ٹکیلہ)

پولے پینا، (مخا) مار پینا، جتیاں پینا، چھترول ہونا

پوکھن: (مصدر) دیکھو: پوسن

پوکھن ہارا، (ند، صفت) پالنبہار، پالن والا، پالک

پوکھو: (ند) 1- پوکھا، پوکھوں، اثر، شگون، پرچھاواں 2- کسے دے متھے لگن

دا اثر 3- قال

پوکھو آون، (مح) صحبت دا اثر ہودون

پوکھوں: (ج، ند) پوکھو، پیرا، شیطان

پوکھی: (مو، ج) اک دوسال پہلاں نیجی ہوئی فصل جیہڑی دؤھن توں

گمروں دی ہر سال اُگ پیندی ہووے، لوسن کما دغیرہ

پوگ: (صفت) 1- پوتریاں وچوں پردھان 2- سپاری دا درخت تے

اودھ اچھل

پوگ پھل، (ند) سپاری

پوگا: (ند) 1- زکھ دی ہری ٹاہنی، کزوبل 2- گئے دا اُپرلا حصہ

پوگا دینا، (مح) چھیڑ چھاڑ کرنا

پوگال: (ند) دیکھو: پوگا

پوگن: (مصدر) دیکھو: پگن

پوگند: (ند) 1- نوجوان، گھرو 2- (صفت) اپاچ

پوگھڑاں: (ند) پوگھٹاں، سہتا، جھلتا، سزاکھٹا

پول: (لہند، ند) کھیتی وچ چوتھے حصے دا بھائیوال

پول: (ند، صفت) 1- وچوں خالی، کھوکھلا پن، وچوں سکھنی تھاں

2- نرم، گولا 3- بھیت، پانج، تکھی چال

پول نبھن، (مح) عیب کھولن، راز ظاہر کرن

پول پرشاد، (لہند) دیکھو: پولا کھڑکنا

پول پنا، (ند، صفت) کھوکھلا پن

پول کھلن، (مح) عیب ظاہر ہودون

پول کھولنا، (مح) پانج اُگھاڑنا، کسے دی لکھی ہوئی بُرائی نوں ظاہر کر دینا

پول ننگا ہونا، (مح) بھیت ظاہر ہونا، پانج اُگھڑنا، وگنی: بیٹھے لکھ

بنائیے پانج جھوٹھا، ننگا ہودندا انت نوں پول مکی

پول: (فا، ند) 1- فلوس 2- پیسہ 3- دریا دا پل

پول سیاہ، (فا، ند) تانبے دا پیسہ

پولا: (لہند، صفت) دیکھو: پول

پولا: (ند) 1- اک زکھ جو شوالک پہاڑ دے نال تے سندھ دریا تک

مِلدا ہے ایس دی لکڑی عمارت لئی اتے کوئلہ بناون لئی ورتی جاندی

ہے (Kydia catyria) 2- چونہ آنیاں دی قیمت دا اک

سکہ، جوانی

پولا: (ند) 1- جی دا اک پیر 2- (کلہ فانیہ) گڈی اڈاون سے کسے

دی چنگ باز نوں پچا لاون لئی لکارن دا عمل

پولا کھڑکنا، (مح) جتیاں دی مار پینا

جی پولا، (ند) موت، پناگ

جھتر پولا ہونا، (مح) لڑائی ہونا، مار کھائی ہونا

پولا: (ند) 1- سکے ککھاں دا بنڈل، کھوکھلا، تھوٹھا، خالی، نرم، ڈھلا،

ہولا، ہلکا 2- گولا، حقیر، کتر، بے عزت 3- بے آواز 4- کانیاں یاں

سرکٹیاں دا مُٹھا، دھان دے ککھاں دا مُٹھا، جوار دے پتیاں دا

مُٹھا، مکی دے وڈے ہوئے پندرہ ویسہ یاں کجھ ہینے پودیاں دا بُھیا

کھان پین والا

پون ہنگی ہوتا، (مخا) ہوا وانگ اڈنا، ہوا ہو جانا

پون: (نڈ) مکھن کڈھن لئی رڑکی ہوئی لسی دان پھن توں مگروں بچیا

پھوک، چھڈی

پون: (مصدر) پین، لینن، لمپین، سودن

پون سٹ، (نم) مڈھوں ای

پون: (مو) 1- بھڑے دا آکھنا 2- رتن جوت 3- پونی

پون سلائی، (مو) 1- پونیاں وٹن والی سلائی، تیلی 2- اک قسم

داسپ

پون وٹنی، (مو) پونیاں وٹن والی سلائی

پونا: (نڈ) 1- کپڑے دا چھوٹا جیہا ٹکڑا جس نال دڈھ سردائی وغیرہ مٹی

جاندی ہے 2- کپڑے دا چھوٹا جیہا ٹکڑا، جو روٹیاں وٹھین یاں

ٹھکے توں گرم بھانڈے وغیرہ چکھن لئی ورتیا جاتا ہے 3- تلا وغیرہ

اُتے عورتاں دے نہاون لئی بنی پڑدے والی تھاں 4- اک طرحاں دا

پونپن والا گنا، جو مونہا تے پولا ہوندا ہے 5- اک رکھ جو پنجاب

دیاں شوالک پہاڑیاں وچ دریا سندھ تیک عام ملدا ہے، ایس دی

کٹڑی عمارتاں اتے اوزاراں لئی ورتی جاندی ہے (Enretia

Serreta)

پونا: (صفت) 1- منہ، ترن چوتھائیاں، پون، 3/4 ترن چوتھائی حصہ

2- بُرا، جھیرا، گھٹیا، وگئی: 'پیریں پونا جگ ورتایا'

پونا: (نفل) 1- ڈگنا 2- لے پینا 3- بیمار ہونا 4- پروہنا 5- پینا 6- دوڑنا

پونجا: (لہند، نڈ) پھوپھا، بڑا

پونیل: (لہند، مو) پروٹیل، کونیل

پونیلی: (لہند، مو) کروٹلی، کونیل

پونوت: (مو) پواندی، منجی دا پیراں والا پاسا

پونٹھلناں: (نفل) حواس کھنچ جانا، غش پینا، ڈاواں ڈول

پونٹا: (لہند، نڈ) 1- بچیاں دے پیراں وچ پاؤن دا اک پھنکن

والا چاندی دا گہنا 2- ہماچل پردیس دے جھانانا ہن دے نیزے

اک سکھ تاریخی مقام جتھے گرو گوبند سنگھ جی کجھ سماں ٹکے سن،

پونٹا صاحب

پونٹھی: (لہند، مو) دیکھو: پروٹھی

پونجیل: (مو) ہوش نہ رہنا، پریشانی، مصیبت

پونجھ: (مو) صفائی، جھاڑ

پونجھ پانجھ، (مو) 1- پونجھن یاں صاف کرن دا عمل یاں حالت

2- رہند کھوہند، اک لہیز

پونجھ پانجھ کرن، (مخا) 1- صفائی کرن 2- گھسب ٹھین

پونجھ پانجھ ہوون، (مخا) 1- صفائی ہوون 2- جھاڑ جھسب ہوون

3- گھسب ٹھیں جادون

پونجھا: (نڈ) 1- لکھے ہوئے اکھراں دے خراب ہو جان دا عمل

2- سلیٹ وغیرہ صاف کرن لئی نال بدھی لیر 3- گڈے دے پچھلے

پاسے پٹھان مُردواں ودھیا جس نال اکثر لوہے دی پتری لگی ہوندی

ہے 4- پنچھیاں دے کھنڈاں دا پچھلا حصہ، پونڈا 5- بُرائی قسم دے

ہوائی جہاز دے پچھلے سرے دا پٹھلا حصہ جو ہوانوں کٹھن لئی اُچا نیوا

ہوندا ہے تے سرے تے لگے پیسے دا حصہ جو زمین تے بکدا ہے

(دوجی جلد)

پلاک ڈسٹری

پولے پیدیاں واری نہ اچھنی، (مخا) بھیاں پیندیاں وار نہ آونا

پولے مارنا، (محا) 1- شرمندہ کرنا 2- بے عزتی کرنا

پولیاں: (لہند، مو) 1- یولی دی جمع 2- کیسر، زعفران دا بیج

پولیاں پولیاں رو پو لا پو لا رو پو لے پو لے، (ہند، فلم) 1- نرم نرم،

نازک نازک 2- آہستہ آہستہ، ہولی ہولی

پولیاں نال اڈانا، (محا) بہت مارنا، گت بناونا، ونگی: 'اردوں

گردوں کہیا ایس نوں یولیا تال اڈاؤ، (گل)

پولیٹیکل (Political): (انگ، ہند، راجستھان، راجس، سیاسی

پولیشکل ایجنٹ (Political Agent): (انگ، ند) اودہ انگریز افسر

جو انگریزی سرکار لوں ہندوستان دیاں دیسی ریاستاں دے راجیاں

نوں صلاح دین لئی مقرر کیا جاندا سی

پولیٹیکل پارٹی (Political Party): (انگ، مو) راجیٹک پارٹی،

سیاسی پارٹی، حکومتی پارٹی

پولیس (Police): (انگ، مو) ملک دے اندر امن، امان رکھن لئی

منایا گیا محکمہ تے اوس دے کارندے، تھانے دا عملہ

پولیس سٹیشن (Police Station)، (انگ، ند) تھانہ

پولیس پیریں: (فم) دیکھو: پو لے پیریں

پوئم: (پو، صفت) عادت، احساس، خبر، گنج، گچھ

یو مان: (ند) ھنیری، پون، تیز هوا

موسیل: (ج، مو) پھل دی کلی، کونیل

یو مچا: (ند) باریک تے چھدا کپڑا

یومی: (لہند، مو) پرونیل، کرونیل، کلی، کونیل، شکوفہ

لپون: (مو) 1- پاک، پیپ، پس 2- پاؤں، پیر، قدم 3- کیسری رنگ،

سوارنگ

لیون: (مذ) تن چوتھائی، 3/4

لیون: (مو) ہوا..... پون بھکھی، اندر نوں صاف ہوا کھچن، ٹھنڈی ہوا،

وگئی: 'نہ ہوں خاکی، نہ ہوں آتش، نہ ہوں پانی یون' (بلھے شاہ)

پون اڈنت، (مو، صفت) 1- ہوا جیہی چال والا 2- من مانی کرن

والا 3- انتہا کرن والا

یون انجا، (مو، صفت) اُنجا قسم دی ہوا

پون اہاری، (مذ، صفت) 1- ہوا اور گامزاج رکھن والا، تیز، کالھا،

نیکھا، نہ پھڑکن والا 2- ہوا دے آسے تے رہن والا

یونانی، (مذ) آب و هوا

یون پت / یون پیت، (مند) یراناں نوں وس کرن والا یوگی

۱- ہنومان، (مذ) ۲- بھیم سین ۳- (خاب) پکھا

۱۰ نیرکاش، (ند) یکھا

۱۰۰۰ روپيا، (۱۰۰ روپيا) ۱۰۰ روپيا

ہون چکی، (مو) ہوا دے زور تال چلن والی چکی

یوں دھار، (مفت) ہوا دے آسے تے رہن دا روزہ،

جون مار

۱- پون داہتر، ہومان 2- بھیم سین

۱-ن کمار، (مذ) 1-ہومان 2-بھیم سین

نواؤ، (مو) پاک کرن والی ہوا

ان ہاری، (صفت) ہوا دے آسے جیون والا، ان مانی نہ

ای، اگدوں، وگئی: 'سیف ملوک رہیا چپ کیتا، پوند نہ ہویا جوابی'
(میاں محمد بخش) 2- سمبندھ، تعلق، واسطہ

پوند: (لہند، مذ) گندھ ٹپ، پیوند، جوڑ
پوند: (مو) روز دی گچھ گچھ، ریزکا، سوال جواب کرنا، بچھ گچھ
پوند پاون، (محا) کسے مکی نکائی گل دا گھڑی مڑی ذکر کرنا
پوند کھانا، (محا) دیکھو: پوند پاون

پونڈر: (مذ) دیکھو: پینڈر / پونڈر

پوندل: (لہند، صفت) ریزھکا پاون والا، پوند پاون والا

پوندم: (لہند، صفت) میں پایا، میں پیتا

پوندنا: (مذ) چھوٹے قد دا اک رکھ جو پنجاب دیاں شوالک پہاڑیاں

دج سندھ دریا تک عام ملدا ہے

پونڈی: (مو، صفت) پواندی دی تخفیف، چندی، پواندی

پونڈی: (مو، صفت) گھسٹر اس کندھن والا، گھسٹری، کھوچری، گھدری

پونڈی پٹنا، (مذ، صفت) نوکا ناکی

پونڈ (Pound): (انگ، مذ) 1- سونے دا اک سکہ 2- اک تول جو

454 گرام دے برابر ہوندا ہے

پونڈ: (مو) پھوں، پھوں پھاں

پونڈ: (نم) پہلاں ہی

پونڈ سٹے، (نم) سبھ توں پہلاں، مڈھوں ای

پونڈا: (لہند، مذ) اک قسم دا چو پن والا موٹا گنا، پونا

پونڈی: (مو) پونے گنے دی اک قسم

پونڈی: (صفت) پھوں پھاں کرن والا

پونرن: (مصدر) اُگرن، کھرن

پونش: (مو) دیکھو: 'پونچھ جیہد ایہہ دگاڑاے

پونشل: (مو) پوچھل دا دگاڑ

پونکھڑ: (مذ) پٹکھڑ پاون، قابو کرن

پونکھڑ پاون، (محا) دیکھو: پونکھڑ

پونگ: (لہند، مذ) 1- مچی دے چھوٹے چھوٹے بچے، پوچ 2- مڈی

(دل) دے چھوٹے بچے 3- مڈی (دل) دے چھوٹے بچیاں

دادل

پونگ پاگ، (لہند، مو) نکلیاں موٹیاں مچھیاں، بکے بکے بچے

پونگ: (مذ) گھوڑا

پونگا: (مذ، صفت) 1- اتاڑی 2- کھوکھلا 3- وائس دا ٹوٹا

پونگارا: (صفت) ہنگیر یا ہویا

پونگاں: (مذ) پونگ دی جمع 1- مچی وغیرہ دے بکے بکے بچے، ڈڈواں

دا بچ 2- مجازاً، بکے بال، وگئی: 'فی نرجی اک، بیکل بکے پال

کھڑے، پرکھن پونگاں خاوندیاں

پونگر: (ج، مذ) کپڑے رنگن والا، دگریز، رنگساز، لولاری، جھبیا، کپڑے

ٹھیکن والا

پونگر: (لہند، مو) رکھ دی نویں نکلی کوئیل، کرڈیلی

پونگر بوج: (مذ) پونگ، بکے بال

پونگرا: (مذ) 1- اک طرحاں دا کپڑا جو پانی دج عام ملدا ہے 2- پتر،

پیٹا 3- بکے پونگ

پونگرن: (مصدر) اُگرن، چٹرن، جنم

(دوجی جلد)

پلاک ڈکٹری

6- پوند

پونجھ مارنا، (حما) خراب کرنا، ڈھاننا

پونجھاؤن: (مصدر) صاف کر اوان

پونجھائی: (مو) پونجھن دی مزدوری یاں کم

پونجھڑ: (ند) پونجھ دے سرے دے وال

پونجھن: (مصدر) صاف کرن، جھاڑن، پونجھن والا کپڑا

پونجھنا: (لہند، فہم) کپڑے وغیرہ نال کسے چیز نوں صاف کرنا، ہونجھنا

پونجھو: (صفت) 1- صاف کرن والا 2- پونجھل والا

پونجھواؤن: (متعدی المصدر) پونجھواؤنا، صاف کروانا

پونجھی: (مو) علاقہ پونجھ دی بولی

پونجھے: (ند) دیکھو: پونجھا: جیدی ایہہ جمع اے

پونجھے پاؤن، (حما) 1- چٹ پاؤن 2- خراب کرن

پونجھے پاؤنا، (حما) دھبے پاؤنا

پونجھے مارن، (حما) پنچے مارن، گند کھلارن

پونجھی: (مو) 1- اکٹھا کیتا گیا دھن، سرمایہ، دولت 2- کسے کم کار وچ

لایا گیا مول وگئی: جد اوہ خرچ گئی ہو پونجھی کجھ تدبیر نہ چلے (ہاشم

شاہ) 3- رقم، سرمایہ، مال، دولت، مایہ 4- حیثیت، رضاعت

5- مَرچ، کلائی، کلائی داز پور گجری

پونجھی پتی، (ند) سرمایہ دار، سرمائے دار

پونجھی دار، (ند) دیکھو: پونجھی پتی

پونجھی داری، (مو) سرمایہ داری، سرمائے داری

پونجھی واد، (ند) اوہ نظام جس وچ سرمائے داری نوں اچا مقام دتا

جاندا ہے

پونجھی وادی، (ند) پونجھی واد دے سدھانٹا (اصولان) تے

چلن والا

پونجھ اُچیرن: (حما) بھیٹ کھولن، بھانڈا بھنن

پونجھا: (ند) 1- شیر، کُتے، بلی، اِن یاں باز وغیرہ دا پنچہ، درندے یاں

پرندے دا پنچہ، تھہ دا اُنگلیاں والا حصہ، پنجا 2- پچائے شلوار وغیرہ

دی لت دی موری 3- وینی، کلائی

پونجھا پاؤنا، (حما) دو آدمیاں دا اُنگلیاں وچ اُنگلیاں پھسا کے اک

دو بے داز دور دیکھنا

پونجھ: (مو) دیکھو: پونجھ

پونجھ چکونی، (حما) پونجھاں چکاؤنا

پونجھ: (فہم) پونجھن مصدر توں امر۔ پچھ، دریافت کر

پونجھٹ: (مو) پونجھ، ذنب، پونجھلا

پونجھیل: (مو) دیکھو: پونجھیل

پونجھی: (صفت) علاقہ پونجھ داوسنیک

پونجھی: (مو) عورتاں دے تھہ یاں پیر وچ پایا جان والا سونے یاں

چاندی دا اک گہنا، وگئی: میلے چلیا لیا دیکس پونجھی لے جا میراٹ

من کے (لوگ)

پونجھے: (ہند، ند) پونجھا دی جمع

پونجھے اُچیرنا، (حما) نگاہ کرنا، بھیٹ دینا

پونجھیں: (لہند، مو) دیکھو: پونجھی

پوند: (فا، صفت) 1- پہلا ای، پہلاں، گل کر دیاں ای، شروع وچ

پلاک ڈشنری

(دوجی جلد)

پوں بارھاں پینا، (مخا) من دیاں مُراداں پوریاں ہونا

پوں بارھاں یاں تین کانے، (اکھا) چت یاں ہار، وگئی: 'بھادیں

پوں بارھاں بھادیں تین کانے بازی لائے کے سراں دی کھیلے نی'

پوں بارھاں ہونا، (مو) 1- کم راس ہونا 2- موج، عیش،

رنگ لگنا

پوں: (لہند، مو) پیپ، الانش، گند، پاک، ریشہ، پس

پوں لڑنی، (مخا) کھاج ہونا، گھرک ہونا

پوں پوں: (لہند، مو) موڑ دا ہارن، چپنی دی آواز

پوں پوں: (ند) پاؤں، پیر، قدم، منک منک کردا پیر

پووا: (ند) 1- رُکھ دی ہری ٹاہنی 2- (صفت) کز و نبل بیجین والا

پووا دھ: (مُل، ند) دیکھو: پو رب

پووا دھی: (لہند، صفت) پیادہ دا، پو دھ دی بولی

پووا دھی پاسے، (نم) چڑھ دے ول

پوواون: (مستعدی) پرون دا کم کراؤنا، رنھواون

پوواہ: (مو) اوہ دھرتی جس وچ کھا د پئی ہووے

پوودھ: (لہند، مو) چڑھدا پاسا، پورب ول دا، پیاس

پووم: (سر، نم) مینوں پووے

پوون: (مصدر) 1- ڈگنا 2- واپرنا 3- لے پینا

پوون: (مصدر) 1- پووے 2- پین، لین، لسیاں پین 3- سوون 4- حملہ

کرن، وڈھن نوں آون 5- ڈگنا، واپرنا، لے پینا

پوون: (مو) 1- ہوا، ٹھنڈی ہوا 2- ڈھڈ دی ہوا، پد 3- ساہ، دم، صاف

کرن والی شے، 4- جادو ٹونا، 5- پوترتا، پاکیزگی

پوون: (مصدر) پرون، مالا پرون

پوونڈہ: (ند) افغان وپاریاں دی اک ذات، جو سردیاں دے موسم

وچ ہندوستان وچ آ جانے سن

پوہ: (مو) 1- پوہ، سویرا، تڑکا 2- جھمیل 3- اثر، تاثیر 4- پنڈے نال

لگدا اوہ میدان جتھے ڈنگراں دا وگ اکٹھا ہوندا ہے، گولڑا، تارنا

پوہ بٹھنا، (مخا) 1- شکار لئی تاک وچ بیٹھنا 2- کسے کم نوں کرن لئی

کوئی خاص ڈھنگ بٹھنا

پوہ بٹھنا، (مخا) دن چڑھنا، لوگنی

پوہ پھٹی، (مو) وڈی سویل، نماز ویلا، پر بھات، سویر ویلا، تڑکا

پوہ لاونا، (مخا) دیکھو: پوہ بٹھنا

پوہ: (لہند، ند) دلیسی مہینہ جو پندراں دسمبر توں پندراں جنوری تک

ہوندا اے، قمری سال دا نواں تے فصلی سال دا چوتھا مہینہ، بکری

سال دا دسواں مہینہ، وگئی: 'کافر پوہ مہینہ ظالم گتے درف غباری'

(ہاشم شاہ)

پوہ دی کھیتی بھکھ تے کال، (اکھا) پوہ دی کھیتی کھیتی ہون

وچوں چنگی نہیں ہوندی تاں کہندے نیں

پوہ دی مُٹھ ماہ دی بھری، پھلکن جیہی چری نہ چری، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ پوہ مہینے وچ تھوڑا جیہا ہی کلک دا چارا

کافی ہوندا ہے اودوں کہندے نیں

پوہ رڈھی مانہہ (ماگھ) کھا دھی، (اکھا) جدوں لوڑھی والے دن

رڈھی شے نوں ماگھی والے دن کھا دا جاوے تاں آکھیا جاندا اے

پوہ: (ند) راہ، رستہ

پونگرے: (ند) 1- پانی دے کیڑے 2- پھوک یاں گند صاف کرن

والا 3- چھوٹا چھاننا

پونگر: (ہند، ند) گلوی دا بیج چھ مہیاں دا پوچا

پونگر: (ہند، مو) پونگرادی تانیٹ، کلری دامادہ چوچا

پونگرے: (ہند، ند) پونگرادی جمع

پونگی: (ند) پکھنڈی، ڈھونگی

پونگی: (مو) گھروسار

پونگی: (ند) 1- پونگ 2- وین 3- سپاری دا درخت

پونگی پھل، (ند) سپاری، چھالیا

پونگیر: (ند) مگرن دی حالت

پونم: (مو) پونی، پورن ماشی

پوننا: (فعم) مکھن کڈھ کے رڑکی ہوئی لسی نوں پٹنا

پونو: (ند) پٹیا، پورن ماشی

پونوار: (ند) خود رو پودے دے بی جو دوائی وجوں درتے

جانے ہن

پونون: (مل، مصدر) ڈگن، ڈھین

پونچ: (ند) پہنچ، اپن دی حالت

پونی: (ہند، مو) کسے مونٹ شے دا تن چوتھائی، پوری توں چوتھا حصہ

گھٹ، 3/4

پونی: (سن، مو) 1- کتن لئی پون سلائی تے دھیت کے تیار کیتی ہوئی

چنٹی رڈوں، رڈوں دی وٹی ہوئی جی جیدے توں سوتر وندے نیں،

کلاوہ، پونی، چرنے دے تکلے تے کتیا ہويا دھاگہ یاں اُن دا

گولہ، روئی دا فٹیلہ 2- پونہ، قلعی 3- تھوڑی، تھوڑی جیہی 4- چٹی،

کتی، سفید 5- پرونی، پرولی 6- پونی، پھل 7- پگ نوں نمھن توں

پہلاں آڈے سرے کھج کے لپیشن دا ڈھنگ، ونگی: چٹا پونی رنگ

ہویا سونک ہوئی جیوں دھاگے، (میاں محمد بخش) 8- لوہے وغیرہ

دی ڈنڈی والی اک قسم دی چھانٹی جس نال کڑا ہی وچوں تلی ہوئی

چیز کڈھی جانندی اے، دودھ چاہ وغیرہ پٹن والی چھانٹی پونی

پونی کتنا، (محا) چرنے دا سوت کتنا

پونی وانگ کٹھا ہونا، (محا) کونگر جانا، سنگو جانا

پونی درگا، (ند، صفت) 1- بیمار، مازا 2- چٹا

مونہہ پونی ہو جانا، (محا) سہم وجوں رنگ اڈ جانا

پونی: (ند) جٹاں دی اک گوت

پونے: (مو) 1- پامکے ناں دا پودا 2- وندک ناں دا پودا

پونیا: (مو) دیکھو: پٹیا

پونیاں: (مو) دیکھو: پونی، جیدے ایہہ جمع اے

پونیاں گولے، (ند) کتن لئی خاص ڈھنگ نال رکھیاں پونیاں

پونیر: (صفت) 1- پیڑی 2- بال، ایانے

پونیس: (مو) کتن لئی پون سلائی تے دھیت کے تیار کیتی ہوئی

چنٹی رڈوں

پونو: (مو) پورن ماشی، پٹیا

پول: (مل، صفت) کیسر، رنگ

پول: (ند) 1- پٹیاں دی کھینڈن والی کھینڈ دا اک نشان 2- یکا (تاش دا)

پول بارہاں، (ند) پاسے دی کھینڈ وچ بارہاں دا داء

پوسیدن: (مصدر) تلاش کرن، دوڑن
 پوکئیں: (نم) ہندی سال دانواں مہینہ پوے گا
 پوسئہ: (نم) 1- گھوڑے دی اک ترکی چال، تیز دوڑن والا 2- ہرکارا، ڈاکیا،
 چٹھی رساں
 پویئے: (نم) ٹھلھ دوڑیئے، پوئیاں چال چلدیاں ہویاں
 پویئے پاوان، (نم) 1- زچ کرن 2- گھوڑے نوں تیز سادون
 پویئے پویئے، (نم) ہولی ہولی
 پویئے پے جاوان، (نم) 1- کراہ پھرن 2- نس جاوان
 پوسئیا: (نم) 1- گھوڑے دی تیکھی یاں سرپٹ چال، دگئی: پویئے وچ نہ
 پونجن دیندے داؤدے دی تائیں: (میاں محمد بخش)
 پوے پوے: (نم) جلدی دور، تیز چل
 پوئیا: (نم) پیاوان والا، نوش کراون والا، ساقی
 پویاندی: (نم) پواندی، منجے دا پیراں والا پاسا
 پویرت: (نم) دیکھو: پوتر
 پویتا: (نم) دیکھو: پوتر
 پوتکین پوئیا: (نم) پیاوان والا
 پویرا: (نم) پورا، مکمل
 پویکٹرا: (نم) پیرا، گھر، پیکا
 پوین: (نم) دیکھو: پاوان
 پویندڑ: (نم) پووان والا
 پوئو: (نم) دیکھو: پیاوان
 پو یون: (مصدر) پیتا جاوان

(دو جی جلد)

پوئیاں: (نم) اثر کرنا، کسے گل دا اثر لینا
 پونج: (نم) 1- پونجن، صفائی والا کپڑا 2- (صفت) خبیث آدمی
 پونجن ر پونجنا: (نم) پونجھنا، صاف کرنا
 پونج: (نم) دیکھو: پونج
 پونجی: (نم) 1- پونجی دا پنچہ 2- تھان تے پونج جانا 3- رسائی، گرفت
 پونڈر: (نم) احساس دواون والا
 پونہدی: (نم) اثر کردی
 پوہویں: (نم) تاثیر رکھن والی، اثر کرن والی
 پوہی: (نم) 1- زوں دا پھوہا 2- تھوڑی
 پوہیا: (نم) اوکھا کم، محنت والا کم، جیویں پوہیا کٹناں، تھوڑا تھوڑا، کم
 اکٹھا کرنا
 پونج: (نم) 1- پونج، رسائی 2- اطلاع، خبر
 پوہیں: (نم) معنوی لحاظ تال پونجیں، اپزیں
 پوہر: (نم) پھر، پتیاں گھنٹیاں دا ویلا
 پوہڑی: (نم) سیڑھی، پڑساگی
 پوئی: (نم) پنجاب وچ ہودن والی اک مشہور خود رو ویل جس نوں کئی
 واری ساگ دی طرحاں رنھ کے کھادا جاندا ہے (Basella
 aillea)
 پوئے: (نم) کھڑاواں
 پوئیا: (نم) 1- گھوڑے دی ترکی یاں سرپٹ چال 2- کردا چوتھ
 دے روزے تے نوایاں سس یاں جھٹانی نوں بھیٹ کیتا ڈھوآ
 پوئیںجن: (نم) پوئیا جانا

پوہا: (ند) 1- پالتو جانور، ڈنگر 2- رُوس دا پھوہا

پوہار: (مو) رکن من، پھوہار

پوہارا: (ند) 1- فوارہ 2- متعدی مرض تے اوہدے عام ہون

دی حالت

پوہاڑا: (ند) پھوڑا

پوہانٹی: (ہند، مو) چکر ٹھمن دا عمل

پوہاون: (مصدر) اثر کران، احساس پیدا کرن

پوہتھی: (چھ، ند) 1- اوہ کپڑا جیہدے وچ ضروری دستاویزات محفوظ

ہون 2- دکاندار داروز دا حساب کتاب

پوہتے: (ند) پوہتا توں، اپڑیا ہویا، مہنچیا ہویا، پوہتا، وگئی: 'انٹھ چل

پوہتے تار (بلے شاہ)

پوہتا: (ند) بیراں دا اک گہنا

پوہتیا: (چھ، فم) کپڑے نال صاف کرنا، پوہتیا

پوہتچ: (ہند، مو) پہنچ، رسائی، اپڑ

پوہتچنا: (ہند، فم) آپڑاؤنا، پہنچاؤنا

پوہچوال: (ند، صفت) آیا ہویا، مہنچیا ہویا

پوہر: (ند) 1- تین وجے دا سا 2- تین گھنٹے دا پہرہ

پوہر بھر، (ند، صفت) پورا پھر

پوہر سارا، (ند) دیکھو: پوہر بھر

پوہرا: (ہند، ند) مزدوری محنت

پوہرن: (مصدر) محنت مشقت کرن

پوہریا: (مو، صفت) محنت مزدوری کرن والا

پوہریا پوہریا کر کے، (فم) ڈھیر کھینچ نال

پوہڑ: (ند) علاج، آپاء، دوا دارو

پوہڑیاں: (ند) پوہڑی دی جمع

پوہڑی: (مو) 1- پوڑھی سیرھی 2- تدبیر کرن والا

پوہڑی پڑھانا، (حما) کسے نوں کوئی خاص گڑ سکھانا، کوئی گل

سکھانا، کسے نوں جیہڑی گل یاں کم نہ آؤندا ہووے اوہ سکھانا

پوہڑی پڑھنا، (حما) 1- تفصیل بیان کرنا 2- قبول و حجاب کرنا

پوہڑی تے چاڑھنا، (حما) کسے نوں کسے گل یاں کسے کم تے

راضی کرنا، مائل کرنا

پوہل: (مو) 1- پہل، 2- پہلی میت

پوہلاں: (صفت) پہلاں، پہلی داری

پوہلی: (پو، مو) کٹک وچ پیدا ہون والی کنڈیالی، پہلی پتلی، کنڈیاں

دی بوٹی (پوہلی دے کنڈے)، اک کنڈیاں والا خود رو بوٹا جیہڑا

فصلاں وچ آگ آؤندا اے، اک کنڈیالہ پودا جو پنجاب وچ عام

ملدا ہے، اک پودا جو کوہستان نمک دے جنگلاں وچ عام ملدا ہے

(*Consinia Calcitrapaeformis*) ہندوستانی کیسر دے بی

پوہلیاں: (ند، صفت) گسنیجے دے بی

پوہن: (مو) سواری، لڈا

پوہن: (مصدر) 1- اثر کرن، موثر ہون، کارگر ہون 2- ڈکھ دیون 3-

گھسن، وڑھن

پوہنا: (فل) 1- اثر کرنا، لگنا 2- ڈکھ دینا 3- محسوس کرنا

پوہننا: (فل) اپڑنا

آدی نوں دی طرّا کہندے نیں، بھارو

نپ دا پہارو (مخا) بندا جو وگا روچ پھڑیا گیا ہووے

پہاری: (ہند، مو) 1- وزنی، بھاری، بوجھل 2- نازخرا کرن والا

3- (مفت) رائی، پاڌی

پہارے: (ہند، مذ) ویکھو: 'پہارا' جیہدی ایہہ جمع اے

پہارے پاوں، (مخا) 1- چیکاں مارن 2- روون دھوون

پہاڑ: (مذ) 1- پھراں دا بہت اُچا ٹہا، پرہت 2- اُتر والا پاسا 3- بہت

اوکھا کم 4- بہت وڈی چتر 5- اک راگنی جس نوں پلنگ پہاڑی

آکھدے ہن 6- اُچا 7- وڈا 8- لٹا 9- اوکھا، وزن، بھاری، بوجھ

پہاڑ اُتے آئے بگے، ہریاں ٹوپیاں تے لال جھگے،

(نُجھارت) مرچاں

پہاڑ بن جاوَن، (مخا) 1- کڑیل بن جاوَن 2- ڈٹ جاوَن

پہاڑ پالی، (مو) پہاڑی سلسلہ

پہاڑ پُٹنا، (مخا) اوکھے توں اوکھا کم کرنا

پہاڑ تلی، (مو) پہاڑ دی تلہی علاقہ

پہاڑ توڑن، (مخا) نامکُن کم کرن

پہاڑ تولن، (مخا) جھوٹھ بولن، گپ مارن

پہاڑ تھلے آجاوَن، (مخا) دیکھو: پہاڑ تھلے آوَن

پہاڑ تھلے آوَن، (مخا) ڈھیر اوکڑاں تھلے آوَن

پہاڑ تھلے دب جاوَن، (مخا) بے وس ہو جاوَن

پہاڑ ٹالَن، (مخا) مصیبت توں بچاوَن

پہاڑ ٹٹ پون، (مخا) آفت آ پین

پہاڑ ٹٹنا، (مخا) بہت وڈی مصیبت دا آوَن

پہاڑ ٹٹن، (مخا) مشکل رفع ہووَن، اوکھت دور ہووَن

پہاڑ جاپنا، (مخا) 1- مشکل یاں بہت اوکھا لگنا 2- مونہ نہ مٹھا جن

پہاڑوں لٹھا

پہاڑ جڈا، (مذ) 1- بہت وڈا، وگنی: 'تولوں کوڑ پہاڑ جڈا، ہائے'

اساڈی تختی، (معراج نامہ قادر یار) 2- بہت اوکھا

پہاڑ جڈا دل، (مذ، صفت) بہت حوصلے والا دل

پہاڑ جڈا جگرا، (مذ، صفت) وڈا حوصلہ

پہاڑ جڈا دن، (مذ) بہت وڈا دن جو ٹکُن وچ نہ آوے

پہاڑ جڈا دن چڑھنا، (مخا) بہت دن چڑھنا، دوپہر ہونا

پہاڑ جڈی (جنی) رات، (مو) بہت وڈی رات جو ٹکُن وچ

نہ آوے

پہاڑ جیہا، (مذ، صفت) 1- بہت وڈا 2- بہت اوکھا 3- پہاڑ درگا

پہاڑ جیہا دن، (مذ) بہت وڈا دن

پہاڑ جیہا دن کٹن، (مخا) بہت اوکھا دن کٹن

پہاڑ جیہی رات، (مو) اڈیکاں والی رات

پہاڑ چکُن، (مخا) بڑا اوکھا کم کرن

پہاڑ دا بجو، (مذ، صفت) مہاں مورکھ آدمی، بہت بے وقوف آدمی

پہاڑ دا پہاڑ، (مذ، صفت) بہت وڈے قد والی چیز

پہاڑ دا داسن، (مذ) ترائی

پہاڑ دی ٹیسی، (مو) دیکھو: پہاڑ دی چوٹی

پہاڑ دی چوٹی، (مو) پہاڑ دی بلندی

پوہیا: (ہند) حلقہ، کھیت، وگی: ایس پوہیے وچ دوٹاں لئی کھڑا ہون والا کوئی نہیں

پ ۵

پہ: (مو) دیکھو: پہو

پہ: (ہند) دیکھو: پاہ

پہ: (حرف ربط) 1- پردی تخفیف 2- آتے، فیرو، لیکن

پہ پ: (کلمہ تحسین و آفرین) واہ واہ، سبحان اللہ

پہا: (ہند) پاہادی تخفیف ..... کپارہ، گنڈنڈی، رستہ

پہا: (ہند) 1- بھا، نرخی 2- حالت، عادت، نازخروہ

پہا: (ہند) دیکھو: پہیہ

پہابی: (ہند، مو) 1- بھابی، بھائی دی بیوی، بھرجائی 2- بھائی دے ہم

عمر آدمی دی بیوی نوں وی مخاطب کر دے نیں

پہاپا: (ہند، ہند) دیکھو: پہاجی

پہانی چھکنا: (محا) لمبی دوڑ لانا

پہاٹھا: (ہند) 1- بھانا دا دگاڑ ..... سمندر وچ پانی دا اُتار 2- بیٹنگ

پہاج: (ج، مو) 1- سوکن 2- پینڈ و عورت

پہاج: (ہند، ہند) بیاج، وادھا، سوہ، منافع، پنڈاں وچ جدوں کے

زمیندار کسان دے گھر وچ اپنی فصل دا غلہ ختم ہو جاوے تے اوہ

دوہے زمیندار توں ایس شرط تے غلہ اُدھار لیند اے کہ اگلے سال

دی فصل دی پیداوار تے اوس مقدار توں زائد غلہ یاں وگی مقدار

وچ واپس کرے گا

پہاجو: (ہند، ہند) بیاج تے غلہ لین والا

پہاجی: (ہند، ہند) وڈے بھائی یاں اوس دے ہم عمر عام آدمی لئی

احتراما کلمہ مخاطب

پہانخ: (پو، مو) پہچان وگی ساڈی ذات ساڈی پہانخ اے

پہا درا: (ہند، ہند) بھادوں دا مہینہ، 15 جولائی تا 15 اگست تک دا ویلا

یاں موسم

پہا دری: (ہند، مو) چڑے دا لمبا ٹکڑا جس نوں لک دے نال دی

بندھے نیں

پہار: (مو) گجھا زخم

پہار: (ہند، ہند) 1- بوجھ، وزن، بھار 2- نازخرا

پہار تھور کرنا، (محا) نازخرا کرنا، بے نیازی دا اظہار کرنا

پہار: (مو) دیکھو: پھوار

پہار چلنا، (محا) پھوار چلنا

پہار لاونا، (محا) 1- موج میلا کرنا 2- پانی دی سبیل لاونا

پہار وگنا، (محا) دیکھو: پہار چلنا

پہارا: (ہند، ہند) 1- زنانیاں دا اکٹھ 2- چکی گھر 3- لوہار یاں سنیاہ

دی بھٹھی

پہارا: (ہند، ہند) 1- بھارا، وزنی، بوجھل 2- اک علاقے وچ صحن تے

برائے دے معنیاں وچ وی رائج اے

پہارا: (ہند) 1- وبا دے پھیلن دی حالت، متعدی مرض 2- فوارہ 3-

رولا، شور، چیخ چھاڑا، ہال پاہریا

پہارو: (ہند، ہند) 1- بھید، بکری، دُنبہ وغیرہ 2- کسی جاہل تے اُجڈ

پھاڑن: (لہند، مو) پھاڑی علاقے دی رہن والی زنانی

پھاڑو: (ند، صفت) پھاڑی علاقے دا وسنیک

پھاڑوں: (نم) پھاڑتوں، پھاڑولوں

پھاڑوں آئی دو ڈھڈی، (نُجھارت) کھوئی دی چھٹ

پھاڑوں آئے بھابڑے، سرتے چائے چھابڑے،

(نُجھارت) ملوک

پھاڑوں آئے چنے بنے، چونڈھی چونڈھی ہر کوئی چنے،

(نُجھارت) لون، نمک

پھاڑوں آئے دو ملنگ، ساویاں ٹوپیاں رتے رنگ،

(نُجھارت) ٹماڑ

پھاڑوں آئے روڑے، آوندیاں دے سر توڑے،

(نُجھارت) اخروٹ

پھاڑوں آیا باوا کما، آپ چھٹا داڑھا لما، (نُجھارت) رچہ،

کنگھا، بُرش

پھاڑوں آیا میاں بُچا، اگو مدھرا چھوں اُچا، (نُجھارت) جھج

پھاڑوں آیا نور جمال، جس دے سرتے ہک وال،

(نُجھارت) جوں چینگن

پھاڑوں اُتریامُرخ دا بچہ، مونہہ لال کلیجا کچا، (صفت) گری،

ناریل

مونہہ نہ متھا، جن پھاڑوں لتھا، (اکھا) بد شکل اتے بے ڈول

جیسے بندے لئی درتے ہن

پھاڑی: (مو، صفت) 1- زکا پھاڑ 2- پھاڑاں وچ رہن والا،

پھاڑی علاقے دی بولی 3- اک راگنی، ایس نوں لوک جھنجھوئی دی

آکھدے ہن

پھاڑی آلو، (ند) خاص قسم دا آلو جو پھاڑاں وچ ہوندا ہے

پھاڑی ارنجھ، (ند) پھاڑاں وچ ملن والا ہرنولی دا پودا

پھاڑی بدل، (ند) پھاڑاں ولوں آون والے بدل

پھاڑی بکرا، (ند) اک نسل دا بکرا جیہڑا پھاڑاں اُتے ہوندا اے

پھاڑی بولی، (مو) پھاڑی علاقیاں وچ بولی جان والی بولی

پھاڑی پیل، (ند) اک قسم دا زکھ

پھاڑی جن، (ند، صفت) بد صورت آدمی، کو جھابندہ

پھاڑی کال، (ند) بھاری آواز والا، گھوڑا کال

پھاڑی لکڑ، (مو) پھاڑاں اُتے اُگن والی اک قسم دی لکڑ، بول

پھاڑی گاجر، (مو) پھاڑاں اُتے اُگن والی گاجر، اک سبزی

پھاڑی مرج، (مو) اک قسم دی بہت وڈی مرج جو گھٹ کوڑی

ہوندی ہے اتے جس دی سبزی بندی ہے

پھاڑے: (ند) ریاضی وچ ضرب دا قاعدہ

پھاڑیا: (مو) پھاڑتے رہن والا

پھاڑیے میت کس دے بھت کھا دھاتے کھسکے: (اکھا)

جدوں کوئی خود غرض آدمی مطلب پورا کر کے واقف نہ بنے اودوں

کہندے نیں

پھاس: (مو) 1- گانے دی طرز 2- (فخر) پھاسنا (اُبالنا) دا فعل

امر، اُبال

پھا سرتا: (فل) کسے گل دا اعتراف کرنا، کسے گل تے من جانا،

پھاڑ دی گھاٹی، (مو) پھاڑ دا درمیانی رستہ
 پھاڑ دے اگے رائی، (اکھا) جدوں وڈی شے دے مقابلے تے
 حقیر شے آ جاوے
 پھاڑ دے پتھر ڈھون، (حما) سخت محنت مشقت ہوون
 پھاڑ ڈگن، (حما) ان ہونی ورت جاوون
 پھاڑ ڈھاہنا، (حما) بہت اوکھا کم کرنا، معرکہ مارنا
 پھاڑ ڈھین، (حما) دیکھو: پھاڑ ڈگن
 پھاڑ کٹنا، (حما) بہت مشکل کم کرنا
 پھاڑ کوں تکی ڈیون، (حما) کم انجام تیک پہنچنا
 پھاڑ گزرن، (حما) ناگوار گزرن
 پھاڑ گوئجن، (حما) خوفناک آواز آون
 پھاڑ لگن، (حما) نامکن جاہن
 پھاڑ نال آڈالاون، (حما) اوکھے کم نوں چھوہن
 پھاڑ نال نکر لینا، (حما) ڈاڈھے بندے نال متھالاونا
 پھاڑ نال نکر لیناں سرائی بھجدا اے، (اکھا) ٹکڑے نال آڈا
 لایاں نقصان ماڑے دا ای ہوندا اے
 پھاڑ نال کھیہنا، (حما) پھاڑ نال نکر لینا
 پھاڑ نال متھالاونا، (حما) ڈاڈھے آدمی نال نکر لینا
 پھاڑ واسی، (نڈ، صفت) پھاڑاں وچ رہن والا
 پھاڑ ورگا دن ہوون، (حما) بڑا سخت تے اوکڑاں بھریا دن ہوون
 پھاڑ ورگی زندگی، (حما) لمی تے اوکھی حیاتی
 پھاڑ ہو جاوون، (حما) 1- تحمل مزاج ہو جاوون 2- سخت جان ہو

جاوون

پھاڑ پٹھاں آون، (حما) دیکھو: پھاڑ تھلے آون
 پٹیا پھاڑ نکلیا چوہا، (اکھا) جدوں بہت محنت کرن دا کوئی چنگا
 نتیجہ نہ نکلے اوووں کہندے نیں
 رائی دا پھاڑ بناونا، (حما) کئی جیہی گل نوں ودھا کے دسنا
 سرائے پھاڑ ڈھیبہ پینا، (حما) مصیبت آ پینا
 منگل بدھ نہ جائیں پھاڑ، جتی بازی آویں ہار، (اکھا)
 جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ منگل وارا تے بدھ وار نوں اُترول جانا بد
 شگونی ہوندی ہے تاں آکھدے ہن
 پھاڑا: (مو) 1- رشوت 2- کوئی وی نشہ، کوئی لت، عادت 3- کم
 کرن دی اجرت
 پھاڑا: (نڈ) 1- ضرب دا طریقہ 2- گنتی یاں زبانی ضرب سکھاوون
 والا قاعدہ
 پھاڑاں: (نڈ) پھاڑ، دی جمع
 پھاڑاں اُتے آئے گھر ڈ بھانگ، چار ورتے تے اک
 آنکھ، (نُجھارت) بھڑولا
 پھاڑاں توں آئے دوڑ، آوندیاں دے سر پھوڑ، (نُجھارت)
 اخروٹ
 پیتا (مصیبت) دا پھاڑ ٹٹ پینا، (حما) وڈی مصیبت آونی
 پھاڑاں والی، (مو) 1- دیوی 2- درگا، بھگوتی، اوکھے توں
 اوکھا کم کرنا
 پھاڑلا: (نڈ) دیکھو: پھاڑی

پھاؤنا: (متعدی السعدی) حسین داکم کراؤنا، پھاؤنا

پھائی: (مو) پھائی حسین دی مزدوری

پہت: (مو) وال

پہت: (ند) پچھ، اُبلے ہوئے چاولاں دالیس دار پانی جیتوں ہندکو

وچ "اوغرہ" دی کہندے نیں

پہت: (ند) بوہے دا اک پت

پہتا: (ند) 1- اُبلے ہوئے چاول 2- خوراک سفر، خرچ، زائد تنخواہ

پہتا: (ند) 1- مہینچیا ہویا، اپڑیا ہویا 2- پہنچنا، ونگی: تھلا نام صحیح کر شہروں

پہتا اوس نکائے (ہاشم شاہ)

پہتا: (ند، صفت) پہنچا ہویا، ولی، فقیر، خبر رکھن والا

پہتلی: (مو) در پیچ، چھوٹی کھڑکی

پہوس: (ند) مہینچیا، اپڑا، پہنچے، اپڑے

پہتہ: (ند) ٹودا، نال والی ہڈی دا مغز

پہتی: (مو) دیکھو: 'پہتا' جیدی ایہہ تانیٹ اے

پہتے: (ند) پہنچے ہوئے، اپڑے ہوئے

پہتا: (ند) پیراں دا گھٹا..... پاؤنا

پہتڑی: (مو) دیکھو: پہتا

پہٹک: (مو) طلب، خواہش، بے قراری

پہٹکنا: (فل) 1- بیقرار ہونا، کسے نشے دی لت وچ مطلوبہ شے نہ ملن

لئی بے قرار ہونا، کسے پسندیدہ شے دے فراق وچ بے قرار ہونا

2- بھٹکنا، بے چین پھرنا، آوارہ پھرنا

پہٹنا: (فم) دیکھو: پہنچنا

پہٹنہ: (فم) 1- چھوٹا، مس 2- ہونا، ٹکڑا 3- کسے مسلمان دا ہندو دے

جسم نوں چھوٹا

پہٹہ: (ند) 1- موٹی جوں 2- بتل یاں سرسوں دے پھوگ دا کلبھوتوں

نکلیا ہویا مونج وغیرہ دی گول گدی جیتوں بھار چلن لکیاں سرتے

دھر لیندے نیں

پہٹھ: (ند) مھٹا، پاٹ، پھوٹا وغیرہ پکاؤن دی بھٹی، آدا

پہٹھا: (ند) کام دا چوپٹ ہونا، بریاد ہونا، نقصان ہونا، گول ہونا

پہٹھی: (مو) مھٹھ دی تغیر، مھٹھی دا وگڑیا روپ

پہٹھیارا: (ند) بھٹیا، بھٹی ایچ دانے مھٹن والا، بھٹی تے کم کرن والا،

مھٹھیارا دا وگڑیا روپ

پہٹھیاری: (مو) بھٹیارن، بھٹی ایچ دانے مھٹن والی، بھٹیار دی

بیوی، مھٹھیاری دا وگڑیا لہجہ

پہچ: (فم) بھجنا دا فعل امر، ٹٹ

پہکنا: (فل) ٹٹنا، وعدہ خلافی کرنا، اپنی گل یاں قول توں بھڑ جانا

پہچ: (مو) پہنچ، رسائی، اپڑ

پہچا: (ند) پہنچیا ہویا

پہچان: (مو) شناخت، علامت، نشانی، پہچان

پہچان کرن، (مخا) سہان کرن

پہچان لون، (مخا) شناخت کر لون

پہچان وچ آون، (مخا) سونہہ نکل آون، سہان ہو جاون

پہچانن: (مصدر) ٹوہ لاون، تاژن

پہچدا: (ند) دیکھو: پہچا

معترف ہوتا

پہاسنا: (فل) کسے شے یاں سبزی نوں گرم پانی وچ اُبالنا

پہاک: (ند) مہین والا، گھرائیا

پہاکا: (ند) 1- باتونی 2- بُھارت

پہاکھ: (مو) خبر، افواہ

پہاکھا: (مو) اک بولی دا ناں، بھاکھا

پہاکھے: (ند) دیکھو: پہاکے

پہاکھیا: (مو) بھیس دتا کے گل معلوم کرن والا

پہاکے: (ند) لوک گیتاں دی اک صنف، شعر، اکھان

پہاگڑ: (مو) بھاگڑ

پہاگن: (مو، صفت) بھاگ بھری، نصیبیاں والی

پہال: (نمر) 1- پھالنا (ویکھنا) دا امر، جیویں: ویکھ یاں دیکھو

2- (مو) انتظار، یعنی کسے دے آن دا انتظار یاں اُمید

پہال: (ند) شریک، حصے دار، مددگار، دوست، ساتھی

پہالا: (مو) پھالا دا محفف یعنی بھائی صاحب بھائی نوں پہا دی

کہندے نیں

پہالی: (مو) 1- شراکت، حصہ داری 2- کسے دے کھیت نوں غلے وچ

حصہ داری تے جوتنا، راضی کرنا، غلہ اُگانا

پہالنا/پہالڑاں: (نمر) 1- ویکھنا 2- کسے دا انتظار کرنا

پہالو: (نمر) استعجاب دے طور تے وی بولیا جاندا اے جیویں، دیکھو:

دیکھو تے

پہان: (مو) 1- اک خورد رو جنگلی پودا جیہڑا صرف بالن دے کم آؤندا

اے 2- ریزگاری، خردہ، روپے دے حصے جیویں، چوانی، اٹھ
آنی وغیرہ

پہان: (مصدر) پان، مہیان

پہانا: (نمر) دیکھو: پیاؤنا

پہانج: (مو) 1- کی جیویں بھانج لگنا، کی ہونا 2- مارا مارا بھرتا

پہانچی: (مو) دیکھو: بھانچی

پہانڈ: (ند) 1- بھنڈ، مسخرا، ڈھڈھ ہلکا کرن، جھوٹی تعریف یاں جھوٹی

برائی کرن والا 2- شجرہ نسب گنن والا 3- راز فاش کرن والا

پہانڈا: (ند) دیکھو: 'بھانڈا' جیہڑا ایہہ وگڑیا روپ اے

پہانڈڑ: (ند، صفت) پہاٹی کران والا

پہانویں/پہاویں: (ہند) دیکھو: 'بھاویں' جیہڑا ایہہ وگڑیا

روپ اے

پہانی: (مو) مہین دی مزدوری

پہانے: (ہند) اوہدے لئی، (اوپدی) بلا توں، دے لئی، دی نظر وچ،

دے مطابق

پہاں پہاں کرنا: (حما) بھاں بھاں کرنا، کسی جگہ یا مکان دے غیر

آباد ہون دی کیفیت

پہاوتا: (نمر) دیکھو: پھساؤنا

پہاولی: (مو) مال گزاری، زمین دا محصول، خراج

پہاوان: (مصدر) 1- پھساوان، پکڑاوان، اُلجھاوان 2- پیاوان، پیاٹی

کراوان 3- تاش دے پتے وڈاوان

پہاؤنی: (مو) پسواٹی، دانے وغیرہ مہین دی اجرت، مزدوری

پلاک ڈکٹری

پہرے داری، (مو) پہرے دار داکم یاں مزدوری، راہی، چوکی،
رکھوالی

پہرے دیون، (خا) 1- بندی خانے دیون 2- راہی کرن
پہرے کھڑن، (خا) نگرانی کرواؤن

پہرے لاؤن، (خا) ناکالاؤن
پہرے لگن، (خا) دیکھو: پہرہ لگنا

پہرے والا، (ند، صفت) پہرہ دین والا، منتری، چوکیدار
پہرے وچ رکھن، (خا) نگرانی وچ رکھن
پہرے وچ رکھنا، (خا) حراست وچ رکھنا
جوانی پہرے، (نم) جوانی وچ، جوانی ویلے

پہریا: (مو) دہائی، کوک، فریاد، پکار
پُہریا: (مو) 1- محنت 2- کم کاج

پہریو: (ند) پایا، پہنیا

پہڑ: (ند) نہریاں دریا دا پختہ، تھڑا، اُچی تھال، موگا
پہڑنا: (ه، فل) لیٹنا، سونا، آرام کرنا

پہمکر مُول: (ند) گرمی پچاؤن والی دوا

پہکو: (ند) لکڑی دا بنیا ہو یا اک خاص ساخت دا آلہ یاں مشین جس
توں دھان دا غلہ گٹ کے بھوسہ وکھرا کیتا جاندا اے، ایہہ عموماً
دھان دی بہتی فصل والے علاقے وچ ندی نالیاں دے کنڈے
تے لایا جاندا اے کیونکہ ایہہ پن چکی دی طرحاں پانی نال چلدا
اے ایس آلے تو اک ہندکو پیل دی اے جیہڑی 'بجھ میری بجھارت'
وچ درج اے جیہڑی ایس طرحاں اے: 'بجھ میری بجھیری، میں

(دوجی جلد)

پہرہ چوکی، (مو) 1- راہی، سوچھی 2- گارڈ

پہرہ دینا، (خا) راہی کرنا، چوکیداری کرنا

پہرہ کھڑنا، (خا) پہرے تے کھلونا، پہرے دینا

پہرہ لگنا، (خا) روک ہوؤن، پہرے دا مقرر ہوؤن

پہرہ وچ رکھنا، (خا) نگرانی وچ رکھنا

پہرہ ہٹاؤن، (خا) پہرا ختم ہوؤن

ٹھیکری پہرہ، (ند) پہرہ دین واک ڈھنگ جس وچ ہر آدمی
نوں واری واری پہرہ دینا پیندا ہے (پہلے سے وچ ایہہ رواج سی
کہ لوکاں دے ناں ٹھیکریاں اُتے لکھ کے گھڑے وچ پادیندے
سن، جس دے ناں دی ٹھیکری نکل آندی سی اوس دی پہرہ دین
دی واری ہوندی سی)

کلیجک دا پہرہ، (ند) بھیڑا زمانہ

نوکری پہرہ معاف ہونا، (خا) کسے اچھے کم تے ڈیوٹی ہون
کر کے فوجی سپاہی نوں دن دی پڑ اتے رات دا پہرہ دین توں
معافی ملنا

پہر وَاں: (ند، صفت) پہریداراں، چوکیداراں

پہری: (مو) پہر دی، پہر دے متعلق

پہرے: (ند) دیکھو: 'پہرہ' جیہڑی ایہہ جمع اے

پہرے بہوں، (خا) پہرہ داری لئی چوکیدار مقرر ہوؤن

پہرے تلے، (خا) بندش وچ، روک وچ، قابو وچ

پہرے تے کھلونا، (خا) منتری یاں چوکیدار دا اپنی ڈیوٹی سنبھالنا

پہرے دار، (ند، صفت) پہرہ دین والا، منتری، چوکیدار، پہر دیا

پلاک ڈکشنری

چکوال: (ند، صفت) اثر والا، پہنچ والا

چکویں: (مو، صفت) دیکھو: چکوال

چکھنا: (فل) گالہ کڈھنا، گالہ گلوچ

چکچی: (مو) دیکھو: پچا

چکچلا: (ند) پہنچن والا

چکچندڑ: (صفت) پیچاؤن والا

چکنا: (فل) بھٹنا دا گرٹیا روپ، بھڑکنا، مشتعل ہونا، غصہ آنا

چھڈ: (ند) بھڈ، بھڈ

چہر: (ند) تن گھنے داسا، دن رات دا اٹھواں حصہ، تن گھنٹیاں داسا

چہر لکاء، (ند) 1- پورا اک چہر 2- (فم) بہت زیادہ دیر، بہت دیر تک

چہر دن، (ند) دن دا پہلا چہر

چہر دن چڑھے، (فم) سورج نکلن توں اک چہر گروں

چہر رات، (ند) رات دا پہلا چہر

چہر کلن، (حما) دیلا دہاون

چہر وجن، (حما) اک چہر لکھن دا گھنا وجن

اٹھ چہر، (فم) ہر دیلے

چھلا چہر، (حما) دن دا اخیر لاسا، بڑھاپے دی عمر

چتے چہر اچتو چہر، (حما) ہر دیلے

پُہر: (مو) اک دیسی مینے داناں ..... پوہ

پہرا: (ند) چوکیداری

اٹھ پہرا، (ند) گاں یاں مجھ نوں دن دج اک وار چون دا عمل

اٹھ پہرا لاونا، (حما) گاں یاں مجھ نوں جان مجھ کے دن دج دو

وار چون دی بجائے اک وار چون لئی ڈکنا

اٹھ پہری، (صفت) اٹھاں پہراں دج اک وار

پہرا نا: (فم) پوانا

پہراوا: (ند) 1- پہنن دا ڈھنگ 2- لباس، کپڑے، پہناوا 3- چوکیدار،

پہرہ دین والا، دنگی: 'نہ کوئی تنگ نہ کوئی پہراوا' (نغم)

پہراوتا: (فم) کسے نوں کپڑے وغیرہ پوانا، پہناونا

پہراون: (مصدر) کپڑے پوانن

پُہر لا: (صفت) بھر بھرا، بھٹکی آیا ہویا

پُہرن: (فا، ند) گزوتا، پہناوا

پہرنا: (فم) پادنا کپڑے، گہنے وغیرہ پہننا، پہراوا

پہرو: (ند، صفت) پہرہ دین والا، پہرے دار، سنتری، چوکیدار

پہروا/پہریا: (ہ، ند، صفت) دیکھو: پہرو

پہرہ: (ند) 1- پہر 2- سا، دور 3- چونگی 4- سنتری، چوکیدار، رکھوالی

5- رکھوالی کرن دی واری 6- کشت، روند 7- حراست، نگہبانی

8- اک حوالدار اتے کجھ سپاہیاں دا دل گارڈ

پہرہ اٹھاونا، (حما) راکھی لئی کسے نوں مقرر کرنا

پہرہ بدلنا، (حما) 1- اک چوکیدار دا پہرہ پورا ہون تے دوجے دا

اوس دی تھاں تے کھلونا 2- زمانہ بدلنا

پہرہ بیٹھنا، (حما) گارڈ، چوکیدار دا پہرے لئی قائم ہونا یاں بیٹھنا

پہرہ خشکری، (لہند، ند) گراں یا شہر دے بندیاں دا واری نال

پہرہ دینا

برائی اچھالن توں پہلے اپنی پیڑھی تھلے سوٹا مار لینا چاہیدا اے،
پہلاں اپنے آپ نوں دیکھو آپ بُرے تے نہیں
پہلاں اپنی منجی ہٹھ ڈنگوری پھیرو، (اکھا) کسے نوں بُرا آکھن
توں پہلاں اپنے گریبان وچ مونہہ پا کے دیکھنا چاہیدا اے
پہلاں اپنے پھیر پرانے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
پہلاں اپنے گھر ول دھیان ہوندا ہے تے پچھوں بیگانے ول تاں
آکھدے نیں

پہلاں پہل، (نم) شروع شروع وچ

پہلاں پوت کچھتری مائی، (بجھارت) ددھ تے ملائی

پہلاں پیٹ پوچا پھر کم دوجا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ کھاپی کے ہی کم کیتا جاسکدا ہے تاں آکھدے نیں

پہلاں تولیے پھیر بولیے، (اکھا) گل کرن توں پہلاں سوچ

بجھ کے بولنا چاہیدا اے

پہلاں جمیا میں تے پچھوں نانی آئی، کھج کھج کے پیو جمایا

پھر جمی میری مائی، (بجھارت) ددھ، دی، لسی، بکھن

پہلاں جی پھیر جہان، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ منگھ

ہر گل وچ پہلاں اپنا ہی دھیان رکھدا ہے تاں آکھدے نیں

پہلاں خوشیاں پھیر درویشاں، (اکھا) دیکھو: پہلاں آپ

پچھوں باپ

پہلاں روٹی جے نہیں روٹی تے ساری گل کھوٹی، (اکھا)

روٹی انسان دی سبھ توں وڈی ضرورت اے جے ایہہ نہیں تے فیر

انسان دے سارے منصوبے دھرے رہ جاندا ہے

پہلاں ساں میں آلی بھوالی پھیر سوائی کھٹی چولی، جاں میں
کیتا سوہا دیس اٹھ پیا اچکا دیس، (بجھارت) پیر
پہلاں کم پھیر چم، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ رشتے دار
دی اودوں ہی پیارا لگدا ہے جدوں اوہ کم کرے تاں آکھدے نیں
پہلاں گھر دے، پچھوں باہر دے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ فائدہ پچاؤن لگے پہلاں گھر دیاں دا ہی خیال ہوندا ہے
تاں آکھدے نیں

پہلرا: (نم، صفت) دیکھو: پہلرا

پہلراوا: (نم، صفت) 1- پہلا، اڈل 2- مڈھلا، ابتدائی 3- شروع دا

4- پرانا، قدیم 5- چنگا، وڈا

پہلوے: (نم، صفت) دیکھو: پہلے

پہلک: (مو) دیکھو: پہل

پہلک پہلے، (نم) دیکھو: پہلے پہل

پہلن: (مو، صفت) 1- پہلی وار سون والی مجھ، گال وغیرہ 2- پہل

کرن والی

پہلن پلوئی دا، (صفت) پلیٹھی دا، جیٹھا (بچہ)

پہلن پہلا ہیں، (نم) پہلی واری، پہلے پھیرے، نواں نواں

پہلن جھوٹی، (مو) پہلا سوا سون والی مجھ

پہلنی: (مو) دیکھو: پہلن

پہلو: (فا، نم) 1- بغل، پاسا، بائی 2- آغوش، وکی 3- کروت

4- روش 5- مضمون 6- وسیلہ 7- تدبیر 8- کوتاہ کنارہ 9- اشارنا

نیزے بیٹھنا 10- موقع

اٹھ اٹھ ماراں پھیری

پہل: (مو) پہلا ہون دا عمل، مہر، منڈھ، ارنجھ، شروع، اول
پہل پلائی ۱ پہل پلا ہے، (نم) پہلی وار، پہلے پھیرے،

نواں نواں

پہل پلوٹی، (نم) پہلاں پہل

پہل پلوٹی دا، (نم) صفت) سبھ توں پہلاں (بچے) پلٹھی دا

پہل پلھوٹھا، (نم) اولین، پہلی پہلی، نویں نویں

پہل پلھوٹھی، (نم) دیکھو: پہل پلوٹی

پہل پلھوٹھے، (نم) اولین، پہلے پہلے، نویں نویں

پہل کرنا، (نم) ۱- شروع کرنا، ارنجھ کرنا ۲- ودھیکی کرنا،

زیادتی کرنا

پہل مارنا، (نم) پہل کر کے پہلاں فائدہ اٹھا جانا

پہل مارے سو میری، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ پہل

کرن والا ہمیشہ فائدے وچ رہندا ہے اودوں کہندے نیں

پہل ہوون، (نم) منڈھ بھن، آغاز ہوون

پہل: (مو) سنگھ جھن لئی پانی پڑھ کے لوہے دے کھنڈے نال تیار

کیتا امرت

پہل جھکاونا، (نم) مار کٹائی کرنا، چنڈائی کرنا

پہل چاڑھنا، (نم) دیکھو: پہل جھکاونا

پہل دینا، (نم) دیکھو: پہل جھکاونا

پہل گام: (نم) کشمیر دا اک مشہور شہر

پہلا: (نم) اول، منڈھلا، پلٹھی دا

پہلا پھیرا ہوون، (نم) منڈھلا ہوون

پہلا پھل، (نم) ۱- پہلا بال ۲- پہلا فائدہ

پہلا توڑ، (نم) شراب کدھن ویلے نگلی ہوئی پہلی بوتل دی شراب

پہلا درجہ، (نم) پہلی تھاں، پہلا

پہلا دھو، (نم) نویں تے کورے کپڑے نوں پہلی وار دھون دا عمل

پہلا دینہ، (نم) منڈھ، بسم اللہ، پہلی وار

پہلا سوا، (نم) پہلا بچہ (خاص کر جنوراں دے لئی استعمال

ہوند اے)

پہلا وار، (نم) پہلا حملہ، پہلی سن

پہلا وارا، (نم) ۱- پُرانا وقت ۲- چڑھدی جوانی

پہلا: (نم) ۱- ڈھک مکوڑا، جینا، مجھاں دی اک بیماری جس کر کے

انہاں دیاں اکھیاں وچوں پل (گڈ) آؤنی شروع ہو جاندی

اے ۲- اک قسم دا کپڑا

پہلاں: (صفت) پہلوں، منڈھ وچ، شروع وچ، پہلے سے

پہلاں آپ پچھوں باپ، (اکھا) جدوں مطلبی بندہ اپنے مطلب

لئی اپنے پیو دی دی پرواہ نہیں کردا اودوں آکھدے نیں

پہلاں آپ رجبے پھیر کسے نوں رجائیے، (اکھا) بندے نوں

پہلاں اپنا آپ سنوارنا چاہیدا اے تاں بے گروں کے دو بے

دے کم آیا جاسکے

پہلاں آتما پھیر پر ماتما، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

پہلاں اپنا تے فیر پرائے دا دھیان ہوند اے تاں کہندے نیں

پہلاں اپنا تن کج پھیر دو بے نون نگا آکھو، (اکھا) کسے دی

پلاک ڈکھتری

پہلی پیری، (نم) پہلی واری

پہلی پوڑی، (مو) آغاز، ابتداء

پہلی پوڑی چڑھنا، (محا) کم و آغاز کرنا

پہلی پیشی، (مو) مقدمے دی پہلی تاریخ، ونگی: 'لڈو ونڈ دی تھیلے

آداں جو پہلی یار چھٹ جائے' (لوک گیت)

پہلی ٹور، (مو) کیڑی دی ٹور، چال، دھیمی چال

پہلی چوری پہلا ہی پھاہا، (اکھا) جدوں کے نوں کیئے گناہ دی

سزا جتھی مل جاوے تاں کہندے نیں

پہلی چوری پھاہے لاونا، (محا) پہلی واری کیئے گناہ نو بخشن دی

تھاں بہت سزا دینا

پہلی دیہاڑ، (مو) پہلا دن

پہلی سٹے، (نم) دیکھو: پہلی ایر

پہلی کار، (مو) پہلا کم

پہلی منزل، (مو) گور، قبر

پہلی: (مو) اک کنڈیالی بوٹی

پہلے: (مفت) پہلوں، شروع توں، موہرے، مڈھ وچ

پہلے بھلانا، (محا) چوری پھڑے جان تے آئیں بائیں شائیں کرنا

پہلے پہل، (نم) 1- شروع وچ، آد وچ 2- پہلاں پہلاں

پہلے پہلے، (نم) دیکھو: پہلے ہتھ

پہلے توڑ دی، (مو) بہت ودھیا شراب، بہت تیز نشے والی چیز

پہلے رنگ نہ رسیے توڑے پاؤ مچھٹھ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ جو تاثر آدی دا پہلا پے جاندا ہے اوہو ہی زیادہ دیر تک

پیار ہندا ہے تاں آکھدے نیں

پہلے شاہ چکھے بادشاہ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ سے

دے حاکم نالوں شاہوکار لوکاں دیاں غرضاں ودھیرے پوریاں کردا

ہووے تاں آکھدے نیں

پہلے لوک، (نم) پرانے سے دے لوک

پہلے ہتھ، (نم) شروع وچ ہی، سمجھ توں پہلاں

پہلے ہلے، (نم) دیکھو: پہلے ہتھ

پہلیاں پہلیاں وچ: (مو) ابتداء وچ، شروع وچ

پہنمی: (مو) دھرتی، پرتھوی

پہن: (مصدر) پون، لگن

پہن: (فا، نم) فراخ، چوڑا

پہن کردن، (فا، نم) کشادہ کرنا

پہن چشم، (فا، صفت) شوخ، بے حیا

پہنا: (فا، نم) چوڑاؤ، چوڑائی

پہنا: (نم) پروہنا، مہمان

پہنا تر: (پو، نم) شادی دیاہ یاں کے دا گھر جن تے مبارک دے طور

تے دانیاں (کنک) دا تھلے لے کے جانا

پہنا ر: (مفت) پہن والا

پہنا م: (مفت) 1- بدنام 2- گنہگار

پہنا می: (مو) بدنامی، دھوکھا، ٹھگی

پہنا ونا: (نم) دیکھو: پہراونا

پہنا ونی: (مو) دیاہ کاج وچ ساکاں نوں دتے جان والے کپڑے

پہلوں: (نم) پہلی وار، سب توں پہلاں، کھیڈ وچ پہلی وار
 پہلوں ادھار پچھوں خوار، (اکھا) جدوں وصولنا اوکھا کم ہو
 جاوے اودوں ایہہ اکھاں بولیا جاندا اے
 پہلوں بندا پھیر خوار، (اکھا) ذلت دے تھبے آون بارے
 کہیا جاندا اے
 پہلوں پیٹ دی پوجا بعدوں کم دوجا، (اکھا) سبھ گل کھوٹی
 پہلوں دال روٹی
 پہلوی: (فا، مذ+مو) 1- اک قسم دی پرانی فارسی جو ساسانی بادشاہاں
 دے سے درباری بولی سی 2- پہلوی بولی نوں نکھن لئی ورتی جان
 والی اک لپی جو آری لپی توں ترقی کردے ہوئے پیدا ہوئی سی
 پہلوی ونش: (مذ) ایران دا آخری حکمران خاندان جس دا پہلا بادشاہ
 رضا شاہ اول سی جو 1926ء وچ تخت تے بیٹھا
 پہلویشوا: (مذ، صفت) بھلوان داپتر
 پہلی: (مو) 1- مذہبی، شروع والی 2- لکھی کیزی، چوٹی 3- چھولیاں
 داساگ
 پہلی ایر، (مو، نم) پہلی وار
 پہلی بسم اللہ، (مو) 1- مذہ، پہل، ابتدا 2- پہلی بھل
 پہلی بسم اللہ غلط، (اکھا) جدوں کم دائمڈھ ای غلط ہو جاوے تاں
 کہندے نیں
 پہلی بونی، (مذ) شروع دی ونک، دن دا پہلا گاہک
 پہلی بونی سدا سونی، (اکھا) جدوں کسے کم نوں شروع کرن
 ویلے ہی چنگا شگن ہووے اودوں کہندے نیں

پہلو آباد کرن، (مخا) گھر وچ بیٹھن
 پہلو بچاون، (مخا) کنارہ کرن
 پہلو بدلن، (مخا) انداز بدلن، رخ بدلن
 پہلو بہ پہلو، (نم) 1- نال نال، لاگے، دگئی: انگریزی بیٹھ اتے
 فرانسیسی بھیلٹ ایس دے چمن تے پارکاں وچ پہلو بہ پہلو
 دیکھے جاسکدے نیں 2- موڈھے نال موڈھا جوڑ کے
 پہلو تہی کردن، (فا، مذ) انکار کرنا، کنارہ کرنا
 پہلو خوردن، (فا، مذ) صدمہ چکنا
 پہلو دادن، (فا، مذ) کسے دی مدد کرنا
 پہلو دار، (فا، صفت) پہلوں والا، پاسیاں والا
 پہلو دزدیدن، (فا، مذ) کسے شے توں کنارہ کرنا، ایس طرحاں کہ
 کسے نوح خبر نہ ہووے
 پہلو زدن، (فا، مذ) برابری کرنا
 پہلو: (صفت) موٹا
 پہلوان: (فا، صفت) سوریر، بہادر، جودھا، بھلوان، گلشی کرن والا،
 طاقت ور
 پہلو اشتر: (مذ، صفت) دیکھو: پہلوان
 پہلوانی: (مو) 1- بھلوان دی پتی 2- بہت طاقت والی عورت
 پہلوانی: (فا، صفت) 1- پہلوان دا کم، بھلوانی، کسرت، زور 2- (مو)
 بھلوان دی بیوی، بہت طاقت والی عورت
 پہلو نسا: (مذ) پہلا بال، پلٹھی دا بال
 پہلو نڈے: (نم) وقت توں پہلاں

تے اڑے اوس ویلے آکھدے نیں

ہویا: (ند) 1- ضلع کرنال وچ ہندوؤاں دی اک مشہور مقدس تھاں

2- نہنگن والا کم، ساری دیہاڑی کم لگے رہنا

پہہ: (مو) دیکھو: پوہ

پہہ پیلی ہون، (مخا) دن چڑھن

پہا کھا: (ند، صفت) بھا کھا، دیکھیا بھالا، جانو، واقف کار

پہاگ: (مو) بھاگ، قسمت، لیکھ

پہاگر: (ند) بھاگرٹلا، جنگلی بلا

پہامبر: (ند) بھانبر، آگ دا آلاؤ

پہان: (ند) 1- بھان، لٹے پیسے 2- تہہ کیتا کپڑا، کپڑے دی کرپز

پہانت: (مو) بھانت رنگ برنگیاں گٹاں، بولیاں، قصے

پہادوت: (مو) بھادوت، سلوک، لگاؤ، چاہت

پہب لگنا: (نم) عام کپڑیاں وچ سردی نال کنہنا، ٹھنڈ لگنا

پھرا: (ند) منی دا بنیا کچا غار، پھرا

پھرت: (مو) 1- تاوان 2- چٹی

پھرجات: (مو) بھجارت، پسیلی، امتحان لینا

پھرتا: (نم) بھرتاں، پورا کرنا، ادا کرنا، زخم دا بھرتا، فارم نوں پُر کرنا

پہسنا: (ند) بھسا، پیلا، ریت قانی

پہسی: (مو، صفت) بھدی، بے رنگ، پیلی زرد

پہسکاں: (ند) حمیا خون، لوتھرا

پہسکا: (صفت) پھکا، بے رنگ

پہسل: (مو) بھل، غلطی، یاد نہ رہنا، بساناں، بھلیکھا

پہسلا: (ند) کپڑا کھڑا، چوٹا

پہسمیری: (مو) جہاز نما چلن والی کانے نال بنی ہوئی چکری، بھسمیری

چکر کٹن والی

پہسملو یا: (ند، صفت) بدحواس، بوکھلایا ہویا

پہسنبیل: (ند) بھونجیل، تر تھلی، زلزلہ، افراتفری

پہسند: (صفت) بھند، بھانڈ، مسخرے، جگت باز

پہسند نا: (نم) بھند ناں، نشر کرنا، تھاں تھاں بدنام کرنا

پہسندی رولا: (ند) بے عزتی، فساد، شور شراب، رولا رپا

پہنیا پچریا: (ند، صفت) ہنڈھیا ورتیا

پہسوا: (مو) بھوا، پھسپی

پہسول: (مو) رمزاں، پردہ داری

پہسولو: (ند) 1- بھولو، باندھ، رچھ 2- بھلے مانس

پہی: (ند) 1- پاندھی، راہی، مسافر 2- چھوٹا پہیہ 3- چھوٹا رستہ

پہی پانگنا، (مخا) پیسے دے دھرے وغیرہ نوں تیل نال چوڑنا یاں

گریس دینا

پہی مارنا، (مخا) گڈے وغیرہ دے پھسے ہوئے پیسے نوں دھکا لاونا

پہیا: (ند) 1- پاندھی، راہی، مسافر 2- چرخی، چکر

پہیا گرن، (مخا) 1- پہیا گھسن 2- کم ٹرن

پہیاڑانا: (نم) پھونا، چٹا، آٹا پٹنا، دانے، چٹا

پہیاں: (مو) رکھیاں ہویاں یاں دھریاں ہویاں شیواں، دنگی: ”بتیاں

کٹھے پہیاں ہویاں نے“

پہننی: (مو) پھانا، پچر، گئی

پہنچ: (مو) 1- پہنچن دا عمل 2- رسوخ، رسائی 3- طاقت 4- پہنچن دی

اطلاع، رسید 5- وصولی 6- دبا، زور 7- لحاظ

پہنچا: (ند) 1- اپڑیا ہوا یا 2- شلوار یا پاجامے دی موہری، پونچا

پہنچانا: (فعم) اپڑاونا، چھڈ کے آونا

پہنچاونا: (فعم) دیکھو: پہنچانا

پہنچن: (مصدر) پہنچنا، پہنچنا، حاصل کرن

پہنچنا: (فل) پہنچنا، اپڑنا

مُے دے گھر تک پہنچنا، (مخا) جھوٹ یا برائی دی پوری پوری

چھان بین کرنی

لُچے تے پہنچنا، (مخا) حاصل کرنا، منزل پاونا

چوٹی تے پہنچنا، (مخا) بہت ترقی کرنا

رب نوں پہنچنا، (مخا) ربی گیان پالینا، روحانیت پالینا

رقم پہنچنا، (مخا) رقم دی وصولی ہونا

سٹے پہنچنا، (مخا) نتیجے تے اپڑنا، نتیجہ کڈھنا

پہنچی: (مو) 1- وینی والا اک گہنا 2- اکھڑی

پہنچی کروالا، (ند) اک قسم دا گہنا

پہنچی مستی، (مو) دیکھو: پہنچی کروالا

پہنچی ہوئی سامی، (مو) بارسوخ آدی، پہنچ والا آدی

پہنچیا ہويا: (صفت) رب نوں ملیا ہوا، دور تک رسائی والا، بہت

زیادہ رسوخ والا

پہننا: (فل) 1- گہنا کپڑا وغیرہ سریرے دوالے پاونا 2- نوں بچی پیریں

پاونی

پہننا پچرنا، (مخا) بننا ٹھننا، بننا سنورنا، دنگی: پہن پچریاں پریاں
جیسیاں کچریاں پڑے، (سیف)

پہننا پرچنا، (مخا) دیکھو: پہننا پچرنا، دنگی: 'چمیانو چڑے مغلان
تے سد اللہ جلا میرے دامہرا پہن پرچا کے (با، ڈھو)

راجے دا پہننا، دھوبی دا وچھاونا، (اکھا) جدوں کوئی پرانی قیمتی
چیز نوں بہت لا پرواہی نال ورتے اوووں کہندے نیں

پہنو: (مو) خشک کیتی ہوئی دی

پہو: (مو) 1- ترکا، سویر، سرگھی ویلا، سورج نکلن توں کجھ چ پہلاں

2- کولوں، پاسیوں، توں

پہو: (ند) راہ، راہی، مسافر

پہو پنڈھ، (ند) راہ، رستہ

پہوٹھی: (مو، صفت) بے سُرَت، جس نوں کوئی ہوش نہ ہووے، گہری
نیند وچ

پہور: (ند) 1- دریا سندھ اتے جہلم دے وچکارے علاقے دانان

2- پہر، تن گھنٹیاں دا وقفہ

پہورویں: (مو) پھیل، پھنسی، ذہل

پہوڑا: (ند) گواہ اکٹھا کرن لئی لکڑی دا بنیا سد، بھہوڑا

پہوڑی: (مو) 1- چھوٹا پہوڑا، بھہوڑی 2- کھجوراں دے پتراں

دی چٹائی

پہوگر: (ند) موٹا بیر

پہونچن: (فل) 1- پہنچنا، اپڑنا، آونا 2- حاصل کرنا

اُلٹی گنگا پھوئے نوں، (اکھا) جدوں کوئی شے اپنے اصل مقام

کے اچے عہدے والے دا دفتری معاملیاں لئی نجی مددگار

پی ایچ ڈی: (اینگ، مو) (Doctor of Philosophy) دا مخفف

(Ph.D.)، یونیورسٹی ولوں ایم۔ اے کرن مگروں کسے اک موضوع

اُتے تھیس پیش کرن اُتے اوس دے پروان ہون تے ملن والی

ڈگری

پی ٹی آئی: (اینگ، مذ) (Physical Training instructor) دا

مخفف (P.T.I.)، سکولوں وچ منڈیاں نوں جسمانی کسرت کراون

والا ماسٹر

پی ڈبلیو ڈی: (اینگ، مذ) (Public works department) دا

مخفف (PWD)، اک سرکاری محکمہ جس دا کم مفاد عامہ لئی ہوندا

ہے، شعبہ تعمیرات

پی سی ایس: (اینگ، مذ) (Punjab Civil Service) دا مخفف

(P.C.S.)، پنجاب سرکار دے وڈے افسراں دی بھرتی دا محکمہ

پی کہاں: (ہ، مو) چپیے دی آواز

پی ونجن: (عما) گل نکالینا، دبا لینا

پے: (مذ) 1- باپ، پو، والد (دوآبی بولی وچ کہندے نیں) 2- پتی،

خاوند، کھسم

پے: (قا، مذ) پیر، چرن، پائی، چکھے

پے: (اخوان) مگر، لیکن، پر

پے: (ہ، مو) عیب، نقص

پے دب: (صفت) اوہ انسان جو منگوں چیز نوں موڑن وچ نہ

آدے

پے جو: (جملہ) پے جاؤ، پے جاوے گا

پے موئی: (مو) کھسم پئی

پیلا: (صفت) لیٹواں، رکھیا ہویا، موجود، کسے تھاں تے موجود

پیلا: (مذ) پیارا، پریمی، محبوب، پتی، خاوند، وگئی: جب کی پیلا سنگ پیت

لگائی (کھسے شاہ)

پیلا چھوڑ پیتا ندرے لگے، (اکھا) اپنے چھڑ کے بگانے نوں

اپناؤنا

پیلا بانسا: (مذ) اک طرحاں دا بانسا جو دوآبی دھجوں ورتیا جاتا ہے

پیلاج: (مذ) 1- گنڈھا 2- پیاز درگے رنگ دا، ہلکا ٹھٹھا پی 3- اک بوٹی

(نوین) جو پیاز دیاں بھوکاں درگی ہوندی اے، بھکاٹ

پیلاج (پیاز) دی گنڈھی، (مو) پیاز دا اک گنڈھا

پیاد: (مو) پیادیاں دی فوج، پیدل فوج

پیادا: (قا، مذ) 1- پیدل فوج، پیدل فوج والا 2- پیدل سپاہی 3- عدالتی

چڑاسی، گرکیاں 4- شطرنج دا سبھ توں چھوٹا مہر 5- انیمیاں وچ انیم

دا چھوٹا مقرر کیتا مادا جو مقرر ویلے دے انیم کھان بچھوں کھادا

جاوے، وگئی: بھج جاتاں کھیرے لادھ کرنی پیادے بنھ لے جان

سرکار دے جی (وارث شاہ)

پیادا دوڑاونا، (عما) کسے نوں سدن لئی آدی مگر بھیجنا

پیادا فوج، (قا، مذ) پیدل فوج

پیادا لونا، (عما) اُلیاں دا ڈوجی وار انیم کھانا

پیادا مارنا، (عما) دیکھو: پیادا لونا

پیادڑا: (قا، مذ) پیدل سپاہی، وگئی: 'ڈاڈھے دے پیادڑے نہیں

پیدل: (نذ، صفت) دیکھو: پیدل

پیسا: (نذ) دیکھو: پیسہ

پیللا: (نذ، صفت) پرلا، اودھرا

پیلہ: (نذ، صفت) ریشم داکیر اچھا ریشم بنانا اے

پیلہ ور، (نذ، صفت) شیشہ گر، ریشم وچکن والا

پیس: (نم) مگروں، پچھوں، بعدوں

پیو: (نذ) پیو، باپ، والد

پیو دی پگ لہاون، (نم) وڈیاں دی بے عزتی کرنا

پیو آلا تھی بچن: (نم) سیرنوں سوا سیر ہونا، خوب بدلہ لینا

پیو: (نذ) اک پاسر دا چوتھا حصہ

پیے: (نم) دیکھو: پیٹھاڑا

پ.....ی، ے

پی: (نم) پیون مصدر توں امر

پی جانا، (نم) 1- جرجانا، برداشت کرنا 2- کسے دی امانت دی

خیانت کرنا

پی: (نم) حرف جار، پر، مگر، لیکن، اوپرلا (نذ) دودھ پانی

پی: (نم) (نم) پیر، کھوج واسطے پٹھان نشان قدم، طاقت

پی: (نم) (نم) 1- پریم، پیارا 2- مہتر، دوست 3- پتی، خاوند 4- عاشق،

پریمی، وگنی: پی کے پی سنگ پریم کنوری ناچت گاوت رگرس تال

(خواب فرید)

پی اے: (نم) (نم) (Personal Assitant) دا مخفف (P.A.)

پہیل: (نم) چکر دار، پہیا دار

پہیلی: (نم) بجھارت، بات، لکھی کیڑی، چوٹی

پہیلی بھجن، (نم) معمر حل کرن

پہیمہ: (نم) چکا، چکر

پہیمہ مارنا، (نم) گڈے وغیرہ دے پھسے ہوئے پیسے نوں دھکا لانا

پ.....ع

پتر: (نم) دیکھو: پیترا

پٹی: (نم) (نم) 1- موجودہ، حاضر 2- بعد، پچھے 3- کہ، مطلب

ایہہ کہ، بھئی، مراد ایہہ کہ، یعنی کہ، گویا

پٹی پٹی سومولوں گئی، (نم) بے کار پٹی شے ضائع ہو جاندی اے

پٹی پے جاو، (نم) فکر لگ جاو

پے: (نم) 1- خاوند، شوہر، کسم 2- رکے رہنا، بیٹھے رہنا

پے رہن، (نم) سو جانا، پیا رہنا

پے وچن، (نم) چننا، نال ہو جانا

پیا / پئی / پئے: (نم) (نم) بے شک، چاہے، بھادیں

پیار: (نم) دیکھو: پیار

پیاڑا: (نم) (نم) پیکے، پیو، کے، ماپے، وگنی: پیاڑا گھر واسو، مٹے اندیا

پیال: (نم) (نم) پیار، والا، سست، آلی

پیانا: (نم) 1- چلے جان دا عمل، کوچ، روانگی 2- جنگ لئی چڑھائی

3- شروعات، کے کم دے شروع ہون دی حالت

پنیدب: (نم) (نم) منگ کے لئی چیز نوں نہ موڑن والا

ایہہ غرض ہے بہت پیاری، ہور ساک نہ سین نہ انگ دے
نیں (دارث شاہ)

پیاز: (فا، ند) 1- گنڈھا، گنڈھا 2- اک پودا جس دے پتے لٹے، ہلکے
ہرے رنگ دے ہوندے ہن

پیاز دی گنڈھی، (مو) پیاز دا اک دانہ، اک گنڈھا
بارانی پیاز، (ند) نرم پتیاں والا اک پودا جو کہ عام طور تے
پاکستان وچ کھوڑا دی کان دے نیڑے تیزے ملدا ہے، ایس
دیاں جڑھاں کھان دے کم آوندیاں نیں

چرو پیاز، (ند) دیکھو: بارانی پیاز

دیکھی پیاز، (ند) پیاز دی اک قسم جس وچ گنڈھل ہوندی ہے

سکا پیاز، (ند) اوہ گنڈھا جو پک گیا ہووے

کراچی دا پیاز، (ند) اک قسم دا گنڈھا جس دا اُپرلا پردہ لال
ہوندے

ہرا پیاز، (ند) بھوکاں والا گنڈھا

پیازی: (فا، صفت) 1- پیاز دے رنگ دا، ہلکا گلابی رنگ، شرقی، پیاز

درے رنگ دا، اک بوٹی جو پیاز دیاں بھوکاں ورگی ہوندی ہے،

بھگٹ 2- لعل دی اک قسم

پیازی رنگ، (ند، صفت) ہلکا گلابی رنگ

پیال: (مو، صفت) 1- پانی پین دی خواہش، تریہہ، بھڑکی، تانگھ،

خواہش، آرزو، دنگی: نہ اس بھٹکھے پیاس گروے (بکھے شاہ)

پیاس بجھاونا، (مخا) تریہہ ہٹاونا

پیاس بھڑکنا، (مخا) 1- بہت زیادہ تریہہ لگنا 2- لالچ ہونی، طبع ہونی

پیاس لگنا، (مخا) تریہہ لگنا

پیاس مارنا، (مخا) دھیرے تریہہ لگی ہون تے وی پانی نہ پینا

پیاس مرنا، (مخا) پانی دے پنا پتیاں تریہہ نہ رہنا

پیاسا: (ند، صفت) 1- اوہ جس نوں تریہہ لگی ہووے، تریہیا 2- جس

نووں کسے چیز دی چاہ نہ ہووے، دنگی: دُریا وحدت نوش کیتو سے

آجاں بھی جی پیاسا ہو (باہو)

پیاسا گھوہ دے کول جاندا ہے گھوہ پیاسے کول نہیں آوندا،

(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ لوڑوند نوں اپنی لوڑ پوری کرن لئی

دوسرے کول جانا پیندا ہے اودوں کہندے نیں

پیاسے مرنا: (مخا) بہت زیادہ تریہہ لگی ہونا

پیاک: (ند، صفت) 1- پین والا 2- جس نوں کسے خاص شراب دے

پین دی عادت ہووے 3- بختی شراب پین والا

پیاک: (مو) راجائن ناں دا اک رکھ ایس نوں شرول دی کہندے

نیں

پیاکڑ: (ند، صفت) دیکھو: پیاک

پیاکل: (ند، صفت) دیکھو: پیاک

پیانگو: (صفت) 1- پین والا 2- شراب پین والا

پیال: (ند) بھیاں، بھائی وال، حصہ دار، شریک

پیال: (و، ند) دھان وغیرہ دا بھس پرال، جنکا، گھر

پیال: (ند) 1- پہاڑ 2- پیالہ

پیال: (فصر) پیالہ دا امر، پیا، پانی، شربت وغیرہ

پیالا: (ند) کھلے مونہہ دا گول تے ڈونگھا کھان پین دیاں شیواں دے

آئے، آن کے ہتھ اوہناں نکڑے نیں پائے (شاہ حسین)

بیار: (نڈ) 1- محبت، پریم، نبھوں، پریت 2- موہ 3- دوستی 4- فائدہ،

مفاد 5- بچے دی بیار نال لئی جی، جھمی، وگئی: وارث شاہ ایہہ

قدرتاں رب دیاں نیں، دھیدو نال اوس نوں نہت بیار آہا (وارث شاہ)

بیار آونا، (مخا) بیار لگنا

بیار انھا ہوندا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بیار وچ

لوک، لاج دی پرواہ نہیں ہوندی، اودوں کہندے نیں

بیار پتر، (مو) پریم پتر، محبت نامہ، بیار دا اظہار کرن لئی لکھیا گیا خط

بیار بیٹا، (مخا) 1- عشق ہونا، نبھوں لگنا 2- دوستی ہونا

بیار گڈھنا، (مخا) بیار پاؤنا، یاری لاونا

بیار لٹنا، (نڈ) بیار وچ ڈبیا ہویا، بیار وچ گھسٹیا ہویا

بیار محبت، (مو) موہ، پریم، بیار

بیار وچھنا، (مفت) دیکھو: بیار لٹنا

بیار وٹنا، (مفت) بیار نال وٹھیاں ہویا، پیالٹا

پریم بیار، (نڈ) 1- عشق، بیار، پریت 2- دوستی

پوتر بیار، (نڈ) پاک محبت، سچا بیار

ولی بیار، (نڈ) سچا بیار، سچی محبت

دُنیادی بیار، (نڈ) دکھاوے دا بیار

دیش بیار، (نڈ) دیس پریم، دیش بھگتی، حب الوطنی

سچا بیار، (نڈ) دیکھو: پوتر بیار

گوڑھا بیار، (نڈ) دلی بیار

موہ بیار، (نڈ) بیار، محبت

بیار: (نڈ، مفت) 1- جس نال بیار کیتا جاوے، محبوب، معشوق

2- کسے دی چاہت رکھن والا 3- من نوں بھاون والا، چنگ معلوم

ہون والا 4- لاڈلا 5- مہنگا

بیار بیار، (مفت) 1- بہت بیار 2- بہت سوہنا، دل نوں چنگ

لگن والا

بیار لگنا، (مخا) دل نوں چنگ لگنا، من نوں بھاون

جو سبھ نوں بیار سورب نوں بیار، (اکھا) جدوں کوئی ڈیر

صفتاں بند امر جائے اوس دی تعریف و جہوں کہندے نیں

رب (اللہ) نوں بیار ہونا، (مخا) مر جانا، پرلوک سدھارنا، اگے

جہان جانا

ہرمن بیار، (نڈ، مفت) سبھ نوں چنگ لگن والا، ہر دل عزیز

بیارڑا: (نڈ، مفت) بہت بیار، سوہنا، وگئی: درد وند پیارڑے ساک

سارے، سینے لاوندے کرک بیار آکے (دولت رام)

بیارڑ لے: (مفت) بیارے، سوہنے

بیارنا: (نڈ) بیار کرنا

بیارو: (نڈ) بیار

بیاروا: (نڈ) بیار، پریم، جن، پریمی، وگئی: پہلاں پچھلے سے دے

بیاروئے اجکل دے نوجواناں نوں آکے کھولیاں پریتاں لئی ٹہدے

ہن (تیجا سنگھ)

بیاری: (مو) 1- بیار داموٹ روپ 2- محبت، بیار، وگئی: وارث شاہ

پیت یونی: (مو) اک طرحاں دا چھوٹا پودا جو کہ تھل وچ عام

ہوند اے

پیپر (Paper): (انگ، مذ) 1- کاغذ 2- امتحان دا پرچہ 3- اخبار

پیپر ویٹ (Paper Waight): (انگ، مذ) پتھر یا شیشے وغیرہ

دا اوہ نکڑا جو کاغذ نوں اڈن توں بچاؤن لئی اوس اُتے رکھیا جاند اے

آرٹ پیپر (Art Paper): (انگ، مذ) دودھیا قسم دا کاغذ

پیپڑی: (مو) 1- سکن یا سنگون نال کسے چیز دی ابھری ہوئی پہلی

تہہ 2- بکھاں تے آئی سکری 3- پھوڑے وغیرہ دا کھریڈ

4- آئے نوں بھن کے بنائی اک شے، پورا

پیپل: (مذ) 1- پتل، دگی: پتل ٹکسی کا ہے کو پوجوں، کا ہے کو تیر تھ

نہاؤں (خواب فرید) 2- (صفت) تلوار داسرا جو پتل دے پتے ورگا

ہوند اے

پیپلا: (مذ) دیکھو: پتل

پیپنی: (مو) ناڑیاں پتل دے پتے دی بنائی سیٹی جیہو بکھاں نال لا

کے پھوک مارن نال ہیں ہیں دی اواز نال وجدی اے، شہنائی

پیپنی بول جانا، (مخا) حوصلہ ٹ جانا، ہیں بول جانا

پیپنی وجنا، (مخا) ڈر وچوں بے چین ہونا

پیپنی: (مو) قمیض، لما کوٹ، زنا نہ قمیض

پیپوں: (مذ) اک پھل

پیپوں کھنبوں اڈھائی دیہاڑے راج، (اکھا) ایہناں دونوں

پھلاں دی بہت گھٹ معیاد ہوندی اے

پیپوں: (صفت) 1- واجا 2- رگڑ کے باریک کچا ہویا گیری دا باریک

ڈھوڑا

پیپوں نکلاؤنا، (مخا) کسے داخل اڈاؤنا، ہیں بول جانا، بس ہو جانا

پیپوں بول جانا، (مخا) بس ہو جانا، ہمیں بول جانا

پیپوں کر دینا، (مخا) شرمندہ کر دینا

پیپوں کرنا، (مخا) محول اڈاؤنا

پیپوں ہو جانا، (مخا) غریب ہو جانا

پپی: (مو) چھوٹا پیا

گگیو دے پیپے روڑھنا: (مخا) بہت فضول خرچ کرنا

پیت: (ہ، مذ) پیا ہویا، نوش کچا ہویا

پیت: (مو) 1- پریت، پیار، محبت، پریم، دوستی، نیوہہ، دگی: بخشش

پیت مچی تیں جے تے زینت زیب تینی (عر) 2- سنجائی، دگی: دُنیا

نال پیار نہ رکھن، رب ول پیت جیہناں دی (گل)

پیت پالن، (مخا) دوستی مبادنا

پیت چنگی، (مو، صفت) پیار وچ کچھ، محبت پیار وچ ڈبی ہوئی

پیت پریں، (نم) 1- پریت، محبت، پیار 2- سبک، سانجھ 3- مہر،

گلن 4- مہربانی، کرم

پیت دیاں پٹا کاں پاؤن، (مخا) وفادار مظاہرہ کرنا

پیت: (صفت) زرد، پیلا، پیلے رنگ دا اک مرکب جو دوا دے کم

آؤندا اے

پیتا: (مذ) کپڑے وغیرہ دی بنائی ویلے ورتے جاؤن والے وکھرے

وکھرے دھاگے بنن سے ورتیا جان والا قاتو دھاگا

پیتا: (صفت) پی لیا ہویا، پیتا، داماضی مطلق، پیا، جیویں: پانی پیتا،

استعمال دا بھانڈا

پیالڑا: (نڈ) بنگا پیالہ، وگئی: 'پیتا زہر پیالڑا عشق والا، لوں لوں میرے
گیا دھس مائے' (برکت رام)

پیالنا: (نعم) پیانا، جیویں پانی پیانا، دودھ پیانا

پیالو: (نعم) پیاء، جیویں پانی پیاء، چاء پیاء

پیالہ: (فا، نڈ) 1- مٹی یاں چینی دا بنیا اک قسم دا کٹورا 2- چاہ پین والا
کپ 3- شراب 4- بندوق دا ریکلڈ ان (پیالی ورگا اوہ حصہ جس وچ

بارود رکھ کے بندوق چلائی جاندی ہے)، وگئی: 'اک دن خدمتگار
پیالہ مل خرید بازاروں' (ہاشم شاہ) 5- جلتنگ دا پیالہ

پیالہ پاؤنا، (حما) دنیا توں چلے جانا، امر ہو جانا

پیالہ چاڑھنا، (حما) کسے نشے والی چیز نوں پینا

پیالہ چڑھاونا، (حما) دیکھو: پیالہ چاڑھنا

پرچ پیالہ، (نڈ) پیالہ تے پلیٹ

صبر دا پیالہ چھلک پینا، (حما) برداشت توں باہر ہونا، ہمت
ہار جانا

ہر ویلے پیالے وچ ڈبے رہنا، (حما) بہت زیادہ شراب پین دا
عادی ہونا

ہم پیالہ، (مفت) اکٹھیاں پین والا، پکایار

ہم پیالہ ہم نوالہ، (مفت) اکٹھے کھان پین والے دوست،
پکے یار

پیالی: (مو) پیالہ دی تصغیر اے، چھوٹا پیالا، چاہ پین والا کپ،
وگئی: 'ہاشم آکھ تعریف بلوچاں آب حیات پیالی' (ہاشم شاہ)

پرچ پیالی، (مو) پیالی تے پلیٹ

پیام: (فا، نڈ) سندیر، پیغام، سنیہا

پیامبر: (فا، نڈ، مفت) 1- سنیہا لے جان والا 2- پیغمبر

پیان: (مصدر) 1- روانگی، یا ترانہ 2- رب نوں پیارے ہو جانا، جسم
وچوں روح دا نکل جانا

پیانا: (نعم) پیالنا دا ہم معنی، پیانا

پیاندی: (مو) مئے دا پیراں والا پاسا

پیانو (Piano): (انگ، نڈ) اک قسم دا انگریزی وادیا جس نوں
دوہاں ہتھیں نال وادیا جاندی اے

پیاو: (نڈ) مذہب مطابق پانی پیان دی تھاں، پھمیل

پیاو: (نعم) دیکھو: پیالو

پیاوننا: (نعم) 1- پین لئی دینا، پلا دنا 2- کھیت نوں ترک کر دینا

پیائی: (مو) پیان دا کم یاں مزدوری

پیپ: (ہ، مو) 1- پس، پھٹ وچوں رسن والا اوہ خون جو زخم خراب
ہون مگروں نکلد اے، پھوڑے وغیرہ وچوں نکلیا ہو یا پیلے رنگ دا

گندامواد، پاک، پیک، پوس 2- کئی اتے پتلی پاتھی

پیپ: (نڈ) انگریزی لفظ پائپ دا وگاڑ

پیپا: (نڈ) 1- نرنی دا بنیا اوہ گول بھانڈا جس وچ گھیو، تیل وغیرہ پاکے

رکھے جاندے نیں، کنستہ 2- اماں دا دھوڑ، سُرخی

پیپا کر دینا، (حما) پیپہ کے دھوڑا کر دینا

پیپا ہو جانا، (حما) دیکھو: پیپا کر دینا

پیپان: (نڈ) پین دا عمل یاں حالت

کے چچا ہے، ڈھڈ 2- گر بھ، حمل 3- پاٹ (دریا دا)، وگئی:
'دورن پیٹ تے گردن چوڑی عزرائیل نشانی' (ہاشم شاہ) 4- بر،
جھول، عرض

پیٹ بری بلا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھکھ
آدی نوں چھوٹا موٹا ہر اک کم کرن لئی مجبور کر دیندی ہے اودوں
کہندے نیں

پیٹ بھاری ہونا، (مخا) بد بھڑی ہونا

پیٹ بھر کے کھانا، (مخا) رج جانا، رج کے کھانا

پیٹ بھرنا، (مخا) 1- روٹی کھانا 2- بھکھ مناونا، وگئی: 'پیٹ اپنے
دے بھرنے کارن کیتے نبی حوالے' (گل)

پیٹ پانی ہوندا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ پیٹ لئی
آدی بڑے بڑے گناہ کردا ہے اودوں کہندے نیں

پیٹ پالنا، (مخا) مشکل نال گزارہ کرنا

پیٹ پالنا چلاوٹی، (مخا) گزارہ چلاوٹا

پیٹ چکوتی، (نم) ڈھڈ دچ پیڑ پاون والی گل

پیٹ پرنے، (نم) ڈھڈ دے بھار

پیٹ پوجا کرنا، (مخا) کھانا پینا، بھوجن کرنا

پیٹ پیٹیاں روٹیاں سبھے گلاں چوکھیاں، (اکھا) جدوں کوئی
آدی غریب توں امیر ہو جاوے تے پکھلیاں گلاں سبھ بھل جاوے
اودوں کہندے نیں

پیٹ تال سبھ نال لکھا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
جیون لئی منکھ نوں کجھ کھان دی لوڑیندا ہے اودوں کہندے نیں

دودھ پیتا وغیرہ

پیتا مبر: (صفت) 1- پیلے کپڑیاں والا 2- پیلے رنگ دا ریشی کپڑا

3- سری کرشن جی وشنو بھگوان 4- واگپور، پرماٹما

پیتا مبری: (مو، صفت) 1- پیلے کپڑے پاون والا سنیاسی 2- بودھی
ساڈھو جو پیلے کپڑے پاوندے نیں

پیترا: (ہ، مذ) کشمی بازیاں پے باز وغیرہ دا قدم اک انداز نال
ودھانا، گھٹانا، پینترا

پیترا: (ہ، مذ) کھوہ، خراس دے آل دوال بن والا راہ

پیتلا: (ہ، مذ) 1- پایاب، گھٹ ڈنگھا 2- اجیہا آدی جیہڑا کوئی گل
کوئی راز دل وچ پوشیدہ نہ رکھ سکدا ہووے 3- مدھرا، گھٹ ڈھال
والا 4- پتلا 5- پتل

پیتلی: (مو) دیکھو: پیتلا جیہڑی ایہہ تصغیر تے تانیٹ اے

پیتیم: (ہ، مذ) 1- پریم، پیارا، محبوب، وگئی: 'پیتیم پاس، تے ٹولنا
کس نوں، بھل گیوں بھکر دوپہری' (لکھے شاہ) 2- خاوند، شوہر

3- (سر) میں پیتا

پیتمبر: (صفت) دیکھو: پیتا مبر

پیتمبر دھاری، (ہ، مذ) وشنو بھگوان دا اک تال

پیتھر: (ہ، مذ) اک پودا

پیتھری: (ہ، مذ) دیکھو: پیتھر

پیتی: (صفت) گرمی یاں پت دے سبھاؤ والا

پیتی: (مو) پیتا دی تانیٹ، جیویں چاء پیتی، کسی پیتی وغیرہ

پیٹ: (ہ، مذ) 1- سریر دا چھاتی توں پٹھلا اودھ حصہ جس وچ کھادا پیتا جا

پیٹھا مٹھیاں، (مو) اوہ مٹھیاں جو پیٹھے تے کھنڈ چڑھا کے بن دی ہے

پیٹھی: (مو) 1- پانی وچ بھیوں کے سل وٹے وغیرہ تے پیسہ کے بنائی ہوئی مانبہ مونگی وغیرہ دی دال جس دیاں وڑیاں وغیرہ بن دیاں نیں 2- مدھانی

پیٹھے: (ند) دیکھو: پیٹھا جمید ی ایسہ جمع اے

پیٹھیا: (صفت) 1- پیٹھے رنگا 2- باریک کیتا ہویا

وڑی پیٹھیا، (ند) اوہ پیٹھا جس دی مٹھیاں بن دی ہے

پیٹی: (مو) 1- وڈا، ٹرک 2- لوہے دی مونئی تے پکی الماری، سیف

3- اک طرحاں دا داجا، بارمونیم 4- اک پیٹھے والے لوک

5- کپڑے، چمڑے یاں پلاسٹک وغیرہ دا چوڑا فیتہ جس نال

پتلون، نکر وغیرہ نوں کسیا جاندا ہے، بیلٹ 6- چمڑے وغیرہ دا اوہ

فیتہ جو سپاہی وغیرہ لک دوالے بندھے نیں 7- اوہ رسی جس نال

بلبل بندھ کے رکھیا جاندا ہے 8- پیٹ دے وچ اک قسم دی تھیلی

جس وچ خوراک جمع ہوندی ہے، ادجیری، وگی: گھت کے پیٹی

چھوڑ بلبل کہو کہو پر کچھ آکھناں ای: (علی حیدر)

پیٹی اُترنا، (مجا) نوکری توں برطرف ہونا (پلس والے دا)

پیٹی بگا، (ند) 1- اک قسم دا سپ 2- پٹے ڈھڈ والا

پیٹی بند، (صفت) اک ای محکمہ دے ملازم

پیٹی کوٹ، (ند) اک طرحاں دا بہت چھوٹے گھیرے دا گھگرا جو

عام طور تے دھوئی بیٹھ پایا جاندا ہے

پیٹی کھلائی، (مو) دیاہ دی اک رسم جس وچ لاڑھی توں داج

وچ لیاندی پیٹی نوں پہلی وار کھلوان تے ننان من بھادندا سوٹ لہندی ہے

پیٹی لے لینا، (مجا) نوکری توں ہٹا دینا

پیٹی ماسٹر، (ند، صفت) بارمونیم و جاون والا

پیٹے: (نم) کھاتے، حصے، پیٹ وچ، ذمے، سہرہ دگی وچ، حوالے، کے

دے کھاتے پینا، کے دی ذمہ داری بننا، مایاں دا گھر

پیٹے پاوننا، (مجا) 1- حاملہ کرنا 2- رقم وغیرہ دا اپنے ذمے لینا، رقم

کھاتے پاؤنی

پیٹے پینا، (مجا) 1- حاملہ ہونا 2- ذمے لگنا، حصے وچ ملنا

پیٹے والا ہونا، (مجا) سردا مچھا ہونا، ٹٹ پونجیا ہونا

پیٹے ول، (نم) چوڑائی دے رخ ول

پیچ: (ند) 1- مان، عزت 2- پر، اترار 3- نام دری

پیچا ما: (ند) دیکھو: پیچامہ

پیچو: (نم) بالکل، ذرا دی، بھورا جی، وگی: رات میچو نیندر نہیں آئی

پیچھنا: (نم) پہننا، پہرنا

پیچ: (فا، ند) 1- اک قسم دا کل جس دے پیٹھے سرے تے چوڑیاں

پیاں ہوندیاں نیں اتے اتلے سرے تے تک لگا ہوندا ہے 2- پگ،

کر بند وغیرہ دا لپیٹ 3- اُلجھن، گُجھل 4- گھبراہٹ 5- پٹ

6- درخت اُتے ویل دا دیواں، وگی: ناز تہنم گُجھوے ہاسے، چالے

پیچ فریب دلائے: (خولید فرید) 7- دل، چکر، چالبازی، مکر، مکاری،

فریب 8- پیچا، گنڈل، وچ، چکر، وٹ 9- خلل، نقص 10- غم،

نقصان 11- کشتی دا پیچ، بھلواناں دا اک داء 12- انٹھن

گڑی پیٹ کک کھیت، جو ایسا منڈے کھا، (اکھا) جدوں کے
چیز دی وصولی توں پہلاں ہی من دے لڈو بھورے جان اودوں
کہندے نیں

کسے دا پیٹ کنٹا، (مخا) کسے داروزگار مارنا

پیٹا: (ند) 1- کپڑے دی ہتی وچ اوہ دھاگا جو تانے وچکار چوڑائی
دے رخ ورتیا جاندا ہے 2- چوڑائی، پھیلاؤ 3- مال متا، دھن دولت
4- تندی 5- پردگی، سنبھال، وگی: 'تاناں پیٹا اساراں دا دیکھو سارا
بھال' (حافظ برخوردار)

پیٹا نہ ہونا، (مخا) اہلیت، ہمت نہ ہونا، حیثیت نہ ہونا، وگی: 'توں
دھواناں ہیں خرچ کرسکدا ہیں پر بھرا میرا پیٹا اتنا نہیں'

تانا پیٹا، (ند) تانا اتے پیٹا، لبا اتے آؤا

پیٹا: (ہ) آڈ دی ہوئی پٹنگ دی لگی ہوئی دوڑ

پیٹا رتھو: (ند، صفت) بہت کھان والا، پیٹو

پیٹرول: (ند) دیکھو: پٹرول

پیٹرا: (ند) ڈھڈ، پیٹ

پینٹ (Patent): (انگ، مو، صفت) 1- اوہ (چیز) جو سرکار ولوں

رجسٹر کرائی گئی ہووے 2- پتے بند، اوہ سرکاری منظوری یاں

رجسٹریشن جس دے موجب کسے نوں کسے نویں ایجاد یاں چیز دے

بنادن اتے وکری دا بنا شرکت حق حاصل ہوندا ہے

پیٹو: (ند، صفت) دیکھو: پیٹا رتھو

پیٹو گروم، (مو) منڈیاں دا اک کھیڈ جیہڑا ٹھیکریاں تے گیند نال

کھیڈ یا جاندا اے

پیٹوں: (فم) 1- پیٹ توں 2- اندرون، دلوں

پیٹوں جاتی، (مو) ڈھڈ دی جی دھی

پیٹھ: (مو) 1- پیٹھی 2- پیٹھے ہوئے جواں وغیرہ وچ پانی ملا کے بنایا

گیا اک طرحاں دا پیون (شریت) جو گنواں یاں بھانوں نوں

دے نیڑے دتا جاندا ہے 3- کپڑے وغیرہ دا پیڈھاپن یاں

گاڑھاپن

جلندھر پیٹھ، (مو) جوالا مکھی اتے کانگڑا دے آلے دوالے

دا علاقہ

پیٹھا: (ند، صفت) 1- پیس کے، پیسا ہویا 2- باریک ہویا 3- پکا،

وڈی عمر دا

پیٹھا جانا، (مخا) غریب مار ہونا، رگڑیا جانا

پیٹھا داروتے منیا جوگی، (اکھا) جدوں کے چیز دی ٹھیک ٹھیک

پچھان نہ ہو سکے اودوں کہندے نیں

پیٹھے: (ند، صفت) دیکھو: 'پیٹھا' جہدی ایہہ جمع اے

پیٹھے دا کیہ جیہنا، (مخا) جوگل ہو چکی ہووے اوس نوں مُز مُز

دُہراؤن دا کوئی لا بھ نہیں ہوندا

تیرے پیٹھے دا کیہ جیہنا، (اکھا) جدوں کے ماہر بندے داکم

گوکھن لئی کسے گھٹ اہلیت والے بندے نوں دیکھن لئی دے دتا

جاوے اودوں کہندے نیں

پیٹھا: (ند) 1- اک طرحاں دا موٹا کدو جو وچوں چٹا ہوندا اتے جس

دی مٹھیاں یاں وڑیاں بنائیاں جاندیاں نیں 2- کاشی پھل 3- اک

طرحاں دی مٹھیاں

چکھڑ: (مو) اک طرحاں دی بانس دی ٹوکری، بچھی	چکا: (مفت) گھٹیا ہویا، پیڑا
چکھڑاں: (ند) دیکھو: چکھڑ	چکا: (مو) پہاڑاں وچ پایا جان والا اک رکھ، سلا نیرا، لدر
چکھڑی: (مو) دیکھو: چکھڑ	چککو: (ند، مفت) نکا جیہا، ایانا، ٹھکنا
چکھل: (صوت) پیپر رکھن تے پیدا ہون والی آواز	چکیل: (مفت) 1- اُلجھا ہویا، گُنجھلا 2- چچن والی پھلی
چکھچھ: (نم) دیکھو: چکھ	چکلا: (ند، مفت) 1- چچ دار، چچ والا 2- گُنجھل دار، مُشکل 3- فریبی، کپئی
چکپی: (مو، مفت) 1- چال باز، ہوشیار، چالاک 2- پانی دتی ہوئی زمین، سیراب کیتی، کسی ہوئی، مضبوط	چکلی: (مو، مفت) چچ دار، گُنجھل دار، چچن والی پھلی، اوہ کھیت جس نوں پانی لگا ہووے
چکچ: (ند) دیکھو: چکپی	چچن: (صدر) 1- کسن، جکڑن 2- پانی نال پھلی نوں تر کرن
چکچ پینا، (حما) 1- عشق لڑنا 2- جھگڑا، جھڑنا	3- سنبائی کرن 4- ٹٹیاں دھاگیان نوں وٹ کے جوڑنا
چکچ وچ بھسنا، (حما) کسے دی چال وچ آدنا	چکچا: (فل) 1- جکڑیا جانا، کسیا جانا، گھٹیا جانا 2- کچی گندھ پینا، جکڑ لینا، کس لینا
چکچیدگی: (فا، مو) دیکھو: چکچیدہ	چکچا: (نم) 1- پینا 2- پوس لینا 3- رچا لینا، سوکھ لینا
چکچیدہ: (صدر) لیٹن، لیٹن	چکچوال: (مفت) گُنجھل دار، چکچیدہ، چچ دار
چکچیدہ: (فا، مفت) چچ دار، کٹھن، مُشکل، گُنجھلدار	چکچو: (ند) نالو نال، گھمن گھیری
چکچیدہ درکار، (فا، ند) فکر تے دید کرن والا، گُنجھل بھریا	چکچوئیں گندھ: (مو) کچی گندھ، پیڑھی گندھ
چکچیدہ دست، (فا، مفت) کمزور، ولداری	چکچ: (مو) پیش
چکچا: (ند) کسے دی نقل اُتارنا، کسے دا مذاق اُڑانا، ایہہ لفظ اگرچہ پشتو زبان دا اے پر علاقہ پکھل وچ رائج چلا آؤندا اے	چکچا: (نم) 1- پچھلا پاسا 2- بقایا لیکھا، لیکھے دا بقایا، بنک کھاتے وچ
چکچال: (فا، ند) پنچھیاں دی بیٹھ	بقیہ رقمیاں پیے
پیدا: (فا، مفت) 1- بتا ہویا، پیدا ہویا، حمیا 2- اُبجیا، پیداوار، آمدن	پچچان: (مو) دیکھو: پچچان
3- حصول 4- نفع، کمائی، کھٹی 5- اُج، وگی: مکن کنوں سبھ پیدا	پچچا نگر: (ند) روٹیاں رکھن دی وڈی بچھی، پچچالی
کیتوس جو خواہش وچ آئی، (چراغ اعوان)	پچچاننا: (نعم) دیکھو: پچچاننا
پیدا کرنا، (حما) جس طرحاں دی ہو سکے رکتوں نہ رکتوں لیا دنا،	

13- رنجش، نفرت 14- پتنگ دا پچ، کل پرزہ 15- بھائی 16- کیا
ہو یا، کرڑا، کرڑائی 17- کوئی واسکٹ وغیرہ دا اگلا حصہ 18- وعدہ،
قول قرار

پچ بہ پچ، (نم) پچ در پچ، وگی: پچ بہ پچ کند زلف دے جے گل
ڈالے ایویں (سیف)

پچ پانچ، (نم) 1- دل ونگ، دل جھل 2- مکاری، فریب، چلاکی
پچ پانچ، (صوت) بھر دی آواز

پچ پودن لگن، (حما) فکر لاحق ہونا
پچ تاب، (نم) غصہ، طیش

پچ دار، (فا، صفت) گھٹل دار، پیچیدہ، دلاواں
پچ کس، (نم) پچ کس دا آواز

پچ مان، (صفت) دیکھو: پچوان
پچ مانی، (صفت) دیکھو: پچوانی

پچ مرنا، (حما) پچ دیاں چوڑیاں دا گھس جانا
پچ وان، (صفت) 1- پچاں والا، پچ دار 2- پچ دا، غری والا گھ،

دڑا گھ

پچ وانی، (صفت) دیکھو: پچ وان

سر پچ، (نم) 1- دستار، پگ 2- پگ تے نمھن والا جھوٹا کپڑا
یاں پنگا 3- پگ دا آخری تلے دار یاں کناری دار پچ یاں دکرے
رنگ دا پچ

پچ: (مو، صفت) 1- طاقت، زور 2- قوت، قوت برداشت

پچ: (نم) پانی نال پیلی دے نیچے جان دی حالت، سیرابی، رنج، سنجائی

پچا: (نم) سنجھا، ماجھا، سوتا

پچا: (نم) 1- اک دوسرے دی پتنگ نوں کٹن دے ارادے نال پایا
گیا ڈوراں دا الجھا 2- چھوٹی پگ 3- پگ دا آخری یاں پلے دار
یاں کناری دار یاں دکرے رنگ دا پچ

پچا پچ، (نم) دیکھو: پچ بہ پچ، وگی: پچا پچ اودے وچ پھان نہ
نکلن والے رستے (سیف)

پچا لاونا، (حما) پچا لاونا، الجھا دنا، وگی: بد قسمتی! دیاہاں دی بہار
آئی اولا کے توں کوئی پچا

پچا لاونا، (حما) عشق کرنا، محبت کرنا

پچا لکنا، (حما) پتنگاں دے پچ دا بڑی دور تک چلے جانا

پچ: (نم) دیکھو: پچا جیدی ایہہ جمع اے

دوہرا پچا، (نم) دو پتنگاں دے پچے وچ تہی پتنگ دی دور دے
الجھ جان دا عمل

پچا ک: (فا، نم) دیکھو: پچ دار

پچراں: (نم) کچور

پچراں پچراں کرنا، (حما) ناس کرنا، کچور کڈھنا

پچڑا: (نم) دل، زلف دا پچ

پچڑے: (نم) 1- چپش، مروڑ، وٹ 2- درد، تکلیف

چپش: (فا، مو) اک بیماری جس وچ گھڑی مڑی ڈھڈ پیڑ ہو کے
پاخانہ آندا ہے، مروڑ

پچک: (فا، نم) دھاگے دی گولی جس اُتے سوت یاں ریشم دی تند
لپینی ہوندی ہے، ریشم دا گولا

پیر اترنا، (حما) پیر دے جوڑ داہل جانا

پیر اٹھا کے چلنا، (حما) کالھی کالھی چلنا، لے قدم رکھنا

پیر اڑاونا، (حما) دخل دینا

پیر اک تھان تے نہ ٹکنا، (حما) پیراں وچ چکر ہونا

پیر اکھڑ جانا، (حما) دیکھو: پیر اکھڑنا

پیر اکھڑنا، (حما) لڑائی یاں مقابلے وچ ٹک نہ سکنا، ہار جانا

پیر اگے نہ ودھنا، (حما) ودھن دی ہمت نہ ہونا

پیر بندھ رکھنا، (حما) جان نہ دینا، روک رکھنا

پیر بھارا ہونا، (حما) نش ہونا، بُرے شگن والا ہونا، منحوس ہونا

پیر بھارے ہونا، (حما) گر بھرتی ہونا، حاملہ ہونا

پیر بھنجے نہ نکلنے، (حما) خوشی وچ بھٹلے نہ سماونا، بہت خوشی ہونا،

حدوں ودھ خوش ہونا

پیر پائنا، (حما) پیراں وچ بیاسیاں ہونا، اڑیاں پائنا

پیر پانا، (حما) دروازے توں اندر جانا، داخل ہونا، وڑنا

پیر پاونا، (حما) واسطہ یاں تعلق رکھن، مداخلت کرن

پیر پاونا، (حما) 1- کسے دے گھر جانا، درشن دینا 2- گروائی دی

ریت تے گروئیاں دا گھر آونا

پیر پٹ کے ٹرنا، (حما) جھپتی جھپتی ٹرنا، کالھی نال چلنا

پیر پٹن، (حما) تیز تیز ٹرن

پیر پٹچن، (حما) اکھڑ جانا، اعتبار جاندار ہونا

پیر پچھانہ نوں جانا، (حما) 1- اگے جان نوں دل نہ کرنا، وگئی:

'میرا پیر پچھانہ نوں جاوے' متراں دا پنڈ لنگھ کے' (لو-گ)

2- گھائے تے گھانا پیندا جانا

پیر پچھوئیں پودن، (حما) نقصان ہون، خسارہ ہون

پیر پچھے بھاونا، (حما) 1- بھانج کھانا، شکست کھانا 2- کسے کم توں

پچھے ہٹنا

پیر پر، (نم) پیراں تے، وگئی: 'پیر پیر بدلہ لے کے دل ٹھنڈا کرن

لئی اوہناں نے ڈانگاں سوئے اکٹھے کر کے تیاری کر لئی سی' (ہیرا

سنگھ درد)

پیر پیار کے سونا، (حما) بے فکر ہونا

پیر پیارنا، (حما) 1- بہت سارا کھلارا کھلار لینا 2- بے فکر ہونا، وگئی:

'کاہنوں پیر پیار کے پیالما' (پنجابی دنیا) 3- مرجانا

پیر پیارنے، (حما) 1- کسے چیز دے ملن تے دی ہور سنگنا، بہت

لو بھ کرنا 2- بہت تھان ملنا 3- کسے قوم یاں بادشاہ ولوں ہور علاقیاں

تے قبضہ کرنا

پیر پکے رکھنا، (حما) ثابت قدم رہنا، ڈٹ جانا

پیر پکے کرنا، (حما) مضبوطی نال قائم ہونا، جم جانا

پیر پھٹنا (پھٹنے)، (حما) پیراں وچ بیاسیاں ہونا

پیر پھڑنا، (حما) 1- چرنیس پینا، شرینس لگنا، پیریں پینا 2- معافی منگنا

3- تر لے متاں کرنا

پیر پھوک پھوک کے رکھنا، (حما) بڑا محتاط تے ہوشیار ہو کے

کم کرنا

پیر پھیلاونا، (حما) مقام بناونا، تھان بناونا

پیر پھیرنا، (حما) عورت نوں بچہ ہون توں مگروں اوہدا اپنے پیکے جانا

والا 3- مونہ بند رکھن والا، بھید، راز نہ کھولن والا
 پیڈل (Paddle): (انگ، مذ) 1- سائیکل وغیرہ دا اوہ حصہ جس
 اُتے پیر رکھ کے ایس نوں چلاوندے نیں 2- مشین دا اوہ حصہ جس
 اُتے پیر رکھ کے ایس نوں چلاوندے نیں
 پیڈل مارنا، (مح) سائیکل چلاونا
 پیڈل مشین، (مو) کپڑا سیون یاں کسائی کدھائی دی اوہ مشین جو
 پیراں نال چلائی جاندی ہے
 پیڈو: (مذ) دھنی دے بیٹھلا پیٹ دا حصہ، ڈھڈھ، پیڑو، دگنی:
 'دھنی بہشت دے حوض دا مُشک قہ پیڈو مٹلی خاص سرکار وچوں'
 (وارث شاہ)
 پیڈو پیر: (مذ) سیو، پیر
 پیڈھا: (صفت) کرڑا، سخت، بگڑا، چٹکا
 پیڈھا پن، (مذ) پیڈھا ہون دا عمل، کرڑائی، سختی، بگڑتا
 پیڈھی: (مو، صفت) 1- کچی، ٹھوس، سخت، مضبوط، کڑی 2- بھیت نہ
 دیون والی، دگنی: 'بگو بیٹھا شاعری اُتے پیڈی بحث چلائی آیا'
 (نجم)
 پیڈھے: (مذ، صفت) 1- 'پیڈھا' دی جمع اے پکا، ٹھوس، سخت،
 مضبوط 2- بھیت نہ دیون والا
 پیڈی: (مو) کٹن توں مگروں اُگی ہوئی تھاکو دی کوئیل
 پیر: (مذ) سریر دا اوہ انگ جس نال چلدے پھر دے نیں، دگنی: 'عشق
 مجازی تلکُن بازی پیر اوتے دھروے ہو' (بابو)
 پیرا تر جانا، (مح) دیکھو: پیرا ترنا

دگنی: 'جے میری زندگانی لوڑیں جھب اوس نوں کر پید' (سیف)
 پیدان: (مذ) پائیدان، پیر دھرن دی تھاں
 پیدوار: (فا، مو) اُچ، کمائی
 پیدواری: (فا، مو) 1- اُچ والی 2- نفع والی، کھٹی والی کمائی 3- جو
 جنت
 پیدائش: (فا، مو) 1- جنم پیدائش دی حالت 2- اُچ، پیدوار
 پیدائشی: (صفت) جمائو
 پیدل: (صفت) 1- پیریں ٹرن والا، پناں سواری توں جان والا،
 پیراں نال، پیریں 2- شطرنج دا اک مہر، پیادہ
 پیدھا: (صفت) پہنیا، پھریا
 پیڈ: (مذ) 1- پیڑ، رکھ، درخت، ہر چھ، رکھ دی جڑ 2- مُول، مُڈھ، شروع
 پیڈتھان، (مذ) مُول استھان، جڑھ، مُڈھ
 پیڈ (Pad): (انگ، مذ) 1- کوٹ دے موڈھیاں نوں اُچا رکھن لئی
 وچ پایا رُود وغیرہ دی تیار کیتی گدی 2- چٹھی پتر وغیرہ لکھن لئی
 کاغذ دا دی اک طرحاں دی کاپی 3- فوم، کپڑے
 انک پیڈ (Ink Pad)، (انگ، مذ) مہراں لاون لئی ورتی جان
 والی سیاہی دی ڈبی
 پیڈا: (مذ) 1- رستہ، راہ، مارگ، دو قدم جتا فاصلہ
 پیڈا: (صفت) پکا، مضبوط، کیا ہویا، پیڈھا، دگنی: 'جے جانا لڑھچھنا
 پیڈی پائی گنڈھ' (فر)
 پیڈاپن، (مذ) دیکھو: پیڈھا پن
 پیڈاوتے، (مذ، صفت) 1- پتھر دی طرحاں سخت 2- متاثر نہ ہون

ڈولہ (بچ دریا)

پیر ڈیون، (حما) سانجھ کرن، ساتھ دیون

پیر رکاب وچ رہنا، (حما) ہر وقت تیار رہنا

پیر رکھ کے سودا کرنا، (حما) خریدن ویلے چیز داخل ہولی ہولی

دھانا، دھن ویلے ہولی ہولی گھناونا

پیر رکھنا، (حما) دیکھو: پیر دھرنا

پیر رہنا، (حما) ٹرن داخل گھٹ جانا، ٹرن دی سکت نہ دینی

پیر زمین تے نہ ٹھہرنا، (حما) خوشی نال پھلے نہ سادنا، بہت خوشی

ہونا، دگی: آکے وچ پریم دے نجد اے، پیر زمین تے مول نہ

ٹھہر دے جی

پیر زمین تے نہ رکھنا، (حما) اپنے آپ نوں وڈا سمجھنا

پیر زمین تے نہ لگنا، (حما) دیکھو پیر زمین تے نہ ٹھہرنا

پیر سٹنا، (حما) تیزی نال چلنا، ٹرنا

پیر سچ کے گڈا ہو جانا، (حما) کسے وجھوں پیراں دا بہت سچ جانا

پیر سرتے رکھ کے نسا، (حما) بہت زور دی نسا

پیر سونا، (حما) پیر دچوں خون دے دبا، دے گھٹن پاروں اوس

داسن ہو جانا

پیر قبر وچ ہونا/ پیر قبر وچ دھرنا، (حما) بڑھے ہو جانا

پیر کڈھن، (حما) باہر جانا، گھر توں باہر نکلنا

پیر کڈھنا، (حما) 1- بھیڑا دتیرہ ظاہر کرنا 2- دکھرا ہونا، رشتہ توڑ

دینا 3- اپنے آپ نوں دے داری توں بچا لینا، اپنا غل ہٹا لینا

4- ہر ادینا

پیر گڑا، (ند) پیر وچ پاؤن دا زیور، گئے تے پنڈلی دے درمیان

وچ پاؤن دا زیور

پیر گڑے، (ند) دیکھو: 'پیر گڑا' جیہدی ایہہ جمع اے

پیر گن گن رکھنا، (حما) بڑا سوچ وچار کے کم کرنا

پیر گھساونا، (حما) 1- بے کار کوشش کرنا 2- بہت بھڑنا، جگہ جگہ

بھڑنا

پیر لگنا، (حما) کسے تھاں تے لگنا

پیر من من دے ہو جانا، (حما) بہت تھکیوں پاروں ٹر نہ سکنا

پیر موڑنا، (حما) پچھے قدم ہٹاونا، دگی: تسیں اپنا وقت، اپنا سینہ

اجائیں پنے گواندے ہوتاں دی تسیں پیر نہیں موڑنا چاہندے

(امرتا)

پیر نہ اٹھ سکنا، (حما) دیکھو: پیر من من دے ہو جانا

پیر نہ دھرن دینا، (حما) نیزے نہ لگن دینا، اندر نہ وڑن دینا

پیر نہ لگن دینا، (حما) 1- پکا ٹکانا نہ بنن دینا 2- واہ نہ چلن دینا

پیر نہ لگنا، (حما) 1- تک کے نہ بیٹھنا، دگی: گھر گھر ہو کے دیندا

پھر دا بھجدا پیر نہ لگے (میاں محمد) 2- کاروبار وغیرہ وچ جم نہ سکنا

3- تھاں نہ لگنا

پیر وچ ہونا، (حما) دے داری یاں حصے داری ہونا

پیر وڈے کرن، (حما) تشریف لینا

پیر ہونوں، (حما) 1- برادری ہونوں 2- آمدورفت ہونا

پیر بیٹھ رکھنا، (حما) دبا کے رکھنا، قابو وچ رکھنا

پھوک پھوک کے پیر دھرنا، (حما) بہت سوچ وچار کے قدم

پیر پھیلا کے سونا، (مخا) بے فکر ہو کے سونا

پیر پئے وینا، (مخا) قدم اکھڑ جانا، ہار جانا، ہار جادوں تے مجبور ہو جانا

پیر پیادہ، (صفت) پیدل، دنگی: کتھوں ٹر یا کتھے پہننا ہو کے پیر پیادہ (سیف)

پیر پیر تے، (نم) قدم قدم تے، تھوڑے تھوڑے فاصلے تے، چپے چپے تے

پیر توں چلک، (مخا) مستقل مکان یاں تھاں ترک کرنا

پیر تھڑکنا، (مخا) 1- بے چین ہونا، گھبراونا 2- بکے پیراں تے نہ رہ سکا، اپنی تھاں توں ہل جانا

پیر تے، (نم) عین موقع تے، ویلے سر

پیر تے بھرن، (مخا) فوری طور تے مگر جانا

پیر تے پیر دھرنا، (مخا) 1- نقش قدم تے چلنا، پیڑاں تے چلنا،

کسے دی پیر دی کرنا 2- چوکڑی مار کے بہنا

پیر تے پیر رکھن، (مخا) دبے پیر ٹرنا

پیر تے ہتھ ہوون، (مخا) بے حد مودب ہوون

پیر نکنا، (مخا) پیر لگنا

پیر جتی نہ پینا، (مخا) کتے جان لئی بہت کالھی دج ہونا

پیر جماد، (مخا) قبضہ کرنا، تسلط جمانا

پیر جس، (مخا) دیکھو: پیر جتنا

پیر جتنا، (مخا) 1- کسے تھاں تے ٹک جانا 2- لڑائی دے میدان

دج ڈٹ جانا

پیر جھول جھول پیون، (مخا) بہت خدمت کرنا

پیر چاون، (مخا) اگے ودھنا

پیر چک کے چلنا، (مخا) جھپتی جھپتی چلنا

پیر چکاو، (مخا) خوشامد کرنا، چالوسی کرنا

پیر چکنا، (مخا) 1- ٹرنا، چلنا 2- گنواں مجھ دا دڈھ دین ے پیر چلاونا

پیر چھنا، (مخا) ذہیر ادب احترام کرن، پیار کرن، دنگی: جیس دے آن کے فتح ہے پیر جمدی (کرم سنگھ)

پیر چھہ، (مخا) نقش قدم، پیراں دے نشان

پیر چھانی چھانی ہونا، (مخا) کندھے چھہ چھہ کے پیراں دا بہت زیادہ زخمی ہو جانا

پیر چھو ہونا، (مخا) اشیر واد لین لئی کسے دڈے دے پیراں نوں ہتھ لاونا

پیر دینا، (مخا) اپنے پیر نال کسے دوسرے دے پیر نوں دب کے کوئی گل کہوں روکنا، کوئی اشارہ کرنا

پیر دھرن نوں تھاں نہ ہونا، (مخا) بہت زیادہ بھیڑ ہونا

پیر دھرنا، (مخا) 1- اندر جانا، چرن پاونا 2- اگے ودھنا

پیر دھو دھو کے پینا، (مخا) بہت سیوا کرنا، بہت عزت کرنا

پیر دھو کے پیون، (مخا) بہت قدر کرنا، بہت عزت دینا

پیر دی جتی ہونا، (مخا) غلام ہونا، داس ہونا، کسے دی نظر دج

بہت گھٹ اہمیت رکھنا

پیر ڈولنا، (مخا) دیکھو: پیر تھو کنا، دنگی: سچی محبت دج پیر کدی نہیں

پیر زکریا، (حاجا) مکمل اخلاص دے نال کسے نوں کوئی تحفہ دینا

پیر سال، (فہ، صفت) بڈھا، بڈھی

پیر سرانديپ، (فہ، مذ) حضرت آدم علیہ السلام

پیر شیر، (حاجا) گر پیر

پیر کرنا، (حاجا) گورو بناوئا

پیر کھان، (فہ، مذ) حضرت یعقوب علیہ السلام

پیر مرشد، (مذ) گورو، روحانی رہنما

پیر مغال، (فہ، مذ) 1- آتش پرستاں دا پیشوا 2- کامل فقیر،

دگنی: پادن راج تہ عشق مزاج والا، پھڑن راہب پیر مغال جدوں

(محمد بونا)

پیر منادنا، (حاجا) پیغمبریاں یاں پیراں نوں خوش کرنا، دگنی: مکمل

گھٹ پلامونہ گھاہ لے کے، پیریں لگ کے پیر منائیے نی، (وا)

پیر نہنگ، (مو) شور کوٹ کول اک پیر دی درگاہ

پیر ہو کے ٹکرننا، (حاجا) ٹکڑے نال ودھیرے ٹکڑیاں سیانا ہو کے

مقابلہ کرنا

اُچ دا پیر، (مذ) اُچ شریف دا وڈا گدی دار

ڈنڈا پیر ہے وگڑیاں ٹکڑیاں دا، (اکھا) وگڑے ہوئے دا علاج

نختی ہی ٹھیک ہے

پیرا: (مذ) عیبہ، مڈھ، جڑ، بنیاد

پیرا پورنا، (حاجا) معاملے نوں دباننا، گل نوں لٹکانا

پیرا شوٹ (Parachute): (انگ، مذ) 1- ریشمی کپڑے دی بنی

اودھ چھتری جس نال ہوا باز جہاز توں اتر دے نیں 2- اک قسم دا

کپڑا جو ایس چھتری لئی خاص طور تے درتیا جاندا ہے، دگنی: پیرا

شوٹ دی سواڈوں گوتی، کھڑکے گل سُن جا (لوگ)

پیرا گراف (Paragraph): (انگ، مذ) جملیاں دا اک مجموعہ جس

دچ کوئی اک وچار ظاہر کیتا ہوندا ہے

پیرامن: (فہ، نم) آلہ دوالا، آسا پاسا

پیرامون: (فہ، نم) گردا گرد

پیراں: (مذ) پیرتوں، پیر دی جمع

پیراں اچ آپون، (حاجا) ہارمن لینا

پیراں اچ بہن، (حاجا) منت ساجت کرنا

پیراں بھار، (نم) سریر دا سارا بھار پیراں اُتے پاکے

پیراں تلوں سر کڈھنا، (حاجا) بہت منت ساجت کرنا

پیراں تلے تلیاں وچھاوئا، (حاجا) بہت آدر کرنا، بہت عزت دینا

پیراں تلے روڈھو وٹھ ہونا، (حاجا) کسے تھماں تے ٹک کے

نہ بیٹھنا

پیراں توں لگ کے سرتیک، (نم) سارا سریر

پیراں توں (دی) مہندی لٹھنا، (حاجا) غرہ کرنا، بھاراں تے پینا

پیراں تے، (نم) او سے ویلے، او سے تھماں تے

پیراں تے پانی نہ پین دینا، (حاجا) کوئی پیش نہ جان دینا

پیراں تے پٹکا سٹن، (حاجا) منت ساجت کرنا

پیراں تے پگ رکھنا، (حاجا) عزت دا واسطہ پادنا، بہت حلیمی

اختیار کرنا

پیراں تے پیر رکھن، (حاجا) نقش قدم تے ٹرنا

دھرنا، دگی: 'بھوک بھوک زمیں تے پیر رکھے، لڑھی کدھرتے
بھری ٹمال دی سی'

چادر دیکھ کے پیر پانا، (حما) بت موجب خرچ کرنا
دبے پیر، (نم) ہولی ہولی، چُپ چُپتے، اچھوپلے

سر پیر دا پتا نہ لگنا، (حما) گل دی سمجھ نہ پینا
سر پیر نظر نہ آونا، (حما) پتا سر نہ لگنا، کجھ پتا نہ لگنا، دگی: 'پیروں
برائے نظریں آوے، جے سوئیے بہتا' (سیف)

سر پیر نہ ہونا، (حما) نہ منڈھ دا پتا لگنا اتے نہ ہی اخیر دا، بہت
اُلجھے ہونا

سوچ سمجھ کے پیر دھرنا، (حما) بہت سوچ دچارناں کم کرنا
کتے پیر نہ ٹھہرنا، (حما) تک کے نہ بہنا، دگی: 'چنے دج کالا نظر
آوند اے، ایہدا پیر نہیں کتے ٹھہر دا جی'

مونہہ کالا تے نیلے پیر، (اکھا) بد آئیں دیندیاں کہندے نیں،
بدوے

تھ پیر پادینا، (حما) فکر لا دینا، گھبرا پادینا
تھ پیر بھل جانا، (حما) گھبراہٹ کارن چنگی طرحاں کم نہ کر سکتا
تھ پیر ٹٹنا، (حما) بخار چڑھن توں پہلاں سریر دے انگاں دا دکھنا
تھ پیر ٹھنڈے ہونا، (حما) مرن کنارے ہونا

تھ پیر جوڑنا، (حما) ہاڑے کڈھنا، ترلے متاں کرنا، لبلویاں
کڈھنا

تھ پیر چلنا، (حما) سریر واکم کرن جوگا ہونا

تھ پیر سُن ہونا، (حما) بہت سردی ہونا

تھ پیر گھلنا، (حما) سریر دج بستی آونا

تھ پیر مارنا، (حما) ہر ممکن جتن کرنا، بہت کوشش کرنا

تھ پیر ہلاونا، (حما) محنت کرنا، جتن کرنا

پیر: (فا، ند) 1- ہڈھا، بزرگ 2- کاریگر 3- کرامتاں دکھاون والا،

مرشد، ہادی، رہنما۔ مسلماناں دج مذہب دا آگوس۔ گورو، سنت

6- وڈا بد معاش، چھٹیا ہویا، چالاک، چیلّا، مُرید، پیر دکار، دگی:

'ہزاراں ہی بُدھ دے پیر دہن، دگی: پیر ملے جے چڑ نہ جادے

اس نوں پیر کیہ دھرنا ہو' (باہو)

پیر افشانی، (فا، ند) بڑھاپے دج جواناں والے کم کرنا، ہمت

دکھانا

پیر: (ند) مرشد، آگوس، لیڈر، گورو

پیر بناونا، (حما) گورو دھارن کرنا

پیر بھائی، (ند) 1- اکو پیر دے مُرید 2- نگاہ والے پیر دے مُرید،

پیر دی درگاہ نوں جان والے

پیر پو جنا، (حما) آدرمان کرنا، ڈھیر عزت کرنا

پیر خانہ، (ند) 1- پیر دے رہن دی تھاں 2- لٹاں والے پیر دی

تھاں

پیر داویلا، (ند) عبادت دا ویلا، نماز ویلا

پیر زادہ، (فا، ند) پیر دامپتیاں اوس دامرید

پیر زادی، (فا، مو) پیر دی دھی یاں اوس دی چیلی

پیر زال، (فا، صفت) بڈھی زنانی

پیر زو، (صفت) دلی محبت، چاہت، خلوص، قربانی

موافق نہ ہونا

پیراں دج چھلیٹی سٹنا، (مخا) عزت واسطہ پاونا، آن بچاؤن

لئی پیریں پینا

پیراں دج چھنچھر ہونا، (مخا) دیکھو: پیراں دج چکر ہونا

پیراں دج ڈنگنا، (مخا) بہت منتاں کرنا، باڑے کڈھنا

پیراں دج رُلنا، (مخا) بہت بھیڑی حالت ہونا

پیراں دج مہندی لاونا، (مخا) ٹُر نہ سکنا

پیراں دج وچھنا، (مخا) بہت چلی اختیار کرنا

پیراں پٹھ اکھاں وچھنا، (مخا) بہت عزت کرنا

پیراں پٹھ بئیرا آونا، (مخا) اچن چیتی پنا محنت کیتیاں لا بھ

حاصل ہونا

پیراں پٹھ تلیاں ڈاھنا، (مخا) بہت آدر کرنا

پیراں پٹھ چواتی لانا (مخا) بھڑکا دینا، تنگ کر دینا

پیراں پٹھ رُلنا، (مخا) بھیڑی حالت ہونا

پیراں پٹھ لتاڑنا، (مخا) بھیڑی حالت کرنا

پیراں پٹھ تھ رکھنا، (مخا) بہت احترام کرنا، عزت کرنا

پیراں پٹھوں زمین کھسکنا، (مخا) بہت گھبرا جانا، حیران ہو جانا

اپنے پیراں تے آپ کھی مارنا اپنے پیراں تے آپ

گہاڑا مارنا، (مخا) اپنا نقصان آپ ہی کر لینا، وگئی: پیر اپنے کھی

میں آپ ماری، میری سنے ہن کون فریاد ہیرے (کشتہ)

اپنے پیراں تے کھڑے ہونا، (مخا) اپنا گزارہ آپ کرن

جوگا ہونا

ہتھاں پیراں تے ہونا، (مخا) سریر دا بے طاقت ہو کے آخری

ساہواں تے ہونا

ہتھاں پیراں دا موکلا، (مخا) صفت) چنگے بھرویں سریر والا

ہتھاں پیراں دی پینا، (مخا) گھبرا جانا

گھر دے پیراں، تیل دے مردنڈے: (اکھا) جدوں کوئی

بندہ اپنیاں نال ہی دھوکھا کرے اودوں کہندے نیں

پیراونا: (فہم) پیار کرنا، وگئی: سر پیاری دا پیار کر پیرا' (بھائی

دیر سنگھ)

پیرا، ہن: (فا، مذ) کپڑے، لباس، کٹنا، پہناوا، پوشاک، چولا، جامد،

وگئی: 'موہرے دار سریں دستاراں سبز پیرا، ہن خاصے' (ہا)، وگئی: 'رو

رو کے پیرا، ہن گل نوں لاوے نبی خدا' (گل)

پیرا، یہ: (فا، مذ) 1- آرائش، سجاوٹ، بناوٹ 2- ظاہری طور طریقہ

3- کپڑے، لباس، وگئی: 'جوڑا گھوڑا عجب پیرا، یہ حاضر خدمت آیا'

(گل)

پیرن: (صدر) ترن، تیرن، تاری لاون

پیرن: (مذ) نچن والا اک قبیلہ

پیرنا: (مذ) دیکھو: پیرن

پیرنی: (مو) پیر دی تیوں، پیر دا مونٹ روپ

پیرنی: (مو) پیرن قبیلے دی اک عورت، وگئی: 'پیرنیاں نٹ کرن

تماشے، فرائٹ کچر دا' (سیف)

پیر و: (فا، صفت) 'مہملکو، مرید

پیر و: (فا، مذ) مرنے دی شکل دا اک پنچھی

پیراں دی خاک ہونا، (حما) معمولی ہونا، نا چیز ہونا، گونا ہونا
 پیراں دی خیرات، (حما) پیراں دے صدقے، بدولت، مہربانی
 کر کے، مہربانی نال، راجیں، واسطے نال
 پیراں دی ڈھوڑ ہونا، (حما) دیکھو: پیراں دی خاک ہونا
 پیراں دی مٹی کرنا، (حما) بہت حیران ہونا، دگی: پیراں دی
 مٹی کردی گل تیری سُن یا رَا (سیف)
 پیراں دی مٹی ہونا، (حما) دیکھو: پیراں دی خاک ہونا
 پیراں دی مہندی اُترنا، (حما) کسے کم نوں کرن توں انکاری ہونا
 پیراں دی مہندی گھس جانا، (حما) برج ہونا، نقصان ہونا
 پیراں دی میل ہونا، (اکھا) مقابلے وچ بہت گھٹیا ہونا، تجھ ہونا،
 کمزور ہونا، نیواں ہونا
 پیراں دے لو اڈنا، (حما) بہت تھج بھج کرنا
 پیراں دیاں تلیاں گھساونا، (حما) کوئی کم کران لئی کسے کول
 بہت داری جانا
 پیراں نال دھن لیاونا، (حما) کسے نوں جی دے گھر وچ دس
 نال بہت سارا دھن آ جانا
 پیراں نوں مہندی لگی ہونا، (حما) کسے کم نوں کرن توں انکاری
 ہونا
 پیراں وچ بھوری ہونا، (حما) دیکھو: پیراں وچ چکر ہونا
 پیراں وچ بیڑیاں پینا، (حما) بہت مجبور ہونا، بندھناں وچ
 پھس جانا
 پیراں وچ چکر ہونا، (حما) 1- ہر دیلے پھر دے رہنا-2- تقدیر دا

پیراں تے پیر رکھیندا آون، (حما) دبے پیر آنا
 پیراں تے ڈہن، (حما) منت کرنا، خوشامد کرنا
 پیراں تے سر دھرنا، (حما) معافی ملنا، معذرت کرنا، ترلے
 متاں کرنا
 پیراں تے کھلونا، (حما) اپنے آپ جوگا ہونا، کسے دی مدد نہ لینا،
 اپنا گزارہ آپ کرن جوگا ہونا
 پیراں تے مٹی نہ پون ڈیون، (حما) کوئی گل نہ مننا
 پیراں دا پیر، (نڈ) وڈا گورو، گوروں دا گورو
 پیراں دا تر کھا، (نڈ، صفت) تیز بھجن یاں رُن والا، تیز رفتار
 پیراں دا تیکھوا، (نڈ، صفت) دیکھو: پیراں دا چھو ہلا، دگی:
 'گورنگھ پیراں دا تیکھوا، تھبے لیندے کرنیڑ' (با- ڈھو)
 پیراں دا چھو ہلا، (صفت) تیز چلن والا، بھڑتلا، پُست، چلاک
 پیراں دا دھون، (صفت) مقابلے وچ بہت ہی نیواں ہونا
 پیراں دی بلدی بچاونا، (حما) سبھ توں ودھ دکھائی چیز نوں
 ختم کرنا
 پیراں دی بھاجی، (اکھا) جدوں کسے آدی دا کسے نال لین دین
 تاں نہ ہووے اتے مونہہ ملاحظے دا ہی آون جان ہووے اوووں
 کہندے نیں
 پیراں دی جتی برابر وی نہ سمجھنا، (حما) بہت ہی حقیر سمجھنا،
 ذلیل سمجھنا
 پیراں دی جتی جانن، (حما) دیکھو: پیراں دی جتی برابر وی
 نہ سمجھنا

ویلے تک داسا 2- زمانہ، کال، مٹھیا ویلا

پیریں: (نم) پیر توں، پیراں نال، پیدل، دگی: 'سکھ پیریں بھج

گیا نے، جبک لئی نے گپے شاکے' (با، ڈھو)

پیریں پاونا، (حما) ترلے متاں کرنا، دگی: 'پیریں پوندی متاں

کردی، جانا تاں پیا اکلے' (شاہ حسین)

پیریں پوائی، (مو) اوہ رقم جو سوہرے گھر گئے لاڑھے یاں لاڑھی

نوں سوہرے گھر دیاں وڈیاں تیویاں نوں پیریں پینا دی رسم کرن

تے ملدی ہے

پیریں پون، (حما) دیکھو: پیریں پینا

پیریں پونا، (ند) دیکھو: پیریں پینا

پیریں پودن، (حما) منت ساجت کرنا، پیر پھڑنا

پیریں پے، (ند) دیکھو: پیریں ہتھ لاونا

پیریں پینا، (حما) دیکھو: پیریں ہتھ لاونا

پیریں پتئی، (حما) 1- طاقت نال گل منوان دی صلاحیت 2- رعب

تے دبدبہ ہونا

پیریں دا ویلا، (ند) پر بھات، پوہ پھٹالا، صبح صادق دا ویلا

پیریں دینا، (حما) سدا ماتحت رہنا

پیریں ڈگنا، (حما) 1- بھل بخشاونا 2- ترلے کرنا، متاں کرنا، دگی:

'کھیرے آکھیا کھیرا گھل دے پنے' جیہڑا ڈگے فقیر دی جائے پیریں'

(دارث)

پیریں ہتھ لاونا، (حما) 1- نمسکار کرنا 2- ہارنا، این مننا

مٹھے پیریں، (نم) او سے ویلے، جھٹ، فوراً

چکھلے پیریں، (نم) دیکھو: مٹھے پیریں

پکے پیریں، (نم) مضبوطی نال، درڑھتا نال

پکیاں پیریں کھرے ہونا، (حما) پیر جم جانا

کھرے پیریں، (نم) او سے ویلے، فوراً

پیڑ: (ہ، ند) ڈکھ، پودا، درخت

پیڑ: (ند) سنپاریاں لوہار دے اوزار رکھن دا گھلے مونہہ والا ڈبا

پیڑ: (مو) 1- درد، ٹیس، تکلیف، ڈکھ، رنج، دگی: 'خوش آواز کرے

جس ویلے پیڑ پر دم دی جاگی' (میاں محمد بخش) 2- محبت، پیار

3- ترس، رحم 4- گنے دا پھوگ، دگی: 'من تے سریر دی پیڑ کڈھ سکے'

(مڈ)

پیڑ اٹھنا، (حما) 1- درد شروع ہونا، سول پینا 2- ساڑا ہونا

پیڑ بالنا، (حما) ڈکھ سہنا، درد سہنا

پیڑ پودن، (حما) دیکھو: پیڑ پینا

پیڑ پینا، (حما) 1- درد سہنا، مشکل کٹنا 2- ساڑا اٹھنا

پیڑ جاگنا، (حما) درد اٹھنا، سٹ لگن ویلے تاں تکلیف محسوس نہ ہونا

پر بعد وچ محسوس ہونا

پیڑ جاگنی، (حما) دیکھو: پیڑ جاگنا

پیڑ کڈھنا، (حما) درد نوں دور کرنا، مالش نال یاں دم تے جھاز

پھونک نال پیڑ نوں دور کرنا، ساڑا ہونا، سول اٹھنا

پیڑ نال دوہرے ہو ہو پینا، (حما) درد نال بہت زیادہ ترنا

پیڑ نکلتا، (حما) درد نکلتا، گردن دیاں رگاں دا غیر متوازن ہو جانا،

پٹھیاں دیاں رگاں دا غیر متوازن ہون توں درد نکلتا

پیر وٹ: (نذ) بھٹھی وچ پائے دانیاں دا اک پور، تور وچ لکیاں
ہوئیاں روٹیاں دا پور، پروٹ

پیر وڑ: (قا، نذ) فتح مند

پیر وڑہ: (قا، نذ) فیروزہ، اک قسم دا پتھر نیلے رنگ دا

پیر وکار: (قا، مفت) 1- کچھے چلن والا، چیلہ، مُرید 2- پیر دی کرن والا

پیر وول (Parole): (انگ، نذ) 1- زبانی قرار 2- کسے شرط تے
ہوئی رہائی

پیر وں: (نم) 1- پیر توں 2- صدقے، مہربانی نال، وگتی: 'ایہہ مشکل
رب اوس دے پیروں متاں اسان کر لسی' (سیف)

پیروں آڈھی، (نذ، مفت) کھوجی، سُہیا، کھوج لاؤن والا

پیروں اکھر جانا، (حما) قائم نہ رہنا، اپنی تھاں توں ہل جانا

پیروں پیر، (نم) 1- پیر پیر تے، ہر قدم تے، قدم قدم تے 2- ہر
پل پچھوں، پل پل مکروں

پیروں پینا چوٹیوں نکلتا، (حما) پورے جسم وچ غصے نال اگ لگنا

پیروں کڈھنا، (حما) پول کھولنا، ٹھوٹھا ثابت کرنا

پیروں واہنا، (نم) ننگے پیریں

پیروں ہلا دینا، (حما) اپنی تھاں تے قائم نہ رہن دینا، بھلا دینا

پیروں: (نذ + مو) 1- ٹخن والے، ناچے 2- پھیرنی، فاحشہ، رقاصہ

3- اک سچ ذات جہیدیاں زنانیاں بھر ٹر کے سچ کا کے پیسے
منگدیاں نیں

پیروی: (قا، مو) 1- کچھے جان دا عمل 2- کسے دلوں کے مقدمے وغیرہ

دی کستی گئی کارروائی 3- پیردکاری، اطاعت 4- کوشش، جتن

پیر ہار: (نذ) مسلمان جٹاں دی اک ذات تے اوس ذات دا آدمی
پیر ہمن: (ہ، نذ) لباس

پیر ہی: (مو) اک طرحاں دی جھاڑی دے پتے جو دوائی دے طور
تے ورتے جاندے نیں

پیر ہنی: (مو) قمیض، گرٹا، ایہہ لفظ پیر ہمن توں لیا گیا اے

پیر وں لہاون: (حما) جنگ تے راضی ہونا، لڑائی لئی تیار ہونا

پیری: (مو) 1- پیر داکم 2- بندھپا 3- کرامات 4- ہدایت دیون داکم

پیری مُریدی، (مو) پیر مُرید دارشتہ، پیر اتے اُس دے مُرید،

پیری مُریدی دی حالت

میری پیری دے مالک، (نذ) امیری تے فقیری دے مالک

سری گورو ہر گوبند صاحب جی

پیرے: (نذ) 1- کھیرے 2- پیڑے 3- ماں پو

پیرے آڈھی، (نذ) کھوجی، سُہیا

پیرے پیرے، (نم) 1- پرے، دُور، کچھ دُور تے 2- نوٹکا

پیرے پینا، (حما) 1- پیریں پینا، پیر پھڑتا 2- معافی منگنا

پیرے توں پیرے، (نم) بہت دُور، اک دُوبے توں دُور

چڑھ کے

پیرے تے پیر رکھنا، (حما) نقش قدم تے چلنا، پیروی کرنا

پیرے تے پیر مارنا، (حما) حیلے بہانے کرنا، نال منول کرنا

ننگ پیرے، (نذ، مفت) ادھ بندا جو ننگے پیر رہے

پیرے گراف: (نذ) دیکھو: 'پیرا گراف' جہیدی ایہہ جمع اے

پیریڈ (Period): (انگ، نذ) 1- کسے مٹھے ویلے توں دُوبے مٹھے

پڑھا: (ند) ککڑ دی کُرسی وانگ بنی ہوئی گھٹ اُچیاں لتاں والی چیز جس دا بٹھن والا حصہ منجی وانگ اُنیا ہوندا ہے، بہن لئی رسیاں یاں نوار نال اُنیا ہویا چوکھٹا جینوں چار پیر لگے ہوندے نیں، وڈی پیرھی، موڑھا، وگنی: 'بہے گھٹ پیرھا وانگ مہریاں دی ہون تیاں جیاں اگے گولیاں نی' (وارث شاہ)

پیرھا پلنگھ، (ند) آسان تے ست ستاریاں دا ٹھرمٹ، دُپ اکبر

پیرھی: (مو) 1- پیرھا دی تصغیر، چوکی، بنا ڈھو توں چھوٹا پیرھا 2- ٹانگے دا اوہ حصہ جس تے گدیاں لکیاں ہوندیاں نیں 3- گل، جد، پشت، نسل 4- پنے تے لپینی ہوئی ڈور دی اک تہہ

پیرھی پڑھنا، (مجا) 1- سلسلہ نسب دا ناں پڑھنا یاں گنتا 2- مجازاً: پورے خاندان نوں بھینرا مندا آکھنا

پیرھی پٹنا، (مجا) وڈیاں نوں گالھاں کڈھنا

پیرھی در پیرھی، (مجا) نسلی، پشت در پشت، پیرھیو پیرھی

پیرھی ڈاہ کے لڑنا، (مجا) لمی لڑائی لڑنا، وگنی: 'پیرھی ڈاہ کے لڑیں نہ نال ساڈے، تینوں نال بھل مانی تکیا وئے'

پیرھی ناواں، (ند) کُرسی نامہ، شجرہ نسب

اپنی پیرھی تھلے سوٹا پھیرنا، (مجا) اپنی کمزوری تے جھات مارنا

پیرھیاں: (مو) دیکھو: 'پیرھی جیہدی اے جمع اے'

پیرھیاں پٹن، (مجا) پرانی کہانی کھولنا

پیرھیو پیرھی: (نم) پیرھی در پیرھی، پشت در پشت

پیرزی: (مو) 1- پیراں دا نشان 2- گھرا 3- چرے وغیرہ نال کھوہ

چوں پانی کڈھدے ہویاں ڈھالویں راہ تے بنے بلداں دے پیراں دے نشان 4- جانور دے پیرنمن والی رسی، پیر 5- ویلے یاں کولہو وغیرہ دے بلد دا گول راہ، گاہ، اک واری گاہیا اناج

پیرے: (ند) گلے دیاں گھنیاں، کن پیرے

پیرزار: (قا، مو) 1- بجی 2- بے پرواہی نال وی بولی دا اے، وگنی: 'جد بوٹ نہیں اُوں پیریں پان والے، کرن ہولیاں نال پیرزار دے اُوئے'

پیرزاراں پوون: (مجا) مار پٹنا، شرمساری ہونا

پیرزاری: (مو) بجی، وگنی: 'جلن داس دا گورو سوئی کہیے، جو ماسا نوں پیرزاری مارے' (بانی بھگت جَلَن)

پیرزاں: (قا، مو) پیراز توں، بجی، بوٹ، وگنی: 'چپل ٹٹا پیرزاں اُتے رانجھا' (دودر)

پیرزان: (قا، مو) چھلنی

پیرزنہ: (قا، مو) دیکھو: پیرزن

پیس: (مو) مدھری کجور، چھوٹے قد دا کجور داڑکھ، میہہ پیسائی پہائی

پیس (Piece): (انگ، ند) ٹوٹا، ٹکڑا

پیس کوٹ، (مو) تاش دی اک کھیڈ جس دج ہاری ہوئی دھرنوں تاش وڈنی پیندی اے

کٹ پیس (Cut Piece): (انگ، ند) 1- کپڑے دے تھاناں چوں بچے ہوئے چھوٹے چھوٹے ٹوٹے 2- تھان دی تھھی ہوئی لمائی توں گھٹ رہ گیا کپڑا جو عام کر کے تن میں گھٹ ہوندا ہے

پیس: (قا، ند) برص، سفید داغ پٹنا، مرض بیماری دا ناں

اک پیڑا سوٹھوگن والے، (اکھا) جدوں چیز تھوڑی ہودے
تے لین والے بہتے ہودن اودوں کہندے نیں
ٹھنڈا پیڑا، (ند) دیاہ توں پہلاں ساک سمبندھیاں دل گھلی پیٹھی ہوئی
دال دا پیڑا

پیڑا: (ند) ماہواری دے حوالے نال عورتاں دی اک بیماری
پیڑاں: (مو) 1- درد، پیڑ 2- ڈکھ، کلکیش، اوکھ
پیڑاں لگن، (حما) فکر لاحق ہونا
پیڑاونا: (متعدی المسعدی) اُونٹھ، گھوڑے وغیرہ تے کاٹھی وغیرہ کسا
کے تیار کراونا، وگئی: 'کُھلے کائے کُرنیلے، ابلک باج پیڑائے' (دسو)
پیڑائی: (مو) پیڑن دا کم یاں مزدوری
پیڑن: (ند) نچن والا اک قبیلہ

پیڑنا: (نعم) 1- اُونٹھ، گھوڑے وغیرہ تے زین وغیرہ کس کے تیار کرنا،
وگئی: 'دیس دے کاواں دیس دیر میرے نوں آؤ گا ازیا نیلا گھوڑا
پیڑ کے' (امرتا) 2- دپیلے یاں کوبلو دے سہارے کسے چیز نوں ایس
طرحاں دباؤنا کہ اوس دارس یاں تیل نکل آوے
پیڑناں: (نعم) جنور نوں سامان لیان لے جاون واسطے تیار کرنا،
بھار پانا

پیڑنی: (مو) پیڑن قبیلے دی عورت، بیرونی
پیڑو: (ہ، ند) دیکھو: پیڈو
پیڑو: (ند) ناڑ دا بنیا بخارا
پیڑوا: (ند) دیکھو: پیڑو
پیڑھ: (ند) دندان دا پیڑھ، بتیسی

پیڑ وپیڑ ہونا، (حما) 1- بہت زیادہ پیڑ ہونا 2- بہت ڈکھی ہونا
پیڑ ہنڈھاونا، (حما) خوشی خوشی ڈکھ دا سہنا، وگئی: 'پھیر وی پیڑ
ہنڈھاواں، ہوٹھ سہاکے' (پنجابی دنیا)

ڈھنڈ پیڑ، (مو) پیٹ وچ اٹھی سول، پیٹ درد

سر پیڑ، (مو) 1- سردا درد 2- کسے کم دی فکر، سردردی

پیڑ: (ند) 1- پیر توں، پیراں یاں گھراں دا نشان 2- گھرا 3- چلن
سے پیراں دی آواز 4- مکان بناون یاں پلستر وغیرہ کرن سے،
بائس، پھٹے وغیرہ جوڑ کے کم کرن لئی بنایا گیا ودھواں ڈھانچا، گوہ
5- چرے وغیرہ نال کھوہ چوں پانی کڈھن لئی ڈھکیاں دے آدن
جان لئی بنیا ڈھالواں راہ 6- دپیلے، کوبلو، ہلٹ وغیرہ دے
چوبیسرے ڈھکیاں، سنڈھیاں دے چلن لئی بنیا راہ 7- اک واری
گاہیا اناج

پیڑ چال، (صوت) چلن سے پیراں نال پیدا ہون والی آواز

پیڑ دینا، (حما) پیڑاں راہیں چور وغیرہ دا پچھا کرنا

پیڑ کڈھنا، (حما) گواچے ہوئے جانور یاں آدی دے پیراں دے
نشان دے مگر مگر جا کے اوس دا پتا لاونا، سُرراغ کڈھنا، گھرا
کڈھنا، وگئی: 'لڈو کھا کے چباریوں نکلی کھیاں نے پیڑ کڈھ لئی'

پیڑ وچ پیڑ رکھنا، (حما) نقش قدم تے چلنا

پیڑا: (ند) 1- کھوئے وچ کھنڈ ملا کے بنائی گئی اک قسم دی منہیاں
2- گٹھے ہوئے آٹے یاں مکھن دا بنایا چھوٹا گولا، وگئی: 'وارث شاہ
ایہہ نذری اساں منی خوبہ بھڑ چراغ دے لئے پیڑے'
(وارث شاہ)

کہندے ہیں

پیسہ نہ دھیلا، کردی میلہ میلہ، (اکھا) دیکھو: پیسہ نہ پلے بازار

کھڑی ہلے

پیسہ ورساون، (حما) فضول خرچی کرن

پیسہ تھ دی میل ہے، (اکھا) جدوں پیسے نوں کوئی اہمیت نہ دتی

جاوے اودوں کہندے ہیں

ٹکا پیسہ، (ند) دیکھو: پیسہ ٹکا

روپیہ پیسہ، (ند) پیسہ ٹکا، دھن دولت

کدے کدے کھوٹا پیسہ وی کم آ جاندا ہے، (اکھا) جدوں

کسے ٹکے آدمی توں کوئی کم راس آ جاوے اودوں کہندے ہیں

کھوٹا پیسہ، (ند) کھوٹا سکہ

مونہہ نال پیسہ چکنا، (حما) پیسہ کماون لئی نیویں توں نیواں کم کرنا

میلہ میلیاں دا پیسہ دھیلیاں دا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے

کہ میلہ تابیوں چنگا لگدا ہے جدوں یار متر ہون اتے بوجھے وچ

پیسے ہون اودوں کہندے ہیں

نواں پیسہ، (ند) تانبے دا اک سکہ جو روپیے دا سوواں حصہ ہے

پیسے: (ند) پیسے گا، (کیہ اوہ) پیسے گا

پیسے: (ند) پیسا دی جمع، دھن، دولت، نقدی

پیسے آلا، (ند، صفت) دولت مند، امیر، مال دار

پیسے بٹنا، (حما) پیسے دسنا، کمائی کرنا

پیسے بٹورنا، (حما) چلا کی نال دھن اکٹھا کرنا

پیسے بناونا، (حما) چنگی کمائی کرنا

پیسے کچھے مرنا، (حما) ات درجے دی کجی کرنا، بہت

کرس کرنا

پیسے توں آتر ہونا، (حما) بہت تنگ ہونا، پیسے توں

محتاج ہونا

پیسے توں محتاج ہونا، (حما) دیکھو: پیسے توں آتر ہونا

پیسے تے جان دینا، (حما) پیسے نوں بہت زیادہ اہمیت دینا،

پیسے نال بہت پیار ہونا

پیسے نوں ترسنا، (حما) بہت زور دینا، پیسے توں

محتاج ہونا

پیسے تارنا، (حما) قرضہ لاہ دینا، قرضہ چکا دینا، پائی پائی تک

دے دینا

پیسے تے پیسہ رکھواون، (حما) پائی پائی دا حساب لینا

پیسے دا پیرا پیسے دا پیرا پیسے دا یار، (ند، صفت) پیسے بچھے

مرن والا کتوں، مطلبی یار، مفاد پرست

پیسے دا پتر، (ند) خود غرض، لالچی، پیسے لئی بھگھ کرن والا

پیسے دی کھیڈ، (مو) پیسے نال ہر کم ہون دا عمل

پیسے دی کھیڈ ہونا، (حما) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ پیسے نال ہر

کم ہو سکدا ہے اودوں کہندے ہیں

پیسے دی مایا ہے، (اکھا) جدوں پیسے نوں ظاہر کردیاں ہویاں

ایہہ دسنا کہ پیسے نال ہی بھگھ ہوندا ہے اودوں کہندے ہیں

پیسے دے کم دانہ ہونا، (حما) کسے کم دانہ ہونا، بالکل بکھا ہونا

پیسے سُٹنا، (حما) نکلی چیز تے خرچ کرنا

پیسال: (مو) بھینہ (بزی)

پیسال: (فم) پیواں گا، چوین: چاء پیواں گا، دودھ وغیرہ پیواں گا
پیشتری (Pastry): (انگ، مو) ایک دے ٹکڑے اُپر مٹی کریم لا
کے بنائی مٹھیاں

پیسک: (صفت) پیسی ہوئی شے، چورن یاں دھوڑا

پیسک لانی: (مو) لانی دی اک قسم جس توں بھی بنائی جاندی اے

پیسکار: (ند) انعام، بخشش

پیسن: (مصدر) 1- سین دا ونا جو سیل اُپر رکھی شے نوں سیندا ہے

2- سین جوگا ان

پیسن: (فم) پیون گے، (ادہ) پیون گے

پیسنا: (فل) پسنا جانا، مینا

پیسنا: (فم) بھیجنا

پیو: (کلمہ استفہامیہ) پیو گے، (کیہ) پیو گے؟

پیوسوں: (فم) 1- پہلو توں، رُخ توں 2- پاسے توں

پیوسہ: (ند) 1- تانبے دا اک سکے جو روپے دا سوواں حصہ ہوندا سی

2- تانبے دا اک پرانا سکے جو روپے دا چوٹھواں حصہ ہوندا سی، اج

کل روپے دا سوواں حصہ 3- دھن، دولت

پیوسہ پھوکتا، (حما) بے درغی نال دھن برباد کرنا

پیوسہ پیوسہ تارنا، (حما) سارا قرضہ اُتار دینا، پائی پائی تک دے دینا

پیوسہ پیوسہ چکا ونا، (حما) پائی پائی ادا کرنا، سارا قرضہ اُتارنا

پیوسہ پیوسہ کر کے جمع کرنا، (اکھا) بڑیاں اوکڑاں نال دھن اکٹھا

کرنا، کوڑی کوڑی جوڑنا

پیوسہ پیوسہ کرنا، (حما) سارا دن دھن دی فکر کرنا

پیوسہ پیوسہ لاہنا، (حما) دیکھو: پیوسہ پیوسہ تارنا

پیوسہ پیوسے نوں کھچدا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

روپیہ روپیہ نال ہی کمایا جاندا ہے اودوں کہندے نیں

پیوسہ ٹکا، (ند) دھن دولت، روپیہ پیوسہ

پیوسہ جوڑنا، (حما) دھن دولت جمع کرنا

پیوسہ دھیلا، (ند) دیکھو: پیوسہ ٹکا

پیوسہ ڈوبنا، (حما) روپیہ برباد کرنا

پیوسہ روڑھنا، (حما) دیکھو: پیوسہ پھوکتا

پیوسہ بھ گجھ سکھا دیندا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے

کہ پیوسہ آون نال ناز نخرے آپے ہی آ جاندا ہے نیں اودوں

کہندے نیں

پیوسہ کما ونا، (حما) کمائی کرنا، پیوسہ کھرا کرنا، پیوسہ وصولنا، پیوسہ کھانا

پیوسہ کھانا، (حما) 1- کسے دارو پیوسہ مار لینا 2- رشوت کھانا، وڈھی لینا

پیوسہ کھونا اپنا بابے نوں کیہ دوش، (اکھا) جدوں قصورتاں اپنے

دج ہووے الزام دوسرے سر لایا جاوے اودوں کہندے نیں

پیوسہ گورو پیر ہونا، (حما) پیسے لئی بھ گجھ کرنا، جدوں ایہہ دسنا کہ

پیسے نال ہر کم نکل سکدا ہے اودوں کہندے نیں

پیوسہ لا ونا، (حما) کسے دیار وغیرہ دج روپیہ خرچ کرنا

پیوسہ لٹا ونا، (حما) فضول خرچ کرنا، دھن برباد کرنا

پیوسہ نہ پلے بازار کھڑی پلے، (اکھا) جدوں کسے بندے

کول تال گجھ نہ ہووے پر فضول دیاں پھڑاں مارے اودوں

پیش دندان، (فا، صفت) اوہ شے جیہڑی مقدار وچ تھوڑی
ہوے

پیش قبض، (فا، مو) کٹار، اسلحے دی اک قسم، خنجر، چھری

پیش قدمی، (فا، عر، مو) 1- پہلا 2- حملہ کرن لئی اگے ودھن
داعمل

پیش کار، (فا، صفت) 1- عدالت وچ مسل وغیرہ پیش کرن والا
ملازم، سرشتے دار 2- پیش کرن والا، نائب منشی 3- دلال، بھڑوا

پیش کارا، (فا، مذ) ملٹی ویلے چلائی آتش بازی

پیش کاری، (فا، مو) 1- پیش کرن دا ڈھنگ 2- پیش کاردا کم

پیش کرنا، (حما) 1- حاضر کرنا، سامنے لیادنا 2- مقدمے دی مسل
اگے رکھنا 3- نذر دینا، بھیجا کرنا 4- گواہ یاں فقیرنوں عدالت وچ
پیش کرنا

پیش گاہ، (فا، مذ) 1- سامنے دی تھاں، ویہڑا 2- بادشاہ دی درگاہ
3- دربار

پیش گوئی، (فا، مو) دیکھو: پیش گوئی

پیش نہ ونجن، (حما) واہ نہ چلنا

پیش والی، (فا، مذ) کسے دی آئی پی دا سواگت کرن لئی اگے جان
داعمل، اگوائی

پیش وزیر، (مذ) وڈا وزیر، وگئی: 'اوہ ہامنا فرعون شتابی پیش وزیر
بنایا' (محل)

پیش ہونا، (حما) حاضر ہونا، سامنے آونا

پیشاب: (فا، مذ) موتر، موت

پیشاب بند ہونا، (حما) بہت ڈرنا

پیشاب خانہ، (فا، مذ) پیشاب کرن لئی بنائی گئی تھاں

پیشاب دانی، (فا، مو) عورتاں دی پیشاب کرن دی تھاں

پیشاب دی دھار تے مارنا، (حما) بہت بچ سمجھنا، بہت ذلیل
سمجھنا

پیشاب کڈھ دینا، (حما) بہت ڈر دینا

پیشاب کرنا، (حما) حقیر سمجھنا، ٹچھ سمجھنا

پیشاب گاہ، (فا، مو) 1- سوانی دا لکواں انگ، سوانی دا رحم

2- پیشاب کرن دی تھاں

پیشاب گھر، (فا، مذ) دیکھو: پیشاب خانہ

پیشاب نال داڑھی مٹنا، (حما) ذلیل کرنا، بے عزت کرنا

پیشاب نکھنا، (حما) یرکنا، ڈرنا

وڈھی انگل تے پیشاب نہ کرنا، (حما) کسے دا گجھ نہ سنوارنا،

کسے دے کسے کم نہ آونا

پیشاچی: (مو) پراکرتاں وچوں اک پراکرت بولی داناں

پیشانی: (فا، مو) 1- متھا، مستک 2- قسمت، بھاگ، وگئی: 'سیف

ملوک ہویا رنگ تازہ، گھل گئی پیشانی' (سیف)

پیشتر: (فا، مذ) پہلاں، قبل

پیشترس: (فا، مذ) اوہ میوہ جیہڑا فصل توں دی کئی ویلے پہلے پک

جاوے

پیشترو: (فا، مذ) اگے چلن والا، نوکر

پیشطاق: (فا، مذ) مکان دا ویڑھا، درازے دے اگے دامیدان

پیش بندی، (فا، ند) پہلاں ہی کیتا ہوا صل
پیش بین، (فا، صفت) دانا، عقل مند
پیش پاوانا، (حما) سپرد کرنا، حوالے کرنا، وگئی: دکھاں پیش پا کے
آپے نس گئیوں (سوئی فضل)
پیش پرتائی، (نم) کرنی دی بھرنی، مکافات عمل
پیش پوون، (حما) مصیبت آنا، کیتا دھریا اگے آنا
پیش پے جانا، (حما) قسمت وچ لکھیا ہونا
پیش پیش، (نم) 1- بلی نوں بلانا، پیش پیش کرنا 2- ساہنے رہنا،
حاضری دینا
پیش پیش کرنا، (حما) 1- بلی نوں بلاون دی اواز 2- کسے دی
خوشامد کرنا، منت ساجت کرنا 3- نکلے بال نوں مونہہ دی اواز نال
پیشاب کرنا، سکارنا 4- واسطہ پینا، نکرنا ہونا
پیش پینا، (حما) 1- واہ پینا 2- کسے دے کچھ پینا
پیش تھیون، (حما) ساہنے لیاون
پیش جانا، (حما) واہ چلنا، وس چلنا، واہ لگنا
پیش چلنا، (حما) دیکھو: پیش جانا
پیش خورد، (فا، ند) سادے کھانیاں وچوں تھوڑا تھوڑا چکھنا
بطور چاشنی
پیش خیز، (فا، صفت) 1- خدمتگار، چالاک 2- راگ دے شروع
دے سر
پیش خیمہ، (فا، ند) آمد دے آثار، آون والے واقعے دی علامت
پیش دامن، (فا، صفت) خادم، نوکر

پیے کادنا، (حما) چکھا دھن اکٹھا کرنا
پیے کھٹنا، (حما) دیکھو: پیے کادنا
پیے کھرے ہونا، (حما) قیمت وصول ہونا
پیے ماٹھنا، (حما) چلا کی نال دھن اکٹھا کرنا
پیے مجھنا، (حما) پیے ہو کرنا
پیے نوں پیسہ سمجھنا، (حما) دھن دولت دی قدر کرنا
پیے نوں پیسہ کر کے نہ جاننا، (حما) پیسہ اندھا دھند خرچ کرنا
پیے نوں ٹھیکری سمجھنا، (حما) دولت نوں بے درغبی نال خرچ کرنا
پیے والا، (ند، صفت) امیر، دھنی، دولت مند
پیے والے دا کھیڈنا، (حما) جو خرچے گا اوہرا کم ہووے گا
پیے وچ کھیڈنا، (حما) بہت امیر ہونا
چار پیسے کچھ پاوانا، (حما) کچھ بچت کرنا
کھوٹے پیسے وانگ مڑ آونا، (حما) ثروت واپس آ جانا
پیش: (فا، نم) 1- اگے، ساہنے 2- حاضر 3- واسک وغیرہ دا اگلا حصہ،
فارسی، عربی، اکھراں دے اُتے لایا جان والا نشان، وگئی: یاد حرم
حرم کون، رکھ پیش پڑانے نم کون (خواجہ فرید)
پیش آنا، (حما) 1- ساہنے آنا، واہ پینا، وگئی: چندری ناناں میرے
پیش آگئی، آن کے وچھوڑا بے ایمان پا گئی 2- درتتا، ہڈیں واپرنا
3- سلوک کرنا، درتتاؤ کرنا 4- پھل پاوانا
پیش آون، (حما) واسطہ پینا، نکرنا ہونا
پیش آہنگ، (فا، ند) اوہ بندہ جیہدا لشکریاں قافلے دے اگے
اگے چلے

پیشین: (فا، مذ) اگلا، نماز ظہر داناں

پیشیناں: (فا، نم) اگلے سے دے لوک

پیشینہ: (فا، نم) اگلا پہلے والا

پیشیں: (مو) دیکھو: پیشی

پیغارہ: (فا، مذ) لعنت ملامت کرنا، طعنہ دینا

پیغالہ: (فا، مذ) شراب دا کاسہ

پیغام: (مذ) سنبھا، سندیر، وگی: ہتھ جوڑ کے رانجھے دے پیر پکڑیں

اک ایما کہیں پیغام میرا (وارث شاہ)

پیغمبر: (فا، مذ) رب دا بھیجیا نبی، پیغام دین والا، رسول، وگی:

’ایہہ عشق نہ ملے پیغمبراں تھوں تھو تھے عشق تھیں ہڈ ایوب کیجے‘

(وارث شاہ)

پیغمبری: (مفت) پیغمبر نال سمبندھت، پیغمبر داکم

پیغمبری پھل، (مذ) اک جنگلی پودا، جس دے پھل پیلے رنگ

دے ہوندے نیں، نمئی

پیغمبری جو، (مذ) اک طرحاں دے جو جس وچوں چوکر تھوڑا

نکدا ہے

پیغمبری کک، (مو) اک قسم دی ودھیا کک، جس وچوں چوکر تھوڑا

نکدا ہے

پیغور: (فا، مذ) چھوٹا مرتبان

پیک: (مو) 1- پھوڑے پھنسی وغیرہ وچوں نکلن والا چٹے جیسے رنگ

دا گندا مادہ 2- ٹین یاں شتے وغیرہ دا برتن جس راجیں بوتلاں وغیرہ

وچ تیل یاں مانع شیواں پائیاں جاندیاں نیں 3- بہت باریک

گھٹا، دھوت

کرم پیک، (مو) ٹین گراں دا اک آلہ جس نال جڑی بوٹیاں دا

عرق کڈھیا جاندہ ہے، بھکا

پیک: (فا، مفت) چٹھی لے جان والا، ہرکارا، پیغام اڑان والا

پیک: (مذ) جھاڑی ورگا اک پودا جو پنجاب، ہماچل پردیش (بھارت)

اتے کوہستان نمک وچ عام ہوندا ہے، ایہہ جانوراں توں بچن لئی

درتیا جاندہ ہے

پیک: (ہ، مو) 1- چٹے ہوئے پان دی ٹھک 2- رنگ کڈھن توں پہلاں

کسٹھے دا دھون

پیک دان، (مذ) اوہ بھاٹا جس وچ ٹھکیا جاندہ ہے

پیک دان، (مو) دیکھو: پیک دان

پیک (Pack): (انگ، مذ) تھیلا، لفافہ

پیک کرنا، (مجا) کسے چیز نوں خاص ڈھنگ نال بھننا

پیکا: (مفت) پیدل

پیکا: (مذ، مفت) عورت دے ماں باپ دا گھر، باپ دا گھر، پیکا، پیو۔

نال سمبندھت، وگی: ’ایہہ پیکا راج دن چار گڑے (بکھے شاہ)

پیکا بر: (مذ) دیکھو: پیغمبر

پیکار: (فا، مو) جنگ، لڑائی

پیکار: (فا، مفت) پتھر، چلاک، وگی: ’جائے کھلی دریائے تے اوہ بتان

پیکار (قادر)

پیکاشت: (مذ) اپنی زمین نہ ہون کر کے دوسرے دی زمین وچ کسے

پیشہ کرنا، (مح) جسم فروشی کرنا
 پیشہ ور، (فا، صفت) کم کرن والا، کوئی کم یا ہنر جانن والا
 پیشہ ورانہ، (فا، صفت) پیشہ دریاں نال تعلق
 پیشہ ورانہ کر، (فا، مذ) اوہ ٹیکس جو کسے کتنے وغیرہ تے لایا جاوے،
 کسر ٹیکس

شاگرد پیشہ، (مذ) نوکر چاکر، سیوک
 پیشی: (فا، مو) 1- ساہنے پیش ہون دی حالت یاں عمل 2- عدالت
 وچ مقدمے نوں سنن دادن، کسے دے ساہنے حاضری، اُچی پیشی
 3- ظہر دا ویلا، بعد دوپہر پر شام توں پہلاں لوڈے ویلے توں بعد
 پیشی بھگتنا، (مح) عدالت وچ تھی پیشی دی تاریخ تے حاضر ہونا
 پیشی پوانا، (مح) کسے وجہ کارن افسر اگے حاضر کراونا
 پیشی پینا، (مح) عدالت ولوں مقدمے دی اگلی تاریخ تے حاضر ہونا
 پیشی پینی، (مح) عدالت وچ اگلی تاریخ پینی، کسے وجہ کارن افسر
 اگے پیش ہونا

پیشی دینا، (مح) مقدمے دی سنوائی لئی کوئی تاریخ مقرر کر دینا
 پیشی لگنا، (مح) پیشی دی تاریخ سمجھ دینا
 پیشی لینا، (مح) مقدمے دی سنوائی دی اگلی تاریخ پوانا لینا
 پیشی وچ رہنا، (مح) حضوری وچ رہنا
 پیشی ویلا، (مف) دوپہر توں گروں تن کو وجے داسماں، بعد دوپہر
 نماز دا ویلا
 پیشی ویلہ، (مف) دیکھو: پیشی ویلا
 پیشی ہونا، (مح) کسے وجہ کارن افسر دے ساہنے پیش ہونا

پیشکار: (فا، مذ) ساہنے کم کرن والا
 پیشکش: (فا، مو) 1- پیش کرن دا عمل 2- بھیٹ، نذرانہ
 پیشکشی: (فا، مو) بھیٹ، نذرانہ
 پیشکی: (مو) دیکھو: پیشگی

پیشگاہ: (فا، مذ) 1- مکان دا ویڑھا 2- اوہ فرش جیہڑا امیراں تے
 بادشاہاں دے تخت اگے دچھاندے نیں
 پیشگی: (فا، مو) 1- تنخواہ یاں اجرت 2- اوہ رقم جیہڑی طے کیتی ہوئی
 رقم توں پہلے دتی جاندی اے، کچھ رقم جو کسے کم لئی اگوں ہی دتی
 جاندی اے، سائی، بیانہ
 پیشن گوئی: (فا، مو) اگے ہون والے واقعے بارے دین دا عمل،
 بھوکھ بانی

پیشوا: (فا، صفت) 1- آٹھو، نیتا، سردار، رہبر، وگلی: اُٹس دے بعد سید
 پچھوں صادق رب دے اوہ پیشوا ہو گئے 2- مرہٹہ راج وچ
 وزیر اعظم دا عہدہ

پیشواج: (فا، مو) دیکھو: پیشواز
 پیشواز: (فا، صفت) استقبال کرنا، استقبال
 پیشوائی: (فا، مذ) کسے دے اگوں اوہنوں لین واسطے جانا
 پیشہ: (فا، مذ) 1- کم دھندا، روزگار 2- کنجھرا کم، طوائف دا دھندا،
 وگلی: دیندی زہر پیالہ بھر کے نت خون کرن دا پیشہ (ہاشم شاہ)
 پیشہ کرانا، (مح) جسم فروشی دا دھندہ کرانا
 پیشہ کراونا، (مح) جسم فروشی دا کم دوسرے توں کراونا
 پیشہ کرن، (مح) دیکھو: پیشہ کرنا

دی گل دسنوں عاجز ہووے اوس نال ہمدردی کری جانا فضول ہوندا
ہے، اودوں کہندے نیں

پیک: (مو) پکائی

پیکس: (نم) دیکھو: پیکا جیسے ایہہ جمع اے

پیک (Peg): (انگ، ند) پین ویلے شراب دی مٹھی مقدار، وگئی:
'چاہندا نہیں پیک انگوری دا حوراں تے بے ایمان نہیں' (تھکیاں
پاکاں)

پیکام: (ند) فارسی لفظ پیغام دی املا دا دگاڑ، سندیس، سنہیا

پیکڑا: (ند) 1- پیکڑی 2- (مو) پیر دی کڑی

پیکھ: (مو) پیکھ دا دگاڑ، رکھ دے ناہن نال پایا جھولن والا رسا

پیکھا: (ند) پیکھوڑا

پیل: (مو) 1- پیلھوں 2- امب، کیلے وغیرہ ور گے پھلاں نوں پکادوں
لئی پتیاں، گھاہ بھوس وغیرہ وچ دین دا ڈھنگ، وگئی: پیل کرن کر
پیل آگول، تے پیل پیراں گھن لیوے (چراغ اعوان) 3- چھوٹا
تنو، چھول داری 4- خوشی وچ آ کے مور دے کھنھ کھلیرن دا فعل،
مور دا ناچ، مور وانگ منک منک کے چلن دا فعل 5- پائل، پازیب،
وگئی: کدیں ایہدے اندروں مور کو کدائے، پیل پاڑ کے نکلیا
(نجم) 6- گھنڈ، غرور

پیل پلانگھا، (ند) دیکھو: پیل پلانگھڑا

پیل پلانگھڑا، (ند) پچیاں دی اک کھڈ جس وچ لتاں پٹھ دی
ڈنڈا سٹیا جاندی ہے ایہہ عام طور تے ون یاں بوہڑ وغیرہ دے رکھ
پٹھ کھڈی جاندی ہے، جنگ پانگا

پیل: (نم، مفت) پرلا، دوجے پاسے دا

پیل: (فا، ند) 1- ہاتھی، فیل 2- شطرنج دا فیلا ناں دا مہرہ، وگئی: شاہ

پالے دے رکھ تھیں ہوندا مازو پیل پیادہ (سیف)

پیل بالا، (فا، ند) ہاتھی دے قد دے برابر

پیل پاوا، (ند) 1- ستون، تھم، ہلر، ٹیک 2- اک روگ جس وچ
پیرنج کے موٹے ہو جاندے ہن، فیل پا 3- ہاتھی دے پیر درگاہ
پاوا، جھنٹا تھملا، تھمی

پیل خانہ، (ند) فیل خانہ، ہاتھی بھن دی تھاں

پیل مالا، (فا، ند) کسے نوں ہاتھی دے پیراں تھلے دے کے کچور
کدوانا

پیل محمود، (فا، ند) اوس دانان جیڑا ابرہہ بادشاہ جش دے
ہاتھیاں دا سرداری تے ایہہ بادشاہ خانہ کعبہ دی خرابی واسطے اہس
ہاتھی نوں نال لیا یا سی پرنا کامیاب رہیا

پیلا: (ند) 1- ہلدی دے رنگ دا، پیلا، زرد رنگ، اک مشہور رنگ،
سنتری رنگ، وگئی: پیلے دا دوسواں نہ باہو پیلے باجھ نہ میلا
ہو (باہو) 2- چمک یاں تیز رہن، پھکا، بستی رنگ، وگئی: دھیدو دا
مونہ پیلا ہویا، آئے چل ادا میں (دمودر)

پیلا بانسا، (ند) پیلے پھلاں والا بانسا

پیلا بھوک، (مفت) بالکل پیلا، پیلا چ، پیلا زرد

پیلا چ، (مفت) بالکل پیلا، پیلا بھوک، پیلا زرد، وگئی: تیرالال

چہرہ پیلا چ ہویا، رنگ بدل گئے وچوں آنیاں دے

پیلا پشک، (ند) 1- ڈاڈھے زرد رنگ دا 2- ڈاڈھا کمزور

شرط اُتے واپسی کرن والا بندہ

پیکامبر: (ند) دیکھو: پیغمبر

پیکان: (فا، ند) تیر دا نوکیلا حصہ، نیزے دی نوک، بھالا، تیریاں
برچھے دی آئی، لوہے دا نوک دار پھل جیہڑا تیر دے اگے لگا ہوندا
اے بان، تیر، وگئی: 'لایا سخت پیکان اسانوں پنا گناہ تفسیری' (گل)
پیکانی: (فا، ند) لعل، یا قوت تے نوشادر دی اک قسم

پیکٹ (Packet): (انگ) کسے چیز نوں خاص طریقے نال بندھ کے
بنایا گیا بنڈل

پیکر: (فا، ند) 1- چہرہ، مونہہ 2- سریر، جسم، وجود، تن، بُت، ڈھانچا،
بدن، وگئی: 'چہرہ مونہہ لکھ کر ڈاں قیمت والے، مولے پیکر اُپائے'
(یوسف)

پیکری: (مو) ون دا ان پکيا پھل، کچیاں بیلاں (میلو)
پیکڑ: (ند) دیکھو: پیکھو

پیکڑ: (صفت) بہت شراب پین والا

پیکڑا: (ند) 1- بُدی عادت 2- بھڑی ریت 3- پیکا

پیکڑی: (مو) لوہے دا چھلایاں سنگل

پیکڑے: (ند) پیکے، ماپے، ماں پودا گھر (مجازاً، ایہہ جہان)

پیکنگ (Packing): (مو) پیک کرن دا عمل

پیکوان: (ند) دیا ہی ہوئی گوی دے ماپے یاں ایہناں نال تعلق رکھن
والے دوجے رشتے دار

پیکھو: (ند) گھوڑے یاں مجھ وغیرہ دے پیراں دوج پاؤن والا رسہ،

کسے جانور دے اگلے پیر تے کھلے نال بندھیا ہویا چھوٹا سنگل یاں

رستا، پیکھو، پیکھو، وگئی: 'ہے گئی اٹھویں کھیں دی، تے گھت
پیکھو دی میہری نے بندھی' (با۔ ڈھو)

پیکھو: (فہم) گھوڑے یاں مجھ وغیرہ دے پیراں نوں رسہ پاؤن
پیکھو: (مو) گھوڑے یاں مجھ وغیرہ دے پیراں نوں پاؤن
والا رسہ

پیکھنا: (ند، صفت) تماشا کرن والا، تھلاں کرن والا

پیکھنت: (فہم) دیکھدیاں بی، دیکھن سار

پیکھنڈا: (صفت) دیکھن والا

پیکھنڈو: (صفت) دکھاون والا

پیکے: (ند) پودا گھر، مایاں دا گھر

پیکے بہنا، (مخا) سوہریاں نال ناراض ہو کے یاں ہور کے کارن
کر کے کڑی دا اپنے مایاں کول رہنا

پیکے نہ سوہرے، دُب موئی نیوہرے، (اکھا) جدوں کوئی آدمی
کے کم نوں کردیاں ادھ والے ہی رہ جاوے اودوں کہندے نیں
بہوگئی پیکے، پراہنا مُرد مُرد متھا ٹیکے، بہو آئی سوہرے، پراہنا
مُرد کے نہ بوہڑے، (اکھا) جدوں کسے نوں کسے تائیں کوئی
مطلب ہوندا ہے اودوں تاں واری واری چکر لائے اتے مطلب
پورا ہون تے پرواہ نہ کرے اودوں کہندے نیں

گُروی گئی سوہرے جوئی مُول نہ بوہڑے، گُروی آئے پیکے
جوئی متھا ٹیکے، (اکھا) جدوں کوئی بندہ مطلب نوں ہی مٹھ
رکھے اودوں کہندے نیں

مٹوگئی پیکے گئی نہ گئی، کوجیہی، (اکھا) جدوں کوئی بندہ اپنے دل

پہلے: (مو) اوہ لکڑی جس دے سیریاں تے بیٹھ کے بال تھول دے نیس
 پہلے: (نغم) 1- پیڑنا، اگے کرنا، دھکنا، دھکیلنا 2- بنیاں دی کھینڈ وچ
 گولی نوں کھنتی وچ پاؤنا 3- کسے تے حملہ کرن لئی ہاتھی گھوڑے
 وغیرہ نوں اوس دے ساجھنے چھڈنا یاں اگے دھادنا 4- پریرنا دینا،
 ترغیب دینا

پہلے: (فل) لہراں دا نگ ملنا، لہرانا

پہلو: (ند) پنجابی دا اک مشہور شاعر جس نے مرزا صاحبان واقعہ لکھیا

پہلو: (مو) اک راگنی دا ناں

پہلو: (ند) 1- پہلن والا 2- ویاہ تے بن بٹائے آون والا پراہنا جو کچھ
 نہ دیوے

پہلوں: (ند) 1- ون رکھ دا پھل 2- اک قسم دا مٹھل، دنگی: 'ون دے
 رکھ دا پھل، میٹھوں پکیاں نی دے' (خوابہ) 3- تیر، کافی 4- کیزا،
 کریم 5- ٹیل، ہاتھی، نیل، مرغ 6- اک راگنی 7- پنجابی دا اک نامی
 شاعر جینے مرزا صاحبان واقعہ جوڑیا

پہلہا: (ند) لما کالا کیزا، چیونٹا

پہلھ: (لہند، مو) 1- جنگل دا پھل 2- پیلوں، ون دے بوٹے دا پھل

پہلھوں: (ند) دیکھو: پیلوں

پہلی: (مو) 1- کھیت 2- کھیتی، فصل، دنگی: 'وڑو وٹ لنگوڑے وچ پہلی
 بناؤٹ سٹھ پٹ دکھادنا ہے' (وارث شاہ)

پہلی: (مو) 1- پلک، پکان 2- پل دا اسم تصغیر

پہلی جری: (مو) 1- پر بک ناں دے رکھ دی جڑھ جو دوانیاں وچ کم
 آندی ہے 2- میرا

پہلی: (مو) پہلی، زرد

پہلی مٹی، (مو) 1- اک طرحاں دی پیلے رنگ دی مٹی جو سفیدی
 کرن لگیاں رنگ پیلا کرن لئی ورتی جاندی ہے 2- اک قسم دی
 چمکنی، سخت اتے پیلے رنگ دی مٹی

پہلے: (ند) 1- 'پہلا' دی جمع، دیکھو پہلا جیہدی ایہہ جمع اے 2- پرے
 دی تخفیف

پہلے پار، (نغم) 1- دریا دے دو بے کنارے، پار 2- بہت دور،
 اپر پار، پیلے پاسے، پہلے داں، پرلی طرف، پرلے کنارے، اودھر
 پہلیا: (ند) اک روگ جس وچ سریراتے اکھاں پہلیاں پے جاندیاں
 نیس، یرقان

پہلیا: (فا، مو) 1- اک بیماری جیہدی پیرا دی ہوندی اے 2- وڈی
 صراحی 3- دوانیاں دا وڈا ڈبہ، 4- اک قسم دا ہتھیار

پہلیائی: (مو) دیکھو: پہلائی

پہلیا نیس: (مو) 1- زردی 2- اٹھ دے دازرد مواد

پہیم: (سر، ند) 1- میں پایا، مینوں نصیب ہویا، مینوں پیا، مینوں پئی
 2- 'پریم' دی تخفیف، پیار، محبت

پہیان: (فا، ند) عہد، بچن، قول، اقرار، وعدہ، دنگی: 'لیا من فرمان ایہہ

باپ میرے، کیتا پک ایہہ عہد پہیان سن لو'

پہیان توڑن، (حما) وعدہ خلافی کرن

پہیان کرن، (حما) وعدہ کرنا، قرار کرنا

پہیان لون، (حما) قول لین، وعدہ لون، قسم لون

پہیان ہودن، (حما) قول قرار ہودن، وعدہ ہودن

چلن 2- خوشامد کرن، اگے کچھے پھرن، بھون، آوارہ پھرن، دنگی
'سدانہ امیاں پٹھ آکے پیلاں پانیاں موراں' (پیر فضل)

پیلاں پاوانا، (مخا) 1- خوشی نال پنچنا 2- منک کے چلنا 3- خوشامد
کرنا، اگے کچھے پھرنا، مور دامتی وچ آکے پنچنا

پیلا وا: (ند) پیادون والا، ساقی

پیلائی: (مو) 1- پلتن، پیلا پن، زردائی 2- پیلا رنگ

پیلبان: (فا، ند، صفت) ہاتھی دا محافظ، ہاتھی نوں ہانکن والا

پیلمند: (فا، ند) شطرنج دی بازی وچ اک بن داناں

پیلاپایہ: (فا، ند) کھم، ستون

پیلتن: (فاند) طاقتور، رستم دا لقب

پیلیرو: (ند) اک چھوٹی جھاڑی جو سندھ پنجاب، اتے ہمالیہ وچ عام
مندی ہے، ایس دا پھل لال رنگ دا ہوندا ہے اتے کھان وچ مٹھا
ہوندا ہے

پیلاڑا: (صفت) تھوڑا پیلا، پیلا، زرد، کھٹا

پیلسا: (ند) اک جھاڑی جس دا پھل چھوٹا اتے کھان وچ کھٹا
ہوندا ہے

پیلک: (ند) تھ بان، مہاوت، ہاتھی دی سواری نوں چلاون والا،
فیل بان

پیلک: (مو) 1- اک لونی بوٹی تے اوہدے پھل داناں 2- پیلے سر والا
اک نکا پرندہ 3- کوئل 4- پیلا پن، پیلا ہٹ 5- سرنگی دے پٹیلے
سرے دی ڈٹی جس دے سہارے تاراں ہوندیاں نیں 6- اک قسم
دا پنگھوڑا

پیلا پن، (ند) پیلا ہون دا عمل، پلتن

پیلا پھڑک، (صفت) دیکھو: پیلا بھوک

پیلا پیلا جاننا، (مخا) پنا خون توں دکھائی دینا

پیلا پینا، (مخا) 1- بہت کمزور ہو جانا 2- ڈریاں چٹنا کارن چہرے
دارنگ اڈ جانا

پیلا تھینا، (مخا) پیلا پینا، وگی: 'سن مارن سندی، وحید و پیلا
تھینا' (دمو)

پیلا جو، (ند) اک موٹی داناں

پیلا ڈیہموں، (صفت) بھونڈ، ڈیہمو

پیلا زرد، (صفت) بالکل پیلا، پیلا بھوک، وگی: 'خوشی خراب ہوئی
ہر دل دی زرد ہو یا رنگ پیلا' (ہاشم شاہ)، ڈاڈھا زرد، ہلدی دی
طرحاں زرد

پیلا منکا، (ند) پتے ورگے اک رکھ دی گوند جیہنوں کپڑے نال
رکڑ کے کسے تیلے لکھ ساہنے کرے تے اوہ تیلے نوں مقناطیس
دانگوں چک لیندا اے

پیلا وسار، (صفت) ہلدی ورگا پیلا، بہت پیلا

لال پیلا ہونا، (مخا) طیش وچ آونا، غصے وچ آ جانا

مٹھا پیلا، (ند) اوہ پیلا رنگ جو چاولاں وغیرہ وچ دی پایا جاندا
ہے، زردہ، رنگ

پیلا: (نم) پرلا، ارلا دی ضد، اوس پاسے دا، اودھرلا، اگے ہور

پیلا منٹ: (مو) بالاں دی مٹھائی، مٹھی گولیاں

پیلاں: (مو) 1- اک ناچ دی چال، خوشی نال نچن، منک منک کے

کھانا پینا 12- خالی ہونا (زمین وغیرہ دا) 13- نکھنا، تیز

آپنا، (خا) ہلہ ہونا، حملہ ہونا

اپنی اپنی پے جانا، (خا) اپنی اپنی فکر لگ جانا

اگے پے رہنا، (خا) 1- آتر ہونا 2- سارا دن سٹے رہنا

اگے پینا، (خا) 1- غلامی قبول کرنا، ہار مٹنا 2- ملتوی ہونا

اٹھ اٹھ کے پینا، (خا) غصے وج مارن نوں آدنا

پچھے پینا، (خا) کسے نوں کم کرن لئی بار بار مجبور کرنا، مگر پینا

کے پینا، (خا) زراور ہونا، اپمان ہونا، بے عزت ہون، پھکے پین

داوا گز

پلے پینا، (خا) 1- سمجھ آدنا 2- گل دی سمجھ آؤنی

بھٹ پینا، (خا) 1- دورے پینا، غشیاں پینا دبا پٹھ آ کے کے گل دا

بھیت کھول دینا، بک پینا

پھک پینا، (خا) 1- من میلا ہونا، دلاں وج فرق پینا 2- شرمندہ

ہونا

پئی پئی سو مولوں گئی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے چیز

دے بہت پڑانا ہو جان تے اوس دا مثل گھٹ جاندا ہے

اودوں کہندے نیں

پئی تے پئی ہونا، (خا) کم دا گاڑھا ہونا

پئی گھسنا، (خا) پے جانا

پینا پٹے، (نم) دیکھو: پین سٹے

ٹٹ کے پینا، (خا) زور دار حملہ کرنا، ہلہ بولنا

جان پینا، (خا) 1- تازگی آدنا، ہرا ہونا، رونق آ جانا 2- طاقت آ

جانا، کمزوری دور ہو جانا

جٹیاں پینا، (خا) 1- ڈرگت بننا 2- مار پینا

چکر وچ پینا، (خا) بہت سوچ وچار وچ پینا، غصہ جھل وچ پینا

چھتر پینا، (خا) بے عزتی ہونا

چھتھے پینا، (خا) 1- اک جانا، تنگ ہونا 2- کالھے پینا

دس پینا، (خا) گولائی خاطر کے منڈے وغیرہ داتھوہ پٹا لگنا

دلیس پینا، (خا) بہت سوچ وچار وچ پینا، کسے کے فیصلے تے نہ

بُج سکتا

ڈوب پینا، (خا) دل گھٹنا

ڈوبے پینا، (خا) دل دا گھٹنا، دل ڈبنا

رولا پینا، (خا) خبر اڈنا

سر پینا، (خا) ذمے داری آ پینا

سروسر پینا، (خا) مصیبتاں دا لگنا تار آدنا

غش پینا، (خا) جرنہ سکتا، سہہ نہ سکتا

غش تے غش پینا، (خا) کسے بھاری صدمے کارن بار بار بے

ہوش ہونا

کم چل پینا، (خا) کاروبار دا جم جانا

کھان نوں پینا، (خا) 1- کھجھ کے بولنا، جھٹی لے کے پینا

2- چنگا نہ لگنا، بُرا لگنا

کھپ پینا، (خا) افواہ اڈنا

کدھی گیر پینا، (خا) چکر وچ پھس جانا

گل پینا، (خا) خواہ مخواہ غصہ کر کے لڑن نوں پینا

چوتھا حصہ 2۔ اتھری

پین پٹکے / پین پٹے، (نم) پین سٹے، پیندیاں سار

پین توئی لہاون، (حما) معاملے نوں انجام تیک پہنچانا

پین سٹے، (نم) شروع وچ اک دم، پیندیاں سار ہی

پین (Pen): (انگ، مذ) 1۔ اک طرحاں دی قلم جس وچ سیاہی بھری

جاسکدی ہے اتے جیب وچ رکھیا جاند ا ہے 2۔ ہولڈر، قلم

انڈی پین، (نم) اک طرحاں دی قلم جس وچ سیاہی بھری جا

سکدی ہے اتے جیب وچ رکھیا جاند ا ہے

پین: (نم) 1۔ کیسر دا پیلا رنگ 2۔ اک پانی دا پنجھی، پیس

روغنی پین، (نم) پین دی چر بی توں بنا تیل، ایہہ تیل اک پنجھی

دی چر بی چوں لگ بھگ پاء بھر نکلد ا ہے

پین: (صفت) 1۔ پین دی حالت یاں عمل، پانی درگی چیز نوں

مونہہ راہیں اندر لنگھاؤ 2۔ سگریٹ، حقے وغیرہ دا کش لا کے

دھواں باہر کڈھنا

پین پلان، (نم) پین اتے پیادوں دی حالت یاں عمل

پین نوں پانی نہیں چھڑکن نوں گلاب، (اکھا) جدوں کے

بندے دے پلے تاں کچھ نہ ہووے پر ٹھاٹھ باٹھ امیراں درگاہ کے

اودوں کہندے نیں

کھان پین، (نم) 1۔ کھان پان 2۔ ذہنی بہنی

پینا: (فل) 1۔ لینا، لے پینا 2۔ سونا 3۔ بیمار ہونا 4۔ ڈگنا 5۔ ہونا، واپرنا

6۔ پھیلنا (بیماری) 7۔ راہ 8۔ چ ہونا (جیویں دریا وغیرہ) 8۔ دھپلے

رہنا 9۔ حملہ کرنا، ہلہ بولنا 10۔ واسطہ رکھنا 11۔ مجبور ہونا (جیویں

پیانہ: (فا، مذ) 1۔ اوہ چیز جس نال کچھ ناپیا جاوے، ناپن والا اک آلہ

2۔ بارھاں انچ دے ناپ دی لکڑی یاں پلاسٹک وغیرہ دی پیمانی، فٹا

3۔ شراب پین دا پیالا، جام، دنگی: 'توں بھر دے سا قیا مینوں دی

پیانہ محبت دا' (شرف)

پیانہ بھر جاون، (حما) 1۔ موت آ جاون 2۔ صبر دی حد تک جاون

پیانہ بھر دیون، (حما) 1۔ پیار بھر دیون 2۔ کسے نوں لڑن تے مجبور

کردین 3۔ بے صبر ا کر دیون

پیانہ بھرن، (حما) 1۔ موت آون 2۔ صبر دی حد تک

پیانہ چھلکن، (حما) 1۔ پیالہ بھر کے ڈھلن 2۔ کم ظرفی ظاہر ہون

پیانہ لبریز ہو جاون، (حما) دیکھو: پیانہ لبریز ہون

پیانہ لبریز ہون، (حما) 1۔ پیانہ بھر جاون 2۔ صبر دی حد ختم

ہون

پیانک: (فا، مو) 1۔ کسے چیز دی لمبائی چوڑائی وغیرہ ناپن دا عمل،

ناپ، مپتی 2۔ زمین ناپن دا کم

پیسیمر: (فا، مذ) اللہ دا پیغام لوکاں تائیں اپڑاون والا، پیغمبر، دنگی: 'شاہ

بنائیں توں چک کھلا، کریں یتیم پیسیمر مولا'

پیسری: (فا، مو) دیکھو: پیغمبر

ہیمت: (مو) پیوند کاری، پیوند دہند کو لہجہ

ہیمک: (ہ، مو) چاندی یاں سونے دے تاراں دی بنائی ڈوری یاں

لیس جیہوں کپڑیاں اتے سجاوٹ لئی لایا جاند اے

ہیمکی: (صفت) دیکھو: پریمی

پین: (مو) 1۔ کبھی دا اوہ سوراخ جس وچ دستہ پائیدا ہے، اک انچ دا

پتھرے باز، (مفت) دیکھو: پینٹرے باز

پتھرے یوں اکھڑنا: (حما) راہ توں بھٹک جانا، ڈول جانا

پینٹھ: (مفت) دیکھو: پینٹھ

پینٹی: (مفت) 1- پینٹ اُتے سمیہ، 35 گورنکھی حروف تہجی جس

وچ 35 اکھر ہوندے نیں 2- اوہ کوتا جس دا ہر نواں بند گورنکھی

حروف تہجی موجب شروع ہوندا ہے

پینٹیاں: (مفت) دیکھو: پینٹیاں

پینٹیاں: (مفت) پینٹی دی گنتی پوری کرن والا

پینٹ (Paint): (انگ، مو) کندھاں یاں دروازیاں وغیرہ نوں

لاون والا رنگ، رنگ، روغن

پینٹ: (Pantaloons) (انگ، مو) پتلون

پینٹ کار پجامہ، (نڈ) پتلون دی کاٹ تے بنیا پجامہ، پتلون

نما پجامہ

پینٹر (Painter): (انگ، نڈ) سائن بورڈ وغیرہ لکھن والا، رنگ

روغن کرن والا

پینٹنگ (Painting): (انگ، نڈ) نقاشی، مصوری

پینٹھ: (مو) 1- ساکھ، عزت، وڈیائی، شان 2- رعب، دبدبہ 3- مقرر

دن تے لگن والا بازار 4- بازار لگن والی تھاں

پینٹھ ماری جانا، (حما) ساکھ ماری جانا

پینٹھ: (مفت) سٹھ جمع، پنج، ۶۵

پینٹھا: (نڈ) حلوہ کدو، پیٹھا، لوکی

پینٹ: (مو) 1- تظار، پال، لڑی 2- زمین اتے آسمان دے ملن دی حد

یاں ریک، آفتی

پینٹ پینچ، (نم) پالو پال، تظار و تظار، وگی: پینٹ پینچ کھڑو تے مکتے،

ہاڑ دے کھن، ترلے پاون، (ونگار)

پینچا: (نڈ، مفت) 1- روں مچن والا 2- اک ذات جو روں مچن دا کم کر

دی اے 3- روں مچن دی مشین، دُھنیا

پینچن: (مصدر) پکچا جانا، پچیا جانا

پینچو: (نڈ) کریر دا پکچا پھل، وگی: 'بیر' بہو کیلے تے اخروٹ بندے

پینچو بیر، (نڈ) پکچا ہویا لال سُرخ بیر، وگی: 'کھا کے بیر' پینچو سا

کت لاں گے، تال لے نہیں کھنڈ تے کھیر چلے

پینچی: (نڈ) روٹی مچن والا، دُھنیا

پینچے: (نڈ) دیکھو: پینچا، جمیدی ایہہ جمع اے

پینچ: (نڈ، مفت) 1- پچایت دایمبر 2- نمبر دار 3- منکھیا، چودھری 4- پانی

بھرن والا، مہرا، جھنور، وگی: 'حضرت قاضی تے پینچ سدا سارے،

بھایاں زمین نوں کچھ پوائی آئی' (دارت شاہ)

پینچا: (ہند، نڈ) پونچا، لت دا غلاف، شلوار دا پٹھلا تے اخیر لاحتہ

پینچاں دا کہنا سر متھے تے پرنا لا او تھے دا او تھے: (اکھا)

جدوں کے کم لئی کوئی ہاں تال کر دیوے پر کرے کچھ نہ تال

کہندے نیں

پینچکا: (مو) 1- جوتش وچ ستائی پختراں وچوں پچھلے پنج پختر جو

بھیرے نے جانداے نیں 2- اوہ خاص تاریخاں جیہناں وچ کوئی

ہندو مرنے تال کہندے نیں کہ پنج جے مرن گے

پینچی: (مو، مفت) 1- کسے پچایت دی سوانی ممبر 2- پینچ، دی مونٹ

گل پینا ڈھول و جاونا، (حا) مجبوراً کوئی کم کرنا

گل گلاواں پینا، (حا) داؤدو دا جمیلا آ پینا

گیر پینا، (حا) چنگی کمائی دا موقع ملنا

مگر پینا، (حا) دیکھو: پچھے پینا

مل پینا، (حا) قدر ہونا

موت پینا، (حا) بہت کشت محسوس کرنا

موڑ (موڑا) پینا، (حا) کسے بیماری وغیرہ دا گھٹنا شروع ہونا

وٹ پینا، (حا) ڈھڈ پیڑ ہونا

وچ پینا، (حا) 1- دو دھڑیاں دا سمجھوتا کرادوں لئی وچولا بننا

2- ثالث بننا

وگا رگل پینا، (حا) کسے کم نوں مجبوری کر کے کرنا

ہا پینا، (حا) بد ایس لگنا، بد دعا لگنا، وگی: 'چھڑیاں دی ہا پینا،

ہلکھے نے جوانی ساڑی' (لو-گ)

ہول پینا، (حا) ساڑا ہونا، جڑ نہ سکنا

ہولا پینا، (حا) عزت وچ فرق آونا، شان دے خلاف سلوک ہونا،

قدر نہ رہنا

پینا: (نم) 1- پانی درگی چیز دا مونہہ راہیں اندر لنگھادنا 2- چٹکھنا 3- چوسنا

4- سہنا برداشت کرنا، سہارنا 5- سگریٹ یاں تھے وغیرہ دے

ڈھوئیں دا کش لا کے ڈھواں باہر کڈھنا 6- شراب پینا

پینا شروع کرنا، (حا) ستیا کڈھنا شروع کرنا، تنگ کرنا

پینتالی: (صفت) پینتالی

پینترا: (ند) 1- کشتی لڑن یاں گھکا تلواری وغیرہ دے وار کرن سے کے

خاص ڈھنگ نال پیر بدلن دا عمل 2- چلاکی نال بھری ہوئی چال

یاں جگت 3- ہندو ریت موجب سفر تے جان ویلے دی اک رسم،

تھاپے ہوئے مہورت موجب جو جا نہیں سکدا اوہ اپنی تلواری،

سوئی، پنکا وغیرہ کوئی شے ٹھیک مہورت تے کسے ہتھ توڑ دیندا ہے

ایس نوں پینترا کہندے نیں 4- راہ وچ آئے ہوئے پانی یاں

چکر وغیرہ نوں لکھن لئی بنائی پیر رکھن لئی سکتی تھاں یاں رکھیا گیا

پتھر وغیرہ

پینترا بدلنا، (حا) چکا دین دے عمل نال پہلاں کچھ کہنا پھر

کچھ کہنا

پینتری: (عدد، صفت) پینتری، 35

پینترے: (ند) دیکھو: پینترا

پینترے باز، (ند، صفت) موقع مطابق بدلن والا، پُست

چالاک، پینترے باز

پینترے بازی، (مو) پُستی، چالاک، پینترے بازی

پینتریا: (مو) دیکھو: پینترواں

پینترؤ: (ند) 1- پیر دا نشان 2- چال، چالاک 3- گھرا 4- پاسا، رُخ

پہلو، وگی: 'رکھ پینترے ملن تیار ہو یا' (قادر) 5- ڈھب، ڈھنگ،

دل، طریقہ، دتیرہ 6- پیراں نال لگی تھاں تے بن گیا راہ

پینترؤ بدلنا، (حا) دیکھو: پینترا بدلنا

پینترؤ پینا، (حا) 1- لیہہ تڑ پینا، ریت پے جانا 2- مثال قائم ہو جانا

پینترؤ جماونا، (حا) پیر کچے کرنا

پینترؤے: (ند) 1- دیکھو: پینترؤا جیہدی ایہہ جمع اے 2- گھول دا اک داہ

پنڈڑ پینا، (حما) ڈاکا پینا

پنڈڑا: (نڈ) پنڈا، سفر، رستہ، دگنی: 'جن جی نفرت دے ایہہ

پنڈڑے، ہن بہتا سمانہیں سبہ جان گے' (حیاتی دے سوے)

پنڈل: (نڈ) سونے وغیرہ دا بنیا ہوا گل وچ پاؤن والا اک گہنا

پنڈن: (مو) پنڈ دی عورت، دہاتن

پنڈو: (صفت) پنڈ دے رہن والے، دیہاتی، پنڈاں دے وسنیک

پنڈوال: (نڈ، صفت) پنڈوا، دہاتی

پنڈورا: (نڈ) دیکھو: پنڈو

پنڈولم (Pendulum): (انگ، نڈ) کلاک وچکار پٹھاں نوں لکھن

والا جتڑ، آلہ، جس دے ملن تال گھڑی دے چلن دا پتا لگدا ہے

پنڈولی: (صفت) پنڈا اکرن والا، مسافر

پنڈھا: (صفت) کرڑا، سخت، نگر

پنڈھی: (مو) دیکھو: 'پنڈھا' جید ی ایہہ تقصیر اے

پنڈھی: (مو) اوہ مٹی یا لوہے دا برتن جیدے وچ آتا گھنیا جاندا

اے، کنالی

پنڈی: (مو) روڑی، پتی، گرولی

پنڈی بیر: (نڈ) بیر دی اک قسم، بیوندی بیر

پنڈے: (نڈ) دیکھو: 'پنڈا' جید ی ایہہ جمع اے

پنڈے پینا، (حما) سفر شروع کرنا، سفر ارجھنا

پنڈے مارن، (حما) سفر طے کرنا

پنڈس: (مو) 1- شاہی پاکلی، ہکرا، اک طرحاں دی ڈولی، پاکلی 2- نزلہ،

زکام

پنڈسا: (نڈ) پنج سو دھاگیاں والے پیٹے والا کپڑا، جس کپڑے دی

چوڑان وچ 500 دھاگے لگے ہون، موٹا سوتی کپڑا

پنڈسل (Pencil): (انگ، مو) اک طرحاں دی قلم جس وچ لکھن

لئی سکھ پایا ہوندا ہے

دو رنگی پنڈسل، (مو) اک طرحاں دی پنڈسل جس دے اک

پاسے لال اتے دوسرے پاسے نیلا سکھ ہوندا ہے

پنڈسلین (Penicillin): (انگ، مو) اک انگریزی دوائی جو سریر

دے روگاں دے جراثیماں نوں دھنوں روکدی ہے

پنڈسی: (مو) 1- پنج سو دھاگیاں والے پیٹے والا کپڑا 2- اعلیٰ قسم دا کپڑا

پنڈسیا: (نڈ) پنج سوتاراں والا کپڑا

پنڈشن (Pension): (انگ، مو) اوہ رقم جو کسے سرکاری کائے نوں

ریٹائر ہون توں کمروں اوس نوں یاں اوس دے گھر والیاں نوں

ملدی ہے

پنڈشنر: (نڈ) پنڈشن لین والا بندہ

پنڈشنی: (صفت) پنڈشن ٹال واسطہ، پنڈشن دا

پنڈشیا: (نڈ) پنڈشن لین والا بندہ، پنڈشن

پنڈک: (مو) کسے نئے خاص کر کے افیم دے نئے پاروں آون والی

اوتھ، افیم دی چوڑھی

پنڈک آون، (حما) انکھلاٹ آون، اوتھ آون

پنڈک وچ ہوون، (حما) 1- انکھلاٹ وچ ہوون، 2- افیم یاں

ڈوڈیاں دے نئے وچ ہوون

پنڈکو: (نڈ) دیکھو: پنڈکوی

3۔ چودھرائی، وگئی: اے پنجھی ہو کے ہیر چلی کول رانجے نوں جاء کھلیریا

ای (وارث شاہ)

پنجھی: (ند) پرندہ، پکھیر، پنجھی، وگئی: قیدی رہندے نیں جس

طرحاں جیل خانے، سوہرے چت پنجھی قابو جان ہویا

پنجھے: (ند) پیچھا دی جمع، دیکھو پیچھا، جیہدی ایہہ جمع اے

پنجھے دا ناتا/پنجھے دی ناتے داری، (عما) پونچے دارشتہ، پونچے

دی رشتہ داری، ماں دے پیکے دی رشتہ داری، ایسے رشتے دار

جیہناں دا تعلق ماں دے خاندان نال ہووے

پینڈ: (مو) دیکھو: پواند، پیوند

پینڈا: (صفت) جمیا، ظاہر

پینڈا: (ند) 1۔ رستہ، پینڈا 2۔ وگھ، فاصلہ، پندہ، سفر، راہ

پینڈا: (ند) دیکھو: پینڈی

پینڈی: (مو) 1۔ بھاڈے یاں بیڑی وغیرہ دا تھلا 2۔ اک پتل دا

بھاڈا

پینڈی والا گلاس، (ند) کنگنی والا گلاس، کڑے والا گلاس

پینڈی: (نم) پینڈے سٹے، فوراً ای

پینڈی دھاڑوں، ملدے اُدھاروں پکچے، (اکھان) دیکھو:

پکیندے دھاڑوں تے ملدے اُدھاروں پچتا چنگا

پینڈی سٹے، (نم) دیکھو: پین سٹے

پینڈے دھاڑوں تے ملدے اُدھاروں پچتا چنگا، (اکھان)

دنگا فسادتوں تے ادھارتوں پچتا چاہیدا اے

پینڈیاں ای، (نم) پینڈے سٹے ای، فوراً ای

پینڈیاں سار، (نم) دیکھو: پینڈیاں ای

پینڈیاں لینڈیاں، (نم) قافٹ، جھٹ پٹ، جانڈیاں سار

پینڈ: (ند) 1۔ پیر، قدم 2۔ فاصلہ، راستہ

پینڈ: (مو) 1۔ ڈھیم، ڈلا، ڈھیلا 2۔ اُچی بھوئیں

پینڈ مارن، (عما) دیکھو: پینڈ مارن

پینڈا: (ند) گھڑ دنجی، گھڑ تھنی، چائی رکھن والا چوکھنا

پینڈا: (ند) 1۔ سفر، رستہ، راہ، وگھ، وگئی: ادھے گھٹے دا پینڈا دی گھٹ

جاوے گا (مدثر) 2۔ پیر رکھن دی تھاں 3۔ فاصلہ، دوری، پندہ،

وگئی: اوکھی گھائی مشکل پینڈا، سر پر گھٹری بھاری (لکھے شاہ)

پینڈا پینا، (عما) وادھو دا سفر لگ پینا

پینڈا جھاگنا، (عما) بہت لما سفر کرنا

پینڈا کپتن، (عما) سفر طے کرنا، فاصلہ طے کرنا

پینڈا کچھنا، (عما) دیکھو: پینڈا کپتن

پینڈا کھوٹا کرنا، (عما) سفر وچ تاخیر کرنا

پینڈا کھوٹا ہونا، (عما) سفر کرن دا ولید ضائع جانا، وگئی: چل

شتاب اساڈا پینڈا کھوٹا ہوندا جاندا (گل)

پینڈا مارنا، (عما) سفر طے کرنا، پینڈا کھنا

پینڈا اٹکانا، (عما) منزل تے پہنچنا، فاصلہ طے کرنا

پینڈا اناپن، (عما) رستہ طے کرن

پینڈڑ: (ند، صفت) 1۔ جانن والا، سُوہا 2۔ ڈاکو، دھاڑوی 3۔ بھوت،

جن

پینڈڑ پون، (عما) ڈاکو پون، ڈھاری پون

پلاک ڈکھتری

پنگھنا: (فل) پنگھ جھوٹا

پنگھوڑا: (ند) دیکھو: پنگھوڑا

پنو: (مو) کنبے دا دھون دھان

پنہوائی: (مو) پھوائی، دانے وغیرہ عین دی اجرت، مزدوری

پنہوا: (ند) دیکھو: 'پنہوا' جیہڑا درست اے

پنہوائی: (مو) پنہوائی، لباس، پوشاک

پنرہاں: (مفت) گھٹے جسم والا، موٹا، ڈاڈھا، سخت جان

پنی: (مفت) 1- پنکھی 2- بریک، سوکھم 3- ٹوپے دا چوتھا حصہ، (ٹوپا

دویر دا ہوندا اے) 4- پن والی، منکن والی، منکتی

پنی (Penny): (انگ، ند) اک انگریزی سک جو شلنگ دا 1/2-1

وال حصہ ہوندا ہے، پیسہ

پنی شے: (نم) پیندی شے، پیندیاں سار، اک دم

پنیاں پٹ: (نم) چھدے ای

پنیاں لیٹیاں: (نم) دیکھو: پیندیاں لیندیاں

پنیاں لیٹیاں: (نم) پیندیاں لیندیاں، لے دے کے

پیں: (مو) اک پانی دا پنچھی جس دی منج پٹھ مچھیاں اکٹھیاں کرن

دی قیل ہوندی اے اتے جس بارے آکھیا جاندا اے کہ ایہہ اپنے

بچے اپنے لہو نال پالدا اے

پیں: (صوت) تلی وچ ماری پھوک دی آواز

پیں پیں، (صوت) ہارن وچ دی آواز

پیں: (مو) کیسر دا پتلا رنگ

پیو: (ند) باپ، پتا، ماں دا خاوند

پیو آکھن، (معا) 1- کسے نوں باپ سمجھن 2- ڈھیر عزت دین

پیو بانیا تے پتر نواب، (اکھان) جس ویلے کجوس بندے دا پتر

فضول خرچ ہووے تاں کہندے نیں

پیو بھرا کچھ نہیں، سمجھ کچھ روپیا اے، (اکھان) جیہڑا شخص مال

دولت نوں خونی رشتیاں توں ودھ سمجھے اوہدے بارے آکھدے نیں

پیو جوڑ پٹا ندے دے لاگے، (اکھان) جے پیو پتران دی

بربادی دا کارن بن تاں کہندے نیں

پیو بھنگاں سوو بائیں پچھلے جیون اپنے بھاگیں، (اکھا)

جدوں کوئی بے فکر بندہ اپنے عزیز بندیاں دی دی پرواہ نہ کرے،

اودوں کہندے نیں

پیو دا پُت، (مفت) اصل دا

پیو دا پیو، (ند، مفت) دادا، وڈیرا

پیو دا پیو منکن، (معا) کسے نقصان ویلے ادن مل دی شے منگی،

امقا توں ودھ منکن

پیو دا گھر، (ند) 1- اپنا گھر 2- پیکے

پیو دادا، (ند) دیکھو: پیوڈاڈا

پیو دادے پُتا، (معا) وڈے وڈیریاں نوں گالھاں کڈھنا

پیو دادیوں، (نم) پنکھاں توں، پیڑھیاں توں

پیو دے پیو نوں پھڑنا، (معا) گل دی بہت کھوج کرنی

پیوڈاڈا، (ند) پیو دادا، وڈا وڈیرا

پنگھو: (نڈ) دیکھو: پنگھو: جیہد ایہہ مکمر اے

پنگھو: (مو) 1- پیر تے کڑی دامرکب اے، پیراں دی بیڑی 2- قید،

مجبور

پنگھو: (مو) پپنی، مونہہ نال وچاون دا واجا

پنگھو: (مو) 1- قیدیاں دے پیراں دی بیڑی 2- ڈنگراں دے پیراں

نوں نھن والی ری، گھوڑے یاں مجھ وغیرہ دے پیراں وچ پاؤن

والا رسا 3- پیراں دا اک گہنا

پنگھو: پاؤنا، (مخا) قابو کرنا، قبضے وچ لیاونا

پنگھو: (نڈ) دیکھو: پنگھو

پنگھو: (مو) دیکھو: پنگھو: جیہد ایہہ جمع اے

پنگھو: (مصدر) پیراں نوں کڑن، ڈنگراں دے پیراں نوں رسا

پاؤن

پنگھو: (مو) جنور دے پیر وچ پائی گئی اوہ کڑی جیہدی جنور دے

فون تے کھڑکی اے تے اوہی حرکت دی نشاندہی کردی اے

پنگھو: (مو) پکھی

پنگ: (مو) دیکھو: پنگھو

پنگ: (ه) (مو) انیم یاں ڈوڈیاں دے نشے دا انگھلاٹ

پنگھ: (مو) 1- رُکھ دے ٹاہن نال نھیا رسا یاں موٹا سنگل 2- ست

رنگی پنگھ 3- پنگھوڑا، وگئی: کتھ اوہ پنگھ چل مکا نے نازخس کتھ

راج بانبے (خواب فرید)

پنگھ: اسمانی چڑھنا، (مخا) بہت گڈی چڑھنا، بہت ترقی کرنا

پنگھ: ٹھٹھاؤن، (مخا) 1- ہوئے دین 2- لاڈ کرن 3- سکون دیون

پنگھ: ٹھٹھائی، (مو) 1- پنگھ جھوٹن داکم 2- وہاہ دی اک رم

جیہدے وچ پنگھ ٹھٹھائی جانندی اے

پنگھ: جھوٹن، (مخا) 1- ہوئے لون 2- موجاں کرن

پنگھ: ودھاؤن، (مخا) دوستی گوزھی ہوون

پنگھ: ودھن، (مخا) 1- میل ملاپ ودھن، 2- ترقی کرن، اگاہہ

ودھن

پنگھ: ہلارے تے ہونا، (مخا) نین جو بن تے ہونا (عشق وچ)،

پورے زور وچ ہونا، عروج تے ہونا، وگئی: جدوں ایہناں ڈاکوواں

دی پنگھ پورے ہلاروں تے سی (با، ڈھو)

ادھ وچالیوں پنگھ: ٹٹھا، (مخا) جوانی وچ ہی مرجانا

ہڈھی مائی دی پنگھ، (مو) قوس قزح، ست رنگی پنگھ، دھنک

بی بی بائی دی پنگھ، (مو) دیکھو: ہڈھی دی پنگھ

ست رنگی پنگھ، (مو) قوس قزح، دھنک، اسمانی پنگھ

پنگھا: (نڈ) 1- جھولا، پنگھوڑے دی شکل دی پنگھ، پنگھوڑا 2- قوس

قزح، دھنک

پنگھاں: (مو) 1- دیکھو: پنگھ: جیہد ایہہ جمع اے، ہونا، ہلارنا

2- اک قسم دی چڑی

پنگھاں پاؤن، (مخا) 1- لمبا کرنا 2- دیر کرنا

پنگھو: (نڈ) دیکھو: پنگھا

پنگھو: (مصدر) دیکھو: پنگھو: جیہد ایہہ وگاڑا اے

پنگھن: (مصدر) پنگھاں جھولنا، وگئی: دو بے پہر پنگھ تے پنگھن،

گھٹھکھیاں گھٹن آوئے (دمدر)

پیوسی: (مو) گھیو وچ تلی ہوئی روٹی، مٹھی کی

پیوسے: (نڈ) پیا، پیا اے، پئے

پیوکا: (نڈ) پیکا، مایاں دا

پیوکڑ: (صفت) پیکا، پیون والا

پیوکڑا: (نڈ) پیکڑا، پیو دا گھر

پیوکڑے: (نڈ) پیوکڑا دی جمع

پیوکل: (صفت) پیاکل، لو بہتا پین والا

پیوکھ: (نڈ) دیکھو: پیوس

پیوکی: (مو، صفت) پیودی پیکے دی

پیو کے: (نڈ) پیوکا دی جمع، پیکے

پیو کے: (نڈ) پیو کے، پیکے

پیولا: (نڈ) دیکھو: پیولا

پیولا پرساد: (نڈ) چھتراں دی لٹائی، چھتراں دی مار

پیولا ٹھیلی: (مو) 1- جوانی، اٹھیاں 2- روپیہ، پیسہ

پیولا کھڑکنا، (مخا) ختیاں دی مار پینا

بجی پیولا، (نڈ) جوت پناگ، مار کٹائی

پیون: (نڈ) سونے دا اک سکہ، پونڈ

پیون: (مصدر) 1- کسے پتلی مانع شے نوں سنگھوں تھلے لاہون، ڈیک

لاون 2- برداشت کرن، صبر کرن، جرن

پیون بھنگاں تے ستوں باگیں، پچھلے جیون کرماں دے

بھاگیں، (اکھان) غیر فرض شناس تے نیکے بندے بارے آکھیا

جاندا اے

پیون جوگی نہ کھاؤن جوگی، (اکھان) نکلی شے بارے آکھدے

نیں

پیونچی: (مو) پیچی، اپڑی

پیوند: (فا، نڈ+مو) 1- کسے گھٹیا بوئے اُتے ودھیا قسم دے بوئے دی

بھنی جوڑن دا عمل 2- جوڑ، ٹاکی، وگی: لومبز دی دنب ٹوپ دے

سرے اتے پیوند (مولوی غلام رسول)

پیوندکار، (فا، نڈ) جوڑ میل کرن والا، پیوند لاؤن والا

پیوندکاری، (فا، صفت) درزی پنا، جوڑ میل یاں پیوند لاؤن دا عمل

پیوندن: (مصدر) فارسی لفظ پیوند توں بنیا جملی مصدر، پیوند لاؤن

پیوندنا: (نم) 1- پیوند لاؤنا، پیوند کرنا 2- جوڑنا

پیوندو: (فا، صفت) جس نوں پیوند لائی گئی ہووے، پیوندی

پیوندی: (فا، صفت) دیکھو: پیوندو

پیوندی پیر، (نڈ) پیر دی اک قسم جیہڑی پیوند کر کے حاصل کیتی

جاندی اے، سیو پیر

پیوندی چھماں، (مو) بنادنی چھماں، نقلی چھماں

پیوندے: (صفت) دیکھو: پیوندی

پیونکھڑ: (نڈ) پیکھڑو

پیونکھڑ پاؤنا، (مخا) قابو کرنا، ڈھنگا پاؤنا

پیونی: (مو) 1- آپاشی 2- کپڑا بن توں پہلاں بھیون دا عمل

پیون: (نڈ) فکر، اندیشہ، چنتا

پیوں پدوں تے کوڑھے جدوں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے چھوت دی بیماری اتے کوڑھ دا روگ جدی نیا جاندا ہے،

پیو کائے تے پتر اڈائے، (اکھان) جدوں کے سختی تے کماؤ پیو

دا پتر عیاشی یاں فضول خرچی کرے تاں کہندے نیں

پیو لاکھی مند، ماں بھٹیاری چنگی، (اکھان) دیکھو: پیو بانیا تے

پتر نواب

پیو منگنسی پتر ننگر لایا ہو یا اے، (اکھان) دیکھو: پیو بانیا تے

پتر نواب

پیو نال دلیر تے پتر نال کڑمائی، (اکھان) جدوں کوئی کے

دے وڈیاں نال رکو رکھے تے چھوٹیاں نال تعلق داری رکھنا

چاہوے تاں کہندے نیں

پیو نہ ماری پدڑی تے بیٹا تیر انداز، (اکھا) جدوں کوئی ماڑا

بندہ زوردار کم کرن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں

سو دارو اک گھیو، سو چا چا اک پیو، (اکھا) جدوں گھیواتے پیو

دی اہمیت درسادنی ہووے او دوں کہندے نیں

ماں پیو، (ند) ماتا پتا، ماں باپ

پیو: (فل) 1- پیتا، برداشت کرنا 2- سہارنا 3- چنگھنا 4- سوچنا

پیو پیو، (نم) پل پل، ہر وقت

پیو: (ند) 1- جھیل، پیاد، راہیاں نوں پانی پیادن والا 2- پیون والی

کوئی شے 3- انگوٹھے والی کھڑاں یاں بچی

پیو: (ند) کپاہ دابی، وڑیواں، بنولا

پیو اول: (مصدر) پانی پیادنا

پیو با: (ند) انگریزی راج سے دا کالے پانی دا نگران

پیو: (ند) 1- بدل، میٹھ 2- ڈھیل جنور

پیو دھر: (ند) بدل، امر 2- تالاب، چھپر

پیو ڈھنا: (نعم) 1- ڈلاوٹا 2- پنگھوڑے نوں جھوٹے دینا

پیو را: (ند) 1- پیو، پتا 2- پیکا 3- مصیبت

پیو رڑا: (ند) دیکھو: پیو را

پیو رے: (ند) پیو رے، پیکے

پیو رے مر جانا: (حما) مصیبت پے جانا، ماپے مر جانے

پیوڑ: (ند) پوڑ، ونگی: 'کیوں کیتا تھ مٹی اجیہا، مارے پیوڑ زمینے'

(معراج نامہ قادر یار)

پیوڑ سانگ، (مو) دیکھو: پوڑ سانگ

پیوڑ نا: (نعم) پنگھوڑے نوں جھوٹے دینا، ڈلاوٹا

پیوڑی: (مو) دیکھو: پوڑی

پیوڑی لاہنا، (حما) آسا دی وار دا کیرتن کردیاں وچ آئیاں

پوڑیاں دا پاٹھ کرنا

پیوڑی: (مو) متھے اُتے لاون والی پیلی مٹی دی ٹکی جس نوں ہندو

وردے نیں

پیوکل: (ند) امرت، پیون

پیو ست: (فا، صفت) جوڑن دا عمل، جوڑ، میل، ونگی: 'تھے کاراں نے

آپ داستان وچ پیو ست کردتیاں ہون گئیاں'

پیو ستہ: (فا، صفت) جڑیا ہو یا، ونگی: 'دو اُردو پیو ست دے وچ

رنگوں جھڑدی چاندی'

پیوکی: (مو) مجھ گاں دا اوہ گاڑھا ڈوہ جیہا بچہ پیدا ہون مگروں چار

بچ دن تیکر رہندا اے، بو لھی

گڑا حسین پاونا، (حما) اوہ کم کرنا جس نوں بہت دیر لگے، جھپتی نہ لگن والا اتے اوکھا کم سیرنا

ہین: (مصدر) مبر نہ ہون، کسے گل نوں نہ جھلن

پہنا: (نعم) 1- چکی وغیرہ نال کسے چیز نوں باریک کرنا، پہنائی دا کم،

مشکل کم، مصیبت، پسائی کرنا 2- اخروٹ، گولیاں وغیرہ کھیڈن

سے اوہ تھاں جتھے پیر رکھ کے کھیڈن والا گولیاں نوں گھستی وچ سُندا

ہے 3- کچیاں وٹنا 4- باریکیاں کڈھنا 5- تاش وٹنا

پہناں: (نم) 1- تھلے دا حصہ 2- بنیاد 3- اوقات، حیثیت

پہنگ: (مو) پنگھ، جھولا، دو مضبوط رسیاں نوں کسے درخت دے

بدھے تے دے نال بندھ کے دوجے پاسے پیٹھن دی جگہ بنا کے

بچے جھولدے نیں

پہوئی: (مو) پسوئی

پہواون: (مصدر) پساون، پسواون

پہوئی: (مو) دیکھو: پہنائی

پہوئوں: (نم) پسو، کھٹل

پہوئوں پینا، (حما) پسو پینا

پہیہ: (مو) 1- تاش دی کھیڈ وچ ہارن والے دا تاش وٹن دا کم

2- لڑائی، جھگڑا، کھیڑا 3- جھوٹا دعویٰ، جھوٹی منگ 4- پوہ، سویر

چڑھن دا ویلا

پہیہ اُجیارا، (نم) پوہ پھٹالا

پہیہ پاٹنا، (حما) پوہ پھٹنا

پہیہ پھٹنا، (حما) دیکھو: پہیہ پاٹنا

پہیہ پھٹی، (نم) پوہ پھٹے

پہیہ پھٹے، (نم) پوہ پھٹے، دن چڑھن ویلے

پہیہ پھلی ہونا، (حما) دیکھو: پہیہ پاٹنا

پہیہ چڑھنا، (حما) دیکھو: پہیہ پھلی ہونا

پہیہ: (اعوان) 1- پاس، کول، 2- کولوں، نالوں، نوں 3- (مو) پسائی دا

کم تے مزدوری 4- مشکل کم، مصیبت، لڑائی، جھگڑا 5- پہنائی توں

پہلاں دانیاں نوں چھان چھن تے صاف کرن دا عمل

پہیہ سُٹنا، (حما) 1- ٹکچل دینا 2- برباد کرنا، تباہ کرنا

سہے نوں نہیں روندی، پہیہ نوں روندی ہاں، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ کسے بھیڑی گل نوں مڈھ وچ روکنا چاہیدا ہے

تاں آکھ دے نیں

پہیزا: (نم) پیکا، چوکا، دگنی: 'سین سوہرے پیڑے دھم پیاں، ہیر

چاک دایہوں لکاوندے' (ہا)

پیل مٹڈی: (مو) اک بوئی جو دو انیاں وچ ورتی جاندی ہے

پیللا: (نم) پرلا پاسا

پین (Peon): (انگ، نم) چپڑاسی، سیوا دار

پین بک (Peon Book): (انگ، نم) مقامی دفتری ڈاک

وٹن دار بنسر

پین: (نم) پین، پین ناں دی مچی، پین

پینسی: (نم) باریک، بہین

پینے: (نم) پیکے، مایاں دا گھر

پینیا: (نم) 1- پیکے، پیکے، پیکے کے

اودوں کہندے نہیں

پیوی: (ند) گئے نول لگن والا اک کیزا، وڑیواں

پیوی: (مو) پانی کدھن یاں ڈھون دی مزدوری

پیہ: (ہ، ند) پتی، پرتم

پیہا: (ند) 1- رستہ 2- گنواں دا راہ 3- گاڈی راہ 4- کھیتاں دے

وچکار جان والی چھوٹی جیہی ڈنڈی

پیہا پاونا، (مخا) کھوہ دے پانی نال چھڑ بھرے جاونا

پیہا پیٹا، (مخا) دیکھو: پیہا پاونا

پیہا ڈیون: (مخا) شہہ دینا، نا جائز طرف داری نال اپنا بنانا

پیہا ون: (مصدر) میں داکم کراون، پساون

پیہا ونی: (مو) دیکھو: پیہا ونی

پیہا ونی: (مو) پیہائی، پسان

پیہائی: (مو) میں داکم یاں مزدوری، پسان

پیہٹھایا: (ند، صفت) پیسا ہو یا، مشکل حالت وچوں لگھیا ہو یا

پیچو: (مو) پکیا ہو یا لال سرخ پیر

پیچو بکری: (مو) پچیاں دی اک کھیڈ

پیہیر: (ند) پتا دا گھر، پکا

پیہیریا: (ند) دیکھو: پیہیریا

حال پیہیریا، (مخا) حال پاہیریا، حال ڈہائی

پیہڑ پیڑ: (ند) جباڑے وچ دندان دی پال، ترتیب

پیہڑا: (ند) 1- گھاٹ، دریا دے کندھے تے نہاں یاں بیڑیاں

دے نہرن دی تھاں، پیدل لگھن دا رستہ 2- لکڑ دا پھنا جیہدے

تے بہرے کے دریا پار کیتا جائے، وگی: نہ کوئی پتن نہ کوئی میہرا

کدھرے پیر نہ لگدا (سیف) 3- وڈی پیڑھی

پیہڑھ: (مو) بے برکتی، بھیڑ، بھیڑا کم، گناہ

پیہڑی: (مو) 1- پیڑھی، چونگی، نیویں جے پیراں والی اُنی ہوئی اک

قسم دی چونکی 2- پشت، کُل، جد

پیہڑیا: (ند) حال دہائی، واویلا، کسے نوں مدد لئی پکارنا

پیہیل: (مو) شروعات، آغاز، منڈھ، منھنا

پیہیلا: (ند) اک لما کالا کیزا، وڈا کالا کیزا

پیہیلن: (مو) پہلن، پہلے سوئے دی گاں یاں مجھ

پیہیلوں: (مو) پیلیوں، کریر تے ون نال لگن والا پھل

پیہیلوں: (نم) پہلاں، پہلے ای، پہلی داری توں

پیہیلی: (مو) لال کیزی، چیونٹی

پیہیلی ٹور، (مو) کیزی دی چال، دھیمی چال

پیہیلیاں نی کھڈاں تے اُجھانے جوگا، (اکھا) بہت کنجوس

پیہیم: (فام) لگاتار، متواتر، پنے در پنے

پیہین: (ند) فارسی لفظ 'پیرہن' دا وگاڑ، جامہ، چولا

پیہین: (ند) 1- میں لئی تیار کیتا گیا اناج، پیہنا، مہین کرنا، طیدا بنا

دینا 2- ڈھل، دیر

پیہین پاونا، (مخا) 1- جلیھے ہو کے کم کرنا، سہس نال کم کرنا

2- کے کم نوں جان مجھ کے لک لینا

پیہین گل پیٹا، (مخا) اوکھا کم دے لگنا، وگی: 'سکھپ' دی کرپے

تاں دی ڈھانیاں پیراں دا میں گل پے جاندا ہے

پلاک ڈکھری

پہلی نون پھکن کیسہ؟ چھٹ گئی تے اٹکن کیسہ: (اکھا)
ادکے ویلے حال دہائی پاون دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا، مصیبت
تون باہر نکلن دا کوئی راہ نہ لیجے تاں مجبوری ظاہر کردیاں آکھیا
جاندا اے

پہلی تھ: (نڈ، مفت) پھسے ہوئے، جکڑے ہوئے، گرفتار، پکڑ وچ، قابو
آئے ہوئے

پہلی تھیاں: (مو، مفت) بھسیاں، قابو ہوئیاں

پھاٹ: (نڈ+مو) 1- پاٹ، پاٹ کے 2- حصہ، بھاگ 3- دریا دی
شاخ، برساتی تالا 4- ونڈ، تقسیم 5- چوڑائی، عرض، بر 6- پھٹ، زخم
7- فصل وڈھن سے اک آدمی دا اکو واری وڈھیا حصہ 8- مار لکائی
جیہڑا آڈ نہیں ترپدا پھاٹ کیا ترپسی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہوے کہ جدوں کوئی آدمی سوکھے کم نوں ہی نہیں کر سکدا اوس نے
اکھا کم کیہ کرتا ہے اوووں کہندے نیں

پھاٹا: (مفت) پانیٹا ہویا، لیراں ہویا ہویا

پھاٹا لوانا، (مخا) واڈھی دے کم وچ مدد دینی

پھاٹاں: (مو) 1- 'پھاٹ' دی جمع، پھاٹاں، دھاریاں 2- شاخاں،
ٹاہنیاں

پھاٹو: (نڈ+مو، مفت) بھنڑ، زخمی

پھاٹک: (نڈ) 1- وڈا بوہا 2- ریل دی لائن نوں پار کرن لئی سڑک
تے لایا دروازہ 3- اوارہ ڈنگراں نوں بند کرن دا سرکاری احاطہ،
کانچی ہاؤس

پھاٹک بند کرن، (مخا) 1- وڈا بوہا بند کرن 2- آواجائی بند کرن

پھاٹک بند ہون، (مخا) 1- بوہا بند ہون 2- آواجائی بند ہون
پھاٹک بندی، (مو) 1- رستہ بند ہون دی حالت 2- گرفتاری
پھاٹک توں چھڈاؤن، (مخا) جرمانہ دے کے پھاٹک توں ڈنگر
چھڈا کے لیاؤن

پھاٹک ٹٹیا تے گڑھ جتیا، (اکھا) کسے شے دی گنہہ جتھ
آجاوے تے اوہ شے ساری دی ساری جتھ آجاندا اے
پھاٹک ٹٹیا گھر لٹیا، (اکھا) جس گھر دا دروازہ نہ ہووے اوہ گھر
لٹیا جاندا اے

پھاٹک دار، (نڈ، مفت) پھاٹک والا، پھاٹک دا نگران، دربان
پھاٹک دیون، (مخا) 1- بوہا بند کرن 2- آوارہ ڈنگراں نوں
پھاٹک وچ بند کرن

پھاٹکی: (نڈ، مفت) دیکھو: پھاٹک دار

پھاٹکے: (نم) پھاٹک وچ، پھاٹک اندر

پھاٹکے دینا، (مخا) کسے اوارہ ڈنگر نوں کانچی ہاؤس وچ چھڈ آونا

پھاٹکیا: (نڈ، مفت) دیکھو: پھاٹک دار

پھاٹکیئے: (نڈ) پھاٹک تے رہن والے

پھاٹن: (مصدر) 1- پاٹن، چرن 2- کسے شے دا اُچی آواز نال پھٹنا،
وگنی: سب لگے پھڑ پھاٹن لکے

پھاٹنا: (نم) 1- پیٹنا 2- گھرا کرنا، سفر طے کرنا

پھاٹے: (نڈ، مفت) پانے، سر پھاٹے، سردرد نال پانے

پھاٹے: (نڈ) 1- پگ، پگڑی، صافہ 2- بھنڑ، زخم 3- دھاری، لکیر

پھاچڑ: (مو) دیکھو: پھچڑ

پھا پھا: (مو، صفت) 1- بڑھی زبانی 2- چالاک عورت 3- اوہ زبانی جس دے دند نہ ہوں 4- پھسے کٹنی

پھا پھا کٹنی، (مو، صفت) عیار تے چالاک عورت

پھا پھا کٹنی، (مو، صفت) دیکھو: پھا پھا کٹنی

پھا پھاں: (مو، صفت) دیکھو: پھا پھا

پھا پھر: (ند) اوگل ناں دی جھاری

پھا پھر: (ند) 1- کھدا، پُرانا 2- بھدا

پھا پھن: (مو، صفت) 1- بہت بڑھی عورت 2- پھسے کٹنی، دگی

’کسے نوں پیار کر دیاں تک ہی نہیں سکدی، ایہہ بڑھی پھا پھن‘

پھا پھی: (مو) دیکھو: ’پھا پھا‘ جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پھا تا: (ند، صفت) دیکھو: پھا تا

پھا تھا: (ند، صفت) پھسیا ہویا، قابو آیا ہویا، پھندھے وچ پیا ہویا،

جیوں شکار سے ہرن پھسیا ہوندا اے، دگی: ’پھا ہی پھا تھا میں جنگلی‘

وانگ ہرنا‘

پھا تھن: (مصدر) 1- پھساو، قابو کرن 2- پھسن، قابو آون

پھا تھی: (مو، صفت) پھسی ہوئی، قابو آئی ہوئی، جکڑی ہوئی، پڑ وچ

پھا تھی چھڈ کے اڈ دی مگر نسن، (محا) 1- بے وقوفی کرن

2- حرص کرن

پھا تھی دا پھر کن کیہ، (اکھا) اوکھے ویلے رولا پاوون دا کوئی فائدہ

نہیں ہوندا

پھا تھی نوں پھکن کیہ، (اکھا) دیکھو: پھا تھی نوں پھکن کیہ؟ پھٹ

گئی تے اٹکن کیہ؟

پیڑا: (ند) پیکا، پیکا

پیڑا: (ند) دیکھو: پیڑا، دگی: پیڑا دے دن چار دیہاڑے ہرول

جھاتی گھٹ لے (شاہ حسین)

پیڑو کا: (ند) دیکھو: پیڑا

پیڑو ند: (مو) دیکھو: پیڑو

پیڑو ندی: (فا، صفت) دیکھو: پیڑو ندی

پیڑا: (ند) دیکھو: پیڑا

پیڑا رو: (مو) دھان دا بھوس، پرالی

پھ

پھ: (ند) شاہ نکھی رسم الخط دا جھیاواں اکھر جس دی ادائیگی ہونٹھاں

توں ہوندی اے

پھ.....ا

پھا: (ند) 1- پھا ہی، سولی 2- زخماں تے لاوون والا روئی دا پھا یا، پھیا،

پھی

پھا ہونا، (فعم) 1- پھساونا، وس وچ کھچھا دینا، پھانی دینا 3- کوئی

وچ پھساونا

پھا با: (ند، صفت) دیکھو: پھاوا

پھا پا: (صفت) دیکھو: پھا پھا

پھا پڑ: (مو) 1- پھوکی شے 2- بے جان فصل 3- بے آسرا

پھا پھا: (ند، صفت) 1- بڑھا، کمزور 2- موٹا 3- بچیا ہویا

ہو جادون

پھاسا: (نذ) پھالہ، پھساون والا

پھاسن: (مصدر) پھس جاون، اُلجھ جاون، قابو آون

پھاسنا: (فعل) دیکھو: پھساونا

پھاسی: (مو) 'پھاسن' توں حاصل مصدر، پھاسی، پھانسی، دنگی: 'ہاسے

دی گل پئے گئی پھاسی' (بکھے شاہ)

پھاسی آؤن، (مخا) مشکلات پیدا کرنا

پھاسی چڑھنا، (مخا) مجرم داسزائے موت دے باعث پھانسی لگنا

پھاش: (نذ) 1- پھندا، جال، زنجیر، بیڑی 2- پھانسی 3- طوق، گنڈھ،

ادھ ری جیرنال پالتو جنور نون بھدے نیس

پھاضل: (مفت) دیکھو: 'فاضل' جیہد ایہہ وگاڑاے

پھاک: (مو) پھانک، پھاڑی، ٹوٹا

پھاکا: (نذ) 1- دھاکا، چٹا کھا 2- حملہ، ہڈا

پھاکا پودن، (مخا) فساد ہونا، سہرت ہونا

پھاکا ڈیون، (مخا) مزاج درست کرنا، مارنا

پھاکڑ: (مفت) 1- پھکو، بکواسی 2- فاقو دا وگاڑ، فاقہ زدہ، بھکھا

پھاکڑا: (نذ) 1- اکٹھ، مجمع 2- موج میلا 3- بانکا

پھانکن: (مصدر) پھنکن

پھانکنا: (فعل) بھیڑا کم کرنا

پھانکی: (مو) بھٹکن والی کوئی شے، بھٹکی

پھاگ: (نذ) 1- خوشی، آئند، ادب 2- بھٹکن دا مہینہ، بھٹکن دے

مہینے وچ ہون والا اک تہوار، (ہولی) جس وچ لوک اک دو جے

آتے رنگ یاں کھال پاندے تے بسنت رتو دا گیت گاؤندے نیس

3- بہار دا مہینہ

پھاگ بھوم، (نذ) ادب بارے جانکاری

پھاگ کھیڈن، (مخا) ہولی کھیڈن، رنگ ڈولن

پھاگ: (مو) پھگواڑا، انجیر

پھاگڑا: (نذ) ہولی دا تہوار، پھاگ

پھاگن: (مصدر) دیکھو: بھٹکن، دنگی: بھٹکن ماہ پھلوڑیاں پھول

رہیاں، آئی عجب بہار بسنت دیوے

پھاگو: (نذ) دیکھو: پھاگ

پھاگوری: (نذ) دیکھو: پھاگو

پھال: (مو) 'فال' دا وگاڑ، شگون، قسمت دا حال دن دا عمل، فال

گیری

پھال: (نذ) 1- پھانا، پچر 2- مل دا ادھ نوکدار لوہا جو دھرتی نوں پاڑن

وچ مدد دیندا ہے، پھالا 3- ہلٹ دے دھرے، گادھل اتے

چٹکایاں وچکار گھسن توں روکن لئی لی لوہے دی پچر 4- (مو) تیر

تے برجمی وغیرہ دی نوک

پھالا: (نذ) دیکھو: پھال

پھالا کڈھن، (مخا) نقصان کرنا

پھالتو: (مفت) فالتو

پھالڑی: (مو) 1- کپڑے دیاں ٹاکیاں 2- ٹوٹیاں والا کپڑا

پھالچ: (نذ) فالج

پھالسا: (نذ) 1- اک پھل 2- اک کپڑا 3- خالدار رنگ

پھاچی: (مفت) 1- لٹی، کزور 2- بھینٹ دی ماری

پھاڈڑ: (مفت) پوپلے مونہہ والا، جھیدے دند نہ ہون

پھاڈل: (ند) 1- عربی لفظ فاضل دا وگاڑ دانشور، پڑھیا لکھیا، لائق،

قابل 2- واڈھو، فضول

پھاڈھ: (ند) پسندھا، بندھن

پھاڈھنا: (نغم) دیکھو: پھاڈھنا

پھاڈ: (مو) شکایت، جُغلی

پھاڈ: (مو) کھیڈ وچ سبھ توں پیچھوں آون والی واری

پھاڈ پھاڈاں، (ند) دیکھو: پھاڈی

پھاڈا: (ند) پھرڑا، ٹیڈھا، ترچھا

پھاڈن: (مصدر) کندھ یاں زمین وچ کسے چیز نوں گڈن

پھاڈن: (مو) کھیڈ وغیرہ وچ سبھ توں پچھے رہ جان والی عورت

پھاڈی: (ند، مفت) 1- کھیڈ وغیرہ وچ سبھ توں پچھے رہ جان والا مرد

2- چھیکولا، اخیر لا، پچھے رہ جان والا 3- پھسڈی 4- ہریا ہویا 5- تہی

تھاں تے کھیڈن والا

پھاڈی پینا، (مخا) کسے دی کم وچ بُری طرحاں ناکام ہونا

پھاڈی ہونا، (مخا) دیکھو: پھاڈی پینا

پھار: (ند) اچھارا، پیٹ دامٹھنا

پھارنا: (نغم) دیکھو: پھاڑنا

پھاڑ: (ند+مو) 1- پاڑ، چیر، دراڑ، کسے چیز دا پاڑیا ہویا ٹوٹا، پھاڑی،

وگئی: بٹلن کھانیاں پھاڑ کر کے جیکوں ماریاں جے توں کھا

مائے (دارث شاہ) 2- (مفت) پائے ہوئے بر والا 3- (نغم)

پھاڑنا، توں فعل امر، پاڑ دے، ٹوٹے کر دے

پھاڑ پوون، (مخا) سر پاٹ جانا، بر دا پاڑ کھلنا

پھاڑ پھاڑ، (صوت) کسے چیز دے دوسری چیز نال ٹکراون توں

پیدا ہون والی آواز، وگئی: اوہدے متھے وچ دا پھاڑ پھاڑ کھاڑے

مار رہی سی

پھاڑ سُٹنا، (مخا) ٹوٹے ٹوٹے کر دینا

پھاڑ کھان نوں دوڑنا، (مخا) 1- کٹن نوں دوڑنا 2- بھڑک اٹھنا

3- بہت بدمزاجی نال پیش آنا

پھاڑ کھانا، (مخا) دیکھو: پاڑ کھانا

پھاڑ کھاؤ، (مفت) 1- پھاڑ کھان والا درندہ 2- غصیل، بدمزاج

پھاڑ مارنا، (مخا) دیکھو: پھاڑ سُٹنا

پھاڑا: (ند) ٹانگا، جوڑ

پھاڑنا: (نغم) دیکھو: پاڑنا

پھاڑو: (مفت) دیکھو: پاڑو

پھاڑی: (مو) 1- پھل، ترکاری وغیرہ دا قدرتی حصہ 2- کسے چیز دا ٹکا

ٹکڑا، وگئی: بے میں میری تاں بھی پھاڑی (بکھے شاہ)

پھاڑی پھاڑی کرنا، (مخا) کھیروں کھیروں کرنا، ٹکڑے ٹکڑے کرنا

پھاڑی دار، (مفت) جس وچ پھاڑیاں یاں حصے ہون

پھاڑیا: (ند) 1- جو آخانے دا مالک 2- شیخی خورا

پھاس: (مو) 1- پھاسی، پسندھا، وگئی: بٹن سانوں آس دی پھاس

(بکھے شاہ) 2- سِلتر، چھلتر

پھاس پون، (مخا) 1- پھس جاون 2- فریب کھا جاون 3- دھوکھا

جس نال بھڈاں، بکریاں ٹوں ہکدے نیں

پہاٹ: (نڈ، صفت) بھڑ، زخمی

پہاٹ: (مو، صفت) 1- بدکار عورت 2- کپڑے دے ڈیزائن وچ

بنیاں چوڑیاں لکیراں یاں پٹیاں

پہاٹا: (نڈ) 1- چھانٹا 2- ہوا دا تیز بھا، فرانا

پہاٹا مارنا، (حما) 1- چھانٹا مارنا 2- ہوا دا فراٹے مارنا

پہاٹی: (مو) دھاری دار، پٹی والا

پہانچا: (صفت) 1- ونگے پیراں والا، پیر باہر دل کڈھ کے ٹرن والا

2- بھڈا

پہانچی: (مو) دیکھو: 'پہانچا' جیدی ایہہ تانیٹ اے

پہانڈ: (مو) 1- ٹپ، اُچھل کود، پلانگہ 2- پریشانی، حیرانی 3- اوکھ،

مشکل

پہانڈا: (نڈ) 1- پھڑن والا 2- ٹچ، ٹپ، ٹپو

پہانڈا: (نعم) 1- پسندالانا 2- سکدنا، اُچھلنا

پہانڈھ: (نڈ) جال، پھندا، وگنی: 'نیر' دا پھادھ۔ پاوے پھڑ لوک

نوائے یاکی

پہانڈھا: (نڈ) 1- پھندا، دام، جال 2- (صفت) پھڑن والا،

پھسان والا

پہانڈھن: (مو، صفت) پہانڈھی دا مونٹ رُوپ

پہانڈھنا: (نعم) پھندہ پاونا، جال وچ پھساونا

پہانڈھی: (نڈ) 1- پنچھیاں نوں پھڑن والا شکاری 2- پھندے وچ

پھساونا والا 3- پھندھک، پھاسی، جال، وگنی: 'نیر' بھر روٹی چھلی،

جدوں جال پہانڈیاں نے پایا

پہانڈھی گر، (نڈ) شکاری، وگنی: 'اتنی سن رانی گھبرائی، پہانڈھی گر

لیجے بکائے'

پہانڈی: (نڈ) دیکھو: پہانڈھی

پہانڈی: (مو) کتیاں دا گھٹا

پہانڈ: (مو) دیکھو: پہانڈا

پہانڈا: (نڈ) میہہ دی بکھی دا چمڑ

پہانڈالاون، (حما) ڈھیر کٹن، بہت مارن، چھترول کرن

پہانڈن: (مصدر) تقسیم کرن، وٹن، ٹٹ چاڑھن

پہانڈی: (صفت) 1- جھوٹے موٹی جھاڑن 2- مار کٹائی کرن والا

3- پہانڈالاون والا

پہانڈی کرن، (حما) دیکھو: پہانڈی

پہانڈے ماری گھکی، (مو) ڈکھاری، مصیبت زدہ عورت

پہانڈس: (مو) 1- لکڑی تے بانس وغیرہ دا باریک ریشہ جیہڑا جسم وچ

گڑ جاندا اے، کنڈا، تنکا، چھپی ہوئی چیز 2- کھٹکا، اندیشہ 3- فریب،

دھوکا، دم

پہانڈ چھین، (حما) جھلتر چھین، پہانڈ لگن، ڈکھ ہودن

پہانڈ کھٹکنا، (حما) 1- پہانڈ چھین پاروں پیڑ ہونا 2- کسے نال

دشمنی ہودن پاروں بے چینی ہونا

پہانڈ لگن، (حما) دیکھو: پہانڈ چھین

پہانڈ نکلن، (حما) ڈکھ دور ہودن، دھڑکو نہ رہون، کل کل ختم

ہودن

پھاسی: (مفت) فالے دے رنگ ورگا

پھالکا: (ند) پھنسی جس وچ پانی بھر جاوے، پھالا

پھالکا بن، (مخا) پھالا بن، پھالکا پون

پھالکا پون، (مخا) ویکھو: پھالکا بن

پھالگن: (ه) قمری مینے داناں جیہڑا ماگھ دی ممکن تے شروع ہواندا

اتے ایسے مینے پورتمادی رات نوں ہولی دی اک بالی جاندی اے

پھالگنی: (ه، مو) 1- ممکن دے مینے دی چودھویں رات 2- اک پختہ

داناں

پھالنا: (نغم) 1- بلد دے پیر وچ مل دا پھالا مار کے زخمی کرتا 2- (فل)

مل چلانے ڈھکے دا کھر زخمی ہو جانا

پھالو: (ند) ویکھو: پھالا

پھالی: (مو) کرنال وچ ملن والا اک قسم دا نوشار

پھالی: (مو) ویکھو: پھالا

پھالی: (مو) بیڑ دیاں پتریاں نوں جوڑن لئی لگا لوہے دا سریا جس

اُتے کنگھی لگی ہوندی ہے، مخلصی

پھالے پھالے تھیون، (مخا) مڈے اڈنا، برباد ہونا، وگنی: پیار

دے بیڑے کیچے پھالے پھالے بن، (نقوی احمد پوری)

پھالیا: (مفت) اوہ بلد جس دا کھر مل دا پھالا وچن کارن زخمی ہو

جاوے

پھالیا جانا، (مخا) بلد دا پیر دے پھالا وچن کارن زخمی ہونا

پھالیا جاو، (مخا) پھالے نال زخمی ہو جاو

پھام پلی: (مو) اک جھاڑی جس نوں چھوٹے چھوٹے کالے مٹل

گلدے نیں، جس نوں عام کر کے بکریاں کھاندیاں ہن

پھاما: (مفت) ویکھو: پھاوا

پھاماں: (مفت) ویکھو: پھاوا

پھانا: (ند) 1- لکڑاں پاڑن لئی ورتیا جان والا اک طرحاں دا لوہے دا

کل 2- لکڑ دی اوہ چتر جو کسے ورل یاں سوراخ نوں بند کرن لئی

ٹھوکدے بن 3- لکڑی دا ٹکڑا جو جچی وچ پنے قلبوت نوں دھوان

لئی وچکار ٹھوکیا جاندا ہے 4- مل دے نئے وچ لگی لکڑی جو اوں نوں

اُچیاں نیویاں کرن دے کم آوندی ہے، اوگ 5- گڈے دی پٹیاں

تے گزاس وچ لگی لکڑ، پٹولا 6- جُت، جھگڑا 7- روک، رکاوٹ

پھانا ٹھوکن، (مخا) کسے دے خلاف اچھا کم کرن یاں چال چلن

جس توں اوس دا چٹکارا نہ ہو سکے، مخالف نوں عاجز کر دیون،

بہت تنگ کرن، تسلی کرن

پھانا چھیڑن، (مخا) مصیبت کھڑی کرن، جھگڑا سمیڑن

پھانا چھیڑنا، (مخا) کوئی جھگڑے والی گل شروع کر بہنا، مصیبت کھڑی

کر بہنا

پھانا دینا، (مخا) اڑکا ڈاھنا، رکاوٹ پاونا

پھانا دیون، (مخا) اڑکا ڈاھون، روک پاون

پھانا مار دینا، (مخا) رکاوٹ پا دینا

پھاناں: (ند) ویکھو: پھانا

پھانا نیا: (مفت) فانی، ناش وان، تباہ ہون والا

پھانتی: (مو) راب، شیرہ

پھانٹ: (ند) پتلی سوئی، چھڑی، درخت دی چھل یاں نیم دی سوئی

پہا نہی: (مو) 1- جال، پہا ہی 2- پھساؤن دا طریقہ 3- پھساؤن والی
 پہا: (مو) کھلی، جھینٹی، وگی: بھاگ نے تریڑ وچ پہا لاون دیاں آکھیا
 پہاوا: (فا + مذ، صفت) 1- تھکیا ہویا 2- رو رو کے ہفیا ہویا، وگی: رٹو
 نیر دوہاں مکھ دھوتے، رو رو ہوئے پہا دے (سیف) 3- شرمندہ،
 پشیمان 4- سودا، پگل، وگی: 'سچ ثابت کوز بھرا پہاوا' 5- رستا
 6- آلس ماریا
 پہاوا تھیون، (حما) عاجز آنا، تنگ ہو جانا
 پہاوا کرن، (حما) عاجز کرنا، تنگ کرنا
 پہاوا: (صفت) دڈے دڈے ننگے پیر، ہاتھی در گے پیر
 پہاوا: (مذ) دیکھو: پہا ہوا
 پہاوا وجانا، (حما) 1- پہا دے تال آواز پیدا کرنا 2- ٹھڈائی کرنا
 پہاوا: (مو) دیکھو: پہا ہوا
 پہاوا: (مذ) گوہا اکھا کرن والا نکڑ دا پیلہ
 پہاوا: (ہ، مذ) دیکھو: پہا ہوا
 پہاوا: (مذ) دیسی پتلی دے اتلے پڑ دے وچکارا سوراخ
 پہاوا: (مو) دیکھو: پہاوا جیہدی ایہہ تانیٹ اے
 پہاویں: (صفت) دیکھو: پہاوا
 پہا: (مذ) 1- پہا ہی، پھسا، سولی، کڑگی 2- مصیبت، دکھ، آفت، چتا
 3- کسے شے دے یکدم پھن دی آواز 4- کسے شے تے گجھ مارن
 دی حالت 5- گل گھٹ کے مارن دا کم 6- پھندا، پہا ہی، وگی: 'واہ
 دنجھلی پریم دی گھٹ جالی، کائی نڈھی سیالاں دی پہا
 لیادیں' (دارث شاہ)

پہا پاونا، (حما) نہ چاہندے ہوئے کوئی چیز کسے دے گل مڑھنا
 پہا دینا، (حما) دیکھو: پہا ہے دینا
 پہا دیون، (حما) پھسا دیون، پہا ہے لاہون
 پہا کرن، (حما) لٹ دینا، بیکار کجھ کے سٹ دینا، نفرت پاروں
 طاقت تال سٹنا
 پہا گھستن، (حما) 1- پہا ہی دا رستا گل وچ پاؤن 2- پھساؤن
 3- مصیبت وچ پاؤن
 پہا لاؤن، (حما) دیکھو: پہا گھستن
 پہا لون، (حما) 1- پہا ہی چڑھن، خود کشی کرن 2- قابو کر لون
 3- دکھا دیون 4- ڈھائے چڑھاؤن
 پہا لے مرن، (حما) گل وچ پہا ہی پاکے مرن
 پہا لینا، (حما) 1- خود کشی کرنا 2- اپنے آپ نوں جان دیاں
 بھدیاں کسے مصیبت وچ پھسا لینا
 پہا لیاؤن، (حما) مکا دیون، ختم کرن، مکمل کرن، نیڑن
 پہا مکاؤنا، (حما) مگروں لاہنا، پہا وڈھنا
 پہا وڈھن، (حما) دیکھو: پہا مکاؤنا
 پہا وڈھنا، (حما) کسے کم نوں پورا دھیان دتے بنا جھیتی جھیتی
 ختم کرنا
 پہا: (ہ، مذ) 1- کپڑے دا ادھ ٹوٹا جیہدے تے مرہم لا کے زخم تے
 چکاندے نیں، پنہ، زخم تے رکھیا جان والا روئی دا تنہ 2- پھندا،
 سولی، وگی: 'سچ آکھاں تاں سولی پہا، تھوٹھ کہاں تاں وستاں'
 (بکھے شاہ)

پھانسا: (ند) 1- پھندا، جال 2- پاسا

پھانسن: (مصدر) 1- پھساون، پھزن، پھا 2- قریب دچ لیانا 3- قابو

دچ لیانا

پھانسی: (مو) 1- جال، پھندا، رسی وغیرہ جس وچ مجرم نوں موت دی

سزا لئی لٹکاندے نیں 2- پھاہا دین دا فعل یاں طریقہ 3- پھساون

والی کوئی چیز، بندھن

پھانسی پاون، (عما) پھاہے لگن، سولی چڑھن

پھانسی جوگا، (ند) شرارتی بال یاں مُدے بندے لئی بولدے نیں

پھانسی چاڑھنا، (عما) 1- پھاہے لاونا 2- بہت زیادہ تنگ کرنا

پھانسی چڑھنا، (عما) 1- پھاہے لگنا 2- تکلیف والا کم سر لینا

پھانسی دا تختہ، (ند) اوہ تختہ جس تے چاڑھ کے مجرم نوں پھانسی

دی سزا دی جاندی ہے

پھانسی دی ٹکٹکی، (مو) لکڑی دا اوہ ستون جیہدے تے پھانسی دا

ستون لگا ہوندا اے

پھانسی دیون، (عما) پھاہے لاون، سولی چاڑھن

پھانسی کھڑی ہونا، (عما) 1- پھانسی دا سامان تیار ہونا 2- پھانسی دا

دیا آنا

پھانسی گڈن، (عما) 1- مصیبت کھڑی کرن 2- پھانسی لاون لئی

پھاہیا تیار کرن

پھانسی لاونا، (عما) 1- پھانسی پانا، پھانسی نال ہلاک ہونا 2- ڈاھڈی

مصیبت دچ ہونا 3- اک گالھ پھانسی پاون والا (تینوں پھانسی دی

سزا ملے)

پھانسی ملن، (عما) بہت مشکل دچ ہون

پھانسی ہون، (عما) پھانسی دی سزا ملن، پھاہے لگن

پھانک: (مو) ٹکڑا، پھاڑی، حصہ

پھانک: (صفت) خالی، خالی، خالی، خالی جیب

پھانکڑ: (صفت) دیکھو: پھانک

پھانکڑا: (ند، صفت) 1- جو پھڑاں مارے 2- بانکا

پھانکڑی: (مو، صفت) 1- پھڑاں مارن والی عورت 2- باکی عورت

پھانکڑیا: (صفت) دیکھو: پھانکڑا

پھانکن: (مصدر) پھکن، پھکا مارن

پھانکنا: (نعم) 1- کھنڈا کھانا 2- پھانکا مارنا 3- پھاں پھاں کرنا 4- ساہ

چڑھنا 5- پھاڑی پھاڑی کرنا 6- جھلنا 7- (فل) پھسنا

پھانگ: (مو) دیکھو: پھانک

پھانگ: (صفت) پھکا، پھکا، غریب، مفلس

پھانگاں: (مو) دیکھو: پھانگ، جیہدی ایہہ جمع اے

پھانگاں لاہون، (عما) چیرن پاڑن، تباہ برباد کرن، مارن کٹن

پھانگڑ: (مو) پھاڑ، ٹوٹنا، پچر

پھانگڑاں: (مو) دیکھو: پھانگڑ، جیہدی ایہہ جمع اے

پھانہ: (مو) 1- پھاہی، پھانسی 2- (صوت) کسے دہنی شے دے

ڈمکن دی آواز

پھانہ لاون، (عما) پھاہے چڑھاون، پھانسی دیون

پھانہ مارن، (عما) 1- پراہنہ سٹ دیون 2- سوئی وغیرہ زور نال

مارن 3- بنا سوچے سمجھے گل کر دیون 4- پھکھیاں مارن 5- پھسلاون

لائی گونگی قید لگی جلدان دی (سیف)

پہا لگن، (مخا) 1- جال وچھن 2- پہا ہے چڑھن

پہا لہر جانا، (مخا) مصیبت ختم ہو جانا

پہا ل وال، (نڈ، صفت) شکاری، دنگی: 'سرور پنکھی ہیکلو پہا ل'

وال پچاس'

پہا ل وچ آون، (مخا) مصیبت وچ بھسن

پہا ل وچ بھسن، (مخا) دیکھو: پہا ل وچ آون

پہا ل وڈھن، (مخا) 1- کم نکا دن 2- جھگڑا نکا دن، رولا

ختم کرن

پہا لیا: (نڈ، صفت) 1- سزا پا دن والا 2- پہا

پہا لیا رکھن، (مخا) تسلی دیون، حوصلہ ودھا دن

پہا لیاں: (مو) 1- 'پہا ل' دی جمع 2- دیکھو: 'پہا ل' بھیدی ایہہ جمع

اے بھیاں ہونیاں

پہا ہے: (نم) چانسی، پھندا، سزائے موت

پہا ہے آونا، (مخا) 1- مشکل وچ بھسنا 2- چانسی چڑھنا، دنگی: 'جے

بڈھیں گاتاں پہا ہے دی آویں گا'

پہا ہے دینا، (مخا) 1- چانسی چڑھاونا 2- گل گھٹ کے مار دینا

پہا ہے لگنا، (مخا) 1- چانسی چڑھنا 2- اوکھ والے کم وچ بھسنا

پہا ہے ملنا، (مخا) چانسی لگنا، دنگی: 'بھاویں آپ سرکار تے ملا

پہا ہے، تینوں مار کے الکھ نکال گی میں'

پہا: (نڈ) دیکھو: بھیا

پہائی: (مو) پہا ل، پھندا، جال

پہائی وار، (نڈ) پہا ل پا دن والا، پھانڈھی

پہائے: (نڈ) دیکھو: پہا ہے

پہائے لگنا، (مخا) چانسی لگنا، چانسی چڑھنا

پہایاں: (مفت) دیکھو: پہاوا

پھ.....ب

پھب: (فہم) 'پھبن' مصدر توں امر، ج

پھب: (مو) سبھن، سجاوٹ، خُسن، اُٹھان، سوہنا، بجیا، دنگی: 'سُر مانیناں

دی دھار وچ بھب رہیا چڑھیا ہند تے کلک پنجاب دا جی'

(دارت شاہ)

پھب پھب بہنا، (مخا) بہت زیادہ ہار شکار کرنا، بن ٹھن

کے رہنا

پھب پھب پینا، (مخا) بہت سوہنا لگنا، بہت بجنا

پھبا: (نڈ) سجاوٹ، بھبن، آرائش، پھب

پھبا کے، (نم) 1- سجا کے، پوری طرحاں تیار کر کے 2- پورے حساب

کتاب نال

پھبان: (مصدر) دیکھو: پھبان

پھباون: (مصدر) ترتیب دیون، جوڑن، سجاون، ٹھیک کرن

پھباونا: (فہم) سوہنا بناونا، سجاونا

پھباونی: (مو) 1- خوبصورتی 2- سجاون پھباون دا ڈھنگ

پھباؤ: (نڈ) دیکھو: پھبا

پھبائی: (مو) آراستہ کرن یاں سنوارن دی اجرت

پھاہاگن، (مخا) مصیبت پون، مشکل آون

پھاہان: (مصدر) دیکھو: پھاہاون

پھاہاون: (مصدر) قابو کرن، قید کرادون

پھاہتھی: (مؤ، صفت) پھسی ہوئی، جکڑی ہوئی، مجبور، مصیبت

دی ماری

پھاہتھی دارکیہ پھڑکن، (اکھا) مجبور تے لاچار دی کیہ طاقت

پھاہتی چھوڑ کے اڈنی پھکھنے نسا، (اکھا) جو شے پہنچ توں دُور

ہووے ادبے لئی جتھ پیر مارنا پر جیہڑی شے دستیاب ہووے

اوہوں نظر انداز کرتا، اوس شے نوں حاصل کرن دی کوشش کرتا

جیہدا حاصل ہونا مشکل ہووے

پھاہوڑا: (نڈ) دیکھو: پھاورا

پھاہڑی: (مؤ) وڈا بول، کھٹا دعویٰ

پھاہڑیاں مارنا، (مخا) پھڑیاں مارنا، کھوکھلے دعوے کرتا

پھاہل: (نڈ) فضول

پھاہن: (مصدر) قابو کرن، پھڑن

پھاہنا: (نڈ) گھمیاں دا گھڑے سکاون تے گول کرن دا ٹونڈا

پھاہنڈ: (نڈ، صفت) 1- پھہاون والا 2- دھوکے باز، فریبی 3- شکاری

پھاہنڈل: (نڈ) دیکھو: پھاہنڈ

پھاہندی: (مؤ) دیکھو: پھاہندی

پھاہنی: (مؤ) 1- پھاہی، جال، پھندا 2- شکاری عورت 3- قابو کرن دا

طریقہ یا انداز

پھاہو: (صفت) دیکھو، پھاہنڈ

پھاہو: (نڈ، صفت) 1- پھاہا، تھکیا ہويا، پریشان، مضحل، وگی: 'اڈے

بے ایمانا! باریوں باہر موندھ کڈھنا سی، اسیں تینوں ڈھونڈ ڈھونڈ

پھاہوے ہو گئے ہاں

پھاہوڑی: (مؤ) دیکھو: پھاہوڑی

پھاہوڑا: (نڈ) 1- پھاہ، جال، پھندا 2- ککڑ دا اک اوزار جس نال گواہ

وغیرہ منجھدے نیں

پھاہوڑی: (مؤ) 1- چھوٹا پھاہوڑا 2- جوگیاں سنیاں دی پھاہوڑے

دی شکل دی بانہہ وغیرہ نوں سہارا دین والی چیز 3- اوہ T دی شکل

دی لمی سوئی جو لنگڑے ٹرن ویلے کچھ دج لیندے نیں

پھاہول: (صفت) فضول، نکما، بیکار

پھاہون: (مصدر) پھسادون، قابو کرن، کرکے دج پھسادون

پھاہونی: (مؤ) دیکھو: پھاہنی

پھاہی: (مؤ) 1- پھندا، جال 2- پھانی دی سزا، موت دی سزا

3- مصیبت، آفت، جھنجھٹ 4- پھانی دین لئی تختہ تیار کرن

5- پھسادون والی چیز 6- اوکھ، مشکل، وگی: 'یا سیاد لگائی پھاہی میں

جیسے مرگ پھسان اُتے'

پھاہی اڈن، (مخا) پھاہی دین، مصیبت دج پھسادون

پھاہی پاونا، (مخا) 1- قابو کرتا، پھسادا 2- مصیبت دج پھسادا

3- دیاہ کرتا

پھاہی پھاہتا، (مؤ) دیکھو: پھاہی

پھاہی گڈن، (مخا) دیکھو: پھاہی اڈن

پھاہی گر، (نڈ) پھندھک، پھاندھی، شکاری، وگی: 'پھاہی گر نے

بھٹ: (ند) 1- دھوکا، دغا، فتنہ فساد 2- شور شرابہ

بھٹ: (فا، صفت) مکار، فریبی، فساد

بھٹ بازی، (فا، مو) مکاری، چالاک، فتنہ انگیزی

بھٹ بائی، (مو، صفت) جھگڑالو زبانی، مکار تے فسادن زبانی

بھڑوساگ: (ند) اک پودا جس دے بی دست آور ہوندے نیں

بھڑ: (ند) دیکھو: بھٹھڑ

بھڑ دلا لے: (ند) 1- مکر، دھوکا 2- جھوٹی تعریف، ظاہری ٹکڑاں

بھڑا: (ند) بھٹھڑا، بھٹھڑا، سینے وچ ہوا دی نالی نال جڑیا ہوا اودھ

بھڑ جس دے نال ساہ لین دا عمل جاری رہندا اے

بھٹس: (صفت) 1- مٹھلیا ہوا، بھٹھا، موٹا 2- اوٹے جیہڑی اندرون

بھوکی ہووے

بھٹسا: (ند) پتلا گاراجیہڑا چھت تے لپیا جاندا اے

بھٹک: (ہ، مو) بالیدگی، درختاں دے دھن دی حالت

بھٹکا: (ند) 1- پھلکا، پھالا 2- بھٹکار

بھٹکار: (مو) 1- سب وانگوں پھکارن دی آواز 2- اسٹیم انجن

دی آواز

بھٹکارن: (مصدر) سب وانگوں پھکارن

بھٹولا: (ہ، ند) آبلہ، چھالا

بھٹولا پیٹا، (محا) چھالا پیٹا، آبلہ ٹکٹا

بھٹوندی: (ہ، ند) دیکھو: پھٹوندی

بھٹھ: (ند) اودھ بڑھا جس دے مونہہ وچوں دند نکل گئے ہوں

بھٹھ بھٹھ، (صوت) بھاپ نال چلن والے انجنیاں دی آواز

بھٹھا: (ند) 1- پوپلا 2- فریبی 3- خوشامدی 4- بڑھا، کزدر 5- پُرانا لیف

بھٹھا بھٹھی، (مو) دیکھو: پھٹھا کٹن

بھٹھا کٹن، (مو، صفت) فریبی تے دھوکے باز زبانی، دلائی کرن

والی، تارے لائٹی، چالاک تیویں

بھٹھا کٹٹی، (مو، صفت) دیکھو: پھٹھا کٹن

بھٹھا: (ند) بھٹھی دا خاوند

بھٹھاڑ: (ند) بہت کھلا سوراخ، پانی ہوئی تھاں جیہڑی بہت کھلی ہو

گنی ہووے

بھٹھاڑی: (صفت) پھٹاڑ پٹن والا، گاڑی

بھٹھاونا: (فل) رُج جانا، بھٹھنا

بھٹھڑ: (ند) دیکھو: بھٹھا

بھٹھڑ: (ند) دیکھو: بھٹھا، ونگی: اوچھریاں نے بھٹھڑ پوڑے رب دا

حق بنایا

بھٹھڑ گھٹھا، (ند، صفت) بھٹھیاں ہوئیاں گھٹھاں والا

بھٹھڑا: (ند، صفت) دیکھو: بھٹھڑا

بھٹھڑی: (مو) گھوڑیاں دی اک بیماری

بھٹھڑے: (ند) دیکھو: بھٹھڑا، جیہڑی ایہہ جمع اے

بھٹھڑے بناوٹا، (محا) فریب رچنا

بھٹھڑ: (مو) دھوکھا، فریب، مکر، کھٹکھٹن

بھٹھڑ تالیا، (ند، صفت) بہت مکار تے دھوکے باز

بھٹھڑ دلال، (ند) لائٹی بھٹائی کرن والا، فریبی، مکار، دھوکے باز

بھٹھڑ دلائی، (مو) فریب، مکاری، دھوکے بازی

پھبت: (مو) دیکھو: پھبادنی

پھبتا: (صفت) موزوں، مناسب، جتنا پھبتا

پھبتی: (مو) موزوں گل، کسے دی نسبت نال اجیہی گل آکھنا جیہڑی

اودے تے صادق آوے

پھبتی اڑانا، (حما) مذاق اڑانا، ٹھکراں کرنا

پھبتی ٹھکن، (حما) ٹھیک تشبیہ ٹھکن، محول ذہن وچ آون، طنز

ٹھکن، شرارت ٹھکن

پھبتی ہونا، (حما) اچن جیتی گل دا، مونہوں نکلنا کسے نوں

چو بھلانا

پھبت: (مو) دیکھو: سجاوٹ

پھبتا: (ند، صفت) چچا، ڈھکواں، سجا، دلکش، مناسب، ٹھیک، سوہنا

پھبتا ڈھکدا، (ند) پھبتا، سوہنا لگدا، چچا

پھبتی: (مو، صفت) دیکھو: 'پھبتا' جیہڑی ایہہ تانیٹ اے

پھبتی لڑی ہار پرونا، (حما) ڈھکواں گل کرنا، موقعے مطابق کم

کرنا

پھبت: (ند) ٹھیکرا، مٹی دے بھاڈے دا ٹوٹا

پھبتن: (مصدر) کل یاں چچ نوں مضبوطی نال (کندھ یاں لکڑی)

دچ گڈھن

پھبتن: (مصدر) جتن، سورن، ٹس کڈھن، بھادون

پھبتنا: (فل) سوہنا لگنا، جتنا، چنگا لگنا

پھبتنا ڈھکنا، (صفت) دیکھو: پھبتا ڈھکدا

جتنا پھبتنا، (حما) بہت زیادہ ہار شکار کرنا

پھبتی: (مو) 1- چھب، شوہا، سوہن، سجاوٹ 2- رُپ، سُن

پھبتواں: (ند، صفت) پتچواں، ڈھکواں، ڈھکدا، جتن والا

پھبتاں ڈھکواں ڈھکواں پھبتواں، (صفت) موقعے دے مطابق،

ٹھیک، دگلی: پنجابی سُہا ڈھکویں پھبتویں گل کرنی ودھیرے پسند

کردا ہے

پھبتویں: (مو، صفت) پھبتی، ڈھکویں

پھبتھا: (ند) 1- پھبتھا 2- سروچ پئی بکری

پھبتھی: (صفت) جتنی ہوئی، آراستہ، پھبتی، مناسب موزوں

پھبتیلا: (ند، صفت) پھبتیا ہويا، سوہنا، شاندار، جیا ہويا، گھرو، جوان

پھبتیلا: (ند) دیکھو: پھبتیلا

پھبتیلی: (مو) دیکھو: 'پھبتیلا' جیہڑی ایہہ تانیٹ اے

پھبتین: (مصدر) پھبتن، جتن

پھبتیندل: (صفت) دیکھو: پھبتینڈر

پھبتینڈر: (صفت) سجاوٹ والا، بناوٹ سنوارن والا

پھبتے: (صفت) جے، چچدے، سوہنے، سوہن، سجاوٹ، جیا ہويا

پھ ..... پ

پھبت: (مو) 1- دھواں یاں بھاپ نکلن دی آواز 2- (صفت) پوپلے

مُونہ والی 3- مکار عورت

پھبتا: (ند) پھبتھر، پھبتھی دا خاوند

پھبتاڑ پٹن: (حما) 1- اُچی آواز نال روون 2- زور زور دی بولن

پھبتاس: (مو) سُسر دی بھین

پلاک ڈکٹری

(دو جی جلد)

پہچری: (مو) پھسکی دی دھی

پھ ..... ت

پھت: (مو) لفظ 'وتھ' دا وگڑیا روپ، دراڑ، رخنہ، ورل، تریڑ

پھتا: (ند) پھسیا ہویا، مڈھولیا ہویا

پھتر سوٹون: (ند) اک پودا جو کشمیر یاں لدان وچ ملدا ہے ایس دی

جڑ خارش نوں دُور کرن لئی ورتی جاندی ہے

پھتک: (مو) وتھ، فاصلہ

پھتکار: (صفت) 1- گھمنڈ کرن والا، مغرور 2- نفرت دا بھریا ہویا

پھتکاری: (مو) 1- اُچھل کود 2- ترفاٹ

پھتکاری مارن، (مخا) 1- اُچھلن 2- ترفن

پھتکان: (مصدر) 1- پھڑکان، تڑپاون 2- سکان، مچلاون

3- پھڑکان، اُکساون، اشتعال دلاون

پھتکلی: (مو) لفظ 'پھتکری' دا وگڑیا روپ

پھتکلیاں: (مو) 1- 'پھتکلی' دی جمع 2- بلاں دی اک کھیڑ

پھتکلن: (مصدر) 1- سلکن، تڑپن، پھڑکن، پھڑپھڑاون 2- مچلن

3- ٹچن ٹپن 4- تھہ پیر مارن، چھٹھاونا

پھتکلن دی ویلھ نہ ڈیون، (مخا) بچ نکلن دارستہ بند کرن

پھتکواون: (مصدر) 1- مچلاون 2- چرواون 2- لگواون

پھتکیجن: (مصدر) 1- پھڑکیون، تڑپون، مچلن 2- لگیون،

چوری ہودن

پھتکیون: (مصدر) دیکھو: پھتکیجن

پھتوکر: (ند) اک پودا جو گرمیاں وچ ہوندا ہے، ایس دے پتیاں

نوں گنجے آدی مڑ وال پیدا کرن لئی ورتدے ہن

پھتوہی: (مو) 1- عربی لفظ 'فتوحی' دا وگڑیا روپ 2- واسکٹ، سلوکا،

پنا ہواں دی گرتی

پھتھن: (مصدر) قابو آون، پھسن

پھتھن: (مصدر) پھسن، چسن، مہین ہودن

پھتھنا: (فل) پھسنا، پنا

پھتھتی: (مو) دیکھو: 'پھتھا' جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پھتھور: (ند) فتور

پھتھوہی: (مو) واسکٹ دی قسم دا دیسی جامہ جیہڑا قیص دے پیٹھاں

پایا جاندا اے، دیسی بنیان

پھتھتی پھتھتی: (فم) ٹوٹے ٹوٹے، پورا پورا

پھتھتی پھتھتی کرنا، (مخا) ٹوٹے ٹوٹے کرنا، پھتھا پھتھا کرنا

پھتھتی پھتھتیس: (مو) 1- فتح، نصرت 2- ہمت، طاقت، توفیق

پھتھتیا: (مو) دیکھو: فتح

پھتھتیا گھننی، (مخا) شاباش لینا

پھتھتیا لینی، (مخا) دیکھو: پھتھتیا گھننی

پھتھتیا مند، (صفت) 'فتح مند' دا وگاڑ

پھتھتیا: (ند) دیکھو: پھتھا

پھ ..... ٹ

پھٹ: (ند) 1- زخم، گھاء، چیر، وڈھ، پھوڑا، السر 2- ورل، دراڑ

بھیر: (ند، مفت) بھیر دا خاند، بھیر

بھیر: (ند) دیکھو: بھیر

بھیر: (ند) 1- دھوکھا، فریب، مکر 2- خوشامد

بھیر: (مصدر) بھیر، مڈھ ہرا ہون

بھیر: (مو) دیکھو: بھیر، جید دی ایہہ تانیٹ اے

بھیر: بھیر، کنین، (حما) کیچہ دھک دھک کرن، خوفزدہ

ہون

بھیر یاں: (مو) دیکھو: بھیر، جید دی ایہہ جمع اے

بھیر یاں کول بھائیں لاون، (حما) تفرات ودھانا

بھیر: (ند) دیکھو: بھیر، جید دی ایہہ جمع اے

بھیر: پھچھا کرنا، (حما) کاغذ یاں کپڑے نوں ڈاڈھے

بھیر: طریقے نال پاڑنا

بھیر: لیاں، (مو) خوشامد، چالوی

بھیر: (ند) دیکھو: بھیر، وگی: ڈوبے پاسے کر رہیا بھیر مار

اکیڑا

بھیر: پھیر: (ند) 1- فساد، لڑائی، بحث 2- مخالفت

بھیر: (مو) مکمل ناں دا اک رکھ جیہڑا پنجاب وچ دریاواں دے

کنڈھے تے عام ملدا ہے، ایس دا پھل چوڑا اتے دست آور

ہوندا ہے

بھیر: (مو) اک طرحاں دی گھب جو نوں دے پہاڑاں وچ

ملدی ہے

بھیر: (مو) کائی، آئی

بھیر: (مو) دیکھو: بھیر

بھیر: (مو) پودی بھیر، بھو، وگی: ماسی بھیر یاں بایاں کھا

ہو یا قبیلہ (میاں محمد بخش)

بھیر: (مو) فریب، دھوکے باز، مکار عورت، کھیکھن ہاری

بھیر: (مو) دیکھو: بھیر، کنین

بھیر: (مو) دیکھو: بھیر، کنین

بھیر: (فل) 1- پک کے نرم ہو جانا، پولا ہو جانا 2- خمیر اٹھنا

3- بھلنا (پھوڑا، چہرہ، دھرتی وغیرہ)

بھیر: (ند) دیکھو: بھیر

بھیر: (مفت) بھیر دی اولاد

بھیر: (ند) بھیر زاد بھائی، بھیر دا بھیر

بھیر: (ند) دیکھو: بھیر

بھیر: (مو) بھیر زاد بھیر

بھیر: (مو) بھیر دی وھی

بھیر: (ند) دھوکے باز، فریب، خوشامدی

بھیر: (مو) دیکھو: بھیر

بھیر: (ند) سوہرے دی بھیر دا خاند، خاند دا بھیر

بھیر: (مو) 1- سوہرے دی بھیر، خاند دی بھو 2- خاند یاں

بھیر: پودی دے پودی چھوٹی بھیر

بھیر: (مو) دیکھو: بھیر

بھیر: (مفت) بھیر نال تعلق، اوہدے متعلق

بھیر: (مفت) بھیر دا منڈا

جاوَن

بھٹ وکھاوَن، (بھا) دکھ بھری داستان سناوَن، دکھ دی پتا سناوَن
بھٹ دے ٹانگے کٹن، (بھا) سیتے ہوئے پھٹ دے ٹانگے
کھول دینا

بھٹ دیوَن، (بھا) بھڑکرن، زخمی کرن

بھٹ سُک جاوَن، (بھا) زخم تے کھریند آجاوَن، انگور آجاوَن، زخم
ٹھیک ہو جاوَن

بھٹ شق ہووَن، (بھا) زخم کھل جانا، زخم دے ٹانگے کھل جانا
بھٹ کھانا، (بھا) 1- زخمی ہونا 2- دکھ سہنا، صدمہ اٹھاوَن، وگئی:
'زت ڈوہیں، بھٹ کھادیں، شاہا سوکھے نہیں برانے' (سیف)

بھٹ لاوَن، (بھا) زخم لاوَن، صدمہ دینا

بھٹ مارنا، (بھا) تلوار وغیرہ نال وڈھنا

بھٹ ملن، (بھا) صدمے دا احساس جاندے رہنا، دکھ کھل جانا
بھٹ ملنا، (بھا) 1- زخم دا میل جانا یاں بھر جانا 2- تکلیف
کھل جانا

بھٹ مولنا، (بھا) زخم ٹھیک ہونا، زخم بھرنا، وگئی: 'ملہم میل
باجھوں پھٹ مولنا، سینے پیا ویوگ دا چیر ہنس'

بھٹ نہ ملن، (بھا) 1- زخم ٹھیک نہ ہووَن، تکلیف دا دور نہ
ہونا 2- ناراضگی دا دلول نہ ملنا

بھٹ نہ ملنا، (بھا) دکھرا نہ بھلنا، وگئی: 'فرزنداں دے بھٹ نہ
بلدے، دن دن پوند اریشہ' (سیف)

بھٹ واہنا، (بھا) دیکھو: پھٹ مارنا

بھٹ ہرا ہونا، (بھا) غم تازہ ہونا

آلا بھٹ، (بھا) ادھ زخم جس تے انگور نہیں آیا، کچا زخم

پرائے بھٹ وچ پیر آزاوَن، (بھا) کسے دی بلا اپنے سر لینا

ماواں دا ہان بھٹ تے بالاں دا ہان وٹ، (اکھا) جدو

ایہہ دسنا ہووے کہ ماواں دا ول پچیاں لئی نرم ہوندا ہے اتے پچیاں

دا ول ماواں لئی سخت ہو سکدا ہے اودوں کہندے نیں

بھٹ: (لم) فٹ، فوراً، اوے ویلے

پھٹ: (فخر) 'پھٹنا' توں فعل امر، پھٹ جا، پاٹ جا

بھٹ پوون، (بھا) بھڑک اٹھن، بھڑاس نکلن

بھٹ پینا، (بھا) 1- خاموشی توڑ کے بول اٹھنا، راز دی گل یاں

تچی گل اگل دینا 2- زخم آنا

بھٹ وینا، (بھا) ضبط ٹٹ جانا

بھٹ: (بھا+مو) بھٹ، لعنت، پھنکار، ڈانٹ ڈپٹ، مندا آکھن
دا عمل

بھٹ اوہدا جیوَن، تکتے پرائی آس، (اکھا) کسے توں کسے کم دی

امید نہیں رکھنی چاہیدی، اپنا کم آپ ای کرن دی کوشش کرنی

چاہیدی اے، کسے تے آس رکھن والا بندہ ہمیشہ پریشان ہوندا اے

بھٹ ایہو جیہا جت ودھایا پیٹ، (اکھا) پیڑ تے نکلے بندے

بارے کہندے نیں

بھٹ ڈیوَن، (بھا) لعنت ملامت کرنا

بھٹ: (مو) 1- بھٹ کے ڈنگن والی شے دی آواز 2- پھنکار، لعنت،

دھکار، بددعا 3- دھپ نال رنگ پھوٹا پین دی حالت 4- مونہ

3- مجازاً، تکلیف، دُکھ 4- تلوار یاں کے ہتھیار نال لکھا زخم، دُگی:

’میرے چھل نہیں پھٹ چھتے، میں رکے مساس سہال‘ 5- (مو)

کچیاں مٹی دے بھاٹے وچ آئی ہوئی باریک جہی دراڑ

بھٹ آ جاون، (مخا) زخم لگ جاون، چیرا آ جاون

بھٹ اچھا ہو جاون، (مخا) زخم بھر جاون

بھٹ الا کر دیون، (مخا) 1- زخم تازہ کر دیون، پھٹ ہرا کر

دیون، زخم نوں چھل دیون 2- پُرانا دُکھ تازہ کر دیون

بھٹ او چھا لگن، (مخا) بُری طرحاں زخم لگنا

بھٹ بنھ دیون، (مخا) زخم تے پٹی کر دینا

بھٹ بنھنا، (مخا) دُکھ وڈا دنا، ہمدردی کرنا، دُگی: ’لوکیں پھٹ

بھراواں دے بنھ دے نیں، اوہ تیار پسی پھٹ لان اُتے‘

بھٹ بول اٹھن، (مخا) زخم داسر سر کرن، زخم وچ سڑن ہوون،

بہت زیادہ تکلیف ہوون

بھٹ بھر آون، (مخا) زخم تے انگور آ جاون، کسے زخم دا ختم ہون

یاں بھرن تے آون

بھٹ بھر چلن، (مخا) زخم بھرن نوں ہوون

بھٹ بھرن، (مخا) دیکھو: بھٹ بھر آون

بھٹ بھرتج دجن، (مخا) زخم دا ٹھیک ہو جانا، بھٹ سل جانا

بھٹ پاٹ جاون، (مخا) 1- زخم وچ چیرا آ جاون، زخم کھلا ہو

جاون 2- دُکھ وچ وادھا ہوون

بھٹ پکن، (مخا) زخم وچ پیپ (ریشہ) پے جاون

بھٹ پون، (مخا) دُکھ ہوون، زخم لگن

بھٹ پھلن، (مخا) 1- بہت زیادہ تھکاوٹ ہونا 2- پُرانا دُکھ

تازہ ہونا

بھٹ پینا، (مخا) 1- غصے نال آپے توں باہر ہو جانا 2- پھٹ جانا

3- موٹا ہو جانا

بھٹ تازہ ہوون، (مخا) کھلے ہوئے دُکھ دا دوبارہ چیتے آ جانا

بھٹ تے انگوری آون، (مخا) 1- بھٹ بھرن، زخم ملن

2- گھاؤ ٹھیک ہوون، زخم ٹھیک ہوون

بھٹ ٹھیک ہو جاون، (مخا) تکلیف یاں دُکھ دا دور ہو جانا

بھٹ جگر دا، (ند) دُکھ، رنج، صدمہ، غم

بھٹ جھلن، (مخا) ظلم سہون، تکلیف برداشت کرن

بھٹ چٹن، (مخا) پچھتانا، افسوس کرنا

بھٹ چلن، (مخا) دیکھو: پھٹ جھلن

بھٹ چھپاون، (مخا) دُکھ درد نوں ظاہر نہ کرن، اپنی تکلیف کے

نوں نہ دن

بھٹ چھیڑ دیون، (مخا) پُرانا غم تازہ کر دینا

بھٹ خشک کرن، (مخا) 1- پھٹ سکا دیون 2- دُکھ دور کر دینا

بھٹ دا انگور، (ند) زخم دے بھرن لکھیاں جیہڑا کچا ماس زخم اُتے

اُبھر دا اے

بھٹ دارون، (مخا) زخم وچوں پانی دار سنا

بھٹ دا ہسن، (مخا) کسے وجوں نال کئے کُشن پاروں زخم دا کھلنا، زخم

تازہ ہو جانا

بھٹ دا ہوا دیون، (مخا) زخم وچ وادھا جاون، تکلیف وچ وادھا ہو

پھٹکا ٹٹکا ویا، (مفت) زخماں نال پُور

پھٹکا ہونا، (مخا) 1- بے قابو ہونا 2- بہت موٹا، شدید درد ہونا

پھٹنا: (مذ، مفت) 1- چھٹیا ہوا 2- بُرا، لعنتی

پھٹا چڑھنا، (مخا) ہنکار ہونا، وگی: 'جیہناں رزق دا دلوں پھٹا

چڑھیا، پُوڑے نال مجاز چھٹکا ندیاں نیں

پھٹا کرن، (مخا) دفع کرنا، ترک کرنا

پھٹا: (مذ) اُڑ جاوَن دا عمل

پھٹا کھاون، (مخا) کھسک جاوَن، اُڑ جاوَن

پھٹکا دکھاون، (مخا) کھرستی دکھاون، مھنڈ مھنڈ وِسن

پھٹار: (مو) تریز، پھٹ جاوَن والی

پھٹارا: (مذ) لُٹ بھیج دی حالت، مٹرن یاں اُگن دا عمل

پھٹاڑ: (مو) مٹی دے بھانڈے وچ آئی ہوئی تریز، خربوزے یاں

ہردانے وچ آیا ہو یا چیر

پھٹاڑاں/پھٹھاں: (مو) خشک جلد وچ پٹیاں ہوئیاں لکیراں،

پیراں دیاں اڈیاں وچ پٹیاں ہوئیاں دراڑاں

پھٹاڑاں پوون، (مخا) ایکے وچ مھٹ پینا

پھٹاک: (مو) 1- پاٹن دی آواز 2- پھٹے رنگی شے دے ڈگن دی آواز

3- پھٹ، زخم، گھاؤ

پھٹاکا: (مذ) 1- جھج دا اک ہٹارا 2- پھڑانا، فرانا 3- پھٹکن دا فعل تے

ادہدی حالت 4- جھمے وچ کسے جنس دے مٹن دی آواز 5- معاملے

دا یکسوئی فیصلہ 6- مونہہ وچ کوئی شے دبا کے زور نال اُگلن

دی آواز

پھٹاکن: (مصدر) 1- جھج نال دانے چھٹن 2- کپڑیاں نوں پھٹے تے

دھون لئی مارن 3- پٹک کے مارن 4- تیز تیز جواب دیون، پٹاکن،

پٹاک پٹاک بولن

پھٹال: (مذ) مٹگن دایاں شاخ نکلن دا عمل

پھٹالا: (مذ) 1- پاٹ جان دا عمل 2- پاٹن والی شے 3- تریز، چیرا

4- مٹگن دایاں شاخ نکلن دا عمل

پھٹھان: (مصدر) 1- زخمی کراوَن، پھٹ لوادَن 2- دگاڑن، عاداتاں

خراب کرن 3- دودھ نوں دہی بناوَن لئی جمان 4- برباد کرن،

تباہ کرن

پھٹھال: (مذ) 1- دیکھو: 'مھٹ' جیہدی ایہہ جمع اے 2- (مذ) ثرت،

ترت، جھنتی

پھٹھال اُتے لون دھوڑن، (مخا) دکھی نوں ہور دکھی کرن، بہت

زیادہ تنگی دیون

پھٹھال اُتے لون دھوڑنا (چھڑکنا/پاونا)، (مخا) دیکھو: پھٹھال

اُتے لون دھوڑن

پھٹھال تے مھجے رکھن، (مخا) دکھاں دا مددوا کرنا

پھٹھال تے لون پوکُن، (مخا) زخماں تے نمک چھڑکنا، دکھی نوں

طعنے دینا، مداخلت کرنا

پھٹھال تے لون لاوَن، (مخا) زخماں تے لون چھڑکنا، دکھی

نوں ہور دکھی کرنا، وگی: 'ملہم میل دی بنے گی کسے خاطر، پھٹھاں

ماڑیاں تے لون لائیگی اوہ

پھٹھال تے ملہم رکھنا، (مخا) دکھ دور کرنا، غم و غدا

دے رنگ وچ تبدیلی دی حالت 5- آکر، ہنکار، گھمبڑ، دنگی:
'بیواں کولوں پتر کوہا دے بھٹ دنیا مکاراں ہو' (باہو) 6- گیس،
اُچار

بھٹ پھٹ، (مو) پھنکار، لعنت

بھٹ پھٹ کرنا، (مخا) لعنت ملامت کرنا، بُرا بھلا آکھنا

بھٹ پولا کرن، (مخا) لعنت ملامت کرنا، مندا بھیڑا کہنا

بھٹ جانا، (مخا) 1- ہنکار کرن لگ پینا، بندے دا وگڑ جانا 2- بھٹج

ہو جانا، رنگ ہلکا پے جانا 3- دُڈھ دا بھٹ جانا 4- گواچ جانا

بھٹ لعنت، (مو) دُحکار، بھنکار

بھٹ لعنت پاونا، (مخا) دُرکارنا، دُھرکارنا

بھٹے مُونہ، (ند) اک طرحاں دی گالھ، دُحکارنا، بھنکار

بھٹے مُونہ تک نہ کہنا، (مخا) 1- کسے ٹوں بھنکار تک نہ کہنا

2- کدی ماڑا بول دی نہ کہنا

بھٹ مُونہاں، (ند) دیکھو بھٹ موہاں

بھٹ موہاں، (ند) 1- لعنتی، مردود 2- چندری، پھوڑا، گھٹی، انگلی

اُتے نکلن والی گھٹی

بھٹ میلا تھیون، (مخا) دنگا فساد ہونا، دگاڑ ہونا

بھٹ میلا گھتن، (مخا) فساد پیدا کرنا

بھٹ: (مو) 1- دگاڑ، نا اتفاقی، فساد، دشمنی 2- خربوزے دی نسل دا

اک پھل جیہڑا پک کے بھٹ جاندا اے 3- پنکار، پھوٹ، پھونک

4- کپاہ دی بھٹی 5- دہی دی بھٹی 6- کلیاں دا بھٹنا 7- (فعر)

'بھٹنا' دا امر، کھسک، دفع ہو، دُور ہو 8- نادر، عجیب، دکھرا

بھٹ آون، (مخا) پنگر یون، اُگ آون

بھٹ آونا، (مخا) پنگر پینا، جتنا (بی وغیرہ دا)

بھٹ باہنا، (مخا) دیکھو: پھٹ واہنا

بھٹ پاونا، (مخا) دو یاں اوس توں زیادہ بندیاں وچ نا اتفاقی پیدا

کرنا، دُپھٹ پاونا

بھٹ پھٹ پین تے ایکا دسین، (اکھا) نا اتفاقی نال ای کے دی

برکت ختم ہو جانندی اے

بھٹ پھٹ پینا، (مخا) دُڈھ دُڈھ پینا

بھٹ پھٹ کے رونا، (مخا) بھٹھاں مار مار رونا، بہت زیادہ رونا

بھٹ پینا، (مخا) 1- نا اتفاقی ہونا، کسے گل یاں راز نوں ظاہر کرنا

2- کسے بیماری وغیرہ دا پھیلنا 3- تکلیف ہونا، دُکھ جاپنا،

دنگی: کار کردیاں ایہناں نوں پھٹ چنیدا، دُھڈ بھرن حرام دامن

کے جی

بھٹ جاون، (مخا) چپ کر کے کھک جاون

بھٹ سمیٹ لینا، (مخا) صبر کر لینا

بھٹ بھٹ: (صوت) 1- مونڑ سائیکل دے چلن دی آواز 2- سلپر

وغیرہ پا کے چلن تے پیدا ہوئی آواز

بھٹا: (ند) 1- لکڑی دا چیر یا دھیر الٹا چوڑائی وچ گھٹ اُتے تھوڑا

مونا ٹکڑا، تختہ 2- پڑا 3- لکڑی یاں لوہے وغیرہ دا دھتختہ جس اُتے

کسے دُکان یاں آدمی دا ناں لکھیا ہوندا اے، سائن بورڈ

بھٹا: (صفت) 1- بھٹیا ہو یا، چاک 2- پھٹن مصدر دا صیغہ ماضی

بھٹا پرانا، (ند) استعمال ہو یا ہو یا، اُترن، پُرانا

دی گالھ

پھنکان: (مصدر) پھنکاون، پھٹ پھنکار کرن، لعنت دیون

پھنکاں: (مو) توئے لعنت، بد دعا

پھنکاں پاوان، (حما) توئے لعنت کرن، بد دُعاواں دیون

پھنکاں پاونا، (حما) بُرا بھلا کہنا، لعنتاں دینا

پھنکاں دیون، (حما) دیکھو: پھنکاں پاوان

پھنکاں کھاون، (حما) پھنکار لون، بد دعاواں لون

پھنکاؤن: (مصدر) ہلاؤن، چھٹن، بھٹن، جھاڑن

پھنکر: (ہ، مفت) دیکھو: پھنکلی

پھنکرا: (ند) لگراں دے پٹکرن یاں پھٹن دا عمل یاں حالت

پھنکرو: (مفت) دیکھو: پھنکلی

پھنکروی: (مو) ب سری نال ملدی جلدی شے جس وچ المونیم،

پوٹاشیم، منڈھک، آکسیجن اتے پانی ہوندا ہے، ایہہ لون ورگی سفید

ہوندی ہے، ایہہ گرم کرن تے پھل جاندی ہے اتے پھر پھری ہو

جاندی ہے، ایہہ دوائیاں وچ ورتی جاندی اے

پھنکروی پھل کرن، (حما) 1۔ پھنکروی نوں سیک دیون جس نال

اوہ پھل جاندی اے 2۔ بہت زیادہ مارن کٹن 3۔ آکر کڈھن

پھنکروی پھل کرنا، (حما) ڈرگت بنانا، مارنا کٹنا

پھنکروی پھل ہونا، (حما) 1۔ بہت مار پینا 2۔ بہت دُھلائی ہونا

پھنکروی: (مو) 1۔ دبی دی پھٹی 2۔ داغ، دھبا

پھنکروے: (ند) جی ہوئی شے دے ٹکروے، لہو دے لوٹھڑے

پھنکول: (مفت) 1۔ کئی قسم دا، کئی طرحاں دا 2۔ دکھو دکھرا

3۔ پھون

پھنکلا: (ند) دیکھو: پھنکائی

پھنکلی: (مو) 1۔ پاٹ کے کلی داگوں کھلی ہوئی 2۔ پھنکل نال نسبت

رکھن والی 3۔ پھٹی ہوئی

پھنکن: (ند) 1۔ اوہ واڈھو حصہ جو کے چیز دے پھٹن نال نکلے

2۔ چھٹ کے دکھ کیتی ہوئی ٹوڑی 3۔ اُسٹرا وغیرہ تیز کرن والے

چڑے دا ٹکڑا

پھنکنا: (نعم) 1۔ جھج نال اتانج وغیرہ وچوں ٹوڑی اڈ کرنا 2۔ جھکا دینا،

ہلا دینا 3۔ پہنچنا 4۔ ہلنا، پھڑ پھڑانا، تھماں تے مر جانا، تڑفنا، دنگی، بھلا

پھنکنا کیہ اے پھاسیاں ٹوں، گیا پے پیرت دا پھاہ من تے

5۔ دھر کارنا، لعنت دینا

پھنکواون: (مصدر) 1۔ پھڑکواون، تڑفادون، تلوچھی کراون 2۔ جھج نال

صاف کراون

پھنکی: (مو) 1۔ دھوکھا، جل، فریب 2۔ چڑی ماراں دا جال

3۔ اک بیماری جیہدے نال جسم پھٹن کارن فوراً موت ہو جاندی

اے 4۔ پھڑکن دی حالت

پھنکی پون، (حما) 1۔ پھنکی دی بیماری نال مرن 2۔ مصیبت پون

پھنکی جوگا، (ند، مفت) اک بد دُعا، مرن جوگا

پھنکی چاون، (حما) فریب وچ آون، دھوکھا کھاون

پھنکی کھاون، (حما) دیکھو: پھنکی چاون

پھنکلی: (ہ، مفت) عجیب، نادر، دکھرا

پھنکلی: (مو) 1۔ لڑائی جھگڑا، دیر ورو دھ 2۔ نا اتفاق، پھٹ 3۔ بربادی،

2- نا چاتی، نا اتفاقی، پھٹ

پھٹک: (نہ) اک مشہور پتھر جیسوں بتور آکھدے نیں

پھٹک: (مو) 1- کسے چیز دے ٹٹن یاں ٹکراون دی آواز 2- ٹٹنت، جھیتی، فوراً

پھٹک: (مو) 1- پھٹ، پھنکار، لعنت، ملامت، کوسنا، بددعا 2- بھو، بند یا، بھو یہ شاعری 3- (صوت) اڈی ٹٹی جتی دی آواز

پھٹک و جتا، (حما) بھڑی عادت پے جانا، چینک لگ جانا
پھٹک: (نہ) پھوک، وگی: کسے نے کھاچی اسلی پھٹک سٹیا
بوہے بار

پھٹکا: (نہ) 1- مرن دیلے سریر دے ترفن داخل 2- دانیال دے پھٹکن
دی حالت

پھٹکا لاونا، (حما) اتاج چھٹنا

پھٹکا مارنا، (حما) پھٹکا دینا

پھٹکا نہ کھانا، (حما) جھٹ پت مر جانا

پھٹکا: (نہ) پتاشے دی شکل داسکت

پھٹکار: (مو) 1- کوڑے دی آواز، کپڑے توں میل صاف کرن لئی

پتھرتے بار بار مارن دی آواز 2- وڈا چاک

پھٹکار: (وہ) 1- اُداسی چھانا 2- بے رونقی 3- دھکار، لعنت، بددعا

4- خراب عادت

پھٹکارا: (نہ) چھج دے دانیال دا اک وار اپر اڈاون داکم

پھٹکارنا: (نہ) 1- ہلاونا، پھٹنا، پھٹنا، جھاڑنا 2- دھکارنا، لعنت پادنا

پھٹکاریا ہویا: (حما) دھکاریا ہویا، سرے پیا ہویا، اک طرحاں

پھٹاوان: (مصدر) 1- پھٹراون، اُگادون، جمادون، پیدا کرن 2- ٹکڑے

کراون، تریڑ پادون 3- پھٹکاوان 4- کھلارن، ظاہر کراون

5- کھٹکاوان 6- پھٹ پادون 7- جھٹرا کراون

اُگلن دی آواز پھٹاونا، (حما) 1- دُده نوں جاگ لا کے جمادنا

2- برباد کرنا، تباہ کرنا، وگڑنا 3- ہنکاری بناونا، اہمیان کرنا، بے

عزت کرنا 4- ٹواونا، بھٹاونا 5- کسے گل یاں بھید نوں ظاہر کراونا

6- بھٹاونا، نساونا

پھٹاویا: (صفت) 1- پھٹیا ہویا دُده 2- وگڑیا ہویا 3- گواچیا ہویا

4- زخمی، گھائل

پھٹائی: (مو) اُگن یاں پھٹن داخل

پھٹھاونا: (نہ) 1- جتیاں مارنا 2- جھاڑ پادنا

پھٹھڑ: (نہ) 1- زخمی 2- جس نوں ڈاڈھیاں سٹال لکیاں ہون

پھٹھڑ: (صفت) 1- جس نوں پھٹ لکيا ہوئے، زخمی، پھٹیا ہویا

2- دُکی، اُداس 3- عاشق، چاہیوان 4- کیوتراں دے بچے جو پوری

طرحاں اڈ نہ سکن 5- بارھاں توں چودھاں سال دا لڑکا

پھٹھڑا: (نہ) دیکھو: پڑا

پھٹھڑال: (نہ) 1- اُگنا، پھٹنا، مُنہہ توں بولنا 2- مُنہہوں پھٹ،

دفع ہو، دُور ہو

پھٹھڑی: (مو) پھٹکار، لعنت

پھٹھڑیاں دا پھیٹ، (نہ) کلا جگادون والا خرودی، علت باز

پھٹھڑیاں دا پھیر، (نہ) دیکھو: پھٹھڑیاں دا پھیٹ

پھٹھڑے پھٹھڑے: (مو) 1- پھٹھڑے، پھٹ گئے، کھٹل گئے، زخم

لونا 5- کمان دی پٹی، مٹھ اتے گوشت دے وچکار دا چوڑا حصہ

بھٹی: (مفت) دیکھو: 'پھٹا' جیہدی ایہہ تانیٹ اے

بھٹی آواز، (مو) بے سُرئی آواز بھونڈی آواز

بھٹی: (مو) 1- ادنی کپاہ جی ڈوڈے وچوں نکل ہووے، کپاہ دا بھل

2- دبی دے چھوٹے چھوٹے ٹکڑے 3- داغ، دھبا، وگی: 'جیہیں دل

عشق خرید نہ کھیا سودل درد نہ بھٹی ہو' (باہو)

بھٹی اکھ نہ بھاونا، (حا) 1- بالکل چنگا نہ لگنا 2- بھٹی کوڑی چتا

مل دی نہ ہونا، کوئی قیمت نہ ہونا، بالکل گھٹیا ہونا

بھٹی چٹنا، (حا) کپاہ دے بھل چٹنا

بھٹی دیکھی قلعی دی بھڑک، (اکھا) جدوں کسے چیز دا اُپرلا

دکھاوا تاں بہت ہووے پر اوس دے اندر کچھ نہ ہووے تاں

کہندے نیں

بھٹی کوڑی نہ دینا، (حا) کچھ دی نہ دینا، بالکل کچھ نہ دینا

بھٹی کوڑی نہ ہونا، (حا) بہت غریب ہونا، بہت کنگال ہونا

بھٹی کھاوان، (حا) مجبوراً قبول کرنا

بھٹی ولین، (حا) کپاہ ولین، کپاہ وچوں ویلے راہیں وڑیویں

کڈھن

پا بھٹی دا بھانجی، ڈھڈ پھر چٹیں، (اکھا) جدوں کسے کم

تے محنت تاں زیادہ کرنی پووے پر اوس دا محنتا نہ گھٹ ملے تاں

کہندے نیں

بھٹے: (ند) 'بھٹا' دی جمع

بھٹے لگن، (حا) چھانی لگنا

بھٹے وچ پیر ڈیون، (حا) مداخلت کرنا

بھٹے: (ند) 1- بٹے، لعنت، دھکار 2- (مفت) بھڑو ہوئے، زخمی

ہوئے 3- (نم) زخم اُتے، بھٹ اُتے

بھٹے تاء آکھن، (حا) مندی بھیری سنانا

بھٹے حال، (ند، مفت) مندے حال، بھیزے دن

بھٹے مونہہ، (بدؤ عانیہ کلمہ) حقارت دے اظہار دا کلمہ، تیری شکل

تے لعنت

بھٹے مونہہ جیسے جے وا، (اکھا) کسے مورکھ بندے بارے گل

کردیاں ہوئیاں آکھدے نیں

بھٹے مونہہ راج بھوانے وا، اُکو بھاء آٹے دانے وا، (اکھا)

جدوں حکومت دا روز دیہاڑ دی لوڑ دیاں شیواں دی قیمت اُتے

قابو نہ ہون پاروں دکاندار اپنی مرضی چلاون تاں آکھدے نیں

بھٹے مونہہ وڈی دا جیسے وکھ کرایا، شاداشے کئی دا جیسے نال

رلایا، (بجھارت) قہچی، سوئی

اُٹھ نہ سکے بھٹے مونہہ گوڈیاں وا، (اکھا) جدوں کوئی آدمی اپنے

ذمے داری تاں بھان نہ سکے پر دوش دوجے تے سُنن دی کوشش

کرے تاں کہندے نیں

بھٹے: (حا) 'بھٹا' دی جمع

بھٹے مونہہ نال نہ بھٹنا، (حا) اُکا ہی نہ بھٹنا، کوئی خبر نہ لینا

بھٹیا: (ند، مفت) 1- بھڑو، زخمی، گھائل 2- عاشق، چاہیوان

بھٹیا گڈیا، (مفت) زخمی، بھڑو، وگی: 'پھٹے گڈے ہون

اگیرے چوڑے بھیرے مارے' (سیف)

تباہی 4- پائی ہوئی، تڑکی ہوئی 5- وڑیویاں سمیت رُوں، کپاہ
 6- دُودھ دے پھنن نال بنن والیاں دُھوڑیاں 7- جمیا ہويا لہو
 8- گنڈھ، مروڑی 9- (نم) قدرے تھوڑی شے
 پھٹکلی کو، (نم) ذرا کو، ذرا جی، تھوڑی جی
 پھٹکے: (نم) 1- دیکھو: پھٹکا بھید دی ایہہ جمع اے 2- بھٹکے
 پھٹکے دینا، (مح) بھٹکے مارنا
 پھٹکے مارن، (مح) بھٹکے مارن
 پھٹکیجن: (مصدر) 1- مچھ نال صاف کرن 2- پھڑکیوں، ترمیموں
 پھٹل: (صفت) بھٹو، زخمی
 پھٹن: (مصدر) زخمی کرن، گھاؤ لاون، بھٹ جانا
 پھٹن: (مصدر) دیکھو: بھٹنا
 پھٹن: (مصدر) 1- ٹٹن 2- چٹن، اُگرن، باہر نکلن 3- کسے راز دا
 کُسل جادن 4- پاشن، لیراں ہودن، چرن، تریڑ آون 5- زخمی کرن،
 پھٹکلاون 6- دل دی ہواؤ کڈھن 7- موٹیاں ہودن، بھٹلن
 8- آکڑن، نابری کرن، مغرور ہودن
 پھٹنا: (نعم) زخمی کرنا، پاٹ جانا
 پھٹنا: (فل) 1- ہنکار کرنا، آکڑنا 2- دُب پینا، رنگ خراب ہونا
 3- دُڈھ دا پھٹنا 4- بندے دا وگڑنا، مست ہونا، آپے توں باہر ہونا
 نیت پھٹنا، (مح) نیت خراب ہونا، بدنیت ہونا
 پھٹنیاں دا پھٹ، (نم) بے حد آوارہ تے بدکردار بندہ،
 بد معاش، لنگا، لٹچا
 پھٹنا: (فل) 1- کسے ٹھوس یاں سخت چیز دا سٹ کھا کے ٹٹنا، زمین

دچوں بیج دی کوئیل دا اُگنا 2- اچھی چیز دا بھٹنا جس دا اندر لاہہ
 پولایاں ملائم چیز نال بھریا ہووے 3- توئیاں یاں ٹاہنی وغیرہ دا
 نکلتا، اُگنا 4- بیماری دا دوبارہ ظاہر ہونا 5- اچانک ہی کچھ کہنا، بھید
 ظاہر کرنا، بھید دسنا 6- ظاہر ہونا، نکلتا (چٹے وغیرہ دا) 7- زنا،
 رفو چکر ہونا، کھسک جانا 8- کھانا
 اکھاں پھٹنا، (مح) انھیاں ہونا، اکھاں دی جوت جاندی رہنا
 بھاگ پھٹنا، (مح) بُرے دن آونا، بھیری قسمت ہونا، نصیب
 خراب ہونا
 پھٹنی: (مو) مٹھیاں دی جھاڑی جس نوں چھوٹے چھوٹے بیر
 لگدے ہن
 پھٹوان: (مصدر) 1- پھٹوان، پٹکراون 2- چرواون، نسواون،
 بھجوان
 پھٹوکر: (نم) کپے رنگ دا
 پھٹوکی: (مو) دیکھو: پٹوکی
 پھٹوہٹی: (صفت) دیکھو: پھٹل
 پھٹہ: (نم) لکڑی دا تختہ، پھٹا
 پھٹنی: (مو) 1- لکڑی دا پتلا رندیا ہويا اک خاص شکل دا تختہ جس
 اُتے بچے لکھنا سکھدے ہن، تختی 2- لکڑی دا چھوٹا ٹوٹا جو ٹٹیاں
 ہڈیاں نوں جوڑن لئی ٹٹے ہوئے حصے اُتے رکھیا جاندے ہن جس
 اُتے پٹی وغیرہ بٹھی جاندی ہے تاں جو اوہ حصہ ڈول نہ کھائے اتے
 ہڈی ٹھیک ٹھیک جُوجائے 3- قمیض دے سامنے دے پاسے اوہ حصہ
 جس وچ بٹن بند کرن لئی کاج کیپتے جاندے ہن 4- کپڑے دا

پہلے رہ گئی خالی بیڑہ

پہلے کھڑا کا دن: (معا) نادان دا بے مقصد بولنا

پہلے: (نہ) اک پیچھی جس دی پوچھی ہوندی ہے

پہلے: (نہ) یونی، بھگ، عورت دی لکویں تھاں

پہلے: (مصدر) پکڑاؤن، پیڑاؤن، نپاؤن، قابو کران

پہلے: (مصدر) 1- کدن، کداڑن 2- اُبن، جوش کھاون،

بلیے اُٹھن

پہلے: (مفت) گدا گدا، ملنا، ملو

پہلے: (مصدر) 1- ابھرن، جوش کھاون، بلیے اُٹھن 2-

پٹرن، اُگرن 3- پھنسیاں نکلن

پہلے: (مصدر) دیکھو: پہلے کھاون

پہلے: (فل) دیکھو: پہلے کھاون

پہلے: (نہ) جھگڑا، رولا گولا

پہلے: (مفت) 1- پوپے مونہہ والا، جیدے مونہہ وچ دند نہ

ہون 2- بہت موٹا اتے بھد 3- نکلا

پہلے: (نہ) جوش، اُبال، اُجھلن

پہلے: (معا) پھونک کرنا، پھونک کرنا

پہلے: (مصدر) اُچھلاؤن، کداؤن، نپاؤن، نچاؤن

پہلے: (مصدر) اُجھلن، کدن، نچن، کسے کم لئی اُتارلا ہون

پہلے: (مفت) چھوٹا جیہا

پہلے: (فل) 1- اُچھلنا، کدنا، پٹنا 2- خوشی نال پٹنا

پہلے: (مو) 1- پھلن دا عمل، پھول 2- چھوٹے قد دا اک پیچھی

پہلے: (نہ) عربی لفظ، فضل، داؤ گاڑ

پہلے: (معا) گناہ پھل کرنا، (معا) گناہ بھٹنا

پہلے: (مفت) دیکھو: پھل

پہلے: (مصدر) 1- پھلن، پکڑن، پھرن 2- پھن، قابو کرنا

پہلے: (نہ) پھل، پکڑنا، قابو کرنا

پہلے: (نہ) 1- پھلنا، بے کار 2- بیوقوف 3- ناقص، کمزور

4- بڑا، ڈراکل

پہلے: (معا) بے وقوف بنانا، پھلنا

پہلے: (معا) نادان سمجھنا، کم عقل سمجھنا

پہلے: (معا) دھوکا دینا

پہلے: (نہ) 1- پھلن، مصدر توں امر، پھل، پکڑ لے، پ

2- گرفت، پکڑ

پہلے: (نہ) پکڑ لے، پکڑ لے

پہلے: (مو) گرفت، پکڑ

پہلے: (معا) پکڑاؤن، آہن، قابو کرنا

پہلے: (نہ) پھلنا، جال، پھل

پہلے: (مصدر) دیکھو: پھلنا

پہلے: (نہ) پکڑاؤن

پہلے: (مصدر) پکڑاؤن، نپاؤن، قابو کرنا

پہلے: (مو) پکڑنا یاں مزدوری، پکڑائی، پکڑائی

پہلے: (معا) 1- پکڑائی نہ دیون، پکڑیا نہ جاون، ہتھ

نہ آؤن 2- گرفتاری نہ دیون

پھٹیا: (مفت) الگ، وکھرا

پھٹین: (مصدر) دیکھو: پھٹین

پھٹیواں: (مفت) پھٹن دا عمل، پھوکی آکر، ہنکار

پھٹیواں چڑھنا، (حما) آخر آدنا

پھٹیواں کڈن: (حما) ات چاون، آخر آون

پھٹیون: (مصدر) 1- موٹا تھیون 2- رنگ وغیرہ دا پھکا پون

3- ہنکاریا جاون

پھ ..... ج

پھجول: (مفت) فضول

پھجولی: (مفت) 1- بکواسی، فضول گلاں کرن والا 2- (مو) فضول

خرچی

پھنجی: (مو) پھننے، رنگے دھاگے یاں رُوں دا بنیا مخل

پھنجیت: (مو) 'فضیت' دا وگاڑ، ذلت، بدنامی، رسوائی

پھ ..... ج

پھج: (مفت) بہت بڑھا اتے کمزور

پھج: (صوت) دلدل تے چکر وچ ٹرن دی اواز

پھچا پھچ: (صوت) دیکھو: پھچ پھچ

پھ ..... د

پھد: (مفت) 1- مسوڑا، بُت 2- دندان توں بغیر، بوڑا، وگنی: 'میں پھدی

پلاک ڈکٹری

(دوجی جلد)

پھٹیا: (مفت) 1- بے عزت، بے شرم، تلخ 2- گھمنڈی، مغرور

3- بہت موٹا

پھٹیا ہویا، (مفت) 1- ہنکاریا ہویا، گھمنڈی 2- بہت موٹا

پھٹیا ہویا ساہن، (مفت) 1- بہت ہنکاریا ہویا آدمی، مغرور

2- بہت پلایا ہویا آدمی

پھٹیاں: (مفت) دیکھو: 'پھٹا' جیہدی ایہہ جمع اے

پھٹیاں بھننا، (حما) سخت مار لکائی کرنا

پھٹیاں پانا، (حما) اک رسم جیہدے وچ منڈے نوں لاڑا جن

توں پہلاں نائی نہاؤندا اے تے نہوان توں پہلاں تیل وچ دہی

رلا کے اوہدے سروچ لایا جاندا اے

پھٹیاں اکھیں دیکھن: (حما) اٹھار نفرت کرنا

پھٹیا وا: (مفت) 1- اوقات توں باہر 2- گندیاں گلاں کرن والا،

بے شرم

پھٹیر: (مو) 1- پھوٹن دا کم 2- دڑھن توں بعد دوبارہ پھٹی ہوئی فصل

پھٹیر: (مو) پھٹ، نا اتفاقی، نفاق

پھٹیک: (مو) انگریزی لفظ 'Fatigue' دا وگاڑ، تھکاوٹ، کسے دے

جسے دا نقصان آپ برداشت کرنا، کسے فوجی یاں سپاہی نوں سزا

دے طور تے ملی مُسقت، وگنی: 'ونیں ٹوں پھٹیکاں کریں گا،

راتیں کریں گا نینٹ دی راکھی'

پھٹیل: (مفت) دیکھو: پھٹیل

پھٹیل: (مفت) 1- پانا ہویا 2- پائن ہارا 3- چھڑا چھانٹ 4- کلاکارا

5- مٹرن والا

بھرم بھرم، (نم) گھڑی مڑی، بار بار، مڑ مڑ

بھرم بھرم کے، (نم) دیکھو: بھرم گھر

بھرم بھرم لوہے دیاں لتاں سنسار داسر، (اکھا) جیہو پال

آوارہ ہودے تے آکھے نہ لگے اوہنوں کہندے نیں

بھرم بھرم کے، (نم) 1- مڑ گھڑ کے، گھم گھم 2- بہت زیادہ

بھرم جانا، (مخا) 1- مگر جانا 2- مڑ جانا، گھم جانا 3- پھیرا پا جانا

4- گنواں مجھ دا آس والی نہ ہون

بھرم سک، (مخا) کچھ کر سک

بھرم کے نہ دیکھنا، (مخا) بے پروائی ظاہر کرنا نخرے کرنا

بھرم گھر، (نم) مڑ گھڑ کے، دوبارہ

بھرم گھر کے، (نم) دیکھو: بھرم گھر

بھرم وچن، (مخا) مگر جاو، بدل جاو

بھرم دیاں رہون، (مخا) بھوندیاں رہون، چکر مار دیاں رہون

بھرم: (صوت) پیچھی دے اُڈن سے کھنکھیاں توں پیدا ہوئی آواز

بھرم کر کے، (نم) 1- اک دم، یک لخت 2- اُڈان بھرم کے

بھرم: (نم) پگ داٹرا

بھرم: (نم) دیکھو: بھرم

بھرم: (نم) دیکھو: بھرم

بھرم: (صفت) گھسن نہ ہون والی گاں، مہیں، گھوڑی وغیرہ، بانجھ جانور

بھرم: (نم) 1- سڈی دے آخری سرے نال پتلے کاغذ دیاں کتریاں

2- آرے دا ٹوٹا 3- لکڑی دی پھرس 4- پھاٹک 5- وڈا خط، پرچہ

طلاق نامہ

بھرم: (نم) پھرا پھراہٹ، اُڈن دی آواز

بھرم: (مو) ہوشاں دے پھرن دا فعل، وگی: ہوشاں دی

بھرم: (نم) پھرا پھرا دیندا ہے

بھرم: (صوت) 1- فرانا، پکیرو دے اُڈن دی آواز 2- جھنڈے

دے لہران دی آواز 3- ٹیک چوں ساہ لین دی آواز 4- جانور دے

تیزی نال نس دی آواز 5- (نم) سرعت، تیزی 6- (نم) جھنڈے

داستون

بھرم: (نم) 1- سپ دا بھرنکارا 2- گدھے، گھوڑے وغیرہ دا ٹیک

راہیں زور نال ساہ باہر کڈھن دا عمل جس کر کے آواز آوندی ہے

3- فرانا

بھرم: (مخا) 1- کالھی نال اُڈنا 2- جھیتی جھیتی پرھنا،

موجاں ماننا

بھرم: (نم) دیکھو: بھرم

بھرم: (مو) اک تھاں تے کھلوتے کھلوتے گھٹن دا عمل

بھرم: (نم) دیکھو: بھرم: پھرا پھرا ایہہ جمع اے

بھرم: (مخا) تیز دوڑن، تیزی نال نکلن

بھرم: (نم) نچا، خشک

بھرم: (نم) دیکھو: بھرم

بھرم: (نم) 1- فرناش دا گاڑ، جمدار، صفائی کرن والا 2- پھرانہ،

اک رنگہ داٹاں

بھرم: (نم) دیکھو: بھرم

بھرم: (صفت) ہر دیلے گھنڈے بھرم دے رہن والا مرد یاں

خاترہ کرنا

چھڈا: (نہ، صفت) 1- مھسیا ہویا 2- جس دے ونگے پیر ہوں
 3- (اوہ بختی) جس دی اڈی بیٹھ گئی ہووے، اک پاسے مڑی جتی،
 نیڈھا بختی دا پیر

چھڈ ولا نا: (حما) داء لا کے کچھ حاصل کرنا

چھڈھا: (نہ) 1- لکڑی وغیرہ وچ لایا تک 2- والاں دی اچی نیویں
 کٹائی 3- پھٹ دا نشان، کھر، ونڈھ

چھڈی: (نہ) چھاڈی، ونگی: 'کوئی میدی کوئی دہلی شاہ حسین چھڈی'
 چھڈی بختی، (مو) اوہ بختی جس دی اڈی بیٹھی ہوئی ہووے

چھڈی: (مو) 1- 'چھڈا' دی تانیٹ 2- دنگل وچ ورتیا جاون والا اک
 داء 3- داء

چھڈی مارن، (حما) 1- رکاوٹ پانا 2- داء مارنا

چھ ..... ر

چھر: (ہ، نہ) پھل، پیر

چھر: (نہ) 1- شہتیر، گیلی وغیرہ نوں چیرن گردن پچیا ودھ گھٹ موٹائی
 والا باہر لا پھنا، چھر ہا 2- چرنے دے دو گول پہیاں وچوں اک
 3- موڈھے یاں مہرے دی بیٹھلی ہڈی، موڈھیاں دے پچھلے پاسے

دی نرم ہڈی، طیرے والی ہڈی

مچھر سکھن: (حما) خوشحال ہونا

مچھر: (نم) دوبارہ، تہ، پچھوں، اوس توں بعد

مچھر آدنا، (حما) 1- ہو آدنا 2- سیر کر آدنا

چھدھن: (مصدر) پکڑن، پھڑن، پنن، قابو کرنا

چھدھنا: (نم) پھڑنا

پھدھیا جھن: (مصدر) پکڑیوں، پھڑیاجھن، پھڑیا جاون

چھدھین: (مصدر) دیکھو: چھدھیوں

چھدھیوں: (مصدر) پکڑیوں، قابو آ جاون

چھڈی: (نہ) 1- دندان توں بغیر، بوڑی، ونگی: میں مھدی پچری رہ
 گئی 2- خالی بیڑھ

چھڈی: (مو) اک پھیر دواناں

چھڈی: (مو) یونی، بھگ، عورت دی لکویں تھال

چھڈیا: (صفت) پھڑیا، پچیا، قابو کیتا

چھڈتج: (نہ) لفظ 'چھڈیا' دا وگاڑ، پھڑیا، پھڑن، پکڑن، ونگی: 'ساڈے
 آکھن تے ہتھوں چھڈتج گئے کھیں'

چھدھہست: (مو) 1- 'فصیح' دا وگاڑ خورای، مریائی 2- مری شے، گندگی

چھ ..... ڈ

چھڈا: (نہ، صفت) چھڈا ہون دی حالت

چھڈا: (نہ) 1- فساد، خواہ مخواہ دے جھگڑے، الجھاؤ 2- ٹوٹیاں

چھڈا پانا، (حما) جھگڑا کرنا

چھڈا پون، (حما) جھگڑا کھڑا کرنا

چھڈا گھٹن، (حما) رکاوٹ پانا، مشکلات پیدا کرنا

چھڈے وچ پون، (حما) الجھن وچ پانا، عذاب وچ پینا

چھڈے وچوں کدھن، (حما) الجھن وچوں کدھنا، دکھ دا

بھرت ٹرت، (نم) دیکھو: پھرت گھرت

بھرت گھرت، (نم) آدن جاون، نور پھیرا

بھرت: (ند، صفت) 1- بھرتی والا، پخت، بھرتیلا 2- کالھا، جلد

باز 3- (نم) جھٹ، نور اثر 4- (مو) بھرتی، تیزی، کالھی

بھرت باز، (ند، صفت) دیکھو: بھرت

بھرتا: (ند) واپسی داکرایہ

بھرتانا: (ند) ہنڈی نہ تارن دے بدلے وچ وتا جان والا معاوضہ

بھرتو: (ند، صفت) 1- بھرن والا، بھردا فردا رہن والا 2- گشت

کرن والا 3- دیہلا، نکما

بھرتو پتر، (ند) اوہ چٹھی جیہڑی بہت سارے منکھاں، دفتر اں

یاں اداریاں نوں بھیجی جاوے، نوٹیفکیشن

بھرتو رگز تو، (ند، صفت) آوارہ، اک تھاں تک کے نہ رہن والا،

بے گھر، بے ٹھکانہ، بدلن والا، پکا نہ رہن والا

بھرتو گھرتو ہو جاون، (حما) 1- مکر جاون 2- رنوجک ہو جاون

بھرتو لائبریری، (مو) چلدی پھردی لائبریری، موبائل لائبریری

بھرتو گھرتو، (ند، صفت) دیکھو: بھرتو رگز تو

بھرتول: (ند) شور بابا، کھب

بھرتی: (مو) 1- پھرن یاں گھمن دا فعل 2- وٹاندر، بدل 3- واپسی کرایہ

4- کپاہ اتے کماؤ تے بھیرا اثر 5- منیری وجوں گئے تے کپاہ نوں لگن

والا اک روگ

بھرتی: (مو) چالاکی، تیزی، چھیتی، کالھی

بھرتی کرن، (حما) جلدی کرن، کالھی کرن

پھرتی کھیڈن، (حما) تیزی دکھاون، داء لاون

پھرتی نال، (نم) نوراً چھیتی نال

پھرتیاں: (مو) دیکھو: بھرتی، جیہڑی ایہہ جمع اے

پھرتیاں دکھاون، (حما) تیزیاں دکھاون

پھرتیل: (صفت) دیکھو: بھرتیلا

پھرتیلا: (ند، صفت) بھرتی کرن والا، کالھا، پخت

پھرتیواں: (ند) بھرتی، چالاکی ہشیاری، پھرتیلا پن

پھرتج: (ند) 1- فرض 2- فرج

پھرتج: (ند) تنکناں دا اک رکھ

پھرتجند: (ند) فرزند

پھرتچا: (ند) دیکھو: پزچھا

پھرتو: (ند) 1- فرد 2- فرض 3- (مو) چدر، شال

پھرتو: (ند) مالدار، دولت مند، امیر، راجا، نجیا آدی

پھرتو: (صفت) 1- خردا بھردا، گھمد 2- پھرن لائق

پھرتو پھرتا، (صفت) پھرتا خردا، گھمد اگھمندا

پھرتا گھرتا، (صفت) دیکھو: پھرتا پھرتا

پھرتا پھرتا: (صفت) گھوہ وچوں بھرا کڈھیا ہو یا پانی

پھرتو: (ند) فٹور، خرابی، نقص، فتنہ، فساد، جھگڑا

پھرتو دے رہنا: (حما) آوارہ گردی کردے رہنا

پھرتو دے: (مو) 1- پھرتو اے چڑیاں دے اڈن دی آواز

2- موج

پھرتو: (ند) گتے، کلک، چھولیاں تے کئی وغیرہ دانڈھ

زنائی

پھراکو: (مفت) دیکھو: پھراکل

پھراکے: (نذ) بہت زیادہ دھکے کھا کے، تھک ٹٹ کے

پھرا لں: (مصدر) دیکھو: پھراون

پھرا ن: (مصدر) دیکھو: پھراون

پھرا نا: (نغم) گھمانا، چکر لوانا، سیر کرانا

پھرانڈھا: (نذ، مفت) پھیری والا، دنگی: 'ہک دیہاڑے بکی پھرانڈھا

آلے کی پکڑ لیاؤ

پھرانڈھی: (نذ) دیکھو: پھرانڈھا

پھرانس: (نذ) 'فرانس' دا گاڑ

پھرا نہہ: (مفت) بھراواں، گھمن والا

پھرا ل ہونا: (مجا) گالیاں مجھ دا حمل ضائع ہو جانا، ناس ہو جانا

پھراؤ: (مفت) 1- جو اپنی زبان یاں وعدے توں بدل جائے

2- جس (عورت) دا حمل بار بار ڈگ جائے

پھراون: (مصدر) 1- گھمان، سیر کرادون، 2- موڑن، واپس کرن

3- چکر دیون 4- ٹکراون

پھراون: (مصدر) 1- گھمان 2- پھراکاون

پھراونا: (نغم) 1- گھمانا، چکر دینا 2- سیر کرادونا 3- ٹکراونا 4- ٹٹی

کرادونا 5- ٹکراونا، واپس کرادونا

پھراہر: (نذ) بھرن دا آہر، آواجاوی دا عمل

پھراہنا: (نغم) دیکھو: پھراہنا

پھراہی: (مو) اوہ عورت جو ڈھنڈورا پیٹے

پھراؤ: (نم) چوٹی تے، سراتے

پھراؤ: (نذ) بھرن یاں گھمن دا عمل

پھراؤت: (نذ، مفت) 1- گھمن پھرن والا 2- پھیری والا،

دچن والا

پھرائی: (نذ، مفت) پھیری دا کم کرن والا، گھر گھر جا کے چیزاں

دچن والا، پھیری والا

پھرائے: (مفت) دیکھو: پھرا

پھرایت: (نذ) دیکھو: پھراون

پھراپھی: (مفت) دیکھو: پھراپھندی

پھراپھراون: (مصدر) دیکھو: پھراپھراون

پھراپھرا نا: (فل) ہلنا چلنا ہو اوج حرکت کرنا

پھراپھراون: (مصدر) دیکھو: پھراپھراون

پھراپھراونا: (فل) ہو اوج لہراونا

پھراپھراہٹ: ((مو)) دیکھو: پھراپھراہٹ

پھراپھراہی: (مو) کانبا، تھر تھری

پھراپھند: (نذ) 1- جھوٹھا 2- دھوکھا، فریب، چھل

پھراپھندی: (نذ، مفت) 1- جھوٹھا 2- فریبی، دھوکھے باز، چھل

پھراپھندیا: (نذ، مفت) دیکھو: پھراپھندی

پھراپھنج: (نذ) دیکھو: پھراپھند

پھراہر: (ہ، مو) گھوڑے دی گردش، گھوڑے دا پھرتا

پھراہر: (نذ) 1- بھرن دا عمل، بھرمس 2- دنا ندر، بدلہ، دنگی: کزت

پھراہر: (نذ) 1- بھرن دا عمل، بھرمس 2- دنا ندر، بدلہ، دنگی: کزت

پھراہر: (نذ) 1- بھرن دا عمل، بھرمس 2- دنا ندر، بدلہ، دنگی: کزت

پلاک ڈکھری

بھرن کو اون: (مصدر) لرزاون، کنبواون

بھرنی: (مو) 1- کسے دھرے تے بھون والی گول جیہی چیز، لوہے دی

ریل درگی پچک جس اُتے دھاگا لپٹا ہوندا ہے تے کپڑے سُنون

والی مشین دے شٹل وچ چڑھاندے نیں 2- بچیاں دے کھینڈن دا

اک کھڈنا جو گھمدا ہے، بھنیر

بھرنی بھون، (بھا) دماغ گھم جاون

بھرنی وانگوں بھرن، (بھا) 1- اک تھاں یاں اک حالت وچ نہ ہون

2- مگر جاون

بھرنی: (مو) بھینڈاں دی اک بیماری، بھینڈ تاپ

بھرنیون: (مصدر) تھرنیون

بھرن گھر: (نم) دیکھو: بھرن گھر کے

بھرن گھر کے، (نم) مڑ گھر کے

بھرن گل: (نم) کھلا ڈلھا لباس، گاڈن، پھیر والا کپڑا

بھرن گل: (نم) دیکھو: بھرن گل

بھرنل: (صفت) اڈن دی آواز، بھرن

بھرنلا: (نم) 1- نہنگاں دی دستار یاں دمالے (دستار دے تھلے بنیا جان

والا رومال) دا سجا توں اخیر لا ودھیا اُپرلا لڑ، وگی: نوڈ دمالا سیس

نے، بھرنلا لوے ہلار 2- نشان صاحب دے اُپرلے سرے تے

کھنڈے دے پیٹھاں تے پھیرے دے اُپر بھیا چھوٹا کپڑا

3- نیزے دے پھل دے پیٹھاں بھیا کپڑا

بھرنلو: (نم) بنا بیٹھی اجازت دے نہی کرن دا عمل، بنا اطلاع جھٹی

بھرنلی: (مو) پرندیاں دامن دی وچ کھینڈن دا انداز

بھرن لیاں مارنا: (بھا) خوش ہونا

بھرن مان: (نم) 'فرمان' دا وگاڑ

بھرن مانا: (نم) 'فرمان' دا وگاڑ

بھرن مانداری: (مو) فرمانبرداری

بھرن مانہہ: (نم) اک رکھ داناں، فراش

بھرن ماں دار: (صفت) 'فرماں بردار' دا وگاڑ، وگی: 'بھرن ماں دار' چلے ہو

دردی، پندہ نہ کردا تھوڑا (سیف)

بھرن مادنا: (نم) 'فرمان' دا وگاڑ

بھرن مائس: (مو) فرمائش دا وگاڑ

بھرن مائی: (مو) فرمائش

بھرن منی: (مو) دیکھو: بھرن منی

بھرن موٹ: (صفت) فراموش

بھرن مھنی: (مو) دیکھو: بھرن مھنی

بھرن: (مصدر) طاقت ور ہونا، طاقت رکھنا

بھرن: (مصدر) بھلن، پھلدار ہون

بھرن: (مصدر) 1- موٹن، سیر کرن، ٹہلن، گھسن 2- ٹکرن، گل کہہ

کے بدن 3- چکر کھاون، گرون

بھرن ٹرن، (بھا) 1- گھسن بھرتا، سیر پاتا 2- چہل قدمی کرن

بھرن: (نم) کشمیریاں دا اک گھلا موکلا گرتا جو سارے کپڑے پا کے

اتوں دی پایا جاندے ہے

بھرن: (مصدر) 1- ڈہن وچ آون 2- پھرن 3- پورا ہون، وگی:

'دیوی دیونہ سیوکا، نت نہ منت نہ بھرن وچارے'

مُہر: (مو) دیکھو: مُہر دے

مُہر: راونا: (نعم) پھر کنا، وگئی: 'ہوٹھاں دی مُہر ات مُہر را دیندا ہے'

پُہر: (نہ، صفت) 1- ٹیڈہ 2- بھٹ، ناچاتی

پُہر: (مو) دیکھو: پُہر

پُہر: (نہ) 1- دھرے دے دوالے ٹیڈھے پن دے پاروں بے

ڈھنگا گھٹن والا چکریاں لٹو 2- اُچی نیویں تھاں والا، وڈھ والا تھاں

پُہر: (نہ) دیکھو: پُہر کڑا

پُہر: (نہ) 1- پُہر 2- پُہر

پُہر: (نہ) دیکھو: پُہر

پُہر: (مو) 1- اوہ پُہی جس وچ چرے دیاں تن گڈیاں ٹھکیاں

ہوندیاں نیں 2- کنگھا بناون والے اڈے دے اُتلے حصے دی

لی پُہی

پُہر: (نہ) 1- دیکھو: پُہر 2- کپھاڑی، کدال

پُہر: (نہ) سفیدے دا رُکھ

پُہر: (صفت) 'فرشی' دا وگاڑ، فرش بارے، فرش متعلق، جیویں:

چٹائی وغیرہ

پُہر: (نہ) اک رُکھ

پُہر: (نہ) 'فرش' دا وگاڑ

پُہر: (نہ) فرشتہ

پُہر: (نہ) فرق دا وگاڑ

پُہر: (نہ) پُہر دی حالت

پُہر: (نہ) بدلاں دا پائیاں مطلع صاف ہوون دی حالت

پُہر: (نہ) کنگ، (نہ) خوب ڈھپ لگن

پُہر: (نہ) فرقہ دا وگاڑ

پُہر: (نہ) دیکھو: پُہر کڑا

پُہر: (نہ) دیکھو: پُہر کڑا، وگئی: 'گلاس دھون دی کیہ لوڑی، بابے

نے پُہر کارا ماریا'

پُہر: (نہ) (مصدر) کنبان، ہلاون

پُہر: (نہ) اکھیاں کے انگ دا ہلاوتا

پُہر: (نہ) 1- گھوڑے گدھے نچر وغیرہ دا زور نال ساہ باہر کڈھ

کے تک صاف کرن دا عمل 2- کوئی چیز مونہہ وچ چنگی طرحاں چھ

کے باہر نشن دا عمل

پُہر: (نہ) دیکھو: پُہر کڑا، جیدہ ایہہ جمع اے

پُہر: (نہ) مارن، (نہ) دیکھو: پُہر کڑا

پُہر: (نہ) (مصدر) پُہر کن، کنین، تھر کن، ہلن

پُہر: (نہ) اکھیاں کے ہور انگ دا اچانک آپ مہارے ہلنا،

کنینا

پُہر: (نہ) (نہ) اختلاف بھید ہونا، فرق پینا

پُہر: (نہ) (نہ) مونہہ وچ کوئی پتلا مادہ پا کے ساہ دے زور نال پھوہار

دا انگ باہر نشنا

پُہر: (نہ) (مو) 1- دُہرنے اُتے پُہرن یاں گھٹن والا آلہ، لاٹو،

بھیمیری 2- پترا چڑھان یاں نکل پالش کرن ویلے ورتیا جان والا

گھٹن والا سچا 3- رستا وچ ورتیا جان والا گھٹن والا آلہ

پُہر: (نہ) فرقہ پرست

پہروال: (نہ) دیکھو: پہرول، جید دی ایہہ جمع اے	پہروال: (نہ) دیکھو: پہروانہہ
پہرون: (نہ) لفظ 'فرعون' دا وگاڑ	پہروال: (نہ) صفت) پہرن والا، ٹکھمن والا
پہرونت: (صفت) دیکھو، پہرنو	پہروال: (مصدر) 1- چلواون 2- مکر واون 3- تجھواون 4- تھرکواون
پہرونتل: (صفت) دیکھو، پہرنو	پہروانی: (نہ) پیرنال چلاون والا اک چھوٹا پیہہ جو تھایاں نالے
پہرونجن: (مصدر) 1- مگرن، گل کہہ کے بدلن 2- وعدہ کر کے مگر	دے کڈھے تے جھلار وانگ پانی اُچا کرن لئی ہوندا اے
جاون 3- کے معاملے توں لا تعلق ہو جاون	پہرورن: (مصدر) پہرورن، کاڈھ کڈھن
پہروہا: (نہ) دیکھو: پھاؤڑا	پہرول: (نہ) 1- 'پہرونا' دا سینہ امر یعنی ٹول، لہہ، تلاش
پہروہٹی: (مو) پھڑ، شچی، ڈیک	2- (مو) کاڈھ، کھوج، تلاش
پہروئی: (مو) پھوڑا، دہل، دل، بھمھنی	پہرول پھرال، (نہ) دیکھو: پہرول
پہروئیں: (مو) پھنسی دانے، گری دانے	پہرول پھرال کے، (نہ) لہہ بھا کے
پہروی: (نہ) 1- تاں وی، ایہہ بھ گجھ ہوندا یاں ہویاں وی 2- اک	پہرولا: (نہ) دیکھو: پہرول
دار پھر	پہرولا پھرالی، (مو) پھولا پھالی، تلاشی
پہرویا: (نہ) پھاؤڑا، پھوڑا	پہرولا پھرالی کرن، (مو) 1- پھولا پھالی، اُتھ پلٹھ داکم، اُتھل
پہروینا: (محا) مگر جانا، دماغ دا چکرانا، ٹکھم جانا	پتھل کرن 2- تلاشی، تلاش کرن، لہمن
پہرہ: (نہ) دیکھو: پھر	پہرولا پھرالی ہوون، (محا) 1- اُتھل پتھل ہوون 2- تلاشی
پہرہا: (نہ) بھلھا، کھوکھا، پھانک	ہوون 3- لہہ بھا ہوون
پہرہاری: (نہ) روگئے کھڑے ہو جانا، ششدر رہ جانا	پہرورن: (مصدر) 1- لہمن، پھولن 2- کھلارن، پھیلاون
پہرہرا: (صفت) 1- نمی پٹین توں بعد خشک ہوون والا 2- جھنڈے	پہرونا: (نہ) 1- تلاشی لینا 2- گھاں گھاں وچ راز اگوا دینا 3- تندور
دا کپڑا	دی اک تے راکھ کریدن والا ڈنڈا
پہرہو: (نہ) دیکھو: پھرو	پہروئی: (مو) دیکھو: پھوئی
پہرہی: (مو) 1- اک طرحاں دی چھوئی ڈھال 2- دھی ہوئی	پہرولواں: (صفت) 1- گڈ، بے ترتیب 2- ڈھونڈ بھال کرنے کے
تیلی، بٹ	قابل، قابل تلاش، چھان بین سے متعلق

پھرنا: (فل) دم دا اثر کرنا

پھرنا: (فل) 1- چلنا، خڑنا 2- سیر کرنا، ٹہلنا، بھونا، گھسنا 3- واپس آونا، پلٹنا 4- ٹکرا (زبان یا بچن توں) 5- وٹکا ہونا، ٹیڈھا ہونا 6- ٹٹی کرنا، گہنا (پانانہ) 7- مجھ وغیرہ دا گربھ رٹ دینا، وگٹی: گھیاں دے وچ پھرنا ہر دیلے جنگل دھور دیوانے ہو (باہو) 8- اپنی گل یاں وعدے توں مکر جانا

پھرنا: (حما) گھسنا پھرنا، سیر سپانا کرنا

آ پھرنا پھرنا، (حما) ہنکارناں بھرے رہنا، پینکو وچ ہونا

ماریا ماریا پھرنا، (حما) بہت بیٹری حالت وچ ہونا

من پھرنا، (حما) دل بے ایمان ہو جانا

ویہلے پھرنا، (حما) بے روزگار رہنا

ہو بخھا پھرنا، (حما) گجھ باقی نہ رہنا، سبھ گجھ برباد ہو جانا

پھرنا: (فل) 1- چیتے آونا، اُہڑنا 2- آس ہونا، اُمید ہونا 3- اثر کرنا، اثر ہونا 4- کنہنا، خوفزدہ ہونا 5- واری آنا، پٹنا 6- کامیاب ہونا

پھرنا پھرنا، (نم) اچانک کسے گل دا اُہڑنا، کوئی تجویز نہجنا

پھرنا: (ند) 1- ہس دی ہڈی دا ٹویا 2- گل دا اک گہنا، ہس 3- دل، کلیجہ 4- (صفت) مقصد دا پٹکا، وگٹی: کڑ کے بدلی دھڑ کے پھرنا بجلی دے چکارے (میاں محمد بخش)

پھرناں: (ند) تھوڑی شے دا مٹل کے وڈا ہو جانا، جیویں چاول

بججن توں بعد مٹل جانے نئیں

پھرنا: (نم) 1- دیا ہنا 2- جال وچ پھسنا

پھرنا: (مو) چورس چوکھے والی آری جو سدھیاں لمائی دے رُخ

پھنے وغیرہ چیرن دے کم آؤندی ہے

پھرنت: (نم) پھر دا ہویا، پھرمن کردا ہویا

پھرنتو: (ند، صفت) 1- جو بیٹھا پھرے خڑے، آوارہ گردی کرن والا، ایویں پھرنا والا 2- نیک کے نہ بیٹھن والا، بھونڈو، بھوات

3- رلیٹ

پھرنتو بن جاون، (حما) آوارہ ہو جاون، پھرنا ٹرن تے لگ جاون

پھرندا: (صفت) بہت پھر دے رہن والا، آوارہ گردی کرن والا

پھرندڑ: (صفت) دیکھو: پھرنتو

پھرنی: (مو) 1- چڑخی 2- آوارہ عورت 3- رساؤن دیلے ورتی جان

والی لکڑ دی پھلی 4- پنڈ دے دوالے گھیرے دا رستہ 5- بوہ پھلی

6- نرنی دا داگاڑ

پھرنی دی سواری کرنا، (حما) چکی مینا

پھرو: (ند) لالچ، فائدہ، نفع

پھرو: (ند) تھ پھرنا والا، مددگار

پھرو: (صفت) 1- پھر جان والا 2- آوارہ

پھرو: (ند) اک طرحاں دا گھاہ، کھنبل

پھرو آ: (ند) لکڑنوں کھرچ کے بنایا بھانڈا، ٹوٹنا

پھروا: (ند) کبی توں چھوٹا مٹی کھودن والا آلہ

پھروا: (ند) دیکھو: پھرنا

پھرنا: (صفت) دیکھو: پھرنا

پھرنا: (ند) اک مشہور رکھ، وگٹی: جھازیں لگا باجرہ، شہوت لگے

پھرنا: (نم) پھرنا (نم) شاہ

پھڑ: (نہ) بغیر کسے وجہ توں روون دھون، دکھالے دارون دھون، پھڑ
 پھڑ: (مو) 1- ڈھینگ، کپ، شخی، وگی: 'ساری اپنے دل دی دس
 دتی، پھڑاں کوڑیاں مول نہ ماریاں نیں' 2- بہانہ، آلا ٹالا کرنا
 3- گڈے دے اک پاسے دی لکڑ 4- بوا کھیڈن والی تھاں
 5- اوہ تھاں جتھے پھڑھی لاوندے ہن 6- اوہ تھاں جتھے جھوتا
 نکاوندے نیں

پھڑ باز، (نہ، مفت) پھڑاں مارن والا، شخی مارن والا
 پھڑ بازی، (مو) شخی مارن دی حالت
 پھڑ پھلکا، (عما) بوا ہوتا، قرار بازی ہوتا
 پھڑ جگاوتا، (عما) دھوکے واجال وچھاوتا
 پھڑ مار، (نہ، مفت) گپی، شخی خورا
 پھڑ مارنا، (عما) شخی مارنا، کپ مارنا
 پھڑ چاونا، (عما) دیکھو: پھڑ جگاوتا
 پھڑ دکھاوتا، (عما) اپنے آپ نوں وڈا دنا، اپنی شان دنا

پھڑ: (نہ) دیکھو: پھڑا کا

پھڑا پھڑی: (نہ) نفسا نفسی، آپو دھاپی

پھڑا پھڑی دا ویلا، (نہ) نفسا نفسی دا زمانہ، آپو دھاپی دا سماں

پھڑاٹا: (نہ) دیکھو: پھڑاٹا

پھڑاک: (صوت) پاشن دی آواز

پھڑاکا: (نہ) 1- پھڑاٹا 2- تک نال گھوڑے کھوتے دے زور نال ساہ

کدھن دی آواز 3- پھنکارا

پھڑاٹ: (مصدر) دیون، پھڑن، قابو کرن، حوالے کرن

پھڑاٹ: (مو) 'پھڑ' جہدی ایہہ جمع اے

پھڑاٹ مارن، (عما) لافاں مارن، شخی دکھاون

پھڑاٹ مارنا، (عما) شوخ ہو جانا، شیخیاں مارنا

پھڑاٹ وڈھن، (عما) دیکھو: پھڑاٹ مارن

پھڑاٹون: (مصدر) پھڑاٹون، پھدھان، قابو کرادون

پھڑاٹونا: (نہ) تھہ وچ دینا، حوالے کرنا، وگی: کیدو آکھیا دیکھ

پھڑاٹاں ہاں بھلا تھاں کیدو ایہناں لڈیاں دی (وارث شاہ)

پلا نہ پھڑاٹونا، (عما) سر پتا نہ دینا، کجھ نہ دنا

پھڑاٹ: (نہ) زور نال، ٹھاہ دے کے

پھڑاٹ (پچھاہ) سوٹا کڈھ مارنا، (عما) بنا سوچیاں کجھیاں کوئی گل

کہہ دینا، کسوتا بولنا

پھڑاٹ سوٹا مارنا، (عما) دیکھو: پھڑاٹ سوٹا کڈھ مارنا

پھڑاٹ: (نہ، مفت) 1- پھڑاٹون والا 2- جو پھڑیا جاسکدا ہووے،

پھڑن لائق

پھڑائی: (مو) 1- پھڑاٹون دا عمل 2- پھڑاٹون دی مزدوری

پھڑائی نہ آوتا، (عما) دیکھو: پھڑائی نہ دینا

پھڑائی نہ دینا، (عما) قابو وچ نہ آوتا، پھڑیا نہ جانا

پھڑ پھڑ: (صوت) کھنکھان دے چھنڈن دی آواز، جھنڈے دے

لہراون دی آواز

پھڑ پھڑ کرن، (عما) کالھی کرن، جھستی کرن

پھڑ پھڑ: (نہ) تھوڑی تھوڑی ہوا تک وچوں کدھن دا عمل

پھڑ پھڑاٹ: (مو) 1- پھڑ پھڑاٹ 2- بے چینی

پھر: (مو) موڈھے دی ہڈی

پھرھا: (ند) فتر، گولی وغیرہ نوں چرن گردوں پچیا گھٹ موٹائی والا

باہر لا پٹا

پھرھمنی: (مو) دیکھو: پھرھمنی

پھری: (ہ) (مو) ڈھال، سپر

پھری: (مو) موڈھے دی ہڈی (کے پالتو جانور جھ، گاں وغیرہ

دے)

پھری ولھیٹ کرن، (حما) کالھی وچ کوئی کم کرن، جھتی وچ کرن

پھری: (مو) دیکھو: پھری

پھری: (ند) اک رکھ جس دی لکڑی مضبوط اتے پک دار ہوندی ہے

پھری: (مو) 1- روک، منائی 2- مخالفت 3- گمراہی، گمراہی

پھری مارن، (حما) 1- روکن، ڈنکا لاؤن، منع کرن 2- مخالفت کرن

پھری وجن، (حما) 1- روک آؤن، ڈنکا لگن 2- مخالفت ہون

پھری ولھیٹ تھیون: (حما) لوٹ پوٹ ہونا، بے چینی نال پاسا

بدلنا، بے تحاشہ منا

پھری: (ند) دیکھو: پھری، پھری ایہہ جمع اے

پھریاد: (مو) فریاد

پھریاؤ: (ند) دیکھو: پھریاد

پھریادی: (صفت) فریادی، فریاد کرنا والا

پھریب: (ند) فریب

پھریبڑا: (ند) دیکھو: پھریب

پھریبی: (صفت) مکار، فریبی، عیار

پھریبجن: (مصدر) دیکھو: پھریون

پھریرا: (ہ) (ند) 1- پرچھ، جھنڈے دا اُپرلا کپڑا، وگی: 'صدیاں توں

نیویاں رہیا ایہہ لوکتائی دا پھریرا' 2- مھٹ دا ٹھیک ہون دے

نیزے آنا 3- خشک ہونا، سکا، 4- مھلھا

پھریری: (مو) پھر جھری، جھرنٹ، وگی: 'سارے سریر وچ اک

پھریری، اک لہر دوڑ جاندی سی'

پھریری آؤن، (حما) بدن کنہن، پھر جھری آؤن

پھریری لؤن، (حما) 1- تھر تھران، تھرکن، جوش وچ آؤن

2- پنچھیاں دا پراں نوں جھاڑن

پھریستا: (ند) فرشتہ

پھریل: (ند) اک پنچھی جو شہدیاں کھیاں نوں کھا جاند اے

پھریل: (متعدی السعدی) پھرانا، پھرانا

پھریوال: (ند) گھٹن پھرنا، داغل، چکر، پھیرا

پھریون: (مصدر) 1- مھلھان، پھلدار ہون 2- سمجھون 3- پھرکون

پھری..... ر

پھری: (فمر) 'پھریون' مصدر توں امر، پکڑ، قابو وچ کر

پھری دھک، (مو) پھریا پھری، اکڑ دھک

پھری لؤن، (حما) پکڑ لؤن، قابو کر لؤن

پھریاؤن، (حما) قابو کر لیاؤن

پلاک ڈھنری

تاب ہو جاؤں، بے قرار ہو جاؤں 2- عاشق ہو جاؤں 3- مر جاؤں
پڑک: (نم) ثرت، او سے ویلے

پڑک: (نم) پھٹک، بدو عا

پڑک پڑن، (عما) پھٹک پڑن، لعنت پڑن، بدو عا ملن

پڑک و جتا، (عما) ویکھو: پھٹک و جتا: جید ایہہ دگاڑاے

پڑک: (نم) 1- پڑک دا عمل 2- چھپر دا اک پاسا 3- پڑانے پڑے
دا ٹوٹا

پڑک پینا، (عما) پڑک کے ڈگنا، دگی: کیتا موت نشانہ نہ
کالی، داگ کیو تر پڑک پئی

پڑک کے، (نم) غش کھا کے، پڑ پڑا کے

پڑکا: (نم) 1- بے رحمی، ظلم 2- داناں وغیرہ نوں چھن دا عمل یاں
حالت

پڑکا چکنا، (عما) 1- ظلم کرنا 2- اپنی شان دنا

پڑکا رکھنا، (عما) جان لیوا وار کر کے مار دینا

پڑکا مارن، (عما) 1- تر پھادوں، ظلم کرن 2- تر پھن

پڑکا نہ کھانا، (عما) تت پھٹ مر جانا

پڑکا نہ کھاؤں، (عما) ساہ نہ لون، جھٹ وچ مر جاؤں

پڑکا: (نم) کاغذ دا ٹوٹا، کاغذ دا پرزہ

پڑکا: (نم) 1- پھراٹا 2- چھن دی آواز 3- گھوڑے کھوتے دے تک

دچوں زور نال ساہ نکسن والی آواز 4- مرن ویلے تر پھن دی

حالت

پڑکاٹ: (نم) پڑک دا عمل یاں حالت، تر پھ، چتا

پڑکاٹا: (نم) پھراٹا

پڑکار: (نم) 1- نبض دا دھڑکن 2- پڑکن، ہلن، پھٹکن 3- ترف،

ترفنا، دگی: کوئی نہ پاس خورشید دے ہمدردی، جہ نوں درد سندی

پڑکار ہوئی

پڑکارا: (نم) ویکھو: پڑکا

پڑکاری: (مو) پڑ پڑ، پڑ پڑا ہٹ

پڑکاری مارن، (عما) اڈ جاؤں، غائب ہو جاؤں

پڑکان: (مصدر) ویکھو: پڑکاؤں

پڑکاٹا: (نعم) جان لیوا وار کر کے مار دینا، مار مارا دھ مویا کر دینا

پڑکاؤں: (مصدر) 1- پڑکا مارن، تر پھادوں، تر ساؤں 2- بہت مارن

کٹن 3- جانوں مارن، ہلاک کرن 4- ہلاؤں، حرکت دیوں

پڑکاؤنا: (نعم) تر کاٹنا، بہت زور دی پڑ پڑیاں وچ مار کے بے ہوش

کر دینا

پڑکڑا: (نم) ویکھو: پڑکا

پڑکڑی: (مو) تاساں پھلا کے ساہ لین دا عمل یاں حالت

پڑکن: (مصدر) 1- حرکت کرن، دھڑکن، ہلن 2- بے چین ہون،

بے قرار ہون، تر پھن 3- ساہ ملن، ساہ پھو جاؤں

پڑکن دی اولاد، (مو) بڑی تمنا دی اولاد بہت دعاواں تے

متاں نال پالی اولاد

پڑکن نہ دیون، (عما) تسکن نہ دیون، بے رحمی کرن، ظلم کرن،

جبر کرن

پڑکنا: (نم) 1- پڑ پڑاؤنا، پڑ پڑ کرنا، موڈھے ہلاؤنا 2- دھڑکنا،

پھڑ پھڑان: (مصدر) دیکھو: پھڑ پھڑاؤن

پھڑ پھڑاؤن: (مصدر) 1- پھڑکن، ترپھن، پرمارن 2- کسے جالیاں

کڑکی وچوں نکلن لئی زور لاؤن

پھڑ پھڑاؤنا: (فعل) 1- کھنکھیاں نوں زور نال ہلانا 2- کسے کڑکی وچوں

نکلن لئی زور لاؤنا

پھڑ پھڑاہٹ: (مو) 1- کھنکھیاں دے پھڑ پھڑاؤن دی آواز

2- پہراوا 3- دھن، دولت

پھڑ پھڑائی: (مو) پکڑ دھکڑ، پھڑ پھڑی، گرفتاری

پھڑ پھڑایا: (نہ، صفت) دیکھو: پھڑ پھڑیا

پھڑ پھڑی: (مو) پھڑھ، شنی

پھڑ پھڑیا: (نہ، صفت) پھڑاں مارن والا، شنی خورا

پھڑ پھڑھٹ: (نہ، صفت) نقش کھاں کرن والا، بے شرم، ان جھک

پھڑ پھڑھٹ: (مو) 1- مٹھ، ناچاتی 2- تراہ، ڈر، خوف 3- ہلچل،

افراقفری

پھڑ پھڑھولی: (مو) دکھاوا، جھوٹی شان، دگی: ہنن تاں مورکھ دی اڈیاں

چک کے چھاہلندے نیں سیانے کاہنوں کردے نیں پھڑ پھڑھولی

پھڑت: (مو) 1- اچھارا، گیس 2- گرفتاری

پھڑت کر کے، (نہ) چھک کے

پھڑت ہوون، (حما) گرفتاری ہوون، پھڑیاں جاون

پھڑتتا: (نہ) ٹھٹھا سنن والی کمان دے دھاگیاں یاں بنائی کردیاں

تانے نوں دکھ دکھ رکھن والا لکڑی دا ٹکڑا

پھڑتتا / پھڑتہ: (نہ) دام، اک خاص طرحاں دا ٹکڑیہ جہدے نال

پکیر د پھڑ دے نیں

پھڑتانا: (نہ) ویلے سرقم نہ ادا کرن تے جرمانے وجوں بھرے گئے

پیسے جہڑے کُل رقم دا اتوں 5% ہو سکدا اے

پھڑ ترڑ: (نہ) پکڑ دھکڑ، پھڑ پھڑی

پھڑ تول: (نہ) شور، رولا، تھرتھلی، افراتفری

پھڑ تول مچاؤن، (حما) شور مچاؤن، ہلچل مچاؤن، تھرتھلی پاؤن

پھڑ تین: (مصدر) دیکھو: پھڑکین

پھڑ ڈول: (نہ) دیکھو: پھڑ ٹول

پھڑڑا: (نہ) دیکھو: پھڑڑا

پھڑڑا: (نہ) تلوار دا پھل، تیز دھار

پھڑس: (مو) لکڑی دا پھڑا، ٹکڑا، چھوڈا، پھاڑی، قاش

پھڑک: (ہ، مو) 1- ترپن، بے قراری، اضطراب، پھڑکن دا عمل، دگی:

’مہینوال ہویا انگیارا پھڑک لگی دل چارے‘ (ہاشم شاہ) 2- جھڑپ،

لڑائی (خاص کر بیڑیاں تے ٹکڑواں دی)

پھڑک اٹھن، (حما) بے قرار ہو جاون، بے چین ہو جاون

پھڑک اٹھنا، (حما) بے قرار ہونا، بے چین ہونا، دگی: ’فونواں

نوں دیکھ کے‘ جسیر جیہی الہڑ گڑی دی پھڑک اٹھی

پھڑک پون، (حما) دیکھو: پھڑک جاون

پھڑک پھڑک، (نہ) دھڑک دھڑک، دگی: ’نہیں دھبے میرا پت

ٹھیک نہیں، دل تاں پھڑک پھڑک وجی جاندا اے‘

پھڑک پھڑک کے، (نہ) ہتھ پیر مار کے، سخت تکلف چک کے

پھڑک جاون، (حما) 1- ترپھ جاون، خوشی یاں غم پاروں بے

پھڑی مارن، (حما) 1- پھڑا پاون 2- گپ مارن
 پھڑیا: (ند) پھڑن مصدر توں صیغہ ماضی مطلق، پکڑیا، گرفتار کیا
 پھڑیا سی چور نکل آیا جولاہا، (اکھا) مرضی دے خلاف نتیجہ نکلے
 تان کہندے نیں
 پھڑیا: (ند، صفت) رہ پڑی
 پھڑیا: (ند) نکا پھوڑا، پھنسی
 پھڑیا ندھ: (مو) 1- تھمدی چیز 2- والاں یاں کھنکھاں دے سرن
 دی بو
 پھڑیا نہھ: (مو) دیکھو: پھڑیا ندھ
 پھڑیاں: (مو) دیکھو: پھڑی
 پھڑیاں چھڈ کے اڈدیاں مگر نسن والے لو بھی خالی ہتھ
 رہندے نیں، (اکھا) اگا دوڑ پچھا چوڑ، حرصی تے کم عقل بندے
 ہارے آکھدے نیں
 پھڑیا ہن: (مو) دیکھو: پھڑیا ندھ
 پھڑیتا: (صفت) 1- پھڑیا، پھڑیا ہویا 2- مھننا، جتلا، جیویں: میں
 ایویں دتھیں پھڑیتا پھرتاں
 پھڑیتن: (مصدر) پھڑیا جانا 1- گرفتار ہونا 2- جتلا ہونا، مھننا
 پھڑیتج: (مصدر) پھڑیج توں اے، جیہدے معنے نیں، پکڑیج،
 پھڑیجوں، قابو آون
 پھڑیجین: (مصدر) پکڑیج، قابو آون، پھڑیا جاون
 پھڑیجینا: (فل) پھڑیا جانا
 پھڑیجین: (مصدر) دیکھو: پھڑیجین

چرواون، ٹوٹے ٹوٹے کرواون
 پھڑوائی: (مو) پھڑن واکم یاں اجرت
 پھڑوکا: (ند) مونہہ وچ پائی چیز نوں مونہہ بھلا کے اندر لی ہوا دے
 زور نال باہر کھلا رکے سٹن دا عمل
 پھڑو کنا: (ند، فہم) دیکھو: پھڑوکا
 پھڑوئی: (مو) چھوٹا پھڑو آ
 پھڑھ: (فا، مو) شنی، ڈینگ
 پھڑھ چھڈن، (حما) 1- گپ مارن 2- افواہ چھڈن
 پھڑھ مارن، (حما) گپ مارن، شنی بھورن
 پھڑھ: (مو) چرنے دے پیسے دی پھٹی
 پھڑھاں: (مو) دیکھو: پھڑھ جیہدی ایہہ جمع اے
 پھڑھتی: (مو) شرارت
 پھڑھتیاں پڑھانیاں: (حما) اٹلیاں سدھیاں پڑھاون
 پھڑھتیاں پڑھنیاں: (حما) شرارتاں سکھیاں
 پھڑھیا: (صفت) لاف زن، گپی، شنی خورا
 پھڑھی: (مو) 1- کسے خالی تھاں یاں سڑک دے اک پاسے لائی
 عارضی دکان 2- اک دو بجے اُتے ترتیب نال رکھیاں اٹاں دا ڈھیر
 3- پینائش کرن لئی چورس تھڑی دی شکل وچ کیتا گیا پھراں اٹاں دا
 ڈھیر 4- اک ترتیب نال لائی ہوئی کنگ دی فصل، گری، بھریاں
 پھڑی: (ند، صفت) اوہ جیہدا بغیر کسی وجہ توں رووے دھوے، جھوٹی
 مونھی رون والا
 پھڑی باز، (ند، صفت) چکری، بجل دیون والا، فریبی، دھوکے باز

کیننا 3- (نڈ) کوٹ یاں اچکن دے پلے دا ٹلوا 4- جتی دا اک پاسا
 5- سٹ لگن نال پھڑکنا، دگی: 'تپایا مینوں بھانیز پھڑکن بھائی.'
 مھڑکنا: (فل) غش کھا کے ڈگنا
 پھڑکواں: (صفت) 1- پھڑ پھڑان والا 2- بیتاب، بیقرار 3- سرور
 لگن 4- وڈی خواہش
 پھڑکواون: (مصدر) دیکھو: پھڑکن
 پھڑکویں: (مو) دیکھو: 'پھڑکواں جیہدی ایہہ تانیٹ اے
 پھڑکی: (مو) 1- بے رحمی، ظلم، انیائے 2- کھنھ جھاڑن دا عمل
 مھڑگئی: (مو) بھڈاں بکریاں دی اجیہی مہلک بیماری جیہدی وجہ توں
 جنور بس اک آواز کڈھ کے اوسے ویلے مر جاند اے
 پھڑکی پون، (مخا) مرجاون، ہلاک ہون
 مھڑکی پیا، (نڈ) اک بدعا
 پھڑکی پینا، (مخا) دیکھو: پھڑک پینا
 مھڑگئی جوگا، (نڈ) بددعا اے (مر جائے، موت مارا، مویا)
 پھڑکی کے مری گھٹنا، (مخا) مھڑک کے مرنا
 پھڑکی لینا، (مخا) پھڑکنا، ترفنا
 پھڑکی مرنا، (مخا) مھڑک کے مرنا
 پھڑکی: (مو) چھوٹا پھڑکا
 پھڑکے: (نڈ) 1- مڑ کے، واپس آ کے 2- تڑپن دی حالت
 3- پھڑکاؤن دی حالت، کنھن
 مھڑکے اڈانا/ اڈا دینا، (مخا) کسے شے جاندار یاں انسان دے
 اعضاء نوں دھماکے نال اڈا دینا

پھڑکے پھڑکے کر دینا، (مخا) ٹوٹے ٹوٹے کر دینا
 مھڑکے مھڑکے ہو دینا، (مخا) ٹوٹے ٹوٹے ہو جانا
 پھڑکے لاہ دینا، (مخا) پھڑک لاہ دینا، چھوڑے لاہ دینا
 پھڑکیجن: (مصدر) پھڑک جاون، بے چین ہو جاون، مرجاون،
 تھاتے مرجاون

پھڑکیلا: (نڈ، صفت) 1- چکدار، بھڑکیلا 2- بے چین، بے قرار
 پھڑکین: (مصدر) دیکھو: مھڑکیون
 پھڑکیون: (مصدر) 1- پھڑ پھڑ کرن، دھڑکن 2- بے چین ہون، بے
 قرار ہون 3- تڑپن 4- اچانک ہلاک ہو جاون، مرجاون
 پھڑل: (نڈ) دیکھو: پھڑ
 پھڑلی: (مو) اوہ گاں یاں میں جو کھنھ ہون توں مگروں ددھ دینوں
 ہٹ جاوے

پھڑن: (مصدر) پھڑن، قابو کرن، پنن
 پھڑنا: (فعل) دیکھو: پھڑنا، دگی: ہادی کھوں ہدایت تاہیں اوہ ہادی رہے
 پھڑناہو (باہو)

پھڑنگا: (نڈ) 1- لکڑی وغیرہ دا سخت اتے ٹولیکا تیل جیہا جو پیر دج
 نیچھ جاندا ہے جس دی کافی پیڑ ہوندی ہے 2- نڈا، نڈی، جھینگر
 پھڑنگڑی: (نڈ) جوڑ، کلنج، قابو دج آنا
 پھڑ و پھڑی: (مو) دیکھو: پھڑ پھڑائی
 پھڑوا: (نڈ) گوبھا اکٹھا کرن والا اک اوزار، پھاوڑا
 پھڑوانا: (مصدر) پھاڑنا دا متعدی المسعدی
 پھڑواون: (مصدر) 1- پھڑواون، پھدھواون، قابو کرواون 2- پڑواون،

پھساؤن، (حما) دھوکے نال قابو کر لین، اڑتے چاڑھ لوں
بھستا: (نڈ) چھت اُتے پائی ہوئی گھی مٹی

پھساو: (نڈ) فساد

پھساو یا: (صفت) فساد، جھگڑالو

پھسارن: (مصدر) دیکھو: پھساؤن

پھساؤ: (نڈ) دھوکا قسم دا تمالو

پھسالن: (مصدر) دیکھو: پھساؤن

پھسالوال: (صفت) پھسایا ہوا، پھسان دے قابل

پھسان: (مصدر) دیکھو: پھساؤن

پھسانا: (فہم) پھساؤنا، دھوکے نال دشمنی وچ پادینا

پھساندھا: (نڈ) بُسیا ہوا، بو والا، سُراندھ مار یا

پھساوا: (نڈ) 1- پکڑ، گرفتاری 2- اُلجھن، رپھڑ، چتا 3- پھساؤن والا

پھساوٹ: (مو) انکا، بندھن

پھساؤن: (مصدر) گرفتار کر اؤن، الجھاؤن، پھساؤن

پھساؤن: (مصدر) 1- مجھ کڈھاؤن، گچلاؤن، بھورا بھورا کر اؤن،

کچور کڈھاؤن 2- روادوں 3- پھوڑے دا مواد کڈھاؤن

پھساؤنا: (فہم) 1- اڑاؤنا 2- قابو کر اؤنا 3- پھڑاؤنا، پکڑاؤنا 4- مصیبت

وچ پاؤنا 5- اپنے جال یاں وں وچ لیاؤنا

پھساؤنی: (نڈ) اک جھاڑی ورگا رکھ جو پنجاب دے پہاڑی علاقے

وچ عام ملدا ہے

پھساؤ: (نڈ، صفت) 1- پھسن والا 2- پھساؤن والا، انکا، روک

3- روک یاں انکا پاؤن والا بندہ یاں شے

پھساو یار، (نڈ، صفت) دُوبے نوں پھساؤن والا، اُلجھا دین والا
پھساوے: (نڈ) بھینچے، بکھیرے، مصیبت

پھساوے وچ پاؤن، (حما) بکھیرے وچ پھساؤن، اُلجھیرے
وچ پاؤن، چتا پاؤن

پھستاو یا: (نڈ، صفت) پھسیا ہوا، قابو وچ آیا ہوا، مشکل وچ گرفتار

پھسائی: (مو) پھساؤن دا کم یاں مزدوری

پھسپھسان: (مصدر) دیکھو: پھسپھساؤن

پھسپھساؤن: (مصدر) 1- ہولی ہولی روون، وِلکن 2- ڈرن

3- گھر بھر کرن 4- پھیل کرن، نرم ہون 5- پھنکارن

پھسپھساؤنا: (فل) رون ہا کا ہونا، دل دا غبار روکے یاں چپک کے

کڈھنا

پھسپھساؤ: (نڈ) دیکھو: پھسپھا

پھست: (مو) دیکھو: پھیکا

پھستا: (نڈ) جھگڑا، بکھیرا، وِگی: میں دل نوں باجھ نشانوں خت پیا ہے

پھستا: (سیف)

پھستا وڈھنا، (حما) 1- جھگڑا مکاؤنا 2- کسے رکاوٹ نوں اپنے راہ

چوں دور کرن لئی مولوں مکاؤنا 3- کسے کم لئی پورا دھیان دتے پنا

جھیتی جھیتی مکاؤنا 4- غنچل، پواڑا، رپھڑ

پھستی: (مو) مصیبت، اوکھ، تکلیف، وِگی: 'عجب حیرانی تیری یاری،

جان پئی وچ پھستی' (بھما)

پھسڈا: (نڈ) دیکھو: پھسڈی جیدہ ایہہ مکراے

پھسڈی: (صفت) 1- پھوسڑ، پچھے رہ جاؤن والا 2- رڈی، تلمکا، ناکارہ

پھڑید: (مو) 1- اوقات توں باہر دی گل 2- ڈھینگ، شیخی

پھڑین: (مصدر) دیکھو: پھڑین

پھڑینگ: (ف) مشکل، مصیبت، الجھاء، فساد، فتنہ

پھڑیاں: (ف) چھدیواں، پکڑ، گرفتاری

پھڑیان: (مصدر) دیکھو: پھڑین

پھ.....س

پھس: (فعل) پھسن، مصدر توں امر

پھس پھسا، (ف) 1- الجھنا، جھگڑا، رپھڑ 2- رنجھواں، مصروفیت

3- ڈھلا، نرم، پولا، پلپلا 4- پھٹکا، بے مزہ

پھس پھسا ہونا، (ع) آپو وچ ایس طرحاں دا تعلق ہو جانا جس

توں جھٹکارا اوکھا ہووے

پھس گئی تے پھٹکن کپہ، جھٹ گئی تے اٹکن کپہ؟، (اکھا)

دیکھو: پھاتی نوں پھٹکن کپہ؟ جھٹ گئی تے اٹکن کپہ؟

پھس وینا، (ع) پک جانا، بھار تھلے دب کے بھڑدی حالت

ہو جانا

پھس: (مو) پئی ہونا، شرمندگی وچ مونہہ بنانا

پھس: (مو) 1- پھسیا ہوون دی حالت 2- ناکارہ ہو جاون دی

حالت 3- داب، چوٹ

پھس پھن، (ع) 1- یک دم روون لگ پھن 2- پھوڑے پھنی دا

دگ پھن 3- نرم ہو جانا 4- پھٹ پینا

پھس پھس، (مو) 1- دل ڈبن دی حالت 2- گھٹ گھٹ

کے روون دی حالت

پھس پھس جاون، (ع) گھٹ گھٹ کے روون

پھس پھس کرن، (ع) 1- ہولی ہولی روون 2- اڑی کر دیاں

ہویاں روون

پھس پھس وینا، (ع) گل گل تے رو دینا

پھس پھسا کے بہہ/ بیٹھ جانا، (ع) کچی دیوار دا پانی دے اڑ

نال بیٹھ جانا

پھس پینا، (ع) اچانک رو پینا

پھس جاون، (ع) 1- جپک جاون 2- پھوڑے وغیرہ دا پک

کے دگ جاون 3- روون لگ پھن

پھس کر روون، (ع) بہت زیادہ روونا، پھٹ پھٹ کے روونا

پھس: (مو) ادھ آواز جو ہوا سرکن سے پیدا ہوندی ہے

پھس پھس، (مو) 1- اک طرحاں دا لفظ جو روون سے پیدا

ہوندا ہے 2- کانا پھوسی، ہولی آواز

پھس پھس کرنا، (ع) کناں وچ گھٹا کرنا، سرگوشی کرنا

پھس پھسا، (صفت) 1- ملائم، نرم 2- پھیکا، بد مزہ

پھس پھساٹ، (مو) پھس پھس کرن دی حالت، روون دا فعل

پاں حالت

پھس پھسانا، (فعل) کانا پھوسی کرنا، کن وچ گھٹا کرنا، گل سن کے

برداشت نہ کرنا، تھال تھال دسے پھرنا

پھس پھساوٹ، (مو) سرگوشی، کانا پھوسی

پھسا: (ف) پھسن دی حالت

پھسلاؤ: (مفت) 1- پھسلان والا، بہکان والا 2- انخواء کرن والا

پھسلاؤٹ: (مو) پھسلاہٹ، چوک، غلطی

پھسلاؤن: (مصدر) دیکھو: پھسلاؤن

پھسلاؤئی: (مو) پھسلن دا عمل

پھسلاؤئی: (مو) پھسلاؤن دا عمل

پھسلاہٹ: (مو) پھسلن دا عمل یاں حالت

پھسلاہٹ: (مو) 1- پھلاہٹ، خوشامد 2- فریب، جھانسا

پھسلن: (مصدر) 1- پھسل جاؤن، تلکن 2- (مو) تلکن والی

تھال

پھسلنا: (فل) 1- تلکنا 2- کسے وعدہ توں بھرتا 3- کھسکنا

پھسلنی: (مفت) جتھوں تلکن پوے، تلکوں یں تھال

پھسلوان: (مصدر) دیکھو: پھسلوان

پھسلوان: (نڈ) تلکوان

پھسلوان: (مصدر) 1- تلکوان، ریڑھے پوان 2- مگر واون

پھسلوٹ: (مو) دیکھو: پھسلاہٹ

پھسلجین: (مصدر) 1- تلکجین، رڑھجین 2- مگر جین

پھسلین: (مصدر) 1- تلکین، رڑھین 2- مگر یں

پھسلینڈا: (نڈ، مفت) 1- بو والا، بسا ہویا 2- بالال دا اک کھیڈ

3- دریایاں تالاب دے پھسلیں کنارے توں پھسلنا

پھسلوان: (نڈ) 1- تلکوان، پھل، غلطی 2- لالچ، حرص، لوبھ

پھسلوان: (مصدر) 1- تلکوان، رڑھوان 2- مگر یں

پھسن: (مصدر) 1- انکن، قید ہوؤن، گرفتار ہوؤن 2- عشق وچ

بتلا ہوؤن 3- دھوکھا کھاؤن 4- کھٹن، اُڑن 5- چٹاؤن، مصیبت

وچ گھرن

پھسن: (مصدر) دیکھو: پھسن

پھسن: (فل) 1- کسے بھری ہوئی چیز یاں پھوڑے وغیرہ دا وگ پینا

2- مددیا جانا، دیا جانا 3- روگ لگ جانا

پھسن: (فل) 1- اڑنا، اُچھٹنا 2- کھینا 3- قابو آؤنا 4- چھائی وچ پینا،

پڑیا جانا 5- چٹا پینا

کرکڑی وچ پھسن، (نڈ) کسے دے قابو وچ آؤنا، کسوتے پھسن

گھٹن گھیری وچ پھسن، (نڈ) اچھی حالت وچ ہونا جس

وچوں کلنا اوکھا ہووے، گھٹناں وچ پھسن، کسے اوکڑ وچ پھسن

پھسو: (مفت) دیکھو: پھسواں

پھسواں: (مصدر) دیکھو: پھسواں

پھسواں: (نڈ) پھسیا ہویا، پھس جان والا

پھسواؤن: (مصدر) پھڑواؤن، قابو کر واون

پھسواؤن: (مصدر) 1- جھکڑھوان، پکھوان، بھورا بھورا کر واون

2- پھوڑے دا مواد کڈھ واون

پھسوٹی: (مفت) پھسوان والی، وگی: 'اودہ قدرت نوں پھسوٹی جان

کے ایس توں نردے نہیں اودہ قدرت وچ قادر دا جلوہ دیکھ پر سن

ہوندے

پھسوڑا: (نڈ) 1- پھندا 2- پھنس جان دی حالت

پھسوڑی پاون: (نڈ) فتنہ کھڑا کرنا

پھسوک: (نڈ) اک قسم دا ٹوٹا جیہڑا اوٹھ کھاندے نیں، حاملہ عورتاں

بھسکر: (صدر) 1- پھس پھس کرن، ڈھلا ہون، پھلا ہون
 2- گھس، دھس جاون، دب جاون، بیٹھ جاون 3- پائن، پھن
 بھسکر: (صدر) 1- ڈسکن، بسکن، روون، ولسکن 2- پھلی کرن
 بھسکر: (فہم) پھلی کھانا، بال دا ہولی ہولی روتا
 بھسکر: (صدر) 1- ڈھلا کرواون، پھلا کرواون 2- کھلاون،
 دھلاون، دیوان 3- ڈسکوان، بسکوان، ولسکوان
 بھسکر: (مو) 1- گھس بھسکر، کانا پھوس 2- گپوڑ، افواہ
 بھسکر: (ند) دیکھو: بھسکر
 بھسکر: (ند) ہولی ہولی روون دی حالت
 بھسکر: (صدر) 1- ڈھلا ہون، پھلا ہون 2- دھوون
 3- ڈسکن، بسکن، ولسکن
 بھسکر: (ند) موٹا بندہ، ہٹا کٹا
 بھسکر: (مو) دیکھو: بھسکر
 بھسکر: (صدر) دیکھو: بھسکر
 بھسکر: (صدر) دیکھو: بھسکر
 بھسکر: (ند) 1- بہکاوا، دھوکھا، فریب 2- بہکاوا، دھوکھا دین
 والا، فریبی
 بھسکر: (مو) 1- بھسکر، بھسکر 2- بھل چک، غلطی، لغزش
 بھسکر: (صدر) بھسکر، بھسکر، بھسکر، بھسکر
 بھسکر: (صدر) بھسکر، بھسکر، بھسکر، بھسکر
 بھسکر: (فہم) 1- بھسکر 2- بھسکر 3- بھسکر
 بھسکر: (فہم) دیکھو: بھسکر

3- پھاڑی، آخری، بھسکر
 بھسکر: (مو) گھس بھسکر، کانا پھوس، ونگی: ایہہ مسال میاں
 آپو دج بھسکر بھسکر بک بک کردیاں مکیاں
 بھسکر: (ند) روون چینی، گدڑ تمالو
 بھسکر: (مفت) 1- بھسکر، بھسکر، بھسکر 2- بھسکر، بھسکر، بھسکر
 خستہ، بودا
 بھسکر: (ند) 1- بھسکر کر جان والا، ایویں اڈ جان والا
 2- ڈرپوک، بزدل 3- پھوس، ڈھلا، کزور
 بھسکر: (ند) باریک ٹوڑی (خاص کر کے جواں یاں جھونے دا)
 بھسکر: (ند) منسوخ کرنا، چھڈنا
 بھسکر: (عما) ہمت ہار جانا، بزدل ہو جانا
 بھسکر: (ند) گھس کر چھٹ اُتے پائی ہوئی مٹی
 بھسکر: (ند) 1- ڈھلا، نرم، پھلا، پولا 2- بھسکر، بھسکر 3- ڈورہ،
 بزدل
 بھسکر: (فل) روتا، ڈسکر، بھسکر کرنا
 بھسکر: (صدر) 1- ڈسکر، بھسکر، بھسکر، بھسکر
 2- دیوان، گھسکر 3- پولا کرن، ڈھلا کرن
 بھسکر: (ند) دیکھو: بھسکر
 بھسکر: (ند) لتاں مار کے زمین تے بیٹھن، دھلا، چوڑی
 بھسکر: (عما) گھل کے بیٹھنا، چوڑی مار کے
 بیٹھنا، دھلا مارنا
 بھسکر: (ند) اک رکھ جس نوں ساڑ کے سوڈا بنایا جاندا ہے

برباد کرنا

بھگنا نہ چٹنا، (عما) کچھ نہ رہنا، لکھ نہ رہنا

بھگنا نہ چھڈنا، (عما) سب کچھ لئے لینا، بالکل تباہ کر چھڈنا

بھگنا نہ رکھنا، (عما) ڈاھڈا ذلیل کرنا

بھگنا نہ رہنا، (عما) بھگنا نہ چھڈنا

بھگنا و جٹنا، (عما) اجڑ جانا

دانہ بھگنا، (ند) فصل، اناج

دانہ بھگنا وک جانا، (عما) پلے کچھ نہ رہنا

بھگنا: (صفت) 1- جس وچ لون، کھنڈ وغیرہ نہ پئی ہووے 2- بے

سودا، بے رس 3- ہلکے رنگ دا، مدھم 4- شرمندہ 5- جس وچ پیار

نہیں، وگی: ٹکل دیواں وچ بھگنا ہوواں کے حاصل اس پھک تھیں

(میاں محمد بخش)

بھگنا بولنا، (عما) دیکھو: بھگنا بولنا

بھگنا بولنا، (عما) بُرا بھلا کہنا، کوڑا بولنا

بھگنا پاوانا، (عما) مات پاوانا، وگی: 'ایہدے دند دیکھو لڑی دار موتی،

پئے پان بھگنا موتی ہارنوں وی'

بھگنا پن، (ند) بھگنا ہوون دی حالت

بھگنا بھگنا، (صفت) 1- بہت بھگنا 2- بے سودا، بہت رکھا

(مزان، رویہ وغیرہ)

بھگنا بھگنا بولنا، (عما) اداسی نال بولنا

بھگنا پینا، (عما) 1- شرمندہ ہونا 2- جھوٹا ہونا، کچا پینا

بھگنا تماکو، (ند) ادہ تماکو جیہڑا پین وچ گھٹ کوڑا ہووے

بھگنا تھینوں/کرن، (عما) 1- شرمندہ ہونا 2- شرمندہ کرنا

بھگنا کرنا، (عما) دیکھو: بھگنا کرن

بھگنا ہاسا، (ند) بے ولی دا ہاسا، اداسی دا ہاسا

بھگنا ہونا، (عما) شرمندہ ہونا، وگی: ٹکل دیواں وچ بھگنا ہوواں،

کیہ حاصل ایس پھک تھیں: (سیف)

بھگنا: (ند) پھوکا، پھکا

بھگنا چاول، (ند) گھیر، گوشت یاں لون توں بغیر رڈھے چاول

بھگنا جانا: (عما) اگ، بخاریاں عشق دی گرمی وچ سڑنا، جلنا بلنا

بھگنا ٹا: (ند) 1- پھڑکن دی آواز 2- فرانا، پھرانا 3- پھنکار

بھگناج پاوان: (عما) اختلاف پیدا کرنا

بھگناج پوون: (عما) بد مزگی ہونا، اختلاف ہونا

بھگنا کار: (صوت) پھک پھک دی آواز

بھگنا کار: (مو) بھنکار

بھگنا کارا: (ند) دیکھو: بھنکارا

بھگنا کارن: (مصدر) مینڈھیاں کھولن

بھگنا کارن: (مصدر) 1- بھنکارن 2- غصے وچ آون

بھگنا کارنا: (فل) دیکھو: بھنکارنا

بھگنا ونا: (مصدر) 1- بھلا ونا 2- سواہ کرن

بھگنا ونا: (فعل) کسے چیز نوں تلی اتے دھر کے مونہہ وچ پوادنا

بھگنا ونا: (متحدی السعدی) 1- پھوکن داکم کرا ونا 2- سڑا ونا، جلا ونا

بھگنا: (مو) 1- ندامت 2- نا اتفاقی

بھگنا: (صفت) عربی لفظ 'نقر' دا وگاڑ..... غریب، مفلس

پھک: (نم) چھینی چھینی، پھکی پھکی

پھک پھک، (صوت) بھاف والے انجن دی آواز

پھک پھکنا، (عما) در در دے دھکے کھانا، وگی: 'نا مرادی دی پھک

پھکی کرنا، جو فرما دے ملیا کمال دید محمد خیر ہو دے دکھ جاوے

پھک: (مو) 1- بے سواد، بدمرگی 2- پھکیائی، پھکا پن 3- ناچائی،

بھٹ، ناراضی

پھک پھکا، (صفت) بہت پھکا اتے بے سواد

پھک مارن، (عما) بدمرگی کرن، بھٹ پاون

پھک نکلن، (عما) دوستاں یاں رشتے داراں وچ بدمرگی پیدا

ہو جاون

پھک: (ند) 1- اناج گا ہن دی تھاں، پد 2- ترکھان وغیرہ نوں فصل

دے موقع تے دتا جان والا تختانہ، فصلانہ

پھک: (مو) آتما، رُوح

پھک نکلا، (عما) دیکھو: پھوک نکلا

پھکا: (ند) 1- تھہ دی تلی تے رکھ کے مونہہ وچ پائی جاون والی کوئی

خٹک چیزیاں سفوف وغیرہ 2- فصل دے موقع تے زمیندار جو اناج

ترکھان لوہار، ناٹی وغیرہ نوں دیندے ہن 3- فصل، اناج، وگی:

'گڈی دتھا پھکا چٹکا وین وین لوپا دھاڑی' (میاں محمد بخش)

پھکا اک، (عما) تھوڑا جیہا، تھوڑی جیہی کوئی شے وغیرہ

پھکا بھانا پھڈنا، (عما) لکھ نہ رہن دینا، تباہ کر دینا

پھکا چٹکا، (نم) تھوڑا بہت، تھوڑا جیہا، تھوڑا چٹا

پھکا مار چھڈنا، (عما) گھر دا دھن مال تھوڑے ہی دنیاں وچ

ایسوں وزن گھٹاؤن لئی ورتدیاں نہیں

بھسوک لانی، (مو) دیکھو: بھسوک

بھسوں بھسوں: (نم) دیکھو: بھس بھس

بھستی: (مو) 1- مادہ سپ دی اک نسل، گدرائی، سہنی 2- سپ دی

اک قسم جیہڑا کہ نسبتاً گھٹ زہریلا ہوندا اے 3- رکاوٹ، مصیبت

بھستی پودن، (عما) رکاوٹ پیدا ہونا

بھستی تھیون، (عما) رکاوٹ پیدا ہونا

بھسی گھٹن، (عما) رکاوٹ پیدا کرنا

بھسی نوں پھٹکن کیہ: (اکھا) جدوں کوئی آدی مصیبت وچ

پھس جاوے اتے اوس نوں برداشت کرے او دوں کہندے نہیں

بھسیاں نوں چھڈ اڈ دیاں دے مگر پینا، (اکھا) بنے ہوئے کم

نوں چھڈ کے ہور دوسرے کم پچھے لگنا

پھ.....ش

پھش: (کلمہ سطر و حقارت) کسے نوں چڑاؤن یاں نفرت ظاہر کرن لئی

بولدے نہیں

پھشا: (ند، صفت) 1- بھسیا ہویا 2- بھینا

پھ.....ک

پھک: (ند) 1- چادل دا چھلکا، وگی: 'کالے جند دے نال اقرار کیا،

پھک بیا اے پاؤندا پھیریاں دے 2- مینہ دی پھوہار یاں دا چھڑ

3- گنڈھیاں دابی

گھٹا پھلنا، (حما) آوارہ گردی کرنا

پھلنا: (فل) 1- سڑنا، بلنا، سواہ ہونا 2- مونہہ یاں بھونکنی نال بھوک

مارنا 3- برباد ہونا۔

جلنا پھلنا، (حما) تباہ ہونا، برباد ہونا

پھلنا: (ند) دیکھو: بھکانا

پھلنی: (مو) دیکھو: بھونکنی

پھلو اون: (مصدر) 1- اگ لو اون 2- تباہ کرو اون 3- بھوک مرو اون

پھلوڑ: (مفت) دیکھو: بھکو

پھلوڑن: (مو) پھلوڑیا دی تانیٹ

پھلوڑیا: (ند) بکواسی، گپی

پھلوہجن: (مصدر) پھلنا جا اون

پھکی: (مو) سٹوف، پھکن والی شے

پھکی: (مو) دیکھو: پھکا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پھکی کھل کھلن: (حما) اظہار شرمندگی کرنا

پھکی: (فل) دیکھو: پھکا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پھکے: (ند) دیکھو: پھکا، جیہدی ایہہ جمع اے

پھکے پاؤن، (حما) ہکا کرن، مدھم کرن

پھکے پاؤن، (حما) 1- مدھم ہو اون 2- شرمندہ ہو اون

پھکے مٹے چوپن، (حما) بے فائدہ کم کرنا، بد مزہ ہونا

پھکے مارن، (حما) بکواس کرنا

پھکیان: (مو، مفت) پھکے ہوون دی حالت

پھکیاں: (مو) دیکھو: پھکی، جیہدی ایہہ جمع اے

پھکیاں اڈاونا، (حما) کسے کم نوں بہت چھیتی مکاونا

پھکیاں ڈاگیاں چوپن، (حما) بے دقت کم کرنا

پھکیاں: (مو) بے سوادیاں

پھکیاں کوڑیاں گلاں، (مو) زکیاں، تلخ گلاں

پھکیاں گلاں کرن، (حما) زکیاں گلاں کرن

گلوڑیاں پھکیاں کہنا، (حما) بُرا بھلا کہنا

پھکیائی: (مو) پھکا پن، پھٹ

پھکیٹ: (مفت) چالاک، ہوشیار

پھکیجین: (مصدر) پھکا مرگن، پھکا مارن

پھکیجن تکیجن: (حما) سخت غصے وچ ہونا

پھکیہ: (ند) 'فقیر' داوگاڑ، مانگت

پھکیہ: (ند) 1- پھکا جیہا، کچھ پھکا 2- لفظ 'فقیر' داوگاڑ

پھکیہ ا: (مفت) ددیرے پھکا، زیادہ پھکا

پھکیہ نی: (مو) فقیرنی

پھکیہ و/پھکیہ و: (پھیر، اڈاونا، پنچھی

پھکیہن: (مصدر) دیکھو: پھکیون

پھکیون: (مصدر) مدھم پون، پھکا پون

پھ.....گ

پھگاڑی: (مو) پھگوڑی، انجیر، کسری داڑکھ تے اوہدا پھل

پھگڑان: (مصدر) 'پگڑان' داوگاڑ، قابو کران، پگڑان

پھگڑاون: (مصدر) 'پگڑاون' داوگاڑ، قابو کران، پگڑاون

(دوجی جلد)

پلاک ڈسٹری

پھکر: (ند) فکر

پھکر وند: (مفت) فکر مند

پھکری: (مو) کچے بھانڈے دا ٹوٹا

پھکرو: (ند) 1- گالھاں، گندی گل بات، بکواس 2- توئے لخت

3- جھوٹھ، گپ 4- (مفت) بے پرواہ آدمی 5- گند بکین والا،

بکواس کرن والا

پھکڑ باز، (ند، مفت) 1- پھکڑ تولن والا 2- گپیاں مارن والا

پھکڑ بازی، (مو) پھکڑ تولن دا عمل

پھکڑ پٹا، (ند) بے پرواہی

پھکڑ تولنا، (حما) فکر تولنا، جھوٹھ بولنا، گپ مارنا، دنگی: لہیدے

دج گناہ تقصیر کیہوی پھکڑ آپ مہاریاں تولنی اے

پھکڑ کدھن، (حما) بد زبانی کرنا

پھکڑ لڑنا، (حما) آپس دج گندیاں گلاں کرنا، فحش گلاں کرنا، گالی

گلوچ نال گل کرنا

پھکڑ ہونا، (حما) بیہودہ مذاق ہونا، بہت بے تکلف ہونا

پھکڑو: (مفت) جیہڑا گورہا نہ ہووے، پھکا

پھکڑو: (ند) 1- پھکا، بے سواد 2- اک طرحاں دا ٹوٹا

پھکڑاونا: (نعم) دیکھو: پکڑاونا

پھکڑاؤ: (مفت) دیکھو: پکڑاؤ

پھکڑائی: (مو) دیکھو: پکڑائی

پھکڑائی دینا، (حما) دیکھو: پکڑائی دینا

پھکڑائی کھانا، (حما) دیکھو: پکڑائی کھانا

پھکڑون: (مصدر) پکڑن دا دگاڑ، قابو کرن

پھکڑونا: (نفل) دیکھو: پکڑنا

پھکڑوی: (مو) بدنامی، بدسلوکی، بے عزتی، تہمت، بربادی

پھکڑوی اڈنا، (حما) بھنڈی ہونا، بدنامی ہونا، دنگی: اک مرنا دوجی

جک دی پھکڑوی: (بھیسے شاہ)

پھکڑوی خرابی، (نم) 1- بھنڈی، بدنامی، بدسلوکی 2- تباہی، بربادی

پھکڑوی خواری، (نم) دیکھو: پھکڑوی خرابی

پھکڑوی کرن، (حما) 1- الزام لاوون 2- بدگوئی کرن

پھکڑوی لگن، (حما) دیکھو: پھکڑوی اڈنا

پھکڑوی لگنا، (حما) بھنڈی ہونا، بدنامی ہونا

پھکڑوی مارنا، (حما) مخول اڈاونا

پھکڑوی کرن، (حما) توڑ پھوڑ دینا، ریزہ ریزہ کرنا

پھکڑو یا: (ند) گند بکین ولا، بکواس کرن والا

پھکڑو یا نا: (ند) 1- خولیا 2- (مو) پھکڑو پاوون دی مزدوری

پھکڑو یاں: (مو) فضول گلاں کرنا، پھکڑو یاں مارنا

پھکڑکا: (ند) فریب، مکر، دھوکھا

پھکڑکل: (مفت) دیکھو: پھکڑکا

پھکڑکلا: (مفت) دیکھو: پھوکلا

پھکڑکن: (مصدر) پھکڑن، کوئی شے اکو وار مونہہ دج پاوون

پھکڑکن: (مفت) بے سواد، بے مزہ

پھکڑنا: (نعم) 1- جھہ دی تلی اتوں کسے شے نوں اکو واری مونہہ دج پاونا

2- پھکا مارنا

ایسا پھل پردائی پارس شکست والا نام، کیول گورتیں (گورومت

دوارا) ہی پایا جاسکتا ہے

پھل پردائی، (صفت) پھل دین والا، وگی: پورن گورو کلاں

درتے ہوں نام گورو کلا سپورن سہائی اتے پھل پردائی نہیں ہوندا

پھل پودن، (حما) پھیل جانا، بکثرت ہو جانا

پھل پھل، (ند) 1- پھل وغیرہ 2- معمولی بھینٹ

پھل پھل لگن، (حما) 1- بھاگ لگن 2- رکھاں یاں پودیاں تے

پھل لگن 3- صلہ ملن، کامیابی حاصل ہون

پھل پھلا ری، (مو) ترکاریاں، طرحاں طرحاں دے میوے

تے ترکاریاں

پھل پھلو گاء، (ند) دیکھو: پھل فروٹ وغیرہ

پھل جنک/پھلد/پھل داننا، (صفت) پھل دین والا رکھ

پھل چاون، (حما) فیض حاصل کرنا

پھل چتر، (مو) شیشے دا کم

پھل داتا، (صفت) پھل دین والا، پھل دایک، پھل دا پھالا

پھل دار، (صفت) جس نوں پھل لگے، پھل دین والا

پھل دایک، (ند) فائدہ دین والا، فائدے مند

پھل دوپہری، (ند) دوپہر دا پھل

پھل راجا، (ند، صفت) پھلاں والا، پھل دار

پھل روپ، (نم) نتیجے دے طور تے، نتیجے دھوون

پھل سنٹا، (حما) گنو وغیرہ دا آس والی نہ رہون

پھل سزوپ، (نم) دیکھو: پھل روپ

پھل فروٹ، (ند) پھل میوے وغیرہ

پھل کوٹک، (ہ) فوٹے، خبیثے

پھل کھانا آسان نہیں، (اکھا) کامیابی محنت دے بغیر نہیں

ملدی

پھل لانا، (حما) 1- درخت دا پھل والا ہونا 2- نتیجہ نکلتا

پھل ملنا، (حما) 1- بدلہ ملنا، صلہ ملنا 2- سزا ملنا

پھل مول، (ہ، مو) پھل اتے جڑ

پھل وان، (ند، صفت) پھلاں والا، پھل دار

پھل واہک، (ہ) مراد پوری کرن والا، نفع بخش

پھلا پھل، (ہ) چنگا تے بھیڑا پھل، نیک تے بد نتیجہ

چو پھل، (ند) چو پھالا چاقویاں تلوار

پھل: (ند) 1- یوٹے دی کھڑی ہوئی کلی، پھل، پھل توں پہلے نکلن

والا حصہ 2- پھل گوہی 3- ہندوؤاں دے سڑے ہوئے مُردے دیاں

پچیاں ہوئیاں سڑیاں ہڈیاں جینٹاں نوں ہر دوارے پہنچاؤندے نیں،

وگی: دُشیں ہڈیاں ساڑ کے پھل کرڈ (نجم) 4- عورتاں دے سر دا

اک گہنا 5- پھل دی شکل دی والاں دی اک بناوٹ 6- مدھانی دا

اودھ حصہ جس نال دینی رڑکدے ہن 7- گال، مجھ وغیرہ دے متھے

تے چٹا نشان 8- اگ دے تاء نال پھلی ہوئی چیز، کھل 9- اک

بشرت دھات 10- دھات دا کولا 11- ہنکھرے ہوئے گھیر دی اُپرلی

جھک 12- رڑکن سے جھک دی شکل وچ اُپر آیا ہو یا کھن 13- انگل

دا پوٹا 14- عورتاں دی ماہواری 15- ددھیا قسم دی کھنڈ 16- چلم دا اودھ

حصہ جتھے تماکو تے اک رکھی جاندی ہے 17- جادو ٹوٹا 18- ڈالی تے

(دوبئی):

طور تے زیادہ وگدیاں ہوندیاں نیں

پھگڑو: (نذ، صفت) مہکن وچ جمیا ہویا

پھگڑو: (نذ) 1- ہولی دا تیوہار 2- ہولی دی سوغات، ہولی دا تھو

پھگڑو: (نذ) انجیر دی نسل دا اک پھل تے اوہدا درخت

پھگڑو: (مو) انجیر

پھگڑو: (نذ، صفت) سٹکے چاول

پھ.....ل

پھل: (نذ) 1- بنا سیتی دے پھلاں یاں پور دا اگلا وٹواں روپ جس

وچ بی پیندا ہے تے جو کھاون دے کم آندا ہے 2- میوہ 3- بھا،

نتیجہ 4- لاہا، لاہجہ 5- انعام 6- ہتھیار وغیرہ دا ادھ حصہ جس نال کئی

دا ہے 7- بل، درے دا پھالا، وگئی: کہناں دے پھل مٹھے کیتے ہت

انہاندے کوڑے (میاں محمد بخش)

پھل آدنا، (حما) رکھاں یاں پودیاں نال پھل گنا شروع ہونا

پھل اُترنا، (حما) پھل تیار ہونا

پھل بھول، (نذ) پھل بھن دا کھید

پھل پات، (نذ) میوہ، ترکاری، پھل مٹھاری

پھل پاونا، (حما) 1- کرماں دا نتیجہ ملنا 2- کیتے دی سزا ملنا، وگئی:

’جیکر نیک اولاد ہووے گی رب دلوں پھل پاسی‘ (سیف)

پھل پرانی، (ہ) طرحاں طرحاں دے پھل

پھل پرداتا، (مفت) دیکھو: پھل داتا

پھل پردانسی، (مفت) جس نوں پھل لگے، پھل دین والا، وگئی:

پھگڑائی: (مو) دیکھو: پھگڑائی

پھگڑاؤن: (مصدر) دیکھو: پھگڑان

پھگڑائی: (مو) ’پکڑائی‘ دا وگاڑ، پکڑن دا کم یاں مزدوری

پھگڑن: (مصدر) ’پکڑن‘ دا وگاڑ، قابو کرن، پکڑن

پھگڑوی: (نذ) اک کھید

پھگڑیجن: (مصدر) ’پکڑیجن‘ دا وگاڑ..... پکڑیجن

پھگڑیون: (مصدر) دیکھو: پکڑیون

پھگڑو: (نذ) کانگڑے وچ ہوون والا اک قسم دا بانس

پھگڑی: (مو) 1- پھاگ، گلال 2- ہولی دا تیوہار

پھگڑن: (نذ) ماگھ توں گھرا تے چیتروں پہلا دیسی مہینہ، دیسی سال دا

آخری مہینہ، وگئی: مہکن مھولے کیت جیوں بن ٹھن مھول

سنگار (بکھے شاہ)

پھگڑن آکھے چیتروں سن ٹوں میرے بھائی، میں آیاں

جھون جھان ٹوں بنے لائیں، (اکھا) مہکن دے آدن تیکر دانہ

بھگڑن نوں ہویا ہوندا اے، ایس حوالے نال مہکن نوں عام

بتدیا جاندا اے، چیتروں کنکاں پکن تے آؤندیاں نیں تے دُعا

منگی جاندی اے تاں جے کوئی آفت نازل نہ ہووے، اکھاں

مہیناں دے مونہوں اکھوایا گیا اے

پھگڑن کنڈھی لگن، جے مہکن پھگڑے تاں دل سیالا لگے،

(اکھا) مہکن دے مہینے وچ بارشاں ہو جادوں تے سردی لگی ہو

جاندی اے

پھگڑن دائیں دگن، (اکھا) مہکن دے مہینے وچ ہواواں عام

مُھل سیدجڑی، (مو) مُھلاں دی جج

مُھل شیر، (ند) جادو، ٹونا

مُھل کاری، (مو) 1- کپڑیاں تے نیل بوٹے بناون دا کم

2- اک قسم دا مُھل دار کپڑا

مُھل کانسی، (مو) اک قسم دی دھات

مُھل کٹنا، (حما) قینچی وغیرہ نال کاغذ کٹ کے مُھل وغیرہ بنادنا

مُھل کڈھنا، (حما) کسے کپڑے تے دھاگے وغیرہ نال مُھل

بنادنا، دگ: 'ست بر گے مُھل کڈھے سوہن دل نوں بہت سہایا'

(سیف)

مُھل کرنا، (حما) 1- مٹکوی سہاگے وغیرہ ٹوں اک اُتے رکھ کے

کھل بنادنا 2- سُرخ رو کرنا، بھار لاہنا

مُھل کے اک توں چار ہونا، (حما) بہت خوش ہونا، دگ:

'مصلحت سبتی دی ہیر دی جیون لگی، غمھی مُھل کے اک توں

چار ہوئی'

مُھل کے لپا ہونا (بھڑولا)، (حما) 1- بہت موٹا ہو جانا 2- خوشی

دج بکھلے نہ سادنا

مُھل کیرن/ وساون، (حما) محبت پھیلانا

مُھل گنگا چُچاونا، (حما) پلے لاونا، نکا دینا، دگ: 'کالی داس

چُچایے مُھل گنگا، پنجاں دیریاں نوں مٹھ چاڑھ کے جی'

مُھل گومھی، (مو) اک قسم دی گومھی جو اتوں مُھل دا رنگ کھڑی

ہوندی ہے

مُھل کھانے، (ند) 1- چنے ارداں دی دال یاں کنول دے پیجاں

نوں بھجیے تے اوہ مُھل جاندے نیں۔ اوہناں نوں پھل کھانے

آکھیا جاند اے 2- چینی دیاں بنیاں مٹھیاں گولیاں 3- خوش ہونا

مُھل مولی، (مو) بر تے پاؤن والے گہنیاں دا مُھل تے مولی

دا جوڑا

مُھل نال کنڈا، (اکھا) جہدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سکھ دے نال

ڈکھ دی آدنہا ہے تاں کہندے نیں

مُھل نہ جھلنا (سہنا)، (حما) بہت سول ہونا، بہت ہی کول ہونا،

دگ: 'مُھل نہ جھل دی بال ایانی' (سیف)

مُھل نیر، (ند) گلاب دے بنجونی عرق

مُھل واڑی، (مو) 1- اوہ تھاں جتھے مُھل لگے ہوئے ہوں،

بنجی 2- آل اولاد

مُھل وانگوں کھڑ جانا، (حما) بہت خوش ہونا

مُھل ورگا، (ند، مفت) 1- سوہنا، خوبصورت 2- ہلکا 3- بے آواز

بلانی دا مُھل، (ند) اک طرحاں دا ٹونا جس دے کرن نال

عورتاں دا دل جتیا جاند اے

تِل مُھل، (ند) ٹُچھ بھینا

ٹولین مُھول، (ند) بھلوناں دی اک جھاڑی

دُشنی دا مُھل، (ند) اک قسم دا ٹونا جو دو آدمیاں خاص کر کے

خاوند بیوی دج جھگڑا کھڑا کرن لئی کہیا جاند اے تاں جو شوہر اپنی

بیوی نوں طلاق دے دیوے

مٹی دا مُھل، (ند) اک طرحاں دا ٹونا جس دے کرن نال کمین

پنجا نکلد اے

(دوجی جلد)

مُخل دی شکل دا اُنیا اُبھار 19-بلدے دیوے دی جی تے بنیا مُخل

دی شکل دا کولاجو بلدی لاٹ وچ وکھرا وسدا ہے، مُخل 20-کئی دا

بھنیا ہو یا دانہ جیہڑا مُخل جاندا اے

مُخل آونے، (مخا) ماہواری آونے

مُخل آئے ہن تاں مُخل وی آون گے، (اکھا) جدوں

کے عورت نوں اولاد نہ ہووے تے اُمید دینی ہووے اودوں

کہندے نیں

مُخل بوٹا، (نڈ) کپڑے اُتے کیتی گئی اک قسم دی کڈھائی،

ویل بوٹا

مُخل سیہری، (مو) دیکھو: مُخلہری

مُخل پاوتا، (مخا) مُردے نوں ساڑن مگروں اوس دیاں پچیاں

ہڈیاں دگدے پانی دے سِر دکرن دا عمل

مُخل پتر، (نڈ) 1-ٹُچھ بھیا 2-کڑوئل

مُخل پتی، (مو) اک طرحاں دا گہنا

مُخل پھانک، (مو) مُخل دی پتی

مُخل مُخل بہنا، (مخا) خوشی وچ مُخلے نہ سادنا

مُخل مُخلّاٹ، (مو) 1-گال، مجھ، گھوڑے وغیرہ دے متھے تے

چٹا نشان 2-دکھاوا، اڈنیر

مُخل پینا، (مخا) دیکھو: مُخل جانا

مُخل جانا، (مخا) 1-کے کولوں اپنی خوشامد دی گل سن کے بہت

خوش ہونا 2-موتا پا آ جانا

مُخل جھاڑنا، (مخا) دیوے دی جی دا سڑیا حصہ جھاڑنا

مُخل جھڑن، (مخا) خوبصورت گفتگو کرنا، مُخل جھڑنا

مُخل جھڑی، (مو) 1-اک آتش بازی جیہڑے توں مُخل

جھڑوے نیں 2-فسادن زنانی

مُخل جیہا، (مفت) 1-بہت ہلکا، ہولا 2-کول

مُخل چاون، (مخا) خوبیاں دا مالک ہونا

مُخل چڑھاوے، (مخا) کسے دی گل نوں جذبے دجوں مں لہرا

مُخل چوٹیاں، (مو) مینا کاری، تیل بوٹے

مُخل چڑیاں کڈھنا، (مخا) سردے والاں وچ اُبھار پیدا کر کے

یاں لہر بنا کے سنوارنا

مُخل چکنا، (مخا) مُردے نوں ساڑن توں مگروں اوس دیاں ہڈیاں

اکٹھیاں کرنا

مُخل چُٹنا، (مخا) اچھائی پانا، خوبیاں حاصل کرنا

مُخل دار، (مفت) 1-جس نوں مُخل گے ہون 2-جس اُتے

مُخل بوٹے چسپے یاں کڈھے ہوئے ہون

مُخل دان، (نڈ) دیکھو: مُخلو دان

مُخل دھاگا، (نڈ) توبیت دھاگا، جنتر منتر

مُخل سُپاری، (مو) اک قسم دی سُپاری

مُخل ہرا، (مفت) اوہ کبوتر جیہڑا سر سفید تے پُ رنگین

ہوندے نیں

مُخل سڑنا، (مخا) ماہواری بند ہونا

مُخل سلپیر، (نڈ) اک قسم دی گرگابی

مُخل سَنگھ کے جیونا، (مخا) بہت گھٹ کھا کے گزارہ کرنا

بھلاؤ: (نہ) اک بوٹا جس دے پھل لال رنگ دے ہوندے نیں

بھلاؤ: (مو) 1- چھال، پلانگھ، قدم

بھلاؤ: (مو) دیکھو: بھلاؤ

بھلاؤ: (مصدر) چھلانگ مارن، پھاندن، اٹھلن

بھلاؤ: (مو) بھلانگ، چھلانگ

بھلاؤ: (مو) دیکھو: بھلاؤ

بھلاؤ: (مو) 1- بھوک بھرن والی کوئی شے 2- پھیلاؤ، کھار

3- ترفیب 4- خوشامد

بھلاؤ: دیون، (حما) خوشامد کرن

بھلاؤ: وچ آون: (حما) بھوٹی تعریف وچ آون

بھلاؤ: (مفت) دیکھو: بھلاؤ، جید دی ایہہ جمع اے

بھلاؤ: بھری چنگیر، (مو، مفت) بہت خوبیاں والا، ڈمیر

خوبصورت

بھلاؤ: تے پیر، (نہ) جی آیاں نوں آکھنا، استقبالیہ کلمہ

بھلاؤ: دی سیج، (مو) سکھ آرام والی زندگی

بھلاؤ: دی سیج تے سونا، (حما) آرام دی زندگی بسر کرنا، عیش تیل

جیون تانا

بھلاؤ: نال لدنا، (حما) بہت ہی عزت دینا، حدوں ودھ آدر کرنا

بھلاؤ: وچ ملن، (حما) بہت نازک ہون، بہت ہلکا ہون

بھلاؤ: (نہ) دیکھو: بھلاؤ

بھلاؤ: (مفت) بھلیا ہویا

بھلاؤ: (مو) درم، سوچن، سوچ

بھلاؤ: (نہ) 1- خوشامد، بھولی چکی 2- خوشامدی

بھلاؤ: (مصدر) مجھ گاں وغیرہ دا آس کر اون

بھلاؤ: (نہ) 1- ساز و دھانا 2- کسے چیز وچ ہوا بھر کے اوس دا

جھم و دھانا 3- جھوٹی وڈیائی کر کے ہنکار وچ لیادنا، بھوک دینی

ناساں بھلاؤنا، (حما) بڑا ہنکار کرنا، گھمنڈ کرنا

بھلاؤ: (مصدر) (مصدر) آسے کر اونا

بھلاؤ: (مو) خوشامد، جھوٹی وڈیائی

بھلاؤ: (نہ) اک مشہور رکھ واناں، اک رکھ جس دی داتن چنگی سمجی

جاندی ہے، (بھلاؤ توں) وڈا کنڈیاں والا رکھ

بھلاؤ: (نہ، مفت) 1- صرف بھل کما کے گزارہ کرن والا

2- دیرت (روزے) والے دن کھان دیاں شیداں

بھلاؤ: (مفت) دیکھو: بھلاؤ

بھلاؤ: (مو) 1- بھلن دا عمل 2- کھار 3- سوچ 4- دکھاوا

بھلاؤ: (نہ) دیکھو: بھلاؤ

بھلاؤ: (نہ) دیکھو: بھلاؤ

بھلاؤ: (مو) دیکھو: بھلاؤ

بھلاؤ: (نہ) 1- اک کانے دار رکھ جیہڑا پتھریلی زمین تے بھلاؤ

بھلاؤ اے تے ایہدے بھلاؤ دی خشبو بھینی بھینی تے خوش ملن

ہوندی اے 2- اک رکھ جس نوں بھلاؤ دی کہدے نیں

بھلاؤ: (مو) دیکھو: بھلاؤ

بھلاؤ: (نہ) 1- بھلن دی حالت، پھیلاؤ 2- سوچ 3- بھڑکیلی

پوشاک 4- دکھاوا، جلوہ، شامہ ہاتھ

(دو جلد)

مولادامخل، (مخل) اک قسم داثوٹا جو فصلاں نوں مولا
توں بچادون لئی کیتا جاندا ہے
مونہہ چوں مخل کرنا، (مخا) منھیاں گلاں کرنا
مونہہ وچوں مخل جھڑنے، (مخا) بہت مضابولنا
نظر دامخل، (مخ) بھیڑی نظر دے اثر نوں ختم کرن لئی کیتا ٹوٹا
ہلاکت دامخل، (مخ) اک طرحاں داثوٹا، جو دشمن نوں مارن لئی
کیتا جاندا ہے

ہولامخل، (مفت) بہت ہلکا
مخل: (و، مو) 1- کھڑونا، گھٹنہ ہونا، خوش ہونا 2- اک رکھ داناں
پھلا: (مخ) پھیلن دی حالت، کھلار، پیارا
پھلا: (سابقہ) اک سابقہ جو گنتی والے لفظاں دے اخیر وچ لگ کے
تہہ والامعنی دیندا ہے، جیویں چوپھلا، دو پھلا
پھلا دلش، (مخ) علم نجوم موجب کسے سیارے دامبارک یاں منحوس
نتیجہ کدھن دا طریقہ

پھلا: (مخ) 1- پھلنا، پوپلا 2- کلک دی گہائی واسطے لوہے دے
کنڈیاں دا بنیا کول تختہ، پھلا/پھلا، مل دے پھلے
مُھلا: (مخ) 1- اکھاں وچ پاؤن والا کھل، سرمہ 2- دیوے دی بتی دا
فل 3- جوار دا پھلنا ہویا دانہ
مُھلا کرن، (مخا) مھکوی نوں مھنن
مُھلا لاہون، (مخا) دیوے دی بتی دا فل جھاڑن
مُھلا لہاون، (مخا) دیکھو: مُھلا لاہون
مُھلا ہار لینا، (مخا) مھلاں ہار کرنا، ہولا کرنا، مھل کرنا، وگی: 'اودہ

صرف دُڈھ دیں ورتدیاں تے مھلا ہار لیندیاں ہن
پھلا/پھلہ: (مخ) ٹہنیاں دا بنیا ہویا چوکٹھا جیدے تے بھار پانا
جاندا اے تے زمین دی گہائی لئی ڈھنگا کھچدا اے
پھلا پھل، (مخ) دیکھو: پلا دلش، وگی: 'اودھناں توں بالک داسا
مُچھ کے اتے چنچاگ (پتری) کڈھ کے جنم کنڈلی بنا کے اوس دا
پھلا پھل کہن لگا

مُھلا ٹ: (مو) دیکھو: مھلا ہٹ
مُھلا و: (مخ) فولاد دا وگاڑ
پھلا دھن: (مصدر) پھل پاؤن
مُھلا دی: (مفت) فولادی دا وگاڑ، وگی: 'نظر پوے جد پھلی جل وچ
مارے بچ مھلا دی
مُھلا دلش: (مخ) کسے گل دا نتیجہ کہنا، نتیجہ دنا
پھلار: (مخ) پھیلاؤ، کھلار، پیارا
مُھلا رن: (مصدر) چھال مار کے کسے بندے یاں شے اُتے چڑھن
پھلا س: (مخ) 1- ڈگ، قدم 2- پلانگ، چھال
پھلا سرا: (مخ) چھل، دھوکا، فریب، خوشامد، جھولی چکی
پھلا سی: (مفت) دیکھو: پھلاشی
پھلاشی: (مفت) پھل کھاؤن والا، پھل کھا کے گزارہ کرن والا
پھلا مش: (و، مخ) مطلب، نتیجہ
مُھلا ن: (مصدر) 1- مھوک بھرن 2- خوشامد کرن
مُھلا نا: (نعم) دیکھو: پھلا دنا
مُھلا نا: (مفت) 'فلانا' دا وگاڑ

بھلکا: (نذ) 1- سٹی پتی ہولی روٹی، بھل کے پکی ہوئی روٹی 2- (مفت)

سم عقل آدمی، مورتھ 3- چھالا، بھالکا 4- اکھاڑا، ہولا، نرم

زمین

ہلکا بھلکا، (مفت) بہت ہولا، ہولا بھل

بھلکارن: (مصدر) سب دا بھن بھلا دن

بھلکاری: (مو) برتے لین والا لال رنگ دا کپڑا جس اُتے

دھارے نال بھل وغیرہ کڈھے جاندے ہن

بھلکان: (مصدر) 1- بھلون، ہلکا کرن 2- کپڑے نوں پانی دج دھون

پرانا 3- بھوک مار کے کوئی شے مونہوں شبن

بھلکانا: (فعل) 1- کسے ہلکی چیز نوں مونہہ وچوں بھوک نال اڈاونا

2- کپڑا دھونا

بھلکانا: (فعل) دیکھو: بھدکنا

بھلکی: (مو) چھوٹا بھلکا

بھلکے: (نذ) دیکھو: بھلکا، جیہدی ایہہ جمع اے

بھلکے ہتھ، (نذ، مفت) پو لے ہتھ، نرم ہتھ

بھلگ: (مفت) 1- سرخی مال 2- چھوٹا، نکا 3- نکا، بے کار

4- موسم بہار، چیتڑ دے دن 5- اک طرحاں دا بوڑھ درگا رُکھ

8- بسا ماڑا، کمزور

بھلگا: (نذ) مندے عملاں دا نتیجہ، عملاں دا بھل

بھلگن: (نذ) دیکھو: بھلگن

بھلگو: (و، مو) 1- اک ندی دا ناں جیہدے کنڈے تے (گیا) شہر

آباد اے 2- اک قسم دا انجیر دا رُکھ

بھلگھا: (نذ) عملاں دا اجر، نتیجہ

بھلگم: (و، نذ) 1- تیر، تلوار 2- مکانات، جزا

بھلگن: (و) پیداوار، حاصلات

بھلگن: (مصدر) 1- کسے شے دی بھال کرنا 2- رُکھ نوں بھل لگن

3- مغرور ہون

بھلگن: (مصدر) دیکھو: بھلگنا

بھلگنا: (فعل) 1- بھل لگنا 2- اولاد ہونا 3- ماتا دے دانے لگنا 4- راس

آ جانا، موافق آنا

بھلگنا بھلگنا، (معا) 1- دودھنا، ترقی کرنا 2- عزت دودھنا، دگی: 'تا نگھ

کسے دی دج گلمان لگا، خوشی دج جو بھلدا بھلدا اسی

دودھنا بھلگنا، (معا) دیکھو: بھلگنا بھلگنا

بھلگنا: (فعل) 1- بھل دا نگ کھونا، بہت خوش ہونا 2- کسے چیز دے

اندر ہوا یاں پانی بھر جان پاروں اوس دا موٹا ہو جانا 3- پھوڑے

پھنسی پاروں جسم دے ماس دا ابھر جانا 4- ٹھمہڑ کرنا

بھلگنا: (مفت) بھلدار، شردار

بھلنگ: (مو) 1- ڈانگ یاں سوئی دی منڈ، دستہ 2- درخت دی

چوٹی، ٹیس 3- کوڑے دا سر 4- بھمن پھندا

بھلگنی: (مو) اک بوٹی، اک بھل دار پودا

بھلگنی: (مو) دیکھو: بھلگنا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

بھلگو: (مو) اک قسم دی جھاڑی جو ہالیہ توں لے کے سندھ تک عام

ملدی ہے

بھلگو: (مو) 1- گٹو مجھ وغیرہ جس دے متھے تے چٹا نشان ہووے

(دوبی جلد)

پھلجی: (نذ) دُود پھرس ناں دا رُکھ

پھلجھڑی: (ہ، نذ) اک آتھبازی جیہوں فارسی وچ گلفشاں آکھی

دا اے

پھلچڑی: (مو) دیکھو: پھلچھڑی

پھلد/پھلدھ: (مفت) 1- پھل دین والا، پھلدار 2- (نذ) رُکھ

درخت

پھلدان: (ہ) شادہ دیاہ توں پہلے کسے بندے دا اپنی دی لئی منڈے

نوں پسند کرتا تے اودھدی تھی تے پیسے رکھنا ایس رسم توں بعد دیاہ دا

ہونا ہتھیا جاندا اے تے ایس رسم نوں (دور دکھنا) دی آکھ دے نیں

پھلدھاری: (مفت) پھل کھان والا، پھل کھا کے گزارہ کرن والا

پھلدھھر: (مفت) 1- دیکھو: پھلد/پھلدھ 2- نیزہ، برچھا، بھالا، تیر

پھلدھ: (نذ) دیکھو: پھرڑ

پھلدھ ا: (نذ) دیکھو: پھرڑا

پھلن: (مصدر) کسے شے دی بھال کرن

پھلر واسا: (مفت) 1- پھل ورگا 2- خوبصورت، نازک پُتے والا

پھلوی: (مفت) 1- پھلویا ہویا، گلفتہ 2- تہا ہویا 3- بچن والا، بچیا ہویا

4- ناراض، خفا 5- فریب، موٹا

پھلووا: (نذ) پھل، پھلا

پھلوی: (مو) دیکھو: پھلووا پھلوی ایہہ تانیہ اے

پھلویاں: (مو) پُتے پُتے پھل

پھلوی/فلوی: (نذ) دیکھو: پھلجی

پھلک: (ہ، مو) 1- اک نندی دا ناں 2- ڈھال، سپر، تختہ، بنیاد، سطح

پھلائی: (مو) 1- گنو مجھ دے آسے کراون دا عمل 2- آسے کراون

دی مزدوری

پھلہیری: (مو) سریر دا اک روگ جس نال سریر اُتے چنے داغ پے

جان دے نیں

پھلہیری: (مو) دیکھو: پھلہیری

پھلہیلا: (نذ، مفت) 1- پلپلا، ڈھلا 2- کمینہ، ذلیل 3- بے جوت

پھلہیوٹ: (مو) بھال، تلاش، جستجو

پھلہیوٹ پوون، (عجا) لہدے پھرنا

پھلہیوٹ کیرن، (عجا) واویلا کرنا

پھلہیوٹ گھٹن، (عجا) لہٹنا، کھوج لانا

پھلہٹ: (نذ، مفت) 1- پھلیا ہویا، پورا 2- پھلدار، پیداوار،

بارور 3- ثمر، فائدہ، نتیجہ حاصل، انجام 4- جوتش دا اک حصہ

پھلہٹ: (مو) 1- پیداوار 2- ستاریاں دی چال دا اثر

پھلہٹ جوتش، (نذ) جوتش دی اک قسم جس وچ ستاریاں دے

چنگے چنگے نتیجیاں دا علم ہوندا ہے

پھلہٹو: (نذ) 1- بندوق دی نالی یاں کسے مشین دی نالی نوں صاف

کرن والا اوزار 2- تار نال بٹھیا ہویا کپڑا جیہوں نالی وچوں

لٹکایا جاندا اے

پھلہٹھا: (نذ) پھلہٹھا، پٹھا، پھلہٹھا، وگنی: نیزہ بازی بڑی کھیڈ لینا تے

پھلہٹھا دی (دا)

پھلہٹھا: (نذ) چاقو وغیرہ دا تیز دھار والا حصہ، چاقو دا پھل

پھلہٹھی: (مو) پھلاں دی دکان

پھلہا: (نہ) 1- سڑن کارن پیا چھالا 2- بھنڈا کولا 3- چنگیڑا 4- فالہ
5- چھوٹا راہ، گلی 6- اک قسم دا چوکھٹا جس نال کنک وغیرہ گاہی

جاندی اے

پھلہا: (نہ) دیکھو: پھلہا

پھلہا: (مفت) دیکھو: پھلواں

پھلی: (مو) 1- پھٹی 2- اک رکھ داناں، پھلہا

پھلہا: (نہ) دیکھو: پھلہا

پھلہوڑا: (نہ) 1- چرے دے دونہاں پاسے دے گول چکر جیہناں تے
کسں کسی جاندی ہے 2- گڈے دی بھتوں پھلی لکڑ جس وچ جاتو
پنڈے نیں 3- گڈے دا پھٹا

پھلہوڑا: (نہ) موچیاں دا لکڑ دا ہتھوڑا جس نال اوہ لکڑ دے سک
گڈے ہن ایس دے دونہاں پاسیاں تے لوہے دے بند ہوندے
نیں، دگی: 'اودھناں کیتی ماہ ڈھبا کے، گھوک پئی پھلہوڑے
دی آدے

پھلہوڑا: (مو) دیکھو: پھلہا

پھلی: (مو) لکڑی دی چھوٹی پھٹی جس اُتے چڑا وغیرہ پھلیا
جاندے ہے

پھلی پھلی تھیون، (عما) گھیت گھٹ ہونا، کدھرے کدھرے ہونا

تھوڑا تھوڑا ہونا

پھلی پھلی کرن، (عما) کھلیرنا، گھٹانا

پھلی نہ بھننا، (عما) 1- کم کاج نہ کرنا، اکاہی کوئی کم نہ کرنا 2- کھ

نہ دودھرا کرنا

پھلی گلی نہ پاڑی، پٹاک پڑو آپڑی، (اکھا) بغیر محنت مشقت
دے کوئی کم ہو جانا

پھلی: (مو) 1- اک داناں دی شکل دی سبزی، پھلیاں، کسے بوٹے
دے اُتے لگن والا گول یاں لبوڑا پھل جیہدے اندر دانے ہوندے

نیں جیہڑے بیج بندے نیں 2- گوشت دار ریش

پھلی: (مو) 1- چٹیا، سفیدی 2- پھلاں دی تصغیر 3- پھلی ہوئی، نجی
ہوئی 4- گنو وغیرہ جس دے متھے تے چٹا نشان ہووے 5- سگی

نال پاون والا سردا اک گہنا 6- لوہے یاں پتل دا گول ٹکڑا جو
خوبصورتی وچوں سوئی تے چڑھایا جاندے ہے 7- کوڑی دی دھ

اُتے رگڑ کے کڈھیا نیلا نشان 8- اکھ دا پھولا 9- چھوٹے بچے دی
اندی، پھلو 10- اک دھیا قسم دی کھار 11- بچھے ہوئے دھاناں

نوں پھلن تے نکلیا پھلیا ہویا چاول (ایہہ جمع وچ درتیا جاندے
ہے) 12- اکساہٹ، چک

پھلی بھوت: (مفت) سمبل، کامیاب، دگی: 'پرنہاڈا میرا پریم پھلی
بھوت کیوں ہو سکدا ہے

پھلی تارتھ: (ہ) نتیجہ

پھلے: (نہ) 1- مٹی یاں جوار دے بیج کے کھڑے ہوئے دانے 2-

گول تپے

پھلے جڑن، (عما) من وچ لڈو پھٹنا

پھلیا: (نہ) گھر دے دوالے دی داڑی وچوں دی رکھیا گیا لانگھا

پھلیا: (نہ) 1- بچہ، بال 2- پھلیا ہویا

پھلیا پھلیا ہونا، (عما) 1- بال بچے دار ہونا، قبیل دار ہونا 2- ترقی

(دوجی جلد)

2- چھوٹے بچے دی اندری، مہلی

مہلو آ، (ند، صفت) مہلیا ہو یا چھالا، پھولا، آبلہ

پھلوا: (ند) کم دے دوران ورق نوں مٹھاسدے حاکرن دی اک انگل

چوڑی پتلی تے لکدار فولادی پٹی

مہلو آ: (ند) مہلو ہا، چھالا

مہلواری: (مو) 1- مٹھلاں دا نکا جیہا باغ، کیاری 2- آل اولاد، بال بچے

مہلو اڑ: (ند) لکڑی دا بھوڑا

پھلواڑی: (مو) دیکھو: مہلو اڑ

مہلو اڑی: (مو) کیاری، باغچہ وگی: مٹھکن ماہ مٹھن آن مہلی سہ

مہلو اڑی

پھلوان: (ند، صفت) مٹھل والا، مٹھر والا، بارود

پھلواں: (ند) ودھیا قسم دا گھاہ

مہلو ال: (صفت) مٹھلیا ہو یا

مہلو دا: (ند) 1- 'فالودہ' دا وگاڑ 2- مایا، کلف

مہلو دہ: (ند) دیکھو: مہلو دا

پھلورن: (صدر) پرکھن، پڑچون

مہلوری: (مو) دین دی تلی ہوئی پکڑی وغیرہ

پھلوڑ: (مو) بے ایمانی، لالچ، جرس

پھلوڑا: (ند) دیکھو: مہلوڑا، وگی: 'ناتے نوں مہلوڑاں نال گٹ

گٹ کے سیکا دی چنگا چاڑھیا'

مہلوس: (ند) 1- 'فالوس' دا وگاڑ، وگی: 'خیام ہمای آدم کیہ اے، وہم

مہلوس دوج دیوا چکے 2- پتے گول چکے جو لکڑی نوں رندن ویلے

لہندے مٹھن 3- مٹھکانا، بلنیا

مہلو سٹرا: (ند) چنگیاڑا

مہلو ندر: (ند) لیرو لیرو ہو یا کاغذیاں کپڑا وغیرہ

مہلو ندر: (صفت) پھل والا، وگی: 'اودوں توں ہی بھگت سدائے گا

جدوں اوس نوں اپر د قیاس بھگتی پھل فلوندر ہر پیا'

مہلو نڈر: (ند) دیکھو: مہلو ندر

مہلو ہا: (ند) ادھ کپڑا جس نوں تھوڑی وچھ تے بھ کے رنگیا جاندا ہے

تاں جو بھٹی تھاں تے پٹیاں دھاریاں پے جان

پھلو ہار: (ند) دیکھو: پھلا ہار

پھلو ہاری: (مو) دیکھو: پھلا ہاری

پھلو ہر: (ند) دوسرا، روڑی کٹن والا اوزار، مٹھکی جیہا اک آلہ جو مٹی

دے ڈھیلے مٹھن اُتے پانی دیاں ڈھلواناں نوں پھرا کرن لئی درتیا

جاندا ہے

مہلو ہس: (ند) غبارہ

مہلو ہمن: (مو) نرم مٹھنی، ویل یاں مٹھنی دا سر

مہلو ہمنی: (مو) دیکھو: مہلو ہمن

پھلو ہمن: (صدر) 1- چھالا ہمن 2- پھوڑا پھنسی نکٹن 3- مٹھن، موٹا

ہودن 4- بجن

مہلو ہمنی: (مو) 1- اٹھکل 2- خوشاد

پھلو ہنی دیون، (مخا) خوشاد کرن، چا پوسی کرن

مہلو ہی: (مو) دیکھو: مہلو ہا

مہلہا: (ند) دیکھو: مہلہا

بھمن لاون، (مخا) 1- خوبصورت بناون 2- ہر ویلے سلاہون،

ویلے کویلے صنتاں کرن 3- خوشامد کرن

بھمنیاں بنن: (مخا) جان بوجھ کے انجان بننا

بھمنی: (مو) 1- 'بھمن' دی تفسیر 2- گھاہ دا بھل 3- چٹکی 4- چھوٹا

پھوڑا، بھنسی

بھمنیاں: (مو) دیکھو: 'بھمنی' جیہدی ایہہ جمع اے

بھمنھیاں: (مخا) اک پنیز وناچ جو ڈھول دی تال تال کیتا جاندا ہے

بھمنھیاں پاوانا، (مخا) مٹنی چال نال ٹرنا

بھمنیٹا: (مخا) 1- چھوٹا بھمن، پھوندا 2- پیارا، محبوب

پھ ..... ن

پھن: (مخا) 1- جعلی، نقلی، بناوٹی 2- دغا، فریب، دھوکھا، مکر

3- (مفت) دغا کرن والا 4- کچھ سپاں دے سر دا ادھ روپ جیہڑا

پھل کے پتے دی شکل دا ہو جاندا ہے، بھمنیر سپ دے سر دی

چوڑائی 5- غلیل وغیرہ دا ادھ حصہ جیہدے وچ پھریاں غلیلہ وغیرہ

رکھ کے چلایا جاندا اے، وگی: 'دون رات سکجاں ایہدیاں بھمن

سورج عر دوپہر' (نجم)

پھن چائی بھرن، (مخا) ہر ویلے غصے وچ رہن

پھن دھر، (مخا) (مفت) پھن والا سپ

بھمن کڈھن، (مخا) 1- وڈھ کھادون نوں دوڑن 2- نڈر ہو جانا

پھن مارن، (مخا) مکر فریب کرنا

بھمن: (اعوان، فم) بھمر، پھیر

پھنھا: (مخا) دیکھو: بھننے خاں، وگی: 'ساڈے مچیاں اپڑ سکدے نہیں،

بڑے بڑے دھمڑتے پھننے اڑیے'

پھنھا: (مخا) دیکھو: بھمن

پھنھائے: (مفت) 'نٹا' دا وگاڑ

پھنھالا: (مخا) (مفت) خطرناک، پھن والا سپ

پھنھتاں: (مخا) بھینے تک والا، چینی تک والا

پھنھب: (مخا) دیکھو: بھنبا

پھنھبا: (مخا) 1- بھیمیا 2- کت کے مٹنی ہوئی رُوں دی پونی یاں

اُن دا گوہڑا 3- تھوڑا وٹ چڑھیا سوتر 4- ملائم اُن، پشم دے وال

پھنھوڑا: (فم) بھنھوڑا، مٹنے یاں کسے درندے دا وڈھ کھانا، کٹ لینا

پھنھو: (مخا) کھلے وال، گھلیاں لٹاں

پھنھیا: (مخا) دیکھو: بھنبا

پھنھے: (مخا) دیکھو: بھنہ

پھنھے: (مخا) کھلے وال، گھلیاں لٹاں، وگی: 'ایس دی چال ڈھال تے

چہرہ تے بھنہ اوے طرھاں دے ہن'

پھنھیری: (مو) 1- اک قسم دی ٹیری 2- (مفت) تیز دوڑن والا

پھنھنا: (مفت) 1- ادھ سکا، سلما 2- الگ الگ داناں والا (چول

وغیرہ)

پھنھنٹا: (مو) سپ دی ٹوکر

پھنھنٹان: (مصدر) 1- پھن پھیلان 2- اُتھلن 3- غصے وچ آون

پھنھناون: (مصدر) دیکھو: پھنھنٹان

پھنھناوتا: (فم) 1- تھک سٹئی 2- اُبلنا 3- سپ دا پھن نوں کھلارنا

(دوجی جلد)

تے ہوتا

بھلیا بھلیا پھرنا، (حما) بہت خوش پھرنا

بھلیا: (ند) دیکھو: بھلا

پھلیات: (ند) دیکھو: پھلیات

پھلیات: (ند) 1- مٹگی، مانہہ وغیرہ دیاں پھلیاں دے چھلکے، سوڑھی

2- (مو) دانیان دی ٹہائی دی اوہ حالت جدوں دانے اتے پھلی

دکھ دکھ نہ ہوئے ہوں

پھلیاٹی: (مو) 1- پھلیاں دے سکے جھلو 2- بہت دیر دی سوئی ہوئی

گاں مجھ وغیرہ

بھلیاری گلاب: (مو) اک طرحاں دی چھوٹے قد دی لکڑی جو

کھوڑی وچوں درتی جاندی ہے

پھلیان: (مصدر) 1- پھل لگن 2- بھاگ لگن

پھلیان: (مو) کھتیاں دی اک ذات، وگی: 'پھلیاں کھوکھرائن

اکواہین

بھلیاں: (مو) مونک پھلی

بھلیاں: (مو) 1- بچے ہوئے دھاناں نوں بھمن تے نکلیا بھلیا ہویا

چاول 2- مکئی یاں جوار وغیرہ دے بچے کے کھڑے ہوئے دانے،

کھلاں 3- چاول دے بچے ہوئے تے بچے ہوئے دانے

بھلیاں نہ سادنا، (حما) بہت خوش ہونا

بھلیا: (ند) 'قلیت' دا دگاڑ، بندوق یاں توپ دا توڑا

بھلیا: (ند) چھالا، پھوکا

بھلیا: (صفت) سفید رنگ وچ کالا یاں کالے وچ سفید گل دار گاں

یا تیل

بھلیا: (ند) تیل دا پھالا

بھلیا: (ند، صفت) بھل جھن اتے وچن والا

بھلیان: (مو) دیکھو: بھلیا 'بھلیا' ایہہ تانیٹ اے

بھلیا: (مو) تیل دا گھیا ہویا پھالا

بھلیا: (ند) 1- خشبودی تیل 2- خوشبودار بھلاں دا بنایا تیل 3- عطر،

وگی: میری کپی تنگی رہ گئی جس وچ عطر بھلیا (حافظ برخوردار)

عطر بھلیا، (ند) دیکھو: بھلیا

بھلیان: (مو) دیکھو: بھلیا

بھلیا: (ند، صفت) خوشبودار تیل تے عطر وچن والا

بھلیان: (ند) وڈی جامن

بھلیاں: (ند، صفت) بھلن دی حالت

پھ.....م

بھمن مارن: (حما) 1- چپ تان لینا 2- لگ کے چلے جانا

بھمبا: (ند) بھمبا، پھوہا، پھابا، پھابیا، رُوں دا ٹونبا

بھمن: (ند) 1- پھندا، دھاگے یاں ریشم دا ٹمچا جیہڑا تسبیح یاں ٹوپی

وچ خوبصورتی واسطے لایا جاند اے، وگی: 'ماہل پٹ ذی بھمن' دار

موتی، ہور لٹھ کریر دی سال آئی 2- اُن دا بنیا بھل، جیویں ٹوپی دا

بھمن 3- تک دا اگلا بھریا حصہ 4- سوت دی ٹوپی 5- بھڑھو آدی،

نورکھ آدی

بھمن لائے، (حما) دیکھو: بھمن لاوَن

پھندا: (فہم) دھوکھا دینا، چھل دینا

پھندا: (نہ) دیکھو: پھندن

پھند نیس: (مو) پھنسن، کناری، کور

پھندوڑن: (مصدر) گڈمڈ کرن، الٹ پلٹ کرن

پھندھ: (نہ) پھابی، جال، بندھن، پھندا

پھندھ لاونا، (عما) کسے نوں پھساو لئی جال وچھاؤنا، وگئی:

'شابل تیں تہہ ایہہ چنگا، اوس دا پھندھ لگایا'

پھندھا: (نہ) دیکھو: پھندھ

پھندھر: (نہ) مفت، پھن والا پ

پھندھر: (مو) 1- چھیڑ خانی، شرارت 2- ٹچر، چوبھ

پھندھر چلاوون، (عما) ٹچر کرن، چھیڑ خانی کرن

پھندھرا: (نہ) دیکھو: پھندھ

پھندھک: (نہ) دیکھو: پھندھک

پھندھن: (مصدر) دیکھو: پھندھنا

پھندھنا: (فہم) 1- پھڑنا، پکڑنا، قابو کرنا 2- پٹنا، چھال مارنا

پھندی: (نہ) مکار، فریبی، چلاک

پھندے: (نہ) دیکھو: پھندا، جیہدی ایہہ جمع اے

پھندے وچ آجاوون، (عما) دیکھو: پھندے وچ آون

پھندے وچ آون، (عما) قابو وچ آون، دھوکے وچ آون

پھندے وچ پھساوون، (عما) مشکل وچ پاون، اوکھت وچ پاون

پھندے وچ پھسن، (عما) جال وچ آون، مشکل وچ آون

پھندے وچ پھسنا، (عما) دھوکھا کھا جانا، کسے دی چال وچ

آ جانا

پھندے وچ لانا، (عما) دھوکھا دینا، جال وچ پھسانا

پھندے وچوں نکلن، (عما) مشکل توں نجات حاصل کرن

پھندے وچوں نکلنا، (عما) چال توں بچنا، مصیبت توں بچنا

پھندے: (نہ) اوہ پالتو جنور جیہڑا اپنی آواز نال اپنے ہم جنساں

نوں جال وچ پھسائے

پھنڈ: (مو) 1- گیند، کھدو 2- زور دی واچھڑ (مینہ دی) 3- مارٹ،

کنائی، جھار جھب 4- پکی کھجور 5- جمع پونجی، فنڈ 6- کھدر دے

کپڑے نوں بھٹھی چاڑھنا

پھنڈ چاڑھنا، (عما) بہت زیادہ کٹنا، ٹکاپا چاڑھنا

پھنڈ کھانا، (عما) مار کھانا

پھنڈ: (پو، نہ) رنج، باہر نوں نکلیا ڈھڈ

پھنڈ کھوٹنی، (مو) کھدو کھوٹنی

پھنڈ: (مو) 1- آکر، پھڑ، ٹرپل، آکر بازی، آکر فوں، شنی 2- پٹیا

جان دی حالت، وگئی: 'سو سو کاغذ کالے کیتی آوندائے پھنڈ کے

آہندائے میں اک واری لکھ کے ٹھیک کدے نیں کیتا'

پھنڈ وچن، (عما) بہت خوش ہونا

پھنڈا: (نہ) والاں دی لٹ، وگئی: 'پک وچوں پھنڈے باہر نکلے

دیندے'

پھنڈار: (نہ) کھار

پھنڈاکا: (نہ) کپڑے چھنن توں نکل آواز

پھنڈان: (مصدر) 1- کنائی کران 2- اخروٹاں وغیرہ نال نشانہ لاوون

(دوبی جلد)

پھنھناہٹ: (مو) دیکھو: پھنھناٹ

پھنھٹ: (مو) مارٹ، پھینٹ

پھنھٹ کھاون، (عما) لٹ کھاون، مارکھاون

پھنھج: (مو) پنچھ

پھنھج: (مو) بانس دی باریک جیہی کان جیہوی پتنگ بناون وچ ورتی

جاندی ہے

پھنھج: (مو) ٹوٹا، پھاڑی، پھج

پھنھجوال: (مو) دیکھو: پھنھج، جیہدی ایہہ جمع اے

پھنھجوال اڈا دیون، (عما) لکھ نہ رہن دیون، تباہ برباد کر دیون

پھنھجوال پٹن، (عما) دیکھو: پھنھجوال اڈا دیون

پھنھجی: (نڈ) پھنھنا، دھاگے نال بے ہوئے گول مٹل، پھنھجے

پھنھند: (نڈ) 1- پھڑیا ہویا، گرفتار 2- پھندا، جال، پھساون والی شے

3- فریب، دھوکھا، مکر، جھانسا، جھل 4- اُستادی، کاریگری، چلاکی

پھند فریب، (نم) جھل کپٹ، دھوکھا، مکر، دگی: ٹر شدتھیں زن

بہتر باہو پھند فریب لباسی ہو (باہو)

پھند فریب: کھنڈاون، (عما) جھوٹ فریب کرنا

پھند کھنڈاون، (عما) دھوکھا دینا، جھوٹ دے پل پھنھنا

پھند کھنڈن، (عما) فریب نال داہ لانا

پھند لان، (مصدر) پھسان، قابو کران

پھند لاون، (مصدر) دیکھو: پھند لان

پھند لینا، (عما) پھڑنا، پکڑنا، قابو کرنا، دگی: 'نہا سستی پھند پچایا'

(بکھے شاہ)

پھند وچ پھسن، (عما) کسے دے مکر وچ آجاون، دھوکھا کھا

جاون

پھندا: (نڈ) 1- پھائی، جال، قید 2- حلقہ، الجھاؤ 3- کسے شے دا حلق

وچ اڑ جانا

پھندا پاون، (عما) الجھاون، جال لاون

پھندا پاون، (عما) 1- مصیبت گل پاون 2- کوئی چیز تنگ وچ اڑن

3- پھانسی لگن

پھندا چھڈاون، (عما) مصیبت وچوں نکلن، روگ دور کرن

پھندا کھنڈا، (عما) مصیبت توں نکھنا، قرعے توں نجات حاصل کرنا

پھندا لاون، (عما) دیکھو: پھندا لاونا

پھندا لاونا، (عما) کسے نوں پھساون لئی کوئی جھوٹی کھنڈ رچاونا،

مکر فریب کرنا

پھندا مارن، (عما) دیکھو: پھندا لاون

پھندا: (نڈ) لکھن والا ریشم دا مٹل، پھنھنا

پھندا اک: (نڈ) اک رکھ جو کوہ سلیمان دے سلسلے وچ عام ملدا ہے،

ایس دا پھل لما اتے کھاون جوگ ہوندا ہے

پھندا ان: (مصدر) دیکھو: پھندا لان

پھندک: (نڈ، مفت) جال وچھاون والا شکاری، پھانڈی، پھائی

وال، چڑی مار

پھندکی: (نڈ) دیکھو: پھندک، دگی: آپ پھندکی جال تے ہرن

آپے، ہوندا اپنا آپ شکار ہیں توں

پھندن: (نڈ) جھار، ڈوری دا ٹکچا، پھنھن

پھنڈے نہ ماون: (حما) بہت خوش ہونا، خوشی نال بھل جانا
پھنڈیا: (نہ) 1- زور دار واچھڑ 2- مار گٹ، کٹائی 3- جھاڑ پونجھ
4- پکی کھجور

پھنڈیا انگ نہ ماون، (حما) خوشی نال بھلیا نہ سانا
پھنڈیجن: (مصدر) دیکھو: پھنڈیون

پھنڈیون: (مصدر) کینون، مریون، جھریون
پھنڈی: (مو) کڑو میل، کلی، بھلاں دا گچھا

پھنڈا: (نہ) پگ دا لڈو، وگی: جوان، چادر کٹوتے تے کن لاگوں نکلے
پھنڈے والی لہوویں پگ توں ان پڑھ کر سان چا پداسی

پھنڈان: (مصدر) الجھان، اٹکان، جال وچ پھرن، دھوکا دین
پھنڈاؤ: (نہ) 1- بکھیڑا، الجھاؤ 2- گرفتار ہونا، پھڑیا جانا

پھنڈی: (مو) پھوڑا، پھمنی

پھنڈیاوا: (نہ، مفت) 1- پھنسی دیون والا 2- ٹھگ
پھنک/پھن وھر: (ہ، مفت) سب مار

پھنکا: (نہ) ٹوسا

پھنکار: (نہ) 1- سب دی پھنکار 2- زور دی ماری پھوک 3- تاساں
بھلا کے کڈھی گئی آواز، پھنکار کڈھن دا عمل، غصے نال لیا گیا ساہ

پھنکارن: (مصدر) زور نال ساہ باہر کڈھن، پھوک مارن

پھنکارنا: (فعم) 1- زور نال ساہ باہر کڈھنا 2- پھوک مارنا 3- پھنکارا
مارنا (سب وغیرہ)

پھنکاری: (مو) 1- سب دی پھنکار 2- زور دی ماری پھوک

پھنکارے: (نہ) دیکھو: پھنکاری: جید ایہہ نہ کر روپاے

پھنکارے پھنڈنا، (حما) کٹا زعب پاوتا
پھنکارے مارنا، (حما) دیکھو: پھنکارے پھنڈنا

پھنکارا: (نہ) دیکھو: پھنسی

پھنکاری: (مو) دیکھو: پھنسی

پھنکارن: (مصدر) 1- سڑ جاون، سڑن 2- گھوڑے یاں کھوتے دا ساہ
باہر کڈھن

پھنکارا: (نہ) حالت اچھی ہو جانا

پھنکاری: (مو) دیکھو: پھوٹنی

پھنکی: (مو) دیکھو: پھنکی: جید اے دگاڑاے

پھنگ: (نہ) گڈوی دے پر، کھنھ، وگی: کمرے زانیاں وچ
بٹیکے، اک پھنگ دے کردیاں ڈار سائیں

پھنگا: (نہ) اکھ وچ دتھن والا بندہ

پھنگار: (مو) کن مین، واچھڑ، پھوار

پھنگارن: (مصدر) 1- تروٹکن 2- کن مین ہون

پھنگران: (مصدر) دیکھو: پھنگران

پھنگراؤن: (مصدر) 1- چھڑکواون 2- پھوار پاون

پھنگو: (مو) چھلڑ، پھاگڑ

پھنگن: (نہ، مفت) 1- چلاک آدمی 2- نورکھ آدمی لئی دی درتیا

جاندا ہے

پھنگوڑا: (نہ) بچے یاں بچی دا پنگا، لکڑی دا جھولا

پھنگھ: (نہ) کھنھ، پر، پنگھ

پھنگھ جھاڑنا، (حما) آکڑاں بھننا

3- جتانو

پھنڈاوا: (نہ) 1- پھنڈن والا 2- مٹی یاں جھوتا مزدوراں کولوں

پھنڈاوان والا

پھنڈاوان: (مصدر) 1- پنا محنت دے گجھ دواوان 2- دھان نوں

پراپی توں دھرے کراوان

پھنڈاوان: (مصدر) دڈیائی وغیرہ کر کے کسے نوں پھلاوان

پھنڈاوانا: (متعدی المصدر) نشانے تے تیر، پتھر، گولی وغیرہ لگوانا

پھنڈائی: (مو) پھنڈن دا عمل یاں مزدوری

پھنڈر: (مو، صفت) اوہ جھجھڑی بولدی ای نہ ہودے یاں آس نہ

ہودے، بانجھ

لویری گئی ددھ چواوان نوں تے پھنڈر گئی لت بھناوان نوں،

(اکھا) جدوں کوئی بے لوڑا یاں ریس نال یاں ایویں ہی اچیاہ کم

کرے جس وچوں کوئی فائدہ نہ نکلے، اودوں کہندے نیں

پھنڈر: (مو) زخمی ہو کے یاں درد نال پھڑک جان دی حالت

پھنڈرانا: (فعل) پھڑکانا، پھڑکا دینا، زخمی کرنا

پھنڈرناں: (فعل) حواساں وچ نہ رہنا، دماغ بھر جانا، مر غے/

مرغیاں دا پھنڈرنا، پھڑک جانا

پھنڈک: (مو) پھنڈن توں حاصل مصدر اے

پھنڈکن: (مصدر) 1- دھوکے نال کوئی شے کھو لوں 2- جھنجھوڑن

3- مارن، کٹن 4- جھاڑن، جھین، دنگی: پھنڈک جو نکل پیا نیں

پھنڈکنا: (فعل) دیکھو: پھنڈنا

پھنڈکواوان: (مصدر) 1- مار کٹائی کراوان 2- دھوکے نال گجھ کھماوان

پھنڈکویجن: (مصدر) 1- کٹن جین 2- فریب وچ آ کے گجھ گواہیوں

پھنڈکویون: (مصدر) دیکھو: پھنڈکویجن

پھنڈکی بدھن: (حما) الزام لانا، تہمت بھنا

پھنڈل: (مو) موٹی مرغی

پھنڈن: (مصدر) 1- مارن، کٹن 2- جھاڑن

پھنڈن: (مصدر) 1- پھلاوان 2- پھل پھاں کرن، دڈھ دڈھ لگاں

کرن 3- خوشی نال پھلن

پھنڈنا: (فعل) 1- مارنا، مار کٹائی کرنا، جھاڑ بھب کرنا 2- کسے پاسوں

اُستادی نال گجھ جھاڑنا، ماٹھنا 3- دھان نوں پراپی نالوں دھرے

کرن لئی کسے چیز تے مار کے جھاڑنا 4- کھڈی تے بنے ہوئے

کپڑے نوں کٹ کٹ کے دھونا، پھنڈ چاڑھنا، رضائی دی زون

نون ڈنڈے مار مار کے سدھا کرنا

پھنڈنا: (فعل) 1- ہنکار کرنا، مان کرنا 2- پھلنا، خوش ہونا 3- بھنا، موٹا

ہونا 4- خوشامد تے جھوٹی تعریف نال پھل جانا

پھنڈنا: (فعل) نشانے اُتے تیر، پتھر، گولی وغیرہ مارنا

پھنڈو گھوٹدی: (مو) کھڈ دھوٹدی

پھنڈھا: (نہ) لکھ کانا، ڈنکا

پھنڈی: (مو) لیٹواں گول موڑھا

پھنڈی کروٹلی: (مو) لوی عمر، اٹھدی جوانی

پھنڈی پھنڈی: (مو) غرے کرنا، خوش ہو کے چلنا، پرندیاں دا

پراں نوں گیلا کر کے چلنا

پھنڈی پھنڈی بہنا، (حما) پھل پھل بہنا

پھوپس: (مو) پھمھی س

پھوپھا: (ند) پھمھی دے گھر والا، پھمھڑ

پھوپھاری: (مو) اک رکھ جس دیاں سونیاں بنائیاں جاندیاں

نیں

پھوپھڑ: (ند) بکواس، فضول گل بات، گندی گالھ

پھوپھڑ تولنا، (عما) پھکڑ تولنا، گالھاں کڈھنا

پھوپھس: (مو) دیکھو: پھمھیس

پھوپھسرا: (ند، مفت) پیوی دی پھمھی داشوہر، پھمھا سوہرا

پھوپھل: (ند) سپاری، چھالیا

پھوپھلا: (مفت) دیکھو: پھوکلا

پھوپھی: (مو) پیوی دی بھین، پھمھی، وگنی: طعنے نہ دے پھوپھی تائی،

اتھے جوگی نوں قسمت لیا، (بکھے شاہ)

پھوپھیر: (ند) پھوپھی دا پتر، پیو دا بھانجا، پھمھی زاد بھرا

پھوپھیر: (مو) پھوپھی دی دھی، پیوی دی بھانجی

پھوپھیرا: (ند، مفت) دیکھو: پھوپھیر

پھوپھیس: (مو) پیوی دی پھمھی، پھمھی س

پھوپھیسر: (ند) پھمھی س دا خاوند

پھوپپی: (مو) دیکھو: پھوپھی

پھوپپیرا: (ند) دیکھو: پھوپھیرا

پھوٹ: (مو) دیندڑ وناں دی جھاڑی

پھوٹ: (مو) شچی، پھڑ

پھوٹ بدھن، (عما) جھوٹی شان دا اظہار کرنا

پھوٹ بناون، (عما) جھوٹی دڈیائی ظاہر کرنا

پھوٹ پھات، (فم) جھوٹی شان، دکھاوے دا ٹھانڈا ہانڈ، شوٹا،

جھوٹھ موٹھ دی خوشامد

پھوٹ کڈا، (ند) 1- کنڈیاری 2- لانا ناں دی جھاڑی 3- لشوری

ناں دا اک پودا

پھوٹ ہوون، (عما) آکر ہونا، دڈیائی ہونا

پھوٹ یاں پھوٹاں مارن، (عما) شچی مارنا

پھوٹاں مارن، (عما) ڈیک مارنا، اپنے مونہہ میاں مٹھو بننا

پھوٹک: (ند) اک دوا

پھوٹی: (ند) گھمنڈ کرن والا، پھڑ مارن والا، شچی باز

پھوٹ: (ند) پاڑ، پانک

پھوٹ: (مو) 1- لڑائی جھگڑا، ویر وروڈھ، تاتاقا 2- برتن دے ٹٹن

تے پنن والی لکیر، علیحدگی، دکھری 3- اک پھل دا ناں 4- برسین

وغیرہ دے اک لوکٹن توں مگروں دوبارہ پھٹیا چار، دوجا لو

5- گھمنڈ، پھڑ، ٹرپل، شچی 6- دوجا پنکارا

پھوٹ: (فم) کھ (کے) تے لعنت پاون دا عمل (لعنت ہووے)،

بھنکار، بھٹے مونہہ

پھوٹ کرن، (عما) انکار کرنا، بدتمیزی نال جواب دینا

پھوٹا: (ند) دیکھو: پھوٹا

پھوٹا ٹھارن، (عما) اطمینان کرنا/ کرانا

پھوٹک: (مو) پھٹ، ناچاتی

پھوٹن: (مصدر) توڑن، بھن

(دوجی جلد)

پھنگھ لگنے، (حما) کھنھ لگنا

پھنگھ ٹکنا، (حما) دیکھو: پھنگھ لگنے

پھنگھا: (ند) کھنھ، کھنھوی (کشیدہ کاری وچ)

پھنگھا لا: (ند) پکیر، پرندہ

پھنگھرو: (ند، صفت) پراں والا

پھنگھی: (مو) 1- شاخ دابر 2- بک دی نوک

پھنبل: (ند، صفت) 1- بیماری دا بہانہ کرن والا 2- جھوٹا، دھوکے باز

پھنن: (و، صفت) پھن دار سپ

پھنن لاون: (حما) چار چاند لانا، عزت ودھانا، شان وشوکت ودھانا

پھنگ: (و، مو) زکھ دی چوٹی، شاخ داسرا

پھنو: (ند) فائدہ، لا بھ

پھنوار: (مو) پھوہار، واچھر، کن من

پھنوں: (ند) دیکھو: پھنو

پھنہا: (ند) اک چھند خاص کر جس دی ورتوں سری گورو گرنتھ صاحب وچ

کیتی گئی ہے

پھنہمنی: (مو) دیکھو: پھمنی

پھنہنیر: (ند) دیکھو: پھنیر

پھنھ: (ند، صفت) پھنیا پن، بڈا تک

پھنھا: (ند، صفت) دیکھو: پھنیا

پھنھی: (مو، صفت) دیکھو: پھنھا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

پھنی: (صفت) 1- پھن والا (سپ) 2- پھن درگا

ناگ پھنی، (مو) اک ٹوٹی جس دی شکل سپ دے پھن ورگی

ہوندی ہے

پھنی: (مو، صفت) بیٹھے تک والی، مڈی

پھنے: (صفت) بہت ودھیا، چنگے توں چنگا

پھنے خاں: (ند، صفت) گھنڈی، آکڑ باز

پھنے: (ند) پھلے ہوئے، رُسے ہوئے

پھنے پھرو دے رہنا، (حما) ناراض رہنا، رُسیا رہنا

پھنے پھنے رہنا/ ہونا، (حما) ٹونہہ پھلائے رہنا، رُسیا ہویا رہنا

پھنیر/ پھنیر: (ند، صفت) کوہراپ، پھن والا ناگ، وگی: ٹنڈال

کر پھنیر متاں خاباں وچ لگاؤن (نجم)

پھنیں: (ند) سہاں داراجا، وڈاسپ

پھنیراں: (نعم) حل کرنا، شربت بنانا

پھ ..... و

پھو: (مو) 1- پھوک مارن دی آواز 2- ٹھو

پھو آر پھوپا: (ند) قطرہ

پھوار: (مو) دیکھو: پھوہار

پھوارا: (ند) 'فوارہ' دا دگاڑ

پھواڑہ: (مو) کک دی بھوی دا گول ذخیرہ، ترہ بنانا

پھوالے: (ند) کن وچ پاؤن والا زیور

پھواون: (مصدر) دیکھو: پھہاونا

پھوپا: (ند) دیکھو: پھوپا

پھو پاری: (مو) پری اون ناں دی جھاڑی

پھاڑنوں پھوڑیا اے (وارث شاہ)

بھانڈا پھوڑنا، (عما) بھیت کھولنا، بھانڈا بھننا

پھوڑھ: (نڈ، مفت) 1- گجیا، بے سلیقہ، بے ہنر 2- احمق، اُجڈ

پھوڑھ پٹنا، (نڈ) دیکھو: پھوڑھ پٹنا

پھوڑھا: (نڈ) دیکھو: پھاہوڑا

پھوڑھی: (مو) 1- چھوٹا پھوڑھا 2- چتا وچوں پھل چکن ویلے سواہ

اکٹھی کرن لئی پھاہوڑے دی شکل دی سیت چھوٹی جیہی لکڑی

پھوڑی: (مو) 1- وجھے ہوئے لکھ، پرالی وغیرہ، صف 2- مرگ تے

افسوس لئی آیاں ہو یاں دے بھنے بہن دی تھاں

پھوڑی: (مو) دیکھو: پھوڑی

پھوڑیاں: (مو) دیکھو: پھوڑی جیہی ایہہ جمع اے، وگئی: کالی داس

بھ جلساں اٹھ گمایاں آخر کا لپیٹ کے پھوڑیاں نوں

پھوس: (نڈ) 1- پُرانا سکا گھاہ یاں لکھ 2- آٹے دا چھان 3- بہت

کمزور آدمی یاں عورت

پھوس پرال، (نڈ) سکا گھاہ، گھاہ پھوس، لکھ کنڈا، لکھ کان

گھاہ پھوس، (نڈ) دیکھو: پھوس پرال

پھوسر: (نڈ) آٹے دا چھان

پھوسرے: (نڈ) پائے پُرانے کپڑے، لیراں کتراں

پھوسی: (مو) ڈنگراں دا گوہر

پھوسی/ پھوسیاں مارن، (عما) خود گھر کے غلط گل بیان کرنا،

افواہاں اڈانا

پھوسی: (نڈ، مفت) سُست آدمی، آلسی آدمی

پھوسی: (مو) آواز دے پنا ڈھوئی راہیں نکلن والی بدبودار ہوا

پھوسی پھرن، (عما) فضول گل ودھانا

پھوک: (نڈ) پھوک، رس یاں عرق نکل جاون دے بعد رہ جاون

والا مواد

پھوک: (مو) 1- مونہہ یاں پھوکتی وغیرہ راہیں زور نال کڈھی ہوا

2- ساہ 3- سپ دی پھنکار، وگئی: آتش لین بگانے گھری اتے

پھوک دیون گھراپنا (ہاشم شاہ) 3- غبارے، ٹائر یاں فٹ بال

وغیرہ دچ بھری ہوئی ہوا 5- روح

پھوک بھرنا (مارنا/ دینا)، (عما) 1- غبارے، ٹائر وغیرہ دچ ہوا

بھرتا 2- اُکسانا 3- بھلانا

پھوک پھاک، (مو) پھوک پھاں، آکر، ہنکار

پھوک پھوک کے قدم (پیر) رکھنا، (عما) بہت سوچ وچارتوں

مگردوں کم کرنا

پھوک چاڑھنا، (عما) 1- جھوٹی تعریف کر کے بھلا دنا 2- کے

نوں لڑن لئی اُکسادنا

پھوک پھلکنا، (عما) پھوکی وڈیا پُسن کے خوش ہونا

پھوک دینا، (عما) 1- جھوٹی تعریف کر کے بھلا دنا 2- بھ گجھ

برباد کر دینا

پھوک سُٹنا، (عما) 1- ساڑ دینا، ٹوہ سُٹنا 2- بھ گجھ تباہ کر دینا

پھوک کڈھنا، (عما) ہنکار دُور کرنا، آکر بھننا

پھوک کھانا، (عما) پھوکی وڈیا پُسن کے خوش ہونا، پھوک پھلکنا

پھوک کے، (نم) اگ لا کے

پھوڑا: (فل) ٹٹا، بھینا

پھوڑو: (مو) 'فوڑو' دا دگاڑ

پھوڑھوار: (ند) پھوڑھار..... دریائے جہلم تے سندھ دا درمیانی علاقہ

پھوڑواں: (ند، صفت) 1- اُگیا ہویا، پھلایا ہویا 2- علیحدہ، وکرا وکرا

3- اوہ پودا جیہڑا کٹن توں بعد دوبارہ پتھر پیا ہووے

پھوڑی: (صفت) شیخی مارن والا، پھڑاں مارن والا

پھوڑج: (مو) 'فوج' دا دگاڑ

پھوڑجی: (ند) 'فوجی' دا دگاڑ

پھوڑا: (ند) دیکھو: پھرا

پھور: (مو) 1- ہلکی ہلکی بارش، پھوار 2- اکھ دی پتلی، ڈیلا

پھور: (ند) ایسا سا جتا اکھ تھمکن وچ لگدا ہے

اکھ دے پھور وچ، (فم) بہت جھکتی، جھٹ پٹ، فوراً

پھورا: (ند) دیکھو: پھور

پھورا لاونا، (حما) کسے کم نوں جھٹ پٹ کرنا

پھورے فچ، (فم) دیکھو: اکھ دے پھور وچ

پھورے نوں، (فم) دیکھو: اکھ دے پھور وچ

پھورنا: (فم) دیکھو: پھوڑنا

پھوری/فوری: (فم) ٹپسی، چھال، چھڑپا

پھوری لاونا، (حما) ٹپسی مارنا، چھال مارنا

پھوری: (فل) (مو) دیکھو: پھوڑی

پھوڑ: (ند) 1- پھڑ، گپ، شیخی 2- دھوکھا، فریب 3- پھوڑا، پیپ والا

زخم، دگی: 'جے مجھ کھراں نال گوبا دڈھ دیدی تاں اوہ پھوڑ نال

اودے پڑے سیک دیدی'

توڑ پھوڑ، (فم) کسے چیز نوں توڑ کے یاں پھوڑ کے ختم کرن دا کم

یاں طریقہ

پھوڑ: (ند) پھوڑ، دگی: 'پیہ سرے نہ کسے توں پھوڑ جوگا، پھوے

ستیاں تک نوں چاڑھدے نیں'

پھوڑا: (ند) گوبا اکٹھا کرن والا اوزار، پھاوڑا، پھوڑھا

پھوڑا: (ند) 1- گومڑ، وڈی پھنسی، گن، گڑ 2- مجازاً..... تکلیف دہ

فحش، مردم آزار، دگی: 'پہلو سی اینویں بیا پھوڑا' (خج) 3- پڑے

اُتے اُبھری ہوئی تھاں جس وچ پیپ پے کے پڑ ہوندی ہووے،

دگی: 'کردے آن بیدرد مزاحاں کرن دکھاوَن پھوڑا' (ہاشم شاہ)

4- زخم، پھٹ

پھوڑا بہہ جانا، (حما) پھوڑے دا ٹھیک ہو جانا

پھوڑا پکنا، (حما) پھوڑے دا پک کے پھٹن والا ہونا

پھوڑا پھمکنی، (مو) چھوٹا دڈا پھوڑا

پھوڑا پھنسی، (مو) دیکھو: پھوڑا پھمکنی

جڑھاں والا پھوڑا، (ند) اک طرحاں دا پھوڑا جو وار وار پتھر

پیندا ہے

موگلی پھوڑا، (ند) اک طرحاں دا بہت چر رہن والا پھوڑا

پھوڑا: (ند) نوڑھا

پھوڑنا: (فل) 1- کرم دا کرتا 2- مُدائی کمانا، دگی: 'سر پیری کیا پھوڑنا'

3- وگاڑنا

پھوڑنا: (فم) توڑنا، بھننا، دگی: 'بہت جیو دے وچ تدبیر کر کے فرہاد

پھوکی میں، (مو) خالص ہون دی حالت، ودھیا ہون دی حالت
 پھوکی: (مو) ساڑ، ہوکنی
 پھوکی لگن، (محا) شدید جلن ہون
 پھوکی: (مو) اوہ دوائی جو پنڈے دے درد نوں دُور کرن لئی لائی
 جاندی ہے
 پھوکے: (نڈ) دیکھو: پھوکا
 پھوکے ریرھن، (محا) بے پرکی اڈانا، بے نکلیاں گلاں کرنا،
 ہوائی گلاں کرنا
 پھوکے سکھ و جاوَن، (محا) ہوا وچ تیر چلاوَن
 پھوکے فائر کرن، (محا) گلاں کرنا، زبانی جمع خرچ کرنا
 پھوکے مارن، (محا) گپ ہانکنا، جھوٹی برائی بیان کرنا
 پھوکیا: (نڈ، مفت) 1- ساڑیا ہو یا 2- صاف کچھا ہو یا
 پھوکیا چھٹیا، (مفت) بد معاش، لچا، بے شرم، وگنی: گھراں وچ
 نہ واڑ دے بھلے مانس، سارے جگت دے پھوکیاں چھٹیاں نوں
 پھوکیارہن، (محا) غصے نال بھریا ہونا
 پھوکیاں: (مو) بے پردیاں گلاں، کھوکھلیاں ہاتاں، بے نکلیاں گلاں
 پھوکیاں مارنا، (محا) ڈینگاں مارنا، شیخیاں مارنا
 پھوکیجن: (مصدر) پھوکیا جاوَن
 پھوگ: (نڈ) 1- رَس توں خالی، چوپی ہوئی گنڈیری یاں گنے دی کچی
 2- گڈا 3- ٹھلہ، وادھ 4- اک جھاڑی جیہدے پھل نوں پھوگی
 آکھدے نیں 5- تھل وچ ہون والا اک پودا 8- بچی ہوئی میل
 7- ہلکا پن 8- ٹب وچ پئے نیل وچ ملیا نہ مل ہون والا مادہ جیہدا

تہہ وچ بہہ جاندا اے
 پھوگ پھلی، (نڈ) 1- اک ریگستانی بوٹا 2- رَس کڈھ لین مگروں
 باقی بچی شے 3- بے طاقت، بے زور، رکھا، پھوکا 4- رَس توں خالی،
 فضلہ، وادھو، مجازاً، بے کار، فضول
 پھوگرو: (نڈ) پھوگ ناں دی اک جھاڑی دا پھل جو کھان دے کم
 آندا ہے
 پھوگری: (مو) دیل ورگا اک پودا جیہدا پنجاب وچ شوالک توں لے
 کے سندھ تک ملدا ہے، لہسوں بھینڈاں چر دیاں نیں
 پھوگل: (مفت) دیکھو: پھوکا
 پھوگلا: (مفت) دیکھو: پھوکا
 پھوگلی: (مو) پھوگ جھاڑی دا پھل جس دی روٹی بنائی جاندی ہے
 یاں سبزی دے طور تے رُھیا یاں پکایا جاندا ہے
 پھوگلی: (مو) بوٹا، بھل
 پھول: (ہ، مو) 1- مٹھا بوٹا 2- شراب
 پھول: (ہ، نڈ) 1- بھل، کھودی ہوئی کلی 2- چنگاری 3- اوہ نقش جیہدا
 آستین تے بنائے نیں 4- بھل دی شکل دا اک گہنا 5- مجھ دے
 متھے تے چٹا داغ 6- کھودی ہوئی کلی 7- رنگدار پتیاں دا ٹمھا
 پھول بھلاٹ، (نڈ) دیکھو: بھل بھلاٹ
 پھول ٹن، (نڈ) ٹن ناں دا بھل جو پیلے رنگ لئی دیتا جاندا ہے
 پھول دان، (نڈ) اوہ بھاڑا جس وچ بھلاں دا گلدستہ بنا کے
 رکھا جاندا ہے
 پھول سُپاری، (مو) دیکھو: بھل سُپاری

(دوبی جلد)

بھوک کے تاپ (کس) چڑھنا، (حما) تیز بخار چڑھنا، بہت بخار چڑھنا، وگئی: کھلی اکھ تے بدلایا جگ ڈٹھا، آل دمن نوں بھوک کے تاپ چڑھیا

بھوک لینا، (حما) بھوکی وڈیائی سن کے خوش ہونا، دادھوگلاں مار کے اپنی وڈیائی کرنی

بھوک مار کے اڈا دینا، (حما) کسے نوں کچھ سمجھنا

بھوک مارنا، (حما) 1- کسے گرم چیز نوں بھوکاں مار کے ٹھنڈا کرنا

2- جھاڑا کرن توں مگروں مونہہ نال بھوکاں مارنا 3- منتر پڑھنا

بھوک ملنا، (حما) بھوکی وڈیائی ہونا، وگئی: بندے نوں ذرا کو جی دی بھوک ملدی اے، اوس دا دماغ جٹ اسان چڑھ جاندا اے بھوک ناٹا، (ند) غبارہ، بھوکا نا، بلیکا

بھوک نکلتا، (حما) 1- مرنا، پران جھڑنا 2- آکڑ جاندی رہنا، شنی کر کری ہونا

بھوک وچ آدن، (حما) شنی وچ آنا

کن وچ بھوک مارنا، (حما) 1- سکھا پڑھا دینا، پٹی پڑھا دینا 2- پٹھلی کرنا 3- گورد منتر دینا

گھر بھوک تماشہ دیکھنا، (اکھا) جدوں کوئی آدمی اپنا نقصان آپ کرے اتے اس دی کوئی پرداہ نہ کرے اودوں کہندے نیں

پھوکا: (ند، صفت) 1- کھوکھلا 2- بے گن، بڑبولا، شنی مارن والا

پھوکا پھاکی، (مو) 1- جھوٹی آکڑ، بھوکی پھاں 2- باہری شے، باہرلا دکھاوا

بھوکا: (ند) دیکھو: بھوک

بھوکا ڈیون، (حما) بھوک مار کے موسم بقی وغیرہ نوں بُجھا دینا بھوکا ساڑی، (مو) سونا بناون دی آس تے دھاناں ساڑن دا کم یاں معنی

بھوکاں: (مو) دیکھو: بھوک: جیہدی ایہہ جمع اے

بھوکم: (ند) بھوک توں اے، جیہدے معنے نیں کچھ جادون توں بعد

بجیا ہویا، کچڑیا ہویا، خالی، کھوکھلا، فضلہ، جھٹلو، کچھی، وگئی: اُنھ بھوک پھا کر دتاں: (نجم)

بھوکن: (صدر) 1- بھوک نال اک چادون 2- بھوک بھرن

بھوکنا: (ضم) 1- غبارہ 2- کچھ کلام دم کرنا 3- دولت اڈانا 4- کسے دے کن وچ کچھ کہہ کے اُکسانا 5- ساڑنا، جلاونا 6- بھوک مارنا 7- کسے چیز نوں فضول برہاد کرنا

عید پچھوں ٹہیا بھوکنا، (حما) سا لنگھ جان مگروں کوئی کم کرنا

گھر بھوکنا، (حما) ایویں فضول خرچی کر جھڑنا

مونہہ بھوکنا، (حما) نہ چاہندیاں دی کسے دے مجبور کرن تے کھوادا پیادا

بھوکنی: (مو) 1- اک بھڑکان لئی استعمال کیتی جادون والی ادھ نالی

جیہدے نال ہوا دیندے نیں 2- شیخیاں مارنا 3- دھوکنی

بھوکنیں: (مو) دیکھو: بھوکنی

پھوکھرج: (ند) دیکھو: پھوکھراج

پھوکی: (مو) 'پھوکا' دی تانیٹ

بھوکی شنی دا مل نخل، (اکھا) جھوٹی پھوکی پھاں اوڈک مذاق

دا باعث بندی اے

درداں دا کسے اگے اظہار کرن والے

پھولی: (مو) اوہ لکڑی جس نال بھٹھی یاں تندور دی آگ پھولدے

نیں، کڈھنی

پھولو: (مو) دیکھو: بھلو

پھولو: (مو) اوہ سنڈھا جس دے متھے تے چٹا نشان ہووے

پھولی: (مو) نہر دے پانی دی دھار

پھولی: (ند) چاء وچ پاؤن والا سوڈا

پھولیاں: (فہم) 1- پھولیاں، بھالیاں، ڈھونڈیاں 2- پھولن مصدر

توں، پھولن، پھولن، بھالن، ڈھونڈن

پھونٹ: (مو) کھیرے وغیرہ دی نسل دی اک ویل جو پنجاب وچ

عام بتی جاندی ہے

بن پھونٹ، (مو) اک رکھ دانان

پھونتر: (مو) چینی

پھونٹا: (ند) بکھلا، پد پرا

پھونڈا: (ند) 1- آکڑیا 2- ٹریل، بھکو

پھونکار: (مو) بھنکار، شوکر

پھونگر: (مو) دیکھو: بھنکار، دگی: 'سانوں دوہاں نوں دا نگ دو مونہی

دے جی، دُوروں پھونگراں مار کے ڈنگدا اے'

پھونہار: (مو) دیکھو: پھوہار

پھونہارا: (ند) دیکھو: پھوہارا

پھونہہ: (ند) قطرہ، ذراکو، بھکا، بکی بکی پھوہار

پھونہہ: (مو) دیکھو: پھوں

پھونہہ بھر، (مفت) پھونہہ بھر، ماسا کو، تھوڑی

پھونہہ پھونہہ، (مو) دیکھو: پھوں پھوں

پھوں: (مو) پھوکی آکڑ، بیکو، شتی، پھوکی شان

پھوں پھاں، (مو) دیکھو: پھوں

پھوں پھاں رکھنا، (مخا) بہت شوقین بن کے رہنا، پھوکی شان

دکھاونا

پھوں پھاں کڈھ دینا، (مخا) ہنکار بھن دینا، آکڑ ختم کر دینا

پھوں پھاں نکھنا، (مخا) آکڑ ختم ہو جانا، ہنکار ٹ جانا

پھوں پھاں وچ ہوون، (مخا) آکڑ وچ ہونا

پھوں پھوں، (مو) دیکھو: پھوں پھاں

پھوں پھوں کرنا، (مخا) غصے دی حالت، پھوں پھوں کر

دے رہنا

پھوہ: (ند) 1- شتی دیاں گھاں، پھوڑ، پھوڑ 2- اپنا کم کڈھن لئی جھوٹھ

بولن دی عادت، دھوکھا، چھل 3- داہ لگنا

پھوہ باز، (ند، مفت) پھڑاں مارن والا، پھڑ مار

پھوہ پینا، (مخا) داہ لگنا

پھوہ مارنا، (مخا) پھوڑ مارنا، شتی مارنا، بکڑ مارنا

پھوہ: (مو) دیکھو: پھونہہ

پھوہا: (ند) رُودنی دا گولہ، رُودن دی بتی، پھابا، بھابا، بڑا

پھوہار: (مو) 1- گلی نکی کئی دامینہ، بہت ہلکا مینہ، کن من 2- بیکے

بیکے قطرے 3- آبشار

پھوہارا: (ند) 1- اک طرحاں دا آلہ جس وچوں پانی کنیاں دی شکل

(دوجی جلد)

پھول سوگرد، (ند) گندھک، پھل

پھول سیل، (مو) اک جھاڑی جو پنجاب دے دریاواں دے
کنڈھے تے عام ملدی ہے ایس دا پکیا پھل کھنا ہون تے دی
کھاوا جاندا ہے

پھول کرن، (ند) کن دا اک گہنا

پھول مارنا، (عما) 1- چنگی طرحاں لہنا 2- چنگی طرحاں تلاشی لینا

پھول مالا، (مو) مٹھلاں دا ہار، دگنی: بھینس دیکھ نی ہو کے

پھول مالا، گلے کت دے ویل سہائی جا پئے

پھول کھانا، (ند) پانی وچ آگن والا اک بوٹا

پھول: (ند) پٹیا، نابھا، جیند دیاں ریاستاں دے مہاراجیاں دے

وڈے وڈیرے داناں

پھولا: (سن، ند) 1- اکھ دے ڈیلے وچ پیا ہویا چنا داگ 2- سوت
دی آئی

پھولا: (ند) پھولن دا گل، آلتھ پلتھ

پھولا پھالی، (مو) 1- تلاشی، ڈھونڈ بھال 2- چھان بین

پھولام: (و، ند) اک قسم دا کپڑا جیہدے وچ پھل بنھے ہوئے نیں

پھولاں: (ند) پھولن دا گل، پھولا، آلتھ پلتھ

پھولاں زادہ، (ند، مفت) بہت نازک اتے سندر آدی

پھولاں زادی، (مو، مفت) بہت نازک، سندر عورت

پھولر: (ند) بھال، تلاشی

پھولر پھال، (نم) پھول پھال کے، لہ کے، تلاشی کر کے

پھولو: (ند) دیکھو: پھول

پھولکیاں: (مو) سکھاں دیاں بارھاں مٹھلاں وچوں اک مٹھلا
جس دا مٹھی بابا پھول سی

پھولن: (مصدر) پھولن، کوئی شے لہمن یاں کنڈھن واسطے چیزاں نوں
پٹھاں اُتار نہ کرن، اکھنیا کیتیاں ہوئیاں چیزاں نوں اک اک کر
کے دیکھن، ٹکن، تلاشی لون، دگنی: مرزے صاحبان دا خط پھولیا،
پڑھے بیٹھ نوٹکا جا

پھولن پھال، (نم) پھول پھال، بھال، تلاشی

پھول پھولن، (عما) حقیقت جانواں، گل دی تہہ تک پہنچنا

پھولن کرنا، (عما) لہمن، ڈھونڈن

پھولے پھولن، (عما) مجید ظاہر کرنا

پھولن: (ند) کنگنی سیل وغیرہ گھنیا قسماں دا اتاج

پھولنا: (نم) 1- تلاش کرنا، لہنا 2- تلاشی لینا 3- کسے رلی ہوئی چیز

نوں الگ کرنا، نکھیرنا 4- پولا کرنا 5- کسے چیز دے اندر لے کے

نوں ظاہر کرنا 6- کھولنا، ادھ لکڑی جس نال تندوریاں چلے دی آگ

پھولی جاندی ہے

پھولنے پھولنا، (عما) کسے نال پھلیاں گلاں کرنا، دل دیاں

گلاں کرنا

ڈکھ سکھ پھولنا، (عما) کسے کول جا کے ڈکھ سکھ دیاں گلاں کرنا

ڈکھڑے پھولنا، (عما) کسے نوں اپنا ڈکھ سنا دنا

گلوڑا پھولنا، (عما) اجائیس کم کرنا، فضول کم کرنا

پھولنا: (فل) ہنکار کرنا، جھمنڈ کرنا

پھولنہاراں: (مفت) 1- پھولن والے، تلاشی لین والے 2- ڈکھ

پھو: (صفت) پھوہی، پھوہار، پھوہا، وگی: سر دے والاں نوں

پھوہی بن کے پوے بدکار ناز

پھوہی: (ج، مو) گڈر دامتستی تے آون

پھ ۵

پھہا: (ند) دیکھو: پھہیا، جید ایہہ وگڑیا روپ اے

پھہار: (مو) پھوار، کن من، بوند باندی

پھہارے: (ند) 1- دیکھو: پھہار، جید ایہہ جمع اے 2- وپاء،

شدی مرض دے پھیلن دی حالت 3- 'فوارہ دا وگاڑ

پھہارے: (مو) دیکھو: پھہار، جید ایہہ جمع اے

پھہاوڑا: (ند) دیکھو: پھوہڑا

پھہاولن: (مصدر) پھساون، قابو کران، وگی: آکھ دموورر دیکھ

دھیدونوں اسال دل پھہایا: (دو)

پھہاونا: (فہم) دیکھو: پھہاون

پھہائی: (مو) دیکھو: پھسائی

پھہران: (مصدر) 1- لہراں، اڈان 2- اڈن، لہراون

پھہراون: (مصدر) دیکھو: پھہران

پھہراونا: (فہم) ہوا وچ اڈاونا، لہراونا

پھہرنا: (فل) ہوا وچ اڈنا، لہرنا

پھہڑ: (صفت) 'پھوہڑ' دی خفیف، بے سلقہ، اُجڈ، اُحق

پھہڑا: (ند) دیکھو: پھوہڑا

پھہڑائی: (مو) دیکھو: پھوہڑپن

پھہڑی: (مو) چھوٹا پھاوڑا، پھوڑی

پھہس: (مو) گالھ مندا، فضول گل، بکواس

پھہس تولن، (عما) کٹر تولن، مندا بولن، بُرا بھلا آکھن

پھہسی: (صفت) پھکوی، بکواسی

پھہلی: (مو) دیکھو: پھلھی

پھہن: (مصدر) دیکھو: پھسن

پھہوڑا: (ند) پھہاوڑا، پیلے، پھاوڑا

پھہوڑی: (مو) پھہوڑا دی تانیٹ، گوبا اکٹھا کرن والا اوزار، پھاوڑا،

پھوڑا، پھوہڑی

پھہوڑیاں: (مو) 1- دیکھو: پھہوڑی، جید ایہہ جمع اے 2- گومڑ،

وڈی پھنسی 3- گند، کٹر 4- مجازاً تکلیف دہ شخص

پھہہ: (مو) جٹاں دا اک اوزار جس نال دھوڑا اڈاندے نیں

پھہہ سٹنا، (عما) مدد دینا، کچھ مرکزہ دینا

پھہہ نال اڈانا، (عما) بہت بُری طرحاں فضول خرچی کرنا

پھہکی: (مو، صفت) 1- پھساون والی 2- پھاہندی، پھساوندی

پھہہیا: (ند) 1- رُوں دا پھہیا 2- زخم وغیرہ اُتے دوائی دج بھیوئی رُوں

یاں کپڑے وغیرہ دی ٹاکی

پھہہیجن: (مصدر) پھسن، قابو آون، پھڑیا جاون

پھہہین: (مصدر) دیکھو: پھہہیجن

پھہہواں: (ند، صفت) گرفتاری، پکڑ

پھہہوان: (مصدر) گرفتار ہون، پھڑیا جاون، قابو آون

وچ اُتے نوں نکل کے پٹھاں نوں ڈگ پیندا ہے 2- اوہ پانی جو
کے جگہ توں دھار دی شکل وچ نکلے، وگئی: نہراں حوض پھوہارے
برسن ہر ہر چونک بہاراں (ہاشم شاہ)

پھو ہارا چھٹنا، (عما) 1- کے مائع شے دا دھار دی شکل وچ کے

تھاں توں نکلتا 2- پھوہارے توں پانی دا نکلتا

پھوہارا وگ ٹرنا، (عما) دیکھو: پھوہارا چھٹنا

پھوہارنا: (نعم) ترو نکلتا، جھروکنا

پھوہارنا: (ند) 1- 'نوارہ' دا وگاڑ، پشمہ 2- اوہ بھاغ اچیدے نال

زکھاں نوں پانی لائی دااے

مٹھو ہاں: (ند) دیکھو: مٹھو ہی بچید ی ایہہ جمع اے

مٹھو ہر: (مو) مٹھمار، پھوار، کن من، واچڑ

پھوہڑ: (ند) چوڑائی لسانی وچ وڈی چٹائی، پھوہڑی دا اسم مکمل

مٹھو ہڑ پھٹنا، (عما) ملو چھٹنا، مونہہ بند کرنا

مٹھو ہڑ: (ند، مفت) 1- ان پڑھ، گنوار 2- نورکھ، بے وقوف 3- بے

پردہ 4- اکڑ 5- کچی زبانی 6- (مو) چٹائی 7- پھڑ، شچی، پھوکی

مٹھوں پھاں 8- رعب، دبدبہ 9- نالائق، احمق

پھوہڑ پانا، (عما) 1- رعب جمانا، رعب پانا، اپنی وڈیائی جمان لئی

اداکاری کرنا 2- متاثر کرن لئی دھوکہ دینا

مٹھو ہڑ پنا، (ند) مٹھو ہڑ ہون دا عمل

پھوہڑا: (ند، مفت) 1- گند بکن والا، بکواس کرن والا 2- پھوڑھا

پھوہڑی: (مو) 1- کھجور دے چٹاں دی بنی ہوئی چٹائی 2- سوگ

مٹاؤن دی تھاں

مٹھو ہڑی پاونا، (عما) 1- ہندوؤاں وچ کے بندے دے مرن
تے عورتاں دا مٹھو ہڑی وچھا کے سیاہ کرنا 2- کے کم نوں کراون
خاطر دھار مار کے بیٹھنا

مٹھو ہڑی پینا، (عما) ماتم ہونا، سوگ ہونا

مٹھو ہڑی ترڈا، (مز) بسترا، اوڑھنا پھوٹنا، غریب دا بسترا

مٹھو ہڑی تے جانا، (عما) ماتم ہڑی لئی جانا

مٹھو ہڑی چکنا، (عما) سبندھی دے مرن پچھوں کے خاص دن

توں مگروں رشتے داراں دا ماتم کرنا بند کرنا

مٹھو ہڑی چھٹنا، (عما) دیکھو: مٹھو ہڑی چکنا

پھوہٹنا: (نعم) دیکھو: پھاہٹنا

پھوہی: (مو) بھری سوئی ہوئی گدڑی

مٹھو ہی پاونا، (عما) ہندوؤاں دے گھر کے نوں ماتا (چچک) کل

کے مڑ جان تے سیٹلا (سیتا دیوی) نوں پو جتا

مٹھو ہی: (مو) 1- مینہہ دی گئی گئی کئی 2- چھوٹا پھوہا، چھوٹا بھٹا

پھوہیا: (ند) مرہم لایا ہوا کپڑا، پلٹا

مٹھو ہیں مٹھو ہیں کر کے تھلا بھر جاندا ہے: (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ تھوڑا تھوڑا کر کے دی گجھ بن جاندا ہے اودوں

کہہ دے نیں

پھوہار: (مو) پھوہار، نوارہ، وگئی: 'اکھاں میریاں توں ڈلھ پین پھو،

جدوں بھل توں نیسے پھوہار اڑیئے'

مٹھوئی لاؤن: (عما) قطع تعلق کرنا

مٹھوئے پھان: (مفت) کھنڈے ہوئے

7- کسے کم نوں کرن لئی تیار ہون دی حالت، کمر کسا کرن دی

حالت 8- لک پنھن دا پنکا

پھیٹ کھاون، (مخا) 1- سٹ کھاون 2- ٹھسی کھاون 3- دھوکھا کھاون، نقصان اٹھاون

پھیٹ لگن، (مخا) 1- سٹ لگن، چوٹ لگن، زخم آدن 2- ٹھسی لگن

پھیٹ مارن، (مخا) شکاری جانور دا اگلے پیر نال اپنے شکار نوں ڈیکن لئی سٹ مارن، شکار کرن

پھیٹ وچن، (مخا) اجیہی سٹ یاں دھکا وچن جیہدے نال کوئی پیروں نکل کے ڈگ پوے، ٹھسی وچن

پھیٹ وچ آون، (مخا) شکار دا جانور دی زد وچ آون

پھیٹ: (مذ) 1- پھانٹ 2- چودھری

پھیٹا: (مذ) 1- چتا، مصیبت، اوکھ 2- اوٹھاں اتے کتیاں دی بیماری جو میہہ اتے گرمی دے دنوں وچ پھیلتی ہے 3- کانبا، جھولا 4- وٹکا،

نڈھا 5- بے معنی، بے فائدہ 6- موٹا، ٹھکسا پن 7- جوانی، صحت 8- رچیواں 9- کمری 10- گھسٹر، ٹکڑ

پھیٹا پون، (مخا) فساد پیدا ہونا

پھیٹا لڑن، (مخا) 1- رنج کھاون پاروں خرمستی کرن 2- جوانی کوریاں کوریاں کرن

پھیٹوڑی: (مو) بدی، فساد، پھٹا پاون والی

پھیٹن: (مصدر) 1- پھیٹ مارن، سٹ مارن، چوٹ لاون، مارن

کنگن 2- پھٹن، موٹا ہو جاون 3- کوریاں کرن، لنگھ وکھاون

پھیٹنی: (مو) 1- دھوکے باز عورت، مکار 2- دیکھو: 'پھیٹ جیہدی

ایہہ تانیف اے

پھیٹو: (مفت) جھولے دا ماریا ہویا، رعشے داروگی

پھیٹنی: (مو) دیکھو: پھیٹا

پھیٹنی پانا، (مو) نفاق دابی بونا، لڑائی کروانا

پھیٹنی پون، (مخا) 1- بیماری پون 2- موت آون

پھیٹنی پینا، (مو) پھٹ پے جانا، بے اتفاقی ہو جانا

پھیٹنی: (مو) 1- تنازعے، نا اتفاقی، ان بن 2- پاڑ، زخم، پھٹ، سٹ

3- اکھاڑ، اکھیڑ، چوٹ 4- فساد، دگاڑ، خرابی

پھیٹنی پون، (مخا) فساد پیدا ہونا

پھیٹنی ماریا، (مفت) دیکھو: پھیٹو

پھیٹ: (مذ) فیض دا دگاڑ

پھیٹا: (مذ) 1- اک بھلی جیہی جس دے ٹھوکن نال پھالے دی پکڑ ہو

جانمی تے اوہ باہر نہیں نکلتا

پھیٹنی: (مو) گیلیاں دی کھیڈ وچ ورتی جان والی چھوٹی لکڑی

پھیٹو: (مفت) 1- پھین والا 2- پھلوڑا، انجیر

پھیٹو: (مذ) 1- پھرن یاں پھیرن دی حالت 2- گیرا، چکر 3- موڑ،

گھیرا 4- اوکھ، مشکل 5- اکھ جھمکن دا سہا، پھور، دنگی: پنجاں

پیراں نوں رانجے نے یاد کیا، اک اکھ دے پھور وچ آوندے نیں

(قتیل) 8- گھمن گھیری

پھیٹو پون/ہوون، (مخا) چکر پینا، گردش وچ آنا

پھیٹو پھار، (مذ) 1- نال مٹول، بہانہ 2- دھوکھا

پھیٹو پھیر، (نم) مڑو، واری واری

(دوجی جلد)

پھ ۶

بھو مارن: (حا) آرزو پوری کرنا، اطمینان کرنا
 بھو راشروع کرن: (حا) مارنا شروع کر دینا
 بھو رالاون: (حا) مسلسل مارنا
 بھو روپ شروع کرن: (حا) مارن لگ جانا
 بھو نڈ: (مو) خڑو، شوخی، ڈھینگ
 بھو: (مو) دیکھو: بھو
 بھو لاون، (حا) قطع تعلقی کرنا
 بھو سننا، (حا) دیکھو: بھو سننا
 بھو مارنا، (حا) دیکھو: بھو سننا
 بھو: (ند) ممکن واصل، لگے ہوئے
 بھو لگن: (حا) عذاب وچ آنا

پھ ..... ی، ے

پھ: (مفت) لگے ہوئے
 پھ: (نم) 1- پھیر، نوکے 2- تاں، اوس توں بعد
 پھ پوون: (حا) بھٹ پٹا، دل وچ فرق آنا
 پھیا: (ند) 1- پھو، پھوہیا، رُوں دا بھنبا، بُا 2- فی روپیہ ٹکس جھوٹا
 مال گزاری لئی وصول کیا جاندا ے
 پھپ: (مو) کئی تے پتل پاتھی
 پھپرا: (ند) دیکھو: پھپرا

بھپیری: (مو) دیکھو: پیری

بھپھ: (مو) دیکھو: بھپ

بھپھرا: (ند) چھاتی دے اندر دا اوہ حصہ جس راہیں جاندار ساہ
 لیندا ہے

بھپیت: (مو) 1- کسے وردی دی ہانہ تے لکھا ہویا مخصوص نشان
 2- پھنکار

بھپیتا/بھپیت: (ند) 1- 'فیتہ' دا وگاڑ، سوتر، ریشم، یاں ناکن وغیرہ
 دی لمبی پٹی 2- کھڈ وچ مٹی دا بنایا ہویا گول ٹھیکرا 3- ٹٹے ہوئے

بھاٹے دا ٹوٹا 4- کرج

بھپیکلی: (مو) ککڑی دا پتلا چکیلا ٹکڑا

بھپیتی: (مو) مخصوص نشان والی پٹی

بھپیتی بھپیتی: (نم) ٹکڑے ٹکڑے، وگی: دل ہے بھپیتی بھپیتی ایہ
 اے

بھپیتی بھپیتی کرن، (حا) ٹوٹے ٹوٹے کرن

بھپیتی بھپیتی ہوون، (حا) ٹوٹے ٹوٹے ہوون، لیر دیر ہوون

بھپیتے بھپیتے: (نم) ٹوٹے ٹوٹے، لیراں لیراں

بھپیتے بھپیتے کرنا، (حا) بھاٹے یاں کپڑے وغیرہ دے ٹوٹے
 ٹوٹے کرنا

بھپیت: (مو) 1- پاڑ، زخم، پھٹ 2- ٹھوکر، ٹھیڈا، اوہ سٹ یاں دھکا

جھدے نال کسے دے پیر زمین توں اکھڑ جان تے اوہ ڈگ دی

پوے، شکاری جانور دے اگلے پیر دی سٹ، ضرب، چوٹ

3- کھسر، جھریٹ، گھڑیس 4- فساد، وگاڑ 5- خرابی 6- بدکار عورت

پھیرا توری، (مو) دیکھو: پھیرا تورا

پھیرا توری کرن، (حما) چلن پھرن، گشت کرن، سیر سپانا کرن
پھیرا توری ہوون، (حما) گشت ہوون، سیر سپانا ہوون، تورا پھیرا
ہوون

پھیرا تورا، (نم) 1- آنا جانا، چکر لانا 2- گیزا، چکر

پھیرا تورا مارنا، (حما) 1- پھیرا مارنا 2- نگرانی خاطر چکر لانا

پھیرا توری، (مو) دیکھو، پھیرا تورا

پھیرا توری کرن، (حما) دیکھو: پھیرا توری کرن

پھیرا توری ہوون، (حما) دیکھو: پھیرا توری ہوون

پھیرا دینا، (حما) 1- گھمادنا، آلے دوالے چلا دنا 2- گھوڑے

نوں دم کڈھا دن لئی پھیرنا

پھیرا سٹن، (حما) 1- اک واری دا بھار سٹ کے آون، سواریاں

دا اک پور جھڈ کے آون 2- جال سٹن، کہانی پاون، داء لاون

پھیرا کرنا، (حما) دیکھو: پھیرا پادنا

پھیرا کیرا، (نم) دیکھو: پھیرا تورا

پھیرا گھیرا، (نم) 1- آون جاون، میل گیل 2- گیزا، چکر

پھیرا مارنا، (حما) 1- کسے دل کسے کم لئی بہت واری چکر لانا

2- آدنا 3- حملہ کرن لئی آدنا، دنگی: 'ایہناں دُندراں تیرے تے سر

پر پھیرا مارنا ایں، رت تیری دے داندے نیں تے'

پھیرا ان: (مصدر) بھران، گھمان، چکر کڈھان

پھیرا ون: (مصدر) دیکھو: پھیرا ان

پھیرا لی: (نم) دیکھو: پھیرا دی

پھیر پڑا: (نم) دیکھو: پھیر پڑا

پھیر چور: (نم) لچکھروناں دی اک جھاڑی

پھیر ماں: (مفت) گھٹن والا، گیزا کڈھن والا، پھیراں

پھیر ماں گھیریاں، (نم) دیکھو: پھیراں

پھیرن: (مصدر) 1- چکر دیون، چلاون 2- رُخ بدلن 3- واپس کرن،

موڑن، بدلاون

پھیرن دی عار تے چنگھ گھٹن دی ہوشیار، (اکھا) جدوں

کوئی کم دے ویلے پچھے تے کھاون واری اگے ہووے تاں

کہندے نیں

پھیرنا: (نم) 1- کما دنا، کرم کرنا 2- گھمادنا، بھوادنا 3- تورا، چلا دنا

(گھوڑا) 4- واپس کر دینا، موڑنا 5- اک پاسے توں دوسرے

پاسے نوں رُخ بدلنا، موڑنا 6- اُلے نوں سدھا، سدھے نوں اُلنا

کرنا، پرتنا 7- تہہ چڑھا دنا، پوچنا 8- بے مکھ کرنا

اکھاں پھیرنا، (حما) 1- ناراض ہونا 2- بے وقائی کرنا

پُہاری (بوکر/جھاڑو) پھیرنا، (حما) جھاڑو نال مارنا

چٹھ پھیرنا، (حما) 1- مونہہ موڑنا 2- بے مکھ ہونا 3- ٹھہ جانا

پوچا پھیرنا، (حما) کسے گل دے اثر نوں دُور کرنا، ہونچھا پھیرنا

بجی پھیرنا، (حما) بچیاں نال کُٹنا، بہت مارنا

جھاڑو پھیرنا، (حما) 1- صفائی کرنا 2- برباد کرنا، تباہ کرنا، گُجھ نہ

رہن دینا

خیر لو پھیرنا، (حما) کسے نوں اپنے اثر پٹھ لیا دنا

طماچہ پھیرنا، (حما) مارنا، کُٹنا

(دوجی جلد)

پھیر پھیر کرنا، (خا) ٹال منول کرنا

پھیر پینا، (خا) پھیر پادنا

پھیر تے پادنا، (خا) کسے کم نوں ملتوی کرنا، اگے پادنا

پھیر تے پون، (خا) ملتوی ہون، کل تے پون

پھیر تے پے جاون، (خا) دیکھو: پھیر تے پون

پھیر تے جاون، (خا) دیکھو: پھیر تے پون

پھیر دینا، (خا) 1- گھمادنا 2- موڑنا، واپس کرنا 3- پاسا بدلنا،

الٹادنا

پھیر کون مرے کون جیوے، (اکھا) زندگی دا کوئی اعتبار نہیں

ہوند ایس لئی بن دا کم بن ای کر لینا چنگا اے

پھیر کھانا، (خا) دلا پا کے جانا، چکر کٹ کے جانا، دُور دے راہ جانا

پھیر کھاون، (خا) 1- چکر کھاون 2- گھانا کھاون

پھیر گھیر، (نم) دیکھو: ہیر پھیر

پھیر لگن، (خا) مخالف لگن، ٹھیکھا پون

پھیر لگنا، (خا) چنگا سا لگنا

پھیر لون، (خا) 1- بدل لون 2- موڑ لون، ہٹا لون

پھیر لیاونا، (خا) 1- سیر کرا لیاونا 2- چکر کڈاونا (گھوڑے وغیرہ

نون) بھر لیاونا

پھیر لینا، (خا) 1- گھمادنا 2- دتی چیز واپس لے لینا

پھیر وچ آونا، (خا) 1- دھوکے وچ آ جانا 2- مصیبت وچ آ

جانا 3- مصیبت وچ پھس جانا

پھیر وچ پینا، (خا) چکر وچ پھسنا، مصیبت وچ پھسنا

پھیر وچ لیاون، (خا) دھوکے وچ پھساون، چکر دے لون،

بھلا لون

پھیر وی موچی دے موچی رہے، (اکھا) جینے بھورا وی ترقی نہ

کیتی ہووے اوہ دے بارے کہندے نیں

ہیر پھیر، (ند) 1- چکر، گیر 2- ول، ونگ، نیڈہ میڈہ 3- موڑ گھیر

4- چلاکی، ہیرا پھیری، دھوکھا 5- ادل بدل

پھیر: (نم) 1- مڑا، بھر 2- دوسری وار

پھیر: (مو) نجر

پھیر: (و، ند) شغال، گیدڑ

پھیرا: (ند) 1- گیر، گیرا، چکر 2- دورہ، گشت 3- دیاہ سے لاڑھا

لاڑھی دا اگنی یاں سری گورد گرنتھ صاحب وغیرہ دے چوہہ پاسیں

لایا اک چکر 4- دیاہ پچھوں گوی دا سوہرے گھروں پیکے پہلی واری

آدن توں مراد 5- واری، وگی: میرا پھیر اپنی بار دا، میں جاناں

نہیں اُدرے

پھیرا پانا، (خا) کسے خاص تھاں تے دوست یاں رشتے دار دی

خبر لین جانا

پھیرا پادنا، (خا) آونا، وگی: 'ماہی دل دا جانی ملیا، رحمت پھیرا پاپا'

(ٹھل)

پھیرا پون، (خا) دلا پون، چکر پون، کتے بے سود جانا پون

پھیرا پھاری، (مو) 1- ہیرا پھیری، فریب، دھوکھا 2- چکر، گیرا،

آدن جاون

پھیرا اتوار، (ند) دیکھو: پھیرا اتوار

پھیریں: (نم) نچریں	پھیرے پاونا، (مخا) کے کم لئی کئی واری چکر لاونا
پھیٹر: (مو) 1- کرم کرن داعل، اعمال 2- بدی، شرارت 3- خرابی	پھیرے پھرنا، (مخا) تھاں تھاں چیزاں دیکھن لئی جانا
4- بھیر، مصیبت	پھیرے تھے، (نم) دیکھو: پھیرے تھیں
پھیٹر مارن، (مخا) 1- سٹ مارن 2- مٹھی مارن 3- نقصان	پھیرے تھیں، (نم) پھیر پھیر، مڑ مڑ
پہنچاؤن	پھیرے تے پھیرا پاونا، (مخا) بہت پھیرے پاونا
پھیڑ نوں (پھیڑیاں) نوں پھڑنا، (مخا) بُرے کم دا پھل پاونا	پھیرے تے پھیرا مارن، (مخا) بار بار جاون، بار بار چکر کڈھن
پھیڑ سنگھیر، (نم) بھیر دھنکیر، دکھ مصیبت	پھیرے جانا، (مخا) دیکھو: پھیرے پھرنا
پھیڑا: (مفت) دیکھو: بھیرا	پھیرے چلنا، (مخا) واری لاونا
پھیڑن: (مصدر) 1- جدا کرن، بھٹ پاون، لائی بھجائی کرن 2- کم	پھیرے دینا، (مخا) دیا ہنا، لاواں دینا
کار کرن 3- برباد کرن، تباہ کرن، ضائع کرن 4- بدکاری کرن،	پھیرے دیون: (مخا) چکر دینا، چکر لوانا
نرانی کرن	پھیرے کڈھن، (مخا) 1- پھیرے لگن 2- لاڑے دھنٹی دا اگ
پھیڑیا: (نم) 1- جھگڑا، رچڑی، فساد 2- بدکار، حرامکار	دوالے چکر کڈھن، ہندوواں دی اک رسم
3- لائی بھجائی کرن والا	پھیرے گھیرنے، (مخا) لاواں لینا
پھیس: (مو) پھسن، لچکن، دباہ بین نال شکل دگزن دی حالت	پھیرے لاونا، (مخا) بہت زیادہ چکر کٹنا، گیزے لاونا
پھیس بیکر: (نم) اک جھاڑی جو بوالک (بھارت) اتے کوہستان	پھیرے لگن، (مخا) 1- دست لگن 2- چکر پون، بار بار جانا پون
نمک وچ پائی جاندی ہے، دوس، سہنی	پھیرے لواون، (مخا) چکر پاون، گیزے کڈھواون
پھیس: (مو) بھوسی، گندی ہوا، پیٹ وچ جن والی گندی گیس دا	پھیرے لوون، (مخا) دیکھو: پھیرے
خارج ہونا	پھیرے مروان، (مخا) دیکھو: پھیرے لواون
پھیسک لانی/ پھیسک لانے: (مو) اک قسم دا لانا جس توں نجی	پھیرے نوں، (نم) پھیر، دوجی دار
بنائی جاندی ہے	پھیرے وچ، (نم) پھیتی، ٹرت، جھٹ پٹ، فوراً
پھیسل: (نم) پھوسیاں مارن والا	پھیریاں: (نم) پھیر دے پڑ سری گورو انگد دیو جی
پھیسنا: (نم) پھوسی مارنا	پھیریاں: (مفت) دناں دا پھیر، گردش، بھیرے دن، گیزے

کیسے کتائے تے پانی پھیرنا، (عما) کیتی محنت ضائع کرنا، کیتی
کرتی گھوہ وچ پاونا

کیسے کرائے تے پانی پھیرنا، (عما) دیکھو: کیسے کتائے تے پانی
پھیرنا

گل پھیرنا، (عما) گل کردیاں کردیاں ہو رگل چھیرنا

مالا پھیرنا، (عما) 1- ناراض ہو جانا، مونہہ مٹھالینا 2- تسبیح کرنا

من پھیرنا، (عما) ناراض ہونا

ہتھ پھیرنا، (عما) 1- لٹنا، داء لاونا، چلاکی کرنا 2- پلوسنا، پیار کرنا

3- پوچا دینا 4- ٹھکر جھاڑنا، بھیڑی نیت نال سوانی دے جئے ٹوں

ہتھ لاونا

ہونجا (ہونجھا) پھیرنا، (عما) منایا کرنا، برباد کرنا، تباہ کرنا

پھیرنی: (مو) 1- پھروٹل، فاحشہ، آوارہ عورت 2- وان وٹن والا چرخہ

پھیرنی مارنا، (عما) نچن دے دوران اک تھاں تے گھمنا

پھیر و: (نڈ، مفت) پھیرا پاون والا، چکر لاون والا

پھیر وال: (نڈ، مفت) 1- واپس کرن جوگ، موڑواں 2- جو گھم سکدا

ہو دے، گھمسن والا 3- اک دی تھاں دوسرا

پھیر وال چٹھا، (نڈ، مفت) اوہ آدی جو کدی اک پاسے کدی

دو بے پاسے ہو جاوے

پھیر وال دو جاولی، (نڈ) اوہ گٹیاں مجھ جو ویجھے یاں کئے دے

کئی داری چنگھان تے پسمن نال زدھ دیوے

پھیر وال گھیر وال، (نڈ) وارو داری، بدل بدل کے

پھیر وٹوڑو: (نڈ، مفت) گھمسن پھرن والا، پھرن ٹرن والا، پھروٹو

پھیر وی: (نڈ) 1- تاں دی 2- مڑ، دوبارہ

پھیر ویلا: (نڈ) فخر ویلا

پھیری: (مو) 1- گیزا، چکر 2- دورہ، گشت 3- کپڑا وچن والے دا

گلی گلی بھر کے کپڑا وچن داکم 4- فقیر دا کسے دے ٹوہے تے جا

کے منکن داکم 5- کھچ 6- گھسیٹ 7- واری

پھیری پاونا، (عما) بھیکھ منکن لینی جانا، خیر منکدے پھیرنا

پھیری پھیرنا، (عما) 1- چکر لاونا 2- پھر کے مال دھجنا 3- در در

منکدے پھیرنا

پھیری جانا، (عما) چکر دتی جانا، گھمائی جانا

پھیری کرنا، (عما) گلی گلیاں دے وچ بھر کے سودا دھجنا

پھیری گھیری، (مو) 1- پھرن ٹرن داکم 2- آون جان

پھیری لاونا، (عما) 1- گلی گلی بھر کے کپڑا وچن والا 2- ڈمڈمی

والا 3- فقیر

پھیری والا، (نڈ، مفت) گھم بھر کے سودا وچن والا

پھیری: (مفت) 1- پیچواں 2- اک قسم دا کٹھ

ہیرا پھیری، (مو) 1- وِل چل، چلاکی 2- بے ایمانی 3- ادل

بدل، آلت پلٹ

ہیری پھیری، (مو) دیکھو: ہیرا پھیری

پھیرے: (نڈ) دیاہ سے لاڑھا لاڑھی دے گئی یاں سری گورد گرنتھ

صاحب وغیرہ دے چونہہ پاسیں چکر لاونا (پر کرماں)، لاواں، دیاہ

دی رسم

پھیرے آونا، (عما) چکر آون، بھول آون

عملی

پھین: (مو) 1- ہاکی درگی اک کھیڈ جیہڑی پنڈاں تھاواں تے
کھیڈی جاندی اے 2- جھک 3- رال
پھینا: (نڈ، مفت) 1- پھینھا 2- بیٹھویں تک والا، مڈا 3- بیٹھواں،
وگی: پھینا تک چٹیاں اکھاں
پھیلھا: (نڈ) کسے طرحاں پھسیا ہو یا چھالا
پھینٹ: (مو) 1- پھینٹا، پٹا 2- پٹی، کمر بند
پھینٹ: (فعر) 'پھینٹن' مصدر توں امر، کسے نوں پھینٹن واکم کرن
لئی آکھا

پھینٹا: (نڈ) 1- چھوٹی پٹری 2- کمر بند
پھینٹا چاڑھنا، (عجا) خوب مارنا، گھسب ٹھینا
پھینٹا لااون، (عجا) بہت مارن، کٹاپا چاڑھن
پھینٹال: (مصدر) دیکھو: پھینٹاواں

پھینٹاواں: (مصدر) 1- پھینٹا چڑھواں 2- مروان، لکھاواں، پھینٹاواں
3- ہلا ہلا کے حل کرواں

پھینٹن: (مصدر) 1- مارن کٹن 2- تاش پھینٹن، پھینون 3- اک
جان کرن، رلاون، ہلا کے رلاون

پھینٹنا: (فعر) 1- کسے چیز نوں چنگی طرحاں ملاوتا 2- دودھ وغیرہ نوں
ٹھنڈا کرن لئی دو بھاٹیاں دوج واری واری پلٹا 3- تاش دے
چٹاں نوں چنگی طرحاں ملاوتا 4- مارنا، کٹنا

پھینٹواں: (نڈ، مفت) پھینٹیا ہو یا، پھینٹ کے بنایا ہو یا

پھینٹواں: (مصدر) دیکھو: پھینٹواں

پھینٹواں: (مصدر) 1- مرواوں، لکھاواں، پھینٹاواں 2- ہلا ہلا
کے حل کرواوں، رلاواں

پھینٹی: (مو) 1- کپڑے دی تھوڑی چوڑی پٹی جو چڑاسی بہرے
وغیرہ پگ دے اُتے بندھے ہن 2- مارلٹ، لکائی

پھینٹی چاڑھنا/ لانا، (عجا) خوب مارنا کٹنا، لٹ لانا
پھینٹی چڑھن، (عجا) بہت لٹ پون، کھنچ لہون

پھینٹی دار، (مفت) اوہ پگ جس اُتے پھینٹی بدمی ہووے

پھینٹی لااون، (عجا) دیکھو: پھینٹی چاڑھن

پھینٹیاں: (مو) دیکھو: پھینٹی جیہڑی ایہہ جمع اے

پھینٹیاں دا پھٹ، (نڈ) دوڈا فری، دھوکے باز، مکار

پھینٹچا: (نڈ) کچے ریشم دا کٹھا

پھینٹڑ جوان: (نڈ، مفت) 1- کٹھیا، گھیر، ڈیل ڈول والا 2- موٹا،
بے سُر، پھللیا ہو یا

پھینک: (فعر) 'پھینکن' مصدر توں امر، سٹ، اُچھال

پھینک پھانک، (نڈ) 1- بے پروائی تال چیزاں رکھنا 2- سٹ

دینا، ضائع کرنا

پھینک دیون، (عجا) سٹ دیون، دگا دیون، اُچھال دیون

پھینکن: (مصدر) 1- بھواں مارن 2- دگاؤن، سٹن، چلاواں سٹن

3- اُچھال 4- برباد کرن، ضائع کرن

پھینگ: (مو) کئی، قطرہ، چوہا، بھکا

پھینگوں: (مو) دیکھو: پھینگوں

پھینگوں: (مو) بکری یاں بھڈ وغیرہ دیاں مینکناں

(دوجی جلد)

بھیس: (مو) دیکھو: بھیس

بھیک: (مفت) بھیکا، بد ذائقہ، جس دا کوئی ذائقہ نہ ہوئے

بھیک بھیکا دنا، (مفت) بھیکیاں وچوں بھیکا، ات بے سوادا

بھیرکا: (مفت) 1- نمک توں بغیر 2- بد مزہ 3- ہلکا 4- اداس 5- روکھا

بھیرکا پنڈا، (نڈ) ہلکا جیہا بخار

بھیرکا پے جانا، (خا) 1- رنگ مدھم ہو جانا 2- شرمندہ ہو جانا

بھیرکا غمزہ، (نڈ) ایہویں جیہا غمزہ

بھیکری: (نڈ) مٹی دے گھرے دے ٹوٹے، ٹھیکریاں

بھیکری: (مو) 1- دن دا آن پکيا پھل، کچی پیلو 2- بھیکوی

بھیکو: (نڈ) گوشت دا بے ڈھابا جیہا ٹکوا، لوتھرا

بھیکوی: (مو) دیکھو: بھیکری

بھیکنگ: (نڈ) بھالایاں برجمی سٹن والا

بھیکی: (مفت) پھیکا دی تانیٹ، بد مزہ

بھیل: (نڈ، مفت) موٹا آدمی، ہٹا کٹنا

بھیل: (فخر) 1- بھیلن، مصدر توں امر، بھیل، کھل جا، پر جا

2- (نڈ) پھیلاؤ، پھار، کھار، وگنی، بھکھو اچھا نچے شوکدے، جگ مٹی

سیاہی بھیل

بھیل جاون، (خا) 1- کھل جاون 2- ددھ جاون، چوڑا ہو جاون

3- مشہور ہو جاون

بھیلیا: (مفت) بھیلیا ہویا، چوڑا، گھلا

بھیلیان: (مصدر) 1- پھیلاؤ، کھول، ددھان، لٹا کرن 2- مشہور

کرن، رواج دین 3- کھارن، وچھادون

بھیلیا وٹ: (مو) 1- وسعت، بھیلیاؤ، کھار 2- طول، لمبائی 3- گھیرا

4- شہرت 5- کثرت، زیادتی، وادھا، ہیئتات

بھیلیا ون: (مصدر) دیکھو: بھیلیان

بھیلیاؤ: (نڈ) کھار، چوڑائی

بھیلر: (مفت) بھیلیا، کھلریا، وسعت والا، وگنی: 'گاؤن والا تیرکی

لوئے بھیلر دا ائے' (نجم)

بھیلرن: (مصدر) 1- بھیلن، کھلرن، کھنڈن 2- پھرن 3- ودھن

بھیلرنا: (فل) دیکھو: بھیلنا

بھیلرو: (نڈ، مفت) بھیلن والا، ودھن والا

بھیلریا: (نڈ، مفت) بھیلیا ہویا، کھلریا ہویا

بھیلک: (نڈ) 1- چھلکا، چھلڑ 2- بھوہ، سوڑھی 3- تھلے رسی میل، گار،

رہنڈ گھوند

بھیلن: (مصدر) 1- کھل کے آلے دوالے ددھ جاون 2- عام ہو

جاون 3- مشہور ہون

بھیلنا: (فل) 1- بہت زیادہ تھاں گھیرنا، کھلرنا، پھرننا، وسرت ہونا

2- ددھنا، گھلنا 3- مشہور ہونا، پرچلت ہونا 4- چوڑا ہونا، گھلنا

بھیلوال: (نڈ، مفت) بھیلیا ہویا، کھلر وال

بھیلی: (مو) چاول وغیرہ ورتاون لئی مٹی دی بٹی پرات یاں ڈش

بھیلی: (مفت) ہاتھی نوں بکھن والا، مہادت

بھیم: (مو) 'انیم' دا وگاڑ، انیون

بھیمجھا: (نڈ) دیکھو: بھیمینھا

بھیمجی: (مفت) 'انیمی' دا وگاڑ، انیم کھان والا، نشہ کرن والا، پوتی،

تا آوتا، (حما) 1- مناسب گرم ہونا 2- غصہ آوتا

تا بھا، (صفت) بہت تھوڑا، معمولی

تا پاوتا، (حما) 1- زور پاوتا، اُٹھکل دینا، اُکساوتا، دنگی: 'ایہہ بھی

مکفریب کمال تیراجیہڑارون اتے پایا تا دھیا 2- دب کے کم کرنا

تا تے آوتا، (حما) مناسب گرم ہونا

تا چاڑھن، (حما) 1- گرم کرن، تا کرن 2- وٹ چڑھاو، غصہ

چڑھاو

تا چڑھنا، (حما) سیک دودھ جانا

تا دووان، (حما) دیکھو: تا دووان

تا دووان، (حما) 1- گرم کران 2- غصہ چڑھاو 3- تنگ کران

تا دے کے دیکھنا، (حما) 1- پرکھنا، جانچنا، بیچ چھان کرنا 2- گرم

کر کے دیکھنا 3- غصہ چڑھا کے اڑانا

تا دینا، (حما) 1- گرم کرنا 2- وٹ دینا (نچھانوں)

تا ڈوپن، (حما) دیکھو: تا دینا

تا زندگی، (نم) زندگی بھر، جیون بھر، عمر بھر

تا سلا کے دیکھنا، (حما) پرکھنا، جانچنا

تا سہارنا، (حما) 1- غصہ برداشت کرنا 2- سیک جڑنا

تا کھا جانا، (حما) 1- سیک وجھوں یاں ودھیرے گرمی پاروں کے

چیز دا خراب ہو جانا 2- غصے دج آ جانا 3- کلیجے تے گرمی دا اثر ہو

جانا

تا کھانا، (حما) 1- گرم ہونا 2- غصہ کھانا

تا کھنجا، (حما) خوش ٹھنڈا پے جانا، تاہم ہو جانا

تا کے دیکھنا، (حما) اڑانا، پرکھنا

تا گھٹاوں، (حما) 1- آگ نوں مٹھا کرن، تا گھٹ کرن 2- غصہ

ٹھنڈا کرن، جوش گھٹ کرن

تا لگن، (حما) 1- گرمی لگن، دھپ یاں سیک لگن 2- کلیجے تے

گرمی دا اثر ہون، بیمار ہون 3- ٹھما لگن، وٹ پون

تا لگنا، (حما) 1- گرمی لگنا 2- رُس جانا، بیٹش دج آنا، چڑ جانا

تا مارنا، (حما) 1- ٹھنڈا کرنا 2- لوہے دے تپے ٹوٹیاں نوں

جوڑ لاوتا

تا مٹھا کرن، (حما) دیکھو: تا گھٹاوں

تا مٹھا ہونا، (حما) 1- سیک گھٹنا 2- غصہ کڈھنا

تا مچن، (حما) 1- سیک یاں گرمی دا دھن، آگ بھکھن 2- غصہ

ودھن، جوش جذبہ بھجا ہون

تا مچن، (حما) طاقت دا اندازہ کرن، جائزہ لون

تا ہون، (حما) 1- گرمی ہون، تپش ہون 2- غصہ ہون

3- تکلیف ہون

تے تا، (نم) اک دم، تے گھا، ترنت، بچھٹ

تا: (لاحقہ) لاحقے دے طور اُتے درتیا جان والا شبد، جویں: درتا،

سندرتا

تا: (فا، حرف جار) تھکر، توڑی، تیک، دنگی: شب باد صبا سن بھاندی، تا

مع جھلیدی تپے: 'خواجہ فرید'

تا چند، (نم) کدوں تاںیں، کتھوں تھکر

تا حال، (فا، حرف جار) تاںیں، آج تیک

(دوٹی جلد)

مکھینگی: (مو) تپے درگی

مکھینل: (مفت) 1- جھک دار، والاں بھریا 2- ریٹھے یاں پیری دا رکھ

تے اوہدا پھل 3- پھین والا جس وچ کف ہووے

مکھینل: (مفت) دیکھو: مکھینا

مکھینھا: (مفت) دیکھو: مکھینا

مکھینی: (مو) میدے دی اک طرحاں دی لچھے دار مٹائی جس نوں گرم

دودھ وچ پا کے کھاندے ہن

مکھینے: (نڈ، مفت) 1- مکھینا توں اے، مکھینھا بیٹھویں تک والا، مڈا

2- بیٹھواں، وگی روپے مکھینے پرت گوریائے اوہنوں (نجم)

مکھینیاں: (مو) دیکھو: مکھینی، جیدہی ایہہ جمع اے

مکھیں: (مفت) دیکھو: مکھین

مکھیو نیاں: (مو) دیکھو: مکھینی، جیدہی ایہہ جمع اے

مکھیو ہ: (نڈ) دیکھو: پھوہ

مکھیو ہڑا: (نڈ) پھوہڑا

مکھیہا: (نڈ) دیکھو: مکھیہا

مکھیہا: (نڈ) 1- پھاہا 2- مرغی دی اک بیماری جس وچ اوہدے دھڈ

تھلے درم آجاندا اے تے اوہ اٹھانہیں دیندی

مکھیہان: (مصدر) دیکھو: مکھیہاؤں

مکھیہاؤں: (مصدر) 1- دلاؤں 2- پھساؤں

مکھیہاؤن: (مصدر) دیکھو: مکھیہاؤں

مکھیہنا: (نجم) 1- دینا، ٹھکانا 2- بدھنا 3- کچور کڈھنا، نرم شے نوں

دباؤ کے بد وضع کر دینا

مکھیہنا: (نڈ، مفت) جس دانک بیٹھواں ہووے، مکھیہنا

مکھیہنہ: (مو) داب، مکھسن دا عمل

مکھیہنہ دیون، (مخا) مدد دیون

مکھیہنی: (مو) میدے نال بنی تے گھيو وچ تلیاں ہوئیاں لچھے دار

سوتیاں جیہڑیاں کہ دودھ یاں چاء نال کھاہدیاں جاندیاں نیں

مکھیہون: (مصدر) 1- مکھیہ دیون 2- کچور کڈھن 3- مارن کٹن

مکھیہ: (نجم) مکھیہن، مصدر توں صیغہ امر، مکھیہ دے، کچور کڈھ

دے، بدھ دے، برباد کر دے

مکھیہ مارن، (مخا) برباد کر دین

ت

ت: (نڈ) پنجابی حروف تہجی دا اکھر

ت: (اعوان) 1- نیچے کر کے، یقیناً 2- نرا، فظ، حرف، ہائی تے گادو

گورو کیری (انند) 3- تاں، تہ، وگی: 'کا کا چوٹن بنجرا بے تے

اڈر جاہ

تو: (سابقہ، مفت) بطور سابقہ وی استعمال ہوندا اے تے تن دے

معنی دیندا اے جیویں: بیکنا بگنو، جرنگا، وغیرہ

ت ت ت: (صوت) تاہاں تاہاں تاہاں دی تخفیف، مل لچھے بلداں

نوں ہالی اُتلے پاسے تورن لئی آکھدا اے

ت..... ا

تا: (نڈ) 1- سیک، آنج، گرمی ہونا 2- غصہ، طیش

نہ رکھن، مقابلہ کرن دی سکت نہ رکھن

تاب نہ رہون، (عما) صبر یاں طاقت نہ رہون، ضبط نہ ہو سکن،

سکت نہ رہون

تاب نہ لیاون، (عما) چال نہ جھلن، مقابلہ نہ کر سکن

تاب نہ لیاونا، (عما) برداشت کرن دے قابل نہ ہونا

تاب نہ ویکھی جاوَن، (عما) دیکھو: تاب نہ جھٹی جاوَن

تاب نہ ہووَن، (عما) صبر یاں طاقت نہ ہووَن، ضبط نہ ہووَن،

سکت نہ ہووَن

پیچ تاب کھانا، (عما) اُسل وٹ بھننا، کچیاں وٹنا، وگئی: کھنڈ لیاں

مارے، ول پائے پیچ تاب کھائے (شہنشاہیاں شہید)

تاب: (قا، لاحقہ) فارسی مصدر تافتن تے تابیدن توں فعل امر صیغہ

واحد حاضر جہودا کے اسم دے آخر تے لگ کے اوہنوں اسم فاعل

ترکیبی بنا دیندا اے تے جھکن والے یاں وٹ کھان والے دے

معنی ظاہر کردا اے جیویں شب تاب

تابا: (نہ) 1- تانبہ 2- تابہ، توا

تابان: (قا، مفت) 1- چمکیلا، روشن، چمک والا 2- پیچ دار، وٹ والا،

چڑوڑوڑ

تاباں تابان، (قا، مفت) روشن چمک والا

تابانی: (قا، مو) چمک، روشنی، ٹور، لاٹ

تاباں: (قا، مفت) دیکھو: تابان

تابو توڑ: (نہ) 1- اُپر وٹھلی، لگا تار 2- جھٹ پٹ، ترنت، وگئی: نال

یا لڑے تابو توڑے ہوش مینڈا ساقی وچھوٹا ای (علی حیدر)

تابو توڑے: (نہ) دیکھو: تابو توڑ

تابوڑا: (نہ) بہت دودھ بھکھ، حرص، نہ منن والی بھکھ داروگ، وگئی:

’خلقت دے تن وچوں بہا دا جی مار کے ل داپا ہوا چھیدا ہا‘ (نجم)

تابستان: (قا، نہ) گرمی، موسم گرما

تابستانی: (قا، مفت) موسم گرما مال دا بست، موسم گرما دا

تابسی: (مفت) دیکھو: تاسی

تابش: (قا، مو) تافتن یاں تابیدن مصدر توں حاصل مصدر 1- پیش،

گرمی، تار، حرارت، وٹ، سیک 2- ڈھپ، چمک، روشنی 3- غصہ،

رنج، غم، وٹ

تابش آفتاب، (قا، مو) سورج دی گرمی، ڈھپ دی چمک

تابش دار، (قا، مفت) چمکیلا، چمک دار، آجھا والا، وگئی: تابش

دار گھرے دے گئے چو فر بندے (سیف)

تابع: (عر، مفت) ماتحت، فرمانبردار، حکم من والا، پیر، پچھے رُن والا،

آ گیا دچ رہن والا نوکر، وگئی: فقر کل جہان دا آسرا ہے تابع فقر

دے پیر تے میر سائیں (دارا شاہ)

تابع بیٹھنا، (عما) کسے بزرگ پیر دے قدماں وچ بیٹھنا

تابع دار، (قا+عر، مفت) ماتحت، فرمانبردار، نوکر، خادم، حکم من

والا، گولا

تابع داری/تابعداری، (عر+قا، مفت) آ گیا کار، فرماں

بردار، حکم من والا، نوکر، گولا

تابع داری چانا، (عما) سیوا کرن دی دے داری لینی

تابع فرمان، (عر+قا، مفت) حکم دا تابع، فرمانبردار

تاجیات، (قا+عر، نم) عمر بھر، پوری زندگی، پوری حیاتی

تادم، (قا، نم) عمر بھر، زندگی بھر

تاکہ، (قا، حرف علت) تاں ہے، تاں جو، ایس کر کے

تاو قتیکہ، (قا+عر، نم) جدوں تیکر کہ، اوس ویلے تائیں

تاہم، (قا، نم) 1- پر 2- تاں دی، پھیر دی

تا: (نم) تس، اوس

تا: (لہند) تاں، اصل وچ

تاپر، (نم) تہی

تا: (قا، مذ) 1- کاغذ تے جلد کرنا، کاغذ دا ورقہ 2- پچھوں آکے ڈرانا

تا: (فہر) تاون مصدر توں امر

تا: (اعوان) 1- تہ 2- پھیر، ایس واسطے کہ

تا: (نم) چچ، ٹھیک ہی، عمل وچ

تا: (مذ) اُتاول، کالھی، دگلی: 'ایہہ بھی مکر فریب کمال تیرا، جیہڑا روون

اتے پایا تادھیا' (سوئی فضل)

تا: (مذ) 1- پچھے پین دا عمل 2- ٹل گھٹاؤن دا عمل

تا: (ٹل) سی، جے سی، 'تھا دی تھاں تے ورتیا جان والا ماضی دا اک

'روپ'

تاب: (قا، مو) 1- تپش، گرمی، حرارت، 2- چال، ٹوہر 3- چمک،

روشنی، نور 4- طاقت، ہمت، 5- برداشت، صبر، دکھ، درد،

مصیبت، غم 6- غصہ، دل، وٹ

تاب آون، (عما) 1- مڑ آون، پرت آون 2- چمک آون 3- غصہ

آون، وٹ چڑھن

تاب باقی نہ رہنا، (عما) 1- ضبط نہ ہو سکنا 2- چمک نہ رہنا

تاب تران، (مذ) چمک دی طاقت

تاب جھلی نہ جاون، (عما) چال جھلی نہ جاون، نظر نہ لگن، اکھاں

چنڈھیا جاون

تاب خانہ، (قا، مذ) گرم کمر

تاب دار، (قا، صفت) 1- چمکیلا، روشن، نورانی 2- بچ دار، وٹ والا

تاب دان، (مذ) روشن دان

تاب دیون، (عما) 1- چمکا دیون، روشن کرن، اُکھیون 2- بچ

دار، مڑواں وٹ والا

تاب رکھن، (عما) 1- چمک رکھن 2- برداشت رکھن، حوصلہ رکھن،

مقابلہ کرن دی سکت رکھن

تاب کاری، (قا، صفت) ایٹھی توانائی توں نکلن والیاں شعاعاں

یاں اوہناں دا عمل

تاب گر، (مذ) ریشم دا تار بناؤن والا کاریگر

تاب گلی، (قا، مذ) چلم دا تو

تاب ناک، (قا، صفت) چمکیلا، روشن

تاب ناکی، (قا، مو) چمکیلا پن، روشنی

تاب نہ آونا، (عما) 1- صحت ٹھیک نہ ہونا، صحت مند نہ ہونا

2- سادیں حالت وچ نہ آونا

تاب نہ جھلنا، (عما) دکھ نہ بھرسکنا، پیاری نہ جھل سکنا، دگلی: 'جھلی

گئی نہ تاپ خُسن دی روح نکلی تے آیا' (سیف)

تاب نہ رکھن، (عما) 1- چمک نہ رکھن 2- برداشت نہ رکھن، حوصلہ

تاپ اُترن، (حما) 1- تاپ لہون، بخار نہ رہون 2- شوق مٹا
 پون، دلچسپی نہ رہون
 تاپ تلی، (مو) اوہ بخار جو تلی دے ودھ جان کارن ہوندا اے
 تاپ ٹٹن، (حما) دیکھو: تاپ اُترن
 تاپ ٹھنڈ، (نڈ) 1- سردی دا بخار 2- بخار دا کاٹا
 تاپ ٹھلن، (حما) غصہ برداشت کرنا
 تاپ چڑھاوون، (حما) 1- کھجھ چڑھاوون، غصہ چڑھاوون 2- فکر
 مندر کرن، سوچاں دوج پاوون
 تاپ چڑھن، (حما) ڈاڈھی فکر دوج ہوون، بہت فکر مند ہوون
 تاپ چڑھنا، (حما) میعاد دی بخار ہونا
 تاپ روک، (مفت) بخار نوں روکن والی کوئی شے (دوا)
 تاپ سراپ، (نڈ) 1- ڈاڈھا بخار 2- ڈھیر ڈکھ، دچھوڑے داروگ
 تاپ سڑی، (مو) اک قسم دی کالھ
 تاپ کرس، (نڈ) کسے خاص تھاں یاں شے دا اوہ درجہ حرارت جو
 خاص حالتاں دوج گھدا دودھدار ہندا ہے
 تاپ لاہون، (حما) تاپ اُتارن
 تاپ مان، (نڈ) تاپ انش، درجہ حرارت، ٹمپرچر
 تاپ موت جاوون، (حما) بخار مگروں بکھاں اُتے چھالے نکلن
 تاپ نہ رہون، (حما) مبریاں طاقت نہ رہون، ضبط نہ ہو سکنا،
 سکت نہ رہون
 تاپ دہاجھنا، (حما) اپنے لئی مصیبت سمجھنا
 تاپ ہو جاوون، (حما) دیکھو: تاپ آوون

تاپ ہوون، (حما) دیکھو: تاپ چڑھن
 اٹھواڑہ تاپ، (نڈ) اوہ تاپ جو اک دن معلوم اتے چھ دن بے
 معلوم رہندا ہے اتے کدے کدے چھ دن زور داتے اک دن بے
 معلوم رہندا ہے
 باریک تاپ، (نڈ) تپ دق، کنگ تاپ
 باریکی تاپ، (نڈ) دیکھو: باریک تاپ
 تپا (تریپا) تاپ، (نڈ) تیرے دن چڑھن والا تاپ
 چوتھیا تاپ، (نڈ) اوہ تاپ جو اک دن ہو کے دو دن گھٹ
 ہو جاتا ہے تے پھیر چوتھے دن ہو جاتا ہے
 کھنگھ تاپ، (نڈ) تپ دق، کنگ تاپ
 گتی تاپ، (نڈ) اک قسم دا بخار جو گتی ناں دی کمی دے کلن توں
 ہوندا ہے اتے ایس نال ہڈ بھنی بہت ہو جاندی ہے
 میعاد دی تاپ، (نڈ) تھے دن توں مگروں اترن والا بخار، مکمل
 مانتا، خُرکا
 لمیریا تاپ، (نڈ) اوہ تاپ جو پھر دے کلن نال چڑھدا ہے
 نیادی تاپ، (نڈ) دیکھو: میعاد دی تاپ
 ٹکا تاپ، (نڈ) تپ دق
 ٹکی تاپ، (نڈ) روز چڑھن والا تاپ
 واری دا تاپ، (نڈ) اوہ بخار جو کسے خاص سے پچھوں اُتر داتے
 چڑھدا ہے

تاپا: (نڈ) 1- حوصلا، ہلاشیری 2- بخار 3- گرمی 4- اک سکن دی حالت
 تاپا کرن، (حما) 1- حد کرن، وٹ کھاوون، سڑن بچھن 2- ہرکھ

(دوجی جلد)

تابع منظوری، (عر، مفت) اوہ نیلامی یاں معاہدہ جیہڑا اُتے

افسراں دی منظوری مگردن عمل وچ آوند اے

تابع مُہمل، (عر+قا، مذ) ایجہا بے معنی لفظ جیہڑا کے دوسرے

لفظ دے نال سجاوٹ لئی یاں بے سوچے مونہوں نکل جاندا اے

جیویں: ٹمر ٹھکر، پانی دتی، مُنڈا کھنڈا

تابعے: (مفت) تابع، مطیع

تابعیا: (مفت) تابع دا دگاڑ

تابعیادار، (مفت) تابعدار دا دگاڑ

تابعیاں: (مفت) تابعدار، فرمانبردار

تابعین: (عر، مفت) تابع دی جمع، اوہ لوک جیہناں دی ملاقات کے

نہ کے اسمحالی نال ہوئی ہووے

تابلا: (مذ) دیکھو: تاؤلا

تابندگی: (قا، مو) چمک، ڈلھک، روشن، لہک

تابندہ: (قا، مفت) چمکیلا، ڈلھکاں ماردا ہویا روشن

تاؤ: (مو) 1- تاؤت 2- لاش 3- ماس، دنگی: 'جو تاؤ دیکھ قصاب توں

اِل مریدی جھات' (مرزا حافظ)

تاؤت: (عر، مذ) 1- لکڑی دا اوہ صندوق جس وچ یہودی، عیسائی،

مسلمان مُردہ سریر رکھ کے بے جائدے ہن یاں امانت دھوں بند

کر دیندے ہن 2- لکڑی دا خول جس نوں قبر اُتے چڑھاوے

ہن 3- تعزیہ

تاؤت اُٹھاوَن، (عما) جنازہ چلن، میت اُٹھاوَن

تاؤت اُٹھن، (عما) جنازہ چکیون

تاؤت چلن، (عما) دیکھو: تاؤت اُٹھاوَن

تاہ: (قا، مفت) 1- اوکھا، تل کھادار 2- روشن، تاباں 3- (مذ) تو

جیہدے تے روٹی پکاندے نیں 4- لوہے دا برتن جیہدے وچ پانی

گرم کرن لئی حمام وچ لاندے نیں

تابھا: (مفت) رتا چتا، بہت تھوڑا

تابے: (مفت) دیکھو: تابع

تابے داری، (مو، مفت) دیکھو: تابعداری

تابیا: (مفت) دیکھو: تابع

تابیادار، (مذ) دیکھو: تابعدار

تابیاداری، (مذ) دیکھو: تابعداری

تابیاں: (مفت) دیکھو: تابع

تابیسر: (مذ) اک دعات دا ناں، تابجا

تاپ: (مذ) فارسی لفظ تاب دا دگاڑ 1- بخار، تپ، کس 2- گرمی، تہ،

تپش، حرارت 3- غصہ، جوش، دٹ 4- چمک، آجھا، جلال، نور

5- دکھ، تکلیف، مصیبت، دنگی: 'دور دُفراق تیرے دامینوں تاپ رہے

نت چڑھیا' (میاں محمد بخش)

تاپ آون، (عما) 1- بخار چڑھن، کس ہون 2- غصہ چڑھن

تاپ آونا، (عما) 1- سریر دی حالت ٹھیک ہونا 2- ساویں حالت

وچ آونا

تاپ اُٹس، (مذ) درجہ حرارت، گرمی دا درجہ، تاپ، کس

تاپ اُتارن/تاپ اُتارنا، (عما) ڈکھ دور کرنا، تاپ لاوَن، غصہ

ٹھنڈا کرنا

تاتابیبہ، (مو) ایہہ شبد نچن والے تال تے آون لئی مونہوں
بولدے ہن

تاتاتھئی، (صوت) نچن والیاں دا تال تے آون واسطے بولیا
جان والا اک خاص کلمہ

تاتاکرنا، (عما) جھاتیاں مارنا

تاتاتا: (صوت) دیکھو: تاہاں تاہاں تاہاں جیہدی ایہہ تخفیف اے

تاتار: (قا، صفت) وسطی ایشیا دے اک دیس ترکستان دا دو جاناں

2- تاتار دیش دا دستیک 3- تاتار وچ دکن والی قوم 4- اک قوم دا

تاں جس نوں مغل تے منگول وی آکھیا جاند اے

تاتاری: (ند، صفت) تاتار دیس دا دستیک، تاتار دیس دی بولی

تاتی: (صفت) دیکھو: تتی

تاتیرج: (ند) 1- ارادہ 2- مقصد، مراد 3- معنی، تشریح، وضاحت

4- ضرورت، موقع 5- کسے شے ول اشارہ 6- دو بے دے خیال نوں

کچھ جاوون دی حالت

تاٹ: (ند) 1- ٹاٹ، بوری دا کپڑا 2- چٹائی 3- گدی

تاتنگ: (ند) کنناں دا اک گہنا، اک قسم دا چمند جس وچ چار چن

تاتر: (عر، ند) 1- اثر، گل بات توں گویہ 2- گن، خاصیت 3- سٹا،

پھل 4- تارا

تاتیر: (عر، مو) 1- اثر، خاصیت، گن 2- سٹا، پھل، تارا

تاتیر کرن، (عما) اثر کرن، خاصیت ظاہر کرن

تاتیر دکھاوون، (عما) دیکھو: تاتیر کرن

تاتیر ہودن، (عما) اثر ہودن، خاصیت ظاہر ہودن، رنگ

اُبھرن

تاتیر وال: (ند، صفت) اثر رکھن والا، مدثر

تاج: (عر، ند) 1- شاہی ٹوپی 2- پنچھیاں دی کلفتی 3- کندھ دی کلفتی

4- مکان دی چھکلی 5- کندھ یاں کوٹھیاں تے بنائی ہوئی بُرجی

6- تاش دا اک پتا

تاج بخشی، (عر+قا، ند) تاج یاں سلطنت دین دا عمل

تاج پوش، (عر+قا، ند) بادشاہ، تاج دار، تاج پادون والا

تاج پوشی، (عر+قا، مو) راج گدی اتے ٹٹھن دا عمل

تاج تخت، (عر+قا، ند) 1- راج بھاگ 2- راج گدی

تاج خروس، (قا، ند) 1- مرغی دے سردی کلفتی 2- اک قسم دا

سرخ مغل

تاج دار، (ند) تاج پہنن والا (بادشاہ)

تاج داری، (ند) 1- تاج والا ہودن دی حالت 2- بادشاہت،

حکومت، سلطنت

تاج در، (عر+قا، صفت) دیکھو: تاج دار

تاج دری، (عر+قا، صفت) دیکھو: تاج داری

تاج رکھن، (عما) 1- بادشاہ ہودن 2- دوسرے دے سرتے

بادشاہی ٹوپی رکھن، مجازاً، کسے نوں بادشاہی دیون، بادشاہ بنادون

تاج سرتے رکھن، (عما) دیکھو: تاج رکھن

تاج سرتوں ڈگنا، (عما) بادشاہی جامدی رہنا

تاج محل، (ند) ممتاز محل دا مزار جو آگرے دے نیڑے جتا دریا

دے کنارے بنیا ہویا ہے ایہہ دیہہ سال وچ تیار ہویا سی اتے

(دوبی جلد)

اپنی اپنی پٹی اے	کرن، غم کرن 3۔ اگ سیکن
تاپو: (نذ، صفت) 1۔ تاپن والا، سیکن والا 2۔ بخار دار مریض، معمولی بخار	تاپا دیکھن، (حما) 1۔ دیکھو: تاپا کرن 2۔ دیکھو: تاپا ہون
تاپواں: (نذ، صفت) 1۔ تپدا ہویا، بھکھدا ہویا 2۔ تپ چڑھاؤن والا 3۔ غصہ چڑھاؤن والا	تاپا ہون، (حما) غصہ ہون، چڑھون، وٹ ہون
تاپی: (نذ، صفت) 1۔ اودہ بندہ جس نوں تپ چڑھیا ہووے 2۔ تپ کرن والا	تاپانا: (فہم) زور پانا، دباؤ پانا
تاپے: (نذ) دیکھو: تاپ	تاپر: (نم) 1۔ تاں پر دی تخفیف 2۔ تہی، تاں ای، تاں جے
تاپے ماندے رہنا، (حما) تاپ نال منجی تے پیارہنا	تاپڑا: (نذ) 1۔ ڈھڈ، ڈھڈ دی کل، ڈھڈ دا اٹلا ڈل 2۔ تپش 3۔ تپ، تیز بخار
تاپیا: (سن، نذ) اک معدنی شے، ہیرا کس سلفوریت آف آئرن	تاپش: (مو) دیکھو: تپش
تات: (نذ، صفت) 1۔ خلعت، بخشش 2۔ خبر، سار، خیال 3۔ باپ، والدہ بزرگ، سیانی عمر دا 5۔ عزیز، پیارا 6۔ احترام دے قابل، معزز	تاپک: (نذ، صفت) 1۔ تپاؤن والا 2۔ تنگ کرن والا، ڈکھ دیون والا 3۔ چلھام، انگلیٹھی
تات آجاؤن، (حما) دیکھو: تات آون	تاپن: (مصدر) 1۔ سیکن، گرم کرن 2۔ وٹ کھاؤن، غصہ کھاؤن
تات آون، (حما) 1۔ دھیان آون، خیال آون 2۔ لام ڈوری لگن	تاپنا: (فہم) گرم کرنا، تپاؤنا، وگی: عشق و چھوڑے دی بالی ڈھاڑی، ہر دم مینوں تاپنے (شاہ حسین)
تات کال، (نم) دیکھو: کھال	تپ تاپنا، (حما) تپ کرنا، عبادت کرنا
تات مات، (نذ) ناں باپ، ماتاپنا	دھونا تاپنا، (حما) سادھو سنت دا اپنے چھیس پاسیں اگ پال کے عبادت کرنا
تات: (مو) 1۔ تندر، دھاگا، ڈورا 2۔ آندر دی وٹی ہوئی (تندر)	دھونی تاپنا، (حما) دیکھو: دھونا تاپنا
3۔ واسے دی تار	دھونیاں تاپنا، (حما) دیکھو: دھونا تاپنا
تات: (نم) فوراً، اوہے ویلے	تاپنی: (مو) تاپ دی قصیر، پرایہ لفظ عام بول چال وچ رائج نہیں
تات مرنگ، (نذ) اک ڈکھ دانائاں	صرف ایک کھاوت وچ درتیا گیا اے۔ جیویں کہ آں تاپ کے
تاتا: (و، نذ) 1۔ گرم، گرما گرم 2۔ نجن گاون والیاں دا اک خاص حرف	آں تاپنی ہر پئی آں آہنی آہنی یعنی کوئی نہی معیبت تے پریشانی وچ جلا اے تے کوئی گھٹ وچ جلا اے، ہر اک نوں

اکھڑ ٹکھو 3۔ مندا حال

تار ہتار ہودن، (مخا) اکھڑ ٹکھو جاون، بل جاون، ٹکھو جاون،
مندا حال ہودن، کم ٹکھو ہو جاون

تار بچنا، (مخا) تار وچنا

تار بچھن، (مخا) تسلس قائم ہودن

تار بچھنا، (مخا) 1۔ برتی یاں سرتی دا لگنا 2۔ چاشنی دا پک کے
تیار ہونا

تار برتی، (ف+ع، مو) اوہ تار جس راہیں خبر اک جگہ توں دوجی
جگہ بجلی راہیں پہنچائی جاوے

تار بندی، (ف+ع، مو) 1۔ پہلی دوائے تاراں لاؤن دا عمل 2۔ بجلی
دیاں تاراں کندھاں تے لوادون دا عمل 3۔ کڑی دے جالا بن
دا عمل

تار بنن، (مخا) 1۔ کسے کم دا مسلسل ہودن 2۔ شیرے دا لیس دار
ہو جاون

تار بھننا، (مخا) 1۔ اکو حال وچ جاری رہنا، اکو خیال دے ہونا
2۔ اکھیاں کوئٹہ گندھنا

تار بھرن، (مخا) گری میزیاں کپڑے وچ کے دھات دیاں
تاراں نال نعل بوٹے بناؤن

تار پاؤن، (مخا) 1۔ تار دیون، تار کھلن 2۔ سائیکل دے پیس دی
ٹٹ گئی تار بدلن

تار پتار، (مفت) دیکھو: تار چار

تار پتری، (مفت) سونے دیاں تاراں دا بنیا ہوا کپڑا

تار پلے نہ چھڈن، (مخا) دیکھو: تار باقی نہ چھڈن

تار پیڈو (Torpedo): (انگ، مذ) اک طرحاں دا لٹا گولا جو پانی
دے اندر و اندر یں چلن والی کشتی وچوں دشمن دے جہاز نوں
نقصان پہچاؤن لئی ماریا جاتا ہے

تار پیڈو کرن، (مخا) کسے نوں کھجے انداز نال روکن

تار تار، (ف+ع، مفت) ٹوٹے ٹوٹے، پانیا ہویا، کھیروں کھیروں،
لیرو لیر

تار تار بولن، (مخا) 1۔ کسے ساز دی ہر تار دا آواز کڈھن 2۔ جوڑ جوڑ
بل جاون 3۔ کسے شعر دے ہر ہر لفظ دا بولن

تار تار رولن، (مخا) سمجھ وک جاون

تار تار کرن، (مخا) پاڑن، بھیتی بھیتی کرن، ٹوٹے ٹوٹے کرن،
کھیروں کھیروں کرن

تار تار کھلن، (مخا) لیرو لیر ہو جاون، نئی طرحاں اکھڑ جاون،
کپڑے دا تانا کھل جاون

تار تار دکھ ہودن، (مخا) دیکھو: تار تار کھلن

تار تار ہودن، (مخا) پاٹ جاون، بھیتی بھیتی ہودن

تار تلا، (مذ) اک قسم دا گوتا

تار توڑ، (مفت) 1۔ تار نوں توڑن والا 2۔ کپڑے تے کچا

ہویا، اک طرحاں دا سوئی دا کم

تار تیری، (مفت) سونے دیاں تاراں دا بنیا ہوا کپڑا

تار ٹکھن، (مخا) تسلس قائم ہودن

تار چڑھاؤن، (مخا) ستار وغیرہ ورگے ساراں دیاں تاراں نوں

(دوجی جلد)

ایس نوں شاہ جہان نے اپنی پیاری بیگم ممتاز محل دی یاد وچ تیار
 کروایا سی
 تاج ہند ہند، (عر + فاء، مذ) ہند ہند دی کلفی
 تاجا: (مفت) تازہ
 تاجا تاجا، (مفت) تازہ تازہ
 تاجر: (عر، مفت) تجارت کرن والا، وپاری، سوداگر
 تاجری: (مو) تجارت کرن دا عمل، وپار، سوداگری، تجارت
 تاجستان: (مذ) 1۔ وسطی ایشیاء دا اک مسلمان ملک 2۔ تاجک
 لوکاں دے رہن دی تھاں
 تاجکی: (مو) تاجک لوکاں دی بولی
 تاجن: (مو) 1۔ تازن دا دگاڑ 2۔ گھوڑی
 تاجو: (مو) 1۔ کلیجہ کھانی 2۔ بھائی مار عورت 3۔ اک گالھ
 تاجی: (مذ) 1۔ تازی، عربی گھوڑا
 تاجیا: (مذ) تعزیه
 تاجند: (فام) کدوں تائیں، کتھوں تک، کدے تک، رکتا چر
 تاجو: (فم) 1۔ اوس 2۔ اوس نوں
 تاجی: (فم) اوس دی
 تاجھی: (مفت) 1۔ چھلن والا، تراشن والا 2۔ تاجھی لاوون والا
 تاخ: (مفت) دیکھو: تاکہ
 تاخ کرن، (عما) طاق کرن، ماہر کرن، ہوشیار اتے چالاک
 بنا دینا
 تاخت: (فاء، مو) 1۔ لٹ، تہائی 2۔ محل، دھاراوا

تاخی: (مو) 'طاق' دا دگاڑ جیہڑا طاق دی تصغیر اے، دیکھو: تاکہ
 تاخیر: (عر، مو) دیر، کوئل، دیری، ڈھل
 تاوا تم: (مذ) دو چیزاں دے اک یک ہون دا عمل، ابھنا
 تاویب: (عر، مو) 1۔ سرزنش، تنبیہ، دھمکی، گھموری 2۔ ادب سکھاوون،
 زبان دا علم پڑھاوون
 تاوسی، (عر، مفت) تنبیہ دے طور تے، اصلاحی
 تاوسی کارروائی، (عر + فاء، مو) ایجہا دتیرہ جیدے نال نعم و مضط
 قائم رکھیا جاوے، قاعدے ٹھیکے دی کارروائی
 تاؤا: (مذ) 1۔ سہارا 2۔ پڑاؤ، راہ وچ ٹھہرن دی تھاں 3۔ ٹھکان،
 ریگستان وچ عارضی پڑاؤ 4۔ جس دے لاگے چھپڑ ہووے
 تاؤڑا: (ضم) تہاؤرا، تہاؤا، ٹساں دا
 تاؤے: (ضم) دیکھو: تاؤا جیہڑی ایہ جمع اے
 تار: (مذ + مو) 1۔ تند، دھاگا 2۔ دھات نوں کچھ کے بنائی تند 3۔ ٹیلی
 گراف راین آئی یاں بھیجی خبر، ٹیلی گرام 4۔ اوہ تند جو پک کے
 تیار ہوئی چاس دی پت پرکھن لئی دو انگٹاں نوں چپکاوون تے پیدا
 ہوندی ہے 5۔ تک، ٹچہ 6۔ اوہ زنجیر جو گڈی نوں روکن لئی کھی
 جاندی ہے 7۔ اکھنڈ، اک رس، لگاتار
 تار بابو، (مذ) تار دا کم کرن والا بابو
 تار باقی نہ چھڈن، (عما) رڑی کڈھ دیون، پلے کچھ نہ چھڈن،
 تک کر دیون، اُجاڑ دیون
 تار باؤ، (مذ) دیکھو: تار بابو
 تار تار، (مفت) 1۔ تار بے تار دی تانیہ 2۔ کھیروں کھیروں،

تار و جتا، (حما) 1- کھڑنا، احساس ہو جانا 2- اکو طرحاں دی آواز دا

برابر نکلدے جانا

تار ہلاو، (حما) چابی گھمانا، کسے دے خلاف اکسانا

تار ہلاو، (حما) تاکید کرنا، التجا کرنا، پریرنا کرنا

تار تہی تے راگ بچھیا، (اکھا) کسے دے اشارے نوں فوراً سمجھ

لین تے کہندے نیں

سمندر تار، (مو) اودہ تار جس راہیں سمندری سفر کردیاں دی خبر گھلی

جاندی ہے

محکمہ تار، (ند) تار دا محکمہ

تار: (فا، مفت) تاریک، ہمیرا، کالا

تار: (ند) سنگیت مطابق ٹھاٹ دی اک سُر

تار سچک، (ند) سنگیت وچ اک سُر دا ناں

تار چھینرنا، (حما) 1- متنی ساز دجاو دا شروع کرنا 2- دولہہ جگاونا

تارا: (ند) 1- آسانی ممکن والا رنگا جیہا ستارہ 2- تارو، اودہ بندہ جیہو

ترن جاندنا ہووے، تیراک 3- گھوڑے دے متھے تے کوئی چٹا تارا

یاں نشان 4- تارے دی شکل دا زانیاں دا اک گہنا

تارا اُترن، (حما) 1- نیانا تھن، بال پیدا ہوون 2- اُمید بھج جاون

3- اچرچ کم ہوون 4- چان بھیلن

تارا بوچی، (ند) اک کھیڈ دا ناں

تارا پلا، (ند) اک قسم دا پلاؤ جیہو پسندے، قیہ تے آئے پائے

بناندے نیں

تارا پیشانی، (مل، ند) گھوڑے دے متھے تے چٹا تارا یاں نشان

جینوں کہ بڑا بھیڑا خیال کیتا جاندنا ہے جے کر گھوڑے دا مونہہ دی

چٹا ہے تاں لہو چنگا بچھیا جاندنا ہے

تارا ٹٹن، (حما) 1- آسمانوں ستارے دا ڈگن 2- اکھوں اتھرو ڈگن

تارا ٹٹنا، (حما) تارے دا آسمان چوں ٹٹ کے چمکیاں ہو یاں

پٹھاں نوں آوٹا جس نوں دیکھنا بڑا بچھیا جاندنا ہے

تارا ٹوکری چن گھماں، سورج دا کوئی اوڑک ناں، (اکھا)

مختلف چیزاں یاں بندیاں دی حیثیت دن لئی بولیا جاندنا ہے

تارا جٹ، (ند) تاریاں دا اکٹہ

تارا چاڑھ کے رہنا، (حما) کوئی نہ کوئی بھیڑا کم کرنا، دگنی:

بھیڑے پھیرے نوں پیا کسدا اے، کوئی چاڑھ کے رہیں ضرور

تارا (کالی داس)

تارا چاڑھ کے رہون، (حما) کوئی نہ کوئی بھیڑا کم کرن، کجاکم

کر کے ای ساہ لون

تارا چمکن/تارا چمکنا، (حما) شہرت ہوون، نصیب جاگن، قسمت

جاگن

تارا دکھاونا، (حما) مسلماناں وچ اک رسم جس وچ زچہ نوں چھٹی

والے دن نہا دھوا کے اتے پچہ گود وچ دے کے روشنی دکھاوندے

نیں اپتے برتے قرآن رکھدے نیں

تارا ڈب جاون، (حما) دیکھو: تارا ڈبنا

تارا ڈبنا، (حما) بھیڑے دن آون، نحوست چھاون

تارا ڈبنا، (حما) 1- برہمپتی اتے ٹکڑ تارے دا است ہونا (ایس

سے وچ کوئی ٹکڑ کارج کرنا چنگا نہیں سمجھیا جاندنا) 2- مندے

(دوبی جلد)

کھچی لاؤن، نچے دی نری یاں ڈنگوری دی منٹھ والی تھاں تے
تار و لن

تار چڑھن، (مخا) دیکھو: تار چڑھاؤن

تار چھڈن، (مخا) کسے کھان والی شے دا خراب ہو جاؤن

تار چھیڑن، (مخا) 1- راگ شروع کرن 2- شرارت کرن

تار دیکھنا، (مخا) چاشنی پکّن دا پتا کرنا

تار دینی، (مخا) ٹیلی گرام کھلنا

تار دیون، (مخا) پار لاؤن، کامیاب کرن

تار ڈھلی پینا، (مخا) زور گھٹ جانا، اثر گھٹ جانا

تار ڈیون، (مخا) کامیاب کرنا، ترقی دینا

تار کھجن، (مخا) ہم خیال کرن

تار کڈھن/تار کڈھنا، (مخا) نوت کتنا

تار کش، (قا، مفت) تار کھجن والا، تار بناؤن والا

تار کشی، (قا، مو) 1- تار کھجن دا کم 2- جھولن والا پچھوڑا، تھولا

3- کپڑے دے تار کچ کے تیل نوٹے بناؤن دا کم

تار کمانی، (مو) اوہ تار دا پُڑہ جو چھتری نوں کھول کے

انکاؤندا ہے

تار کھجن، (مخا) تار کشی کرن، تار نوں باریک کرن

تار کھڑکانا، (مخا) برقی نظام راجیں تار کھلنا

تار کھڑکنا، (مخا) 1- کسے خبر دا اک دم پھیل جانا 2- کھڑکنا، دل

دھچ محسوس ہونا

تار گھاٹ لون، (مخا) گوڑا کرن، اندازہ لاؤن، پرکھن

تار گھر، (نڈ) ٹیلی گرام آفس

تار لاؤن، (مخا) دیکھو: تار کھجن

تار لگن، (مخا) دیکھو: تار چڑھن

تار لگنا، (مخا) مہنگا ہونا، مہنگا کرنا

تار لگی نہ رہون، (مخا) کوئی تعلق نہ رہون، کسرباقی نہ رہون

تار مارنا، (مخا) ڈاکخانے یاں تار گھر دے ذریعے فوری تے اہم

خبر کھلنا

تار متار، (مفت) لبالب، کنڈیاں جیکر

تار متاراں، (مفت) لبریز، بھریا ہویا

تار مسطر، (قا، نڈ) اوہ دھاگا جیڑا مسطر دھچ لکیراں کھجن لئی

لائے نہیں

تار منڈل، (نڈ) 1- تاریاں دا حلقہ 2- خوبصورت لوکاں دی

ڈھانی 3- اک طرحاں دی است بازی

تار نفس، (قا، نڈ) ساہ دا سلسلہ، ساہ دا ڈورا

تار نکلن، (مخا) 1- تار کشی ہون 2- پڑے دھچوں دھاگے

دے تروپے نکلن 3- سوہ نکلن، اگھ سکھ لگن 4- سیویاں دہیون

5- کپڑے دھچوں کشیدہ کاری لئی دھاگے کڈھیون

تار (نگہ) نگاہ، (قا، نڈ) نظر، نگاہ دا سلسلہ

تار نہ ٹٹن، (مخا) تان نہ ٹٹن، کم دا دھچک ہوون، تسلسل نہ ٹٹن

تار ویھاگ، (نڈ) اوہ محکمہ جس دا کم تاراں بھیجتا تے تاراں

دھولنا ہے

تار و تار، (نم) تار تار، بھیجتی بھیجتی

تاروپانی دی موت تے سپاہدے

تارکک: (مفت) 1- ترک توں متعلق 2- منطوق دے
جانن والا منطوق

تارکن: (مو) کنواری، اچھی زنانی جیہڑی عمر بھر ویاہ نہ کروائے
تارکول (Tar Coal): (انگ، مذ) پتھر دے کوئیاں نال بنی اک
شے جو سڑکاں لئی ورتی جاندی ہے، لگ
تارکی: (مو) ترک یاں تیاگن دا عمل
تارن: (مفت) پار اُتارن والا

تارن ترن، (مفت) تارن لئی جہاز روپ
تارن کارک، (مفت) ملکتی دین والا، نجات دین والا
تارن ہار، (مفت) پار کرن والا، تارن والا
تارن/تارنا: (مصدر) 1- پار کرنا 2- تیراونا 3- اُدھار کرنا
4- اُبھارنا

تارنی: (مو، مفت) 1- تارن والی 2- دُرگا دیوی، تراون والی،
پارلاون والی، ملکتی دیون والی
تارنیاں: (مو، مفت) دیکھو: تارنی جیہڑی ایہہ جمع اے
تارو: (مفت) 1- تیراک، اوہ بندہ جو خٹکے، ترن والا 2- تارن والا
3- اوہ بندہ جیہڑا خٹکنا چاہندا ہووے

تاروای ڈُبد اے، (اکھا) دیکھو: تاروای ڈُبدے نیں
تاروای ڈُبدے نیں، (اکھا) جدوں کوئی کسے کم دا ماہر آدمی
اپنے کم وچ نقصان اٹھاوے تاں کہندے نیں
تاروپانی، (مذ، مفت) ات ڈوگھا پانی، گہرا پانی
تاروپانی دی موت تے سپاہدے سب ہتھوں مردے نیں،
(دوبی جلد)

ہن، ایس چوں بھجکے راہیں تیل کڈھیا جاند اے
تارپین دا تیل، (مذ) اک طرحاں دا تیل جو تاریخین توں بنایا
جاندا ہے
تارچمک: (مذ) اک طرحاں دے بیج جو دوائی وجوں ورتے جاندے
ہن اتے قبض کشا ہوندے ہن (Lepidum Sativum
(Cruciferac

تارخ: (مذ) دیکھو: تالو
تارف: (مذ) تعارف
تارک: (عر، مفت) ترک کرن والا، چھڈن والا
تارک الدنیا، (عر، مفت) اوہ بندہ جو دنیا داری چھڈ دیوے، دُنیا
داری تیاگن والا، گوشہ نشین
تارک بہون، (حما) گوشہ نشینی اختیار کرن، ویاہ نہ کرن،
کوارا رہون

تارک: (مذ) 1- کراہی، محصول 2- ستارہ 3- اکھ دی پٹلی 4- بیڑا،
جہاز
تارک: (قا، مذ) 1- سردا اُٹھا حصہ 2- سردے والاں دا چیر 3- پہاڑ
دی چوٹی 4- اک قسم دی ٹوپی، لوہے دا خول
تارکا: (مو) 1- سیارہ، تارا 2- فلم وچ کم کرن والی زنانی
تارکا سُر، (مذ) راکشس دا ناں جس دا ذکر شوہرمان وچ
آؤندا ہے
تارکا منڈل، (مذ) تاریاں دا ٹھنڈ
تارکاں: (قا، مذ) دیکھو: تارک جیہڑی ایہہ جمع اے

بھاگ ہونا، اک رسم جس وچ تارا ڈبے رہندے سے وچ دیات
لڑکی جا کے جھپتی ہی سوہریں پرت آدندی ہے کیوں جو تارے
دے ظاہر ہوں مگردوں ٹرنا منوس نیا جاندا ہے

تارا ساہتا، (عما) بُدے دن ہونا، وگی: دے دس توں مینوں
باہتا، کیوں تارا ہو یا ساہتا

تارا ساہتاواں ہونا، (عما) کے کم دا کرن یاں کے تھاں جانا
مشکل جا پدا ہودے، کوئی کم منوس دکھائی دینا
تارا گن، (نڈ) دیکھو: تارا منزل

تارا منزل، (نڈ) تاریاں داسمو، تاریاں دا اکٹہ، اکاش وچلے
جن، سورج، ستارے وغیرہ

تارا میرا، (نڈ) سرہوں دی طرحاں دی اک فصل جس دے بیج
کولھو وچ مہیہ کے کوڑا تیل کڈھیا جاندا اے اتے ایہدے پتے
دی ساگ دی طرحاں پکائے جانے نیں

تارا دتاوئا، (عما) کے جگہ جا کے اوتھے بہتا چر نہ ٹھہرنا، تھاں بدلی
کردے بھرنا، بک کے نہ بہتا

تارا وگیان، (نڈ) تاریاں دا علم

تارا وگیانی، (مفت) فلکیات دے علم دا جانو

تارا دتی، (مو) چند بدن دی مان داناں، وگی: تارا دتی جو
ماتا نوں آکھدی ہے، وگی: میرے دل توں کریں خیال ماتا
(دولت رام)

تارا ہو جاون، (عما) 1- دور ہو جاون پادوں نکا جیہا دن

2- دورے ورگا چلیا ہو جاون 3- بہت اچا ہو جاون

تارا ہودن، (عما) دیکھو: تارا ہو جاون

بودی والا تارا، (نڈ) اک قسم دا تارا جس دے پچھے روشنی دی
پوچھل جیہی دکھائی دیندی ہے

بھنہو تارے/ بھنہر تارے، (نڈ) دماغ دے چکرا جان کارن
اکھاں اگے انھیر اچہا چھا جاتا تے دکھائی دین والے تارے جیہے

دُمدار تارا، (نڈ) دیکھو: بودی والا تارا

نچھل تارا، (نڈ) دیکھو: بودی والا تارا

لما تارا، (نڈ) دیکھو: بودی والا تارا

تاراج: (فا، نڈ) لٹ، غارت، غارت گری

تاراج گاہ، (فا، نڈ) لٹ مار دی تھاں

تاراج گر، (فا، مفت) غارت گر، لٹن والا

تاراجی: (نڈ) تراجو

تاراں: (مو) دیکھو: تارا جیہی ایہہ جمع اے

تاراں بچھنا، (عما) رمز بچھانا

تاراں چھڈنا، (عما) دیکھو: تاراں دینا

تاراں چھوڈنا، (عما) کسے چیز دے بس جان توں مگردوں اوس وچ

لیس پیدا ہونا

تاراں دینا، (عما) نویں دودھ ہون توں پہلاں پشو دی بھگ

دچوں جالے جیہے آدنا

تاراں کھرکنا، (عما) کسے خبر دا اک دم بھیل جانا

تارپین (Tarpentine): (انگ، نڈ) اک طرحاں دی گوند جو

چڑھ دے درختاں وچوں نکلدی ہے، جس نوں گنداموڑہ آکھدے

تاریخ دینا، (حما) مقدسے دی سہوائی دا دن مقرر کر کے دسنا،

پیشی دینا

تاریخ رکھن، (حما) دیکھو: تاریخ ٹھہراون

تاریخ کہنا، (حما) کوئی اچھا شعر کہنا جس توں ابجد دے حساب

نال کسے واقعے دی تاریخ نکلے

تاریخ لکھن، (حما) 1- کسے قوم یاں ملک دے حالات تے

واقعات نوں ترتیب وار بیان کرن 2- یادداشت لئی کوئی تاریخ دا

دن رکھن

تاریخ متعین، (حما) دن مقرر کرن، تاریخ پکی کرن

تاریخ مقرر کرن، (حما) دیکھو: تاریخ ٹھہراون

تاریخ وار، (نم) تاریخاں دے حساب نال

تاریخی: (مفت) دیکھو: تاریخ

تاریخ پڑو: (مفت) 1- ترن والا 2- ترن وچ ماہر

تاریک: (فا، مفت) 1- انہیر 2- کالا، سیاہ

تاریکال: (فا، مفت) تاریک توں اے، روشن دا الٹ، ہمیر، سیاہ

تاریکی: (فا، مو) سیاہی، اندھکار، انہیر، کالا پن

تاریکی چھا جاوَن، (حما) ہمیر اہو جاوَن، ظلم ددھ جاوَن

تاریکی چھاوَن، (حما) ہمیر اہوون، ظلم ددھن

تاریکی دور ہو جاوَن، (حما) 1- ہمیر ا جاندار ہون، روشنی ہو جاوَن

2- ظلم ختم ہو جاوَن

تاریکی دور ہووَن، (حما) دیکھو: تاریکی دور ہو جاوَن

تاریکی وچ ہووَن، (حما) 1- ہمیرے وچ ہووَن 2- بے خبر

ہوون

تارے: (مذ) دیکھو: تارا جمیدی ایہہ جمع اے

تارے اُتارَن، (حما) دیکھو: تارے توڑن

تارے بھر کاوَن، (حما) ندیدہ ہو کے دیکھنا

تارے بھنسن، (حما) میہر جھڑی بند کرن لئی اک زمانہ نوڈکا کرن

تارے بھڑاوارَن، (حما) اکھاں دکھانا

تارے تپانا، (حما) 1- مصیبت وچ پانا 2- جگ کرنا

تارے توڑ لیاوَن، (حما) کوئی بہت ہی اکھایاں انوکھا کم کر دکھانا

تارے توڑنا، (حما) ان ہونا کم کرنا

تارے ننگن، (حما) 1- اچھ کم کرن 2- کپڑیاں تے سونے

چاندی دے ستارے جڑن

تارے وِسن، (حما) کسے صدے یاں دماغی کمزوری پاروَن اکھاں

اگے کالیاں کالیاں بھونڈیاں اڈن

تارے دکھاوَن، (حما) 1- کیو تر بازاں دا کیو تر نوں رات نوں اڈن

لئی دھاوَن 2- پریشان کر کے ہوش ٹھکانے لیاوَن، نانی یاد کروانا

تارے کڈھن، (حما) اکھاں دکھانا

تارے گن گن رات گزارَن، (حما) جاگدے رہنا، اکھاں

وچ رات کٹنا

تارے گن گن رات لنگھاوَن، (حما) اڈیک وچ رات کٹنا

تارے گنن، (حما) رات بھر جاگنا، تارے گٹنا

تارے گٹنا، (حما) 1- پریشانی، دچھوڑے یاں، اڈیک وچ

رات بھر جاگنا 2- نیند نہ آوَن

(دوبی جلد)

پلاک ڈسٹری

(اکھا) بندہ جیہڑا کم کردا ہووے اوس کم پاروں اوہوں نقصان دی
پہنچ سکدا اے

تارو ہمیش دریا دی موت مردا اے، (اکھا) دیکھو: تاروای
ڈبے نیں

تارواں: (نہ، صفت) 1- تروا تروا، اُتلا 2- نفع بخش، سودمند

تارُھو: (نہ) گھوڑے یاں کھوتے دی وٹھ تے پاؤن والا کپڑا، پالان

تاری: (مو) 1- نہریاں کھالے وغیرہ وچ نہادون دا عمل 2- ترن دا

عمل یاں ترن دی حالت 3- پران نوں متوازی کر کے لائی ہوئی

اڈاری، اڈان 4- اکھاں دی پتلی دے اندر دی کالی دھاری

تاری نہہ جانا، (عما) اڈ جانا، اڈاری لا جانا

تاری نہہنا، (عما) دیکھو: تاری نہہ جانا

تاری لاؤن، (عما) 1- ترن، نہر کھالے وچ نہادون 2- پران نوں

متوازی کر کے پرندیاں دا فضا وچ اڈون

تاری متھن، (عما) دیکھو: تاریخ ٹھہراون

پٹھی تاری، (مو) پانی نال وٹھ لاکے ترن دی حالت

مُردہ تاری، (مو) سارے انگ ڈھلے چھڈ کے ایس طرحاں ترنا

جیویں کوئی مُردہ تر رہیا ہووے

تاریاں: (نہ) دیکھو: تارا

تاریاں بھری رات، (مو) اچھی نگہری ہوئی رات جیہڑے وچ

تاریاں دی چمک اپنے جوبن تے ہووے

تاریاں بھریاں دوپٹا، (نہ) سلی ستاریاں نال پُچیا ہویا بر

والیوا

تاریاں دی انجمن، (مو) 1- تاریاں دی ڈھانی 2- خوبصورت
لوکاں دی محفل

تاریاں دی ٹور پچھان، (عما) ہوا دا رُخ پچھان، بہت سیانا
ہودن

تاریاں دی چھاں، (نہ) تاریاں دی ٹھنڈی روشنی

تاریاں دی چھاویں، (نہ) بہت سویرے، تڑکے

تاریاں دی لو، (مو) تاریاں دی روشنی

تاریاں دی محفل، (مو) دیکھو: تاریاں دی انجمن

تاریخ: (عر، مو) 1- کسے کم یاں چیز دا وقت مقرر کرن 2- کسے واقعے

دے ہودن دا وقت یاں دن 3- کسے قوم یاں ملک وچ واپرن

والیاں اہم گلاں یاں واقعاں دا ذکر 4- ادہ علم جیہڑے وچ بیٹے

ہوئے یاں چالو دیلے دے واقعات ہارے گل کتھ کہتی جاندی

اے

تاریخ بھگتن، (عما) مقدس دی پیشی تے حاضر ہودن

تاریخ پانا، (عما) مقدس دی کارروائی نہ کر کے اگے لئی تاریخ

دے دینا

تاریخ پینا، (عما) مقدس دی اگلی پیشی لئی دن مقرر ہونا

تاریخ تے جاؤن، (عما) عدالت وچ پیشی تے جاؤن

تاریخ ٹھہراون، (عما) کوئی دن متھن، تاریخ رکھن

تاریخ ٹھہرن، (عما) دن مقرر ہودن، تاریخ پکی ہودن، دن

متھیا جاؤن

تاریخ دان، (عر+نہ) تاریخ لکھن والا، اتھاس کار

تاڑ مارن، (حما) 1- اڈی لاون 2- تاڑی مارن

تاڑ مارنا، (حما) اڈی لاونا (گھوڑے نوں)

تاڑ: (نڈ) سمندر دی ضد، خشکی داحضہ

تاڑ: (فغر) 1- تاڑن مصدر توں امر 2- پچھان، جاجن، سمجھ جاون،

سہان 3- کھڈے یاں ٹوکرے وچ ڈک دیون، قید کرلن، بند

کرن 4- گنجن، سامنھن، نگرانی کرن 5- تنبیہ کرن، سرزنش کرن،

جھاڑ حبب کرن 6- گھسیو کڈھن لئی کھن گرم کرن

تاڑ اچ ہوون، (حما) موقع دے انتظار وچ ہوون

تاڑا باشا لاون، (حما) انجانو لہجے وچ گلاں باتاں کرنا، جھگڑا کرنا

تاڑ ہاز، (مفت) 1- تاڑ وچ رہن والا 2- ہوشیار، سیانا 3- کھوجی

4- زنانیاں نوں بُریاں نظراں تال دیکھن والا، (نڈ) ٹانگو

تاڑ بازی، (مو) 1- ہوشیاری 2- کسے زبانی دل بُری نظر تال

دیکھن دی حالت 4- سُوہ لین دا عمل

تاڑ بازی کرن، (حما) نظر بازی کرن، لُگ لُگ کے نکلن

تاڑ بازی ہوون، (حما) نظر بازی ہوون

تاڑ بان، (مو، مفت) دیکھو: تاڑ باز جیدی ایہ تانیہ اے

تاڑ جانا، (حما) اندازہ لالینا

تاڑ رکھنا، (حما) نظر رکھنا، نظر وچ رکھنا

تاڑ گھٹن، (حما) عذاب پانا، عذاب وچ جتلا کرنا

تاڑا: (نڈ) 1- زوں مچن دا آلہ، ٹولپا 2- ڈھنکھی دی ڈوری نوں

مارن والی لکڑی دی موہلی 3- پانس دا اک ٹوٹا جو رسی تال رکھ اُتے

بدھا ہوندا ہے اُتے رسی کچن تال رکھ دے کسے تاپنے تال لگ کے

اواز پیدا کروا ہے

تاڑاں: (مو) دھمکی، ڈراوا، جھکاوا، گھوری

تاڑاں دینا، (حما) ڈراوا دینا، دھمکاونا

تاڑاں کھانا، (حما) گھوراں سہنا، دھمکیاں جملنا

تاڑکا: (نڈ) بہت تیز دھپ، کڑا کا

تاڑکا: (مو) اک راکھشی جس نوں شری رام چندر جی نے ماریا سی،

وگئی: اُتے کرودھ جو پالی تے رام کیا، اُتے تاڑکا پکڑ چر دایا

اے (وا)

تاڑن/تاڑنا: (مصدر) 1- پچھانا، نچھ کے نکتا، جاجن، سمجھ جاون،

سہان 2- کھڈے یاں ٹوکرے وچ ڈک دیون، قید کرلن، بند

کرن 3- گنجن، سامنھن، نگرانی کرن 4- تنبیہ کرن، سرزنش کرن،

جھاڑ حبب کرن 5- گھسیو کڈھن لئی کھن گرم کرن 6- ڈکنا، بند

کرنا 7- شے وٹ پادنا

تاڑن ہار، (نڈ، مفت) 1- تاڑن والا، ڈکن والا 2- تاڑ جان

والا، سمجھ جان والا

تاڑنی: (مفت) 1- تاڑن دے لائق، تاڑن دا ڈھنگ 2- سزا دے

قابل 3- اک طرحاں دا چھانٹا

تاڑو: (نڈ، مفت) 1- تاکن والا، کھوجی، جاسوس 2- تاڑن والا،

جائن والا، پارکھ، سمجھدار 3- تنبیہ کرن والا، سمجھاون والا

تاڑو تاڑ: (مو) برابر جواب دینا، بدتمیزی

تاڑی: (مو) 1- اک جتھ نوں دوجے جتھ تے مار کے کڈھی جاون والی

اواز 2- اک طرحاں دی چھوٹی تلواریں دا مشا 3- چرنے دیاں تال

(دوجی جلد)

تارے گنوان، (عما) دیکھو: تارے گنوان

تارے گنوان، (عما) رات بھر کے نوں بے چین رکھن، انتظار
کرواؤن

تارے لانی، (مو، مفت) پچھے کٹن، مکاریاں فریبی عورت
تارے لگن، (مفت) 1- حیرانی نال دیکھی جاون 2- ٹکٹی بندھ کے
اسماناں دل دیکھن 3- اڈیک کرن 4- بہت اچا اڈن

تارے نمرن، (عما) 1- تاریاں دا خوب چمکن 2- مجازا، اقرود
نکٹن

تارے نظر آون، (عما) دیکھو: تارے دکن

تارے نکٹن، (عما) رات دی ابتداء ہون

تارے والا، (مفت) منحوس، غس

تارے درگیاں اکھاں ہو جاون، (عما) 1- اکھاں دا بیماری

نکردن چمکن 2- ڈیر سوہنیاں اکھاں ہون

تارے دکھاں، (مفت) دیکھو: تارے دکھاؤن

تارے دکھاؤن، (عما) 1- زباناں دا اک رسم ادا کرن 2- اُچے

اڈن والے کیر لئی چمانی اگے دیوارکھ کے دکھاؤن 3- مت مار

دیون، بھرتھو پادیون 4- ڈیر مارن کٹن

تارے دکھچھا، (مفت) بدحواس ہون، کجھ سمجھ نہ آون

تاڑ: (ہ) 1- کھجور دی جھاڑی دا اک ٹکڑے جس دے رس نوں تاڑی

سودے نیں

تاڑ چتر، (ہ) تاڑ دے ٹکڑے دا پتا

تاڑ: (مو) 1- کلو دے پتے آتے نکلی اک نہیہند، کلو دی لت دا

کنڈا 2- توڑی، تالی، تاڑی 3- اک لکڑی جس نال ٹل لا کے کوئی

بھاری چیز اکاسی جاوے 4- تاڑن دا عمل، گھوری، گھری

تاڑ وچ رکھنا، (عما) نظر وچ رکھنا، دھیان رکھنا

تاڑ وینا، (عما) تاڑ لینا، سمجھ لینا، پہچان لینا

تاڑ ہون، (عما) سیہان ہون، پرکھ ہون

تاڑ: (ہ) کم دا زور، گاڑ، دگی: ٹوری آہندا اگلیاں پٹے نہیں گئے

جانے اتوں چتر دے ہلاں دا آگیا اے تاڑ (ہا۔ دھو)

تاڑ پیٹا، (عما) بہت رنجے ہونا، بہت مصروف ہونا، کم دا پٹا ہونا،

دیسل نہ ملنا

تاڑ: (ہم) تڑاک دے کے، اواز نال

تاڑ پھاڑ، (مو) جھاڑ جھب، گھور گھپ

تاڑ پھاڑ اتر دیون، (عما) دیکھو: تاڑ تاڑ جواب دیون

تاڑ پھاڑ بولی جاون، (عما) 1- دپو دپو بولی جاون، دگ تگ بولی

جان، تیز تیز بولن 2- بک بک کرن

تاڑ تاڑ، (ہم) 1- ٹافٹ، جلدی جلدی 2- تڑاک تڑاک دی اواز

نال

تاڑ تاڑ جواب دیون، (عما) تڑا تڑا جواب دیون، ترکی بہ ترکی

جواب دیون

تاڑ دا لگن، (عما) 1- گرمی لگن، ڈھپ لگن 2- ہانڈی نوں کچھ

لگن، تڑکا لگن

تاڑ ڈگنا، (عما) اچھا ڈگنا کہ اواز آوے

تاڑ کھاون، (عما) گھوراں سہون

تازہ بہار، (فا، مو) 1- نویں بہار 2- جوین، تازگی

تازہ تازہ، (فا، مفت) بالکل بجز، تازہ بہ تازہ

تازہ خیال، (فا، عر، مذ) کوئی نویں نویکی سوچ، اچھوتی گل،

جدت

تازہ خیالی، (مو) دیکھو: تازہ خیال

تازہ دم، (فا، مفت) تھکان اتریا ہوا، تھکاوٹ، رہت

تازہ فقرہ، (فا، عر، مذ) 1- نویں گل 2- نویں چال، نواں دھوکھا

تازہ کرن، (حما) 1- ہشاش بشاش کرن 2- بھلی ہوئی گل نوں

یاد کرن

تازہ مشق، (فا، عر، مفت) نواں سکھایا ہوا

تازہ وارد، (فا، عر، مفت) مئے مئے آیا ہوا، نو وارد

تازہ ہودن، (حما) 1- ہشاش بشاش ہودن 2- ہرا ہودن، شاداب

ہودن

تروتازہ، (مفت) تازہ، سرا

حقہ تازہ کرنا، (حما) کھے دا پانی بدل کے نویں سریوں چلم بھرنا

دامخ تازہ ہونا، (حما) دامخی تھکاوٹ دور ہونا، موٹا تازہ، رشت،

پشت، ہٹا کٹا

تازی: (فا، مفت) 1- تیز دوڑن والا (مٹا، گھوڑا وغیرہ) 2- عربی،

عرب دا، عربی زبان 3- عرب دا دستیک 4- عربی نسل دا گھوڑا

5- شکاری مٹا جس دا لک پتلا ہوندا ہے

تازی بہ تازی، (مو، مفت) دیکھو: تازہ بہ تازہ

تازی تازی، (مو، مفت) دیکھو: تازہ تازہ

تازی سوچ آون، (حما) کوئی نویں نویکی سوچ آون، اچھوتا

خیال آون

تازی مٹا، (مذ، مفت) شکاری مٹا

تازیآ: (مذ) دیکھو: تازیہ جیہدا ایہہ دگاڑاے

تازیآ کڈھن، (حما) تعزیہ کڈھن، تعزیہ دا جلوس کڈھن

تازیانہ: (فا، مذ) کوڑا، چھانٹا، چابک، دگی: وارث شاہ نماز دے

تارکان نوں تازیانیاں، دُریان مارنا ای (د)

تازیانہ جڑن، (حما) دیکھو: تازیانہ مارن

تازیانہ کھاوون، (حما) دیکھو: تازیانہ لگن

تازیانہ لاوون، (حما) دیکھو: تازیانہ مارن

تازیانہ لگن، (حما) 1- کوڑا لگن 2- اگے ودھن لئی تحریک ملن

تازیانہ مارن، (حما) 1- چابک مارن، کوڑا مارن، سائنا مارن

2- تحریک دیون، ہلاشیری دیون

تازیانہ ہودن، (حما) 1- کن ہودن 2- کسے گل دا کسے لگ

جاوون 3- کسے پاسیوں ہٹ جاوون دا بہانہ بن 4- اگے ودھن دا

بہانہ بن

تازیایاں: (مو) دیکھو: تازیایہ جیہدا ایہہ جمع اے

تاس: (فا، مذ) 1- سواہی، مالک 2- زری نال بنیا کپڑا، زربف

تاس: (مفت) 1- تسلا، ٹپ 2- بھیا کر، ڈراوٹا

تاسا: (مذ) کھین، خاب، زری

تاشف: (عر، مذ) افسوس، بچتا وا، غم، ملال

تاسلا: (مذ) دیکھو: تسلا

بھٹیاں دچوں اک پھنی 4- تاڑ دے رکھ نال بنائی گئی دیسی
شراب 5- دھیان، توجہ 6- چوڑی

تاڑی اک جتھ نال نہیں وجدی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ تھیرایاں محبت اک پاسیوں نہیں ہوندا ایہدے دچ دو جا
فریق دی شامل ہوندا اے تاں کہندے نیں

تاڑی پھوکا، (ند) اک طرحاں دی کھید
تاڑی دو ہاں مٹھاں نال وجدی اے، (اکھا)، دیکھو: تاڑی
اک جتھ نال نہیں وجدی

تاڑی دھتھی (دو ہتھیں) وجدی اے، (اکھا) دیکھو: تاڑی
اک جتھ نال نہیں وجدی
تاڑی لا کے دیکھن، (حما) اک تک دیکھن، تنگلی لا کے دیکھن،

مسلسل دیکھن

تاڑی لاؤن، (حما) مسلسل دیکھن، نظر بھر کے دیکھن
تاڑی لگن، (حما) 1- نزع ویلے اکھاں دا جھمکن توں رہ جاؤن، بنا
اکہ جھمکنی گئی جاؤن، مسلسل دیکھن 2- تالی وجن

تاڑی مار کے اڈاؤن، (حما) ڈرا کے اڈاؤن
تاڑی مارن، (حما) ذلیل کرنا، بدنام کرنا، وگی بیل سیالیں تاڑی
ماری (عاقل جوگی)

تاڑی مارنا، (حما) 1- خوشی دے پرگٹا دے لئی دوہاں مٹھاں نوں
گھراؤنا، بھول اڈاؤنا
تاڑی دچ جانا، (حما) بدنامی ہونا

تاڑی دجاؤنا، (حما) خوشی، پروڑھتیاں حوصلہ دین دچوں جتھ کرا

کے اواز پیدا کرنا

تاڑی وجنا، (حما) ناکرا ہونا، وگی: 'وڈی نہر دا پل اے جتھے دبی
ڈندراں تے جپالاں دی تاڑی' (با- ڈھو)

تاڑیا: (ند) تاڑنا دا ماضی روپ، دیکھیا، معلوم کیا، محسوس کیا، جانیا
تاڑیاں: (مو) دیکھو: تاڑی جیہدی ایہہ جمع اے

تاڑیاں مارن، (حما) 1- خوشی دا اظہار کرن 2- کسے دی بھڑی
کرن، بدنامی کرن

تاڑیاں مارنا، (حما) 1- تالیاں مارنا، تالیاں دجاؤنا 2- کسے دے
خالی جتھ آجاؤن تے اوہدا مذاق اڈانا

تاڑیاں وجن، (حما) خوشی دا اظہار ہون، اوئے ہوئے ہون،
بدنامی ہون

تاڑے: (نم) تاڑ دچ، گھات دچ

تاڑے بیٹھنا، (حما) 1- داء لا کے بیٹھنا 2- اڈیک دچ بیٹھنا
تاڑے داء، (مفت) مقابلے داء، ناکرے داء

تاڑے لگن، (حما) تاڑ دچ پٹھن، انتظار کرن
تاڑ: (مفت) تازہ دی تخفیف، تازہ بہ تازہ، بھرا

تاڑ بہ تازہ، (مفت) دیکھو: تازہ بہ تازہ
تاڑک/ تاڑک: (فا، مفت) ایران دچ وین والا عربی بندہ

تاڑگی: (فا، مو) تازہ ہون دا گن تے حالت، بھرا پن
تاڑن: (مو) تاڑکا دی جلی تانیٹ، عربی گھوڑا

تازہ: (فا، مفت) 1- بھرا، ہرا بھرا 2- جوئے ہی تیار ہویا ہووے
تازہ بہ تازہ، (فا، مفت) بالکل بھرا

تاکڑا: (ند) 1- تاء، وٹ، گرمی 2- دروازہ، بوبا	تاک تے ملنا، (مخا) کسے شے دا ضرورت دے ویلے ملنا
تاکڑا کاکھو، (ند) درجہ حرارت معلوم کرن والا آلہ، تھرمامیٹر	تاک جھانک، (مو) نظر بازی
تاکڑی: (مو) باری، باری دا چوکھنا	تاک رکھن، (مخا) 1- نظر وچ رکھن، دیکھ جھڈن 2- گھات وچ
تاکن: (حرف جار) تیکن، تیکر، تیک	رہن
تاکن: (مصدر) دیکھو: بکن	تاک کے، (فم) سیدھ بندھ کے، موقع دیکھ کے
تاکنناں: (حرف جار) تک، تیک، تیکر	تاک لاون، (مخا) 1- اڈیکن، انتظار کرن 2- گھات لاون
تاکو: (مفت) 1- خواہش مند 2- اُچکا، چور 3- اڈیک وچ رہن والا،	تاک لگن، (مخا) 1- اڈیک ہودن 2- گھات لگن
نگن والا، نظر بازی کرن والا	تاک مارن، (مخا) دیکھو: تاک بھیڑن
تاکوال: (ند، مفت) 1- جیہدا انتظار کیتا جاوے 2- تکیا ہویا 3- تاک وچ	تاک وچ رکھنا، (مخا) دھیان وچ رکھنا، تک وچ رکھنا
ٹٹھن والا	تاک وچ رہنا، (مخا) تاڑ وچ رہنا، اڈیک وچ رہنا، داہ لاون
تاکہ: (ند) کپڑے دا تھان	نوں تیار رہنا
تاکہ: (فا) تال جو، ایس لئی کہ	تاک وچ ہودن، (مخا) 1- انتظار وچ ہودن 2- گھات وچ
تاکھ: (ند) گدھ، گرج، مردار کھادن والا، تاکھیں	ہودن، داتے ہودن
تاکھ: (ند، مفت) نکھا، چست، چلاک، ہوشیار	تاک: (فا، مو) انگور دی ویل
تاکھاں: (ند) دیکھو: تاکہ	تاکا: (ند) 1- چکوئی ڈبی جو چرنے سجاوٹ لئی لائی جاندی ہے
تاکھڑا: (ند) دیکھو: تاکہ	2- کپڑے دا تھان
تاکھوں: (مفت) 1- بہتا کھان والا، پیو 2- دشی	تاکاں: (ند) دیکھو: 'تاک' جیہدی ایہہ جمع اے
تاکی: (مو) 1- باری چھوٹا، دروازہ، کڑکی 2- الماری، بخرے	تاکاں اُتے دیوے بلدے نی، مھلاں اُتے گماہ وچھیرے
دی کڑکی	چدوے نی، (بجھارت) تک، اکھاں، سرتے جواں
تاکیاں: (مو) تاکی دی جمع اے، تاک دی تغیر، کڑکی، باری،	تاکر: (حرف جار) 1- تا، تیک، تیکر 2- نیزے، لاگے
درچہ	تاکراں: (حرف جار) دیکھو: تاکر
تاکید: (عر، مو) وار وار کے زور دین دا عمل	تاکروں: (حرف جار) تیک، تیکر

تاشا: (غم) شراب بنانا، کشید کرنا

تاسو: (نذ+مو) 1- تریہہ، پیاس 2- ڈر، بے

تاسو: (نم) 1- اوس دا 2- اوہ 3- اوس نوں

تاسہ: (فا، نذ) دیکھو: تاشا

تاسی: (مو) 1- بہت چھوٹی تھالی 2- چھوٹا تسلا، چلچکی

تاسی: (نذ) اک مت، دگی: 'اتے شہ مدار دا مداریاں دا انصار

انصاریاں تاسیاں دا' (و)

تاسیس: (عر، مو) 1- منڈھ، بنیاد، جز 2- علم عروض دی اصطلاح وچ

اجیہا ساکن الف جیدے اُتے حرف روی دے وچکار اک حرف

حرکت والا واسطہ ہوئے جویں: کاشف، عارف دا الف 3- علم

معانی دی اصطلاح وچ اجیہا لفظ استعمال کرنا جیہڑا پہلے حرف نالوں

پُچھے معنے رکھدا ہووے۔ مثلاً خیر تے بشر

تاسیسی: (مفت) منڈھلی

تاش: (نذ) 1- چٹاں دی اک کھپڑ جس وچ چار رنگ دے 52 پتے

ہوندے نیں 2- جیب نوں بند کرن لئی کپڑے دی پٹی جس وچ کاج

ہوندا ہے 3- تسلا، وڈا تھال 4- ریشمی کپڑے دی اک قسم

تاش تے مونج دا بنجیہ: (اکھا) بے جوڑ گل، بغیر سریر دے گل

تاش قند: (نذ) روی ترکستان دا اک مشہور شہر

تاشا: (نذ) گل پاکے دجاوَن والا وڈا ڈھول

تاشن: (صدر) 1- تراشن، جھلن 2- کلن، مارن

تاشی: (مفت) تاش کھپڑن والا

تاشیری: (مو) تاشیر، جیویں: اوہدی زبان وچ تاشیری اے

تاصد کُنڈ: (نذ) کٹورے دی شکل دا تانبے دا کوٹڑا

تافان: (فا، مو) 1- موٹے کناریاں والی بہت نرم خمیری روٹی 2- ہر

اوہ شے جیہڑی سورج یاں آگ نال گرم ہو گئی ہووے

تافتہ: (نذ) اک قسم دا ریشمی کپڑا، ٹافٹا

تافزا پافزا: (نذ) اک طرحاں دا ریشمی کپڑا، دگی: 'اوہناں تافزے

ہافزے ساڑھے جیہناں عشق دیاں لیہاں چلیاں نی' (بج دریا)

تافیق: (مو) 'توفیق' دا وگاڑ، دگی: مہیا گراں دی رکھ تافیق موجب

ہتھ جوڑ پر نام نکادندے نی' (دولت رام)

تاق: (نذ) طاق، تختہ، پھلہ، دروازہ

تاتی: (فا، مفت) 1- اوہ گھوڑا جیہد یاں دونوں اکھاں یکو رنگ دیاں

نہ ہوں 2- عیب والا، منحوس 3- اک قسم دی ٹوپی

تاک: (مو) 1- طاق توں وگڑ کے بنیا ہویا، ایہدے اصل معنے خراب

والی کندھ دی ڈاٹ 2- کھوکی 3- اوہ عدد جو دو تے تقسیم نہ

ہووے 4- اک رکھ دا ناں 5- دل، ٹھری، پنجابی وچ بوسے یاں

اودھے پٹھاں نوں آکھدے نیں

تاک بھیرن، (حما) 1- دروازہ بند کرن 2- بے مردتی ورتن،

ماپس کرن 3- انتظار مکا دن 4- ماپس ہوں

تاک چوتھی تے آون: (حما) اصلیت ظاہر ہو جانا

تاک: (مو) 1- ٹکن دی حالت، ٹکلی، گھات، نشانہ، ہماک

2- اڈیک، آس، اُمید 3- موقعے دی تاڑ، بھال، تلاش، گھات

تاک بازی، (مو) نظر بازی

تاک تے آنا، (حما) کسے اُمیدیاں توقع تے آنا

تال بے تال ہودن، (مخا) 1- بے سرائہودن، لے توں اکھرن
2- کچا ہودن

تال بے تالا، (ند، صفت) دیکھو: تال بے تال

تال پورن، (مخا) 1- ٹویا بھرن 2- ڈھڈ بھرن، رنج کے
کھادن 3- کسے غریب دی لوڑ تھوڑ پوری کرن

تال پون، (مخا) گانے دی سرنوں قائم رکھن واسطے تالی دا وجن
تال ٹھوکتنا، (مخا) ٹون دی تیاری کرنا

تال دھاری، (صفت) جوراگ تال توں واقف ہووے

تال دھورنا، (مخا) کسے منورتھ دی سندھی لالی کئی طرحاں دا
جتن کرنا

تال دینا، (مخا) گادون یاں ناچ دے تال نوں قائم رکھن لئی
مٹھاں یاں جوڑی (طلے) وغیرہ تال دی سوچھی کراونا

تال سر، (ند) اک رکھ جس دے پتراں دی نوار بندی ہے

تال کدھن، (مخا) دھائیں دے کھیت وچوں جڑی بوٹیاں
صاف کرن

تال مار کے اڈن، (مخا) پراں تال پھڑ پھڑا کے اڈن

تال مارن، (مخا) 1- گلومستی وچ پرنوں لکا کے اواز پیدا کرن
2- فضلاں وچوں خود رو بوٹیاں نوں صاف کرن

تال مکھانا، (ند) کنول دے بی جیہوے دوا دارو دے کم
آؤندے نیں

تال میل، (مخا) میل جوڑ، میل ملاپ، رابطہ، تعلق

تال میل رکھن، (مخا) میل جول رکھن، مناسبت رکھن، تعلق رکھن

تالا: (ند) چندرا، چندا

تالا جڑن، (مخا) چندرا مارن، چنگی طرحاں بند کر دیون

تالا چڑھاوون، (مخا) دیکھو: تالا جڑن

تالا چڑھن، (مخا) دیکھو: تالا لکھن

تالا گنجی، (مو) 1- ہالاں دی اک کھیڈ 2- چندرا تے گنجی 3- مال

اسباب

تالا گھٹھن، (مخا) 1- چندرا گھٹھن 2- کامیابی دی راہ کھل جاوون

3- اوکھا ویلا ٹپ جاوون 4- کسے گھر دی رونق پلٹ آوون 5- دشمنی

جاندی رہوون

تالا لاوون، (مخا) دیکھو: تالا جڑن

تالا لگنا، (مخا) شک کارن کسے گھر دی تلاشی لئی پلس ولوں در

بندی ہونا

تالا وجن، (مخا) 1- چندرا وجن 2- کسے بارے ڈھڈ وچ

گنڈھ وجن 3- اُجڑ جاوون 4- پابندی لگن

تالاب: (ند) پانی دا چھپر، جوہڑ، تلاء

تالاد: (ند) دیکھو: تالاب

تالڑا: (ند) منوچی دے کھیت دیاں جڑی بوٹیاں

تاللق: (ند) تعلق

تالک: (مو، ہند) آسن، شلوار دونوں غلافوں دے جوڑ دی جگہ

تالم: (عر، ند) ڈکھ، رنج دالم دا اثر لینا

تالماں: (پو) تازہ تازہ مال، بھرا، جانوراں دا تازی گھاہ کھانا

تالمود: (عبر، مو) یہودیوں دی فقہ دی کتاب

تاکید کرن، (حما) 1- پکی کرن، زور دے کے آکھن 2- دبا پاون، سختی تال حکم دیون 3- کسے گل دا بار بار مطالبہ کرن، تقاضا کرن تاکید کرنا، (حما) پکی کرنا	تاگھا تیت، (ند) دھاگا توتیت
تاکید ہودن، (حما) 1- پکی ہودن 2- بار بار تقاضا ہودن 3- دبا پاون	تاگی: (ند) تیارگی
تاکیدی: (مفت) تاکیدی بھریا جس وچ تاکیدی کیتی گئی ہووے، حکمی تاگ: (ند) دیکھو: تاگا	تاگے: (ند) دیکھو: 'تاگا' جیہدی ایہہ جمع اے
تاگا: (ند) دھاگا، تہاگا، ڈور، سوتر	تاگے پاون، (حما) رضائی یاں گدے نوں نکلندن توں پہلا ورلے ورلے تانکے لاون
تاگا پاون، (حما) دیکھو: تاگا پردون	تاگید: (مو) دیکھو: تاکید
تاگا پردون، (حما) سوئی وچ دھاگا پاون، پھلاں وغیرہ نوں دھاگا پاون	تاگیدی: (مفت) دیکھو: تاکیدی
تاگا تیت، (ند) دھاگا توتیت	تال: (ند) 1- سر، آہنگ، لے، بحر، تالاب، حلاء، چھپر 2- دوواں
تاگا سوتا، (ند) توتیت دھاگا	تھیلیاں نوں وچاون تال پیدا ہوئی اواز 3- ٹینک دا شیشہ 4- تاڑ دا رُکھ، دوزخ، زرگ 5- جھانجر، چھینے 6- کشمی سے پہلواناں دا تماشا بنیاں دے گھیرے اگے کیڑے کڈھنا 7- خود رو پوٹیاں 8- حلاء
تاگا: (مفت) علم متعارف دے جانن والا، گیانی	تھلا 9- ڈھول یاں ڈرم دا تھلا
تاگڑ: (مو) دیکھو: طاقت	تال اڈان، (حما) دیکھو: تال اڈاون
تاگڑا: (ند) 1- دھاگا 2- ری	تال اڈاون، (حما) ساز دے تال تال دامیل رکھن
تاگڑی: (مو) 1- اک قسم دا زیور جیہدا سنگی دانگ ہوندا اے 2- لنگوٹی 3- کر بند، ڈورا	تال اڈن، (حما) ساز دے تال تال دامیل نہ ہودن
تاگن: (مصدر) 1- دھاگا پاون 2- سین پردون	تال بتال مارنا، (حما) بے تھووی گل کرنا
تاگو: (ند) اچھا چور جس دے پاس کسے شے نوں کٹن لئی کچ دی لاگ والا دھاگا ہوندا ہے	تال بجاونا، (حما) دیکھو: تال پورن: دیا سنگھ دھرم داکم کوئی پیٹ
تاگھا: (ند) دیکھو: دھاگا	کارنے تال بجاوندے نی (فقیر دا مکان)
	تال بدھ کرنا، (حما) تال وچ لیادنا
	تال بناون، (حما) دیکھو: تال پورن
	تال بے تال، (مفت) بے سرا، بے وزن، اکٹھریا ہویا
	تال بے تال مارنا، (حما) فضول گل کرنا، بے تھووی گل کرنا

تالوں بے تال ہودن، (مخا) 1- گادن لکیاں تالوں اکھڑ جادون
2- بے سُر ہودن

تالوں طلبیوں باجھ ای پئی نچدی اے، (اکھا) بغیر کے سبھوں
ترکن یاں رکو رکو کرن والے بارے آکھدے نیں

تالوں کٹن، (مخا) سخت سزا دینا
تالوں کھنھی ڈومنی گائے آل بتال، (اکھا) دیکھو: تالوں

کھنھی، ڈومنی پھردی تال بے تال
تالوں کھنھی ڈومنی پھردی تال بے تال، (اکھا) جیہڑا بندہ اک

واری ٹھوک یاں اکھڑ جاوے اوہ اکھا، ای راہے پنیدا اے
تالوں مارن، (مخا) بکواس کرنا

تالوں نال زبان لگن، (مخا) شدید پیاس ہونا
تالوں نال زبان نہ لگن، (مخا) مسلسل بولدے رہنا

تالواں: (مفت) تلوں، تلیا ہویا
تالوی: (مفت) جس دا تعلق تالو نال ہووے

تالوی اکھر، (مخا) اوہ اکھر جیہڑاں دا اُچارن تالو توں ہوندا ہے
جیویں: ای، جھ، جھ، جھ، تے ش نیں

تالوی: (مفت) دیکھو: تالوی
تالھیں: (مخا) تقدیر، مقدر، قسمت، لیکھ، نصیب

تالی: (مو) 1- تاڑی 2- گھٹی، چابی
تالی اک جتھ نال نہیں وجدی، (اکھا) جدوں دنا ہووے کہ

لڑائی جھگڑایاں پیار محبت اک پاسیوں نہیں ہوندا تاں کہندے نیں
تالی مار کے اڈاون، (مخا) ڈرا کے اڈاون، نساون، بھادون

تالی سار، (مخا) اک بوٹا تے اوہدے توں بن والی دوائی
تالی وجاون، (مخا) 1- جتھ تے جتھ مار کے اواز کڈھن 2- کے دا
مذاق اڈاون، ٹھٹھا کرن

تالی وجن، (مخا) 1- خوشی دا اظہار ہودن 2- کے نال مذاق ہودن
3- بدنام ہودن 4- دیوالیہ نکل جادون

تالیاں: (مو) دیکھو: تالی جیہڑی ایہہ جمع اے
تالیاں وجاون، (مخا) 1- خوشیاں مناون 2- کے نوں بدنام

کرن، بھنڈن 3- مذاق اڈاون
تالیاں وجن، (مخا) 1- خوشی دا اظہار ہودن 2- ٹھٹھا خول ہودن

3- دیوالیہ نکلن
تالیس: (مخا) اک بوٹی جس دے پتر دوائیاں وچ درتے جانے

نیں
تالیس پتر، (مخا) دیکھو: تالیس

تالیسار: (مخا) دیکھو: تالیس
تالیف: (عر، مو) 1- دو شیواں نوں اک تھاں جوڑن، جمع کرن،

ملاون 2- دوستی پیدا کرن، دل نوں ودھاون، ستانی کرن 3- مختلف
لوکاں یاں کتاباں دے مضمون اک کتاب وچ ترتیب دیون

تالیس: (مخا) دیکھو: تالیا
تالیسہوں: (مخا) کسے دے طفیل، کسے دے ویلے نال، کسے دے

سبھوں
تام: (مخا) تال، تدی
تام: (عر، مفت) مکمل، پورا، مکمل

(دوبئی جلد)

تالھکانا: (نہ) اک قسم دی بوٹی جس دے بیج دوائی وچ ورتے
جانے ہن

تالہن/تالنا: (مصدر) 1- ملائی مکھن وغیرہ لاہنا 2- دانیاں نوں رول
کے مٹی گھٹے توں دکھ کرنا، رولنا 3- کسے چیز دے اپوں کوئی چیز
اُتارنا، چکنا

تالو: (نہ) 1- مونہہ دے اندر لی چمت 2- سر دے وچکار والی نرم
تھاں 3- بال دے جنم سے پروار دلوں دتا گیا انعام وغیرہ 4- سستی
سے اُٹھ دے مونہہ وچوں نکلن والا ماس دا لوتھڑا جیہا، مکھا
5- پچیاں دی اک بیماری 6- جنوراں دے مونہہ دے اُتلے پاسے
دی اک بیماری

تالو چلکُن، (حما) ڈگے ہوئے تالو نوں منجھلیاں دی سواہ لا کے
اُٹھلاں نال اُتارنہ چکن

تالو ڈِگن، (حما) گلے دے کاں دانج کے لکھ جاوَن

تالو سَنکُن، (حما) تریہہ نال مونہہ سَنکُن

تالو سِکِن، (حما) 1- بہت مارن 2- تالوں نوں کھور کرن

تالو کڈھانا، (حما) سردی چوٹی اُتے تھوڑی جتنی جگہ دے وال

اُسترے نال منڈوانا

تالو کڈھنا، (حما) تالو موڑنا

تالو لَنکُن، (حما) دیکھو: تالو ڈِگن

تالو لُکُن، (حما) دیکھو: تالو ڈِگن

تالو نال چیمھ لگنا، (حما) چُپ کر رہنا، بہت پیاس لگنا

تالو نال چیمھ نہ لگنا، (حما) دیکھو: تالو نال زبان نہ لاوَن

تالو نال زبان لاوَن، (حما) 1- چُپ کرا دیوَن 2- ترودہ کڈھ
دِوَن

تالو نال زبان لاوَن، (حما) 1- تالو نال زبان لگن، چپ کرن
2- چُپ کرا دِوَن 3- ترودہ کڈھ دِوَن

تالو نال زبان لگن، (حما) چُپ رہوَن، چُپ کرن

تالو نال زبان نہ لاوَن، (حما) 1- بولی جاوَن، بہت گلاں کرن،
بکواس کرن 2- بہت زیادہ رووَن

تالو نال زبان نہ لگن، (حما) دیکھو: تالو نال چیمھ نہ لگن

تالو ولہوَن، (حما) فضول گلاں کرن، بک بک کرن، دگ
تھک بولن

تالو وِگڑن، (حما) 1- اواز دا چٹکی طرحاں نہ نکلن 2- تالو دا خراب
ہو جاوَن

تالو آ: (نہ) دیکھو: تالو

تالو آ چکنا، (حما) چھوٹی عمر دے بچے دے کاں نوں تھاں سر کرنا

تالو آ ڈِگنا، (حما) کسے بیماری نال بچے دے کاں دا تھاں سر
نہ رہنا

تالو آ سَنکنا، (حما) پیاس نال مونہہ سَنکنا

تالو آ سِکنا، (حما) تالو سِکنا

تالو آ گڑنا، (حما) دیکھو: تالو آ ڈِگنا

تالو آ گنجا کرنا، (حما) گنڈ گنجنی کرنا

تالواں: (مفت) تکیا ہو یا، تکیاں

تالوں: (نہ) تالوں وچوں، سُردوں

تائیسور: (ند) دیکھو: تائیسور

تان: (ند) 1- بل، طاقت 2- بریکٹ یاں شیر دے پٹھ لگی تھی ہوئی
کڑی یاں لوہا جو اینہاں نوں جھکن توں روکدی ہے 3- اوہ ری یاں
ہانس جس اتے کپڑے ننگے جاندے ہن، ننگنا 4- سر، ساز دی اواز
تان اڈالون، (حما) 1- گادون وچ سُر اں نوں سُتھرے صاف
ڈھنگ نال ادا کرن 2- مذاق کرن، ٹٹھا کرن، بکھیرا کرن
3- کن کرن

تان اڈاون، (حما) دیکھو: تان اڈالون

تان بھرن، (حما) گادون ویلے کچھ سُر اں نوں موزو کڈھن
تان پلٹنا، (ند) گاؤندیاں ہویاں تان مارن اتے اوس نوں بدل
دین دا عمل

تان پورا، (ند) ستار دی شکل دا اک ساز جو الاپ وچ گویاں
نوں سُر دا سہارا دین لئی وجایا جاند اے، تنبورا

تان پون، (حما) 1- تال دی اواز آون 2- گادون دی اواز سنوین
تان تران، (ند) بل، طاقت، زور

تان توڑنا، (حما) 1- گیت داسر اُتے لیا کے ختم کرنا 2- گل مکادنا
3- رٹا کڈھنا

تان تے تان مارنا، (حما) سُر اں دا لگا تار اتار چڑھاؤ کر کے گادنا
تان ٹٹنا، (حما) رٹا ٹٹنا، نتیجہ ٹٹنا

تان سلا، (ند) بھونیں رنگا اک پتھر، پکھراج
تان سین، (ند) مغل بادشاہ اکبر دے رتقاں وچوں گوالیار دا اک
ماہر گویا، اک اگھا گویا جیہڑا اکبر بادشاہ دا درباری دسیا جاند اے

تان کے، (نم) کچھ کے، زور نال، جما کے

تان لڑاون، (حما) گادون ویلے اُچی سُر کڈھن دا مقابلہ کرن

تان لون، (حما) دیکھو: تان بھرن

تان لینا، (حما) دیکھو: تان مارنا

تان مارنا، (حما) سُر کڈھنا، تان چھیڑنا

تان متانی، (مو، مفت) بے دی، نڈ حال ہودن دی حالت

تان: (مصدر) 1- تاپن، گرم کرن 2- ستاون، بچک کرن، ناراض کرن

تانا: (ند) کپڑا اُنن وچ لمائی والے پاسے دے دھاگیاں دا ٹھنڈ،

کھڈی وچ دھاگے دیاں تاراں جیہناں وچ چٹا پا کے کپڑا بنایا
جاندا اے

تانا اُلجھنا، (حما) کسے معاملے دا پیچھا ہو جانا

تانا بانا، (ند) 1- کپڑے دی بنائی وچ لمبائی اتے چوڑائی پاسے

لایا گیا سوت، تانا پینا 2- گھڑی موزی دی آوا جائی 3- اڈنیر

تانا بانا اڈھیر دین، (حما) 1- انجربخرا ہلا دیون، کم خراب کر

دیون، کم ٹھقند کر دیون 2- مونہہ بند کر دیون، بولن جو گانہ چھڈن

3- بھاڑا بھن دیون، راز فاش کرن

تانا بانا اڈھیرن، (حما) دیکھو: تانا بانا اڈھیر دیون

تانا بانا سوت پرانا، (اکھا) جس ویلے کوئی بے سود جیہی محنت

کرے تاں کہندے نیں

تانا بانا کرن، (حما) 1- دھوکھا دیون، داء لاون، ہیرا پھیری کرن

2- بے سود پکر کڈھن، فضول پھیرے مارن، موزو آون

تانا پینا، (ند) 1- کپڑے دی بنائی وچ لمبائی اتے چوڑائی پاسے لایا

(دو جی جلد)

تام: (سن، ند) 1- ہنیرا، تاریکی، شام 2- گھبراہٹ، بے چینی، چٹنا
 تام تڑوگ ہوون، (حما) وٹ کھاون، چڑچڑ کرن، سڑن بھجن،
 غصہ کرن، گھبراون، بے چین ہوون
 تام: (مو) تانبا، اک مشہور دھات
 تام بٹ، (ند) تانبے وغیرہ دے بھاڑے بناون والا کاریگر
 تام جھام، (مو) کرسی دی شکل دی پانکی
 تام چینی، (مو) پکی چینی، اوہ دھات جیہڑی لوہے دے بھاڑے
 اُتے چڑھائی جاندی اے
 تام لوٹ، (ند) تانیا
 تام لیٹ، (ند) 1- تانبے دا لوٹا 2- لوٹے دی قسم دا بھاڑا
 تاما/تامان: (ند) دیکھو: تانبا
 تامب: (ند) تانبا
 تامبا: (ند) تاما، تانبا، ایک دھات
 تامبڑ: (مفت) 1- سڑیا بھجیا 2- تانبے ورگا 3- تانبے دا بنیا ہویا
 تامبڑوگ رہون، (حما) سڑیاں بلدیاں رہون، وٹ کھاون
 تامبڑا: (ند) دیکھو: تامڑا
 تامبڑی: (مو) دیکھو: تامڑا
 تامبیسیر: (ند) دیکھو: تامیسر
 تاجیا: (ند) تانیا، لوہے دا وڈا بھاڑا
 تامر: (ند) 1- تانبے دا بنیا ہویا 2- پانی، جل 3- گھو 4- اک قسم دا کوڑھ
 تامرا: (مفت) تانبے دے رنگ دا، تانبے رنگ
 تامڑ: (مفت) دیکھو: تامبڑ

تامڑ تڑوگ ہوون، (حما) دیکھو: تامبڑوگ رہون
 تامڑا: (مفت) تانبے دا سکھ (پیسہ پائی وغیرہ)
 تامڑا نکل آون، (حما) 1- کالے رنگ دا ہو جاون، بدرنگ ہو
 جاون 2- گھنجا ہو جاون، ٹیڈ نکل آون
 تامڑے: (ند) 1- 'تامڑہ' دی جمع، تانبے دے پیسے یاں سکے 2- اک
 لشکری دھات دا پتلا پترا
 تامس: (ند) 1- تموگن 2- کرودھ، غصہ، طیش، تلخی
 تامسک: (مفت) تماش
 تامسی: (مفت) 1- تموگنی 2- کرودھ والا، نفرت انگیز
 تامل: (ند) بھارت دا اک علاقہ تے اوس دا وسیک، تامل دیلش
 دے وسیکاں دی زبان
 تامل ناو، (ند) دکھنی بھارت دا اک علاقہ، تامل
 تامل: (عر، ند) 1- گوہ، وچار، سوچ، غور 2- فکر، خدشہ 3- شک، شبہ
 4- ڈھل، وقفہ 5- دیری، چرک
 تاملوٹ: (ند) 1- پانی چین والا ٹین دا برتن 2- ٹین دا ڈونگا
 تاسن: (ند) دھامن
 تاسو: (ند) اونٹن دی اک بیماری
 تاسے: (نم) تدا، تاں ای
 تاسیا: (ند) دیکھو: تاجیا
 تاسیسر: (ند) تانبے دا مسک، تمیسر
 تامیسری: (مفت) 1- تانبے رنگ 2- تانبے دے رنگ ورگا 3- اوہ سونا
 چاندی جیہدے وچ تانبا ملیا ہوئے

تانیہ: (نذ) پتلا، چوڑے مونہہ والا دیکچہ

تانیہ: (نذ) اک ساز داناں

تانت: (مو) 1- بھٹیاں بکریاں دیاں آندراں جیہناں نوں سُکا کے

تندی بنائی جاندی اے 2- تندی، دھاگا 3- رنگ، سارنگی وغیرہ دی

تار 4- جولاہے دار چھ، کوچی 5- کرید، ڈھونڈ

تانت نمھن، (حما) پیٹے گاڑی نوں چپ کراون

تانتا: (نذ) 1- قطار، پگت لڑی، لام ڈوری 2- سلسلہ 3- جھگڑا، دنگا

فساد، کل کل

تانتا لاون، (حما) قطار بناون، لائن بناون

تانتا لگ جاون، (حما) دیکھو: تانتا لگ

تانتا لگن، (حما) تسلسل نمھن، قطار بن

تانتڑ: (مفت) 1- تاراں والا 2- تنزراں دے متعلق 3- اک گانا جیہدا

تار والے ساز وچوں کڈھیا جاندا اے

تانتڑک: (مفت) تنز دے جانن والا، تنزری

تانتڑی: (نذ) دیکھو: تنزری

تانتڑی: (مفت) (کاٹگری، سُکا، ڈبلا پتلا

تانتوا: (نذ) آندر ڈھلن دی پیاری 2- بالاس دی زبان پھٹلی باریک

جلی، تندوا

تانتی: (نذ) آل اولاد، پال بچو

تاند: (مو) دیکھو: تانگ

تاندڑکھ: (نذ) ٹوڑھ دار کھ

تاندلا: (مو) دیکھو: تانت

تاندڑا: (نذ) دیکھو: تاندلا

تاندلا: (نذ) سٹی بوٹی جو ساؤنی دی فصل وچ ہوندی ہے اس دے

پتراں دا ساگ بندا ہے اتے چارے وچوں جنوراں نوں وی

پاوندے نیں

جتنے جائے تہ بھلتی، تاندلا نہیں اوہے ہتی، (اکھا) بدقسمت

جتنے دی جاندا ہے اتھیں ہی لوڑیندی شے دی پراپتی نہیں ہوندی

تاندی: (مو) 1- تان توں اے، گاؤں ویلے کڈھی گئی اپنی اواز،

سُر 2- عینک دی کمائی 3- تانگے گڈے یاں پنگ وغیرہ نوں لگی

ہوئی لوہے دی لمی لٹھ 4- اک درخت داناں 5- آکر، کس 6- بل،

طاقت

تاندلا: (نم) تہاڑا، تیرا

تاندڑا: (نذ) دیکھو: تاندلا

تاندو: (نذ) 1- اوہ تانچ جس وچ اُچھل کد بہتی ہوئے، ترکھا تانچ

2- بھگوان شوجی داناچ

تاندڑی: (مو) جولاہے دے تے ہوئے لے دھاگے، کڈی

تانس: (نذ) دیکھو: تاس

تانسلا: (نذ) تسلا، تنکاری

تانسن: (مصدر) دھکاؤن، ڈراون

تانک: (نذ) اک قسم دا جنگلی اناج جو بھورے رنگ دا ہوندا ہے، آلہ

تانک: (مو) دیکھو: تانک

تانگ: (مو) دیکھو: تانگ

تانگا: (نذ) دوپہے والی مشہور سواری

گیا سوت، تانا پینا، تانا بانا 2۔ پورے دا پورا حال

تانا پینا اُنا، (عما) ساری ستر بنانا

تانا پینا، (ند) دیکھو: تانا بانا

تانا پینا، ریشم ہونا، (عما) ماں پو دوواں دلوں شریف ہونا

تانا تانن، (عما) کپڑے دی بنائی توں پہلاں تانے دے

دھاگیاں نوں ستراون

تانا تندیاں پھرن، (عما) آوارہ پھرن، بے مقصد چکر کڈھیاں

پھرن

تانا تننا، (عما) 1۔ بہتا پھرتا، بار بار چکر لادنا 2۔ پیارا پیارنا

تانا شاہ/ تانا شاہ، (ند) من مرضی دی حکومت چلاون والا

تانا شاہی/ تانا شاہی، (مو) 1۔ دھکے شاہی 2۔ اوہ راج جس

دج کھلے شاہی ہوندى ہووے

تانا لائی رکھن، (عما) گھڑی مڑی اواز آون

تانا مشین، (مو) اک قسم دی مشین جس اُتے تانا تیا جاند اے

تانا وانا، (ند) دیکھو: تانا بانا

تند نہ تانا، (تانی) جلا ہے نال ڈانگو ڈانگ (ڈانگو ڈانگی) (اکھا)

جدول کوئی اکارن یاں فضول جھگڑا کرے تال کہدے نیں

تانا: (ند) چت لینا، لگ دے بھار لینا

تانان: (مو) دیکھو: تان جیہدی ایہہ جمع اے

تانان اُڈان، (عما) 1۔ چھیڑ خانی کرن، ٹھٹھا کرن، مذاق کرن

2۔ موجدان کرن 3۔ سُراں لادون

تانان اُڈاون، (عما) دیکھو: تانان اُڈان

تانب: (ند) دیکھو: تانا جیہدی ایہہ تخفیف اے

تانب پُون، (ند) تانبے دا دیوا

تانا: (ند) لال جیسے رنگ دی اک دھات، تراما

تانا جگ، (ند) تاریخ دج پھراتے لوہے دے زمانے دچکارا

اوہ سا جس دج منکھ تانبے دی کئی طرحاں دی ورتوں کردا سی

(Copper age)

تانا باندے جاون، (عما) اصلیت دارنگ دکھا جاون، اصلیت ظاہر

ہو جاون

تانا نکل آون، (عما) 1۔ اصل رنگ ظاہر ہو جاون، اصل حقیقت

دا پتہ لگ جاون 2۔ بدرنگ ہو جاون، رنگ دا پھکا پنے جاون

3۔ والاں داسرتوں اُڈ جاون، گنج نکل آون

تانبٹ: (ند) تانبے وغیرہ دے بھانڈے بناون والا کارگر

تانبیر: (ند) تانا، تراما

تانبیر پتر، (ند) تانبے دا پتر (جس اُتے پرانے زمانے دج دان

پتر وغیرہ لکھے جاندے سن)

تانبیر: (ند) چوانا، چوانی، چدی مثال

تانبیرا: (ند) 1۔ تھوڑے نل دا اک تانبے رنگا جواہر 2۔ چوڑے مونہہ

والا تانبے دا بھانڈا 3۔ چوتھے والے دن نائن نوں دتا جان والا

لاگ 4۔ اک قسم دارنگ

تانبے دا چراغ: (ند) اوہ پیسا جیہدا خیرات کیتا جاوے

تانبے دا پتر: (ند) تانبے دی کچی دھات

تانبے دا دیوا: (ند) دیکھو: تانبے دا چراغ

تانبوں تال، (فم) ایسے لئی تے، ایس واسطے تے

تانی: (مو) 1- کپڑے اُن لئی لے رکھ تیا ہو یاں سوت، تانا 2- لیاں

دھاریاں والا اک قسم دا کبیل 3- اتیا ہو یا ریشمی تالا 4- (ٹل)

کھوپیاں تے مکھیرے دی دودھی جو بلد دے سنگاں اتوں دی

بعدے ہن 5- تک، کول، نیزے، حد تے فاصلہ ظاہر کرن دے لئی

بولدے نیں

تانی اچ گڈانہ وژن، (عما) معاملے وگڑ جانا

تانی اڈن، (عما) 1- معاملے دا گنجلد ار ہو جاون 2- کم خراب

ہون

تانی اُلھنا، (عما) معاملے دا گنجلد ار ہو جانا

تانی پلچنا، (عما) کم وچ گنجل پیدا ہونا، چلدے کم وچ وگھن پینا

تانی ترژن، (عما) قطع تعلق ہونا، ناتاننا

تانی سلجھنا، (عما) معاملے دا حل ہونا، جھگڑا سمجھیا جانا

تانی وچ کھوتا واژنا، (عما) بنیا بنایا کم خراب کرنا

تانی وچ گڈھاں، (اکھا) جدوں کوئی گھٹیا بندہ چنگی تھاں سانجھ

لوے تال کہندے نیں

تانی وگژن، (عما) بھٹ پینا

تانی وژن، (عما) تکرار کرنا، جھگڑا کرنا، لڑائی کرنا

تند نہیں تانی ہی وگڑی ہوئی ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہوئے کہ اک نہیں بلکہ سارے ای وگڑے ہوئے نیں تال

کہندے نیں

ہٹی وچ کپاہ، تے میچیں تانی دا لاہ، (اکھا) سوت نہ پتان

تے جلا ہے تال ٹھیک ٹھیک

تانی اُکھو کیا: (مذ، مفت) سڑیل، غصے والا

تانی اُکھو کیا رہون، (عما) ہر ویلے غصے وچ رہن، بھوں پھاں

وچ رہون

تانیٹ: (عر، مو) 1- مونٹ بناون 2- مونٹ ہوون دی کیفیت

تانیٹ معنوی، (عر، مو) اوہ اسم جہدے وچ مونٹ ہوون دی

کوئی علامت نہ ہووے

تانیٹ: (عر) انس، محبت ودھاون، عادت پانا، محبت کراونا

تانیٹ: (حرف جار) تانی، تیک تائیں

تانیٹ: (فم) لاگے، کول، نیزے

تانیٹ: (مو) دیکھو: تانی

تانیٹ وچ گڈھاں، (عما) جالے وچ گڈھا، منکھ دا ناموزون

معالمیاں وچ ہونا

تانیٹ وچ گڈھاں پوونا، (عما) بیوقوف داندھرے ہوئے کم

نوں خراب کر دینا

تانیٹوں: (فم) تھانیوں، وچوں، وچوں دی

تال: (مذ) 1- تینوں 2- تاون توں، گرم کراں

تال: (فم) تہ، فیر، اُس ویلے، ایس کر کے، ایس لئی، تداں

تال ای/تال ایس: (فم) تہ، فیر ای

تال ای جانیں پتا، جے راکھشیاں توں چھٹا، (اکھا)

1- جدوں کوئی اوکھ وچ پھس جاوے تال کہندے نیں 2- پچیاں دا

دندیاں کڈھن دا عمل بڑا اوکھا تے تکلیف دہ ہوندا اے جے پچہ دند

(دوجی جلد)

تانگڑ: (نڈ) لیاں لتاں کر کے بیٹھنا، تانگڑاں، لتاں پیار کے پینا

تانگڑن: (مصدر) آکڑن، اگوں بولن، سینہ زوری کرن

تانگڑی: (مو) آکڑ چاکڑ

تانگل: (نڈ) دیکھو: ترانگل

تانگہ: (نڈ) دیکھو: تانگہ

تانگہ: (مو) 1- اچھا، خواہش، آرزو، چاء 2- اڈیک، انتظار، کچ

3- پریم، چاہت

تانگہ ٹٹن، (حما) نا امید ہون، اڈیک ٹٹن

تانگہ دے دیوے بالن، (حما) انتظار وچ بیٹھے رہن، اڈیک

کرن

تانگہ رکھن، (حما) دیکھو: تانگہ لاون

تانگہ کرن، (حما) دیکھو: تانگہ لاون

تانگہ لاہون، (حما) آس مکا بہنا، آس جھڈ بہنا

تانگہ وان، (نڈ) چاہیوان، بھٹک

تانگہ ہون، (نڈ) اڈیک ہون، امید ہون، آس ہون

تانگھاں: (مو) تانگہ دی جمع

تانگھاں لیکن، (حما) انتظار وچ رہنا

تانگھڑن/تانگھڑنا: (مصدر) آکڑنا، ہوکڑ دنا، تنگھڑنا

کلے دے زور تے تانگھڑنا، (حما) کسے دی فہم تے آکڑنا

تانگھن/تانگھنا: (مصدر) اڈیکنا، چاہ کرنا، آس رکھنا، اڈیکنا

تانگھنی: (مو) آس، امید، انتظار

تانگھو: (مفت) تانگہ رکھن والا، انتظار کرن والا، اڈیکن ہار

تانگھوان: (نڈ) چاہیوان، تانگہ کرن والا

تانگھنی: (نڈ) دیکھو: تانگہ وان

تانگھی ہون، (حما) اڈیک ہون، امید ہون، آس ہون

تانگھے: (نڈ) کچ، اچھا، خواہش

تانن/تاننا: (مصدر) 1- کچ کے پیارنا، پھیلانا، (چادر تنبو وغیرہ)

2- کچھنا، دنا

تنبو تاننا، (حما) بہت پیارے پیارنا

تاننی: (مو) 1- تنبو، قات 2- تانن داخل 3- تانن والی

تانو: (فمر) تانن مصدر توں امر

تانواں: (نڈ) تنگ کراں، تپاواں، گرم کراں، غصہ دواواں

تانور: (نڈ) دیکھو: تانبا

تانہہ: (نم) اُتانہہ دی تخفیف، اُتے، اُتے پاسے، اُپر

تانہہ کرن، (حما) اُتے کرن، اُپر کرن

تانہہ نوں، (نم) اُتے پاسے، اُچھائی ول

تانہہ ہون، (حما) 1- اُتے ہون، لما ہون 2- ترقی ملن

تانہہ: (نم) تینوں، اوس نوں

تانہہ جو، (اعوان) تاں جو

تانہہ وی، (اعوان) تاں وی

تانہاں: (نم) اُتانہاں

تانہاں ٹھانہاں، (نم) اُتے تھلے، ایدھر اودھر

تانہی: (نم) تانہہ توں، اُتے، اُتے پاسے، اُپر

تانہیوں: (نم) ایس واسطے، ایسے لئی

تاو لا: (فم) 1- ترت، جھیتی 2- (ند) اُتاو لا، جلد باز، تیز طرار، جلدی کرن والا

تاو لا سو باولا، (اکھا) 1- جلد باز پاگل ہوندا 2- کالھی دج کم گلفقید ہو جاندا اے

تاو لا ہاولا، (فم) کاہلا کاہلا

تتا تاو لا: (مفت) بہت کاہلا

تاو لی: (مو) اُتاو لی، جھیتی، کالھی

تاو لی اگے ٹوئے تاول لیکن ہوئے، (اکھا) کالھی اگے ٹوئے ہونے میں

تاو لے: (ند) تاو لا دی جمع

تاو لے اگے ٹوئے، تے تاول کدے نہ ہوئے، (اکھا) کالھی اگے ٹوئے ہونے میں

تاو ن/تاو نا: (مصدر) 1- تاہ دینا، گرم کرنا، سٹا کرنا، پکھلا دنا 2- ستا دنا، دکھ دینا، تنگ کرنا 3- بچھتا دنا، افسوس کرنا، غم کرنا، دکھی ہونا

تاو ن تاو ن، (حما) تک دج دم کرنا

تاو نندا: (ند) تاو ن توں، تپاؤن، تنگ کرنا، ستا دنا

تاو نی: (مو) 1- اک 2- گرمی 3- مار کٹائی 4- تنگ کرن دا عمل

تاو ی: (مو، مفت) 1- شواک دیاں پہاڑیاں دج عام آگن والی اک بوٹی جس نال بھل گدے ہن جو رنگائی اتے دوائی لئی ورتے جانے ہن نال ہی سر بیڑ دج لیپ کرن دے کم آوندے ہن، ایس دی لکڑی ہالن دے کم آوندی ہے 2- گرم کرن والی، تاہن

والی، تندور دج روٹیاں لاو ن والی 3- ستاؤن والی، تنگ کرن والی

تاوے: (مفت) تپاوے، گرم کرے، غصا دیواوے

تاو یل: (عر، مو) 1- شرعی حیلہ بہانہ، عذر 2- تشریح، وضاحت

3- کسے گل نوں اوہدے ظاہری معیناں دج لے جاو ن 4- کسے کلام

ٹوں اوہدے ظاہری معیناں ولوں مناسب معیناں دج 5- پیش کرنا

تاہ: (مو) تہہ (کاغذ یاں کپڑے دی)

تاہ درج، (مفت) تہہ، سر ہند

تاہ دیو ن: (حما) تیاگ دیو ن، کڈھ دیو ن

تاہ: (فم) دیکھو: تانہہ

تاہ تاہ: (صوت) 1- بلداں نوں بچے پاسے موڑن لئی کڈھی جاو ن والی

اواز 2- (ند) آہ آہ دا الٹ

تاہا: (فم) تاہاں، اوں جگہ، اوہے

تاہاں: (فم) اُتاہاں

تاہاں تاہاں، (فم) اُتاہاں اُتاہاں

تاہاں ہی تاہاں، (فم) اُتے ہی اُتے

تاہیل: (مو) دیکھو: بھیل

تاہرو: (ند) کالھی دے تھلے دجھاو ن والا نندا، تہرو

تاہری: (مو) آلوڑیاں والے چول

تاہمت: (مو) دیکھو: تہمت

تاہمتی: (مو) چھوٹی تہمتی

تاہن: (مصدر) 1- تاو ن، کوسا کرن 2- چکاو ن، روشن کرن 3- پریشان

کرن، بے چین کرن 4- بچھا کرن، مگر چین 5- ڈراو ن، تراہن

(دوجی جلد)

کڈھ لوے پھیرای صحت بحال ہوندی اے

تاں بھر، (مفت) دیکھو: تاں بھا

تاں بی، (نم) 1- فیرو دی 2- اودوں وی

تاں پھر، (نم) دیکھو: تاں پھے

تاں پھے، (نم) ایس ویلے، ایس حالت وچ

تاں پئی، (نم) تاہیوں، ایس لئی، کہ

تاں تاں، (نم) 1- تاں تے، ایسے واسطے تے 2- اودوں تیک،

تدوں تیک

تاں تک، (نم) اودوں تک

تاں توڑی، (نم) دیکھو: تاں تک

تاں جو، (نم) دیکھو: تاں جے

تاں جے، (نم) تاکہ، ایس لئی

تاں کر کے، (نم) ایس کر کے، ایس لئی، ایس پاروں

تاں کیہ، (نم) پھیر کیہ، ہو یا کیہ

تاں کیہ ہوندا، (نم) پھیر کیہ ہوندا، کجھ وی نہ ہوندا

تاں کیہ ہو یا، (نم) پھیر کیہ ہو یا، ہو یا کیہ

تاں لگ، (نم) اودوں تائیں، اوں ویلے تک

تاں وی، (نم) تود وی، فیرو دی

تاں ہی، (نم) تاں ای، تد ای، ایس لئی ای

تاو: (نم) دیکھو: تاپ

تاوا: (نم) 1- پکر، گردش 2- کیو تراں دا مکان دوالے اڈن دا عمل

3- بھٹکی وچ شراب پلاون دا عمل 4- تاہ، گرمی، وٹ 5- غصہ کھجھ

تاوان والا، گرم کرن والا، غصہ چڑھاون والا، ستاوان والا

تاوا دیون، (نم) 1- کیو تراں دا پکر کڈھنا 2- تاہ دیون، گرم

کرن، بھٹکھاون

تاوا کرن، (نم) 1- پکر لاون، بھون 2- گرم کرن، تاکرن

تاوا کھواون، (نم) دیکھو: تاوا دیون

تاوان: (نم) 1- کسے نقصان دی پورتنی لئی دتا جان والا دھن،

جرمانہ 2- اودہ کرم جو ہار یا ہو یا راجا حیثیو راجے نوں بطور جرمانے

دے دیندا ہے

تاوان ادا کرن، (نم) جرمانہ بھرن، ڈنڈ دیون

تاوان بھرن، (نم) دیکھو: تاوان ادا کرن

تاوان دیون، (نم) دیکھو: تاوان ادا کرن

تاوان کرن، (نم) جرمانہ کرن، ڈنڈ پاون

تاوان لاون، (نم) دیکھو: تاوان کرن

تاوان لون، (نم) جرمانہ وصول کرن، ہرچانہ لون

تاوانی: (مفت) 1- طاقتور، پہلوان 2- ڈنڈ بھرن والا، تاوان ادا

کرن والا

تاوڑا: (نم) دیکھو: تاوڑی

تاوڑی: (مو) 1- دیگ، ہاڑی 2- دیگ دا اک تا 3- سالن،

بھاجی، لون

تاوڑیاں: (مو) دیکھو: تاوڑی

تاوڑ: (مو) 1- جلدی، تیزی، مہرتی، جھپتی، کالسی 2- (نم) اڈاں

دی تخفیف، جلد باز

چڑھاون

تاؤ کھاون، (حما) لال ہو جاوون، پکھل جاوون، جوش کھاون

تاؤ لگن، (حما) سیک لگن، بھکھ جاوون

تاؤ وچ آون، (حما) غصے وچ آون، بھکھ پون

تاؤ وگزن، (حما) پکائی ویلے کسے شے دا جوش خراب ہو جاوون، موقع

ہتھوں نکل جاوون

تاؤ: (مو) ڈنگراں دی اک بیماری جس وچ پشو مونہہ اڈ کے

ہونکدا ہے

تاؤ: (ند) 1- پیو دا وڈا بھرا، تیا 2- وڈا، بزرگ 3- چالاک بندہ 4- لچا لنگا

تاؤ وڈا: (ند) 1- وڈی دیگ جیہدا اتلا چوڑا تے باہر نوں اُبھرا ہودے

2- پانی دا چوڑے مونہہ والا مٹکا، گھڑا

تاؤ وڑی: (مو) دیکھو: تو وڑی

تاؤ وڑی لاونا، (حما) کھلی اڈاونا، ٹھنھا کر کے شرمندہ کرنا

تاؤ وڑی مارن، (حما) دیکھو: تاؤ وڑی و جاوون

تاؤ وڑی و جانا، (حما) دیکھو: تاؤ وڑی و جاوون

تاؤ وڑی و جاوون، (حما) 1- تاڑی و جاوون 2- کسے نوں بھنڈن

تاؤ ول: (مو) کاہلی، اُتا ولا پن

تاؤ لا: (نم) جلدی نال، جیزی نال، بھیتی بھیتی

تاؤ لی: (مو) کاہلی، اُتا ولی، بھیتی

تاؤ لن: (مو) دیکھو: تنوں

تاؤن پاوون، (حما) 1- کولھوں راہیں سرہوں وغیرہ دا تیل بھیتی

کڑھن لئی تائے ہوئے تندور دا بھکھا 2- سیک، گور 3- گرمی 4- پینا

5- مار گٹ

تاؤ نا: (نم) 1- تانا، تیتا، گرم کرنا 2- تپا کے جانچ کرنا، ازمانا 3- دیکھی

کرنا تنگ کرنا

تاؤ ناں: (ند) 1- تپاونا، تپا کرنا، ساڑنا، بالنا، گرم کرنا 2- ستاونا، تنگ

کرنا، دکھ دیونا، غصہ دواوون

تاؤ نی: (مو) 1- سیک، گور 2- گرمی، پینہ 3- مار گٹ 4- اک واری

ٹھنھے ہوئے آئے دیاں روٹیاں پکاوون لئی تائے ہوئے تندور دا بھکھا

تاؤ نی چڑھنا، (حما) سخت مار چنا، مار کٹائی کرنا

تاؤ نی دینا، (حما) سٹیاں پھوڑے نوں سیک دینا

تاؤ نی لاونا، (حما) مار کٹائی کرنا

تاؤ نی لاہنا، (حما) دیکھو: تاؤ نی لاونا

تاؤ نی لہنا، (حما) سخت مار چنا

تاؤ نی: (مو) 1- تائے دی بیوی 2- تپائی 3- گرم کیتی

سدی نہ بلائی میں لاڑی دی تائی، (اکھا) جدوں کوئی دن

سدے ہی آ جاوے تاں کہدے نیں

تائے: (ند) دیکھو: تیا جیہدی ایہ جمع اے

تائے دی دھی چلی تے میں کیوں اگلی، (اکھا) جدوں کے

نوں دیکھدے کسے کم دے کارن، تے عاروے دجھوں

آ کھدے نیں

تاؤ بھیری: (ند، مفت) دیکھو: تاثیراں

تاؤ نیا: (ند) دیکھو: تیا

تاؤ نید: (عر) کسے رائے یاں وچاردی حمایت، تصدیق

6۔ یکن

تاہنا: (ند) مہنا، بولی، چھوئیں گل، کور

تاہنا توڑا / تاہنا توڑا، (ند) تاہنا مہنا

تاہنا زنی، (مو) تاہنا دین دا عمل

تاہنیاں نال مار لاہنا، (حما) تاہنے مار مار کے زندگی اجیرن کر دینا

تاہنا: (ند) لین دے قابل، دین دے قابل، وصولی یوگ

تاہنگ: (مو) ارمان، آس، خواہش

تاہنگاں: (مو) ارمان، خواہشاں

تاہنی: (نم) تاں بھی دا گاڑ، پھیر دی، تدوی، تاں دی

تاہنے: (ند) تاہنا دی جمع

تاہنے باز، (صفت) بہت تاہنے دین والا

تاہنے کنا، (حما) مہنا مارنا، بولیاں مارنا

تاہنے مہنا، (ند) چھوئیں گل کہہ کے مہنا دین دا عمل

تاہو: (نم) پھیر دی، تاں دی، تاہم

تاہوں: (نم) تاہیوں، ایسے کر کے، ایسے پاروں

تاہویں: (نم) تدوی، پھیر دی، تاں دی

تاہی: (نم) ایسے لئی، تاں ای، تدے

تاہے: (نم) جد

تاہیں: (نم) تاں ای، تدای، جدای، ایسے لئی

تاہیوں: (نم) ایسے کر کے، ایسے واسطے، ایسے کارن کر کے، تدے ہی

تاہیوں بھی، (نم) تاں ای، اودوں ای

تاہ: (ند) تیاگ، ٹھہنا، بن آون، بنن

تاہ: (ند) تاؤ، جوش، تیش، تندور دا تاہ

تاہ کھاون، (حما) غصہ آنا

تاہ مارن، (حما) ڈھیلے پینا، جوش ختم ہونا، فخر کرنا، مان کرنا

تاہ: (ہند) 1۔ تے، اودوں، فیر 2۔ نکلے ہال نوں اپنے دل متوجہ کرن

لئی یاں اوس نوں بہلان لئی اوہدی نظراں توں لگ کے بولدے

نیں ایس طرحاں اوہ آدمی نوں ایہر اودھر نظراں گھا کے لہندا اے

تاہب: (عر، صفت) توبہ کرن والا، گناہواں دی معافی ممکن والا

تاہر: (صفت) تائے دے، تائے دے پتر وغیرہ

تاؤ: (ند) باپ داوڑا بھرا

تاؤ: (ند) 1۔ تاون مصدر توں حاصل مصدر 2۔ تاپ، سیک، گرمی

3۔ تین، تپ کرن دی حالت 4۔ غصہ 5۔ رفتار، تیزی 6۔ چڑاں دا

غل گھٹاون دا عمل

تاؤ آ جاون، (حما) کسے دھات دا آگ وچ لال ہو جاون 2۔ غصہ

آون

تاؤ آون، (حما) دیکھو: تاؤ آ جاون

تاؤن اُتے تاؤ آون، (حما) یسٹ زیادہ جوش آون، غصہ آون

تاؤ اُتے ہوون، (حما) غصے وچ ہوون، جوش وچ ہوون

تاؤ پاون، (حما) دیکھو: تاؤن دیون

تاؤ پاونا، (حما) دیکھو: تا پاونا

تاؤ دیون، (حما) 1۔ آگ وچ دھات نوں لال کرن 2۔ غصہ

تاجکڑا: (نذ) لوسہ یاں چینی دی وڈی پلیٹ، پرات، وڈی تھالی،

سہنگ رکابی

تاجکڑی: (مو) دیکھو: 'تاجکڑا' جیہدی ایہہ تھغیراے

تاجکل: (مفت) دیکھو: تاجکڑ

تاجکو: (نذ) اک پودا جیہدے پتیاں دا بورا تھئے یاں سگریٹ وچ پا کے

پیندے نیں، تماکو، تمباکو

تاجکھ: (نذ) دیکھو: تھاک

تاجکھڑا: (نذ) پرات، وڈی تھالی، سہنگ

تاجکھڑی: (مو) پرات، چھوٹی تھالی، سہنگ

تاجکھیر: (مو) دیکھو: تاجشیر جیہدے توں ایہہ وگڑ کے بنیا اے

تاجلی: (نذ) طلی

تاجوا: (نذ) ولے پا کے بھننا

تاجہ: (نذ) برہاد، اُجڑیا ہو یا مری حالت وچ، دنگی: کوٹ قلعے گھر

گل پُجارسے پٹ تاجہ کریساں (میاں محمد بخش)

تاجہ حال، (نذ) (مفت) اُجڑیا ہو یا مری، برہاد

تاجہ حالی، (مو) برہادی، تاجی

تاجہ کار، (نذ) (مفت) برہاد کرن والا، ضائع کرن والا

تاجہ کاری، (مو) دیکھو: تاجہ حالی

تاجہ کر دیون، (نذ) 1- اُجڑا دیون، ستیاناس کر دیون، برہاد کر دیون

2- اُڑا دیون، فضول خرچ کر دیون، لٹا دیون

تاجہ کرن، (نذ) 1- اُجڑا کرن، ستیاناس کرن، برہاد کرن 2- اُڑا کرن،

فضول خرچی کرن، لٹا کرن

تاجہ ہو جاون، (نذ) اُجڑا جاون، برہاد ہو جاون، لٹج جاون، رڑی

نکل جاون، ستیاناس ہو جاون

تاجہ ہون، (نذ) دیکھو: تاجہ ہو جاون

تاجہو: (نذ) (مفت) تاجہ برہاد کرن والا، فساد

تاجہو لاه چھڈن، (نذ) تاجہ و برہاد کر دیون، ستیاناس کر دیون، اُجڑا

کر دیون، رڑی کڈھ سٹن

تاجہی: (نذ) (مو) 1- خرابی، برہادی، ستیاناس 2- آفت، مصیبت،

بلا، دنگی: 'کھیریاں دی ساری مہری نوں مثالا آوے سکھا تاجی'

(پچل سرمست)

تاجی آون، (نذ) اُجڑا پھرن، مصیبت آون، رڑی نکلن

تاجی پھرن، (نذ) دیکھو: تاجی آون

تاجی چاڑھنا، (نذ) تاجی چھانا، جس نہس کرنا، برہاد کرنا

تاجی چلن، (نذ) اٹ چلن، برہادی کرن، رڑی کڈھن، اُجڑا

بھیرن

تاجی چکنا، (نذ) برہادی کرنا

تاجی چھانا، (نذ) 1- برہادی کرنا 2- فساد کھڑا کرنا

تاجی چھاون/تاجی چھاون، (نذ) دیکھو: تاجی چکن

تاجی چکن، (نذ) دیکھو: تاجی آون

تاجی چھنا، (نذ) برہادی پھینا، فساد کھڑا

تاجہ: (نذ) (نم) تاجی، برہادی، ستیاناس، ویرانی

تاجہ لاہنا، (نذ) بہت مارنا

تاجی: (مو) دیکھو: تاجی

جس جتھ ہے سبھ شامی (قصص الحسنین)

تبار لا: (نذ، مفت) 1- تبار، تباری وار دا 2- قابل اعتبار، اعتمادی، اعتماد والا

تبار لی: (مو) تبار لا دی تانیٹ اے

تبار وال: (مفت) دیکھو: تبار لا

تبار ویس: (مو) تبار وال دی تانیٹ، جویس: تبار ویس گل تے جیہدا اعتبار نہ کرے

تباری: (مو، مفت) تبارا دی تانیٹ، اعتباری

تبارے: (نم) دیکھو: تبار لا

تبارنخ: (مو) دیکھو: توارنخ

تبار یس: (نم) ایس وار، ایس دفعہ، ایس کیس

تباری: (مو، مفت) 1- تن دن دی ہاسی، تن دن دی رگی ہوئی 2- بدبودار

تبار شیر: (فا، نذ) دانس وچوں نکلی چنے رنگ دی اک مشہور ٹھنڈی دوائی، بنس لوچن، توکھا کھیر

تبار شیر: (مفت) تبار شیر دے رنگ دا، ہلکے نیلے رنگ دا بھاء مارن والا

تبارنڈ: (نذ) اک دو بے توں دکھ ہوون دا عمل

تبار غص: (عر، نذ) بغض رکھن

تبارک: (نذ) طباق دا دگاڑ، وڈا قہال، تسلا

تبارکڑ: (نذ، مفت) طباق ورگے مونہہ والا، وڈے مونہہ والا، کوچھا، بد صورت

تائید کرن، (حما) حمایت کرن، طرفداری کرن، پاسا مارن

تائید مزید، (مو) دو جی واری پروڑھتا کرن دا عمل

تائیدی: (مفت) حمایتی، طرفداری

تائیرا: (نذ، مفت) تائے دا، تائے دا پتر

تائیس: (حرف جار) 1- تیک توڑی، تیک 2- لئی، واسطے 3- نوں

تایا: (نذ) 1- پیو دا وڈا بھرا 2- تانا مصدر دا فعل ماضی، تپایا، تپیا ہویا، گرم کیتا ہویا، ساڑیا ہویا، پگھلایا ہویا

تایب: (عر، نذ) توبہ کرن والا، گناہواں دی معافی ممکن والا

ت..... ب

تب: (نم) دیکھو: تہ

تب لگ: (نم) تہ تیک، اُدوں تیک، اُدس وقت تیک

تب: (نذ) 1- قطرہ، جبکا، چویا 2- جبکا ڈگن دی آواز

تب وق: (نذ) کھنکھ تاپ، ٹی بی

تبّا: (نذ) توا

تباخ: (نذ) 1- طباق دا دگڑ یا روپ، وڈی قہال، پرات، قہال 2- عربی لفظ طباق دا دگاڑ، باورچی

تباخی: (عر، نذ، مفت) طباق، کھانا پکان والا، باورچی، خانساں

تبادلہ: (عر، نذ) بدل، دنا دنا، دنا دنا

تبار: (نذ) عربی لفظ اعتبار دا دگڑ یا روپ، بھروسا، اعتماد

تبارا: (نم) 1- تنی وار 2- (نذ) تن بویاں والا کمرہ

تبارک: (عر، مفت) 1- وڈا 2- بدکت والا، دنگی، رب تبارک برتر ہے

تہستانی: (فا، صفت) تہستان دے باشندے

ٹبرع: (عر، مذ) بخشا، دینا، خیرات، بخشش

تبرک: (عر، مذ) 1- کسے بزرگ دلوں ملی ہوئی برکت والی شے 2- فاتحہ دی کوئی شے، وگئی: ایہہ تبرک تیرا کھاسی خیر ازادوں پاسی (میاں محمد بخش)

تبرکن: (فم) 1- تبرکا دی وگڑی املاء 2- تبرک دے طور اُتے دتی گئی کوئی شے، برکت لئی دتی گئی کوئی شے

تبرکی: (مو) متبرک ہون دی حالت

تبرکیا: (مذ، صفت) 1- تبرک تقسیم کرن والا 2- تبرک کھا کے پلن والا، تبرک تے گزارہ کرن والا

تبرگا: (مذ، صفت) 1- تباں پداں والاں 2- پنجابی دی اک شعری صنف، تن مصرعیاں دی نظم یاں بند، مثلث

تبرلا: (مذ) تبرادادگاڑ، گالھ مندا، بُرا بھلا آکھن داکم

تبری: (مو) تبر دی تغیر، برجھی کھاڑی، بلم، گنڈاسی

تبرے: (مذ) تبرادی جمع، بدگوئیاں

تبریتی/تروییتی: (ہند، مذ) نجومی، فال کڈھن والا، ایہہ لفظ غالباً

توریت توں لیا گیا اے، پنڈاں وچ ایس قسم دے نجومی چنڈ پنڈ پھر

دے سن تے اوہناں کول لمبی لمبی (جن تین انچ دیاں) لوہے دیاں

سلاخاں اک تھاں پروئیاں ہوندیاں سن جیہناں نوں کھجیاں یاں

سنگھلاں دی کہندے سن جدوں کسے دی فال کڈھنی ہوندی سی

تے (ایہناں کھجیاں یاں سنگھلاں) دا گچھا زمین تے سدے تے فیر

دل توں گلاں بنا بنا کے سدے سن ایس طرحاں بھولیاں زنانیاں

توں کجھ پیسے لے لیندے ایہناں نوں جوگی دی کہیا جاندا سی ایہہ پنڈاں دی ثقافت دا اک حصہ سن ایس حوالے توں کسے زنانی نے ایہہ گیت دی موزوں کیتا اے: ”لمبی کوٹھے تے سب کھاہدا، جوگی سٹ گجیاں لکھی، کتھو پرت کھاہدا“ یعنی میری قسمت نے کتھوں پلانا کھاہدا اے یعنی میری قسمت کیوں وگڑ گئی اے، اُلت گئی اے۔

تبرید: (عر، مو) 1- ٹھنڈا کرن دا عمل 2- سردائی، وگئی: تن روز تبرید کر ایسے شربت نال (داروشفا)

تبریز: (فا، مذ) صوبہ آذربائیجان دی راجدھانی ہے، وسوں دے لحاظ نال ایہہ ایران دا دوہے نمبر دا شہر ہے

ٹمٹس تبریز، (مذ) 1- تبریز دے وسنیک اک مشہور ولی جو مولانا

روم دے پیرن، مخدوم شاہ ٹمٹس الدین جو سبزاوار وچ پیدا ہوئے،

ایہناں دے وحدت الوجودی افکاراں پاروں مولویاں نے ایہناں

نوں قتل کروادتا، ایہناں دی قبر ملتان وچ اے اتے ایس لڑی دے

لوک ششی اکھواندے نیں

تبریک: (عر، مو) 1- برکت دیون 2- مبارکباد دیون 3- برکت، وادھا

تبرؤ: (مو) اپنی بھونیں، بلند زمین

تبرؤ تر: (فم) تابڑ توڑ

تبرؤی: (مو) تبرؤ دی تغیر، تیرؤی، متھے داوٹ

تبرؤی: (مو) ٹھوڑی، سٹکیا ہویا کڈو، اک قسم دی بین

تبسم: (عر، مذ) اچھا ہاسا جس وچ کجھ بہت نہ کھلن، مسکراہٹ،

سُکھان، دگئی: نماز تہتم گھوڑے ہاسے، چالے بچ فریب دلائے

(خواجہ فرید)

(دوجی جلد)

تباہی چکنا، (حما) دیکھو: تباہی چکنا

تبت: (ند) بھارت دے اتروں اک سرد پہاڑ، دیس

تبتقع: (عر، ند) یقین بھروسہ

تبتین: (مو) تبتی توں اے، دگ: عزیز مشک کافور بادام بھفل مشک تبتی
اوٹھ اٹھان میاں (فضل شاہ)

تبتی: (صفت) 1- تبت دا، تبت نال تعلق رکھن والا 2- تبت دا وسیک

3- تبت دی بولی

تبتیا: (ند، صفت) تبتیاں والا

تجمر: (عر، صفت) کسے ہنر وچ کمال ہونا، بے پایاں کسے علم ہونا، فن

وچ دریاں دی طرحاں

تج: (ند) طبق دا دگر یا روپ، جیویں: چوداں طبق روشن ہو گئے

تجخال: (فا، ند) بخاراتوں بعد بکھاں اُتے نکلن والا چھالہ

تجخیر: (عر، مو) بخارات بنن، بخارات نکلن، بھاپھ اٹھن

تبدل: (عر، ند) بدل، بدلن دا عمل

تبدیل: (عر، مو) 1- کسے چیز دا اک تھاں توں دوجی تھاں بدل

جاون 2- بدلن دی حالت یاں عمل، دگ: دنگی ہیر دا انگ تبدیل ڈھا

مقبل حال توں بہت بے حال ہوئی، (مقبل)

تبدیل کرن، (حما) اک چیز نوں دوجی نال بدلن، اک تھاں توں

دوجی تھاں بدلن، فرق پاد یون، الٹ دیون

تبدیل ہودن، (حما) اک چیز دا دوجی نال بدلنا جاون، اک تھاں

توں دوجی تھاں بدلنا جاون، فرق یون، اٹل یون

تبدیلین/تبدیلانا: (صدر) تبدیل کرن، بدلن

تبدیلواں: (صفت) 1- تبدیل دے قابل، جیہڑا تبدیل کیتا جاسکے

2- بدلایا ہویا، تبدیل شدہ

تبدیلی: (مو) 1- بدلی 2- کسے اک حالت وچ فرق آکے دوجی

حالت بن جاون دا عمل

تبدیر: (عر، مو) فضول خرچی

تبر: (فا، ند) 1- ٹہا، ٹکوا 2- اک جنگی اوزار، دگ: دگل کاتی پیٹ کناری،

سر برچی تبر کوہاڑی (خواجہ فرید)

تبر: (عر، ند) 1- اُکٹا ہٹ، بیزاری 2- نفرت، حقارت 3- توئے

لعنت، گالھ مندا

تبر بازی، (عر + فا، مو) 1- بیزاری دی کیفیت 2- لعن طعن کرن

دا عمل

تبر بازی کرن، (حما) دیکھو: تبر اکرن

تبر اکھجن، (حما) نفرت کرن، لعنت پان

تبر اکرن، (حما) بُرا بھلا آکھن، توئے لعنت کرن

تبریاں: (عر، ند) تہڑی، ویری واسطے بھیرے لفظ درتھا، ویری نوں لعن

طعن کرنی، دگ: دنگی دل میڈے کوں اختہ کیتا لوکاں دیاں طغیاں تبریاں

تبرہا: (پو، ند) اک گالھ

تبرائی: (صفت) 1- تبر اکرن والا 2- شیعیاں دا اوہ فرقہ جیہڑا پہلے

شیعیاں طغیاں نوں تبر بازی کردا اے

تبرستان: (فا، ند) برکانیاں، ایران دا اک علاقہ جس نوں مازنداراں

دی آکھدے ہن، ایہہ کیسپس ساغر دے دکن پورب وچ ہے،

دگ: ہند ہراتی سندھی، ہور درانی تبرستانی

تہذیب: (عر، مو) کسے کتاب دے باب بتاؤں یاں اوہوں حصیاں

دج وڈن

تہ: (لم) تدوں ہی

جہا: (ند، مفت) تن دن دارکھیا ہویا، بہیا، باسی

مہار: (ج، مفت) تباہ، برباد

مہار تھینا، (مجا) برباد ہو جانا

مہار کرنا، (مجا) ضائع کرنا، تختہ الٹ دیونا

مہاری: (ج، مو) بربادی، تباہی

مہاشی: (مفت) تن زباناں والا، تن بولیاں والا

مہاشیا: (مفت) تن بھاشاواں دے جان والا

تھاک: (مو) چپو دی اواز، بھاری شے دے ڈگن دی اواز،

دھاکہ

تھاکا: (ند) دھاکا، بھاری شے ڈگن دی اواز

تھا کڑا: (ند) دیکھو: تھاکا

تھا کے: (ند) تھاکا دی جمع

تھا کے پاؤنے، (مجا) دھاکے دی اواز پیدا کرن، بہت مارن،

بہت لڑائی کرن، بیتی مشقت کرن

تھا کے کڈھ دین، (مجا) زبردست محنت کرن، ہرادیون، شکست

دیون

تھق: (ند) تھق دا دگاڑ

تھکت: (مو) 1- ٹھسن مارن دی آواز، زور نال ڈگن دی آواز

2- تھکتا توں اے، ترمک، اچانک ڈر 3- ٹیس، درد دی لہر،

سڑن، جلن

تھکا: (ند) تھکا

تھکا دینا، (مجا) ڈرا دینا

تھکان: (مصدر) دیکھو: تھکان

تھکانا: (نعم) کڈھنا، اچانک ڈرانا

تھکلن/تھکلنا: (مصدر) ڈرنا، جھکنا، ہڑ برانا

تھکلو: (مفت) 1- ڈرا جیتی آہٹ توں ڈرجاون، سٹے ہوئے ڈر

جاون 2- بزدل

تھکواں: (مصدر) دیکھو: تھکواں

تھکواں: (مصدر) اوبھڑ وائے اٹھواں، ترٹھواں، ڈراون

تھکیا: (مفت) ڈر یا ہویا، خوفزدہ، ترسیدہ

تھکیا یا: (مفت) دیکھو: تھکیا

تھکیجین: (مصدر) دیکھو: تھکیون

تھکلین: (مصدر) دیکھو: تھکلین

تھکیون: (مصدر) ترمکیون، ڈر کے چوکیون، اوبھڑ وائے اٹھیون

تھکنا: (فل) دیکھو: تھکنا

تھی: (مو) دیکھو: تھی

تہ: (لم) تدوں، تدے، ایس لئی

تہیان: (مصدر) وضاحت کرن، بیان کرن، واضح ہون

تہیت: (ند) لفظ تعویذ دی وگڑی شکل 1- پناہ دیون، پناہ دج لون

2- اصطلاحاً کاغذ یاں لکڑ وغیرہ تے لکھیا ہویا کوئی نقش 2- قبریاں

تے بنایا ہویا نشان 3- دھات دج مڑھ کے یاں کپڑے دج لمیٹ

(دوجی جلد)

تبصرہ: (عر، مذ) کے گل وچ اپنی رائے ظاہر کرنا، رپوڑ، آلوچنا، تفصیل،

تشریح، وضاحت

تبع تابعین: (مذ) مسلماناں وچوں اوہ لوکی جیہناں نے تابعین نوں

دیکھیا ہودے

تبعیت: (عر، مو) اتباع، پیروی، تقلید

تبغیض: (عر، مو) دشمنی پیدا کرنا، بغض رکھنا

تبیق: (مذ) توقع

تبک: (مو) 1- ٹیس، سڑن، پیر دی لہر 2- بندوق

تبک: (مو) دیکھو: تپک

تبکا: (مذ) 1- قطرہ، بوند، چٹکا 2- درد دی لہر، نمی نئی درد

تبکا بھر، (مفت) تھوڑا جھپا، بہت تھوڑا، بھورا گھو

تبکا تبکا، (مذ) 1- قطرہ قطرہ، بوند بوند 2- قطرہ، بوند، چٹکا

3- درد دی لہر، نمی نمی دردہ۔ مجازاً، بہت تھوڑا

تبکا دینا، (مخا) ڈرا دینا

تبکا گھو، (مفت) تھوڑا جھپا، ماسا جھپا

تبکاں: (مو) تبک دی جمع، بندوقاں

تبکودی: (مو) دیکھو: جاگڑی

تبکن / تبکنا: (مصدر) دیکھو: تمکن، تمکنا

تبلا: (مذ) طبلہ

تبلی: (مفت) اسطبل و ملازم

تبلی: (مو) 1- کاروس رکھن دی تبلی 2- ستاریاں طنبور دے توہنے آتے

لکھا ہوا تختہ

تبلیا: (مذ) 1- طبلی، طبلہ نواز 2- ڈھولچی

تبلیغ: (عر، مو) 1- پہنچاؤن، اپڑاؤن 2- اللہ دیاں گلاں دو جیاں تائیں

اپڑاؤن

تبلیغی: (مو، مفت) 1- تبلیغ دے متعلق 2- تبلیغ کرن والا، پرچارک

تبلیک / تبلیگ: (مذ) لفظ تبلیغ دا دغاڑ

تبند: (مذ) بند، تہمت

تبتی: (مو) 1- اک طرحاں دی ڈھلی ڈھالی شلوار 2- تہمت

تبون / تبون: (مذ) 1- اوہ بن جس وچ تپلسی لوک عبادت

کردے ہن 2- بندرا بن دے علاقے وچ اک خاص جگہ دا ناں

جو چیر گھاٹ کول اے

تبوت: (عر، مذ) 1- تابوت دی تحفیف 2- اوہ صندوق جس وچ مر دے

نوں بند کر کے دفنایا جاندا اے 2- تازیہ

سنگ کے تبوت ہونا، (مخا) بہت کمزور ہونا، سنگ کے مردہ ہونا،

وگئی: 'ماریا تباں دے مہیاں گاہلیاں دے ایہہ تاں سنگ کے ہویا

تبوت ہے نی' (وا)

تبوج: (مذ) تربوز دا دغاڑ

تبوک: (عر، مذ) دمشق تے مدینے دی سڑک آتے اک شہر دا ناں جتھوں

حضرت محمدؐ ۵ ہجری وچ اپنی فوج سمیت تشریف لیلے سن تے

اتھوں دے دستیک شہر محمدؐ کے بھیج گئے سن، وگئی: 'اندر جنگ تبوک

دے چابک ہتھوں لا' (جنگ نامہ حامد)

تبول: (مذ) تبول، پان

تہولا: (مفت) تن مصرعیاں والی نظم

تپ و ق، (فا+عر، مو) کھٹی روگ، پراتا تپ، ٹی بی، پھپھڑیاں دا روگ، وگئی: 'تو لُج تپ و ق تے مخرقہ تپ اوہنوں کاڑھیاں نال گواونے ہاں' (وارث شاہ)

تپ کے تانبا ہوون، (مخا) ڈھیر تپ جاوون، اگ وچ سڑ کے تانے ورگا ہو جاوون

تپ کے لال ہو جاوون، (مخا) 1- اگ نال پنج کے لال ہوون 2- غصے وچ لال پیلا ہوون

تپ لاہنا، (مخا) بخارا تارنا

تپ لٹھن، (مخا) دیکھو: تپ اُترن

تپ لہہ جاوون، (مخا) دیکھو: تپ اُترن

تپ لیسن، (مخا) بخارا دا گھٹنا

تپ مخرقہ، (مخا) معیادی بخار، ٹائیفائیڈ

تپ وٹجن، (مخا) بہت غصے ہونا

تپ ہو جاوون، (مخا) دیکھو: تپ آون

تپ ہوون، (مخا) دیکھو: تپ آون

ترن تپ، (مخا) تیجے بخارا دا اک مجید

سیا تپ، (مخا) واری دا بخار، تپیا تپ

تپ: (مخا) سریرنوں دکھ دے کے کیتی ہوئی بھگتی، تپیا، عبادت

تپ تاپن، (مخا) تپیا، تپ تاو

تپ تاؤ، (مخا) تپ نال تپن دا عمل، تپیا دا کشت

تپ تپ، (مو) تپکا تپکا ڈگن دی آواز (پانی دی)

تپ تپو، (مخا) تپاں وچوں اُتم تپ، وڈا تپ، وڈی تپیا

تپ تچ، (مخا) پرتاپ، جاہ و جلال، وگئی: 'تپ تیج ایس دا ڈھک ماردا اے دھویاں دل نوں پاوند ایا دیکھو' (روپ رانی شکنتلا، تیر)

تپ پھل ہونا، (مخا) گھالنا، کامیاب ہونا، محنت برآونا

تپ شرن، (مو) تپیا کرن والی سنتی، عبادت کرن والی زبانی، سادھن

تپیشی: (مخا) تپسوی، تپا، زاہد، عبادت کرن والا

تپ: (مخا) چو یا قطرہ، ٹوند

تپ: (مخا) دیکھو: تپ

تپ تپ، (مخا) 1- قطرہ قطرہ کر کے 2- تپ تپ نال

تپ: (مو) 1- توپے لاوون دا عمل، سوائی، سلائی 2- ڈھپ

تپ: (مو) دیکھو: ڈھپ

تپا: (مخا) 1- تپیاں بھجن کرن والا، تپسوی 2- (مو) تپن دی حالت،

3- (فخر) تپانا (اگ تے گرم کرنا) دا امر، گرمی، اُبال، جوش، وٹ

تپا کرن، (مخا) 1- تپ پون، غصہ کرن 2- غم کھاوون، جدائی

سہون

تپا: (مخا) ضلع، علاقہ، پرگنا، شاہپور دا پوربی علاقہ

تپاری: (مو) اک پھل دا ناں

تپاڑاں: (پو) 1- بھٹی نوں گرم کرنا، تپانا 2- تنگ کرنا، پریشان کرنا،

غصے ہونا

تپاس: (مو) 1- تلاش، بھال، کھوج، پرکھ، جانچ 2- نیاں، انصاف،

تپاس، وگئی: 'مورا کر کوئی بناؤ تپاس' (پنجابی باراں)

تپاسا: (سر، مخا) پتاہ، کھنڈ دی اک منھیا

تہیلوا: (نڈ) چھوٹا طہیلا، جانوراں وغیرہ دے رہن دی تھاں
 تہیہا: (نڈ، صفت) تن دن دارکھیا ہویا، باسی
 تہنہی: (مو، صفت) تہیہا دی تانیٹ

ت.....پ

تپ: (فا، نڈ + مو) 1- گرمی، وٹ، جس، جوش 2- گرمی دا بخار
 3- سیک، تا 4- بے قراری، بے چینی، سوز 5- اوہ کھالا جہدے
 راہیں پانی پکلی دج پنڈا اے، آڈ 8- تپا، ریاضت، جسمانی کوش،
 عبادت، بخار 7- سیون، گنڈھ 8- (فخر) (اگ) تاپنا دا امر
 تپ آون، (عما) بخار آون، تاپ چڑھن، کس ہون، غصہ آون
 تپ اُترن، (عما) بخار لٹھ جاون، تاپ ٹٹن، کس ہٹن
 تپ ای کہیں کون نہ ڈیون، (عما) بہت زیادہ کجوس ہونا
 تپ تار، (صفت) انھیری رات توں دگڑیاں ہویا، گوڑھا انھیرا،
 گھپ اندھیرا

تپ تروٹن، (عما) تاپ دا لہہ جاون
 تپ تھیون، (عما) بخار دا ہو جاون، کم کرن توں ٹسن
 تپ ٹٹن، (عما) دیکھو: تپ اُترن
 تپ چڑھ جاون، (عما) دیکھو: تپ آون
 تپ چڑھن، (عما) بخار ہونا، فکر لاحق ہونا
 تپ دا ٹتر، (نڈ) بخار دی وجہ توں ہونٹاں تے پھنیاں نکل آنا
 جیہڑیاں سکری داگوں ہونڈیاں نیں
 تپ در، (نڈ) پنجاب دیاں پہاڑیاں دج ملدی اک عام بوٹی

کے کسے انگ نال بدھا تعویز جس توں لوکاں دے خیال مطابق
 دکھاں درداں توں پناہ ملدی اے، دگلی: چوچک سیال تھوں لکھ کے
 نال چوری ہیر سیال نے کھی تہیت ہے نی، (دارٹ شاہ)

تہیت دھاگا، (نڈ) ٹونے لئی پایا ہوا تویت
 تہیت گھول پلانا، (عما) مقصد حاصل کرن لئی تویت گھلیا پانی پیانا
 ٹک کے تہیت ہونا، (عما) بہت ماڑا ہونا، بہت کمزور ہونا
 تہیت تری: (مو) 1- مڑھایا ہویا چھوٹا تویت 2- زنانیاں دے گل دا
 اک گہنا

تہیتی: (مو) دیکھو: تویتی
 تہیتیا: (نڈ) دیکھو: تویتیا
 تیج: (نڈ) 1- تویت 2- کاغذ یاں لکڑ دغیرہ اُتے لکھیا ہویا کوئی نقش
 3- قبراں تے بنایا ہوا نشان 4- دھات دج مڈھ کے یاں کپڑے
 دج ولھٹ کے کسے انگ نال بدھا تعویز جس توں لوکاں دے
 خیال مطابق دکھاں درداں توں پناہ ملدی اے 5- سونے یاں
 چاندی دا اک زیور

تہیڈ: (نڈ + مو) 1- تہیت، تعویذ، تویت 2- کاغذ اُتے لکھیا ہویا جٹڑ
 3- تانے چاندی وغیرہ دی بنائی کجی ڈٹی جہدے دج کوئی منتر
 لکھ کے پایا ہوئے 4- سونے یاں چاندی دا اک زیور
 تہیر: (مو) تعبیر دا دگاڑ

تہیسر: (نڈ) تانے دا کھتہ، دھات دا کھتہ، دھات دا میل یاں ٹھلہ
 تہیلا: (صفت) 1- تن سواریاں والا 2- (نڈ) گھوڑے اُتے بیٹھے
 ہوئے تن سوار 3- طویڈ 4- اصلیل، جنوراں دا واڑہ

تہدک: (ند) ٹی بی داروگ

تہدی: (مو، مفت) گرم، سیک دیندی، گرمی کھاندی، تتی تتی، غصہ کردی

تہدی ٹھوری وچ روٹی لاون، (معا) 1- ڈھیر کھچل کر کے روٹی کماون، اوکھت بھوگ کے رزق حاصل کرن 2- مفت ملے وچ کم

سارن، پنا مشقت دے فائدہ اٹھاون 3- بلدی وچ ڈھکھداون

تہدیں کھپدیں: (نم) غصے تے اضطراب وچ، جوش تے بے قراری وچ، خلوص تے گرم جوشی نال

تہر: (ند) مکان دی تیسری جھت

تہر لوک، (ند) پیراگی دیوتاواں دے رہون دی تھاں

تہری: (مو) 1- پختہ، تودہ 2- پہلی دی منڈیر 3- تہر دی تصیر

تہری واس، (مفت) تہری واس، اک خانہ بدوش قبیلہ، کھسی واس

تہڑ: (ند) 1- سن وغیرہ داموتا کپڑا، ٹاٹ 2- گماہ دیاں رسیاں بن

کے بنائی ہوئی بچی، چلی، طنز آہڑ حایاں بڑھی

تہڑاٹ دیون، (معا) 1- پٹھلی اُتے کر دیون، تباہ کر دیون، لٹ

چا دیون 2- کم ختم کر دیون

تہڑ تھوہر، (مو) پھتر تھوہر، ناگ منی دی اک قسم

تہڑ کھسی، (مو) اوہ کم جس وچوں بہت گھٹ لاجھ ہووے

تہڑ گھسیا، (ند) معمولی ڈکاندار، ٹٹ پونجیا

تہڑ لوتنی، (مو) 1- وادھو لوڈ وچ کوشش کرن، دل ٹوں گھبرا پن

2- بچے دی گھرک، خارش

تہڑ واسی، (ند) جھونپڑیاں وچ رہن والے خانہ بدوش

تہڑ ہو جاون، (معا) 1- پرانا ہو کے پھٹ جاون، ناکارہ ہو جاون

2- ہڈھا کھوسٹ ہو جاون

تہڑا: (ند) کھواب، بنن والیاں دی گھڈی دی اوہ لکڑ جس وچ دھاگا لپیٹیا رہندا ہے

تہڑا اُٹ دیون، (معا) 1- ہتھیلی اُتے کر دیون، تباہ کر دیون،

لٹ چا دیون 2- کم ختم کر دیون

تہڑی: (مو) 1- گرمی 2- چھوٹا تہڑ

تہڑی کلڑی، (سر، مو) بوریا نشین

تہڑی واس، (مفت) دیکھو: تہری واس

تہس: (مو) تہس، گرمی

تہستا: (ہ، مو) دیکھو: تہس

تہسچاریا: (ند) 1- تپ کرن والا، ریاضت کرن والا، نفس کشی کرن

والا 2- زاہد، عابد، جوگی، سادھو

تہسن: (مو) تپ کرن والی، استری، ستن، زنانی

تہسون: (مو) تپیا کرن والی تیویں

تہسوی: (ند) تپ تپا، عبادت کرن والا

تہسی: (ہ، مفت) تپیا کرن والا، سادھو

تہسیا/تہسیہ: (ند) تپ تپا، سولی، سادھو، دنگی: نال پیارا میر تے پری

لئی تہسیا (مولوی غلام رسول)

تہسیا چڑھن، (معا) بخار چڑھن

تہسیا کرن، (معا) 1- عبادت کرن، نفس کشی کرن 2- ڈھیر محنت

تپاسا: (مفت) تپاں پاساں والا، تپاں دھراں والا، ٹکوتا

تپاسا: (نڈ) پٹاکا

تپاسا: (نم) ڈھونڈنا، بھانا

تپاسے: (سر، نڈ) تپاسا دی جمع

تپاک: (فا، نڈ) 1- گرجوٹی، شوق، چت دی اُننگ 2- بے چینی،

بے قراری 3- آؤ بھگت، خاطر تواضع، پیار، عشق، محبت، پریت،

دوستی، چاؤ، حُب، دُگی، 'مار ٹیٹا مینوں بڑے تپاک نال لئی' (میریا

اگل یاداں)

تپال: (مو) ترپال

تپال/تپالنا: (مصدر) 1- تپا کرن، گرم کرن، بھکھادون 2- غصہ

چڑھادون

تپالی: (مو) دہائی بخار

تپان/تپانا: (مصدر) 1- گرم کرنا 2- غصہ دوانا 3- ڈکھی کرنا

ٹپان/ٹپانا: (مصدر) ڈکھی کرنا، بھکتی بھکتی کرنا، توپے بھراون،

بُنجے کرنا، دُفن کرنا، دیون

تپانچا: (نڈ) چھو، ملنا، چھو، تھپڑ

تپاندرا/تپاندڑ: (نڈ، مفت) 1- تپان والا، گرم کرن والا، غصہ دوان

والا 2- ڈکھ دیون والا، ٹنگ کرن والا

تپاوا: (نڈ، مفت) 1- تاپنا والا، گرم کرن والا، تپاون والا 2- ڈکھ

دیون والا، غصہ چڑھان والا 3- ڈکھ، درد 4- غصہ، کھجھ، دھ

تپاؤس: (نڈ) تپاں، انصاف

تپاون/تپاونا: (مصدر) 1- تپاون، تپا کرن، گرم کرن، بھکھادون

2- غصہ چڑھادون، ہلاشیری دیون 3- ٹنگ کرن، ڈکھ دیون، بیزار

کرن 4- ڈراون 5- (نڈ) شراب یاں پانی چھوڑا دیوتیاں دی نذر کیا

جاندا اے

تپے نوں تپاونا، (مخا) ڈکھی نوں ہوو ڈکھی کرنا

ٹپاون: (مصدر) 1- گڈوا دیون، دُفن کرنا دیون، اولھے کرنا دیون

2- بُنجے کرنا، برہاد کرنا 3- بھکتی بھکتی کرنا، توپے بھراون

تپاؤ: (نڈ) تپن دا عمل، سیک، تا، آج

تپاؤن/تپاؤنا: (مصدر) گرم کرنا، بھکھادنا، تپا کرنا

تپائی: (مو) 1- تپاون دا کم یاں مزدوری 2- دہائی بخار، تپالی 3- اک قسم

دی چھوٹی میز

تپت: (مو) 1- تپش، گرمی 2- آگنی، جلن، کھٹا، دُگی: 'بہنت کھور دی

اکھاں تپت بھادواں تیری' (دولت رام) تپیا ہویا، تپا 3- رنج، ڈکھ،

برکھ

تپت: (مفت) 1- گرم 2- روشن 3- سڑا ہویا، بلدا ہویا

تپتاؤ: (نڈ) گرمی، تپ دی وجہ نال تپن دی حالت

تپتی: (مفت) تپن پتیاں والا گھما یاں خٹالا، تپچیا

تپتیا: (مفت) دیکھو: تپتی

ٹپٹا: (نڈ) دیکھو: ٹپٹکا

ٹپٹانا/ٹپٹانہ: (نڈ) توپ خانہ

تپدا: (مفت) 1- تپاں پداں والا 2- اودہ شہد (چھند) جس دے تن

پڑے ہون

تپدر: (نڈ) اک جھاڑی دار پودا

تپوس کرنا: (حما) کچھ کچھ کرنا، تحقیق کرنا، تفتیش کرنا

تپہ / تپہ: (ند) طائفہ، گروہ، غالباً ایہہ لفظ طائفہ و محزب بن گیا اے

تپہر: (مفت) دیکھو: تپہرا

تپہرا: (ند، مفت) تیسرا پتھر، لوڈھا ویلا

تپھا: (ند) دیکھو: دھتھا

تپھاڑ: (ند) جوتیاں حصیاں وچ پاڑیا گیا ہووے

تپھاک / تپھاکھ: (ند) اتفاق دا وگاڑ

تپھان: (ند) طوفان دا وگاڑ

تپھانیا: (مفت) 1- اُت چکن والا 2- گہی 3- بڑیولا

تپھرکا: (ند) تفرقہ دا وگاڑ

تپھرکن: (مو، مفت) تفرقہ انداز عورت

تپھروی: (پو، مو) کھلیلی، افراتفری، نس بھیج

تپھلا: (ند) تین پھلاں دا مرکب، تر پھلا، آملہ، بیڑے، ہڑہڑ

تپھلی: (مو) طفلی، بیوقوفی، نادانی

تپھنھی روٹا: (حما) دوا کھاں نال دو آنسوواں دی تھاں تین تین چار

چار آنسو ڈگنا، زار و قطار روٹا

تپھوڑا: (ند) 1- تر پھ، بے چینی، چٹا 2- غصہ، ناراضی 3- تپھیرا، تپھڑ

تپھوڑے: (ند) تپھوڑا دی جمع

تپھہ: (پو) تپھڑ، طمانچہ، ٹکانکا، دھپ

تپہ: (ند) تپا دی تصغیر، تپ سولی، سادھو

تپہا ہوون: (حما) 1- بھکھیا ہوون، گرم ہویا ہوون 2- غصے وچ ہوون،

جلال وچ ہوون

تپیان: (مصدر) دیکھو: تپاون

تپیاون: (مصدر) دیکھو: تپاون

تپیاکی: (مو) 1- حرارت، تپش 2- غصہ، جوش

تپلیجسن: (مصدر) 1- گرم ہو جاون، تپ جاون 2- غصے وچ

آ جاون

تپلیجھی: (مو) کچی سلائی، کھڑی سلائی

تپلیجھی بھرن، (حما) کچی سلائی کرن، کھڑی سلائی کرن

تپیدہ: (فا، ند) تپیا ہویا، ترپیا ہویا، بے چین

تپیدار: (ند) علاقہ دا نمبردار، ذیلدار

تپیرا: (ند) ادھ کھوہ جس وچ تین پر سے تین دکھ دکھ پڑاں اُتے چلن

تپیس: (ند) مہان تپی، مہان یوگی

تپیسر: (ند) دیکھو: تپیس

تپیکو یا: (ند) چھت وغیرہ توں تپکے چون دا عمل یاں حالت، دگی:

'سپ توں نہ ڈردی سیں توں نہ ڈردی ایہہ تپکھوئے نے ماری'

(نوح سنگھ)

تپین: (مصدر) دیکھو: تپن

تپینا: (فل) تپ جانا، تپاؤنا

تپینڈا / تپینڈر: (مفت) 1- گرم کرن والا، تپان والا 2- ڈکھ دین

والا 3- تنگ کرن والا 4- غصہ دلان والا

تپپواں: (ند) 1- گرمی، تپش، حرارت 2- غصہ، وٹ، ناراضی، جوش

تپپون: (مصدر) دیکھو: تپن

تپے دار: (ند) پرگنے داسر دار، علاقے داسر دار

کرن، ریاضت کرن، کھینچل کرن

تپسیاوان، (صفت) عبادت کرن والا، تپسوی، تپ کرن والا،
وگئی: 'اک نگر اچین دے وچ برہمن ہونا بڑا تپسیاوان بیڑا'
(گولپی چند)

تپش: (فا، مو) گرمی، سیک، حرارت، وگئی: 'سوز تپش موجود ہمیشہ بھاہ
برہمن بھڑکا گیوں سوہنا یار' (خولجہ فرید)

تپش مٹاوان، (حما) ٹھنڈ پاون، سکون پچاوان

تپش مٹاوانا، (حما) ٹھنڈ پا دینا، سکون دینا

تپش کدھن، (حما) تپیا کرنا، سختی برداشت کرنا، مصیبت
برداشت کرنا

تپشن: (مو) پارسا، پرہیزگار، عورت

تپشی: (ند) عبادت گزار، سادھو، تپسوی، زاہد

تپک: (مو) ٹیس، چٹھک، جلوہن، سڑکن، پھوڑے دادر، درد دی لہر

تپک: (مو) توپ دی تھنیر، چھوٹی توپ

تپکا: (ند) کترا، جیکا، بوند، تڑپکا

تپکان/تپکانا: (مصدر) 1- بھڑکان، ڈراوان 2- ٹیس اٹھن

تپکانون: (مصدر) دیکھو: تپکان

تپکن: (مصدر) 1- پھوڑے وچ ٹیس اٹھن، چٹھک پون، درد دی لہر

اٹھن 2- انب دا کٹن 3- ڈرن

تپکوا: (ند) چمت وغیرہ دا پکے پکے چون دا عمل

تپکواون: (مصدر) کسے کو لوں تک کرواوان، دکھا پر داوان

تپکی: (ند) توپچی

تپکیجن: (مصدر) دیکھو: تپکن

تپکیون: (مصدر) دیکھو: تپکن

تپیل: (ند) اوہ سمندری جہاز جس دے تن پے یاں بادبان ہوں

تپیل بوٹی، (مو) اک قیمتی پتھر دا ناں نیلم

تپلا: (ند) 1- طبلہ 2- توڑی، کنا

تپلا: (صفت) 1- اتا دلا 2- غصیلا 3- گرم، ریتلی تے تہائی دھرتی،

جیہڑی زیادہ پانی (آپاشی) مئے

تپلی: (ند) تپ، بخار

تپن: (مو) عورت جس نوں بخار چڑھیا ہویا ہووے

تپن/تپنا: (مصدر) 1- گرم ہونا، بھکھنا، تپا ہون 2- دکھی ہونا،

اندروں اندری گڑھنا 3- اندروں اندری گڑھنا 4- غصے وچ آونا،

طیش وچ آونا 5- تپ کرنا 6- چکنا

تپن/تپنا: (مصدر) 1- تردپا لاوان، سیونا، گنڈھنا، سیوں کے جوڑنا،

ٹاکی لاوان 2- بند کرنا 3- پروونا 4- گڈنا، دہنا

تپنچا: (ند) 1- تیجہ، طمانچہ، چچور، تھنر 2- پستول 3- نظلیوں یاں

بھاٹوں دا کاغذ یاں چڑے دا بنیا ہویا تپانچہ

تپنی: (مو) 1- سوئی 2- کھنڈوئی

تپوان/تپوانا: (مصدر) دیکھو: تپوان، تپوانا

تپوان: (مصدر) 1- گرم کرواوان، بھکھواوان 2- کھجھ چڑھواوان، غصہ

چڑھواوان

تپو بھومی: (مو) اوہ دھرتی جتھوں تپ کیتا جاندا ہے، وگئی: 'سارے

جن اوس تپو بھومی تے اکٹھے ہوئے' (کاگو چڑیاں)

تت مارنا، (عما) غصہ پینا

تت متوری، (مو) اک لت والا کیرا

تت مرن، (عما) 1- غصہ دور ہون، غصہ لہہ جاون 2- جوش مٹا

پان

تت مرنا، (عما) غصہ دور ہونا، غصہ لہہ جانا

تت نکلن، (عما) 1- غصہ نکلن، جوش ختم ہون 2- نچوڑ نکلن،

ست نکلن، عرق نکلن

تت وٹی، (مو) دیکھو: تت پٹی

تت ہونا/تھت ہونا، (عما) بغیر سوچے سمجھے ٹر پینا، مدھوش ہونا،

نشہ چڑھنا

تت: (ند) 1- بچ تیاں یعنی اگ، مٹی، پانی، ہواتے اکاش وچوں کوئی

اک 2- نچوڑ، سار، جوہر، ست 3- ربی گیان 4- اصل 5- مادہ

نشہ 6- مکھن

تت آد، (مفت) 1- مڈھ دا، مڈھوں ہی 2- نچوڑ وغیرہ

تت سادھ، (مو) گورومت مطابق نام ایسیاس دوارہ واگورو دا

دل وچ پودا لگنا، سچ سادھ

تت سدرسی، (ند) تت درشی

تت ہڑا: (ند) پانی اُہالن والا مٹی دا بھاٹڑا

تت: (مفت) سچا، ٹھیک

تت جوگ، (ند) سچ یوگ، رب نال لولاون دا یوگ

تت چھاننا، (عما) اصلیت سمجھنا، دنگی: گادھ راج ڈی پوتری ہے

ہوئی تت میں لینا چھان متراؤ (دوہاتا سنگھ تیر)

تت خالصہ، (ند) سمت 1771 وچ بندہ بہادر دے سے ہوئے

سکھاں دے دو دھڑیاں وچوں اک دھڑے دا ناں جو اپنے آپ

نوں گورو کو بند سنگھ جی دے اصولاں دا پورا پابند مندا سی

تت درشی، (ند) گیانی، پیکی، جس نے کائنات دا مول جان لیا

ہوئے

تت گیان، (ند) 1- اصلیت دا گیان، سار گیان 2- آتم گیان،

برہم گیان

تت گیانی، (مفت) ادھ بندہ جس نے کائنات دا مول جان لیا

ہوئے

تت درولنا، (عما) صحیح گل دا پتا لادنا

تت دیتا، (ند، مفت) اصلیت نوں جانن والا

تت: (ند) 1- پھل، ثمر، نتیجہ، کسے شے دا بنیادی ٹھو 2- جان روح

3- زور، طاقت 4- رس، عطر، مغز 5- خلاصہ 6- پونجی، سرمایہ 7- عنصر،

عناصر 8- انت، آخر، انجام، انتہا 9- اصلیت 10- اصول، اصل،

بنیاد 11- گن 12- باپ، پدر 13- مٹر، پوت 14- ہوا، پون

15- مکھن

تت: (نم) 1- اوس، ادبے 2- ایدھر، اودھر، اوتھے

تت تل، (مفت) ادبے درگا، ادبے جتا

تت واں، (نم) دیکھو: تت دل

تت دل، (نم) تت واں، ایس پاسے، اوتھے

تت: (ہند) مجھ نوں مکھن لئی بولیا جان والا لفظ

تت بھلتی: (مو) دیکھو: تت بھرتی

ت.....ت

تت: (نذ) 1- تہا ہوں داخل یاں گن، تاپن، وگی: ساڈے سجا دا

تت ٹھنڈھ (کل، لیکھ) 2- غصہ، کرودھ

تت آدن، (عما) 1- غصہ چڑھن 2- گرم ہودن، تاء چڑھن

تت آونا، (عما) غصہ چڑھنا

تت بھرتی، (نذ) دیکھو: تت بھرت

تت بھرت / تت بھرتھ، (مو) ہلڑا ہودی، کالھی

تت بھرت جواب دیون، (عما) 1- ہلاک ہلاک جواب دیون،

کالھی کالھی جواب دیون 2- ہٹھا سدا جواب دیون

تت بھرتا، (نذ، مفت) 1- تت پڑتا، کالھا آدی، جلد باز

2- بھیڑا آدی

تت بھرتھا، (نذ) 1- کالھا آدی 2- بھیڑا آدی، چالاک آدی

3 بد قسمت، بد نصیب، بھاگی، بھیڑے سُھا والا، سڑے تھے والا

تت بھرتھی، (مو) 1- بھیڑے سُھا والی، سڑے تھے والی 2- کالھی

عورت

تت بھرتی، (نذ، مفت) تت بھرتادی تانیہ

تت بھرتی گل، (مو) تھی گل، ناگو ار گل، جواب دج ٹرت

آکھی گل

تت بھلتا، (نذ) دیکھو: تت بھرتھا

تت بھلتھا، (نذ) دیکھو: تت بھرتا

تت بھلتھی، (مو) دیکھو: تت بھرتھی

تت بھو، (نذ) ایسے لفظ جیہڑے دوہجے علاقے دج جا کے اپنا
تلفظ بدل لین

تت پڑتھا، (نذ، مفت) دیکھو: تت بھرتا

تت پڑھ، (نم) فوراً، جھٹ پٹ

تت پلٹی، (مو) دیکھو: تت بھرتھی

تت پلٹی، (مو) بد قسمت زنانی

تت پلیج، (مفت) بد قسمی، کڑیہ، ابھانے

تت پھٹ، (نم) فوراً، جھٹ پٹ

تت تت تت، (حرف صوت) تاہاں تاہاں تاہاں تاہاں دی

تحقیف، مل بچے بلداں نوں ہالی اُتے پاسے نوں تورن لئی

آکھ دے نیں

تت تھئی، (مو) تاتھئی، تال دے انداز تال بولے جان

والے لفظ

تت چڑھنا، (عما) غصہ آونا

تت ست، (عما) نتیجہ، اخیر

تت کڈھ لون، (عما) 1- نچوڑ کڈھ لون، ست کڈھ لون 2- مختصر

بناؤن، خلاصہ کرؤن

تت کال، (نم) کدی، کسے ویلے، او سے ویلے

تت کڈھن / تت کڈھنا، (عما) سار کڈھنا، نچوڑ، کڈھنا، مختصر

کرنا

تت کلوڑا، (نذ) اک کیرا، دھک کلوڑا

تت مارن، (عما) دیکھو: تت کڈھن

سہنا پوے، ڈاڈھا اوکھا کم کرنا، وگئی: 'کریں سنبھالا مونہہ سڑے گا
چٹ نہ لو ہاتھ' (سیف)

تاروا نچو، (نڈ) اک کھیڈ دا ناں، ونجھی ونجھ وڑکا

تار وچارہ، (صفت نڈ) دکھاں دا ماریا، بھر دا ماریا، روگی سوگی،
نمانا، وچارا

تار وکڑا، (نڈ) منطقہ حارہ

تار ہتا، (صفت نڈ) تھکلیا ہارا، پریشان

تار ہونا، (حما) غصے وچ آنا، کردھوان ہونا

تار ہون، (حما) 1- گرم ہون 2- غصے وچ آون، بھکھ اٹھن

3- غصیل ہون، جھگڑالو ہون

رتنا: (صفت) دیکھو: ریتنا

رتنا: (نڈ) گرکھی اکھرا دا اکیواں تے تورگ دا پہلا اکھرا، ایس دا اچارن
سحقان دنت ہے

تار: (فا) 1- تاتار، ترکستان دا ملک جتھوں دا کستوری ہرن مشہور ہے

2- سیلاب یاں سیلابی علاقے دی اوہ زمین جتھے دریا دی سیلابی مٹی

نہ اڑدی ہووے 3- اُن داعی سیلابی بھوکیں جیہدے توں کوئی آمدن

نہ ہووے

تار: (مو) 1- دھار، لیپ، طلا 2- گرم پانی دا سیک

تار چہ: (فا، نڈ) اک قسم دا تیر، بھالا، نیزہ

تارن: (صدر) گرم کرن، سیکن، بکور کرن

تاری: (فا) تار دیس دا وسیک، ترک، تار دیس نال تعلق، تاتار

دے علاقے دا، ترکستان دا واسی

تاری: ہنھ جانا، (حما) تلک کے دوڑ جانا

تاریاں: (مو) دیکھو: توتاریاں

تاری: (مو) 1- گرم ہوا، لو 2- سورج دی تپش

تال: (صفت) 1- دھوکھا، فریب، چالاک، دغا باز، فریبی، دھوکے باز

2- تن تال، ترتال

رتال: (نڈ) 1- طبلے دی اک تال دا ناں 2- اک رسا جس نال چھاننے

دا نگ پٹا کا پا کے پنچھیاں نوں اڈایا جانا ہے

رتال: (مو) دیکھو: تال

رتالی: (صفت) 1- جرتالی، 43

رتالیا: (نڈ، صفت) فریبی، دھوکے باز، چال باز، مکار، عیار

رتالیاں/رتالھیاں: (صفت) 1- ترتالی دی کنتی پوری کرن والا، بتالی

توں مکرلا، رتالیاواں 43 داں

رتالیاواں: (صفت) 1- تال دی کنتی پورن کرن والا، بتالی توں مکرلا،

رتالیاواں 43 داں

رتان: (صدر) دیکھو: تاون

رتاول: (صفت) 1- کالھا، جلد باز 2- ہشیار، چالاک

رتاواں: (صدر) 1- گرم کرن، سیکن، بھکھاون 2- مارن کٹن، سزا

دیون

رتاؤن/رتاؤنا: (صدر) دیکھو: تان

رتیج: (عر، نڈ) ریس، نقل، ہجرو، تھلید

تعمیر: (مو) تعمیر، اُپا، ڈھنگ

تعمیر کرن، (حما) تعمیر کرن، اُپا کرنا

تت بیتا: (سن) تت دینا

تت بیر: (ند) جگت کرن والا

تت بیرن: (مو) جگتن

تت بیر: (ند) جگتی

تت پر: (ئم) 1- تیار 2- لگیا ہویا، جلیا ہویا

تت پرتا: (مو) تت پر ہون دی حالت یاں عمل

تت پلتی: (مو) دیکھو: تت بھڑتی، وگی: ایہہ کیہ کیتوی تت پلتے نام

اساڑے گالے (سیف)

تت تت: (ند) دیکھو: تت تتا

تت تت: (پو) تتھا پن، بھکانا، توتھا

تت سم: (ند) اوہ شبد جو کے دوئی بولی وچ اپنے مول روپ وچ

بولیا یاں لکھیا جاندا ہے

تت سمٹا: (مو) تنم ہون دا عمل

تت فٹ: (ئم) فوراً، فناف، جھٹ پٹ

تتا: (مفت) 1- گرم، تپا ہویا، سڑدا بلدا 2- غصیلا، بکھا 3- تیز

مزاج، کالھا، جھپتی آجان والا، بہادر، دلیر 4- بھیڑا 5- ضدی

6- کھچا ہویا، بھج، ڈکھی، وگی: دوزخ اک پل مول نہ ہوئی تتا تس

دن چہا (ہاشم شاہ)

تتا بکنا، (عا) کالھے چنا، ہو چھاکم کرنا

تتا پانی، (مفت) 1- گرم کیا ہویا پانی 2- چاہ

تتا پانی دی اک بھجا دیندا اے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہوئے

کہ پانی گرم دی ہوئے تے اوہی خصلت اک نوں شمار دیندی

اے تاں کہندے نیں

تتا تا، (ند) تائے ہوئے تندور دی منڈھلی بھکھ جھڑی روٹی نوں

عمومی طور اُتے خراب کر دیندی اے

تتا تا ہون، (عا) تازہ تازہ کوئی گل ہون، کے گل دا زوریاں

تے ہون

تتا تاؤلا، (مفت) جلد باز، تیز مزاج، کالھا

تتا تا، (مو) بلداں نوں بکن لئی ورتے جان والے شبد

تتا تاہڑ، (مفت) بہت گرم، ودھیرا گرم

تتا توا، (ند، مفت) 1- گرم کیا ہویا توا 2- گل گل تے لڑپن والا

بندہ، لڑاکا، جھگڑالو

تتا تتھا کرنا، (عا) دم دلاسا دینا، روک تھام، تھو تھمبو، بچ بچ

تتا تیل، (مفت) بہت تا، گرم تیل

تتا تتھا کرنا، (عا) ہانڈی روٹی تیار کرنا

تتا تتھا ہونا، (عا) غصے ہونا، گرم سرد ہونا

تتا تتھا ہون، (عا) غصے ہون، ناراض ہون

تتا کالھا ہون، (عا) دیکھو: تتا تتھا ہون

تتا کاہلا ہونا، (عا) غصے ہونا، اوکھا بھارا ہونا، وگی: پُر آیاں ایہہ

گل سن کے بڑی کالھی ہوئی تے بابو دے گل پے مئی

تتا کرن، (عا) 1- بھڑکاون، چڑاؤن 2- گرم کرن

تتا گورزا ہون، (عا) دیکھو: تتا تتھا ہون

تتا کھاون، (عا) کالھی کرن

تتا لوہا چڑنا، (عا) اچھا کھن کم کرتا جس نوں کڑیاں بہت ڈکھ

بترا: (نہ) کالے چنے داغاں والا اک قسم داسپ، کئی رنگ داسپ،
وگیا: ہاسک ناگ کڑٹے مینڈ تھمک چکے بتراے سبھ نیویں
آدندے نی: (وا)

بترا بترا: (نہ، صفت) 1- احمق، مورکھ، اُجڈ، بے وقوف 2- توتلا،
جس دیاں گلاں سمجھ نہ آون

بتراؤن: (مصدر) سمیڈن، کرن

تُراں/تُراؤنا: (مصدر) تٹان، اڑاڑ کے بولن، توتلی زبان
وچ بولن

تُراؤ: (صفت) 1- تُراں والا، چلاون والا، ٹورن والا 2- صلح کراون
والا، رسی سوانی نوں سوہریاں گھر گھلن والا

تُراؤن/تُراؤنا: (مصدر) دیکھو: تُراں، تُراؤنا

تُراؤ: (نہ) خورس، سارس، آتم رس

تُراؤن/تُراؤنا: (مصدر) مرٹنا، مُچنا، نوچنا، چٹنا (کوئی محل
یاں مٹنی وغیرہ داناڑک حصہ)

تُراؤنی/تُراؤنی: (صفا) چوڑ چوڑ کے کھانا

تُراؤ: (نہ) کھسک جاون دی حالت، نس جاون دا عمل

تُراؤ: (صفا) بیج جاون، غائب ہو جاون، نس جاون، بُتر
ہوون

کے جو آندے تتری دے آڈے رکھے لگوی پٹھ، نہ ترو
بولن نہ لگودوں بولن جرڑ پھس جرڑ پھس، (اکھا) دوغلا بندہ نہ

ایس پاسے نہ اوس پاسے رہندا ہے

تتری: (نہ) اک ڈکھ جس دی کٹڑ ہالن توں سوا کے کم نہیں آوندی،

ایس دا پھل کدے کدے کھاوا دی جاندا ہے تے ڈھنڈھ دے درد
لئی چنگا ہوندا اے

بتری: (مو) 1- تلی، بٹر فلائی 2- بٹر دی مادہ، بٹر درگا، بٹر دے
کھنکھاں درگا

بتری بتری، (صفت) دیکھو: بُترا بتر اجمیدی ایہہ تانیٹ اے
بتریاں بتریاں: (مو) 1- سڑی بھگی، عید مزاج 2- بد قسمت
3- غزلی، آوارہ عورت 4- ڈیر کجوس عورت

بترا: (صفت) 1- گرم، تپا 2- ڈکھیا 3- غصے والا، جوشیلا، بھڑکیلا

بترا: (نہ) اوتھے ای، اوسے تھاں تے ای، اوس پاسے

بترا: (صفت) 1- تپا گرم 2- ڈھیلے، کتا، ضدی، شوخ 3- بد قسمت،

بد نصیب، وگیا: کسے تترے وقت سی عینہ لگا تاں چچا مٹھیاں دانیاں

ٹوں (وارث شاہ)

بترا: (نہ، صفت) 1- اونا، اوس چتا 2- اوتھے وا، اوس تھاں دا

بترا: (نہ) سرہوں دا ڈٹل، پلوں

بترا: (نہ) ٹوڑا، پھلکا، پھوس

بتری: (مو، صفت) 1- سڑی، بھگی، تند مزاج 2- بد قسمت، تتی، ستائی

ہوئی، وچاری، مصیبت ماری 3- غزلی، آوارہ عورت 4- ڈیر کجوس

عورت، کئی ضدن، بد قسمت عورت، بد نصیب عورت، وگیا: تترے

کردی تتری، بے دل کیتی سیت

تتری نے دتا جنم، جلی نے کھاوا، (اکھا) جدوں اک بد نصیب

دوچے بد نصیب نوں کچھ دیوے تال کہہ ے نیں

بتری: (صفت) اوئی، اوس جی

تہذیب: (مو) دیکھو: تت بتر تھا

تتر: (نم) 1- اوتھے، اوس تھاں تے، اوس جگہ 2- ایس واسطے، ایس لئی،
تد، پھیر

تتر: (نذ) کر یا

تتر: (نذ) اک اکھا جنگلی پنچھی جو بخورے اتے کالے رنگ دا ہوندا
ہے، جس نوں کئی لوگ لڑاون لئی شوق نال پال دے ہن ایہدا
گوشت دی بہت مزے دار ہوندا اے، دگنی: رکھیں تتر بولیاں
مغزوں بھرے کلام (مولوی غلام رسول)

تتر بتر، (مفت) کھنڈے ہوئے، اڈاڈ

تتر بتر کرنا، (عما) کھنڈا پنڈا دینا، کھلار دینا

تتر بتر ہونا، (عما) کھنڈ پنڈ جانا، کھلرنا، منتشر ہونا، دکھ ہونا، غصے
دج آنا

تتر بتری گل کرنا، (عما) بے جوڑیاں بے میل گل کرنا، اُٹ
پٹا گل کرنا، بے تعوی گل کرنا، دگنی: تیرا غصہ نہ کوئی ٹھہلا دے
مونہوں گل کریں بتر بتری دے (کالی داس)

تتر بننا، (عما) بچ جانا، نس جانا

تتر بولن، (عما) 1- بتر دا بولن 2- کوئی کم کرن دے چکا گلن
ہون

تتر تیزی، (مو) کالسی، جلدی، دگنی: تتر تیریاں نال جواب
دیے پچھ جڑی اے آن کے سان تیری (گوپی چند)

تتر دے مونہہ پنچھی، (اکھا) جھوٹا ایہ دنا ہووے کہ کہیہ ہوئے
گایاں کہیں نہیں تاں کہہ دے نہیں

بتر کھنڈی، (مو) دیکھو: بتر کھنڈی

بتر کھنڈی، (مفت) 1- بتر دے کھنڈاں دے رنگ ورگی
(بدلی)، چٹی کالی، چت متری 2- ورلے ورلے بدل، چتری
متری بدلی

بتر کھنڈی بدلی رن ملائی کھا، اوہ دے اوہ اُجڑے گل نہ بد تھا جانا،
(اکھا) بتر کھنڈی بدلی ضرور ورحدی ہے اتے ملائی کھاں دی شوقین
رن ضرور اُحدی اے

بتر کھنڈی بدلی رنڈی سر مہ پاء، اوہ وساوے میکھلا اوس کسم
دی چاہ، (اکھا) بتر کھنڈی بدلی رن کے میہہ ورحدی ہے،

رنڈی داسر مہ پادنا دسا ہے کہ اوہ کسم مگدی اے
بتر کھنڈی ہوئیسی، کیہ کرے پادھا جوئیسی، (اکھا) بتر کھنڈی بدلی
ضرور وسدی ہے ایس لئی کے لوں پنچمن دی کیہ لوڑاے

بتر بتر / بتر مترا، (مفت) دچم چڑا، چنکبرا، ڈب کھڑا

بتر مور کدھن، (عما) مشکل کم کرن، بہت ہاریک کم کرن

بتر مور لاون، (عما) سہاون، مہل بولے لاون

بتر ہو جان، (عما) بچ جانا، نس جانا

بتر ہو جاون، (عما) نس جاون، بچ جاون، غائب ہو جاون

بتر ہونا، (عما) بچ جانا، دم دہا کے بچ گلنا

بتر ہون، (عما) دیکھو: بتر ہو جاون

ادھا بتر ادھا بتر، (اکھا) جھوٹ کوئی شے اصل نہ ہووے، رلی ملی

ہووے تاں آکھ دے نہیں

نہ بتر نہ بتر، (اکھا) کچھ دی نہ ہونا، نہ ال نہ لگو

تیلیا والا: (نذ) خنزیر، سور

تیلین: (مصدر) دیکھو: تیلین

تیلین: (مصدر) توتلیاں تھیاں کریوں، لکت نال بلیوں، تیلان

تم تیا: (مفت) گرما گرم، بہت گرم

تتمنا: (نذ) استکا، جو کتاب دے پچھے لائی جاندی اے

تتمہ: (نذ) 1- بقیہ 2- بچی ہوئی شے 3- کسے شے دا آخر، خاتمہ

تتمہ: (نذ) 5- ختم ہون دا نشان، علامت

تنن/تتمنا: (مصدر) تنن کڈھنا، دچارنا، پرکھنا

تتمنا: (مفت) اوس جتا، اونا، اوس سارا

تتمک: (مفت) اپنے، ایس جے

تتمتی: (مفت) تیتا دی تانیہ

تتمتی: (مفت) 1- اپنے، اپنے سارے 2- اپنی دیر، اپنی دور

تتو: (نذ) اصلیت، تن

تتو گیان، (نذ) اصلیت دی سوچھی، تن دستودی سوچھ

تتو تاری: (مو) پتی ٹھیکری نوں پانی اتوں ترا کے پار لنگھاون دا عمل،

تتو تھمبلی دی کھیڑ

تتو تاریاں: (مو) دیکھو: تتو تاری، جید دی ایہہ جمع اے

تتو تھمبو: (نذ) دم دلاسا، بہلاوا، تسلا، حوصلہ

تتو وال: (مفت) اونا، اوس جتا

تتو ر: (نذ) دھوڑا، ایہہ دے ج دے دے مرض لئی فائدہ مند

تتو دے نیں

تتو کا: (نذ) دیکھو: تتو کا

تتو لا: (نذ) سریر اُتے دا کوئی نشان، کالے رنگ دا داغ، بیل، دنگی، شوق

تتو اٹھیا دھڑی تتولیاں دانہ میں ہار سنگار اتار چھڈے (کالی داس)

تتو لا اکھٹنا، (نذ) ماما دا نیکہ لانا

تتو: (نذ) اوتھوں، اوس تھاں توں

تتو یا: (نذ) اک پنچھی

تتو تیا: (نذ) تن جانن والا، اصلیت نوں جانن والا، تن گیانی

تتو تین: (نذ) اک بوٹا جو بخار لئی درتیا جاندا ہے، Aotemisia

Vulgris

تتو تیا: (نذ) تن تہواں والا، تن پرتاں والا

تتو تیری: (مو) بریک دھار، پتی دھار تک جیہناں دے پھوڑیاں دچوں

تتو پاک لہوتے دھار تیریاں چوندی (دنگار)

تتو تھورا: (نذ) اک جنگلی زہریلا ٹوٹا

تتو تیتی: (مفت) تن تہواں والی

تتو تیری: (مو) دھار (دھیر)

تتو: (مفت) ڈھکیا ہویا

تتو دا تتو، (نذ) اُپری تہہ دی تہہ

تتو: (نذ) اوتھ، اوسے تھاں

تتو: (مو) گرم، غصے دچ، جوش دی حالت

تتو: (نذ) 1- اصل، حقیقی، نتیجہ، ج ج دا 2- درست، ٹھیک، صحیح

3- مکمل، پورا، سالم

تتو: (نذ) 1- دن، دہہ، تاریخ 2- دیلا، سا، کال، دور 3- جن دی

گردش دا تہواں حصہ

(دوئی جلد)

پاک ڈسٹری

دھا گیاں والا

بترے: (مفت) 1- اونے، اوس جے 2- اوتے دا، اوس تھاں دا، اوس

ول دا

تیک: (نم) جتوں تیکر، جتوں تائیں

تیک: (نم) جہاز دا تختہ

تیککا: (مو) 1- تھل، برداشت 2- توکل

تیککا: (نم) 1- گھکا، ڈنڈا، سونا، ڈانگ 2- گھکا، تیککا 3- گھونا

تیککا: (نم) اوہ شہد جس دے پے تین تن ٹکاں دے ہوندے

نیں

تیکار: (مو) تراکا، تاڑی دی آواز

تیکال: (نم) ٹرت، جلدی، اوسے ویلے، فوراً، جھٹ پٹ

تیکالا: (نم) ٹرت، جلدی، جھٹتی

تیکالین: (مفت) اوس سے نال تعلق

تیکرا: (نم) 1- تذکرہ دا گڑ، ذکر اذکار 2- مختلف بندیاں یا شیواں

تے ناواں دی پٹی، فہرست، لسٹ، انڈکس

تیکشا: (مو) برداشت

تیکھ: (نم) تیکھن دی تخفیف

تیکھن: (نم) 1- اوسے ویلے، اوسے ہی سے 2- فوراً، ٹرت

تیکھو: (مفت) صابر، ثابت قدم

تیکھیا: (مو) 1- تیکھا، برداشت، مبر، رضا، توکل، قناعت 2- سردی

گرمی سہارن دی طاقت

تیکھن: (مفت) ایہ مرادھر دی مارن

تیکھی: (نم) 1- اوہ دھاگا جس وچ تن دھاگے وٹے ہون 2- تن

تیکل: (نم) 1- تہا ہون دا عمل 2- تہا گرم 3- گرم سجا والا، غصے والا، ہٹا

4- ڈکھی، روگی

تیکل مٹھی کرنا، (حما) مچ مارنا، مٹھ ڈھیلی کرنا

تیکل مٹھی مارنا، (حما) مچ مارنا

تیکل مٹھی ہونا، (حما) مچ مرنا، مٹھ ڈھیلی ہونا

تیکل مٹھی ہونی، (حما) مچ مرنا

تیکل: (نم) 1- اک مٹھیائی جیہڑی تیل تے شکر نال پٹائی جاندی اے

2- ست کرناں وچوں اک کرن

تیکلا: (مفت) تیز طبیعت، جھپتی ترنگی ہو جان والا

تیکلا: (مفت) دیکھو: تو تیکلا

تیکلا: (ج) بہت زیادہ، بچھ

تیکلان: (مصدر) دیکھو: تیکلان

تیکلان/تیکلانا: (مصدر) 1- تو تیکلاں گلاں کرنا 2- تیکلانا

تیکلاہٹ: (مو) تیکلا کے گلاں کرن دا عمل

تیکلائی: (مو) تو تیکلا پن، ہیکلا پن، ککت

تیکلی: (مو) اک چشم چرے کھنساں والا کینڑا جو عام کر کے مٹھلاں

تے بند اے

تیکلیاں: (مو) 1- پانی دی سطح تے ٹھیکریاں چھڈن دی اک کھیڈ

2- فضول گلاں 3- تو تیکلی زبان وچ کیتیاں گھیاں گلاں

تیکلیاں بتلیاں مارن، (حما) فضول گلاں کرن، یونگیاں مارن،

ایہ مرادھر دیاں مارن

تتے پتے والا ہودن

تتی ٹوں تارا ساہنا، (اکھا) جدوں کے نوں ہر دلوں لعنت
پوے تاں کہندے نیں

تتی گراہی نہ لگے، نہ اُگلنا، (اکھا) جدوں ایسی گل ہووے کہ
کچھ دی کرنا مشکل ہووے، تاں آکھدے نیں

تتی نوں تاونا، (عما) ڈکھی نوں ہووے ڈکھی کرنا
تتی وا، (مو، مفت) 1- تھوڑی جی تکیف، گرمیاں وچ دوپہری
لوداں ہوا 2- اوکڑ، مصیبت، ڈکھ

تتی وانہ پون دیون، (عما) دیکھو: تت وانہ لگن دینا

تتی وانہ پھن دینا، (عما) دیکھو: تتی وانہ لگن دینا

تتی وانہ لگن دینا، (عما) کوئی ڈکھ نیزے نہ آون دینا

تتی وانہ لگتی، (عما) کوئی مصیبت نہ ہونا، کوئی ڈکھ نہ ہونا، رتی
تکیف نہ ہونا

تتی واؤ، (ند) ڈکھ، تکیف

تتی ہٹی، (مو) تھلی مائی، بجل خراب

تتی: (مو) اونیاں

تتے: (نم) گرم بھا، گرمو گرمی

تتے پانی داتریزاوون، (عما) گرم پانی دا چھنا دیون، کور کرن

تتے پانی نال گھر نہیں سڑدا، (اکھا) 1- جدوں کوئی کھان بین

وچ کھوی کرے اس نوں سمجھاو لئی کہندے نیں 2- کھاندے

پیندیاں کوئی کھانا نہیں پیندا

تتے پتے والا ہودن، (عما) غصیل ہودن، جھگڑاؤ ہودن، فساد

ہودن

(دوبتی جلد)

تتی: (مو) نکا جیہا لوٹا جیہدے نال ہال پانی پیندے نیں

تتی: (مفت) 1- گرم گرم، سڑدی بلدی، بھکھی ہوئی 2- تیز 3- ضدی،

بھڑی 4- بہادر 5- مندے نصیب والی 6- پانی نہ ملن پاروں سک

جاون والی کھیتی 7- اک کھیڑ جیہدے وچ کچھ مخصوص تعداد دے

منڈے یاں مرد درمیان وچ کچھ گنی حد تک لکیر دے اس پاسے

کھلوتے رہندے نیں تے اک منڈا یاں مرد دو بچے پاسیوں تتی

کوڑی کہندا ہویا ادھتاں دے کول آکے کسے اک نوں چھوندا اے

پرے اوہدی سانہہ ٹٹ جائے تے اوہ ہار جاندا تے بغیر سانہہ ملے

جنہوں چھو لوے اوہ ہار جاندا اے یاں اس نوں زیادہ گنتی والیاں

چوں کوئی پھڑلوے تاں وی اوہ ہار جاندا اے

تتی بھیل اُگلناں نال پھر لون، (عما) 1- بے فائدہ کم کرن 2- بے

دقتی کرن 3- پرانے ڈکھاں نوں تازہ کرن

تتی پھک نہ سہاری ہونا، (عما) معمولی اکھ وی سہارن دا موٹہ

نہ ملنا

تتی خانا، (عما) تک وچ دم کرنا، تنگ کرنا

تتی ٹھنڈی سہنا، (عما) سوکھ سہارا

تتی ٹھنڈی وا جھلن، (عما) زندگی دیاں اوکڑاں تے آساناں

دچوں لکھن

تتی رت، (ند مفت) گرم خون، جوشیلہ خون

تتی رتی وچ سٹنا، (عما) بہت تکیف وچ پاونا، ڈکھی کرنا

تتی شے، (مو، مفت) 1- گرم چیز، سڑدی بلدی کوئی شے 2- تاثر

ولی گرم شے 3- کچھا مضم

تھ: (ج، مفت) بہت سارے، ڈیر سارے
 تھ: (مو) 1۔ چند رادے آدھار تے مہینے دا کوئی دن، حصہ 2۔ مٹی
 تاریخ
 تھ پتر، (ن) جنتری، کیلنڈر
 تھ: (ن) 1۔ نیلا تھوٹا، ٹوٹا 2۔ پتر 3۔ آگ، بھا، آگن 4۔ دیکھو:
 تھ تھ
 تھ تھ، (مفت) 1۔ بے ڈول، سلاہا 2۔ کوہما، مورکھ،
 بیوقوف، بھیڑی شکل دا 3۔ جس دے اندر کچھ سار نہیں پر اپروں
 دکھا دا چنگا ہے 4۔ گول مول، گھسنے ورگا، موجود جیہا 5۔ گھوٹھو کینا
 ہویا
 تھ تھ کر دیوں، (عا) دیکھو: تھ تھ کرن
 تھ تھ کرن، (عا) 1۔ دیکھو کرن 2۔ گول مول کرن
 3۔ علیہ وگاڑن
 تھ: (پوا) دیکھو: دھا، وگی: کھیریاں ساہا سدھایا باہناں تھوں بھلی
 تھ مہورت تے وارمیاں (وارث شاہ)
 تھ بلنا، (عا) آگ لگنا، چا تا لگنا
 تھ لگنا، (عا) آگ لگنا، چا تا لگنا
 تھ چنا، (عا) دیکھو: تھ بلنا
 تھ: (نم) ایس طرحاں، اینج، ایس ڈھنگ نال، اینج دی
 تھ استو/تھ ستو، (او) جوتوں چاہندا ہیں او سے طرحاں ہی
 ہورے گا، اجیہا ہورے گا
 تھ کالی تھ دھولی، (اکھا) جہوں کوئی سہ چیزاں توں اکو جیہا

تیری: (نم) اوتھے ہی

تیل: (مو) مٹھی

تہواں: (ند) 1- گرمی، حرارت، تپش، تاء 2- غصہ، ناراضی، خوش

تہیا: (ند، مفت) ترن پر تاں والا، ترن تمہواں والا

ت ..... ط

تٹ: (سن، ند) کنارہ، کنڈھا، ساحل

تٹ ستھ، (مفت) کنارے رہن والا، پاسے رہن والا، اُداسین،

بر کچھ، وگی: نایا دے پار ہوئے دیدنی و آتم برہم اوہوں تٹ

ستھ سدھا ہے، ساکھی روپ، زور دھا (بھائی جودھ سنگھ)

تٹ: (فخر) ٹٹن مصدر توں امر

تٹ پھٹ: (نم) جھٹ پٹ

تٹا: (ند) تلاؤ، تال

ٹٹا: (ند) 1- ٹٹا ہویا، بچا ہویا، کڑکیا ہویا 2- بُرکی، قمرہ

ٹٹا پا: (ند) 1- کمزوری، بے بسی، لا چاری، مفلسی 2- خواہش، ضرورت،

لوڑ

تٹاک: (ند) چھپر، تالاب، تلا

تٹاک: (ند) دیکھو: تٹاک

تٹالا: (ند، مفت) باجرے دا پودا، ڈنھل

ٹٹڑا: (مفت) ٹٹیا ہویا

ٹٹل: (ند) ساٹھ

ٹٹن/تٹنا: (مصدر) ٹٹنا، بھینا، تڑکنا، کڑکنا، ٹوٹے ہونا

ٹٹنک: (ند) دیکھو: تٹنک

ٹٹنگا: (مفت) ترن ٹنگاں والا

ٹٹنگی دوڑ: (مو) اک قسم دی دوڑ جس وچ دوڑن والے دو دو

بندیاں دی اک دی کھی اتے دوسری دی کھی لت اکٹھی مٹھی

جانندی ہے

ٹٹنی: (مو) 1- ندی، نہر، راجپاہ 2- کناریاں والی، کنڈھیاں والی

ٹٹھ: (مفت) 1- خوشی، گرجوٹی، حدت، گرمی، راضی بازی، خوش،

مطمئن 2- رجا ہویا، سیر

ٹٹھا: (ند، مفت) مہربان ہویا، خوش ہویا

ٹٹھا: (ند، مفت) دیکھو: ٹٹھ 1- راضی بازی، خوش، مطمئن 2- رجا

ہویا، سیر

ٹٹھان: (مصدر) دیکھو: ٹٹھاون

ٹٹھاون: (مصدر) 1- ڈراون، تراہون، تڑٹھاون 2- خوش کراون،

راضی کراون، تڑٹھاون

ٹٹھڑا: (مفت) دیکھو: ٹٹھا

ٹٹھن/ٹٹھنا: (مصدر) خوش ہونا، راضی ہونا، رنجھنا، تڑٹھنا، ڈرنا

ٹٹھوان: (مصدر) دیکھو: ٹٹھوان

ٹٹھواون: (مصدر) 1- خوش کراون، رنجھواون، تڑٹھواون، راضی

کراون 2- ڈراون، تراہون

ٹٹھیاں: (مو) ٹٹھاون مصدر توں

ٹٹی: (مو) 1- کنارہ، ساحل 2- گھاٹ، کھاٹی 3- ندی، نہر،

راجپاہ

تتے تا، (نم) گلدے ہتھ، بحرے تا، گلدے ہتھ، بے مبری کرنا،
اوسے ویلے، وقت کھن توں پہلاں، اک دم فوراً، تندور دے پہلے
تا، وچ

تتے تا ئیں، (نم) جوش وچ

تتے توے تے چتر رکھن، (عما) 1۔ اکھا کم کرن، اولاً کم کرن
2۔ ہر طرحاں یقین دواون

تتے توے تے چھک ہونا، (عما) بہت عارضی تے وقتی ہونا
تتے توے تے ڈھوئی رکھنا، (اکھا) 1۔ پوری کوشش کرنا، ہر
حرجہ استعمال کرنا 2۔ قابل برداشت تکلیف چکنا

تتے توے تے قسم کھاوون، (عما) پکی پیڑی سونہہ پکن
تتے توے تے کئی ہووون، (عما) بہت ای تھوڑا ہووون، نہ ہووون
دے برابر ہووون

تتے توے تے گھسی کرن، (عما) 1۔ منت ترا کرن 2۔ یقین
دلاوون دی کوشش کرن 3۔ اوکے مرحلے وچوں گزرنا
تتے دودھ نال مونہہ سڑیا سی ہن لسی نوں بھوکاں مارے،
(اکھا) اک داری نقصان ہون مگروں بندہ محتاط ہو جاندا اے
تتے سوے دا پانی، (ند، مفت) 1۔ بٹا پانی 2۔ مجازاً، گرم مزاج،
غصیل سڑیل

تتے سیلے کرن، (عما) خیلے حوالے راہ ہموار کرن

تتے کرم، (ند) مندے بھاگ، بُرے نصیب

تتے گھا، (نم) 1۔ اوس حالت وچ جدوں زخم اچے تازہ ہووے
2۔ گلدے ہتھ، تازہ دم، نال دی نال

تتے گھائے، (نم) گئے ہتھیں، فوری طور تے

تتے ویلے، (نم) اوتھے، اوسے تھاں، اوسے ولے، اوس پاسے،
اوسے وقت، فوراً

تتے ہارے، (نم) جوش وچ

تتے: (نم) اوتھے، اوس پاسے ول، اوس تھاں ول

تتے ول، (نم) اوسے ول، اوس پاسے

تتے ویلے، (نم) اوتھے، اوسے تھاں، اوسے ولے، اوس پاسے،
اوسے وقت، فوراً

تتیاں: (مصدر) 1۔ گرم کرداں، بھکھواوون 2۔ مروان، ٹھکائی
کرداں

تتیاں: (مو) دیکھو: تتے

تتیاں ٹھنڈیاں سناوئا، (عما) منددہ بولنا

تتیاں نوں تاوون، (عما) 1۔ ڈکھیاں نوں ہوو ڈکھی کرن 2۔ غصیل
نوں ہوو غصہ چڑھاوون

تتیاں نوں تاؤئا، (عما) ڈکھیاں نوں ہوو ڈکھی کرنا، ستیاں نوں
دو دیرے سناؤئا

تتیاں: (مو) گردش، پھیرے، وارگی، کوئے کھدے وچوں لہنا،
تھاں تھاں پھرنا

تتیاوون: (مصدر) دیکھو: تتیاں

تتیاوئا: (فل) دیکھو: تتلاوئا

تتیائی: (مو) تتاپن، تت، گرمائش

تتیر کھا: (مو) ترن دی خواہش، پانی وچ دی پار اترن دی خواہش

تجان: (مصدر) تجاون، جھڈاون، ترک کراون

تجانا: (فہم) جھڈانا، ترک کرانا

تجاوڑ: (عر، مذ) 1- حدان ٹپن، وادھا کرن 2- ناری، نافرمانی،

خلاف ورزی 3- فرق، وٹھ 4- وادھا، گستاخی، زیادتی

تجاوڑات: (مذ + مو) تجاوڑ دی جمع، دو بے دے حق حقوق یاں

جائیداد اُتے دھکوزوری قبضہ

تجاون/تجاوڑا: (مصدر) جھڈاونا، ترک کراونا

تجاہل: (عر، مذ) 1- جان بُجھ کے بدھوین، اپنے آپ نوں بے خبر

ظاہر کرن 2- بدھوین دا عمل، بے خبر ظاہر کرن دا عمل

تجب: (مذ) تعجب، حیران

تجدید: (عر، مو) 1- نویں سریوں کسے کم دامنڈھ بنھن، کسے شے نوں

نواں بناون 2- نواں پن، تازگی

تجر: (مو) قبر اُتے بنیا گنبد، مُرجی توں بغیر، گنبد دی چھت

تجرباتی: (عر، مفت) تجربے دے متعلق، بطور تجربہ

تجربہ: (مذ) آزمائش، پراناوا، پرکھ، اوہ علم جیہدا حافظے تے قیاس دے

ہم آہنگ ہون نال کسے ثبوت نوں پہنچدا اے تے مشاہدہ جیہدا

اک جُھ ہوندا اے، دنگی: بھری گواہی تجربہ مقصد دا گھر دور (مولوی

غلام رسول)

تجربہ کار، (عر + فا، مذ) ہنڈھیا منجیا، سیانا، جانو، گویزو

تجربہ کاری، (عر + فا، مو) تجربہ کاریاں ہنڈھیا منجیا ہون دا عمل

تجربہ گاہ، (عر + فا، مذ) تجربے کرن دی تھاں، لیبارٹری

تجربے کار، (مذ) دیکھو: تجربہ کار

تجربے کاری، (مو) دیکھو: تجربہ کاری

تجر د: (عر، مذ) 1- کلاکارا ہون، تنہا ہون 2- غیر شادی شدہ ہون

3- اکلاپا، تنہائی 4- گنج، عریانی، تنگ پنا

تجر د: (مذ) جنگلی لکڑی

تجربید: (عر، مذ + مو) 1- اک چیز نوں دوجی نالوں جُدا کرن 2- دیاہ

نہ کرن 3- کلیاں رہون، اکلاپے وچ رہون 4- تنکیاں ہو کھلون،

کپڑے لاہون، 5- عریانی، تنگ پن 6- اکلاپا، تنہائی 7- علم بیان دی

اک صفت جیہدے وچ وادھوگلاں نوں جھڈ کے صرف اک معنے

دیکھے جاندا نیں یاں صرف اک ای مفہوم دل دھیان کیتا جاندا

اے 8- خطاطی، مصوری تے سبک تراشی دے فن دا اوہ انداز

جیہدے وچ لکیراں نال بنائیاں ہوئیاں شکلاں تے علامتاں دے

راہیں اپنے خیال دا دکھلا کیتا جاندا اے

تجربیدی: (مفت) تجربید نال نسبت یاں بھوت رکھن والا

تجرو: (مفت) 1- کھڈ وچ تیجے نمبر تے واری لین والا 2- تجا، تیرا

تجروا: (مفت) تجا، تیرا

تجروو: (مفت) تجا، تیرا

تجروواں: (مذ، مفت) تیسرے نمبر تے آون والا (مقابلے وچ) تجا

تجروی: (مفت) تجروادی تانیٹ

تجرویہ: (عر، مذ + مو) 1- کسے شے دے انگاں نوں دکھ دکھ کرن تے

اوہناں نوں پرکھن، وڈ کرن 2- پرکھن تے وڈ کرن دا عمل

تجسس: (عر، مذ) بھال، ٹوہ، تلاش، ڈھونڈ، کھوج

تجسیم: (عر، مو) 1- مجسم کرن، کسے بے جسم چیز نوں جسم دیون

(دوجی جلد)

تھیری: (مو) ٹیری

ت.....ث

تثلیث: (عر، مو) 1- بن ہمایاں وچ وڈن 2- تن خدا من، عیسائیاں دا خدا، حضرت عیسیٰ تے روح القدس نوں علیحدہ علیحدہ خدا من کے فیر اک خدا دا بنج جانن۔ 3- ہندوواں وچ برہما جی، وشنو جی تے شوجی نوں اللہ تعالیٰ دیاں بن طاقتاں سمجھن۔ 4- علم نجوم دی

اک اصطلاح

تثیر: (مو) تاثیر، اثر

تثیری: (مو) دیکھو: تثیر

ت.....ج

تج: (نصر) تین مصدر توں فعل امر جھڈ، ترک کر، دگی: جینی کھنی تھنی

نظر قلندر تج پو پڑاں ویراں

تج پت، (ند) تج، تج پات

تج دیون، (حاکم) جھڈ دیون، ترک کر دیون، علیحدگی اختیار کر لون

تج: (ند) 1- اک رکھ جھدی پھال خشبو والی ہوندی اے 2- دارچینی

دارکھ، دارچینی 3- دست برداری، کنارہ کشی، دست کشی

تج بادشاہی، (ند) اک رکھ جھڈا کھانی لئی مفید ہوندا اے

تج پات، (ند) تج دے پتر

تج کھنی، (مو) تج برچھدی پھل جو سوزاک لئی درتی جاندی ہے

تج گھڑس، (ند) اک پودا، کلفا، ایس دے پھل دستاں واسطے مفید ہوندی اے

تج: (مفت) تیرا، تیرے درجے تے

تج: (ضم) توں، تیرے، دگی: تج بین جین حرام

تججا: (ند، مفت) تجا دی تخفیف..... 1- تیسرا 2- بیگانہ، پرایا 3- ثالث، دچولا

تجباب: (ند) تیزاب دا دوا گڑ

تجبار: (ند) وپاری، سوداگر، تاجر، وڈی تجوری، خزانہ، ڈولی

تجبار: (مو) پہلی فصل کلن توں بعد دوجی واری اُگی ہوئی فصل

گھا تجار دا ڈھور تے ان تھولا، (اکھا) دوجی وار اُگی فصل وچ لکھہ بہتے ہوندے نیں تے اتانج گھٹ

تجارا: (ند) دیکھو: تجار

تجارت: (عر، مو) 1- وپار، سوداگری 2- حساب دا اک قاعدہ 3- کاروبار

تجارتی: (عر، مفت) دہارک، وپارک، تجارت نال واسطے، سوداگری

بارے، دگی: چلے ہاں ول خرنے مال تجارت نال (مولوی غلام رسول)

تجارتی ہواواں، (زم) اودہ ستھائی ہواواں جو 50 ٹوں 23.50

درجے تک چلداں ہن، ایہناں دا رخ اُتری زمین گولے وچ اُتر پُربی تے دکھنی زمین گولے وچ دیہہ دکھن ہوندا ہے

تجاری: (مو) تیجے دا بخار، تیرے دن آدن والا تاپ

تجارے: (ند) دوجی وار اُگی فصل

تجوری: (مو) صندوق، پیسے رکھن والی، صندوقی، پیٹی، سیف، دنگی:

دلی دی تجوری دج ہی سنبھال ہوئی (پدم)

تجونا: (متحدی السعدی) جھڈاونا

تجوں: (نم) دیکھو: تج

تجوں: (نم) تیج ڈھنگ نال، تیسری طرحاں

تجوتج: (مو) دیکھو: تجویز

تجویز: (عر، مو) 1- خالص کرن، سٹھرائی نال کرن 2- اک علم

جیدے ذریعے حرفاں نوں صحیح صحیح ادا کرن دا طریقہ سکھایا جاندا

اے، خاص کر قرآن پڑھن بارے ایہہ اصطلاح استعمال کیتی

جاندا اے

تجویز: (عر، مو) رائے، مشورہ، صلاح، بندوبست، فیصلہ، سوچ وچار،

غور و فکر، تدبیر، منصوبہ، سمجھاؤ، رائے: ہن کوئی اللہ نام تے، توں

تجویز بنا (سراج قادری)

تجویز پیش کرن، (حما) کسے محفل یاں پنچایت دج کوئی نویں گل

یاں صلاح پیش کرن

تجویز پیش ہوون، (حما) دیکھو: تجویز پیش کرن

تجویز جدید، (عر، مو) کوئی معاملہ یاں مقدمہ نویں سریوں سٹن،

دوبارہ گل بات سنن

تجویز ضمنی، (عر، مو) کچا فیصلہ یاں درمیانی فیصلہ

تجویز طلب، (عر+قا، مو) اجیہا مقدمہ جیہدا نیاں اجے ہونا

ہوے

تجویز کڈھنا، (حما) تجویز کرنا

تجویز کرن، (حما) دیکھو: تجویز پیش کرن

تجویز نا: (نعم) تجویز کرنا

تجویزی: (ند) تجویز کرن والا، نمونہ ساز، خاکہ بناون والا

تجویزیہ: (صفت) تجویز کیتا گیا ہو یا، تجویز شدہ

تجویس: (مو، صفت) دیکھو: تجواں جیہدی ایہہ تانیٹ اے

تجہیز: (عر، مو) 1- سنوارن، سجاون، ترتیب دیون، سامان تیار کرن

2- مردے نوں دفناون واسطے نہوان دھوان

تجہیز و تکفین، (عر، مو) مردے دے کفن دفن دا پر بندھ

تجھ: (ضم) 1- توں 2- تیرا 3- تینوں، دنگی: ب باغ بہشت بھی تجھ

بن یاروے اسان سوہنا تاں گلزار نہیں (علی حیدر)

تجھا: (ند) یقین، اعتماد، بھروسا

تجھا: (ند، صفت) حریا، تجا، تیسرا

تجھن: (ند) دیکھو: ترنجن

تجھو نا: (نعم) دیکھو: تجونا

تجھو نا: (متحدی السعدی) تھادنا

تجی: (نعم) جھڈ دینا، تیاگ دینا

تجیا: (ند) تیاگ دتا، جھڈ دتا

تجیب: (مو) دیکھو: تہذیب

تجیر: (مو) تعویز

تجیم: (مو) دیکھو: تقظیم

تجید ٹ: (صفت) تاج دین والا، تارک، تیارگی

تجواں: (ند) 1- دست برداری، علیحدگی، کنارہ کشی 2- ترک، تیاگ،

(دو جی جلد)

2- خدا دے جسم رکھن دا عقیدہ

تجک: (نذ) تج، تیسرا ہون دی حالت، تیسرا، تجا

تجکر: (نذ) تذکرہ دا دگاڑ

تجلی: (مفت) تیاگ دیون والا، تج دین والا، ترک کر دین والا،

تارک

تجلی: (مفت) 1- تجا، تیسرا 2- دچولا، نیائی، ثالث

تجلا: (نذ، مفت) روشنی، چمک، جلوہ، پرداہن، دگی: نہیں مجال اساڑی

اے چکن نور تجھے (سیف)

تجلات: (ع، مفت) ظاہر ہون، صاف ہون، روشنی، نور، چمک،

صاف، روشن، چمکدار

تجلی: (ع، مو) نور، ظاہر ہون، سامنے ہون، پردہ اٹھن، روشن

ہون، خدا دا نور چمک، روشنی، جھلک، جلوہ

تجماں: (نذ، مفت) تجا، تیسرا، تجواں

تجمل: (ع، نذ) 1- ٹھاٹھ باٹھ، شان شوکت 2- جمال، سجاوٹ، حسن،

خوبصورتی، دگی: دیکھو: تجمل یوسف سدا، کج مئے کنیانی (یوسف

زینا)

تجمن/تجنا: (مصدر) تج دیونا، تیاگنا، جھڈن، ترک کرن، علیحدگی

اختیار کرنا، دھوا جھڈنا، طلاق دینا، تیاگن، دگی: میں بلج بخارا تجیا آ

گہرات ملی (سوئی میٹروال)

تجمن/تجنا: (مصدر) لستا ہون، کنزور ہون، ٹھسٹن

تجنیس: (ع، مو) 1- ہم جنس ہون دا عمل 2- کوتا وچ جیسے لفظاں دی

ورتوں کرنا جو شکل صورت وچ لگ بھگ اکو جیسے ہون

تجنیس تام، (ع، مو) علم بدلیج وچ دو یاں دو توں بہتے ہم تلفظ

یاں ہم شکل لفظاں دا ایس انداز نال اک تھاں تے لیادون ہے

اوہناں دے معنے دکھو دکھ ظاہر ہون، دگی: ورھے بمعنی سال تے

ورھے بمعنی مینہ دتے

تجنیس خطی، (ع، مو) علم بدلیج دے لحاظ نال ایسے لفظ جیہڑے

لکھن وچ ہم شکل ہون تے نقطیاں سبوں مختلف ہون، جیویں:

ناں، تاں، تار، نار

تجنیس زاید، (ع، مو) جیہدے اک لفظ وچ دوسرے لفظ نالوں

کوئی حرف دھو دھوے، جیویں: یاں تے زیاں، تن تے آتن

تجنیس قلب، (ع، مو) جیہدے وچ دو حرفاں دی کتنی تے

نوعیت دے اعتبار نال اکو جیسے ہون پر ترتیب اوہناں دی مختلف

ہوے، جیویں: بار راب، کھل تے لکھ

تجنیس مرکب، (ع، مو) جیہدے وچ اک کلمہ اوہ لفظ نال

بنے اک وچ مفرد ہووے تے دوہے وچ مرکب، جیویں: بیٹے

اک تاں بمعنی پتر تے دوہی تھاں ب ٹ بطور حرف استعمال

ہوے

تجنیس ناقص، (ع، مو) جیہدے وچ حرفاں دی تعداد مختلف

ہوے، تھوڑے مشور

تجؤ: (مفت) دیکھو: جبک

تجواں: (نذ، مفت) 1- تیسرا، تجا 2- ثالث، دچولا

تجواں: (مصدر) دیکھو: تجواون

تجواون: (مصدر) تیاگواون، جھڈواون، ترک کرداؤن

تحریر ہودن

تجھوان: (مصدر) دیکھو: تجھواون

تجھوانا: (فعل) کھانا، پھڑوانا

تجھواں: (نہ، مفت) گھڑیا ہویا، تراشیا ہویا، صاف کیا ہویا

تجھواں: (نہ، مفت) 1- ٹیڈھا، ترچھواں 2- ملبا، غصیل

تجھواون: (مصدر) 1- ترشواون، ترچھواون، سواہرا کراون

2- کنواون، مارپواون

تجھہیاجن: (مصدر) تجھیا جانا

تجھہیا: (نہ، مفت) جھلیا ہویا، تراشیا ہویا

تجھین: (مصدر) دیکھو: تجھوین

تجھوواں: (نہ، مفت) 1- جھلن دامل 2- مارٹ، تاجھی

تجھوین: (مصدر) 1- جھلچن، چھوڑے لکھن، سواہرا ہودن 2- گھلیجن

مارپون، کٹاپا چھن

ت.....ح

تخاف: (نہ، مری)

تخال: (نہ، تن زمانے)

تخائف: (مر، نہ) 1- تخفہ دی جمع 2- سوغات، ڈھوپا، تحفہ، دگی: ہور

تخائف حضرت کارن یوسف نال چوائے (گل)

تخت: (مر، نہ) 1- دہاء، رعب 2- اختیار، قبضہ، تہنگھاں، سدھراں

تخت: (مر، نہ) 1- دہاء، رعب 2- اختیار، قبضہ، تہنگھاں، سدھراں

تخت: (مر، نہ) 1- دہاء، رعب 2- اختیار، قبضہ، تہنگھاں، سدھراں

تخت: (مر، نہ) 1- دہاء، رعب 2- اختیار، قبضہ، تہنگھاں، سدھراں

تخت: (مر، نہ) 1- دہاء، رعب 2- اختیار، قبضہ، تہنگھاں، سدھراں

ایسا وہ راز الحیط جس سی، کچھ بلند سای تحت الشرئی دا اے

تحت الشرعور، (مر، نہ) نفس دا اوہ حصہ جتھے نفسی عمل سرزد ہوندا

اے تے جیہڑا مشاہدے توں باہر ہوندا اے

تحت اللفظ، (مر، فم) کے نظم یاں نثر نوں لفظاں دے ظہرے

ظہرے تلفظ نال پنا ترنم دے پڑھن دامل

تحت اللفظ پڑھن، (عما) 1- کے نظم یاں نثر نوں لفظاں دے

ظہرے ظہرے تلفظ نال پنا ترنم دے پڑھن 2- لفظی ترجمے نال

پڑھن

تحت بٹھاوان، (عما) رعب بٹھاوان، قبضہ بٹھاوان

تحتانی: (مر، مفت) 1- پٹھلا، نویں تھاں 2- اوہ حرف جیہدے نقطے

پٹھلے پاسے لگدے ہودن 3- اوہ حرف جیہوں عرف عام وچ دی

آکھدے نیں

تحتی: (مو) ماتحتی، نیابت

تحد: (نہ) 1- تن حدان ملن دی تھاں 2- اوہ نشان جو تن حدان

دے ملن دی نشاندہی کردا

تحریر: (مر، مو) 1- خود مختار آدمی، جدوں غلام نوں ازاد کر دے سن

اوس ویلے دے لکھتی کاغذ نوں تحریر آکھدے نیں، لکھائی

2- لکھت 3- وثیقہ، دستاویز 4- لکھن ڈھنگ، مضمون نگاری دا

طریقہ یاں انداز، دگی: وچ لوح قلم سرگردان دیکھاں، دیکھاں

مطلب کیا تحریر دا ہے (علی حیدر)

تحریر کرن، (عما) لکھن، رقم کرن، اندراج کرن

تحریر ہودن، (عما) لکھیا جاون، رقم ہودن

(دوبئی جلد)

نیاں کتب و نسخہ

دکھراکتیا ہویا ٹوٹا 2۔ ان اڑیا

تجھنا چھ: (مفت) دڈھ کے دکھراکتیا ہویا ٹوٹا

تجھنا: (مصدر) دیکھو: تجھناون

تجھنا: (نعم) چھلاؤنا

تجھناون/تجھناونا: (مصدر) 1۔ چھلاون، چھنگاون 2۔ کنوان، مار

پوان، تاجھی لوان، تجھن داکم کراونا

تجھائی: (مو) 1۔ کزنوں رند کے صاف کرن دا عمل یاں ادھدی

اُجرت، تجھن جھلن داکم یاں مزدور 2۔ مارکٹن داکم، تاجھی لااون

دا عمل

تجھائی کرن، (عما) 1۔ کزنوں تجھن جھلن 2۔ تاجھیلاون، مارن

کٹن

تجھائی ہون، (عما) 1۔ کزن دارندیا جاون 2۔ چھتر دل ہون

تجھنا: (مو) تجھ ہون دا عمل

تجھک: (ند) 1۔ ناگاں داراجا جس نے راجا پر یکشت نوں ڈنگیا سی

2۔ ناگاں دیاں اٹھاں قسماں وچوں اک قسم، دنگی: نمیلہدی پھرے

جودلدار گتری تجھک دی ناگنی اُتار اُتر (مصدر رام)

تجھما: (ند، مفت) 1۔ تجھواں ..... 2۔ ترچھا، ٹیڈھا 3۔ ملتا، غصیل

تجھما تر: (مفت) حقیر، کمینہ، گھٹیا، تھوڑا دلا

تجھن: (نم) اوسے ویلے، اودوں ای

تجھن/تجھنا: (مصدر) 1۔ چھلنا، چھلکا لاہنا، چھوڑے لاہون، سواہرا

کرن، بچھو لاہون، بہت مارن کٹن 2۔ دڈھنا، کڈھنا، پاڑنا

3۔ کھڑنا 4۔ کزن، پتر وغیرہ وچ کھو کے مورتی اُکرتا

تج دین دا عمل

تجیون: (مفت) تجن یوگ، تیاجن یوگ، چھڈن دے قابل

تجیے: (ند) تیاج، تج دین دا عمل، علیحدگی

ت ..... تیج

تیج: (ند) 1۔ چھڑ، چھلکا 2۔ کل، چڑا 3۔ چھان بورا

تیجا: (ند، مفت) کمینہ، گھٹیا، حقیر، ٹھج

تیجان: (مصدر) 1۔ سیکن، گرم کرن، پھلاون 2۔ بھٹن

تیجر: (نم) اتنی دیر تک، اودوں تک، تدوں تک

تیجر کو، (نم) تقریباً اوس ویلے تک

تیجراں: (نم) تدوں تیکر، اوس ویلے تیکر، اودوں تائیں، اوئی دیر تک

تیجراں نوں، (نم) تد تائیں، اودوں تیک، اوس ویلے تیکر

تیجرک: (نم) تقریباً اوس ویلے تک

تیجروں: (نم) اودوں تائیں، اوس ویلے تیکر، اوئی دیر تک

تیجریں: (نم) دیکھو: تیجراں

تیجن: (مصدر) 1۔ تین، گرم ہون 2۔ غصہ کرن

تیجھ: (مفت) 1۔ معمول، تھوڑا 2۔ پنا، گھٹیا، کمینہ، ٹج، تھوڑا دلا، کٹا،

ناکارہ، خراب 3۔ تھوڑا، بھورا کو 4۔ ناکارہ، کسے نہ کم دا 5۔ کھوکھا،

تھوٹا، خالی 6۔ اُجڑ، بد خصلت 7۔ جھلو، بھوسا، چھان

تیجھ جانن، (عما) تیج جانن، کجھ نہ تجھن

تیجھ ماتر، (مفت) تھوڑا جیہا، معمولی جیہا

تیجھ مجھ، (مفت) 1۔ لٹا بھجا، کھڑے کھڑے ہویا ہویا، دڈھ کے

تحقیق دلدانی، (نم) یقیناً، سچ، نچت روپ وچ

تحقیق شدہ، (مفت) تحقیق کیا ہوا

تحقیق کرن، (حما) کھوج لاؤں، پکھن دس، حقیقت بارے دریافت کرن

تحقیق ہوں، (حما) ثابت ہوں، یقین ہوں، ثبوت نوں پہنچن

تحقیقات: (مو) تحقیق دی جمع، پڑتال، پرکھ

تحقیقی: (مفت) 1- اصلی، سچا، یقینی، درست، ٹھیک 2- تحقیق نال تعلق یا نسبت رکھن والا

تحقیقی: (مفت) 1- چھان کرن والا، تحقیق کرن والا، پڑتال کرن والا، تفتیشی، کھوجکار، محقق

تحلیل: (عر، مو) 1- حل ہوں، رل مل جاؤں 2- دکھ دکھ ہوں 3- ہضم ہوں، چج جاؤں، گھر جاؤں

تحلیل نفس، (عر، مو) طبیعیاتی نفسیات دی اک شاخ جس دے راہیں انسان دے ذہنی محرکات تے اوہدے روز دے عملاں دا مشاہدہ تے تجزیہ کیا جاندا اے

تحمت: (ند) دیکھو: جہمت

تحمل: (عر، ند) برداشت کرن، بھار چکھن، صبر کرن، وقفہ، وقفہ، مہلت، برداشت دی طاقت، دگی: 'دن دن بھار بھر دا ودھدا، زور قہل کھنیا' (سیف)

تحمید: (عر) حمد، تعریف، رب دی مفت، دگی: 'کراں تحریر اول شکر حمید' (غلام رسول)

تحمیل: (ند) دیکھو: تحمل، دگی: 'کے دمور ڈھل دا کچے، بنے تحمل'

تاپیں: (مو)

تحویل: (ند) دیکھو: تحمل

تحویل: (عر، مو) 1- اک تھاں توں دوجی تھاں لے جاؤں، حالت بدلن، تبدیل کرن، سپرداری، حوالے کرن 2- تبدیلی، حول، تجدید 3- امانت، قبضہ، سپردگی 4- کسے ستارے دا اک برج توں دوسرے برج وچ آؤں

تحویل دار، (عر+قا، ند) حوالے کیتی شے نوں سنبھال کے رکھن والا

تحویل داری، (عر+قا، مو) تحویل دار دا عہدہ یا کم

تحویلیں/تحویلنا: (مصدر) قبضہ وچ لیٹا، قابو کرنا، تحویل وچ لینا

تحیر: (عر، ند) حیرانی، پریشانی، گھبراہٹ، تعجب، چھبھا

ت.....خ

تخ: (کلمہ، نقرین) ٹٹ، لخت

تخار: (ند) 1- اقر وید مطابق ہمالیہ اتے اتر بچم وادیش جتوں دے

گھوڑے مشہور سن 2- تخار دیش دا سنیک 3- تخار دیش دا گھوڑا

4- سردی پالا موکھ تھا چوئیائی

تخاری: (ند) 1- تخار دیش دا سنیک 2- اک راگ، تخار دیش دی

گھوڑی

تخاطب: (عر، ند) 1- کسے نال گفتگو کرن، دو بدو ہو کے کھاں کرن

2- خطاب، تقریر

تخاں: (ند) ترکمان

تحریریں/تحریرنا: (مصدر) تحریر کرنا، لکھنا

تحریرواں: (مفت) 1- تحریر دے قابل، تحریر یوگ 2- لکھیا ہوا، تحریر شدہ

تحریری: (مفت) لکھیا ہوا، لکھتی

تحریف: (عر، مو) 1- بدل دیون، گھٹا دودھا دیون جان بچھ کے کوئی گل غلط لکھ دین 2- تبدیلی، اول بدل

تحریک: (عر، مو) 1- حرکت دیون، ہلاون 2- ساکن حرف نوں متحرک کرن 3- جوش، اُبھکل 4- چھیڑ چھاڑ

تحریکِ اِلتواء، (عر، مو) اسمبلیاں دج کے اہم واقعے تے بحث کرن لئی اجلاس دی کارروائی نوں تھوڑی دیر واسطے روکن دی تجویز تحریک پیش کون، (حما) اسمبلیاں کے کمیٹی دے اجلاس دج کے نوں معاملے دی گل پیش کرن

تحریم: (عر، مو) 1- احترام کرن 2- عزت کرن، آدر کرن 3- نماز دی نیت نغمن ویلے پہلی واری ہتھ چک کے اللہ اکبر آکھن نوں بکیر تحریمہ آکھ دے نیں

تخسر: (عر) حسرت کرن، افسوس کرن

تخسین: (عر، مو) تعریف، داد، وادہ واہ آکھن، کے نوں چنگا آکھن، دگنی: اندر شان قرآن پچان اللہ، تخسین تکوین، تخسین کیجے (بوٹا)

تخصیل: (عر، مو) 1- حاصل کرن، اکٹھا کرن، جمع کرن 2- سیکھن 3- محصول، وصولی، گراہی 4- نفع، فائدہ، لا بھ 5- کے ضلیع دا اوہ حصہ جیہڑا تخصیل دار دے ماتحت ہوندا اے

تخصیل دار، (عر+قا، مفت) محکمہ مال دا اوہ افسر جیہڑا کم اپنی

تخصیل دا مالیہ وصول کرنا ہوندا اے، تخصیل دا انچارج افسر جیہڑوں دیوانی مقدمات دی سنوائی داوی بمسٹرئی اختیار ہوندا اے تخصیل دارنی، (عر+قا، مذ) دیکھو: 'تخصیلدار' جیہڑی ایہہ تانیف اے

تخصیل داری، (عر+قا، مو) 1- تخصیل دار دا عہدہ 2- تخصیل داردا کم 3- تخصیل دج رکھن والا

تخصیل کرن، (مذ) 1- حاصل کرن، وصول کرن، وصولن 2- جمع کرن، اکٹھا کرن

تخصیلن/تخصیلنا: (مصدر) حاصل کرن، وصول کرن، جمع کرن تخصیلوان/تخصیلوانا: (مصدر) حاصل کرن، تخصیل کراون، اکٹھا کراون، وصول کراون

تخصیلیا: (مذ) 1- محصل 2- تخصیل دا چڑاسی، پیادہ

تخفظ: (عر، مذ) رکھیا، حفاظت، بچاء، دیکھ بھال تخفہ: (عر، مذ) 1- دھوپا، سوغات، نذرانہ، چڑھاوا 2- بہت نفیس چیز، بہت دودھیا چیز: توں بھی مینوں دے کجھ تخفہ کارن رب (مولوی غلام رسول)

تخفہ دیون، (حما) 1- سوغات دیون 2- انعام دیون

تخفیر: (عر، مو) ذلت، بے قدری، نفرت، حقارت

تحقیق: (عر، مو) پڑتال، تفتیش، سچی گل نغمن، اصل نوں ڈھونڈن، مَن چھان، دگنی: اُگے نہیں تاں حال تحقیق ہوتا حرمت نال رسول خدامائے (سوئی فضل)

تحقیق پڑھ، (مفت) تحقیق کیجا ہویا

تخت سلیمانی، (نذ) دیکھو: تخت سلیمان

تخت صاحب، (نذ) کیرت پور اتے دم دے وچ ایس تاؤں
دے خاص گوردوارےتخت طاؤس، (فا+عر، نذ) موردی شکل دا اک تخت جو شاہ جہان
نے بنوایا سی ایس نوں نادر شاہ 1739ء وچ لٹ کے لے گیا سی
تخت طاؤسی، (نذ) دیکھو: تخت طاؤس

تخت کنے، (نم) تخت دے پڑے

تخت گاہ، (فا، مو) تخت دی تھاں، راج دھانی

تخت مودھا ہونا، (حما) برباد ہونا، تباہ ہونا، دگی: مودھا ہو گیا تخت
ہو پاریاں دا (چندن واڑی)

تخت نشین، (فا، نذ، صفت) تخت اُپر بیٹھن والا، بادشاہ، مہاراجہ

تخت نشین کرن، (حما) بادشاہ یاں حکمران بناون

تخت نشین ہون، (حما) بادشاہ بن، حکمران ہون

تخت نشینی، (فا، صفت) تخت اُتے بیٹھن دا عمل

تخت و تاج، (فا+عر، نذ) بادشاہی، حکومت، سلطنت، راج

تخت ہزارہ، (نذ) رانجھے دے پنڈ داناں جو ضلع سرگودھا وچ ہے

تخت ہنڈھاونا، (حما) حکومت کرنا، راج بھاگ چلاونا، دگی:

تخت ہنڈھاوے بادشاہ کل دنیا داری (داؤد بادشاہ)

تخت یاں تختہ، (اکھا) راج گدی یاں موت

تختوں: (نم) تخت اُتوں، تخت توں

تختوں اُتارن، (حما) بادشاہی توں ہٹاون، گدی توں لاہن، راج

توں لاہن

تختوں اُتارنا، (حما) راج گدی چھڈنا

تختوں لاہون، (حما) دیکھو: تختوں اُتارن

تختہ: (فا، نذ) 1- لکڑ دا چیریا ہو یا پھٹا، پلا 2- الماری دا پھٹا 3- بوہا،

دردازہ 4- مُردے دی اڑھی 5- کانڈ دا 6- پھٹاں دی کیاری

7- جہاز دا فرش، دگی: اوہدی چھاتی تختہ سیم دا جتے دونوں لعل
بھٹن (حافظ بر خوردار)

تختہ اُلت جانا، (حما) تباہ ہو جانا

تختہ اُلت دینا، (حما) 1- برباد کر دینا 2- راج پٹ دینا

تختہ اُلتانا، (حما) 1- برباد کر دینا 2- راج پٹ دینا

تختہ اُٹھن، (حما) 1- اُجاڑن، ویران کرن، پھٹلی اُتے کرن، تباہ

کرن 2- اُجڑن، ویران ہون، تباہ ہون

تختہ بندی/تختہ بندی، (مو) پھٹیاں دا حاشیہ

تختہ پُل، (فا، نذ) 1- اوہ پُل جیہڑا قلعے دی خندق اُتے بنایا جاندا

اے 2- اُجیہا پُل جیہڑا بوہے دا گوں کھولیا تے بند کیتا جاسکدا اے

تختہ تہوت کرنا، (حما) تہس تہس کرنا

تختہ چانا، (حما) برباد کرنا

تختہ دیا، (صفت) دغا باز، دھوکے باز، فریبی، نقصان دیون والا

تختہ دیون، (حما) تباہ کرن، برباد کرن، پُل دیون، دھوکھا دیون

تختہ سیاہ، (فا، نذ) اوہ کالا پھٹا جس اُتے لکھ کے ادھیانک

(استاد) پچیاں نوں سوال وغیرہ سمجھاندے نیں، بلیک بورڈ

تختہ کدھن، (حما) برباد کرن، اُجاڑن، تباہ کرن

تختہ کرن، (حما) 1- کم ٹھنڈہ کرن، ستیاناس کرن، دگاڑن 2- اُلتا

(دوجی جلد)

تختی: (صفت) تھار دیس توں متعلق، کھوڑی

تخت: (قا، مذ) 1- راج، پاتشاہ دے پٹھن دی تھاں، بادشاہ دے پٹھن لئی بنائی ہوئی قیمتی چوکی، گدی، پھنا 2- تختیاں دی بنی ہوئی لی چوکی، لکڑی دے پٹھیاں دی منجی 3- کشتی دا پچھلا حصہ 4- گورو صاحبان دے چار تخت، اکال بوٹکا پٹنا صاحب، ہرمندر، کیس گڑھ اتے حضور صاحب

تخت اُترن، (حما) پریاں آدن

تخت اُتے بٹھاؤن، (حما) 1- بادشاہ بناؤن 2- بہت عزت دیون، اُچی تھاں تے بٹھاؤن

تخت اُلٹن، (حما) 1- انقلاب آدن، تباہی آدن، پٹھلی اُتے ہون 2- انقلاب لیاؤن، پٹھلی اُتے کرن، تباہ کرن

تخت باہری، (مذ) اوہ تخت جو باہر دے فوجیاں نے اوہدے پٹھن واسطے پہاڑ کٹ کے بنایا ایہہ جمیل کلر کھار کنڈھے ضلع چکوال دج ہے

تخت بخت، (قا، مذ) 1- خوش، خوش نصیبی 2- عیش، آرام، سکھ 3- خاوند، سہاگ 4- آل اولاد

تخت بے تختے دے لائق، (اکھا) نا اہل تے نا لائق بندے نوں سرداری یاں کوئی عہدہ مل جاوے تاں کہندے نیں

تخت پلٹن، (حما) 1- اُپرلی تھلے کرن 2- راج بدلن، حکومت تبدیل کرن

تخت پوش، (مذ) 1- تخت ڈھکن دا دتر، تخت دی چادر 2- پٹھیاں دا بنیا ہویا منجا 3- راج سنگھاسن

تخت تسلط، (مذ) 1- رعب داب 2- حکومت

تخت تے بٹھانا، (حما) 1- بادشاہ بناؤنا 2- بہت سکھ دینا
تخت تے بٹھلاؤن، (حما) راج گدی تے بٹھاؤن، تخت نشین کراؤن

تخت تے بہنا، (حما) تخت اُتے بہنا، براجمان ہونا، راج گدی سنبھالنا

تخت تے پٹھن، (حما) 1- بادشاہ بن جاون، حکمران ہون 2- عزت حاصل کرن

تخت تے پیر دھرنا، (حما) راج گدی سنبھالنا، وگتی: جس دن دا میں ہو یا سیانا پیر تخت تے دھریا (سیف)

تختے تے تختہ بٹھاؤنا، (حما) کنگال توں امیر بناؤنا، وگتی: دلیا میری تختے تے تخت بناؤے (چندر واڑی)

تخت چھڈنا، (حما) 1- راج چھڈنا، راج اودھیکاراں دا تیاگ کرنا 2- آرام چھڈنا

تخت دا تختہ ہون، (حما) کامیابی دی تھاں نا کافی ہون
تخت رواں، (قا، مذ) پاکی دی شکل دا سنگھاسن، اوہ تخت یاں چوکی

جس اُتے بادشاہ بیٹھدا ہے تے منکھ موڈھیاں اُتے چک کے لے جاندے نیں، پاکی، رتھ دی شکل دی اک پیسے داروڈی چوکی

تخت سلگنا، (مذ) اک بوٹی جو پنجاب دیاں پہاڑیاں دج عام ملدی ہے، ایس دے بیج دوائی دے طور تے دی ورتے جاندے نیں

تخت سلیمان، (قا+عر، مذ) حضرت سلیمان دا تخت جیہدے ہارے مشہور اے کہ اوہ ہوا دج اڈا سی

3۔ مول، اسلمہ، ونگی: آکھے تخم گواواں اس داجس ایہہ جنگ چایا
(میاں محمد بخش)

شخم اُنجن، (ند) اُنجن دے بی جو مشہور دوا ہے، ونگی: 'ہیر تخم
اُنجن موج رس سلہاگ اندر جوں' (داروشفا)

شخم اُنھاونا، (حما) بیج تاس کرنا، ونگی: 'یا حضرت جے آکھے تاں
میں سہہ دا تخم اُنھاواں' (گل)

شخم انجرہ، (ند) پھو بوٹی دابی
شخم اونگن، (ند) اونگن دے بیج جیہڑی مشہور دوائی اے

شخم ابلین، (ند) Rhus دے مختلف قسم دے پودے دے بیج
شخم بارتنگ، (ند) بارتنگ دے بی

شخم باقلا، (ند) باقلا دے بی
شخم بالنگو، (فا، ند) اک معروف بی جیہڑا معدے یاں جگر دی

گرمی نوں دور کرن لئی بھیموں کے پیا جاندا اے
شخم بلسان، (ند) بلسم (Balsam) دے بی

شخم پٹنا، (حما) بیج تاس کرنا، ونگی: 'بچہ کچا اہیں بنسے دا پٹاں تخم
زمینوں' (سیف)

شخم پیاز، (فا، ند) گنڈھے دابی
شخم تاثیر، (مو) ماں پیو دے سہاوا اثر

شخم تاثیر تے صحبت دا اثر، (اکھا) پیو دوا دے دے سہا تے آل
دوالے دی صحبت دا بندے دے مزاج تے کردار اتے ڈونگا اثر

ہوندا اے
شخم ترب، (ند) مولی دابی

شخم تربوز، (فا، ند) ہدوانے دے بی
شخم چانا، (حما) بیج تاس کرنا، نسل مکا دینا

شخم حرام، (فا+عر، ند) بیج اصلے والا آدمی، ونگی: 'نال جیو پیاری
آتے دا باقی سمجھدا تخم حرام بھائی' (کالی داس)

شخم حلال، (مفت) اچھا آدمی نیک خصلت آدمی، حلال دی
پیدائش

شخم خربوزہ، (فا، ند) خربوزے دے بی
شخم خرفا، (ند) کھلے دا بی، ونگی: 'اسبول تخمکو چا تخم خرفا لے

آؤ' (داروشفا)
شخم عطلی، (عر+فا، ند) عطلی بوٹے دے بی جیہڑے دوا دے طور

آتے ورتدے جانداے نیں
شخم خیار، (فا، ند) کیرے دے بی، ونگی: 'چارے اسنبول لے

جاوے تخم خیاز' (داروشفا)
شخم دا اثر، (مفت) اصلیت دی نشانی

شخم دا چھڈنا، (حما) تاس کر دینا، ونگی: 'اکا ہی مکا دینا، جانوں
مار دینا'

شخم ریحان، (فا+عر، ند) نیاز بودے بیج، غلٹی دے بی، مشک
ہری دے بی

شخم ریزی، (فا، مو) بیج بیجسن دی حالت، کھیت وچ بیج
بکھیرن دا عمل

شخم زردالو، (ند) خرمائی دے بی
شخم سپند، (فا، ند) ہرل دے بی

دیون، ہٹھیاں کر دین 3- اکڑا چڑھاؤں، سخت کرن

تختہ مودھا کرنا، (معا) برباد کر دینا، نشٹ کر دینا

تختہ ہو جانا، (معا) سریر دا بے حد آکڑ جانا

تختہ ہووݨ، (معا) 1- آکڑن، پُٹے دا سخت ہووݨ 2- کاروبار دا

ٹھپ ہو جاون 3- کھاڑا ہو جاون

تختی: (مو) 1- تختہ دی تعمیر، گلے وچ پادون دا چکور سونے چاندی

دے پتراں نال بنیا زیور، لکڑی دا چھوٹا ٹکڑا جیہدے اُتے پچیاں

نوں لکھنا سکھاندے نیں، پھٹی، لوح، سینہ، لکھت دی پھٹی 2- اوہ

پہنا جس اُتے تویٹ لکھ کے گل وچ پادندے نیں 3- پتھر دی سل

جس اُتے کچھ لکھ کے قبر اُتے یاں کسے ہورتھاں تے لادندے نیں،

وگئی: 'اُستاد ازل دے سبق پڑھایا جتھ دس دل تختی ہو' (باہو)

تختی تے تختی، میاں جی دی آئی کبختی، (اکھا) مدرسیاں یاں

سکولوں وچ پھٹی اُتے پھٹی چڑھن نوں اُستاد واسطے محسوس خیال

کرن بارے آکھدے نیں

تختی: (مذ) تختہ دی ایہہ جمع، پکڑیاں دی تھان

تختی بندی، (مو) دیکھو: تختہ بندی

تختی پُٹن، (معا) بربادی کرنا

تختی توڑنا، (معا) زور مارنا، پورا پورا جتن کرنا، پوری دلا دانا، حد کر دینا

تختی توں تخت بناوݨ، (معا) 1- کنگال نوں امیر بناوݨ 2- غیر

اہم نوں اہم بنا دیون 3- ماڑی شے نوں چنگی شے بناوݨ

تختی دا تختہ، (معا) (مذ) مفت) آکڑیا ہویا، سخت، تختی ورگا، وگئی:

'پٹا الہجے دی تختی دا تختہ سی' (ڈگل)

تختیاں: (مو) دیکھو: تختی، جیہدی ایہہ جمع اے

تختیاں دے تختے کالے کرن، (معا) درقیاں دے درتے لکھ

جھڈن بہت زیادہ لکھن

تخریب: (عر، مو) 1- خراب کرن، دگاڑن 2- شرارت کرن، فساد

کرن، 3- خرابی، دگاڑ، تباہی

تختہ: (مذ) دیکھو: تختہ

تختہ صیص: (عر، مو) 1- خصوصیت، گُن، سبھاؤ 2- سنبھالنا، خاص حق

تختہ طبع: (عر، مذ) کتاب دا سائز جیویں 4X7

تختیف: (عر، مو) ہولا کرن دا عمل، کمی، گھٹاؤ، چھاننی

تختیف کرن، (معا) 1- گھٹ کرن، تھوڑا کرن، چھوٹا کرن، ہولا

کرن 2- شرمندہ کرن، بے عزتی کرن 3- ملازماں دی برطرنی،

چھاننی، کمی 4- خشکی 5- چھوٹا پن

تختیف ہووݨ، (معا) 1- گھٹ ہووݨ، تھوڑا ہووݨ، چھوٹا ہووݨ،

ہولا ہووݨ 2- شرمندہ ہووݨ، بے عزتی ہووݨ 3- ملازماں دی

برطرنی ہووݨ، چھاننی ہووݨ

تختلص: (عر، مذ) اوہ چھوٹا ناں جو کوئی شاعر اپنی شاعری وچ وردہ

اے، اُپ ناں جیویں چا ترک، سفیر، غالب وغیرہ

تختلیف: (مو) تکلیف دا دگاڑ

تختلیق: (عر، مو) پیدائش، پیدا کرنا، ایجاد کرنا، کاڈھ، رچنا، وگئی: 'ایہہ

تاں نل اے ساری تخلیق دا' (و)

تختلیقی: (مفت) ایجاد کیتی ہوئی، پیدا کیتی ہوئی

تختم: (قا، مو) 1- بی، بیج 2- منی، دیرج، اولاد، بیٹا، نسل، اصلا

تختم: (قا، مو) 1- بی، بیج 2- منی، دیرج، اولاد، بیٹا، نسل، اصلا

تذکا، (نم) اودوں توں، تدوں توں

تذکروں، (نم) جدوں تیک، تدوں، اوس ویلے تاںیں

تذنبوں، (نم) اوس ویلے نوں، اودوں

تذوی، (نم) تدوں، اودوں، اوس ویلے دی

تذا: (نم) دیکھو: تذاں

تذاو: (نم) تعداد، گنتی، حساب دا عدد

تذارتھ: (مفت) اوس لئی ہو یا یاں کیتا جان والا

تذارتھی: (مفت) اچھ کارنی، خاص کم لئی بنیا یاں بنایا

تذارتھی کمیٹی، (نم) اچھی کمیٹی

تذارک: (عر، مذ) 1- پر بندھ، حیلہ، علاج 2- روک تھام، ٹھلہ،

ڈاکا 3- اصلاح، درستی 4- جتن، چارہ 5- احتیاط

تذارک کرن، (حما) 1- روک تھام کرن، ٹھلہ لاو 2- اصلاح

کرن 3- جتن کرن 4- خلائی کرن

تذارک ہون، (حما) 1- روک تھام ہون 2- اصلاح ہون

3- خلائی ہون

تذاکاؤ: (نم) اوس ویلے دا، اودوں دا

تذان: (نم) تدوں، اوس ویلے

تذانشہ: (ضم) تو، تینوں، تیرے کو

تذانہ: (نم) تینوں

تذال: (نم) تدوں، اوس ویلے، او سے سے، وگی: ایس معلم پاس تہ

تذاتذال سنبال: (مولوی غلام رسول)

تذالہاں: (نم) تدوں، اودوں، وگی: دتی گھاٹ اتے کر کٹیا آلت

تال تذاہاں: (ہاشم)

تذاہوں: (نم) 1- تذ، اوس ویلے 2- اوس پاسے

تذاہوں: (ضم) تہاڈے توں، تیرے دلوں

تذاہی/تذاہیں: (نم) اودوں ہی، تدوں ہی اوس ویلے، اودوں،

اودوں ہی، تذ، وگی: کہے دموور دیہوں دیہوں روشن تھیندا چاک

تذاہیں: (دمو)

تذاہیوں: (نم) دیکھو: تدوں ہی

تذاؤ: (نم) اوس ویلے، تذ

تذاؤکا: (نم) اوس ویلے دا، اودوں دا

تذاؤں: (نم) 1- اوسے پاسے، اودھراں، اوس پاسے 2- اوس

ویلے، تذ

تذائیں: (نم) تذ، اوس ویلے، اودوں، اوس ویلے تاںیں، اودوں ہی

تذائم: (عر، مذ) کسے کم دے نئے دل دھیان کرن دا عمل، وگی: 'دل

دج فکر تذیر کر کے لوڑ سر ایس گل دا' (سیف)

تذبھو: (مفت) 1- اب بھرنش شبد 2- مول روپ نوں کچھ بدلے

روپ دج درتیا جان والا شبد

تذبیر: (عر، مو) جکت، آپاؤ، ڈھنگ حکمت، سوچن، غور کرن

تذبیر اللہ، (حما) کسے سوچ دا اٹکا اثر ہون، توقع دے خلاف کم

ہون، کم ٹھنڈ ہون

تذبیر ہن، (حما) 1- سوچ دے مطابق کم ہون، منصوبہ ٹھیک

رہون 2- کسے کم دا سبب ہن، کوئی صورت نکل آون

تذبیر چلن، (حما) دیکھو، تدبیر ہن

شخم کستان، (فا، مذ) لسی دے بی، وگی: شخم کھیر و شخم کستان شخم

ریہاں لے وغیرہ (داروشفا)

شخم کدو، (فا، مذ) کدو دے بی

شخم گرتم، (فا، مذ) گسنجھے دے بی

شخم کوس، (فا، مذ) خراسانی اجوائن

شخم لنگا، (مذ) دیکھو: شخم ملنگاں

شخم مارن، (حما) 1- بی ناس کرن، نقصان کرن، ستیاناس کرن

2- نسل ختم کرن

شخم ملنگاں، (مو) اک خود رو بوٹی دے دانے جیہڑے پانی وچ

پایاں بھل جانے نیں تے گرمیاں وچ پیتے جاندے نیں

شخم نہ چھڈن، (حما) مڈھوں مٹکا دیون، ناس مار دیون، ستیاناس

کردیون

شخم نہ رہن دینا، (حما) بچ ناس کردینا

شخم نہ رہون دیون، (حما) دیکھو: شخم نہ چھڈن

شخم نہ لہسن، (حما) کسے چیز دا اٹکا ای نہ ملن مڈھ دا ای پتا نہ لگن،

اصلاً نہ لہسن

شخم نہ لہسنا، (حما) کسے چیز دا اٹکا ہی پابت نہ ہونا، بچ ناس ہونا

شخم وساء، (مذ) نل نامی زکھ دابی

شخم ہدوانہ، (مذ) ہدوانے دے بی

بد شخم، (مفت) حرامی، حرام دا

حرام شخم / حرام دا شخم، (مفت) حرامی، حرام دا، بد شخم

تخما: (فا) کھنڈی، گودام، بٹن بیڑا

تخماں: (مذ) دیکھو: تکہ

تخمنہ: (فا، مذ، مفت) 1- بد ہضمی 2- بد ذات، بھیڑا

تخمنی: (فا، مفت) اجیہا پودا یاں پھل جیہڑا پیوندی نہ ہووے بلکہ بی

توں اُگیا ہووے

تخمین: (عر، مو) اندازہ، اٹکل، گویہ، وگی: کسی نہیں تخمین ارویہ کہتے

(اوڑا جلالی)

تخمینا / تخمینہ: (عر، مذ) گویہ نال، اندازے نال، نیوے نال،

اندازہ، نیوا، قیاس

تخمیں: (مفت) بی توں پیدا ہویا ہویا (جو قلمی ناس ہووے)

تخخان / تخخانا: (مدر) دیکھو: دھخان، دھخانا

تخخیر: (مو) تاخیر توں، دیر، کویل، ڈھل

تخیل: (عر، مذ) 1- ادھ قوت جیہڑی خیالی صورتاں بنا بنا کے وہم و

عثمان اگے لیا دھردی اے، تصور، قیاس 2- خیال کرن، تصور کرن،

سوچن

تخیلی: (مفت) 1- خیالی، وہمی 2- تخیل والا

ت ..... و

تد: (نم) اوس ویلے، تدوں، پھیر، مگردوں: نام مٹے اندر دستا عام نہ

تجمن تد بھی: (میاں محمد بخش)

تد تک، (نم) اُدوں تاںیں، اوس ویلے تک

تد توں، (نم) اوس ویلے توں، اوس سے توں

تد دا، (نم) اوس ویلے دا، اودوں دا

تدوری/تدہوری: (مو) 1- تندور، نکا تندور 2- گڈے دے جو لے دا
ڈنڈا منڈیر

تدوکا: (نڈ، صفت) تدوں دا، اودوں دا، اوس ویلے دا

تدوکڑا: (صفت) اودوں دا، اوس ویلے دا

تدوکڑی: (صفت) تدوکڑا دی تانیٹ

تدوکنا: (نم) تدوں دا، اودوں دا، اوس ویلے دا: میرا گیا قرار تدوکنا
ہی تیرا جیو کھیریاں تے آیا کیوں (احمد نجر)

تدوکنی: (مو، صفت) 1- تدوکنا جیہدی ایہہ تانیٹ اے 2- اودوں
دی، اوس ویلے دی 3- بیتے ویلے دی

تدوکنے: (نڈ، صفت) تدوکنا، اودوکنا، چر وکنا، اودوں دا، وگی: تدوں دا
'کون بت تدوکنے چور ہوئے' (نجم)

تدوکواں: (نڈ، صفت) اودوں دا، اوس ویلے دا، تدوں دا

تدوکویں: (مو، صفت) دیکھو: تدوکواں جیہدی ایہہ تانیٹ اے

تدوکی: (مو، صفت) اودوں دی، گزرے ہوئے ویلے دی، اوس
ویلے دی

تدوکیاں: (مو، صفت) اودوں توں، اوس ویلے توں، وگی: اکھیں بند
تدوکیاں کھولیاں نہیں (نجم)

تدوں: (نم) اوسے ویلے، اوس وقت، اودوں، وگی: قصہ سیف
ملو کے والا تدوں سناں تیں توں (میاں محمد بخش)

تدوں آوس ترس، جدوں اپنا کوئی مرس، (اکھا) 1- جدوں
اپنی جان تے دکھ آوندا اے اودوں ای دکھ دا ٹھیک اندازہ ہوندا

اے 2- پرانی تکلیف تے کسے نوں ترس نہیں آوندا

تدوں تانی، (نم) دیکھو: تدوں تائیں

تدوں تائیں، (نم) اودوں تائیں، اوس ویلے تک

تدوں دا، (نڈ، صفت) اوس ویلے دا، تد دا

تدوں نوں، (نم) اوس ویلے نوں، اودوں، اوس ویلے تائیں

تدوں ہی، (نم) اودوں ہی

تدوی: (نم) تاں وی، پھیر دی

تدویر: (مو) تدویر

تدوین: (عر، مو) 1- ترتیب، تالیف، جمع جوڑ 2- ترتیب دیون،

تالیف کرن، جمع کرن

تدوین: (مو) تدواں دی تانیٹ

تدہاں: (ہند، ضم) تینوں، جہانوں

تدہی: (نم) تاں ای، تدوں ای، اوس صورت وچ ای

تدہ: (نم) 1- توں، تیں، تینوں 2- تیرا 3- تہ، وگی: یا میراں کے حال

بندے دا بے تہہ سار نہ لیتی (میاں محمد بخش)

تدہ نوں، (ضمیر) تینوں

تدہا: (نم) تینوں، تیرا

تدہارا: (نڈ، صفت) جس دیاں تن دھااں یاں کنڈھے ہوں، تاں

وہناں والا

تدہاری: (صفت) تدہارا دی تانیٹ

تدہانہہ: (نم) دیکھو: تدھاں

تدہاں: (ضم) تینوں، توں ہی

تدہت: (نڈ) اک ہتھیار

تدبیر دکن، (حما) کوئی گل سمجھاد، مشورہ دیوں، صلاح دیوں،

منصوبہ دکن، گر دکن

تدبیر تجھن، (حما) کوئی راہ لہمن، نویں گل تجھن، کوئی کم کرن

واسطے صورت لہمن، منصوبہ ذہن وچ آون

تدبیر سوچن، (حما) کوئی صورت کڈھن، کسے کم نوں کرن لئی کوئی

راہ لہمن، منصوبہ، تدبیر ذہن وچ لیاون

تدبیر کارگر ہوں، (حما) دیکھو: تدبیر بن

تدبیر کرن، (حما) 1- سوچ وچار کرن 2- انتظام کرن

تدبیر لڑاون، (حما) دیکھو: تدبیر سوچن

تدبیر لڑن، (حما) دیکھو: تدبیر بن

تدبیر لڑنا، (حما) جگتی سہل ہونا، دگئی: نہیں اودہ سارا کھالیا کر کوئی

تدبیر (مولوی غلام رسول)

تدرا: (تد، مفت) تن دروازاں والا گھر، تن درہ دی تخفیف

تدرو: (قا، ند) جنگلی مرغ، دگئی: قمراتے تدرو بولن ہر پر پنے ڈالی

(سیف)

تدیری: (مو، مفت) تن چھوٹے دروازاں والا گھر

تدرتج: (عر، مو) 1- درجہ بدرجہ، تھوڑا تھوڑا، ہولی ہولی، کردیاں

کردیاں 2- درجہ بدرجہ ہوں، کچے کچے ہوں

تد ریس: (عر، مو) 1- پڑھائی، لکھائی، تعلیم، درس دیوں 2- پڑھاد

لکھاد

تد ریلو: (ند) اک بوتھا جو پہاڑیاں وچ ملدا ہے، ایس دے چ سب

دے ڈنگے دے علاج لئی اتے ایس دے پتے کھنکھ دے علاج

لئی ورتے جاندے نیں

تدڑا: (ند) بڑا، جھینگڑ

تد فین: (عر، مو) 1- ذفن کرن، دین 2- ذفن کرن یاں دین دا عمل

تدک: (فم) تد، اوس ویلے

تدکا: (فم) تدوں توں، اودوں توں، اوس ویلے توں، اودوں دا

تد کڑوں: (فم) تد تیکر، تب تک

تدکی: (فم) تد کا دی تانیٹ

تدلا: (تد، مفت) تد دا، اوس ویلے دا، اودوں دا

تدلی: (مو، مفت) دیکھو: تد لا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

تدن: (فم) 1- تد، تدوں 2- اودوں تیکر، اوس ویلے تیکر، دگئی: چار

میںے ہور بھی مدن تھیا تیار (پنجاب دے ہیرے)

تد دن: (فم) اوس دن، اُون، اودن، ائی دن، تدوں

تد دن / تدن: (فم) تس دن، اس دن

تد متر: (فم) 1- ایس توں علاوہ، ایس توں اڈ، ایس توں دکھ 2- ایس

دے درمیان 3- تدوں، اوس ویلے 4- اجن چیت، اچانچک

تد نوں: (فم) اوس ویلے نوں، اودوں نوں

تدو: (فم) تس توں، اوس توں

تدواں: (تد، مفت) تد دا، اوس ویلے دا، اودوں دا

تدوت: (مفت) 1- اُنج دی، اوہو جیا ای 2- اوہدے ورگا، اوہیں دا

تدور: (ند) تھور

تدور: (عر، ند) ممرال، سندھ ندی دے نیڑے ملن والا اک ٹکھ جس

دا پھل جلاب لئی ورتیا جاند اے

تذائین، (حما) ٹھکانا ختم کرنا

تذ چاون، (حما) 1- کوچ کرن، بستر لھین 2- اُجاڑن، برباد

کرن، جڑ پٹن، ستیاناس کرنا، تباہ کرنا

تذ لھین، (حما) 'کوچ کرن' بوریابستر گول کرن، ٹر جاون

تذ: (ضم) تیرا، تہاڈا

تذ اگ: (نہ) چھپڑ، جو ہڑ، تلا

تذ ان/تذ انا: (مصدر) دیکھو: تذ ان، تذ انا

تذ انہ: (نہ) تب، تدوں

تذ اں: (نہ) تدوں، اُدوں، وگی: لگی تاگھ پُتل دی ساگ جڈاں،

بہنا چوڑا اجڑی مانگ تذ اں (خواجہ فرید)

تذ اں: (نہ) آسرا

تذ اون/تذ اونا: (مصدر) ضد کرن، آکڑن، زولاون

تذ اہن: (نہ) تذ اں، اودوں، اوس ویلے

تذ اہوں: (نہ) ایسے کر کے، ایسے پاروں

تذ اڑا: (نہ) بینزا، جھینگر

تذ ل: (مفت) ضدی، اڑیل، ہٹھ داپکا

تذ ن/تذ نا: (مصدر) 1- پھیلا دنا 2- پارنا، پارنا، تن جانا، پھیلا

تذ ن: (نہ) اودوں، اودوں، تدوں

تذ وانا: (ضم) ضد دوانا

تذ ھ: (نہ) تذ، تد

تذ ھا: (نہ) دیکھو: تذ اں

تذ ھاں: (نہ) تدوں، اودوں

تذی: (ضم) دیکھو: تذ

تذی تارے ڈکھاون، (حما) تنگ کر دینا، پریشان کرنا

تذی تیل ڈکھالن، (حما) سخت اذیت دینا، تنگ کرنا

تذی تیل کرن، (حما) الٹ پلٹ کرنا، چھین نہ لین دینا

تذی لھین، (حما) چلیدیاں کرنا، معاملہ نیڑا، بستر گول کرنا

تذی: (مو) تیری

تذے: (ضم) جمع تذ، تہاڈے، تیرے

تذے ویرھن، (حما) دیر تیک زندہ رہنا

تذ بھنا: (نہ) پھیل کے، پھار کے

تذیل: (مفت) دیکھو: تذیل

تذیل ہودن، (حما) ضدی ہودن، آکڑ خاں ہودن

ت..... ذ

تذ بڈب: (عر، نہ) 1- شک شبہ 2- بے چینی، گھبراہٹ 3- حیرانی

پریشانی 4- شک دچ پون، بے چمن ہودن، ڈول جاون

تذ رو: (فا، نہ) جنگلی مرغ، وگی: لہلیاں دچ بستر کیجے، با آسام

تذ روایاں (سیف)

تذ کرا: (نہ) دیکھو: تذکرہ

تذ کرہ: (عر، نہ) 1- بیان، ذکر، ذکر کرن دا چہ چا 2- گل بات 3- یادگار

یادداشت 4- ادہ کتاب جہدے دچ شاعراں دا حال احوال تے

نمونہ کلام ہووے

تذ کرہ چلن، (حما) کسے دا ذکر شروع ہودن، گل ٹر پون

تدھر/تدھرے: (فم) اوس پاسے، اوس طرف، ادھر

تدھری: دیکھو: دھدری

تدھوری: (مو) 1- تدھور دی تصغیر، تندوری 2- دھوڑی دا دگاڑ، اک

پودا جیدے بی زہریلے ہوندے نیں

تدھوں: (فم) تیرے پاسوں، تیتھوں

تدھوں: (فم) تدوں دا دگاڑ، کدوں، اوس ویلے، اودوں

تدھی: (فم) تدادی تخفیف، اودوں ای اوس ویلے ای، تاں ای

تدھے: (ضمیر) توں ہی، تہاں نے، وگی: دڈھی کھانیکے قاضی نکاح

پڑھیا کجھ سمجھ کے حق بندھے چھپایا (احمد نگر)

کجھ ودھوں دہیوں، کجھ تدھوں کجھ مہیوں، (اکھا) جدوں دو

دھراں آپس دج راضی نامہ کر دیاں نیں تاں اپنیاں ودھیکیاں

مندیاں نیں

تدھیں: (ضم) دیکھو: تدھی

تدھیں: (فم) 1- توں ای 2- تیوں

تدھی: (فم) 1- تدھی 2- تہیوں، ایس کر کے، ایس لئی

تدھی: (عر، مو) 1- سختی، ظلم، جبر 2- کالمی، تیزی، وگی: تدھی نال

واپس منو کے آئی

تدھی توری، (مو) ظلم، جبر

تدھی دینا، (عما) ڈکھ دینا، جک کرنا

تدھی دیون، (عما) ڈکھ دیون، جک کرن

تدھی کرن، (عما) سختی کرن، ظلم کرن، دادھا کرن، دھرو کرن

تدھی کرنا، (عما) سختی کرنا، دھوکا کرنا، ظلم کرنا

تدھی ہونا، (عما) سختی ہونا، ظلم ہونا

تدھی ہوں، (عما) سختی ہوں، ظلم ہوں، دھکا ہوں، دادھا

ہوں، دھرو ہوں

تدھے: (فم) دیکھو: تد

تدیرا: (ند) گلے دج پاون والا اک کول زیور

تدیری: (مو) نکا تدیرا

تدیں: (فم) تدے

ت.....ڈ

تڈ: (مو) 1- درودھ، جند، آکڑ پھاکڑ، اڑی 2- سہارا، بھروسہ، آسرا

تڈ بھرنا، (عما) مقابلہ کرنا، زور لانا

تڈ کرن، (عما) 1- درودھتا کرن، مخالفت کرنا 2- اڑی کرنا، جند کرنا

تڈ کرنا، (عما) مخالفت کرنا، درودھتا کرن

تڈ گھٹنا، (عما) مقابلہ کرنا، سہارا لینا

تڈ لانا، (عما) ٹل دینا، سہارا دینا، ہوڑا دینا، ہوڑا لانا

تڈ لاو، (عما) 1- ہوڑا لاو، لئی پاری دی درتوں کرنا 2- ہوڑا

دینا 3- سہارا دینا

تڈ لگن، (عما) ہوڑے نال چکیا جانا، سبل نال چکیا جانا

تڈ لگنا، (عما) کسے دا سہارا حاصل ہووے، ہوڑے توں اٹھایا جانا

اک تڈ، (ند) اک دا تڈ، وگی: اک تڈ چٹ متلا ہریا

(بھاگ)

تڈا: (ند) کھجور دے پتراں دی وڈی چٹائی، پھوہڑی، ٹڈا

تر: (نم) ترزت، فوراً، جھپتی

تر تے لون گھساون، (مخا) جھونگی تسلی دیون، جھونگی کارروائی

پاون چھتی چھتی کم کرن

تر کرن، (مخا) 1- مگا کرن، بھون 2- کھڈ تازہ کرن 2- چوڑن

تر کے لنگھ جانا، (مخا) ہناں دھیان دتے مچھتی مچھتی پڑھ جانا، گوہ

کچے ہناں کاہلی کاہلی پڑھ جانا

تر: (ضم) تیرایاں تیری دی تخفیف، تیرا، تہاڈا، تیری

ترتوں، (ضم) تیرے کولوں، تیتھوں

ترمر کرن، (مخا) تیرا میرا کرن، آپا دھاپی کرن، بحث کرن

ترمر ہون، (مخا) تیرا میرا ہون، آپا دھاپی ہون، بحث ہون

تر: (عدد) تن، ترے

تر باہی، (مو، مفت) تن ہانہواں والی، تن پاسیاں والی

تر پدھ، (مفت) 1- تن قسم دا 2- تن کونیاں والا

تر بل، (مفت) 1- تن طاقاں والا 2- ڈھڈ تے پئے تن دل

3- اک قسم دا چڑے دا وا جا

تر بل، (مفت) دیکھو: تر بل

تر بھج، (نم) 1- مثلث 2- تن ہانہاں والا

تر بھجا، (نم) تن ہاہاں والا

تر بھنگ، (مفت) 1- تن ولاں والا 2- تن قہاداں توں ونگا

3- تر چھا، ٹیڈھا، ونگا 4- شوخا

تر بھنگا، (مفت) دیکھو: تر بھنگ

تر بھنگی، (مفت) دیکھو: تر بھنگ

تر بھوں، (نم) 1- تن عالم، زمین اسان، پاتال 2- تر لوک، سارا
جہان، تن زمیناں

تر بیدی، (مفت) 1- تن ویداں والا 2- ہندو آں دیاں تن
کتاباں دا عالم

تر بیلا، (مفت) 1- بیتاں ڈھکیاں والا لدا 2- تن سواراں والا

3- انتہی سواری جہدے اُتے تن سوار بیٹھے ہون 4- انتہی تھاں جتے

تن جنگل ملدے ہون 5- پاکستان دے اک مشہور ڈیم تے اوس

دے لاگے موجود پنڈ داناں

تر بینی، (مو) اوہ تھاں جتے تن دریا ملن

تر بیہا، (نم، مفت) تن دناں دا بسی، بیہا

تر پاپا، (نم، مفت) 1- تن پیراں والا 2- بہت تیز رن والا

تر پانگی، (نم) 1- تن ویداں دے علم نوں جانن والا 2- براہمنان

دی اک ذات

تر پاد، (نم) 1- اک قسم دا بخار جہدے بارے مشہور اے کہ ایہہ

بخار اک جن ہوندا اے اتے اوہ دے تن پیر ہوندے نیں

تر پائی، (مو) بیتاں پاویاں والا چھوٹا میز، اچل ہر چھوٹے میز نوں

تر پائی یاں تپائی آکھیا جاندا اے

تر پنچھ، (نم) اوہ تھاں جتے تن راہ ملن، تراہا

تر پوڑیا، (نم، مفت) جنہوں تن پوڑھیاں لگدیاں ہون

تر پھلا، (نم) 1- تن پھلاں والا چاقویاں کوئی ہور اوزار جہدے تن

پھالے ہون 2- آلا، بھیڑا تے ہریڑوں ملا کے بنائیاں ہونیاں

دوانیاں دا مجموعہ، الطریفیل

(دوجی جلد)

تذکرہ چھڑن، (مخا) دیکھو: تذکرہ چلن

تذکرہ چھیڑن، (مخا) گل ٹورن، ذکر شروع کرن

تذکرہ رہون، (مخا) ذکر ہوندا رہون، گل ہوندی رہون

تذکرہ نویس، (عر، صفت) تذکرہ لکھن والا، لکھاری

تذکرہ ہودن، (مخا) ذکر ہودن، گل ہودن

تذکیر: (عر، مو) 1- ذکر کرن، گل ٹورن، یاد دلاؤن 2- تذکر ہودن

تذلیل: (عر، مو) 1- ذلت، بے عزتی، خواری، رسوائی 2- ذلیل کرن،

بے عزت کرن، رسوا کرن

تذیب: (مو) تہذیب دادگاڑ

تذیری چوکی: (صفت) تازیری چوکی، پلس چوکی، جتنے مجرم بٹھائے

جانے نہیں

ت ..... ر

تر: (لاحقہ) کے صفت پچھے لگ کے ادبے معیاں دوج وادھا کردا

اے، جیویں خوش تر، بہتر، ادھکتر

تر: (نذ) کھیرے دی ذات واک لٹا پٹلا پھل جس دی ویل ہوندی ہے

تر: (صفت) 1- بگلا، بھجیا ہویا 2- تازہ، جو سکيا ہویا نہیں 3- تھندا،

گھیالا

تراریز، (نم) چندا چندا

تراسامی، (مو) موٹی اسامی

ترہتر، (نم) تر وتر، بالکل تر

ترہڑن، (مخا) 1- چنگی طرحاں ڈب جاون 2- پوری طرحاں بھجن

3- خر کے ڈبن

ترترکاری، (مو) سبزی، بھاجی

ترجانا، (مخا) 1- بہت لایھ پہنچنا 2- ملکٹ ہونا، ملکٹی دی پراپتی

کرنا

ترجاون، (مخا) 1- نہال ہو جاون، رج جاون 2- اُچارُ تہہ پاؤن،

ناہی گرامی ہودن، چنگا ناں کماؤن 3- خوش قسمت ہو جاون

4- آخرت سنور جاون، نجات حاصل ہو جاون 5- کامیاب ہو جاون

تر دماغ، (صفت) سیانا

تر زبان، (فا، صفت) مٹھی زبان والا، خوش بیان، سوادہ گل

کرن والا

تر زبانی، (فا، مو) مٹھی زبان، خوش بیانی

تر کرنا، (مخا) 1- بگلا کرنا 2- بیہونا

تر کھانسی، (مو) ادھ کھانسی جس نال بلغم آدے

تر گئے جیتندے اکھاں نوٹ کے لاواں دیندے، (اکھا)

دھیاں نوں پیسے لے کے دیا ہون والیاں بارے کہندے نہیں

کیوں جے ادھ دمی لئی ورنوں اہیت دین دی بجائے پیسے نوں

اہیت دیندے نہیں

تر مال، (نذ) 1- چنگا کھاہا، ادھ شے جس دا کھان بچان سوکھا

ہووے 2- مال دولت دی آسانی نال سانجھی سنبھالی جاسکے والی

قسم، قیمتی شے، چنگی چوکی چیز، دھیا چیز، چنگا کھا

تر و تازہ، (صفت) ہریا بھریا

تر وتر، (صفت) ترہتر، بالکل تر

کھڑی دی اوہ لکڑ جیہدے اُتے سوتر لھیلیا جاندا اے

تراب: (عر، مو) دھرتی، بھونیس، مٹی، دھندل

ترابور: (صفت) چنگی طرحاں بھجیا ہویا، گڑبچ

ترابی: (ج، مو) تراویح، نمازِ ترابی، رمضان دے مہینہ وچ عشاء دی

نمازتوں بعد پڑھی جاون والی نقلی نماز

ٹراہیاں: (مو) دیکھو: ترابی جیہدے ایہ جمع اے

ترابج: (مو) دیکھو: تراویح

تراپ: (مو) سیلابے والی زمین، بھسکی ہوئی بھونیس، تر زمین

تراپڑ تراپڑ کرن: (حما) سرتے پیر رکھ کے بھجنا

ٹرات: (نمل) 1- پرانی، آر والا چھانٹا 2- منجیاں سن دا وڈا چھانٹا

جس نال پٹا کا وچا کے فصلاں توں پنچھیاں نوں اڈاوندے نیں

تراتاج: (صفت) دیکھو: تروتازہ، وگتی: تراتاج جو رنگ اتوں آ

چڑھے

تراتری: (صفت) 1- بچان والا، حفاظت کرن والا، محافظ 2- مدد کرن

والا، حامی

تراہیزک: (نم) سرہوں دی نسل دی اک فصل، تارا میرا

تراٹ: (پو، مو) چڑے دا چھانٹا، بچاں، گاواں نوں بکرن والا چھانٹا

تراٹ: (نم) تراہٹ دا وگاڑ، گھمنڈ، غرور، تکبر، بھوں بھوں

تراٹ کرن، (حما) گھمنڈ کرن، غرور تے تکبر کرن، بھوں بھوں

دکھاون

تراٹ: (مو) پیر دی لہر، نیس، چیس، آل، سیل

تراٹ اٹھن، (حما) نیس اٹھن، پیر دی لہر اُٹھرن

تراٹ پون، (حما) دیکھو: تراٹ اٹھن

تراٹ پینا، (حما) سروچ نیس اٹھنا

تراٹ مارن، (حما) دیکھو: تراٹ کرن

تراٹ وجن، (حما) زخم وچ نیس اٹھن، درد ہون، ٹرپل وجن

تراٹ: (پو، مو) وڈی ساری سل، چھوٹی ڈھیم

تراٹ: (مو) دیکھو: تراٹھ

تراٹاں: (مو) دیکھو: تراٹ جیہدے ایہ جمع اے

تراٹاں پون، (حما) پھڑاں ہون، درداں ہون، چیساں نکلن

تراٹر پون: (حما) نس بھج ہونا

تراٹک: (نم) نھراں دی لگ کے خاص چھ اُتے لا کے اوس ویلے

تک لگا تار دیکھدے رہنا جدوں تک کہ نھراں وچ جل آ کے نظر

تھک نہ جاوے

تراٹکا: (نم) تیز دھپ

تراٹکا لکھن، (حما) 1- جس ہون، وٹ ہون 2- گرمی دی

شدت وچ دا دھا ہون

تراٹن: (صدر) 1- تراٹ پون، جس پون 2- پھڑ مارن، ٹرپل مارن،

بھوں بھوں دکھاون

تراٹھ: (مو) سریاں اکھاں دی چھیویں پیر، چیس، چمک

تراٹی: (مو) سوئی ماریاں پٹو دے پٹے تے پئی لاس

تراٹی: (پو، مو) نیواں علاقہ، نشی

تراجواں: (نم) دیکھو: تروجا

ترابی: (نم) دیکھو: تروجا

تر لوه، (ند) تن لوہے، تن دھاتاں، سونا چاندی، تانبا
 تر ماترک، (مفت) 1- تن ماترک 2- اوہ حرف علت جس دی
 اواز تن ماتراں دے برابر ہووے 3- تن ماتراں والا
 تر مالا، (مو، مفت) تن مالا، تن لڑیاں والی مالا
 تر منکھ، (مفت) 1- تن منکھ، تن موہاں، تن چھریاں والا 2- تن
 دریاواں دے ملن دی تھاں
 تر و بہن، (ند) تن و بہن، تن دریاواں دے ملن دی تھاں
 تر: (نم) تھلے، بٹھاں
 تر: (مو) جلاہے دی کھڑی دی اوہ گول لٹھ جیہدے دوالے اوہ بچیا ہویا
 کپڑا نالو نال ولیدہ جاندا اے
 ترا: (ند) 1- ترن دی حالت 2- سیرابی، پیچ
 ترا دیون، (نما) 1- پانی اُتے رُڑھ دیون، تاری لوا دیون 2- پیل
 نوں چنگی طرحاں سیراب کردیون
 ترا: (ند) گھوڑا
 ترا: (فا، ضم) 1- تینوں 2- تیرا
 ترا: (ند) دوڑی تر
 ترا: (ضم) تیرا دی تخفیف، تہاڑا، ٹساں دا
 ترا: (ند) ترن دی حالت یاں عمل
 تراثری، (مو) چلن دا عمل یاں حالت، کوچ، چلا چلی
 ترا: (ند) 1- ٹھٹ، ڈبک، بھنگ دا ٹھٹ 2- ٹرہ دا وگاڑ، پک دا پلہ،
 شملہ
 ترا: (ند) 1- ٹری دا مکمر، اک قسم دا واجا، ناد 2- گھوڑا 3- دھرا دا وگاڑ،

تر پیرا، (ند، مفت) دیکھو: تر پایا
 تر پیڑا، (ند، مفت) دیکھو: تر پایا
 تر تال، (مو) چالیاں سیراں دی تھاں تر تالی سیر وزن لین دا
 منڈی داسجا، خاص کر کلز منڈی دی تھائی ویلے
 تر تالی، (عدد، مفت) چالی جمع تن، 43
 تر تالیاں، (عدد، مفت) دیکھو: تر تالیواں
 تر تالیواں، (عدد، مفت) تر تالی دی گنتی پوری کرن والا، 43 واں
 تر جگ، (ند) تن عالم، تن لوک، تن زمیناں
 تر جگت، (ند) دیکھو: تر جگ
 تر دھا، (نم) 1- تن طرحاں نال، تن طریقیاں نال 3- تن تھاں
 4- تن گناہ
 تر ڈنڈی، (ند، مفت) 1- تن ڈنڈیاں والا 2- سادھو، تیاگی، فقیر
 تر سندھیا، (مفت) دن دے تن حصے، صبح، دوپہر، شام
 تر سول، (ند) 1- تن پنچھاں والا نیزہ 2- لوہے دا اوہ نشان جیہدا
 مندرائ اُتے گڈ دے نیں 3- پنچے دی شکل دا ہتھیار جیہوں ہندو
 جوگی ہتھ وچ رکھدے نیں
 تر سولی، (مفت) تر سول رکھن والا، جیہدے کول تر سول ہوئے
 تر گوث، (ند، مفت) 1- تن پاسیاں والا پہاڑ جیہدے تے لکا دا
 شہر آباد اے 2- تن پاسیاں والا (نم) تن پاسیاں پاسے
 تر کون، (مفت) 1- کنون، مثلث 2- ترکوتا
 تر کوتا، (ند، مفت) 1- تن ٹکراں والا، تن کونیاں والا 2- جیہدے
 بر تے وال نہ ہوئے، بیڑ والا، گجھا

تراش: (فا، لاحقہ) کسے اسم دے بعد لگن مگروں اوہوں اسم فاعل ترکیبی بنا دیندا اے تے چھلن، کٹن والے دے معنے دیندا اے، جیویں: جیب تراش، سنگ تراش

تراش: (فا) 1- تراش دا کم، کاٹ، چھلائی 2- بناوٹ، گھاڑت 3- اوہ اوزار جس نال حرفاں نوں چھل کے منایا جاندا ہے

تراش خراش، (فا، مو) پھل چھ، کانٹ چھانٹ، سجاوٹ بناوٹ تراش خراش کرن، (حما) 1- چھلن ٹھن، سجاوٹ بناوٹ، وادھا گھانا ہون 2- نظم یاں نثر وچ لفظاں دی کانٹی چھانٹی کر کے سنوارن بناوٹ، اصلاح کرن

تراش دیون، (حما) چھل دیون، کتر دیون، لاہ دیون پنسل تراش، (ند) سلو لائیٹ یاں دھات وغیرہ دا بنیا اک قسم دا خول جس وچ بلیڈ لگا ہوندا ہے، ایہہ پنسل گھرن لئی درتیا جاندا ہے، گھاڑو

سنگ تراش، (ند) بت گھاڑا قلم تراش، (ند) چاکو، قلم گھرن والا تراشن/ تراشنا: (مصدر) 1- گھڑنا، چھلنا 2- کٹنا، کترنا، کانٹی چھانٹی کرن

تراشہ: (فا، ند) 1- پھاڑی، قاش 2- لوٹا، پُڑہ 3- کوئی کٹی ہوئی شے 4- اک اوزار جیہدے نال پھراں نوں کدے دے دھدے نہیں

تراشی: (مو) مستری دا اک اوزار تراشی: (عر، ند) خوشی ہون دی حالت، شادی وچ مبارک بدی تراک: (مفت) تیراک، دگنی: دگنی واری چٹے چٹے تراک تے

سہاندے کنڈھے تے سارا سارا دن کدن والے آجڑی پھس جانے نیں (آندراں، دگل)

تراک تراک پٹاکن، (حما) دہڑ دہڑ بولن، بے واہیا بولن تراک ہی ڈبدا ہے، (اکھا) بہتا ہوشیار ہی دھوکھا کھاندا ہے، بہتا چلاک ہی نقصان اٹھاندا ہے

تراکا: (مفت) تیراک ترا کرہٹ: (مو) 1- سر چکراکے اکھاں اگے تارے نجن 2- چٹائی جیہڑی پانی یاں شورے اُتے ہودے 3- سنناہٹ، تھر تھرہٹ تراکڑ: (مفت) 1- تراکل، تچا، ٹالٹ، تیرا 2- تریاکل، تیراک 3- ترکڑ

تراکڑ چاؤن، (حما) کالھی پاؤن، جلد بازی کرن تراکڑی: (مفت) جلد بازی کرن والا، کالھا، تیز طبیعت والا تراکڑی: (مو) 1- ترکڑی 2- تھر دی آواز

تراکل: (مفت) تیراک تراکل: (ند) تچا، تیرا، اوپرا، ٹالٹ تراکی: (مو) دیکھو: تیراکی تراکڑی: (مو) لگونی، تراگی تراگی: (مو) دیکھو: تراکڑی تراگی بھنن، (حما) 1- دنیا تیاگن، نفس کشی کرن 2- کسے کم لئی تیار ہون

ترالا: (ند) 1- سُہرتی، تیزی، بختی 2- چھال، پلانگہ، مھوڑے دی اک چھڑی 3- نشہ، ترک، سرشاری، مزہ، سرور

ترازو ہوون، (حما) 1- اکو چہا ہوون، برابر دا ہوون 2- سدھیاں
ہوون 3- تیر دا آر پار ہو کے بھسیر ہوون

ترازے: (ند) ٹگوے، ٹوٹے

ترازے ترازے ہونا، (حما) کسے شے دا تڑک کے یاں زمین
تے ڈگ کے پڑے پڑے ہونا، کرچی کرچی ہونا

تراس: (ند) بیڑا

تراس: (ند) 1- ڈر، سہم، بھے، وگنی: نیم کا تراس کٹ نہیں آوے نام

جے جوتیرا (کالی داس) 2- حیرانی 3- کشت، تکلیف، ڈکھ

تراس تراس کر اٹھنا، (حما) بھے بھیت ہو جانا، ہاہا کار مچا دینا

تراس: (س، مو) تریہ، تیا، پیاس، بھڑکی

تراسا: (ند، مفت) ڈریا ہویا، سہیا ہیا، خوف زدہ

تراسا: (ند، مفت) تریہہ داماریا، پیاسا، ترہایا

تراسامی: (مفت) موٹی اسامی

تراسک: (مفت) 1- ڈراون والا 2- خوفناک

تراسن: (ند) 1- ڈراون دا عمل 2- ڈراون دا وسیلہ، ڈراون دا ذریعہ

3- ڈر، خوف

تراسواں: (ند، مفت) 1- ترہایا، پیاسا 2- چاہیوان، خواہشمند

تراسی: (مفت) ویکھو: تریاسواں

تراسی: (مفت) ویکھو: تریاسی

تراسیاں: (پو) ویکھو: تریاسیواں

تراسیواں: (عدد، مفت) تراسی دی گنتی پوری کرن والا، پیاسی توں

مگرلا، 83 داں

تراڈ: (مو) 1- وڈی ساری سل 2- چھوٹی ڈھیم 3- پانی دی دھار

تراڈ: (مو) ڈھکیاں یاں مجھاں دا ڈکارن، جھوٹے دی بڑھک

تراڈاں: (مو) ویکھو: 'تراڈ' جیہی ایہ جمع اے

تراڈاں وڈیاں وچ خیر، (اکھا) ویکھو: اچی ڈکان تے پھکا پکوان

تراڈن: (مصدر) 1- ڈھکیاں دا ڈکار لون 2- ٹوکاں مارن، چٹکن

تراری: (فم) تیجے سال نوں، تچا سال

ترارین: (ند) تراوت والا، تر

تراڑ: (مو) 1- پانی دی دھار 2- وڈا پتھر، چٹان، پتھر دی چوڑی سل،

بھارا پتھر 3- تالی

تراڑکا: (ند) جس، ہسڑ، گرمی، وٹ

تراڑھ: (ہند، ند) آہرا، اُپلے یاں لکڑیاں دی آگ ہال کے اوہدے

وچ مکئی دے بھٹے چھلکیاں سمیت سٹ کے بھندے نیں جیہی

نہایت لذیذ ہوندے نیں، جیہی مکئی دے بٹیاں نوں بھنن دا صحیح

طریقہ اے

تراڑی: (مو) تاڑی، تالی، توڑی

تراڑیاں: (مو) تالیاں

تراڑیاں وجانا، (حما) 1- تالیاں وجانا 2- شرمندہ کرنا

ترازو: (فا، مو) 1- جوکھن دا آلہ، ٹکڑی، کنڈا 2- ہاراں آسانی برجاں

دچوں اک برج دا ناں، میزان

ترازو تول، (مفت) چچواں ٹکواں، سُتھرا، عمدہ، چنگا

ترازو ہو جاون، (حما) 1- اکو چہا ہو جاون، برابر دا ہو جاون

2- سدھیاں ہو جاون 3- تیر دا آر پار ہو کے بھسیر ہوون

ترانگل: (نم) کسان داتن شانہ یاں پنچے دی شکل داکڑی دا اک لہا
اوار جہدے نال اودہ توڑی تے پھک اکٹھی کردا اے، ترنگل، ترنگلی
ترانگی: (مو) دیکھو: ترانگل
ترانگھن/ترانگھنا: (مصدر) تانگھن، خواہش کرن، چاہون، اُمید
کرن

ترانی: (مفت) 1- طاقت ور، زور دار- 2- گھمنڈی- 3- حفاظت کرن
والا، محافظ- 4- امیر، راجپانچیا
ترانی: (مو) 1- ترن یاں تران دا اک ڈھنگ- 2- تراون والی
ترال: (مو) زور، طاقت، بل، قوت

تراوا: (نم) 1- تران والا- 2- ملاح، مہانا- 3- نجات دواون والا- 4- نفع
دیون والا- 5- ترن یاں تراون دا عمل- 6- صلح کران والا، تورترائی
کروان والا، رُسی ہوئی زنانی نوں سوہریاں دے گھر گھلن والا
تراوال: (نم) ملناوال، ترازو دے پلے لکاون والیاں ڈوریاں
تراوت: (مو) 1- عربی لفظ طراوت دا وگاڑ، سلجھ، نمی- 2- ٹھنڈک
3- تازگی

تراوتی: (مو) ضلع کرنال وچ اک مشہور تھاں جتے 1191ء وچ
پرتھوی راج چوہان اتے محمد غوری دی لڑائی ہوئی سی

تراوٹ: (مو) دیکھو: تراوت، وگی: 'موتی تریل دے کھلریا اتے
اکھاں وچ تراوتاں چھارہیاں' (تل دہشتی)

تراودشی: (مو) دیکھو: ترودشی

تراوڑی: (مو) تراوڑی، ہاڑی

تراون/تراونا: (مصدر) چلاونا، پھراونا، ودع کرنا، بھجواونا

تراون: (نم) دیکھو: ٹران

تراون دکھاون، (حما) زور دکھاون، طاقت دا دکھالا کرن، طاقت

دا مظاہرہ کرن

تراوے: (نم) 1- زور، طاقت- 2- تراوادی جمع

جراوے: (مفت) 1- بچوں، بچے- 2- تچا، تچال دا

ترانماں: (مفت) دیکھو: تریانواں

ترانمیں: (مفت) دیکھو: تریانوے

ترانو: (مثل) پڑانو

ترانواں: (مفت) ترانویں دی گنتی پوری کرن والا

ترانوے: (مفت) دیکھو: تریانوے

ترانوے لاون: (حما) 1- دھوکھا دیون، فریب کاری کرن- 2- تراہون،

ڈراون، دہکاون

ترانویں: (مفت) نوے اتے تن، 93

ترانویں جھٹکن، (حما) غصے ہونا، جھوٹنا، ڈانٹنا، مزاج درست کرنا

ترانہ: (فا، نم) گیت، نغمہ، وگی: 'سب تے کوئل چھوہے ترانے'

(چھیڑنا)

جنگی ترانہ، (نم) اودہ گیت جو جنگ سے فوجاں نوں ہلاشیری دین

لئی گایا جاندا ہے

قوی ترانہ، (نم) قوی گیت، راشتری گاؤن

ترانہ: (مصدر) 1- تران توں، کسے شے نوں پانی وچ ترن لئی

جھڈن، تیراون، پانی دی سطح اتے کسے شے نوں چلاون- 2- پار

لاون، کامیاب کرن- 3- نجات دیون، معاف کرن

تان، بھتی، بل 3- نیکیس 4- حفاظت، سلامتی 5- نجات، بھتی 6- زور
7- جے دی حفاظت دی چیز

تران تڑٹنا، (عما) ہمت ٹٹنا، نا طاقتی محسوس کرنا، ہمت ہار جانا،
کمزوری محسوس کرنا

تران: (صدر) 1- کسے شے نوں پانی وچ ترن لئی جھڈن، تیراون،
پانی دی سطح اُتے کسے شے نوں چلاون، ٹراون 2- حرکت کراون
3- تور ترائی کرن، میاں بیوی وچ صلح کران 4- پار لاون، کامیاب
کرن 5- نجات دیون، معاف کرن

ٹران: (صدر) 1- چلاون، ٹورن 2- صلح کراون 3- راہے پاون
ترانا: (نہ، مفت) 1- پکا، مضبوط، زور دار 2- ساہوکار، امیر
ٹراننا: (نہ) ٹکے چاول جیہڑے پانی وچ بھسے کے کھادے جاندے نیں
ترانبا: (نہ) دیکھو: تانبا، وگی: 'پارس کرے ترانبا سونا اپنے جیہا نہ کھا'
(کالی داس)

ٹرانٹ: (نہ، ٹرت، اوسے ویلے، جھیتی، فوراً
تراندی: (مو، مفت) 1- تردی ہوئی 2- سرسری، اتلی
تراندی نظرے دیکھن، (عما) 1- سرسری نظر نال دیکھن 2- لاہرادی
نال دیکھن

ترانڈ: (مو) دیکھو: تراٹ
ترانڈا: (نہ) ہولان
ترانگڑ: (نہ) دیکھو: ترنگڑ
ٹرانگڑ: (نہ) ٹین دا پرانا ٹوٹا
ترانگل: (نہ، ٹل، مو) دیکھو: ترنگلی

ترالا بھرن، (عما) چھالا مارن، ترکھیاں بھجن، بھرتی دکھاون،
جھیتی جھیتی کوئی کم کرن

ترالا مارن، (عما) ٹرپل مارن، گپ مارن، بیکر وڈھن
ترام: (مو) دیکھو: ترانو

تراما: (نہ) تانبا، وگی: 'سارا بدن ہو یا ایس دا تپدے دا نگ ترانے'
(قادر یار)

تراما: (نہ) بکھا، فضول، کسے نہ کم دا
تراما گنن، (عما) 1- نکما جانن، فضول گنن 2- قدر نہ پہچان

تراماں: (نہ) نگارا، دھونا، نقارہ
تراماں: (نہ) تانبہ (دھات)

تراماں تپاون، (عما) رولا پانا، کھپ پانا
ترامہڑا: (نہ) لوہے یاں سلور دی چادر نال بنیا کوڑا پکن والا پیلے،
ترامڑی چوک، ٹین دا ٹٹیا بھیا گلوا

ترامڑا: (نہ) دیکھو: ترامہڑا
ترامکا: (پو) چھکا، پانی دا ٹرمکا
ترامین: (نہ) تندور، غور

ترامین تپانا، (عما) پریشان کرنا، تک وچ دم کر دینا
ترامی: (مو) 1- پرات، لوہے یاں سلور دی نئی گول آٹا گنن والی

پرات 2- تانبے دی بھٹی تھالی یاں پلیٹ 3- اک مقامی مزاج گو
موسیقار دا تھکس جیہدا اصل نال عبدالرشید اے پرشید ترامی دے

لقب نال مشہور اے
تران: (نہ) 1- اعتماد، آسرا، سہارا، مدد، پناہ 2- طاقت، ہمت، زور،

ترائن تپاون: (حما) اودھم بچانا، ہنگامہ کرنا

تراؤ: (صفت) 1- تران والا 2- نجات دیون والا 3- پارلاون والا

تراؤ: (ند) تیراک، تیرن داماہر، تیرن والا

تراؤ پانی، (ند) اونا گوا پانی جیہدے وچ تریا جاسکے

ترائی: (مو) 1- پہاڑ دا دامن 2- کچھا 3- ہمالیہ دی کندھی وچ اک

میدان جو جمناتوں برہم پتر تک پھیلیا ہوا ہے 4- جوہ، چراغ

5- دلدل

ترائی: (مو) ترکرن داکم

ترائی کرنا، (حما) ترکرنا، پانی لانا، تازہ کرنا

ترائی ہون، (حما) چمڑکا ہون، ترہون

ٹرائی: (مو) 1- ٹراون دا عمل، ٹورن داکم 2- ٹرن دا عمل، ٹرن داکم

3- دوہٹی نوں مایاں گھروں رخصت کرن دا عمل 4- رضائی، لیف

5- مہرتی، تیزی

ترائے: (صفت) ویکھو: ترے

ترائیوے: (صفت) بیوں ای، بیوں

ترپ: (صفت) لما

ترپ: (ند) ویکھو: ترپ

ترپ: (قا، مو) پولی

ٹرب: (پو) تاش دی کھڈ وچ رنگین پتے

ٹربت: (عر، مو) قبر، گور، مٹی، دنگی، پیر سچے دی ٹربت اگے ددے

سوالی ہوئے (سیف)

تربتز: (نم) بالکل گلا، بھجیا ہونا، ٹوکھ ہونا

ترہٹون: (صفت) چوسن والا، سوکن والا، بھرن والا

ٹربٹون: (صفت) بھگونا، ترکرنا

ترہٹنل: (ند) 1- موٹیاں موٹیاں گول لال اکھاں والا الوورگا پنچھی،

رات نوں شکار کرن والا پنچھی 2- سیانا، عقل مند

تربد: (قا، ند) اک بوٹا جس دی جڑھ دوائیاں وچ ورتی جاندی ہے

ٹربد موصوف: (مو) تروی، تیرزی

ٹربدھ: (صفت) تنان تہاں والا، تہرا، تن طرحاں دا

تربدھ بندھن، (ند) 1- ستو، رجو، تے تے گناں دے بندھن

2- سچت،

تربدھ جوگ، (ند) تن قسم دے جوگ ارقعات ہٹھ یوگ، کرم

یوگ، سچ یوگ

تربدھ کرم، (ند) 1- من، بانی اتے سریر سمبندی کرم، تن قسم دے

کرم 2- اتم، مدھم اتے سچ کرم

ترہڈ: (صفت) پوری طرحاں ڈبیا ہوا، بھجیا ہوا، بھریا ہوا

ترہڈ: (قا، مو) بھجو بھری

تربرا: (ند) ویکھو: ترورا

ترہڑ: (صفت) تیسرا

ترہڑا: (ند) سریر اتے پائی ہوئی گرم پانی دی دھار

ترہڑا: (ند) ٹیلا، دھڑا

ترہڑی: (لہند، مو) ویکھو: تیوڑی، دنگی، 'نس نہ جن تھے پانہ تریزی

توں رٹھوں کھوڑی گلو

تریزی: (مو) پہاڑی کھیر، کلزی

تراوے سورمیاں آئیں باہیں، (اکھا) جدوں ایہ دسنا ہوئے
کہ اپنیاں بانہواں دا زور ای بندے دے کم آؤندا اے تاں
کہندے نیں

تراویح: (عر، مو) تراویح دی جمع 1- راحت دیون، خوشی دیون 2- فقہ
وج اوہ نقلی نماز جیہڑی رمضان دے مہینے وج عشاء دی نماز توں
بعد پڑھی جاندی اے

تراویس: (مو) 1- تردی ہوئی، چلوں 2- سرسری، اتلی
تراویس نظر، (مو، مفت) سرسری نظر، چلوں نظر
تراویہ: (مفت، عدد) 23 وہد تے تن

تراہ: (نہ) 1- ڈر، تراس، بھے، سہم 2- شور، فریاد، پکار 3- حیرانی
4- ڈہائی، اک دم کسے خوفناک یا عجیب شے نوں دیکھ کے یاں
کوئی غیر متوقع اچی اواز سن کے یاں کسے اچن چیت حرکت دے
نتیجے وج دل نوں لگن والا جھکا 5- بھاجڑ، بھکڑا دھڑی، دنگی:
'دارے بیٹھے کھوے جٹ دا، گیا سن دیاں نکل تراہ' (سراج
قادری)

تراہ پاون، (مخا) خوف پیدا کرن، ڈر پاون، رعب پاون
تراہ تراہ، (او) بچاؤ، رحم کرو، رکھیا کرو
تراہ تراہ کرنا، (مخا) دہائی پاونا
تراہ تراہ چٹنا، (مخا) دہائی چٹنا
تراہ تراہ ہونا، (مخا) دہائی چٹنا

تراہ جھجک، (قا، نہ) 1- تارامیرا، جالیوں، 2- (نم) حالوں
تراہ دینا، (مخا) ڈرا دینا، باہر کڈھنا، کھڈیڑنا

تراہ دیون، (مخا) 1- ڈرا دیون، خوف دور کر دیون 2- باہر کڈھن
تراہ کڈھ دیون، (مخا) ڈرا دیون، خوف دور کر دیون، تروہ
کڈھ دیون

تراہ کڈھ دینا، (مخا) ڈرا دینا

تراہ کڈھ لینا، (مخا) بہت ڈرا دینا

تراہ کڈھنا، (مخا) کسے نوں اچانک ڈرا دینا، چونکا دینا

تراہ نکھنا، (مخا) اچانک ڈر جانا، سہم جانا، چونک اٹھنا

تراہ: (نہ) تن راہ دی تخفیف، اوہ تھاں جتھے تن راہ کٹھے ہوندے ہون

تراہا: (نہ) تن راہا، اوہ تھاں جتھے تن راہ اکٹھے ملن

تراہڑ: (مفت) ترہمکن والا جانور، ہمکن والا جانور، ڈر جان والا
ڈنگر، پشو

تراہکن: (مصدر) 1- تر داولون 2- ڈرن، ترہن

تراہکوان: (مصدر) دیکھو: تراہکوان

تراہکوان: (مصدر) 1- تر داولوان 2- ڈرواون، پیکوان

تراہن/تراہنا: (مصدر) ڈرنا، سہنا، ڈرانا، تنبیہ کرنا، خوف دلانا، ہاز

رہن دی تنبیہ کرنا، پچھے ہٹاونا، باہر کڈھنا، کھچنا کھویڑنا

تراہون: (مصدر) 1- ڈراون، تراہ کڈھن 2- پچھے ہٹاونا 3- باہر کڈھ

مال ڈنگرنوں پیلیاں وچوں موڑن 4- ٹلے بلی نوں نساون

تراہی: (مو) رواگئی، ترن دا عمل، وگئی: 'ماہی دی تراہی دی ہلیل پئی

بیرکن' (بیر بھگوان سنگھ)

تراہی رکھن: (مخا) ڈرائی رکھن، ڈرکاری رکھن

ٹراہی: (مو) نجات دی تھاں، پناہ دی تھاں

تر بیت: (عر، مو) 1- پالن پوسن، پرورش کرن، تہذیب سکھاون
2- سکھیا

تر بیت کرن، (عما) ادب آداب سکھاون، پالن پوسن، پرورش کرن

تر پیر: (ند، مفت) 1- اڑیل، اڑی کھورا، ضدی 2- غصے والا

تر بینی: (مو) دیکھو: تر بینی

ترپ: (ند) چھلانگ، چھال، ترپنا دافعل امر

ترپ کھلونا، (عما) دودھ چون سے گال نہیں دا چھڑاں مارنا، ٹپ پینا

ترپ: (انگ، ند) Triumph دا وگڑیا روپ 1- تاش دی اک کھیڈ

جس وچ رنگ ملدے نیں 2- تاش دارنگ

ترپ تاس، (ند) دیکھو: ترپتی

ترپ تاننا، (عما) راضی ہونا، خوش ہونا، مطمئن ہونا

ترپ تانی، (نم) دیکھو: ترپ تاونا، وگی: ٹھیک نام جیہڑا ترپ

تان والا ہوئی ملویا سنت بھنڈا روچوں (فتا دا مکان)

ترپ: (مو) 1- قطرہ، بوند، جبکا 2- خوشی، سکون

ترپ تاونا، (عما) مطمئن کرنا، خوش کرنا، راضی کرنا

ترپ تائن، (ند) آرام سکون دی حالت

ترپ ترپ، (صوت) جھکا جھکا کر کے، جھکا جھکا پانی دے ڈگن

دی اواز

ترپ تیونا، (عما) دیکھو: ترپ تاننا

ترپ چال، (مو) تاش وچ رنگ دے پتے دی کھیڈ

ترپ کڈھاونا، (عما) تاش دی کھیڈ وچ مخالف دھڑے دے

رنگ دے پتے سراں راہیں ختم کراونا

ترپ لاونا، (عما) تاش وچ کسے دے سرنوں رنگ دے پتے نال کٹنا

ترپ ہرا، (ند) تہیے پہر وچن والے گھڑیاں دی اواز، وگی: ترپ

ہرا دے نوں چر ہو چکا ہے (کاگو چیاں)

گنڈھ ترپ، (ند) گنڈھ تپ

ٹرپ/ترپ: (ند) 1- انگریزی لفظ (Troop) دا وگاڑ، فوجی سواراں

دا اک گروہ جیہدے وچ اک گروہ اندر سٹھ توں اسی تیکر نفری ہوندی

اے، فوجی دستہ 2- آر پار سوراخ کرن دا عمل 3- گنڈھن دا عمل

4- تروپادی تخفیف، گانڈھا، ٹانگا

ٹرپا: (مو) 1- شرم، حیا، لاج 2- بیسوا، طوائف شرمندہ، نموجھانا

ٹرپا: (ند) چھڑپا، چھال

ٹرپا مارنا، (عما) پٹنا، کسے تھان تے اُچھل کے چڑھنا

ٹرپا: (مو) 1- آر پار کرن والا، زخمی کرن والا 2- بھڑ، زخمی 3- تروپے

لگا ہویا 4- تروپا، ٹانگا، گانڈھا

ترپاٹھی: (ند) 1- تیاں ویداں دے پڑھن والا 2- برہمن دی

اک جاتی

ترپال: (ند) اک قسم دا موم جامہ جو میہ توں بچاون لئی چیزاں اُتے

تانیا جاندا اے اتے جس دے وچوں پانی نہیں لگھ سکدا، واڑ

پروف کپڑا

ترپان/ترپانا: (صدر) 1- ترپان، ڈکھی کرن، بے چین کرن

2- ڈران، دھماکاون، تروکڈھن 3- ٹپاون، چھلاون، کداون

(دوجی جلد)

تر بوز: (قا، مذ) تر بوز، ہدوانہ

تر بوض: (عر، مذ) اُمید رکھنا، توقف کرنا

تر بکا: (مذ) قطرہ، خُبکا، چویا، دگی: تر بکے تر کے اکھ دے (نغم)

تر بکا تر بکا، (نم) قطرہ قطرہ، خُبکا خُبکا، قطرہ، خُبکا، چویا

تر بکن / تر بکنا: (مصدر) 1- تر بھکن 2- ڈرن، خوف کھاون 3- سنے

پیاں یاں بخاردی حالت دج اچاک ڈر جادون

تر بکے: (مذ) تر بکا توں

تر بلا: (مذ) 1- تیل یاں روغن رلیا پانی، تر مرآ، چکنائی دا داغ 2- ادہ تارا

جیہو دا داغ دے مدے یاں کزوری پاروں اکھ دے سائے اڈا

ہویا نظر آندا اے

تر بن: (فل) دیکھو: تونا

تر بن: (مصدر) جانور وغیرہ داخل ڈگ جادون، ترد جادون

تر بوز: (مذ) دھیلیا رشتہ دار، چچا زاد

تر بوز: (قا، مذ) ہدوانا، تیرا، رینڈا، دگی: تھے تر بوز مول نہ ہوندے توڑ

کے لے جائے ہو (باہو)

تر بوز: (مذ) 1- دشمن 2- اچھا رشتہ دار جیہو اپنے کے رشتہ داری

خوشی دج دلی طور تے ناخوش ہووے پر دیکھن لوں خوش نظر آوے،

شریک دی کہندے نیں

تر بوزی: (مفت) تر بوز دے کدے دے رنگ درگا

تر بوزیاں: (مفت) دیکھو: تر بوزی

تر بول: (لہند) جان والا پشو

تر بیہیاں: (مذ، مفت) تر بیہیا توں، تن دن دا باسی، بیہا

تر بھر: (مفت) 1- غصے نال بھریا ہویا، غصیل، جوشیلا 2- بکھریا ہویا،

منتشر

تر بھڑا: (مذ) اک خود روہنری دا بوٹا، ساگ

تر بھک: (مو) 1- ڈر، خوف 2- خوف نال، ڈر کے اچھلن دا عمل

3- ٹیس، چیک

تر بھک جانا، (حما) چونک پینا، ڈر جانا

تر بھکان: (مصدر) دیکھو: تر بھکاون

تر بھکاون: (مصدر) تمھکاون، تر ٹھاون، ڈراون، تردہ کڈھن

تر بھکدے: (مو) تر بھک توں اے 1- ڈر، خوف 2- خوف نال ڈر

کے اچھلن دا عمل 3- ٹیس، چیک

تر بھکن / تر بھکنا: (مصدر) 1- ڈرن، خوف کھاون 2- اچاک ڈر

جادون، سٹیاں ہوئیاں خوف نال جاگ جانا (بھکے دے نال)

تر بھکنی: (مو) ڈر، خوف، تر بھکن دا عمل

تر بھکوان: (مصدر) دیکھو: تر بھکوان

تر بھکوان: (مصدر) تمھکوان، تر ٹھوان، ڈراون، تردہ کڈھوان

تر بھکن: (مصدر) دیکھو: تر بھکن

تر بھکین: (مصدر) دیکھو: تر بھکن

تر بھکیون: (مصدر) دیکھو: تر بھکن

تر بھوڑی: (مو) اک کیڑے دانال

تر بھون: (مذ) تن لوک ارقعات سورگ لوک، مات لوک، پاتال لوک

تر بھون ناتھ: (مذ) 1- کرتار، پار، برہم 2- شو، مہاں دیو، دگی:

'انک پانک ہرنا تر بھون ناتھ ری' (دھنا تر لوچن)

ترپن: (مصدر) 1- چھال مارن، اُلانگھن، ٹپن، کدن، ٹپو مارن

2- ترپچن، بے قرار ہودن، بے چین ہودن

ٹرپن/ٹرپنا: (مصدر) ٹپنا، سیونا، سلائی کرنا، ٹانگے لانا، ترپائی کرنا،

تروپے لانا کیڑے دی سلائی توں موڑ کے دوبارہ سلائی کرنا

ترپنڈ: (نہ) بھسم دیاں تن ٹیڈھیاں لکیراں داتلک جس نوں شو لوک

متھے تے لاوندے ہن

ترپوان: (مصدر) دیکھو: ترپوان

ترپواون: (مصدر) پٹواون، اُچھلواون، کدواون

ترپوت: (مفت) 1- تن پٹاں، تن لگاں والا 2- تن عرض والی چدر

ترپوٹھی: (مو) اک جڑی بوٹی جیہڑی معدے دی پیڑیاں رت نوں

دور کرن دی تاثیر رکھدی اے

ترپھا: (مفت) عجیب، اچنبھا

ترپھا: () اکھ دا پھیر، پل

ترپھاٹ: (نہ) ترپھاٹ، بے چینی، گھبراہٹ، چتا

ترپھان: (نہ) 1- طرفان جو چین دے سکيا گک صوبے دا اک شہر

ہے، شاید ایتھوں دی اُن مشہور ہوندی سی 2- (مو) اک طرحاں

دی پٹم

ترپھانی: (مو) سنتال زبان والی اک قسم دی اُن

ترپھٹ: (نہ) جی بھر کے

ترپھرا: (نہ) مفت) مٹھریلا، چالاک، ہوشیار

ترپھراون/ترپھراونا: (مصدر) 1- ٹکڑا ہونا، راضی ہونا، صحت یاب

ہونا 2- مونا ہونا

ترپھڑ: (نہ) اک بیماری جیہڑے وچ خون دی خرابی پاروں جسم اُتے

نکے نکے دانے نکل آؤندے نیں، چھالے

ترپھلا: (نہ) ہرڑ بھیرے او لے داسنوف یاں معجون

ترپچن: (مصدر) ترپچن، بے قرار ہودن، بے چین ہودن

ترپھو ترپھو کرنا: (مخا) 1- بہت ڈرن، سہمن 2- بے چین ہودن،

بے قرار ہودن، چتا لگن

ترپی: (نہ) ریاست لسان نواب دے نیڑے اک دڑے پنڈ واناں

جیہڑا ضلع مانسہرہ وچ شامل اے

ٹرپی: (مو) اوہ تھاں جتھوں دریا آسانی نال پار کیتا جاسکے

ٹرپے: (نہ) ٹپے، چھلانگ لائے، اُتے چڑھے

ٹرپیا: (نہ) دیکھو: ٹرپن

ترپیل: (مو) دیکھو: ترپال

ٹرت: (مو، مفت) 1- چلن دی حالت، چال، نور 2- چالاک،

ہوشیاری 3- دوٹوک، صاف، سدھا، چھتی، جلدی، فوراً، جھٹ پٹ،

فوراً، ہنے، ایسے ویلے، ٹرکی بہ ٹرکی، چھتی، وگی: کہے دموور ڈھل نہ

بندی، تیاری ترت کرے (دموور)

ٹرت پھرت، (نہ) 1- قنات، چھتی، اوے ویلے، فوراً 2- کالھی

نال، تیزی نال، مٹھرتی نال

ٹرت پھرتا، (نہ) چالاک، جلد باز، کالھا، شرارتی

ٹرت پھوت، (نہ) دیکھو: ٹرت مٹھرت

ٹرت دان مہاں مہن، (اکھا) جدوں دین جوگ رقم جھٹ پٹ

دتی جاوے اودوں کہندے نیں

ترپاون: (مصدر) 1- اُکسادن، بھڑکادن، بے چین کرن، بے قرار

کرن، چٹا لادن

ترپاونا: (فہم) نپاونا، توپا لادنا، سیوا دنا، سلائی کراونا

ترپائی: (مو) 1- سیون داکم، ٹیڈھے توپے دی سلائی جو تھ نال کیتی

جاندی اے 2- سیون دی مزدوری 3- تھان تھان والی میز، تپائی

ترپائی کرنا، (حما) 1- سوئی دھاگے نال ٹانگے لانا 2- پٹائی کرنا،

مارنا، کٹنا پا چاڑھنا

ترپت: (فہم) شرمندہ، شرمایا ہویا

ترپت: (مو) تسلی، تسفی، حوصلہ، خوشی

ترپت: (مفت) رجیا ہویا

ترپت تونت، (مفت) بھونج نال رجیا ہویا، ترپت

ترپتا: (مو) گورو ناک دیو جی دی ماں دانان

ترپتا: (مو) دیکھو: ترپ

ترپتن/ترپتنا: (مصدر) راضی ہونا، مطمئن ہونا، خوش ہونا

ترپتی: (مو) نشہ، رنج، آرام، سکون، اطمینان

ترپٹ: (فہم) فزٹی کپڑا

ترپراری: (فہم) شوہاں دیو، وگنی: مسند روپ انوپ مورتی، گمڑی

آپ ترپراری (دشوکاری)

ترپڑ: (فہم) 1- ٹاٹ، بوریا، چیر، لسی رضائی یاں جلی، بکری دی اُن دا بنیا

ہویا ٹاٹ 2- ٹٹی ہوئی جٹی، چھتر 3- ناکارہ، بکھتا، خراب 4- لٹا

ماڑا، کمزور 5- ہڈھا کھوسٹ، بکریاں دے دالاں دا بنیا ہویا ٹاٹ،

ایس نوں گدھیاں تے پاؤن لئی درتیا جاندا اے

ترپڑ تھوہر، (فہم) تھوہر دی اک قسم جس دے کنڈیا لے موئے پتے

جٹی دے تلے ورگے ہوندے نیں، چھتر تھوہر

ترپڑ کھینا، (حما) بہت غریبی دے دن کنٹا، غریبی دی حالت

ترپڑ گھسیا، (فہم) 1- ہڈھا کھوسٹ 2- پراٹا

ترپڑو: (مو) بخر زمین، ویران زمین، ناکارہ بھونیں

ترپڑانا: (فہم) پٹنا، بھدکنا، غصے وچ ہونا

ترپڑی: (مو) ترپڑ دی تصغیر، ٹاٹ یاں بوری دا ٹوٹا

ترپک: (صوت) چوئے دے ڈگن دی آواز، اُتھواں دے ڈگن دی

آواز

ترپک ترپک، (صوت) وگ تک، چوئے دے ڈگن دی آواز،

ترپ ترپ

ترپکن: (مصدر) پانی دے چوئے ڈگن دی آواز آون

ترپل: (مو) 1- چٹنا، بے قرار 2- خواہش، آرزو، طلب

ترپل: (فہم) سوراخ کرن والا، آر پار کرن والا، سلائی کرن والا

ٹرپل: (مو) غصے وچ آنا، ناراض ہونا

ترپلا مارنا: (حما) ڈریاں خوف نال اُچھل کے دور ہو جانا، غصے وچ

ناراضگی دا اظہار کرن لئی اُچھل کے دور ہو جانا

ترپلھی: (مو) دیکھو: ترپلی

ترپکھیاں مارنا: (حما) بچاؤ لئی ادھر ادھر جھکناں مارنا

ترپلی: (مو) پھوسی، چمال

ٹرپلیاں: (مو) چوکڑیاں

ترپن: (مو) دلاسا، تسلی، حوصلہ

ترتلی پاؤن، (معا) اُدھر دھمی چلن، ہلچل مچاؤن
ترتلی ترتلی، (مو) اُتھل اُتھل، اپڑ دھمی، دگئی: ایس ترتلی ترتلی

پاروں نلہ وی ڈب پیندا (سیف)

ترتلی پون، (معا) دیکھو: ترتلی پاؤن

ترتلی چانا، (معا) بھڑتھو پاؤنا، دگئی: نہ ڈنھی اوس پک داہڑی اوس

دی ایس ترتلی چائی (سیف)

ترتلی چکی رکھنا، (معا) بھڑتھو پائی رکھنا، دگئی: عشق امن دے نال

نہیں، بہن دیندا چکی رکھدا اسدا ترتلیاے جی (کالی داس)

ترتلی مچاؤن، (معا) دیکھو: ترتلی پاؤن

ترتلی عین، (معا) دیکھو: ترتلی پون

ترتی: (ند) پارلگن، کامیاب ہون، وصول ہون، رقم ملن، چلنا

ترتی: (مو) 1- بھرتی، جلدی، جھپتی، کالھی 2- چالاکی، ہوشیاری

3- بڑھلی، شروع دی 4- اوس ای ویلے دی

ترتی بھرتی، (نم) جھٹ پٹ، ترٹ، اوسے ویلے فوراً

ترتیا: (مو) کچھ دی تیسری تب، تچ

ترتیب: (عر، مو) 1- درجہ بدرجہ رکھن، ڈھنگ نال رکھن 2- درستی،

سجاوٹ، ڈھنگ

ترتیب سر، (نم) سلسلے وار، ڈھنگ نال، سلیقے نال

ترتیب وار، (نم) دیکھو: ترتیب سر

ترتیب/ترتیبنا: (مصدر) ترتیب دینا، ڈھنگ نال رکھنا

ترتیل: (عر، مو) 1- ڈک ڈک کے صاف صاف پڑھن 2- قرآن

پاک نوں بڑے ٹھہراؤ نال تے لفظاں دے صحیح تلفظ نال پڑھن

ترٹ: (مو) موٹا رسا جیہوں گھما کے اواز کدھی جاندی اے، چڑیاں
کاں اُڈانی، گھمانی

ترٹ پون، (معا) دین ہونا، ماتم ہونا، جھگڑا ہونا

ترٹ مچاؤن، (معا) کالھی کرن، جھپتی کرن، جلدی کرن

ترٹ: (مو) تریہ، پیاس، بھڑکی

ترٹ: (ند + مو) 1- ٹٹ 2- لوڑ، کمی

ترٹ ڈھینا، (معا) کچھ بچھ جانا

ترٹ مویا، (ند) بددعا دے الفاظ

ترٹا: (مفت) 1- ٹٹا بھجا، جھکیا ٹٹا 2- دچھڑیا ہویا

ترٹن/ترٹنا: (مصدر) 1- ٹٹنا، بھجنا، ٹکڑے ٹکڑے ہونا 2- اڈاڈ ہونا،

دچھڑنا، دکھ ہونا 3- گھات آنا 4- لستا ہو جانا 5- مفلس ہونا، کنگال

ہونا 6- نازل ہونا 7- جوڑاں وچ درد ہونا 8- تباہ برباد ہونا 9- نہر

یاں کھالے وچوں پانی دا باہر نکل جانا 10- حملہ کرن

ترٹ: (ند) اک جنگلی جانور (جیہڑا نکلے کھوتے دی جسامت دا ہوندا

اتے) ایہہ اپنی دھون نوں کبے نہیں موڑ سکدا، جے کے بندے

اُتے حملہ آور ہودے تے اوہ بندہ ادھدی سیدھ توں جے کبے ہو

جائے تے ایہہ سدھا اگے نکل جاند اے، سور، باہر لا

ترٹھ: (مو) 1- خوف، ڈر، دہشت، تہاہ 2- بھگدڑ، ہلچل

ترٹھ جانا، (معا) ڈر کے چونکنا، پوترنا (گھوڑے وغیرہ دا)

ترٹھا: (ند) ڈر یا ہویا، تریہہ گیا ہویا

ترٹھاویا، (ند) ڈر یا ہویا، پوتریا ہویا

ترٹھا: (ند) گرد، دیوتا یاں پریشور، جہڑا پرسن یاں دیال ہودے، دگئی:

(دو جی جلد)

ترتا: (ند، مفت) تن مٹا

ترتا: (ند، مفت) جھٹ پٹ ہون والا، جلد باز، انوکھا

ترتا بھرتی، (ند) بھرتی، چالاکی، تیزی طرار

ترتا ثرت، (مفت) دیکھو: ثرت

ترتا لھی: (ند) دیکھو: تر تالی

ترتا لھیاں: (مفت) دیکھو: تر تالیواں

ترتا لھیواں: (مفت) تر تالی دی گنتی پوری کرن والا

تر تالی: (عدد، مفت) تپتالی، چالھی اتے تن، 43

تر تالیاں: (ند) تر تالی دی گنتی پوری کرن والا

تر تر: (مو) 1- بھٹ بھرا، بھل بھل 2- لڑائی، جھیرا

تر تر کرن، (معا) فضول بھٹ کرن، تیز تیز بولن، جھیرا کرن، جھگڑا

کرن، لڑائی کرن

تر تر: (مو) بھٹ بھٹ، بھڑ بھڑ

تر تر تگن، (معا) بھٹ بھٹ تگن، حیرانی یا حسرت نال دیکھن

تر تر دیکھنا، (معا) بغیر پلک جھپکائے دیکھدے رہنا

تر تر دیکھن، (معا) غور نال دیکھن، جھنگلی لاؤن، گھوڑے دیکھن

تر ترا: (ند) اک قسم داساگ، تاندلا

تر ترا: (ند، مفت) پخت، چلاک، پھر پھلا، دگنی: بیک بچہ

تر ترا، جل تھل دوتے سچ وڈانے (بھاگ)

تر تران: (مصدر) تھندا ہون، تر ہون، گھوڑی ڈیا ہون

تر تران: (مصدر) قطرے ڈگن، کسے شے دا دگن

تر تران: (مصدر) دیکھو: تر تران

تر تران: (مصدر) بختی دکھاون، کالھی کرن

تر تران: (مصدر) دیکھو: تر تران

تر تران: (مصدر) دیکھو: تر تران

تر تر تر کنا: (معا) بھٹ دیکھنا، دگنی: تر تر تر کے رخ نبی داشوق

دید اٹھائے (گل، پو)

تر تر ندا: (ند) دن دا اوہ ویلا جدوں سورج لگن ہی والا ہووے،

مغرب دا ویلا

تر تری: (مو) تری، دنگل، باجے، تریاں باجے

تر تریٹ: (نم) دیکھو: تر تر، دگنی: پسینے نال اوس دا پنڈا تر تریٹ ہو

گیا (دگل)

تر تھلا: (ند، مفت) 1- چالاک، ہوشیار، بھر پھلا 2- کالھا، جلد باز

تر تو لا/ تر تھولا: (ند) 1- تر تھلا، بھل، بھڑ، افراتفری 2- بھڑ بھڑاؤن

والا، تر تھلی بھاون والا

تر تھل: (ند + مو) بھٹلی اُتے، اُتھل بھٹل، اُپڑ دھم، بل چل

تر تھل پاون، (معا) بھپال لیاؤن، اُت چلن

تر تھل بھاون، (معا) دیکھو: تر تھل پاون

تر تھلا: (ند) اُتھل بھٹل

تر تھلان: (مصدر) دیکھو: تر تھلاؤن

تر تھلاؤن: (مصدر) تھلاؤن، تھرتلی بھاون

تر تھلن/ تر تھلنا: (مصدر) انقلاب پیدا کرن، بھپل بھاون، تر تھلی

بھاون

تر تھلی: (مو) اُتھل بھٹل، اُپڑ دھم، بل چل بھراؤن، بھپلی

ترچھتا

ترجڑا: (نذ، مفت) ویکھو: ترجڑ

ترجک: (مفت) 1- ترچھا، ٹیڈھا، ونگا-2 شوخا، بانکا

ترجل: (نذ) تلیر، سردیاں وچ پاکستان آون والا سفید کالا پرندہ،

چڑیاں توں گجھ وڈا پرندہ جو ریوڑ وچ چکدا اتے پھر دا اے

ترجل: (مفت) 1- تيجا، تیسرا-2 تيجا بال، دو بچیاں مگروں پیدا

ہون والا

ترجلا: (نذ، مفت) ویکھو: ترجل

ترجمان: (عر، مفت) 1- روانی نال بولن والا-2- ترجمانی کرن والا،

ترجمہ کرن والا، کھول کے بیان کرن والا-3- نمائندہ، ایلچی

ترجمانی: (مو) 1- روانی نال بولن دی کیفیت، خوش بیانی-2- نمائندگی،

ایلچی پنا-3- کسے دوجی زبان یاں کسے ہور بندے دے وچاراں نوں

التماد دا عمل

ترجمہ: (عر، نذ) 1- اک بولی نوں دوجی وچ بدلن دا عمل، التما-2- کسے

دی حیاتی دا تذکرہ

ترجن: (مصدر) روکن، منع کرن، ڈکن

ترجن: (مفت) 1- دھمکی، پھبکی-2- رکاوٹ، اڑکا

ترجن: (مو، مفت) تہی، دو مجھ یاں گاواں مگروں پیدا ہون والی

ترجنی: (مو) اگوٹھے دے نال دی انگل

ترجو: (مفت) تيجا، سوم

ترجھ: (مو) ویکھو: ترج

ترجج: (عر، مو) 1- پہل یاں بروھوتری دین دا عمل، وڈپ، وڈیائی،

برتری، پہل-2- اک چیز یاں بندے نوں دوجے توں چنگا جان

ترجج دیون، (عما) کسے نوں وڈا جانن، اہمیت دیون، اک نوں
دوجے نالوں چنگیاں جانن

ترجج رکھن، (عما) کوئی وڈیائی رکھن، دوجے نالوں چنگا ہون

ترجج: (عر، مو) 1- بچھانہ پرتن-2- کسے ستارے دا لہند یوں چڑھ سے
دل جاوَن-3- واپسی، پرتاواترجج بند، (عر+قا، مو) نظم دی اچھی قسم جیدے وچ گجھ شعراں
دے بند مگروں اک شعر بار بار آوے

ترچھ: (نذ) 1- ترچھاپن، ٹیڈھا پن، ونگ-2- مخالف

ترچھا: (نذ، مفت) 1- ونگ، ٹیڈھا، آڈا، کوا سا-2- بھکیا ہویا، مہا، بھیرا،
غفیل

ترچھاپن، (نذ) 1- ونگاپن، ٹیڈھا، آڈھ، مہا، بھیر-2- غصہ

ترچھا کرن، (عما) ونگا کرن، ٹیڈھا کرن

ترچھا لگن، (عما) ونگا لگن، آڈا ویکھون

ترچھا ویکھن، (عما) 1- بھیتیاں نظراں نال ویکھن، ٹیڈھیاں

اکھاں نال ویکھن-2- محبوب نوں چوری چوری ویکھن

ترچھا ہون، (عما) ونگا ہون، آڈا ہون

ترچھان: (مصدر) ویکھو: ترچھاوَن

ترچھانا: (نعم) تراش دا کم کرنا

ترچھاواں: (مفت) 1- ترچھا، ٹیڈھا-2- بھکیا ہویا-3- گئے مزاج والا

ترچھاوَن: (مصدر) ترچھان، چھلوان، وڈھ ٹک کران

ترچھتا: (نذ، مفت) تھان چھتاں والا مکان، وگی: شیریں دا رنگ فرہاد

دے شوق پچھے مردار کے چھال ترچھتیوں جی (کالی داس)

(دوجی جلد)

لے گیا، کر گیا ترٹی چوڑ (مرزا بھگوان سنگھ)

ترٹی چوڑ کرنا، (حما) کنگال کرنا، سرمایہ تباہ کرنا

ترٹی چوڑ ہونا، (حما) بیڑا غرق ہونا، تباہ ہونا، برباد ہونا

ترٹی چو بکین، (حما) تباہی ہونا

ترٹی گالنا، (حما) ترٹی چوڑ کرنا، برباد کرنا، تباہ کرنا، وگنی: ایویں

رل کے خویش قبیلہ اوس دی ترٹی گالی (گل)

ترٹے: (نڈ) 1- ٹٹے، بکڑے بکڑے ہوئے 2- وچڑے، دکھ ہوئے

ترٹیاں: (مو) ترٹی دی جمع 1- کپڑے دا ٹوٹا 2- پردہ 3- کنلیہ،

محنت، کوشش 4- ساکھ

ترٹیاں: (مو) ترٹی دی جمع، نقصان، تباہی بربادی

ترٹیاں چوڑ کرن، (حما) تباہ کرنا، برباد کرنا، وگنی: کسی مسکین

مسافر پھاتے، چوڑ کیتونے ترٹیاں (خولجہ فرید)

ترج: (مو) 1- کپڑے دی کاتر 2- ترے کونے، ٹکون

ترج: (نڈ + مو) 1- تيجا ہون دی حالت، ٹٹ 2- بیگا گئی، اوپر اپن

3- کھڈ دج تیجے نمبر تے آن والی داری

ترجان گیاں اوہ جینناں دے ایہہ ملانندیاں نیں پٹیاں،

سیر پانندیاں نیں کھسیہ، جینہاں دے ایہہ: (اکھا) جدوں

کے داسائیں لا پرواہ تے آوارہ نکلا، نکٹھو ہووے تاں کہندے نیں

ترجاون: (مصدر) 1- نہال ہو جاو، رج جاو 2- اچا رتبہ پاو،

نامی گرامی ہوو، چنگا ناں کماو 3- خوش قسمت ہو جاو

4- آخرت سنور جاو، نجات حاصل ہوو 5- کامیاب ہو جاو

ترجڑ: (مو) نکوار، کناری

ترٹھا ہاں رائے منگ میٹھوں دو جیوار کہا اچے ہے ویلا

ترٹھان: (مصدر) دیکھو: ترٹھاو

ترٹھاوا: (نڈ) پریشان، ڈریا، سہیا، خوف زدہ

ترٹھاو: (مصدر) 1- ڈراو، خوف زدہ کرن، ترودہ کڈھن،

تربھکاو، تراہون 2- خوش کرن، خوشامد کرن، تراو

ترٹھن/ترٹھنا: (مصدر) ٹٹھنا، بھجنا، ڈرنا، خوف کھانا، بدکنا، اچانک

ڈر کے بھج کھلونا، سہنا، وگنی: تالے سہتی دے حال تے رب ترٹھا جو

گی دلیاں دامالک آ پانی (دارت شاہ)

ترٹھن/ترٹھنا: (مصدر) خوش ہوو، ترس کھاو، مہربان ہوو

ترٹھوان: (مصدر) دیکھو: ترٹھاو

ترٹھوان: (مصدر) دیکھو: ترٹھاو

ترٹھاو: (مصدر) 1- ڈراو، ترودہ کڈھاو 2- ٹھاو، بھجاو

ترٹھاو: (مصدر) مہربان کراو، راضی کراو، خوش کراو

ترٹھسی: (مو) دیکھو: ترٹھا

ترٹھے: (نڈ) دیکھو: ترٹھا جیہدی ایہہ جمع اے

ترٹھیا: (نڈ) ڈریا، تربیہ گیا ہوا، تربھکیا ہوا

ترٹھیا ہوو، (حما) ڈریا ہوو، سہیا ہوو، تربھکیا ہوو

ترٹھیاں: (مو) ڈر گیاں، خوف کھا گیاں

ترٹی: (مو) 1- کپڑے دا ٹوٹا 2- پردہ 3- کنلیہ، محنت، کوشش 4- ساکھ

ترٹی: (مو) نقصان، تباہی بربادی

ترٹی تے کاں لوکنا، (حما) بددعا (تیرا سرمایہ لٹ جائے)

ترٹی چوڑ، (مو) گمردی تباہی، بربادی، وگنی: صاحبان نوں جٹ

تردس: (نذ، صفت) 1- پیاسا 2- تریہہ 3- 4۳۰- روح 5- بہشت، تن
نجاہاں نوں دور کرن والا (دیوتا)

تردماغی: (مو) 1- عقلمندی، سمجھداری، سیانپ 2- مستی، سرشاری

ترڈود: (ہند، صفت) معروف، کسے کم وچ جلیا ہویا

تردوسی: (مو) دیکھو: تردوشی

تردوش: (نذ) 1- تن گٹا 2- تن روگ 3- سریر دیاں تن رتوتاں

(خون، بلغم، مضر) دیاں بیماریاں

تردوئی: (مو) بھیڑاں دا اک روگ

ٹرودی: (مو) 1- اک طرحاں دی بوٹی 2- تاری لاندی ہوئی 3- سرسری،

ادہری

ٹرودی نظرے دیکھن، (حما) سرسری نظر نال دیکھن، پُتے گوہ نال

نہ دیکھن، دھیان نال نہ دیکھن، چنگی طرحاں نہ دیکھن

تردید: (عر، مو) کسے گل نوں رد کر دیون، مخالفت کرن، کھنڈن

2- جھٹلاون دا عمل

تردیدن: (مصدر) رد کرن، تردید کرن

تردیو: (نذ) تن دیوتا (برہما، وشن، شو)

ترڈ: (مو) پھڑ، گپ، یکڑ

ترڈ: (نذ) بڈا، بڈی، جھینگڑ

ترڈا: (نذ) 1- بڈا، گماہ وچ پیدا ہون والی دار کیز اچیدی شکل کڑی

دی طرحاں ہوندی اے ایہ کیزا کپڑے دی ٹک دیندا اے 2- مجازاً

چھوٹے قد والا، ٹھیکنا

ترڈن/ترڈنا: (مصدر) نصب کرنا، ٹھوکننا، پٹنا، گڈنا وگی: 'اودھنوں

ڈوٹھر بوڑ وچ بوڑے ڈوٹھے وچ زمین دے ترڈ (و)

ترڈن: (مصدر) بھل دا کھون، تینگھون، گھنڈ کرن

ترڈواون: (مصدر) گڈاون، نصب کران، ٹھوکان، پھوان

ترڈھ: (مو) ٹیڈھا پن، ونگا پن

ترڈھا: (نذ، صفت) ٹیڈھا، جڑھا، ونگا

ترڈی: (مو) بڈی، ترڈیاں، کپڑے ٹکٹن والیاں ٹڈیاں

ترڈیاں: (مو) موجاں، عیشاں

ترڈیاں لگتا، (حما) موجاں لگ جانیاں، کم ظرف یاں کم حیثیت دا

صاحب حیثیت ہو جانا، صاحب اختیار تے صاحب اقتدار ہو جانا

ترڈیجک: (مصدر) دیکھو: ترڈیون

ترڈین: (مصدر) دیکھو: ترڈیون

ترڈیون: (مصدر) گڈیون، نصب ہون، ٹھوکیا جاون

ترر: (نذ) برساتاں وچ اُگیا گماہ جس نوں گھوڑے بہت پسند

کردے نیں

ترر پٹوے، (نذ) اک جنگلی رُکھ داناں، ایس رُکھ دی لکڑ جٹی تے

کولی ہوندی ہے پر سخت نہیں، ایس لئی ایہدا کوئی مل نہیں پیندا

ترر پھرر: (مو) دیکھو: ترڈ پھرڈ

ٹرری: (مو) ٹری، ترم، اک قسم دا دجا، ترئی

ترڑ: (نذ) 1- برسات وچ اُگیا گماہ جس نوں گھوڑے بہت پسند

کردے نیں 2- اک ترڑ 3- کھیل یاں واہ دا لما تپلا

ترڑ: (ہند، مو) پھسلن، بتلکن، بندوق دی گولی دی آواز

ترڑ پرڑ، (نم) دیکھو: ترڑ پھرڈ

ترچھک: (نذ) تیرچھک دی تخفیف، ترکشن، تیردان

ترچھی: (مو) دیکھو: ترچھا

ترچھی اکھ، (مو) 1- بھیگی اکھ 2- غصے نال بھری ہوئی اکھ 3- محبت

دیاں اداواں نال دیکھن والی اکھ

ترچھی نظر/ ترچھی نگاہ، (مو) 1- نیڑی نظر 2- غصے دی نظر

3- نخرے نال نکلن دا عمل

ترچھیاں: (مصدر) نیڑھا چلن

ترچھیاں: (نعم) دیکھو: ترچھانا

ترچھیاون: (مصدر) دیکھو: ترچھیاں

ترچھیوال: (نذ) مفتح (نیڑھا، ترچھا

تیرخان: (نذ) ترکھان

ترخانی: (مو) دیکھو: ترکھانی

ترخائی: (مو) ٹیکھاپن

ترخیم: (عر، مو) 1- کسے لفظ یاں کلمے دے اخیر گرا دیون، جیویں:

بادشاہ نوں بادشاہ لکھن 2- پوچھل دڈھ دیون

تردا: (نذ) تیر دا ہویا، روغن وچ ڈبیا ہویا

تردا تر دا مال، (نذ) 1- دڈھلا پدارتھ، تر مال 2- چنگا چوسا، سادلا

بھوجن

تردا: (نذ) 1- کُردا، چلدا 2- دنیا چھڈ دین والا، فوت ہو جان والا، چلانا

کر جان والا

کُردا بند، (نذ) مرجانا

کُردا بنن، (نذ) 1- مرجاون، پار بولن 2- کامیاب ظاہر کرن

کُردا کم، (نذ) مفتح (چلدا ہویا، آمدن والا کم، چالو ہویا کم

کُردا گھر، (نذ) مفتح (امیر گھر، رجبیا بجیا گھر، کھاندا پنیدا گھر

کُردا ہونا، (نذ) 1- مرجانا 2- چلے جانا

کُردا ہوون، (نذ) مرجاون، چلے جاون، پار بولن

ترڈا: (پو، نذ) موضع دی حد بندی دا نشان

تردا من: (نذ) مفتح 1- گنہگار، بدکار، عیبی، دیلی 2- بھیجا ہویا 3- ہر

ویلے روندیاں رہن والا 4- شرمندہ، شموٹی ماریا

تردا منی: (نذ) مفتح 1- گنہگاری، بدکاری، ویل، عیب 2- بھیجا ہویا ہون

دی حالت 3- ہر ویلے روندیاں رہن دی حالت 4- شرمندگی، شموٹی

ترڈو: (عر، نذ) 1- سوچ، فکر، پریشانی، چٹا، گھبراہٹ 2- زمین دٹائی

تے دین دا اک طریقہ، جس دے مطابق زمیندار مزارے نوں

دگدا کوہ چل دی حالت وچ دیندا ہے اتے نال زمین دی دیندا ہے،

شرط ایہہ ہوندی ہے کہ مزارع زمیندار نوں اوہدی مالکی دا حصہ

دیندا رہے گا تے مالدا دی ادھا، زمیندار تے ادھا مزارع دیوے گا

اتے ایسے طرحاں فصل دی ادھو ادھ وٹدی جاوے، ایس طرحاں

دے مزارے نوں زمیندار بے دخل نہیں کر سکدا

ترڈو کار، (عر+نذ) مفتح 1- کتر اون والا 2- محنت مشقت کرن

والا 3- کاشت کار، کسان، ہاری 4- مزارع جو تردد مطابق بھوئیں

واہندا اے

ترڈو کاری، (عر+نذ) مفتح 1- ترڈو مطابق بھوئیں واہن والے

مزارے دا کم، ترڈو مطابق مزارگی، کاشتکاری، محنت مشقت

2- پچکاہٹ

ترس دی نے دتا و لکدی نے کھا دا

ترس نہ ہون، (حما) 1- رحم نہ ہون 2- ظالم ہون، بے کرک

ہون، سنگدل ہون

ترس وان، (نڈ، صفت) ترس کھان والا، رحم دل، دیا لو

ترس و نت، (نڈ، صفت) دیکھو: ترس وان

ترس وینا، (حما) 1- محرومی دا احساس ہونا 2- ترس جانا، کسے لئی

شے غیر مطمئن جی خواہش رکھنا

ترس یوگ، (صفت) ترس دے قابل، قابل رحم

ترس: (مو) ٹیس، چمک، درد دی لہر، ترس کرن دا عمل

ترس ترس کرن، (حما) 1- دل زور زور نال دھڑکن 2- زخم یاں

پھوڑے پھنسی وچ تراٹاں پون، ٹیس اٹھن، جلن پیدا ہون

ترس ترس کرنا، (حما) پھوڑے ایچ پیپ دا حرکت کرنا، جیویں

نہل دی حرکت ہون دی اے

ترس ترس ہون، (حما) 1- دل نوں دھڑکو لگن 2- زخم یاں

پھوڑے وچ ٹیس اٹھن، جلن ہون

ترس: (صفت) ترس چھا، دنگا، ٹیڈھا

ترس: (مو) 1- ترسہ، پیاس، بھڑکی 2- رکھا پن، بیگانگی 3- ترس چھاپن

ترس: (فہر) ترساون مصدر توں امر

ترسا ترسا کے دیون، (حما) بھورا بھورا کر کے کوئی شے دیون،

الاما اما دیون، گھٹ دیون، خواہش موجب نہ دیون

ترسا ترسا کے مارن، (حما) خواہش نوں ودھا ودھا کے کوئی شے

نہ دیون، پھڑکا پھڑکا کے مارن، بہت دکھ دیون، بیقرار کر دیون

ترسا ترسا بازنا، (حما) 1- تیسے دے دے کے جان کڈھنا

2- بھٹکا دنا

ترسا: (نڈ) 1- ترہایا، پیاسا 2- رکھا 3- ترسہ، پیاس، بھڑکی

ترسا: (نڈ) کھڈی دا بچیا اوہ کپڑا جس دے تانے وچ تن سوتنداں

ہوندیاں ہن

ترسا لن: (مصدر) دیکھو: ترساون

ترسا لواں: (صفت) ترسا ترسا کے دتا گیا، خواہش یاں ضرورت تو کم

ترسا ن: (مصدر) دیکھو: ترساون

ترساوا: (نڈ) 1- حرص، لالچ 2- آس، اُمید، تانگہ 3- اداسی، دکھ

4- ترساون والا

ترساوڑا: (نڈ) 1- اداسی 2- ضرورت، لوڑ 3- کسے شے دے لیمن

دی حالت

ترساون/ترساونا: (مصدر) 1- بھٹکا دنا، لارا دینا 2- تسہیادینا

3- سسکاؤن، لپٹا دیاں رکھن، جھوٹا لارا دیون، اُمید بھٹا کے نہ

دیون، لوڑ موجب نہ دیون دگی: نال آری کھڑا دیکھ سدر کول

عاشقاں نوں ترساؤندییاں نیں (دارت شاہ)

ترساؤ: (صفت) ترساون والا

ترساؤی: (صفت) دیکھو: ترسی

ترستا: (نڈ) اک ہونا جس دی لکڑ اتے پتے اک بالن لئی کم

آوندے نیں

ترس دی نے دتا و لکدی نے کھا دا، جیہ جلی نہ سوا آیا،

(اکھا) جدوں لوڑ دند نوں اوہدی لوڑ مطابق کوئی شے نہ ملے تاں

کہہ دے نیں

ترژ پھرژ، (مو) آکڑ، گھمنڈ، کھمھاں دے پھر پھر اوون دا عمل،

ٹرژ، بک بک

ترژ پھرژ وکھاوون، (مخا) پھوں پھاں وکھاوون، آکڑ وکھاوون

ترژ پھرژ ہوون، (مخا) 1- ککھ کانیاں دا سڑن 2- حسد ہوون،

وٹ لگن

ترژ پھس، (مو) 1- ٹھپ ہون دا عمل، ملتوی ہون دا عمل

2- ڈھلسن، دیر

ترژ ترژ، (مو) 1- بندوق دے چلن دی آواز 2- خستہ پن، تریڑ

آون دا عمل

کسے جو آندے تری دے آندے رکھے گلوی پٹھ نہ تتروں

بولن، نہ لگدوں بولن ترژ پھس، ترژ پھس، (اکھا) ایہ اکھاں

دوغلایاں بندیاں بارے بولیا جاندا اے

ترژا: (ند) گاجر دے اندر دا سخت حصہ جیسوں کل دی آکھیا

جاندا اے

ترژا: (ند) ککھ، پٹلا

ٹرژان/ٹرژانا: (مصدر) 1- بھیجن لئی ری خواہنا 2- کسے نال ملن یاں

کسے شے دے حصول لئی بے چین ہونا

ترژ اوون: (مصدر) 1- تریڑ پاوون، ترژاوون، کڑکاوون 2- ٹھنڈا اوون،

ترژاوون، تینگھواوون

ترژن/ترژنا: (مصدر) 1- جون، جوکن، تریڑ آوون، ہیکڑن 2- گھمنڈ

کرن، تینگھون 3- بھل دا کھون، کھنڈن

ٹرژوان: (مصدر) دیکھو: ٹرژواوون

ٹرژواوون: (مصدر) دیکھو: ترژاوان

ٹرژواوون: (مصدر) 1- ٹوواوون، بھنواوون 2- بھان لون، ریز گاری لون

ترژی: (مو) اک ترژ، رتاو

ترژی: (مو) 1- رضائی یاں تلالی دی رٹوں نوں (سوئی نال) برابر

کرن دا کم 2- مہینہ دا بہت درھنا

ترژی: (مو) 1- تیوی، متھے دے وٹ 2- اک ترژ، رتاو

جرژی پاوون، (مخا) تیوی پاوون، غصے یاں ناراضی دا اظہار کرن،

متھے تے وٹ پاوون

ترژیا ہو یا: (مخا) 1- خوش ہو یا 2- خنداں

ترس: (قا، لاحقہ) ترسیدن مصدر توں امر جیہڑا کسے اسم دے اخیر تے

آکے اوہوں اسم فاعل ترکیبی بنا دیندا اے، جیویں: خدا ترس

ترس: (ند) 1- رحم، کسے دی مندی حالت دیکھ کے اوس نال ہمدردی

کرن 2- تربیہ، ڈر، خوف، ترونبہ، دھڑکو، ہول، دہشت

ترس آون، (مخا) ہمدردی ہوون

ترس جاوون، (مو) آرزو کرن، کسے شے یاں بندے واسطے پسکن

ترس کرنا، (مخا) رحم کھانا

ترس کھانا، (مخا) دیکھو: ترس کھانا

ترس کھانا، (مخا) رحم کھانا، ہمدردی دا کھالا کرنا

ترس کھاوون، (مو) ہمدردی کرن

ترس نہ آون، (مخا) رحم نہ آون، دل نرم نہ ہوون

ترس نہ کرن، (مخا) دیکھو: ترس نہ کھاوون

ترس نہ کھاوون، (مخا) رحم نہ کرن، ہمدردی نہ کرن

کردی پھکا جاوے ڈنھا (میاں محمد بخش)

زُش آجاون، (عما) 1- کھٹا ہوون 2- جھیرا ہوون، لڑائی ہوون
زُش تبا، (مفت) چڑ چڑا، بد مزاج، بھیڑے سبھا والا، غصیلا،
اوکھا، فساد

زُش رو، (فا، مفت) دیکھو: زُش تبا

زُش مزاج/ ترش مزاج، (مفت) زکھی طبیعت والا، کوڑے سبھا
والا، غصیلا، بد مزاج، چڑ چڑا

زُش تبا: (مفت) تیزاب بنا دین والا، کھٹا کر دین والا

زُش تبا: (نڈ) تیزابی سادہ، کھٹاسی، کھٹیاٹی، بھو، کلگل

زُش تبا: (مو) دیکھو: زُش

زُش تبا: (نڈ) تن پناہ گاہاں، بدھ مت دے نیڑے پناہ دیاں تن
تھاواں (بدھ، قانون، سبھا)

زُش تبا: (فا، مو) تریہ، خواہش، آرزو، اچھیا

زُش تبا: (فل) کھٹا ہونا، زُش ہونا

زُش تبا: (نڈ، مفت) 1- ترہایا، پیاسا 2- چاہیوان، خواہش مند، اچھیا

زُش تبا پوری ہوون، (عما) خواہش پوری ہوون، آس پوری ہوون

زُش تبا لو: (مفت) بہت زُش تبا والا، لاچی

زُش تبا وان: (مفت) چاہیوان، آرزو مند

زُش تبا کو: (نڈ) اک سورج وُشی راجے دا ناں جس نوں دشاوتر نے سریر

سمیت نرگ بھیدجن دا جتن کیتا سی

زُش تبا: (فا، مو) 1- کھٹائی، کھٹاس 2- تیزابیت، زُش ہون دا لگن یاں

سبھا 3- ناراضگی، رنجیدگی

ترشیرا: (مفت) 1- تن سراں والا 2- تن نوکاں والا

ترشیرا: (نڈ، مفت) 1- کھٹا، زُش 2- غصے والا، سخت مزاج، اکڑ مزاج
ترشیر: (عر، مو) علم دیوان دی زونال دو مصرعیاں یاں فقریاں دے
سارے لفظ اک دوسرے دے مقابل ہم وزن تے ہم ترتیب
لیاوان

ترغیب: (عر، مو) 1- رغبت، رضا مندی، لالچ، شوق، خواہش
2- چک

ترغیب دیون، (عما) لالچ دیون، شوق اُبارن

ترفان: (مو) ٹریان، اک قسم دی پٹم

ترفع: (عر، نڈ) 1- بلندی، چاہنا 2- غرور، تکبر، جمع، ترفعات

ترفعہ: (نڈ) دیکھو: تفرقہ

ترقلہ: (نڈ) جدائی، پھوٹ نا جاتی، علیحدگی

ترقلات: (مو) آفت، آپادھائی، ہنگامہ

ترقلات چاہنا، (عما) آفت چکنا، ہنگامہ کرنا، طوفان چکنا

ترتی: (عر، مو) دوھوتری، بدھوتری، وادھا، برتری، بلندی، اُچھیا

ترتی پاوان، (عما) دوھوتری پاوان، ترتی حاصل کرن

ترتی پذیر، (عر + فا، مفت) اگے دھن والا، ترتی کرن والا

ترتی پسند، (عر + فا، مفت) اگانہہ دوھو، اگانہہ دھن والا، ترتی دا

چاہیوان، جدید معاشی تے سائنسی نظریات دا حامی، Progressive

ترتی تے ہونا، (عما) چڑھیاں کلاں دج ہونا

ترتی خواہ، (عر + فا، مفت) اگے دھن دی خواہش رکھن والا

ترتی دیون، (عما) 1- عہدہ یاں درجہ ودھاوان 2- تنخواہ ودھاوان

(دوجی جلد)

ترسڑاں: (پو) حرص، لالچ کرنا، کسے شے واسطے دل دا چلنا، چمک،
تاگھ رکھنا

ترسکار: (نذ) بے عزتی، نفرت، اپمان، رد
ترسکارن/ترسکارنا: (مصدر) نفرت کرنا، رد کرنا
ترسکان: (مصدر) دیکھو: ترسکان

ترسکان: (مصدر) ترساؤن، سسکان، آس دکھاؤن، تاگھ لوان
ترسکھ: (نذ) رادون دا اک بھرا جس نوں سری رام چندر جی نے
ماریا

ترسکین: (مصدر) ترسن، سسکین، تاگھن، آس رکھن
ترسکیون: (مصدر) دیکھو: ترسکین

ترسلّا: (مو) تسلی، اطمینان، حوصلہ، دلاسا
ترسلّا بھلا کر اوان، (حما) اطمینان دوان، تسلی دوان
ترسلّا دینا، (حما) تسلی دینا، ڈھارس دینا

ترسلوے: (مو) تسلی

ترسن/ترسنا: (مصدر) 1- سسکنا، لپاؤنا، بیقرار ہونا، خواہش مند
ہونا، آرزو کرنا 2- جھوٹے لارے لانا

ترسن: (مصدر) ٹیس اٹھن، درد دی لہر اٹھن، چمک پون
ترسن: (مو) 1- تریبہ، پیاس، بھڑکی 2- خواہش، حرص، تمنا، تاگھ
ترسندھیا: (مو) دن دے تن حصے (صبح، دوپہر، شام)
ترسنگ: (مفت) 1- پیاسا 2- خواہش مند 3- لالچی
ترسوان: (مصدر) دیکھو: ترسوان

ترسوان: (مصدر) 1- تاگھ لوان، آس رکھوان 2- ڈراؤن

ترسول: (نذ) 1- اک ہتھیار جس اُتے سنگ و انگوں تن بتکھیاں
نوکاں ہونیاں نیں 2- مہادیو جی دا شستر
ترسول دھاری، (نذ) ترسول رکھن والا
ترسولی: (نذ) ترسول رکھن والا، شو جی، مہادیو
ترسوند: (نذ، مفت) رحم دل، درد مند، ہمدرد
ترسوں: (مو) 1- تریبہ، تشنگی 2- خواہش، تمنا، طلب، تاگھ
ترسوں: (نذ) 1- پرسوں توں اک دن پہلاں 2- پرسوں توں اک
دن پیچھے

ترسوں: (نذ) دیکھو: ترس

ترسوں بے ترس، (حما) سفاک، بے رحم، ظالم

ترسوں پاک، (مفت) بے رحم

ترسی: (نذ) کھڈی دج بچا اوہ کپڑا جیدے عرض دج تن سے دھاگے
ہون

ترسی: (مو) ٹلسی

ترسیل: (عر، مو) 1- گھلن، بھجن، نورن 2- رواں گی، پیچن دی حالت
یاں کیفیت

ترسیم: (نذ) ترسیوں نال ملیا ہویا، ترسداں لبھا

ترسیماں: (نذ) دیکھو: ترسیواں

ترسیواں: (نذ) 1- چاہ، سبک، خواہش 2- ترس، رحم، دگی: اوہ اوں
دے غریب جذبیّاں تے ترسیواں کھاندی (ڈگل)

ترسیہا: (نذ) کسے شے نوں ترسین دا عمل، بھڑکی

ٹرش: (نذ، مفت) 1- کھٹا 2- کرودھی، غصیلا، دگی: تلخ جواب ترش رو

ترکئی

ترکا: (نہ) بیا تر کیا، کلیا سڑیا

ترکا دیون، (مخا) خراب کر دیون، بسا دیون

ترکا: (نہ) تر ونگا، چمڑکاؤ (کرنا، مارتا)

ترکاٹ: (مو) بچے وچ چنگاں مٹھن دی حالت، گھسنی، جسم تر

کنایاں چٹنا

ترکاری: (مو) 1- سبزی، بھاجی 2- ردھا ہو یا ماس، دنگی: مہیناں

اپنے جگرتوں ہن کھاوانیں کھاوندے ماس ترکاریاں نوں (پورن

بھگت، کالی داس)

ترکاری بناون، (مخا) 1- ساگ سبزی نوں پکاؤن لئی مٹھن کلن

2- ساگ سبزی نوں پکاؤن

ترکاری بھاجی، (مو) سبزی

ترکاری چڑھاؤن، (مخا) 1- ساگ سبزی نوں پکاؤن لئی مٹھن

کلن 2- ساگ سبزی نوں پکاؤن

ترکال: (نہ) بھوت (گزر یا ویلا، ماضی) بھوکہ (مستقبل) اتے

ورت مان (موجودہ) بھوں ویلے، ہر ویلے، ہمیشہ

ترکال ورثی، (مفت) بیٹے، چالو تے آوندے ویلے دی گل

جان والا، نجومی

ترکال سندھیا، (مو) 1- تن ویلے دی سندھیا وادی 2- شام دا

ویلا، آتھو

ترکال گتا، (مو) تئاں کالاں دیاں گلاں جانن دا عمل

ترکال: (مو) شام، شامل دا ویلا، شام دا انھیرا دنگی: بھو دے گھر

روٹھاں، فجری تے ترکال (سراج قادری)

ترکالاں: (مو) 1- تاڑ دے ٹکھ دا پھل 2- شام، شام دا انھیرا، شام

دا دھندلا پن، دنگی: 'جادہ نہہ گزریا ترکالاں پٹیاں، من فکر ہندھایا'

(دو)

ترکالاں پون، (مخا) 1- شام دا ویلا ہون، سورج غروب ہون،

شاماں پون 2- کم وچ دیر ہون

ترکا لگ: (نہ، مفت) 1- بھوت 2- چالو، بیٹے تے آون والے ویلے

دیاں گلاں جانن والا

ترکا لیس: (نم) نماشیں، شام ویلے، آتھن ویلے، دن ڈبے نال

ترکان/ترکاتا: (مصدر) گند پادنا، بو چھڈنا، بدبو چھڈنا، ساڑنا، گالنا،

بساونا

ترکاؤن/ترکاؤنا: (مصدر) دیکھو: ترکان، ترکاتا

ٹرکاؤن: (مصدر) 1- ٹراؤن، ٹراؤن 2- چالو کرن

ترکا ہن: (مو) چیزاں دے گلن سڑن دی بدبو

ترکا ہنو: (نہ) دھریک دا پھل، دھرکونا

ترکائی: (مو) بھوکا، تر ونگا، چٹنا

ترکبا: (نہ) دیکھو: ترکبا، دنگی: مہتھاں نوں ترکبا لگا بھولا تھہ بنایا

(سیف)

ترکبت: (مفت) 1- تفتیش خدہ 2- بحث شدہ 3- مشکوک 4- مشکوٹا

ٹرکٹ: (نہ) سٹیارا اک اوزار

ترکٹا: (نہ) ٹنڈھ، پھل تے کالی مرچ نوں لٹ کے بنائی گئی پھکی جو

ہانے لئی ورتی جاندی اے

ترکٹی: (مو) کھلا، سلائی، تیوڑی

(دو جی جلد)

<p>ترک شاستر، (نذ) نیائے شاستر، سنگ</p> <p>ترک و ترک، (مو) بحث مباحث، محبت بازی، دلیل بازی</p> <p>ترک واد، (نذ) یکتی واد</p> <p>ترک وادی، (نذ) یکتی وادی</p> <p>ترک وویا، (مو) ترک شاستر، سنگ، منطق و علم</p> <p>ترک ہان، (مو) چیزاں دے گلن سڑن دی بو</p> <p>ترک: (صفت) تیرا</p> <p>ترک: (مو) زمین دا گھٹ چوڑا اتے ددیرے لہا نکلا</p> <p>ترک: (ہند، مو) 1- کپڑے یاں کاغذ دا نکا ٹکڑا، کتر 2- کسے پھل دی</p> <p>کلی جنی پھاڑی، زمین دا ٹوٹا</p> <p>ترک ساٹھ، (صفت) جوڑ توڑ، بندوبست</p> <p>ترک: (نذ) اوہ کلمہ جیہڑا پہلے منھے دے اخیر تے دوہے منھے دے</p> <p>شروع وچ لکھیا جاندا اے تاں بے ٹھل توں پچیا جاسکے، رکاب</p> <p>ترک: (نذ) 1- ترکستان دا وسیک 2- مسلمان، دگی: ترکاں نال</p> <p>حملاں چھکن گھگرو جوش خروشاں: (سیف)</p> <p>ترک بچہ، (نذ) 1- ترک قوم دا فرد 2- مجازاً، سوہنا بچہ، محبوب</p> <p>ترک تازی، (مو) لٹ مار</p> <p>ترک منت، (نذ) مسلماناں دا مہانتر، کلمہ</p> <p>ترک: (مو) اوہ ٹکون زمین جو اک پاسیوں لی چلی گئی ہووے</p> <p>ترکا: (نذ) تردکا، چھوٹا</p> <p>ترکا: (عر، نذ) 1- اوہ دھن دولت، جائیداد وغیرہ جو مرن والا چھپے</p> <p>محمد جاندا ہے 2- اٹا، مال متاع</p>	<p>3- وادھا کرن</p> <p>ترقی ترقی رکنا، (حما) کسے کارن ترقی نہ ملنا</p> <p>ترقی ہون، (حما) 1- عہدہ یاں درجہ و دھن 2- اگے نکل جاون</p> <p>3- مال دولت دا ودھ جاون 4- کسے شے دج مہارت ہو جاون</p> <p>ترقی یافتہ، (عر + فا، صفت) ودھیا بھلیا</p> <p>ترک: (نذ) ترکہ، اک جنگلی جانور گڑ بگھا</p> <p>ترک: (عر، نذ) 1- محمدن، تیاگن، اڈ ہون، دکھ ہون 2- ٹھل</p> <p>چک 3- اڈ ہون دی حالت</p> <p>ترک کرن، (حما) محمد دیون، تیاگ دیون، دکھ ہو جاون</p> <p>ترک وار، (نذ) 1- مذہبی دائرے وچوں باہر نکلتا 2- مذہبی اصولاں</p> <p>نوں محمد دینا 3- روشن خیالی 4- Secularism</p> <p>ترک: (ہ، نذ) کڑی، ہمتیر، ہالا</p> <p>ترک: (نذ) 1- سڑاٹھ، گند، ٹو، بدبو، غلاظت 2- زیادہ اولاد دا</p> <p>جھنجھٹ 3- اعتراض، دلیل، نقطہ چینی</p> <p>ترک اٹھاونا، (حما) محبت کرنا، اعتراض کرنا</p> <p>ترک باو، (نذ) دیکھو: ترک وار</p> <p>ترک بادی، (نذ) دیکھو: ترک وادی، دگی: مگورو بخش سنگھ اک</p> <p>ترک بادی ہے: (بج دریا)</p> <p>ترک پون، (حما) 1- اولاد دا بہتا ہوتا 2- گندگی پیدا ہون 3- ڈیر</p> <p>میلا ہون</p> <p>ترک جاون، (حما) گل سڑ جاون، سڑاٹھا پیدا ہون، بو محمد</p> <p>جاون</p>
---	--

ترکواون: (مصدر) تر واون، تر واون

ترکون: (مو) دیکھو: تکون

ترکون متی، (مو) حساب دی اوہ شاخ جیہدے وچ تکون متعلق

بحث ہوندی اے

ترکونا: (مفت) دیکھو: تکونا

ترکونوں: (پو، مو) دریک (نیم) دے بی

ترکولا: (پو، مذ) تیلے، تنکے

ترکہ: (عر، مذ) 1- اوہ دھن دولت جائیداد جیہدی مرن والا پچھے چھڈ

جائدا اے 2- ترک کیتی ہوئی شے، متروک

ترکہ اک گھوڑی تے پاگالا ہور توڑی، (اکھا) تھوڑی حیثیت

والا دودھ دودھ گھاں کرے تاں کہندے نیں

ترکہ: (مذ) مردے کھاون والا اک جانور، بکھو، گلڑ بگا

ترکہ: (مو) 1- کالھی، جھیتی 2- ترکھاپن 3- ہوشیاری، ذہانت

ترکہ پنا، (مذ) تکھاپن، چالاکی، ہوشیاری

ترکہ چالا، (مذ) دیکھو: ترکہ پنا

ترکہ ہونا، (مخا) جھیتی وچ ہونا، کوئی کم ویلے توں پہلاں ہو جانا

ترکہا: (مذ، مفت) تیز، تیز دھار والا، جلد باز، کالھا، چتر چاک،

ہوشیار، قابل

ترکہاپن، (مذ) تیز ہون دا عمل

ترکہا کرن، (مخا) چا تو یاں آلے وغیرہ دی دھار نوں تیز کرن

ترکہا وگن، (مخا) 1- تیز ٹرن 2- چھولا بن، چالاکی کرن

ترکہا وگن تکن، (مخا) دیکھو: ترکہا وگن

ترکہا ونت، (مفت) پیاسا، تہا یا

ترکہا ہون، (مخا) 1- تیز ہون، دھار نکلیں 2- چالاک ہون،

ہوشیار ہون 3- ذہین ہون

ترکہان: (مذ) لکڑ دا کم کرن والا کاریگر، وگنی: بن ترکہان اجاڑاں

اندر جائے پہاڑاں چیریں (میاں محمد بخش)

ترکہان سدھا ہووے تے لکڑی آپے ای سدھی ہو جاندی

اے، (اکھا) جے کم کرن والے دی نیت ہووے تے کم آپے

ٹھیک ہو جاند اے

ترکہانا: (مفت) ترکہاناں دا، ترکہان دا کم

ترکہانسی: (مو) اجنبی کھٹکھ جیہدے وچ بلغم یاں کھگار سوکھا نکل

آؤندا اے

ترکہانی: (مفت) 1- ترکہان نال تعلق رکھن والا، ترکہانا 2- ترکہان

دی بیوی 3- ترکہان دا کم

ترکہانی: (مو) ترکہاپن، تیزی

ترکہرا: (مفت) دیکھو: ترکہرا

ترکہرا: (مو) 1- گھڑا، تیز، تیز دھار والا، کاٹ دار 2- چالاک، چتر،

ہوشیار، مکار 3- ذہین، قابل، وگنی: کوئی عشق دا ترکہرا نال دے

(بھا)

ترکہڑی: (مو) کپاہ یاں ٹوڑی وغیرہ لان ویلے گڈے دے دوہیں

پاسیں لائی گئی بھلی، پٹی

ترکہڑی: (مو، مفت) ترکی، تیز، کالھی

ترکہل: (مو) 1- ترکی زبانی 2- بجلی

(دوبی جلد)

پلاک ڈسٹری

ترکرن: (مخا) 1- گلا کرن، بمیون 2- ٹھہ تازہ کرن 3- چوڑن

ترکڑ: (مذ) ٹکڑ، وڈی ٹکڑی، ٹاپ تول کرن والا آلہ

ترکڑتے ٹل جانا، (مخا) ہاڑیا جانا، بے حیثیت ہو جانا

ترکڑتے ٹل جاوَن، (مخا) 1- ٹل پے جاوَن 2- بے حیثیت ہو

جاوَن 3- تھارا ہو جاوَن

ترکڑتے دھرن، (مخا) جانچن، تولن، پرکھن

ترکڑتے دھرتا، (مخا) جانچنا، تولنا

ترکڑا: (مذ) موریان کدھن والا اک اوزار، ورما، ٹگلا

ترکڑاں: (مذ) ترکناں، گلیاں سڑیا، بدبو والا، غلیظ آدمی

ترکڑی: (مو) 1- نکا ترازو، ٹاپ تول کرن والی لوہے دی ٹکڑی

2- مضبوط، صحت مند، ٹھیک ٹھاک

ترکس: (مذ) دیکھو: ترکش

ترکستان: (تر+قا، مذ) کشمیر ساگر تے چین دے وچکار اتے

سانیریا توں افغانستان تک پھیلیا ہویا اک دییش

ترکش: (قا، مذ) حیر رکھن والا ڈنبا، وگلی: دیکھن سات کلیجہ سلتے جیوں

ترکش دی کانی: (میاں محمد بخش)

ترکش بند، (قا، مفت) جس نے ترکش لایا ہووے

ترکل: (مذ) کھیاں مارن والا ہرے رنگ دانوک دا پوچھڑ والا اک

پتھچی

ترکل: (مو) لک، کر

ٹرکل: (مذ) تاز دے ٹکھ دا پھل

ٹرکل: (مذ) کبل

ترکلا: (م) 1- چرنے دا ادھ لوہے دا بنیا ہویا سوآ جس دے اگلے

پاسے پونی سوتر دج کت کے چھلی دے روپ دج دھینیا جاندا اے

2- سبز دم والی مرغابی جیہڑی کھی کیرے کوڑے پھڑ دی اے

ترکلا ڈنگا ہونا، (مخا) رُسیا ہویا ہونا

ترکلے آلی کار سدھا کرن، (مخا) سخت سزا دینا

ترکلوآن: (مصدر) دیکھو: ترکلوادون

ٹرکلوادون: (مصدر) ترکموادون، سموادون

ترکلی: (مو) چزارنگن والی تپائی، تہرکالی

ٹرکمان: (تر، مذ) ٹرکاں دی اک قوم جیہڑی کجھ مینی گنی جاندی اے

ترکن: (مصدر) اکھاں جھمکنا

ترکن/ترکنا: (مصدر) 1- بو جھڈنا، کسے شے دا گل سڑ جانا، کسے شے

دا باسی ہو کے خراب ہو جانا، ناقابل استعمال ہونا 2- ٹکے ٹکے قدمال

نال بنا اواز پیدا کیجے ٹرنا

ٹرکن/ٹرکنا: (مصدر) دہائی امراض توں بچاؤ لئی نکلے بالاں دے

موڈھے تے کوئی دے درمیان والی تھاں نوں نشتر نال کرید کے

دوائی داخل کرنا

ٹرکن: (مو) 1- ٹرک دی تانیٹ، ٹرک عورت 2- مجازاً، خوبصورت

تے من کچویں زنانی

ٹرکندا: (مذ) اک مچی دانال، ترکنگک

ٹرکو: (مذ) توک دا پھل

ترکواون: (مصدر) دیکھو: ترکواون

ترکواون: (مصدر) ٹواون، گواون سڑواون، پاسی کروادون، ہمکواون

ترکیب کڈھنا، (حما) کوئی راہ لھنا، کوئی جگت بنانا

ترکیب کرن، (حما) دیکھو: ترکیب دیون

ترکیب گھڑنا، (حما) کوئی طریقہ سوچنا

ترکیب نکلن، (حما) کوئی راہ نکلن

ترکیبی: (مو، مفت) ڈھنگی، جھٹی ترکیب مطابق بنیا ہویا

ترکیرا: (ند، مفت) گند، ترک

ترکین: (مصدر) ترک جاون، گل سڑ جاون، بُس جاون، گندہ ہو

جاون

ترکیو: (مو) کسے شے دے خراب ہو جاون نال بدبودار ہو جانا

ترکیون: (مصدر) 1- ٹریون، 2- چالو ہودن، رواں ہودن

ترگ: (مفت) ڈر یا ہویا، سمیا ہویا، جڑ بھکیا ہویا

ترگ: (ند) 1- لک دوالے دا کپڑا، لنگوٹ 2- لک، کمر

ترگھا: (ند، مفت) 1- تچا، تیسرا 2- تن درجیاں والا 3- تن دندان والا بلند

ترگا: (ند) گل دا اک گہنا

ترگت: (مو) کوشش، کھینچل، بھج نس

ترگت: (ند) جالندھرتے کا گھڑا دے علاقے دا پرانا ناں

ترگتھا: (مفت) 1- تیاں گھٹاں والا گھوٹا 2- ترے گھٹاں والی

ترگٹھا: (ند) دال دی بنی ہوئی روٹی

ترگڈ: (مفت) 1- ترچھا، ٹیڑھا 2- ترچھا چلن والا

ترگڈو: (مو، مفت) پتیاں دا جٹ، تن بیلی

ترگل: (ند) کبل

ترگم: (ند) دیکھو: ترکش، وگی: تیز اندازیاں جتھ کمان دیندے دین

ترگم تیر چلاونے نوں (قادر یار)

ترگن: (ند) تن مٹا

ترگنٹا: (ند، مفت) تن مٹا، جکنا

ترگنی: (مو، مفت) دیکھو: ترگنٹا جیہدی ایہہ تانیٹ اے

ترگو: (ند) دیکھو: تچا، وگی: راجی تھی سونا تھہ لینا تاں بہہ ترگو گھڑایا

(دو)

ترگٹ: (مفت) ترے گھٹاں دا، تیاں متیاں دا

ترگٹلا: (ند) دھکا، دھکن دی حالت، وگی: 'جین دشمن چٹکے مندے،

دیندے نہ ترگٹلا' (سیف)

ترگھنڈ: (چھ، مو) لوئے دی گولیاں

ترگھوتا: (ند) نمولی، گنڈولی، نم دا پھل، دھرکنا

ترگید: (مو) تاکید

ترگید کرنا، (حما) تاکید کرنا، زور پانا

ترل: (مفت) 1- پنچل، ہلدا ہویا، استھر 2- پانی دا ٹک وگن والا

3- نا پائیدار 4- بے قرار 5- چکیلا 6- بے وفا

ترل جوانی، (مو) چھدی جوانی، چنچل جوہن

ترل: (مو) بھوئیں نوں تھی وار داہن دا عمل

ترل: (ند) 1- گھوڑا 2- لوہا 3- سپ 4- شہد دی کھی 5- ہار

ٹرل مُرل: (مفت) 1- موٹا تے لٹا 2- اُجڈ، مورکھ، بے وقوف

3- موٹے دماغ والا، کند ذہن

ترلا: (ند) 1- دھت، ہاڑا، واسطہ 2- بے قراری، چٹا 3- تلے والا دی

تحفہ 4- پٹھلا، تحفے دا، نشی علاقے دا، تحفے رکھیا ہویا

(دوجی جلد)

ترکھل پڑاے جیہڑا راج رجاندا اے، (اکھا) ہوشیار تے
 سمجھدار پڑاے پودی وڈیائی دا کارن بندے نیں
 ترکھل دھی اے بھکھ مگواندی اے، (اکھا) جدوں ایہ دنا
 ہودے کہ ترکی دھی ہمیش ای مایاں داسر نیواں کردی اے اودوں
 کہندے نیں

ترکھن: (مو) تیز طرار زنانی، جھگڑالو، زنانی
 ترکھنا: (فل) خشک ہو کے مرجھا جانا
 ترکھوٹا: (مفت) تنان کمران والا، تنان کونیاں والا
 ترکھوٹی: (مفت) تنان کمران والا
 ترکی: (مو) 1- تیز دھار، چتر چالاک، ہشیار، 2- کالھی، تیز، جلد بازی،

لائق فائق چھیتی چھیتی، جھٹ دے کے
 ترکی پیڑ، (مو) ڈونگی پیڑ، من چیر دیں پیڑ
 ترکی دوڑ، (مو) 1- تیز دوڑ، 2- دل، فریب
 ترکی ہوائی، (مو، مفت) چتر چلاک سوانی
 ترکھے: (ہند) ترکھا دی جمع

ترکھیاں: (جمع) ترکی دی جمع
 ترکھیٹی: (مو) 1- ترکھان دی بیوی، ترکھانی، 2- ترکھان دی دھی
 ترکی: (ج، مو) لکڑاں دا بنیا ہویا تختہ جیہڑے اُتے کھلو کے چھیاں
 پھڑیاں جاندیاں نیں

ترکی: (مو) 1- تن دا ہندسہ 2- تاش دا پتہ جیہڑے تے تن دا ہندسہ
 لکھیا ہوندا اے تے تن خال بنے ہوندے نیں
 ترکی: (ند) انسان دے پچھے دا پٹھلا حصہ، لک

ترکی: (فا، ند) 1- اک اسلامی ملک داناں 2- ترکاں دی بولی، ترکستان
 دی بولی
 ترکی بہ ترکی جواب دینا، (عما) اٹ دا جواب پتھر نال دینا
 ترکی بہ ترکی جواب دیون، (عما) 1- برابر دا جواب دیون 2- سخت
 جواب دیون

ترکی پٹنا، (ند) 1- ترک دی کھوڑ 2- ترکی گھوڑے دے گُن
 ترکی تمام کرن، (عما) غرور کڈھ دیون، آکڑ بھن دیون
 ترکی تمام ہون، (عما) غرور جاندار ہون، آکڑ بھج جاون، سدھیاں
 ہون

ترکی ہوئی زبان والا، (ند) جس نوں گندیاں گالھاں کڈھن دی
 عادت ہودے

ترکے ہوئے: (ند، مفت) گندے، بُسے ہوئے
 ترکیا: (ند) سریا، بچیا

ترکیا ہویا، (ند) ہاسی، تُو والا
 ترکیان: (ند) گند، تُو، گندگی، ترکا پن
 ترکیا ہن: (مفت) دیکھو: ترکیان

ترکیب: (عر، مو) 1- ملاون، مرکب کرن، بناون 2- بناوٹ، ڈھنگ،
 طور طریقہ 3- آپا، علاج، تدبیر

ترکیب بند، (عر + فا، ند) نظم دی اک قسم جیہڑے وچ شعراں
 دے اک بند مگروں کوئی خاص شعر دی تھاں وکھو کہ شعر ہوندا اے
 ترکیب دیون، (عما) مختلف اجزاء نوں ملاون
 ترکیب جھن، (عما) کوئی ڈھنگ جھن

ترم: (مو) درخت دی ڈالی، شاخ، ترماں (جمع)

ترم: (مو) انگریزی لفظ (Trumpet) دا دگاڑ، اک قسم دا واجا، بگل،

توتی، اک ساز، فوجی بگل

ترم باز، (ند) شنی خورہ، کپ باز، ٹرپلی

ترم برادر، (مفت) بگلچی، ترپچی (جوالا مکھی)

ترم حلائی، (مو، مفت) 1- بگل دی نالی 2- سُرچو، سُرے دی

سلائی، سرم سلائی 3- رستا ماڑا، ڈبلا پتلا

ترم سلائی، (مو، مفت) بگل و جا کے دتی گئی سلائی، فوجی سلائی

ترما: (ند) اک دھات دا ناں، تانبا

ترماسک: (ند) تناس مہییاں پچھوں ہون والا تھائی

ترمال: (مو) تین لڑیاں والی مالا

ترمان: (مصدر) دیکھو: ترماون

ترماون: (مصدر) ترمکاون، تمکاون، ٹپکاون، ستاون، چواون، قطرہ

قطرہ کر کے دگاون

ترماؤ: (مفت) تانبے دا بنیا ہویا

ترماؤ متگر، (ند) تانبے دا کٹورا

ترمبان: (مصدر) دیکھو: ترمباون

ترمباون: (مصدر) خرپاون، سواون، توپے بھراون

ترمیل: (ند) اک ڈکھ داناں

ترمین: (مصدر) 1- خرپتن، سیون، توپے مارن 2- پھڑ کرن، ڈخی

کرن 3- ٹھین، پنجن، پھوئی پھوئی کرن

ترمباوان: (مصدر) 1- خرپاون، تردپے لواون، پنجنے مرواون

2- ڈخی کرواون، پھڑ کرواون 3- تینواون، پنجاون، پھوئی، پھوئی

کرواون

ترمبوڑی: (پو، مو) پونڈھی، بھڑ، پیلی کھی نہ ہریلا ڈنگ مارن والی

ترمتا: (ند) دیکھو: ترمتی

ترمتاواں: (ج، مفت) عورتاں دے متعلق

ترمتمی: (مفت) اک شکاری پنچھی، باز دی اک قسم

ترمچھوڑ: (ند) لکڑی دا بنیا ہویا ایک آلہ جیہدے نال کچے مکاناں

دی چھتاں توں برف صاف کیتی جاندی اے

ترمچھلی لگی گچھنا: (عما) تلوچھی لگی ہونا

ترپچی: (مو) دیکھو: ترمتی

ترم ترمر ویکھنا: (عما) چپ چاپ حیران ہو کے نکنا

ترمرا: (ند) اک کنڈیال، بھل دار رکھ

ترمرا: (ند) 1- پانی یاں شوربے دی آتمی تری 2- اکھاں اگے بھرن

والے تترے ترے 3- چکنائی دا دھتا

ترمرا اندا جہادان: (ند) شام توں ذرا پہلے دا دیا

ترمراہٹ: (مو) 1- چکنائی جیہدی پانی یاں شوربے آتے ہووے

2- اکھاں اگے ترے آون دی کیفیت 3- سنناہٹ، تھر تھراہٹ

4- چکا چوند

ترمری: (مو) 1- اکھاں اگے آون والے ترمے 2- سردا چکر،

بھونٹنی

ترمریاں: (مو، مفت) 1- ترمراں دی حالت 2- سورج ڈنن توں

کچھ چہ پھلاں دی حالت 3- پرتن دی حالت

(دوجی جلد)

ترلا پاون، (حما) ہاڑا گھستن، مٹھاں کرن، واسطہ پاون

ترلا لااون، (حما) دیکھو: ترلا پاون

ترلا لون، (حما) 1- منت سماجت کرن، ہتھ جورن 2- چٹا لگن،

بے قرار ہون

ترلا مارن، (حما) 1- منت کرن، واسطہ پاون 2- کوشش کرن،

کھینچل کرن، ہتھ پیر مارن

ترلا منت، (ند) واسطہ، ہاڑا، منت سماجت

ترلا منن، (حما) ترس کھاؤن، منت قبول کرن، درخواست قبول

کرن

ٹرلا/ٹرہلا: (عر، ند) 1- طرہ، شملہ، نور 2- گہرائی، نیواں 3- تھلے

والا حصہ، تھلا

ٹرلاٹ: (مفت) 1- بے چینی، چٹا 2- منت، ترلا، خوشامد 3- درد

نال کراہن دی حالت 4- کپکپاہٹ

ٹرلاہ: (ند+مو) چوون دی حالت، ترپ ترپ، پپ پپ

ٹرلاہن: (مصدر) دیکھو: ترلا ہون

ٹرلاہون: (مصدر) چوون، رسن، ترپکن، چکن

ترلتا: (مو) ترل ہون دا عمل

ترلفٹ: (پو، ند) نازخو، ڈاٹھ، بانک پن

ترلقمہ: (قا+عر، مفت) 1- چوڑی روٹی، چنگی سُتھری روٹی 2- کوئی

چنگی چیز 3- گھڑے دی مچی

ترلوچ: (ند) دیکھو: ترلوچن

ترلوچن: (مفت) 1- تن اکھاں والا 2- شوخی، مہاں دیو 3- اک

بھگت دا ناں جس دی بانی سری گورو گرنتھ صاحب وچ درج اے

ٹرلوک: (ند) تن لوک، سرگ لوک، مات تے پاتال لوک

ٹرلوکی: (مو) 1- تن لوکاں دا ٹھنڈ، تنے لوک 2- تن لوکاں دے

وسنیک

ٹرلوکی ناتھ، (مفت) تن لوکاں دا مالک، رب، پرما تہا

ٹرلوچھی: (مو) بے قرار، بے چین

ٹرلوچھی ہونا، (حما) بہت زیادہ ترفن، مچی دانگوں ترفن، بے چین

ہودن، بے قرار ہودن

ترلی: (مو) گھیا کدو

ترلی: (مو) تن تھناں والی مجھ گاں

ترلے: (ند) ترلا دی جمع 1- منت، ہاڑا، واسطہ 2- تلے والا دی

تحفیف، نگواں، پٹھلا، تھلے دا 3- بے قراری، چٹا

ترلے بھرن، (حما) 1- ہاڑے گھسن، منت سماجت کرن

2- کوشش کرن، جتن کرن، بل لاون

ترلے پاون، (حما) دیکھو: ترلے بھرن

ترلے تارے کرن، (حما) ٹنگ و دو کرنا

ترلے کڈھنا، (حما) مٹاں کرنا، واسطے لینا

ٹرلے کرنا، (حما) منت سماجت کرنا

ترلے کورا، (ند) نکونی ریتی

ترلے لااون، (حما) زور لانا، طاقت دے مطابق کوشش کرنا

ترلے مارن، (حما) ٹنگ و دو کرنا، نس بچ کرنا

ٹرلیا: (ند، مفت) 1- بھیتی ترن والا 2- چلاک

زن: (مل، مذ) ہرے تے ریشی جیسے پتیاں والا جوار دانٹا

زن: (مذ) گھاہ، لکھ

زن: (مذ + مو) گھرو، جوان، نواں، تازہ، نویں نیار، جوان عورت

زن: (مو) جوار دی توڑی جیدے پتے ملائم تے سادے

ہوندے نیں

زن: (مصدر) 1- زن، چلن، حرکت کرن، وچن، جَلن 2- رواں

ہون 3- مرن

زن پھرن، (محا) سیر کرن، چلن پھرن، نورا پھیرا کرن

زن جوگ، (مفت) دیکھو: زن ہار

زن ہار، (مفت) چلن والا، متحرک، چلن دے قابل

زن تارن: (مذ) ضلع امرتسر وچ اک نگر جو سکھاں دا مشہور

مقام اے

ترنا: (لہند) اک بوٹا جو چھپی پنجاب دے اپر ہمالیہ پہاڑ وچ ملدا اے

Viceoxicam - canescens

ترنا: (فل) 1- ترنا 2- پھرنا 3- ہلنا 4- مرنا

ترنا پھرنا، (محا) سیر کرنا، بھونا

ترنا پا: (مذ) زن دی حالت، جوانی

ترنائی: (مو) جوانی دا ویلہ

ترنہن: (مصدر) 1- سوئی یاں نیزے یاں کے نوک دار چیز نال

موریاں کرنا، دھننا، خربتن، سلائی کرن، بخیہ کرن، تروپا بھرن

2- اڑکن، ٹہنیں 3- ٹہنیں، چنچن، پھوہی پھوہی کرن

ترنہ: (مو) تیلی، تیکھا

ترنہڑ: (مذ) چابک، سانٹا، کوڑا

ترنت: (مذ) 1- سمندر، بحر 2- جھڑی 3- کبر 4- تیراکی

ترنت: (مو) 1- چلن دا عمل، نور، چال 2- کاروبار

ترنج: (مذ) 1- کپڑے دا ٹوٹا، تچ 2- اک قسم دا وڈا نمبو 3- چکوڑا،

چکوڑھرا

ترنج: (مو) 1- لت دی پیڑ 2- بکھ دادرد

ترنجا: (مفت) ترپن، 53، ترونجا

ترنجھی: (مو) دیکھو: ترنجبین

ترنجبین: (مذ) 1- مشری بھوریاں دا لگ اونٹ کٹارے دے پتیاں

اُتے جی ہوئی تریل جو خراسان، ترکستان اتے گرجستان وغیرہ

دیشاں وچ ملدی ہے 2- انار یاں نمبو دی ٹنگجی 3- من سلوئی

ترنجن: (مذ) 1- کتن والیاں کڑیاں یاں تیویاں دا اکٹھ، چرخہ کتن

دی تھاں، بھنڈار 2- مجلس، ڈھائی 3- دنیا، جہان، دنگی: دنگیاں

پھرن ترنجن جویاں بنیاں بہن چڑیاں (میاں محمد بخش)

ترنجنی: (مو) انگوٹھے دے نال دی انگل

ترنجواں: (مذ، مفت) ترونجا دی گنتی پوری کرن والا، بونجا توں مکرلا

ترنجھن/ترنجھنا: (مصدر) کپڑیاں نوں تروپے لانا، سینا، کئے کئے

ٹانگے لانا

ترنجھن: (مذ) دیکھو: ترنجن

ترنجی: (مفت) 1- ترنج نال نسبت رکمن والا 2- ہنسی رنگ دا، کئے

رنگ دا

ترند: (مذ) گھوڑے دی گچی دے وال

(دوجی جلد)

پلاک ڈسٹری

ترمکا/تروٹکا: (نڈ) پانی دامھٹھا، انگلاں دی مد نال پانی چھڑکنا

ترمکا دینا، (مخا) انگلاں دی مد نال پانی دا چھٹا لانا

ترمکار: (نڈ) 1- تروٹکا لاون والا 2- چھڑکا لاون والا

ترمکان: (مصدر) دیکھو: ترمکاؤن

ترمکاؤن: (مصدر) جرمناں، سادون، چواون

ترمکن: (مصدر) 1- ترہن، یمن، چوون 2- ترہکن، ڈرن، ترہسن

3- اواز دیون، سدن، لمادون

ترمکن: (مو) تروٹکا، چھڑکا

ترمزل: (مو) لائین وچ پائی جاون والی سوتر دی لٹی، جی ترمزل

ترمزن/ترمنا: (مصدر) ترمکنا، تمکنا، چونا، ٹپکنا، بھٹنا، اتھروواں دا

ڈمکنا، چرپ چرپ کر کے ڈمکنا

ترمزن/ترمنا: (مصدر) 1- سیونا، جوڑنا، بنجی لادنا، تروپے لادنا

2- ٹھینا، بچنا، پھوی پھوی کرنا، ٹاکیاں لادنا

ترمو: (مو) 1- عرق کڈھن دی حالت 2- (نڈ) چھت دے چون

داعمل

ترمواون: (مصدر) دیکھو: ترمواؤن

ترمواؤن: (مصدر) جرمکاؤن، تمکواؤن، ٹپکواؤن

ترمواؤن: (مصدر) 1- سواون، بنجی لواون، تروپے بھراون 2- ٹھواون،

پنجاون، پھوی پھوی کرداؤن

ترمورتی: (نڈ) پراناں دے موجب برہما وشنو تے شیون مورتیاں

ترموہ: (نڈ) ادھ تھاں جتھے پنجاب دے تین دریا ارتھات جہلم، چناب

تے راوی ملدے نیں ایس نوں ترموہ (تریمو) گھاٹ دی

آکھدے نیں، دگی: 'گکواں دتیاں بانگاں، متھے چن ترموہ دا اے'

(نڈ-جھناں)

ترمھا: (نڈ) بوند باندی، کسن، یمن، کانی

ترمھی: (مفت) تانبایاں تانبے دی بنی ہوئی شے

ترمی: (مو) طور، ٹرم

ترمیم: (عر، مو) سودھنا، ٹھیک کرن، ادلی بدلی کرن، مرمت کرن

ترمیم شدہ، (مفت) سودھیا ہویا

ترن: (مو) جوانی، جوہن

ترن/ترنا: (مصدر) 1- تیرنا 2- کسے چیز دا پانی دی سطح اُتے رہنا

3- پار ہونا، ظاہر ہونا، کامیاب ہونا، نجات پانا، پار کرنا، وصول ہونا

4- معیار تے پورا اُترنا، پرکھ مگروں پاس ہو جانا

اسامی ترنا، (مخا) دین دارولوں قرضے دی وصولی ہونا

اگلے پچھلے ترنا، (مخا) سوہریاں تے پھکیاں دے بزرگاں دا

فائدہ ہونا

بیڑا ترنا، (مخا) مہان کم وچ کامیابی حاصل ہونا

تنخواہ ترنا، (مخا) تنخواہ وصول ہونا

رقم ترنا، (مخا) رقم وصول ہونا

ستے کلاں ترنا، (مخا) ستاں پٹھیاں دا ادھار ہونا

قسمت ترنا، (مخا) بھاگ جاگنا، جنگی قسمت ہونا

لیکھ ترنا، (مخا) قسمت جاگنا

مالا ترنا، (مخا) سرکاری ڈھال دا خزانے وچ جمع ہونا

تاواں ترنا، (مخا) رقم وصول ہونا

جالی جیہڑی کہ تقریباً 3x3 سائز دی ہوندی اے، کسان ایہدے
وچ گماہ یاں بھوسہ وغیرہ بخھ کے لاندے لے جاندے نیں
ترنگل: (نڈ) کسان دا اک اوزار جیہدے تن یاں پنج پھالے
ہوندے نیں

ترنگلی: (مو) 1- ترنگلی، گاہی ہوئی کک نوں تھوڑا تھوڑا اُتانبہ اُڈاون
والی ترسول جیہی جس نال بھوہ دکھ تے دانے دکھ ہوندے جاندے
نیں 2- بتاں رنگاں والی 3- تن انگلاں والی 4- ریڑھ دی ہڈی
5- سریریاں ہڈیاں دا ڈھانچہ

ترنگم: (مفت) 1- جھستی ٹرن والا تیز رو 2- (نڈ) گھوڑا 3- دل 4- اک
چند

ترنگن: (مو) دیکھو: ترنگی
ترنگنی: (مو) 1- ندی، نالہ، دریا 2- ترنگی دی تانیٹ

ترنگھ: (نڈ) 1- اجیہی مخھی جیہدی درمیانی رسیاں تھان تھان توں ٹٹی
ہوئی ہووے، دوائن ڈھلی ہووے 2- مردہ جانور دا گلیا سڑیا ڈھانچہ
ترنگی: (مفت) 1- من موجی، لہری 2- ندی، نہر، راجباہ 3- مغرور، آکر
بازہ 4- گئی، ٹپٹی 5- وہی

ترنم: (نڈ) 1- الاپ، گاون، گنگٹناون 2- رہا، لے، سُر، گاون دی
حالت

ترنو: (مفت) تیرن والا، تیراک

ترنوٹ: (مفت) رعب، دبدبہ

ترنہار: (نڈ، مفت) تیرن والے

ترنی: (مو) 1- نوکا، کشتی، بیڑی 2- ترن والی 3- ترن دا اک انداز،

سرکاری زمین تے جانور چارن والا موصول
ٹرُنی: (مو) 1- چال، رفتار، نور 2- چلن دا ڈھنگ، ٹرن والا، چلن
والا، متحرک

ٹرُنے: (مو) نور، چلن، ٹرن، وگی: چوری بات لگی ایہہ ترنے اسنبول
شہر وچ

ترنیتتر: (نڈ) شوچی، مہادیو

ترو: (نڈ) درخت، برچھ، رُکھ

ٹرُ و آ: (نڈ) 1- جانور داخل ڈگن دا عمل یاں حالت 2- سرکنڈے دی
چھت 3- چٹائی، پھوہڑی

ٹرُ و آ / ٹرُ و ہا: (ج، نڈ) جنگلی گماہ دی اک قسم جیہڑی کچی چھتاں
اُتے پائی جاندی اے

تروار: (مو) تلوار دا دگاڑ..... شمشیر

ترواری: (مفت) تلوار والا، وگی: راہک آئے اوہلے، ترواری بکھر
جے (چنڈی دی وار)

ترواریا: (نڈ، منت) تلوار دار مئی، بہادر، سوربیر

ترواریس: (مو) تروار دی جمع

ترواون: (مصدر) 1- تارے لواون، ترن دا عمل کرواون 2- پار لواون،
کامیاب کرواون 3- وصول کرواون

ٹرُ واون: (مصدر) 1- ٹرواون، چلواون، حرکت کرواون 2- صلح

کرواون، ٹور ٹرائی کرواون

ٹرُ و بل: (مو، مفت) اوہ پٹو جو ہر واری سو جاوے، پھل سٹ دین

والی مجھ گاں، تر وکل

ترنگ: (ن) 1- بیڑا، کشتی، چھوڑا 2- مجموعہ 3- بھیڑ، اکٹھ 4- سوراں دی
تظار یاں گروہ 5- کثرت 6- بھیداں بکریاں گائیاں یاں مچھاں د
اغله 7- مٹھور لون دا عمل

ترنگ: (ن) 1- دگ، اجڑ 2- بکرا، بھیدا، چھترا 3- لکڑ دا چھوٹا ٹوٹا
جیہڑا پانی دج تر دا اے 4- فصل دا ڈھ 5- نگر، شہر 6- ہکیا ہویا،
بجایا ہویا

ترنگان: (مصدر) مہارت حاصل کران، چنڈاون
ترنگاون: (مصدر) کھساو، مڑنڈاون، پھل پھل ترنگاون
ترنگن: (مصدر) ماہر کرن، چنڈن

ترنگن/ترنگنا: (مصدر) 1- ہتھیا لون، مٹھور لون، دھوکے نال
لون، نوچن، کھسوٹ، توڑن، کھوہن 2- جتھا بنان 3- بکھن، ڈنڈے
نال تورنا 4- پھل پھل توڑن 5- چڑانا، چوری کرنا

ترنگہ: (ن) آباد، پور، نگر
ترنگھو ترنگھو کرنا: (ع) ڈرنا، سہنا
ترنگھی: (ج، مو) جن سال دا نیل دا پودا

ترنگی: (مو) 1- بھیدا، بکری 2- چھوٹا اجڑ یاں دگ 3- گج کے رکھی
ہوئی 4- اودہ مال جیہڑا دیکھن واسطے رکھیا ہووے 5- بھیڑ، جھرمٹ،
ہجوم 6- جتھا، گروہ، منڈلی

ترنگی: (مفت) 1- تن ڈنڈیاں والا 2- تیاگی، ساھو
ترنگیکن: (مصدر) دیکھو: ترنگیون
ترنگیون: (مصدر) 1- چنڈیا جاون، مہارت حاصل کرن، ترنگیون

2- کچھن، ڈنڈے نال اگے اگے لگن

ترنگا: (ن) ترنگا، چھڑکا

ترنگرا: (ن) تن ٹکراں والا، بکھوتا

ترنگ: (مو) 1- لور، پانی دی موج، چھل، سمندر 2- اُمنگ، من دی
موج 3- گھوڑے دی قسم 4- وچار 5- جوش، غصہ، طیش، نشے دی
حالت 6- سجا کھا، کٹا کٹی، دگنی: پچھے پھڈے ترنگاں نوں وہندیاں
بھیں بھیں لیاریاں (با- ڈھو)

ترنگ آون، (ع) لہر آون، موج اٹھن، جوش آون، ہنگنی آون
ترنگ چڑھ جانا، (ع) غصہ آ جانا، طیش آ جانا
ترنگ تھن، (ع) کوئی لہر اٹھن، موج آون، ارادہ ہون
جل ترنگ، (ن) پانی نال بھریاں پیالیاں جیہناں نوں ساز
دھو جوں وجایا جاند اے

ترنگا: (مفت) تن رنگاں والا

ترنگا جھنڈا، (ن، مفت) تن رنگاں والا جھنڈا

ترنگا گاہ: (ن) مردہ جانور، مردار

ترنگت: (مفت) چنچل، شوخ

ترنگر: (ن) 1- وان دا بنیا جال جیہڑا توڑی پٹھیاں لئی ہوندا اے
2- تاریاں دا اکٹھ، کھتیاں بنات العش

ترنگڑ: (ن) 1- ری یاں بان دا بنیا ہویا اودہ جال جیہڈے دج گھاہ

دغیرہ نمیا جاند اے 2- دڈا برچھ 3- تاریاں دا جھرمٹ

ترنگڑ کھتیاں، (مو، مفت) ستاریاں دا جھرمٹ

ترنگڑانا: (پ، فل) ترنگنا، توڑنا، دبوچنا، قابو کرنا

ترنگڑی: (مو) بکریاں بکری دے والاں دی وٹی ہوئی رسیاں دی

کرن

خروٹ بننا، (مخا) جسم دی پوری طاقت نال سرپٹ بھیج اٹھنا،

جانوراں دا جسم دی پوری طاقت لا کے ری توڑ کے بھیج کھلونا

تروٹ بھرن، (مخا) گھانا پورا کرنا، ہان پورتی کرنا

تروٹ پون: (مخا) دیکھو: تروٹ آون

تروٹ لگنا، (مخا) جسم دے اندر سٹ لگنا

تروٹ: (مو) امیر خسرو دا ایجاد کیتا ہویا گاؤن دا اک انداز، تراند

خروٹ: (نم) چھیتی نال، فوراً، جھٹ پٹ

تروٹا: (ند) 1- زمین وچ یاں ملھا وغیرہ دے کنڈھے وچ ہوئی موری

جھنوں دی اک پانی نے بدوبدی راہ بنا لیا ہووے 2- گھانا، کمی

3- نقصان، اصل زر وچ گھانا 4- ٹوٹا، ٹکڑا 5- تکلیف، دکھ

تروٹک: (مو) 1- کمی، نایابی، گھانے دی وجہ توں کمی دے احساس

دی کیفیت، گھانا، ضرورت، حاجت، لوڑ، بھن توڑ 2- غما، نشہ ٹٹن،

تھکاوٹ 3- تھوڑ، کسر، کمی، کسے شے دی تھوڑ

تروٹک آون، (مخا) کمی آون، گھانٹ آون

تروٹکی: (مو) اک راگنی داناں

تروٹن: (مصدر) ٹکڑے ٹکڑے ہوون، ٹوٹے ہوون، بھجن، جوکن

تروٹھنا: (نم) دیکھو: جھٹنا

تروٹی: (مو، مفت) 1- توڑن دا کم یاں حالت 2- اک قسم دی بھی

3- بھی دا مونہہ 4- پنچھ 5- دوستی، یاری بھائی

کھوبی تروٹی، (مو) مترناٹ جان دا عمل، ناچاتی

تروجا: (ند) 1- دیاہ دے پچھوں دوہنی دا سوہرے گھر تجا پھیرا

2- اوہ کپڑا اتا جو دیاہی گولی نوں ترو جے جان لکيا دتا جاندا ہے

تروڈشی: (مو) تیرھویں تھ

تروڈھ: (مفت) دیکھو: تروڈجواں

تروڈن: (مصدر) دیکھو: تروڈن

تروڈھا: (مفت) تٹاں وڈھا والا

تروڈھا ساک، (ند) سمہر رشتہ، سمہر رشتے دار

تروڑ: (ند) 1- اک رکھ دا ٹال 2- چنگا، بہترین 3- پانی وچ رہن

والے جیو

تروڑا: (ند) شورے اُتے گیودی تہہ، جھدیائی، ترمر

تروڑگ: (ند) تن شیواں دا مجموعہ (پاکیزگی، جہالت، بدچلتی)

تروڑیہ: (ند) دیکھو: تروڑیہ

تروڑ: (نم) تروڑن مصدر توں امر، توڑ، توڑ کے

تروڑ: (ند) 1- ری دا ٹوٹا 2- لوہے دی سلائی جیہدے نال منڈھے

ایمیری دے نیں 3- تماکو، د انوٹا 4- دھرنکا، ماڑا، پسو 5- اک

درخت داناں

تروڑسٹن، (مخا) ٹٹن، بھٹن، ترٹن، ٹوٹے کرن، پھاڑن

تروڑ کے کھلا کیتا، مروڑ کے وچ پایا، گھسیٹ کے باہر کڈھیا،

(نچھارت) سوئی دھاگا

تروڑا: (ند) 1- چھوٹی بوری، گٹو، توڑا، گٹا 2- گھانا، کمی، تھوڑ، ٹوٹا

3- بندوق دا توڑا 4- پیراں دا اک زیور

تروڑا: (ند) تن ٹٹا، تہر

تروڑن/تروڑنا: (مصدر) توڑنا، جدا کرنا، دکھ کرنا، چل توڑنا،

(دوبی جلد)

خروپ: (مو) 1- پڑ وچ سیٹیاں ڈڈیاں یاں بلیاں وغیرہ نوں گھاہ
دے تھلیوں کڈھ کے اُتے کرن دی حالت 2- کھواڑے وچ
بلداں دے پیراں پٹھ گاہے یاں ہرے پنھیاں نوں پٹھوں اتے
کرن دی حالت 3- تین شانے (آلے) نال کنک دی فصل نوں
اُلٹ پلٹ کرنا، فصل نوں اُتھل پتھل کرنا

تروپا: (نڈ) سوئی یاں سوئے وغیرہ نال لایا ناٹکا، توپا، وگی: سوئی صدق
اخلاق دی، دیاں تروپے لا (سراج قادری)

تروپا بھرن، (حما) 1- سلائی کرن، تروپا لاون 2- کم تمام کرن
تروپا بھریون، (حما) 1- گنڈیا جاون 2- دیاہیا جاون 3- بندوبست
یاں انتظام ہو جاون 4- کم تمام ہون

تروپا تراپی، (مو) 1- سلائی، گنڈ جوڑ 2- مارکٹ 3- مرمت
تروپا تراپی کرن، (حما) 1- سلائی کرن، گنڈھن، توپے لاون
2- مرمت کرن 3- چھترول کرن، کنگن

تروپا تراپی ہون، (حما) 1- سلائی ہون، گنڈھیا جاون
2- مرمت ہون 3- لٹرول ہون، چھترول ہون، مارچون

تروپا دین، (حما) 1- سیون، ٹانگن 2- گل ٹورن، ہنگارا دیون
تروپا لاون، (حما) 1- سلائی کرن، گنڈھن، تروپا بھرن 2- کٹنا
چاڑھن 3- کم تمام کرن

تروپا لگن، (حما) 1- ٹانگا لگن، تروپا بھریون 2- کٹنا چاڑھن
3- دیاہ ہون 4- انتظام ہون، بندوبست ہون 5- کم تمام ہون
تروپن/تروپنا: (صدر) گنڈھنا، سیونا، سلائی کرنا، ٹانگے لانا، ٹانگنا
تروپچلا: (نڈ) مفت 1- سنگھنا، گاڑھا، رلیا ملایا، ایہہ لفظ اوڊوں ورتیا

جاندا اے جدوں زمین وٹنن سے ہراک حصے دارنوں ہراک پیلی
وچوں حصہ ملدا ہے، تاں جو آپس وچ رلے ملے رہن 2- زمین
نوں کھن والا اک آلہ یاں اوزار
تروپی: (مو) دھان دے سنگھنے بوٹیاں دی چھانٹی کر کے وقفے وقفے
دی تھاں لانا

تروپے: (نڈ) دیکھو: تروپا، جیہدی ایہہ جمع اے
تروپے توڑن، (حما) 1- اڈھیرن، توپے ٹٹن، بنجے اڈھرن 2- کم
خراب کرن 3- کٹنا چاڑھن
تروپے ٹٹن، (حما) 1- اڈھرن، توپے ٹٹن، بنجے اڈھرن 2- کم
خراب ہون 3- کٹنا چاڑھن

تروٹ: (مو) عربی لفظ طراوت دادگاڑ، جھندیا، نمی، رسلہ
تروتازہ: (فا، مفت) ہریا بھریا، نواں، تازہ
تروترو: (مفت) تروترو، بالکل تر
تروترو: (مفت) تروترو، تروترو حالت
تروترو: (مو) گھوٹیاں، بھڑیاں یاں بکریاں نوں سون لئی کہے جان
والے شبد

تروتک: (مو) غری، ناڑ
تروتی: (مو) طراوت، جھندیا
تروت: (مو) 1- ٹوٹ، گھانا، نقصان، تھور، کمی، خسارہ 2- نشے دی
تھوڑ 3- تھکاوٹ، جھکیرا 4- طلب، خواہش، امید، تاگھ 5- کسے شے
دی تھوڑ ہونا 6- اندرونی سٹ، گھمی سٹ

تروت آدون، (حما) 1- کی آدون، گھانا ہون 2- تھکاوٹ محسوس

تروون: (مصدر) ٹون، ٹون، کچا پھل سٹن
 تروونی: (مو) 1- کچا پھل ڈمکن دی حالت 2- اوہ مجھ گاں جینوں
 پھل سٹن دی بیماری ہووے
 ترون: (مصدر) دیکھو: تروون
 تروہ: (ند) ڈر، خوف، ترہ
 تروہ پاون، (معا) ڈران، ڈر پیدا کرن
 تروہ پے جاون، (معا) خطرہ پے جاون، ڈر پیدا ہو جاون
 تروہا: (ند) دیکھو: تروآ
 تروہرا: (مفت) تہرا
 تروہن/تروہنا: (مصدر) دھونا، کھینا، دل دا بیٹھنا، ہلکھ محسوس ہونا
 تروہ: (ہند، ند) ڈر، خدشہ، دھکا
 تروہکن/تروہکن: (مصدر) ٹھینا، زمین توں کھسیدے ہوئے
 لے جانا
 تروی: (ند) ڈر، خوف، زہ
 تروی: (مو) 1- اوہ گاں جو بے وقت یاں مشکل نال دڈھ دے
 2- دڈھ دین والی گاں یا بھینس
 تروی: (ند) اک دوا دا ناں جس نوں قاری وچ تریہ موصوف
 آکھدے نیں
 ترویا: (مطل، مو) سردی پھوہڑی
 ترویا: (مفت) ترن والا، تیراک، تارو
 ترویا: (ند) پھل توڑن والا
 ترویاں: (ند) ٹروین، اتلی سٹ

ترونگا دیون، (معا) دیکھو: ترونگا کرن
 ترونگا کرن، (معا) 1- چھڑکا کرن، پانی تروکن 2- صفائی کرن،
 3- چھڑول کرن
 ترونگا لاون، (معا) دیکھو: ترونگا کرن
 ترونگاں: (مو) دیکھو: ترونگی جیسہ دی ایہہ جمع اے
 ترونگاں دیون، (معا) ترونگا کرن
 ترونگاوان: (مصدر) 1- چھڑکاوان، چھڑکا کرن 2- چھڑکاوان، چھڑکا
 کران
 ترونگڑ: (مو) دیکھو: تروگر
 ترونگن: (مصدر) 1- چھڑوکن، چھڑکا کرن، پھنکارن، ترونگا لاون
 2- صفائی کرن
 ترونگوان: (مصدر) دیکھو: ترونگواوان
 ترونگواوان: (مصدر) 1- چھڑکاوان، چھڑکا کرووان، پھنکارواوان
 2- صفائی کرووان
 ترونگی: (مو) چھڑکا، ترونگا لاون دا عمل
 ترونگیا: (ند) ترونگا توں 1- جھڑکا، چھٹکا 2- مینہ دی پھوار، کن مین
 ترونگہ: (ند) تن، تروہ، ڈر، خوف
 ترووا: (ند) دیکھو: تروآ
 ترووان: (مصدر) دیکھو: تروواوان
 تروواوان: (مصدر) ٹواون، کچا پھل سٹواون
 تروور: (ند) دیکھو: تروور
 تروول: (مو) حمل دے ڈمکن دی حالت

گھٹانا بھٹنا، ترنڈنا، ٹوٹے کرنا، پانی داراہ کٹنا، تعلق ختم کرنا

تروڑی: (مو، مفت) 1- توڑ دتی، توڑن داعمل 2- رشتہ توڑن داعمل

تروڑی کرن، (مخا) 1- رشتہ توڑن، منگ چھڈن 2- تعلق

ختم کرن

تروڑے: (ند) 1- پہاڑی ندی وچوں نکلیا رجواہا جو اودوں تک نہیں

وگدا جدوں کہ اٹھا بندھ نہیں ٹھدا 2- پیراں وچ پایا جان والا چھلے

دارزپور

تروستی: (مئل) تروڈی، تیج

تروکا: (ند) جھکا

تروکا لکھنا، (مخا) جھکا لکنا

تروکر: (مو) دیکھو: تروکر

تروکر: (مو) اوہ گاں جیہدی بڑی مشکل نال دڈھ دیوے یاں کدے

دیوے کدے نہ دیوے، یاں جدوں اوس دا دڈھ گھٹنا شروع ہو

جاوے

تروکر: (مفت) 1- لنگے ڈمک، کچھڑ، جھٹاں پاواں تے، اٹھیں

پہریں ملن والی مجھ 2- ٹٹی ہوئی 3- تسی ماڑی، گتی، ناکاری

تروکل: (مو، مفت) پھل سٹ دین والی مجھ گاں وغیرہ، ترو جان

والی، تروٹی ہوئی

تروکل: (مفت) کمزور، لسا، ماڑا، ڈھڈل

تروکنا: (ختم) تروکنا، چھڑکنا

تروکو: (ند) دہائی امراض تو پچاؤ دے لئی دیکسیجین کرن والا

جرولا: (پو، مفت) خڑی والا، روغنی (ترمال)

ترولی: (مو) ڈھڈتے جین والے تین وٹ، حریلی، کمزوری کر کے آیا

پینہ

ترومل: (ند) اک بکا جیہا درخت (Ficuscuia) جو کچے کچے

شوالک دیاں پہاڑیاں وچ ملدا ہے، ایس دا پھل کھان دے قابل

نہیں ہوندا پر ہندوستان دے کئی حصیاں وچ ایس نوں دوائی دے

طور تے ورتیا جاندا اے اتے ایس دے کھر درے پتے پالش کرن

دے کم آوندے نیں

ترونا/ترونا: (مصدر) وقت توں پہلاں کسے جانور دا حمل ڈیکنا،

پھل سٹنا

ترونا: (مفت) 1- تین تہہ والا، تین تہواں والا، تہرا 2- اوہ موڑھا جو

چھوٹے وڈے وانساں دے تیلیاں نال بنایا ہوندا اے تے مٹائی

وغیرہ دا تھال رکھن دے کم آوندے اے

ترونجبا: (مفت) پنجاہ اُتے تین 53

ترونجن: (مخا) ترقی پا جانا، خوشحال ہونا

ترونجواں: (مفت) ترونجادی کنتی پوری کرن والا

تروٹچہ: (مفت) پنجاہ جمع تن، 53

تروندھا: (ند) ہندوؤاں وچ دیاہ توں مگروں مکھاوے دی رسم

تروٹک: (فخر) تروٹکن مصدر توں امر

تروٹکا: (ند) چھڑکاؤ، چھٹکارہ، چھٹا، وگتی: قادر یار تروٹکیا جا پانی!

داکھاں پکیاں نی سوادھان ہوکے (قادر یار)

تروٹکا تراکی، (مو) 1- چھڑکا، صفائی، تروٹکن داعمل 2- بوندا

باندی، کن بن، کانی

ترہونکا: (ند) 1- تریہہ، پیاس، بھڑکی، دھیا کڑا 2- اُمید، خواہش

ترہونکا لگن، (عما) 1- بھڑکی لگن، تریہہ لگن 2- تاگھ ہون،

خواہش ہون

ترہونکا: (ند) دیکھو: ترہونکا

ترہوں: (مو) 1- تریہہ، پیاس 2- محبت، چاہت 3- خواہش، طلب،

تاگھ

ترہوں: (عما) 1- گھا، ہون، بھج جاوَن 2- گھیو یاں تیل نال چُڑ

دیون 2- کسے پیلی دا پانی نال بھر جاوَن

ترہی: (مو) دیکھو: تری

ترہا کن/ترہا کنا: (مصدر) گندگی نوں گھیٹ کے صاف کرنا،

صفائی کرنا

ترہانبر: (ند) لمبی لمبی ٹہنیاں والی کنڈیاں والی جھاڑی، جیہڑی وڈ

کے کسے کھیت دے کنڈے تے روہر دیندے نیں تاکہ جانور کھیت

اچ داخل نہ ہو سکَن

ترہاں: (ج، ند) تن ورہیاں دا (اٹھ)

ترہبکن: (مصدر) دیکھو: ترہبکن، جیہڑا اچ اے

ترہڑ: (مفت) بزدل، ڈرپوک، خائف

ترہمبا: (ہند، ند) جھپٹا، جھپٹ

ترہمبا مارنا، (عما) کسے توں کوئی شے جھپٹا مار کے کھو لینا

ترہمبنا/ترہمنا: (ند) کسے شے نوں ہتھاں دے نال رُوں دی

طرحاں پنچنا، بکھیرنا، ایدھر اودھر سٹنا

ترہنگا: (ند) 1- ڈھلی تے ٹٹی ہوئی رسیاں دی ٹٹھی 2- کسے مردار جانور

دامردہ ڈھانچا

ترہوپ: (ند) سرا، معمولی کھانا

ترہوکڑا: (ند) دیکھو: ترہونکا

ترہوہ: (مو) 1- ڈر، کھکا، خوف، خدشہ 2- پریشانی، مصیبت 3- کچھ،

ککش

ترہوہ: (پو، ند) لوہے دا گنڈا جھوں کھوہ وچوں پانی کڈھن لئی درتیا

جاندا اے

ترہوئی: (مو) دہائی، فریاد، واسطہ، قسم

ترہوئی پانا، (عما) واسطہ دینا، دہائی دینا، اسن سٹنا، پناہ سٹنا

ترہوئی خدا دی، (عما) خدا دا واسطہ، فریاد کرنا

ترہی: (مو) جوا وغیرہ کھینڈن لئی ور تے جان والے دانے دے اک

پاسے پے تن نشان

ترہی چھکا، (ند) دانے نال جوا کھینڈن دی حالت

ترہوے: (ند) گلوے گلوے ہووے، پھڑے، مفلس ہو جانا، ٹٹے

ہوئے، بچے ہوئے

ترئی: (عدد) تئیں، دیہہ جمع تن، تن اتے دیہہ 23

ترئی: (مو) قرض دتی رقم جو قرضائی دے دے ہووے، بربادی،

نقصان، بہت تھوڑا دیلا، ہل، لمحہ

ترئی: (مفت) ٹرن والا، چلن والا، تیز چلن والا، تیز رفتار

تریا: (ند، مفت) 1- تیجا، تیرا 2- ٹالٹ، تراکل، ماہر 3- تیرے دن

چڑھن والا ٹاپ، واری دا بخارہ 4- ٹالاں دی رسم

تریاں: (ند، مفت) تریاں، بائی توں گرلا 23 داں

(دوبی جلد)

ترویدی: (ند) 1- تئاں ویداں دا جانن والا (ہجر وید، رگ وید، سام وید، 2- براہمنان دی اک ذات
 تر ویندا: (ند) ویاہ پچھوں کڑی دی تیجی وار سوہرے جان دی رسم
 تروینی: (مو) 1- گنگا جئاتے سروسوتی دا سنگم 2- اوہ تھاں جتھے بوہڑ،
 پتل اتے نم اکٹھے ہی اگے ہودن 3- الہ آباد وچ اوہ تھاں جتھے گنگا
 جئاتے سروسوتی تین ندیاں ملدیاں ہن
 تر ویدھ: (عدد) تینی، تین جمع ویدھ 23
 ترہ: (ند) ڈر، تراس، بھے
 ترہ جانا، (عما) ڈر جانا، سہم جانا
 ترہا: (ند) پیاس، تریدھ، بھڑکی، ڈر، ترودھ، خوف
 ترہارا: (مفت) لگ پگ حیدھ سال دا
 ترہا کڑا: (ند) 1- جیدھ ے ترودھ نکلے ہودن، ڈر یا ہویا، سہیا ہویا،
 خوفزدہ 2- ترہایا، پیاسا 3- چاہیوان، خواہش مند 4- تریدھ، بھڑکی
 5- اک مرض جیدھ ے وچ بہت تریدھ لگدی اے
 ترہا کلا: (ند) دیکھو: ترہا کڑا
 ترہان: (مو) تین سال دا اوٹھیاں اوٹھنی
 ترہانا: (مفت) بیتان درھیاں دا
 ترہا کڑا: (ند) دیکھو: ترہا کڑا
 ترہاں: (مفت) دیکھو: ترہایا
 ترہاول: (ند) دیکھو: تہاول
 ترہائی: (مو) 1- تریدھ، پیاس 2- ترہایا دی تانیف، پیاسی، چاہیوان
 3- تچا جتھ

ترہائی لگن، (عما) بھڑکن لگن، تریدھ لگن
 ترہائی مچن، (عما) دیکھو: ترہائی لگن
 ترہائی ہودن، (عما) 1- پیاس ہودن، تریدھ ہودن 2- خواہش
 ہودن، 3- پیاسی ہودن، 4- چاہیوان ہودن، آرزو مند ہودن
 ترہائے: (مند) ترہایا دی جمع
 ترہایا: (مفت) دیکھو: ترہایا
 ترہایا: (ند) پیاسا، خواہش مند، طالب
 ترہایاں: (ند) پیاسیاں نوں، پیاسے
 ترہاڑ: (عدد) بہتر جمع اک
 ترہاڑ: (عدد) تیرھاں، 13
 ترہرا: (مفت) دیکھو: تھیرا
 ترہڑ: (مفت) ڈرن والا، ڈراکل
 ترہڑ: (پو، مو) ہلکی بارش جس نال کھیت دے اوپر دی زمین گیلی ہو
 جائے، ترہودن دی حالت
 ترہس: (پو، ند) خوف، ڈر، ترہا
 ترہک: (ند) ترہکنا دا عمل
 ترہکن / ترہکنا: (مصدر) ڈرنا، سہنا
 ترہن / ترہنا: (مصدر) ڈرنا، سہنا، پدکنا
 ترہن: (ند) کھتریاں دی اک ذات
 ترہو: (ند) دیکھو: تہار
 ترہول: (مو) دھول دا دھاڑ
 ترہوئسلا: (پو، مفت) بے حوصلہ، بے مبرا

تریا جت

ترے کھلھ گيو، ساون رُت نہ چلگيو ساون نہ ورہيا، پیکے گھر
نہ سکھيا، (اکھا) ساون دچ پکیرو، نہ چلن مینہ نہ ورہے تے پیکے
گھر دمی کچھ نہ سکھے تاں بہت بُری گل اے
ترے گُن، (نہ) مایا دے تن گُن، رجو، ستو، تمو

ترے لال پلال، انھ اگے نچے، ڈورے اگے گال،
گو نگے ہتھ سنیہا گھل بھاویں نہ گھل، (اکھا) ایہناں گلاں
دے کرن دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا کیوں جے ایہہ سبھ ایویں
جاندا اے

ترے لوک، (نہ) تن لوک، سُرگ لوک

ترے ماسک، (مفت) تاں مہیاں پچھوں ہوں والا تہا می

ترے ماہیا، (مو) سہ ماہی (ترے ماہیا پرچہ)

ترے واری، (مفت) تن واری، تن دفعہ

ترے: (نہ) ٹیل واناں دا اک شہد جس نوں اودہ تلاؤندے ہاتھیاں

نوں لٹاؤن لئی بولدے ہن

ٹُرے تار: (نہ، مفت) نواں گور

جُریا: (نہ، مفت) 1- تہا، تیرا 2- ٹالٹ 3- تیجے دن چڑھن والا

بخارہ- مرن مگروں تیجے دن فاتحہ خوانی کرن دی رسم، قل دی رسم،

تہا 5- تن کوڈیاں جیہڑیاں جوا کھیڈن ویلے بھرن مُٹھی چوں چار

چار دے جوئے ہن پچھے بک رہن 8- دیاہ دے تیجے دن دوہٹی دا

پیکے جانا

تریّا: (مو) عورت، استری، تربیت، زنانی، سوانی

تریّا جت، (مو) عورت دی جت

(دو جی جلد)

ترے چاہ دیاں بلدے چلھے، باہمن ہووے ان دھانیوں
کھاوے، سورماں ہووے رن وچوں آوے، جواہری دا بیٹا
لیکھو پوں بھلے، (اکھا)، باہمن، سورے تے جواہری دے پتر دچ
دیاں ہونیاں گلاں دا ہونا ضروری ہوندا اے جے ایہ نہ ہوں تے
اوہنوں بُرا کھیا جاندا اے

ترے چیزاں مل، مل، جل تے ملھ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا
ہووے کہ مل واہنا پانی دینا تے روڑی پانا چنگی پیداوار حاصل کرن
لئی ضروری اے تاں کہندے نیں

ترے دراء، (مفت) تناء دروازاں والا کمرہ

ترے راہ گراہ، مرد کو چکی، رن کو پندھ، سنڈھے کوں گاہ،

(اکھا) مرد لئی چکی جھوتا، عورت لئی ستر کرنا تے سنڈھے لئی گاہ کرنا

بڑا ای اوکھا ہوندا اے

ترے رنگا، (مفت) تن انگاں والا، ترنگا

ترے کال، (نہ) دیکھو: تر کال

ترے کانے، (مفت) تن کونیاں والا، نکون

ترے کانیں، (عدد) تن سونیاں

ترے کم نہ آیا، ہاڑی نہیں واہیا، سونی نہیں جہایا، پیکے نہیں

سکھایا، (اکھا) دھیاں نوں پیکے کچھ نہ سکھاون، سونی دچ ڈگر نہ

چارن تے ہاڑی دچ مل نہ جون دی ننڈیا کہیتی گئی اے

ترے کم نہ کم، گاں چونا، منجی اُننا ترہیا رسا بنھن،

(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہوئے کہ ایہہ بچوں کم کوئی اہیت نہیں

بکھدے ایہہ کم تے ہر کوئی کر لیا ندا اے تاں کہندے نیں

تریوں: (مذ، مفت) دیکھو: تریاں

تری: (مو) 1- گھوڑی، اک تاجین، تری چنگیری 2- جلاہے دی کچ

3- ترم، کوئی، بگل

تری: (مو) گھمنڈ، ہنکار، مان گمان

تری آون، (مجا) ہنکار ہو جانا

تری دیون، (مجا) خوشامد کرن، اپنا کم کڈھن لئی کسے دی تعریف کرن

تری لاون، (مجا) کم کڈھوان، خوشامد کرن، اُکسادن

تری: (مو) 1- بگل، نمی 2- تراوت، تازگی 3- رسا، شوروا

4- شوروے دے اُپر آئی تھندھیائی 5- ٹھنکی دا اُلٹ، سمندر

تری: (مو) 1- تیری دی تخفیف، تہاڑی، تساں دی 2- تریا دی تخفیف،

تبی، تیسری 3- کھلری ہوئی

تری بری، (مفت) کھلریا، پلریا، اُجڑیا، بھجوا

تری: (مو) 1- قوم دی پھاڑی، قوم دی پوچی 2- شیشے درگا لنگھا انگلوا

جیویں شورے یاں پودنے دے ست دا ہوندا ہے 3- کیر دے

مخل دا اک حصہ 4- جولاہے دی کوچی 5- مصور دا قلم 6- گھوڑی

7- بگل، ٹری 8- تک دی نوک 9- ٹری ہوئی چالو 10- ٹرم، اک قسم

دا واجا، تری، مونہہ توں وجان دا ادھ آلہ جیہدے نال فوج نوں

قواعد دا حکم سنایا جاندا اے

تری: (مو) ٹری، چلی، روانہ ہوئی

ٹری ہوئی جوں وی نہیں مان، (اکھا) بندہ کسے ارادے نال

مسلل محنت کردار ہوئے تے ضرور منزل تے اپڑ جاندا اے

ترے: (عدد) تن، دو جمع اک، اک اُتے دو

ترے ان گوان، سڑی کڑاہی، باگلی کچھڑی، دال پانی دی

دھان، (اکھا) دسے گئے جتنے کھانے چنگے نہیں ہوندے تے صحت

نوں نقصان اپڑاندے نیں

ترے برسی، (مو) 1- ہر تیسرے سال کیٹا جان والا کم 2- بیتاں

سالاں والا

ترے برسی، (مذ) نوار بک، ہر تیسرے سال کیٹا جان والا

ترے بھس پین، پھل ماری پھلی، کاں صیون چان، گھٹا

پاڑے چھانی، ترے بھس پین، (اکھا) پھلی کرن والا بندہ،

صائبن چکن والے کاں تے چھانی پاڑن والے گئے نوں بد دعا

دین ویلے آکھدے نیں

ترے پال، (مذ) تن بالاں (مکان) والا، واگورو، جڑ پدا

ترے پتر تے چالی پوترے، اچے وی بابا گھاہ کھوترے،

(اکھا) جدوں آل دوال دے ہوندیاں وی کسے نوں پڑھے وارے

کم کرنا پئے تاں کہندے نیں

ترے پتی، (مو) تاش دی اک کھیڑ جس دے وچ تن آدی

کھیڑ سکدے ہن

ترے چا دین بلدی اگے، واگی آوے وگ توں اگے،

باہروں آوے تے گھر آ گئے، عورت کھاوے مرد توں

اگے، (اکھا) ڈنگراں توں پہلے گھر آون والے واگی نوں، باہروں

گھر آ کے بکن والے تے اپنے کھسم توں پہلاں روٹی کھاوے والی

عورت نوں نہ اُجھیا جاندا اے

تریڑا

ثُریت: (مو) توریت، اودہ آسمانی کتاب جو حضرت موسیٰ اُتے اتری
وگی: اہل ثُریت سدے اوس دے لے ہبض نجوم جہانی، (ہاشم)

تریت: (مو) شورے دے اُپر آئی تھندھیائی

تریت تار: (مل) نواں کور، ان لگ، تازہ

تریتھ: (عدد) سٹھ جمع تن، تال اُتے سٹھ، 63

تریتج: (مو) 1- تچا، تیجے نمبردار 2- تیسرا ہودن دی حالت 3- تہی

واری

تریچا: (ند، مفت) تچا، تیسرا

تریجک: (مو) بالاں دی کھیڈ

تریجن: (مو، ج) تیجے سوئے والی مہیں، گاں وغیرہ

تریجن: (مو) دیکھو: تریجن

تریجہ: (ج، مفت) 1- تیسرا، تچا، تیجے نمبردار 2- تیسرا ہودن دی

حالت 3- تہی واری

تریدویا: (ند) انگلاں وچ پایا جان والا اک زیور

تریڈ: (مو) برباد، تباہ

تریڈنا: (فل) کھسکا

تریڈھ: (مو) 1- ونگ، ترچھاپن، کچی 2- رعونت، تکیر، آکر بھوں

3- کھوج، تار، جائزہ 4- راہ بھل جاون دا عمل 5- پچھے مڑ کے

دیکھن دا عمل

تریڈھا: (ند، مفت) 1- ونگا، ٹیڈھا، جرچھا 2- تنگ مزاج، سڑیل، لا

کے نہ کھان والا

تریڈھا دیکھن، (معا) 1- بھیج دیکھن، ٹیڈھا دیکھن 2- بھیڑی

نیت نال دیکھن 3- غصے نال دیکھن

تریڈھن: (مصدر) 1- گوڑا لاون، ٹیوالاون، اندازہ کرن، ٹل لاون،

ٹیڈھن 2- ٹیڈھا کرن، ونگا کرن

تریڈھوال: (ند، مفت) 1- ترچھا، ٹیڈھا، ترچھواں 2- ٹھکی سوچ والا

تریڈھی: (مو) تھسے تے پین والے وٹ، تیوڑی

تریڈھی پاوان، (معا) تیوڑی پاوان، تھسے وٹ پاوان، غصے یاں

نفرت دا اظہار کرن

تریڈی: (مو) گاواں یاں بھال دے چودن دا عمل

تریڑ: (مو) دیکھو: تریڑ

تریڑاھا: (ند) اودہ تھاں جتھے تن راہ آپس وچ ملدے ہودن

تریڑن: (مصدر) تاڑن، بکن، مسلسل دیکھن

تریڑھ: (مو) 1- تہی واری 2- پہلی وچ تن وار مل چلاون دا عمل

3- کوئی کم تہی واری کرن یاں ہون دا عمل تے اوہی حالت

تریڑی: (مو) لہودی دھار

تریڑ: (مو) 1- ششے، بھاڑے یاں کندھ وچ پئی دراڑ، درز، شکاف،

ورل، وٹھ، دراڑ، کسے شے وچ ٹٹ جاون پاروں پین والی لکیر 2- تا

اتفاقی، بھٹ، ناراضی 3- فرق 4- دھوڑا، بجوگ 5- تریل، اوس،

گھاہ، زمین تے لیٹی ہوئی پتی پتی لمبی گھاہ 6- تیز، لک توں

بھلا حصہ

تریڑپنا: (ہند) 1- اوس پنا 2- دراڑ پنا

تریڑدی، (مو، مفت) لک دی، دھوتی، مجھو

تریڑا: (ند) 1- چنگاری، شرارہ 2- دھار بھ کے پانی پاوان دا عمل

(دوجی جلد)

تریا جت ہودن، (عما) عورت دی جت دا زمانہ ہودن

تریا چتر، (نذ) 1- زنانیاں دا کمر فریب جس نوں آدی پھیتی نہیں

کچھ سکد 2- عورتاں دے کمر فریب یاں چھل کیٹ

تریا چلتر، (نذ) دیکھو: تریا چتر

تریا راج، (نذ) عورتاں دی حکومت

تریا مت، (مو، مفت) عورتاں دی عقل

تریا ہٹ، (مو، مفت) دیکھو: تریا ہٹھ

تریا ہٹھ، (نذ) زنانیاں دی ضد

ٹریا: (مو) جاگرت، سوہن

ٹریا اوستھا، (مو) جاگرت نہیں، سکھیتی توں بعد دی چوٹی حالت

ٹریا بد، (نذ) دیکھو: تریا اوستھا

ٹریا گن، (نذ) اوہ گیان جو تریا اوستھا بچن تے حاصل ہوندا ہے

ٹریا وستھا، (مو) دیکھو: تریا اوستھا

ٹریا ٹریا جاتے کرماں دا کھٹیا کھا: (اکھا) بندہ جتے دی چلا

جائے اپنا مقدر کھاندا اے

ٹریا سی: (مفت) تن اتے اسی، تراسی، 83

ٹریا ق: (عر، نذ) 1- اوہ دوا جیہڑی زہر دے اثر نوں مٹکا دیندی اے

2- زہر دی دوا

ٹریا ک: (مفت) دیکھو: تیراک

ٹریا ک: (فا، نذ) انیم، افون

ٹریا کل: (نذ) 1- غیر، اوپر بندہ 2- وچولا، پیچ، تارا کرن والا، گل

نیڑن والا، فیصلہ کرن والا، ثالث 3- تیراک، ترن والا

ٹریا کلی: (مو) ٹریا کل ہودن دا عمل یاں حالت

ٹریا ما: (نذ) اک دھات، تانبا، ترا ما

ٹریا ما: (نذ، مفت) جس وچ تن پھر ہودن

ٹریا ما: (مو) رات، رین

ٹریا نگل: (مو) دیکھو: ترا نگل

ٹریا نواں: (نذ، مفت) بانوے توں اگلا، ترانوے دی گنتی پوری

کرن والا

ٹریا نوے: (عدد، مفت) تن اتے نوے، 93 ترانوے

ٹریاں: (مو) ٹھیاں

ٹریاں بھراواں دیگ چائی، کھانے آئی سبھ خلقاتی،

(ٹھمارت) چلھاتے باڈی

ٹریاں: (مو) 1- لہن دیاں پوتھیاں 2- مجازاً..... دند

ٹریاں لاون، (عما) خواہ خواہ تعریف کرن، خوشامد کرن

ٹریا وندا: (نذ) 1- دیاہ بچھوں گوی دے تیجی واری سوہرے جان دی

رسم 2- اوہ کپڑا جو اوس سے لڑکی نوں دتا جاندا ہے

ٹریا ہا: (نذ، مفت) 1- پیاسا، تھایا 2- چاہیوان، خواہش مند

ٹریا ئی: (مو) اک چندک چال بھنن دا جتن ہے، جس وچ 1، 2، 4، دا

ٹکات ہے تیری دا نہیں

ٹریممل: (نذ) دیکھو: تریمیل

ٹریممل: (مو) تن پھلاں دا مرکب، ہریڑ، بیڑا، آملہ

ٹریمھو: (نذ) ٹبرکا، قطرہ، بوند

ٹریت: (نذ) 1- بیڑا، چوکڑ 2- بوریا، ٹٹلی، بسترا

تریل

تریلیاں آنا، (عما) ٹھنڈا پسینہ آنا
 تریلیاں ٹھٹھٹ پون، (عما) سہم جاون، بہت ڈر جاون، تردہ
 نکل جاون
 تریلیاں ٹھٹھٹ جاون، (عما) دیکھو: تریلیاں ٹھٹھٹ پون
 تریلیاں چھٹنا، (عما) جرم ڈریاں حیرانی کر کے مڑھکے نال تر ہو جانا
 تریلیاں: (مفت) سلتھا، گلا، بھجیا ہویا
 تریلیو تریلی: (مفت) 1- پسینے نال بھجیا ہویا 2- گھبرا ہویا
 تریلیو تریلی کرن، (عما) 1- شرمندہ کرن 2- خوفزدہ کرن، ڈرا
 دیون
 تریلیو تریلی ہو جانا، (عما) شرم، ڈریاں روگ کارن سریر دا
 مڑھکے ہو جانا
 تریلیو تریلی ہودون، (عما) 1- پسینے نال بھجیا ہویا ہودون، مڑھکو
 مڑھکی ہودون 2- شرمندہ ہودون 3- خوفزدہ ہودون، ڈرن
 ٹھنڈی تریلی، (مو) کمزوری کارن پناں کے روگ توں آیا پسینہ
 تریما: (مفت) ٹھکا، قطرہ، موند، چویا
 تریمل: (مفت) دیکھو: تریل
 تریمت: (مو) تیویں، عورت، زنانی، تیویں، لاڈی، گھر والی، سوانی
 تریمت چھوڑنا، (عما) بیوی نوں طلاق دینا
 تریمتیاں: (مو) دیکھو: تریمت
 تریمتین: (مو) دیکھو: تریمت
 تریمتیس: (مو) دیکھو: تریمت
 تریمل: (مفت) اک چھوٹا رکھ جس دی کڑی کار آمد نہیں ہوندی، ستج

(دو جی جلد)

تریل چٹیاں تریبہ نہیں مردی، (اکھا) جدوں ایہہ سمجھانا ہوئے
 کہ بہتی شے دی لوڑ ہوئے تے تھوڑی نال کم نہیں چل سکدا تاں
 کہندے نیں

تریل مڈھاں تے ای پیندی اے، (اکھا) جدوں کوئی اپنیاں
 دا بہتا خیال رکھے تاں کہندے نیں

تریل مڈھیں پیندی اے، (اکھا) دیکھو: تریل مڈھاں تے ای
 پیندی اے

تریل نال تریبہ لاہون، (عما) 1- جھوٹی تسلی دہون 2- پرچاوا
 دیون 3- حقیر جی شے تے راضی ہو جاون 4- کینے کولوں بھلیائی
 دی امید رکھن 5- فضول کم کرن

تریلن: (مصدر) 1- تریل ناں بھین، ستھا کرن 2- ڈراون،
 دھکاوان، ترلیو، تریل کرن 3- اکھاں وچ ہنجو بھرن
 تریلوک: (مفت) ترلوک، ترلوک دا حاکم

تریلی: (مو) 1- تریل دی تصغیر، تھوڑا آیا مڑھکا 2- تریل وچ بھجی ہوئی،
 پیہو پسینی اوس، شبہ 3- شرم 4- کمزوری یاں کے ہور کارن متھے
 آتے آون والا پسینا

تریلی تے تریلی آون، (عما) 1- پسینے تے پسینا آون 2- بہت
 گھبراون، بہت ڈرن

تریلی ٹھٹھٹ، (عما) 1- پسینو پسینی ہودون 2- مرن سے متھے تے
 پسینا آون 3- بہت زیادہ ڈرن، تردہ نکلن

تریلیا: (مفت) بھجیا ہویا، گلا، سلتھا
 تریلیاں: (مو) دیکھو: تریلی، جید دی ایہہ جمع اے

جدوں کوئی تھوڑی پونجی تے بہتا دویائی دکھاوے تاں کہندے نیں،

ڈھائی بوٹیاں بھٹو باغ دان

تریڑی: (لہند) دیکھو: تیوڑی

تریفروہ: (نم) آسے پاسے، چاروں پاسے

تریفل: (عر، ند) 1- ہوڑ 2- آول 3- بیڑے نوں گٹ کے شہد وچ

ملا کے بنایا مجون جس نوں قبض دور کرن لئی ورتدے نیں

تریفل زمانی، (ند) مشہور قبض کشا مجون جو ترقلے نال بہت

ساریاں دوائیاں ملا کے تیار کیتا جاندا اے

تریک: (مو) دیکھو: تاریخ، بھید ایہہ دگاڑاے

تریک بھگتتا، (حما) مقدس دی پیشی تے حاضر ہونا

تریک پاونا، (حما) ترخ لکھنا

تریک تے جانا، (حما) عدالت وچ پیشی تے جانا

تریک دینا، (حما) مقدس دی سنائی کسے ہور ترخ تے ملتوی کرنا

تریک وار، (نم) تاریخی ترتیب مطابق

تریکرے: (ند، مفت) نزدیک، نیڑے، اُرے

تریگھرو: (ند، مفت) تاں چیزاں دا اکٹھ، بگولی

تریل: (مو) 1- نمی پاروں رات نوں سبزے اُتے بن والے قطرے

2- شبنم، اوس 3- تریر، تریڑ 4- بھونیں نوں تہی واری واہون داکم

5- تیجے نمبر تے آون والا، تیلی

تریل پون، (حما) اوس پون، سلہ پون، پالا تھن، ٹھنڈ پون

تریل چٹن، (حما) 1- تھوڑا تھوڑا کھاوان، ترس ترس کے کھاوان

2- مندے دن دیکھن 3- کینگی کرن

3- پانی دی دھار 4- تھے پانی دی کور 5- دراڑ، ورل، وتھ، تریڑ

6- بھٹ، نا اتفاقی، دشمنی 7- فرق

تریڑا دیون، (حما) 1- دھار بھ کے پانی پاوان 2- بھٹ پاوان

3- تریڑ پاوان، وتھ پاوان

تریڑا دیکھن، (حما) 1- نقص دیکھن، عیب دیکھن 2- نگ دیکھن

تریڑاں: (مو) تریڑ دی جمع، دگی: ساڑے انگ تریڑاں پیاں

(اقبال قصیر)

تریڑان: (مصدر) 1- تریڑ پاوان، ورل پاوان، وتھ پاوان 2- دھار بھ

کے پانی پاوان 3- بھٹ پاوان، لڑاون

تریڑو: (ند، مفت) اک قسم دا کتا

تریڑو تریڑ: (مفت) دراڑاں پیا ہویا، تریڑو تریڑ ہویا ہویا، خستہ حال

تریڑ ہی: (ج، مو) تہوڑی، تریڑی، تھہ داوٹ

تریڑہ: (مو) ٹیڈھا پن، کچی، ونگ

تریڑھا: (ند، مفت) دیکھو: تریڑھا

تریڑی: (مو) دیکھو: تریڑی

تریڑی پاوان، (حما) تھہ تے وٹ پاوان، تیوری چڑھاوان، غصے

یاں نفرت دا اظہار کرن

تریڑی جاوان، (حما) تریڑ آجاوان، ورل پے جاوان، ٹٹ جاوان

تریڑ: (فا، مو) 1- کپڑے یاں کاغذ دی کا تر 2- کپڑے دا گونا گلا جو

کپڑے دا دامن چڑا کرن لئی یاں چوب گلے دے پٹھ پایا جاندا

ہے، کلی

تریڑ کپڑے دی سرتے، تے نال سرفراز خان، (اکھا)

تریئے

تریہا: (صفت مذ) تن گنا، تنگنا، تن دن دا

تریہاں: (مذ، صفت) تن گوسالاں دا

تریہائی: (مو) پیاسی، طلب، خواہش

تریہائیں: (صفت) تن، ترے

تریہایا: (مذ، صفت) 1- ترہایا، پیاسا 2- چاہن والا، چاہوان

تریہٹ: (عدد، صفت) سٹھ اُپر تن، 63

تریہڈا: (مذ) 1- ٹیڈھا، عمودی، ترچھا، ڈنگا 2- بد معاش، ہٹھا بندہ،

لچا 3- راقم دے علاقے کوٹھیالہ (ایبٹ آباد) وچ اک تھاں داناں

تریہر: (مو) 1- تچ، تہائی 2- زمین وچ تن وار مل چلاون دا عمل

3- تریل، اوس، شبنم

تریہرا: (مو) دیکھو: جیجا

تریہرا: (مذ، صفت) تن پرتاں دا، تن گنا

تریہک: (مذ) دیکھو: تریک

تریہکا: (مذ) 1- ڈر، ترود، خوف 2- دبا، دباڑا 3- جھکا

تریہکا نکلن، (محا) 1- ڈر جاون، تریہک جاون 2- جھکا لگن،

جوڑل جاون

تریہکل: (مذ) جانگی، اوپرا، ڈریا، سہیا ہویا

تریہکوا: (مذ، صفت) پانی دے تن گھرے چکن والا

تریہن: (مصدر) ڈرنا، خوفزدہ ہونا، ترہکن، جھجکنا

تریہواں: (صفت) جیہواں، جیہہ نمبر دا

تریہوڑی: (مو) تیوڑی، متھے داوٹ

تریہون: (مصدر) دیکھو: تریہن

تریہویں: (صفت) تینویں، تیسرے نمبر دی

تریہہ: (مو) دیکھو: تیه

تریہہ: (مذ) پیاس، بھڑکی

تریہہ دی اک، (مو) شدید تریہہ، بھڑکی

تریہہ کرن، (محا) 1- پیار کرن 2- چاہ کرن، خواہش رکھن

3- خیال رکھن

تریہہ لگی تے کھوہ نہیں کھیدا، (اکھا) دیکھو: تریہہ ویلے ای کھوہ

نہیں کڈھیدا

تریہہ ویلے ای کھوہ نہیں کڈھیدا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہوئے کہ ویلے توں پہلاں ضرورت دا احساس کردیاں ہوئیاں کوئی

بندوبست کرنا چاہیدا اے تاں کہندے نیں

تریہہ ہون، (محا) 1- پیاس ہون 2- طلب ہون، خواہش

ہون

تریہہ: (مذ) ڈر، خوف

تریہہ جانا، (محا) ڈر جانا، خوف زدہ ہو جانا

تریہہ: (عدد) میرے، آخری جمع اک، 30

تریہے: (مذ) دیکھو: تریہا

تری: (عدد) تین، ویہہ جمع تن، تن اتے ویہہ 23

تریئے: (مذ) تیرنا، کامیاب ہونا

تریئے: (ضم) تینوں

محصول

تریواں: (نڈ) 1- ترن دا عمل 2- کامیابی

تریوٹ: (مو) عربی لفظ طراوت دا دگاڑ 1- تازگی، شادابی 2- تریلی،

مڑھکا 3- سلھ، نمی

تریوڈشی: (مو) دیکھو: تردشی

تریور: (نڈ) تیور

تریور: (نڈ) 1- سوانی دا لباس 2- تن کپڑیاں دا مجموعہ، تن کپڑے،

کٹوٹی دوپٹہ تے ستن (شلوار)، دنگی: اسان تریور نہ کوئی ہنڈیائی۔

(دو)

تریوڑ: (نڈ) 1- گھیوتے دڈھ ملیا محلول، کڑھدے ہوئے دڈھ دی

ملائی اُتے آئی ہوئی گھیو دی تیوڑی 2- دہی یاں لسی دج دڈھ دیاں

دھاراں مار کے بنایا ہویا ادھ اڑکا

تریوڑا: (نڈ) 1- تن تہواں والا، ترے تہواں والا 2- سالن دی غری

یاں چکنائی

تریوڑا: (نڈ) دیکھو: تریڑا

تریوٹا: (مفت) دیکھو: بٹنا، دنگی: 'دوتا چھڈ کے تریوٹا بھی ایہہ چا

جرمانہ بھرن' (گل)

تریوٹی: (عدد، مفت) اکسہہ جمع دو، 23

تریویا ہون: (حاجا) گٹا، ہون، تریلیا ہویا ہون

تریہا: (نڈ) 1- پیاسا، ترہایا 2- چاہن والا، چاہیوان

تریہا تاپ، (نڈ) اجیہا بخار جیہدے دج بہت سردی تے تریہہ

دی لگے

دے کنڈھے دے لوک ایس دے چھلکے دے رے دندے نیں،

ایس دا پھل اریل، اریل

تریبڈھی: (ج، مو) نیل دے پودے دی تیجے سال دی فصل

ترین: (نڈ) 1- اُچا سٹول جس اُتے کھلوکے اناج چھٹیا جاندا

اے 2- بطور لاحقہ ورتیندا اے اتے زیادہ تے بہتا دے معنے دیندا

اے، جیویں: بہترین، کم ترین، خوش ترین

ترین: (مو) دیکھو: تریجن

تریسن: (مو) 1- تن گٹا ہون دی حالت 2- اکڑا، کچا، تین، انگڑائی

اکڑیواں 3- کسے شے نوں کھین دی حالت

ترینا: (نڈ، مفت) تن گٹا، بٹنا

تریناک: (مفت) چالاک، مکار، فریبی

ترینٹھ: (عدد، مفت) سٹھ تے تن، 63

تریندیان: (نڈ) دیکھو: ترین

ترینگل: (نڈ) کک دے دانیان نوں بھوسے توں دکھ کرن لئی گاٹی

ہوئی کک دے ڈھیر نوں اڈان والا ڈنڈا جیہدا اسرائین اُٹھلیاں

درگا ہوندا اے ہور ایہدے نال ڈگی ہوئی گماہ دی سینی جاندی اے

ترہہ: (مو) تریہہ، پیاس، بھڑکی

ترینی: (مو) 1- بھوگ ناں دی جھاڑی دی جڑھ، ایہہ جھاڑی تھل

دے علاقے دج ہوندی ہے 2- لما جیہا سر دے درگا خربوزہ

ترینیا: (ہند) تن گٹا، سہ گٹا

ترینیں: (مو) گائے بھینساں دے دڈے گلے جو سندھ تے بہا دلپور

توں پنجاب دج درآمد کیجے جاندے نیں، ایناں دی برآمد تے

تاہر توڑ، ترا ترا

تراپھا: (ند) تراپھاٹ، تراکھا

تراپھڑ: (نم) دیکھو: تراپڑ

تراپھڑی: (مو) 1 تیزی، کالھی نال، فوراً، جھیتی نال 2- بے چینی، نس
بج، افراتفریترا ترا: (مو) 1- دگ تنگ مارن دی آواز 2- وڈیاں وڈیاں کنیاں پین
دی آواز 3- گولیاں چلن دی آوازترا ترا جواب دیون، (حما) ترکی بہ ترکی جواب دیون، کاڑ کاڑ
جواب دین، جواب دیون وچ ڈھل نہ کرنتراٹ: (ند + مو) 1- رعب داب، آکرڑ پھا کرڑ، جج، ٹیس ٹوہر
2- چیس ٹیس، تراٹ

تراٹ اٹھن، (حما) چیس پون، پڑ دی لہر اٹھن

تراٹ پون، (حما) دیکھو: تراٹ اٹھن

تراٹا: (ند) 1- ہنسر، ڈھپ دی شدت وٹ 2- کال، قحط 3- پٹاکا
4- تراٹ

تراٹکا: (ند) دیکھو، تراٹا

تراٹاں: (مو) 1- چیکاں 2- ڈنگراں دے ڈکارن دی آواز
3- پیساں، چپساں

تراٹاخ: (صوت) لکڑی یاں کسے سخت شے دے ٹٹن دی آواز

تراٹا: (ند) 1- چپڑ دی آواز 2- ٹٹن دی آواز 3- بہت تیز ڈھپ،

ہنسر، جس 4- چپڑ 5- قحط، کال 6- تراٹ خواتق بولن والا، چالاک

ہوشیار

ترا ترا: (ند) دیکھو: تراٹا

ترا ترا: (نم) ترا ترا

ترا ترا: (صوت) ترا ترا دی آواز

ترا ترا: (ند) 1- چپڑ 2- تراٹا

ترا ترا: (ند) دیکھو: تراٹا

ترا ترا: (صوت) 1- کسے شے دے ٹٹن دی آواز 2- ڈنگن دی آواز

3- چپڑ یاں تچی پین دی آواز، ڈنگن دی آواز 4- (نم) فوراً، جھٹ
پٹ، جھیتی نالترا ترا پٹاک، (نم) 1- دگ تنگ، دباب 2- کالھی نال، جھیتی
نال، فوراً 3- گولیاں چلن دی آواز، چپڑاں وچن دی آوازترا ترا پٹاک، (نم) 1- مسلسل، لگا تار 2- فوراً، جھیتی نال،
کالھی نالترا ترا پٹاک، (نم) 1- دگ تنگ، دباب 2- کالھی نال، جھیتی
نال، فوراً 3- گولیاں چلن دی آواز، چپڑاں وچن دی آوازترا ترا پٹاک جواب دیون، (حما) دیکھو: ترا ترا جواب دیون
ترا ترا: (ند) دیکھو: تراکا

ترا ترا: (مو) تیز دھپ، جھمن والی دھپ، 12 بجے والی دھپ

ترا ترا: (صوت) 1- کسے شے دے ٹٹن دی آواز 2- (مو) کڑا کے دی

گرمی، ہنسر، جس 3- تریہ دی شدت 4- (ند) بہت زیادہ ٹھکھ،

قحط، کال 5- چپڑ، تھڑ 6- سوان، چٹارا

ترا ترا ٹٹن، (حما) بہت زیادہ ٹھکھ یاں تریہ دانگ جاوَن

ترا ترا کھا جانا، (حما) 1- تڑک تڑک کرنا، کوکو کرنا 2- ٹٹ جانا

اودہ تھاں جتھے تڑ کے پار لنگھیا جاسکے، گاہن، لانگھ، وگئی: اس تڑے
توں بھر بھر مکیاں، ٹوں بھی اپنی دار لنگھائے (شاہ حسین) 7- کھیل
یاں گھاہ دا تیتلا، ککھ 8- نو نہ دے نال دا اکھڑیا ہو یا ماس، چڑھ
9- تھپڑیاں کسے شے دے تڑکن دی آواز، پٹاک 10- پھر،
شونی 11- دھمکی، بھمکی 12- سہارا، ڈھاسنا

جوتتا ڈا، (ند) دسوں دی تھاں، رہن دی تھاں، گھات
جوتو کرن، (مخا) بُو تہ کرن، آگوں بولن، زبان درازی کرن
جوتو پھڑ، (مو) شونی، آکڑ پھاڑ، پھوں پھاں
جوتو پھڑ کرن، (مخا) آکڑ پھوں دکھاو، رعب دکھاو
جوتو پھڑ دکھاو (مخا) ویکھو: جوتو پھڑ کرن
جولگن، (مخا) کسے چنگے کٹانے وچ جانا، کنڈھے لگنا
جوتو موہاں، (ند) صفت 1- نیڈھے مونہہ والا 2- بانکا، شوخا، پھڑ باز،
ٹرپلی

تڑ نال، (نم) زور نال، سن کر کے
تڑا: (ند) 1- فیر، موچھا 2- موٹا 3- ست، آلسی
تڑا: (ند) 1- گھاٹ، پچھٹ 2- دنیا، سنسار، جگ 3- ٹاپو، جزیرہ
4- جون دی حالت
تڑاپ: (صوت) 1- قطریاں دے مسلسل ڈنگن دی آواز 2- دھڑکن،
تڑپھن
تڑاپ تڑاپ، (صوت) 1- قطریاں دے لگاتار ڈنگن دی آواز
2- دھڑکن دی آواز
تڑا پڑ: (نم) 1- جھٹ پٹ، فوراً، چھیتی نال، کالھی نال 2- دگ، تنگ،

ت ..... ٹ

تڑ: (فعل) تڑن مصدر توں امر

تڑجاو، (مخا) ٹوکرے یاں جال تھلے آجاو، بند ہو جاو، قابو
آجاو، ڈکیون، ڈکیا جاو
تڑ: (مو) 1- شونی، ڈیک مارن دا عمل، پھڑھ 2- تنکال، جلدی، ٹرنٹ
3- چپڑیاں کسے شے دے جوکن دی آواز، پٹاک 4- شونی 5- دھمکی
تڑپڑ، (نم) جھٹ پٹ، فوراً، چھیتی نال، دگ تنگ بولن، گڑبڑ
تڑ تڑ، (مو) 1- دانیان دے مچن دی آواز 2- گولیاں چلن دی
آواز، تڑاک تڑاک 3- سلواڑ سڑن دی آواز
تڑ تڑ بولنا، (مخا) فٹا فٹ جواب دینا، زربک ہو کے بولنا
تڑ تڑ جواب دیون، (مخا) دیکھو: تڑ تڑ جواب دیون
تڑ تڑ سڑن، (مخا) 1- سڑن لگیاں تڑ تڑ دی آواز کدھن 2- کابلی
کابلی سڑن

تڑ تڑ کرن، (مخا) دیکھو: جوتو کرن
تڑ دینی، (مخا) اٹی میٹم دیون، دھمکی دیون، رعب پاو، تڑی لاو
تڑو، (مخا) دھمکی دیون، رعب پاو، تڑی لاو
تڑو: (پو، ند) 1- سخت، آکڑیا، مضبوط، آن بان، کٹک دے بھلے دی
تڑو، طاقت، ہمت، حوصلہ 2- تڑا 3- تڑو، پٹاٹے طرحاں
تڑو: (ند) 1- ٹرپل، ہکار 2- شہنی 3- گھلی مٹی وچ آخرن نال آجاو
والی تریڑ 4- دریا یاں نہر دے کنڈھے تے بنائی ڈھلوان جتھوں پٹو
پانی پیندے ہن، گھاٹ 5- گھر، مکان، تھاں 6- دریا یاں نہر وچ

ترپھ

جواون: (مصدر) دیکھو: جواون

جواون پھلاون، (حما) دیکھو: جواون

تراونا: (متحدی المسعدی) توڑن داکم کراونا

تراونا: (فل) 1- رچت ہونا، خاص متوول ٹھکانا، ہونا 2- تاکھ رکھن
اگے ودھنا

تراونا: (نغم) 1- پاڑنا، تریڑ پاونا 2- پھلاونا، پھوک دینا

ترائی: (مو) توڑن داکم یاں مزدوری

تراونا: (نغم) 1- بھئی ہوئی رسی وغیرہ نوں توڑنا، بھنن جھڈاونا

2- دکھ کرنا، تعلق توڑنا، جیویں بچے نوں ماں نالوں تراونا 3- وڈے

سکے نوں چھوٹے سکیاں وچ بدلاونا، بھناونا، بھان لینا، ریز گاری

لینا، جیویں: روپیہ تراونا 4- قیمت گھٹ کراونا، مل گھواونا، وگی:

'میرے پیر زنجیر حیا دا اوہنوں مول نہ جا تراؤ' (ہاشم شاہ)

بھان تراونا، (حما) وڈے سکے بدلے چھوٹے سکے لینا

بھاء تراونا، (حما) مل گھواونا

رے تراونا، (حما) بھنن جھڈاونا

ٹوبھیر: (مو) 1- اکھ، بوہتی، بھیر 2- زیادتی، کثرت

ترپ: (مو) بے قراری، بے چینی

ترپا/ترپاء: (فد) 1- ترف، بے چینی، بے قراری 2- تنگی، دکھ،

تکلیف، مشکل، اوکڑ

ترپان/ترپانا: (مصدر) کسے نوں بے چینی کرن، ستان، بے قرار

کرن، چٹا لاون

ترپاون/ترپاونا: (مصدر) بے چینی کرنا، ستاونا، دکھاونا

ترپاہٹ: (مو) 1- ترپھ، بے چینی، اچوی 2- دکھ، تکلیف

ترپاؤ: (صفت) ترپھاون والا، ترپاون والا، دکھ دیون والا، دکھی کرن
والا

ترپاؤن/ترپاؤنا: (مصدر) دیکھو: ترپاون، ترپاونا

ترپڑی: (ہند، مو) فوری، جلدی، بھستی، فوری طور تے

ترپڑ: (پو) نیا جوتا، تیز گلاں کرنا، ترپڑ کرنا، پلے نہ بھنا

ترپڑاہٹ: (مو) دیکھو: ترپاہٹ

ترپن: (مصدر) 1- بے چینی ہون، بے قرار ہون، لوٹ پوٹ

ہون، پلٹے مارن، تونجھی ہون 2- چھال مارن، 'الانگھن، پٹن،

کڈن، ٹپوی مارن 3- ترپھن

ترپن/ترپنا: (مصدر) 1- ترفن، بے چینی 2- ہٹا جاون، ٹرپا جاون

3- ترپے بھرن

ترپنی: (مو) ترپ، بے چینی

ترپنیاں: (مو) ترلے لینا، بہت بے چینی ہونا، وگی: 'ایس بنجرے

وچ ڈکی اوہ کوں ترپنیاں لیندی ہے' (امرتا پریتم دی کا دکلا)

ترپوان: (مصدر) دیکھو: ترپواون

ترپواون: (مصدر) لوٹ پوٹ کرواون، بے قرار کرواون، بے چینی

کرواون

ترپھ: (نغم) ترپھن مصدر توں امر 1- (مو) بے چینی، بے قراری،

اچوی 2- کالمی، بھستی، بھرتی، چالاکی، اچوی، بے چینی 3- بھوک

دی کیفیت 4- بجلی دی چمک، لٹک 5- دل دی پھڑک، دھڑک،

چڑچاڑ

(دوئی جلد)

پلاک ڈکٹری

تڑا کا لگن/تڑا کا لگنا، (معا) 1- بہت زیادہ بھکھ یاں تریہ لگن

2- بہت تیز ڈھپ لگن

تڑا کے بھرن تڑا کے، (نڈ) تڑا کا دی جمع (معا) کیو تر وغیرہ دا تیز

تیز اڈن

تڑا کے دار، (مفت) زور دار

تڑا کے دی ڈھپ، (مو) نیٹ تیز ڈھپ، کڑا کے دی ڈھپ

تڑا کے دے کے، (نم) تڑا کے دی اواز نال

تڑا کن: (مصدر) جڑ کن، ٹٹن

تڑا کھا: (نڈ) دیکھو: تڑا کا

تڑا کھا: (نڈ) تیکھی ڈھپ دا تاؤ

تڑا کھا کھا جانا، (معا) گرمی کھا جانا، غصے وچ آ جانا

تڑا کھا لگنا، (معا) تڑا کا لگنا، بہت تیز ڈھپ لگنا

تڑاگ: (مو) 1- ڈگن، ٹٹن یاں چٹن دی اواز، تڑا خا 2- چپڑ

3- تالاب

تڑا گڑی: (مو) دیکھو: تڑا گی

تڑا گی: (مو) 1- بچے دے لک دوالے بھی جان والی ڈوری یاں

چاندی وغیرہ دی زنجیری (مار واڑی لوکاں وچ بچے اتے دڑے

دونوں ایس نوں پاندے نیں) 2- لک دوالے بھی جان والی

ڈوری جس وچ نہادوں سے کپڑا تنگ لیا جاندا اے 3- منجی بن توں

مکروں آلے پائی گئی زنجیری درگی ری۔

تڑا گی نہہ نیوندرا، (نڈ) صرف آدمیاں لئی دتا گیا سدا

تڑا گی بھواون، (معا) بھکھا بچا کرن، بگجج ڈھکوان

تڑا گی تڑاواون، (معا) جان چھڈاؤن، کتر اون، پرانہہ جاؤن

تڑا گی توڑ سٹن/تڑا گی توڑ سٹنا، (معا) 1- بھٹے ہوئے دھامے

نوں ڈھلا کر دیون 2- سانجھ توڑ دین، دوستی ختم کر دیون

تڑا گی ٹٹ گھوہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہوئے کہ تڑا گی بنا کھوہ

بے کار ہوندا اے تاں کہندے نیں

تڑا ل: (مو) بجلی، برق، کڑا کا

تڑا م: (مو) چڑے یاں سوت دا اوہ تسمہ جیہدے نال ڈھول یاں

ڈھوکی دے تاٹے نوں کسدے نیں

تڑا ماں: (پو، مو) طنباں، ری، رسیاں کھچنا، تڑا ماں کھچنا

تڑا ماں چھکنا/تڑا لٹاں گسنا، (معا) 1- ڈھوکی دے تے کنا

2- کے کم لئی تیار ہونا، تیاری کرنا

تڑا مڑی: (نڈ) تڑی مڑی

تڑا ن: (مصدر) تراٹ پون، ٹیس ۶ ن، درد دی لہر اٹھن

تڑا ن: (مصدر) 1- دڈیا کی بیان کرن 2- خوشامد کرن، جھوٹی تعریف

کرن، بھٹاؤن 3- سجاؤن، پہناؤن 4- اچھکل دیون، اُکساؤن

تڑا ن: (مصدر) دیکھو: تڑاواون

تڑا نڈ: (مو) 1- توڑن یاں سٹن دا عمل تے اوہدی حالت 2- توڑے

ہوئے پھل دی مقدار

تڑا نو: (مو) پتنگ وچ پایاں جان والیاں تتیاں جس نال ڈور بندھ

کے اڈایا جاندا ہے

تڑاوا: (نڈ) پھلاوا، بھٹاؤا، خوشامد، جھولی چکی

تڑاوا: (نڈ، مفت) تڑاواون والا، تڑوان دا عمل کروان والا

ترزاوان/ترزاونا: (مصدر) 1- جو بڑ کرنا 2- اواز نال ٹٹن 3- ترزا

دی اواز ہونا 4- کھڑنا (بھٹھی) وچ دانیال دا

ترزا توپ: (پو، مو) 1- دڑی توپ، گن 2- تار توڑ یون والی سوانی

ترزھل: (مو) ترزھل، شور، رولا، اٹھل، پٹھل، وگی: 'سارے آتن

وچ ترزھل پے گیا'

ترزھلی: (مو) دیکھو: ترزھل

ترزھلی مچاؤن، (حما) 1- شور کرن، رولا پاؤن 2- بھڑھو پاؤن،

وکھت پاؤن

ترٹ: (مذ) ٹٹ بچ

ترٹ پونا، (حما) ٹٹ جانا، بہت تھک کے چور ہو جانا

ترٹڑ: (نم) تار تار کر کے

ترٹڑ جواب دیون: (حما) دیکھو: ترزا جواب دیون

ٹوٹی: (پو، مذ) ٹٹنا، دو ٹوٹے ہو جانا، ترٹ پیڑی، بد بخت، بد قسمت

ترچھ: (مو) اچھی، بے چینی، چتا

ترخ: (مو) ترخن دا عمل، چٹن

ترخاٹ: (صوت) ترخن دی اواز

ترخاڑا: (صوت) تراخا، چٹن دی اواز

جوڑ: (مو) ٹٹن یاں چٹن دی اواز

ترف: (مو) ترپ، بے قراری، بے چینی، وگی: نازک دیہی ترف

ترف کے زخمی زخمی ہوئی (میاں محمد بخش)

ترفاٹ: (پو، مو) ترپھاٹ، بے چینی، گھبرا، بدحواسی دا عالم

ترفان/ترفانا: (مصدر) ترپانا، ڈکھی کرنا، تکلیف دینا

ترفان/ترفانا: (مصدر) دیکھو: ترفان، ترفانا

ترفان: (صفت) دیکھو: ترپھاڑ

ترفراٹ: (مذ) گھبراہٹ، بے چینی ترف

ترفلاٹ: (پو، مو) 1- افراتفری، کھلی 2- بے چینی، بے قراری، ترپ

ترفن/ترفنا: (مصدر) ترپنا، بے چین ہونا، پریشان ہونا

ترفن لانا، (حما) ڈکھی کرنا

تروک: (پو، صوت) 1- ٹٹن دی اواز 2- تالی دی اواز

تروک بھڑک، (مو) بن ٹٹن، سجاوٹ

تروک بھڑک دار، (صفت) بہت شور

تروک پڑک، (نم) دیکھو: جوک بھڑک

تروک پھڑک، (نم) جھٹ پٹ، فوراً

تروک تراک، (نم) دیکھو: تراک، وگی: گھوڑے ٹرن نہ اگانہ

نوں کچی تروک تراک

تروک جواب دیون، (حما) فوراً جواب دیون، گل مونہہ تے مارن

تروک دے کے، (نم) اک دم، جھٹ پٹ، فوراً

تروک دینی، (نم) دیکھو: تروک دے کے

تروک کر کے، (نم) فوراً، جھٹ پٹ

تروک: (نم) جھٹ پٹ، فوراً، اک دم، او سے دیے

جوک: (مو) تریڑ، درز، حمیت، پاڑ، پٹ، ورل

جوک اٹھن، (حما) 1- ٹٹن اٹھن، بیڑ ہون 2- کسے گل توں ٹپ

اٹھن خسے وچ آدن، لال پیلا ہون

جوک پھڑک، (مو) نازخو، پھول پھاں، لکھنک

ترپھ اٹھن، (حما) بے چین ہون، بے قراری ہون، اچوی محسوس کرن

ترپھ جاو، (حما) 1- کسے چنگی شے نوں دیکھ کے یاں سُن کے پھڑک اٹھن 2- ڈھیر دکھ پاروں ترپاہٹ محسوس کرن، ترپھن 3- مرجاون

ترپھا: (نہ) ترپ، بے چینی

ترپھا جاو، (حما) بے چین کر دیوں، بے قرار کر دیوں، ترپھن دے جاو، زخمی کر جاو

ترپھاٹ: (نہ) ترپ، ترپھ، کراہٹ

ترپھاٹ: (مو) دیکھو: ترپھیواں

ترپھان: (مصدر) دیکھو: ترپھاو

ترپھاو/ترپھاونا: (مصدر) 1- چناب کرن، بے چین کرن 2- ترساو 3- مارسلن

ترپھاؤ: (مفت) ترپھاو والا، بے قرار کرن والا

ترپھڑ: (مو) 1- خزا، شوخی، گستاخی 2- آکر، ٹوہر 3- پھڑ، پھوڑ

جو پھڑ دکھاو، (حما) دیکھو: جو پھڑ کرن

ترپھڑاٹ: (مو) گمبراٹ، بے چینی، دگی: ترپھڑاٹ پیا وچ خلقت کیا نیزے کیا دوروں (سیف)

ترپھڑان: (مصدر) دیکھو: ترپھاو

ترپھڑاون/ترپھڑاونا: (مصدر) دیاکل ہونا، ترپھنا، جھٹ پنادا

ترپھڑی: (مو) 1- ترپھ، دکھ 2- جلدی، مہرتی، تیزی

ترپھڑیا: (نہ، مفت) 1- ترپھن والا 2- کالھا، جلد باز 3- چالاک،

ہوشیار

ترپھن: (مصدر) 1- بے تابی محسوس کرنا، بے چینی محسوس کرنا، بے

قراری وچ ہونا، چننا کرنا، اچوی لگنا 2- چھلنا، بھٹکنا

ترپھنا: (فہم) بے چین ہون دا عمل، بے چینی ہونا

ترپھنا لاونا، (حما) دکھی کرنا

ترپھنا لگنا، (حما) دکھی ہونا

ترپھنی: (مو) بے چینی، بے قراری

ترپھوان: (مصدر) دیکھو: ترپھاو

ترپھواں: (مفت) ترپھاو والا

ترپھواو: (مصدر) لوٹ پوٹ کرواؤ، بے چین کرواؤ، تلوچھی

کرواؤ، ڈھیر تکلیف دواؤ

ترپھیلا: (نہ، مفت) ترپھل والا، پھڑکن والا

ترپھیماں: (ل، نہ) دیکھو: ترپھیواں

ترپھیواں: (نہ) ترپھ، گمبراٹ، بے چینی

ترپھیلا: (نہ، مفت) 1- شوخ، بھڑکیلا 2- ترپھن والا، بے چین

3- جلد باز، تیز، مہرتیلا

جوت: (مو) 1- بجلی، برق 2- جون دی حالت

جوتاؤا: (نہ) آماجگا، گھاٹ، وسوں دی جگہ، رہن دی تھاں

ترتاؤے: (نہ) جمع جوتاؤا، گھاٹ، وسوں دی جگہ

ترتاؤاٹ: (مو) دیکھو: ترتر

ترتران: (مصدر) 1- ترتر دی آواز پیدا کرن 2- ترکن 3- پھڑ مارن،

گپ مارن

جڑکھ: (مو) چھیتی، کالھی

جڑکھ کرنا، (حما) چھیتی کرنا، کالھی کرنا

جڑکھن/جڑکھنا: (مصدر) تڑخنا، چٹکنا، چٹنا، جڑکنا، کسے شے یاں

وانیاں دی اگ تے بھنن دی اواز

جڑکی: (مو) جڑکن مصدر توں

تڑکے: (فم) سویرے ویلے، جھلانکے، سانجھرے

تڑکے تڑکے، (فم) سویرے سویرے، سانجھرے ویلے

تڑکیون/تڑکیونا: (مصدر) تڑکن، تڑکنا دامتعدی الجحدی

تڑول: (فم) تڑیاں دھونس دیون والا

تڑلانا: (ہند، فعم) ٹالنا، بہلانا، بھسلانا

تڑوان: (مصدر) دیکھو: جڑواون

تڑواون: (مصدر) گوشت یاں کوئی ہور شے گھو دج بھنن،

بھونی لاون

تڑوموہاں: (فم) 1- ٹیڈھے مونہہ والا 2- بانکا، شوخا، پھرباز،

ٹہلی

تڑن: (مصدر) 1- ڈکیا جاون، بند ہون، قابو آون 2- تین، بہت

گرم ہون 3- رُونوں کنگھی نال صاف کرن

جڑن/جڑنا: (مصدر) 1- آکڑنا، غصہ دکھانا، تیوری چڑھانا، کسے نال

لڑن لئی تیار ہو جانا 2- مغل دا کھانا 3- بناؤ سنگھار کرنا، پھبنا

4- گھمنڈ کرنا، شجی مارنا، تکبر کرنا 5- کتیا جادنا، تنبیا جادنا 6- تیز

آونا، پاشا، پھڑنا 7- نیک کے تریڑ آونا 8- کھنڈنا 9- رُس کے لما پے

جانا، کیا جانا، تنیا جانا، کھچیا جانا، رُونوں کنگھی نال صاف کرنا

تڑون: (مصدر) 1- ٹٹن، تڑن 2- چنگی طرحاں ڈھڈ بھرن

تڑنال: (فم) زور نال، سن کر کے

تڑندیال: (مو) ٹنڈیاں، ناس ہونڈیاں

تڑنگ: (مفت) ناراض، غصے دج، کھچیا ہویا، سخت، تنیا ہویا

تڑنگ ہونا، (حما) 1- کھچنا، تننا 2- غصے دج آنا، آکڑنا، زور دکھانا

تڑنگ ہون، (حما) غصے ہون، ناراض ہون، تین، بھکھن

تڑنگ ہوئی پھرنا، (حما) رُس جانا

تڑنگ: (فم) آکڑ، غصہ، بھوں پھاں

تڑنگن: (مصدر) ناراض ہون، تین، بھکھن

تڑو: (مفت) جڑن والا، پھڑ مارن والا، آکڑ باز، گھمنڈی، بکواسی

تڑواٹ: (مو) دیکھو: جڑک

تڑوالن: (مصدر) دیکھو: جڑواون

تڑوان: (مصدر) دیکھو: جڑواون

تڑوال: (فم) تڑیا ہویا، قیدی

تڑواون/تڑواونا: (مصدر) 1- بھنادن، ٹوٹے کراون 2- بھان لون،

پھل وغیرہ توڑن داکم کراونا

تڑوائی: (مو) مغل وغیرہ توڑن داکم یاں مزدوری

تڑوڑ: (فم) اک رُکھ داناں

تڑوموڑ: (پو، فم) ددھیا تے مغلایا ہویا ڈھڈ

تڑویا: (مو) دیکھو: نکویا

تڑویا: (فم) پھل توڑن یاں اکٹھے کرن داکم کرن والا

تڑوبا: (ضم) حیر، تھڑا

توک جاون، (عما) تریڑ پے جاون، چیر آ جاون، پاٹ جاون،

ٹٹ بھیج جاون

توک دھانس، (مو) دیکھو: ٹوک دھانس

توک سار، (نم) تڑکے، امرت ویلے، مونہہ انھیرے

توک کے آون، (عما) بے قرار ہو کے آون، بے چینی نال آون

توک: (مو) دیکھو: توک

توک: (ہند) 1- چنچل، شوخ 2- جھمتی ہنٹ نکلن والا بچ 3- گی

جسامت دا

توکا: (ند) 1- تڑکن دی حالت یاں عمل 2- گھو یاں تیل وچ بھنیا

مصالحہ، ہانڈی نوں پکھر لاون دا عمل 3- سویر ویلے، امرت ویلا،

مونہہ ہیرے، وگی: دالیں ساگ بھنے تے تڑکے جو چاہیے سولہے

(میاں محمد بخش)

توکا لانا، (عما) گل نوں ودھا کے دنا، پٹارہ لین واسطے گل وچ

نواں شوشہ بھننا

توکا لاون، (عما) 1- دال ہیزی وغیرہ نوں گھو نال چھوکن، پکھر

لاون 2- کھجھ چڑھاون، غصہ دلاون، بھکھاون 3- خوشامد کرن،

چالپوی کرن، کھن لاون 4- چھتر دل کرن، مارن کھن، کٹنا پا

چاڑھن

توکا لگن، (عما) 1- ہانڈی نوں پکھر لگن 2- غصہ لگن، وٹ چڑھن

3- خوشامد ہون، کھن لگن 4- مار پون، کٹنا پا چڑھن

توکا ہون، (عما) 1- سرگمی ہون، پو بھنن، سویر ہون 2- ہوش

آون، چانن ہون، اکھاں کھن

توکا: (مو) 1- چنگاں بھنیاں پنڈے وچ سویریاں جہیاں پنھن دی

کیفیت 2- پت، گرمی دانے 3- گھو وچ بھنن دی آواز، تڑکا لگن

دی آواز

توکا: (مصدر) دیکھو: تڑکاوان

تڑکاوان/تڑکاونا: (مصدر) 1- تڑکا دیون، تریڑ پا دینا، پکھر اوون،

سازن، گھو وچ بھنن 2- تریڑ پا دیون، توڑن، بھنن، کڑکاوان،

3- ڈکھ دیون، تنگ کرن

تڑکاؤ: (صفت) 1- سرگمی دا ویلا، سویرا 2- تریڑ پاوان والا

توکڑاں: (مو) چنگاری بھننا، جھلنا، غصے ہونا، وگڑ جانا

توکن/توکنا: (مصدر) 1- تڑخ جانا، تریڑ آونا، جھیتھ بن، ٹٹن بھن

2- کسے گل تے غصہ کرنا، رُس جانا، کسے دی گل توں وٹ کھانا، اُچا

نیواں بولنا، بُو بُو کرنا، سُر دا بھجدا رہنا 3- پائنا، کھنڈنا

توکن/توکنا: (مصدر) پکھر لاون، تڑکا لاون، بھونی لاون، کڑکاواندے

گھو یاں تیل وچ پیاز وغیرہ بھنن کے دال بھاجی وچ پاوانا، چھوٹنا

توکندا: (ند) اک قسم دی مچی

توکنی: (مو) اوہ بھاڑا جس وچ تڑکا لایا جاندا ہے

توکواوان: (مصدر) دیکھو: توکواوان

توکواوان: (مصدر) دیکھو: توکواوان

توکواوان: (مصدر) 1- تریڑ پاوان، تڑاوان 2- پھٹ پاوان، نا اتفاق

پاوان

توکواوان: (مصدر) 1- بھونی لاوان، تڑکا لاوان، گھو وچ بھنواون،

پکھر لاوان 2- غصے دواون، کھجھ چڑھاوان

ٹو یواں: (ند) 1- کئی، نقصان گھاٹا، خسارہ، کسارہ 2- ٹٹن دی حالت
یاں عمل 3- علیحدگی، جدائی

ٹو یون/ٹو یونا: (مصدر) توڑیا جاوَن، ٹٹنا، بھینا

ٹو یھن/ٹو یھنا: (مصدر) ڈرنا، خوف زدہ ہونا، بدکنا

ت.....ز

تزاب: (ند) دیکھو: تیزاب

تزابی: (مفت) تیزابی

ٹوک: (تر، ند) 1- تعلیم، تربیت 2- انتظام، بندوبست 3- سامان،

دستاں 4- سجاوٹ، بناوٹ 5- قاعدہ، کلیہ، قانون

تزک بابری، (مو) اک کتاب جس وچ مغل بادشاہ بابر نے

اپنے جیون دے حالات لکھے ہن

تزک جہانگیری، (مو) مغل بادشاہ جہانگیر دی لکھی فارسی رچنا

جس وچ اوس دے اپنے حالات درج ہن

تزکیہ: (عر، ند) 1- پاک کرن، صاف کرن، گندگی دور کرن 2- ذکوۃ

دیون 3- صفائی، ستھرائی

تززل: (عر، ند) بھونچال، زلزلہ، ڈگمگانا

تزویج: (عر، مو) 1- کسے اک نوں دوجی نال ملاوَن، جوڑا جوڑا کرن،

نکاح کرن 2- نکاح، دیہ

تزے: (فم) تڈے، تدری

تزیب: (مو) تہذیب

تزیر: (ند) قانون، بل، تعزیر

ت.....س

تس (طاؤس): (ند) موردی شکل دا اک تار دار واجا

تس: (مو) 1- تربیہ، پیاس 2- سبک، آرزو، تانگہ، ترشنا، وگی:

ٹھنڈی کل پیار دی تس ہو گئی (شرف نشانی) پیاسا ہوتا 3- لوڑ،

ضرورت، کئی گھاٹ، زکھا پن

تس: (ضم) اوہ، اوہنے، اوہنوں، اوس، اوہدے، اوہے

تس دی سنگت جے کوئی جرے، اٹھا نہیں تے کاٹا کرے:

(بجھارت) بندوق

ٹس: (ند) جو، چاول وغیرہ دا اُپر لا چھلکا

ٹس: (ضم) ٹسیں، ٹساں نے، جمع دے لئی تے تھپیا واحد دے لئی

دی بولدے نیں، اوس دا، اوہدا، وگی: 'جو دیو آ پو آ تس سنن'

ٹس دا، (ند، ضم) 1- اوس دا، 2- ٹساں دا، تہاڈا

تستا: (ند، مفت) 1- خواہش مند، چاہوان، حاجت مند 2- تہایا، مریل،

پیاسا، وگی: "سی موئی تھلاں وچ تسی بماء غماں دی اک وچ سز

کے (سیف)

ٹسا/ٹساں: (ضم) 1- ٹساں نے، آپ نے 2- ٹساں نوں، تہانوں

ٹسا تھوں: (ضم) تہاڈے توں، ٹساں کولوں

ٹساڈا: (ند، ضم) ٹساں دا، تہاڈا، وگی: ہاشم آن کہے رب صاحب

آپ تہاڈا بلی (ہاشم شاہ)

ٹساڈرا: (ند، ضم) دیکھو: ٹساڈا، وگی: 'کوڑے ساک جہان دے محمد

(دوجی جلد)

تڑھ: (مو) 1- ککھ، کھبل گھاہ دی شاخ 2- پھڑ، گپ، ٹرپل 3- تڑپ

تڑھڑی: (مو) متھے داوٹ، تیوری

تڑھڑی پاوان، (مخا) تیوری چڑھاوان، متھے تے وٹ پاوان،

ناراضی یاں نفرت دا اظہار کرن

تڑھکان: (مصدر) دیکھو: تڑھکان

تڑھکان: (مصدر) ودھاوان، بھلاوان

تڑھکن: (مصدر) پنگھرن، ودھن، بھلن

تڑھکواون: (مصدر) پلھرواوان، ودھواوان، پھلواوان

تڑھکین: (مصدر) دیکھو: تڑھکین

تڑھکیون: (مصدر) پلھریون، پھلیون، ودھن بھلن

تڑھی: (مو) دیکھو: تڑی

تڑھی دینا، (مخا) دھکی دینا، الٹی میٹم دینا

تڑھی لانا، (مخا) رعب پانا، دھکی دینا

تڑھی: (ہند، ضم) تیری، تہاڈی، تھوہادی تانیٹ

تڑھے: (ہند، ضم) تیرے، تہاڈے

تڑیاں: (مو) ٹیاں، گلڑے گلڑے ہون، ڈاڈ ہون، پھرن،

گھاٹ آون، مفلسی ہون

تڑی: (مو) 1- ڈراوا، دابا، دھکی، رعب، پھوکا، رعب 2- پھڑ، گپ،

ٹرپل 3- گھاٹا، نقصان 4- تڑی ہوئی، ڈکی ہوئی، غمی

تڑی پھڑی، (مو) دیکھو: تڑی

تڑی تھلے آون، (مخا) رعب وچ آون، یک جاوان، ڈرجاوان

تڑی جمادنا، (مخا) رعب بٹھانا، دبا بٹھانا

تڑی دینا، (مخا) تاڑنا، جھاڑ جھب کرنا

تڑی دیون، (مخا) 1- دھکی دیون، دابا لاوان، پھوکا رعب جمادان

2- پھڑ مارن، گپ مارن

تڑی سٹنا، (مخا) دھونس جمانا

تڑی لاؤنا، (مخا) فریب دینا

تڑی مارنا، (مخا) ڈراوا دینا

تڑی موڑی، (مو) لاگ، لائی ہوئی رقم

تڑی نہ جھلن، (مخا) دابا نہ منن، رعب نہ سہون

تڑی نہ جھلنا، (مخا) دباؤ نہ مننا

تڑی پٹھ آون، (مخا) دیکھو: تڑی تھلے آون

تڑی وچ آون، (مخا) دیکھو: تڑی تھلے آون

تڑیا: (نذ، مفت) ڈکیا ہویا، قید کیتا ہویا

تڑیا رہون، (مخا) ڈکیا رہون، قابو وچ رہون

تڑیاں: (مو) دیکھو: تڑی جیہدی ایہہ جمع اے

تڑیاں دینا، (مخا) رعب جھاڑنا

تڑیاں دیون، (مخا) دھکیاں دیون، ڈراوان

تڑیاں لاوان، (مخا) دیکھو: تڑیاں دیون

تڑیجی/تڑیجنا: (مصدر) تڑن/تڑنا دامتحدی السعدی

تڑیڑ: (مو) 1- دھکی، بھمکی، دھونس 2- طاقت، زور 3- حملہ، جھپٹ

تڑیڑ کرنا، (مخا) آکڑنا، آکڑ وکھانا، نقصان پہنچاوان والے الفاظ

کہنا

تڑیندا/تڑینڈ: (مفت) توڑن والا

تسی: (مو) تسبیح دا وگاڑ، سو منقیاں دی مالا، وگی: 'تسی سلیھی تے مرگانی، تالے ساڑیا جالی' (دسو)

تسی دا منکا تسی وچ ای سجدا اے، (اکھا) جس تھاں لئی جیہڑی شے بنی ہوئے اوہ او تھے ای چنگی لکدی اے
تسی رولنا، (مخا) تسبیح پھیرنا، ایویں دانے پھیریں جانا، دکھاوے دی عبادت

تسیر: (مو) تصویر

تسبیح: (عر، مو) 1- اللہ تعالیٰ نوں پاک تے وڈا جانن، سبحان اللہ دا ورد کرن 2- درود پاک دا وظیفہ، یکے یکے سو منکیاں دا ہار، مالا، وگی: 'ہو بیزار گیا سبھ علموں اتے تسبیح رہی نہ مالا' (ہاشم شاہ)

تسبیح پڑھن، (مخا) دیکھو: تسبیح پڑھنا

تسبیح پڑھنا، (مخا) سبحان اللہ دا ورد کرنا، اللہ نوں یاد کرنا، وگی:

سُہ تسبیح کھلوتے پڑھدے کہن سلام محمدؐ (قادر یار)

تسبیح پھیرن، (مخا) درود وظیفہ کرن، مالا چھن، اللہ اللہ کرن،

عبادت کرن

تسبیح جوڑن، (مخا) 1- دھچڑیاں نوں میلن 2- ڈکھ دور کرن

تسبیح خوانی، (عر+قا، مو) تسبیح پھیرن دا عمل، درود وظیفہ کرن دا

عمل

تسبیح خواں، (عر+قا، مفت) تسبیح پھیرن والا، درود وظیفہ کرن والا

تسبیح کرن، (مخا) دیکھو: تسبیح پھیرن

تسبیح کلام، (مو) کسے کلام نوں تسبیح تے پڑھنا، وگی: 'ایہہ تسبیح کلام

ایہناں دی حضرت سی دلائی' (قادر یار)

تدیا

تسپا: (مو) 1- تپ سریرک سکھاں توں دکھ ہو کے کیتی سادھانا، کھانا 2- سخت محنت

تسپین: (مو) تپ کرن والی عورت، بختی

تسپنی: (مو) دیکھو: تسپن، وگی: 'کیویں کڑی تسپن گئی موہی راجا کیویں پھا تھا پریم پھاس اندر' (دیرنگھ تیر)

تسپی: (ند) دیکھو: تپوہی

تست: (ند) طشت، تھال

تستیا: (ند) دیکھو: تسپا

تسٹا: (ند) 1- بھانڈا، طشت، تھال 2- تیشہ 3- چھیلن والا

تسٹان: (مصدر) دیکھو: تسٹاؤن

تسٹاؤن: (مصدر) ٹھہراؤن، قائم کرن

تسٹن / تسٹنا: (مصدر) ٹھہرنا، قائم رہنا

تسخیر: (عر، مو) 1- قابو کرن، تابع کرن 2- چوہہ پاسیوں دل لون،

گھیرن 3- جن پری نوں دس دج کرن، قید کرن، قبضے دج لے

آدن

تسخیر کرن، (مخا) دیکھو: تسخیر

تسخیر ہون، (مخا) 1- قابو آدن، تابع ہون 2- گھرن 3- جن

پری دا قید ہو جاون

تسد: (فم) دیکھو: تس دا

تسدیا: (ند) عربی لفظ تعدیل توں وگڑ کے بنیا ہویا..... تسدیا، اوکھ

ڈکھ، تکلیف، پتا، سر دردی، تسپا، وگی: 'میرے بچے جان تیری نوں

ایہہ تسدیاں پتا' (شاہ بہرام)

(دوبی جلد)

تسا نھاں: (ضم) دیکھو: تساں
تساں: (مو) تکلیف، پیاساں، بھکھاں، سختیاں، ظلم فاتے
تساں: (ضم) تسیں، تساں نے، (تسیں) تساں چاہ پو گے؟ (جمع دے لئی تے تعظیماً واحد دے لئی دی)
تساں آں، (ضم) دیکھو: تساں
تساں دا، (ضم) تہاڈا
تساں نوں، (ضم) تہانوں، تسانوں، جہاکوں
تساں نی، (پو، نم) تساں دی، جہاڈی
تساں والا سوتر، (ند) دیکھو: تسیاں
تساں ہاں، (ضم) تسیں، تساں نے
تساواں: (نم) اتھوں، اوس تھان توں
تساہاں: (ضم) 1- تہاڈا، تساں دا 2- تساں، تسیں، توں
تساہڑا: (ضم) تساڈا، تساندا
تساہل: (عر، ند) 1- سستی کرن، ڈھل کرن 2- نرمی کرن
3- سوکھیاں جانن 4- سستی، ڈھل، غفلت
تساہی: (مو، مفت) تسی، پیاسی، ترہائی
تساہڑا: (ضم) تساڈا، تساندا، تہاڈا
تساؤن/تساؤنا: (مصدر) دیکھو: ترسان، ترسانا
تساؤئی: (مو، مفت) دیکھو: تساہی
تساٹیں: (ضم) 1- تہانوں، تسانوں 2- تسانے
تسبا: (ند) سودانیاں دی مالا توں وڈی تسج، وگئی: 'نانہہ میں بچ مسیتی
وڈیا نانہہ تسبا کھڑکایا ہو' (باہو)

میں لیا ساک تساؤڑا بھال ناتھا' (دولت رام)
تساؤڑی: (ضم) تہاڈی، تہاڈا (جمع دے لئی) تعظیماً واحد دے لئی دی
تساؤی: (ضم) تہاڈی، تہاڈا، تساں دی، تساں دا (جمع دے لئی)
تساؤی: (ضم) تہاڈے (جمع دے لئی) تعظیماً واحد دے لئی دی
تساؤی: (ضم) تہاڈے (جمع دے لئی) تعظیماً واحد دے لئی دی
تساؤیاں: (ضم) تساڈی دی جمع
تسار: (مو) 1- سردی، پالا، ٹھنڈ 2- اولاء، گڑا، اسبن
تسارڑا: (ضم) جہاڈا، تساں دا
تساڑھا: (ضم) تساڈا، تساں دا
تساکوں: (ضم) جہاکوں، جہانوں، تسانوں
تسالال: (ند، مفت) 1- تن ورھے دا، تن سال دا، ترے سال، دو ورھے نل ہون مگروں تیرے سال پڑھن والا 2- تن درھیاں لئی، تن سالوں واسطے، تر دہہ درھیاں دا
تساج: (عر، ند) 1- آپس دا ای، اک دے نال مہر مروت کرن 2- نظر دلائی 3- بیان کرن دا ادھ ڈھنگ جیہدے پاروں مطلب صاف ظاہر نہ ہووے 4- دہنہ معیاں والی گل کرن
5- بھل، غلطی، اک
تساندا: (نم) تہاڈا، تساں دا
تساگی: (مو) ترنگل
تسانہہ: (ضم) تسانوں، جہانوں

ٹسن

تسلیم کرن، (حما) 1- من لون، منظور کرن، قبول کرن 2- سلام کرن، آداب کرن

تسلیمیات: (مو) پرنام، سلام، بندگی، وگئی: تسلیمات کر کے ہتھ جوڑ کھڑا، پھیر کر دے دعا بچان میان، (سوئی فضل شاہ)

تسلیمین/تسلیمنا: (مصدر) تسلیم کرنا، مننا، قبول کرنا

تسمائ: (نڈ) ڈوری، بوٹ کسن دی ڈوری، دھری (ہم دی)

تسمتر: (نم) تہاڑے بنے، تیرے بنے فلاں کم تسمتر (تیرے بنے یاں تہاڑے ورگے لوک) ای کر سکدے نیں یاں کر دے نیں

تسمہ: (عر، نڈ) بوٹاں دے سوراخاں وچ پا کے کسن دی ریشمی یاں سوتری دھاگے دی ڈوری

تسمی: (مو) دُڈھ وچ چل رنہ کے بنایا بھوجن، کھیر

تسمے: (نڈ) دیکھو: تسمہ جہدی ایہہ جمع اے

تسمے کھچن، (حما) 1- دل ونگ دور کرن 2- گنڈھ مارن 3- کوچ کرن 4- کیچے جاوون دی تیاری کرن 5- سختی کرن، داگاں کھچن

تسمیہ: (عر، نڈ) 1- نال رکھن 2- کلمہ پڑھن داخل، وگئی: 'سونے تسمیہ پڑھاں اخلاص صورت جڑھاں ویر دیاں پٹ دگاؤنے ہاں' (د)

تسمیہ خوانی، (عر+قا، مو) بچے نوں بسم اللہ پڑھاوون دی تقریب، بسم اللہ پڑھن داخل

تسن: (مو) تربیہ، پیاس، بھڑکی

ٹسن: (مصدر) 1- خوش ہوون 2- مالک ہوون، امادہ ہوون، راضی ہوون

ٹسن/ٹسنا: (مصدر) 1- پرسن ہونا، رنجنا 2- سیتلا وغیرہ دادا نے

(دوجی جلد)

تسلط قائم کرن، (حما) قبضہ جماون، مل مارن، غلبہ کرن

تسلط قائم ہوون، (حما) دیکھو: تسلط ہوون

تسلط ہوون، (حما) غلبہ ہوون، قبضہ ہوون، مل ہوون

تحت تسلط، (نڈ) رعب داب، حکومت، وگئی: 'اتے آپ پشاور وچ

جائے کے جی'

تسلن/تسلنا: (مصدر) تلکنا، پھسلنا، کھسکنا، چلے جانا

تسلن: (مصدر) عربی لفظ تلی توں بنیا ہویا جعلی مصدر، تلی دیون،

حوصلہ دیون

تسلوں: (مو) تلی، اطمینان

تسلہ: (مو) تلی، اطمینان، حوصلہ دلاسا، شانتی، آرام

تسلی: (عر، مو) دلاسا، حوصلہ، دلجوئی، دھراس، اطمینان

تسلی بخش، (صفت) جس توں تسلی ہووے، سنتو کہ

تسلی دیون، (حما) دلاسا دیون، حوصلہ دیون

تسلی ہوون، (حما) 1- حوصلہ ہوون 2- اطمینان ہوون 3- رنج

ہوون

تسلی: (مو) اک تانے، شیل دی چھوٹی گول پرات، گی جی ڈوگی

پرات

تسلیم: (عر، مو) 1- دھون نیویں کرن، فرمانبرداری کرن 2- پروان

کرن، سلام کرن، آداب کرن 3- سلام، بندگی، آداب، فرمانبرداری

4- قبول، منظور، وگئی: 'سوی کار کہ تسلیم دیہار جگت دا بات ہمیش

چلاون' (ہاشم)

تسلیم عرض کرن، (حما) سلام کرن، آداب آکھن

پلاک ڈسٹری

تدیہا: (نذ) دیکھو: تسیہا، وگی: لے لے کے تدیہا عاجز جھڑکاں

ستی مرپا (گل)

تدیہا بننا، (عما) مصیبت آونا

تدیڈا: (ضم) دیکھو: تاڈا

تسر: (نذ) 1- ہمیرا، اندھکار 2- اکھاں داروگ 3- اک درخت جس

دی لکڑی سخت ہوندى ہے، کنگلا

تسر: (نذ) 1- جولا ہے دی نال 2- نر

تسر: (نذ) گھسرا، بھجوا، خٹہ

تسر: (مو) 1- سیر 2- تاش دی کھڈ وچ تاش تے اکو جیہے تن پتے

جیویں تے چوکیاں، تے دے وغیرہ

تسر: (نذ، مفت) تن سراں والا

تسر ات: (نذ) 1- دودھریاں دا جھکڑا نیزن والا 2- تچا بندہ 3- تچی

واری

تسرال: (نم) اوئے طرحاں، اُنجے

تسر ایت: (نذ) دیکھو: تیرات

تسر: (نذ، مفت) 1- پیاسا، ترپایا 2- ضرورت مند، چاہیوان،

حاجت مند

تسر: (نذ، مفت) دیکھو: تسرو

تسک: (نذ) دیکھو: بکس

تسکار: (نذ) دیکھو: ترسکار

تسکر: (نذ) چور، ٹھگ، اچکا

تسکیر: (نمل) دیکھو: نکیر

تسکین: (عر، مو) 1- تسلی، شانتی، دلاسه 2- متحرک حرف نوں ساکن

کردیون

تسکین دیون، (عما) سکون دیون، آرام پہنچاؤن، دلاسا دیون

تسکین ہون، (عما) سکون آون، آرام آون، بے قراری

جاندی رہون

تسکینی: (مو) تسکین، سکون، تسلی، وگی: 'رب اوہناں دی تسکینی نوں

صورت ایہہ اتاری' (گل)

تسلا: (نذ) 1- تاجے لوہے یاں پتل دا چوڑا بھاڈا، بکاری پٹھل

2- قیدیاں دا کھان پین دا بھاڈا، پتیلے دے ڈھکن نوں دی

کہندے نیں

تسلا: (مو) تسلی، اطمینان، حوصلہ، دلاسا، شانتی، آرام، وگی: ہڈناں

نوں جوگئی تسلا بہو ہڈنا ہٹیائی، (دمو)

تسلا دیون، (عما) حوصلہ دیون، ڈھارس بھان، دلاسا دیون

تسلان: (مصدر) دیکھو: تسلاون

تسلاون: (مصدر) 1- تلکاؤن، پھسلاؤن، کھسکاؤن 2- ٹورن

3- بٹھاؤن

تسلوا: (نذ) دیکھو: تسلا

تسلوی: (مو) دیکھو: تسلی

تسلسل: (عر، نذ) 1- سلسلہ ہون، کڑی دے نال کڑی جوی ہون،

رواں ہون 2- روانی، تواتر 3- گنڈی، زنجیر، لڑی

تسلط: (عر، نذ) 1- حکومت جم جان دا عمل، دبدبہ ہون، غلبہ ہون،

رعب داب ہون 2- قبضہ، دخل، برتری، دبدبہ

تشریف لے جاؤں

تشر: (ضم) تسیں، لوک نمھاتر

تشر: (ہند، مذ) اناج دا چھلکا، دھان یاں کک دے دانیاں دا غلاف، بس، ریشہ

تشیب: (عر، مو) 1- اگ بالن 2- جوانی ویلے دیاں گلاں کرن، جوانی کرن 3- قصیدے دے مڈھے شعر

تشیبہ: (عر، مو) مثال، مشابہت، اک چیز نوں کے دوجے ورگا آکھن، لن

تشت: (فا، مذ) رکابی، پرات، تسلا

تشت ازبام کرن، (حما) بھاٹا بھنن، رازدن، مشہور کرن

تشت ازبام ہوون، (حما) بھاٹا بھج جاؤن، گلنگی ہو جاؤن، مشہور ہو جاؤن

تشت: (مو) 1- اطمینان، تسلی 2- صبر

تشری: (فا، مو) تشت دی تصغیر، تھالی، رکابی، پلیٹ

اؤن تشری، (مو) اک قسم داراکٹ جو آسمان وچ بہت تیز رفتار

نال اڈا ہے (Saucer)

تشت: (مفت) 1- مطمئن 2- صابر، خوشحال، خوش وخرم

تشتا: (مو) 1- خوشی 2- صبر، تسلی

تشتہ: (فا، مذ) تانبے دا اک بھاٹا جس وچ ہندو پجاری ٹھاکراں نوں اٹھان کراندے نیں

تشتی: (مو) 1- خوشی، مسرت 2- صبر، ضبط 3- حوصلہ، تسلی

تشتیص: (عر، مو) بیماری بارے اندازہ لاؤن، ڈاکٹر حکیم دا کے

مریض دی مرض بارے گویز لاؤن، روگ دی پچان کرن

تشد: (عر، مذ) سختی، ظلم، جبر، وادھا، مارکٹ

تشدید: (عر، مو) 1- وادھا کرن، سختی کرن 2- پکا کرن، مضبوط کرن 3- کے اک حرف نوں پہلے ساکن تے پھیر متحرک پڑھن، تشدید دی علامت، وگنی: ٹھہندی نہیں تشدید دے، کاڈڑ اتے تہدید دے (خوابہ فرید)

تشریف: (مفت) خوبی، گن، وصف

تشرع: (عر، مذ) شرع دی پابندی، شرع دے مطابق کم کرنا

تشریح: (عر، مو) 1- کھول کے بیان کرن دی حالت، حل کرن، وضاحت کرن 2- سریر وگیان، وضاحت، تفصیل، شرح

تشریف: (عر، مو) 1- عزت، آدر بھا، وڈیائی، شرف 2- بادشاہ ولوں

کے نوں دتی گئی خلعت، وگنی: صاحب نوں تشریفاں دتیاں، بہت

شان و دھیائے (سیف)

تشریف آوری، (عر + فا، مو) کے دے آؤن دی کیفیت یاں

حالت، آمد، آگمن

تشریف دا ٹوکرا، (مذ) تشریف آوری، آمد

تشریف دا ٹوکرا رکھن، (حما) رکھن، ٹکا کرن، طعناً آکھ دے نیں

تشریف رکھن، (حما) بیٹھن، بہون، ٹھہرن

تشریف رکھنا، (حما) بیٹھنا، براجننا

تشریف فرماؤن، (حما) دیکھو: تشریف رکھن

تشریف فرماؤنا، (حما) بیٹھنا، بہنا، ٹھہرنا

تشریف لے جانا، (حما) وداع ہو جانا، چلے جانا

تشریف لے جاؤن، (حما) جاؤن، چلے جانا، وداع ہونا،

(دوبی جلد)

پلاک ڈشتری

تَشنا 3۔ بیماری دا پھیلنا (ماتا دا)

تَشنا: (مو) 1۔ تریہہ 2۔ خواہش، سدھر، آرزو

تَشنا: (مو) ترشنا، سوارتھی، لوہی، لالچی

تَشنا وِنت، (صفت) چاہیوان، اچھک

تَشنا: (عر، مذ) مہنا، طعنہ، اُلاہنا

تَشنت: (مذ) سیب

تَشج: (مو) تشج

تَشنیم: (عر، مو) بہشت دی اک نہر

تَشو: (ضم) اوہنوں، اوس نوں

تَشو: (مذ) 1۔ دو اُنکلاں جنی چوڑائی 2۔ اک انچ 3۔ عمارتی گز دا

چوتہواں حصہ 4۔ راجاں اتے ترکھاناں دا اک ماپ، ایہہ

"8"x2"-8"x2"-1-1/4" گھن ماپ ہوندا ہے 5۔ ماسا جیا، تھوڑا،

وگي: 'جو بدی کرے تاں تسو نہ چمچے'

تَشو: (صفت) 1۔ تیا ہویا، پیاسا 2۔ چاہیوان، آرزو مند

تَشوآ: (صفت) 1۔ تسو ماتر 2۔ تھوڑا جیا

تَشوں: (صفت) ذرا کو، تھوڑا تھوڑا، اک اک، تیلایلا

تَشوی: (مو) ویکھو: تسج

تَشوید: (عر، مو) 1۔ کالا کرن 2۔ لکھن، مسودہ تیار کرن 3۔ تحریر،

مسودہ، نقشہ، خاکہ

تَشہیل: (عر، مو) 1۔ سہل کرن، آسان کرن، سوکھیاں کرن 2۔ سوکھ،

آسانی، سہولت

تَشوان/تَشوانا: (صدر) دیکھو: دھوان، دھوانا

تَشی: (مو) پیاسی، ترسی ہوئی

تَشی: (ضم) تہانوں تَشانوں (توں تے تیرا) دا جمع دا صیغہ

تے: (مو) تہا، تریہہ، پیاس، وگي: 'بھکھ نہ تے' (بھاگ)

تَشے تکلنا، (محا) مصیبتاں جھیلنا

تَشیا: (مو) تکلیف

تَشیاں: (مو) تسی دی جمع ..... جولاہیاں دی اصطلاح وچ سوتر دی

اک قسم، ودھے ہوئے سوتر دے دڑے چھوٹے ٹوٹے

تَشیر گوبی: (مو) خوبانی

تَشیں: (ضم) تہانوں، تَشانوں (توں تے تیرا) دا جمع دا صیغہ

تَشیں جانو تہاڈا کم جانے، (اکھا) جدوں ایہ دنا ہوئے کہ

اسیں تہاڈے کسے وی کم دے دڑے دار نہیں آں تاں کہندے نیں

تَشیوال: (مذ) 1۔ تریہہ، پیاس 2۔ خواہش، سدھر، آرزو

تَشیہ: (فا، مذ) تھدیج، ڈکھ، تکلیف، اذیت، ایذا

تَشیہہ: (مذ) ڈکھ، تکلیف

تَشیہہ بننا، (محا) مصیبت آنا

تَشیہا: (مذ) 1۔ ڈکھ، درد، تکلیف 2۔ مشکل، اوکھت 3۔ سزا 4۔ پابندی

تَشیہا دیون، (محا) 1۔ مشکل وچ پاون، پابند کرن 2۔ ڈکھ دیون۔

تکلیف دیون

ت.....ش

تَش: (مو) تریہہ، پیاس

تَش: (مو) 1۔ اناج یاں چاولاں دا پھوک 2۔ ٹے دے وال 3۔ گھاہ

تصنیف: (ع، مو) 1- لکھن وچ غلطی کرن 2- لکھن لکیاں لفظاں

دے نقطے یاں زیریاں زیریاں انج بدل دیوں جیدے سپوں
اوهناں دا تلفظ تے معنی بدل جاون، جیویں: قبضہ تے قبضہ

تصدیق: (ع، مذ) 1- صدقہ دیوں، صدقہ جاون، قربان ہوں،

واری جاون، طفیل 2- بدولت، پاروں، قربان ہوں دا عمل، وگئی:

سن کے صفت نبی سرور دی سبھ تصدیق ہوئے (قادر یار)

تصدیق دینا، (حما) دل و جان نثار کرنا، وارے جانا

تصدیق کرنا، (حما) صدقہ خیرات دینا

تصدیق لیجے: (ع، مذ) ذہنی جسمانی اذیت، تعذیب، تکلیف، دردسر، دکھ

تصدیق: (ع، مو) 1- سچا یاں حق تے ثابت کرن دا عمل یاں حالت

2- دلیل گواہی، ثبوت وگئی: تحقیق عجب، تصدیق عجب، تھلید عدول

ثبات عجب (خواب فرید) 3- ہاں وچ ہاں ملاون دا عمل

تصدیق شدہ، (صفت) تصدیق ہو یا ہو یا، نیا ہو یا

تصدیق کرن، (حما) 1- کسے بندے یاں چیز دی سچائی دسن

2- ثبوت دیوں، دلیل دیوں

تصدیق نامہ، (ع + فا، مذ) لکھت، دستاویز

تصدیق ہوون، (حما) ثابت ہو جاون، یقین ہو جاون

تصدیقنا: (نعم) تصدیق توں بنیا جعلی مصدر، تصدیق کرنا، صحیح ہوں

دی گواہی بھرنا

تصدیقنا: (مذ، صفت) تصدیق کرن والا، تصدیق شدہ

تصرف: (ع، مذ) 1- پھیرنا 2- خرچ کرنا، خرچ، وگئی: جو کچھ عمر

تصرف ہوئی، جوڑ دے احسن قصہ 3- اولہ بدلہ، وگئی: کرے تصرف

جو کچھ چاہے، اپنی وچ خدائی (قصص الحسنین)

تصغیر: (ع، مو) 1- ٹکا بناون، چھوٹا کرن 2- اوہ رسم جیدے وچ

لیکائی دے معنی ہوں مثلاً تلو توں بکڑی

تصفیہ: (ع، مو) فیعلہ، نبی، بناوٹ، دکھاوا، جھوٹی نمائش، تکلف

تضییع: (ع، مذ) 1- بناوٹ، ساخت 2- دکھاوا، تکلف 3- کر، فریب

4- تبدیلی، تلبیس

تصفینف: (ع، مو) 1- گرنتھ، لکھت یاں رچت گرنتھ، رچنا، وگئی: عام

لکھت تھی سنی سنائی وچ تصنیف سنائی اوس (سیف) 2- دہن کرن،

تقسیم کرن 3- اکھیاں کرن، جمع کرن 4- کتاب یاں مضمون لکھن

5- ایجاد

تصور: (ع، مذ) 1- دھیان، خیال، وگئی: مت کوئی اوس دی صورت

لڈے آوے تہہ تصویر (سیف) 2- کلپنا

تصوراتی: (صفت) خیالی، فرضی، جس دا حقیقت وچ کوئی وجود نہ

ہوے

تھوؤف: (ع، مذ) 1- پاک صاف رہوں 2- مجازاً ..... اوہ سوچ

جیدے وچ موجود زندگی نوں فراق کچھ کے وصال دی آرزو کرن

تے زور دتا گیا ہووے 3- شریعت دے مطابق چلنا تے حضور ﷺ

دے طریقیاں نوں اپنانا تصوف اے

تصویر: (ع، مو) صورت، چتر، فوٹو، وگئی: اُستا کار کرے گل کوئی کر

تصویر اُتارے (ہاشم شاہ)

تصویر اُترن، (حما) دیکھو: تصویر بن

تصویر بن جاون، (حما) حیران ہو جاون، بُت بن جاون، پُچ

(دو جی جلد)

رخصت ہونا

تشریف لیاون، (حما) آون، پدھارن، جلوہ افروز ہون

تشریف لیاونا، (حما) پدھارنا، آونا

تشفی: (عر، مو) 1- شفا منکن، آرام چاہون 2- دلاسا، اطمینان، تسلی

تشنا: (مو) 1- پیاس 2- طلب چاہ آرزو، تمنا، لالچ 3- (مفت) تشنہ

تشنج: (عر، مذ) جسم دا کسے روگ پاروں اکڑا، پٹھیاں دے آکر جان

داعمل، وگی: 'زحمت سکت ہوسیا تشنج فالج جان'

تشنجی: (مفت) تشنج نال آکرے ہوئے، وگی: 'رانو نے اپنے تشنجی

ہتھ ہک تے رکھ کے لئے' (اک چادر ادھورانی)

تشع: (مذ) طعنہ، مہنا، آلاہا

تشنہ: (فا، مفت) 1- ترہایا، تنہا، پیاسا 2- تاگھ کرن والا، آرزو مند،

چاہوان 3- پنجابی وچ بطور نمونہ دی درتیا جاندا اے، آرزو، سدھر،

حاجت تے ضرورت دے معیاں وچ ور تیندا اے

تشنہ پوری کرن، (حما) سدھر پوری کرن، خواہش پوری کرن

تشنہ پوری ہون، (حما) 1- خواہش پوری ہون 2- پیاس لھن

تشنہ لب، (فا، مفت) جس دے ہونٹھ پیاس نال تنک رہے

ہون، پیاسا، ترہایا

تشویش: (عر، مو) 1- چتا، گھبراہٹ، بے قراری، ویاکٹا، فکر، وگی:

'نہ تشویش خراج نہ مال' (گنہ روداس، کا) 2- حیرانی، پریشانی،

وگی: 'مگی تشویش تے آئی تسکین' (خولجہ فرید)

تشویشناک: (مفت) چتا جبک، فکر والا

تکھ رہنا: (حما) کسے دے بہکاوے وچ آکے غصے وچ رہنا

تشہد: (عر، مذ) شہادت داکلمہ پڑھن داعمل، رب نوں اک من اتے

محمد نوں اوس دار رسول من داعمل، وگی: 'نماز دے انت وچ اوہنے

اے تشہد داکلمہ وی پوری طرحاں نہیں سی پڑھیا'

تشہیر: (عر، مو) 1- مشہور کرن، شہرت دیون 2- بدنام کرن، بھنڈن

3- بدنامی، بھنڈی 4- مشہوری، شہرت

تشہیر کرن، (حما) 1- شہرت کرن، مشہوری کرن 2- گل ہلاون

3- بدنامی کرن

تشہیر ہون، (حما) 1- شہرت ہون، مشہوری ہون 2- کسے گل د

اگل جاون 3- بدنامی ہون

تشہ: (ہند، مذ) ٹھادی جمع، اناج دے چھلکے

تشیع: (عر، مذ) شیعہ

ت.....ص

تصاؤم: (عر، مذ) 1- ٹکر، ٹکراؤ، ٹکر ہون، اک دوہے وچ وجن

2- صدمہ پہنچن، صدمہ ہون 3- صدمہ

تصانیف: (عر، مو) دیکھو: 'تصنیف' جہدی ایہہ جمع اے

تصاویر: (عر، مو) دیکھو: 'تصویر' جہدی ایہہ جمع اے

تعصب: (مذ) عربی لفظ 'تعصب' دا وگڑیا روپ، کچھ بات، غیر

جانبداری، کٹڑ پٹا

تعصبی: (مفت) تعصب نال بھریا ہویا، متعصب

تصحیح: (عر، مو) 1- صحت دیون، درست کرن، ٹھیک کرن 2- درست،

اصلاح

تضمین: (ع، مفت) قبول کرنا

تضمید: (ع، مذ) لپ کرنا

تضمین: (ع، مو) 1- ملاؤن، جوڑن، شامل کرن 2- کسے شعر یاں

مصرعے نوں اپنی نظم وچ شامل کرن، کسے شعر تے مصرعے یاں بند

لاؤن، گرہ لاؤن

تضور: (ع، مذ) لپ کرنا

تصیف: (ع، مذ) مہمان ہونا

ت ..... ط

تطابق: (ع، مذ) باہم مطابق ہونا، اک دوجے دے برابر ہونا

تطامن: (ع، مذ) آرام کرنا، امن وچ ہونا

تطاؤل: (ع، مذ) 1- قلم، ستم 2- سمجھنا، غور

تطریق: (ع، مذ) مطابق ہونا، برابر ہونا

تطریق: (ع، مو) 1- مطابق کرنا، مقابل کرنا، برابر کرنا 2- میل،

مطابقت، موافقت

تطریق: (ع، مذ) راہ کرنا، راہ پانا

تطعم: (ع، مذ) 1- چکھنا 2- دانہ بدلنا، چوگا بدلنا

تطعم: (ع، مو) 1- چکھنا 2- چیکہ لانا

تطفل: (ع، مفت) 1- دن نکالیا پردہنا، دوجیاں دے سرگزارہ کرن

والا 2- دوجیاں دی کمائی کھان والا، طفلی ہونا

تطفیف: (ع، مو) گھٹنا

تطفیل: (ع، مذ) ذریعہ بنانا، وسیلہ بنانا

جیدے وچ ایسے لفظ لیاے جاندے نیں جیہڑے اک دوسرے

توں الٹ معنی دیوں، وگتی: ہسن رون، مرن جیون

تضاعت: (ع، صفت) دوگنا

تضافر: (ع، مذ، صفت) اک دوجے دی مدد کرنا

تضائق: (ع، مذ) آپس وچ تنگ ہونا

تفجیر: (ع، مذ) دکھ مصیبت پاروں بے چین ہو جانا

تفجیع: (ع، مفت) 1- کسے کم دی ونڈ کر لینا 2- دکھرا دکھرا کر لینا

تفحی: (ع، مذ) دن دے اٹھ وچے توں لے کے زوال توں پہلے

پہلے چاست دا کھانا کھانا

تفحیک: (ع، مو) 1- ٹھٹھا، مذاق کرن، بخول کرن 2- ٹھٹھا، مذاق،

خول 3- بھنڈی، رسوائی

تفحید: (ع، مذ) قربانی کرنا

تضرر: (ع، مذ) تکلیف ہونا

تضرع: (ع، مذ) رونا گواڑانا، منتاں کرنا

تضرع: (ع، مذ، مفت) 1- غصہ کرنا 2- آگ بھڑکنا

تضرہ: (ع، مذ) ضرورت، لوڑ

تضریم: (ع، مفت) غصے وچ آنا، بھڑکنا

تقصیف: (ع، مذ) ضعیف کرنا

تضعایف: (ع، مفت) 1- اک دوجے دے کولو کول بہنا، نال بہنا

2- تنگی، دوست

تضیق: (ع، مذ) تنگ کرنا، پریشان کرنا

تھلیل: (ع، مذ) گراہے ہین بارے دنا

تصویریاں ٹنگن، (مخا) 1- سجاون، پھباون، سوارن 2- تصویریاں

نوں کندھ وغیرہ تے لٹکاؤن

تفصیل: (عر، مو) عربی لفظ تحصیل دا وکڑیا روپ 1- اگراہی، وصولی

2- ضلع دا اک حصہ جس دا انچارج تحصیلدار ہوندا ہے 3- تحصیلدار

دی پکجری یاں دفتر 4- سرکاری معاملہ داخل کرن دی تھاں

تفصیل دار، (ند) تحصیل دار دا وگاڑ، تحصیل دا انچارج افسر جس دا

بنیادی کم مال گزاری دی وصولی ہے پر ایس نوں پنجاب وچ دیوانی

اتے میجسٹریٹری اختیار دی ملے ہوندے نیں تحصیل وچ

رکھن والا

تفصیل دارنی، (مو) تحصیلدارنی، تحصیلدار دی ووہٹی

تفصیل داری، (مو) تحصیلداری، تفصیلدار دا عہدہ تے کم

سب تفصیل، (مو) سب تحصیل، تفصیل دا اک حصہ جس دا انچارج

نائب تفصیلدار ہوندا ہے، چھوٹی تفصیل

کھوتے دا تفصیلوں ہو آونا، (مخا) کسے گھنیا درجے وے آدی دا

وڈے آدی دی ملاقات پچھوں اپنی وڈیائی جتاوئا

نائب تفصیل دار، (ند) چھوٹا تفصیلدار

تصیبا: (عر، مو) 1- تکلیف، کشت 2- مصیبت

ت.....ض

تضاحک: (عر، ند) ٹھٹھے مارنا

تضاد: (عر، مو) 1- مخالف، اک دوجے دا اُلٹ ہون، اک دوجے

دا مخالف ہون 2- اُلٹ، ضد، مخالفت 3- شاعری دی اک صنعت

ہو جاؤن

تصویر بنادیون، (مخا) حیرانی وچ پادیون، بُت بنادیون، پُچ کرا

دیون

تصویر بناؤن، (مخا) مورت بناؤن، مورت گری کرن، فوٹو کھچن

تصویر بنن، (مخا) مورت بنن، مورت گری ہون، فوٹو بنن،

حیران ہون، ساکت ہون

تصویر کشی، (مو) چتر کاری

تصویر کھچ دیون، (مخا) کسے گل نوں کھول کے بیان کردیون،

وضاحت کردیون

تصویر کھچاؤن، (مخا) مورت بناؤن، فوٹو کھچاؤن

تصویر کھچنا، (مخا) گل نوں ایسے پُچے ڈھنگ نال دنا کہ سمجھ کجھ

واضح ہو جائے

تصویر گر، (ند، مفت) تصویر بناؤن والا کاریگر، مصور، چتر کار

تصویر گھر، (ند) چتر شالا، (Picture Gallery)

تصویر لاہنا، (مخا) تصویر کھچنا

تصویر لکھاونا، (مخا) تصویر بناونا، دنگی: 'شہنشاہ کہا کتھوں لایا

ایں، ایسی ایہہ تصویر لکھا میاں' (چندر بدن)

تصویر لکھن، (مخا) تصویر بناؤن، مورت اُلکھن

تصویر ہو جاؤن، (مخا) حیران ہو جانا، بُت بن جاؤن، دنگی:

'مورت وکھ تصویر ہو گئی لوئا شوق جگرتے تیر چلا بیٹھا' (قادر یار)

تصویر ہو کے رہ جاؤن، (مخا) وکیو: تصویر ہو جاؤن

تصویریاں: (مو) تصویر دی جمع

کاہنوں اوس تعبیر (سیف)

تعب: (عر، مو) اچنبا، حیرانی، اوکھاپن، عجیب لگن، داعل، اچرج، وگی:
'چوتھی قوم اکوں اکائی، ویکھ تعب رہیا' (قادر یار)

تعداد: (عر، مو) کنتی، سکھیا، سار

تعداد: (عر، مو) 1- کنتی وچ بہتیاں ہودن، کئے سارے ہودن
2- دودھن، پھلن تے بہتیاں ہودن داعل

تعدی: (عر، مو) ظلم، زیادتی، حدوں لنگھن، سختی، دباؤ، جبر، ناانصافی،
وگی: 'شاہ ظلمانہ اوس دے تائیں نال تعدی بھڑا' (گل)

تعریف: (عر، مو) 1- وصف یاں ٹگن بیان کرن، وڈیائی کرن،
خوبیاں دسں داعل 2- گُن، صفت، خوبی، وڈیائی 3- جان بچان،
واقیت 4- تشریح، تفصیل 5- خلیہ، وگی: 'ہاشم آکھ زبان نہ سکدی
کون تعریف سناوے' (ہاشم)

تعریف کردیاں مونہہ سکنا، (حما) بہت زیادہ تعریف کرنا، وگی:
'ہئی تعریف کردیاں مونہہ سکدا اے' (بج دریا)

تعزیت: (عر، مو) 1- مرن والے دے انگاں ساکاں نال افسوس
کرن، ماتم کرن 2- افسوس، ماتم

تعزیتی: (فا، مفت) ماتمی، سوگی
تعزیر: (عر، مو) 1- تنبیہ کرن، روکن، ڈانٹن 2- روکن یاں تنبیہ کرن
داعل، مزہ، گوشالی، وگی: 'سہتی آکھدی امویے میریے نی، گناہ گار
ہاں دیہہ تعزیریمینوں' (بہر متبل)

تعزیر کرنا، (حما) ڈکھ دینا
تعزیرات: (عر، مو) 1- اوہ قوانین جیہناں مطابق مختلف جرمیاں دی

سزاواں بارے دیا گیا ہووے 2- فوجداری قانوناں دی کتاب
تعزیرات پاکستان، (مو) پاکستان وچ رائج قانون جیہدے
مطابق جرمیاں دی سزا دتی جاندی اے

تعزیرات ہند، (مو) ہندوستان دی فوجداری قانون دی کتاب،
ہندوستان وچ رائج قانون جیہدے مطابق جرمیاں دی سزا دتی
جاندی اے

تعزیری: (عر، مو) دیکھو: تعزیرتوں

تعزیری پلس، (مو) کسے علاقے دے خرچے تے بیٹھی ہوئی
پلس

تعزیری چوکی، (مو) پلس دی اوہ چوکی جیہدی کسے علاقے وچ
اوس علاقے دے خرچے تے سزا وجوں بنائی گئی ہووے

تعزیر: (عر، مذ) 1- ماتم، سوگ 2- امام حسن تے امام حسین دی
شہیدی دے غم وچ کڈھیا تابوت جیہدا اوہناں دے مقبرے دی
شکل دا بنیا ہوندا ہے

تعزیر کڈھن، (حما) امام بارگاہ وچوں تعزیرے نوں بازار وچ
لیادن، حضرت امام حسین دی یاد وچ ماتمی تے سوگی جلوس کڈھن
تعزیر نکلن، (حما) امام باڑے وچوں تعزیرے دا بازار وچ آدن،
حضرت امام حسین دی یاد وچ ماتمی جلوس دانکلن

تعصب: (عر، مذ) 1- پٹھیاں دا کھچیا جاون 2- طرفداری کرن
3- مذہب، ذات یاں وطن دے حوالے نال کسے دی مخالفت یاں

اپنیاں دی حمایت، کٹھ پٹا 4- ضد، منہ، بے جا حمایت

تعصبی: (مو) متعصب، تعصب نال بھریا ہویا

تطفیہ: (ع، مذ) اگ بجھانا

تطلع: (ع، مذ) نظر رکھنا، نگاہ رکھنا

تطریق: (ع، مذ) طلاق دینا

تطہیہ: (ع، مو) عیادت کرنا، پیار دی خبر لینا

تطمیع: (ع، مو) لالچ وچ پانا، طمع دوانا، اغواء کرنا

تطوع: (ع، مذ) فرض توں ودھ کم کرنا، ایسے حکم نوں مناجیہدا کرنا

فرض نہ ہووے، مستحب نفل ادا کرنا

تطوف: (ع، مذ) طواف کرنا

تطوق: (ع، مذ) ہار پانا، ہنسی پانا

تطول: (ع، مذ) انعام کرنا، احسان رکھنا

تطویل: (ع، مو) 1- لٹا کرنا 2- دیر کرنا 3- لمائی، کھلار، وسعت

4- دیر، التوا

تطہیر: (ع، مذ) پاک ہونا، غسل کرنا

تطہیر: (ع، مو) 1- پاک کرن، صاف کرن 2- پاکی، صفائی، پاکیزگی،

تزکیہ، طہارت

تطیب: (ع، مو) خشبودار ہونا

تطیر: (ع، مو) کسے کتاب یاں پانے وغیرہ دے ذریعے نیک تے

بھیزا گھون پتا کرنا، غیب دی بھیزی گل دا پتلا لانا

تطین: (ع، مو) مٹی نال لپٹا، پلستر کرنا

تطیب: (ع، مو) خشبودار کرنا

تطہیر: (ع، مو) پرندیاں نوں اڈانا

ت ..... ظ

تظاہر: (ع، مذ) اک دوجے دی مدد کرنا

تظرف: (ع، مو) مٹھندی تے دانائی دکھانا

تظلم: (ع، مذ) 1- ظلم و ستم دی دُہائی دینا 2- فریاد، دُہائی دینا

تظلیل: (ع، مذ) سایہ کرنا، چھاں کرنا

ت ..... ع

تعارف: (ع، مو) 1- اک دوجے نوں پہچان، جان پہچان کرن

2- پہچان، سہان، واقفیت 3- کسے نوں کسے نال واقف کروان،

پہچان کروان

تعاقب: (ع، مذ، مفت) 1- مچھا کرن، چور نوں پھرن لئی پولیس دا اوس

مگر جانا، مچھا کرن دا عمل

تعالیٰ: (ع، مذ) 1- اُچھا، عالی، بلند، مہاں، اعلیٰ، بزرگ

اللہ تعالیٰ، (مفت) خالق کائنات، رب، خدا، سمجھ توں اُچھا، مہاں۔

خدا تعالیٰ، (مفت) دیکھو: اللہ تعالیٰ

تعاون: (ع، مذ) 1- اک دوجے دی مدد کرن 2- امداد، ہتھ دناون دا

عمل، میل ورت

عدم تعاون، (مذ) میل ورتن نہ ہون، بائیکاٹ کرنا

تعبیر: (ع، مو) 1- خواہاں دے معنی دن، بیان کرن، تشریح کرن

2- کسے گل دے اصل معنی توں ہٹ کے معنی سمجھن 3- سفیاں

دے معنی دس دن دا عمل، وگتی: 'کاکا ہوں میں شاہ موہرے دے،

تعداد

تعویذ: (عر، مذ) 1- دعات وچ مڑھ کے یاں کپڑے وغیرہ وچ لپیٹ کے کسے انگ نال بدھا تعویذ جس توں لوکاں دے خیال موجب دکھاں مصیبتاں توں پناہ ملدی ہے، تویت، وگی: ہاشم دیکھ تعویذ حقیقت حرفی محل ڈالے (ہاشم) 2- دعات دا ادھ ٹکڑا جس نوں لکھے ہوئے تعویذ نال بھر کے گل وچ یاں بانہہ وچ پہنیا جاوے، جنتر 3- قبر تے بنیا ہٹاں تے پھر دانشان تعویذ بنھن، (عما) کسے نقش نوں کسے دے ڈولے یاں لک وغیرہ نال بنھن تعویذ کرن، (عما) 1- نقش لکھ کے دیون 2- کسے چیز نوں تعویذ دا انگوں سانجھ کے رکھن

تعویذ لکھن، (عما) نقش تیار کرن، تویت لکھن

تعیین: (عر، مذ) 1- خاص بنا دیون، مقرر، متعین کرن 2- تقرری تعینات: (عر، مو) کسی تھاں تے مقرر ہون دی کیفیت، تقرری تعینات شدہ، (عر+فا، صفت) مقرر کیا ہوا، متعین کیا ہوا تعیناتی: (مو) تقرری، کسے تھاں تے مقرر ہون یاں کرن دی کیفیت

تعیناتی کرن، (عما) کسے نوں بدھرے مقرر کرن، نوکری تے

لاون

تعیناتی ہون، (عما) مقرر ہون، نوکری تے لگن

ت..... غ

تعداد/تکاوا: (مذ) عربی لفظ تقاضا دا دگاڑا ..... 1- دخت، تکلیف،

(دوجی جلد)

جس دے تن حصے نیس، پہلا حصہ کر یا بارے، دوسرا سکیا بارے اتے تیسرا ادیہ بارے ہے

تعلیم: (عر، مو) 1- پڑھائی، شکشا، ودیا علم حاصل کرن دا عمل 2- سکھیا، نصیحت، سکھلائی

تعلیم حاصل کرن، (عما) علم حاصل کرن، پڑھن، لکھن، سکھن تعلیم دیون، (عما) پڑھاو، لکھاو، سکھاو، تربیت کرن تعلیم لو، (عما) دیکھو: تعلیم حاصل کرن

تعلیم و تربیت، (مو) پڑھائی تے پالن پوسن

تعلیم یافتہ، (عر+فا، صفت) پڑھیا لکھیا، علم والا، شائستہ

اعلیٰ تعلیم، (مو) اُچی تعلیم، Higher Education

تعلیمی: (مو، صفت) تعلیم نال تعلق رکھن والا

تغیر: (عر، مو) 1- مکان، عمارت بناون دا عمل 2- اُساری کرن دا کم،

آباد کرن، وگی: کیتی قصر دین دی، نویں سروں تغیر (سراج قادری)

تغیری: (صفت) 1- اُساڑو، تغیر دے کم نال جو یا 2- ثبت، ہاں لکھی

تعمیل: (عر، مو) 1- عمل کرن، آکھیا من، حکم مطابق کارروائی کرن

2- آکھن من یاں عمل کرن دا کم، وگی: جبریل عجب، تنزیل عجب،

ترجیل عجب، تعمیل عجب (خوابہ فرید)

تعمیل کنندہ، (مذ، صفت) تعمیل کرن والا

تعمیج: (عر، مذ) 1- اتھا کرن 2- کسے شعر یاں نثر وچوں تاریخ

کڑھن ویلے عدداں دی کی نوں کسے لفظ یاں فقرے راہیں

- پُریاں کرن

تعوذ: (عر، مذ) 1- پناہ لو، 2- اعوذ باللہ آکھن

تعطیل: (عر، مو) 1- ملتوی کرن، پچھانہ پاؤن، بے کار کرن
 2- چھٹی دادن 3- بے کاری، التواء، ملتوی ہون دی حالت، چھٹی،
 وگئی: بھلکے دن تعطیل دا چلو شکار کرو (مولوی غلام رسول)
 تعطیلے: (عر، مو) خالی کرنا، چھٹی، کم توں فارغ کرنا
 تعظیم: (عر، مو) 1- آدر بھاکرن، عزت کرن، وڈیاؤن 2- آدر بھا،
 عزت، وڈیائی، عظمت، ادب، آداب، شکار، وگئی: رخصت ہوئے
 گھراں نوں چلے کر تعظیم تہائی
 تعظیم کرن، (حما) آدر بھاء کرن، وڈیائی کرن
 تعظیم ہون، (حما) عزت ہون، آدر بھاء ہون، وڈیائی ہون
 تعظیماں: (مو) تعظیم دی پنجابی روپ وچ بنائی گئی جمع، بزرگی کرن،
 عظمت کرن
 تعظیمی: (مفت) قابل احترام، جس دا خاص طور تے شکار
 (احترام) ہووے
 تعظیمی سردار، (ند) ادھ سردار جس دی دربار وچ مہاراجا کھلو
 کے نذر لوے
 تعقید: (عر، مو) 1- گھٹ کے گنڈھ دیون، چنگی طرحاں بنھن
 2- لکویں گل دن، اندرلی (راز دی) گل ظاہر کرن دا عمل 3- علم
 بیان وچ لفظاں نوں ورتن لکیاں قاعدے لکھے توں ہٹ کے اگے
 پچھے درتاجیدے سبوں معنی سمجھن وچ مشکل پیش آوے
 تعقید لفظی، (مو) 1- لفظاں دا قاعدے لکھے موجب اپنی اصلی
 تماں استعمال نہ ہون 2- حروف علت دا ادب کے نظن
 تعقید معنوی، (مو) کے شعر وچ کوئی لفظ ایس طریقے نال

استعمال ہووے جے شاعر دی مراد کوئی ہور ہووے پر لفظ معنی کجھ
 ہور دیوے
 تعلق/تعلق: (عر، ند) 1- سمبندھ، میل جول، لگاؤ، رشتہ 2- واسطہ
 تعلق دار، (عر+فا، مفت) 1- تعلق رکھن والا، جن بلی، رشتے
 دار، سمبندھی 2- جاگیر دار، وڈا زمیندار، علاقے دار
 تعلق داری، (مو) رشتے داری، رشتہ
 تعلق رکھن، (حما) میل ملاپ رکھن، سانجھ بھادون، محبت پیار رکھن
 تعلق رہون، (حما) میل ملاپ رہون، دوستی رہون
 تعلق ہو جاؤن، (حما) میل جول ہو جاؤن، واقفیت ہو جاؤن،
 دوستی ہو جاؤن
 تعلق ہوون، (حما) دیکھو: تعلق ہو جاؤن
 تعلقات: (ند) تعلق دی جمع
 تعلقہ: (عر، ند) 1- ادھ زمین یاں علاقہ جو کسے دے قبضے وچ
 ہووے، جاگیر 2- علاقہ، وگئی: تیری پکڑ سنگھوں جد کڈھ نھاں
 میرے گھس نہ جان تعلقے نی (دارت شاہ)
 تعلقے دار، (ند، مفت) جاگیر دار، وڈا زمیندار
 تعلقے داری، (مو) جاگیر داری، وڈی جاگیر داری
 تعلّی: (عر، مو) وڈیائی، شیخی، اپنے آپ نوں وڈیا کے دس دا تیرہ
 تعلیق: (عر، مو) 1- اک چیز دا دوجی چیز نال جوڑ میل کرن 2- کسے
 گل نوں پچھانہ پاؤن، ملتوی کرن 3- تھوہ ٹھکانا 4- خواجہ تاج
 اصغہانی دا ایجاد کیا ہوا خط (لکھائی ڈھنگ)
 تعلیل: (عر، مو) کتاب تعلیل اسماعیل بن علی بن اسحاق دا لکھیا رسالہ

گھر ڈانگ نہیں مینڈھی تھک چا گھن آؤ

تفتیش ہودون، (حما) ٹوہ لگن، چھان بین ہودون، بھال ہودون،

پچھ دس ہودون

تفتیشی: (صفت) پڑتالیا، کھوج کرن والا، سُراغ لاؤن والا

تفتیشی کمیٹی، (مو) پڑتالیا کمیٹی

تفرقہ: (عر، مذ) 1- وٹھ، فرق، دُوری، جدائی 2- بھٹ، ناچاتی،

نا اتفاقی، اُن بن، دُبیہڑ 3- دشمنی، عداوت، دُگی: 'ض: ضرور تفرقہ

ہور ہیا سنو وچ حیات ممات ولے' (پچل سرمست)

تفرقہ انداز، (عر+فا، صفت) بھٹھاں پاؤن والا

تفرقہ اندازی، (عر+فا، صفت) 1- بھٹ پون دی حالت

2- بھٹ پاؤن دا عمل

تفریح: (عر، مو) 1- من پرچاوا 2- کم وچ آرام واسطے تھوڑے جیے

سے لئی کیتی چھٹی، سکولاں وغیرہ وچ ادمی چھٹی

تفریط: (فا، مذ) 1- ضائع کرنا 2- بھل جانا 3- کٹ کرنا، جھڈ دینا

تفریطلوں: (فا، فم) ویکھو: تفریط

تفریق: (عر، مو) 1- حساب دا اک قاعدہ جس وچ دو رقماں دا فرق

معلوم کیتا جاندا ہے، کسے وڈے عدد وچوں چھوٹے عدد نوں

کڈھن، منفی کرن دا عمل 2- فرق کرن، فرق پاؤن، وٹھ پاؤن، جدا

کرن 3- وٹھ، جدائی، علیحدگی

تفرا: (پو، مذ، صفت) زور والا، بہت والا، صحت مند

تفسیر: (عر، مو) کسے گل نوں کھول کے بیان کرنا، تشریح کرنا، تفصیل

بیان کرنا، دُگی: 'خاک ای ہے تفسیر گل کلاماں دی' (نجم)

تفسیر کرن، (حما) کسے گل وچ چھٹی گہرائی تے معنویت نوں

ظاہر کرن، کھول کے بیان کرن، تشریح کرن

تفسیر گو، (عر+فا، صفت) مفسر، تفسیر کرن والا، تشریح کرن والا،

مفصل لکھن والا

تفسیر ہودون، (حما) کسے گل دی کہہ ظاہر ہودون، کھل کے بیان

ہودون، تشریح ہودون

تفصیل: (عر، مو) 1- دکھ دکھ کرن، جدا کرن، ٹوٹے کرن 2- کھول

کے بیان کرن، تشریح کرن 3- فہرست، گوشوارہ: 'جیوں دی ایہہ

تفصیل بیان کرساں محرم حال یاراں محرم حال میاں' (فضل شاہ)

تفصیلی: (صفت) کھول کے بیان کیتا ہویا، تفصیل نال نسبت

رکھن والا

تفصیل: (عر، مو) 1- ودھاون، اہمیت دیون، ترجیح دیون 2- ودھا،

ترجیح، فوقیت

تفصیل بعض، (عر، مو) اوہ صفت جیہدے وچ موصوف نوں

اپنے بعضے ہم جنساں نالوں چنگیاں مندا دیا جاوے

تفصیل گل، (عر، مو) اوہ صفت جیہدے وچ موصوف نوں اپنے

سارے ہم جنساں نالوں چنگیاں مندا دیا جاوے

تفصیل نفسی، (عر، مو) اوہ صفت جیہدے وچ موصوف نوں

اپنے طور بلا مقابلہ چنگیاں مندا دیا جاوے

تقق: (فم) برف، اکو اک

تھک: (ج، مو) تھک، بندوق

تھک پندھ، (مذ) جتوں تیکر بندوق دا نشانہ اڑ سکے

گھر ڈانگ نہیں مینڈھی تھک چا گھن آؤ، (اکھا) جدوں کوئی

(دوجی جلد)

ہودن، بدلیجن 3- تبدیلی، انقلاب، ادلا بدلی، وگی: 'ہوئے تغیر
خوشی دے تھانے کوٹ کئے داسٹ کے' (سیف)
تغیر کرنا، (حما) دق کرنا، تنگ کرنا، پریشان کرنا
تغیری: (عر، مو) تبدیلی، بدلاؤ، انقلاب، وگی، رنگ تغیری کل رہیا
ہوئی عقل تباہ (جنگ حامد)

ت..... ف

تُف: (قا، مذ+مو) 1- تھک 2- بطور کلمہ نفرت، لعنت ملامت
تفاح: (عر، مذ) سیو، سیب، اک مٹھا پھل
تفاسیر: (عر، مو) دیکھو: تفسیر جس دی ایہہ جمع اے
تفاسیل: (عر، مو) دیکھو: تفصیل جیہ دی ایہہ جمع اے
تفاوت: (عر، مذ) 1- فرق، تفریق، انتر، وگی: 'دل مست محو خیال
ہے، سرمو تفاوت نہ سہوں' (خواجہ فرید) 2- دو شیواں دا درمیانی
فاصلہ فرق

تفتہ: (قا، مفت) سڑیا ہویا، جلیا بھنجا

تفتہ جگر، (قا، مفت) دل جلا، عشق دی آگ نال سڑیا ہوا،
عاشق، وگی: 'تفتہ جگر سے وہ سیراب ہوئے، جس نوں آب پلائے
ششیر تیری'

تفتیش: (عر، مو) 1- پڑتال، تحقیقات، چھان بین، ہچکچہ گچھ، کھوج
2- ٹویا کڈھن

تفتیش کرن، (حما) 1- ٹوہ لادن، چھان بین کرن، ڈھونڈن،
بھال، ہچکچہ گچھ

پریشانی 2- فساد، جھگڑا، جھیرا 3- کسے کولوں کوئی شے بار بار ممکن داکم
تغار: (قا، مذ) 1- کڑا ہیا، مٹی دا کوٹڑا یاں گھری، بٹھلی، تانیا
2- گارے یاں سینٹ دی بنائی ہوئی کانی
تغار: (قا، مذ) دیکھو: تغار

تغاری/ تنگاری: (مو) فارسی لفظ تغار دی تصغیر 1- آٹا مٹھن دا برتن
2- تغیراتی کم وچ ورتیا جاون والا اک لوہے دا برتن یاں کڑائی
جیہدے وچ بھری چونا وغیرہ پا کے لے جانے نیں، داہڑی

تغاضا: (ج، مذ) رقم دی جبری وصولی، ناجائز طور تے لادن والا ٹیکس
تغافل: (عر، مذ) 1- جان بوجھ کے غفلت توں کم لون، دوہے دل
دھیان نہ کرن 2- لا پرواہی، سستی، بے دھیانی، غفلت
تغاس: (حرف تشبیہ) مٹکاں دا وگاڑ، طرحاں، وانگ

تغزل: (عر، مذ) 1- غزل لکھن، شعراں وچ عشقیہ گلاں لکھن
2- غزل دا لکھا پن 3- غزل دیاں خوبیاں، خامیاں تے انداز
تغلق: (قا، مفت) اک پٹھان خاندان جس دی دلی وچ 1321ء

توں 1412ء تک حکومت رہی

تغلق وٹا وگاڑ، سیداں سُنج کیتی چودھار، (اکھا) تغلقاں دی
حکومت دیلے سیداں نے راج اُٹھی پائی تے مُلک وچ گڑبڑ
پھیلانی

تغما: (مذ) تنہا دا وگڑیا روپ

تغیانی: (مذ) عربی دے لفظ تغیان دی وگڑی اِمل، پانی دا دڈا ریل،
سیلاب، ہڑھ

تغیر: (عر، مذ) 1- تبدیلی کرن، بدلن 2- تبدیلی ہودن، اُلٹ پلٹ

مرضی ہوون 2- اصرار ہوون، مطالبہ ہوون

تقاطع: (عر، مذ) منقطع ہونا، دو خطاں دا اک دوسرے نوں کٹنا
تقدیر: (عر، مذ) پاکیزگی، پاکی، بزرگی

تقدیر: (عر، مو) 1- اندازہ، مقدار 2- قسمت، بھاگ، نصیب

تقدیر آ زمان، (حما) نصیب دے سرتے کوئی کم کرن، قسمت دی
آزمائش کرن، مقدر آ زمان

تقدیر آزمائی، (عر + ف، صفت) قسمت آزمائی، مقدر آ زمان دا
عمل یاں کیفیت

تقدیر آگے تدبیر نہیں چلدی، (اکھا) ہونی نے ہو کے رہنا ہوندا
اے، بندے دی عقل اوہدیاں راہواں نہیں ڈک سکدی

تقدیر اُلٹ جاو، (حما) بد نصیبی آ جاو، مندے دن آ جاو
تقدیر اُلٹن، (حما) 1- بد نصیبی ہوون، قسمت دا موافق نہ رہون
2- نصیب نوں بدلن

تقدیر بارے زانچہ بناو، (حما) گیتی سٹ کے اوہدے نشاناں
موجب تقدیر دا خاکہ بناو

تقدیر بگڑن، (حما) بد نصیبی آون، مندے دن آون

تقدیر بھوں جاو، (حما) بُرے دن آ جاو

تقدیر پلٹن، (حما) چنگے دن آ جاو، نصیب سنور جاو، بھاگ
جاگن

تقدیر پھر جاو، (حما) 1- بھلے دن آون، چنگے دن دیکھن

2- بُرے دن آون

تقدیر بگھرن، (حما) دیکھو: تقدیر پھر جاو

تقدیر دا قلم و گن

تقدیر تے جھڈن، (حما) کسے معاملے نوں اللہ دی مرضی تے

جھڈ دیون، کسے مسئلے بارے سوچ و چار ترک کر دیون

تقدیر تے سٹن، (حما) دیکھو: تقدیر تے جھڈن

تقدیر تے شا کر ہوون، (حما) خدا دی رضا تے راضی رہون

تقدیر جاگن، (حما) قسمت کھل جاو، چنگے دن آون

تقدیر جوان ہوون، (حما) دیکھو: تقدیر جاگن

تقدیر چمکن، (حما) دیکھو: تقدیر جاگن

تقدیر دا اُلٹ جاو، (حما) بد نصیبی دے دن آ جاو، مندے
دن آون

تقدیر دا پلو پھڑن، (حما) ہر کم قسمت تے جھڈ دیون، نصیب
داسہاراوون

تقدیر دا پھیر، (مذ) تقدیر دے کم، بد نصیبی، بد بختی

تقدیر دا دھنی، (مذ، صفت) خوش قسمت آدمی، چنگے نصیباں والا
آدی

تقدیر دا رو ہوون، (حما) ہونی ہو کے رہون، لیکھاں وچ لکھی
ہونی گل پوری ہوون

تقدیر دارونا، (مذ) نصیب دا ٹکڑہ، بد بختی دارونا

تقدیر دارونا روون، (حما) مندہ حالی دا گلہ کرن، تقدیر دا ٹکڑہ کرن

تقدیر دا ساتھ دیون، (حما) نصیب چنگا ہوون، نصیب دا ساتھ

دیون

تقدیر دا سکندر، (مذ، صفت) بہت خوش قسمت آدمی، بھاگاں والا

تقدیر دا قلم و گن، (حما) قسمت وچ لکھیا واپرن، ہونی دا ہو جاو

(دوبی جلد)

پلاک ڈکھری

ت.....ق

تَقَابُلُ: (عر، مذ) 1- آہنے سائبے ہودون، مقابلہ کرن 2- آہنا
ساہنا، مقابلہ 3- دُوبہ سیاریاں دے وچکار لا چھیاں بُرجاں دا
فاصلہ جیہڑا منحوس دسیا جاندا اے

تَقَادَا: (مذ) تقاضا دا وِگڑیا رُوپ

تَقَادِي: (عر، مو) اوہ رقم جیہڑی حکومت ولوں کھیتی باڑی لئی بطور امداد
دتی جاندی اے

تَقَادِیاں: (مو) ویکھو: تقادی

تَقَادِیاں تارن، (عما) تقادی داروپیا موٹن

تَقَادِیاں ترن، (عما) تقادی داروپیا ترن

تَقَارُب: (عر، مذ) 1- نیڑے ہودون، کول ہودون، قریب ہودون

2- نیزتا، قرب، نزدیکی 3- علم عروض دی اک بحر جیہدے وچ اٹھ

دارای قُولن آؤندا اے

تَقَاریر: (عر، مو) ویکھو: تقریر جیہدی ایہہ جمع اے

تَقَاضَا: (عر، مذ) 1- منگن، تانگھن، خواہش کرن، مرضی کرن،

کھیڑے پون 2- منگ، تانگھ، خواہش، مرضی 3- جھگڑا، کھیڑا

4- کسے کم نوں بار بار آکھن دا عمل

تَقَاضَا اُنھن، (عما) 1- جھگڑا کھڑا ہودون 2- مطالبہ ہودون

تَقَاضَا کرن، (عما) 1- منگن، تانگھن، خواہش کرن، مرضی کرن

2- کھیڑے پون، مطالبہ کرن

تَقَاضَا ہودون، (عما) 1- منگ ہودون، تانگھ ہودون، خواہش ہودون

پھوکا رُعب پاوے اودوں کہندے نیں

تَقْلَرُ: (عر، مذ) فکر کرن، سوچن، گوہ کرن، گولن

تَقْلَسُ: (مذ) توپچی، بندوچی، پچی

تَقْلَسَا: (چھ، فل) آوارہ گردی کرنا

تَقْلَسَا: (ج، مذ) تپنچا، پستول، اک نکا ہتھ چلاون والا ہتھیار

تَقْلَسُگ: (فا، مو) 1- پُرانے زمانے دا اک لُئی نالی دا ہتھیار جس وچوں

زور نال بھوک مار کے تیر شکار تے سُلیا جاندا سی تے ایہہ اوزار

صرف چڑیاں نوں شکار کرن لئی استعمال ہوندا سی 2- بندوق، توپ،

دُگی: تینوں خنجر، تیر، تَقْلَسُگ کہوں تینوں برچھا، بانگ سان کہوں

(خواجہ فرید)

تَقْلَسُگَاں: (فا، مو) ویکھو: تَقْلَسُگ جیہدی ایہہ جمع اے

تَقْلَسُگِی: (مذ) توپچی

تَقْلَوُ تَقْلَوُ کرنا: (عما) مصیبت وچ پینا، دکھ تے پریشانی وچ گرفتار ہونا

تَقْلَمِیم: (عر، مو) 1- سمجھاون، ذہن نشین کراون، سمجھاون دا عمل

2- جھاڑ جھب کرن، سزا دیون 3- جھاڑ جھب، سرزنش

تَقْلِیَانِی: (مو) طغیانی دا وِگڑیا رُوپ، سیلاب، ہڑھ

تَقْلِیاں: (فا، مذ+مو) ٹھف دی جمع 1- ٹھک 2- بطور کلمہ نفرت، لعنت،

طامت

تَقْلِیق: (مو) توفیق دا وِگڑیا رُوپ، ہمت، قدر، طاقت، استطاعت،

دُگی: دُڈا ہتھ نکاح کے بخشے رب تَقْلِیق (بھگوان سنگھ)

تقطیر

تقریط: (عر، مو) 1- کے کتاب دی تعریف وچ لکھے ہوئے شعر یاں
نثر 2- کے سخن بلی دی تعریف

تقسیم: (عر، مو) 1- وٹ، وٹن دی حالت 2- کنتی دے منڈ ہلے چار
قاعدیاں وچوں اک قاعدہ 3- نصیب، لیکھ

تقسیم نامہ، (نڈ) اوہ لکھت جس اُتے وٹ دا دیروا درج ہووے
چھوٹی تقسیم، (مو) تقسیم دا اوہ قاعدہ جس وچ تقسیم دا اصل مختصر
روپ وچ کیتا جاندا ہے

لمی تقسیم، (مو) تقسیم دا اوہ قاعدہ جس وچ تقسیم دا اصل تفصیلی
روپ وچ کیتا جاندا ہے

وڈی تقسیم، (مو) دیکھو: لمی تقسیم

تقصیر: (عر، مو) 1- غلطی کرن، بھل کرن، قصور کرن 2- گنا دیون،
چھوٹیاں کر دیون 3- غلطی، بھل، قصور، کوتاہی، گناہ

تقصیر مند، (صفت) گناہ گار، وگتی: ہنسنا تعمیر مند پر گناہ ہون
(غلام رسول)

تقصیر وار، (صفت) گناہ گار، پاپی، مجرم، عیبی، خطا دار

تقصیر وند، (صفت) دیکھو: تقصیر مند

بے تقصیر، (صفت) بے گناہ، معصوم

تقصیراں: (عر، مو) دیکھو: تقصیر، جیدی ایہہ جمع اے

تقصیری: (نڈ، صفت) تقصیر کرن والا، اپرا دی، گناہ گار

تقصیریاں: (مو) تقصیر دی جمع، قصور، گناہ، کوتاہی، بھل، غلطی

تقطیر: (عر، نڈ) 1- قطرہ قطرہ کرن، خچکا خچکا کر کے کدھن 2- خچکا

خچکا وگن دا عمل

طور تے، تقدیر نال 3- اچانک 4- بے قسمت وچ ہویا تاں

تقدیری دھنگا، (نڈ) دیکھو: تقدیری سٹ

تقدیری سٹ، (مو) اسمانی دھنگا، ہونی، اچانک آون والا ڈکھ

تقدیری گھڑی، (مو) قسمت وچ لکھیا پورا ہون دا ویلا

تقدیریں: (نم) دیکھو: تقدیری

تقدیم: (عر، مو) 1- مقدم ہونا 2- درپیش ہونا 3- (صفت) ودھ کے
اُگے جان والا بہادر

تقرار: (عر، مو) تفصیل، وضاحت، بیان

تقرر: (عر، نڈ) 1- مقرر ہوون، ملازم ہوون 2- تعیناتی، ملازمت،
نوکری

تقرری: (مو) 1- تعیناتی 2- ملازم ہوون دا عمل

تقریب: (عر، مو) 1- نیڑے ہوون، لاگے کرن 2- اکٹھ، محفل، مجلس

3- قربت، نزدیکی 4- ملاقات دا بہانہ

تقریباً: (عر، نم) اندازے موجب، موٹے حساب نال، لگ بھگ،
نیڑے نیڑے

تقریر: (عر، مو) 1- بیان کرن، گل کتھ کرن 2- بیان، گل کتھ، وعظ،
لبچہ

تقریراں: (مو) دیکھو: تقریر، جیدی ایہہ جمع اے

تقریراں چھانن، (حما) پہنچیاں گھاں کرن، بحث تکرار کرن،
نصیحاں کرن

تقریراں واہون، (حما) دیکھو: تقریراں چھانن

تقریری: (صفت) تحریری دا اُلٹ، زبانی تقریر نال تعلق رکھن والا

تقدیر دا کھوٹا، (ند، صفت) مندے نصیباں والا، بد نصیب

تقدیر دا کھیل، (ند) دیکھو: تقدیر دی کھیڈ

تقدیر دا لکھیا، (ند، صفت) نصیباں دی گل

تقدیر دا لکھیا پورا ہوون، (مجا) قسمت دا ورت جاون، ہونی دا

ہو کے رہون

تقدیر دا مونہہ پھیر لوں، (مجا) 1- بھیڑے دن آ جاون، بد نصیبی

آ جاون 2- قسمت نوں بدل لین

تقدیر دی کھیڈ، (مو) قسمت دا گیر، تقدیر دے کم

تقدیر دے جتھ ہوون، (مجا) لیکھاں دے دس ہوون

تقدیر سدھی کرن، (مجا) حالات ٹھیک کرن، قسمت چکا دن

تقدیر سدھی ہوون، (مجا) حالات ٹھیک ہوون، قسمت چمکن،

دن سونے ہوون، بھاگ چکے ہوون

تقدیر سڑن، (مجا) بُرے دن آون، بد نصیبی ہوون

تقدیر سولی کرن، (مجا) دیکھو: تقدیر سدھی کرن

تقدیر سولی ہوون، (مجا) دیکھو: تقدیر سدھی ہوون

تقدیر سوں جاون، (مجا) نصیباں دا ساتھ چھڈ جاون، مندے

دن آون

تقدیر گھل جاون، (مجا) سنے لیکھ جاگ پون، چنگے دن آ جاون،

تقدیر چک پون

تقدیر کھوٹی ہونی، (مجا) بد قسمت ہونا

تقدیر کھوٹی ہوون، (مجا) مندے دن آ جاون، تقدیر دا رُس

جاون

تقدیر لڑ جاون، (مجا) تقدیر گھل جاون، قسمت دا کم کڈھن

تقدیر لڑن، (مجا) دیکھو: تقدیر نوں روون

تقدیر نوں روون، (مجا) لیکھاں دے گلے کرن، قسمت نوں

روون

تقدیر نوں سوٹن، (مجا) دیکھو: تقدیر تے چھڈن

تقدیر نوں موڑن، (مجا) قسمت وچ لکھے نوں نہ واپرن دیون،

تقدیر نوں بدلن

تقدیر ورت جاون، (مجا) دیکھو: تقدیر ورتن

تقدیر ورتن، (مجا) 1- قسمت دا لکھیا واپرن، ہونی ورتن

2- مندے دن آون

تقدیر دلوں دکھ دیکھن، (مجا) ربوں مصیبت آون، لیکھاں

دلوں دکھ دیکھن

تقدیراں: (مو) دیکھو: تقدیر جیہدی ایہہ جمع اے

تقدیراں دی جھولی وچ پون، (مجا) قسمت دے حوالے ہوون

تقدیراں ورت جاون، (مجا) 1- قسمت وچ لکھیا واپرن، ہونی

ورت جاون 2- بد نصیبی آون، بُرے دن آون، قسمت دا ڈنگ

مار جاون

تقدیریوں: (نم) تقدیر دلوں، قسمت دلوں

تقدیریوں آئی ہوون، (مجا) 1- ربوں کوئی مصیبت آون 2- تقدیر

وچ لکھیا واپرن

تقدیریوں قلم وگن، (مجا) قسمت دلوں آون، لکھیا واپرن

تقدیری: (نم) 1- رب سبوں، اللہ دلوں 2- پنا کوشش کیتیوں، قدرتی

تک

تک: (ج، مذ) پُرانے سے دا اک نیکس جو اک روپیہ فی پچھ (یعنی 25 من توں لے کے 40 من تک دا وزن) اناج اُتے زمیندار یاں وڈیرے نوں دیون

تک: (مو، مفت) 1- تچا ہون دی حالت 2- (حرف جار) توڑی، تائیں، تیکر

تک: (مو+ مذ) 1- نظم، غزل یاں گیت دی اک سطر، مصرعہ، قافیہ، مسجع 2- سری گورو گرنتھ صاحب جی دے واک والے شبد دی پہلی سطر 3- سبق، مشق 4- پے 5- انگل پچگل، اندازہ، گوڑ، ٹھل ٹل، پلوں گھڑی ہوئی گل 6- مونہہ مہاندرا 7- تال، سُم 8- جھلک، پل، لمحہ 9- گماہ دا تھلا

تک بند، (قا، مفت) 1- زریاں نکال جوڑن والا، بے جوڑ جیہے شعر آکھن والا 2- بکواس کرن والا، ٹرپٹی، نیوے لاون والا

تک بندی، (و+ قا، مفت) 1- بے جوڑ شعر گھڑن دا کم 2- بکواس، ٹرپل

تک جوڑن، (حا) 1- اجوڑ جیہے قافیہ ملاون 2- بکواس کرن

تک لاون، (حا) 1- اندازہ لاون، گوڑ لاون 2- ٹھل لاون

تک لگن، (حا) 1- اندازہ لگن 2- ٹھل لگن

تک لینا، (حا) آواز لینا

تک نال/تک وجھوں، (نم) اندازہ

تک مارنا، (حا) اندازے نال دنا

تک موجب، (نم) 1- اندازے دے مطابق 2- ٹھل موجب

تک: (ضم) تینوں، تھجے، تھانوں

(دوجی جلد)

تک تیں ناں پودن، (حا) بے پرواہ ہونا، خاطر وچ نہ لیانا
تک دیون، (حا) بخبری کرن، نشاندہی کرن، سونہہ لا کے دین
تک رکھنا، (حا) 1- نظر رکھنا 2- بھیڑی نیت نال نظراں وچ رکھنا
3- دیکھ بھال کرنا

تک کے آون، (حا) 1- کسے توقع تے آون، اُمید تے آون،
کے مارتے آون 2- نظر بازی لئی آون

تک لاون، (حا) 1- اندازہ لاون، نیوا لاون 2- تاک وچ بیٹھن،
گھات لاون

تک لگن، (حا) 1- اندازہ لگن، نیوا لگن 2- نظر لگن

تک لون، (حا) 1- دیکھ لون 2- پچھان لون، سہان لون

3- موئے سر آون، اندازے سر آون

تک موجب، (نم) نیوے نال، گوڑ نال

تک نال، (نم) دیکھو: تک موجب

تک نہ پون، (حا) ہمت نہ پون، بھال نہ ہون

تک وجھوں، (نم) اندازے نال، نیوے نال

تک وچ رکھن، (حا) نظر وچ رکھن، تاڑ وچ رکھن

تک وچ رہون، (حا) 1- گھات وچ رہون، تاڑ وچ رہون

2- نظر وچ رہون

تک وچ لگن، (حا) دیکھو: تک وچ رہون

تک وچ ہونا، (حا) 1- نظریاں دھیان رکھنا 2- اڈیک وچ

ہون 3- داء تے ہون

تک: (مذ) منکھ دے سریر دا پٹھلا حصہ، لک

تقطیر الیول، (عر، مذ) قطرہ قطرہ موتر آون داعمل، وگئی: دخنوتا
تقطیر الیول ایہہ آکھدے لما ہے ازار
تقطیع: (عر، مو) 1- ٹوٹے ٹوٹے کرن، دھن کٹن، الگ الگ کرن
2- کاغذ دی لمان، چوڑان 3- شعر دے اوزان تے بحر دا پالین
لئی اوہدے ٹوٹے کرن، شعر نوں کسے بحر دے وزن موجب جاچن
تقلید: (عر، مو) پیروی کرن، نقل کرن، ریس کرن
تقوہ: (عر، مذ) 1- طاقت، زور، مضبوطی، پائیداری 2- ڈاہی، تسلی،
حوصلہ

تقویٰ: (عر، مذ) 1- اللہ دا خوف، پرہیز گاری، نیکو کاری 2- بھروسا،
یقین، آسرا

تقویۃ: (عر، مو) دیکھو: تقوہ

تقویم: (عر، مو) 1- بنادون، شکل دیون 2- سدھیاں کرن 3- جنتری

تقی: (عر، صفت) تقوے والا، متقی، پرہیز گار، نیکو کار

تقیّاں: (عر، مذ) تقویٰ توں اے 1- اللہ دا خوف، پرہیز گاری،
نیکو کاری 2- بھروسا، یقین، آسرا

تقیّہ: (عر، مذ) 1- ڈرن، ترسین 2- ڈر دے پاروں اپنے عقیدے
نوں ظاہر نہ کرن 3- فقہ جعفریہ دے عقیدے موجب ظلم دے ڈر
پاروں تجی گل نہ کرن

ت.....ک

تک: (مذ) 1- اک ماپ جس وچ لگ بھگ ویہہ سیر چیز آؤندی
ہے 2- وڈی ٹکڑی، ٹکڑ

تک چڑھاون، (محا) تولن، وزن کرن

تک چڑھاونا، (محا) تولنا، وزن کرنا

تک چڑھن، (محا) ٹکڑی تے چڑھن، ٹکڑن

تک چڑھنا، (محا) تولنا، تولیا جانا

تک: (حرف جار) ویلے یاں فاصلے دی حد تے وقفہ ظاہر کرن لئی
بولدے نیں، تائیں، تیک، تیکر، وگئی: جن مرن اوہدے تک ساری

دسو کھول حقیقت (میاں محمد بخش)

تک: (فعر) دیکھ، نظریا، جہات پا

تک: (مو) 1- اندازہ، قیاس، تخمینہ 2- ہمت، حوصلہ، طاقت

3- خواہش، لالچ، اُمید 4- سونے دی حمیل، ہار 5- کپاہ دی

بھٹی 6- دل، جاچ، ڈھنگ 7- دھیان، دیکھ بھال 8- اڈیک،

انتظار 9- تاک، جھاک، نظر، وگئی: رانی تویت لے آئی ایس تک

وچ رہن لگی اک ٹکوکا کدکچ دودھ منگے تے اوہ اوہنوں دودھ دج

گھول کے پیاد یوئے (چیتنا)

تک پون، (محا) خاطر وچ لیاون

تک پوون، (محا) اہمیت دے قابل سمجھنا

تک تاڑ، (محا) تاک جھاک، جھاتی

تک تیک، (فم) اٹکل نال، جانچ کے

تکت تکتن، (محا) اُمید رکھن، تاکھ رکھن، خواہش رکھن

تک تلے آون، (محا) اہمیت دے قابل سمجھنا، ہونا

تک تھوہ، (مو) تھوہ، واقعی، پتا

تک تے آون، (محا) کسے توقع تے آون، اُمید تے آون

ہوں 3- مصیبت وچ مہسن

تکالیس: (نم) نماشیں، شام نوں، شام دے ویلے

تکاون: (مصدر) دیکھو: تکاون

تکاون: (نعم) دیکھو: تکاون

تکانت: (مو) 1- تک (مصرع) دا انت 2- تک دے انت دا

شہداتے اکھر، کافیاں

تکانت میل، (ند) قافیاں ردیف وغیرہ دا میل

تکاشکی: (ند) تک بند شاعر

تکال: (مو) تک دی جمع

تکال جوڑن، (حما) 1- بے جوڑتے بے وزن شعر آکھن 2- انگل

چکلاون

تکاول: (ند، مفت) 1- تکلن والا، دیکھن والا، نظر بازی کرن والا

2- تکاون والا، دکھاون والا 3- تکلن یاں تکاون دا عمل

تکاون: (مصدر) دکھان، جھات پوان

تکاون: (نعم) 1- تریبہ لاونا، ترساونا 2- چاہ وان بناونا

تکاونی: (مو) شرطیں اُتے سامان، بیج وغیرہ خریدن لئی یاں کھوہ

لاؤن لئی سرکار ولوں دتا گیا قرضہ

تکادیاں تارنا، (حما) تکاتی دا رُپیا موڑنا

تکاون: (نعم) دکھاون، نظر پوانی

تکاونی: (مو) 1- نظر، جھات 2- جھاتی مارن دا عمل 3- دیدار

دکھائی، دید

تکائی: (مو) نگہبانی، دیکھ چاکھ

تکیر

تکیر: (عر، ند) گھمنڈ، غرور، اپنے آپ نوں وڈا سمجھنا، مغرور ہونا، متکبر ہونا

تکیرن: (مصدر) عربی لفظ تکیر توں بنایا گیا جعلی مصدر، متکبر ہونا، گھمنڈ کرنا، غرور وچ آؤنا

تکبیر: (عر، مو) 1- وڈا آکھن، وڈیائی کرن 2- اللہ اکبر آکھن 3- وڈیائی 4- ذبح کرن

تکبیر پھیرن، (حما) ذبح کرن لئی اللہ اکبر پڑھ کے مٹھری چلاون، حلال کرن

تکبیرن: (مصدر) عربی لفظ تکبیر توں بنایا گیا جعلی مصدر، تکبیر کہنا، ذبح کرنا

تکبیریا: (مفت) عربی لفظ تکبیر توں بنائی گئی پنجابی روپ دی مفت، ذبح کیٹا ہویا

تکٹار: (ند) بتورناں دا پیچی

تکٹکل: (عر، ند، مُرمہ، دگی) کینیا نے گرد غباری، کراں تککل دیندے (یوسف زلیخا)

تکلیب: (عر، مو) جھوٹیاں کرن، جھوٹھ بولن دا الزام لاون

تکڑ: (ند) تکڑی دا کتر..... تکتو، بھارتولن والا ترازو، کنڈا

تکڑ: (مو، نم) 1- تکر، تیک، تائیں 2- توں، اودیں، اوسے طرحاں، اوداں

تکڑ: (مو) کھٹی لئی

تکڑ سار، (ند) کھن

تکڑ: (حرف جار) تکر دی تخفیف..... تیک، تائیں، توڑی

تک مار: (ند) فصلاں دی اک بیماری

تکا: (ند) تگن دا اعل، دیکھن دا کم، جھاتی

تکا کرن، (حما) 1- دیکھن، جھاتی پاؤن تگن 2- موئے دی تلاش

وچ رہون

تکا لاؤن، (حما) 1- گھات لاؤن، تاک وچ بیٹھن 2- نظر لاؤن

3- تگنکی بنھ کے دیکھن

تکا لگن، (حما) 1- گھات لگن 2- نظر لگن

تکا ہون، (حما) دیکھو: تکا لگن

تکا: (ند) چھوٹی گھٹی، بنے کھینڈن لئی بنائی چھوٹی جیہی گھٹی

تکا: (ند) تیکا دی تخفیف 1- تین دا ہندسہ 2- تاش وچ اوہ پتا جیدے

اُتے تین نشان ہوندے نیں

تکا: (قا، ند) 1- بوٹی جیہڑی تھی تے پتلی ہووے، توغڑا، گوشت دا

ٹوٹا 2- بچہ، بالک، بال

تکا بوٹی، (مو) 1- کوئیاں تے بھن کے کھان والا اک کھاون

2- (نم) ٹوٹے ٹوٹے، بھیتی بھیتی

تکا بوٹی کر دیون، (حما) ٹوٹے ٹوٹے کر دیون، بھیتی بھیتی کر

دیون

تکا بوٹی کرن، (حما) دیکھو: تکا بوٹی کر دیون

تکا بوٹی ہون، (حما) ٹوٹے ٹوٹے ہون، بھیتی بھیتی ہون

تکا: (ہ، ند) تگ، مصرعہ، فقرہ

دو تکا، (ند) گورو بانی دا اوہ شبد جس وچ دو تکاں تے انگ

ہوے

چو تکا، (ند) اچھا شبد جس دیاں چار تکاں پچھوں انگ ہووے

تکا: (قا، ند) 1- بکر دی پھلی، بکر دا پھل 2- کھنڈھی نوک والا ہولا

جیہا تیر 3- مکی دا ٹکڑا جس اوتوں دانے لاپے گئے ہوندے نیں

4- جوار، باجرے اتے کانے وغیرہ دے ٹانڈے وچلی پوری جس

توں پھلکا اُتریا ہویا ہووے، بچے ایس دیاں کھینڈاں بناوندے

نیں، دگی: کھنڈی دیاں وچھنا دیاں تینوں تکا لاویئے وچلی

دھڑی دانی (وارث شاہ) 5- داء دپا 6- اٹا شا، گویڑا، ٹھل 7- تھی،

لکڑی، ولا 8- سدھا، سیدھا، نشانہ 9- ہلٹ دی چکی نوں روکن والا

لوہے یاں لکڑی دا ڈنڈا 10- پھوکی گل، فضول گل

تکا تکا ہونا، (حما) پور پور ہونا، انگ انگ ٹٹ جانا، دگی: ہویا

ٹٹھا ڈھبندیاں ہی تکا تکا (سادے پتر)

تکا چلاؤن، (حما) 1- بغیر نشانہ بھویں تیر مارن 2- فضول کم کرن

3- ٹیولاؤن، اندازے نال کوئی گل آکھن

تکا لاؤن، (حما) دیکھو: تکا چلاؤن

تکا لگن، (حما) 1- تیر لگن 2- ٹھل لگن، اندازہ ٹھیک نکلن 3- موج

بن جاون، کسے ٹکی کوشش نال کوئی چچ دا کم ہو جاون

تکا دا: (ند) تقاضا دا وگڑیا روپ

تکار: (ند) تین واری مل چلاؤن دا فعل

تکافیاں: (ند) اوہ چھند جس دے تین قافیے ہون

تکال: (مو) ترکالاں دا ویلا، شام دا ویلا

تکالاں: (مو) مغرب، نماشاں ویلا، شاماں، شام دا ویلا

تکالاں پون، (حما) 1- شام دا وقت ہون، شاماں پون 2- دیر

تکڑیاں: (مو) تکڑیاں، تکڑاپن، طاقت

تکڑیواں: (ند) دیکھو: تکڑیاں

تکس: (ند) 1- چوڑے مونہہ والا تانیا 2- اکو جیسے بھانڈے والا کھ
جس وچ بھانڈے اک دوجے دے اندر آ جانے نہیں

تکسناں: (چھ، جملہ) دیکھاں گا، سوچاں گا

تکش: (ند) ترش

تکشک: (مو) 1- تاگاں دا راجا جس نے راجا پری کشت نوں ڈنگیا
سی، تاگاں دیاں اٹھاں قسماں وچوں اک قسم 2- دبو کرما، ترکھان
3- اک کھتری قوم

تک شک ناگ، (ند) اوہ ناگ جس نے راجا پریشکٹ نوں ڈیاسی
تکھلا: (ند) ٹیکسلا نامی شہر دا پُرانا ناں جو گندھارا دیش دا دارالحکومت
سی، ایہہ پاکستان دے اجو کے دارالحکومت اسلام آباد دے جنوب
ول اے

تکفیر: (عر، مو) 1- کسے نوں کافر آکھن، کفر دا فتویٰ دیون 2- انکار
کرن، نہ منن 3- کسے غلطی دا کفارہ دیون 4- عاجزی دکھاون
تکفین: (عر، مو) کفناون، کفناون دا عمل

تکل: (ند، مفت) تین اکٹھے جے پچیاں وچوں کوئی دی

تکل: (پو، مو) 1- اک قسم دا گنڈا 2- اک قسم دا پیچھی 2- ڈونہہ کانیاں

والی پتنگ، بیتی کان والی پتنگ

تکل چڑھاون، (حما) خاص قسم دی پتنگ نوں اڈاون

تکل: (ند، مو) 1- پُرانا سوتی کپڑا یا لوگرُڑوں 2- تکلا، چرنے دی
لوہے دی بنی ہوئی ڈونہہ پاسیوں تکھی سنج جیدے کبے پاسے سوتر

تکلف کرن

دی پھلی بندی اے 3- لوہے دی اوہ سنج جیدے نال کباب وغیرہ
بناندے نیں 4- ککر دا پھل 5- لوگرُڑ، رہٹ دا ڈنڈا، لٹھ، دنگی، تیکلے
نوں تھہ پاشا ہزارے مورت کیتی تگی 6- سریر دا بیٹھلا حصہ، لک
تکلا: (ند) دیکھو: تکل

تکلا ڈنگا ہون، (حما) 1- ناراض ہون 2- کم وگرُڑ جاون
3- مندے دن ہون

تکلا راس ہون، (حما) 1- نصیبا چنگا ہون 2- کم چلدا رہون
3- خوش ہون

تکلا مارن، (حما) 1- سہہ دا اپنا کنڈا کسے نوں مارن 2- کھوٹے
وغیرہ دا کنڈا مارن 3- زخمی کرن 4- نقصان پہچاون

تکلا ونگا رہون، (حما) 1- ہمیشہ ناراض رہون، دگرُڑا رہون
2- کم خراب رہون 3- مندے دن رہون

تکلا: (ند) 1- چنگ دی ڈور جیہڑی انگلی تے لکھی جاندی اے، لچھا
2- تین دے متعلق

تکلا: (ند) 1- جھٹی دے دانے لہہ جان مگروں رہ جاون والا تنکا، ٹکل

2- تیر دی اوہ قسم جیدے سرے تے پنجھ دی تھاں گھنڈی بنی
ہوندی اے

تکلا مار، (ج) نکلاں دی اک بیماری

تکلف: (عر، ند) 1- تکلف برداشت کرن 2- دکھاوا، ظاہر داری،

نمائش 3- جھک، ہچکچاہٹ 4- کسے دی خاطر داری وچ زیادہ خرچ

کرن 5- اچھ، کھچل

تکلف کرن، (حما) 1- تکلف اٹھاون 2- اچھ کرن 3- جھکن،

تکڑا کرن، (حما) ہوشیار کرنا
 تکڑوا: (ند) تکڑا دا دگاڑ..... ٹوٹا
 تکڑا ہی: (ج، مو) 1- تکڑا ہون دی حالت، طاقت وری، زور
 آوری 2- پکیائی، چنگلی 3- امارت، دولتندی
 تکڑائی: (مو) دیکھو: تکڑا ہی
 تکڑنا: (نعم) دیکھو: تڑکنا
 تکڑی: (مو) تکڑ دی نصیر، چھوٹا ترازو، کنڈی، تولن دا آلہ
 تکڑی: (مو، صفت) تکڑا دی تانیٹ، طاقتور، مضبوط (سواری یاں
 شے)
 تکڑی: (مو) 1- تن بندیاں یاں چیزاں دا گروہ 2- بتاں چیزاں دا
 اکھ جو چھوٹیاں وڈیاں ہون 3- مٹے دی اک اپنی جس وچ تن تن
 رسیاں اک ساتھ چلن، وگنی: تیری تکڑی دیاں کساں ڈھلیاں نیں
 کسے تو لیا لوگ سپاریاں ٹوں (وارث شاہ) 3- معے ہازاں دی
 اصطلاح وچ بتاں حرفاں دا اچھا بھٹ جیہدے بالکل صحیح یاں بالکل
 غلط ہون دی اُمید ہوسکدی اے 4- اوہ گڈا جیہدے اگے تن
 ڈھکے جتے ہون
 تکڑے: (ند) تکڑا دی جمع
 تکڑے کھلے والا، (ند، صفت) 1- زور آور آدمی 2- رجا
 بھیا آدمی، امیر آدمی 3- اوہ بندہ جیہدی حمایت وچ کوئی وڈا آدمی
 ہووے
 تکڑے: (ند، صفت) تکڑا دی جمع، تگا، تیکا، تن دا مجموعہ (تکڑا
 دی جمع)

تکرار: (عر، مو) 1- بھوں بھوں آکھن، ڈہراون، بار بار گل کرن
 2- جھیرا، جھکڑا، ٹوں تکار، پھڈے بازی، کسے لفظ یاں مصرعے نوں
 پرت پرت کے لیاون یاں ورتن
 تکرار کرن، (حما) بحث مباحثہ کرن، لڑن، جھگڑن
 تکرار ہوون، (حما) دیکھو: تکرار کرن
 تکراری: (ند، صفت) تکرار کرن والا، لڑاکا، پھڈے باز، رپھڑی،
 فسادی، جھگڑالو
 تکراری ہوون، (حما) دیکھو: تکراری
 تکرال: (حرف جار) تائیں، تیک، تیک، توڑی
 تکرڑوں: (نم) جدوں تیکر، جس ویلے تیکر
 تکرڑی: (مو) دیکھو: تکڑی
 تکڑو: (ند، صفت) 1- تڑکوا، بھارتولن والا، وڈا ترازو، کنڈا 2- تن تن،
 بتاں دا مجموعہ، بتاں دا اکھ، وگنی: 'واگ پھڑائی وگ نوں، نگ
 نگ، تکڑو کرو 3- (مو) طاقتور، مضبوط 4- مجازاً..... حفاظت،
 نگہبانی، احتیاط
 تکڑ تاراں، (نم) ترازو دیاں تاراں یاں رسیاں، وگنی: 'نظر
 اساڈی تکڑ تاراں
 تکڑو: (بند، مو) بند، ہٹھ، اصرار
 تکڑا: (ند، صفت) 1- طاقت والا، زور آور 2- صحت مند، موٹا تازہ
 3- مجازاً..... رجا بھیا، امیر، حیثیت والا
 تکڑا تازہ، (صفت) دیکھو: تکڑا
 تکڑا تھیون، (حما) ہوشیار ہونا

زیادہ تیر چلاون

تیراں نال چھاننی کرن، (مخا) تیراں نال ونھ دیون، نیت
زنی کرن

تیراں نال چھاننی ہون، (مخا) تیر پروون
تیراں کرنا: (مخا) اپمان کرنا، بے عزتی کرنا

تیرا: (نڈ) سرحدی حد تے پشاور توں پرے دا پہاڑی علاقہ جو خیر
دے کول اتے واہ خان دی گھاٹی وچکار ہے، 1897ء وچ استھ
لائی ہوئی سی، تیراہ وادی

تیرائی: (مو) تیری ذات یاں ہستی

تیرتھ: (سن، نڈ) 1- مقدس تھاں، ہندوواں دی پوتر تھاں جو زیارت
گاہ دی ہودے، نہادون دی تھاں، زیارت، درشن، یاترا 2- دریا،
گھاٹ، کنارہ 3- سنیا سی، فقیراں دا اک خطاب 4- باہنساں دی
اک قوم

تیرتھ جاترا/ تیرتھ یاترا، (مو) 1- مقدس مقام دی زیارت تے
جانا، پوتر استھاناں تے جانا 2- تیرتھ دے درشناں لئی جانا
تیرتھ کرن، (مخا) زیارت کرن، یاترا کرن، درشن کرن، تیرتھ
تے جا کے اشان کرن

تیرتھ یاتری/ تیرتھ یاترو، (نڈ) تیرتھ دی یاترا کرن والے
تیرتھال: (مو) دیکھو: تیرتھ: جید ہی ایہہ جمع اے

تیرتھنکر: (نڈ) جین مت دے پوجے جاؤن والے رشی ایہہ گنتی وچ
ہئی (24) نئے جانے نہیں

تیرتھیا: (نڈ) تیرتھ یاترا کرن والا، یاتری

تیرھاں

تیرک: (مو) قمری مینے دے کچھ دی تیرھویں تاریخ، تردوشی
تیرگی: (فا، مو) کالک، انصیر 1

تیرلا: (نڈ، مفت) تیرے والا دی تخفیف، تیرا، تہاڑا
تیرن: (مصدر) دیکھو: ٹرن

تیرنا: (نغم) دیکھو: ٹرنا

تیرو: (نڈ) لال اتے چٹیاں دھاریاں والا اک قسم دا گہنا
تیرو: (نغم) دیکھو: تیرا

تیرواں/ تیرھواں: (عدد، مفت) تیرہ دی گنتی پوری کرن والا،
بارھویں توں مگرلا، 13 واں

تیرھواں ڈانڈ جھوون، (مخا) غیر داکسی معاملے وچ مداخلت کرنا
تیروں: (نم) ایس سال، اہمال

تیرویں: (مو، مفت) تردوشی، قمری مینے دی تیرھویں تاریخ، 13 ویں
تیرہ: (فا، مفت) کالا، دگی: 'سرخ بول' سیای قدرے تیرہ رنگ
روپ

تیرہ بخت، (فا، مفت) بد نصیب، بد قسمت

تیرہ بختی، (فا، مو) بد نصیبی، مندے لکھ

تیرہ: (مفت) دیکھو: تیرھاں

تیرہ: (نڈ) کسے نوں تہی دار کرن دا عمل

تیرہ لاون، (مخا) کسے پہلی وچ تہی دار مل واپون

تیرھا: (نڈ، مفت) 1- تیرھواں، بٹاں اُتے دس 2- انگلاں دا تپ

3- تہرا

تیرھاں: (مفت) بٹاں اُتے دس، 13

تیرا بھانا بیٹھا لاگے، (اکھا) جدوں رب دی رضا وچ رہن لئی
کے نوں ترغیب دتی جاوے تاں کہندے نیں
تیرا بھرت نہیں بھردا، (اکھا) بے صبرے تے لاپچی بندے
بارے آکھدے نیں

تیرا بیڑا ترے، (عما) اک گالھ جیہڑی پیار وچوں اپنیاں نوں
دتی جاندی ہے، ایہہ اک قسم دی دعا ای ہے
تیرا پانی میں بھراں میرا بھرے کھار، (اکھا) جدوں کے نوں
اجہا کم کہیا جاوے جیہڑا وہ خود کے کولوں کرواندا ہووے تاں
کہندے نیں

تیرا پتو میرا تھہ، (اکھا) جس ویلے ایہہ دسنا ہووے کہ میں کل
ٹوں کے ہو دی تھاں تینوں چھاں گا تاں بولدے نیں
تیرا سبھ کجھ میرا، میرا سبھ کجھ اپنا، (اکھا) جیہڑا ہر حال وچ اپنا
ای فائدہ سوچے اوہدے بارے آکھدے نیں

تیرا لکھ نہ رہے، (عما) اک گالھ یاں بد دعا جیہڑی بگائیاں نوں
دین لئی دیتی جاندی ہے

تیرا میرا، (ضم) تہاڈا تے میرا، ٹوں ٹوں میں میں، لڑائی جھگڑا،
آپادھالی

تیرا میرا کرن، (عما) 1- دغیاں پاون، اپنا اپنا حصہ دغون
2- آپادھالی کرن 3- ٹوں ٹکار کرن، لڑن جھگڑن 4- اوپر یاں
اوپر یاں کھاں کرن

تیرا میرا مونہہ دیکھن، (عما) دوجیاں داسہارا لکھن
تیرا ناں کیہ اے؟ پیدی، تیودوں پئی سنجھاپی ایں، (اکھا)

جدوں کے دے لچھتاں دا پہلے توں ای علم ہووے پر اوہ فیروہ
پھڑاں مارے تاں کہندے نیں
تیرا وچ وجے جگ سارے، (اکھا) جدوں کے ٹوں ایہہ دعا
دینی ہووے کہ سارے زمانے وچ تیری نیک نامی دا چرچا ہووے
تاں کہندے نیں

تیرا ہو گیا، ذرا مونہہ تے دیکھن دے، (اکھا) ٹونہہ دکھری ہو
جاوے تے کس اوہنوں طنز ناں اپنے پتر بارے آکھدی اے
تیرا اک: (مفت) خرن والا، تارو، تراک

تیرا اک ہی ڈبڈے ہن، (اکھا) تارو ہی ڈبڈے نیں
تیرا کی: (مفت) خرن والا، تراکو

تیراں: (عدد، مفت) تین اُتے دس، تین جمع دس، 13 تیراں

تیراں تالی، (مو، مفت) 1- اوہ زانی جیہڑی تیراں تالاں تے
نچ سکے 2- عیار، چالاک، کائیاں

تیراں تیزیاں، (مو) صفر دے مہینے دے اوہ دن جیہناں وچ
رسول خدا دا بخار زور پھڑ گیا سی

تیراں: (نم) ایس سال، ایس وار، ہُن دے سال، ہُن دے موسم
وچ، اتواری، ہتھی

تیراں تیزی، (نم) نہارک دن، خیر دیہاڑا
تیراں: (مو) تیر دی جمع

تیراں دامہینہ ورن، (عما) تیراں دی یو چھاڑ ہوون، بہت زیادہ
تیز چلن

تیراں دامہینہ ورھاوون، (عما) تیراں دی یو چھاڑ کرن، نیست

تیری ماں بھی بھرے، میرا پیو بھجائی بھرے، گل وچ رستا
پائی بھرے، (بجھارت) مدھانی

تیری ماں دیاں کھڈ وچ تئاں، (بجھارت) سختن، شلوار
تیری ملے نہ ملے مینوں دو تھنی چو دے، (اکھا) جدوں کوئی خود
غرضی دا مظاہرہ کرے تاں کہندے نیں

تیری تانی میرا ناتا ہوں ہوں کرے، (بجھارت) چلم تے کھ
ٹیری: (مو) 1- تیرن توں حاصل مصدر، تاری 2- اڈاری، اڈان
ٹیری کنڈا، (نڈ) اک قسم دی مچھی
ٹیری: (مو) کولھو دا اک حصہ

تیرے: (نڈ) تیرادی جمع، تہاڈے، تہاں دے، آپ دے
تیرے لگے تو آرسی برابر اے، (اکھا) جدوں دسنا ہووے کہ
نھے تے بے عقل بندیاں توں چیزاں دی تمیز نہیں ہوندی تاں
کہندے نیں

تیرے پیٹھے دا کیہ چھاننا، (اکھا) جدوں کوئی کم کرے اتے اوس
دے کم وچ نقص نہ ہووے تاں کہندے نیں

تیرے پیو کولوں کڈھاں گا، (اکھا) جدوں ایہہ آکھنا ہووے
کہ ضرور وصول کر کے رہواں گا، چھڈاں گا نہیں تاں کہندے نیں
تیرے تیرے، (حرف صوت) کاں نوں اڈاون لئی ورتیا جان
والا لفظ

تیرے ہوں تیری داتری، جیویں مرضی وڈھ، (اکھا) اپنا کم
جیویں مرضی کر، میں دخل نہیں دیواں گا

تیرے دس نہ ساڈے نوں، (اکھا) کسے نتیجیاں فیصلے تے

اپن لئی آکھدے نیں
تیرے تیرے لارے تے رنڈے

تیرے ڈھڈ وچ اے تے میرے نوںہاں وچ، (اکھا)
چالاکی کرن والے نوں بے اگوں اوہدا دی گورو بل جاوے تاں
اوہ کہند اے

تیرے سارے راہ کھلے نیں، (اکھا) جدوں کسے نوں ایہہ دسنا
ہووے پئی تیوں کھلی پھٹی اے تاں کہندے نیں

تیرے سر وچ کھمبہ، (بدذعائیہ کلمہ) 1- توں کھج خراب ہوویں
2- توں بدنام ہوویں، زنانیاں کھجھ کے عموماً آکھدیاں نیں

تیرے سوہرے ساگ اے تیرے متھے بھاگ اے، (اکھا)
جینوں سوہریاں دتوں کھان چن توں آؤندا ہووے اوہدے
بارے آکھیا جاند اے

تیرے صدقے، (نم) 1- تیرے سہوں، تیرے پاروں 2- تیرے
قربان، تیرے داری

تیریاں: (ضم) دیکھو: تیری جیہدی ایہہ جمع اے

تیریاں توں ای جانے رہا، (اکھا) 1- جدوں ایہہ دسنا ہووے
کہ رہتا تیرے بھیت کسے نہیں جانے تاں کہندے نیں 2- اللہ
تعالیٰ دی وڈیائی دا اقرار کردے ہوئے آکھیا جاند اے

تیریاں تویہوں جانیں، (اکھا) جیہدیاں گھاں دی کجھ نہ آوے
اوہوں آکھدے نیں

تیرے لارے تے رنڈے (منڈے) رہن کوارے، (اکھا)
مال منول کرن تے لارے لادون والے بندے نوں طنز آکھدے

نیں

تیرھاں تال، (نڈ) سنگیت مطابق تال دا اک بھید جس دا بول
ایہہ ہے، دگئی: 'دھا ترک دھینا، تینا تینا دھا دھا، دھینا، دھا دھا تینا،
تینا دھا دھا دھینا'

تیرھاں تال سکھاون، (مجا) اُلٹی پٹی پڑھانا

تیرھاں تال/تیرھاں تالی، (مو) بہت چالاک، ہوشیار عورت
تیرھاں رتن، (نڈ) روندناں رتتاں وچوں زبر کڈھ دیئے تال
تیرھاں رہ جانے نیں، دگئی: 'تیرہ رتن اکا رتھو گرو اُپدیس رتن
دھن پایا'

تیرھواں: (عدد، صفت) دیکھو: تیرھواں

تیرھواں: (صفت) 1- تیرھاں دی گنتی پوری کرن والا 2- مرن مگروں
تیرھویں دن کیتی جان والی رسم 3- بچہ جن مگروں زبانی نوں نہاؤں
وغیرہ دی رسم

تیرھیا: (نڈ) دیکھو: تیرھواں

تیری: (مو) کھڑکی دے دوہاں شیشیاں وچکار لگی پتلی پتلی سڈھی پھٹی
تیری: (ضم) تیرا دامونٹ، تیڈی، تہاڈی

تیری آواز مکے مدینے، (اکھا) کسے نوں وڈیاؤں یاں یقین
دوان لئی کہندے نیں

تیری آئی میں مراں، (اکھا) جدوں دوجے دی تکلیف نوں
اپنے سرتے تھلن لئی تیار ہووے اودوں کہندے نیں

تیری بے بے لگے لگے، میرا چاچا پچھے پچھے، (بجھارت)
مدھانی

تیری بے بے بھجدی بھجے، میرا پیو بھجائی پھرے، لکوں

چھاپائی بھجے، (بجھارت) مدھانی

تیری جھولی بیٹھاں، تیری داڑھی پٹاں، (اکھا) جیہڑا بندہ اپنے
نُسن دا بُرا سوچے اوہدے بارے آکھدے نیں

تیری چھاہ چھوڑی توں کتیاں توں چھڈا، (اکھا) اوس وقت
آکھدے نیں، جدوں کسے پاسوں کوئی چیز لین گیاں اوہ اُلٹا گل
پے جائے

تیری ذات کیہ اے؟ چٹھے! کھان پین نوں وکھرے لڑن
نوں کٹھے، (اکھا) چٹھیاں بارے آکھیا جاندا اے کہ اوہناں دی
آپس وچ نہیں بن دی پر مصیبت ویلے اک دوجے دا چُک کے
ساتھ دیندے نیں

تیری شامت آئی اے، (اکھا) کوئی مُٹھے کم کردا ہووے تاں
کہندے نیں

تیری کرنی تیرے لگے میری کرنی میرے لگے، (اکھا) جیہڑا
جو کرے گا اوہو بھرے گا ہر اک نوں اپنی کرنی دا پھل ہلدا اے
تیری کیتی تیرے لگے میری کرنی میرے لگے، (اکھا) دیکھو:

تیری کرنی تیرے لگے میری کرنی میرے لگے
تیری گل گڑ توں مُٹھی، (اکھا) کسے نوں وڈیاؤں لئی آکھدے
نیں

تیری ماں اٹھے نال گھلے، (بجھارت) چلی

تیری ماں بڈھے نال گھلے، (بجھارت) چلی دا مٹھا

تیری ماں بھجدی جاوے، میرا پیو بھجندا جاوے، (بجھارت)
نوئی دھاکا

تیزابی رنگ

تیز گام، (فا، صفت) دیکھو: تیز رفتار

تیز گامی، (فا، مو) دیکھو: تیز رفتاری

تیز مزاج، (ند، صفت) گرم سہا والا، کردہ گی، غصیلا

تیز مزاجی، (مو، صفت) بھڑا پن، غصیلا پن، کب، غصہ، تیز مزاج ہون دی صورت

تیز نظری، (مو) 1- دور تیک چنگی طرحاں دیکھ لین دی حالت
2- سمجھداری، عقلمندی

تیز ہون، (حما) 1- بکھتا ہون 2- ہور بھجن لگ پون، بیٹا سن

لگ پون 3- دودھ جاوون 4- بھو ہے چڑھن 5- غصے دج آون

تیزاب: (فا، ند) تیز آب، اک مانع شے جس دج بیٹی مقدار

ہائیڈروجن دی ہوندی ہے، ایہدا سواد اکثر کھٹا ہوندا ہے

تیزاب شورا، (فا، ند) اچھا تیزاب جو شورے توں تیار کیا جاندا

ہے اتے بڑا تیز ہوندا ہے، Nitric Acid

تیزاب گندھک، (ند) اچھا تیزاب جو گندھک توں تیار کیا

جاندا ہے، Sulphuric Acid

تیزاب نمک، (فا، ند) اچھا تیزاب جو لون توں تیار کیا جاندا

ہے، Hydrolic Acid

تیزابن: (مو) تیزاب بنا دینا، کھٹا کرنا

تیزابن یوگ، (صفت) تیزاب بن یوگ، کھٹا ہون یوگ

تیزابنا: (فہم) 1- تیزاب بناونا 2- ترشادنا، کھٹا کرنا

تیزابی: (فا، صفت) تیزاب نال متعلقہ، Acidic

تیزابی رنگ، (ند) کپڑے نوں دتا جان والا رنگ جو تیزاب پا

(دوجی جلد)

3- بھڑکواں جو شیلہ 4- کالھا، جلد باز 5- مصالے دار 6- زیادہ،

چوکی ماترا وچ 7- دھار دار، نوک دار 8- سیانا، عقل مند 9- مہنگا

تیز بھائی، (مو) مہنگائی، مہنگا، مہنگے بھاء والی شے

تیز پات، (ند) دیکھو: تیج پات

تیز پتر، (صفت) دار چینی دی ذات دے رکھ داپٹا جو خوشبو لئی گرم

مصالے وچ درتیا جاندا اے

تیز رفتار، (فا، صفت) تیکھا چلن والا

تیز رو، (فا، صفت) دیکھو: تیز رفتار

تیز زبان، (فا، صفت) جس دی زبان بہت چلے، مونہ پھٹ

تیز زبانی، (فا، مو) بکواس، گستاخی

تیز طبیعت، (فا+عر، صفت) تیتے سہاء والا

تیز طرار، (صفت) تیکھا، پخت، چالاک، وگتی: مٹکے ساریاں نوں

داگاں سنیاں نیں، وانگوں باز دے تیز طرار ہوئے (دولت رام)

تیز فہم، (فا+عر، صفت) تیکھی سو جھ والا، سیانا، مت والا

تیز قلم، (فا+عر، صفت) 1- کالھی کالھی لکھن والا، چھیتی لکھن والا

2- بیٹا لکھن والا

تیز قلمی، (فا، مو) 1- کالھی کالھی لکھن دا عمل، چھیتی لکھن دی

حالت 2- بیٹا لکھن دی حالت

تیز کٹیلہ، (ند، صفت) 1- ڈھیر نکھاتے پنچھ والا 2- شرارتی،

چالاک 3- ذہین 4- بہادر 5- زہریلا، قاتل

تیز کرن، (حما) 1- تیکھا کرن 2- ہور بھاجون، نساون 3- دودھاون

4- بھو ہے چڑھاون، غصہ چڑھاون

پلاک ڈکٹری

تیر نہ اُتے بھونکن گئے، (اکھا) جدوں کوئی آدمی بہت ہی غریب ہووے تاں آکھ دے نیں

تیر/تیر: (صفت) 1- چھبیا ہو یا 2- چنگی صحت والا 3- تکر، زور والا
تیر: (مو) آکر ہوکر، پھوکی ہوکر

تیرلی: (مو، صفت) لک نال نہیں ہوئی، دھوتی وغیرہ

تیرلی بنھن، (معا) لنگوئی کسن، دھوتی بنھن

تیرن: (مصدر) توڑن، تریڑ پاؤن

تیرو: (نڈ) اک قسم دا گنا، تیرو

تیرو: (صفت) ٹہنی، گئی، گھمنڈی

تیروں: (نم) لکوں، لک نالوں، لک دے آ لے دوالیوں

تیروں اُتوں ننگے، جہان کولوں چنگے، (اکھا) جدوں کوئی لستا

ماڑا تے غریب آدمی دڈیائی دی گل کرے تاں اوہ دے بارے

آکھیا جاندا اے

تیروں لاہ دیون، (معا) بے حیا ہو جاون، گستاخ ہو جاون

تیروں نگی تے ڈھا کاں تے جتھ، (اکھا) اپنی اوقاتوں ودھ

ودھ دسن والے بارے کہندے نیں

تیرھ: (مو) نیڑھا پن، نیڑھ، ونگ

تیرھن: (مصدر) دیکھو: تیرھن

تیرڑی: (مو) متھے تے پائے ہوئے وٹ، تیوری

تیرڑی پاؤن، (معا) متھے تے وٹ پاؤن، غصے یاں نفرت دا

اظہار کرن

تیر: (نم، صفت) 1- بکھا، تے سبھا دا 2- پخت، چالاک

تیرے لاپے میں بیرونی نہ کھاواں، (اکھا) کے نال بہت زیادہ نفرت کرن لئی آکھ دے نیں

تیرے لیکھے، (نم) 1- تیرے کھاتے وچ 2- تیرے گوڑے موجب تیرے مونہہ وچ کھنڈ، (اکھا) جدوں کوئی خوشی دی خبر سناوے تاں کہندے نیں

تیرے مونہہ وچ گھبوشکر، (اکھا) کے کولوں کوئی چنگی خبر سنن مگروں آکھ دے نیں

تیرے تاں داتے گتتا وی نہ ہووے، (اکھا) کے نال بہت زیادہ نفرت دسن لئی آکھ دے نیں

تیرے دل چھل باہینے پریش جانی، (اکھا) جدوں کے دے مگراں فریاں دی سمجھ نہ آوے اودوں کہندے نیں

تیرے ہتھ، میرا مونہہ، (اکھا) توں کما تے میں کھاواں

تیر یو: (ضم) دیکھو: تیرا

تیر: (مو) 1- نہریاں دریا وچلا لاگھا 2- تریڑ، دراڑ 3- لک توں تھلے دا

حصہ، پٹھلا دھڑ، تیر دا ننگ 4- کنکال، غریب، زر دھن، وگی: پائی تیر شروع شلوار اس دے رہے کھنڈ دی وچ کوریاں جی (فضل شاہ)

تیر پاؤن، (معا) کچھا، پاجامہ یاں شلوار وغیرہ پاؤن

تیر پاؤنا، (معا) دیکھو: تیر پاؤن

تیر ترنگ، (صفت) تیڑیاں نال تیا ہویا

تیر دا ننگ، (نڈ) غربت، بکھا، ننگ، مرثن

تیر دی، (مو) لک دی دھوتیاں چادر، لک نال نہیں ہوئی

تیرکا

ہوے سرکار تال منل پاوے جیہڑیاں خالصے نے تیغال ماریاں
نیں: (شاہ محمد)

تیغ واہنا، (حما) تلواری چلاونا

تیغ و جاون، (حما) لڑائی کرن، تلواری چلاون

تیغ ہلائی، (مو) وانگ کمائی دار تلواری جس نوں بھروٹیاں تال مثال
دتی جاندی اے، وگئی: 'تیری تیغ ہلائی نوں یاں صدے' (شرف
نشان)

تیغال: (عر، مذ) شہد دی کھسی درگا اک کیڑا جو ریشم دے کیڑے
وانگ اپنی ٹھک تال اپنا گھربنا لیندا ہے اتے عام طور تے دپے ہی
مر جاندا ہے کئی واری سوراخ کر کے باہر آ جاندا ہے، ایس دے گھر
نوں 'شکر تیغال' کہندے نیں جو تازہ ہون سے مٹھا ہوندا ہے

تیغال گاہ، (فا، مذ) نکلیاں تلواریاں رکھن دی تھاں

تیغہ: (فا، مذ) تیغ دی تعمیر 1- چھوٹی تلواری جیہڑی چوڑائی وچ ذرا دودھ

ہوندی اے 2- چھوٹی دیوار، محراب یاں دروازے دی پٹائی

کرن 3- کھنٹی دا اک داء

تیغہ کرن، (حما) دیکھو: تیغہ لاون

تیغہ لاون، (حما) 1- کھڑیاں اٹاں دی پٹائی کرن 2- قتل

کرن، مکا دیون

تیغیا: (مذ) دیکھو: تیغہ

تیک: (حرف ربط) تک، تائیں، توڑی، وگئی: 'میں کلمہ پڑھاں حافظا

روز قیامت تیک' (حافظ برخوردار)

تیرکا: (مذ) 1- تن دا ہندہ 2- ککھ، جٹلا، جیکھا

(دوجی جلد)

تیغہ: (فا، مذ) 1- لوہار دا اک اوزار، تیس 2- لکڑ ترشن دا اک اوزار،
اٹاں بھنیاں لکڑ لوہا تھکسن والا اچھ، وگئی: 'تیغہ منل خرید بازاروں
اوسے وقت منگایا'

تیغ: (فا، مو) 1- تلواری، شمشیر 2- رندے وغیرہ دا پھلا، کھڑک
3- کرپان 4- چاندنی، ڈھپ 5- چوٹی، چوٹی وغیرہ دا پھلا 6- پیٹھ،
ڈھ، وگئی: 'کر بلا وچ تیغ چلا کر، ایڑا کیس کرایا' (خوبہ فرید)

تیغ آزمائی، (فا، مو) زور آزمائی کرنا، مل پرکھنا

تیغ بجاون، (حما) لڑائی کرنا، تلواری تال مقابلہ کرنا

تیغ بردار، (فا، مذ، صفت) اوہ شخص جو تنگی تلواری لے کے سواراں
دے تال چلے

تیغ بند، (صفت) تلواری بھنسن والا، کھڑک دھاری، تلواری دی چوٹی،
گازا

تیغ بہادر، (فا، مذ، صفت) سکھاں دے نو دیس گورو صاحب (جنم:
1621ء، وفات: 1675ء)

تیغ دا دھنی، (مذ، صفت) تلواری چلاون دا ماہر، تلواری دا ماہر، وگئی:
'دھنی تیغ دا مرد نصیب والا، سایہ اوس دا کھل سنسار تائیں'

تیغ دی گھاٹ اُتارنا، (حما) تلواری دی گھاٹ اُتارنا، قتل کرنا

تیغ زن، (فا، صفت) تلواری چلاون والا

تیغ زنی، (فا، مو) تلواری واہنا

تیغ فولادی، (مو) فولادی تلواری، طاقت تے زور دے معنی وچ
دیتا گیا اے، وگئی: 'عشق ستمبر تیغ فولادی مبرسن دی ڈالی'

تیغ مارنا، (حما) 1- بہادری دکھانا 2- تلواری تال رام کرنا، وگئی: 'انج

پلاک ڈکھتری

تیسرا / تیشہ: (ف، مذ) لکڑ تراشن دا ترکھاناں دا اوزار، بہولا
 تیسرا: (مفت) دیکھو: تیس دن
 تیسرا: (مفت) دیکھو: تیسرا
 تیسرا: (مفت) تیرا، دو جے توں مگرلا
 تیسرا اکھاں وچ ٹھیکرا، (اکھا) مرضی دے خلاف تیسرا آ
 جاوے تے آکھ دے نیں
 تیسرا پیر، (مذ) پٹی دے بعد دا ویلا
 تیسرا: (مذ، مفت) دو جے توں مگرلے تے چوتھے توں پہلے
 تیسرا دن مردہ وی حلال اے، (اکھا) اسلام وچ مردہ کھانا
 حرام اے پر فاقے پاروں تیجے دن ایہدا کھانا وی جائز اے
 تیسری: (مو، مفت) دیکھو: تیسرا جیہدی ایہہ تانیٹ اے
 تیسری تاریخ دا جن، (مذ) تہی دا جن
 تیسرا: (حرف تشبیہ) اوہو جیہا، ویسا، اُنج دا، اوس طرحاں دا، اوہدے
 ورگا، اوداں دا، تیسرا، دگنی: جسی ماں آوے خصم کی بانی تیسرا کریں
 گیان وے لالو
 تیسو: (مفت) اُنج دا، اوداں دا، اوس طرحاں دا، اوہدے ورگا
 تیسو جیسا، (مذ، مفت) دیکھو: تیسرا
 تیسہ: (مذ) تیشہ، لکڑی جھلن دا آلہ
 تیمسی: (ف، مو) اصل لفظ تیشہ (کدال) مزدوراں دا اٹاں گھرن
 والا ہتھیار، جھوٹا تیسرا
 تیمسی: (پو، مو) لعن طعن کرنا، گالھ مندا کرنا
 تیمسی ایسی، (مو) ایسی تیمسی دا اُلٹ

کے پکا کیتا جاندا ہے
 تیزابی مادہ، (مذ) پیٹ دی خراب کر کے پیدا ہوئی کھٹاس جس
 توں ہوا پیدا ہوندی ہے
 تیزابیت: (ف، مو) تیزاب دا اثر، تیزابی خاصیت
 تیزابیہ: (ف، مفت) تیزاب نال سونے وغیرہ نوں صاف کرن والا
 تیزی: (ف، مو) 1- نکھاپن 2- ہستی، چلاکی 3- جوشیلا پن 4- کالھی
 5- غصہ 6- مہنگائی 7- خار
 تیزی طراری، (مو) خوشی، نکھاپن، ہستی تیزی، پھرتی
 تیزی کرن، (محا) 1- کالھی کرن، مہرتی دکھاون 2- چالاکی
 کرن، خوشی کرن
 تیزی مٹھی کرنا، (محا) آکر بھننا
 تیزی ہودن، (محا) 1- کالھی ہودن 2- مہنگا پن ہودن 3- غصہ
 ہودن
 تیس: (عدد، مفت) دیکھو: تیسہ، 30
 تیس دن، (مذ) 1- اک مہینہ 2- روز روز، روزانہ 3- ہمیشہ ہمیشہ
 تیس مار خاں، (مذ) طنز: کمزور بندہ، بزدل
 تیس مار خاں بنے بھرن، (اکھا) بھنے خاں بنے بھرن، بہادر
 بنیا بھرن
 تیس ہزاری، (مذ) تیس ہزار فوج دا افسر، دگنی: 'میںا ہے شاہ جج دا
 کوئی تیس ہزاری'
 تیسرا: (مذ، مفت) اوس طرحاں دا، اوہو جیہا
 تیسرا: (مذ) حسد، دشمنی ویر، کرددھ

تیل گری

تیل دی کڑا ہی وچ پینا، (عما) مصیبت وچ بھسنا، دکھی ہونا
تیل دیکھ تیل دی دھار دیکھ، (اکھا) جدوں کے نوں مبر تال
اڈیکن لئی کہیا جائے تال کہندے نیں
تیل دینا، (عما) نقصان پہنچانا
تیل زیتون، (نڈ) اک قسم دا تیل جو حکیم دوائیاں وچ وردے
نیں
تیل سڑے تے گھيو، گھيو سڑے تے کھیر، (اکھا) تیل
کھاؤن والے اپنا من پرچاؤن لئی آکھدے نیں
تیل طمع جاں کو پلے، ٹرت نرم ہو جا، (اکھا) جتھے کے ٹوں
کوئی لالچ ہوندا اے اوتھے اوہ اپنا کم کڈھن لئی مزاج وچ نرمی پیدا
کر لیندا اے
تیل فروش، (نڈ، مفت) تیل دین والا، تلی
تیل کڈھاؤن، (عما) 1- سخت مشقت لون 2- بچاں وچوں روغن
کڈھاؤن
تیل کڈھن، (عما) 1- بہت زیادہ محنت کرن 2- ست کڈھن
3- بچاں وچوں روغن کڈھن
تیل کڈھنا، (عما) 1- سخت مشقت کرنا، سخت محنت توں کم لینا
2- کولہو وچ پینا
تیل کھانا تے گلگلیاں توں پرہیز، (اکھا) جدوں کوئی کے
اک قسم دا کم کر لیندا ہووے اتے ایجھا ہی کم کرن تے بہانہ کرے
تال آکھدے نیں
تیل گری، (نڈ، مفت) کھوپے دا تیل

تیل ٹمپیاں کو نکلے ٹرت نرم ہو جائے، (اکھا) پیسے تال ہر کم
کڈھیا جاسکدا ہے
تیل توا، (نڈ، مفت) بہت ای کالا
تیل ٹھیکنا، (عما) کسے مٹریاں گرم دے گھر آؤن تے مہاٹھاں
اُتے تیل پاؤنا، دنگی: 'مصلحت سد سیالاں کیتی کیکن تیل ٹھیکہاں'
(میر دودر)
تیل چٹیاں ترہہ نہیں لہندی، (اکھا) دیکھو: تریل چٹیاں ترہہ
نہیں لہدی
تیل چڑھاؤنا، (عما) ہلدی وغیرہ ملے ہوئے تیل تال دوہنی
لاڑے دے سر، موڈھے، ہتھ اتے پیر چوڑنا
تیل چڑھنا، (عما) تیل چڑھاؤن دی رسم ہونا
تیل چوائی، (عما) دیکھو: تیل چونا
تیل چونا، (عما) دیاہ سے لاڑی لاڑے دے گھر وچ وڑن توں
پہلاں گھر والیاں دلوں دلیزراں اُتے تیل ڈولھن دی رسم کرنا
تیل چوں کوڈھی چکنا، (عما) بہت اوکھا کم کرنا
تیل چوون، (عما) دیاہ دی اک رسم، دیاہ ویلے دوہنی تے لاڑے
دے دیاہ توں بعد گھر وڑن توں پہلاں سر دل اُتے تیل ڈولھن، جی
آیاں نوں آکھن
تیل دی کڑا ہی وچ پاؤن، (عما) ڈھیر دکھ دیون، بہت اذیت
دیون
تیل دی کڑا ہی وچ پون، (عما) مصیبت وچ بھسن، دکھاں
دے ڈھاہے چڑھن

تیکر: (حرف جار) تائیں، توڑی، تیک

تیکراں: (حرف جار) دیکھو: تیکر

تیکروں: (حرف جار) دیکھو: تیکر

تیکن: (حرف ربط) دیکھو: تیک

تیکن: (مصدر) 1- تگن، دیکھن 2- نشانہ بھن

تیکوں: (ضم) تینوں، ٹساں ٹوں

تیکوں: (حرف ربط) دیکھو: تیک

تیکوں: (ضم) دیکھو: تیکوں

تیکھا: (نہ) کسے ناں (رقم) پاوانا، دین دی مدد، کسے دے ناں

واجب الادا رقم یاں پیسے

تیکھا: (فا، مفت) دیکھو: تیکھا، تیز

تیکھن: (مفت) دیکھو: تیکھا

تیکھن بدھ / تیکھن بدھی، (نہ، مفت) بکھی بدھی والا،

ات سیانا

تیکھن: (مصدر) 1- اُکساوان، جوش دلاوان 2- کُٹے دی چلم ٹوں

تیکھے ناں ہلاوان

تیکھنا: (نہ، مفت) 1- گرم، کراہ (مصالحہ) 2- تھلا، تیکھا

تیکھنا: (مو، مفت) سیانف، ٹھنڈی، ہوشیاری، چالاکی، دگنی: اوس

دی کوتا وچ جذبے دی بہلتا اے تیکھنا ہے (امرتا پریتم)

تیکھنی: (مو) سنی دا ٹانڈا، سن دا ڈنڈل، کنولا

تیرگا: (نہ) تیتا دا وگاڑ، تلوار، خنجر

تیرگاں نکات: (نہ) بیہزیاں اکھیاں والا

تیرگل: (نہ) کھلاڑیاں وچوں تیجے نمبر تے رہن والا

تیرکنا: (نہ) ٹینگنی

تیرگی: (مو، صفت) تیرجی، تیجے نمبر دا

تیرگیں: (نم) تلوار ناں

تیل: (مو) 1- رکھ 2- سردی اُتلی ڈنڈی 3- پدھرا جیہا ڈکا، تھلا

4- اگ بانن دالی تیلی 5- بانس وغیرہ دی باریک کیتی ہوئی جھٹی،

تیلی چک وغیرہ

تیل: (نہ) 1- بیاں وغیرہ وچوں کڈھی تھندھیائی 2- مٹی دا تیل،

پٹرول، موئل آئل وغیرہ، دگنی: چاہری طرز ڈکھاون اکھیاں،

زُلفاں تیل مُخلیل دیاں کھیاں (خواجہ فرید)

تیل آون، (عما) گھبراناں پسینہ آون

تیل انجن، (نہ) تیل ناں چلن والا انجن

تیل پانا، (عما) 1- بلدی تے تیل چھڑکنا 2- اگ نوں بھڑکانا

3- غصے وچ اضافہ کرنا 4- تیل پانا

تیل پاوان، (عما) کسے شے وچ تیل گھستن

تیل پمپ، (نہ) ادھ تھان جتھوں موٹراں والے پٹرول اے

موئل آئل وغیرہ لیندے نیں

تیل پھل، (نہ) دیاہ دی اک رسم، تیل تے ناریل وغیرہ جیہڑے

کچھ دن پہلے لاڑے دے گھروں لاڑی دے گھر پہنچایا جاندا اے

تیل چیرن، (عما) کولہو وچ بی پا کے تیل کڈھن

تیل تھلاں وچوں ای نکلد اے، (اکھا) 1- رعایت منافع دی

رقم وچوں ای ہوندی اے 2- نفع اصل زر وچوں ای ہوندا اے

تہلی

تہلیڑی: (مو) سن دے نوٹے دی چہر جس توں سن لاہندے نیں، سیوکی
تہلیسان: (عر، مذ) موڈھے تے رکھیا جان والا پرتا، دنگی: 'پونھن
مست جہیدے نال مونہ لیرا وہ تہلیسا نو چنگی

تہلیک: (مذ) تہلی

تہلیگو: (مو) جنوبی بھارت دی اک مشہور دراوڑی زبان جس دی کنتی
بھارت سرکار ولوں سرکاری سطح دا درجہ رکھن والیاں 14 زبانوں وچ
کیتی گئی ہے، ایہہ آندھرا پردیش دی بولی ہے

تہلیے: (مذ) اک زکھ جس دے پھل بہت مٹھے اتے سوادہ ہوندے نیں
تہلین: (مو، مفت) تہلی دی بیوی، تہلی ذات دی عورت، دنگی:
'منہاریاں تے پکھی واریاں نیں سندر تہلیاں نال موچیلیاں نیں'
(وارث شاہ)

تہلینگ: (مذ) دیکھو: تنگ

تہلینگا: (مفت) دیکھو: تنگ

تہلینی: (مو، مفت) 1- تہلی دی گھروالی، تہلین 2- اک قسم دی مٹھی

تہلیو: (مفت) تہلی دا

تہلیو: (مذ) دیکھو: تہلی

تہلیو: (مذ) اک پریم نامک جس نوں پنجابی لوک گیتاں وچ گایا جاندا ہے

تہلیوں: (مو) تہلا دی جمع، تہلیاں، تنگے، لکھ

تہلیہ: (مو) دیکھو: 'تہلی' جہید ایہہ وگاڑاے

تہلی: (مذ، مفت) 1- تہلی کڈھن والا 2- اک ذات جو تہلی کڈھن دا

کم کردی ہے 3- میلا کچلا آدی، دنگی: 'سو تہلی جیوں جیر ہے

تہلیاں داسلیماں ہے جن بھوتاسیاں دا' (وارث شاہ)

(دوجی جلد)

ٹوں دی جی نہ کردا ہووے تے کسے دی گل موڑنی دی اوکھی دے
تاں کہندے نیں 2- بڑے چالاک تے بڈ حرام بندے بارے
آکھدے نیں

تہلا تہلا کرنا، (محا) دکھ کرنا، کھلیرنا، منتشر کرنا

تہلا تہلا کرنا، (محا) کھنڈاونا، بکھیرنا، دشمنی پادینا، بھٹ پوادینا

تہلا زہر، (مذ) خطرناک زہر، بہت نقصان دہ زہر

تہلا نہ بھٹن، (محا) ویلے پٹھن، کچھ نہ کرن

تہلا نہ چھوڑن/رکھن، (محا) بالکل برباد کر دینا

اپنی اکھ دا شہتیر وی نہیں وسدا اتے دوجے دی اکھ دا تہلا

وی وسدا ہے، (اکھا) جدوں کوئی اپنا وڈا عیب محسوس نہیں کردا

اتے دوجے دے پئے جیسے گناہ نوں وڈا بنا کے دے تاں کہندے

نیں

ٹنگ کے تہلا ہونا، (محا) کمزور ہونا

تہلیاں: (مو، مفت) دیکھو: 'تہلی' جہید ی ایہہ جمع اے

تہلیاں باجھ نہ بلن مشالاں، درواں باجھ نہ آہیں، (اکھا)

کے ٹوں کوئی زکھ ہووے تے فیر ای آہ نکلدی اے ایویں کوئی

پڑاں دارولا نہیں پاندا

تہلیاں لاون، (محا) 1- اگ لاون 2- فساد کرادون 3- چھیڑ خانیاں

کرن، ٹوتیاں لاون

تہلا: (مذ، مفت) اوہ منڈا یاں ٹکوی جیہوی تہلیاں ٹکویاں یاں تہلیاں

منڈیاں پچھوں پیدا ہووے

تہلا: (مذ، مفت) تہلا، تیکھا، لکھ

تیل: (مو) دیکھو: تریل

تیل: (مو) 1- کانے دا پاندلا پاسا 2- لکڑی دی چھل کے پتل کپن ہوئی چھک 3- تیلی، تیکھا، لکھ

تیل جھرٹن، (حما) دیکھو: تیل لاون

تیل سٹن، (حما) تیل مارن، تیل چلاون، تیل لاون

تیل لاون، (حما) 1- اگ لاون 2- فساد برپا کرن، جھگڑے دا موجب بن

تیلا: (ند) 1- تک دا گہنا 2- کسے اتاج دی ڈنڈی جس نال بھاگ

ہو دے، تنکا، تیل، گھاہ دا پٹھا، خس 3- جھاڑو وغیرہ دا تنکا، لکھ

4- بچن اُتے تیل توں بنایا ہویا رنگ 5- اک لال دھاگا 6- اک

طرحاں دا کیرا جو فصلاں نوں خراب کردا ہے، تیلیا، فصلاں دا اک

روگ 7- کپے دی کھیڈ دا تیجا پڑا جس وچ تین تین کپے اکٹھے چکی

دے نیں 8- مئے دی اک بنتی جس وچ تین تین رسیاں دا بٹ ہوندا

اے 9- (مفت) ہلکی شے، ناچیز، گھٹ وزن

تیلا بھن کے دہرا نہ کرن، (حما) بالکل کچھ نہ کرن، ویلھیاں

رہون

تیلا پھیرن، (حما) 1- منتر پڑھن 2- شرارت کرن

تیلا پھیرنا، (حما) 1- منتر پڑھنا، ٹوٹا کرنا 2- ہتھ ہولا کرنا، دنگی:

’جھاڑا منتر تیلا پھیرے، مارے پھوک اُبا سی یار‘

تیلا توڑنا، (حما) تنکا توڑنا، دنگی: ’تیلا توڑ کے جدوں چاٹلیا سی،

تدے بھلیا گیان دھیان بھائی‘ (دولت رام)

تیلا توڑنا نہیں، آکھا موڑنا نہیں، (اکھا) 1- جدوں کم کرن

تیل لاون، (حما) بریاں بچے اُتے تیل ملن

تیل لکھن، (حما) بریاں بچے اُتے تیل ملیجن

تیل ملا نہی، (مو) تیل وچ بھجی ہوئی، تیل رلی ہوئی

تیل ملن، (حما) 1- تیل لاون 2- تیل لاون مگروں کسرت کرن،

ورزش کرن

تیل میدی، (ند) تیل مہندی، دیاہ دی اک رسم

تیل نچوڑنا، (حما) تیل کڈھنا، بہت محنت کراونا

تیل نکل جاون، (حما) 1- سخت محنت نال مڑھکو مڑھکی ہون،

پیسے نال بھر جاون 2- بہت تھک جاون 3- تنگ ہو جاون

تیل نکلن، (حما) دیکھو: تیل نکل جاون

تیل نکلنا، (حما) 1- محنت کرن کارن تھک کے پور ہونا 2- سخت

گرمی کارن پسینو بہنی ہونا

تیل نہ مٹھائی چٹھے، دھری کڑا ہی، (اکھا) بھٹکھے بچے دا شچی

مارن ویلے آکھ دے نیں، جیویں: پتے نہیں دھیرا کردی اے میلا

میلا

تیل ہٹی دا تے گھیر جٹی دا، (اکھا) ہٹی دا تیل تے جٹی دا کڈھیا

ہو یا گھیر چنگا تے خالص بکھیا جاندا اے

تیل ہو کے دگ جاون، (حما) ضائع ہو جاون

ایہناں تھلاں وچ تیل نہیں، (اکھا) جدوں کے پاسے کے چیز

ٹوں حاصل کرن دی آس نہ ہو دے تاں کہہ دے نیں

بلدی تے تیل پاؤنا، (حما) جھگڑے نوں دھاون دی کوشش کرنا

مٹی دا تیل، (ند) اک قسم دا تیل جو بان دے کم آندا ہے

تیلیا ویس

تیلے پکن تے کاج رچن، (اکھا) جٹ زمیندار فصل پکن تے ای
اپنے کم کاج رچاؤندے نیں

تیلے دیون، (مخا) 1- چھیڑ خانیاں کرن، شرارتاں کرن
2- اُکساون

تیلے جھٹکن، (مخا) نقصان پہنچانا

تیلے نال سمندر مینا، (مخا) کوئی انہونی گل کرنا، کوئی ایسی گل کرنا
جو اپنے وت توں باہر ہووے، وگی: 'جا جا! پیئذا نہ اپنا کریں کھوٹا
تیلے نال سمندر نہیں مینے جانے' (سہری کلیاں)

تیلے ویلے کرن، (مخا) گھبراہٹ ہونا، جواب نہ بن پینا

تیلیا: (نڈ، مفت) 1- زیادہ کالی بھاہ ماردا، گاڑھا لال رنگ 2- اک
زہر 3- اک طرحاں دا کینڑا جو فصلاں نوں تباہ کردا ہے 4- اک
مٹے دی جڑ جس وچ زہریلا مادہ ہوندا ہے 5- اک قسم واسپ
6- تل چھا تھوڑا ہاتے چمکیلا

تیلیا بدھ، (نڈ، مفت) سیانا، چڑ، ہشیار، جس دی عقل شعور بہت
وڈھ ہووے

تیلیا سہاگا، (نڈ) اک قسم دا سہاگا جیہڑا تیل دی طرحاں چمکدا
ہوندا اے تے بطور دوا دی استعمال کیا جاتا اے

تیلیا کتھا، (نڈ، مفت) اک قسم دا کتھا جیہڑا اندروں کالا ہوندا اے
تیلیا کیت، (نڈ، مفت) سیای مائل لال گھوڑا

تیلیا مسان، (نڈ) 1- غیٹ تیلی دی روح 2- کالے رنگ دا
تیلیا مونگیا، (نڈ، مفت) گوڑا ہار رنگ، سیای مائل ہار رنگ

تیلیا ویس، (نڈ، مفت) میلا لباس

(دوبی جلد)

تیلی تند، (مو، مفت) تتر بتر، ٹوٹے

تیلی جوگا، (مخا) بلن یاں بلن دے قابل (بد دعا)

تیلی دا تھمبا بناون، (مخا) مبالغہ آرائی کرنا، بحث کرنا، گل ودھانا

تیلی ڈکھاون، (مخا) اک دے حوالے کرنا

تیلی لانا/تیلی لاونا، (مخا) 1- اک لاونا، ساڑ پھوک دینا

2- لڑائی کروانا، تزکاونا، فساد دا موجب بننا 3- تھڈنا، وگی: 'شرم
دھرم نوں تیلی لائیے' (امرس)

تیلی لاون، (مخا) دیکھو: تیلی لانا

تیلی لگن، (مخا) 1- بہت ڈکھ پھینن، سڑ بل جاون 2- شرارت

ہودن

تیلی لگنا، (مخا) دیکھو: تیلی لگن

تیلی نال اک لاون، (مخا) 1- ساڑن، اک لاون، تیلی جھرینن

2- شرارت کرن

تیلی ہونا، (مخا) سنک جانا، لسا ہونا، کمزور ہونا، وگی: 'اساں کہیا اوہ

رودھماں وچ ہو گیا تیلی سارا' (گل)

تیلی ہوون، (مخا) تیل ورگا ہوون، ڈھیر سنک جاون، لسا ہوون

تیلیاں والیاں نوں چھچھاں والے بل پیندے ہن، (اکھا)

جس طرحاں دا کوئی ہووے اوس طرحاں دا ساتھ اوس نوں بل ہی

جاغا ہے

تلی: (مو) دیکھو: تریلی

تلی آون، (مخا) گھبراہٹ نال پسینہ آون

تیلے: (نڈ) تیل دی جمع، تنک وغیرہ دے جھلے، تنکے

ای ودھیریاں مھٹیکاں پینڈیاں ہون اوہدے بارے کہندے نیں
2- ماڑے بندے نوں گھر دے کام کاج ای لے ہندے نیں
تیلی دے ڈھگے نوں گھر وچ ای ویہہ کوہ، (اکھا) دیکھو: تیلی
دے بلد نوں گھرای پنجاہ کوہ

تیلی کس دا بلی تے رنگ کاہدا ہتھیار، (اکھا) دیکھو: تیلی بلی
نہیں تے رنگ ہتھیار نہیں
تیلی کے دانہ بلی، (اکھا) دیکھو: تیلی بلی نہیں تے رنگ ہتھیار
نہیں

تیلی کے دانہ بلی وئے روپیا دے دھیلی، (اکھا) تیلی بے
فیض، رُکھے تے ڈوٹھے ہوندے نیں، دل دی گل کے نوں نہیں
دسدے

تیلی کھسم کیتا پھیر وی رُکھا ای کھاوا، (اکھا) دیکھو: تیلی دی
کیتا تے رُکھا دی کھاوا

تیلی موچی، (ند، مفت) گھٹیا آدمی، لنڈی بچی
تیلی دی کیتا تے رُکھا دی کھاوا، (اکھا) جدوں کوئی منکھ کے
بھیرے بندے نال اک خاص مطلب لئی دوستی وی لاوے تے
اوہدا مطلب فیر دی پورا نہ ہوے تاں آکھدے نیں

رُکھے راجا بھوج، رُکھے گنگو تیلی، (اکھا) کتھے رام رام، کتھے
ٹوٹوں، امیر غریب دا کوئی میل نہیں

تیلی: (مو) 1- تیرا دی تانیہ، چھوٹا تیرا 2- اک بالن والی تیلی، دیا
سلائی، ماچس دی تیلی، سچ 3- تک وچ پاؤن والا اک بہت
چھوٹا گہنا

تیلی بلی نہیں تے رنگ ہتھیار نہیں، (اکھا) تیلی کے دا بجن
نہیں ہونداتے رنگ جیہڑا اک سزا اے اوہ ہتھیار دے طور تے کم
نہیں آسدا

تیلی جوڑے پٹی پٹی، رام روڑھائے کپتا، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ منکھ اپنے منصوبے بناند ا رہندا اے پر رب دی کرنی
کچھ ہو راي ہوندى اے تاں آکھدے نیں

تیلی دا تیل، (ند، مفت) اکو ہی تھیں تے چکر کھان والا، جو ہر
ویلے کم وچ جلیا رہے، نہایت محنتی

تیلی دا تیل بے، مشالچی دا دل دُکھے، (اکھا) جدوں پیہہ کے
دا خرچ ہووے تے دوجا دیکھ کے سڑے تاں آکھدے نیں

تیلی دا داند صبح شام کھل کھائے بھرے مستانہ، اک داند
ڈنڈ تے پنجاہ روپے جرمانہ، (اکھا) جیہدی خاطر سیوا کیتی
ہووے، اوہدے کولوں کوئی نقصان پہنچے تاں کہندے نیں

تیلی دا ڈھنگا، (ند، مفت) دیکھو: تیلی دا تیل

تیلی دا متھا تے چلکی دا متھا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
تیلی نال متھا ڈاھون، چلکی دے ہتھے نال متھا بھناؤن والی گل
ہوندى اے تاں کہندے نیں

تیلی دی زنانی ہو کے پانی وچ نہاوے، (اکھا) امیر بندے
دی نوکری وچ دی فائدہ نہ لیتے تاں کہندے نیں

تیلی دی ووہٹی ہو کے پانی نال کیوں نہاوے، (اکھا) دیکھو:
تیلی دی زنانی ہو کے پانی وچ نہاوے

تیلی دے بلد نوں گھرای پنجاہ کوہ، (اکھا) 1- جیہوں گھروں

تیونا

تیوڑی چڑھاوَن، (عما) متھے وٹ پاون، غصے دا اٹھار کرن
 تیوڑی چڑھاوَن/ تیوڑی چاڑھنا، (عما) غصے ہونا، متھے وٹ پاون
 تیوڑی چڑھن، (عما) دیکھو: تیوڑی چڑھنا
 تیوڑی چڑھنا، (عما) غصے وچ آوَن، متھے وٹ پون
 تیوڑی وٹی جاوَن، (عما) دیکھو: تیوڑی چڑھن
 تیوڑیاں: (مو) متھے دے وٹ جیہوں عام طور تے غصے دی نشانی
 کجیا جاندا اے

تیوڑیاں وٹنا، (عما) غصے وچ ہونا، ناراض ہونا، وگي: وٹ تیوڑیاں
 ضابطے کھٹ اٹھیاں داگوں دیریاں دھک چلاؤ نیں (احمد نگر)
 تیوٹقی: (مو) دیکھو: 'توٹقی' جیہدا ایہ دگاڑا اے
 تیوک: (ند) دیکھو: تیک
 تیوکنا: (فم) دیکھو: تیوکنا
 تیوگر/ تیوگر: (مفت) دیکھو: بگدا
 تیول: (مو) تریل
 تیولندھا: (ند) اک ٹوٹی داناں، ناگ دون

تیولھا: (ند) دیکھو: تھادلا
 تیون: (ضم) 1- تیون 2- اسی نوں
 تیون: (مو) دیکھو: تون
 تیون: (ند) 1- زنان خانے دا باغ 2- (مو) کٹن لئی اکھیاں
 ہویاں ٹوہیاں دی ٹولی، ترچن
 تیون: (صدر) 1- راج کھاون 2- ٹن
 تیونا: (مفت) (عما) جیہاں جیہاں

(دوٹی جلد)

تورسہان، (عما) دیکھو: تیور پچھانن

تیور مپلے ہون، (عما) 1- چہرے توں ای طبیعت دی خرابی دسی
 2- مزاج وچ غصہ نظر آوَن
 تیور وگڑ جاوَن، (عما) 1- مزاج خراب ہو جاوَن 2- ارادے
 بُرے ہو جاوَن 3- نیت بدل جاوَن 4- رویہ بدل جاوَن
 تیور دیکھن، (عما) مزاج دا رخ دیکھن، شکلوں اندر دی کیفیت دا
 گوڈلاوَن

تیور: (ند) عورت دے سر، گل اتے تیز دے تن کپڑیاں دا مجموعہ
 تیور پور، (ند) عورت دے تن لئی پورے کپڑے (تن کپڑے،
 گھرا، ٹکوتی تے دوپٹے وغیرہ نوں تیور آکھدے نیں اتے ٹکوتی
 تے دوپٹے نوں پور کہندے نیں)، وگي: ہیر نہا کے پٹ دا پنن
 تیور والیں عطر مٹھلیں ملاؤندی ہے (وارث شاہ)
 تیورس: (ند) آوَن والا یاں لکھیا ہو یا تجا سال
 تیور: (ند) دسی یاں ادھ بڑک وچ دڈھ دیاں دھاراں مار کے
 پانی شے

تیوڑا: (حرف تشبیہ) او سے طرحاں دا، تہو جیہا
 تیوڑی: (مو) متھے دے وٹ جیہوں عموماً غصے دی نشانی کجیا جاندا
 اسے وگي: 'جوگی' اکھیاں کڈھ کے گھٹ تیوڑی لے کے کھرا جھ
 وچ توہیا ای (وارث شاہ)

تیوڑی بدلن، (عما) متھے وٹ پاون، اکھاں بدلن، ناراضی دا
 اٹھار کرن

تیوڑی پاون، (عما) متھے وٹ پاون

اے، بے اک فریق چکھے ہٹے دوجادی کچھے ہٹ جاندا اے
 تینہ: (ضم) ٹوں، ٹیں
 تینھ: (ہند، ضم) 1- ٹوں، ٹم 2- (حرف ربط) اُتے، اُتے ول، اُتے
 والے یاں پہاڑی علاقے وچ
 تینی: (مو، مفت) تن، ٹنی، بگنی
 تینے: (مفت) دیکھو: تینوں

دوئے تینے ہونا، (حما) بہت برکت پینا، بہت لایبھ ہونا
 تیں: (حرف ربط) 1- تھیں، توں، پاسوں، کولوں 2- اُتے، اُتے، اُتہ،
 اُتانہ

تیں: (حرف ربط) 1- تیک، تیک، وگی: گلیاں رُکھ تیں سبھ پکھی، کھلے
 اگاسی دیندے (دسو) 2- تائیں، نوں، وگی: 'شالا گر بھ والی عورت
 تائیں ہون، چمن ویلوے سب سپار پیدا' (کشتہ)
 تیں: (ضم) ٹوں، ٹیں، وگی: تیں تاں فکر کیا سانوں مارنے دا
 تینوں دیکھ لے یار ہن مار دے نی' (وارث شاہ)
 تیں ای، (ضم) توای
 تیں پاسوں، (ضم) تیرے کولوں، تیرے دلوں
 تیں میں، (مو) 1- ٹوں تے میں 2- بحث و تکرار، ٹوٹو میں میں
 3- دولی، بیگانی

تیں کر: (ضم) تیں، اوداں، اوس طرحاں
 تیو: (نم) اودی، اودہ
 تیو: (سن) تیرہ
 تیو: (اعوان) تاں، تدوں، فیر

تیولگ، (نم) تہ تک
 تیوہو، (نم) دیکھو: تیولگ
 تیو: (اعوان) چُج، چُج، اصل وچ
 تیواڑی: (ند) دیکھو: توڑی
 تیوال: (ند، مفت) جیہ دی گنتی پوری کرن والا
 تیواون: (مصدر) دیکھو: ٹوواون
 تیوڈ: (مفت) اودا وڈا، اُتتا وڈا
 تیور: (ہ، ند) 1- غصے بھری نظر، تیوا، نگاہ 2- بھواں، بھروئے 3- سر
 چکراں دی بیماری، کھیری، عار
 تیور آون، (حما) اکھاں اگے نہیر آ جاون، چکر آ جاون
 تیور بدل جاون، (حما) اکھاں بدل جاون، بے دید ہو جاون،
 پہلے جیہا سلوک نہ کرن
 تیور بدلن، (حما) دیکھو: تیور بدل جاون
 تیور بدلنا، (حما) 1- رنگ ڈھنگ بدلنا 2- نظراں بدلنا
 تیور بھیرے دسن، (حما) بُرے ارادے دسن
 تیور بھیرے لکسن، (حما) دیکھو: تیور بھیرے دسن
 تیور پچھان، (حما) شکل دیکھ کے دل دی گل بچھن، اندر دا حال
 مونہ توں جانن
 تیور تاڑ جاون، (حما) دیکھو: تیور پچھان
 تیور تاڑن، (حما) دیکھو: تیور پچھان
 تیور چڑھن، (حما) غصہ چڑھن، غصے نال متھے تے وٹ پون
 تیور چڑھنا، (حما) غصے کر کے متھے وٹ پینا

تھاپ

تہی: (عدو، مفت) ویکھو تے تن، 23

تہی: (نم) 1- اوہو، اوہی 2- آپے

تہیا: (ند) تیجے دن چڑھن والا بخار جس نوں واری داتاپ دی
کہندے نیں

تھ

تھ: (ند) 1- پہاڑ 2- گھر 3- پیاری 4- ڈر 5- بچا یہ

تھ: (ند) پنجابی حروف تہجی دا اٹھواں اکھر

تھ تھ: (صوت) ڈھکیاں نوں موڑن لئی کڈھی جاون والی آواز

تھ.....ا

تھا: (مو) ویکھو: تھاں

تھاب: (مو) بھال، بھن دا عمل

تھابا: (ند) ویکھو: تھاب جیہدا ایہہ مکمر اے

تھابھ: (ند) تھم، تھملا، ٹیک

تھابھو/تھاں بھو: (مفت) 1- تھمن والا 2- جو تھمیا جائے

3- آسرا دین والا

تھابے: (ند) 'تھابا' دی جمع..... ویکھو تھاب

تھابے مارن/تھابا کے مارن، (مخا) 1- ہنرے وچ بھالن،

ٹولن، ڈھوڑن 2- ٹاک ٹولیاں مارن، ڈگدے ڈھیدے کرنا

تھاپ: (مو) 1- تھاپڑنا 2- ہولی جیہا دھما 3- کنڈھ اُتے ہتھ دا

نشان 4- (صوت) ڈھول وغیرہ دی آواز 5- (ند) تاش کھینڈ دے

(دوبی جلد)

مہیہ بازاری، (مو) تہ بازاری

مہیہ بالا، (مو) ویکھو: تہ بالا

مہیہ توڑ، (ند) ویکھو: تہ توڑ

مہیہ خانہ، (ند) ویکھو: تہ خانہ

مہیہ کرن، (مخا) تانکھن، پیار کرن

مہیہ مٹکن، (مخا) 1- پیار محبت نہ رہون 2- رنج کے پانی پی لئون

مہیہ: (ضم) اوس نوں

مہیہ: (حرف نفیر) نفرت یاں گھن دے اظہار وجوں بولیا جاندا

ہے، جیویں: ہٹ پرے

مہیہ: (مو) 1- پیاس، تریہ 2- پیار، محبت، تانگہ

مہیہ لگی تے کھوہ نہیں پٹی دے، (اکھا) جدوں کوئی کویلے کم

کرے تدوں آکھدے نیں، جیویں بوبے آئی جج وٹھو گوی

دے کن

مہیہ: (عدو، مفت) گنتی وچ اتنی توں مگروں اتے اکتیوں پہلاں

آؤن والا عدد، 30

مہیہ مہیہ: (صوت) ڈنگراں نوں پانی پلان لئی مونہہ وچوں کڈھی گئی

آواز، جھو جھو

مہیہ: (مفت) مہیاں نے ہی

مہیہ: (مفت) ویکھو: مہیاں

مہیہ: (ضم) تہانوں، تسانوں

مہیہ: (ند) ویکھو: جہ

مہیہ: (مفت) تہی، تیری

(اکھا) جس بندے ٹوں جس چیز دی لوڑ ہووے اوہنوں آپے ای

اودہے کول جانا پیندا اے

تیمہ: (مو) 1- تہی وار، تہر، تہرا پن، تن واری 2- تن واری مل نال

واہی ہوئی زمین

تیمہ: (نڈ، صفت) 1- تن تہواں والا 2- لوڈھا ویلا

تیمہ: (عدد) حرف عدد، دس جمع تن 13

تیمہ: (نم) تیجے پھر، لوڈھے ویلے

تیمہ: (مو) ٹیڈھ، ونگ

تیمہ: (نڈ) توکھلا

تیمہ: (مصدر) ترہن، ڈرجا دن، گھبرا جاون

تیمہ: (نم) تہتاں نے ہی

تیمہ: (فل) ڈرجا نا، تراہ جانا

تیمہ: (ضم) اوہناں

تیمہ: (نم) دیکھو: تیمہ

تیمہ: (مو) ترہہ، پیاس

تیمہ: (مو) تن، ترے

تیمہ: (نم) تہے زمانے، یعنی ماضی، حال، مستقبل

تیمہ: (صفت) اوہو جیہا

تیمہ: (صفت) اوہو جیہا، اوہو جیہی

تیمہ: (مو) دیکھو: تیمہ

تیمہ: (عدد، صفت) تیمہ دی گنتی پوری کرن والا

تیمہ: (صفت) تہ، تہہ

تیونہ: (صفت) تن ہی

تیوں، (نم) ٹوں ہی

تیوں: (حرف تشبیہ) اُنج ای، اوے طرحاں ای

تیوں تیوں، (نم) تیوں تیوں، اوس طرحاں، اویں اویں، وگی

: 'جیوں جیوں سندے، تیوں تیوں جلدے، کیہ کو آکھ دچارے'

(دمور)

تیوں کر، (نم) جیویں، جڈاں، جس طرحاں

تیوہار: (ن، نڈ) تہی یاں ثقافتی سماجی حوالے نال تقریب دا دن

تیوہاری: (مو، صفت) تہوار نال متعلق

تیویں: (حرف تشبیہ) اوس طرحاں، اُنج، وگی: 'دھندوکار جیوں آب

حیات گردے تیویں عشق دالھنا اوکھڑائی'

تیویں: (مو) تمیں، استری، عورت، زنانی

تیویں مانی، (مو) عورت ذات

تیہا: (نڈ، صفت، حرف تشبیہ) اوے طرحاں دا، اوہو جیہا، اوے درگا،

اوس طرحاں، وگی: 'جیہا کرے کوئی تیہا پادندا ہے سچے واحدے

پروردگار دے نی' (وارث شاہ)

تیہار: (نڈ) دیکھو: تیوہار

تیہاں: (نم) 1- تاہیوں، تاں ہی 2- تہتاں نے

تیہاں: (اعوان) تاہیوں

تیہاں: (نڈ، صفت) تیمہواں، تیمہ دی گنتی پوری کرن والا

تیہایا: (نڈ، صفت) ترہایا، پیاسا

تیہایا کھوہ کول جاندا اے کھوہ تیہائے کول نہیں آؤندا،

تھاگ

5۔ گھمیاں دا اک لکڑی دا اوزار جس نال اوہ مٹی دے گلے گلے
بھاڈیاں نوں اندروں باہروں پتھ کے ٹھیک کر دے نیں 6۔ چوری
چکاری توں بچاؤن لئی غلے وغیرہ دے ڈھیر تے مٹی رکھ کے نشان
لاؤن والا، دنگی: روٹ تسمیں کھاندے ہو ڈھوڑا تھاپی، چاک
کھاوے ایہو دتھ (دسو)

تھاپی دینا، (مح) حوصلہ دینا، ہلا شیر دینا

تھاپی لاؤن، (مح) تھکی لاؤن، حوصلہ لاؤن

تھاپی لاؤنی، (مح) تھکی دینا، حوصلہ افزائی کرنا

تھاپی مارنا، (مح) 1۔ بانہواں دے ڈولیاں یاں پلاں اُتے ہتھ
مارنا 2۔ کشتی یاں مقابلے لئی لکارتا

تھاپی: (مو) اُپلا، گوئے دے سکائے ہوئے لڑے، ڈگراں دے

گوبر دا ہتھ توں بنا یا گیا اُپلا، پنڈاں وچ زمیندار زانیاں اپنے

ڈگراں دا گوبر اکٹھا کر کے تے اوہدے وچ ڈگیا ہویا گماہ پاء کے

ہاں دی طرحاں تھاپی بنا کے دیوار دے نال تھاپ دیندیاں نیں

تے جدوں ایہہ خشک ہو جاؤں تے بالن دے طور تے ورتدے نیں

تھاٹھا: (صوت) تھیر دی آواز

تھاٹی: (مو) 1۔ پونجی، راس 2۔ تھیلی

تھاٹی شریف: (مو) ایسٹ آباد شہر توں شمال مغرب ول علاقہ تنول

وچ اک جگہ داناں جتھے اک ولی اللہ ہوئے نیں، ایس مقام نوں

تھاٹی فقیر صاحب دی کہندے نیں

تھاٹی: (مو) دیکھو: تھاٹی

تھاٹی: (نہ) ٹھاٹ، بناوٹ، رچنا

تھاٹا: (نہ) دیکھو: ٹھاٹا

تھاڈا: (ضم) تھاڈا، ٹساں دا، آپ دا

تھار: (نہ) 1۔ اک قسم دا پہاڑی جنگلی بکرا 2۔ تھال، تسلا

تھارا: (ضم) دیکھو: تھاڈا

تھارا: (مو) تھال، جگہ، دنگی: تھارا ڈاڈھی عجیب بہار دی (نیں جھناں)

تھارا: (نہ) قابوس، اک مرض جیدے وچ بندے نوں نیند دے

دوران انج گدا اے جیویں کوئی اوہدا گلہ دبا رہیا اے تے جے اوہ

گلہ دباؤن والے دی ڈراؤنی شکل توں ڈر کے بھجنا چاہے تے بھج

نہیں سکدا تے جے کر واج لائے تے گلے توں آواز نہیں نکلی

جیویں کسے نے اوس دا گلہ کھلیا ہویا ہووے

تھارن: (مصدر) 1۔ روکن، ٹھٹھن 2۔ ٹکاؤن، جما کے رکھن

تھارو: (ضم) دیکھو: تھاڈا

تھاڑ: (مو) 1۔ اک قسم دی آواز جیہڑی عام کر کے ٹکران توں پیدا

ہوئی ہے، تاڑ 2۔ تھال، جگہ، ٹھار

تھاڑ تھاڑ، (نہ) تاڑ تاڑ

تھاڑ تھاڑ پیٹا، (مح) دیکھو: تاڑ تاڑ پیٹا

تھاڑا: (ضم) دیکھو: تھاڈا

تھاڑا: (نہ، مفت) تھال دا، تھال دے متعلق

تھاڑی: (مو) اُٹھ دے کچاوے دا اک پاسا، اُٹھ دی پلان دے

محرابی حصہ دا اک پہلو

تھاگ: (نہ) تھاگاں، ڈھیر، ٹھوک، شاگ (Stock)

تھاگ: (مو) 1۔ ٹھکن توں حاصل مصدر، تھاگٹ، ٹھکن 2۔ حد تے

(دوبی جلد)

ہوئے پتے نوں زور نال زمین تے مارنا تاں جو ساتھی اوسے رنگ دا
پتا فیر چلے جس نوں زور دی ماریا ہے، تھاپ، دنگی: رانجھے یار ہوراں
ایہا تھاپ چھڈی کتے جائی کے کن پڑاؤندے نیں (وارث شاہ)
تھاپ دینی، (حما) 1- تاش دے کھلاڑی اپنے ساتھی نوں سمجھاو
واسطے پتے تے زور نال ہتھ مار دے نیں یاں پتے نوں زور نال
سُندے نیں 2- دستک دینا

تھاپ دیون، (حما) نچن گادون دے خاتے اُتے طبلے نوں زور
نال ہتھ مارن، تھاپڑی دیون، حوصلہ دیون
تھاپ لگنا، (حما) 1- طبلے تے ہتھ دا قاعدے نال پینا 2- راگ
رنگ ہونا

تھاپ مارن، (حما) 1- تھپڑ مارن 2- تھاپڑی دیون، طبلہ دجاو
تھاپا: (ند) 1- ہتھ رنگ کے لایا چھاپا 2- لکڑی دا اک آلہ جس نال
کپڑے دھوتے جاندے نیں 3- گھمیار دا برتن تھاپن والا اوزار
تھاپر: (ند) چپڑ، تھپڑ

تھاپر: (مو) کھڑیاں دی اک ذات
تھاپڑ: (مو) 1- تھپکی، تھاپن دی آواز 2- تھپڑ، چنڑ 3- شاباش
4- ہلا شیر، حوصلہ

تھاپڑ تھاپ، (صوت) طبلے دی آواز
تھاپڑ تھاپڑ کے، (نم) تھپک تھپک کے
تھاپڑا: (ند) تھپکی، کسے نوں شاباش دین لئی اوس دی کُنڈ تے تھپکی دینا
تھاپڑا دیون، (حما) تھپکی دیون، حوصلہ دھاو، شاباش دیون
تھاپڑا مارنا، (حما) 1- شاباش دینا 2- کُنڈ تے تھپکی مارنا، شاباش

دین لئی وٹھ اُتے دتی ہتھ دی تھپکی، تھاپڑنا

تھاپڑاؤن: (مصدر) 1- تھاپی دواؤن، تھپکاؤن 2- شاباش دواؤن، ہلا
شیری دواؤن

تھاپڑن: (مصدر) تھپکی مارن، تھاپڑا دیون، تھپکن
تھاپڑنا: (نم) 1- تھاپی دینا 2- بال نوں سواؤن یاں درچاؤن لئی
ہولی ہولی تھاپی دینا 3- کُنڈا، مارنا

تھاپڑی: (مو) 1- ہلا شیر 2- تھاپی، تھپکی
تھاپڑے: (مفت) 1- حوصلہ افزائی 2- ہلا شیر 3- سواؤن لئی ہولی
ہولی تھپنا

تھاپن: (مصدر) 1- تھپہ کرن، عزم کرن، ارادہ کرن 2- تھپکی دینا،
داد دینا 3- پوجا واسطے بت نصب کرنا 4- اشار کرن

تھاپنا: (نم) 1- قائم کرنا، نیت کرنا 2- متعنا، فرض کرنا 3- تھاپی دینا
4- لہبنا، لپینا

تھاپنا اُتھاپنا، (نم) بناوٹا تے ڈھاہنا
تھاپنا: (مو) 1- تھاپی، تھپکی 2- ہلا شیر، شاباشی، تسلی 3- آسرا
، دنگی: کمر بٹھ کے پیر نوں یاد کیتا لائی تھاپنا ملک حضور دے
نیں (وارث شاہ) 4- مورتی دی پوجا پاٹھ کرن واسطے بت کدھن
دی اک رسم

تھاپنا دیون، (حما) تھپکی دیون، تسلی دیون
تھاپی: (مو) 1- پیار نال وٹھ تے ہتھ مارنا 2- پاتھی 3- کپڑے دھون
دی کھڑی ہوئی لکڑی جس نال کپڑے کھدے نیں 4- لکڑا اک
اوزار جس نال چونے دے پلسترون سٹاں مار کے پکا کردے نیں

2۔ ویاہ وغیرہ دے سے نیوندرا اکٹھا کرنا

تھالی ٹ گئی تے کیہ ہویا، چھنکار تے سُنی، (اکھا) جدوں کوئی
سے نقصان تے پچھتاؤن دی بجائے خوش ہووے تاں کہندے
نیں

تھالی دا بیٹنگن، (نڈ) 1۔ بے پندے دا لوٹا، ڈھل مل یقین، گل
توں بھر جان والا، نگل 2۔ لالچی 3۔ ہر جائی
تھالی دھو کے ہتھے بچ دینا، (عما) مونہہ تے انکار کرنا، نہایت
بے عزت کرنا

تھالی ڈگے تے آواز ہر کوئی سندا اے، (اکھا) جدوں کوئی گل
ہووے تاں آپے ای پھیل جاندی اے
تھالی سٹو تے بچے نہ ڈگے، سراں تے ای رہوے، (اکھا)
جدوں بہت زیادہ بھیڑ تے جھوم بارے دسا ہووے تاں کہندے
نیں

تھالی سٹیاں بھننے نہ پون، (عما) بہت بھیڑ ہوون، ڈھیر اکٹھ
ہوون

تھالی کولی، (نم) پتے وڈے سارے بھاڈے

تھالی واجا، (نڈ) گراموفون، پرانے سے وچ گانا سنن دا آلہ

تھالی وٹنا، (نڈ) ویاہ دا شگن

تھالی و جاوٹا، (عما) 1۔ وچھا جن سے گاں دا ڈر کڈھن لئی اوس
لگے تھالی کڑکاوٹا 2۔ سب دے ڈنگے ہوئے اگے تھالی و جا کے منتر
پڑھنا

تھالی ٹک ٹکھ دسا

تھالی ٹکھ نہ ہوون، (عما) 1۔ کنگال ہوون 2۔ ہمت نہ

ہوون

تھالی وچ لُون بھناون، (عما) 1۔ نقصان والا کم کرن 2۔ نقصان
کراون

تھالی وچ لُون بھننا، (عما) نقصان دہ کم کرنا، قسمت آزمانا
تھالی وچ لُون نہیں بھتی دا، (اکھا) جدوں کوئی اچھا کم کینا
جاوے جس نال نقصان ہووے تاں کہندے ہن
تھالی وچوں کڈھن، (عما) برادری وچوں چھینا

تھام: (مو) 1۔ تھمنا، روکنا 2۔ تھال، جگہ

روک تھام، (مو) ٹھلھنا، روکنا

تھاما: (نڈ) تھما، تھمنا، ٹیک

تھامنا: (نم) تھمنا، آسرا دینا

تھامو: (مفت) آسرا دین والا

تھامی: (نم) بدلے، عوض

تھان: (نڈ) اک مقررہ لمائی دانواں کپڑا جیڑا عام طور تے گتے یاں
لکڑی پکئی اتے دھلیا ہوندا ہے

تھان دینا، (عما) آدرمان لئی کپڑا دینا

تھاناں دے تھان، (نڈ) بہت سارے تھان

تھان: (نڈ) 1۔ تھال، ٹھکانا 2۔ گھوڑیاں یاں ڈنگراں دا طعینا، اصطبل،

وگی: مُرزے نیلی آن لکھائی مھن وچوں چا لکائی تھان (حافظ

برخوردار)

تھان بھرست، (و، مفت) تھال توں ڈگیا ہویا، اُپتے عہدے

توں تھولی ہو کے تھلوے عہدے تے آ جانا

(دوئی جلد)

بنائی ہوئی پکی مٹی

تھا ک بست، (ند) اک نقشہ جس وچ پنڈ دیاں حداں، وڈے راہ

تے ہور موٹیاں موٹیاں گلایاں دکھائیاں ہوندیاں ہن

تھا کا: (مو) تھاں، جگہ

تھا کا: (ند) تھکاوٹ، تھکن

تھا کنا: (نعم) ٹھاکنا، منع کرنا، روکنا

تھاگ: (مو) 1- جگہ، مقام، زمین، 2- تھاگ

تھاگا/ تھاگہ/ تھاگھاں: (مو) دیکھو: تھاگ

تھاگی: (مو) دیکھو: تھاگ

تھاں: (ند) ٹوٹیاں دی اک کھیز جیدے وچ گیندوں جتھ دی تلی

نال زمین تے پئے دے کے اک خاص لے تے تال اُتے مخصوص

گیت گاندے ہوئے کھیز یا جاندا اے، ایس گیت دے خاص بول

ہوندے نیں آل مال، پورا ہویا تھاں

تھاں: (ند) 1- تھالی دا اسم کبتر، وڈی تھالی 2- چل، تاجے یاں کانسی

وغیرہ دا اک طرحاں دا وڈا گول تے گھٹ ڈنگھا بھاڈا جس وچ

روٹی، سبزی وغیرہ پا کے کھائی دی ہے، پرات، وگی: اکھیں نیویاں

رکھ کے ٹھک چلی ہیر کچھ وچ مار کے تھاں چھتا (دارٹ شاہ)

تھاں اڈن، (معا) 1- نیوندرا وصول کرن 2- بھکھیا منگن 3- پورا

مونہ کھولھن

تھاں بھریا پتاسڑیاں دا کوئی گن نہ سکے، (بجارت) اسان،

تارے

تھاں پھیرنا، (معا) دیاہ ویلے گھراں وچ مٹھیاں بھیجنا

تھاں چھتا، (ند) 1- دیاہ دی اک رسم 2- مال اسباب، شیواں،

بھاڈے

تھاں کھلائی، (مو) چھویریں مہینے توں بعد دی اک رسم جیدے

وچ خشکاتے گھيو وغیرہ پا کے زچہ نوں کھواندے نیں

تھاں وجاؤن، (معا) بھکھ ننگ دا اظہار کرن، خالی بھاڈے

کھڑکاؤن

تھاں وچن، (معا) بھکھ دا اظہار ہون

تھاں وچ کھیر ڈلھنا، (معا) کچھ دی نقصان نہ ہونا

تھاں وچ لون بھننا، (معا) انہونی گل کرنا، وگی: قادر یار تربیت

ہی نیاری، لگی لون بھن وچ تھاں چھنے

تھالا: (ند) 1- درخت نوں پانی دین لئی بنایا ہویا ٹوپا، اوہ ٹوپا جس وچ

پودا لایا جائے 2- ٹھنڈے پانی دا سوا، چشمہ 3- 'تھالی' دا کبتر، وڈا

تھاں

تھالا: (ند) کسے پہاڑیاں اُچی تھاں دے سرے تے اک کھلی تے

ہموار تھاں جویں گھسا بگا جیہا میدان

تھالڑی: (مو) دیکھو: تھالی

تھالی: (مو) چھوٹا تھاں، پلیٹ، سالن وغیرہ پاؤن دی رکابی

تھالی بھری پتاسڑیاں دی کوئی گن نہ سکے، (بجارت)

اسان، تارے

تھالی پھیرن، (معا) 1- مداریاں دا اک کرج کر کے دکھاؤن

2- داہ دپالاؤن، دھوکھا دیون

تھالی پھیرنا، (معا) 1- پیسے منگن واسطے تھالی لے کے پھرنا

تھانوں: (ضم) تھانوں، ٹسانوں

تھانوں: (نم) مڈھوں ہی، مولوں ہی

تھانوں لوئی لاہنا، (حما) بالکل بے شرم ہو کے گلاں کرنا، اپنی
یاں دوسرے دی عزت دا خیال نہ کرنا

تھانہ: (نم) تھانا، پولیس اسٹیشن، تھانے دی عملداری دا علاقہ

تھانہ پانا، (حما) 1- کچے ڈیرے پالینا 2- حکم چلانا، کسے تھان بیٹھ
کے تھکانہ لہجے وچ سمجھ گچھ کرنا

تھانیں: (ضم) ٹسانے، ٹسیں

تھانی: (نم، مفت) 1- تھان دا مالک 2- کلتے تے بھیا ہوا گھوڑا

تھانی: (نم) وچوں دی، اندروں دی

تھانے: (نم) دیکھو: تھانا جیہدی ایہہ جمع اے

تھانے تھانے میر ہو بیٹھنا، (حما) بغاوت کرنا، عاتی ہونا

تھانے تے پھڑیا جاو، (حما) دیکھو: تھانے جاو

تھانے جاو، (حما) 1- کسے الزام یاں جرم دی پاداش وچ

کوٹوالی جاو 2- ملزم یاں مجرم پچھے کوٹوالی جاو

تھانے چاڑھنا، (حما) تھانے وچ کسے دے خلاف شکایت

کرنا، بے عزتی کروانا

تھانے دار، (نم) پولیس تھانے دا انچارج، ایس ایچ او

تھانے دارنی، (مو) تھانے دار دی تیویں

تھانے دار دا (سالی) سالا، (اکھا) جدوں کوئی آدمی یاں زنانی

ٹٹن مارے تاں کہندے ہن

تھانے داری، (مو) تھانے دار دا پیشہ یاں دے داری

تھانے داری جگاؤ، (حما) دیکھو: تھانے داری کرن

تھانے داری دن، (حما) دیکھو: تھانے داری کرن

تھانے داری کرن، (حما) رُعب پاؤں، چودھراہٹ وکھاؤں،

پچوں پھاں دن، آکڑ وکھاؤں

تھانیسر: (نم) کرنال ضلع وچ اک نگر جتھے ہندوواں دا مشہور مقدس

مقام ہے اتھے شوجی دا مندر ہے

تھانیں: (نم) وچوں، اندروں تھانی، تھانیں، راہیں، دوارا، وگی: میں

باری تھانیں باہر ول جھات ماری (ہرچرن سنگھ)

تھانیں: (نم) تھان تے، ٹکانے

تھانیں لگن، (حما) 1- ٹکانے لگن، سرے لگن 2- سکھ داساہ آؤں

تھانیں: (حرف جار) تیکر، تیک، تانی، تانیں

تھانیوں: (نم) تھانے وچوں، تھانے کولوں، تھانے توں

تھان: (مو + نم) 1- جگہ، ٹھکانا 2- مکان، نواس 3- آسامی، عہدہ

4- حصہ، بھاگ 5- سائی 6- گنتی (ڈنگر مال دی گنتی دن لئی اک

جانور نوں اک تھان کہندے ہن جیویں ساڈے گھر باراں تھان

مال ہے) 7- حیثیت، درجہ

تھان بدلانا، (حما) ٹھکانہ بدلنا، جگہ بدلنا

تھان بناؤنا، (حما) عزت و احترام پیدا کرنا

تھان بناؤنی، (حما) 1- جگہ بنانا، کسے دل وچ جگہ پیدا کرنا

2- مکان بنانا 3- تھان خریدنی 4- رشتہ بنانا

تھان بنھانا، (حما) جگہ بنانا، مقام بنانا

تھان پر تھان، (نم) 1- جگہ جگہ، ہر تھان اُتے 2- ترتیب مطابق

تھان تھسٹر ما، (ہ، مذ) کوئی جگہ، ہر تھان

تھان تے تھنن، (مجا) 1- گھوڑے نوں مقرر کیتی ہوئی تھان
تے تھنن 2- کسے نوں نکالنے رکھن یاں اوہدی حیثیت موجب
سلوک کرن

تھان تیر تھ، (ہ، مذ) مقدس تھان، پاک تھان

تھان داسچا، (ہ، مذ) 1- اوہ گھوڑا جیہڑا اپنی تھان تے آپ
ای آ جاوے 2- دھڑے دا پٹکا

تھان: (ہ، مذ) اخروٹ

تھانا: (ہ، مذ) 1- استھان، تھان، مقام، دگی: 'ندبو پار رانھن دا تھانا'
(شاہ حسین) 2- پولیس دے ٹھہرن دی وڈی چوکی جتھے تھانیدار
رہندا اے

تھانا آون، (مجا) کسے جرم دی تفتیش لئی پولیس دا وارد ہون

تھانا بٹھانا، (مجا) چوکی لانا، پہرہ لادنا

تھانا بیٹھنا، (مجا) پلس دا کسے تھان تفتیش، گرفتاری یاں تلاشی لئی
جا کے اترنا

تھانا پتی، (ہ، مذ) 1- تھانیدار 2- مجسٹریٹ، منصف 3- ہندوواں

وچ ویاہ سے منڈے والیاں ولوں دمی والیاں دے بزرگاں نوں
دتا گیا لاگ

تھانا چاڑھن، (مجا) کسے دے خلاف پلس دا لکھنا

تھانا چڑھ آونا، (مجا) پلس دا تفتیش یاں کسے دی گرفتاری وغیرہ
لئی آونا

تھانسٹ/تھانٹسٹ: (ہ، مذ) قانون دا تجارتی

تھانسو: (ضم) تھانوں، تھانوں

تھانک: (مو) 1- تھان، گھر 2- (ہ، مذ) جگہ دا مالک

تھانگ: (مو) 1- جگہ، تھان 2- گھر، مکان 3- موقع، مقام 4- مال
متاع لکون دی تھان 5- چوراں دی پناہ گاہ 6- چوری کیتا ہویا مال

تھانگ دار، (مفت) رستا گیر، بد معاش

تھانگ گیری، (مو) رستا گیری، بد معاش

تھانگا: (ہ، مذ) 1- رستا گیر، تھانگی 2- رستا گیری دا کم

تھانگن: (مصدر) کھوج لاون، گواچی چیز دا پتلا لاون، سراغ لاون

تھانگلو: (مفت) چوراں دا حمایتی، رستا گیر

تھانگی: (ہ، مذ) اک قسم دا پہاڑی رُکھ جو کہ دریاواں دے کنڈھیاں تے

ہوندا ہے ایس دا پھل بٹھا ہوندا ہے اتے دوائیاں وچ ورتیا جاتا

ہے، پھندک

تھانگھی: (مفت) تھانہ لین والا

تھانمو: (مفت) آسرا دین والا

تھاننا: (ضم) دیکھو: 'تھاننا'

تھانوں: (مو) تھان، جگہ

تھانواں: (مو) 1- تھان دی جمع 2- (مفت) جگہ والا، مکان والا

تھانوڑا: (ہ، مذ) 1- جگہ، مقام، موقع، ٹھکانہ 2- تھانگ

تھانویں: (مفت) تھان تے، جگہ تے، موقع تے

تھانویں مارنا، (مجا) دیکھو: تھان مارنا

تھانولا: (ہ، مذ) 1- آہنا، پرندیاں دا گھونسلہ، آہلنے دا اوہ حصہ جس اُتے

پنچھی بندا ہے 2- ڈنگر بٹھاؤن دی عارضی تھان

تھبٹا کو

تھاؤں تھاؤں، (نم) تھاں تھاں توں، مختلف تھاواں توں
 تھاؤں تھائیں، (نم) اپنی اپنی جگہ تے، ٹھیک جگہ تے
 تھاں گٹھاں، (نم) بھیڑی چنگی تھاں توں
 تھاں گٹھاؤں، (نم) دیکھو: تھاں گٹھاں
 تھاؤں: (نم) بدلے، عوض وچ
 تھائی: (مو) 1- تھاں، جگہ، ٹکانا 2- پنڈ دے بندیاں دے جو پٹھن دی
 تھاں

تھائی: (نم) 1- تھاں تے ای، تھاواں وچ 2- او سے ویلے
 تھائیں: (نم) اُتھائیں، او سے تھاں، اُتھے ہی
 تھائیں پینا، (عما) منظور ہونا، سرے چڑھنا
 تھائیں پتھائیں، (نم) تھاں تھاں تے

تھ.....ب

تھبٹا: (نم) 1- کسے شے دی مقدار جیڑی دوہاں مٹھاں وچ آ سکے،
 گٹھا 2- اُتے تھلے رکھی ہوئی روٹیاں دا ڈیر 3- قاعاں دا حصد
 تھبٹا بھرن، (عما) کسے شے نوں دوہاں مٹھاں دے جیسے وچ لوں
 تھبٹا پاؤن، (عما) دیکھو: تھبٹا بھرن
 تھبٹا مارن، (عما) دیکھو: تھبٹا بھرن
 تھبٹا کا: (صوت) 1- پانی وچ تھ مارن دی آواز، پانی وچ تھ پیر
 مارن 2- تھاپن دی آواز
 تھبٹا کو: (صفت) 1- کسے شے دی اودہ مقدار جیڑی دوواں بانہواں
 وچ آ سکے 2- بھورا کو، تھوڑا جکا

(دوبی جلد)

تھاؤں: (مصدر) 1- ملن، لہجن 2- تھاں بناؤن، جگہ بناؤن
 تھاویں: (نم) 1- ٹکانا، منزل 2- (نم) بدلے، عوض وچ
 تھاہ: (مو) 1- ندی سمندر وغیرہ دا تھلا، پٹھلی تہہ 2- ڈونگھیاں دا پتا
 تھاہ پاؤنا، (عما) ڈونگھیاں معلوم کرنا
 تھاہ لاؤن، (عما) کھوج لاؤن، راز معلوم کرن
 تھاہ لاؤنی، (عما) بھید پانا، پتہ کرنا، کھوج لانا
 تھاہ لہجنا، (عما) سمجھ آؤنا، پتا لگنا
 تھاہ لگنا، (عما) دیکھو: تھاہ لہجنا
 تھاہ لون، (عما) 1- بحیثیت لون، سُوہ لون 2- ڈونگھیاں معلوم کرن
 تھاہ لینا، (عما) 1- پتا لینا 2- سمجھنا
 تھاہ ملن، (عما) 1- ویلھ ملن، تھاں ملن 2- ڈونگھیاں معلوم
 ہون، سُونہ لگن
 تھاہ مٹکن، (عما) ویلھ مٹکن، تھاں مٹکن
 تھاہ نہ آؤنا، (عما) اندازہ نہ لگنا، تھ نہ آؤنا
 تھاہر: (مو) 1- تھاں، جگہ، مقام 2- بیٹھک 3- پناہ لین دی تھاں،
 آرام کرن لئی عارضی تھاں
 تھاہگ: (مو) تھاں، جگہ، مقام
 تھائی: (مو) دیکھو: تھاہر
 تھاء: (مو) تھاں، ٹھکانا، مقام
 تھاء: (مو) دیکھو: تھاؤں
 تھاک: (مو) دیکھو: تھاء
 تھاک: (نم) 1- تھاں، جگہ، ٹھکانا 2- ساتی مقام، مرتبہ

تھاں پینا، (عما) منظور ہونا، سرے چڑھنا

تھاں تھاں، (نم) ہر جگہ، ہر تھاں

تھاں تھاں بھٹکنا، (عما) در بدر بھوندے پھرنا

تھاں تھاں پیڑ ہودن، (عما) جوڑ جوڑ وچ درد ہودن

تھاں تھاں نکراں مارنا، (عما) فضول کوشش کردے پھرنا

تھاں تھاں دا پانی پینا، (عما) بہت تجربے کا رہنا

تھاں تھاں ہودن، (عما) ہر جگہ ہودن، عام ہودن

تھاں تھتا، (ند) دیکھو: تھوہ پتا

تھاں تھکا، (ند) دیکھو: تھاں تھتا

تھاں تے، (نم) اوسے ویلے، فوراً

تھاں تے رکھن، (عما) کسے نوں اوہدی اوقات موجب اہمیت

دیون، نکانے تے رکھن

تھاں نکاتا، (ند) 1- رہن بہن دی جگہ، گھر بار 2- تھوہ پتا

تھاں دیون، (عما) 1- جگہ دیون 2- ملازمت دیون، رہن نوں

مکان دیون

تھاں رکھنا، (عما) کھڑے کھڑو تے نوں اوسے تھاں تے مار دینا

تھاں زھن، (عما) تھاں ولن، جگہ روکن

تھاں تھن، (عما) جگہ روکنا

تھاں سر، (نم) یقینی تھاں تے، ٹھیک تھاں تے

تھاں سر ڈگنا، (عما) چنگی جگہ دیکھ کے رشتے لئی ہاں کرنا

تھاں گتھاں، (نم) چنگی ماڑی جگہ، مناسب نامناسب جگہ

تھاں گتھاں دیکھنا، (عما) کوئی کم کرن لکھیاں چنگا مندا پڑنا

تھاں کھردکھن، (عما) ٹوٹو میں میں ہونا، لڑائی جھگڑا ہونا

تھاں لینا، (عما) جگہ سنبھالنا

تھاں مارن، (عما) ڈونگھی تھاں ڈیونا، دھوکے وچ مارنا

تھاں مارنا، (عما) 1- اوسے تھاں ختم کر دینا 2- کسے پاسے دانہ رہن

دینا، بے بس کر دینا 3- کسے دی زمین اپنی زمین وچ دھکے نال ملا

لینا، زمین اُتے ناجائز قبضہ کرنا

تھاں مر جاون، (عما) موقعے تے ای مر جاون، اوسے ویلے

مر جاون

تھاں نکاونا، (عما) اوتھے ہی جانوں مار دینا

تھاں ملنا، (عما) دیکھو: تھاں لینا

تھاں نہ لہن، (عما) 1- نکاتیاں آسرا نہ ملن 2- جگہ نہ لہن

تھاں داہون، (عما) زمین کاشت کرن

تھاں ولن، (عما) قبضہ کرن، جگہ ملن

تھاں ہودن، (عما) 1- جگہ خالی ہودن 2- چاہت ہودن

تھائیں تھائیں، (نم) تھاں تھاں تے

تھاں: (چھ، مو) 1- ڈونگھیاں 2- کھوہ یاں دریادی تہہ

تھاں: (نم) بجائے، عوض

تھاں: (مفت) ٹھہرن والا

تھاں: (ند) 1- اچل 2- چھنجر گریہ (ایس دی چال بہت دھمی ہون

کر کے ایہہ نام پے گیا ہے) 3- چھنجر وار 4- پریت، پہاڑ

5- سدھ 6- جیہڑا حرکت نہ کر سکے، غیر متحرک، مجازاً..... پہاڑ

تھاں: (مفت) ستھر، اچل

تھپڑی

تھپڑی: (مصدر) ہولی جیہی چنڈ، تھاپڑی

تھپڑی مارن، (معا) ہولی جیہی چنڈ مارن، تھاپڑی دیون

تھپڑی وجن، (معا) 1- ہولی جیہی چنڈ وجن 2- ہلاشیری ملن

تھپڑی/تھپس: (نڈ) موٹا، بھڈا، بے ڈول جسم والا

تھپک: (مو) 1- تھپکی، تھاپ 2- تھپڑ 3- دستک

تھپک تھپک، (نم) 1- ہولی ہولی، آہستہ آہستہ 2- چلن ویلے ٹٹی

ہولی بچی وچوں نکلن والی آواز

تھپک تھپک کے رکھن، (معا) 1- دھون والے کپڑیاں نوں اک

واری صابن لاون مگروں تھپک کے رکھ دیون 2- بڑے گوہ دچار

نال رکھن

تھپک تھپک کے سواون، (معا) تھاپڑی دے دے کے سلاون

تھپک: (صوت) ٹٹی ہوئی جستی نال، ٹرن دی آواز

تھپکا: (نڈ) 1- تھپکی، شاباش، تھاپ 2- کھٹکا، دستک

تھپکار: (مو) 1- تھپکن یاں تھاپن وی آواز 2- تھپکی، تھاپ

3- ہلاشیری، شاباش 4- کھٹکناہٹ، دستک

تھپکن/تھپکنا: (نم) 1- پیار دین یاں حوصلہ ودھاون لئی کے نوں

اتھ نال تھاپی دینا 2- بچے نوں سواون لئی پیار نال تھاپڑنا

تھپکی: (مو) تھاپڑنا، تھاپی

تھپکی دیون، (معا) تھاپڑی دیون، حوصلہ ودھاون، ہلاشیری دیون

تھپکن: (مصدر) 1- تھاپڑنا، تھاپن یاں تھپکن 2- پاتھیاں بناون، گوہا

تھپکا: (نڈ) 1- تھپکا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا

تھپکا: (نڈ) 1- تھپکا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا

تھپکا: (نڈ) 1- تھپکا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا

تھپکا: (نڈ) 1- تھپکا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا

تھپکا: (نڈ) 1- تھپکا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا، تھاپنا

نال بھاٹے دے اندر تھپوئے داسہارا لا کے صفائی کردے بن

تھپنا: (نم) 1- ہولی ہولی تھاپڑنا 2- گوہے وغیرہ دیاں تھاپیاں

بناؤنیاں، تھوپنا 3- گل مڑھنا 4- کٹنا 5- پائی کرنا

سر تھپنا، (معا) ذنٹے لاونا، گل مڑھنا (تہمت، دوس، الزام وغیرہ)

لون تھپنا، (معا) اوہ الزام لاونا جس وچ رائی بھردی ج نہ

ہوئے، انہونی گل کرنا

تھپنا: (نم) ہتھاں نال گوہر دیاں تھاپیاں بنا کے دیوار دے نال لانا،

مٹی دے گارے نال دیوار پلستر کرنا

تھپنی: (مو) 1- تھاپی 2- ڈنڈا، تھپنا، تھپنا 3- تھاپن والی

تھپو اولن: (مصدر) 1- تھاپڑی دواون، ہلاشیری دواون 2- تھپڑ

مرواون، گالھاں کڈھواون

تھپو ائی: (مو) پاتھن دی مزدوری

تھپو کا: (نڈ) 1- تھپکی، تھاپ، تھپ تھپ 2- تھاپڑا

تھپو کڑا: (نڈ) ویکھو: تھپکی

تھپو کڑنا: (نم) تھاپڑنا

تھپو کنا: (نم) ویکھو: تھپکنا

تھپو کی: (مو) ویکھو: تھپکی

تھپتہ: (ہند) گھٹے ہوئے گارے یاں گوہر دی اوہ مقدار جیہڑی دوہاں

ہتھاں وچ آؤندی ہوئے، کندھ وغیرہ لپچن لئی اک ہتھ یاں

دوہاں ہتھاں وچ چک کے لاون دی مقدار

تھپھو کی: (مو) ویکھو: تھپکی

تھپتی: (نم) تھپنا (تھاپنا) داسینڈ مانی، تھاپی

(نجم) 2- تھاپ، تھاپڑی 3- چپڑ، تھپڑ
تھپ تھپ، (نم) تھاپن یاں تھپکن دی آواز
تھپ تھپ دیون، (عما) 1- لاه پاہ کرن، کھنب تھپ دین 2- بنا
سوار دیون

تھپ تھپا کرن، (عما) داء لانا، دھو کھ نال لٹنا
تھپ چند باریاں کرن، (عما) جھوٹی امید بھوانا
تھپ چند کرن، (عما) امید بھنا
تھپ: (فہم) 'تھپنا' (تھاپنا) دامر، چپڑ مار، طمانچہ مار
تھپا: (ند) بھلی شے دا ڈالا، ڈھیلا، غنصی ہوئی مٹی یاں مکھن وغیرہ دا ڈالا
تھپا مار کے بیٹھنا، (عما) اک تھاں بیٹھ کے ہلن دانان نہ لینا

تھپاک: (ند) اتفاق دا داگاڑ

تھپاکا: (ند) دستک، مکھنا ہٹ

تھپاکی: (مو) دیکھو: تھپاک

تھپالن: (مصدر) تھپکن پاں، پاتھن داکم کروان

تھپان: (مصدر) کسے کولوں کو ہاتھن داکم کران

تھپائی: (مو) 1- تھپن داٹن، ڈھنگ، کم یاں مزدوری 2- ٹکائی

تھپڑ: (ند) دھما، چپڑ، طمانچہ، لمبھوا، چنڈ

تھپڑ دیون، (عما) مارن کٹن، چنڈ مارن

تھپڑ کھاون، (عما) مارگٹ کھاون، چنڈ کھاون

تھپڑا: (ند) دیکھو: تھپڑ

تھپڑاؤن: (مصدر) 1- تھپڑ لاؤن، چپڑ مارن 2- مروان 3- دستک دین

تھپڑاؤن: (مصدر) 1- شاہاش دیون، ہلاشیری دیون 2- تھپڑ مارن

تھپا کے مارن: (عما) ہنیرے وچ ہتھ مارن

تھپنا: (فل) 1- تھو کنا 2- بھسلنا 3- چال اکھڑ جانا

تھپکن: (مصدر) تھپکن

تھپکنا: (فل) چال اکھڑ جانا، وگی: 'تیری چال توں گھوڑی تھپکے'

تھپکی: (مو) دیکھو: تھپکی

تھپن: (مصدر) 1- کنبن ہارزن 2- پھسلن

تھپو آ: (ند) گھمبیاں دی ہتھ درگی لکڑ جس نال اوہ چک چاڑھے

بھاٹے نوں تھپدے رہندے نیں، تھاپی

تھپوڑ: (ند) 1- تھپڑ 2- پانی وچ ہتھ مارن دی آواز

تھپو کڑ: (ند) دیکھو: تھپکن

تھپو کڑ تھپو کڑ کے، (نم) تھپ تھپ کے

تھپو کڑن: (مصدر) 1- تھپکن 2- بال نوں سوادن لٹی ہولی ہولی

تھاپڑی دیون 3- دھون والے کپڑے نوں صابن لا کے ہتھال نال

تھپکن

تھپہ: (ند) دیکھو: تھپا

تھپہیوں/تھپاتوں: (ند) 1- دوواں ہتھال دے جیسے وچ آون

جوگا 2- دوواں ہانہواں دا پھیلاؤ

تھپتی: (مو) نوٹاں دی گڈی، اتے تھپے رکھے ہوئے نوٹاں دی

ڈھیری

تھپ.....پ

تھپ: (مو) 1- لاؤنا، بناؤنا، وگی: 'کلی مٹی تھپ کے کھوہ بناوے پئی'

تھنھو تھنھو لادون

تھنھو کارا/تھنھو کاری: (نڈ، مفت) 1- قابل نفرت، ٹھکن دے
لائی 2- منحوس 3- نالائق

تھنھو کارنا: (نعم) کے اُتے ایس واسطے ٹھکنا کہ نظر نہ لگ جائے
تھنھو: (مفت) دیکھو: تھنھو

تھنھو: (نڈ، مفت) گلاں کرن لکیاں جس دی زبان رُک رُک کے
چلے، ہکلا، تھنھا

تھنھو نا: (فل) ٹھکانا، رُک رُک کے گلاں کرنا، بولن لکیاں زبان
دار کنا

تھنھو نا: (فل) دیکھو: تھنھو نا

تھنھو ہٹ: (مو) زبان دا تھڑکنا

تھنھو: (نڈ، مفت) تو تھلا، تھنھا، اڑاڑ کے بولن والا

تھنھو: (مو، مفت) دیکھو: تھنھو جیہدی ایہہ تانیٹ اے

تھنھو: (مو) مونہہ، بھٹی، بھٹی

تھنھو: (نڈ، مفت) دیکھو: تھنھو

تھنھو: (مو) دیکھو: تھنھو

تھنھو آ: (نڈ) لکڑی دے دے دا ٹھہریاں دا اک اوزار جو گولائی

دار ٹپے دا ٹک گھڑے دی گولائی دے اندر لا کے اُپروں تھپے نال

مٹائی کرن دے کم آؤندا ہے

تھنھو آ تھوون، (عما) ٹھہکار ہو جاوَن، مونہوں گل نہ نکلیں

تھنھو تھنھو: (نڈ) ٹھوٹی تریف، خوشامد، جمولی چلی

تھنھو تھنھو لادون، (عما) خوشامد کرن، جمولی چلی کرن، گلاں

ہاتیاں نال خش کرن

تھنھا: (نڈ، مفت) لگنت والا، ہکڑا، تھنھا، ہکلا، اڑاڑ کے بولن والا،

ہالاں دی طرحاں تو تلیاں گلاں کرن والا، اوازوں نوں ٹھیک

طریقے نال کڈھن دی بجائے غلط طریقے نال کڈھن والا

تھنھا ہوون، (عما) ہکڑا ہوون، لگنت زدہ ہوون، تو تھلا ہوون

تھنھا: (سن) 1- تھڑا 2- گمہا، ہرے پٹھے اُتے کاغذوں وغیرہ دا ڈھیر

3- کلاوے وچ آجان والی چمبی وغیرہ دی تھمبی

تھنھا بھرن، (عما) کلاوا بھر کے چلنا (شے)

تھنھا: (نڈ) مٹے دا پھوک، بچھی

تھنھا: (نڈ) گورکھی حروف تہجی وچ 'تھ' نوں تھنھا کہیا جاند اے

تھنھا مٹا کرنا، (عما) نال مٹول کرنا، آلا تھلا، لارا لپا لادنا، دگی:

'کنا چ شیرا تھنھا مٹا کردا رہیا'

تھنھا: (نڈ) 1- عقل مند، دانا، سیانا 2- ثابت قدم، مستقل مزاج

3- ٹھکانا، جگہ، مقام 4- رائے، تجویز 5- سیانف دا اظہار

تھنھا تھنھا: (پو، مو) ہکی اُمید، ہمت تے حوصلے دی کمی

تھنھا تھنھا: (نڈ) عارضی سہاریاں آرام

تھنھا دھولی: (مو) عزت، پان پت، لحاظ

تھنھا دھولی نہ جانن، (عما) عزت بے عزتی نہ جانن

تھنھا دھولی نہ رکھن، (عما) عزت نہ رکھن، لحاظ نہ رکھن

تھنھا کا: (نڈ) پانی وچ ہتھ پیر مارنا

تھنھان: (صدر) ٹھکان، اڑاڑ کے بولن

تھنھان: (صدر) ناراض ہوون، رُسن، مونہہ وٹن

تھنھان: (سن) 1- تھنھو دی آواز 2- لگنت، پھٹکار 3- نفرت

چڑھاون

تھتھکار: (مو) 1- تھکن دی آواز 2- حقارت دا اظہار، نفرت، پھکار
 تھتھکارو: (ما) تھکار دیون، نفرت کرن، دلوں لاہ دیون
 تھتھکارا: (ند) 1- تھکن دی آواز 2- بچیاں دی اک بیماری، مسان
 تھتھکارا ہو جاون، (ما) 1- تھکن دی عادت ہو جاون 2- مسان

ہو جاون

تھتھکارن: (مصدر) تھو تھو کرن، نفرت ظاہر کرن

تھتھکاری: (و، مو) 1- زنجیر، بیڑی 2- چڑیل 3- جوتی بزار

تھتھکاون: (مصدر) تھکاون، اڑاڑ کے بولن

تھتھ: (مو) 1- مقررہ سما، متعین سما 2- اٹکنا، رک رک کے

تھتھ ہڈھن، (ما) شوخی کرن، غرے کرن، اداواں دکھاون

تھتھ پتھ، (مو) ٹال مٹول، آئیں بائیں شائیں

تھتھ پتھ کرن، (ما) 1- ٹال مٹول کرن 2- شرمندہ ہون

3- ایہ مراد دھریکھن

تھتھ پنچ، (ند) بندوبست، پر بندھ، سر بندھ

تھتھ تھتھاون، (فل) تھلکنا، کھسکنا

تھتھ مارنا، (ما) تھتھل کے گل کرنا

تھتھ: (ند) 1- نورک، بے وقوف 2- نامکمل

تھتھ متھ، (مفت) 1- چنگی طرحاں نہ بنیا ہویا، بے دھول

2- ادھورا، نامکمل

تھتھ متھ کرنا، (ما) پنا منصوبے دے کالھی کالھی وچ کوئی

کم کرنا

تھتھ: (ہند) 'تھپا' دی جمع

تھتھیرا: (ند، مفت) 1- تھن والا 2- اٹاں تھن والا مزدور

تھتھیر/تھتھیرا: (ند) دیکھو: تھتھیر

تھتھیر لگن، (ما) 1- نقصان ہون، صدمہ پہنچن 2- مار پون

تھتھیر لگنا، (ما) نقصان ہونا، کھانا چنا

تھتھیرا وجنا، (ما) نقصان ہونا

تھتھیرے: (ند) دیکھو: تھتھیر جیہدی ایہہ جمع اے

تھتھیرے وجن، (ما) چنڈاں وجن، مار پون

تھتھیرن: (مصدر) دیکھو: تھتھیرن

تھتھیرن: (مصدر) 1- تھتھیرن، گویا تھتھیرا جاون 2- تھتھیر وجن، مار پون

تھ.....ت

تھت: (ند) 1- نورک 2- لائی لگ خاندن جو عورت دے پچھے لگن والا

ہوے

تھت: (مو) 1- قمری مینے دا دن 2- مرحوم وڈیریاں دے نال تے

ہر سال غریباں نوں کھانا کھوانا

تھت گالنا/تھت ڈوبنا، (مفت) ناش کرنا، اکھ نہ رکھنا، جاہ

کرنا

تھت: (مفت) قائم، اچل، ٹھہریا ہویا

تھتا: (ند) دیکھو: تھتا

تھتان: (مصدر) دیکھو: تھتان

تھتھاون: (مصدر) کھل لکاون، مونہہ بناون، ناراضی دس، یک مونہہ

نہذا: (ج، ذ) نہذا، نہڈا

نہذا تے گڈیا ہک برابر، (اکھا) نویں تھاں تے وسنا یاں بوئے
دا نویں تھاں تے ہنگرنا اکو جیہی اوکھی گل اے

نہذا ڈیون، (عما) چکر لوانا

نہذا اکھاون، (عما) ٹھوکر کھانا

نہذا مارن، (عما) ناپسند کرنا

نہڈے کھاون، (عما) ذلت اٹھانا، خواری ہونا

نہڈیاں وچ اڈاون، (عما) ذلت چوں کڈھنا

نہڈکاون: (مصدر) بھٹکاون، گرا ہے پاون، ٹھوڈکاون، ڈولاون

نہڈکن: (مصدر) بھٹکن، گرا ہے پون، ٹھوڈکن، ڈولن

نہڈکواون: (مصدر) گرا ہے پواون

نہڈکین: (مصدر) دیکھو: نہڈکیون

نہڈکیون: (مصدر) ٹھوڈکن، بھٹکیون، گرا ہے پون، ٹھوڈکیون

نہڈلویں: (نم) منڈھویں، منڈھتوں

نہڈن: (مصدر) سُوئے لاونا (بھجوراں دے)، بھجورٹوں اک تھاں

توں ہٹ کے دوجی تھاویں لاون دا عمل

نہڈواون: (مصدر) پودے نوں اک تھاں توں دوجی تھاں تے

لاواون، گڈواون

نہڈھا: (نم) نہڈا، نہڈیا ہوا

نہڈھی: (نم) نہڈی، نہڈی ہوئی

نہڈھا: (مو) 1- بڈل، گٹھی، گڈی، تہہ در تہہ لکھا، ڈھیر 2- نوناں

بڈل

تہڈیوں: (نم) منڈھتوں، شروع توں ای
تہڈیوں لا، (نم) ازولوں، منڈھتوں، شروع توں

تہ.....ر

تھر: (نم) 1- وجود، جُٹ، توازن 2- آسرا، سہارا 2- پانی یاں دبی دے

جن دا عمل، جماؤ، تھکا، تھری

تھر بھٹنا، (عما) کسے چیز دا جم کے سٹکھنا ہونا

تھر جنس، (عما) برف دا جم جنس

تھر کبداون، (عما) تھر تھر کبداون، ڈراون، لرزاون، تھر تھر اون

تھر کنہنا، (فل) دیکھو: تھر تھر کنہنا، دنگی: ڈر سنسار گئے تھر تھر کنہن

یاں ہتھیاں ہتھ آدے (سیف)

تھر کنہنی، (مو) زور دا کانا

تھر: (نم) سندھ دا اک ریگستانی علاقہ، تھل، چنیل میدان

تھر آون، (عما) 1- اوکے ویلے آون، اوکڑاں آون 2- تھر تھر

کنہن 3- راہ وچ دیرانہ آون، تھل آون

تھر: (مفت) 1- ساکن، خاموش 2- پکا، مضبوط، محکمہ 3- قائم، ثابت

قدم، مستقل 4- مطمئن

تھر بناون، (عما) دکھاوے دی شان بنانا، جھوٹی شان بنانا

تھر چٹ، (مفت) جس دا چٹ تھر ہے، اڈول من والا

تھر ونجن، (عما) ہٹلا جانا، گھبرا جانا

تھرا: (مفت) دیکھو: تھر

تھراٹ: (مو) دیکھو: تھر تھراٹ

تھتھو تھتھی / تھتھو تھو: (مو) 1- تھو تھو 2- روک تھام 3- دم دلاسا،

تھچا

تھتھو کتا: (نعم) دیکھو: تھچو کتا

تھتھو: (مو) عقل، بندھ، دانائی، سمجھ

تھتھو چکن، (حما) عقل توں کم نہ لون، بیوقوفی کرن

تھتھی: (مو، مفت) ہکلی، اڑاڑ کے بولن والی سوانی، لگنت والی سوانی

تھتھیار: (مفت) ٹٹلا، تو تھلا

تھتھیان / تھتھیانا: (مصدر) 1- رنگے تھ پڑے جانے یاں کے

خوف پاروں حواس کو بیٹھن، تھلا تھلا کے گلّاں کرنا، اڑاڑ کے گلّاں

کرن، زبان دا لڑکھانا 2- تھتھلان 3- غصے، خوف یاں خوشی دے

اظہار دی کیفیت پٹھ گل دامونہوں نہ لکنا

تھتھیوال: (نڈ) تو تھلا پن، لگنت

تھتھے پتھے کرن: (حما) 1- ایدھر اودھر تھ مارن 2- نموشی 3- نالن

تھتھی: (مو) قمری مینے دا ون یاں تاریخ

تھ.....ٹ

تھٹا: (نڈ) ٹٹھا، مذاق خول، ہاسا

تھٹن: (مصدر) رچنا، تخلیق

تھٹن ہار / تھٹن ہارا، (مفت) بناون والا، رچن والا

تھٹنا: (نعم) بنانا

تھٹو آ: (نڈ، مفت) بنان والا، تخلیق کرن والا

تھٹو یا: (نڈ) سوانگ، اڈنبر

تھڈ: (نڈ) پنڈ، بستی، ٹھٹھ

تھ.....د

تھڈا: (نڈ) 1- گٹھی، بنڈل 2- پٹھیاں دا ٹٹھا

تھڈرا: (نڈ) بھادروں، بھادوں دا مہینہ

تھڈہ: (نڈ) چکنا، تیل یاں گھیونال چو پڑیا ہویا، روغنی، چکناٹی، تھڈا

تھڈھا: (نڈ) دیکھو: تھڈہ

تھڈھائی: (مو) تھڈھائی، تھڈھاکرن والی کوئی شے

تھڈھکنا: (فل) بچے دا اڈوں اڈوں کرنا

تھڈھی: (مو، مفت) تھڈھی، روغنی، چو پڑی ہوئی

تھڈھی اُنگل دیون، (حما) 1- فائدہ پہنچاون، سہولت دیون

2- اُنھکل دیون

تھڈھے قصے: (نڈ، مفت) اُکتاہٹ دا شکار کردین والے قصے،

لے واقعات

تھ.....ڈ

تھڈا: (نڈ) 1- ٹھریا ہویا، ٹھنڈا ماریا 2- کھجور دے درختاں دا ٹھنڈ جو

اکو ٹھنڈ توں پٹھ کے بنیا ہووے 3- کھلاں رنگن واسطے بکر دا

سک موہلاں نال (جیناں دے سر یاں اُتے لوہے دے سم چڑھے

ہوندے ہن) کٹن لئی وڈے گھیرے دی لکڑی دا زمین وچ گڈیا

ہویا اک ٹڈھا جس دے چور گرد گھمدے ہوئے ٹھڈے نیں

4- دھوکھ پنڈاں دی حدوں وکھریاں لئی نشانی لئی گڈیا گیا وڈا پتھر

تھریڈا

تھریڈاؤن: (مصدر) ڈراون، دھکاؤن، تراہ کدھن

تھریڈاؤنا: (نعم) ہلاؤنا

تھریکن: (مو) کنہنی، کانبا

تھریکن: (مصدر) 1- کنہنا، ہلنا، ڈولنا، تھریکنا 2- نچن مین وچ چنگی

طرحاں انگ پھڑکاؤنا

تھریکنا: (فل) 1- تھریکنا، کنہنا 2- ہلنا، ڈولنا 3- ٹھمک ٹھمک کے چننا

تھریکا دیون، (حما) 1- تھریکا دیون، ہلا دیون 2- کراہے

پادیون، گمراہ کردیون

تھریکے تھریکے، (نم) کنبہ دے ہوئے، تھریکے تھریکے ہوئے

تھریکنا: (مفت) بید، پینت دا درخت لچک پاروں قدرتی طور تے

کنبہ رہندا اے، انج جاچدا اے جیویں سردی نال کنب رہیا اے،

وگی: بیدے نوں تھریکنا لگا خوف خدا دیوں ڈر کے

تھریما: (ند) چٹے کپڑے دی اوہ بھلکاری جس دے اُتے رنگدار ریشم

نال وریاں بٹیاں یاں چارخانے کڈھے ہوندے نیں

تھریما: (ند) گماہ دی اک قسم

تھریماٹر (Thermometer): (انگ، ند) درجہ حرارت اتے خاص

کر کے بخار دیکھن دا آلہ، تاپ میچو

تھریماوس (Thermos): (انگ، ند) اک قسم دے دوہرے شیشے دی

بٹل جس وچ پانی مٹی چیز اُتے باہر دے درجہ حرارت دا جمہتی اثر

نہیں ہوندا

تھریماوس فلاسک (Thermos Flask): (انگ، مو) دیکھو:

تھریماوس

تھریکن: (مصدر) تھریکن، رَسَن

تھریکن تھریکن، (نم) دیکھو: تھریکن، وگی: جیناں کیتی ہے سیکھے وچ

بے ایمانی، اوہناں کنبہ دے ہے تھریکن تھریکن جانا

تھریکن: (مصدر) 1- پانی وغیرہ دا تھریکن، گند مند تھریکن بہہ جاون

2- سکن، خشک ہون

تھریکنا: (فل) 1- تھریکنا، قائم ہونا 2- بدوبدی وڑ جانا 3- نشانہ خطا ہو

جانا

تھریکنا، (حما) ڈمکنا

تھریکیل: (ند) اک قسم دا چھوٹا جٹا بوتا جس دے پھل دا مریہ بن دا

ہے ایہہ عام طور تے 6000 فٹ دی اُچائی تے ہوندا ہے

تھریور: (ند) اک قسم دا پہاڑی رُکھ جیہدا بھل مٹھا ہوندا تے مریہ

پاون دے کم دی آؤندا اے

تھریور: (ند) 1- کانبا، کنہنی 2- کھڑکا

تھری: (مو) ملائی، کریم، چاء یاں دُده دے اُتے دی پتی جیہی تھلی

تھری جمننا، (حما) دُده تے ملائی دا جمننا، گاڑھا ہونا، دہی جمننا

تھری ٹاٹ تھری (Three Knot Three)، (انگ، مو) اک

قسم دی ریفل

تھری: (مو) دا تری یاں کرپان دی ٹٹھ

تھری: (نم) دیکھو: تھری، وگی: ”بسر دھن دے انداز وچ جذبے دا

تھری کنہنا“

تھریڈ: (مو) 1- گھانا، نقصان، کمی، تھریڈ 2- حاجت، ضرورت، لوڑ

تھریڈا: (ند، مفت) دوہرے تھریڈا، بہت گھٹ، بہت تھریڈا

تھراٹا: (فل) دیکھو: تھراٹا

تھرام: (ند) 1- آرام، سکون، ٹھہراؤ، آہستگی

تھرام نال، (فم) آرام نال، سکون نال، سچے نال

تھراٹا: (فل) 1- کانپنا، لرزنا، 2- بہت خوف کھانا، ڈرنا

تھراون: (مصدر) جما کے رکھن، جوڑ کے رکھن، ٹکا کے رکھن

تھراہٹ: (مو) تھراہٹ، کنہی، کانبا، کپکپاہٹ، وگی: 'اے تھراہٹ

پیاراں والی'

تھراہٹا: (فل) قائم رہنا، ٹل رہنا

تھرتا: (مو) سترتا، سترتا، ٹھہراؤ، ٹکاؤ

تھرتھان: (مو) تھاں، ٹھکانا، گھربار

تھرتھ: (مو) 1- کانبا، کنہی 2- (فم) بہت ہی کنبیاں ہوياں

3- (مفت) کنبدا ہوا

تھرتھکی، (و، مو) اک پرند جو ہر ویلے ہوا وچ تھرتھاتا رہندا

اے

تھرتھ کنہیا/تھرتھ کرنا، (معا) 1- ڈر پاروں یاں ٹھنڈا نال کنہن

دی حالت 2- بہت زیادہ کنہیا

تھرتھراونا: (فل) کنہیا، تھرتھ کرنا

تھرتھراہا: (و، مفت) لرزاں، کانپنا ہوا

تھرتھراہٹ: (مو) کانبا، کنہی

تھرتھرن: (مصدر) کنہیا، تھرتھ کرنا

تھرتھری: (مو) 1- کنہی، ڈر (چھڑنا، جھٹلنا، لگنا) 2- تاپ

تھرتھری جھٹلن، (معا) کانبا لگن، بہت زیادہ پالا لگن، کانپنا

بخار چڑھن

تھرتھل: (ند) 1- افراتفری، درہمی برہمی، ہلچل، ہٹھلی اُپر 2- نہچال،

زلزلہ 3- ڈر، خوف، گڑبڑ 4- بوکھلاہٹ، گھبراہٹ، پریشانی، وگی:

'تھرتھل پایا وچ سارے آتن، ہسی ٹخن الا نیا' (دمو)

تھرتھلا: (ند) دیکھو: تھرتھل

تھرتھلاون: (مصدر) ہلچل چواون، اُتے تھلے کراون، اُلٹ پلٹ

کراون، اُتھل پھل کراون

تھرتھلنا: (فل) کنہیا، گھبرا جانا، افراتفری مچنا، وگی: 'قادر یار غلام بے

ہوش ہوئی صورت دیکھ یسنا تھرتھلایا ای' (قادر یار)

تھرتھلی: (مو) زلزلہ، دھرتی دا ہلنا، بھونچال

تھرتھلی مچانا، (معا) اُتے مچانا، افراتفری کرنا

تھرتھلی مچنا، (معا) ہلچل مچنا، کھلبلی ہونا، بھاڑ پینا

تھرتھلیلا: (ند) 'تھرتھراون' توں، کنہن، ڈولن، ہٹلن

تھرتھ (Third): (انگ، ند) تچا، تیسرا

تھرتھ ڈویشن، (انگ) امتحان وچ تیجے درجے دے نمبر لین والا،

درمیانی یاں ماٹھی کارکردگی دکھاؤن والا

تھرتھ کلاس، (مفت) نکما، بھیڑا، گھٹیا، تچا درجہ

تھرتھ ڈن: (مصدر) 1- تھلکن، ڈمکگاون 2- ٹھوکن، کراہے پون، گمراہ

ہودن

تھرتھراونا/تھرتھراونا: (فل) 1- تھرتھ کنہیا 2- ہلنا، ڈولنا 3- (فم) ہلنا

ہلونا دینا، ہلانا

تھرتھراہٹ: (مو) تھرتھراہٹ، کنہی

تھڑکن: (صدر) کنین، کانباٹن (بخار وچ)، بہت زیادہ کنین، سردی یا خوف نال تھڑتھڑن

تھڑکن: (صدر) 1- پھسلن، تیلکن 2- اکھڑن 3- بھل جاوَن 4- اُگن یاں ڈول جاوَن 5- اپنی تھاں توں بل جاوَن

تھڑکن: (صدر) دیکھو: تھڑکن

تھڑکن/تھڑکنا: (صدر) 1- رُکنا 2- تِلکنا، قائم نہ رہنا 3- اپنے مذہبی اصولاں توں ڈگنا 4- اشانت ہونا، بے چین ہونا

زبان تھڑکنا، (حما) گل کردے کردے رُکنا

تھڑکن/تھڑکنا: (صدر) مالی حالت وچ زوال آنا، ہتھ تنگ ہونا، بمشکل گزارہ ہونا

تھڑکنی: (مو) تِلکنا یاں پھسلنا

تھڑگو: (مفت) تھڑک جان والا، بے اصولا

تھڑکواں: (مفت) دیکھو: تھڑگو

تھڑکواوَن: (صدر) 1- اپنی تھاں توں ہلاوَن داکم کراوَن 2- ہلاوَن، اکواوَن، گراہے پواوَن، تھڑکراوَن، تھڑکواوَن

تھڑکونا: (غم) دیکھو: تھڑکاون

تھڑم تھڑا کرنا: (حما) لعنت ملامت کرنا، تھو تھو کرنا

تھڑن: (فل) کسے چیز دے پیچھے پیٹا

تھڑون: (صدر) 1- گراہے پین، گمراہ ہودن 2- کنین، ڈولن، ہلن 3- ڈرن 4- نیت وگزن

تھڑون: (صدر) دیکھو: تھڑونا

تھڑن/تھڑنا: (فل) 1- ڈرنا 2- اُکنا 3- تِلکنا، قائم نہ رہنا 4- اپنے

مذہبی اصولاں توں ڈگنا 5- بے چین ہونا 6- کھڑنا

تھڑن/تھڑنا: (صدر) 1- گراہے پین، نیت وگزن، گمراہ ہودن

2- کنین، ڈولن، ہلن 3- ڈرن 4- پیچھے رہ جانا، سر ہونا، لیٹ ہو جانا، وقت توں فائدہ نہ لینا 5- فرق پٹا

تھڑن/تھڑنا: (صدر) 1- گھٹنا، گھٹ ہونا 2- ضرورت مند ہونا

تھڑ جاوَن، (حما) 1- تھڑک جاوَن، بھٹک جاوَن 2- گھاٹ ہودن، کی ہودن 3- گھٹ جاوَن، پورا نہ ہودن

تھڑو: (مذ) لعنت، بھڑکار

تھڑو تھڑو، (غم) دیکھو: تھڑو

تھڑو: (مفت) 1- تھوڑا 2- ضرورت مند 3- کنگال

تھڑواوَن: (صدر) 1- تھوڑا کراوَن، گھٹواوَن، کی کراوَن 2- ڈروان 3- محتاج کراوَن

تھڑواوَن: (مفت) 1- تِلکواں، ڈگناں والا 2- ڈھل میل

تھڑواوَن: (مفت) تھوڑا رہ جاوَن والا، ناکافی

تھڑو: (مو) گھاٹ، تھڑ

تھڑو کٹنا، (حما) غریبی وچ دن گزارنا

تھڑھا: (سن، مذ) 1- اُچی پدھری تھاں، چبوتر، تھڑا 2- گورو دا

استان

تھڑھا بیٹھنا، (حما) چوراں توں راکھی لئی پنڈ دے باہر پہرہ لگنا

تھڑھا پو جتا، (حما) 1- کسے نوں گورو یاں روحانی رہبر مننا

2- گورو گدی پو جتا

تھڑھی: (مو) چھوٹا تھڑا، چھوٹا چنٹرا

تھڑ.....ٹ

تھڑ: (سن) 1- اُچی پدھری تھال، چوئترا، چوئترا 2- گورد دی مقدس تھال

تھڑ: (مو) کے کم وچ برکت نہ ہونا

تھڑ: (مو) 1- 'تھوڑا' دی تخفیف، گھٹ، کم، بھورا لکھو 2- غربی 3- گھاٹ، کمی، گھانا، نقصان، خسارہ 4- ضرورت، لوڑ 5- طلب،

چاہت

تھڑ پونجیا، (ند، مفت) تھوڑی پونجی والا، گھٹ راس والا

تھڑ پینا، (عما) گھاٹ ہونا

تھڑ جاون، (مصدر) گھٹ جاون، کمی آ جاون، ہتھل ہو جاون

تھڑ ولا، (ند، مفت) 1- بزدل، ڈرپوک 2- تنگ دل والا، کم

ظرف، کمینہ، کنجوس

تھڑ ولی، (مو، مفت) 1- بزدلی 2- کمینگی، کم ظرفی

تھڑ ماری جانا، (عما) کمی ہونا، گھانا ہونا

تھڑ ہمتا، (ند، مفت) گھٹ ہمت والا

تھڑا: (ند) لذو جانور (کھوتے، فخر وغیرہ) داساز جیہدا پیڑھے ٹاٹ

یاں جت دا بنیا ہوندا ہے ایس نوں اُتے پا کے کس دتا جاندا ہے، تا

ں بے ادب لک وزن دی سختی نال زخمی ہون توں محفوظ رہ سکے،

زین، کاظمی

تھڑ اپانا، (عما) 1- سوار ہونا 2- کسے تے بوجھ پانا 3- دیلے کویلے

کم لینا

تھڑا: (ند) اُچی تھال، گھر وغیرہ دے باہر بنیا ہویا چوئترہ

تھڑا دیون، (عما) حملہ کرن واسطے کسے دے راہ وچ بہہ جاون

تھڑا ملکن، (عما) 1- ٹاکا بندی کرن، راہ ڈکن 2- کسے دی تھال

تے قبضہ کرن

تھڑا کا: (مو) کمی، گھانا، کسر

تھڑا اون: (مصدر) دیکھو: تھڑاونا

تھڑاونا: (نعم) کسے نوں تھڑا پادنا

تھڑاونا: (نعم) 1- تھڑا کاونا 2- دل ڈھاہنا

تھڑاویا: (مفت) کمی دا شکار، جیہوں پیسے یاں اشیائے ضرورت دی

تھوڑ ہووے

تھڑ تھڑ: (نم) دیکھو: تھڑ تھڑ

تھڑ تھڑ کنہن، (عما) کنہنا، کانبا لکنا (بخار وچ)، ٹھنڈا نال بہت

زیادہ کنہن

تھڑ دا: (مفت) تھڑا ہویا، لوڑ دند، محتاج

تھڑک: (مو) 1- تھڑکن دا عمل 2- ڈمگاہٹ، گمراہی 3- بُھل،

غلطی، سہو

تھڑک: (مو) دیکھو: تھڑک

تھڑک جاون، (عما) 1- اُک جاون، بُھل جاون، گمراہی پے

جاون 2- ہل جاون

تھڑ کا دن / تھڑ کاونا: (مصدر) 1- اُکاونا، گمراہ کرنا 2- تھڑکاونا، قائم

نہ رہن دینا 3- پیرول کڈھ دینا 4- اشانت کرنا، بے چین کرنا،

دگی: چنگے چنگے عالم دزادہر سے تھیں تھڑکائے (گل)

تھ.....ک

تھک: (مو) تھکاوٹ، کس، کسا

تھک ٹٹ جانا، (معا) تھک کے پور ہو جانا، ساہ ست نہ رہنا

تھک جانا، (معا) تھکنا، ماندہ ہو جانا

تھک کے بیٹھ جاؤں، (معا) جی بھڑ دیوں، ہار کے بہہ رہوں،

ماڑ ہو کے کم نہ کرن

تھک کے پور ہونا، (معا) بہت زیادہ تھک جانا

تھک لھنا، (معا) دیکھو: تھک کے چور ہو جانا

تھک لہنا، (معا) دیکھو: تھک کے پور ہونا

تھک لہون، (معا) تھکن لہہ جاؤں، کس لھن، تازہ دم ہوں

تھک مٹانا، (معا) تھکن دور کرنا

تھک مٹ جانا، (معا) دیکھو: تھک ٹٹ جانا

تھک: (مو) تھکا، ٹھکانا، جگہ

تھک: (نعر) 'تھکن' مصدر توں امر، مونہہ دالیں دار پانی، رال،

مونہہ والاب

تھک اچھال، (معا) 1- بکواس کرن، بیہودہ بکن 2- دوجے

لوں لٹو کرن، چوبھ لاؤں، ٹچکر کرن 3- گند اچھال، بدنام کرن،

ٹھٹ لاؤں

تھک بند کم کرنا، (معا) تھک نال جوڑ دینا، بودا کم کرنا، ناپائیدار

کم کرنا

تھک پوخی نصے کھانی، (اکھا) جدوں تھوڑے روپے وجھوں ویہ

کرن دا کوئی لا بھ نہ ہووے اوووں کہندے ہن

تھک بھٹ کرنا، (معا) 1- پھٹکارنا 2- جھاڑ پاؤنا، جھاڑنا

3- تندنا

تھک تھک ہونا، (معا) بے عزتی ہونا

تھک تھکان، (معا) تھوٹھو کرن، نفرت دا اظہار کرن، تھک سٹن

تھک تھکوی تے کم چلانا، (معا) جیویں تیویں کم چلانا

تھک تھمبن لاؤں، (معا) للوچو کرنا، ناپائیدار کم کرنا

تھک چٹن، (معا) بے عزتی قبول کرنا

تھک داڑھی فٹے مونہہ، (اکھا) جدوں کسے تے لعنت پاؤنی

ہووے تال آکھدے ہن

تھک دان، (ند) اوہ بھانڈا جیدے وچ تھک یاں پان دی پیک

وغیرہ سنی جاندی اے

تھک رڑکن، (معا) 1- فضول گھاں کرن، مند بکن 2- گل مہن

پاون، اٹو گل بار بار کری جاؤں

تھک سٹن، (معا) نفرت نال ٹھکرا دینا

تھک سٹنا، (معا) 1- نفرت نال ٹھکرا نا 2- پرانی عمارت دانویں

مرمت کیجے ٹکڑے توں الگ کر دینا

تھک سٹی کے جانا، (معا) بہت جھمتی واپس آؤں دا اقرار کر کے

جانا

تھک کے چٹن، (معا) دھکاری ہوئی شے قبول کرنا

تھک کے چٹنا، (معا) 1- کوئی شے دے کے واپس لینا 2- ٹکر

جانا، وعدہ کر کے بھڑ جانا

تھڑیوں: (مو) دیکھو: تھڑی جیہدی ایہہ جمع اے

تھڑی: (مو) 1- دروازے اگے بنائی ہوئی چوڑی تھاں، پکی 2- ادھ

دے کچادے دا اک پاسا

تھڑی: (فعل) 1- کنہی، ڈرن 2- گہرائی 3- نیت دا دگاڑ

تھڑی: (مو) 1- گھاٹ، تھوڑ، کمی، تنگی 2- بدنامی، ذلت، رسوائی

3- گھٹی ہوئی، گھٹ گئی ہوئی

تھڑی تھڑی کرن، (حما) توئے لعنت کرن، بُرا بھلا آکھن

تھڑی تھڑی ہونا، (حما) رسوائی ہونا، بدنامی ہونا

تھڑے: (ند) 1- تھڑا پلان، مگدے دی وٹھ تے پاؤن والا گدا

2- کچا کاروبار، (تھڑے تے کم)

تھڑے بہون، (حما) راہ ڈکن، دشمن دی گھات وچ بیٹھن، ناکا

بندی کرن

تھڑے پادنا، (حما) اک رسم جس مطابق ویاہ وچ تھوڑے دن

رہ جان تے منڈے ٹکوی نوں باہر نکلنا تے ہسنا بولنا منع کر دتا

جاندا ہے

تھڑے پئے ونجن، (حما) مصیبت آ پینا

تھڑے توں نہ لنگھن دیون، (حما) نیزے نہ لگن دیون،

نفرت کرن

تھڑے دار، (مفت) 1- چوکیدار 2- تھڑا ملن والا، ناکے تے

بیٹھن والا

تھڑے مارن، (حما) ناکا بندی کرن، روک بناؤن

تھڑے: (ند) تھڑیا دی جمع

تھڑے تھڑائے لوک، (فم) غریب غرباء، ماڑے

تھڑے ہوئے دا علاج اے، تھڑے ہوئے دا نہیں،

(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ صبر کرن والے دی تھوڑ پوری ہو

جاندی اے پر جیہڑا بندہ ہر ویلے ای جھولی چکی پھرے اوہدی تھوڑ

کدی پوری نہیں ہوندی تاں آکھدے نیں

تھڑیا: (ند، مفت) جیہڑی تھوڑ آئی ہووے، گھاٹ کھادا

تھڑیاں: (مو) 1- تھڑیا ہویا ہون دی حالت، گھاٹ، کمی، تھوڑ

2- تھڑی دی جمع، بدنامی، ذلت، الزام

تھڑیاں دھرن، (حما) الزام لاؤن، جھٹاں لاؤن

تھڑیاں دے گروم داہلے، جوگاں دیندے واہن نوں، کھوہ

دیندے گھڑا لے، (اکھا) جدوں کسے پیٹے غریب آدمی نوں کوئی

امیر آدمی اپنی ٹکوی دا ساک دے دیوے اتے نالے ہو رہی

دیوے تاں کہندے نیں

تھڑیا: (ند) تھڑ، دھما، وگی: کسوٹی تے پورا اترے ایوں تھڑپے

کھا کے

تھڑیرا: (ند، مفت) تھوڑا کو، بھورا جتا

تھڑیل: (مفت) جس نوں تھڑ ہووے، لوڑ وند

تھڑیون: (مصدر) 1- گھٹ جاؤن، کمی آجاؤن، تھڑ جاؤن

2- غریب ہو جاؤن، ضرورت مند ہوؤن

تھڑی: (مو) 1- کپڑے نوں ٹاکی لانا، پیوند لانا، تھکڑی 2- تھوڑے

خرچے دا کیتا کم

تھک تھڑی، (مو) تھک دارفو کرنا، گھاٹ نال کم چلانا

تھکن بیباں، (حما) لعناں پینا، اوئے توئے ہونا

تھکن ٹھکن، (حما) 1- مونہہ وچوں جھک نکلن 2- غصے نال اُچی

اپنی بولن

تھکن سٹنا، (حما) تک چڑھانا، گھرننا کرنا، نفرت کرنا

تھکن موڈھے توں سٹنا، (حما) آکڑے بھرتا

تھکن مونہہ پینا، (حما) کسے دی بند اکرن نال اپنی بند ہونا

تھکن نال وڑے پکانا، (اکھا) 1- عملاً کوئی کم نہ کرتا تے

مرف گلاں نال ای کم چلا نا 2- گھٹ خرچے توں وڈا کم لینا

تھکاؤ: (نڈ) 1- تھکان، تھکاوٹ، بیزارگی، اکتاہٹ 2- (صفت) تھکا

دین والا، بیزار گن

تھکاوٹ: (مو) تھکن، تھکیواں

تھکاوٹ: (مصدر) ہمہاوان، اکاون، بیزار کرن، ماندہ کرن، تھکا

دین

تھکاوٹ: (مصدر) 1- مونہوں تھک شاون، مونہہ وچوں نکلن والی

جھک باہر شاون 2- نفرت کراون 3- دھوکھا دواون

تھکاؤنا: (متحدی السعدی) 1- تھک سٹواؤنا 2- دھوکھا دوانا

تھکاؤ: (نڈ) تھکاوٹ، تھکان، تھکیواں

تھکاوٹ: (مو) تھکاوٹ، تھکن

تھکاؤنا: (فہم) 1- ڈوبے کولوں بہت کم لے کے اوس وچ ہور کم

کرن دی ہمت نہ رہن دینا 2- اکاون، وق کرنا، جھک کرنا

تھکائی: (مو) تھکن، تھکیواں، ہمہما

تھکائی: (مو) 1- ٹھ، لعنت 2- تھکوان دی اجرت 3- (صفت) تھکن

دے قابل نفرت دے قابل (بندہ)

تھکت: (صفت) تھکیا ہویا

تھکواؤنا: (فہم) تھوکاؤنا، دگی: مصراط المستقیموں سانوں بالکل نہ

تھکواؤنے (گل یوسف)

تھکواؤنا: (فل) تھوکنا، گراہے پینا، دگی: آہرن توں تھکوی سٹ

مدان دی، چونڈی گئی چھٹ جمور دی

تھکواوون: (مصدر) تھوکاوان، اکاون، گراہے پواون

تھکوی: (مو، صفت) تھکی ہوئی

تھکھل: (صفت) تھکن والا، تھکیا ہویا، سست

تھکھل مٹنا، (حما) ہار مٹنا، اپنی غلطی تسلیم کرنا

تھکھل: (نڈ، صفت) ہروئے تھکن والا، تھکو

تھکھل گُجیا، (نڈ، صفت) جس دے مونہہ وچوں بولن لکیاں تھک

ڈگے

تھکھم تھکا: (فہم) 1- تھوٹھو کرن داخل یاں حالت 2- گالھ مندا،

لڑائی بھڑائی، لعن طعن

تھکن: (مصدر) 1- تھک جاون، ہمعن 2- عاجز آ جاون، بیزار

ہوون، اکتا جاون، اکن 3- طاقت نہ رہون 4- جی ہارن

تھکن اُتارن، (حما) آرام کرن، ساہ لون، تازہ دم ہوون

تھکن اُترن، (حما) تھکاوٹ دور ہوون، تازہ دم ہوون

تھکن: (مصدر) تھک سٹن، مونہہ وچوں لعاب کڈھن

تھکنا: (فل) 1- عاجز ہونا، اکتا جانا 2- ماندہ ہونا، زور ختم ہونا، ناتواں

ہونا 3- ہمت ہار جانا، حوصلہ ڈھاہ بیٹھنا 4- کم کردے کردے جسم دا

(دو جی جلد)

فائدہ حاصل کرن 2- گھاں گھاں نال کم کڈھن دی کوشش کرن
تھک نال وڑیاں تلن، (عما) مرنے توں کم لون، کنبوی کرن،
تھوڑے خرچ نال وڈا کم کرن دی کوشش کرن
تھک ولوڑن، (عما) 1- بک بک کرن، بکواس کرن 2- فضول
کم کرن

تھکا: (ند) قمر، جماد

تھکا بجھنا، (عما) قمر بجھنا، جم کے تہہ بجھ جانا
تھکا بندھ جانا، (عما) دیکھو: تھکا بجھنا
تھکا/تھکا: (مفت) تھکيا ہویا، سُست
تھکا بُٹیا، (مفت) تھکيا ہویا

تھکا دیون، (عما) 1- بھما دیون، عاجز کر دیون 2- تنگ کرن
زیچ کرن

تھکا مارنا، (عما) بہت زیادہ تھکا دنا

تھکا ماندہ، (مفت) تھکيا بُٹیا، ہاریا بُٹیا

تھکا: (ند) تھماں، تھکانا

تھکا: (ند) تھک، لعاب

تھکا فضیحت، (مو) زرداری، بے عزتی، بدنامی

تھکا فہیستی، (مو) بدنامی، جھگڑا، بکھیرا

تھکان: (مو) تھکاوٹ، تھکیاں

تھکان/تھکانا: (مصدر) تھکا دنا، دم کروانا

تھکاند: (مو) تھکان، تھکن، ماندگی

تھکاناں: (مو) تھک دی جمع، لعاباں، رالاں

تھک کے چھڈن، (عما) 1- ذیل کر کے چھڈن، بدنام کر دین

2- نفرت کرن

تھک کے سٹو گلے کرن، (عما) 1- کچا یاں نکتا کم کرن، بے
دوبی داکم کرن 2- کنبوی کرن

تھک لا کے چھڈن، (عما) 1- داغی کرن، جوٹھا کرن 2- ذلیل
کرن، بے عزت کرن

تھک لا کے رکھن، (عما) 1- کنبوی نال جمع کرن 2- ڈھیر
خفاقت نال رکھن

تھک لانا، (عما) 1- دھوکھا دینا 2- ٹھکانا، نقصان کرنا 3- ٹالنا
4- ہرادنا

تھک لاون، (عما) دیکھو: تھک لانا

تھک لک، (نم) ایویں، مفت، بنا پیسے

تھک لگا دنا، (عما) دیکھو: تھک لانا

تھک لگنا، (عما) 1- دھوکھا کھانا 2- نقصان ہونا

تھک لواون، (عما) 1- دھوکھا کھادون، داہ تھلے آون 2- دُوبے

کولوں نقصان اپڑاون، ہر جانہ پواون

تھک مارن، (عما) دفع کرن، ترک کرن

تھک مٹھا کرن، (عما) 1- مونہہ مٹھا کرن، تھوڑی جیہی کوئی مٹھی

شے کھادون 2- مٹھیاں مٹھیاں گھاں کرن، لاڈ پیار کرن 3- جھوٹیاں

گھاں کر کے سواد لون

تھک نال تیل بن، (عما) تھوڑے خرچے نال یجا کم ہودن

تھک نال وڑے پکاون، (عما) 1- معمولی جی منت نال یجا

تھلے سٹو گھولن، (مخا) 1- کچیاں نچاں کرن 2- کنبوی کرن
تھلے وڑھے تلن، (مخا) 1- گھاں گھاں نال کم کرن 2- بے
روٹی داکم کرن 3- کنبوی توں کم لون
تھلے: (مو) دیکھو: تھکیان
تھلے لہنا، (مخا) 1- تھکاوٹ دُور ہونا 2- محنت دا پھل یاں
ماددہ ملن نال سکون تے مسرت حاصل ہونا
تھلے: (مخا) 1- تھکاوٹ، تھکن، تھک 2- اداسی، بیزاری، اکتاہٹ
تھلے: (مخا) تھک جاوَن، تھکاوٹ ہو جاوَن، پھ
جاوَن، کس چڑھن
تھلے: (مخا) تھکاوٹ دُور ہو جاوَن، تازہ دم
ہو جاوَن

تھلے: (مخا) 'تھکاوٹ' دی جمع، بہت تھکاوٹ ہونا
تھلے: (مخا) بہت زیادہ تھک جانا
تھلے: (مخا) یست زیادہ تھک جاوَن،
بہ جاوَن
تھلے: (مخا) تھکیاں، تھکاوٹ

تھ.....گ

تھگانے: (لم) دھگانے
تھگول: (مخا) 1- معمولی یاں گھٹیا کپڑا، لباس 2- کپڑے دا ٹوٹا، لیر
تھگولچر، (مفت) ادھ بیدر جھدے مزار اُتے لوکی تھکویاں دا
تھگولچر: (مخا) حادون

تھگول تھلی، (مو، مفت) موٹی عورت، ٹھنکھی زنانی
تھگول: (مخا) دیکھو: تھگول جھدے الیہ کلبیراے
تھگولی: (مخا) 1- تھگول، ٹٹا، لیرا، کپڑا 2- بھگل، کھیس 3- لستا، ماڑا
کپڑا 4- جوڑ، کپڑے دا گانڈھا 5- پائے پائے کپڑے دی ٹاکی
تھگولی لانا، (مخا) 1- پیوند لانا 2- باہم جوڑنا، ملا 3- وڑی ہوئی
گل ٹوں بنانا 4- کسے دے راز تے پردہ پانا
تھگولی نکلن، (مخا) بھجور جانا، وڑ جانا
تھگولے: (مخا) 'تھگول' دی جمع، کپڑے، لیرے، پہناوے
تھگول: (مخا) ٹاکی، کپڑا، وگی: 'بے بھورا تھگول' اُپر، اوہو لوک دوائے
(سیف)
تھگلی: (مو) تھگولی، پائے ہوئے کپڑے تے لگی ہوئی لیر، ٹاکی
تھگولی، چادر
تھگلی لاونا، (مخا) بہت مشکل کم کرنا

تھ.....ل

تھل: (مخا) 1- ریتلا علاقہ، ریگستان، صحرا، ریتلی تھاں 2- دریائے
جہلم تے دریائے سندھ دا وچکار لا غیر کاشت علاقہ 3- پہاڑاں وچ
دادی یاں میدان جیہڑا کھلی کاشت ہووے، پہاڑاں دی زرعی
زمین 4- شیر دے رہن دی تھاں
تھل بار، (مخا) پنجاب دیاں باراں وچوں اک بار، سندھ دا علاقہ
تھل بجھنا، (مخا) گاڑھا ہونا، جھنا
تھل بیڑا، (مخا) 1- ٹھہرن دی تھاں 2- بندرگاہ، گھاٹ 3- اتا پتا،
(دو جی جلد)

ہور کم کرن دے لائق نہ رہنا، تھکاوٹ ہونا
 تھکنا ترٹنا، (حما) بہت محنت مشقت کرنا، تھکن نال چور ہونا
 تھکنا: (فم) 1- مونہوں تھک کڈھ کے باہر سننا 2- نفرت تے حقارت
 دا اظہار کرنا 3- رد کر دینا، چھڈ دینا 4- بے عزتی کرنا
 تھکنا نہ، (حما) 1- پرواہ نہ کرنا، ذرا خیال نہ کرنا 2- کسے دی امیری
 توں اکا متاثر نہ ہونا

تھکو تھوڑیا: (ند) لکن مٹی وچ کسے کھلاڑی دامتویں جگہ نوں ہتھ
 لاوون دا عمل

تھکو تھوڑیا کھیڈن، (حما) لکن مٹی کھیڈن
 تھکو تھوڑیا لاوون، (حما) دیکھو تھکو تھوڑیا کھیڈن
 تھکواوون: (مصدر) 1- تھکاوٹ چڑھاوون، ہمواوون 2- بیزار کرواوون،
 اُکو اوون 3- عاجز کرواوون، جی ہرداوون

تھکواوون: (مصدر) 1- وعدے توں بھرن دی سزا تھکتن 2- بے
 عزتی کروان، ذلیل ہون 3- گل اُگواوون
 تھکولا: (ند) اک قسم دا چھوٹا درخت جو شوالک دیاں پہاڑیاں وچ دریا
 جھناں دے کنڈھے ملدا ہے، ایس دی لکڑی بالن اتے کولا بنادون
 دے کم آوندی ہے، دریندو

تھکویں: (فم) تھک نال
 تھکویں دڑے پکاونا، (حما) کھاں کھاں نال کم کرنا، بغیر کچھ
 خرچ کیتے کم کڈھن دی کوشش کرنا
 تھکی: (مو، مفت) 'تھکنا' دے صیغہ مونٹ دا ماضی روپ، تھکی
 (سواری)

تھکی جڑی کھکنا، (حما) (سواری دا) تھک ٹٹ جانا
 تھکی لہنا، (حما) بہت تھک جانا
 تھکی: (مفت) تھوکی، تھک سٹی، 'تھکنا' دا مونٹ روپ
 تھکے: (ند) تھکاوٹ، تھکن، ماندگی
 تھکے: (ند) 'تھکنا' دا صیغہ ماضی، رد کیتے، چھڈ دے
 تھکیا: (ند، مفت) 'تھکنا' دا ماضی روپ، تھکیا ہویا، اُکیا ہویا
 تھکیا اُدھ سراں لھے، (اکھا) جدوں کوئی کم کردا کردا
 اک جاوے اتے اوس توں پچھا چھڈاؤن دی کوشش کرے تاں
 آکھدے نیں

تھکیا جڑیا، (ند، مفت) تھکیا ہاریا، تھک ہار گیا، بہت تھکیا ہویا
 تھکیا ٹپیا، (مفت) دیکھو: تھکیا جڑیا
 تھکیا ڈھگھا، (ند، مفت) نکما، سُست، کم چور، آ لھکی
 تھکیار: (مو) سُستی، کابلی

تھکیان: (مو) ہمہما، تھکاوٹ، اُکتاہٹ، تھکیاں
 تھکیڈ: (مو) تھکیاں، تھکاوٹ، وگی: 'جاوے گل تھکیڈ جاں صورت
 تیری نظر آوندی' (گل)

تھکیڈا: (ند) تھکیاں، تھکاوٹ، بھن، کس
 تھکیل: (ند، مفت) دیکھو: تھکیا
 تھکیل: (مفت) 1- قابل نفرت 2- منحوس
 تھکیلا: (ند، مفت) جو چھیتی تھک جاوے، تھکیلا، سوبل مزاج والا
 تھکیماں: (نل) دیکھو: تھکیاں
 تھکنیں: (فم) تھک نال

تھلوا: (مفت) 1- تھلوا دی تانیٹ 2- (مو) تھر تھری، کنہی

تھلوا: (مفت) تھلے والا، پھلوا، وگی: بیشک درد منداں دے دیرے

چھ تھلوا جتھ سچو یاں جاہیں (خولجہ فرید)

تھلک تھلک: (نم) ہلنا، ڈولنا

تھلکا: (عر، مذ) کھلی، گڑبڑ، اُتھل، پھل، پھل

تھلکاؤن: (مصدر) 1- ہلاؤن، لرزاون، تروہ کڈھن 2- تھلکاؤن

3- تھلواؤن، اُڑاؤں کے بولن

تھلکن: (مصدر) 1- تھلکن، پھلکن 2- ہلن، کنہن 3- تھلواؤن،

ہلاؤن 4- گھبراؤن، ڈرن

تھلکوالا: (مذ، مفت) تھر تھر کرنا، کنبہا ہویا

تھلوا: (مذ، مفت) پھلوا، تھلے دا، پھلے پاسے دا

تھلوا: (مفت) ویکھو: تھلوا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

تھلن: (مصدر) پھٹھ اُتے کرن، اُلٹ پلٹ کرن، اُٹاؤنا، پھٹاؤنا، پاسا

پھٹاؤن، گل نوں بدن

تھلنا: (مذ) چھیاں دے پیٹھے نال جو یا اک اوزار، وگی ایہہ تھپے ای

تھلنا پوی (نجم)

تھلنا: (نجم) زور لا کے پاسا پرتنا

تھلوچ/تھلوچی: (مذ، مفت) 1- تھل دا وسیک، تھل نال تعلق رکھن

والا 2- ریگستانی، تھل

تھلوان: (مذ) تھل دا اڈھ

تھلوا: (مفت) تھلے دا، پھلوا

تھلوا: (نم) پھلواں دی، پھلے پاسے

تھلے: (مذ) تھل، چپوترہ، برتن دا پیندہ

تھلہارا: (مذ) پن چکی دے نچلے پاٹ دی زمین یاں چپوترہ

تھلہارا: (مذ) گاد، رہند کھوند، پھوٹ

تھلہا: (مذ) ویکھو: تھل

تھلہا مار رکھنا، (عما) جم کے بیٹھنا

تھلہا: (مذ، مفت) 1- کھلنا، وسیع، کھلنا 2- موٹا، موٹے ڈھڈ والا

تھلہ: (مذ) چپوترہ، چوڑا، چوڑا، مربع یاں مستطیل اُچی بنائی ہوئی

تھاں جیہدے تے پھٹیا جاسکے

تھلھی: (مو) تھلہ دی تصغیر تے تانیٹ

تھلھی: (مذ) ویکھو: تھلہ، جیہدی ایہہ جمع اے

تھلی: (مو) 1- تھاں، جگہ 2- سکی زمین جتھے پانی نہ ہووے، ریتلا

علاقہ، اُچی نیویں بھوئیں، ریگستانی زمین، وگی: 'ٹوئے بے کراہ

اساں رکڑاں واہیاں بھوئیں تھلی' 3- مغربی پنجاب دا اک علاقہ

4- بیکانیر (ہندوستان) دا علاقہ 5- ڈندیاں داڑھاں کڈھن والے

ہال دا بجیا ہویا مسوڑا 8- تھڑا، اُچی تھاں، گھڑے وغیرہ رکھن لئی

بنائی گئی اُچی تھڑی

تھلی: (مو) چرے تھلے لگی چوڑی لکڑ

تھلے: (مذ) پھلواں، تھلوی تھاں، بجیاں دے نکوے

تھلے آنا، (عما) کسے چیز دے پھلواں آکے دَب جانا

تھلے اُتے ہونا، (عما) گڑبڑ ہونا، جھگڑا ہونا

تھلے پون، (عما) 1- بھوئیں تے لیٹن 2- اگے پون 3- زمین تے

سوون 4- تھلے لگن، عاجز ہون

تھلا: (نڈ) 1- پٹھلا حصہ، پٹھلی پدھر، تہہ، پیندا 2- پچیا گھچیا اتانج جو سرکار اتے زمیندار آپس وچ ونڈ دے ہن 3- تھرا
تھلا مار کے بہوون، (عما) تھ کے بہون، جم کے پٹھن
تھلا ملا، (نم) 1- پچیا گھچیا 2- سالن وغیرہ دا پتیلی ہانڈی وچ پچیا ہویا حصہ

تھلا: (نڈ) 1- بھاری، وزنی 2- گھوپ، موٹی عقل والا
تھلا: (نڈ) پڑوپی دا چوتھا 1/4 حصہ
تھلا: (نڈ، مفت) 1- گھلا، گھٹھا 2- موٹا، صحت مند 3- بھرا، مضبوط
تھلا ر: (نڈ) تھلے دا حصہ

تھلاک: (نڈ) اک قسم دی جھاڑی جیہڑی سندھ وادی دے کجھ دریاواں دے کنڈھیاں تے ہوندی ہے
تھلان / تھلانا: (مصدر) پہلو یاں رخ بدلنا، پاسہ بدلنا، یاد دلوانا، بدلن یاں اٹلن داکم کرانا

تھلاں: (نڈ) دیکھو: تھل جیہڑی ایہہ جمع اے
تھلب تھلب کرنا: (عما) لٹھ لٹھ کرنا، گدگدا ہوون، دگی: دگی
سوارے سالنے تھلب تھلب ماس نال کردے جتھ، مونہہ وچ پانی جان (لوک بھڑ)

تھلتھلا: (نڈ، مفت) 1- ٹولا ٹولا 2- ڈھلا 3- ہلن والا
تھلتھلان: (مصدر) 1- کنہا، لرزنا، موٹاپے دی وجہ توں جسم دے گوشت دا ہلنا 2- ریت وغیرہ دا پانی دی وجہ توں ہلنا
تھلتھلاون: (مصدر) دیکھو: تھلتھلان
تھلتھلاؤن: (مصدر) دیکھو: تھلتھلان

سراغ 4- کشتی، بیڑی، ٹٹا، چھوڑا

تھل بیڑا تباہ ہوون، (عما) سارا خاندان تباہ و برباد ہوون
تھل بیڑا لاون، (عما) تھان ٹکانے اڑاؤن
تھل بیڑا ملن، (عما) تھان ٹکانا لھن، اگھ سنگھ لگن، سراغ ملن
تھل تھل، (مو) 1- تھٹھا ہٹ، تھٹھا پن 2- پانی دے چلن

دی آواز

تھل تھل کرنا، (عما) دیکھو: تھل تھلاؤنا
تھل تھلاؤنا، (عما) 1- ہلنا 2- موٹائی دھوون جے دا تھل تھل کرنا
تھل جھاگن، (عما) عذاب برداشت کرنا
تھل چترانگ، (نڈ) روہی، دشت

تھل چر، (نڈ، مفت) دھرتی تے رہن والا جاندار
تھل چڑھ جاؤن، (عما) ڈھک لگ جاؤن، ڈھیر لگ جاؤن
تھل دے گونڈھ کراڑ دی داڑھی، (اکھا) تھل دی آبادی تے
کراڑ دی داڑھی اک حالت وچ نہیں رہندی کدی آباد رہندی
کدی برباد

تھل کتے تھلا رکھے، راجا پچہ پانی منگے، (بھارت) پن پچی،

چندر

تھل سینا، (مو) خشکی تے لڑن والی فوج، پیدل فوج
تھل مارو، (نڈ) 1- ٹیٹ تہا ہویا ریگستان 2- روہی 3- بے آباد

علاقہ

تھل واٹ، (مو) 1- ریتلا رستہ 2- خشکی دارستہ، خاکنائے
تھل تھلاٹ: (نڈ) ڈھلے ہونا

علائے دج عام طور تے ملدی ہے جس دے چھوٹے کالے بھل
بریاں کھانیاں نیں کئی تھاواں تے مٹھ دی کھالیندے نیں،

پام پلا

نہا: (نہ) 1- آڑ، ٹیک، سہارا، ڈھانسا 2- ڈھیر

تھا دیون، (عما) ٹیک دیون، سہارا دیون

نہاں: (مصدر) دیکھو: تھماون

نہا: (فہم) 1 روکنا، بٹھرانا 2- کوئی شے کے دوجے آدمی نوں پھڑانا

یاں دینا

نہاون: (مصدر) پھڑاون، دیون، قابو کروان

نہا: (مو) تھماون داکم

نہب: (نہ) دیکھو: تھم

نہب: (نہ) شواک دیاں پہاڑیاں وچ پیدا ہون والا اک رکھ جس

دی لکڑی سفید، نرم اتے ہولی ہوندی ہے، ایہہ بل پنجابی بناون

دے کم آؤندی ہے، اتے ایس دے پتیاں نوں پشو کھاندے نیں

نہبا: (نہ) دیکھو: تھم

نہبوی: (مو) دیکھو: تھم

نہملا: (نہ) دیکھو: تھم

نہمن: (مو) تھمن، جھون والی سریش، لیٹی، گوند، لیوی

نہمھ: (نہ) دیکھو: تھم

نہمھا: (نہ) پتھر، لکڑیاں دھات وغیرہ دالما کھڑا کھبا جو چھت وغیرہ

لہا سہارا دین لئی بنایا جاتا ہے

نہا: (مصدر) تھماونا، پھڑانا

تھمھمھلا: (نہ) دیکھو: تھمھمھا

تھمھمی: (مو) دیکھو: تھمھمیا، جیہدی ایہہ تانیٹ اے

تھمھمیں/تھمھے: (نہ) دیکھو: تھم

تھمھرا: (نہ) 1- تھم، ستون، ٹیک، آسرا 2- مونہ، ٹھٹھا، ہٹا، کٹا 3- تھم

ورگا

تھمھڑی: (مو) دیکھو: تھمھڑا

تھمھکا: (نہ) 1- سیاہی یاں رنگ وغیرہ دانکا جیہہ نشان 2- قطرہ، داغ،

مکھمیری، چمڑی داروگ، جسم تے پئے جاون والے چٹے چٹے دھبے

تھمھکے: (نہ) دیکھو: تھمھکا، جیہدی ایہہ جمع اے

تھمھلا: (نہ) دیکھو: تھما

تھمھن: (نہ) 1- پہاڑ، پر بت 2- تھم، تھمی، سہارا

تھمھن: (مصدر) ہتھ نال پھڑن، ہین

تھمھنا: (فہم) 1- تھماونا، سہارا دینا 2- روکنا، بٹھرانا 3- پھڑانا 4- کے شے

تے یاں گھر دے اندر دیواراں تے خوبصورتی لئی کے رنگ دے

ٹکے ٹکے نشان لانا

تھمھنا/تھمھنا: (فل) رُکنا، اٹکنا، بٹھرنا

تھمھنا: (فل) نیاں ہونا، ڈرنا

تھمھمھلا: (نہ) رُکنا، ستون

تھمھمھلی: (مو) دیکھو: تھمھمھلا، جیہدی ایہہ تھمھرتے تانیٹ اے

تھمھمھ: (نہ) دیکھو: تھم

تھمھ بن جانا، (عما) اڈول کھڑے ہو جانا

تھمھ پاڑ کے بہوڑا، (عما) موقع برمد کرنا

تھلے دیکھن، (حما) 1- پٹھاں دیکھن، نظراں نیویاں رکھن
 2- شرمندہ ہون 3- ہرکھ محسوس کرن
 تھلیار: (نڈ، مفت) تھلن والا، تھل تے رہن والا
 تھلیائی: (نم) دیکھو: تھلیوں
 تھلیلا: (نڈ، مفت) 1- تھلے والا 2- چھوٹا، ادنیٰ 3- ماتحت
 تھلیوں: (نم) پٹھوں، پٹھلے پاسیوں

تھ.....م

تھم: (نڈ) 1- ستون، لائٹھ، کھمبا، کھم، لکڑی تے سیمنٹ دے پلر،
 ٹیک، مینار 2- رکن 3- لمبے قد دے آدمی نوں دی طنز و مزاح نال
 آکھ دے نیں 4- کسے کنبے یاں خاندان دے سربراہ نوں دی
 آکھ دے نیں 5- تھمنا 8- درخت دا تنہا 7- دن دیھاڑ تے بہت
 ساریاں پکائیاں یاں اکٹھیاں کیتیاں روٹیاں 8- اکٹھ 9- (مفت)
 اہم آدمی، عظیم آدمی
 تھم تھم تے پٹار سنگھ ہلیا، نونہہ نے ماری لرت سوہرا چلیا،
 (بجارت) جندراتے گئی
 تھم ہو جاوَن، (حما) 1- سُج کے سخت ہو جاوَن 2- اہم ہو جاوَن
 3- چُپ چاپ ہو جاوَن، بُت بن جاوَن
 تھم: (ج، نڈ) دھبّا، نشان، اُجھار، چٹاک، بھلمبری
 تھم پے جاوَن، (حما) 1- داغ پے جاوَن، دھبے لگ جاوَن
 2- بھلمبری نکل آوَن
 تھم: (مو) اک قسم دی جھاڑی جیہڑی سُلج توں جھٹاں تک دے

تھلے پینا، (حما) ہارنا
 تھلے تنکا، (حما) نظراں نیویاں رکھنا
 تھلے تھلے جانا، (حما) 1- دُؤں دن کمزور ہونا 2- دُؤں دن گھٹنا
 تھلے جانا، (حما) زوال آ جانا، بیماری وغیرہ نال کمزور پینا
 تھلے واساہ تھلے تے اُتے دا اُتے رہنا، (حما) حیران پریشان
 ہونا، ٹھٹھنر جانا
 تھلے واساہ تھلے تے اُتے دا اُتے رہون، (حما) 1- بہت
 زیادہ حیران رہ جاوَن 2- ڈھیر خوفزدہ ہو جاوَن 3- یک دم مر جاوَن
 تھلے دس، (نم) تھلے دل، پٹھاں والے پاسے
 تھلے دی زمین اُپر کرن، (حما) 1- تباہی مچاوَن، بربادی کرن
 2- انقلاب لیاوَن 3- تبدیل کرن
 تھلے لانا، (حما) زیر کرنا، زیر اثر کرنا، دباؤ وچ لیاوَن
 تھلے لاہنا، (حما) 1- ہندوؤاں دے رواج مطابق مرن کنارے
 بندے نوں مٹے توں اُتار کے دھرتی تے لٹا دینا 2- ہراوَن
 تھلے لگنا، (حما) 1- کسے دے دباؤ وچ رہنا 2- دال بھاجی وغیرہ دا
 سڑ جانا 3- ہار جانا، دگئی: 'اساں تھلے لگے ہوئے جواریاں نوں،
 کدے سر چکن جوگا نہیں جھڈیا' (بج دریا)
 تھلے لکيا رہون، (حما) 1- کانا رہون، کسے دے رعب تھلے
 رہون 2- پٹھاں دگدا رہون
 تھلے لہنا، (حما) پٹھاں تھمنا، کم ظرفی دا مظاہرہ کرنا
 تھلے وگن، (حما) 1- پٹھاں لگن 2- ڈھلے دا کنبے پاسے مل وچ
 چُٹن 3- کسے دے پچھے لگن

تھنج شریک، (مفت) دودھ شریک بھرا، کوکا، دودھ شریک
بھین، کوکی
تھنجت: (مو) بھوں

تھنچن: (مصدر) دھوکھا دیون، فریب، یون
تھندا: (نہ) مفت) 1- گھیو 2- گھسمیلا لال رنگ 3- چکنائی والا،
چوڑیا ہویا، روغنی، گھیو مکھن والا، چربی والا 4- خشک دی بند
تھندا توں، (نہ) 1- مکھن 2- چکنائی، ترورا 3- چوڑیا ہویا،
چکنائی والا

تھندا گھڑا، (نہ) مفت) ادھ آدی جیہدے اُتے کسے گل دا اثر
نہ ہو دے

تھندڑ: (مفت) چکنا، چوڑیا ہویا، تھرولا
تھندہ: (نہ) دیکھو: تھندا

تھندہ گندہ، (نہ) مرغن کھانے وغیرہ، لچیاں شیواں جیہڑیاں
گھیو وغیرہ توں بنائیاں گئیاں ہوں
جتنے تھندہ گندہ اُتے بلا لندہ، (اکھا) ایہہ اکھاں ایہیہ آدی
دے بارے بولدے نیں جیہڑا ہر ایسی تھاں پہنچ جاوے جتنے مرغن
تے پر تکلف کھا بے ہوندے نیں

تھندھا: (مفت) دیکھو: تھندا

تھندھا تھندھا، (مفت) بہت تھندھا، بہت چکنا

تھندھا دھولا، (نہ) تراوت والی چیز، گھیو وغیرہ

تھندھا گھڑا، (نہ) دیکھو: تھندا گھڑا

تھندھا ہارنا: (نہ) دیکھو: تھندی

فہن جُنا، (مجا) مونہہ مھلانا، خفا ہونا

فہن گھڑنا، (مجا) حلیہ دگاڑنا، مارنا

فہن مٹھنا، (نہ) مفت) 1- بد شکل، بھدا 2- ساکن، خاموش،

پپ شاہ

فہن من، (مفت) موٹے جیسے مونہہ والا، بے ڈھول

فہن دٹانا، (مجا) رُشنا، ناراض ہونا

فہنا: (نہ) پٹھاں، ادھین، ماتحت، وگئی: 'ہوا کٹھے مچرے، گر لائے تھنا'
(چٹیاں دی وار)

فہنا: (نہ) 1- وڈا کلا 2- سردی نگر 3- مونہہ، تھو تھنی، بوتھی 4- مجازاً چپ
شاہ، خاموش 5- حیران، بوٹلیا ہویا

فہنا ہو جاوَن، (مجا) ساکت ہو جاوَن، بُت بن جاوَن

فہنالی: (مو، مفت) فہن والی، مادہ

فہنان: (مصدر) دیکھو: تھناوَن

فہناوَن: (مو) 1- گنو بکری وغیرہ دالیو، تھن 2- تھناں دی بناوٹ

فہناوَن: (مصدر) گھناوَن، پواوَن

فہن: (نہ) ستون، قلم

فہن: (نہ) قلم، ستون

فہن: (نہ) دیکھو: قلم

فہن: (نہ) دیکھو: قلم

فہن: (مو) دیکھو: قلم

فہن: (نہ) کسے تھاں توں وکھری ہو رہاں

فہن: (نہ) ماں دا دودھ

تھمنی: (ند) کچے اٹھ سیر بن دا بھانڈا
تھمنید: (ند) 1- تھمن توں، روکن، ڈکن، ٹھہراون 2- راکی کرن
3- قابو کرن

تھ.....ن

تھن: (ند) عورتاں یاں مادہ جانوراں دا ادھ انگ جس وچوں ددھ
نکلدا ہے، منا، پستان، بٹا، ددھ
تھن پاکا، (ند) جنوراں دے تھنک دی بیماری
تھن ٹرٹ، (مفت) 1- کامل، سست 2- اجیہا بال جیسے تھوڑا
عرصہ ماں دا ددھ پیتا ہووے
تھن ٹرٹا، (ند، مفت) دیکھو: تھن ٹرٹ
تھن ٹٹ، (مفت) لسا، ماڑا، کزور
تھن ٹٹا، (ند، مفت) دیکھو: تھن ٹٹ
تھن ٹٹھ جاون، (معا) تھنٹا ہوون
تھن چٹکھن، (معا) 1- ددھ پیون 2- خوشامد کرن
تھن کریڑی، (مو، مفت) سخت تھناں والی گال، مجھ
تھن: (ند، مفت) 1- بونتی، بونتن، چہرہ، صورت، شکل 2- موٹے
بھ 3- کسے بندے دی شکل بارے طرے حقارت نال آکھدے
نیں بد شکل، بھڑا، موٹے بھٹاں والا، موٹا
تھن بھٹا، (معا) مونہ توڑنا، مارنا، مونہ تے مارنا، مار مار کے
شکل دگاڑ دینا
تھن چاڑنا، (معا) مونہ بٹانا، بُداختا، ناراض ہونا

تھمن ٹٹا، (معا) کسے دڈے دا ختم ہو جانا، گڑھ ٹٹا
تھمن دا تھمن، (مفت) سارے دا سارا
تھمن دا تھمن بننا، (معا) بہت حیران ہونا
تھمن لاونا، (معا) کسے دیوی دیوتا دی منت منادون لئی مٹھیاں
روٹیاں وغیرہ پکا کے متھانیکنا
تھمن: (ند) 1- پنڈے اُتے زخم دا چٹا یاں لال داغ 2- کھلوی دی
اک قسم دی بیماری، بھلہری
تھمن: (ند) 1- تھمن، تھمن، کھمن 2- ادھ لاگ جو دیاہ ویلے دوماں،
براہمن اُتے فقیراں نوں دتا جاندا ہے 3- پنجالی دج لگا اوہ ڈنڈا
جو ڈھکے نوں اندر جان توں روکدا ہے
تھمنھاونا: (نعم) 1- انگاونا 2- سہارا دینا 3- پڑاونا
تھمنھائی: (مو) 1- روک 2- سہارا 3- پڑائی
تھمنھائی کھانا، (معا) پڑیا جانا، پڑائی کھانا
تھمنھلا: (ند) دیکھو: تھمن
تھمنھن: (مو) تھمن، سہارا
تھمنھن: (مو) چھوٹا تھمن، چھوٹا ستون
تھمنھن کھچنا، (معا) سہارا ہٹا دینا، آسرا ہٹا دینا
تھمنی: (مو) 'تھمن' دی تغیر، لکڑی دی فیک جیہڑی ڈھاریاں تے
چھتاں پٹھاں دیندے نیں، اج کل سینٹ تے بجری دیاں بتائیاں
جانداں نیں، آسرا، سہارا، فیک
تھمنی دا نگ کھلوان، (معا) بالکل سدھا ہو کے کھلوان، چپ
چان کھڑے ہوون

تھو: (مینہ مانی) تھا، سی

تھو: (ند) 1- ٹھکت 2- لعنت، پھٹکار 3- نفرت دا اظہار کرن لئی بولیا

جادن والا شبد

تھو تھو، (ند) نفرت تے بیزاری پیدا کرن لئی بولیا جادن والا شبد

تھو تھو کرن، (حما) 1- ٹھکن 2- نفرت کرن

تھو تھو ہوون، (حما) اوئے توئے ہوون، بدنامی ہوون، بھنڈی

ہوون

تھو آ: (ند) کھجور دا کاٹنا

تھو آ: (ند) 1- مٹی دی ڈھگی، بُنی، بُرجی 2- نکما بندہ، کم چور، آٹھکسی

تھو اتوں: (ضم) تو اڈے توں، ٹساں توں

تھو اڈا: (ضم) دیکھو: تہاڈا

تھو ارا/تھو اڑا: (ضم) دیکھو: تہاڈا

تھو انوں: (ضم) تو انوں، ٹساں انوں

تھوب: (ند) دیکھو: تھوبا

تھوبا: (ند، مفت) 1- اک ہتھ وچ آ جادون والی مٹی یاں گارا

جیوں کندھ کوٹھے تے ماریا گیا ہووے، تھنی، کیمبا، مٹی دا پیڑا،

گارے دا بھریا ہتھ، گارے دی موٹی تہہ 2- سیاہی دا دھبہ یاں

نشان 3- کھگار 4- مجازاً، گول مٹول تے موٹا آدمی، بھڈا، بد شکل

تھوبا لاونا، (حما) کنگھار وغیرہ دا کندھ تے سٹنا

تھو پڑ: (مفت) دیکھو: تھوبا

تھو پڑا: (ند) بھیڑا جیہا مونہہ، شکل بارے حقارت نال بولیا جادون والا

شبد

تھو بڑا جماونا، (حما) زسنا، خفا ہونا، ناراض ہونا

تھو بڑا چڑھائی رکھن، (حما) ہر ویلے کھاندیاں پھرن، مونہہ ماری رکھن

تھو بڑا سجاوون، (حما) مونہہ وٹن، مونہہ مھلاوون

تھو بہ: (ند) دیکھو: تھوبا

تھو بھا: (ند) دیکھو: تھوبا

تھو بھی: (مو) چاندی وغیرہ یاں کسے دھات دی ڈلی

تھو بھی پاونا، (حما) چاندی وغیرہ اکٹھی کرنا (سٹھانی وغیرہ وچ پا کے)

تھو بھی چڑھی تے دشمن دی نہ ونجے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ توے چڑھے تے تاں دشمن نوں دی کھادے بنا نہیں

جان دینا چاہیدا اودوں کہندے نیں

تھو بھی لاونا، (حما) دیکھو: تھو بھی پاونا

تھو بی: (مو) 1- مٹی یاں پتھر دا کڑای نما توا 2- لیٹن والی گلی مٹی

دا تھوبا

تھوپ: (ضم) تھوپن مصدر توں امر، مڑھ

تھوپ دیون، (حما) مڑھ دیون، چڑھا دیون

تھوپڑا: (ند) تہمت، بہتان، الزام، نندک

تھوپن: (مصدر) مٹی ملن، مٹی مٹی دا تھوپا سٹن

تھوپنا: (ضم) 1- ذمے لاونا، تھپنا، مڑھنا 2- حمایت کرنا 3- اقرار پورا

کرنا

تھو پی: (مو) 1- کٹاں اُتے ماریا ہویا نکا، چپڑ 2- چوٹ، ضرب

تھوت: (ند) 1- ٹوٹ، اک قسم دا رکھ جو شمال مغربی پنجاب، نمک

تہندھائی: (مو) دیکھو: تہندھائی

تہندھڑ: (مفت) دیکھو: تہندھڑا

تہندھڑا: (ند) 1- مکھن، گھو 2- ترورا، چکناٹی 3- چوڑیا ہو یا، چکنا

تہندھی: (مو، مفت) چکناٹی والی شے، جیویں گھو، تیل، مکھن، چکناٹی

وغیرہ، چوڑی ہوئی

تہندھی انگل، (مو) 1- فائدہ مند چیز 2- اٹھل، اچھکل

3- خوشامد

تہندھیارنا: (فعم) تہندھا کرنا، چکنا کرنا

تہندھیائی: (مو) چکناہٹ، تراوٹ، تہندی میل

تہندے: (ند) 1- دیکھو: تہندا جیہدی ایہہ جمع اے، 2- جس وچ

بچے داخل وغیرہ شامل ہووے

تہندیالی: (مو) چکناٹی، تراوٹ

تہندگر: (ند) 1- کھنکھر 2- بخر دھرتی

تہندگولی: (ند) شوالک (بھارت وچ اک جگہ داناں) دے دریاواں

دے کنڈھیاں وچ عام ملدا اک درخت جس دیاں گریاں لوک

کھاندے نیں اتے دوائیاں وچ دی ورتدے نیں، بھندک

تھنن: (مصدر) ٹٹن، دھکوزوری پھساون

تھننا: (فعم) ٹٹنا، دبا کے مضبوط کرنا

تھنوا: (ند) برما

تھنوا: (ند) دیکھو: تھنوا

تھنواں: (مصدر) دیکھو: تھنواں

تھنواون: (مصدر) گھنواون، ٹھنواون

تھنوں: (ضم) تینوں

تھنئی: (مو، مفت) 1- بوٹھی، چہرہ، شکل 2- بھیڑی شکل، لکھیا ہو یا مونہہ

تھنئی بھجن، (عما) مونہہ بھنوں، مونہہ تے سقاں لگن

تھنئی بھناون، (عما) مونہہ تے سقاں کھاون، مونہہ بھناون

تھنئی بھتن، (عما) مونہہ اُتے مارن

تھنئی ڈھلکاونا، (عما) دیکھو: تھنئی لکاونا

تھنئی سجاون، (عما) 1- مونہہ سجاون، رُس جاون 2- مونہہ تے مار

مار کے سوج پادیون

تھنئی لکاونا، (عما) اُداس ہونا

تھنئی مارنا، (عما) چھیڑ خانی کرنا، تنگ اڑاونا

تھنئی تھوں ناں لگن: (عما) گل نہ سُٹنا، پٹے تے ہتھ نہ دھرن دینا

تھنئی مارن: (عما) تنگ کرنا

تھندیک: (حرف تشبیہ) داگوں، طرحاں، وانگر

تھندیک: (مو) بدل، عوضی

تھندیل: (مفت) لے تھناں والا جانور

تھنیا: (ند) اوہ سوج جیہدی کسے سبوں تھناں وچ پے جاندی اے،

تھناں دی اک بیماری

تھنیں: (ند) داگوں، اوں طرحاں

تھ.....و

تھو: (ضم) توڑا

تھو: (مفت) توں

توتے دھائیں، (مفت) دھائیاں توں پہلاں ای چاول کڈھ
سے توتے کر دینا

توتے شاہ دیاں من وچ کھپاں، (اکھا) جدوں کوئی منکھ
اپوین من دے لڈو بھورے اتے شیخ جلی وانگ ہوا وچ قلعے
اُسارے، اودوں کہندے ہن

توتے متے پکاؤن، (حما) سکے خیال سوچن، پھوکیاں کھاں کرن،
خیالیں محل اُسارن

توتے: (لم) تہاڈے توں، ٹساں کولوں

توڑا: (مذ) بھہ، ٹھوڑی

توڑا لٹکانا، (حما) مونہہ مھلانا، ناراضگی ظاہر کرنا

توڑا: (ضم) دیکھو: تہاڈا

توڑی: (مو) ٹھوڑی، لکھاں توں پٹھلا حصہ

توڑ: (مذ) اک تھان توں دوجی تھان تے جا جا کے چیزاں وچن داکم،
بھیری داکم

ٹھوڑ: (مذ) مفت) 1- کٹر 2- کٹر والی دھرتی

ٹھوڑا: (مفت) تھر رہن والا، قائم رہن والا، دنگی: سبھوں پیساں پا

ٹھکیساں، تھوڑا چساں ڈیر دا (خواجہ فرید)

ٹھوڑا: (مذ) 1- کرپا، نیکی، احسان، نوازش 2- مہر

ٹھوڑا گھٹن، (حما) احسان لون

ٹھوڑاں: (مذ) 1- اک پسماندہ ذات جو خاص کر کے بھارت دے

ملائییاں جودھ پور تے بیکانیر دے علاقے وچ پائی جاندی ہے

2- (مفت) گھوڑے تے خچر دا واپاری

تھوڑا: (مذ) مفت) بہت تھوڑا

تھوڑن: (مصدر) 1- ٹھوٹن، ٹپ ٹپ کے جھرن 2- ٹھوٹن، ٹنگن

تھوڑنا: (فعم) ٹوڑنا

تھوڑی: (مو) 1- اک گوت داناں 2- قافلے دا آٹو

تھوڑیا: (مذ) مفت) ڈھکیاں دے ذریعے بار برداری دا اُتہ کران والا

تھوڑیلا: (مذ) مفت) 1- تھوڑ زده 2- تھوڑ والی بھوٹیں

تھوڑ: (مو) تھان، جگہ

تھوڑ/تھوڑھ: (مو) ٹھہر، گھاٹ، کمی

تھوڑ باہل، (مو) تھوڑا بہت ہون دی حالت، گھاٹ وادھ

تھوڑ پٹا، (مفت) دیکھو: تھوڑ وٹا

تھوڑ بُری کہ ٹھہری، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ غریبی

بڑی بھڑی چیز ہے، اودوں آکھدے نیں

تھوڑ چٹا، (مذ) مفت) تھوڑے دل والا، گھٹ حوصلے والا، کم

ظرف

تھوڑ چرا، (مفت) تھوڑے سے تک رہن والا

تھوڑ داماریا، (مذ) مفت) غریب، کنگھا

تھوڑ دلا، (مذ) مفت) جس نوں خرچ کرن لگیاں ہول پیندے

ہودن، تھوڑے جگرے والا

تھوڑ دلی، (مو) مفت) 1- تنگ دلی، کم دلی 2- کنجوس

تھوڑ ہٹا، (مذ) مفت) گھٹ عقل والا، ہوڑ مت، مورکھ

تھوڑ متی، (مو) 1- کم عقلی، ہوڑ متی، مورکھ پن 2- (مفت)

تھوڑی مت والی زنانی، کم عقل سوانی

دیاں پہاڑیاں اتے ہمالیہ وچ ملدا ہے، ایس دی جمل پتے اتے
بی کئی قسم دیاں دوائیاں وچ ورے جانے نیں 2- کالی جیری

تھوڑا: (نڈ) دیکھو: تھوڑا

تھوڑا: (نڈ، مفت) 1- کھوکھلا، خالی، تھوڑا 2- گھٹن لکھا ہویا، ہڈانا

تھوڑا: (نڈ) مونہہ مہاندر، چہرہ مہرہ

تھوڑا: (نڈ، مفت) 1- توتلا، تھکھا، لکت والا 2- کھنڈھا، گھسیا ہویا

تھوڑا: (نڈ) دیکھو: تھوڑی

تھوڑی: (مو) 1- جانور دامونہ 2- حقارت نال، کسے ناپسندیدہ بندے

لئی بولدے نیں، بندے دامونہ، بھیڑی بوتھی

تھوڑی پھیلاون، (مخا) مونہہ بناون، روسا کرن

تھوڑوں: (نم) تہاڑے توں

تھوڑھ: (نڈ) دیکھو: تھوڑی، جیہدا ایہہ مکبر اے

تھوڑھا: (سن، نڈ، مفت) 1- جو وچوں خالی ہووے، سکھنا، کھوکھلا،

دکئی: 'ایہہ عشق نہ ٹلے پیغمبراں تھوڑے عشق تھیں ہڈ ایوب کیے'

(دارث شاہ) 2- بے معنی 3- جس دے دند نہ ہوں 4- بے اثر

5- پنا نوک والا تیر 6- بے جان، فالج زدہ، ادھ جس دا کوئی پاسا

ماریا گیا ہووے 7- بے وزن گل کرن والا

تھوڑھا پن، (نڈ) خالی پن

تھوڑھا چننا باجے گھنا، (اکھا) جدوں گناں توں خالی آدمی بہت

شچی مارے اودوں کہندے نیں

تھوڑھا دھائیں، (مفت) 1- تھوڑھا جھوٹا 2- کنگال، نمانا، غریب

تھوڑھا موٹھا، (نڈ، مفت) 1- بھدا، بھدے نین نقش والا، کھوکھلا

تھوڑھا: (نڈ) نیلا تھوڑھا، اک زہر داناں، کا پر سلفیٹ

تھوڑھر: (نڈ) 1- چھلکا، پھک، سوہڑی 2- تھوڑھا، کھوکھلا، خالی 3- ناکارہ،

نکلا

تھوڑھرا: (نڈ) دیکھو: تھوڑھرا

تھوڑھرا: (فل) جُج جانا

تھوڑھریاں: (مفت) بُجیا ہویا

تھوڑھڑا: (مفت) دیکھو: تھوڑھڑا

تھوڑھڑا: (نڈ) تھوڑھا، بوتھا

تھوڑھلا: (نڈ) کھوکھلا، اندروں خالی

تھوڑھلا ہونا، (مخا) جسم دے اعضاء دا ڈھلنا پے جانا، بے طاقت

ہو جانا، بے حس ہو جانا

تھوڑھن: (نڈ) جانوراں دا مونہہ

تھوڑھنا: (نڈ) دیکھو: تھوڑھنی

تھوڑھنا بھوڑنا، (نڈ، مفت) کوکھا، بھیڑا، بھدا، کوکھے نین نقش والا

تھوڑھنی: (مو) 1- گھوڑے اڈھ وغیرہ دا مونہہ، بوتھی 2- پشو دی

لی ناس

تھوڑھنی: (مو) 1- بے معنی، بے ٹکی 2- اندروں خالی، کھوکھلی، کھوکھی

3- (مفت) بے وزن گل کرن والی سوانی 4- جیہدے مونہہ وچ

دند نہ ہووے 5- بے اثر 6- پنا نوک والا تیر

تھوڑھنی گل، (مو) بے وزن گل، بھل تے بے معنی گل

تھوڑھتے: (نڈ) دیکھو: تھوڑھا، جیہدی ایہہ جج اے

تھوڑھتے دھان، (مفت) کم عقل

تھوڑا کھاون شکھی رہون، (مجا) گھٹ کھاون نال بندے دی
معت برقرار رہندی اے

تھوڑا کھائیے، پر چنگا کھائیے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے
کہ بہتا کھاون نالوں ستھرا کھانا تھوڑا کھالینا چنگا ہوندا اے تاں
آکھدے نیں

تھوڑا کھائیے عزت نال رہیے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے
جے منگ تنگ کے کھاون نالوں محنت مشقت دا تھوڑا کھا کے گزارہ
کر لینا چاہیدا اے تاں جے بندے دی عزت آبرو تے حرف نہ
آوے تاں کہندے نیں

تھوڑا کھٹیا بہوں سود، (اکھا) جدوں نفے نالوں نقصان ودھ
جاوے تاں کہندے نیں

تھوڑا کھپئے برکت ڈھیر، (اکھا) دیکھو: تھوڑا کھپئے تے بہوں
سُدھ

تھوڑا کھپئے تے بہوں سُدھ، (اکھا) جدوں دسنا ہووے کہ
تھوڑا منافع لین نال کاروبار زیادہ ودھدا اے تاں کہندے نیں
تھوڑا اگھن، (نم) تھوڑا بہت، گھٹ ودھ

تھوڑا لڈ سَو کھتے (سویرے)، (اکھا) تھوڑا سامان یاں تھوڑی
ڈسے داری گھٹ تکلیف دا سبب بن دے نیں
تھوڑا اچ، (نم) تھوڑا ایٹا

تھوڑاں: (مو) 1- کیاں، گھاٹاں 2- ضرورتاں، لوڑاں 3- نقصان
تھوڑاں ٹٹ جانا، (مجا) وارے نیارے ہو جانا، کسے قسم دی
گھاٹ نہ رہنا

تھوڑاں ٹٹ جاون، (مجا) وارے نیارے ہو جاون، مندے
دن جاندے رہون

تھوڑا: (مفت) ودھیرے تھوڑا، بہت ہی تھوڑا
تھوڑن: (مصدر) 1- کمی کرن، گھٹان 2- نکال کر دیون 3- کسے
دی کوئی اہم شے لے لون، جھٹل کر دیون

تھوڑو: (مو، مفت) 1- تھڑ، کمی، گھاٹ 2- تھڑ جاون والا، پورا نہ ہو
سکن والا، تھڑواں

تھوڑوان: (مفت) تھوڑ والا، ضرورت مند، مفلس، غریب
تھوڑواں: (مفت) 1- گھائے وند 2- تھڑ جان والا

تھوڑھ: (مو) گھاٹ، کمی
تھوڑھا: (مفت) ناکافی، گھٹ، جو مازا وچ گھٹ ہووے

تھوڑھا بہت، (ضم) کجھ نہ کجھ
تھوڑھا بہوں، (مفت) تھوڑا بہت

تھوڑھا تھوڑھا، (ضم) رتا رتا کر کے، ہولی ہولی کر کے
تھوڑھا جہا، (ضم) بہت تھوڑا

تھوڑھا ج، (ضم) تھوڑا ایٹا
تھوڑی: (مو) تھوڑی، کل وغیرہ ٹھوکن دا اوزار

تھوڑی: (مو) بہت گھٹ، جو پوری نہ پوے
تھوڑی بہوں، (نم) تھوڑی بہت

تھوڑی پونجی کھسمے (کھانی) نوں کھاوے، (اکھا) دیکھو:
تھوڑی پونجی کھسمیں کھائے

تھوڑی پونجی کھسمیں کھائے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
(دوجی جلد)

تھوڑا تھوڑا کر کے، (نم) بھورا بھورا کر کے، ہولی ہولی
تھوڑا تھوڑا کھائیے دو ویلے چلھا تائیے، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ کفایت شعاری نال گزارہ کیتیاں بندے نوں اوکھ
نہیں آؤندی تاں آکھدے نیں

تھوڑا تھوڑا ہوون، (مخا) 1- بھورا بھورا ہوون، گھٹ ہوون
2- نوشی محسوس کرن، شرمندہ ہوون، پانی پانی ہوون

تھوڑا جانن، (مخا) گھٹ سمجھن، حقیر جانن
تھوڑا جُستہ کرودھ ودھیک، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
جسمانی طور تے ماڑے آدمی نوں غصہ چھیتی پڑھ جاندا ہے، اودوں
آکھدے نیں

تھوڑا جیہا، (نم) بہت تھوڑا، رتا کو
تھوڑا دیون بہت خواہش کرن، (مخا) گھٹ کم کر کے بتے صلے
دی امید رکھن

تھوڑا ارہ جاوون، (مخا) گھٹ رہ جاوون، ماڑا ہو جاوون
تھوڑا سمجھن، (مخا) تھوڑا جانن
تھوڑا کرن، (مخا) گھٹا کرن، کم کرن
تھوڑا کو، (نم) بہت تھوڑا

تھوڑا کھا کے سوکھا رہو، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ تھوڑا
کھادون نال صحت ٹھیک رہندی اے تاں کہندے نیں

تھوڑا کھادون جوانی دی موت اے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ جوان بندے لئی تھوڑی خوراک گھٹا دند ہوندى اے
تاں کہندے نیں

تھوڑا مٹا، (نم) گھٹ قیمت والا، سستا 2- بے حیثیت،
کم اہمیت والا

تھوڑا وان، (نم) تھوڑا والا، ضرورت مند، مفلس، غریب
تھوڑا ویتا، (مفت) تھوڑے ویت والا، بزدھن، غریب

تھوڑا ہمتا، (نم) گھٹ حوصلے والا، تھوڑی ہمت والا
2- ڈراکل، بُدل

تھوڑا ہمتی، (مو) 1- کم ہمتی، بُدلی 2- (مفت) گھٹ حوصلے
والی زنانی، تھوڑی ہمت والی زنانی 3- بُدل، ڈراکل

تھوڑا: (نم) دیکھو: تھوڑا

تھوڑا / تھوڑا ہا: (مفت) 1- جو مقدار وچ گھٹ ہووے، ناکافی،
گھٹ، کستا 2- جس نال گزارہ نہ ہو سکے 3- تنگ 4- نہیں، جیویں:

میں اتھے تھوڑا چلیا ہاں 5- (نم) رتا کو، ڈرا کو

تھوڑا باہلا، (نم) دیکھو: تھوڑا بہت

تھوڑا بہت، (نم) کچھ نہ کچھ، جتنا دی، گھٹ ددھ

تھوڑا بہوں / تھوڑا بھوں، (نم) تھوڑا بہت، کچھ نہ کچھ

تھوڑا تھڑکا، (نم) دیکھو: تھوڑا تھڑکا

تھوڑا تھڑکا / تھوڑا تھڑکا، (نم) تھوڑا جیہا

تھوڑا تھوڑا، (نم) رتا رتا کر کے، ہولی ہولی کر کے

تھوڑا تھوڑا بہت ہو جاندا اے، (اکھا) قطرہ قطرہ دریا ہو جاندا

اے

تھوڑا تھوڑا رل کے چوکھا ہو جاندا اے، (اکھا) دیکھو: تھوڑا

تھوڑا بہت ہو جاندا اے

برکھاتے خوش رہندا اے
 نورے تے سنتو کھ ای امیرت اے، (اکھا) دیکھو: تھوڑے
 تے ای مبر سنتو کھ کرنا بڑی امیری اے
 نورے چر دا پراہنا ہونا، (مخا) مرن کنارے ہونا، جھٹ پل دا
 مہان ہونا
 نورے وچ بھٹکتا دینا، (مخا) تھوڑے وچ سار لینا
 نورے وچ بھٹکتا دیون، (مخا) تھوڑے وچ سار لون، گھٹ
 ٹے مال ای گزارہ کر لون
 نورے ورتنا، (مخا) غریب ہونا، کنگھا ہونا
 نورے وگاڑ دا ودھان کیوں کیتا، (اکھا) جس ویلے کوئی
 کھلے دا کاں پٹاؤے یاں گل دا گلان بنا لوے تاں کہندے نیں
 نورے: (ند) گوہیا، گوہر، فضلہ
 نورے: (مفت) 1- ڈراکل، کم ہمت 2- پھسپھسا
 نورے موس، (مفت) 1- موٹا، پلپلا، تھوٹھا 2- موٹا تے گول مول
 آدی، بھڈا آدی
 نورے: (ند) اک قسم دا رُک جیہڑا بچ ہزار ف دی اُچائی تک ملدا ہے،
 ایس دے پھل بڑے سوا دی ہوندے نیں
 نورے: (مفت) بھارا موٹا (آدی)
 نورے: (ند) 1- اکٹھا مال، ڈھیر 2- وکری لئی اکٹھا کیتا مال 3- شے،
 چیز 4- اکٹھا مال دیکھا 5- نقد، روک 6- حصہ، پتی 7- دھر، پارٹی،
 دُک: آکھ دودور راضی بھائی دودویں تھوک تداہیں (دسو) 8- قسم
 تھوک بھاء، (ند) اکٹھا مال دیکھن دا نرخ

تھوک دار، (ند، مفت) اکٹھا مال ویکھن والا، پارٹی
 تھوک رقم، (مو) بہت رقم، اٹھی رقم
 تھوک فروش، (فا، مفت) اکٹھا مال ویکھن والا
 تھوک فروشی، (فا، مو) اکٹھا مال دیکھنا
 تھوک کوں تھوک ملن، (مخا) سیرنوں سوا سیر ملنا
 تھوک وپاری، (ند، مفت) اکٹھا مال خریدن یاں ویکھن والا
 وپاری
 تھوک: (مو) 1- ضلع ڈیرہ غازی خان دی اک وادی 2- سیماں
 دیاں پہاڑیاں دے بہت سارے حصیاں وچوں اک حصہ جس
 دے پینے حصے وچ کھیتی نہیں ہوندی
 تھوک: (نم) بالکل، ہرگز
 تھوک: (ند) دیکھو: ٹھکت
 تھوکا تھاک: (مو) 1- ایدھر اودھر ٹھکتا 2- اک ڈوبے نوں اسپاں
 (دعاواں) دینا 3- بھگڑا
 تھوکڑا: (ند) شے، چیز، مال
 تھوکڑے باز، (مفت) دیکھو: تھوکڑے پاؤں
 تھوکڑے پاؤں، (مخا) کسے کم وچ کامیابی پائے بغیر ای مُڑاؤن
 تھوکڑے پاؤنا، (مخا) دیکھو: تھوکڑے پاؤں
 تھوکڑے کرنا، (مخا) کم واسطے جانا تے کم سنوارن توں پہلاں ای
 واپس مُڑاؤنا، جانندیاں ای واپس آ جانا
 تھول: (ند) تھور، گندہ
 تھول: (مو) تھوڑا، جگہ، تھاں، ٹھکانا

تھوڑے پیسے لا کے کچا گیا کاروبار نقصان وچ رہندا اے تاں
کہندے نیں

تھوڑی تھوڑی کھاتے مُرد مُرد چلھے آ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ بندے نوں جر کے خرچ کرنا چاہیدا اے تاں کہندے
نیں

تھوڑی جیہی، (مو، مفت) دیکھو: تھوڑا جیہا جیہدی ایہہ
تانیٹ اے

تھوڑی جیہی مٹی دا کپہہ کچھ بنیا، نالے بنیا شیخوپورہ نالے
ہرن منارہ وادھی مٹی رہن دیولا ہو رہے گا سارا، (بجارت)
سیاہی

تھوڑی جیہی مٹی سارے اندر وچ لپی، (بجارت) دیوا
تھوڑی چھڈ بہتی دل دھائے، اگلی وی اوہدے ہتھوں
جائے، (اکھا) جیہڑا بندہ لالچ وچ آکے بچے دل نندا اے اوہ
تھوڑے توں وی تھہ دھو بند اے

تھوڑی رہ گئی، بہتی کٹ گئی، (اکھا) عمر دا بہتا حصہ گزر گیا اے
تھوڑا رہ گیا اے، ہر کھ نال آکھدے نیں

تھوڑی رہ گئی بہتی وھا گئی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ عمر
دا بہتا حصہ لنگھ گیا ہے، اودوں کہندے نیں

تھوڑی کھائے آپ نوں تے بہتی کھائے گا ہک نوں،
(اکھا) دیکھو: تھوڑی پونجی کھسیں کھائے

تھوڑیا: (ند) لگن مٹی وچ لگن والی تھاں

تھوڑیا پاوانا، (معا) 1- تھوڑے اُتے تھکنا 2- کم مکائے پنا ہی چھیتی

مُرد آدنا

تھوڑیت: (مفت) 1- تھوڑیا ہویا، نمانا، وچارا 2- شکر گزار، ممنون

تھوڑے: (ند) 'تھوڑا' دی جمع

تھوڑے پانی دا بکلیا، (ند، مفت) 1- ہو چھا، کمینہ، کم ظرف
2- بے حوصلہ، گھٹیا

تھوڑے پانی مچھلی، متارا نین دی کن، سجے اگلی استری،
چور اگلے دی سن، ولاواں پے پردیسیاں، پنچے ہی ترفن،

(اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ تھوڑے پانی وچ مچھلی، ندی دے
کنڈھے تے کھلوتا متارا، خاوند توں خالی بیج تے سُتی عورت،

اگلیاں سندھ مارن والا چور اتے اوہ پردیسی جس نوں ولّا پے گیا
ہووے یاں راہ توں بھٹک گیا ہووے، ایہہ پنجیں بہت دکھ پاندے

ہن تاں کہندے ہن

تھوڑے پانی وچ ای ترے پھر دے نیں، (اکھا) بکی جیہی
گل تے مُنڈے پھرن والیاں ہو چھیاں بارے آکھدے نیں

تھوڑے پانی وچ نہ ڈبنا، (معا) چھیتی قابو نہ آون

تھوڑے پانی وچ نہ ڈبنا، (معا) چھیتی قابو نہ آونا، تھوڑے
جتناں نال این نہ ننا

تھوڑے پانی وچ ہونا، (معا) تھوڑی طاقت والا ہونا

تھوڑے پانی وچ ہوون، (معا) 1- گھٹ ہمت والا ہوون،

زیادہ پنچ والا نہ ہوون 2- ہو چھا ہوون، کم ظرف ہوون

تھوڑے تے ای مبر سنتو کھ کرنا بڑی امیری اے، (اکھا)
لالچ تے حرص نہ کرن والا بندہ جیہڑا مبر شکر نال زندگی گزارے

تھوہ جھٹا، (نڈ) دیکھو: تھوہ پتا

تھوہ جھٹکا، (نڈ) دیکھو: تھوہ پتا

تھوہ ٹکانا، (نڈ) 1- تھوہ پتا 2- نواس ستھان 3- من دی ٹیک

تھوہ ٹھکانا، (مجا) دیکھو: تھوہ پتا

تھوہ سر/تھوہ سر، (نم) تھاں سر، ٹھکانے سر

تھوہ کرن، (مجا) 1- تھاں بناون 2- چیتے کرن

تھوہ کرنا، (مجا) 1- سوچنا، چیتے کرنا 2- اندازہ لاونا 3- تھاں بناونا

تھوہ لگن، (مجا) پتا لگن، سُراغ ملن

تھوہ لگنا، (مجا) سمجھ آونا

تھوہ مقام، (نڈ) 1- اعتبار 2- تھوہ ٹکانا

تھوہ ملن، (مجا) پتا لگن، سُراغ ملن

تھوہ ملنا، (مجا) پتا لگنا

تھوہ نال، (نم) خیال نال، گوہ و چار نال، دھیان نال

تھوہ نہ رکھن، (مجا) خیال نہ رکھن، یاد نہ رکھن، اتا پتا نہ رکھن

تھوہ نہ رہون، (مجا) یاد نہ رہون، بھل جاون

تھوہ: (نڈ) کھوتیاں خچراں تے مال ڈھون دا کم

تھوہ: (مو) 1- ٹھٹکن دا عمل، ٹھٹکن دی اواز 2- نفرت دے اظہار لئی

بلدے نیں

تھوہ تھاکڑے پاتا/تھوہ تھوکڑے پاونا، (مجا) 1- کندھ وغیرہ

اُتے ٹھٹکانا (پچیاں دی کھید وچ) 2- کوئی کم بہت کالمی کالمی کرنا

تھوہ تھوہ، (مو) تھٹکار، نفرت دی نظر، ٹھٹکن دی حالت، توئے

لغت کرنا

تھوہ تھوہ تھوہ پڑیا، (نم) تھید وچ ورتی جان والی اصطلاح

جیہدے مطابق جدوں کوئی کھلاڑی تھید وچ بے ایمانی کرے یاں

داری نہ دیوے تے ڈوبے کھلاڑی اوہنوں زچ کرن واسطے

کہندے نیں

تھوہ تھوہ کر کے کڈھنا، (مجا) چھب دینا، کڈھ دینا، بے

تعلق کرنا

تھوہ تھوہ کرنا، (مجا) نفرت دا اظہار کرنا، مذمت کرنا، ملامت کرنا

تھوہ تھوہ ہونا، (مجا) بدنامی ہونا، بے عزتی ہونا

تھوہ تھوہ ہوون، (مجا) 1- بھنڈی لگن، بدنامی ہوون 2- توئے

لغت ہوون 3- نفرت ہوون

تھوہ تھوہ پڑیاں، (مو) پھٹکار، لغت، ملامت

تھوہ کرنا، (مجا) رد کرنا

تھوہ کری کیہ آ کھنا، (مجا) لغت پادنا

تھوہ کوڑی آ کھن، (مجا) جو لہجہ نہ سکدا ہووے اوس وچ نقص

کڈھن

تھوہ میری، (مجا) جھوٹی مٹھی دی ناراضگی جیہوی ناز وچ کیتی

جاندی اے، وگتی: 'تھوہ میری اساں بھلن ہار انسان ہوئے'

تھوہا: (نڈ) 1- ڈمیر 2- کھجور دے درخت دا کنڈا 3- تھم، سہارا

4- مجازاً: اٹھا آدی

تھوہاں: (مجا) 'تھوہ دی جمع 1- ٹکانے، تھواواں 2- آسرے، سہارے

تھوہاں ٹکنا، (مجا) آسرا بھنا

تھوہاں: (نڈ) تھوہاں، بچھو، اک زہریلا کیترا

(دو جی جلد)

پلاک ڈسٹری

تھول: (ج، مذ) 1- بُرج، مینار 2- چار دیواری نال گھیریا ہویا پنڈ،

بُرج، اوہ پنڈ جس دے آلے دوالے کوٹ بنیا ہووے 3- موٹا، بھارا

تھول ناس، (مذ، صفت) 1- موٹی تک والا 2- سُر

تھولا: (صفت) تھوڑا، تھوڑا جیہا، گھٹ

تھولا بہوں، (مذ، صفت) تھوڑا بیٹا

تھولا جیہا، (مذ، صفت) دیکھو: تھوڑا جیہا

تھولا: (مذ) گولا

تھولا: (مذ) 1- پانی ظہرن دی تھاں 2- جھاڑا کرنا

تھولتا: (مو) سٹھولتا، موٹا پیا

تھولڑوی: (مو) تھوڑی، تھوڑی حیثیت والی (گولڑوی دی رعایت نال

پیر مہر علی نے ورتیا اے)

تھولوں: (ضم) توانوں، ٹسانوں

تھولھا: (مفت) تھوڑا، تھولا

تھولھڑ لگنا: (محا) کمی ہونا، کسے شے دا گھٹ جانا

تھولی: (مو) 1- ملائی 2- دلیا، مٹھا دلیا 3- چھان

تھولی کرن، (محا) تعلق گھٹ کرنا، تعلقات گھٹانا

تھوم: (مذ) لہسن، پیاز دی ٹاہری دا اک چٹیاں ٹریاں والا بھوکل بوٹا

تے اوس دی زمین دے اندر ودھن والی گندھی، لہسن دی تاثیر گرم

ہوندی اے، وگئی: بھوکل اوڈا وگل اڈتے وکھرا تھوم

تھوم لگن، (محا) بے چینی لگن

تھوم لکيا ہوون، (محا) بے چین ہون، بے قرار ہون

تھوم نہ داش کتھوری آوے، (اکھا) جدوں مندے آدی کولوں

چنگی آس نہ رکھی جاوے اودوں کہندے ہن

تھوم: (مذ) دیکھو: تھوم

تھومی: (مفت) تھوم دی بنی ہوئی، تھوم دی شکل یاں ڈالتے ورگی

تھومی: (مو) روڑیاں نال کھیڈی جان والی کھیڈ

تھون: (مذ) مضبوط، کشیدہ قامت

تھونا: (مذ) 1- کاڑھنی 2- بھڑولی

تھونا: (فل) ماڑا ہو جانا، ڈرنا

تھونا: (مذ) 1- تھم، پیل پادا، ڈھاسنا، آسرا 2- مونہہ، بونھ

تھونیر: (مذ) دوڑا تھوپا، بھیڑا جیہا مونہہ

تھونٹی: (مو) زمین وچ پوری ہوئی وڈی ساری لکڑی جیدے نال

بجھاں وغیرہ بندے نیں

تھونڈی: (مو) 'تھونی' دا وگاڑ، ٹیک سہارے لئی لائی گئی لکڑی، تھی

تھونوں: (ضم) دیکھو: تھونوں

تھونھا: (مذ) دیکھو: تھونھا

تھونی: (مو) 1- مال 2- راس، دھن، مادہ، شے 3- سکرار

تھوں: (نم) 1- کولوں، تھیں، توں 2- ٹوں

تھوں: (مذ) تھانوں، جگہ

تھوہ: (مذ+مو) 1- چیتا، دھیان 2- سُر پتا 3- تھاں، ٹکانا، مقام 4- تہہ،

پاتال 5- طریقہ، جاچ، دل 6- لمائی 7- شیواں دا وڈا ڈھیر 8- بہوں

روٹیاں دی تہہ

تھوہ پتا، (مذ) 1- تھاں، ٹکانا، پتا ستا 2- واقفیت، جانکاری 3- سراغ

4- برہنہ

تھہا ہونا، (معا) دیکھو: تھیا لٹا

تھہاڈا: (ضم) تہاڈا، ٹساں دا، ٹساڈا

تھہار: (نہ) 'تھیار' دا وگاڑ، اوزار، سند

تھہارا: (ضم) تہاڈا، ٹساں دا، ٹساڈا

تھہا کڑا: (نہ) بے حد پیاس

تھہان/تھہانا: (مصدر) 1- ملنا، لہنا، کسے گواچی ہوئی شے نوں

بھان 2- کھوہوں، ہتھیادوں

تھہاندا: (ہند، نہ) ملدا، جیویں: پن مانھ عینھ تھہاندا (پن مینوں

نہیں ملدا)

تھہاندی: (ہند، مو) ملدی، لہی، جیویں: کتاب مانھ عینھ تھہاندی

(کتاب مینوں نہیں ملدی)

تھہانوں: (ضم) تھوانوں

تھہاون: (مصدر) دیکھو: تھان

تھہاؤن/تھہاؤنا: (مصدر) تھہان، تھہانا

تھہائی: (ہند، مو) لہی، جیویں: کتاب مانھ عینھ تھہائی (کتاب

مینوں نہیں لہی)

تھہایا: (مفت) دیکھو: تھایا

تھہائے: (ہند، نہ) ملے، لہے، جیویں: پیسے مانھ عینھ تھہائے (پیسے

مینوں نہیں ملے)

تھہایا: (مفت) تریزگی ہوئی، پیاسا

تھہہ ٹھٹھا: (نہ، مفت) 1- ڈیر زور والا، موٹا تازہ 2- بھدے

تھہہ تھہی/تھہی: (مو) دیکھو: تھوہی

تھہہ: (نمر) تھہرن مصدر توں امر

تھہہرن: (مصدر) 1- کنہن، ڈولن 2- شوخ ہودن

تھہہرنا: (نل) تھر تھر کینا

تھہہڑا: (مفت) دیکھو: تھوڑا

تھہہڑ پٹیا/تھہہڑ پٹا، (مفت) پٹلا، ڈریل، سکودو، لٹا

تھہہڑ وٹا، (مفت) 1- گھٹ وٹ والا 2- تھوڑے حوصلے والا

3- ٹچھ

تھہہڑی: (مو) تھہ/تھہی دی تغیر

تھہہڑا: (مفت) دیکھو: تھوڑی

تھہہن: (مصدر) تھہرنا

تھہہن: (نہ) دیکھو: تھوہن

تھہہو، (نہ، مو) دیکھو: تھوہ

تھہہون: (مصدر) ملن، ہتھ لگن، دستیاب ہودن

تھہہو: (نم) اک دم ہی، چارے بنے، اکائی

تھہہہ: (نہ) 1- میہ، تھہی، تھان، جگہ 2- (نم) اوتھے ہی، ٹھیک

تھہہ/تھہہہ، (مو) 1- تہہ، پرت 2- اٹلا

تھہہہ بیٹھ کے کھانا، (معا) اوتھے ہی کھانا

تھہہہ پھولنا، (معا) بہت لہنا، وگی: 'لہہ نہ سکیا' مل جیون دا ہتھاں

تھہہہ لکھاں تھہہہ پھولے

تھہہہ تھوڑا، (نہ) تھوہ تھوڑا، وگی: 'تھہہہ تھوڑے باہی آئیاں،

گج جی نہائی آئیاں'

تھوہی: (مفت) کھوتے وغیرہ تے مال ڈھون والا، کھوتے لد
 تھوہڑ: (مفت) تھوڑ، کی، گھانا
 تھوئی: (مو) 1- بیگانی، ڈوئی 2- بائیکاٹ (Boycott) 3- ناچاقی،
 بُخت
 تھوی: (مو) تھری، ملائی
 تھوے: (ند) دیکھو: تھوی

تھ.....ہ

تھہ: (ند) تھاں، استھان، جگہ
 تھہ: (ند) دیکھو: تھہہ
 تھہ: (ند) تھوہ
 تھہ تھوہا: (مفت) بد شکل
 تھہ چلنا: دھوکا دینا، فراس ہونا
 تھہا: (ند) 1- ڈیر، تھہا 2- روئی یاں کاغذ دا ڈیر
 تھہا: (ہند) ایہہ لفظ کلا استعمال نہیں ہوندا، جیلے وچ استعمال ہوندا اے
 جیویں: مکان تھہا گئے (مکان مل گیا اے)، فلاں چیز تھہا گئی اے
 (فلاں شے مل گئی اے)
 تھہا: (مو) تریہہ، جہا، پیاس، بھڑکی
 تھہا بھنا، (عما) تریہہ لاہنا
 تھہا بھونا، (عما) تریہہ بھناونا، تریہہ دور کرنا
 تھہا لگنا، (عما) تریہہ لگنا
 تھہا مارنا، (عما) تریہہ مارنا

تھوہر: (پو، ند+مو) تھوہڑ، کنڈیاں والا ڈھلا پودا، اک خار دار زہریلا
 پودا جیہدے وچوں ڈڈھ دی طرحاں دالیس دار مادہ نکلتا اے
 ایہدے پتے سب دے پھن دی طرحاں دے ہوندے نیں،
 ایہدے بارے آکھیا جاندا اے کہ ایہہ دوزخیاں دی خوراک
 ہودے گی، ایس نوں کھیتاں دی داڑلی لاؤندے نیں
 چھتر تھوہر/ ترپڑ تھوہر، (مو) اک قسم دی تھوہر جس دے پتے
 بہت چوڑے اتے موٹے ہوندے نیں
 ڈنڈا تھوہر، (مو) اک قسم دی تھوہر جس دے پتے لے لے ڈنڈے
 ہوندے نیں

تھوہرا: (مفت) تھوہر ورگا، کنڈے دار
 تھوہڑ/ تھوڑھ: (مو) کی، گھانا
 تھوہڑ ولا، (ند، مفت) دیکھو: تھوڑ ولا
 تھوہڑا: (ند، مفت) تھوڑا، گھٹ، جو پورا نہ پوے
 تھوہڑا جٹہ کرودھ ودھیک، (اکھا) جدوں کوئی ماڑی چہا بندہ
 بہت غصہ کرے اودوں کہندے نیں
 تھوہڑا جٹ: (نم) تھوڑا جیہا
 تھوہن: (ند) کھبا، تھم، ستون، کھوئی، سہارا، اوہ لبھا ڈنڈا جیہا ڈڈھ
 رڑکن والی گھڑی دی اک ٹکرتے لگا ہوندا ہے
 تھوہن تھوہنا، (ند) دیکھو: تھوہن
 تھوہنی: (مو) 1- تھم، تھمھی، مٹارا 2- (مفت) اٹھا آدی 3- جُ
 کے انھی ہوئی ہوئی اکھ
 تھوہو: (ند) دیکھو: تھوہو

(اوس توں)

تھی: (سن) نجن سے دا بول، تال دا پتا دین والا لفظ

تھی تھی (تھی تھی) کرنا، (مخا) 1- تال نال پنجا 2- نجن والیاں

لئی تال دینا

تھی: (سرفص) ہو، ہو جا، ہونا

تھی گیوں، (ضم) توں ہو گیوں

تھی ونجن، (مخا) 1- ہو جاون 2- کے کم دا بن جاون

تھی وینا، (مخا) ہو جانا

تھی: (مو) مسیا دی دہی

تھی: (مو) پن کے لایا ہو یا ڈیر، تھی، ڈیری

تھے: (نڈ) 1- تھاں، جگہ، تھاں 2- (نم) ٹھکانے سر، موقعے تے

تھے پاوان، (مخا) دھیان ہو رہا سے دٹالون

تھے: (اموان) 1- پاسا، کول 2- توں

تھے: (نڈ) تک، توڑی، وگی: ویندا ڈوم گیا چوک تھے، خانہاں پ

بھایا (دو)

تھی/تھی: (سر) تھی دی صفتی حالت، ہو یا، دا پریا، ہو گیا

تھی: (پو) ہے، موجود

تھی: (مو) تھا، تریہہ، پیاس

تھی تھی: (مو) تاج دے تال دے بول، نجن والے دے بڑاں

دے مکتھراں دی اعلانیہ آواز، تاتا تھی تھی، تال دیلی، نجن دی

اک تال

تھی تھی کر کے پنجا دنا، (مخا) نشر کرنا، بدنام کرنا: تیرے عشق

نچایا کر تھی تھی (بکھا)

تھی کڑا: (نڈ) تہا کڑا، پیاس، تریہہ

تھی کڑا مارنا، (مخا) بہت پیاس لگنا

تھیالی: (مو) تھیلی، تھ دی تلی، وگی: اکھاں نوں تھیالی تال مل کے

کھولن دا (پنجابی دنیا)

تھیان/تھیانا: (مصدر) دیکھو: تھیان/تھیانا

تھیانا: (نعم) دیکھو: تھیانا

تھیاں: (سر، مو) ہوئیاں، دا پریاں

تھیاں آنا، (مخا) 1- جانا تے واپس آ جانا 2- ہو جانا

تھیاون/تھیاون: (مصدر) تھ آ دنا، ملنا، لمبنا

تھیانیا: (مفت) تھانیا، پیاسا، تریہیا

تھیر/تھیرا: (نڈ، مفت) 1- موٹا تازہ، پلایا ہو یا 2- کٹھنا 3- بھڈے

سریر والا، ٹھنڈ

تھیت: (مو) دودھ مہیا کرن دا بندوبست، ٹھیکا

تھیت: (مفت) اچل، قائم

تھیتھلا: (نڈ، مفت) گٹ گہرا

تھیتی: (نڈ) ادھ بندہ جیڑا دودھ پنچاون دا ٹھیکہ کرے

تھیتی: (مو) نیت کے کم دی کرن دا دن

تھیتی تھیتی، (مو) تال دی سوچنا دین والا لفظ

تھیتی تھیتی کرنا، (مخا) تھی تھی کرنا

تھیچے: (مفت) ہوئے، شد، لحدہ

تھیٹ: (مو) 1- ٹھہرن دی تھاں، ٹکانا 2- ملاقات لئی مقرر کیٹی تھاں

(دوجی جلد)

پلاک ڈسٹری

تھہہ چلنا، (حما) 1۔ تھاں تھاں بھرتا 2۔ ڈانواں ڈول ہوتا

3۔ زراس ہوتا 4۔ دھوکھا کھانا 5۔ مستی وچ ہونا

تھہہ دُونے ہونا، (حما) 1۔ اوہے تھاں دُگئے ہوتا 2۔ برباد ہونا،

تباہ ہونا

تھہہ رہنا، (حما) اوہے تھاں رہنا، اوہے تھاں چکے رہنا

تھہہ مارنا، (حما) 1۔ اوہے تھاں مار سٹنا 2۔ پٹکا کے سٹنا، زور

نال سٹنا

تھہی: (مو) 1۔ پنجن کے لایا ہویا ڈھیر، تھہی، تھہا، تہہ در تہہ رکھی شے

2۔ اُتے تھلے رکھی روٹیاں یاں پان دے پتے

تھہے: (مو) تھاں، جگہ

تھہے بیٹھ کے کھانا، (حما) اوہے ای کھانا

تھہہو: (ضم) یکدم ای

تھہہی: (پو، مو) دیکھو: تھہی

تھہہ.....

تھہو: (حرف جار) توں، کولوں

تھہوں: (ند) دیکھو: تھاؤں

تھہی: (سر، مفت) 1۔ سنگیت دی اک تال 2۔ قائم، کھلوتا ہویا

3۔ دتھی، بنڈل، پلندا، ڈھیر

تھہی تھہی، (مو) 1۔ تال، سم، تاڑی 2۔ گویاں دے پنجن گاؤں

دی آواز

تھہی تھہی تھہا، (مو) تھاپ، سُر تال، ادہ آواز جھڑی گویے یاں

ناچے طبلے دی تھاپ نال کڈھدے نیں

تھہی تھہی کرن، (حما) تال نال پنجن، گویاں دا گاؤں لکیاں آواز

کڈھن

تھہی تھہی ہوون، (حما) ناچ گانا ہوون

تھہی: (ہند، مو) 1۔ روٹیاں دا ڈھیر 2۔ کپڑیاں دا تہہ در تہہ رکھا

ہویا گٹھا

تھہے: (ند) تھاں، مقام

تھہے: (ہند) نیں، موجود نیں

تھہے: (ضم) ہو گئے، ہوئے

تھہیا تھہیا: (حما) 1۔ تال نال پنچنا 2۔ پنجن والیاں لئی تال دینا

تھہیا تھہیا کر کے نچاون، (حما) 1۔ نشر کرن، بدنام کرن، بھنڈی

کرن، ذلیل کرن 2۔ دج گج کے نچاون، زور نال نچاون

تھہیا تھہیا کرن، (حما) تال نال پنجن، پنجن والیاں لئی تال دیون

تھہیا تھہیا ہوون، (حما) تال نال ناچ ہوون، تال نال ناچ دی

آواز آون

تھہیاں لانا: (حما) کوئی دی شے ترتیب نال اُتے پٹھاں رکھنا

تھہیں: (ند) 1۔ تھاں، جگہ 2۔ (ضم) بدلے وچ، تھاویں، دگی:

’کئے پٹھ جلائی اے بالن سندے تھائی‘ (پاپا فرید) 3۔ تھاں تے،

تھاں بر

تھہہ.....ی،ے

تھی/تی: (ہند) توں، کولوں، جیویں: اُس تھی (اوس توں)، اُس تی

تھیلیاں چڑھاوان، (محا) 1- ڈوڈھ دین والی بھری دے تھناں
تے تھلی چڑھاوان تاں جے لیلے لیلیاں ڈوڈھ نہ چٹھہ جاون
تھیم (Theme): (انگ، مو) 1- وچار 2- پیغام، سنیہا، مرکزی خیال
3- سرتاواں، سرلیکھ 4- شعور

تھیمنا: (نغم) 1- تھمنا، روکنا 2- تھبراونا
تھین/تھینا: (مصدر) ہونا، واپرنا، ہوون، تھیون، وگی: 'خاطر یار دی
بوٹیا تھین کافر لگن مول نہ کسے دے کہے اوتاں'
تھین چھڈنا: (محا) حدتوں ودھ جانا

تھینا: (نم) ڈوڈی کوڈی
تھینا مار، (نم) اک کھیڈ جیہڑی کوڈیاں نال کھیڈی جاندی ہے
تھیندہا: (صفت) 1- تھندا، چکناکی والا 2- محبت نال بھریا، خلوص والا
تھینہ: (نم) پنڈ، تھاں، تھیم، جگہ، وگی: 'خیر میہوں دامنگ لیاہے،
تاں خبر پوری بس تھینہ دی' (حسین)
تھینہ بچھن، (محا) پنڈ آباد ہوون، نویں آبادی وٹن
تھین: (مو) ڈوڈے کول امانت وجوں رکھی گئی کوئی چیز
تھیں: (نم) کولوں، توں، تھوں، نالوں، وگی: 'کیہ نکے اوس صورت سی
یاوٹن دن فلک تھیں' (سیف)

تھیں: (ضم) تینوں
تھیں: (مو) 1- تھاں 2- (نم) تھاں سر
تھیو: (فخر) 'تھیون' دافضل امر، ہو جاد، ہوو
تھیوا: (نم) تھیت، مندری وچ جڑیا ہویا تگ
تھیوالااون، (محا) انوکھا بنانا، احسان کرنا

تھیلا کر دیون، (محا) مار مار کے بھر کس کڈھ دیون، ہڈی پل
اک کر دیون، نہت زیادہ مارن کٹن، مار مار کے کجا دیون
تھیلا: (نمل) اک قسم دی مچھی جیہڑی دریاواں تے مٹھنھاں وچ
ہوندی ہے

تھیلو: (نم) لکڑی دا پھکا جو نہری سوائے وچ لایا جاندا ہے تاکہ پانی
اک سار اتوں دی وگدا رہے، ایس پھٹے وچ پھانے (فانے) لا
کے پانی نوں ہور کئی کھالاں وچ وٹ دتا جاندا ہے
تھیلوں: (مو) اک قسم دی صنوبر، سدا بہار جھاڑی
تھیلی: (مو) 1- چھوٹا تسلا 2- ہزار روپے دی گٹھلی 3- وانلی 4- مایا،
دولت 5- ڈھالے ہوئے سونے دی ڈلی 6- ہل دی ہتھی
تھیلی بردار، (صفت) دیاہ شادی وغیرہ دے موقع تے جس نوں
تھیلی سپرد کیتی جاوے

تھیلی پیش کرنا، (محا) نذرانہ دینا، بھینا دینا
تھیلی چڑھاونا، (محا) رشوت دینا
تھیلی چڑھنا، (محا) رشوت ملنا
تھیلی دامونہ کھول دینا، (محا) بہت خرچ کرنا، بہت گھل ولی
وکھادنا، سخاوت

تھیلی دینا، (محا) اصل رقم وچوں پیسے دے کے رقم پوری کھوا لینا
تھیلی شاہ، (صفت) امیر، مہنی
تھیلا: (نم) بٹی دی رکابی جس وچ اُبلے ہوئے چاول کھان واسطے
دے جانے نیں

تھیلیاں: (مو) 'تھیلی' دی جمع

تیک ملدا ہے، لوک ایس دے پھل کھاندے نیس اتے اوہناں دا
اچار مربع دی پایا جاندا ہے، تھرور
تھیسس (Thesis)، (ایک، مذ) کے موضوع تے کھوج بھریا لیکھ
جو عام طور تے کوئی ڈگری حاصل کرن لئی لکھیا جاندا ہے، کھوج
پر بندھ

تھیک: (ج، مذ) 1- چاقو یاں مٹھرے دی نیام، میان 2- اتاج دی
پولی جیڑی کھیت وچوں چکت کے کسے ہور تھاں لے جان لئی بھی
جاندی ہے 3- بلی

تھیکان: (مصدر) دیکھو: تھیکان

تھیکاون: (مصدر) 1- تلواریں نیام وچ گھٹاؤن 2- داخل کرواؤن،

اک چیز نوں دوجی چیز وچ رلاؤن

تھیکری: (مذ) دیکھو: تھیکری

تھیکری: (مذ) پنڈاں وچ پہرہ دین دا اک طریقہ، تھیکری پہرہ

تھیکو: (مفت) 1- نکا، دیکھو، روٹی بھن 2- اوپرا، پرایا

تھیکن: (مصدر) تلواریں نیام وچ گھٹن (پاؤن)

تھیکری: (مو) دیکھو: تھیکری

تھیکری: (مو) 1- تھیکری، دجی 2- چیز بھن والی چادر، دھوتی

تھیکری: (مو) دیکھو: تھیکری

تھیلا: (مذ) 1- کپڑے یاں ٹاٹ وغیرہ دا بنایا ہوا جھولا جس وچ سودا

سلف یاں کوئی ہور چیز پائی جا سکے 2- چھوٹی بوری 3- کیسا، بوجھا

3- بھنے نوں دودھ چنگھوں باز رکھن لئی بھری دے تھناں تے

چاڑھیا گیا تھلا

تھیلا: (مذ) جگہ، تھاں، سنگم

تھیٹر/تھیٹر (Theatre)، (ایک، مذ) 1- ٹانگ یاں تماشا کرن دی

تھاں، ٹانگ گھر 2- ٹانگ، تماشا 3- منڈوا

تھیٹر یکل کمپنی، (مو) ٹانگ یاں تماشا کھینڈن والی کمپنی

تھیٹر: (مذ) دیکھو: تھیٹر

تھیٹر: (مذ) دیکھو: تھیٹر

تھیٹری: (مو) دیکھو: تھیٹری

تھیٹر: (مفت) (دگ، ٹک، مسل، لگا تار

تھیٹر کرا، (مذ) ٹھنڈا، سیت

تھیٹر: (مفت) 1- قائم، ساکن 2- تھر

تھیٹر/تھیٹر: (مفت) چنگی طرحاں دھڑ بھرتا، ٹوڑنا

تھیٹری: (مفت) 1- دگ تک ہون والا کم 2- اوہ بندہ جیڑا مسلسل کم

کرسکدا ہووے

تھیٹری ہون، (محا) انتھک ہون، اُدی ہون

تھیٹری بدھن: (محا) خفیہ معاہدہ کرنا

تھیٹریاں: (مفت) تھے، ہووے گا، ہوی

تھیٹریاں: (ضم) ہو جاواں گی

تھیٹری: (جملہ) ہو جاں

تھیٹری: (مفت) تہاڑے درگا، تیرے جیہا

تھیٹری: (سر، مو) 1- ہون گیاں، ہووے گی 2- (مذ) ہو جاوے گا، ہو

جاسی

تھیٹری: (مذ) اک قسم دا رکھ جیڑا کہ ہالیہ دیاں پہاڑاں وچ بیاس

ورثیاں ڈکشنریاں

- ☆ پنجابی اردو ڈکشنری، پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، لاہور: 2009ء
- ☆ پنجابی اردو لغت، تنویر بخاری، اردو سائنس بورڈ، لاہور: 1989ء
- ☆ پنجابی ڈکشنری، مرتب، بھائی میا سنگھ، وین گارڈ، لاہور: سن
- ☆ پنجابی کوش، بھاشا و بھاگ، پٹیالہ: 1990ء
- ☆ پنجابی لغت، ارشاد احمد پنجابی، پنجابی ادبی لہر، لاہور: 1999ء
- ☆ پنجابی لغت، کیمپوری لہجہ، طاہر اسیر، جمالیات پبلی کیشنز، انک: 2017ء
- ☆ پوٹھوہاری شبد کوش، بھاشا و بھاگ پنجابی، بھارت، پٹیالہ: 1960ء
- ☆ پہلی وڈی سرانیکھی لغت، محمد سعد اللہ کھیتراں، شعبہ سرانیکھی بہا الدین زکریا یونیورسٹی، ملتان: 2007ء
- ☆ جامع سندھی لغات، ڈاکٹر نبی بخش بلوچ، سندھی ادبی بورڈ، حیدر آباد، سن
- ☆ سرانیکھی ستل، سرانیکھی ادبی مجلس، بہاولپور: سن
- ☆ سرانیکھی محاورے، شوکت مغل، سرانیکھی ادبی بورڈ، ملتان: 2005ء
- ☆ سندھی اردو لغت، ڈاکٹر نبی بخش بلوچ، سندھی ادبی بورڈ، سندھ: سن
- ☆ سنسکرت کلاسیکل ہندی ڈکشنری، سنگ میل پبلی کیشنز، لاہور: سن
- ☆ شبد کوش، ہرکیرت سنگھ، پنجابی یونیورسٹی، پٹیالہ: 1989ء
- ☆ شیراز لغت، پوٹھوہاری، شیراز طاہر، گندھارا اکیڈمی، پشاور: 2016ء
- ☆ عربی اردو لغت، اورینٹل بک سوسائٹی، لاہور: سن
- ☆ فرہنگ آصفیہ، مولوی سید احمد دہلوی، اردو سائنس بورڈ، لاہور: 1995ء

(دو جلد)

پلاک ڈکشنری

تھیوالاونا، (حما) کسے نوں گھائے وچ رکھنا، ٹھک لاونا، داء لاونا

تھیوال: (سر، جملہ) ہواں، ہو جاواں

تھیوری (Theory)، (انگ، مو) 1- اصول 2- نظریہ

تھیوسے: (سر) اسیں ہو گئے، ہوئے، بنے

تھیون: (مصدر) ہودن، ہو جادون، تھین، ہونا، واپرنا

تھیون دیو، (ضم) ہودن دیو

تھیونا: (فل) تھینا، ہونا

تھیوں: (حرف) دیکھو: تھیوں

تھیوہ: (ند) دیکھو: تھیوا

تھیوے: (سر) 1- ہو جاوے 2- (فخر) ہو

تھیویں: (سر) ہودیں، ہو جاویں

تھیویوم: (سر) 'تھیون' دا مینہ حال، میرے توں ہو گیا اے، میتھوں ہو گیا اے

تھیہ: (ند) 1- جو کسے دلی اللہ دے عارضی یاں مستقل قیام دی تھاں رہ

چکی ہووے 2- اچھا مکان یاں بستی جتھے پو دادا رہ چکے ہودن یاں

رہندے آ رہے ہودن 3- ٹلا، ٹہہ، کھنڈر دا ڈھیر

تھیہر: (ند) تھاں، ٹھاہر، مقام

تھیہڑی: (مو) چھوٹا تھیہ

تھیہک: (ہند) 1- جوانی دا جوش، شہوت دا جوش، مادہ مویشی دا بھتی

لئی تیار ہونا 2- نیام، تلوار خنجر وغیرہ دا غلاف

تھیہلا: (ند) 1- ادھ دڈھ جیہدے وچ ملائی مکھن دا رنگ چوکھا

ہووے 2- تھیلا

تھیہلی: (مو، مفت) ادھ مجھ گاں جیہد اڈھ رڑکیاں مکھن چوکھا نکلے

تھیہو: (پو، مو) جدی پستی جائیداد، ورثہ

تھیہہ: (ند) 1- ٹلا، جتا، کھنڈر 2- استھان، ٹکانا، تھاں، جگہ

تھیہہ پان، (حما) 1- پنڈ بھجن 2- مر جادون، مٹی ہو جادون

تھیہہ تھوبا، (مفت) دیکھو: تھیہہ تھوبا

تھیہہ تھوبا، (مفت) موٹے یاں بھدے نقش والا

تھیہہ تے، (نم) تھاں تے ای، او سے ویلے، مو قے تے

تھیہہ سر، (نم) ٹھیک تھاں تے، تھاواں سر، ٹھکانے سر

تھیہہ کرنا، (حما) تباہ کرنا، برباد کرنا

تھیہہ ہودن، (حما) تباہ ہودن، کھولا ہودن، کسے تھاں دا اُڑ

جادون

تھیہی: (مو) دتھا، تھبا، چھوٹا گتھا

تھیہیونا: (فل) 1- تھک ٹ جانا 2- اُڑنا

تھیہی: (مو) 1- مقرر کیا دن 2- دڈھ نوں گھرو وچ ورت لین دا مقرر

کیا دن، ایس دن نہ دڈھ جمایا جانا ہے نہ ہی دی رڑکی دی ہے

3- دی یاں دڈھ چاول نال دیوتیاں دی پو جا کرن دی ریت

4- کھر

تھیہی تھیہی: (مفت) دیکھو: تھیہی تھیہی

تھیہیٹر: (رنگ، ند) Theater ٹانک یاں تماشے دی تھا، تھیٹر

تھیہی: (سر) ہو جائے

تھیہی: (مو) دتھا، تھبا، چھوٹا گتھا

- ☆ فرہنگ جامع، دکتر سید علی رضا نقوی، نیشنل بک فاؤنڈیشن، اسلام آباد: 1994ء
- ☆ فرہنگ عامرہ، عبداللہ خان خورشیدی، مقتدرہ قومی زبان، اسلام: 1989ء
- ☆ لغات سرائیکی، محمد بشیر احمد ظامی بہاولپوری، سرائیکی ادبی مجلس، بہاولپور: 1965ء
- ☆ لغات فریدی، ڈاکٹر مہر عبدالحق، سرائیکی ادبی مجلس، بہاولپور: 1984ء
- ☆ لہندی گوش، ڈاکٹر ہر دیو باہری، پہلی کیشنز بیورو، پنجابی یونیورسٹی، پٹیالہ: 2005ء
- ☆ مختصر پنجابی لغت، شریف کنجاہی، شعبہ پنجابی، پنجاب یونیورسٹی، لاہور: 1981ء
- ☆ معین الشعراء، منشی غلام حسین خان، سنگ میل پہلی کیشنز، لاہور: 2003ء
- ☆ مہاں گوش، بھائی کاہن سنگھ، بھاشا بھاگ، پٹیالہ: 1989ء
- ☆ نسیم اللغات اردو، سید مرتضیٰ حسین، شیخ غلام علی اینڈ سنز، لاہور: 1989ء
- ☆ ہفت زبانی لغت، اشفاق احمد، اردو سائنس بورڈ، لاہور: 1988ء
- ☆ ہندی اردو لغت، راجیو سورراؤ اصغر، سچیت کتاب گھر، لاہور: 2003ء

☆ Dictionary of the Jatki or Western Panjabi Language, A. Jukes, Edit:

☆ Liaquat Ali Niazi Dr., Punjab Institute of Language Art and Culture, 2010

تکمیل پادون، (مخا) منک جادون، مکمل ہو جادون، اختتام تے پہنچن
تکتن: (مصدر) 1- دیکھن، تاژن، جھانکن، جھاتی مارن، لُک کے
دیکھن، ہٹ ہٹ دیکھن 2- ڈھونڈن، لہسن، تلاش کرن 3- نشانہ
نہن، شست لاون، تنکن 4- اندازہ لاون، جاچن 5- اُمید رکھن،
اُڑیک کرن، دگنی: میں شاگرد نکارے اُتے نظر مہر دی تنکن: (میاں
محمد بخش)

تکتن: (حرف جار) تیک، تنک، تنیکن

تکنا: (فہم) 1- دیکھنا، جھانکنا 2- تاژنا 3- تنک لاکے دیکھنا 4- آس
رکھنا 5- اندازہ کرنا، جاچنا، پک کرنا 6- دچارنا

تکنا تولنا، (فہم) جاچنا، پرکھنا

مونہہ تکنا، (مخا) 1- آس رکھنا 2- ثواب اُڑیکنا 3- تڑتر ہونا
4- حیرانی نال دیکھنا

مونہہ تکلے رہ جانا، (مخا) 1- حیران رہ جانا 2- نا اُمید ہو جانا

تکنا: (فہم) 1- تکنا 2- نہ ہارنا 3- رہنا 4- نہنا، دگنی: پر خاکی جتہ قادر
پکرک دچ تنکے برابری کرنا: (قادر یار)

تکنی: (مو) دیکھن دا ڈھنگ، دیکھنی، نگاہ، نظر، جھانکنی

تکنیک (Technique)، (انگ، مو) ہنر مندی، کسے کم نوں کھیے

قاعدے موجب کرن دا ڈھنگ

تکوں: (مفت) 1- تچا، تیسرا 2- تگا دی تصغیر

تکوں: (فہم) تنکن مصدر دا فعل امر 1- دیکھو، دیکھو تے اندازہ کرو

2- انتظار کرو

تکوتی، (فہم) 1- دیکھا دیکھی 2- ہتھ تے ہتھ مار کے شے لے جانا،

فراڈ کرنا، چارنا

تکوں، (فہم) دھک دھکی، زبردستی

تکوں: (فہم) دیکھو: تکا

تکوان: (فہم) دیکھو: تنکان

تکواون: (فہم) دیکھو: تنکان

تکورا: (فہم) آری تیکھی کرن دا اک اوزار، نکورا

تکوری: (مو) دھوئیں دی نہ

تکون: (مو) اچھی جیومیٹرک شکل جس دے تن کونے ہون اتے

تچے باہیاں ہون، تن کونیاں تے باہیاں والا

تکون متی، (مو) ریاضی دی اودہ شاخ جس دچ تکوناں دیاں

باہیاں اتے کوناں دچکارے تعلق بابت بحث کیتی ہوندی ہے

(Trigonometry)

تکونا: (مفت) تن کونیاں والا، تکونی نکاشی کرن والی جیمنی، مثلث

تکونی: (مو) 1- اک قسم دی جیمنی جس نال تکونی نکاشی کیتی جاندی

ہے 2- آری تیکھی کرن دی اک قسم دی تکونی ریتی، نکورا

تکونیا: (مفت) تن کونیاں والا

تکوں: (مو) 1- ٹیوا، اندازہ، اندازے نال 2- تاک جھاک، نظر

بازی 3- آس، اُمید، تاگھ

تکوں: (فہم) تیک تائیں، توڑیں، تیوں، اُنچ، اوس طرحاں

تکویں: (ع، مو) 1- ہوند دچ لیاون، پیدا کرن، بنادون 2- ہوند،

پیدائش، بنان دا کم

تکہ: (فہم) تاش دا اودہ چا جس اُتے تن نشان ہوندے نیں

شرماون

تکلف ورتن، (مجا) دیکھو: تکلف کرن

تکلی: (مو) تکلا دی تصغیر

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلی: (ند) تکلا دی جمع، چرنے دی لوہے دی بنی ہوئی ڈونہ پاسیوں

تکلیف سہارن، (مجا) دیکھو: تکلیف برداشت کرن

تکلیف کرن، (مجا) 1- کسے لئی کوئی کم کرن، کھچل کرن، زحمت

کرن 2- آون، تشریف لیاون

تکلیف ہون، (مجا) 1- پیڑ ہون، درد ہون 2- ڈکھ ہون،

رنج ہون

تکلیماں: (ند) 1- کن دازپور، چاندی یاں سونے دی گولی جس نوں

ریشی دھاگے وچ پرو کے کن وچ پاوندے نیں 2- تمنہ، سونے

یاں چاندی وغیرہ دا خاص قسم دا بنیا چھوٹا ٹکڑا جو کسے چنگے کم کرن

دے صلے وچ عزت وجوہ دتا جاندا اے، میڈل 3- (Medal)

بٹن، گھنڈی

نہ ملاک چاندی تکلیماں منج دا، (اکھا) جدوں کوئی چھوٹی حیثیت

والا دڑاناں رکھ کے نقل کرے تدوں کہندے نیں

تکلمہ: (پو، ند) 1- تمنہ، ایوارڈ، بلا، میڈل 2- بٹن 3- زیور، گہنا

4- لائق، قابلیت 5- رشی دا بنیا ہوا اوہ نکا جیہا حلقہ جہدے وچ

گھنڈی یاں بٹن پھساندے نیں 6- کبوتر یاں دی اک بیماری

جہدے سبوں اکھاں وچ دانے نکل آؤندے نیں 7- موہکا، دانہ،

وگي: 'ایہہ لال گانی ستے تکلمہ نہ ہوئے' (نجم)

تکلمہ: (ند) دیکھو: تکلمہ

تکلمے: (ند) دیکھو: 'تکلمہ جہدے ایہہ جمع اے، وگي: 'مخرقہ سبز پیا وچ گل

دے تیکے خوب لگائے'

تکمیل: (عر، مو) 1- پورا کرن، توڑ اپڑاون، برے چڑھن 2- کسے

کم دے مکمل ہون دی حالت، انجام

کم دے مکمل ہون دی حالت، انجام

کم دے مکمل ہون دی حالت، انجام

کم دے مکمل ہون دی حالت، انجام

کم دے مکمل ہون دی حالت، انجام

کم دے مکمل ہون دی حالت، انجام

تکھ

تکھوٹیا: (ند، مفت) تن کھوٹاں والا، تن ٹکراں والا
 تکھوٹیا جال، (ند) بند دے اُتے پانی دج بکیاں مچیاں پھرن
 دے وانس دیاں تن ٹکراں اُتے بھیا ہویا جال
 تکھہارا: (ند، مفت) 1- تکھ ہارا، پیاسا، تریہا یا 2- آرزو مند
 تکھیا: (ند، مفت) دیکھو: تکھہارا
 تکھیا: (مو، مفت) 1- تکھا دی تانیٹ 2- کوڑی زبان والی سوانی،

ہوشیار چالاک عورت
 تکھی تقریر کرن، (حما) 1- کاٹ دار گھاں کرن 2- تابو توڑ بولن
 تکھی تقریر کرن والا، (ند، مفت) تکھی زبان والا، تکھیاں
 گھاں کرن والا، فر فر بولن والا
 تکھی دھارتے ٹرن، (حما) اوکڑ جھٹن، ڈمیر اوکھا کم کرن،
 خطرے والا کم کرن

تکھی دھارتے ٹرنا، (حما) اوکڑ جھٹن، کھنن استخان پاس کرنا
 تکھی زبان داہون، (حما) 1- تابو توڑ بولن 2- کاٹ دار گھاں
 کرن 3- گستاخی نال بولن، بے ادبی کرن
 تکھی زبان والا، (ند، مفت) 1- چرب زبان 2- بکھیاں گھاں
 کرن والا، تکھی تقریر کرن والا
 تکھی گرمی پون، (حما) ککلاں دی ڈھپ پون، قبر دی گرمی

پون، بھجویں ڈھپ پین
 تکھی نظر، (مو) 1- تیز نگاہ 2- ترجھی نگاہ
 تکھی ہوا، (مو، مفت) بھجویں ہوا، ترکی ہوا، تیز ہوا

تکھے: (نم) فوراً، جیڑی نال، بھیتی نال

تکھوا: (ند، مفت) تکھا، تیز

تکھڑی: (مو) دیکھو: تکڑی

تکھل: (مفت) 1- تکھا، تیز 2- چالاک، ہوشیار 3- جلد باز، کاہلا،
 اُتادلا 4- تکھے نین نقش والا 5- جھگڑالو، غصیل 6- تن دھیاں
 گردوں ہو یا منڈیاں تیناں منڈیاں پچھوں ہوئی کڑی

تکھلا: (ند، مفت) دیکھو: تکھل

تکھن: (مصدر) دیکھو: تکن

تکھن: (مو) 1- اندروں کے عمل یاں خواہش دا اُٹھیا اُبال، اندر دی
 لوڑیاں بھگھ 2- چھیڑ خانی، ٹینن والی گل

تکھن: (مصدر) 1- تھے دی چلم نوں ڈٹے نال ہلا دن 2- شرارت

کرن، چھیڑ چھاڑ کرن، ٹکراں کرن 3- ڈکھ دیون

تکھنا / تکھنا: (ند) 1- چوبھ، چوبھویں گل، بھنن والی گل، طعنہ
 2- جھگی، مجبوری 3- ضد 4- ڈکھ، تکلیف 5- چک، اکساہٹ، شہہ

6- ککھ یاں گھاہ دی ڈڈی، تیل

تکھنا: (ند) اگ بالن والا ڈنڈا، شرارت

تکھنا دیون، (حما) دیکھو: تکھن

تکھوٹا: (ند) ترکھان دا پتر

تکھنے: (ند) تکھنا دی جمع

تکھنے توڑن، (حما) زور مارن، پورا پورا جتن کرن

تکھنے دیون، (حما) دیکھو: تکھنا دیون

تکھنیا: (پوا، ند) دیکھو: تکھوٹا

تکھواں: (ند، مفت) 1- تکھا، تیز 2- چالاک، ہوشیار

تیکھ: (ف، مذ) ماس دا ٹکڑا، ماس دی بوٹی

تیکھ بوٹی کرنا، (حما) ٹکڑے ٹکڑے کرنا، بوٹی بوٹی کرنا

تیکھیا: (ضم) تینوں، تہانوں، تم کو

تیکھی: (ضم) دیکھو: تیکھیا

تیکھ: (مو) 1- تریہ، تشنگی، پیاس 2- خواہش، آرزو، سدھر 3- تیکھا

پن، جھمتی، کالھی، پھرتی 4- چالاکی، ہوشیاری 5- تیز بولن دی

کیفیت 6- غصیل پن، لڑاکا پن

تیکھ پٹا، (مذ، صفت) چالاکی، ہوشیاری، تیکھا پن

تیکھ ٹورا، (مذ، صفت) 1- تیز ٹرن والا، کالھی نال چلن والا

2- ہوشیار، چڑ، چالاک، تیکھا

تیکھ ہارا، (مذ، صفت) تہایا، پیاسا

تیکھا: (صفت) 1- تیز دھار والا، ٹوکیلا، جھجھ جان والا، تیز دھار والا

2- مٹھریلا، چالاک، جھمتی کم کرن والا، پیراں دا چھوہلا، جڑکھا،

چست، ہوشیار 3- غصے والا، غصیلا، کتا 4- چنگی اتے باریک سوجھ

والا، تیلیا بدھ 5- زیادہ تیز، زیادہ کراہ (مصالحہ)، دگی: ذکر کنوں

کر کرکے ہمیشہ لفظ تیکھا لکھواریں ہو (پاہو)

تیکھا بولن/ تیکھا بولنا، (حما) 1- غصے وچ بولن 2- شوخی نال بولن

3- کالھی کالھی بولن

تیکھا پن، (مذ) 1- تیکھا ہون دی حالت 2- تیز، کالھی، جھمتی،

چالاک، ہوشیاری 3- خوبصورتی

تیکھا مٹھا تھیون، (حما) وڑنا، ناراض ہونا

تیکھا تنس، (حما) کالھی نال بھجن، بہت تیز تنس

تیکھاٹ: (مذ، صفت) ترکھ، تریہ، تشنگی، پیاس، بھڑکی

تیکھار: (مذ) توکھار دا وگاڑ 1- سردی، ٹھنڈ 2- اتھروید دے مطابق

ہالیہ (تشارگری یعنی برقانی پہاڑ) دے شمال مغرب داولیں جتھوں

دے گھوڑے مشہور سن 3- تیکھار دلیں دے وسنیک 4- تیکھار دلیں

دا گھوڑا

تیکھان: (مذ، صفت) 1- ترکھان، لکڑی دا کم کرن والا کاریگر

2- رام گڑھیا

تیکھان: (مو) 1- تیکھا پن، تیزی 2- ہوشیاری، چالاکی، پھرتی

تیکھانا: (مذ) ترکھانا دی خفیف، ترکھان دا کم، ترکھان دا پیشہ

تیکھانی: (مو) تیکھان دی دوہٹی، تیکھان ذات دی عورت

تیکھائی: (مو) دیکھو: تیکھ

تیکھڑ/ تیکھڑ: (مذ) 1- موٹی بدھ والا 2- بے ڈھبا، جنور نما انسان، قد

آور 3- ڈنگر، جانور، درندہ، لکڑ بھگلو 4- سور 5- وڈے چٹے والا

تیکھڑ: (مو، صفت) سوری

تیکھڑا: (مذ، صفت) 1- تیکھا، تیز، چالاک، ہوشیار، مٹھریلا 2- سخت

3- چنگا 4- کالھا، اُتالا 5- تن وار مل چلاون دا عمل 6- تیز دھار

والا، ٹوک والا

تیکھڑی: (مو) دیکھو: بھڑکی

تیکھڑے: (مذ) دیکھو: گھمرا

تیکھڑو: (صفت) دیکھو: تیکھا پن

تیکھڑ دوپھر، (مو، صفت) سیکھڑ دوپھر، کڑک دوپھر، تیز ڈھپ،

تیز گری

تک

تکلیہ: (نڈ) تکلیہ دی جمع

تکلیہ داکٹا، (نڈ) مفت خورہ، تلمہ، آہلکسی

تکلیہ وچ بیاہوون، (نڈ) قبر وچ بیاہوون

ت.....گ

تگ: (حرف جار) توڑی، تیک، تیکر، تائیں

تگ: (قا، مو) 1- دوز، بھج، کوشش، کھچل 2- طاقت، زور، مل، قوت 3- حملہ آوری

تگ جاوون، (نڈ) لگھ جاوون، سہہ لون، برداشت کر لون، پورا اتر جاوون

تگ وڈو، (قا، مو) بھج نس، کوشش، کھچل

تگ وڈو کرن، (نڈ) بھج دوز کرن، کوشش کرن

تگ وڈو لگی رہوون، (نڈ) 1- بھج نس رہوون، کوشش ہوندی

رہوون 2- لگی رہوون، کل کل لگی رہوون

تگ وڈو ہوندی رہوون، (نڈ) دیکھو: تگ وڈو لگی رہوون

تگ وڈو ہوون، (نڈ) بھج نس ہوون، کوشش ہوون

تگ/تاگا: (نڈ) 1- دھاگا، سوتر، ڈوارا 2- زنا، جنجو 3- دھرتی دا ٹوٹا،

زمین دی تہہ 4- دھرم، ایمان 5- دھڑ، جٹا

تگ توڑنا، (نڈ) دھرم ایمان نہ رہن دینا

تگ ٹٹن، (نڈ) ایمان نہ رہوون، یقین نہ رہوون

تگ: (مو) 1- ٹوڑی، دانیاں رلی ٹوڑی، ٹوڑی یاں ٹوڑی دالنا

ڈھیر 2- دھڑ 3- سینے دی ہڈی دا اُتھار

2- آرام دی جگہ 3- فقیراں دے بٹھن تے رہن دی تھاں، فقیر دا

ڈیرہ 4- قبرستان جس دے کنڈے تے اک جھٹکی نما مکان وچ فقیر

فرا آئیندے نیں تے اپنی دنیا آباد کردے نیں

تکلیہ پرن، (نڈ) 1- آسرا، سہارا، ڈھانسا 2- بھروسا، اعتماد

تکلیہ پرن، (نڈ) دیکھو: تکلیہ پرن

تکلیہ دار، (قا، مفت) 1- اوہ فقیر جیہڑا تکلیہ دا انچارج ہووے،

قبرستان وچ رہن والا فقیر 2- بھروسا رکھن والا

تکلیہ داری، (قا، مو) 1- تکلیہ دار داکم 2- بھروسا رکھن دی حالت

تکلیہ دائرہ، (قا+عر، نڈ) مسلمان فقیراں دا ڈیرہ، فقیر خانہ

تکلیہ ڈھپتے رکھن، (نڈ) سر ہانا ڈھپ وچ رکھ کے دھون دی چیز دا

ٹوٹا کرن

تکلیہ دیون، (نڈ) 1- سہارا دیون 2- آؤ بھگت کرن، جمانی کرن

تکلیہ رکھن، (نڈ) بھروسا رکھنا، اعتماد کرنا

تکلیہ کرن، (نڈ) 1- بھروسا کرن، اعتماد کرن، توکل کرن 2- آس

رکھن

تکلیہ کلام، (قا+عر، نڈ) اوہ لفظ یاں گل جیہڑی بار بار آکھن دی

مادت ہو جاوے

تکلیہ گاہ، (قا، مو) 1- بھروسے دی تھاں 2- سر ہانہ رکھن دی جگہ 3-

سہارا، لک، ڈھانسا

تکلیہ لاوون، (نڈ) 1- کسے چیز یاں کندہ وغیرہ نال ڈھانسا لاوون

2- فقیری ڈیرا بنادون 3- سر ہانہ رکھن 4- آسرا دیون 5- اُمید رکھن

تکلیہ نشین، (قا، مفت) دیکھو: تکلیہ دار

تکھیا: (مفت) تھایا، پیاسا

تکھیاں: (مو، مفت) 1- تکھی دی جمع..... نوکیلیاں، تیز دھار، پُچھ

جان والیاں 2- پُست، چالاک 3- غصیل 4- تکھے نقوش والیاں

5- جلد باز، اُتالیاں

تکھیاں گلاں کرن، (مخا) کاٹ دار گلاں کرن، چھوٹیاں گلاں

کرن

تکھیائی: (مو) 1- تکھا پن 2- تیزی، بھرتی 3- جوش، غصہ

تکھیر: (مو) تاخیر دا گڑیا روپ

تکھیرا: (مفت) دیکھو: تکھیر

تکھیرے: (مفت) دیکھو: 'تکھیر' جیہدی ایہہ جمع اے

تکھیلا: (مفت) دیکھو: تکھیرا

تکھی: (مو) 1- تکن دا عمل 2- جاگ 3- تہہ کینا ہویا تھان

تکھی جاوَن، (مخا) دیکھی جاوَن، وگ تک دیکھن

تکھی نہ سکھانا دیکھ نہ سکھاؤ نا، (مخا) تکھی نہ سنی دیکھی نہ سنی

تکھی وکھی، (مخا) دیکھی جائے گی

تکھی: (مو) 1- تین دا ہندسہ 2- تین نشاناں والا تاش دا پتا 3- بوٹی

تکھے: (مفت) دیکھے، تکن دا عمل، جھاتی

تکھے: (مفت) تھکا دی جمع، بوٹی، گوشت دے بھنے ہوئے ٹکڑے

تکھے لاوَن، (مخا) 1- کھاب وغیرہ دا کم کرن 2- چھیڑ چھاڑ کرن

3- توئے لعنت کرن

تکھے: (مفت) تھکا دی جمع

تکھے لاوَن، (مخا) 1- بغیر نشانہ بھویں تیر مارن 2- فضول کم کرن

3- ٹیوے لاوَن، اٹکل پچو لاوَن، اندازے نال کوئی گل کرن

تکھے مارَن، (مخا) تکھے چلاوَن، اندازے لاوَن

تکھے واٹگوں کھلووَن، (مخا) 1- سدا کھڑا ہون، آکرز کے کھلووَن

2- ڈٹ کے کھلووَن 3- سرتے کھلووَن

تکھیاں تے گزارہ کرن، (مخا) اللہ توکل گزر بسر کرن، ہستے

ماڑے تے گزارہ کرن

تکلیا: (مفت) دیکھنا دا فعل ماضی دا صیغہ، دیکھیا

تکلیا سُنیا، (مفت) دیکھیا بھالا، جانو پچھانو

تکلیا: (مفت) 1- سر ہانہ 2- مہمان خانہ

تکلیاں: (مو) 1- مُنڈیاں دی اک کھیڈ 2- ہتھاں پیراں دی وچلی

منہ 3- لکڑی چیرن والے آرے دے دوہیں پاسے لائیاں ہوئیاں

بھٹیاں تاں بے گیلی نوں آرے تے چیرن لئی کسے اک پاسوں

تھمکن ویلے نہ ہلے

تکلیجَن: (مصدر) تکلیا جانا

تکلید: (مو) تاکید، کپی گل، زور نال کپی گل

تکلیدی: (مفت) کپی

تکلیم: (مفت) 1- میں تکلیا، میں دیکھیا، دیکھی: پُرت کے تکلیم لو، جیہی اُپر،

تاریاں دی نہیں دکھری (نجم)

تکلینا: (مفت) تکلیا جانا

تکلینی: (مو) تکلیہ توں بنائی ہوئی جعلی تصغیر، بھکا جیہا سر ہانہ

تکلیس: (مفت) تکلیا دا فعل امر، دیکھیں، خیال رکھیں، احتیاط کریں

تکلیہ: (مفت) 1- سر ہانہ، سون دے لئی سردے تھلے دھرن دا مڈا

نگریزا: (ند، مفت) نگرا، مضبوط، طاقتور، ونگی: 'قادر کھتے نے تھہ
نگریزے' (با، ڈھو)

نگر: (ند) 1- دھات دی چادر 2- تمنغہ 3- نگرا پن، مضبوطی، پکیائی،
ونگی: 'ڈاڈھے نال نہ نگرے ہوئے ڈھہ ٹریے کرنی' (میاں محمد
بخش)

نگرا: (ند، مفت) مضبوط، ہٹا کٹا، طاقتور

نگرا کرن، (محا) 1- ہوشیار کرن 2- صحت مند کرن، موٹا تازہ

کرن 3- جوان کرن 4- امیر بناون

نگرا کرنا، (محا) ہوشیار کرنا، خبردار کرنا

نگرا ہون، (محا) 1- صحت مند ہون، مضبوط ہون، پلپا ہوا

ہون 2- رجیا بجیا ہون، امیر ہون 3- ہوشیار ہون، قابو

وج ہون

نگرائی: (مو) دیکھو، نگرائی

نگری: (مو) دیکھو: نگری

نگرے: (ند) دیکھو: 'نگرا' جیہدی ایہہ جمع اے

نگرے اگے بول نہ سکاں ماڑے تے گھرم، (اکھا) جدوں

کوئی نگرے توں ڈرے تے ماڑے اُتے رعب پاوے تاں

کہندے نیں

نگرے تے ڈنگاں نہ مارے تے گھرم، (اکھا) دیکھو: نگرے

لگے بول نہ سکاں ماڑے تے گھرم

نگرے ماڑے دی بھیالی، اوہ منگے حصہ اوہ کڈھے رکالی،

(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ زور آور نال بھیالی پایاں گجھ نہیں

لھدا تاں کہندے نیں

نگریاں: (مو، مفت) نگرا، صحت مند، طاقت والا، زور آور،
ونگی: 'اللہ بڑی چھیتی نگریاں کرے گا' (شکیلہ)

نگریائی: (مو) نگرائی، نگرا پن

نگریری: (مو، مفت) نگری دی وگری شکل اے، نگرا دی تانیث

1- نگری، طاقت والی، زور آور 2- صحت مند، موٹی تازہ، ہنی کئی

3- رچی بچی، امیر، حیثیت والی

نگرل: (ند) مرداں دے کن واک کہنا

نگرم: (ند) تنکا دی تخفیف

نگرما: (مفت) دیکھو: بنگھا

نگن: (مصدر) 1- برداشت کرن، نبھا کرن، پورا اُترن 2- ہٹن،

کے دے کم آون 3- تجن، چھڈن، ترک کرن 4- بھلاون

نگنا: (غل) 1- رچنا 2- ترقی پادنا 3- نبھنا، ہنڈھنا، چلنا، بیٹنا، لنگھنا،

ونگی: 'اوکھے جیوندیاں ون نگنا'

نگنا/نگنا: (مفت) تن گنا، تینا

نگنا: (فعم) ناکننا، ٹانگے لاونا، زخم سیونا

نگنا: (غل) 1- بھٹنا 2- پٹنا، ونگی: 'نال خصم دے کرے جواڑیاں اوہ

ناری نہ نکدی' (لو-گ)

نگنی: (مو) 1- بنگنا دی تانیث ..... تن گنی 2- اک سر دا تاں

نگنی دا ناچ نچاون، (محا) بہت زیادہ زچ کرن، بنگ کرن،

بھونٹی بھواں دیون

نگوان: (مصدر) نگان، دھاگا ڈولوان

تنگ لاونہ، (مخا) اکٹھے کر کے رکھنا

تنگ: (نڈ) 1- چھلو 2- کپاہ دی پٹٹی 3- سہارا، آسرا، ڈھانسا 4- ٹوکرا

تنگا: (صفت) 1- جس جانور دے تن دند نکلے ہوں 2- تن سال دا

تنگا: (نڈ) 1- سونے دی حمیل، بگتیاں دا ہار 2- گل دا تویت

تنگا: (نڈ، صفت) 1- تچا، تیسرا 2- تن دے متعلق 3- ٹیڈھا، ترچھا، کٹا

4- تن دندان والا جانور 5- ڈاکیا، ہرکارہ

تنگاوا: (نڈ) 1- تقاضا، منگ، طلب، وگی: 'لے چل دانا بادنوں جان

تنگا دے مک' (بھگوان سنگھ) 2- مصیبت، اوکڑ، اوکھت، مشکل،

آفت، وگی: 'دوجا ہور تنگا دینا، اپنی عقل بنایا' (ہاشم) 3- فساد

4- اک قسم دا گہنا، زیور، کپڑا 5- امانت

تنگاڈرا: (نڈ) 1- تقاضا 2- بکھیزا، مصیبت، وگی: 'میرے گلوں تنگاڈرا

لاہون گئے

تنگاڈڑے: (نڈ) جھگڑے، بکھیرے، رولے

تنگا دے: (نڈ) دیکھو: 'تنگا دا جیہدی ایہہ جمع اے

تنگا دے کٹنا، (مخا) ڈکھ بھوگنا، وگی: 'نال مشقت دے اوہ پالن

کٹ تنگا دے بھارے' (گل)

تنگا دیا: (نڈ، صفت) تقاضا کرن والا، رچڑی، جھگڑالو

تنگا دیاں: (نڈ) تنگا دا دی جمع، تقاضیاں، وگی: 'شاعر دا اول مذہلیاں

تے وڈیاں تنگادیاں نال رہندا اے' (نجم)

تنگادیاں دانپڑ یا جانا، (مخا) تنگا دے پینا، دے داری پینی

تنگار: (نڈ) 1- اوہ تسلا جس وچ عمارت دے کم لئی چوئے ٹرکمی وغیرہ

دی گمانی تیار کیتی جاندی اے، وڈی تنگاری، تھال، کوٹھا 2- پانی

تھراؤن لئی رُکھ دا آل ہال

تنگارا: (نڈ) تھال، تسلا، کوٹھا، تھل

تنگاری: (مو) تنگارا دی تصغیر، تھل، تسلا، وگی: 'دادا میرا کبھی تنگاری

دھر کے بیٹھای آہیا' (نجم)

تنگازا: (نڈ) تقاضا، منگ

تنگاسا: (نڈ) مقدمہ، دعویٰ

تنگان: (مصدر) دیکھو: تنگادون

تنگاں: (حرف تشبیہ) جیہا، طرحاں، ورگا، رنگا

تنگاور: (صفت) تیز رفتار گھوڑی

تنگاوان: (مصدر) 1- جراون، برداشت کراون 2- ہنڈاون، نبھا

کراون 3- ٹکاوان، پکیاں رکھن یاں رکھاوان، قائم رکھن 4- جتن

کراون 5- سوئی وچ دھاگا پواوان، سلائی کران

تنگاوانا: (متحدی المحدثی) 1- زخم سلواؤنا 2- ٹکاوانا، جتن کراوانا

تنگائی: (مو) کپڑے یاں رضائی وغیرہ سین دی مزدوری یاں کم، سوائی

تنگٹٹھا: (نڈ، صفت) تھکھونجا، بیتاں ٹٹھاں والا، تین کونیاں والا، بھوٹا

تنگڈا: (نڈ) دیکھو: تنگڈم

تنگڈم: (مو) 1- بیتاں چیزاں یاں بندیاں دا اکٹھ 2- بیتاں چنگاں دا

اکٹھا پچا

تنگر: (نڈ) اک قسم دا ٹوٹا، ایہہ پنجاب دے پہاڑاں وچ ملدا ہے،

ایس دیاں جڑاں نوں دوائیاں دے طور تے ورتیا جاندے، فارسی

وچ ایس نوں اساروں کہندے نیں

تنگرا: (صفت) دیکھو: تنگرا

کرن والے دا حصہ

تل بدھن، (مخا) کے معاملے وچ زمین ہموار کرنا

تل پار، (مذ) دیکھو: تل بار

تل تل، (نم) رتی رتی، تھوڑا تھوڑا، ذرا ذرا

تل تل کھانا، (مخا) ہر گل تے کوسا، ڈانٹا، ہر دیلے مندا بھیڑا

آ کھنا

تل توپ، (مو) تھرتھلی، بے چینی، گھبراہٹ

تل مچھوانا، (مخا) دل دھڑکنا، گھبراہٹ

تل مچھی، (مو) بے چین، گھبراہٹ، چھٹ پئی

تل مچھی لگن، (مخا) ہر کھ لگن، تلو مچھی ہودن، بے چینی یاں بے

قراری ہودن، چٹنا لگن، گھبراہٹ ہودن

تل مچھی ہودن، (مخا) دیکھو: تل مچھی لگن

تل وچ لہن، (مخا) من وچ اترنا، نیت جانچنا

تل: (نضر) تلن مصدر توں امر، کوئی شے گھویاں کھن وغیرہ وچ تلن

لئی آ کھنا

تل: (مذ) گھاہ دا ٹیلا

تل: (عر، مذ) 1- ٹیلا، جتا، ڈھیری، پہاڑی 2- تھل، ریگستان

تل بر، (عر، صفت) 1- ٹیلیاں والی تھاں 2- ریتی تھاں 3- اُچی

نندیں تھاں

تل بر والا، (مذ، صفت) 1- اُچی نیویں تھاں والا علاقہ 2- معتبر،

بھارے بٹے والا، رُعب دار

تل نال، (نم) 1- نیلے کول 2- کسے چیز دی سطح نال 3- چھڑ دے

نال یاں نیزے

تل وطنی، (مفت) اکو وطن دے، گرائیں، اک تھاں تے رہن والے، ہم وطن

تل ہٹی، (مو) پہاڑ دے جڑی دھرتی

تل: (مذ) 1- اک قسم دا ٹونا اتے اوس دے بیج جیہناں وچوں بھٹا

تل نکلا اے 2- پنڈے اُٹلا ننگا جیہا قدرتی پیا کالا داغ

3- اکھ دی پٹلی دا وچلا کالے رنگ دا نشان جس نال دکھائی دیندا

ہے 4- تھلے، پٹھاں، تلے 5- ذرہ دی، پل دی، اک پل واسطے،

دگنی: کسے سب تیرے اچ پوچ لئے تل پڑ کڈھے جیویں تیلیاں

نی (وارث شاہ)

تل برابر، (مفت) ہموار کو، تھوڑا جیہا، ذرا جتا

تل بنادون، (مخا) 1- بٹاں وچ ہور کئی کچھ پا کے پٹیاں بنادون

2- سرے کھل یاں مشین نال جسم دے اُتے ہدی دا نشان بنادون

تل بھر، (مفت) رتا کو، تھوڑا جیہا

تل بھگا، (مذ) اک قسم دی مٹیائی جو تل اتے گولا کے بنائی

جاندی ہے

تل بھنچے نہ ڈگنا، (مخا) بہت بھیڑ بھڑکا ہونا

تل بخر، (مذ) اک چھوٹے جیسے رکھ دا ٹاں

تل پتھرے وڈٹا، (پو، مذ) سانجھ والیاں یاں ساک رشتے

داراں دا آپس وچ جھگڑا ہونا

تل بھل، (مذ، صفت) 1- تل تے بھل 2- بہت ہولا 3- تھوڑا

جیہا، ماسا کو، گزارے لائق 4- ٹچھ بھیا، معمولی بمیٹ (مذرانہ)

تگواں: (نذ، صفت) طاقتور، مضبوط

تگوائی: (مو) رضائی وغیرہ دی سلائی تے اوہدی مزدوری، سوائی

تگھڑ: (نذ) دیکھو: تگڑ

تگھڑ: (مو) اک دُوبے دے اُپر رکھے تن گھڑے

تگھڑا: (نذ) 1- تن داسگ 2- تن بنگی، تن سہیلیاں 3- کم سکھاون

لئی دووڈے بلداں نال جوڑیا ہویا بنگا بلد

تگھڑنا: (فل) دیکھو: تگھڑنا

تگھن: (مصدر) دیکھو: تگن

تگھنا: (فل) سکنا

تگھنا: (فعم) گزر اوقات کرنا، بمشکل گزر بسر کرنا، تگ و دو کرنا

تگھسی: (ضم) تینوں، تہانوں، ٹساں نوں

تگئی: (ضم) دیکھو: تگھی

تگئی: (مو) 1- پرت، تہہ 2- زمین دی اک قسم

تگئی: (مو، صفت) 1- برداشت کیتی ہوئی، سہاری ہوئی، تگئی ہوئی

2- ہنڈھی ہوئی 3- ڈورا، دھاگا 4- بھی پھرن لئی ورتی جان والی

ڈوری، تندی

تگئی: (مو) 1- تاش دا اک پتہ جیدے اُتے تن نشان ہوندے نیں،

تگئی 2- بنگا دی تانیٹ

تگئے: (مو) 1- تگ دی جج 1- ڈورا، دھاگا 2- بھی پھرن لئی ورتی جان

والی 3- ہنڈھی ہوئی، دگئی: لہجہ شوہ بن ذرا نہ تگئے

تگیا: (نذ، صفت) 1- ہنڈیا ہویا، ورتیا ہویا 2- پُرانا، آزمودہ، آزمایا ہویا

تگیا ہویا، (نذ، صفت) دیکھو: تگیا

تکید: (مو) تاکید دا وگاڑ، تاکید کرنا

تکیدن: (مصدر) تاکا ڈولوان، رضائی گنندن

تکیر: (مو) تغیر دا وگاڑ، بدلاؤ، تبدیلی

رنگ تکیر ہونا، (مجا) مُونہ پھک ہو جانا، دگئی: 'اے رنگ تکیر ہو

گیا سن کے، پورن بھگت دلوں سلواہن دا ای' ('پورن بھگت'

قادر یار)

تکیری: (مو) تبدیلی، بدلی، دگئی: 'ایہہ پروانہ موت لیاندا، فانی جکوں

تکیری' (سیف)

تکیرن: (مصدر) 1- پچھا کرن 2- حملہ کرن

تکيوں: (نذ) قوت برداشت، ہمت

تکيون: (مصدر) دیکھو: تگن

ت.....ل

تل: (نذ، صفت) 1- پانی دے پٹھاں دھرتی دی تہہ 2- پینڈا، تھلا،

پٹھلا حصہ 3- پیر دا تھلا 4- کاٹھی دا نمدا 5- ستاں پتالاں وچوں پہلا

پتال 6- علاقہ، آس پاس، مضافات، آل دوالا، آٹھ

گواٹھ 7- آسرا، سہارا، اڑیس 8- سادا، ہرا، سبز 9- ورگا، جیہا،

وانگوں 10- پاسا، طرف، پہلو 11- ڈونگھی تھاں، چھپر، تھلا، پانی

دے، دگئی: 'چل چل کتیاں پنکھیا جنی وسائے تل' (فر) 12- تھوڑا،

ذرا 13- گھاہ دی اک قسم 14- کچیاں پکا فرش 15- تک دے

زپور یعنی کوکے دے نال سوراخ وچ پھساون والی رکل

تل بار، (ج، مو) 1- کئی دی چری 2- سرکاری محصول 3- واڈھی

تل بار، (ج، مو) 1- کئی دی چری 2- سرکاری محصول 3- واڈھی

(دو جی جلد)

پاک ڈسٹری

تل وٹا، (ند) اودہ وٹا جس وچ ہور چیزاں دے نال تل وی گئے
ہوئے ہون، دگئی: 'سُر مہ مہندی تے تل وٹا اچ پھیل لیا'یاں
(سیف)

تل وٹہرا، (ند) دیکھو: تل میٹھرا

تل وٹہرے، (ند) ویاہ دی اک رسم جس وچ لاڑی اتے لاڑے
نوں گھوکھوایا جاندا ہے اتے سرتے کپاہ رکھی جاندی ہے
ایہناں تہلاں وچ تیل نہیں، (اکھا) جدوں کے کولوں کجھ
حاصل ہون دی آس نہ رہے اودوں کہندے نیں

تیل تال تہلاں چوں نکلد ا ہے، (اکھا) 1- حاصل ہون والی
فہاں توں ہی چیز حاصل ہوندی ہے 2- چھوٹ یاں منافع چیز دی
قیمت دے مطابق ہی ہوندا ہے

تل: (مو) 1- تھی 2- اڑیس 3- آسرا، سہارا

تل: (لم) برابر، سادوں، ورگا

تل: (مو، مفت) دیکھو: تہلو

تل: (مو) 1- تھلے، پٹھاں، تلے 2- تلاء

تل: (ند، مفت) 1- ٹکن مصدر توں امر، چک، اودہ چیز جیسوں اڑا
کے دوسری بھاری چیز اتانہہ چکی جاندی اے، اڑیس، لیور
2- آسرا، سہارا، دگئی: اڑیس 'جتنی کھنی نوں تل ہے مینڈی' (نجم)

3- برابر، سانواں 4- اکو جیہی شکل یاں طاقت والا، جوڑ 5- برابر،

مثال، ثانی

تل جانا، (حما) پکا ارادہ کر لینا

تل جاون، (حما) 1- کسے کم نوں کرن لئی تیار ہو جاون 2- کے

چیز دا بھارتولیا جانا

تل دینا، (حما) 1- کے بھاری شے نوں کے شے دے ذریعے
اُتے چکنا، جیویں کے گڈی دا تار بدلن لئی جیک دے ذریعے گڈی

نوں اُتال چکیاں جاندا اے 2- کے نوں کے کم تے راضی کرنا،
اجیہی گلاں کرنا کہ دو جا آدمی کوئی کم کرن تے راضی ہو جائے

تل دیون، (حما) 1- کے دہنی چیز نوں چکن لئی لوہے دی لٹھیاں
بالے نال چکن 2- تھی کھڑی کرن، ستھ دیون 3- سہارا دیون 4-

اتھل دیون، اٹھکل دیون

تل کے لڑن، (حما) پورے زور نال لڑن، جُج کے لڑن

تل کے لڑنا، (حما) پورے زور نال لڑنا، دگئی: 'پہلے ہلے وچ رانی
تل کے لڑی' (اک چادر ادھورانی)

تلا: (ند) 1- سوئی دا پیو جو گجرات شہر وچ کھمیا رسی 2- ملایار، گرا

3- کیاں نوں دین لئی وکھرا کڈھیا اناج 4- تلاؤ، سرور، تالاب،

پانی بھریا ٹویا 5- گہرائی، نیوان 6- جتنی دا تلا، پیر دا تھلوا حصہ

7- تخم، سہارا، ڈھانسا 8- حفاظت 9- متارو، ان تارو، اناڑی

10- دھرتی دی تھلوی سطح 11- اک قسم دا گھاہ جو بہت ودھیا چارہ

کھیا جاندا اے 12- وڈی آنت دا ٹھلا پاسا، مقعد

تلا: (مو) 1- ترازو، کھڑی 2- وٹا 3- تلادان، تلا پرکھ دانے

4- بارحاں راشیاں دچوں ستویں راشی 5- فصل دا اک روک

6- تلی دی طرحاں، وڈی تلی 7- جوڑی رقم، خزانہ، پونجی

تلاچ، (ند) لاڑی، ریک، کھنکھی

تلادان، (ند) بھار دے برابر تول کے ان دعوات وغیرہ دا دتا گیا

تل پتی، (مو) ڈھلے ہوئے گویاں کھنڈ وچ تل اتے گھوملا کے

بنائی ہوئی اک منھیائی

تل تل، (نم) رتی رتی، ذرہ ذرہ، تھوڑا تھوڑا

تل تل دا حساب، (ند) پائی پائی دا حساب، ذرا ذرا جیہا حساب

تل تلنا، (صفت) تل جیڑا، تل وانگوں، بھورا کو، تھوڑا جیہا

تل جتی، (نم) ذرا کو، تھوڑا جیہا، رتی بھر

تل چاول/تل چاولی، (پو، ند) کسے شے دا اینج دسن جیویں

ملائے ہوئے تیل تے چاول دسدے نیں، تیل تے چاول رلا کے

بنایا ہویا مرکب، دگنی: ہوئے نکاح مئے تھ آدے مینوں وی تل

چاول (سیف)

تل چاولی داڑھی، (مو) اوہ داڑھی جیدے وچ کالے چنے

وال ہوں

تل چاولے وال، (ند) کالے چنے وال

تل چٹاون، (حما) شادی ویاہ دی اک رسم مطابق زنانیاں دا

دوہٹی دی تلی تے تل رکھ کے لاڑے نوں چٹاون

تل چٹن، (حما) شادی ویاہ دی اک رسم مطابق لاڑے دا دوہٹی

دی تلی توں تل چٹن

تل چوری، (مو) اک قسم دی منھیائی جیہوی تیاں نال بنائی

جاندی اے

تل چھدی، دھان سنگھنی، ڈنڈ ٹپ کپاہ، جھوم مار رجائی وچ

مکئی دے جاہ، (اکھا) تل ورلے پیچے چاہیدے نیں، جھونا

سنگھنا، کپاہ ڈڈوڑی چھال جتنی وچھ تے اتے کی دی وچھ اپنی ہونی

چاہیدی ہے جس وچوں لیف دی بنگل مار کے آدی لکھ سکے

تل چھدے چوں سنگھنے، ڈڈو ٹپ جوار، اکھ جیہناں دی

سنگھنی، گھوڑے ہنگن یار، (اکھا) تل اتے جوار چھدے اتے

جوں تے اکھ سنگھنے ایس حساب نال بیجـن والے مال دار

ہوندے نیں

تل دانی، (مو) کپڑے دی اوہ تھیلی جس وچ درزی سوئی دھاگا

وغیرہ رکھدے نیں

تل دھرن دی تھاں نہ ہونا، (حما) بہت بھیڑ ہونا

تل سٹیاں بھوں تے نہ پینا، (حما) بہت بھیڑ ہونا

تل سفید، (ند) چنے رنگ دا تل

تل سامن، (نم) رتا کو، تل بھر

تل سیاہ، (ند) کالے رنگ دا تل

تل شکری، (مو) اک قسم دی منھیائی جو گونونوں پکا کے وچ تل پا

کے بنائی جاندی ہے

تل ٹٹ، (ند) تیاں دا پھنکا

تل گھن وچن، (حما) جڑاں وڈھنا

تل ماتر، (نم) تل جتا، تھوڑا جیہا، رتا کو

تل میتھرے، (پو، ند) 1- ہندو سکھاں دی اک رسم جولاڑی دے

سوہرے گھر آون تے ادا کیتی جاندی ہے 2- تیل والیاں چنساں

3- حصے بخرے

تل میتھرے وڈنا، (حما) 1- ناراض ہونا 2- دکھ دکھ ہو جانا،

تفریق پیدا کرنا

کوچہ تلاش کردا، مرغزار کدھرے ہر بازار ڈھونڈھاں (سائیں)

تلاش کرن، (معا) بھالن، کھوج کرن، لہمن

تلاش ہوون، (معا) بھال ہوون، کھوج ہوون، لہمیا جاون

تلاشنا: (فہم) لہمنا، بھالنا، تلاش کرنا

تلاشی: (مو) نوہن دا عمل، ڈھونڈ، بھال، کھوج، دنگی: ہاتھاں کلک

اکٹھے ہوئے نشی لین تلاشی: (میاں محمد بخش)

تلاشی دا گواہ، (مذ، صفت) کسے دے گھر تلاشی کرن دے

سرکاری ملازماں توں دکھ جیہڑا بندہ حاضر ہووے

تلاشی دیون، (معا) پڑتال کراون

تلاشی لَوَن، (معا) 1- پڑتال کرن، بھالن 2- شکی بندے دی

پھرولا پھرائی کرن

تلاشی لینا، (معا) کھوی یاں چھپائی ہوئی چیز نوں لہمن لئی شکتے

بندے نوں ٹوہنا

جامہ تلاشی، (مو) کسے چیز دی بھال لئی کسے منکھ دے پینے

کپڑیاں دی پھولا پھالی، ٹوہنا

خانہ تلاشی، (مو) کسے چیز یاں منکھ دی بھال لئی مکان دی تلاشی

لینا، پھولا پھالی

تلائی: (عر، مو) نقصان دا عوضانہ جو اپنی مرضی نال دتا جاوے،

ازالے وجوں ویتی جاون والی رقم

تلائی: (مو) چتا، بیٹھکی، بے چینی، گھبراہٹ، بے قراری

تلائی لگن، (معا) اچھی لگن، بے چینی لگن، چتا لگن

تلاان: (مصدر) تلن دا کم کرنا

تلاان: (مصدر) تلوانا، وزن کرنا

تلاانا: (فہم) نچک کرنا، پریشان کرنا، وق کرنا

تلاانا: (مذ) ڈور، واگ

تلاانے کھچنا، (معا) ضبط وچ رکھنا، قابو وچ رکھنا

تلاانا: (فہم) دیکھو: تلاان

تلاانجی: (مو) 1- تیل تے پانی دا مرکب 2- ہندوواں دی رسم جو

مردہ سازن مگروں کیتی جاندی اے

تلاانجی: (مو) 1- پتراں رلے پانی وچ تیل ملا کے چھڈن دی حالت

2- ہمیشہ لئی چھڈ دین دا عمل

تلاانجی دینا، (معا) سمبندھ توڑنا، چھڈ دینا

تلاانہ: (فہم) پھٹاں

تلاان: (مو) تیل دی جمع، ڈھیر سارے تیل

تلاان وچ تیل نہ ہوون، (معا) 1- دوسرے کولوں کسے فائدے

دی امید نہ ہوون 2- دلاں دی تیل دور نہ ہوون، مہرمت نہ ہوون

تلاان وچوں تیل کڈھن، (معا) 1- نیچی قیمت لاون 2- بحث

کرن

تلاواں: (مذ، صفت) 1- تولن والا، تلا 2- اوہ مشین جس تے گڈے

وغیرہ ٹلڈے نیں 3- رات نوں پھر کر کے پہرہ دین والا اتے

حفاظت کرن والا فوجی دستہ 4- گشت، رات دا پہرہ، راؤنڈ

تلاواں: (مو) گڈی دیاں اوہ تلاواں جیہدے نال ڈور نیچی جاندی

اے

تلاواں پاوون، (معا) 1- قابو وچ کرن 2- گڈی وچ ڈور پروون

وان

تلا دھار، (ند) 1۔ ترازو رکھن والا بانیا 2۔ ترازو دی اوہ رکی جس

نال چھابے نیھے ہوندے نیں

تلا دیون، (مجا) 1۔ ہانڈی یاں دیکھی دے تھلے گھی مٹی دالیپ

کرن 2۔ دھوکھا دیون، فریب دیون

تلا گھٹن، (مجا) شکست منا

تلا لاون، (مجا) 1۔ جی دے پٹھاں چڑا وغیرہ لگن 2۔ کند لگن،

چت ہوون

تلا لگن، (مجا) دیکھو: تلا لاون

تلا: (ند) طلا، سونے ویاں تاراں داسنہری دھاگا

تلا: (عر، ند) 1۔ سونے دیاں تندیاں دا دھاگا 2۔ سوترے لکھنی ہوئی

سونے چاندی وغیرہ دی باریک تار 3۔ سونے داسکھ، طلائی، سونے

رنگ، سنہری، وگی: بول موہندیاں برتے سوہندیاں بودیاں تلے

تار (سراج قادری) 4۔ اک قسم دا تیل جو کمزوری دور کرن لئی

اندری تے ملیا جاندا ہے 5۔ طلا دا دگاڑ..... گونا کناری، سنہری تار،

سونے دے تار

تھوٹھا تلا، (ند) نقلی تلا، اج سونے چاندی دی تھاں کے ہور

دھات توں تیار کیا جاندا ہے

تلا تلا، (ند) سونے یاں چاندی ویاں تاراں والا تلا

تلا: (ند) 1۔ گھاہ یا لکڑیاں دا گٹھا، جیہدے اُتے بہہ کے دریا پار کیا

جاندا اے 2۔ سوئی دے پو دا ناں جیہدا کھمبار دا کم کردا سی

3۔ ترازو، کٹری، دتا 4۔ فصلاں دی اک بیماری

تلا دان، (ند) اوہ خیرات جیہڑی کوئی بندہ اپنے یاں کے ہور شے

دے وزن دے برابر کرے

تلا دھر، (ند، مفت) 1۔ کٹری والا 2۔ دکاندار، بنیا

تلا دھر، (مو) کٹری دی رتی

تلا: (مو) ہتھیلی، وگی: 'تلا اتے کوئی لکھ دیکھو' صورت یوسف سندی

تلا: (ند) خطرناک سٹا، بیل ڈاگ، بولھی سٹا

تلاب: (ند) تلاب دی وگڑی املاء، پانی دا ٹویا

تلابلی: (مو) دیکھو: تلابلی

تلابجی: (مو) دیکھو: تلابجی، وگی: 'اروڑیاں، جولاہیاں تے اراٹیاں

نے وی پنجاب نوں تلابجی دتی' (ہنس چوگ)

تلابتل: (ند) دوزخ دے ست طبقیات وچوں چوتھا طبقہ

تلابٹھی: (ج، مو) بٹاں دا پھوک، پٹھے

تلا رار: (ہند، ند) نظر دا دھوکھا، فریب نظر

تلا رار دینا، (مجا) فاصلے توں کے دی نظر دے سامنے آکے فوراً

غائب ہو جانا کہ دوجا پچان نہ سکے ایہہ کون سی، مغالطے وچ رکنا

تلا رتھک: (و، مو) ذومعنی لفظ

تلازم: (عر، ند) جوتا، چٹنا، لکھت دے لحاظ نال شہداں دی

مناسب درتوں، وگی: 'کدہ حرف ہوں کجھ لفظی نال تلاز میاں دے'

(سیف)

تلازمہ: (ند) کے مضمون دی رعایت نال لفظاں دی درتوں، رعایت

لفظی

تلاش: (قا، مو) ڈھونڈ، بھال، کھوج، ٹوہ، جستجو، وگی: 'پھراں کوچہ بہ

تلخ ہودون

یاں گلاس دی تہہ وچ بیٹھ جاندی اے 2- رہند کھو ہند، وگی: 'جد
تلخ: تک دیگ جیون دی تہی خوشی نال میں تلخٹ پھکنی' (امر رس)
تلخچھن: (مصدر) ترچھن، بے چین ہودن، بے قرار ہودن، تلو چھی
ہودن

تلخچھنا: (فعل) ترچھنا، بے چین ہونا
تلخچھوان: (مصدر) دیکھو: تلخچھوان

تلخچھوان: (مصدر) تلخچھوان، تلو چھی کروادون، بے چین کروادون،
بے قرار کروادون، ترچھوانون

تلخ: (فامفت) 1- کوڑا، بد ذات 2- تآ، گرم 3- ناپسندیدہ، وگی: 'رورو
اکھاں داسکیا تلخ ہوئی زندگانی' (سیف)

تلخ بادام: (فامفت) 1- کوڑا بادام 2- مجازاً..... ناگوار آدمی،
بھیرا منٹھ

تلخ تجربہ: (فامفت) ادہ تجربہ جس داریطاً طبیعت دے مطابق نہ
نکلیا ہودے

تلخ زبان: (مفت) کوڑا بچن بولن دامل، وگی: 'بھکی خوء ترشرو
دے تلخ زبان رنجانی' (میاں محمد بخش)

تلخ زبانی: (فامفت) کوڑا بولن داکم، بد زبانی

تلخ سچائی: (مفت) ان سکھاویں، سچی گل

تلخ مزاج: (مفت) بد مزاج، تیز طبیعت والا، اکھر مزاج، غصیل

تلخ مزاجی: (مفت) بد مزاجی، تلخ مزاج ہودن دی صورت، اکھر پن

تلخ ہونا: (فامفت) تلخ ہونا، تلخ ہونا

تلخ ہودن: (فامفت) 1- کوڑیاں ہودن، کیلا ہودن 2- غصے ہودن،

(دوبی جلد)

تلپدا: (فامفت) 1- تلپدا، ہانت ہاڑا، وگی: 'لیندی پھرے تلپے ست مایہ دی
ڈکی' (بگلت جلن)

تلپٹی: (مفت) 1- فرش اُپریاں کسل وغیرہ بیٹھ وچھایا جان والا سادہ جیہا
کپڑا 2- بندوق دیاں گولیاں پاوان والی تھیلی

تلپٹی: (مفت) 1- اُدھر دھی مچاوان والا 2- نویں گل کڈھن والا

تلپن: (مصدر) ترچھن، بے چین ہودن، تلو چھی ہودن

تلپھاٹ: (مفت) ترچھاٹ، بے چینی، گھبراہٹ، چٹنا، ترپاہٹ

تلپھنا: (فعل) دیکھو: ترچھاٹ

تلپت: (فامفت) 1- تلپتاں داتیل، روغن

تلپتا: (مفت) برابر، ہسری، ہم وزنی

تلپتائی: (مفت) دیکھو: تلپتا

تلپھیجن: (مصدر) بلد دامل نال زخمی ہو جاوان، بھڑ ہو جاوان

تلپھین: (مصدر) دیکھو: تلپھیجن

تلپھیون: (مصدر) دیکھو: تلپھیجن

تلپاؤلی: (مفت) 1- ملے ہوئے تل اتے چاول 2- بچے ہوئے

چاؤلاں وچ تل ملا کے بنائی اک کھاوان دی چیز جو ڈولی گھر آون

تے بنائی جاندی ہے

تلپٹ: (مفت) 1- اڈاؤ، شاہ خرچ 2- بہت، وافر، خرچ کرن والا

تلپھان: (مصدر) دیکھو: تلپھان

تلپھاوان: (فامفت) ڈھلوان، نیواں پاسا

تلپھاوان: (مصدر) بے چین کرن، بے قرار کرن

تلپھٹ: (مفت) 1- میل، جھک، گار، جو سیال شے والے بھاڑے

ملاک ڈکھری

تلاواں پون، (محا) 1- کڈی یاں پتنگ وچ ڈور پون 2- قابو آ

جاون 3- بے بس ہو جاون

تلاواں کسن، (محا) دیکھو: تلاواں کھچن

تلاواں کھچن، (محا) 1- طنباں کھچن، تلاواں کسن 2- کسے نمونہ

زورٹوں وں وچ کرن

ٹلاواں: (نذ، صفت) تولیا ہویا، جھوکیا ہویا

تلاوت: (عر، مو) قرآن پڑھن دا عمل، وگی: تلاوت وچ قرآن

دے کیتا چا شہید (جنگ نامہ حامد)

تلاورا: (نذ، نمل) ٹکڑی دا اک پلڑا یاں ٹکڑی دا اک پاسا، ٹکڑی دا

اک چھابا

تلاورا کرن، (محا) تول کرن، موازنہ کرن، منچن

تلاون: (مصدر) گھیاں تیل وچ پکواون بھٹاؤن

ٹلاون: (مصدر) 1- کسے شے نوں تولن دا کم کراون، وزن کراون،

بھار کراون 2- کسے گل لئی تیار کراون، آمادہ کراون 3- چھت تھلے

تھی دواون

ٹلاونا: (متعدی مصدر) تولن دا کم کراونا

تلاویا: (نذ، صفت) تولیا ہویا، وزن کیتا ہویا

تلاہا: (نذ، صفت) تھلے دا، پٹھاں دا، پٹھلے پاسے دا

ٹلاہا: (نذ، صفت) 1- ٹلیا ہویا 2- تولن والا، تولا

تلاہی: (مو) دیکھو: تلائی

تلاہیں: (صفت) ذمہ دار، جواب دہ

تلاء: (نذ) تالاب، سردور، چھپر

تلاؤ: (نذ) دیکھو: تلاء

تلائی: (مو) تولن دا عمل، کم یاں مزدوری

تلائی: (مو) چھوٹا تلاء، نکا تالاب

رام تلائی، (مو) اک نکا پوتر تلاء

تلائی: (مو) 1- دچھانا، گدیلا، رُوں بھری دوہر جیہڑی سردیاں وچ

منجی تے پاندے نیں تاں جے تھلیوں پالانہ لگے 2- ہلکی رضائی،

چھوٹا لحاف 3- چھوٹا تلاء، نکا تالاب

تلائی: (مو) 1- دیوے وچ گھٹی نال تیل پاؤن دا عمل 2- ٹلن والا

برتن 3- جج دے آون والے دن توں پہلاں لاڑی نوں تیل لاؤن

دی رسم تیل چڑھاؤن دا کم

ٹلائی: (ج، مو) دوہر، چھوٹا لحاف، نکلی رضائی

تلائیال: (مو) تلائی دی جمع

تلیس: (عر، مو) کسے دا رُوپ اپنانا، دھوکا دینا، سواگت رچانا

تلیس ابلیسی، (نذ) شیطانی رُوپ یاں لباس وچ

تلیلی: (صفت) 1- تلو مچھی 2- بے چینی، چھٹا

تلیٹ: (نذ) جڑھوں پٹ سٹن دا عمل یاں حالت، ادھر ڈھی، شرارت

تلیٹ پنا، (نذ) شرارت، اُدھمول

تلیٹ: (صفت) 1- تباہ، برباد، ضائع 2- اوہ فصل جیہوں ڈھوریاں

ڈنگراں نے اُجاڑ دتا ہووے 3- غائب، گم، گواچا ہویا

تلیٹ کرن، (محا) 1- تباہ کرن، اُجاڑ دیون 2- لکا لون، پُرا لون

تلیٹ ہون، (محا) 1- تباہ ہون، اُجڑ جاؤن 2- گواچ جاؤن،

چوری ہو جاؤن

تلکا نا/تلکا دنا

تلک تلوے، (ند) کالے تل، اوہ تل جو سوانیاں سرے یاں
کا جل نال اپنیاں گھیاں تے بناوندیاں نیں
تلک دھاری، (صفت) جس نے متھے اُتے ٹکا لایا ہو یا ہووے
تلک دینا، (حما) گدی نشین کرنا، راج سنگھان تے بٹھا دنا
تلک لاون، (حما) 1- تلک دھارن 2- متھے تے بندی دا نشان
بناون

راج تلک، (ند) نویں راجے نوں راج گدی تے بٹھاون دی
رسم جس وچ اوس دے متھے اُتے ٹکا لایا جاند اے
تلک: (ضم) تلکن مصدر دافعل امر، تلک جا، بھسل جا
تلک پون، (حما) عاشق ہو جانا، مائل ہونا
تلک جاون، (حما) 1- بھسل جاون، ڈگ پون 2- کھک جاون،
غائب ہو جاون

تلکا: (ند، صفت) 1- پنڈے دا داغ، تلک، ٹکا 2- علاقہ، پرگنہ، ضلع
3- جاگیر، جائیداد، ملکیت 4- داغ دار، موہیاں والا 5- پردھان
سر دار 6- جوداں دا چوتھا حصہ

تلکا داری، (ند) تعلقہ داری دا وگاڑ 1- تلکے دا مالک، بھوی دار،
زمیندار 2- اصل مالک 3- اوہ کاشتکار جو دیوان سادوں مل دے سے
وچ مالک بن گیا سی اتے پہلے بندوبست وچ اوس نوں مالکانہ ادا
کرن دی شرط تے مالک قرار دتا گیا سی 4- (مو) جائیداد، ملکیت
تلکا: (ند) اک بکا بچھی

تلکان/تلکان: (مصدر) دیکھو: تلکان

تلکا نا/تلکا دنا: (ضم) 1- کھک دنا 2- کڈھ کے لے جانا 3- چلاک

(دو جی جلد)

ٹلسی داس، (ند) ہندی دے اک مشہور رام بھگت کوی جیہناں
دی اک رچنا رام پرت مانس (رامائن) مشہور ہے

ٹلسی دل، (ند) ٹلسی دے پتے

ٹلسی ڈل، (ند) تلسی دا پتا، تسلیدن

تلف: (عر، ند) برباد، تباہ، نشٹ، وگی: 'توں راتیں گھسی گھیرا چمکرتلف کر'

تلف کرن، (حما) ضائع کرن، تباہ کرن، برباد کرن

تلف ہوون، (حما) ضائع ہوون، تباہ ہوون، برباد ہوون

تلفٹ: (عر، ند) 1- لفظ کہن، گل آ کہن، اُچارن، وگی: 'مراد دا تلفظ کجھ
ٹھیک ہو گیا' 2- لہجہ، لفظ دی ادا نیگی

تلق: (عر، مو) تعلق دا وگڑ یا رُوپ، سمبندھ، سانجھ، واسطہ، لگاؤ، رشتہ

تلق دار، (ند) تعلق دار، رشتے دار، سمبندھ، ساک

تلق داری، (مو) تعلق داری سمبندھ، رشتہ

تلقہ: (ند) تعلقہ دا وگاڑ ..... علاقہ، علاقہ

تلقین: (عر، مو) بکھیا، نصیحت

تلک: (حرف جار) توڑی، تائیں، تیکر، تیک، وگی: 'خط میرا یار تلک
کاسدا لے جا جھٹ پٹ' (دیوان کشتہ)

تلک: (ند) 1- چندن کيسراتے بھسم وغیرہ دا متھے تے لایا نشان،

ٹک، ہندی 2- راجے نوں گدی اُتے بٹھاون دی رسم 3- داغ،

دھما 4- متھے دا اک زیور 5- اک طرحاں دا لٹا چوہ 6- ہندوواں

وچ شادی دی اک رسم 7- اوہ روپیا نیسا جیہڑا وپٹی دا پو لاڑے

دے گھر کھلا اے 8- اک زکھ

تلک تلو، (ند) 1- کالا رنگ دا تیل 2- ہار سنگار، بن بھین دا عمل

ناراض ہوں، تنہا ہوں

کست تلخ، (مو) ٹٹھ ناں دی دوا جس واسو کوڑا ہوندا ہے

تلخان: (مصدر) کڑوا بناؤں، تلخی پیدا کرن

تلخانوں: (مو) دیکھو: تلخان

تلخائی: (مو) دیکھو: تلخی

تلخن: (مصدر) تلخی پیدا کرن، کڑواہٹ آون، ناراض ہوں

تلخو: (فا، صفت) دیکھو: تلخوں

تلخوں: (فا، صفت)، تلخ دی جمع 1- کوڑا، کیلا، بد ذائقہ 2- ناپسند

3- ٹینڈ، تیز

تلخی: (مو) 1- ٹوٹن، کوڑا پن، کڑواہٹ، دگی: تلخی موت دی جس

اول چھ لئی پیتا آب حیات نو عمر ساری (چندر بدن) 2- بد مزگی،

جھڑا، بحث کمرار 3- ناراضی، رنجش، غصہ، دگی: جان کنڈن دی تلخی

ڈاڈھی سن گلاں تن کئے (میاں محمد بخش)

تلخی ترشی، (مو) ٹٹھاتا، دکھ سکھ

تلخی وچ آون، (عما) غصے وچ آون، ناراض ہوں

تلخیص: (عر، مو) 1- خالص کرن، پاک صاف کرن 2- خلاصہ کرن

3- خلاصہ، اختصار

تلو: (ند) 1- گماہ دی لک قسم ..... جواں والا گماہ، تلاء، کھیل 2- آن

گمرت ڈٹا، سوٹا، بھڑو

تلو: (صفت) 1- تن لڑاں والا، جس دے تن لڑا ہوں 2- اوہ مجھ

جس دا اک قہن ماریا ہویا ہووے اتے تن ٹھیک ہوں

تلو: (ند) 1- فہمیریاں دی بچی بیزی 3- ککھ کان دی بنائی ہوئی

ترن والی شے

تلڑا: (صفت) تِلڑواں والا، تلڑ، سوانیاں دے گل دا اک تن لڑاں والا گہنا

تلڑانا: (ہند، قسم) نالنا، بہلانا، بھسلا نا

تلڑونا: (ہند، فل) ٹل جانا، بہل جانا

تلڑی: (مو) زنانیاں دے گل دا اک قسم دا گہنا جو تلڑے توں وکھرا

ہوندا ہے

تِلسان/تِلساوَن: (مصدر) 1- تِلکاوَن، بھسلاوَن 2- کھسکاوَن

ٹلساَن: (مصدر) دیکھو: ٹلساوَن

تلساں: (مو) بے بے ناگی جی دای

ٹلساوَن: (مصدر) بے چین کرن، تلجھاوَن، تلو چھی کرن، کپاوَن

ٹِلسن: (مصدر) 1- تِلکن، بھسلن 2- کھسکن

تِلسنا: (فل) 1- بے چین ہونا، ترو چھی ہونا 2- کلپنا، دگی: 'تے انج

سوچدی سوچدی جیویں تلسی اٹھدی

ٹِلساوَن: (مصدر) دیکھو: تِلساوَن

ٹِلساوَن: (مصدر) 1- تِلکاوَن، بھسلاوَن 2- کھسکاوَن

ٹِلساوَن: (مصدر) بے چین کران، تلجھاوَن، تلو چھی کران،

کپاوَن

ٹِلسوں ٹِلسوں کرن: (عما) تڑپوں تڑپوں کرن، ڈھیر بے چین

ہوں

ٹِلسی: (مو) اک بوٹا جس نوں ہندو پوتر مندے نیں، نیاز بو، ناز بو،

ریحان، ٹٹھ پیری، دگی: پچیل ٹِلسی کا ہے کو پوجوں، کا ہے کو

تیر تھ نہاؤں (خوابہ فرید)

تکوا

تکنا تمک: (مفت) ٹکن دے متعلق، ٹکنا دا، ٹاکرواں، مقابلہ
تکنا تمک آلو چٹا، (اصطلاح) تقابلی تنقید Comperative
Criticism

تکنا ونا: (متحدی السعدی) 1- ٹکنا دینا 2- مقابلہ کروانا
تکلی: (مو) دیکھو: تلاخلی

تکنگ: (نڈ) اک قسم دا رکھ (The Populus Saliata)

تکنگ: (نڈ) 1- تکنگانہ دے فوجی سپاہی جیہناں نوں ایسٹ انڈیا کمپنی
نے اپنی فوج وچ شامل کیتا سی 2- فوجی سپاہی 3- اوچھا پن، غنڈہ
گردی، لنگ، بد معاش

تکنگ پٹا، (نڈ) بد معاشی، بُرائی، غنڈا گردی

تکنگ: (و، مو) اک راگنی داناں جھدے وچ غم دا تاثر پایا جاندا اے

تکنگا: (نڈ، مفت) 1- آزاد طبع، جیہڑا کسے اصول دا پابند نہ ہووے
2- لوفر، آوارہ مزاج، بد معاش، پھر دتو 3- تکنگانہ دا رنگن والا

4- شوخ، ہانکا 5- مجازاً..... جگ شلوار

تکنگانا: (نڈ) جنوبی بھارت دا اک صوبہ

تکنگنی: (مو) 1- اک قسم دی مٹیائی 2- تکنگا دی تانیٹ

تکو: (نڈ) تلا، تراؤ

تکو: (نڈ) ہمال، جنم دا طبقہ، محلے دل دُاں جادو دا عمل

تکو: (نڈ) (نمر) تکنا دا امر، گھو وچ بھٹو یاں پکاؤ

تکو: (نڈ) پنجاب دے پہاڑاں وچ پایا جان والا اک درخت،

دودھ بھرس

تکوا: (نڈ) 1- تلا، بجی دا تلا 2- پاتی

تلملاون: (مصدر) بے چین ہون، تر پھن، دل دھڑکن، گھبرن

تلملاہٹ: (مو) بے قراری، تر پھن

تلملی: (محا) دیکھو: تلملاہٹ

تلملی لگن، (محا) بے چینی لگن، دھڑکن لگن، چٹا لگن، اچوی لگن

تلمن: (مصدر) بے چین ہون، بے قرار ہون، دھڑکن لگن

تلمج: (عر، مو) 1- سرسری جیہی نظر نال دیکھن 2- نظم یاں نثر وچ
کسے واقعے، قصے دل اشارہ کرن

تلمیز: (عر، نڈ) شاگرد، طالب علم، چیلہ، مُرید، دُگی: 'تساں میں اہدا
چیلہ ہویا تاں اہدا تلمیز' (سرفراز علی)

تلمن: (مصدر) 1- گھبیاں تیل وچ پکاؤن یاں بھٹن 2- گھائی وچ
بھجن والے دانے

تلمن: (مو) چھت یاں فرش دی لپائی دی موٹی تہہ، چل

تلمن دینا، (محا) مٹی دا فرش بنانا، گنھی ہوئی مٹی مٹھاں نال فرش
تے لپ کرنا

تلمن: (مصدر) 1- وزن کیتا جاؤن 2- کسے گل لئی تیار ہون، آمادہ
ہون 3- ٹل دیون، چھت چھلے تھتی دیون

تلمنا: (نغم) گرم گھبیاں تیل وچ پکاؤنا، دُگی: 'پاکے وچ کڑا ہی دے

سٹ گھبیاں، دُگی: چھی دانگ گھبیاں مینوں تل راٹھا' (سید محمد شاہ)

تلمنا: (فل) 1- وزن ہونا، تولیا جانا 2- قدر دانی ہونا، جیویں: مٹھاں
تے ٹکنا

تلمنا: (مو) 1- سامتا، برابری، ٹاکرا 2- تیار ہونا، تیاری کر لینا، پکا

ارادہ کر لینا

نال بھیجنا 4۔ بھلاوٹا، پھسلاوٹا، وگئی: 'کالی داس تِلکا لُونی کے ان کوئی
پچھوں واپس دے دے پڑانی'

تِلکا لُون، (مخا) کھسکا لُون، غائب کر لُون

تِلکا لُون: (مصدر) 1۔ تریہہ لاوَن 2۔ تانگھوَن 3۔ تلو چھی کرن، بے
چین کرن

تِلکا لُون: (مصدر) 1۔ تِلکا لُون، پھسلاوَن 2۔ اُدھلاوَن، اُدھالَن،
غائب کرن، ٹورَن 3۔ نال دیوَن، جھوٹا لارادیوَن

تِلکا لُونی: (مو) تیزی

تِلکروی: (مو) منھے دا اک گہنا

تِلکَن: (مصدر) 1۔ پیاسا ہووَن 2۔ تریہیا ہووَن 3۔ تانگھ رکھَن،
چاہیوَن ہووَن 4۔ تلو چھی ہووَن، بے چین ہووَن

تِلکَن: (مصدر) 1۔ پھسلَن، رُڑھ پُون، تِلک جاوَن دا عمل، چکاو والی
تھاں جتے کوئی تِلک پے، پھسلاٹ، چکاو جیہا، وگئی: 'میں افغا تے
تِلکَن رستہ کیوکر رہے سنبالا' (میاں محمد بخش) 2۔ کھسکَن، اُدھلَن،
غائب ہووَن

تِلکَن بازی، (مو) 1۔ تِلکَنیاں پھسلنا 2۔ اچھا کام یاں عمل جس
دا نتیجہ غیر یقینی ہووے 3۔ خطرے والا کم 4۔ کشتی 5۔ تِلکَن دی
کھیڑ، وگئی: 'بہشت مجازی تِلکَن بازی پیرا لے دھر دے ہو' (باہو)
تِلکَن: (فل) 1۔ پھسلنا، کھسکنا 2۔ وعدے توں بھر جانا 3۔ نس جانا،
فرار ہو جانا

تِلکَن: (مصدر) 1۔ جس تھاویں تِلکَن ہووے، جتے کوئی تِلک تِلک
پوے، پھسلاوَن، تِلکواں 2۔ نرم، ملائم 3۔ پکدار 4۔ چوڑیا ہويا

5۔ ڈھلوان

تِلکواں / تِلکواوَن: (مصدر) 1۔ پیاسا کرواَن 2۔ تانگھ رکھواوَن

3۔ بے چین کرواَن

تِلکواں / تِلکواوَن: (مصدر) 1۔ پھسلاوَن، ریڑھے پولوَن 2۔ کھسلاوَن،

اُدھلاوَن، غائب کرواوَن

تِلکویں: (مو، مفت) پھسلویں، تِلکَن والی جگہ

تِلکھن: (مصدر) روٹی تے کھن لاوَن

تِلگو: (مو) تیلگو، جنوبی بھارت وچ بولی جان والی اک بولی

تِلل: (مذ) پھوڑ پنا، کُج، بے سلیقگی

تِللا: (مذ، مفت) پٹھلا، تھلے والا، تھلوا

تِللا: (پوا، مذ) دیکھو: ترلا

تِللا: (مذ، مفت) 1۔ لچا، بد معاش، لفنگا 2۔ پھوڑ، بد سلیقہ 3۔ بے

وقوف، نورکھ، اُجڈ، اکھو

تِللی: (مو، مفت) تِللا دی جمع

تِللی: (مو) دھار

تِللی: (مذ) ترلے دا دگاڑ..... ہاڑے، متاں، منت، ماجرے

تِللی گھٹن، (مخا) دیکھو: تِللی مارن

تِللی مارن، (مخا) ترلے کرن، ہاڑے گھٹن، متاں کرن

تِللی مارنا، (مخا) ترلے مارنا

تِللیا: (مذ، مفت) 1۔ تلوں، تلیا ہويا، بھنڈیا ہويا 2۔ پٹھلا، تھلے دا

چھٹی: (مفت) تلو چھی دی تخفیف، بے چین، بے قرار

تِلْمَد: (مذ، م) 1۔ شاگرد ہووَن 2۔ شاگردی

تلواراں

تلوار ولہون، (حما) تلوار چلاون، تلوار نال وار کرن
تلوار وچکار رکھ کے سون، (حما) عورت تے مرددا اک دوجے
دل کنڈ کر کے سون

تلواراں: (مو) تلوار دی جمع

تلواراں تے آجاون، (حما) خون خرابے تے اتر آون، لڑائی
کرن تے ٹل پون

تلواراں تے آون، (حما) دیکھو: تلواراں تے آجاون

تلواراں دامینہ وساون، (حما) بہت زیادہ تلواراں چلاون،
بہت خون خرابہ کرن

تلواراں دامینہ و سن، (حما) دھڑا دھڑ تلوار چلن، گھسان دی
لڑائی ہون

تلواسا: (نڈ) 1- بے چینی، گھبراہٹ، چٹا 2- حیرانی 3- رنج، غم،
ڈکھ، ہرکھ

تلواں: (مصدر) کسے کولوں کوئی کھاون والی شے گھيو وچ تلواں
یاں پکوانی

تلواں: (مصدر) وزن کرواون، تلواون

تلوانا: (فعم) وزن کرواونا، تلوانا

تلوانسا: (نڈ) تلوے دا زخم

تلوانسا: (نڈ، مفت) ٹیڈھا، ٹھکيا ہویا

تلواں: (مفت) 1- ٹکيا ہویا، ٹکيا ہویا 2- پٹھلا، تھلے والا 3- نہر دے

ہیڈ دی اوہ تھاں جہدے نال پانی دا رخ مڑا اے

تلواں: (پو، مو) خستہ مٹھائی

(اکھا) کوڑے بول کدے نہیں بھلدے

تلوار سوتن، (حما) تلوار میانوں کڈھن، لڑن لئی تیار ہون

تلوار کڈھن، (حما) شمشیر کھچن، لڑن لئی تیار ہون، تلوار نوں نیام
وچوں باہر کڈھن

تلوار کھاون، (حما) تلوار دا وار سہون

تلوار کھچ لوں، (حما) غصے یاں لڑائی وچ تلوار نوں نیام وچوں
کڈھ لون، مارن نوں آون، قتل کرن دا سوچن

تلوار کھچن، (حما) لڑائی یاں جنگ وچ تلوار نوں نیام وچوں باہر
کڈھن، لڑن لئی تیار ہون، حملہ آور ہون

تلوار گاترے کرنا، (حما) تلوار میان وچ پادنا

تلوار مارنا، (حما) تلوار چلاونا

تلوار ناٹی، (مو) ٹٹو دے لوکاں دا ناچ ہے، جس وچ سازندے

ڈھول، زنگھے اتے نزاریاں وغیرہ نال لڑائی دی سر وچاوندے

نیں تاں نچن والے اک ہتھ تلوار تے دوجے ہتھ میان لے کے
نچدے نیں

تلوار نوں پتھر تے چڑھاون، (حما) دیکھو: تلوار نوں پتھر چٹاون

تلوار نوں پتھر چٹاون، (حما) تلوار نوں تیز کرن، تلوار دی دھار
کڈھن

تلوار نوں سان تے چڑھاون، (حما) دیکھو: تلوار نوں پتھر تے

چڑھاون

تلوار نیام وچ کرن، (حما) لڑائی بند کرن

تلوار نیام وچوں نکلن، (حما) لڑائی شروع ہو جاون

تکوار دا پانی پیاون، (مخا) تکوار نال قتل کرن
 تکوار دا دھنی، (صفت) جنگجو، بہادر، سورما
 تکوار دا قبضہ چُمن، (مخا) 1- لڑن توں پہلاں تکوار دے دے
 نوں بوسہ دیون 2- جتن مگروں تکوار دی مُٹھ نوں چُمن
 تکوار دا کھیت، (نڈ) میدان جنگ، رن بھوی
 تکوار دا گھاٹ اُتارنا، (مخا) قتل کر دینا، مار مکاونا
 تکوار دا ہتھ، (نڈ) تکوار دا وار
 تکوار دا تری بن، (مخا) دیکھو: تکوار دی آری بن
 تکوار دیکھاون، (مخا) دڈھ دیون دی دھکی دیون
 تکوار دی آری بن، (مخا) تکوار وچ دندے پے جاون، تکوار
 گھنڈی ہو جاون
 تکوار دی چھاں وچ، (نم) 1- رن بھوی وچ، میدان جنگ وچ
 2- بحراناں وچ
 تکوار دی دھار تے نچنا، (مخا) خطرے دا کم کرنا، کوئی اوکھا
 کم کرنا
 تکوار دی دھار رواں ہوون، (مخا) تکوار چلن، سخت جنگ
 ہوون، بہت زیادہ قتل و غارت ہوون، لڑائی بھیجی ہوئی ہوون
 تکوار دی سونہہ چُکن، (مخا) 1- لڑن دی سونہہ چُکن 2- کچی قسم
 کھاون
 تکوار دے زور نال، (نم) زبردستی، طاقت نال، ہک دے
 زور نال
 تکوار دے گھاؤ تاں بھر جاندا ہے پر زبان دا نہیں بھردا،

تکوار: (نڈ) 1- تل تے گولہ ملا کے بنایا ہویا مرکب، تل دے لڈو
 2- پکھیر و دی اک قسم 3- مجازاً..... مرد، شخص
 تکوار تل دی، (مو) پچیاں دی اک کھیڈ
 تکوار: (مو) اک طرحاں دا دھاردار ہتھیار
 تکوار آ زماون، (مخا) 1- تکوار دی دھار دی تے کاٹ دی پڑنا
 کرن 2- تکوار واہون، تکوار چلاون
 تکوار اُٹھاونا، (مخا) دیکھو: تکوار چکنا
 تکوار باز، (نڈ) تکوار یاں
 تکوار پھرتا، (مخا) لڑائی لئی تیار ہونا
 تکوار تولنا، (مخا) وار کرن توں پہلاں تکوار نوں چنگی طرحاں
 سنبھالنا
 تکوار تے نچن، (مخا) کوئی خطرناک کم کرن، خطرے نال کھینڈن
 تکوار تے ہتھ رکھنا، (مخا) وار کرن لئی تیار ہونا
 تکوار چکنا، (مخا) لڑائی لئی تیار ہونا
 تکوار چلاونا، (مخا) تکوار نال لڑنا، تیج واہنا
 تکوار چلنا، (مخا) تکواراں نال لڑنا، جنگ ہونا
 تکوار چکاون، (مخا) 1- تکوار دی دھار تیز کرن 2- تکوار نال
 خون خرابا کرن، تکوار نوں خون نال تر کرن 3- لڑن دی تیاری کرن
 تکوار حلق تے پھیرن، (مخا) 1- بہت زیادہ تکلیف دیون 2- ذبح
 کرن، قتل کرن
 تکوار حمال کرن، (مخا) تکوار نوں نیام وچ پا کے لکالون
 تکوار دا پانی، (نڈ) تکوار دی چک، تکوار دی تیزی

تلہارا

تکویاں: (ند) بھنے بھلاں نوں گود دی پت وچ رلا کے دنیا لڈو، تکویا
تکویاں: (ند) تے، تھلے

تکویاں اُتلیاں لاون، (حما) بھڑکانا، اُکسانا

تکویڑے: (ند) اک رسم جس وچ لاڑے اتے لازی نوں گود دتا

جاندا اے اتے اوہناں دے بر اُتے رفوں رکھی جاندی ہے

تکویں: (عر، مو) 1- رنگ برنگ کرنا، رنگا، رنگ چاڑھن دا عمل، دنگی:
'اندر شان قرآن پچان اللہ تیسن، تکوین، تحسین کیجے' 2- طبیعت دا

ظہراء تہ ہودون، تلون، مزاج وچ مستقل مزاجی نہ ہودون

تکویں: (مفت) 1- تھلویں، تھلے والی، پٹھلی 2- تلی ہوئی، بھنی ہوئی

تکویں بھونیں اُتے کرن، (حما) اُتے تھلے کرنا، اُتانہہ پٹھاں

کرنا

تکویں اُتلی لاون، (حما) دیکھو: تکویاں اُتلیاں لاون

تکے: (ند) اک قسم دی گھاہ جو اُونٹھاں واسطے ہوندی اے

تکے: (ند) 1- تھلا، گلی کشتی، لکڑیاں یاں بانساں نوں بھہ کے دریا یاں

نہروں پار کرن لئی بنایا ہویا ڈھانچا، تیرن والی شے 2- کسی قسم

دے حساب دی پڑتال کرنا

تلہا: (ند) دیکھو: تلہا

تلہارا: (مفت) تیل وچ بڑیا ہویا، چکنا، تھندا

تلہارا: (ہند، ند) چڑے دی بٹی ہوئی نوہرک یاں لگام، موہرک

عام طور تے ری دی موٹی ڈور دی بنائی جاندی اے جیہڑی

جانوراں دے موہنہ دے گرد تے بر دے ارد گرد غمی جاندی

اے جیہدے نال جانور نوں قابو رکھیا جاند اے، کچھ شوقین مزاج

تکو چھی وانگ ہودون، (حما) بے چین ہودون، بے قرار ہودون،

ڈکھ وچ پلینے مارن

تکو چھی ہودون، (حما) دیکھو: تکو چھی وانگ ہودون

تکومی: (مو) تہلی، دنگی: 'ٹھلک ٹھلک و ہندے جل اندر سترک مرک

تکویاں کھاوے' (دنگار)

تکون: (مو) اک پہاڑی جھاڑی جس دے پھل بہت سوہنے

ہوندے ہن

تکونا: (ند) 1- اک قسم دا تہلاں دا مرکب 2- وٹا 3- تیل وچ بھجیا ہویا

تکوناں: (ند) دیکھو: تکویاں

تکو نچا: (ند) اک قسم دی میلی کھنڈ

تکو ٹ: (ند) اک قسم دی مٹائی

تکو ٹنگ: (ند) لکڑی دا گول ڈھانچہ جس تے کھوہ دی گول کندہ

اُسر دی اے، چک

تکو ٹکڑی: (مو) تیل تے شکر دی بنی ہوئی اک مٹائی، ریوڑی

تکونی: (مو) تیل پان والا مٹی دا بھاٹا

تکوں: (فم) پٹھوں، پٹھلے پاسیوں، تھلیوں، دنگی: 'زمین کھدیدا

تکوں کریدا دھرتی نظر لگائی' (دسو)

تکوں اُتوں، (مفت) 1- اُتے تھلے توں 2- پوری طرحاں

تکودن: (ند) اک کھانا جیہدے وچ تیل چاول تے دڈھ شامل ہوندا اے

تکوی: (مو) پنجالی دا پٹھلا حصہ، تیل پادون والا مٹی دا بھاٹا

تکویا: (ند) چچی دا پٹھلا حصہ، تھلا

تکویا: (ند) دیکھو: تکویاں

تلواں: (نڈ، صفت) 1- جو کھیا ہو یا، وزن کیتا ہو یا، ٹلیا ہو یا 2- برابر، ہم وزن

تلواون: (مصدر) گھيو وچ پکواون، رجھواون، بھنواون

تلواون: (مصدر) 1- وزن کرواون، برابر یاں ساواں کرواون

2- کسے گل لئی تیار کرواون، آمادہ کرواون 3- ٹل دین واکم کرواون

تلواہا: (نڈ، صفت) 1- تھلے نوں جھکیا ہو یا، تلوانسا 2- اُلٹا 3- مورکھ،

اجم، بدھو

تلواُن: (مو) زُردی، تلچٹ

تلوائی: (مو) تلواون دا عمل، کم یاں مزدوری

تلوايا: (صفت) بیٹھاں نوں جھکیا ہو یا، اوندھا، مُودھا، دُگی، 'سر تلوايا

جھیا ہوئی اچل نہ چلیا'

تلوايا: (نڈ، صفت) تولن والا، تلواں، تولا

تلو بسل: (پو، مو) پریشانی دی حالت وچ، ٹکالی، بے چینی، بے

فکری، تلاہلی

تلو پسیلا: (نڈ) ویکھو: تلو بسل

تلو پسیلا ہوون، (محا) بے چین ہوون، بے قرار ہوون

تلو پسیلے: (نڈ) تلو پسیلا دی جمع، بے چینی نال پاسے پرتن والا، بلسیلے

مارن والا

تلوتا: (نڈ) ویکھو: تلویاں

تلوترا: (نڈ) شادی دی اک رسم جھدے وچ لاڑی دی تلی اُتے تل

رکے جانے نیں

تلوترے: (نڈ) گھان بنانا/ کرنا

تلوتی: (مو) پنجالی دا بیٹھلا حصہ

تلوتی: (مو) تیل پاون والا منی دا بھانڈا

تلو چڑ: (صفت) 1- تھلواں، بیٹھلا، نیواں 2- گرائیں، وطنی

تلو چڑ چون، (نڈ) چھوٹی سطح دے انتخابات، مقامی کونسل داں

چوناں

تلو دک: (نڈ) 1- بتاں دا مرکب 2- اک ہندوانہ رسم جیہڑی مرن

تے ادا کیتی جاندی اے، تلاہی

تلور: (نڈ) شتر مرغ دی قسم دا اک پکھیر و

تلور: (مو) سارس ورگا چھوٹا پنچھی

تلور: (نڈ) تزدی قسم دا اک پنچھی تلہور، تنہداری، تلور

تلورا: (نڈ) 1- جردا، جھندا، چکنا 2- چکنائی دا دھبہ

تلوری: (مو) اک چھوٹا پنچھی

تلوریا: (نڈ، صفت) 1- تلوار چلاون دے کسب وچ ماہر، تلوار دا دھنی

2- بہادر، سُورما

تلوٹنی: (صفت) اپنے علاقے یاں وطن دارہن والا، گرائیں، تلو چڑ،

وطنی

تلوک: (نڈ) تن لوک دی خفیف، تن طبقات یعنی سورگ، مات اتے

پاتال

تلوکی: (نڈ) تین جہان، تن لوک

تلولا: (نڈ) 1- خال، تل 2- موہکا، مستاک 3- داغ، دھبہ

تلولی: (مو) تلولا دی تانیہ

تلو مچھی: (مو) تل مچھی، بے چینی، تملہا ہٹ، تڑپھاہٹ

تلی مارنا

تلی تے دھرنا، (حما) کسے کم دامعاوضہ فورائیاں پیٹگی ادا کر دینا
تلی تے رکھنا، (حما) قربانی لئی ہر ویلے تیار رہنا، کسے دی سیوالئی
ہر ویلے تیار رہنا، دگئی: اپنی جان تلی پر رکھی اودہ بھی حاضر کردا
(سیف)

تلی تے سرہوں جمنا، (حما) کوئی کرامات دکھانا، ناممکن کم کرنا
تلی ٹیک، (مو) بیٹھن دا اک انداز..... تلیاں زمین تے رکھ کے
بیٹھن دی حالت

تلی جھاڑ، (مو) مکمل صفائی، چٹم، خاتمہ، مکمل، پورا
تلی جیڑا، (ند) 1- عیش و عشرت 2- کھان بین تیک محدود دوستی
مطلب دی دوستی

تلی دھراوا، (ند) 1- تلی تے رکھن دا عمل 2- منگنی دی رسم جس
وجہ منگیتر دے جتھ تے روپیا رکھدے نیں، روپیا رکھائی

تلی دھراولے، (ند) دیکھو: تلی دھراوا
تلی دے چھالے ہار رکھن، (حما) بہت حفاظت نال رکھنا
تلی ڈیون، (حما) سہارا دینا، سنبھالا دینا

تلی رکابی چٹنا، (حما) نقد اتے جمع سرمایہ ختم کرنا، دگئی: جو کجھ آیا
سومونہ پایا، تلی رکابی چٹا (سیف)

تلی گرم ہونا، (حما) پیسے ملنا، رشوت ملنا، ٹٹھی گرم ہونا

تلی لاون، (حما) پوچا پھیرن، مٹی لاون

تلی لون، (حما) تلی تے دوا رکھ کے پھکن

تلی مارن، (حما) چیلنج کرنا

تلی مارنا، (حما) تلی نال بھٹکا مارنا

تلی بنادون، (حما) 1- تہہ بنادون، تھلا بنادون 2- بنیاد بنادون

تلی پوچا، (ند، صفت) پوچا، صفائی، لیپا پوتی، جھاڑ پونجھ

تلی پھیرن، (حما) 1- لپائی کرن، پوچا پھیرن 2- ناس مارن،

خواب کر دیون 3- تھاپڑی دیون، ہلا شیر دیون

تلی تلا، (فم) کسے سیال شے دا دور تک دگ جانا، دودھ پانی

دغیرہ دا بھاڑے توں ڈل کے دگ جانا

تلی تلی داٹواں، (ند، صفت) 1- ہتھ نال دنیا ہو یا دان یاں سوتر،

ہتھ نال تیار کیتی ہوئی کوئی شے، آپ بنایا ہو یا، خود ساختہ 2- بڑا

جموٹھ

تلی تے، (فم) ثرنت، جھٹ پٹ، او سے ویلے، دگئی: پیہڑے

آہ لالو، مکمل تے سمنو لکے پھر دے نیں، تیتھوں ٹھیلیا تلی تے لیسن

موڑ مڑا کے (باڈھو)

تلی تے آیا، گلی وچ مکایا/ تلی تے گھدا، گلی تے کھادا،

(اکھا) اودھروں کوئی چیز وغیرہ آئی تے اودھروں خرچ کر دتی

تلی تے بھوک ڈیون، (حما) ناممکن ٹوں ممکن کرنا

تلی تے جان دھرن، (حما) 1- لڑن مرن لئی تیار ہون 2- جان

دی پروا نہ کرن

تلی تے جان دھری مہرن، (حما) 1- مرن مارن نوں پھرن

2- جان دی پروا نہ کرن 3- ہر ویلے خطرے وچ رہون

تلی تے جان رکھنا، (حما) جان دی پروا نہ کرنا، قربانی لئی

تیار ہونا

تلی تے جو جماون، (حما) ناممکن کم کرن

ری دی بجائے چڑے دی بنو لیندے نیں ایس نوں تلہارا
 کہندے نیں
 تلہارا: (ند) 1- تلچھٹ، پانی وغیرہ دے تھلے بیٹھی ہوئی گاد 2- رسا،
 پشو دی موہری 3- کڑیالا، لگام
 تلہاں: (نم) 1- بیٹھاں، تھلے، بیٹھلے پاسے 2- (صفت) بیٹھلا، تھلوا،
 نیواں
 تلہائی: (مو) تھندیائی، چکنائی
 تلہوا: (ند) دیکھو: تھکا
 تلہوڑے: (ند) 'تھکا' دی جمع 1- کڑیاں یاں بانساں نوں بھد کے
 دریا یاں نہروں پار کرن لئی بنایا ہویا ڈھانچہ 2- بجز، کشتی، دنگی:
 'باجو تھوڑے پیا دریا ورتنا'
 تلہور: (ج، مو) دیکھو: تلور
 تلھ: (ند) 1- بیٹھلا حصہ، پینڈا 2- کاٹھی بیٹھ پاون والا نمدا، تارو
 تلھ: (مو) قہم، ٹیل، سہارا، ٹیک، ڈھانسا
 تلھا: (ند) 1- کڑ کاٹھ وغیرہ بھد کے بنایا ندی پار کرن دا اک قسم دا
 بیڑا 2- ترن والی چیز، دریا یاں نہروں پار کرن لئی بنایا ہویا ڈھانچا،
 بجز، کشتی، دنگی: 'شوہ دیاں ماراں شوہ ونج لیاں عشق تلھا سر دھر کے
 ہو' (باہو) 3- قہم، ڈھانسا، ٹیک، سہارا
 تلھارا: (ند) جنور دے مونہہ تے چڑھایا جاوون والا ری دا کھنچہ، تلہارا
 تلھاں: (نم) بیٹھاں، تھلے
 تلھوڑ: (ند) ان گھڑت ڈنڈا، ڈھسا، چکھا، مٹھر
 تلھوڑا: (ند) دیکھو: تھکا

تلھکنا: (فل) 1- پھسلنا 2- کھسکنا 3- بھلنا 4- رڑھ پینا
 تلھیارا: (ند) لگام، رسی
 تلئیر: (ند) اک چھوٹا جیہا پرندہ، ابلقہ
 تلی: (مو) 1- چھوٹے اتے چنے تیل 2- تلاں دی گری، چھلکاں لاه
 کے دھوتے ہوئے تیل
 تلی دھراولے، (ند) 1- تلی تے رکھن دا عمل 2- منگنی دی رسم
 جس وچ منگیتر دے ہتھ تے روپیا رکھ دے نیں، روپیا رکھائی
 تلی مارنا، (حما) تلی نال بھٹکا مارنا
 تلی: (ند، صفت) کھتریاں دی اک ذات
 تلی: (مو) 1- رقم جو شاہوکار مول دھن وچوں پہلاں ہی کٹ لیندا
 ہے، لاگا 2- تھماں یاں پیراں دا وچکارا حصہ (جتنے لیکاں پچاں
 ہوندیاں نیں)، دنگی: 'مہندی دانگوں پیا گھوئیوں تاں تلی محبوب
 رنگیوں سو' (سلطان باہو) 3- کسے چیز دی تہہ، تھلا 4- پہاڑ دا
 دامن 5- کندھی 6- کسے چیز دی تہہ، تلا 7- پاتلی 8- ہتھیلی 9- لہمی،
 پوچا 10- کسے چیز دی اتنی مقدار جتنی ہتھیلی دی ڈونگھ وچ آ جاوے
 11- بھکی
 تلی اُتے جان دھرن، (حما) کوئی خطرناک کم کرن، جان دی
 پروا نہ کرن
 تلی اُتے دھرنا، (حما) ہتھیلی تے رکھنا
 تلی اُتے سیس نکاونا، (حما) جان قربان کرن لئی تیار ہونا
 تلی اُتے وی نہ ٹھکنا، (حما) آگاہی کوئی مدد نہ دینی
 تلی اڈنا، (حما) جتھ اڈنا، سنگنا

تلیاں چھانی ہو جاون

تلیاب: (نمل، مو) کھوہ دے جھلن اُتے بیڑے دے وچکار دی لٹھ
جیہڑی کہ جھلن دے ستوازی ہوندی ہے تاں جو کھوہ وچ کجھ نہ ڈگے
تلیا تھیاں: (نمل، مو) دیکھو: تلیاب

تلیار: (نڈ) 1- کجھ گھٹ، قول وچ کجھ تھوڑا 2- دمزی، دھیلا
تلیارہ: (پو، نڈ) جانوراں دے مونہہ تے چڑھاؤن والی چڑے دی
جھکی، مونہہ رکھ، جھنجھ

تلیاں: (مو) تلی دی جج، حیراں دے تلوے، ہتھاں دے سدھے
پاسے دی لکیراں والی جگہ تلی، تلی دی جج، دگلی: 'بے توں چاہیں
وحدت رب دی تاں مل مُرشد دیاں تلیاں ہو' (سلطان باہو)
تلیاں اڈن، (حما) منگن، گداگری کرن
تلیاں پھاٹنا، (حما) دیکھو: تلیاں ملنا، دگلی: تلیاں پھاٹاں جتھ
مروڑا، ہوئے حیران نمائی (سیف)

تلیاں تاؤن، (حما) 1- دل وچ پیار دی جوت جگاون 2- جدائیاں
پاون 3- چھتے آؤن 4- بے قرار ہون، بے چین ہون 5- بے چین
کرن، غم دے کے پریشان کرن 6- ڈراؤن
تلیاں ٹکنا، (حما) ہتھیار سُٹ دینا، ہارنا

تلیاں جھسنا، (حما) ہتھاں یاں حیراں دیاں تلیاں دی ماش کرن
تلیاں چٹن، (حما) دیکھو: تلیاں مَنن

تلیاں مَنن، (حما) 1- ڈمیر پیار دا اظہار کرن 2- خوشامد کرن،
چاپوسی کرن

تلیاں چھانی ہو جاون، (حما) 1- بُردیاں بُردیاں حیراں وچ دُغم
ہو جاون 2- بہت زیادہ بچ نَس کرن

تلی چٹن، (حما) 1- خوشامد کرن، چاپوسی کرن 2- ہاڑے پاون،
ترے پاون، منتاں کرن

تلی چٹنا، (حما) خوشامد کرنا

تلی دے گینا، (حما) تھلے سٹ کے اُتے بیٹھ جانا، سٹ کے
سوار ہونا

تلی لانا، (حما) زور نال کسے نوں تابع فرمان کرنا

تلی لاؤن، (حما) شکست دینا، نیواں دکھانا، اپنے حکم دے
مطابق رکھنا

تلی لاہنا، (حما) تھلے لاہنا

تلی لگنا، (حما) دباؤ آ جانا

تلی لہنا، (حما) تھلے لوانا

تلی لہنا، (حما) تھلے لہنا

تلی: (نڈ) 1- گھاہ یاں لکڑیاں دا گتھا جیہڑے اُتے بہہ کے دریا پار
کھنچا جاندا اے 2- سوئی دے پیو دا ناں جیہڑا گھسیا داکم کر داسی
3- ترازو، بکڑی 4- دُٹا 5- خطرناک مکتا، بِل ڈاگ (Bull Dog)
بُلھی کُٹ

تلی ہونا، (حما) پکا ارادہ کر لینا، اڑ کھلونا

تلیا: (نڈ) خلاء والی لفظی رُوپ، چھوٹا تالاب، تلیا، نکا سرودر

تلیا: (ج، مو) جوار دی اک قسم جیہڑی سرخ رنگ دی ہوندی اے

تلیا ہویا، (صفت) 1- تیر، تیار 2- اُتارو، دگلی: 'اودہ مرن مارن
تے تلیا ہویا ہے'

تلیا چلتر: (نڈ) تریا چلتر، عورتاں دا دکھاوے دا پیار

تلی منی اُتے کرنا، (حما) کسے شے دی تلاش وچ ہر شے نوں تتر
بتر کر دینا

تلی نہ ٹکنا، (حما) نچلے ہو کے نہ بیٹھنا

تلی نہ لگنا، (حما) آرام نال نہ بیٹھنا

تلی وائوٹاں ہون، (حما) اپنا بنایا ہویا ہونا، اپنا گھڑیا ہویا ہونا

تلی وٹنا، (مذ، مفت) دیکھو: تلی وائوٹاں ہون

تلی پیٹھ انگیار رکھنا، (حما) بہت دُکھی کرنا، دُگی: 'تلی پیٹھ انگیار
رکھواندی ہے، اتوں بہت پیار کرانندی ہے'

تلی: (مو) 1- سریر دا اک انگ جو انسان دے معدے دے کبھے

پاسے ہوندا ہے، اس دے ودھ جان کر کے اک روگ پیدا ہو

جاندا ہے، جس نوں 'لہھ' دی کہندے نیں 2- تل، بندی، ٹکنا

3- تپاں دا تیل 4- شتر مرغ دے پیر دی تلی

تلی دار، (مذ) 1- بوہے اُتے لگا ہویا اک طرحاں دا چوکنا

2- روشندان

تلی: (مو) 1- تلی، ٹیکھا 2- پٹا، پاتر 3- ڈھینگ، شاخ

تلی: (مو) 1- جولاہے دی کوچی 2- بُرش 3- چھوٹی بکری

تلی تنبا، (مذ) بچیاں دی اک کھیڈ جس نوں بھارتی پنجاب دے

علائے مالوہ وچ لہوکی گھوڑی کہندے نیں

تلی: (مذ) تپا دی جمع

تلی اُپر، (مفت) بیٹھ اُتے، دُک، مسسل، لگاتار، اتوڑی

تلی اُپر ہون، (حما) 1- کھل پُر جاون، پیٹھلی اُتے ہو جاون

2- لڑائی جھگڑا ہون

تلی اُتے تھیون، (حما) تانہہ ٹکر کرن، نال منول کرن

تلی بدھی، (مو) اک قسم دی مٹھیائی

تلی پون، (حما) 1- بھوئیں تے سون 2- کسے دے بیٹھاں لگن

تلی تلی، (لم) تھلے تھلے، بیٹھاں بیٹھاں

تلی تلی دیکھن، (حما) نیوں نیوں دیکھن

تلی جھاڑ ہون، (حما) جھاڑ جھنب ہون، بے عزتی ہون،

بے پتی ہون

تلی دار، (مفت) 1- تلی والا 2- تلی دی کڈھائی کرن والا

کارگر

تلی دانی، (مو) کپڑے دی ادھ چھوٹی تھیلی جس وچ درزی سوئی

انگوٹھی وغیرہ رکھدے ہن

تلی دی دنیا اُپر ہون، (حما) پیٹھلی اُپر ہون، بربادی ہون،

تباہی ہون، تھر تھلی مچن

تلی دی دنیا اُتے کرن، (حما) پیٹھلی اُپر کرن، بربادی کرن،

تباہی کرن، تھر تھلی مچاون

تلی: (مذ) 1- تپا دی جمع، بچیاں دے تلی (Sole) 2- (لم) تھلے،

پیٹھاں، نیچے: جیوندیاں پیراں تلی مویاں اُپر ہوئے (بابا فرید)

تلی آنا، (حما) 1- تھلے دب جانا 2- قیمت گھٹ جانا 3- کچلیا جانا

تلی آنا، (حما) 1- تھلے لیانا 2- قیمت گھٹ کرنا

تلی اُتے تھیون، (حما) مدد کرنا، سہارا بننا

تلی جھاڑ، (مفت) دیکھو: تلی جھاڑ

تلی جھاڑ ہونا، (حما) بے عزتی ہونا، بے پتی ہونا

تمار

تلیورا: (ند) 1- تلبار 2- اک پرندہ جیہدا اشکار کیتا جاندا اے

تلیورا: (ج، ند) وڈھی ہوئی فصل دی ونڈ مگروں باقی رہ جانوں والے دانے

تلیوں: (فم) تھلیوں، ہٹھیوں، پٹھلے پاسیوں

تلیہارا: (ند) 1- گھوڑی گھوڑے یاں مجھ گاں دے مونہہ متھے واسطے بنایا گیا چمڑے دا سجاوٹی ساز 2- لگام، کڑیالا

تلیہاوا: (چھ، صفت) مقروض، جینے کے دا کجھ دینا ہووے تے اوہ اوہدے دے بے وچ ہووے، کسے دے احساس تھلے

تلیہیر: (ند) اک چھوٹا جیہا پرندہ، اُٹکھ، اک پنچھی جیہدا اشکار کیتا جاندا اے تے لالی دے جُٹے ورگا ہوندا اے

تلیہیرے: (ند) کالے رنگ دا اک پکھیر جیہدا فصلاں نوں نقصان پہنچان والی مکڑی تے مڈی نوں کھا جاندا اے

ت.....م

تم: (ند) 1- ہنیرا، کالک 2- جہالت 3- غصہ، رنج، دکھ 4- دھوکھا

5- پاپ، گناہ 6- ڈھپ 7- ڈھول 8- اک قسم دی وڈی مچھی

9- لالچ، لوہہ

تم اندھ، (صفت) ات انت، اندھوڑے والا

تم تم کھانا، (مخا) گل گل تے ڈاٹنا، طعنے دینا

تم: (عر، ند) ختم، سماپت، انت، مک، وگی: ایسے زمانے اوس نقدی

دی اوس پر تم صرانی (سیف)

تم کردین، (مخا) حد نکا دین، کمال کردین

تم کردینا، (مخا) دیکھو: تم کردین

تم ہوون، (مخا) 1- مک جانوں، ختم ہو جانوں 2- اخیر ہوون، انتہا ہوون

تم: (حرف تشبیہ) ایسے طرحاں، انجے، ایویں

تم: (ضم) ٹوں، ٹوں دی جمع، مخاطب نوں نکادون واسطے بولیا جاندا اے، ٹسیں، تساں

تم: (مو) موری، چھیک

تم: (نعر) تمنا (ڈھننا) دا امر

تمنا: (ند) طمع دا وگڑیا روپ، حرص، لالچ

تمنا: (ند) 1- گرمی 2- تیزی، شدت

تمنا: (ند) 1- خربوزے ورگا پراوس توں کجھ نکا پر بہت کڑا ہوندا اے،

ایس دی دوائی دی بن دی اے، وگی: جو پھل مٹھے چن چن کھائیے،

آہیو کڑاٹماں (شاہ حسین) 2- کھتی تے پکھنڈی

تختے مٹھے ہون تے گدڑا کی کھا جان، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بیتی نرمی دکھایاں بندے ٹوں لوکیں ڈھیر نقصان

پہنچاندے نیں تاں کہندے نیں

تخیاں دے تریوز نہ ہوندے، بھاویں لکھ پیوند چڑھائیے،

(اکھا) کینے تے بھیڑے بندے دی فطرت کے طرحاں دی نہیں

بدل سکدی

تمنا: (ضم) ٹوں، ٹساں، ٹسیں

تمنا: (ند) احسان

تمار: (ند) ہمار، ہمار، ماڑا، غریب، وچارا

تلیاں چھاننی ہودون، (حما) دیکھو: تلیاں چھاننی ہو جاون

تلیاں دھو دھو پینا، (حما) بہت سٹکار کرنا، بہت آؤ بھگت کرنا، پیر
دھو دھو پینا، دگی: 'یوسف تھیں قربانی ہو کے دھو دھو پیون تلیاں'
(گل)

تلیاں سڑن، (حما) 1- بہت زیادہ بے چینی ہودون 2- پیراں
وچوں سیک نکلن

تلیاں کھساونا، (حما) کسے کم لئی بار بار چکر کتنا

تلیاں کھیڈنا، (حما) سوچنی پکی کھیڈنا، اک کھیڈ داناں

تلیاں گرم کرن، (حما) رشوت دیون، وڈھی چٹی دیون

تلیاں ملنا، (حما) افسوس کرنا، پشیمان ہونا، پچھتاونا، شرمندہ ہونا

تلیاں نال اکھاں ملن، (حما) 1- بہت زیادہ پریشان ہودون، ڈکھ

محسوس کرن 2- عاجزی ظاہر کرن 3- خوشامد کرن

تلیاں نال ملن، (حما) 1- پیراں تھلے مدھولن 2- مٹھاں نال

مدھولن

تلیاں نوں اک لگن، (حما) 1- غصے نال ٹپ اٹھن، کسے دی گل

داوٹ لگن 2- گرم محسوس ہودون، پیراں وچوں سیک نکلن

تلیاں نہ لگن دینا، (حما) آرام نہ کرن دینا

تلیاں وچ لہو اترن، (حما) نمونو کے تھک جاون

تلیاں پٹھوں مٹی نکلن، (حما) پیراں تھلویں زمین نکلن، گھابر

جاون، بوٹل جاون

تلیاں پٹھوں مٹی نکلتا، (حما) گھابر جان، پیراں پٹھوں مٹی نکلتا

(بابا نودھ سنگھ)

تلیجن: (مصدر) تلے جاون، گھبو وچ تلن نوں آکھدے میں

تلیجن: (مصدر) تولیا جاون، تولی جاون

تلیجھاڑ: (صفت) سبھ کجھ دان کردین والا

تلیڈو: (نڈ) 1- احسان مند 2- فُرتی، دین دار 3- ادھین 4- ادنی کم

کرن والا

تلیر: (نڈ) تلیر، اک پنچھی جیہدا شکار کیتا جاندا اے تے لالی دے

چٹے درگا ہوندا اے

تلیر: (صفت) تیکھا، دگی: 'آکھ دمودر تیر واہ تلیرے' (دمو)

تلیرے: (نم) تھلے نوں، پٹھاں دل

تلیس: (نڈ) دیکھو: تالیں، دگی: 'نہیں تلیس تمالیہ پاوے'

تلیسا: (نڈ) دیکھو: تالیں

تلیسری: (نڈ) دیکھو: تالیں

تلیکھڑاں: (پو، نڈ) گھٹ چو پڑیا ہویا، شکی میلی

تلیم: (مو) تعلیم داؤ گڑیا زوہ

تلین: (صفت) لہین، مگن، مست

تلینا: (فل) تلیا جانا، سڑنا، دگی: 'ساری رات ہجر دے اندر حضرت

رہے تلیدے' (گل)

تلیندیاں رات لگھنی، (حما) بڑی اوکھی طرحاں رات بیتی، دگی:

'لگھنی رات تلیندیاں اوس دی جیوں کر حکم رتھانے'

تلینخا: (مو) لین (رب دی یاد وچ) ہون دا عمل

تلیوا: (نڈ) بیل گڈی دی منجی وچ لکڑی تے ری

تلیوٹ: (نڈ) تلا تیار کرن والا کاریگر

زردہ تماکو

ایس دا استعمال چالو کیا 1586ء وچ ورجینیا دا پہلا گورنر لین اتے
سرفرانس ڈریک ایس نوں اگلیڈ لیاے واسرائے نے ایس دا
پینا پلاوٹا عام کیا 1603 وچ پرتگالی ایس نوں ہندوستان لیاے
تماکو بھرن، (حما) تھے دی چلم وچ تماکو پاون، چلم بھرن
تماکو بھرتا، (حما) چلم بھرتا، چلم وچ تماکو دھر کے اُتے اک رکھ کے
پین لئی تیار کرنا

تماکو پینا، (حما) تماکو دا پونیاں اندر کھینا، کھنڈیاں سرگیت پینا
تماکو بیون، (حما) تماکو دا دھواں اندر کھین، سرگیت یاں کھنڈ
بیون

تماکو فروش، (نڈ، مفت) تماکو دھین والا
بغدادی تماکو، (نڈ) تماکو دی اک قسم جس دے پتے بہت زیادہ
ہوندے ہن

بن تماکو، (نڈ) فردک، بڈ تماکو
بیگنی تماکو، (نڈ) اک قسم دا تماکو جس دے پتے بیگن درے
ہوندے ہن

پوربی تماکو، (نڈ) اک قسم دا تماکو جس نوں پان دے پتے وچ پا
کے کھاندے ہن

پھکا تماکو، (نڈ) اوہ تماکو جو پین وچ گھٹ نشے والا ہوندا ہے
خیرا تماکو، (نڈ) اوہ تماکو جس نوں امیر آدمی پیندے ہن، ایہہ
تماکو دے پتے سبب دامرہ، منک، بلا، مندل، الاہچی، کیرا، گلقد،
کے پان دے پتے ملا کے تیار کیا جاندے ہے
زردہ تماکو، (نڈ) سموتوں دھیا قسم دا تماکو

تماشا لاون، (حما) 1- کھیڈ رچاون 2- رولا پاون، فساد کھڑا کرن
تماشا وکھاون، (حما) 1- کوئی انوکھی گل دس، نظارہ کراون 2- مڑا
چکھاون، سزا دیون

تماشا وکھاونا، (حما) سواد چکھاونا، سزا دینا
تماشا دیکھن، (حما) سواد چکھن، سزا پاون

تماشا ہون، (حما) 1- اچر گل ہون، نانک ہون 2- دُنیا
دیاں نظراں وچ آ جاون 3- رُسا ہو جاون

کھیڈ تماشا، (نڈ) رونق میلا

گھر پھوک تماشا ویکھنا، (حما) معمول جیہی خوشی چکھے مورتا
وجوں اپنا دھیرے نقصان کر لینا

تماشائی: (ف، مفت) تماشا دیکھن والا

تماشوا: (نڈ) تماشا، کھیڈ، دگی: علی حیدر بیٹہ تماشوا دیکھے اتے زخموا
یار مارا بھنجا (پنجاب دے ہیرے)

تماش: (مو) 1- تماش بین زبانی 2- لائی بھائی کرن والی 3- بدکار،
آدارہ

تماشے: (نڈ) دیکھو: 'تماشا' جمید ی ایہہ جمع اے

تماشے دی گل، (مو) 1- ہاسے کھیڈ دی گل 2- حیران کن گل
تماشے لانا، (حما) جھگڑا کھڑا کرنا

تماکو: (نڈ) تمباکو، نشے والی اک موٹی اتے اوس دے پتر وغیرہ جو
سرگیت سیگار یاں حقے وغیرہ وچ پیٹے جاندے ہن اتے سوار
وجوں تنکے جاندے ہن، پہلے پہل 1492ء وچ کولبس نے امریکا
وچ ایس دی درتوں دیکھی 1559ء وچ پین دے اک ڈاکٹر نے

ہوئے، کھیڈ 2- تھیٹر، سینما 3- ہاسا، ٹھنھا، وگنی: اکھیں دیکھ تماشا
 سارا، لکھ بھیس، لکھ گائیں (دودر)
 تماشا بن جاوون، (حما) لوکاں دی نظرے چڑھ جاوون، مذاق بن
 جاوون
 تماشا بناوون، (حما) 1- سوانگ لاوون، نقل کرن 2- مذاق کرن،
 ٹھنھا کرن 3- رسوا کرن 4- حیران کرن، پریشان کرن
 تماشا بن، (حما) ہاسے مذاق دان شانہ بن
 تماشا بننا، (حما) دیکھو: تماشا بن
 تماشا بین، (فا، مفت) 1- تماشا دیکھن والا، تماشائی 2- آوارہ،
 بدکار
 تماشا بینی، (فا، مو) 1- تماشا دیکھن دا عمل 2- آوارگی، بدکاری
 تماشا تازی، (ند) 1- کھیڈ تماشا 2- راگ رنگ
 تماشا جوڑنا، (حما) تماشے لانا
 تماشا خانہ، (فا، ند) دیکھو: تماشا گاہ
 تماشا ختم پیسہ ہضم، (اکھا) کسے کم دے ٹکن تے ہاسے ٹول
 وجوں کہیا جاندا ہے
 تماشا کر دکھاوون، (حما) کوئی اچر ج گل کر دکھاوون، انوکھا کم دس
 تماشا کرن، (حما) سوانگ بھرن، کرتب دکھاوون
 تماشا کھڑا کرن، (حما) 1- تماشا لاوون 2- جھگڑا کرن، رولا پاوون
 تماشا گاہ، (فا، مو) تماشا کرن دی تھاں، تھیٹر، منڈوا
 تماشا گر، (فا، مفت) تماشا کرن والا، مداری
 تماشا گری، (فا، مو) تماشا کرن دا فن، مداری پنا

تماتی: (ضم) آپ دا، تہاڈا
 تماچا/ تماچہ: (ند) 1- طمانچہ، چائنا، چپر، تھپر 2- پستول 3- چڑے دا
 بنایا دھبھا (مارن واسطے) 4- جھتر
 تماخرا: (ند) ٹول، ٹھنھا، ہاسا مذاق
 تماخو: (ند) تمباکو، تماکھو
 تماخوں: (ند) دیکھو: تماخو
 تمار: (ند) 1- طومار دا ہند کو لہجہ 2- ڈھیر، تودہ، تومار
 تمار: (ند، ضم) تہاڈا، ٹساں دا
 تماڑ: (ند+مو) تیز ڈھپ، کڑاکا
 تماس: (ند) تماشا، پکھنڈ
 تماس بین، (ند، مفت) دیکھو: تماشا بین
 تماس بینی، (مو) دیکھو: تماشا بینی
 تماسا/ تماسہ: (مفت) تمبا، تمبا، تمبا، تین مہیاں دا
 تماسا: (ند) دیکھو: 'تماشا' جیہڑا درست اے
 تماسی: (مو) تین ماسیاں دا اک تول
 تماشا: (ند) تماشا دی تخفیف
 تماشا بین، (ند، مفت) 1- تماشا دیکھن والا 2- عیاش، بدکار،
 رٹھی باز
 تماشا بینی، (مو) 1- تماشا دیکھنا 2- عیاشی، بدکاری، رٹھی بازی
 تماشا گیر، (ند، مفت) تماشا دیکھن والا
 تماشا وین، (ند، مفت) دیکھو: تماشا بین
 تماشا: (فا، ند) 1- اوہ کرتب جس دے دیکھن نال جی پرچاوا

ہاں ٹماں، (نم) اسیں تسیں

ٹماں: (نم) دیکھو: ٹما

ٹماون: (مصدر) روئی نوں پنجوان، روئی نوں صاف کراون

تماہا: (صفت) تئاں مہییاں دا

تماہاں: (نم) دیکھو: تماہا

تماہڑ: (صفت) دیکھو: تماہڑ

تماہی: (صفت) تئاں مہییاں دا، سہ ماہی، تئاں مہییاں دا سا

ٹماہی: (ضم) ٹسیں ہی، ٹساں ای

ٹمائی: (مو) روئی وغیرہ صاف کراون دا عمل تے اوہدی مزدوری

تمب: (پو، مو) دھم، شہرت، ڈنکا، نام، شہرت کمانا

تمبا: (پو، مو) وڈی شلوار، پھیر والی شلوار جیویں: پٹیا لہ شلوار

ٹمبا: (نم) 1- ٹمبا..... اک قسم دا کدو، تو مڑی 2- اک ساز، اکتارا

3- پھاہا، پھوہیا، بوڑا

ٹمبا: (پو، مو) کوڑی بوٹی، کسے تیل والی شے دا شیکا

ٹماڑ: (نم) تمھاڑ

تمباکو: (نم) تماکو، تماکھو

تمباکو پینا، (مجا) تمباکو دا دھواں اندر کھچنا، مٹھ یاں سگریٹ پینا

تمباکو دا پاری تھرے، مٹھا تے تے سٹکا بھرے، (اکھا) تمباکو

سٹک کے تے بھر کے گھسدا اے جیہڑا بیوپاری دے منافعے تے اثر

پاند اے۔

تمباکو دی پختلی مونہہ تے ہوندی اے، (اکھا) تمباکو دی خوبی

خالی پیون والا پیندیاں سارا ای بے دھڑک دس دیندا اے

تمبا

تمبا کو دے کھیت وچ کھڑا، چوہیں کھوتا لھا کدرا ہوتا، (اکھا) کے ایہو جے بندے نال رابطہ رکھنا جیہدے توں کوئی شے حاصل کرن دی امید ہووے تے جد موقعے تے پتا چلے کے اوہ شے اوس بندے کوں ہے ای نہیں

تمبا کو فروش، (نم) تمبا کو وچن والا

تمبا کو: (نم) سلوار پاجامہ، سٹھن

ٹمبالن: (مصدر) روئی صاف کراون

تمبالوں: (نم) اک قسم دا لونہ

ٹمبان: (مصدر) دیکھو: ٹمبان

ٹمباون: (مصدر) دیکھو: ٹمبان

ٹمبائی: (مو) روئی دھن یاں صاف کراون دی اجرت

ٹمبا: (مو) دیکھو: ٹمبا

ٹمبا/ٹمرا: (نم) اک کنڈیاں والا رکھ جیہدے پھل نوں وی تمبر

کہندے نیں تے ایہہ پھل حکمی دوائیاں وچ وی استعمال ہوندا

اے تے گھراں وچ چٹنی بناون وچ وی استعمال کیتا جاند اے

ٹمرا: (نم) ٹمرا

ٹمبل: (نم) تھوسا ایہہ رکھ 5 ہزار فٹ دی بلندی تیکر جاند اے تے

ایہدا پھل شملہ وچ فروخت ہوندا اے

ٹمبن: (مصدر) دیکھو: ٹمبا

ٹمبن: (مصدر) 1- پڈانی نوں دوبارہ چلن 2- دھوڑی (بھڑ) دا

بار بار دھن

ٹمبو: (پو، نم) کپڑے دا گھر، ٹھکی، خیمہ، ٹینٹ، شامیانہ، وگن: آدمی

(دوبی جلد)

پاک ڈسٹری

تَمال پتر، (نذ) 1- تَمال برچھ دا پتا 2- تِج، پتر، تِج پات
 ٹمنا لٹا: (ہند، نعم) 1- بچوانا، رُودن بچوانا 2- پٹوانا
 تَمالی: (مو) اک یوئی دانان
 تَمام: (عر، صفت) 1- سارا، کُل، پورا، سالم، سبھ، وگئی: 'فضل جڑاؤ،
 ہور تمام یا قوتی' (قادر یار) 2- آخر، ختم، خاتمہ
 کم تمام ہونا، (عما) مرجانا
 تَمائی: (عر، نذ) 1- سارا، کُل، پورا، سبھناں، سبھ، سارے، سب دے
 سب 2- ختم، انجام، تمام 3- کمال، وگئی: 'رودن ورگا شہر تَمائی' (شاہ
 بہرام) 4- ریشمی کپڑے دی اک قسم، اطلس
 تَمان: (نذ) اک سکہ
 ٹمناں: (مصدر) رُودئی ٹوں صاف کرنا، ڈھنکوانا
 ٹمناں: (نعم) دیکھو: تَمانا
 تَمناچا: (نذ) طمانچہ، چپو، چنڈ
 تَمناچڑا: (نذ) دیکھو: تَمناچا
 تَمناچی: (نذ) دو بھنڈاں دا کردار اک دے ہتھ وچ کاغذ وغیرہ دا
 تَمناچہ ہونا اے تے اوہ مسخرے ادا کارٹوں ماردا اے
 ٹمنا نون: (نم) توانوں، ٹساں نون
 ٹمنا نہہ: (ضم) ٹسین، ٹساں، ٹوں
 ٹمنا نے: (ضم) دیکھو: تَمناہہ
 ٹمناں: (چھ، نذ) لحاظ، احسان
 ٹمناں چاڑھنا، (عما) احسان کرنا، احسان دھرنا
 ٹمناں: (ضم) ٹساں، ٹوں، ٹسین

سارہ تماکو، (نذ) اوہ خالص تماکو جس وچ کبھی لاٹ اتے گل
 (چلم دی کیری) وغیرہ ملے ہوندے نیں
 سُورتی تماکو، (نذ) اک قسم دا تماکو جو سورت اتے بھینٹی ولوں آوندا
 ہے، ایہہ ککڑ تماکو وانگ تیز اتے کوڑا ہوندا ہے
 کبڑ تماکو، (نذ) اوہ تماکو جس دے رے پتے ہی سکا کے رکھے
 جاندے ہن، ایہہ تماکو عام طور تے سبھ نالوں تیز ہوندا ہے
 کشمیری تماکو، (نذ) اک بوٹا جیہڑا کہ پنجاب دیاں پہاڑاں وچ
 گھٹ ودھ ملدا ہے، ایسوں مئی جولائی وچ چنے پھل لگدے نیں
 تے بیج اکتوبر وچ پک جاندے نیں، کئی واری ایس دے پٹھے
 کھان نال بکریاں نون زہر چڑھ جاندی ہے
 ککڑ تماکو، (نذ) اک قسم دا تماکو جس دیاں کئی قسماں ہن جیہناں
 وچوں قدھاری، لاہوری، شکار پوری، چلاسی، کلکتی اتے پنجاب وچ
 اُگن والیاں ہور ونگیاں دی مشہور نیں
 کوڑا تماکو، (نذ) اوہ تماکو جو پین وچ کوڑا، ودھیا اتے تیز بودالا
 ہوندا ہے
 کدڑ تماکو، (نذ) اک بوٹا جو پنجاب دے میداناں وچ عام ملدا
 ہے، ایس نون اُدھ اتے بکریاں کھاندیاں ہن، فروک
 نوکی تماکو، (نذ) اک قسم دا تماکو جو سواری ورتیا جاندے
 تَماکھو: (نذ) دیکھو: تماکو
 تَمال: (نذ) 1- اک سدا بہار سُندر رُکھ جو عام کر کے پہاڑاں اتے
 کدھرے کدھرے دریائے جمن (بھارت) دے کنارے وی ہوندا
 ہے 2- تِج پتر

تجپا: (نذ) طمانچہ، چنڈ، چنڈو

تجپاری: (نذ) 1- چور، اچکا، لیر 2- آلو

تجپان: (مصدر) دیکھو: تجپاون

تجپاون: (مصدر) 1- جوش دلاؤں، بھکھاؤں 2- شوق و دھاؤں

تجپر: (صفت) 1- انھیرے وچ پھرن والا، چور، اچکا 2- آلو

3- جن، چند

تجیص: (عر، مو) 1- بحث 2- کسے گل نوں ثابت کرنا 3- پرکھن،

جاچن 4- پاک صاف کرن 5- تھوڑا کرن، گھٹاؤں 6- بحث کرن

تمڈن: (عر، نذ) 1- مل کے رہوں، اک خاص سلیقے تے ڈھنگ وچ

حیاتی گزارن 2- رل مل کے رہن دا ڈھنگ، حیاتی گزارن دا

طریقہ 3- تہذیب، ثقافت، کلچر

تمدنی: (صفت) تمدن دے بارے، کسے خاص تہذیب نال متعلق

تمر: (نذ) پنوں دے بھرا دا ناں، وگی: 'عمر' نمر دونوں پنوں دے بھائی

(غلام رسول)

تمر: (عر، مو) سمجھی، سمجھور

تمر: (نذ) 1- انھیرا، اندھیارا، تاریکی 2- اکھاں دا اک روگ، آنکھاپن

3- اک آبی پودا

نُمر: (ضم) تہاڈا، وگی: 'نمر' اس شورگ میں ہمارا کون احوال (دولت

رام)

نمرنگ: (نذ) تیورناں دا اک مغل بادشاہ جو لنگڑا سی

نمرہندی: (عر+فا، مو) 1- اہلی دا پھل 2- اہلی دا رکھ

نُمری: (ضم) تمہاری، تیری، وگی: 'نکستی' پھیر کیا اے بابو نمری

بکھ نہ آئی

تمرا/تمرا: (نذ) تنہا، کوڑٹھا، اک کوڑا پھل، وگی: 'بارغ' باغیچے وچے تمرا

کالے (نیں جمنان)

تمری: (مو) 1- توڑی، خالی سلکیا ہویا کدو 2- بین

تمس: (نذ+مو) 1- غصہ، ناراضی 2- رنج، دکھ، غم، ہرک 3- انھیرا،

ظلمت 4- جہالت 5- دھوکھا، فریب 6- زک، جہنم

تمسا: (نذ) گڑگا دا محاون دریا

تمسک: (عر، نذ) 1- اوہ لکھت جو قرض لین والا قرض دی ادائیگی دا

وقت تے طریقہ لکھ کے قرض دین والے نوں دیندا اے

2- دستاویز، نوٹ 3- رسید

تمسیر: (نذ) 1- تانبے دی اک قسم 2- تانبے دا ٹکڑہ

تمش: (نذ) 1- تربوز 2- اک قسم دا کدو

تمغہ/تمغہ: (عر، نذ) 1- شاہی مہر 2- شاہی فرمان 3- اوہ نشان جیہڑا

گھوڑے دے ہٹ تے داغیا جاتا اے 4- محصول، ٹیکس، چنگی

5- اوہ مہر جیہڑی تاجراں دے مال تے حکومت دلوں لگدی اے

6- ٹھپا، سکہ 7- بہادری یا عزت دی سند، کسے چنگے کم دا انعام

جیہڑا سونے چاندی یاں کسے دھات دے ٹکرے دا بنیا ہوندا اے

تے اوہ تے مہر دی لگی ہوندی اے، میڈل (Medal)

تمغہ/تمغاون، (عما) 1- دھاک، بٹھاون، زعب بٹھاون 2- سکہ

بٹھاون، وڈیائی جٹاون افری دا رعب دیوں

تمک: (مو) 1- ٹیس، چٹھک، جیس 2- غصہ، ناراضی، جڑ 3- خود

نمائی، فخر، جھمنڈ 4- نفرت، کرودھ 5- پیاس، تریہ، بھڑکی 6- چک

رات کردانیاں کوچ کتنو چھڈ چلیوں تنبواں تانیاں ٹوں (فضل شاہ)
 تنبوئی: (مو) نکا خیمہ، تنبوئی
 تنبور: (ند) دیکھو: تنبور
 تنبورا: (ند) تنبورا، طنبور
 تنبور چن: (مو) دیکھو: تنبور چن
 تنبورچی: (ند) دیکھو: تنبورچی
 تنبول: (ند) دیکھو: تنبول
 تنبولن: (مو) دیکھو: تنبولن
 تنبولی: (ند، مفت) تنبولن، پان فروش
 تنبوئی: (مو) دیکھو: تنبوئی
 تنمسی: (مو) 1- چادر، شلوار 2- ٹمسی، ٹومڑی، مین
 تنمسی: (مو) 1- ٹومڑی 2- (مفت) دھنی ہوئی (زوی)
 تمبیالی: (مفت) 1- بہت بکے قد دا بندہ 2- دوپراں والے بکے
 کیرے
 تمبیاں: (مو) ٹمسی دی جج، تمسی، توڑی، مین، وگی، ٹو پاؤ لہانیاں
 تمبیاں تاریخی (نجم)
 تمبیجین: (مصدر) 1- بھستی بھستی ہونا 2- زوی دی صفائی یاں
 دھنائی ہونا
 تمبیسر: (ند) تانبا
 تمبیں: (ند) دیکھو: تمبیں
 تممت: (عر، مفت) ٹمک گیا، پورا ہویا
 تمتر: (ند) پنچھی دی اک قسم

تمتھ: (عر، ند) 1- فائدہ حاصل کرنا، فائدہ، نفع 2- پھل پانا 3- استعمال
 کرنا
 تمتمما: (ند) بھکھا، وٹ، غصہ
 تمتمما اٹھن، (معا) غصے وچ آ جاون، لال پیلا ہو جاون، ٹپ اٹھن
 تمتمماٹ: (مو) دیکھو: تمتمماٹ
 تمتمان: (مصدر) دیکھو: تمتمان
 تمتمانون: (مصدر) 1- جھکن، دکن 2- ڈھپ یاں گرمی پاروں مونہہ
 داسرخ ہو جاون 3- غصے وچ آون
 تمتمانوانا: (فل) دیکھو: تمتمان
 تمتمماہٹ: (مو) ڈھپ تاپ پاروں مونہہ تے آون والی لالی،
 چک، دک، بھکا
 تمتمتھ: (مفت) 1- ہنیرے وچ بیٹا دکھائی دیون والا 2- تارا، ستارا
 تمتمثال: (عر، مو) ڈھانچا، صورت، مورت، جسم، پیکر
 تمتمثال گر، (عر + فاء، مفت) مصور، صورت گر، نقاش
 تمتمشیل: (عر، مو) 1- مثال ہون، مثال دیون، تشبیہ دیون، کسے درگا
 بناون 2- مثال، نظیر، نمونہ 3- ڈراما، ٹانک، قصہ
 تمتمشیل: (عر، نم) مثال دے مطابق، بطور مثال
 تمتمشیلچہ: (ند) تمشیل دی تصویر..... چھوٹا ڈراما، مختصر ڈراما
 تمتمشیلین: (مصدر) عربی لفظ تمشیل توں بنایا گیا جلی مصدر، تشبیہ دینا
 تمتمشیلی: (مفت) تمشیل نال متعلق، ملد اجلد، درشتانت
 تممجید: (عر، مو) 1- بزرگی کرن 2- پڑھائی دکن 3- اللہ تعالیٰ دی مفت
 ٹانکارن

عاشق عشقے بازاراں (بچل سرمست)

تمنا پوری کرن، (مجا) خواہش پوری کرن، آرزو پوری کرن،
ریجھ لاہون

تمنا پوری ہونا، (مجا) خواہش پوری ہونا

تمنا پوری ہوون، (مجا) سدھر پوری ہوون، خوشی پوری ہوون،
ریجھ لاہون

تمنا رکھن، (مجا) دیکھو: تمنا کرن

تمنا کرن، (مجا) آرزو کرن، خواہش کرن، تاگی کرن

تمنا ہوون، (مجا) آرزو ہوون، خواہش ہوون، تاگھ ہوون

تمنا: (مفت) 1- تن من شے 2- تن مناں دے حساب نال
ٹمنا: (ضم) ٹسیں، ٹساں نے

ٹمنا: (ضم) رُوئی نوں دھنک کے صاف کرنا، ٹھینا

تچہ: (مذ) چھوٹی بندوق

ٹمدا: (مذ) وڈا زمیندار

تمنیا: (مذ) سونے دا زیور جو گل وچ پاندے نیں

تمنیا: (مذ) سونے دا اک زیور جیہڑا گل وچ پایا جاندا ہے

تموتوا: (عر، فمر) مرجاؤ، مرجا، دگی: موتوا قبل ان

تموتوا (قرآن مجید) ترجمہ: مرن توں پہلاں مرجاؤ

تموچہ: (پو، مو) ہنکیاں نوں اکٹھے کر کے لگاؤن والی آگ، مشعل،

بقی، لو، روشنی

تمورا: (مذ) 1- طنزور دا گاڑ..... اک قسم دا واہاجا 2- تیمور دی تخفیف.....

تمورا: (مذ) دیکھو: تنبورا

تمہید: بھنا

تموگن: (مذ) 1- جہالت، لاعلمی 2- نفرت، غصہ، کدودھ

تموگنی: (مذ، مفت) تنخے سبھا والا، دگی: تموگن جیہناں وچ ہے پکٹ
کدودھ بھاری، تموگنی دے نال تندور ہو گئے

تمول: (مذ) دیکھو: تنبول

تمولی: (مو) دیکھو: تنبولی

تموہا: (مذ) 1- تن موہاں والا 2- اوہ تھاں جتھے تن دریایاں تن نالے آ
کے ملدے نیں

تمہارت: (حرف تظہیر) تہاڑے جیہا، تیرے ورگا، تہاڑے جیسے لوک،
تیرے ورگے لوک

ہمارے تمہارت، (فم) ایس ٹسیں، عام لوک، ساڈے تہاڑے جیسے،
میرے تیرے ورگا

تمہارا: (ضم) تہاڑا، دگی: کون تمہارا ذات درن ہے، کہا جنم توں پایا
(دولت رام)

تمتھی: (ہند، فم) فیرونی، اودوں دی

تمہید: (عر، مو) 1- کے گل یاں مضمون دا مذہ بنھن، آغاز کرن

2- دیباچہ، مقدمہ، مضمون کا 3- ابتدا، آغاز، دگی: واہ جذب دی تائید

دے، واہ فقر دی تمہید دے (خولجہ فرید)

تمہید بنھن، (مجا) کے گل یاں مضمون دا مذہ بنھن، مینہ رکھن،

ابتدا کرن

تمہید بھنا، (مجا) مذہ بنھنا، کے سامنے اپنا مقصد بیان کرن توں

پہلاں اوس ہارے کیتی گل، دگی: کلمہ بعد سلام دے پھیر پڑھے

تمہید در در رسول کریم نوں پدھراں وار سید (جنگ حامد)

(دوجی جلد)

پلاک ڈسٹری

تمک کے چلا جاؤں، (حما) کے گل داغہ کر کے ٹر جاؤں

تمک لاؤں، (حما) 1- کبھی چڑھاؤں، غصہ چڑھاؤں 2- چتا

لاؤں، برکھ تے افسوس لاؤں

تمک لگن، (حما) 1- غصہ لگن، وٹ لگن 2- ہرکھ لگن، افسوس لگن

3- چتا لگن، بے چینی ہوؤں

تمک نال بولن، (حما) غصے نال بولن، کبھی کے بولن

تمک: (ند) دے روگ دی اک کیفیت جس توں بہت پیاس لگدی

ہے تے مڑھکا آؤندا ہے، وگی: نو ہے ٹوں تمک وجیا، صاحبان

گھتے تیل (پیلو)

تمکا: (ند) 1- سرسام 2- تمغہ

تمکان: (مصدر) دیکھو: تمکاؤں

تمکاؤں: (مصدر) 1- بگاؤں، تانگھ کراؤں، آرزو دکھاؤں، تمنا کراؤں

2- غصہ چڑھاؤں

تمکاؤں: (مصدر) 1- ٹمکاؤں 2- چکا چکا کر کے سٹن، ترمادوں،

چواؤں، سماؤں

تمکاؤنا: (فل) غصہ کرنا، روہ چڑھاؤنا

تمکسن: (مصدر) 1- جوش وچ آؤنا، بھڑکنا 2- (کپوتر دا) بے چین

ہونا 3- آرزو کرن، تمنا کرن، خواہش کرن 4- چمکن، روشن ہوؤں

5- تین، ناراض ہوؤں

تمکنا: (فل) 1- چکا چکا کر کے ڈگنا، چونا 2- غصے وچ آؤنا، روہ

چڑھنا، لوہا لاکھا ہونا

تمکننت: (عر، مو) 1- اختیار حاصل ہوؤں، زور آور ہوؤں 2- اختیار،

زور 3- عزت، آبرو، رعب 4- گھمنڈ، ہنکار، غرور

تمکواں: (مصدر) دیکھو: تمکواؤں

تمکواؤں/ تمکو اؤں: (مصدر) 1- سکو اؤں، تانگھ کراؤں، آرزو

رکھواؤں، تمنا کراؤں 2- چمکواؤں، روشن کراؤں 3- تپواؤں، غصہ

چڑھاؤں 4- چکا چکا کر کے سٹواؤں، سہواؤں، ترمواؤں

تمکھو: (ند) دھمکھو، بھبھٹ، پتنگا

تمکین: (مو) مقام دینا، قائم کرنا، عزت، شان، مرتبہ، اتھارٹی

تمگا: (ند) تمغہ، انعام

تمگھا: (ضم) تہاڑا، ٹساں دا، ٹساڈا

تملق: (مو) 1- نرمی، ملاحت 2- خوشامد، وگی: 'توڑ تعلق چھوڑ تملق

روہڑ تکلف سارے'

تمن: (مل، صفت) اک جاتی، قبیلہ

تمن: (ثر، ند) 1- بھیڑ، ہجوم 2- جماعت، گروہ 3- سونے دے اک

سکے دا ٹاں 4- سواراں دا اک دستہ، دس ہزار سپاہیاں دی کمپنی یاں

جٹھا 5- پنڈ، وگی: 'بھبھاکھ بیٹھے تمن بھٹھے' (ہیر کا ہن سنگھ)

تمن دار، (ثر+فا) 1- دس ہزار سپاہیاں دے جتھے دا افسر

2- سردار، جاگیردار

تمن: (مصدر) 1- ٹمبن..... ٹمبن، پھوہی پھوہی کرن، وگی: 'چیوں

ہور اکاشوں اترے تمن وچ رلی' (مرزا حافظ) 2- رُوں نوں ٹمبن

3- کچور کڈھن

تمن توندے چاڑھنا، (حما) تمار لاؤنا، ڈھیر لاؤنا

تمنا: (عر، مو) اچھا، آرزو، خواہش، وگی: 'چھوڑ تمنا سر دی کھڑ دے،

تمیر: (نذ) 1- تانبے دی اک قسم 2- تانبے دا کشتہ

تمیرا: (نذ) دیکھو: تمیر

تمیل: (نذ) جتھے تین دریایاں تین رستے ملن

تمیم: (عر، نذ) اک عرب قبیلے دا ناں

تمیم انصاری: (نذ) قادر یار دے اک کردار دا ناں

تمین: (مصدر) دیکھو: ثمن

تمیں: (نم) دیکھو: توین

ثمون: (مصدر) دیکھو: ثمن

ت.....ن

تن: (فمر) تن مصدر توں امر..... 1- کھج، تان 2- کھجیا جا

تن: (فا، نذ) سریر، دیہہ، پنڈا، جسم، تن، وگی: اکھاں ہن گریاں اتے دل بریاں عریاں تن پھر دامتان ہويا (فضل شاہ)

تن آسان، (فا، مفت) 1- آرام پرست، جُستہ پال 2- کم چور، ٹکڑا، آکسی

تن آسانی، (فا، مو) 1- آرام پرستی 2- کم چوری، جُستہ پروری، آکسی

تن آور، (فا، مفت) قد کاٹھ والا، ڈیل ڈول والا، صحت مند، موٹا تازہ، طاقت ور

تن اُجلا من کالا، (اکھا) منافق تے ریاکار بندے بارے آکھدے نیں

تن اُجلا من کھوڑا، (اکھا) دیکھو: تن اُجلا من کالا

تن پال

تن بُت اچ ڈولا پودن، (حما) کمزوری لاحق ہونا

تن بخشی، (فا، مو) 1- نکاح 2- ہاں 3- جسم سپرد کرن دا فعل، سپردگی

تن بدن، (فا، نذ) سریر، پورا جسم

تن بدن بھوک دیون، (حما) پورے بچے وچ آگ لا دیون، وٹ چڑھا دیون، ٹکڑا لا دیون

تن بدن بھوکن، (حما) دیکھو: تن بدن بھوک دیون

تن بدن دا ہوش نہ ہون، (حما) 1- بے سندھ ہون، لا پرواہ ہون 2- بہت زیادہ زحمیا ہون، سرگھر کن دی دیکھ نہ ہون، ڈھیر معروف ہون 3- بدحواس ہون

تن بدن دی خبر نہ رہون، (حما) دیکھو: تن بدن دا ہوش نہ رہون

تن بدن دی خبر نہ ہون، (حما) دیکھو: تن بدن دا ہوش نہ ہون

تن بدن ڈھک دیون، (حما) کپڑے پوا دیون، تنگ کج دیون، بھرم بھار کھلون، پردہ پوشی کرن

تن بدن ڈھکن، (حما) دیکھو: تن بدن ڈھک دیون

تن بدن سڑ جاون، (حما) پورے بچے وچ آگ لگ جاون، وٹ چڑھ جاون، حسد ہو جاون

تن بدن نوں آگ لگ جاون، (حما) دیکھو: تن بدن سڑ جاون

تن بدن نوں بھوک دیون، (حما) دیکھو: تن بدن بھوک دیون

تن بدن وچ آگ لاون، (حما) بہت زیادہ غصہ چڑھاون

تن بدن وچ آگ لگن، (حما) بہت زیادہ غصہ آون، لال پیلا ہو جاون

تن پال، (مفت) تن پرور

تمہید کرن، (حما) دیکھو: تمہید نصن

تمہیدال: (مو) تمہید دی جمع

تمہیدال نصن، (حما) غیر ضروری گلاں کرن، وادھو گلاں کرن

تمہیدی: (مفت) اڈھلا، ابتدائی، پہلا

تمہیں: (ضم) ٹوں وی

تمھاتڑ: (حرف تشبیہ) تیرے درگا، اپنے جیہا، امیر غریب

تمھان: (مو) اک ہندوؤانہ رسم، رسم عقیدہ

تمھکرو: (ند) دھمکو، بھبت، پتنگا

تمی: (مو) 1- انھیرا، رات، رین 2- دھمی، سویر، پر بھات، سانجھ

تمی: (مو) تہا دی تصغیر، چھوٹا تہا

تھے: (ضم) تمہیں، تہانوں، ٹوں، ٹساں، ٹسیں

تھے: (ند) تہا دی جمع

تھے چڑھی چویں، (اکھا) جس ویلے کوئی بیٹا کوڑا ہو کے بولدا

اے تال کہندے نیں

تھے دا ترپوز کوئی نہیں بندا، بھاویں لے کے نوں جاییے،

(اکھا) جس دا جیہا سبھاؤ ہے اوہ نہیں بدلا

تھے دار، (مفت) جتھے دار، قافلے دا سالار

تھے بٹھے ہون تے گدڑای کھا جان، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ نیستی نری دکھایاں بندے نوں لوکیں ڈیر نقصان

پہنچاندے نیں تال کہندے نیں

تھے ہاری جوائن، (مو) تھے وچ رکھ کے بنائی ہوئی جوائن، ایہہ

پیٹ درد لئی چنگی ہوندی ہے

ٹمیاں دے ترپوز نہ ہوندے، بھاویں لکھ پیوند چڑھائیے،

(اکھا) کہینے تے بھڑے بندے دی فطرت کے طرحاں دی نہیں

بدل سکدی

تتھچر: (مفت) 1- چور، اُچکا، لُٹیرا 2- آلو 3- راکھشس، دیو 4-

انھیرے وچ رہن والا

تمیر: (مو) عربی لفظ تغیر دا پنجابی روپ

تمیز: (عر، مو) 1- بچان، جان بچان، سیہان 2- شعور، سمجھ، سُدھ

بدھ، عقل دانائی 3- نکھیرا، فرق 4- الگ کرن، دکھ کرن 5- ادب

آداب، سلیقہ، دتیرا 6- نحو دی اصطلاح وچ اوہ لفظ جیہڑا کے اسم

یاں جملے وچوں شک دُور کر دیوے جیویں: ست بنے، دس بھال،

ایہدے وچ 'بنے' تے 'بھال' نحو وچ تمیز نیں

تمیزدار، (فا+عر، مفت) 1- شریف، ساؤ 2- سمجھدار، سلیقہ والا

3- باادب، آدر بھاکرن والا

تمیز دیون، (حما) دیکھو: تمیز سکھاون

تمیز سکھاون، (حما) 1- سلیقہ سکھاون، مت دیون 2- سزا دیون

باتمیز، (مفت) شعور والا، تمیز والا، سنگھو

بدتمیز، (مفت) اُجڈ، اکھر، غیر مہذب، بے شعور

بدتمیزی، (مو) اُجڈ پٹا، بے شعوری

بے تمیز، (مفت) دیکھو: بدتمیز

بے تمیزی، (مو) دیکھو: بدتمیزی

تمیزاں: (فا، ند) تمیز دی جمع، بچپاناں

تمیسیں: (ضم) تہاڑے جیسے، ٹساں درگے

تن وچ جان آون

تن من اک ہون، (حما) اک مک ہو جاون، گوزھا نیلی بن
جاون، یک جان ہو جاون

تن من اک لا دیون، (حما) بہت غصہ چڑھا دیون

تن من بھر جاون، (حما) 1- جی بھر جاون، رج جاون 2- اکتا
جاون 3- خوش ہون

تن من ٹھار دیون، (حما) پُ سکون کر دیون

تن من دی سُدھ نہ رہون، (حما) دیکھو: تن بدن دا ہوش نہ
ہون

تن من کھڑ جاون، (حما) خوشی نال رواں رواں کھڑ جاون، بہت
خوشی ہون

تن من مارن، (حما) 1- جُھٹے نفس دیاں خواہشاں نوں
مکان 2- مچ مار لون، مبر کر لون، ضبط کرن، چپ ہو جاون 3- ڈھیر
جتن کرن، کھچل کرن، محنت کرن

تن من نال، (نم) تنوں منوں، دلوں

تن من ٹوں اک لا دیون، (حما) بہت غصہ چڑھا دیون

تن من وارنا، (حما) بلہار ہونا، قربان ہون، اپنا آپ تار کرنا

تن منگن، (حما) تیز ہوا ویلے کڈی یاں چنگ دا ڈور منگن

تن نوں لاون، (حما) کسے فکرنوں بدن دا حصہ بنا لون، فکر لا

دیون، ہر ویلے اکوای خیالے لگے رہون

تن نوں لگن، (حما) دل نوں ڈکھ بچن، بہت قلق ہون

تن وچ جان آون، (حما) 1- ہوش حواس درست ہون

2- پریشانی دور ہون 3- خوشی ہون 4- تازگی ہون، صحت ہون

(دوجی جلد)

تن سیاہی ورتنا، (حما) ڈر دے کارن مونہہ پھک ہو جانا، وگی: سر
کھڑا اود دے، تن ورتی سیاہی (داؤد بادشاہ)

تن کپڑیں اک لگ جاون، (حما) غصے نال لال پیلا ہو جاون،
وٹ چڑھ جاون

تن کھیہ نال رُلا ونا، (حما) بہت محنت کرنا، مٹی نال مٹی ہونا

تن گورا من کالڑا، (اکھا) ریاکار تے منافق بندے بارے
آکھدے نیں

تن گھلن، (حما) بدن دا کمزور ہو جاون، سک سک کے تیرا

ہو جاون

تن لگو، (صفت) 1- وفادار 2- محنتی 3- چالاک 4- دوجیاں دی
خاطر تکلیف چکن والا

تن لگی ڈھیری، بلا چاہے چھیری، (اکھا) کوئی دکھ عارضی طور
تے جاندار ہوئے تے انسان اودے اپاء ولوں غافل ہو جاندا اے

تن مار اڈا ونا، (حما) بہت زیادہ مار کٹائی کرنا، ٹھے اڈا ونا، وگی:
'کل اڈھیری بدن دی تن مار اڈایا' (داؤد بادشاہ)

تن مارن، (حما) 1- بہت کوشش کرن، کھچل کرن، ڈھیر محنت
کرن، مشقت کرن 2- من مارن، اپنے آپ دا مچ مارن، اپنیاں
سدمراں تے خواہشاں نوں چلن 3- اپنی نفی کر دیون، وگی: 'کھوج
سراغ ناں پایا پتہ، تھک بیٹھے تن مار' (خواجہ فرید)

تن مکھن لگنا، (حما) کسے خوراک دا مچ کے طاقت دینا، سریر وچ

رج جانا

تن من، (ند) روح تے سریر، جسم و جان

تن پتن تے اپڑاون، (حما) منزل تے پہنچاون، توڑ اپڑاون
 تن پرست، (فا، صفت) تن آسان، کابل، سُست
 تن پرستی، (فا، مو) دیکھو: تن آسانی
 تن پرور، (فا، صفت) دیکھو: تن آسان
 تن پروری، (فا، مو) دیکھو: تن آسانی
 تن پیٹ، (نڈ) ڈھڈ دیکھو:

تن پیٹ دا، (نڈ، صفت) اپنا دھی پتر، اپنا ہیا ہویا، خونی رشتے دار
 تن پیٹ دے مزے، (نڈ) چنگا کھان پین دے چسکے
 تن پیٹ کتھ رکھ آئیے، (اکھا) بہت زیادہ بھکھ ننگ دے
 دناں وچ آکھیا جاندا اے

تن تاجا قلندر راجا، (اکھا) جدوں ڈھڈ وچ روٹی ہووے تے
 فقیر دی بادشاہ ہوندا اے

تن تالو نہ لگنا، (حما) خوراک دا مثبت اثر یاں نتیجہ برآمد ہونا
 تن تختہ ہو جاوَن، (حما) 1- تھکاوٹ پاروں جسم آکڑ جاوَن،
 ڈھیر تھک جاوَن 2- ننگ جاوَن، لستا ہو جاوَن

تن تکیہ من بسرام، جتھے بہہ گئے اوتھے ای آرام (اکھا) صابر
 شاکر بندے لئی ہر تھاں امن چین ہوندا اے
 تن تنہا، (فا، صفت) کلا کارا، واحد، اکلّا

تن تنہا رہ جاوَن، (حما) کلا رہ جاوَن
 تن توڑ کے کم کرنا، (حما) جان مار کے کم کرنا، بہت زیادہ
 محنت کرنا

تن توڑ لینا، (حما) کسی عزیز نوں بکالینا

تن تے پلتی وِلن، (حما) صحت مند ہونا، شادابی آنا
 تن داتاء بُکھاوَن، (حما) 1- بھکھ دُور کرن، کُجھ کھاوَن پیوَن
 2- بچے دیاں لوڑاں تھوڑاں پُوریاں کرن 3- خواہش پوری کرن
 تن درست، (فا، صفت) تندرست، صحت مندی، عافیت، اروگتا،
 خوشحالی، خیر خیریت

تن دوے من لوے، (اکھا) بدن مشقت کردا تے دل موجاں
 مان دا اے

تن دہی، (فا، مو) 1- دل لا کے کم کرن دی حالت 2- محنت،
 مشقت، کوشش

تن دھن دی بازی لاوَن، (حما) پوری کوشش کرن

تن دھن وارن، (حما) ہر شے قربان کرن

تن دی سُدھ نہ رہوَن، (حما) 1- بے سُدھ ہوَن، لا پرواہوَن
 2- بہت زیادہ رُحیا ہوَن، سرگھر کن دی ویلھ نہ ہوَن، ڈھیر
 معروف ہوَن 3- بدحواس ہوَن

تن دی ہوش نہ رہوَن، (حما) دیکھو: تن دی سُدھ نہ رہوَن
 تن دے من لے، (اکھا) محنت کر کے کما تے کھا
 تن ڈھلکن، (حما) 1- کپڑے پاوَن، جتھ کج، مشکل نال گزارہ
 کرن 2- مدد کرن، آسرا چن

تن سکھ، (نڈ) اک باریک لباس جو پُرانے سے امیراں لئی تیار
 ہوندا سی

تن سکھی من سکھی، (اکھا) جسم صحت مند ہووے تے دل دی
 خوش رہندا اے

تن کا، (ن) 1- تن زمانے، یعنی حال، ماضی اتے مستقبل
2- سویر، دوپہر اتے شام

تن کا، (ن) 1- چوڑ وغیرہ وچ دانے سُن تے آئے تن
نشان جو گھٹ توں گھٹ گنتی دا پتا دیندے نیں 2- جوئے دی کھیڈ
وچ ہار دی نشانی، جواریاں وچ گینٹی دا پتا نشاناں والا پاسا آدے
تے گھانا ہوندا اے، ایس لئی منہ آکھدے نیں 3- ناکامی، ہار
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون
تن کا، (ن) 1- ہار ہون، شکست ہون

جس تن لگے سوئی تن جانے، (اکھا) جو بندہ کسے تکلیف ٹوں
 بھوگ رہیا ہوندا اے، اوس دا اندازہ دوجا بندہ نہیں لا سکدا،
 وگئی: جس دی پھٹے نہ بیائی، اوہ کیہ جانے پیڑ پرائی
 تن: (نم) ٹھیک ٹھیک، اوبی
 تن: (مو) آکر، مزاج، وگئی: بھوک بھوک زمین تے پیر رکھے، نہیں
 میوندی ایس دی تن جونی، (کالی داس)
 تن: (ند) 1- اکھ وچلا داغ 2- سریر اٹلا کالانشان، تل، کپڑا اُنن وچ
 لہائی والے پاسے دے دھاگیاں دا ٹھنڈ، تانا
 تن: (ند) 1- رُکھ، تنکا، ڈکا، تیتلا 2- گھاہ
 تن بھر، (نم، صفت) بہت گھٹ، تھوڑا کلو، ماسا کلو
 تن توڑ، (ند) گھاہ دا کال، گھاہ دا توڑا
 تن توڑا، (ند) دیکھو: تن توڑ
 تن: (نم) اوس پاسے، اودھر، تس پاسے، اودھر، وگئی: ڈیری پر بھوکوی
 جن کھنچے تن جائیے (اونکار)
 تن: (عدد، صفت) دو جمع اک، اک اُتے دو
 تن پنج، (ند) 1- جھگڑا، فساد 2- مکر، فریب، چالاکی 3- ٹال منول
 تن پنج کرنا، (حما) ہیر پھیر کرنا، علت بھری گل کرنا
 تن پنج ہودن، (حما) 1- دھوکھا ہودن، فریب ہودن 2- جھگڑا
 ہودن، رولا پون 3- ٹال منول ہودن
 تن چہرا، (ند) سویر دیا، امرت دیا
 تن تار، (ند) جوڑی دا اک تال جس وچ سولھاں ماتراں
 ہوندیاں نیں، تن تال

تن تارا، (ند، صفت) تن تاراں والا اک ساز
 تن تاڑیاں، (مو) یوگ مت مطابق ایڑا، پنکھا اتے ٹکھن ناں
 دیاں تن تاڑیاں
 تن تال، (ند، صفت) جوڑی دا اک تال جس وچ سولھاں
 ماتراں ہوندیاں ہن
 تن تالا، (ند) تن دا عدد جیہڑا منحوس جانا جاندا اے
 تن تیرھاں کر دینا، (حما) کھنڈا پنڈا دینا، بکھیر دینا
 تن تیرھاں کر دیون، (حما) 1- کھنڈا پنڈا دیون، دکھ دکھ کر دیون
 2- پریشان کر دیون
 تن تیرھاں کرن، (حما) دیکھو: تن تیرا کر دیون
 تن تیرھاں ہونا، (حما) کھنڈ پنڈ جانا، بکھر جانا
 تن تیرھاں ہودن، (حما) 1- نس جاون، چلیا جاون 2- خرچ
 ہودن
 تن ٹنگی ڈور، (مو، صفت) اک قسم دی دوڑ جس وچ کھڑاری اک
 دوجے تال اک اک لت نوں بندھ لیدے نیں تے فیر دوڑ دے
 نیں
 تن حرف بھیج جبن، (حما) 1- لخت پاؤن 2- طلاق دیون
 3- کسے توں اڑ ہو جاون، کسے نوں چھڑ دیون
 تن دو پنج، (مو) تاش دی اک کھیڈ دا ناں
 تن دیو، (ند) 1- دیو وچ اگئی، والو اتے سورج تن پردھان
 دیوتے نیں 2- پرا ناں مطابق پرہا وشنوا تے شو جی
 تن دیوتا، (ند) دیکھو: تن دیو

تنبکاؤن

تنبکاؤ دہا تھی: (نڈ) زنانیاں دا اک ٹوٹکا جیہڑا بخار لاہون واسطے
کیا جاندا اے

تنبالا: (نڈ) 1- رول دی بھٹی یاں ماس دی بوٹی 2- تنبا، بکڑا، بھٹی،
وگئی: لگا ڈھیسہ ڈھیسہ بیون وھگانے اڈاڈ جاون تنبالے (ہاشم)

تنبالا اڈاؤنا، (حما) بہت کٹنا، کھل لاہنا، چڑی لاہنا
تنبالا لاہنا، (حما) ویکھو: تنبالا اڈاؤنا

تنبالین: (مصدر) 1- رول صاف کراون، رولٹی بچاؤن، تھاون
2- پھوی پھوی کراون، بھیتی بھیتی کراون

تنبالے: (نڈ) تنبو، وڈے کپڑے دا پردہ

تنبان: (نڈ) 1- اک طرحاں دی ڈھلی ڈھالی شلوار 2- تہمت،
تہبند 3- تھما

تنبان: (مصدر) ویکھو: تنباؤن

تنباون: (مصدر) ویکھو: تنبالین

تنباؤنا: (متعدی السعدی) ٹٹن داکم کرواؤنا

تنبائی: (مو) ٹٹنا، ٹٹن دی حالت یاں مزدوری

تنبی: (مو) چھوٹی تھی، نکا پاجامہ

تنمر: (نڈ) سخت لکڑی والا رکھ

تنمرا: (نڈ) 1- توڑا، تھوٹا کدو، شکیا ہویا تے وچوں کھوکھلا کدو

2- فقیراں دا کٹول، ٹھوٹھا

تنبرکان: (مصدر) ویکھو: تنبرکان

تنبرکانون: (مصدر) 1- تیار کرن، آمادہ کرن 2- تیار کراون، آمادہ

کراون

تتاؤن: (مصدر) 1- کھچ مارن، ترین دیون 2- ہمت کراون

تتاؤن: (مصدر) 1- گھٹاؤن، پواؤن 2- قید کراون 3- چنگی طرحاں
بھراون

تتاؤنا: (فہم) ٹٹن داکم کراؤنا

تتاہاں: (ضم) اوہناں نے

تتاہاں دا، (ضم) اوہناں دا، اوس دا

تتاہاں نوں، (ضم) اوہناں نوں

تتاہٹ: (مو) 1- آکڑ، کھچاؤ 2- کرننگی

تتاہیں: (ضم) اوہناں تے

تتاؤ: (نڈ) 1- کھچاؤ، کھچ، کساؤ، پھیلاؤ 2- کھلیر

تتاؤلی: (نڈ) پٹھاناں دی اک ذات تے اُس ذات دا آدمی

تتاؤن: (مو) 1- تنبودارہ 2- ترازو دی ڈوری 3- پٹنگ دی ڈوری

تتاؤنا: (متعدی السعدی) ٹٹن داکم کرواؤنا

تتاؤی: (مو) تنبا، تنن دی حالت یاں مزدوری

ٹٹب: (نڈ) 1- ٹوٹا 2- کدو

ٹٹب تان، (مو) بربادی، اُجاڑ، تباہی

ٹٹب کھاون، (حما) اُجاڑ دینا، بھیڑی طرحاں گٹ کے بھجانا

تتا: (نڈ) اک قسم دا پاجامہ، غرارے دار پاجامہ، وڈی شلوار

عید چکھوں تنبا پھو کتنا، (اکھا) جدوں لوڑ سے چیز نہ ملے اودوں

آکھ دے نیں

تتاڑ: (مفت) ویکھو: تہاڑ

تتاؤگو: (نڈ) ویکھو: تتاکھو

بھوں پھاں

تتاتی: (مو) ٹوں تکار، ان بن، بھگڑا، کھج تان

تتاڑا: (ضم) بھہاں دا، اوہناں دا

تتاڑع: (عر، مذ) بھگڑا، بکھیرا، وگی: پان تتاڑے وسدیاں، مکے

گھروں بنا (سراج قادری)

تتاڑعہ: (مذ) دیکھو: تتاڑع

تناسب: (عر، مذ) 1- آپس وچ کوئی تعلق رکھن 2- آپس داری،

تعلق، مناسبت 3- علم حساب وچ، دونہہ نسبتاں دا آپس وچ اکو

جیہا ہودن جیویں: 2/3 تے 12/18

تناسخ: (عر، مذ) 1- اک دوجے نوں غلط قرار دیون، منا دیون

2- ہندوؤاں دے عقیدے موجب روح دا اک جسم وچوں دوجے

جسم وچ آون، بار بار جنم لون، خون بدلن، آواگون

تنانظر: (عر، مذ) 1- اک دوسرے نوں دیکھن 2- منظر، حالت، ظاہری

تے باطنی، نسبت، ماحول، فضا

تنافر: (عر، مذ) 1- نفرت کرن 2- بچانہہ ہٹن، دور جاون، بھجن

3- اصطلاح وچ دو ہم مخرج لفظاں دا شعر وچ اک دے نال آ

جاون جیہدے نال آپہنگ خراب ہو جاوے

تنال: (عر، مو) 1- بجتی دی کھری 2- گھوڑے دا فعل 3- میان دے

اُپے سرے لگا سُم جس دے کنڈیاں وچ ری پا کے میان پٹی

جاندی اے

تنال منال، (مذ) میان دے اُپے داسم تے پٹھلی شوکر

تتیاں: (مصدر) دیکھو: تتیاون

تتانا: (فعم) 1- رج کے کھوادنا، ٹٹن دا کم کروانا 2- اندر کرانا، جیل کرانا،

تھانے دینا، حوالہ پولیس

تتانی: (مذ) کنڈیالہ

تتاں: (مذ) زکھ دامنڈھ

تتیاں: (ضم) اوہناں دا، بھہاں دا، وگی: بھاگ تتیاں دے چنگے

(شاہ حسین)

تتیاں: (فم) دوہاں تے چوہاں دے وچلیاں نے، تریاں نے، تتیاں

جانیان نے

تتیاں دتاں دی شامی، (اکھا) عارضی موج بہاراں

تتاو: (مو) تنبوی ری، پتنگ دی ڈوری، تتیاں تتاواں

تتاواں: (مو) 1- تتاں دی جمع ..... طتاہاں، تتیاں 2- ٹکڑی دیاں

تتیاں

تتاواں مچھکس، (حما) جینا مشکل کر دینا، ناطقہ بند کرنا

تتاواں چھوڑن، (حما) تیز رفتاری نال اگے ودھنا

تتاواں سٹن، (حما) ٹکست ننا، ہار ننا، ہتھیار سٹنا

تتاواں کسن، (حما) کھینچے کھین، قابو پاون، سختی کرن، تاڑنا

تتاواں مڈھی، (مو) گڈی دیاں تتاواں دوجے دی ڈور وچ

بھسن دی حالت

تتاوٹ: (مو) دیکھو: تتاؤ

تتاوڑ: (فا، مفت) دیکھو: تن آور

تتاؤل: (عر، مذ) 1- کوئی چیز لون، حاصل کرن، پھزن، پکڑن

2- ٹیکو کھاون

تنو سی

تنقا: (ند) ٹنٹا، جھکڑا، دنگا فساد

تنتر: (مو) 1- ہندوؤں دیاں اوہ مذہبی کتاباں جیہناں وچ منتر وغیرہ

نال دیوتاں دی پوجا جاتے متاں مُراداں پُریاں کرن لئی جلیاں دا بیان ہے 2- تنتر شاستر 3- جادو ٹونا

تنتر منتر، (ند) جنتر منتر، جادوگری

تنتری: (مو+ند، صفت) 1- جادو ٹونے کرن والا 2- ماہر، کاریگر،

چالاک، ہوشیار، تنتر سادھن والا، تانترک، شو دا پجاری 3- راگی،

ساز و جاون والا 4- تاراں والا واجا، جیویں: ستار، وینا وغیرہ

تنتریک: (مو) اک جھاڑی دا پھل

تنتری: (مو) اہلی دا رکھ

تنٹن: (مو) اکتارے دی آواز

تنٹنا: (ند) عربی لفظ طغنه دا گڑ ..... 1- نگارے یاں واسے دی آواز

2- شور شرابا، چپک چھاڑا 3- آکر پھاڑ، ٹیس ٹوہر، پھوں پھال

4- شہرت، چمچا

تنٹنا: (ند) اک تارا 2- اک طرحاں دی سارنگی

تنٹنان: (مصدر) دیکھو: تنٹنان

تنٹناون: (مصدر) 1- واجا و جاون، مونہہ نال ٹن ٹن دی آواز کدھن

2- خشکا مرن، کھین، جھٹکا مارن

تنٹناؤنا: (فل) ٹن ٹن کرنا

تنٹنی: (پو، مو) توتی، توتڑی، باجا، ہانسی تنٹنا دی تغیر

تنٹنوسی: (ند) میں تیر اسی روپ ہاں، وگئی: 'لالی کج سادھ سنیاں

والی، تنٹنوسی دا شہد الان لگے (دولت رام)

تنبیا جاون: (مجا) دیکھو: تنبیاون

تنبیالی: (مو) اک قسم دی مکھی جس دے ڈنگن نال بخار ہو جاندا ہے

تنبیان: (مصدر) دیکھو: تنبیاون

تنبیاون: (مصدر) 1- تانبے دا رنگ ہو جاون، تانبے ورگا ہو جاون

2- برسات وچ گونا گوناوی دا رنگ تانبے ورگا ہو جاون 3- رُوں

ٹوں پنجن، رُوں ٹوں پنجاون 4- بھیتی بھیتی کرن، بھیتی بھیتی

کرداون

تنبیجین: (مصدر) 1- تنبیا جاون، پنچیا جاون 2- مار کھاون

تنبیلا: (ند، صفت) تانبے دے رنگ دا، گندمی نیالا

تنبین/تنبیون: (مصدر) دیکھو: تنبیبجین

تنبیہ: (عر، مو) 1- نصیحت، ہدایت، عبرت 2- دھمکی دیون، خبردار

کرن، آگاہ کرن، واقفیت دین 3- دھمکی، خبردار، جھڑک، ملامت،

سزا، وگئی: 'کوفے جا کے کوفیاں تائیں کر تنبیہ چل کے مسلمان نال

کیوں ہوئے ہیں شیخ' (جنگ حامد)

تنپال: (مو) دیکھو: تندال

تنپڑا: (ند) دسترخوان، روٹی لپٹن دا مخصوص کپڑا

تنٹ: (ند+مو) 1- تبا، کچا 2- تار، دھاگا، رتی 3- ٹھیک، درست، صحیح

4- دیلے سر، موقع تے 5- ہو بہو، ان من، من و عن 6- سہ،

زور، جوہر 7- تان، تانت 8- نمونہ، مثال، وگئی

جنت کار، (ند) 1- تان کدھن والا، گادون والا، گویا 2- ستار یاں

سارنگی و جاون والا

تنٹ منت، (نم) دیکھو: تنتر منتر

تنبور: (فا، مذ) 1- اک قسم دے واہے دا ناں جیہدے وچ ستار دی
 طرحاں تار لگا ہوندا اے، تان پورا 2- تار دا ساز
 تنبور: (مذ) اک قسم دا ستار و رگا ساز
 تنبورچی: (صفت) تنبور اوجاؤن والا
 تنبورہ: (فا، مذ) دیکھو: تنبور
 تنبول: (مذ) 1- پان دا پتا 2- نیوندا 3- شادی ویاہ دی اک رسم
 4- دھال دا دگاڑ
 تنبولا: (مذ) پان دا پتا
 تنبولن: (مو، صفت) تنبولی دی تانیٹ
 تنبولی: (مذ، صفت) پان وچن والا، پزاری
 تنبونا: (متحدی السعدی) دیکھو: تنبونا
 تنبولی: (مو) 1- چھوٹا تنبور 2- ڈیرا
 تنبہ: (ہند، مذ) ٹونبا، اک قسم دا کدو جنہوں اندروں خالی کر کے
 کھولیاں یاں اک قسم دی بکی جیہی مُٹک بنا کے ایہدے وچ مسافر
 پانی بھر لیندے نیں
 تنمہرد: (مذ) جم دا چابک، کوڑا
 تنمہرد پھیرنا، (حما) کوڑے مارنا
 تنمہردی مار کرنا، (حما) دیکھو: تنمہرد پھیرنا
 تنمی: (مو) گھلیاں تان اتے تنگ مورییاں والا پاجامہ، شلوار،
 غرارے دار پاجامہ، تنبا
 تنمی: (مو) دیکھو: تونی
 تنمی وچن، (حما) تونی وچن، تو مڑی وچن

تنکبن: (مصدر) تیار ہوون، آمادہ ہون
 تنکبو ان: (مصدر) دیکھو: تنکبو اون
 تنکبو اون: (مصدر) تیار کرواون، آمادہ کرواون
 تنبل: (صفت) 1- سخت لکڑی 2- انجلی 3- پان والی لکڑی
 تنبلی: (مو) تنمی، چھوٹا پاجامہ
 تنبن: (مصدر) 1- رُوں ٹوں بیجن یاں ٹوٹے ٹوٹے کرن 2- زچ
 کرن
 تنبن: (مصدر) ڈیمہواں دا ڈنگ مارنا
 تنبنا: (نعم) 1- تونبا تونبا کرنا، ٹمنا 2- انگلیاں نال روں چگنا
 3- تازے ہتھیاں یاں کنگھی نال رُوں صاف کرنا، ان نوں توکھے
 راہیں صاف تے پولی کر کے کتن یوگ بنانا 4- سوئی وغیرہ نوک
 دار چیز چوبنا
 تنبو: (مذ) 1- کپڑے، ٹاٹ، کینوس وغیرہ دا بنیا خیمہ جو چوباں تے
 کھڑا کیا جاتا ہے اتے اک تھاں توں دوجی تھاں لے جایا جا
 سکدا ہے، شامیانہ، کیمپ، ونگی: چوداں طبق ولے دے اندر تنبو
 دا گھونٹانے ہو (پاہو) 2- مچی دی اک قسم
 تنبو بن کھڑوون، (حما) ڈھال بننا
 تنبو تاننا، (حما) چھاؤنی پادنا، تنبو کڈنا
 تنبو گڈنا، (حما) مقام کرنا، جم کے بیٹھنا
 تنبو مارنا، (حما) دیکھو: تنبو گڈنا
 تنمبو: (مذ) دیکھو: تنبو
 تنبولی: (مو) 1- تنگ تنبو 2- سرائے تانی ہوئی کوئی دی شے

تندر

تندوتانا، (ند، مفت) چھدر بنیا (کپڑا) اکا ہی، سارے داسارا
تندوتند، (حا) 1- لیرو لیر کپڑا 2- اُلجھیا ہویا معاملہ 3- ٹنجدار
تندوتند کرن، (حا) 1- لیرو لیر کرن، کھیروں کھیروں کرن
2- اُلجھاون

تندوتند ہون، (حا) تار تار ہون، لیرو لیر ہون، کھیروں
کھیروں ہون

تندوتند ہونا، (حا) تار تار ہونا، کپڑے دا بلکل پات جانا
تند: (قا، مفت) 1- تیز، تیکھا 2- چٹھن والا، نوکیلا 3- کھرا، ودھیا
4- سہ جوش، جوشیلا 5- توند، موٹا ڈھڈ، ودھیا ہویا ڈھڈ 6- غصیلا،
رپڑی

تند ٹو، (قا، مفت) کتا، لڑاکا، رپڑن، بد مزاج، چڑچڑا، غصیلا
تند خوئی، (قا، مو) کتا پن، لڑاکا پن، بد مزاجی
تند رفتار، (مفت) تیز چلن والا

تند زبان، (قا، مفت) 1- بد زبان، کوڑا کیلا بولن والا 2- کالھی
کالھی بولن والا

تند مزاج، (قا+عر، مفت) کرڑے سجا والا، تیز مزاج، جھمکی
فصے ہو جان والا

تند مزاجی، (مو) دیکھو: تند خوئی

تند میل، (مو) دیکھو: تند میل

تند ہون، (حا) 1- غصے وچ آدن، گل پن نوں آدن 2- کالھا
ہون

تند: (ند) کرڑے دا لہنا بانس

تند اتری: (مفت) چھدر بنیا (کپڑا)

تندارا: (ند) گل دا اک چاندی یاں سونے دا گہنا، تویت
تنداری: (مو) دیکھو: تندارا

تندال: (پوا، مو) پھائی، پھانسی

تند انا: (ند) ٹن ناں دے رکھ دا چچ جو دوائی وچوں ورتیا جانا ہے

تندائی: (مو) 1- دھریک، ڈیک 2- لہرے

تندائیں: (نم) اودوں ہی، وگی: 'یاں پھر بانہ نہ کھڑس کوئی آؤس
قدر تداہیں' (ہاشم)

تندرا: (مو) 1- آلس، سستی 2- اُگھ، جاگوینی دی حالت

تندرس: (مفت) تندرست دا مخفی روپ

تندرست: (قا، مفت) 1- نواں زویاں 2- اروگ، صحت مند، بخرا

3- راضی بازی، خوش باش، خوش حال، وگی: 'دا تک روگناں رات
دہہ رہے ڈھٹھی کوں ہیر بھی تندرست ہوئے' (دارت شاہ)

تندرتی: (مو) اروگنا، صحت مند، صحت مندی، عافیت، خیر خیریت

تندڑا: (پو، ند) ریشہ، نازک دھاگا، ڈور

تندڑک: (ند) 1- اک رکھ، تیز 2- تولہ بھروزن

تندک: (ند) پانی دا اک جنور، تیندا

تندل: (ند) چل، وگی: 'تس میں تندل بوئے پچے سس گنو' (بھٹ)

تندل: (ند، مفت) 1- تنداں والا 2- تار دار، تار والا

تندل تانا، (ند) اُلجھی ہوئی تانی 2- اُلجھ بچا 3- یک سک،
سزا سلیجا

تندل: (مفت) 1- توعل، وڈے ڈھڈ والا، ٹوند والا 2- بھلایا ہویا

(دوبی جلد)

پلاک ڈسٹری

تنقی: (نذ، صفت) جولابا، پاولی

تنقی: (مو) تار، دھاگا

تنج: (مو) ترنج، کپڑے دا ٹکڑا

تنج: (حرف تہیہ) اُنج ای، او سے طرحاں

تنجن: (مصدر) لہین، سوت یاں دھاگے وغیرہ نوں لہین

تنجن: (نذ) ترنج، بھنڈار، زنانیاں دارل کے چرخہ کتن دی تھاں

تنجے: (نم) ویسے، اُنج ای، اوداں ای

تنخواہ: (فا، مو) 1- ملازم نوں اوس دی ملازمت بدلے طے شدہ

ملن والی مینہ وار قم، طلب 2- مزدوری 3- سکھاں وچ مذہبی

عقیدے یاں اصول توڑن دا ہر جانہ، دھرم مطابق لائی ہوئی چٹی

تنخواہ ترنا، (حما) محتانہ مل جانا، گھال تھال پینی، مزدوری بلنا،

وگئی: سمجھنا ملنا مشکل حل کر لئی مرشد تر جاشن تنخواہ (سیف)

تنخواہ چڑھن، (حما) تنخواہ وچ دادھا ہون

تنخواہ دار، (فا، صفت) تنخواہ پاؤں والا ملازم، نوکری پیشہ

تنخواہ نامہ، (فا، نذ) 1- تنخواہ دا گوشوارہ 2- تنخواہاں دے حساب

دا رجسٹر 3- اک کتاب دا ناں جس وچ سکھی ریت توڑن اُپر

تنخواہ (خبر نامہ) لاؤن دے اصول لکھے ہوئے نیں

تنخواہیا: (نذ، صفت) 1- تنخواہ لیاؤن والا 2- سکھ مت وچ جس نوں

مذہبی اصولاں دے توڑن دی سزاؤتی مگنی ہووے، سکھ مت خلاف

عمل کر کے چت ہو یا بندہ

تند: (مو) 1- دھاگا، معمولی تار جو تارکش توں کچ کے آؤندی اے،

دھاگے دی تار، جیہ تھلے ڈوری 2- تندی، باجے دی تار (سرنگی یاں

تانے دی) 3- ٹکے اُتے کتے پونی دی تار، وگئی: اک جو تند اوڑا

پے گیا صاحب مول نہ بھانا (شاہ حسین) 4- سوتریاں ریشم دی تار

(چرخے) تند پاؤنا، (حما) کتنا شروع کرنا، سوئی وچ دھاگا پاؤنا

تند پون، (حما) رکاوٹ پیدا ہونا

تند تانی، (مو) کپڑے دا تانیاں تانے دا دھاگا

تند تانی ٹٹنا، (حما) کھیر وکھیر وھونا، بے اتفاقی ہونا

تند تانی وگڑن، (حما) ٹٹی خرابی ہون، آوے دا آواہی وگڑن،

سارے دا سارا نظام خراب ہون

تند خُٹنا، (حما) تعلق یاں رشتہ ختم ہو جانا

تند توڑنا، (حما) سانجھ توڑنا

تند مٹھی تھینوں، (حما) طبیعت وچ تحمل پیدا ہونا

تند میل، (مو) کپڑے وچ رچی میل

تند نال تانی رلن، (حما) اتفاق ہونا، اتحاد ہونا

تند نہ پھٹی تانی پھٹی، (اکھا) آوے دا آواہی گڑیا ہونا، سارا نظام

ای خراب ہونا

تند نہ تانی، جلاہے نال ڈانگو ڈانگی، (اکھا) جد کوئی بنا کارن

کے نال لڑے جھگڑے تہ کہندے نیں

تند نہ جھلیجن، (حما) طبیعت وچ بے چینی ہونا

تند نہ دینا، (حما) کنجوس ہونا، وگئی: مکمل بجا جی تند نہ دتی ویکھ

اکھس ہٹ سڑدی نوں (گوپی چند کالی)

تند نہیں تانی ہی وگڑی اے، (اکھا) جدوں ہر بندہ وگڑیا

ہووے تاں کہندے نیں

تنقیح

تندوں وہن: (حما) جی لچاؤن

تندیا: (صفت) بدمزاج، غصیلا، جھگڑالو

تندی: (مو) 1- تند، چمڑے دا تار 2- بکری یاں بھیڑ دی آندر جس
ٹوں سکا کے تار بناندے نیس، ایس نوں سرنگی یاں تانی دی تار
وجوں ورتدے نیس 3- پھانسی دی رسی، پھانسی 4- جال 5- رُوں چٹن
والے پتے دی ڈوری 6- بالاس دی اک پیاری جیہدے پاروں پچہ
بولن وچ پریشانی محسوس کردا اے

تندی جیہا، (ند، صفت) دھاگے ورگاسکا، لستا، ماڑا

تندی چکن، (حما) 1- کالھی کرن 2- مقابلے تے آون
3- گستاخی کرن

تندی: (فا، مو) 1- غصہ، تیزی، ونگی: 'نہ کجھ تندی کر کے بولی، نہ
چابک دکھائی' (سیف) 2- چستی، چلاکی 3- وحشی پنا، ظلم، زیادتی
تندے تانا: (ند) چھدرانیا ہویا کپڑا

تندیا: (ند) ڈیمو، بھوٹ، بھڑ، دھوڑی

تندیاں: (ند) دیکھو: تندیا

تندیر: (مو) قطار، فہرست

تندیرا: (ند، صفت) 1- تندی 2- گھما 3- تار تار ہویا کپڑا، گھسے

پانیا ہویا کپڑا 4- گل وچ پاؤن والا چاندی یاں سونے دا اک گہنا

تندیری: (مو) 1- تندی دی گچھی 2- لہو پانی وغیرہ دی دھار

تندیل: (ند، صفت) 1- توند والا، وڈے ڈھڈ والا، ڈھڈل 2- مونا

تازہ، جھگڑا، طاقت ور 3- چنڈ، بیتا کھادین والا

تند: (ند) 1- منگھ، مونہہ 2- پچھہ 3- تلواری دی نوک

تند: (مو) 1- تن پیندے دے لوٹا 2- کھوہ وچوں پانی کدھن
والیاں مٹی یاں لوہے دیاں گجیاں 3- سردا گھون، ہنڈ
تند: (ند) اکٹھ، بھٹڑ، مجمع، ہجوم

تندل: (ند) صاف کیتے ہوئے چاول

تندن: (صدر) مارن کٹن، چھترول کرن

تندو: (ند) چھوٹی دا تری

تنزا: (ند، صفت) بہت بھلیا ہویا

تنزا: (ند) کپڑے نکاؤن لئی بنائی رسی

تنزل: (عر، ند) 1- پٹھاں نوں آون، رتبہ بھٹن 2- نازل ہون دی

حالت، زوال، پستی، گھاٹ

تنزل کرنا، (حما) عہدے توں تھلے ڈگنا

تنزلی: (مو) 1- سزا کارن وڈے عہدے توں تھلے عہدے تے

تینات کرنا 2- پستی، زوال 3- گھاٹ، تھوڑا ہون دا عمل

تنزیل: (عر، مو) 1- نازل کرن، اُتارن 2- وحی یاں قرآن دا نزول

تنزیلہ: (صفت) اتری ہوئی، بھیجی ہوئی

تنزیہہ: (عر، صفت) پاکیزگی، صفائی، خرابی توں پاک، نفس

دی پاکی

تنسیخ: (عر، مو) 1- ختم کر دیون، رو کر دیون، غلط کر دیون 2- خاتمہ

تنظیم: (عر، مو) 1- موتی پروون 2- نظم کرن، انتظام کرن، درست

کرن 3- انتظام، درستی، پر بندھ کرن داکم 4- ادارہ، مجلس، جماعت

تنقیح: (عر، مو) 1- کسے شے نوں عیاں تے زانگھاں توں پاک تے

صاف کرن، خالص کرن 2- تحقیق کرن، تفتیش کرن، کھوج کدھن

(دو جی جلد)

پاک ڈسٹری

تندلا: (ند) تندوا، چھہ پٹھلی ماس دی تند جس پاروں پچہ بول

نہیں سکدا

تندن: (مو) برف

تندن: (مو) 1- تانتا، سلسلہ 2- تانت، تار، دھاگا

تندن تانا، (ند) تانا بانا، وگئی: 'ایہناں بولیاں نوں وی اپنا دکھرا

تندن تانا اڈیا' (ہنس چوگ)

تندن تانی، (مو) تانا بانا

تندو: (ند) روٹیاں پکاؤن والی بھڑولے درگی بھٹھی

تندوا/تندوآ: (ند) 1- پانی دا اک جانور جو اپنیاں تاراں وچ شکار

نوں جکڑ لیندا ہے، وگئی: 'مجھ کچھ کتے تندوے، بلھنا بھی اے کھان

ہزا مینوں' (سوئی فضل) 2- چھہ پٹھلی ماس دا تند جس پاروں پچہ

بولن دے لائق نہیں ہوندا 3- ماس دا تند جس نال اندری دا گھنڈ

سپاری نال جڑیا ہوندا ہے

تندوا و جن، (مخا) زبان وچ لگت آجاوَن

تندوا وجیاں جھبھاں، (مو، مفت) 1- لگت زدہ زبان

2- مجازاً، پچ شاہ قسم دے لوک، گھٹو گھوڑے بندے

تندور: (ند) 1- روٹیاں پکاؤن والی بھڑیل درگی وڈی اچی بھٹھی،

وگئی: 'تن تندور آہیں دے لبو، سچ چڑھیا مینڈا تن من' (مجاہد) (شاہ

حسین) 2- دھاہا 3- (مفت) موٹا آدی 4- غصیل، گرم مزاج

تندور بھرن، (مخا) 1- ڈھڈ بھرن، زکھا سا کھاؤن 2- تندور وچ

بالن پاون، تندور تاون

تندور تپاون، (مخا) 1- تندور گرم کرن، تندور وچ تاپاون

2- بھکھ مٹاؤن

تندور پتن، (مخا) 1- تندور گرم ہون، تندور وچ تاپون 2- بھکھ

لگن، ڈھڈ دادوزخ مچن 3- انتاں دی گرمی پون

تندور جھوکن، (مخا) تندور وچ بالن پاون، بھٹھیا رے دا کم کرن

تندور ڈا: (ند) اک قسم داسپ

تندوری: (مفت) تندور وچ پکیا ہویا چھوٹا تندور، وگئی: 'رانجھا راہ

دکھائندہ حاجیاں نوں ہیر وڈدی لنگر وچ تندوری' (احمد مگر)

تندوری روٹی، (مو، مفت) تندور تے پکائی ہوئی روٹی

تندوریا: (ند، مفت) 1- روٹیاں پکاؤن والا، تندور دا کم کرن والا

2- بیکری والا

تندول پون: (مخا) زکاوٹ پیدا ہون

تندولا: (ند) رنگ برنگ قیمتی پتھر دے ٹکے جو جڑاؤ گھیاں تے بیٹا

کاری کر کے بنائے جانے نیں، مینا، وگئی: 'تن دکان تے برہوں

جڑیاں مینوں گھر گھر کنڈن لاء، سوہے ہز تندولے تھیوے میرے

مونہ تے گردے پائے'

تندولا: (پو، ند) اک قسم دا ساگ، اک چٹاں والی سبزی، اک

جڑی بوٹی

تندولی: (مو) ڈھیرا، ڈور

تندولی: (ند) کالا پانی، جانوراں دی اک بیماری جیہڑی چچراں

پاروں بھیلدی اے تے اوہناں دے خون دے لال ذرے ٹک

جانے نیں

تندول پون: (مخا) رکاوٹاں پیدا ہو جاوَن

5- ناراض کرن، غصے کرن

نکاؤ: (نہ) پھڑکاؤ، تروکا، ونگی: 'کردی جو نکاؤ سیکے دارسی'

بتکڑ: (نہ، مفت) 1- تن کراں والی 2- کنڈیالی، ونگی: 'نیلے گھاہ نال
بہ کتیاں تے لایائے، بتکڑ تن گئی اے' (نجم)

تکرا: (مفت) تیاں نکراں والا

تکیش: (مو) تنگی

تکن: (مصدر) 1- چھڑکاؤن، تروکاؤن 2- تلو چھی ہودن، بے قرار
ہودن 3- دھڑکن، پھڑکن

تکنا: (نجم) 1- تھوڑا تلو چکنا 2- ہولی جیہی ڈھل دے کے کھچا، جھکا
مار کے تانا 3- ہلا کے اُچا کرنا (بقی وغیرہ نوں)

تنگی: (مو) اک طرحاں دی پتلی روٹی

تنگی: (مو) نکاؤ دی تصغیر

تنگے: (نہ) دیکھو: 'نکا' جیہی ایہہ جمع اے

ڈہڈے نوں تنگے دا سہارا، (اکھا) لوڑ وند نوں تھوڑی جیہی مدد
کافی ہندی اے

تنگے: (نہ) طعنے، چوہاں

تنگے ڈیون، (عما) طعنے دینا

تنگے مارنا، (عما) 1- کچاں دینا، جھٹکے مارنا 2- چوہاں لاونا

تنگر: (عر، مو) 1- اسم کمرہ بناؤن 2- مندی حالت کرن 3- بڑھو بناؤن

تنگ: (قا، مفت) 1- کھلھا دی ضد، سوڑا، سنگوٹیا ہویا، پھس کے

آؤن والا، کیا ہویا 2- گھٹ، تھوڑا، رتاگو، بھوراگو 3- اوکھا، زچ،

انسویا ہویا 4- ٹھکنا، غریب 5- چڑے دی اودھ پٹیاں کر بند

تنگ حالی

جیہی نال گھوڑے تے زین نوں کیا جاندا اے 6- دکھی، روگی،
سوگی 7- اک لے پتلے گل والا بھاٹا، شراب دی صراحی، ونگی: 'اوس
دی دھنی تنگ شراب دی عاشق ٹھٹ پیون' (مولا بخش کشت)
8- چھوٹی گھٹتی، بننے کھپڈن لئی بنائی چھوٹی جیہی گھٹتی 9- بھیرا
10- تھوڑا ہویا

تنگ آجاؤن/تنگ آؤن، (عما) زوج ہو جاؤن، اوکھیاں ہودن،

اک جاؤن، تنگ جاؤن، اکتا جاؤن

تنگ پون، (عما) دیکھو: تنگ آؤن

تنگ پھنگ، (مفت) پیسے دلوں اوکھا

تنگ پھنگ رہون، (عما) دیکھو: تنگ رہون

تنگ پینا، (عما) 1- بے چین ہونا 2- کالے ہونا، بے مبرے ہونا

3- دکھی ہونا

تنگ خرش ہونا، (عما) غصے وچ اوکھے ہمارے ہونا، غصے وچ

اُسے نیویں لفظ کہنا

تنگ تو برہ کسن، (عما) سز نوں تیار ہون، تیاری وکھن

تنگ چشم، (قا، مفت) تنگ نظر، کمینہ، کم ظرف

تنگ چشمی، (قا، مو) تنگ نظری، کمینگی، کم ظرفی

تنگ چھکنا، (عما) گھوڑے دے لک تے زین نوں کنا

تنگ حال، (قا+عر، مفت) ٹھکنا، غریب، نمانا، مصیبت ماریا

تنگ حال ہودن، (عما) ٹھکنا، غریب ہودن، دکھاں

ماریاں ہودن

تنگ حالی، (مو) ٹھکنا، غریب، چٹا، مصیبت

(دوجی جلد)

پلاک ڈسٹری

3- دعوے وچ عدالت دلوں اٹھایا گیا جھگڑے والا نقطہ جس دا فیصلہ ضروری ہوندا ہے Issue-4 نقص، عیب (مقامی بولی وچ ایس نوں ایہناں معنیاں وچ لیا جاندا اے)

تتقیماں کڈھنا، (عما) عیب کڈھنا، نقص کڈھنا

تثقیق: (عر، مو) 1- پرکھن، جانچن، تمیز کرن، کھرے کھوٹے دی تمیز کرن 2- کسے نثر پارے یاں نظم دیاں خامیاں خوبیاں دن 3- کسے کلام بارے غیر جانبداری نال اپنی رائے دا اظہار کرن، دگلی: تثقیق ایہہ دماغ دا کہندے ہی حکمہ

تثقیدی: (مفت) تثقیق دے فن نال وابستہ، تثقیدی توں متعلق

تثقیص: (عر، مو) 1- گھٹاؤن، تھوڑا کرن 2- اعتراض کرن، خامی دس

تثقیص: (عر، مذ) 1- صاف کرن، پاک کرن 2- آندراں نوں صاف کرن، جلاب لون 3- اتاج نوں ٹوڑی نالوں دکھ کرن، چھان، پھٹکن 4- جھگڑے وغیرہ دا فیصلہ کرن

تنک: (مو) کچ، تنکا

تنک مارن، (عما) طر کرنا

تنک وجنا، (عما) کچ پینا

تنک: (فا، مفت) تھوڑا جھیا، ذرا کو، دگلی: سرگھڑی، رکھ قیس لکھاتا تے تن وچ تن نہ جوگ (ہاشم)

تنک: (مو) 1- کرخت آواز، گھوڑے دی جھنہاٹ 2- اک تارے دی تاروں تنکاؤن توں اُچھی آواز، تنک

تنکا: (مذ) تردکا، چمڑکاؤ، دھول دی نال

تنکا: (مذ) تنکا، تپلا، ککھ

تنکا بھن کے دُہرا نہ کرنا، (عما) تھوڑی جیہی محنت دی نہ کرنا، بہت سست تے نکمنا ہونا

تنکا تنکا، (مذ) 1- ہر ہر تپلا 2- بھورا بھورا، تھوڑا تھوڑا

تنکا توڑنا، (عما) 1- ہندو دھرم وچ چٹا نوں اگ لاؤن دے عمل مگروں موئے بندے نالوں تعلق توڑن دے اظہار وجوں تپلا پھڑ کے توڑ سنا، تنکا توڑنا 2- بچے نوں بھیڑی نظر توں بچاؤن لئی تنکا توڑ کے دارنا

تنکا نہ توڑنا، (عما) کسے کم نوں تھجہ نہ لاونا، کوئی کم نہ کرنا

تنکا: (مذ) 1- ہلکا جیہا کھپاء، گڈی دی ڈور کھین دا عمل، پتنگ نوں اُتانبہ اٹھاؤن لئی ڈور نوں ماریا جھٹکا 2- ٹیس، پچھک، تراٹ 3- دھڑکن، دھڑکو، حرکت 4- چوبھ، طر، ٹچکر

تنکا دینا، (عما) 1- اُکساونا، جھڑکاونا 2- طعنے دینا

تنکا مار چھوڑن، (عما) 1- طر دا تیر چلاؤن، طعنے دیون 2- چھیڑ خانی کر چھڈن

تنکا مارن، (عما) 1- گڈی دی ڈور نوں کھین 2- ٹیس اُٹھن، تراٹ پون 3- داگاں کھین

تنکا ل: (مذ) گماہ دا کال، گماہ دا توڑا

تنکا لی: (مو) کال، قحہ

تنکاں: (مصدر) دیکھو: تنکاؤن

تنکاؤن: (مصدر) 1- چمڑکاؤن، تردکا لاؤن 2- تار نال آواز پیدا

کرن 3- تلوچھی کرن، بے قرار کرن 4- جیس پون، تراٹ پون

ہوندے نیں

تنگوا: (ند) دیکھو: بکڑا

تنگواون: (مصدر) دیکھو: تنگواون

تنگوانا: (فل) آکرنا، نخر کرنا، گھمنڈ کرنا

تنگواون: (مصدر) منجی اُناون، تانا تاون، رسیاں دا جال بنواون

تنگون: (مصدر) منجی اُن، منجی پیڑھی اُن لئی خاص ڈھب نال اوہدا تانا تان

تنگوانا: (فل) آکرنا، تانگھنا، وگئی: تنگیوں توں جس نے اوس نے لُمانت تیرا اک یاں دن بکار آپ: (کشتہ)

تنگو: (مفت) چھوٹے قد والا، بیٹا، مدھرا

تنگواون: (مصدر) دیکھو: تنگواون

تنگواون: (مصدر) منجی اُناون، تانا تاون، جال بنواون

تنگوی: (مو) نکا جیہا تنگوا، چھوٹا تنگوا

تنگس: (پو، ند) اوہ بھانڈے جو اُکو دڈے بھانڈے وچ آجاندا اے ہن، بکس

تنگش: (مو) تنگی پھٹکی، مندے دن، غربت

تنگشی: (مو) تنگ دستی

ترنگل: (مو) 1- ترن اُنگل والا 2- ترنگل، داعی واناں دا اک اوزار

جہدے نال ٹوڑی وغیرہ اناج نالوں دکھ کیتی جاندی اے،

2- رسیاں دا بنیا ہویا جال جہدے وچ ٹوڑی پٹھے بھدے نیں

3- گماہ وچ کنک کھارن دا اوزار 4- کٹاں دا اک گہنا جو نو جوان

مٹھے پاندے نیں، کرن کنڈل

ترنگلا: (ند) گیندا

ترنگلی: (مو) ٹوڑی کدھن دا اک اوزار جو بانس اگے بچ ست

دندے تنگولا کے بنائی دا ہے، ترنگلی

تنگن: (مصدر) ننگن، پھاپے لاونا، تنگنا

تنگنا: (مو) تنگی، تکلیف

تنگنہ: (چھ، ند) کچے کھڈن لئی زمین وچ کھودیا گیا نکا جیہا سوراخ

تنگھ: (پو، ند) بچوں دا بچا، بچی، تنگھ

تنگھان: (مصدر) دیکھو: تنگھاون

تنگھاون: (مصدر) ڈھنگاون، زور لوان، دھکا لوان

تنگھرون: (مصدر) 1- ضد کرن، آکرن 2- زور دکھاون 3- جوش

وچ آون، غصہ وچ آون

تنگھرونا: (فل) تانگھنا، خواہش کرنا

تنگھسن: (مصدر) 1- زور لاون 2- محنت مشقت کرن 3- اوکھیاں ہو

کے سادھ لوان

تنگھو: (ند، مفت) کزور، پیار، ماڑا، لہتا

تنگھیر: (مو) دیکھو: تنگی

تنگی: (فا، مو) 1- بھیڑا پن، سوڑا پن 2- تکلیف، دکھ، مصیبت

3- غریبی، تھوڑی، کمی، تنگدستی 4- اوکھ، کھٹائی، مشکل

تنگی آونا، (حما) پلے کچھ نہ رہ جانا، غریب ہو جانا

تنگی پھٹکی، (مو) غربت، اوکھ، دکھ، اوکھا دیا، ماڑے دن

تنگی ٹوڑی، (مو) 1- غریبی 2- اوکھ

تنگی ٹوڑی نال گزارہ کرنا، (حما) پیسے دی تھوڑ ہونا، مسال مسال

(دوئی جلد)

تنگ حوصلگی، (مو) تھوڑی، کم ظرفی، تنگ نظری

تنگ حوصلہ، (فا+عر، صفت) تھوڑا، کم ظرف، تنگ نظر

تنگ دست، (فا، صفت) غریب، ماڑا، مفلس

تنگ دستی، (فا، مو) غریبی، مالی حالت خراب ہونا

تنگ دل/تنگ دلا، (صفت) کمینہ، ہو چھا، تھوڑا والا

تنگ دلی، (فا، مو) تھوڑی، کمینہ پن

تنگ ڈھلا ہون، (حما) گھوڑے دی پٹنی دی کس تھوڑی ہو

جان

تنگ ڈھلکن، (حما) نیزے ہون، نیزے آدن

تنگ رہون، (حما) اوکھیاں رہون، غریبی وچ گزارہ کرن، خالی

جیب رہون، پریشان رہون

تنگ ظرف، (فا+عر، صفت) کمینہ، تھوڑا، اوچھا، تنگ حوصلہ

تنگ ظرفی، (مو) کمینگی، تھوڑی، اوچھا پن

تنگ فرصت، (فا+عر، صفت) رُجھیا ہویا، مصروف، کماں

کاراں والا

تنگ کرن، (حما) 1- زچ کرن، ستاون، پریشان کرن، ڈکھ دیون

2- بھیڑا کرن، سوڑا کرن

تنگ کسن، (حما) 1- گھوڑے دی زین والی پٹنی کچ کے بھن

2- بہت پریشان کرن، ڈھیر زچ کرن

تنگ لینا، (حما) تنگھونا

تنگ مزاج، (فا+عر، صفت) تنگ نظر والا، کمینہ، بخلہ

تنگ مزاجی، (مو) تنگ مزاج ہون دی صورت

تنگ نظر، (صفت) 1- جیہدے خیالات وچ چک نہ ہووے

2- اپنے وچاراں دی کسوٹی تے ہر بندے نوں پرکھن والا

تنگ واٹ، (مو) 1- تنگ رستہ، چھوٹا رستہ 2- تنگ تائے

تنگ وقت، (فا+عر، صفت) 1- تنگ حال 2- تھوڑا وقت

تنگ وقتی، (صفت) 1- تنگ حالی 2- کم فرصتی، وقت دی کمی

تنگ ہوون، (حما) 1- اوکھیاں ہوون، زچ ہوون 2- سوڑا ہوون،

بھیڑا ہوون، سنگون

قافیہ تنگ کرنا، (حما) زچ ہونا، جینا اوکھا کر دینا

ہتھ تنگ ہونا، (حما) پیسے دی تھوڑ ہونا

تنگ: (مو) اوٹ، سہارا، آسرا، وگی: دلا گئے جن کولوں تنگ جیہندی

تے جیواں

تنگ: (صفت) 1- اُچھا، بلند، پہاڑ 2- پردھان، سردار 3- ناریل دا رُکھ

4- اک ذات

تنگا: (پو، مو) 1- تنگ جیہی موری 2- گولیاں کھینڈن دی تھاں

تنگا ترشی، (مو) تنگی ترشی، غریبی

تنگا تنگ، (ند، صفت) 1- بھسیا ہویا، اڑیا ہویا 2- بہت تنگ

تنگا: (ند) کیاس بھرن داوڈا تھیلا

تنگار: (ند) دیکھو: جگ

تنگاری/تنگاڑی: (مو) نگاری، تسلا، بٹھل، ٹوٹا

تنگو: (ند) 1- توری بھن والا رستے دا بنیا جال، ترنگڑ 2- تاریاں دا

خاص ٹھرمٹ، اک قطار وچ تن تاریاں دا ٹھرمٹ

تنگو: (ند) تنگو جو سنگھ یاں تنگی دے چھڑے اگے لکے ہوئے

تجھال

تنوں (ضم) تنوں، ٹساں نوں، تہانوں
تنو: (مذ، صفت) 1- لسا ماڑا، نازک 2- ٹکنا، مدھرا، چھوٹا
تنوار: (مو) 1- دُوروں بلاون دی آواز 2- خبر
ٹٹوالا: (مذ) 1- غشی، بے ہوشی 2- اکھاں اگے آون والا نصیر
ٹٹوان: (مصدر) دیکھو: تنوان

تنوان: (مصدر) 1- اکڑاؤن، پھیلاؤن 2- ہمت کراؤن
ٹٹوان: (مصدر) داخل کرواؤن، گھسواؤن، بھرداؤن
ٹٹوائی: (مو) 1- تنن داکم 2- تنن دی اُجرت
تنور: (مذ) دیکھو: تندور

تنوڑا: (مذ) 1- طعنہ، مہتا، شکوہ 2- کن دا گہنا 3- نازخروہ، دگی: دُسن
تے جونی دی دوپہر جیہدی ہووے جگ اوہدے جوڑیاں توڑیاں
نوں مھلدا (شرف)

تنوڑا سٹنا، (مجا) چوبھ لاکے آکھنا

تنوڑا وٹنا، (مجا) خروہ کرنا، دگی: گورو دیو تنوڑا وٹ کے کہا (دیر)
ٹٹو: (عر، مذ) 1- طرحاں طرحاں دا ہودن، قسم قسم دا ہودن
2- طرحاں طرحاں دا ہودن دی حالت، رنگا رنگ

ٹٹوکا: (مذ) مہتا، طعنہ، دُسنکا

ٹٹوکا: (مذ، صفت) 1- تن ٹکراں والا

ٹٹوکا: (مذ) جینکا، بیتلا

تنون: (پو، مو) تان، طاقت

تنوں: (ضم) تنوں، ٹساں نوں

تنوں: (پو، نم) تن نال، پوری طاقت نال

تنوین: (عر، مو) فارسی رسم الخط وچ کے لفظ دے اٹلے اکھر تے دو
زیراں، دو زیریاں یاں دو پیشاں لا کے ٹون (ن) دی آواز پیدا
کرنا جیویں: فوراً، اتفاقاً، عادتاً

تہنا: (قا، صفت) 1- اٹکا، اٹکائی، ہٹا سٹھی دے، صرف اٹکا، دگی: ایو
اکیلی تہنا چلیس جنگل بن بن (بھما)

تہنال: (عر، مذ) کھر، گھوڑے یاں دُنگراں دے پیراں نوں لاؤن
والے لوہے دے ٹھر

تہنہاں: (ضم) اوہناں، اوہناں نے

تہناں دے، (نم) اوہناں دے، اوہ، اُنہاں دا

تہنائی: (قا، مو) اٹکل، کٹا کارا ہودن دی حالت، اٹکلا پا

تہنائی: (مذ، صفت) 1- جاٹگی، دیرانے وچ رہن والا، اُجڈ، جال

2- بھید بکریاں چراؤن والا 3- تھوڑا، تھوڑا جیہا

تہنتر: (پو، صفت) 1- چالاک 2- فریبی 3- دانا

تہنمر: (مذ) ڈھڈ، پیٹ، جُٹے دا سینے توں تھلوا پاسا

تہنہیں: (ضم) دیکھو: تہاں

تہنہ: (ضم) 1- اوہ 2- اوہنے

تجھال: (ضم) دیکھو: تہاں

تنگی ترشی دکھاون، (حما) غصہ کرن، آکرڑ پھا کرڑ دکھاون	گزارا کرنا
تنگی دے مونہہ آون، (حما) غریبی یاں دکھاں درواں دے	تنگی دے مونہہ آون، (حما) غریبی یاں دکھاں درواں دے
دھائے پڑھ جاون، مندے دیہاڑے آون	دھائے پڑھ جاون، مندے دیہاڑے آون
تنگی دیکھن، (حما) پریشانی دیکھن، تکلیف دیکھن، بُرے دن	تنگی دیکھن، (حما) پریشانی دیکھن، تکلیف دیکھن، بُرے دن
تنگی دیکھن	تنگی دیکھن
تنگی دیون، (حما) پریشان کرن، دکھ دیون، رُج کرن	تنگی دیون، (حما) پریشان کرن، دکھ دیون، رُج کرن
تنگی کننا، (حما) غریبی دے دن پتا ونا	تنگی کننا، (حما) غریبی دے دن پتا ونا
تنگی کٹی جاون، (حما) دن پھر جاون، مندے دن لنگھ جاون،	تنگی کٹی جاون، (حما) دن پھر جاون، مندے دن لنگھ جاون،
خوشحال ہو جاون	خوشحال ہو جاون
تنگی ہو جاون، (حما) دیکھو: تنگی ہوون	تنگی ہو جاون، (حما) دیکھو: تنگی ہوون
تنگی ہوون، (حما) اوکھ آون، تکلیف ہوون، پریشانی ہوون،	تنگی ہوون، (حما) اوکھ آون، تکلیف ہوون، پریشانی ہوون،
مشکل پیش آون	مشکل پیش آون
تنگی: (لہند، مذ) اینا کجھ جتنا اک گھٹ وچ پیتا جاسکے، اک گھٹ	تنگی: (لہند، مذ) اینا کجھ جتنا اک گھٹ وچ پیتا جاسکے، اک گھٹ
تنگی: (ج، مو) 1- درہ، پہاڑاں دے وچ تنگ رستہ، تنگ گھاٹی	تنگی: (ج، مو) 1- درہ، پہاڑاں دے وچ تنگ رستہ، تنگ گھاٹی
2- قمرہ، بُری، گرانہ	2- قمرہ، بُری، گرانہ
تنگیاں: (مو) تنگی دی جمع	تنگیاں: (مو) تنگی دی جمع
تنگیاں آون، (حما) دیکھو: تنگی آون	تنگیاں آون، (حما) دیکھو: تنگی آون
تنگیاں دیکھن، (حما) دیکھو: تنگی دیکھن	تنگیاں دیکھن، (حما) دیکھو: تنگی دیکھن
تنگیاں دیون، (حما) دیکھو: تنگی دیون	تنگیاں دیون، (حما) دیکھو: تنگی دیون
تنگیاں ہوون، (حما) دیکھو: تنگی ہوون	تنگیاں ہوون، (حما) دیکھو: تنگی ہوون
تنگی جن: (مصدر) تنگیاں جاون، لنگایا جاون، لنگایا جاون	تنگی جن: (مصدر) تنگیاں جاون، لنگایا جاون، لنگایا جاون
تنگی: (مو) دیکھو: تنگی	تنگی: (مو) دیکھو: تنگی
تنگی: (مصدر) 1- تن جاون، آکرڑ جاون 2- لٹا ہوون، کھچیا جاون،	تنگی: (مصدر) 1- تن جاون، آکرڑ جاون 2- لٹا ہوون، کھچیا جاون،
وٹ نکلن	وٹ نکلن
تنن جانا، (حما) 1- دلیری نال کسے کم تے ڈٹ جان 2- کسے	تنن جانا، (حما) 1- دلیری نال کسے کم تے ڈٹ جان 2- کسے
دے خلاف ہو جانا، دنگی: 'اُٹھ، ہمت کرتے تن جا پھیر' (کیسر	دے خلاف ہو جانا، دنگی: 'اُٹھ، ہمت کرتے تن جا پھیر' (کیسر
کیاری)	کیاری)
تنن: (مصدر) 1- داخل کرن، پاون، گھسیڑن، واژن، گھٹن، نپ	تنن: (مصدر) 1- داخل کرن، پاون، گھسیڑن، واژن، گھٹن، نپ
نپ کے کسے چیز نوں بھرن 2- رفو کرن 3- کپڑے دے سوراخ	نپ کے کسے چیز نوں بھرن 2- رفو کرن 3- کپڑے دے سوراخ
ٹوں دھاگے نال بھرن 4- دبا کے کھانا، رُج کے کھانا 5- زور دے	ٹوں دھاگے نال بھرن 4- دبا کے کھانا، رُج کے کھانا 5- زور دے
نال گھسیڑن	نال گھسیڑن
تننا: (فہم) 1- کھڑی تیار کرنا 2- جسم نوں بکنا 3- کنا، آکرڑنا	تننا: (فہم) 1- کھڑی تیار کرنا 2- جسم نوں بکنا 3- کنا، آکرڑنا
4- پھیلاو نا 5- تنگھونا، تنگھونا	4- پھیلاو نا 5- تنگھونا، تنگھونا
تانا تننا، (حما) کپڑا اُٹن لئی تانا تیار کرنا	تانا تننا، (حما) کپڑا اُٹن لئی تانا تیار کرنا
تننا: (پو) دیکھو: تنن	تننا: (پو) دیکھو: تنن
تنو: (مذ) تنے، تن جے، تن دے تن	تنو: (مذ) تنے، تن جے، تن دے تن
تنو: (مذ) سریر، طاقت، زور، بل	تنو: (مذ) سریر، طاقت، زور، بل
تھو مندی، (فا، مفت) ڈیل ڈول والا، موٹا تازہ، صحت مند، مضبوط	تھو مندی، (فا، مفت) ڈیل ڈول والا، موٹا تازہ، صحت مند، مضبوط
جُتے والا	جُتے والا
تھو مندی، (فا، مو) ڈیل ڈول، موٹاپا، صحت مندی	تھو مندی، (فا، مو) ڈیل ڈول، موٹاپا، صحت مندی

توانہ انگاری تے کاہدی بھھیاری

توا: (ند) 1- پورے دن توں پہلاں پھل دُکن دی صورت، تروآ
2- پانی

توا: (ند) 1- لوہے دا گول بھانڈا جس تے روٹیاں پکائیاں جاندیاں
نیں 2- گراموفون دا ریکارڈ 3- ہاتھی دے متھے تے حفاظت لئی بنیا
لوہے دا گول ٹکڑا

توا توڑی، (مو) 1- توے توں لھدیاں ای روٹی نوں کھاؤں دا
عمل 2- بے مبری

توا چڑھن، (حما) خوشحالی آؤن، دن پھرن
توا چڑھیا تے جی ودھیا، (اکھا) روٹی پکن لگے تے بھلکھے ڈھڈ
ٹوں تسلی ہو جاندی اے

توا برتے غصن، (حما) 1- لڑائی لئی تیار ہون 2- اپنے آپ
نوں محفوظ تے مضبوط کرن

توا سڑن، (حما) بغیر روٹیوں چلے پے توے دا بہت زیادہ گرم
ہون

توا لادیون/توا لاون، (حما) واجا دجا دیون، بدنام کر دیون، بھنڈ
دیون

توالال ہون، (حما) توے دا تپ کے سُرخ ہون

توالگ جاون، (حما) واجا دج جاون، بدنام ہو جاون

توانہ انگاری ٹوں کاہدی بھھیاری، (اکھا) دیکھو: توانہ

انگاری تے کاہدی بھھیاری

توانہ انگاری تے کاہدی بھھیاری، (اکھا) جیہڑے کاریگر کول

اوزار پورے نہ ہون، اوہدے بارے کہندے نیں

(دوجی جلد)

تین دن، (حما) کچی وٹن، دند پیہون

تین دن، (حما) دنداں پٹھ جیہہ لینا، ری وٹنا

تینیا: (فل) مشکل یاں مصیبت وچ پھسایا جانا

تیننی: (مو) اسل وٹا، آکڑ، انگڑائی

تہیں: (مفت) تہن (روپیاں یاں پیسیاں دا)

تہیں کپڑیں اگ لگن، (حما) بہت غصہ لگن، پٹ اٹھن، پٹ
اٹھن

تہیا: (مفت) تنو جیہا، اوہو جیہا

تہیہ: (ضم) ٹوں، ٹہیں

ت ..... و

تو: (مو) اک جھاڑی

تو: (حرف ربط) پھیر، تاں، مڑ

تو: (حرف جار) توں

تو لگ، (فم) تہ تیک، اودوں تائیں

تو: (فم) حرف تہیہ (اوس طرحاں)

تو: (ند) صحرا، ریتلا میدان، ریگستان، ریتلی تھاں

تو: (ضم) تیرا، تیرے، دگی: 'سائیں بے پرواہ مینڈی لاج تویر آئی'

(شاہ حسین)

توٹکار، (مو) ٹوں ٹکار، جھگڑا، بحث تکرار، مندا بول

تو چل تے میں آیا، (نجات) بوا

تو: (ضم) 1- تیرا، تیرے 2- تینوں

تھری: (پو، مو) چالاکی، ہمدردی، سمجھ داری

تھر: (ج، ند) دیکھو: تھر

تھر: (ند، صفت) دھکوزوری کرن والا، آکر خاں

تھی: (ہند، ند) ہمدرد، غمگسار، حمایتی

تھیر: (ند) دیکھو: تھیر

تی: (مو) 1- ڈوری، رسی، طناب، تند، سوتری، تسمہ، وگی: رانجے تی

ٹوں گنڈھ مروڑ وتی ناتھ آکھیا جا بل یار تائیں (احمد نگر)

2- جاگھیسے، آنکھر کھے یاں چولی وغیرہ نوں کسن لئی لائی لیر دی لی تی

3- حصہ، سماج 3- وی 4- پوتری 5- (صفت) تی ہوئی، کسی ہوئی

تی، تھنا، (حما) ویاہ دار نبھ کرنا

تی ٹٹا، (حما) خوشی یاں غصے نال سریر دا اچھا بھلنا کہ جاے

دیاں تیاں ٹٹ جان

تی چڑھنا، (حما) ویاہ دی شروعات ہونا

تی چھو ہنا، (حما) ویاہ سے دی اک ہندو رسم جس وچ لاڑی دے

گھراکے بڈھی رسی (منگل ڈوری) ٹوں لاڑا چھو ہندا ہے

تی/تھی: (چھ، صفت) 1- نیڑے دا، جانی، پیارا 2- اپنا، وردی، وگی:

'توں منوں تے دھنوں میں کراں سیوا اتھے ہو رسدا تھی مینوں'

تی: (مو، صفت) اوتی، اونی، اوس قدر

تی: (ضم) اوہناں نے، اوہناں

تی: (ہ، مو) چاولاں دی اک قسم

تے: (ضم) ٹوں، ٹیس، ٹساں

تے: (ند) پڑ، چٹا

تے مے، (نم) 1- اسان دوہاں 2- ٹوں تکار، بحث تکرار کرن

تے مے کرن، (حما) ٹوں تکار کرن، بحث تکرار کرن

تے مے ہون، (حما) بحث مباحثہ ہون، ٹوں تکار ہون

تے: (صفت) تن دے تن، سارے تن، بھوچے

تے: (ضم) اوس، تس

تیا: (مو) انگڑائی

تیا: (ند) تی دار چھوٹا لنگوٹا، چھولی، لنگوٹی

تیا، تھن، (حما) 1- لنگوٹ کسن 2- جھولی، تھن، منکن پن

تیا: (ضم) زونکھا

تیاپا: (ند) جوانی، شباب

تیاپا: (مو) اک قسم دی مکھی جس دے ڈنگن نال بخار ہو جاندا اے

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

تیا: (ند) ٹانوا، رپڑ، جھگڑا، جھیرا، رولا

توبرا چڑھائی رکھن

توا ہے: (نذ) تباہ ہے داوگاڑ، بربادی، تباہی، اُجاڑے
توا ہے لاه چھڈن، (حما) دیکھو: توا ہے لاهون
توا ہے لاهون، (حما) تباہی لاهون، بہت ظلم کرن، بہت زیادہ مار
کھائی کرن، وگی: جس ویلے ناگیاں کاٹھیاں دے توا ہے لاه دے
(ہا۔ ڈمو)

توا ہیں: (نم) اوداں ای، او سے طرھاں، او سے ڈھنگ نال، وگی:
مکل دج پلو دست ہیراں تے جھڑ پیری پئی توا ہیں (دمو)

توا ئی: (پوا) جلدی کرنا، جھپتی، گھبراہٹ
توا ئی: (مو) تباہی، ٹوٹے ٹوٹے، ظلم
توا ئیں: (اعوان) او سے تھاں، وگی: 'ہک دہوں ٹھیک دوپہریں
ویلے چوچک گیا توا ئی' (دمو)

توب: (مو) دیکھو: توبہ

توبا: (مو) دیکھو: توبہ

توبر: (نذ) 1- مینا تیل 2- کوٹا آدی، کو جھابندہ

توبر: (نذ، مفت) 1- جیہدی داڑھی نہ ہووے 2- بغیر سینگاں دا جانور
یاں ڈھکا

توبرا / توبرہ: 1- (نذ) تویرا، گھوڑے نوں دانے وغیرہ کھوان دا

چڑے یاں ناٹ دا تھیلا جیہدے وچ دانے پا کے گھوڑے دے

مونہ نال لٹکایا جاندا 2- ڈھڈ، پیٹ (طرنال)

توبرا چڑھانا، (حما) 1- پلونوں روکنا 2- پچھا کھانا، ہر ویلے گچھ

کھاندے رہنا

توبرا چڑھائی رکھن، (حما) ہر ویلے مونہ بھلائی پھرن، دنیا

(دوبی جلد)

توافق: (عر، نذ) موافق ہونا

تواک: (نذ) تباخ، مٹی دا گول تھاں، پرات

تواکھ: (پو، مو) دیکھو: تباک

تواکھری: (مو) چھوٹی تھاں، نیکی پرات

توالد: (عر، نذ) اولاد پیدا کرن

توام: (عر، نذ) بچواں بچے، جوڑے بچے، (Twins)

تواماں: (عر، نذ) 1- بچواں، اکٹھے جن والے بچے 2- اسانی بُرج

جوزہ دے دوستارے

توان: (ہند، نذ) نقصان، خسارہ

توانا: (قا، مفت) 1- کھڑا، طاقت ور، مضبوط 2- صحت مند، وگی:

'نالے لاغر لسا ہوئیں، نالے ضرور توانا' (سیف)

توانائی: (قا، مو) طاقت ور، بھڑا پن، مضبوطی، صحت مندی

توانرے: (و، نذ) گیت

توانکھ: (پو، مفت) دھواکھ، دھویر دی کالکھ، جیویں: توانکھی چھت،

توانکھی کندھ

توانگر: (نذ، مفت) دولتمند، امیر

توانوں: (ضم) تہانوں، ٹسانوں، تینوں

توانہ: (ضم) تینوں

توانے / تہانے: (ضم) ٹساں، ٹساں نے

تواہ: (مفت) دیکھو: تباہی

تواہا: (پو) چھل، چھلکا

تواہی: (مو) تباہی، ٹوٹے ٹوٹے، ظلم

تواہسن، (حما) 1- توے دے تارے نکلن 2- توا بھکھن 3- چنگے

دن آدن 4- مجازاً، کسے کالے آدمی دا پان کھا کے ہسن

تواہسنا، (حما) توے دی کالک دا اک نال چنگیاڑیاں دے روپ

وچ نچ اٹھنا، جس بارے ایہہ مشہور ہووے کہ گھر والیاں دیاں

چغلیاں کردا ہے

جتھے دیکھاں توا پرات اوتھے گاواں ساری رات، (اکھا)

جتھے کھان پنن نوں ملے اوتھے ہی ڈیرا لینا

تواتر: (عر، مذ) لگاتار ہونا، بہتا تاپ، دنگی: 'نبض تواتر، ایہو اوس دی

چال' (داروشفا)

تواجع: (مو) تواضع دا دگاڑ، ٹہل سیوا، دنگی: 'گھر آئے دی کراں

تواضع، سمجھاں دوست اپنی' (سیف)

تواجیا: (مو) دیکھو: توجہ، دنگی: 'گھر دی کل تواجیا، چکی اوس دلیر'

(قادریار)

تواڈا: (ضم) تہاڈا، ٹساں دا

تواڈی: (ضم) تہاڈی، ٹساں دی

توار: (مذ) 1- چکر، گردش، بھوعلی 2- 'تواڑ دی تخفیف 3- تہوار

داوگاڑ

توار: (مو) اک قسم دی وال، ارہر

تواراں: (مو) 1- دُوروں آدن والیاں آوازاں، خاص کر کسے

جانمے قافلے دے جانوراں دے گل دیاں گھنٹیاں دیاں آوازاں

2- لمبی ہیک والے گیت

تواڑو: (عر، مذ) 1- اک توں بہیاں شیواں یاں بندیاں دا اک تھاں

تے وارد ہوون 2- دونہہ شاعراں دا اک ای طرحاں دا مضمون نظم

کرن

توارس: (مذ) روٹی پکان توں پہلاں توے تے لایا ہویا گھيو

توارسک: (مفت) بیتاں سالاں والا، تن سالاں پچھوں ہون والا،

تن سالہ

توارسکی: (مذ) تن سالہ تیوار، ترے درسی ہون والی تقریب

توارنخ: (عر، مو) تاریخ دی جمع، اتہاس، اوہ کتھا جس وچ تاریخ وار

نال لکھیا ہووے، بیتے سے دی وارتا

تواریس: (فم) اتواریں دی تخفیف، ایس وار، ایڈکیس

تواڑ: (مذ+مو) 1- تماڑ 2- گرمی، حرارت، تاء، بھڑاس، دنگی: 'چڑھے

وساکھ دھپاں لگن، تواڑاں دے

تواڑ چاڑھن، (حما) سوڑ چاڑھن، تنگ کرن، زچ کرن

تواڑ چڑھن، (حما) سوڑ چڑھن، تنگ ہوون، زچ ہوون

تواڑی: (مو) براہمن دا اک جاتی

تواڑن: (عر، مذ) 1- ہم وزن ہوون، اِکو جیہا ہوون 2- ہم وزنی،

برابری

تواسی: (مفت) تن دن دا باسی، بیہا، بیجاسی

تواشیر: (مو) تاثیر داوگاڑ، اک چٹے رنگ دی ٹھنڈی تاثیر والی دوائی

جیہڑی دانس وچوں نکلی اے

تواضع: (عر، مو) 1- عاجزی، خدمت گزاری، فرض 2- وضعداری توں

کم لین، خاطر داری کرن، عاجزی کرن، حلیمی دکھان 3- وضعداری،

آؤ بھگت، نذر نیاز، مہمان داری، دعوت، ٹہل، سیوا

کرن 2- ددھ کے کچھ آکھن

توبہ کر اون، (مخا) بھیڑی عادت یاں بھیڑ جھڈن تے مجبور کر دیون، غلطی دی معافی منگن تے مجبور کر دیون

توبہ کرن، (مخا) کسے کم یاں برائی توں ہتھ چک لون، باز آجاون، ہٹ جاون

توبہ مچاونا، (مخا) اچھا ظلم یاں زیادتی کرنا کہ لوک ہا ہا کار کر اٹھن تو بھرا: (ج، مذ) 1- اوہ تھیلا جیہدے وچ دانا پا کے گھوڑے دے مونہہ تے چڑھایا جاندا 2- مالک دے گھوڑے نوں چراون تے دانے بطور محصول لوون

توپ: (ث، مو) 1- اک قسم دا ہتھیار جس وچ بارود پا کے گولا چلایا جاندا ہے، دگنی: جیہا زکریا خان مہم کر کے لے کے توپ پہاڑ نوں دوڑیا ای (دارث شاہ) 2- موٹی عورت 3- نیا پر نیا آدمی

توپ بھرن، (مخا) توپ وچ بارودیاں گولہ پاون

توپ چڑن، (مخا) دیکھو: توپ گڈن

توپ تے رکھن، (مخا) کسے نوں توپ نال اڈا دیون لئی توپ دے مونہہ تے بنھن

توپ خانہ، (ث + ف، مذ) 1- توپاں رکھن دی تھاں 2- توپاں والی فوج

توپ دم کرن، (مخا) دیکھو: توپ تے رکھن

توپ دم ہون، (مخا) توپ دے نال اڈیون

توپ دے مونہہ نال اڈاون، (مخا) دیکھو: توپ تے رکھن

توپ دے مونہہ وچ دینا، (مخا) دیکھو: توپ دے مونہہ وچ

توبی

دیون

توپ دے مونہہ وچ دیون، (مخا) 1- بہت اوکھے کم وچ پھسا دیون 2- موت دے مونہہ وچ دیون 3- کسے نوں توپ نال اڈا دیون لئی توپ دے مونہہ تے بنھن

توپ دے موہرے، (فم) مصیبت وچ پھسے ہوئے

توپ گڈن، (مخا) توپ نوں چلاون لئی بیڑن

توپ مارن، (مخا) توپ چلاون

بھنگیاں دی توپ، (مو) اک وڈی توپ، جیہڑی شاہ زمان نے بنوائی سی اتے اس توں بعد ایہہ بھنگیاں دی مسل دے قبضے وچ آ گئی سی، انج کل ایہہ لاہور دے عجائب گھر دے سامنے رکھی گئی ہے (زم زمہ)

توپا: (مذ) 1- ٹانگا، سیون، جوک 2- توپ دا کبتر

توپا اڈھیرنا، (مخا) 1- بحیثیت ظاہر کرنا 2- نکلیاں کرنا

توپا بھرن، (مخا) سلائی کرن، بجیہ مارن

توپا توڑن، (مخا) 1- بجیہ اڈھیرن، ٹانگا توڑن 2- ظلم کرن

توپاں: (مو) توپ دی جمع

توپاں دی سلائی، (مو) کسے دے آدر وچ توپاں چلا کے استعمال کرنا

توپاں دے گولے جھڈن، (مخا) 1- توپاں نال گولہ باری کرن

2- وڈیاں وڈیاں پھڑاں مارن

توپچی: (ف، مذ، مفت) توپ چلاون والا، گولا انداز، توپ خانہ چلان

والا افسر

ونیا رہن

تو برے وانگ مونہہ بُجنا، (حما) ناراض ہونا، بہت زیادہ رسیا ہونا، دنگی: 'بچ آ کھاں گدی اک بھ نوں مونہہ تو برے وانگ بُجدا اے' (کالی داس)

تو بڑا: (نذ) فارسی لفظ تو بڑہ دا دگاڑ

تو بڑے: (نذ) تو بڑا دی جمع، توڑے، تھیلے

تو بک: (فا، مو) چوٹی توپ، دنگی: 'مارے تو بک توڑے تو رے لا مائی' (نونا)

تو بکی: (مو) دیکھو: تو فکی

توبہ: (عر، مو) 1- پچھتاوا، کفارہ، افسوس، پچھتاوے وجوں اکوں لئی مندے فعل جھڈن دا عہد، دنگی: 'سورج چڑھے گا مغربوں جیویں قیامت توبہ ترک کر کھل بُرائیاں نی' (وارث شاہ) 2- حیرانی دے اظہار لئی درتیا جاندا اے، حیرانی نال انکار کرن لئی درتیا جان والا لفظ

توبہ بلاؤنا، (حما) کسے نوں بہت تنگ کرنا، کناں نوں ہتھ لودنا توبہ پکارنا، (حما) گناہواں تے بھیڑے عملاں توں باز رہن دا عہد کرنا، معافی منگنا

توبہ پلوا دیون، (حما) بہت زچ کرن، تنگ کرن، پریشان کرن توبہ پھڑنا، (حما) توبہ کرنا، کناں نوں ہتھ لادنا، دنگی: 'اسیں پھڑی تو باخور منگئے تھیں کدھی تک دے نال لکیراڑیے' (کالی داس)

توبہ الصوح دی، رت چوہاں کالے چوہے دی، (حما) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ میری پٹی توبہ اے تاں کہندے نیں

توبہ تائب، (عر، صفت) پچھتاوا کرنا، توبہ کرنا، دنگی: توبہ تائب ہو کے کرب دے رونداناں افسوس' (سیف)

توبہ تلا ہوون، (حما) توبہ کرن، معافی منگن

توبہ توب کرن، (حما) پناہ منگن، توبہ توبہ کرن

توبہ توبہ، (کلمہ حیرت و استعجاب) 1- کسے اچرج گل نوں دیکھ سُن

کے آکھیا جاندا اے 2- کسے دے جھوٹے بولن یاں بُجناں لاون

وے درتیندا اے، دنگی: 'توبہ توبہ توں پئی پکارنی ہے آپ پھر یں

کردی دیاہ دے ساز ہیرے' (احمد نگر)

توبہ توبہ پکارن، (حما) توبہ توبہ کرن

توبہ توبہ کراونا، (حما) کسے نوں بہت تنگ کرنا، کناں نوں ہتھ لادنا

توبہ توبہ مچا دیون، (حما) 1- ظلم یاں وادھے توں دیکھ کے حال

ذہائی کرن 2- بہت زیادہ حیرانی دا اظہار کرن

توبہ توڑ دیون، (حما) دیکھو: توبہ توڑن

توبہ توڑن، (حما) بُرائی دل مڑ کے آون، کسے گل توں پھر جاون

توبہ توڑنا، (حما) قول توں پھر جانا، قول ہار جانا

توبہ ٹٹ جاون، (حما) دیکھو: توبہ ٹٹن

توبہ ٹٹن، (حما) قول توں پھرن، بے صبر اہوون

توبہ ٹٹکن، (عر + فا، نذ) 1- توبہ توڑن والا 2- مجازاً، کوئی پیاری

شے، محبوب

توبہ قبول کرن، (حما) گناہواں دی معافی منگ لون، معاف کر دیون

توبہ قبول ہوون، (حما) گناہواں دی معافی ہو جاون

توبہ کر کے آکھن، (حما) 1- خُدا توں معافی منگ کے کوئی گل

توتی بولن

توتلاوئا: (فل) دیکھو: توتلاوئا

توتلی: (مو، مفت) دیکھو: توتلا جیہدی ایہہ تانیٹ اے

توتنا: (ند، مفت) 1- مورکھ، اُجڑ، بے وقوف 2- اک قسم دا واجا

توتشی: (مو) اک واجا جیہڑا بھوک مارن نال وجہا اے، اک قسم دا چھوٹا واجا

توتھا: (ند) تھوٹھا الزام، بُھتان، بے جادوش

توتھا، تھن، (حما) بُھتان لاون، جھوٹھ مرھن

توتھا پتھاون، (حما) جھوٹھ بھاون، الزام لاون

توتھا، تھن، (حما) جھوٹھ بولن، الزام لاون

توتھے: (ند، مفت) دیکھو: توتھا جیہدی ایہہ جمع اے

توتی: (مو) بندوق دی گھوڑی

توتی: (قا، ند) اک چھوٹے قد دا توتا، جس دی تپتی بیگنی، کھنھ

ہرے اتے کچھ پیلی ہوندی ہے، اک سُر پیل آواز والا پرندہ جیہڑا

ٹوت دیاں گولھاں دے موسم وچ اکڑ دکھائی دیدا اے

توتی نامہ، (ند) 1- ضیاء الدین بخش لاهی دی مشہور کتاب جس

وچ توتے دی زبانی 52 کہانیاں نیں 2- ابوالفضل دی لکھی کتاب

جس وچ 52 کہانیاں مختصر روپ وچ نیں

توتی: (قا، مو) مونہہ نال وجاؤن والا اک چھوٹا واجا، الغوزہ، ٹری،

نفیری، دگنی: وجن ٹوتیاں تریاں کھڑن میراں جج دیکھنے نوں

پوچک آندا ہے (مقبِل)

توتی بولن، (حما) 1- کسے خوبی دے سہوں مشہور ہون 2- فیض دا

ساتھ دیون، نصیبہ ساتھ ہون

3- سٹ نال پنے جان والی گھٹی، روپڑا 4- اک پرندہ، ٹوڑو

توتری: (مو) لوٹے یاں گنگا ساگردی ٹوٹی

توتڑ: (ند، مفت) موٹا آدمی، پھیلیا ہوا آدمی

توتڑا: (ند) 1- باجرے دے دانے کدھن پچھوں پچیا پھوس 2- توتا

توتڑا: (ند) چھوٹا ٹوت، چھوٹے توت دا رکھ

توتڑو: (پو) ٹوٹو، دھوٹو، وسل، گھٹکو

توتڑی: (پو، مو) 1- تیل والی فصل، سرسوں دی فصل، سورج مکھی دی

فصل 2- (مفت) بے اختیاری زبان، مُنہ پھٹ

توتڑی: (مو) 1- لوٹے دی ٹوٹی 2- چھوٹا توتڑو 3- زنگا واجا، بگل

دیگرہ، دگنی: کئی توتڑی پیار وچاؤندا اے 4- باجرے یاں کنک دے

دانے کدھن مگروں پچیا پھوس، ٹوڑی، بھوسا 5- (ند) چھوٹا ٹوت،

دگنی: موسیٰ سکھ چین توتڑی (نجم)

توتک: (ند) 1- کشتی دا بیٹھلا تختہ یاں حصہ 2- چیمہ، زبان

توتک: (ہ، ند) 1- توتیا، نیلا تھوٹھا 2- ٹوتی، واجا

توتکڑا: (ند) 1- پنجابی لوک گیتاں دی اک قسم 2- گپ

توتکڑی: (پو) زبان، چیمہ

توتل: (مفت) دیکھو: توتلا

توتلا: (ند، مفت) توتلی زبان وچ گلاں کرن والا، بنگ، توڑو،

توتلا، جیہدی زبان وچ توتا استعمال زیادہ ہودے، جو صاف نہ

بول سکے

توتلا پین، (ند) پچیاں دا بگ بولن دی عادت، صاف آواز نال نہ

بول سکھن دی عادت، تھکھیاں دا بگ بولن

توپچیاں: (ند) توپچی دی جمع

توپڑا: (ند) 1- چھوٹی توپ 2- اک لوہے دا ڈھانچہ جس وچ بارود

وغیرہ پا کے بھاری اواز کدھدے نیں، ایہہ کھیتاں وچوں جانور

اڈاون لئی درتیا جاندا ہے

توپک: (مو) توپ داکٹر، وڈی توپ، دنگی: 'توپک چلدے تیرن

درحدے داگوں مینہ' (جنگ نامہ حامد)

توپکی: (ند) دیکھو: توپچی

توپکی: (مو) دیکھو: توپچی

توپن: (مصدر) دیکھو: تروپن

توپنا: (فعل) تروپا لاونا، سیونا

توپسکی: (مو، مفت) چلاکی، پھرتی، جگتی

توپی: (مو) 1- کھونا پیسا، ٹٹی ہوئی توپ نوں گال کے بنایا ہویا پیسا

2- توپ دی تغیر

توپے: (ند) توپا دی جمع

توپے اُدھیرن، (ند) دیکھو: توپا اُدھیرن

توپے توڑ، (مفت) دیکھو: توپے ٹوڑواں

توپے توڑواں، (ند) دیکھو: توپے ٹوڑواں

توت: (ند) دیکھو: توتا

توت: (قا، ند) اک رُک جیہدے تے شہوت دی طرحاں دا بکا جیہا

پھل گدا اے تے جیہدی ٹہنی پکدار ہوندی اے، ایہدا پھل دو قسم

دا ہوندا اے، اک دے نال سرخ سیاہ رنگ دے پتے پتے دانے

ہوندے نیں جیہناں نوں توت کہندے نیں تے ذوبی قسم دے

نال سفید تے زرد رنگ دے لمبے دانے ہوندے نیں جیہناں

نوں شہوت کہندے نیں، دنگی: 'تیرا پنڈا پوری ٹوت دی، تیری

لغراں ورگی بانہ' (شریف کنجاہی)

توت بھیتی، (پو، مو) ادھ گل جس توں کوئی بھڑک اُٹھے، لوتی

توت بھیتیاں اڈاونا، (حا) ششے جھڈنا، جھٹاں لاونا

توت چلکے پھرنا، (حا) 1- آوارہ بھوندے پھرنا 2- بے فائدہ

کم کر دے پھرن

ٹوت کرن، (حا) سخت سزا دینا

توتا: (ند) 1- ہرے رنگ دا اک مشہور پنجمی، طوطا 2- بندوق دا گھوڑا

3- لکڑ دا توتا جو دروازے دی چوگاٹھ تے اُپر لے پاسے ہوندا ہے

4- توڑے دار بندوق

توتا، بگلا، لوا، بیئر، ایہناں چوہاں نوں آندا گھیرا، گھیر گھار

کے گچھا کیتا، انت چوہاں دا لہو پیتا، (بجھارت) پان دا پڑا

توتا پالن، (حا) 1- کوئی نواں کم چھوہ لون جیہدے نال پہلے

کماں دا حرج ہووے 2- دل دا روگ لالون، کسے نال پیار کرن

لگ پون

توتا چشم، (+قا، مفت) مطلبی، بے وفاء، مفاد پرست

توتا چشمی، (+قا، مو) بے وفائی، کورا پن

توتا رٹنی، (مو) اکو گل نوں مُرد مُرد ہرائی جانا، گھوٹا، رٹا

توترا: (ند) باجرے یاں کنک دے دانے کدھن مگروں پچیا پھوس،

ٹوڑی، بھوسا

توترو: (ند) 1- مٹی دے لوٹے دی ٹوٹی 2- اک واجا، بگل، دھوتو

تو تک: (نذ) شکر اچاریہ دا اک مشہور چولا

تو تک: (مو) ٹوٹ، گھاٹ، کمی

تو تک: (نذ) 1- اک بحر یاں وزن 2- غصے نال گل کرن دا عمل، سخت کلامی

تو ٹکا: (نذ) ٹوٹکا دا وگاڑ 1- جادو منتر، ٹوٹا 2- نسخہ، دوا 3- چنگی گل
4- حکایت 5- گیت دا بول 6- (صفت) ہوشیار، چا تر 7- ٹپا ہویا
توٹا: (فل) دیکھو: ٹٹا

توٹھا: (صفت) دیکھو: ٹٹھا

توٹیت: (عر، مو) 1- یقینی ہوون، پکا ہوون، مضبوط ہوون، تصدیق
ہوون 2- مضبوط، پکا 3- تصدیق ہوون دا عمل یاں حالت

توٹیت کرن، (حما) تصدیق کرن، پکا کرن، یقینی بناون

توٹیت ہوون، (حما) تصدیق ہوون، پکا ہوون، یقینی ہوون

تو ج: (فا، مو) اک قسم دے رکھ دی جھل جو لکھن دے کم آؤندی سی

تو ج: (عر، مو) 1- خیال 2- کرپا، خاطر، دھیان، دگی: دگی: اے توجہ
کل دلیاں نوں اوس عارف سا بچے دی

تو جی: (عر، مو) معاملہ، مالیہ

تو جج: (نذ) مالیہ، لگان

تو جیا: (مو) دیکھو: توجہ

تو جیہ: (عر، مو) 1- وجہ دس، دلیل دیون، سبب بیان کرن 2- وجہ،
دلیل، سبب 3- علم عروض وچ ردی ساکن توں پہلاں حرکت دا نام

تو چا: (ہ، مو) جلد، چڑی، دگی: دوج تو چا دے تو چا دا روپ ہو کے مرد

گرم نوں پرکھنے ہارتوں ہی (دولت رام)

توڑا

تو چھڑ: (نذ) اک طرحاں دا ہتھیار، دگی: مار یا تو چھڑ بندھ چڑھ بھڑکی،
جیوں لگ توں بستر بھڑکی (بیر سنگھ)

تو حید: (عر، مو) 1- اک جان، اک کرن 2- خدا نوں اک مقن

3- کلا کارا ہوون دی حالت، وحدانیت، دگی: پڑھ تو حید تن اندر
دڑیا سکھ آرام نہ سدا ہو (باہو)

تو حید پرست، (عر، فا، صفت) اک رب نوں مقن والا،
وحدانیت پرست، موجد

تو خلا: (ہند، نذ) تو کھلا، بے قراری، بے چینی

تو خلی لگنا: (حما) بے چینی ہونا، بے قراری ہونا

تو دا: (نذ) 1- ڈھیر، اکھ، انبار 2- اپنی دت 3- تیر دا نشانہ سکھن
لئی بنائی کندھ 4- اٹھ دا بچہ

تو دوری: (فا، مو) اک ٹوٹی جو طاقت دی دوائی ہے

تو دہ: (نذ) دیکھو: تو دا

تو دہ بھنسن، (حما) 1- بٹکا بناون، ڈھیری لاون 2- پنڈ بھنسن، بیٹا

بھار بھنسن 3- مصیبت بناون 4- ہاتھی پالن

تو دہ طوفان، (نذ) جھوٹا الزام، بیٹان

تو دھا: (نذ) 1- اک بے سرے پنچھی دا ناں 2- بیرا

تو دھی: (مو) ٹو دھا دی ماہد

تو ڈ: (نذ، صفت) 1- وحشی، اُجڈ، جابل، بے وقوف 2- اٹھ دا بچہ،

ٹوڈا، بوٹا

تو ڈا: (نذ) دیکھو: توڈ

تو ڈا: (نذ) پہلی یاں دوجی چھت تے بن والے براڑے نوں آسرا

ٹوٹی بولنا، (مخا) شہرت ہونا، ناں ہونا، فن یاں بہادری دے
چرچے ہونا

ٹوٹی دی نقار خانے وچ کون سُن دا ہے، (اکھا) 1۔ جدوں
گھڑے اچھے ماڑے دی کوئی سوائی نہ ہووے تاں کہندے نیں
2۔ بہتیاں اچھے تھوڑیاں دی کوئی کچھ نہیں ہوندى

توتے: (نہ) توتا دی جمع، اک توں ودھ توتے

توتے اُڈ جانا (معتھاں دے)، (مخا) گھبرا جانا، ہوش و حواس اُڈ
جانا

توتے اُڈ جاون، (مخا) سدھ بدھ جاندی رہون، گھبرا جاون،
بوشل جاون

توتے اُڈا دیون، (مخا) دیکھو: توتے اُڈاون

توتے اُڈاون، (مخا) حیران کرن، بوشلا دیون، بیرون زمین کڈھ
دیون، ہوش گوا دیون

توتے پڑھاون، (مخا) کسے بڑھے بندے یاں ناکھ نوں علم
سکھاون

توتے جیہ پک گئی، جدوں میوا پکین تے آیا، (اکھا) جدوں
بہت کوشش کرن توں بعد ویلا آون تے آدی اوس دا پھل حاصل
نہ کر سکے تاں کہندے نیں

توتے چڑیاں بنادنا، (مخا) عورتاں دا اک خاص ڈھنگ نال
والاں نوں سنوارنا

توتے چشما، (نہ) مفتی، مطلبی، خود غرض، فصلی بیڑا

توتے چٹشی، (مو، مفت) توتے چشما ہون دا عمل، خود غرض

توتے دی بلا باندھ دے سر، (اکھا) جدوں نقصان کسے کولوں
ہووے تے سزا کسے ہورٹوں ملے تاں کہندے نیں

توتے رنگا، (مفت) اوہ جس دا رنگ توتے ورگا ہووے
توتے وانگ پڑھاون، (مو) کہہ کہہ کے کم کراون، ڈھیر کھینچل
کراون

توتے وانگ پڑھاونا، (مخا) دیکھو: توتے وانگ پڑھاون
توتے وانگوں اکھاں بدلن، (مو) دیکھو: توتے وانگوں اکھاں
پھیرن

توتے وانگوں اکھاں پھیرن، (مخا) یک دم بے دید ہو جاون،
بے مردت ہو جاون، بے لحاظ ہو جاون

توتے وانگوں پڑھن، (مخا) بے سوچے سمجھے پڑھن، رٹا لاون
توتے وانگوں پڑھنا، (مخا) دیکھو: توتے وانگوں پڑھن
توتیا: (نہ) نیلا تھوٹھا، دنگی: اتھ درماں لے توتیا وزن پچھانی یار
توتیا سبز، (نہ) نیلا تھوٹھا

توتیا: (نہ) 1۔ شک 2۔ محوٹھا الزام 3۔ ندیا

ٹوتیاں: (مو) 'ٹوٹی' دی جمع، نفیریاں

ٹوتیاں کہہ واچے، (نہ) بچیاں دی اک کھیڑ

توٹ: (نہ) اک دریک چھند جس وچ چار سکھ ہوندے نیں

توٹ: (مو) 1۔ گھاٹ، کمی، نقصان 2۔ مفلسی، غربت، مندے دن
3۔ ٹٹن دا عمل، پھورا

توتا: (نہ) بکا، بوتا، چھوٹا اٹھ، بتارو، دنگی: ڈاچیاں دے مرن توڑیاں
توڑے (نیں جھناں)

تورخ: (عر، مذ) زہد، پرہیزگار، اشقا، تقویٰ

تورکی: (مو) نیکیاں، نیکیاں پھنسیاں والی بچیاں دی اک بیماری، پانی جھارا

تورکی: (خر، مو) 1- تُرکی زبان 2- فارسی زبان

تورگ: (مذ) گُرگھی لپی وچ تپال والے اکھر، تپال

تورن: (مذ) خوشی دے موقع تے پھل کیلے دے پتیاں وغیرہ دا بنایا دروازہ، بندھن وار

تورن: (مصدر) ودیا کرن، گھٹن، ٹورن

تورنا: (ضم) دیکھو: ٹورنا

ٹورٹیا: (مو) ٹرٹا، مہرتی، جھیتی، جلدی، کالھی

تورو: (مذ، مفت) مال چھیڑن والا، چمداہا

تورو تورو، (کلمہ ندائیہ) ایہہ آواز گھوڑے، بکریاں بھینڈاں وغیرہ نوں بلاون لئی کڈھی جاندی اے

تورہ: (مذ) 1- سرکاری قانون، رسم و رواج، شرع 2- ناز، غرہ، غرور، گھمنڈ

تورہ دسنا، (محا) ناز غرہ دکھانا، غرور کرنا، دکھاوا

تورہا: (مذ) دیکھو: ٹر دیا

توری: (مو) اک قسم دی سبزی جس دیاں کئی قسمیں نیں، وگی: کسے

کسے میڑنے چھڑیں توں تیرا رنگ ہے توری دے مغل دانی (وارث شاہ)

توری مہلی، (مو) زرد رنگ

توری درگا جوان، (مذ) پوری درگاہ جوان دا دگاڑ

جل توری، (مو) مچھی

ڈنڈی توری، (مو) اک قسم دی توری جس دے اُپر بکلی بکلی لوں ہونڈی ہے، ایہہ لگ بھگ انگل جی موٹی ہونڈی ہے، ایس دا پودا ہوندا ہے

رام توری، (مو) گھیا توری

ساوی توری، (مو) دیکھو: رام توری

کالی توری، (مو) اک قسم دی توری جو درختاں اُتے یاں کندھاں اُتے چڑھیاں ہو یاں پیلاں نوں گلدی ہے ایس دے باہرے پاسے دھاریاں وی ہونڈیاں نیں اتے جدوں ایہہ پک جاندی ہے تاں ایس دے بی کالے ہو جاندے نیں

گھیا توری، (مو) اک قسم دی توری جیہڑی کھیرے ورگی ہونڈی ہے، ایس دی ویل ہونڈی ہے

توری: (ضم) تیری، تہاڑی، ٹساں دی

توری: (نم) توڑیں، توڑتاں، تائیں، تک

تورے: (ضم) تیرے، تیرا، تہاڑا، تساں دا

تورے: (مذ) تورہ دی جمع، ناز، غرہ، غرور، گھمنڈ

تورے والا، (مذ، مفت) غرے باز، حکمر

تورے والی، (مو، مفت) غرے باز، حکمر (سوانی)

توریا: (مذ) تارا میرا دے پتے، ساگ، سرہوں جیہا اک ٹوٹاتے اوس

دے بچ جس دا تیل نکلتا ہے، وگی: سدا نہ بھلن توری، سدا نہ

گلدے نی سادنا (شاہ حسین)

توڑ: (مذ) 1- گھلی تھاں، میدان 2- بنجر، روڑ 3- آخر تک، آخری حد،

دین لئی کندھ وچ رکھیا اک لکڑ دا شہتیر

توڑھا: (نڈ، صفت) سناں وڈھا والا (کھوہ)

توڑھک: (مو + نڈ) مندا بولنا، سخت کلامی، وگئی: کر کر توڑھک برل چلایا

توڑی: (مو) توڑادی مادہ، پتلی بوتی، چھوٹی انٹھنی، وگئی: ڈاچیاں دے

مرن توڑیاں توڑے (نیں جھٹاں)

تور: (عر، نڈ) ترم، رن سنگھا داجا

تور: (مو) 1- گز ڈیزھ گز لئی لکڑ جو جلاہیاں دے کر گئے وچ لگی

رہندی ہے جس وچ تانی لپٹی جاندی ہے 2- ادھ رسی جو سوانی پاکی

دے چونہ پائیں ایس لئی تانی دی ہے تاں بے پردہ ہونا ل اڈ نہ

سکے

تور: (نڈ) راجپوتاں دی اک ذات

تور: (نڈ) دیکھو: تیر

تور: (مو) نور، ورتارا، ڈھنگ

تور بتور لاہوون، (عجا) بوٹھل جاون، بھوں جاون

تور تورن، (عجا) 1- مڈھ نمھن، عینہہ پاؤن 2- چالو کرن، رواج

دیون

تور تورنا، (عجا) مڈھ نمھنا، عینہہ پاؤنا

تور چڑھن، (عجا) دیکھو: تور چڑھنا

تور کڈھن چھڈ یا سماں چالے ہی چلے، (اکھا) جد کوئی منکھ

اکھا ہی کجھ نہ کرن جوگا ہووے تے پھوکیاں پھڑاں مارے تاں

آکھدے نیں

تور: (نڈ) اک طرحاں دی ٹٹھی چمی

تور: (ضم) تیرا، تہاڈا، ٹساں دا

تور: (مو) غصہ، ناراض، غیر مطمئن

تور: (نڈ) 1- قانون، دستور، حکم، رسم، ریت، رواج 2- چال، رفتار،

نور 3- گزر بسر، گزارہ 4- اک پنجابی لوک گیت 5- نگرانی کرن

والا 6- چاتر، دبدبہ، چالاک، وگئی: بھر پیٹے گھٹ آب حیاتے

گا کھ بھرم دا تور (نجم) 7- ہنکار، مان، وگئی: 'تورا حڑٹ گیا ہیرے

دا، جو بولی ات بھتی' (ہیر دمور) 8- سرکاری، قانون، شرعی قانون

دے آلت

تورا اثرنا، (عجا) گزارہ ہونا

تورا تچکا، (نڈ) ہنکار، گھمبڈ، آکڑ

تورا تورنا، (عجا) 1- گزارہ کرن، گزر بسر کرن 2- چالو کرن،

رواج دیون

تورا توری، (مو) چالورکھنا (کوئی کم)

تور: (ضم) تیرا، تہاڈا، تیڈا

تورات / توریت: (عبر، مو) یہودیوں دی مذہبی کتاب جو حضرت

موسیٰ تے نازل ہوئی سی، عہد نامہ قدیم، وگئی: اہل نجوم سدے اس

ویلے حفظ تورات زبانی (ہاشم)

توران: (ثر، نڈ) ایران دے شمال مشرق دے دیش دا ناں، تاتار

دیس، ترکستان

تورانی: (صفت) توران دارہن والا، تاتاری، توران دا، وگئی: کیا حیا

ایسناں راجیاں نوں کجھ لچ نہیں تورانیاں نوں (علی حیدر)

تورڑا: (چھ، نڈ) 1- پتلی پوری 2- کسے شے نوں توڑن دا فعل ماضی

توڑا

توڑ لہسن، (حما) اُپا لہسن، حل تلاش کرن، داڑ لہسن
توڑ لون، (حما) 1- بھن لون، لاه لون 2- کسے نوں دوسے دلوں
اپنے دل کر لون

توڑ لیاون، (حما) بھن لیاون، دڈھ لیاون
توڑ مروڑ، (نم) توڑ پھوڑ، بھن توڑ
توڑ مروڑ کرن، (حما) کسے چیز نوں دل دیون، مروڑن، کھج
دھڑوہ کرن

توڑ نہا، (حما) آخر تک ساتھ دیون، وعدہ پورا کرن، وفا کرن
توڑ نہاوان، (حما) دیکھو: توڑ نہا

توڑ نہاؤ، (صفت) توڑ تیک نہاؤن والا، پگچیل، وفادار
توڑ نہ چڑھن، (حما) 1- پورا نہ ہون 2- منزل تک نہ اپڑن
توڑ و توڑ، (نم) توڑ تیکر، اخیر تائیں

توڑ و توڑ کرن، (حما) سارا کم کرن، اخیر تائیں کرن
توڑ و چھوڑ/توڑ و چھوڑا، (نم) تعلق توڑنا، تعلق توڑن دا حکم
توڑ و چھوڑی، (م) تعلق توڑنا

توڑ و نہاؤنا، (حما) خراب کرنا، وگ: آگئی صورت مکر اسازے توڑ
و نہاؤن والی

توڑ: (نم) 1- توڑی، بھوں 2- ردی، تھکا، خراب

توڑا: (نم) 1- بندوق دا لٹیا 2- رتی دا ٹوٹا 3- خیری 4- سنگیت دج
تال دی اودھ تھان جتھے تان لُہی ہے 5- بھان، ریزگاری 6- پگ
دے اُتے دل اُتے لُہی جاون والی سونے دی زنجیری، سردا اک
گہنا 7- پیر دا اک گہنا 8- گھاٹ، کمی، خسارہ 9- چھوٹی پوری، تھیلی،

(دوجی جلد)

توڑ داسدا آونا، (حما) دیکھو: توڑ داسدا آون

توڑ داسگی، (نم) صفت 1- عمر بھر داسا تھی 2- منزل تیک داسا تھی
توڑ دالکھیا، (نم) قسمت دالکھیا، تقدیر دی گل
توڑ دی آ لگن، (حما) 1- مرن کنڈھے ہون 2- موت دی فکر
لگ جاون

توڑ دی آ لگنی، (حما) مرن کنڈھے ہونا، وگ: لہسوں توڑ دی آ
لگی اے سامیلا (با-ڈھو)

توڑ دیاں جدائیاں پینا، (حما) پکا وچھوڑا پے جانا، دھروں وچھوڑا
پینا، وگ: پائیاں رب جدائیاں توڑ دیاں نہیں پرت کے پھیر وصال
ہویا

توڑ دیون، (حما) 1- ٹوٹے کرن، پُور پُور کرن 2- جد اُجد کرن،
الگ کرن، دکھ کرن 3- اُپا کرن
توڑ سٹن، (حما) دیکھو: توڑ دیون

توڑ کرن، (حما) 1- اُپاء کرن 2- کسے دے دا ٹوٹ رو کرن،
سازش ناکام کرن

توڑ کے جواب دینا، (حما) بالکل نہ کرنا، رکھا جواب دینا، نگاہ
جواب دینا

توڑ کے جواب دیون، (حما) دیکھو: توڑ کے جواب دینا

توڑ کے نکل جاون، (حما) کسے گھیرے یاں حلقے وچوں باہر نکل
جاون، جیل وغیرہ نوں بھن کے نکل جاون

توڑ لاون، (حما) کنارے لاون، منزل تے اپڑاون، برے

لاون

منزل تیک، سیرا، دُھر، حد 3- ٹٹ مٹھ 4- جواب 5- اُپا، علاج
6- گڈی دی دُور دی اک قسم 7- مک مکا، خاتمہ 8- پانی دا زور
9- لوہے دی سلائی جس نوں گلوئے وچ دے کے سوت ائیریدا
اے 10- (مو) نٹے دے ٹٹن دی حالت، بے چینی 11- گھاٹ،
کی، ٹوٹ 12- بھان، ریز گاری 13- وار، واری، جیویں: پہلے توڑ
دی شراب 14- موٹا پا

توڑ اپڑاؤن، (مخا) گھرنیک پہنچاؤن، منزل تائیں اپڑاؤن

توڑ پانی دا ساتھ، (مخا) عمر بھر دا ساتھ، جیون دا ساتھ

توڑ ہچاؤن، (مخا) انجام تیک لیا

توڑ پھوڑ، (مخا) بھن توڑ، گڑ بڑ

توڑ تاڑ، (مو) دیکھو: توڑ پھوڑ

توڑ تانی دا ساتھ، (مخا) عمر بھر دا ساتھ، جیون دا ساتھ

توڑ تباہ، (مخا) دُھرتیک بھاون والا، دگئی: 'جو بن خُسن نہ توڑ تباہ کہ

ایس دا بھر داسا' (سیف)

توڑ تپا، (مخا) گھاٹا، کی، جگ

توڑ تڑک، (مو) توڑ پھوڑ

توڑ توڑ کھانا، (مخا) بہت ہی تنگ کرنا

توڑ توڑ کھاون، (مخا) 1- بہت ہی تنگ کرن، دُکھ دیون 2- دُڈھ

دُڈھ کھاون

توڑ توڑ کے کھانا، (مخا) ٹٹن ٹٹن کے کھانا

توڑ توڑی، (نم) توڑ تائیں، اخیر تیک، انجام تیک

توڑ تے ہوون، (مخا) 1- ٹگن تے آؤن 2- زور اے تے ہوون

توڑ جوڑ، (مخا) جوڑ توڑ، ساز باز

توڑ جوڑ چلن، (مخا) سازش کامیاب ہوون، فریب چلن

توڑ جوڑ دا پُورا، (مخا) (صفت) لڑائی جھگڑا کر اؤن وچ ماہر،

چالاک، چتر

توڑ جوڑ کرن، (مخا) سازش کرن، چال چلن، فریب کاری کرن،

دھوکھا دیون

توڑ جوڑ ہوون، (مخا) سازش ہوون، دھوکھا ہوون

توڑ چاڑھن، (مخا) انجام تیک لے جاؤن، کم ختم کرن، اخیر تیک

بھاون

توڑ چاڑھنا، (مخا) دیکھو: توڑ چاڑھن

توڑ چڑھانا، (مخا) اخیر لے ساہ تیک ساتھ بھانا، دوستی بھانا،

دوستی نوں انجام تک پہنچانا

توڑ چڑھن، (مخا) 1- کامیاب ہوون، پردان چڑھن 2- منزل

تیک پہنچن 3- مکمل ہوون

توڑ چڑھنا، (مخا) مکمل ہونا، پورا ہونا

توڑ دا بھلا، (مخا) 1- مڈھوں گھٹھا 2- بھکلیا ہویا، دگئی:

'کالی داس کجھ انت نہ اوگنا دارب بخش لے توڑ دے بھلیاں نوں'

(کالی داس)

توڑ دا ساتھ، (مخا) 1- عمر بھر دا ساتھ 2- منزل تیکر دا ساتھ

توڑ داسدا، (مخا) موت دا بلاوا، موت دی آواز

توڑ داسدا آؤن، (مخا) موت دا سنبھا آ جانا، موت آؤن، ساہ

ٹگن

توڑیاں اگ تے دھردیاں ہن

توڑی: (مو) تیوری، دل، دھ، متھے دے دھ

توڑی: (مو) کنک دی کئی ہوئی ناز، کنک دا پھوک، کنک یاں جوداں دے کترے ہوئے پٹھے، کنک گا ہن پچھوں دانے گڈ کے بچے چھلو اتے ککھ

توڑی پٹھا، (نڈ) دیکھو: توڑی دانہ

توڑی دانہ، (نڈ) ڈنگراں دا کھا جابا، پٹھا دتھا

توڑی ٹوں تنگو، اڈائی ٹوں چنگڑ تے جھگڑے ٹوں رگھڑ، (اکھا) توڑی تنگو وچ قابور ہندی تے اڈائی دا کم چنگڑ چکا کر لیدے نیں تے جد کہ لڑائی فساد وچ رگھڑاں دی کوئی برابری نہیں کر سکدا

توڑی وچوں اکو دانہ ٹوہی دا اے، (اکھا) تھوڑی چیز توں ای

پہنی چیز دی اچھائی بُرائی دا اندازہ ہو جاندا اے

توڑی: (مو) ٹوڑنا داصیغہ ماضی، ٹھوسی، کھسیڑی

توڑے: (نم) 1- بھادین، جے، پھیر دی، ہو نہیں تے 2- دھرے،

بھدا، علیحدہ 3- ٹٹے ہوئے، دگئی: 'توڑے عمرتاں لگ گئی' (نم)،

دگئی: 'توڑے بپتے روپ دسیون توڑے تھوڑے تھوڑے' (میاں محمد بخش)

توڑے: (نڈ) 1- توڑا دی جمع، تھیلے، جھولے 2- پیراں دے گپے،

اک زیور جو عورتاں پیراں وچ پاندیاں نیں 3- اشرفیاں

توڑے چڑھنے، (عجا) رشوت ملنی

توڑے دار، (نڈ) ادھ بندوق جس نوں قلیتے نال اگ دتی

جانندی ہے

توڑے دا مونہہ کھول دینا، (عجا) کھولا دان من کرنا، کھولا خرچ کرنا

توڑے دا مونہہ کھولن، (عجا) بخشش کرن، سخاوت کرن، فیاضی کرن

توڑے نا، (مفت) توڑے دا

توڑیاں: (نڈ) دیکھو: توڑی

توڑیں: (نم) حرف جار، تک، جیویں

توڑ: (مو) اک قسم دی زکھ دی چھال جو کھن دے کم آمدی اے

توڑک: (نم) شان، شان و شوکت، ٹھاٹھ، دگئی: 'نبی پاک رسول مقبول کارن ساز ساز ساج توڑک تلوین کیجے' (بوٹا)

توڑک اصفیہ، (مو) اک کتاب دا ناں جس وچ مہیار تے چندر

بدن دا ذکر آندا ہے

توڑک باری، (نم) دیکھو: ٹوک باری

توڑک جھاگیری، (نم) دیکھو: ٹوک جھاگیری

توڑک مارن، (عجا) دڈے دڈے دعوے کرنا

توڑلج: (نم) 1- پریشانی، پرانگی 2- قانون 3- دھڑنا 4- ٹیلے کا

نقشہ 5- فصل دا لگان، جمع بندی، دگئی: 'دل دی کشت تے درواں

دال دے کے، توڑلج فصل دی ستم ایجا دنگدے'

توس: (مو) ہوگئی، مگر کئی

توس دان/توس دان، (نڈ) کارتوس رکھن دا تھیلا، کارتوس دان

توس: (نڈ) انگریزی لفظ (Toast) قوں بنیا ہویا، ڈبل روٹی دا کٹیا

(دو جی جلد)

جھولا 10- تاوڑا، گھڑا

توڑا پھوڑا، (نڈ) دیکھو: توڑ پھوڑ

توڑا جھاڑنا، (مخا) 1- متھے مڑھنا، ذمے لادنا 2- جوش والی گل

کر کے دل بھڑکا دنا

توڑا جھڑنا، (مخا) ہاسے مذاق دانٹنا بننا

توڑا دسنا، (مخا) مزاج کرنا، آکڑنا

توڑا دینا، (مخا) آسرا دینا

توڑا دین، (مخا) سہارا دین

توڑا مروڑی، (مو) کھچ دھرو، توڑن مروڑن دی حالت یاں عمل،

بے چینی، چٹنا

توڑا وجنا، (مخا) گیت دی تان مٹنا

توڑا واون: (مصدر) ٹھوک کے بھراون، نپ نپ کے بھراون

توڑنا: (نڈ) توری دی ٹنکی ہوئی پھلی جیہڑی بی واسطے رکھی جاندی اے

توڑل: (مفت) توڑ دین والا

توڑلا: (نڈ، مفت) آخری، انتہا تک دا

توڑماں: (مفت) دیکھو: توڑواں

توڑن: (مصدر) 1- بھٹن، ٹوٹے ٹوٹے کرن 2- لاہون 3- الگ

الگ کرن، دکھ کرن

توڑن جوڑن، (مخا) 1- بناون سنوارن، کانٹ چھانٹ کرن

2- اپنے نال ملاون

توڑنا: (نغم) 1- توڑن توں اے، بھٹنا، ٹوٹے ٹوٹے کرنا 2- بھان

بھٹنا 3- خلاف ورزی کرنی (اصول، قانون وغیرہ دا) 4- پھل نالوں

لاہنا (پھل پھل وغیرہ دا) 5- الگ کرنا 6- بھاء گھٹا دنا 7- بند کرنا

(مخک، ٹیکٹری وغیرہ)

تان توڑنا، (مخا) گل مٹنا

توڑنا: (نغم) 1- شن شن کے بھڑنا، ٹھوسنا، کوئی شے کے شے دچ زور

دے نال گھسیڑنا 2- بُرکی مُونہہ دچ ٹھوسنا

توڑو: (نڈ، مفت) توڑن والا، بھٹ پاون والا

توڑو توڑ، (نغم) 1- بھرپور، بھریا ہویا، ٹکونک 2- اخیر تیک، مڈھ

توں اخیر، اخیر تائیں، توڑ تھکر 3- تنگ آیا ہویا

توڑواں: (نڈ، مفت) 1- ٹھواں 2- کوارا

توڑواون: (مصدر) دیکھو: توڑواون

توڑواون: (مصدر) ٹھوک کے بھراون، نپ نپ کے بھراون

توڑوں: (نغم) مڈھ توں، مڈھوں، ازلوں، پہلے دن توں، شروع

توں، دھروں

توڑھ: (نڈ) کک جو وغیرہ دے سٹیاں اُتے سخت والا حصہ،

کسار، کسیر

توڑی: (نغم) ٹک، تائیں، تھکر

توڑی: (مو) 1- مٹی دی ہانڈی، ٹنکی، دیگ 2- دیگ دا اک تاء

3- سالن 4- تاڑی، تالی

توڑی دو ہتھیں وجدی اے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

لڑائی جھگڑایاں پیار محبت دا اظہار اک پاسیوں ای نہیں ہوندا تاں

کہندے نیں

توڑیاں ویلا، (نڈ) شام ویلا، دگی: 'چار گھو دجے دا وقت جدوں

تو کم

تو قع رہوں، (حما) اُمید زندہ رہوں، بھروسا قائم رہوں
 تو قع ہوں، (حما) اُمید ہوں، آسرا ہوں، تانگہ ہوں
 تو قف: (عر، مذ) دیر کرنا، وقفہ کرنا
 تو قیر: (عر، مو) 1- مان، عزت 2- وقار
 تو ک: (مو) آل اولاد، نسل، نژاد
 تو کا: (مذ) کپاہ نوں لگن والا کیرا
 تو کر: (مو) دیکھو: تو کرز

تو کرز: (مو، مفت) 1- ادہ گاں یاں مجھ جو ستاں اٹھاں مہینیاں دی
 دُڈھ دے رہی ہو 2- دُڈھ دیوں لئی تیار گاں یاں مجھ
 تو گرو: (مفت) تن دا مجموعہ

تو کل: (عر، مذ) رب اُتے بھروسا، رب دا آسرا رکھن دی مفت، خدا
 دا آسرا، صدق، سہارا، دِگی: مبر تو کل کر کے رب تے عمر عزیز
 لگھائی

تو کل تے بہہ رہوں، (حما) 1- خدا تے بھروسا کرن، اپنے
 سارے کم اللہ تے چھڈن 2- دیکھیاں رہوں، بیکار بیٹھن
 تو کل کرن، (حما) اللہ تے بھروسا کرن، مبر شکر کرن
 تو کلے علی اللہ، (عر، فقرہ) ترجمہ: 'میں اللہ تے بھروسا کیتا،
 دُنیاوی مال توں دل ہٹا کے کے معاملے نوں اللہ دے سپرد کردے
 وقت بولیا جاندا اے

تو کلی: (مذ، مفت) اللہ پاک تے تو کل (یقین) رکھن والا
 رب تو کلی، (نم) اتفاق نال، اجن چیتی
 تو کم: (مذ) 1- ہڈل، میگہ 2- ہرارنگ 3- نیل کٹھ، لارن

توش: (عر، مذ) شاعری دی ادہ مفت جس وچ شاعران دے پہلے لفظاں
 دے پہلے حرفاں نوں ترتیب وار جوڑن نال کوئی تاں بن جاوے
 توشیں: (مذ) راضی کر، خوش کر لے

توصیف: (عر، مو) 1- وصف بیان کرن، تعریف کرن، صفتاں کرن
 2- دِگی: 'بھہ توصیفاں اوس حکم نوں جو تہا رسد اوسے'
 توضیح: (عر، مو) 1- کھول کے بیان کرن، تشریح کرن 2- تشریح،
 وضاحت 3- مال گزاری دا نقشہ

توغ: (تر) فوج دا نشان، دِگی: 'توغ نشان فیلاں دے جھلکھن سازش
 مرداں تائیں' (یوسف زلیخا)

توف: (مو) توپ، بندوق

توف خانہ، (مذ) دیکھو: توپ خانہ

توفان: (فا، مذ) 1- شور، رولا 2- مجازاً: جھوٹا الزام

تو فلی: (ج، مذ، مفت) 1- شکاری 2- توپچی، توپ چلاون والا

توفیق: (عر، مو) 1- موافق کرن، راس کرن 2- بندے دی خواہش

دے موجب اللہ دلوں کے کم دے ہوں دا سامان ہو جان، خدا

دی عنایت 3- ہمت، حوصلہ، استطاعت، حیثیت 4- رہبری،

رہنمائی، ہدایت، دِگی: 'سچو ڈیکھ توفیق تھماں دی کیدی سولی سر

سریاں لڑکاوندے نی' (پچل ہرست)

توفیق ہوں، (حما) ہمت ہوں، حوصلہ ہوں

توق: (عر، مو) 1- آس، اُمید 2- بھروسا، دِگی: 'ہے توق بہتی ساری

آنکھیں کجھ سکدی' (میاں محمد بخش)

توق رکھن، (حما) اُمید کرن، بھروسا کرن، تانگہ رکھن

ہو یا پتلا کھڑا

توسا: (نہ، صفت) تسیا، تہایا، پیاسا، دگی: 'اُبال توں توسی ہو کے سنگیا

گھٹ پانی دا'

توسا: (نہ) توشہ دا وگاڑ 1- سفر دا سامان 2- گھر دا بیک سٹک، دگی:

'پل وچ گئے خزانے لئے ڈنگ دا کول نہ توسا' (فل دہشتی)

توسان: (مصدر) دیکھو: توساون

توساون: (مصدر) 1- ہوکاؤن، گھر کاؤن 2- بہت تریبہ یاں گرمی

لاؤن 3- بے چین کرن

توسڑے: (حما) توسے یاں توشے دا وگڑ یا زو پ

توسڑے اڈاونا، (حما) نیکے نیکے ٹوک کرنا، دگی: 'لیر و لیر رضائی

دے توسڑے اڈا کئے'

توسٹ: (عر، نہ) 1- وچ پون، واسطہ بین 2- اعتدال، میانہ روی

3- وسیلہ، ذریعہ

توسک: (مو) دیکھو: توشک، دگی: 'توسک فرشی وچھائے بہاؤنی ہاں'

(پورن بھگت)

توسٹل: (عر، نہ) 1- وسیلہ، لہمن، ذریعہ ڈھونڈن، کسے نوں وچ پاؤن

2- وسیلہ، ذریعہ، وچولا 3- سفارش، شفاعت

توسلان: (نہ) ٹوس دان، کاروس رکھن والا تھیلا

توسن: (مصدر) 1- ہوکن، گھر کن 2- بہت تریبہ گرمی لگن 3- بے

چھین ہون

توسن: (مو) خاموشی، چپ چان

توسنا: (فل) گھر کرنا، ہوکننا

توسنا: (فعم) 1- رنج کے کھانا 2- بھرتا، بیٹنا

توسناں: (فا، نہ) توس دی جمع، گھوڑا، شند تے سرکش گھوڑے، دگی:

'کد اوہ رل سکدے نال توسناں دے توڑے لکھ تھوڑی موئے

خرکتہ تے'

توسواون: (مصدر) 1- ہوکاؤن، گھر کاؤن 2- بہت تریبہ یاں گرمی

لواؤن 3- بے چین کرناؤن

توسویج: (عر، مو) 1- گھلا کرن، موکلا کرن 2- گھلا پن، موکلا پن

3- کھلار، دادھا، ترقی، اضافہ، بڑھوتری

توش دان: (فا، نہ) 1- چڑے دی اودہ تھیلی جس وچ سپاہی کار توس

رکھدے ہن 2- اودہ بھانڈا جس وچ سفر لئی خوراک رکھی جاندی ہے

توشا: (نہ) دیکھو: توشہ

توشک: (فا، مو) 1- گڈا، بستر، وچھونا، سوئی تھالی 2- فرش

توشک خانہ، (نہ) توشہ خانہ، قیمتی شیواں رکھن والا کمرہ

توشہ: (فا، نہ) 1- سفر دا کھانا 2- اودہ کھانا جیہڑا مردے نال لے

جانے نہیں تے دفن کرن مگروں گور کن یاں کسے غریب نوں دے

وتا جاندا اے، میت دا سامان 3- کسے بزرگ دے نال دا پکا ہویا

کھانا 4- رستے دا خرچ، سفر خرچ 5- اک طرحاں دی مٹھیائی 6- گھر

دا سامان، بیک سٹک، دستاں بھانڈے 7- مجازاً: اگلے جہان کم

آؤن والی شے یعنی اعمال نامہ 8- بچیا کھچیا، ورشہ

توشہ آخرت، (حما) آخرت دا سامان مراد دُنیا وچ کیجے نیک

عمل جیہڑے اگلے کم آؤنے نیں

توشہ بناون، (حما) بہت عزیز رکھنا

تولا بھرنا، (محا) بیٹا کھانا

تولا: (مذ، صفت) جنساں دی ٹلائی کرن والا، پلے دار

تولا: (مذ) 1- اک پنچھی، بتلوا 2- بچیاں دی اک کھیڈ دا کھلاڑی

تولا تولی، (مو) بچیاں دی اک کھیڈ

تولا: (مذ، ج) مدھانی دا ڈنڈا، دسہ

تولبار: (مذ) 1- طبل باز دا وگڑیا رُوپ 2- اک چوڑے مونہہ والا لسی

پانی پاؤن دا بھاٹا 3- اک پتیلے دی شکل دا کانسی دا بھاٹا جو

دیا ہواں شادیاں سے دا ج وچ دتا جاندا سی

تولد: (عر، مذ) پیدا ہونا، پیدائش، جنم، وگئی: ہاشم دیکھ تولد ہوندی آن

دکھاں لڑ پھڑیا (سی ہاشم)

تولد پاؤنا، (محا) جنم لینا، جنم دھارنا، وگئی: کرن روایت ختم نیاں

جدوں تولد پایا (گل)

تولد: (مذ) دیکھو: تولد، وگئی: 'پر جس دن نبی تولد ہویا' (یوسف زلیخا)

تولڑھ: (مذ، صفت) آٹھکسی، نکھو

تولک: (مذ، صفت) 1- تولن والا 2- تولہ بھر

تولکا: (مو) تصویر بناؤن دی قلم

تولکا: (مذ) مٹی دا پیالہ

تولگ: (مذ) تہ نیک، اودوں تائیں

تولن: (مصدر) 1- ہتھیار چاؤن، وار کرن لگیاں ہتھیار اُگھرن یاں

ہلاؤن 2- جو کھنا، وزن کرن، وگئی: ناؤں لینا ہیں راجیاں راجیاں دا

مونہوں وڈے پہاڑ توں تولنا ہیں (احمد گجر)

تولنا: (مذ) 1- دھرے نوں تیل دین لئی پیسے نوں کڈھ کے گڈی نوں

تولے

کے کڈ دے سہارے ٹھہراؤنا 2- پیسے دے دھرے وچ تیل دینا

3- تولنا، وزن کرنا 4- خوشامد کرنا

تولنی: (مو) 1- تولن دا کم 2- ٹکڑی وگئی: 'مگنڈا بہت مٹھوک منہ

جھوٹوئے دا ایڈا جھوٹھ پہاڑ کیوں تولنی ہیں (دارث شاہ)

تولو: (مذ) دیکھو: تولگ

تولواں: (صفت) تولیا ہویا، تول مطابق، تول دے برابر

تولوں: (مذ) تول توں، وزن توں، وزن تالوں

تولوں بھارا لہنا، (محا) مقابلے تے بھارا ہونا، وگئی: گل آہندی

اے ایہہ جیہڑا مان گھاسے، تولوں لہہ گیا بھارا (بھادو)

تولہ: (قا، مذ) 1- اک وزن تے اوہدا وٹا جیہدے وچ باراں ماشے

ہوندے نیں 2- چھٹاکی دا پنجواں حصہ

تولہ ماشہ، (مذ، صفت) 1- اچھا بندہ جیہدا مزاج پل وچ کچھ تے

پل وچ کچھ ہوندا ہودے 2- نازک مزاج 3- بھورا کو

تولھا: (مذ) 1- دریا پار کرن لئی سلواڑھ دا بنایا ہویا بیڑی درگا نوکرا،

ٹلہ 2- خدشہ، ڈر

تولی: (مو) تصویر بناؤن دی قلم

تولی تولی: (مذ) اتادی دا وگڑیا رُوپ، کالھی کالھی، جھیتی جھیتی

تولی: (مو) 1- چائی، گئی، ہانڈی 2- کپاہ، رُوں 3- نیل دا پودا

تولی: (مذ، صفت) 1- تولن والا 2- توپ دا وزن ٹھیک کر کے نشانے

تے ٹسٹ بنھن والا توپچی

تولے: (مذ) 1- تولن توں فصل امر 2- ہلاوے، اُگمرے، وگئی:

تو ہے تو ہے گل کچرا تولے (نجم)

توکھ: (مو) اوہ تھاں جتھے تن پنڈاں دیاں حدّاں آکے ملدیاں نیں

توکھا: (ند) حد دا نشان، بُرجی، ٹھڈا

توکھار: (ند) گھوڑا، اسپ

توکھا کھیر: (مو) اک دوائی جیہڑی مونہہ پک جان تے ورتی

جاندى ہے

توکھت: (ند، صفت) مطمئن تے خوش کتیا ہویا بندہ

توکھتا: (مو، صفت) تسلی، ڈھانسا، حوصلہ

توکھلا: (ند) ڈر، وہم، خوف، فکر، اندیشہ

توکھن: (مو) صبر، سنتو کھ

توکھن: (مصدر) خوش کرن، راضی کرن

توکھنا: (فہم) راضی کرنا، خوش کرنا، مطمئن کرنا

توکی: (فم) اسکیں، ایس وار، ہُن دی واری

توکی: (ضم) 1- تینوں، تہانوں 2- تہاڈی، ٹساں دی

توگ: (ج، ند) شتر مرغ دی قسم دا اک وڈا پکھیر، تقدار

توگل: (او) دیکھو، توگلا

تول: (حرف تشبیہ) داغوں، طرحاں

تول: (فہم) 1- تولنا دا فعل امر 2- (ند) باٹ، دٹا 3- وزن، جوکھ

4- نظم وچ چھند دا وزن

تول ٹٹن، (عما) فیصلہ ہونا

تول چاپ، (ند) پچّے دا دھنکھ، جس نال اوہ رُود بچدا ہے،

دھنکی، تاڑا

تول کرن، (عما) 1- وزن کرن، جاجن، پرکھن 2- اندازہ کرن،

ٹیوالا دن

تول لون، (عما) 1- پرکھ لون، اندازہ کر لون، حساب لالون

2- وزن کر لون

تول نہالی، (مو) بستر، توشک وغیرہ

تول ہولا ہونا، (عما) کسے دے مقابلے تے کمزور ہونا، دگی: 'جو

کدی تولورکاں دا ہولا ہوندا، ایہناں راواں توں پچھولے، ڈل چھیا

نے والیاں جھوکاں کیوں کیتیاں نیں' (با-ڈھو)

تول ہولا ہون، (عما) کسے دے مقابلے تے کمزور رہون، جوڑ

برابر نہ ہون

تول: (مو) 1- تھلے وچھاون دا گدیلا 2- مایاں ولوں دھی نوں ویاہ

سے دتا گیا بستر جس وچ سر ہانہ، گدیلا اتے رضائی شامل ہوندے

نیں، دگی: 'بھن گھوڑیاں دے تول دہانوں مینوں بھاندی رانجے

دی لوی' 3- اک قسم دا چھوٹا رُکھ 4- جانوراں دی اک بیماری

تول ہونا، (عما) ڈنگر دا محل کے پانی وچ بیٹھنا

تول: (ند) چھوٹی قسمی، ستون

ٹول: (ج، مو) عروسی پلنگ تھلے بچھاون والی نہالی، گدا

تولا: (سن، صفت) 1- بارہ ماشے یاں 96 رتی دے برابر وزن

2- تولن والا

گھڑی وچ تولا گھڑی وچ ماسا ہونا، (عما) سجا د اجھٹ

بدلے رہنا

تولا: (ند) 1- چوڑے مونہہ والی چائی 2- ڈھڈ 3- پلندا، گٹھ 4- مدھانی،

دستہ

تون مکننا، (مخا) دانہ پانی ختم ہو جانا

تون: (مو) طاعون دا وگڑیا روپ، پُرانے سمیاں دی اک خطرناک
متحدی بیماری جیہدے کارن لکھاں لوکاں دی موت ہو جاندی سی
تون: (مئل، مذ) اوہ آٹا جو سویرے گھر دے اک ویلے دے یاں
سارے دن دے خرچ لئی پیسا گیا ہووے

تون: (ج، مفت) 1- نمکین شے 2- کلر کھادی بھونیں

توننا: (ہند، مذ) طوطا، مٹھو، اک خوش رنگ مشہور پرندہ جیہدے پر
ہرے، پنچھ لال تے گل وچ سُرخ دھاری ہوندی اے تے بعض
طوطے اک دو گھٹاں دی سکھ لیندے نیں

توننا: (مذ) 1- کھسٹین دا عمل 2- جھگڑا، فساد، چٹا

توننا: (نہم) تاوننا، گرم کرنا، سیک دینا

توننا ڈھون، (مخا) 1- دھکا کرن، زبردستی کرن 2- مداخلت
کرن، دخل اندازی کرن

توننا: (مذ، مفت) تین مٹنا

توننا: (فل) 1- گاں جھہ وغیرہ دا پھل سٹ دینا 2- حمل ضائع ہو جانا،
کچا ڈگ پینا

توننا جانا، (مخا) دیکھو: توننا

توننا: (نہم) ٹٹنا، نپ کے بھرنا

تونناں: (مو) دیکھو: تون

تونناں توڑنا، (مخا) بہت کھانا

تونب: (مو) ٹٹنن داکم، ٹٹنائی

تونبنا: (مذ) 1- کچرا، کھنکول، فقیراں دا گڑوی طرحاں دا اک بھاڑا

ٹونبی تھہ وچ پھرن

2- اک ساز داناں 3- رول وغیرہ دا بنگا جیہا ٹونا، تنبیا ہو یا، ٹکانڈا،
لیر 4- کدو دی نسل دا اک پھل، گھیا کدو 5- جبکا، قطرہ 6- آنن

ٹٹنن والا اک کلڑ دا پٹنا جس دے اک پاسے آٹے ساہنے دساں
بارھاں سٹاں دیاں دو قطاراں گڈیاں ہو یاں ہونڈیاں نیں 7- ڈھڈ

8- گاواں دا اک روگ 9- ٹٹنن والا، ٹٹنائی داکم کرن والا

ٹونبا یوہلکنا، (مخا) موج میلا ہونا

ٹونبا بھرنا، (مخا) ڈھڈ بھرنا

ٹونبا پھڑنا، (مخا) فقیر ہونا

ٹونبا ٹونبا کر کے، (نم) ذرا ذرا کر کے، ٹوننا ٹوننا کر کے، پھوہا
کر کے

ٹونبا گو، (مفت) بہت تھوڑا، ذرا گو

ٹونبے اڈاؤنا، (مخا) جاہ کرنا

ٹونبار: (مذ) عربی لفظ طومار دا وگاڑا 1- لٹی کہانی، بہت لٹی تفصیل وچ

جادن دا عمل 2- ڈھک ڈمیر

ٹونبری: (مو) دیکھو: تونی

ٹونبر: (مذ) دیکھو: تونبر

ٹونبر: (مذ) 1- ٹونبا 2- سیر 3- چہرہ

ٹونبری: (مو) 1- ٹونی 2- پٹے اُتے لاؤن والا پیالا

ٹونبری ٹٹنن، (مخا) خراب حالت بنانا

ٹونبریا: (مذ، مفت) 1- تھوٹنی والا 2- مگرچہ، گزریال

ٹونبی: (مو) چھوٹا تونبا، ٹونی

ٹونبی تھہ وچ پھرن، (مخا) فقیری اختیار کرن، گداگریز بن

تولے: (ند) تول دی جمع

تولے ماسے دا فرق نہ ہونا، (حما) سبھا دا جھٹ بدلے رہنا
تولے ماشے دا فرق نہ ہون، (حما) بالکل ای فرق نہ ہون،
اکو چہا ہون

تولے ماشے دا فرق ہون، (حما) معمولی چہا فرق ہون،
تھوڑا فرق ہون

تولیاں ماسیاں تے ہونا، (حما) دیکھو: تولیاں ماسیاں تے ہونا
تولیاں ماسیاں تے ہون، (حما) مرن کنارے ہون، آخری
ساہواں تے ہون، وگی: 'ساڈے تن من دیہہ میں فدا کیتی، انت
ہوئی ہے تولیا ماسیاں تے'

تولیا: (ند، صفت) تولیا ہویا، جوکھیا ہویا

تولیا منیا، (ند، صفت) 1- ڈھکواں، پورا 2- پورا جوکھیا ہویا
3- جانچیا پرکھیا ہویا

تولیا: (ند) گھوڑے دی اک قسم، وگی: 'گھر بائل دے گھوڑیاں سکے
راتب خور نیلے کلتے تولے محض کسیری مور'

تولیا: (ند) انگریزی لفظ 'Towel' دا پنجابی روپ، جسم پونھن والا مونا
نر دار کپڑا، پرنا، انگوچھا

تولید: (عر، مو) 1- جن، جنم، پیدا کرن 2- جہوان 3- جنم، پیدائش
توم: (مو) دھوم دا وگڑیا روپ، دھم دھام

توم تڑاک/توم تڑاکھ، (نم) شان و شوکت، غماٹھ بانٹھ، گج دج
توم تڑاکے، (نم) دھم دھڑاکے نال، شور شرابے نال، شان و
شوکت نال، گج دج کے

توما/توماں: (ند) دیکھو: ٹونبا

ٹومبا: (پو، مو) 1- کدو دا خول جیہڑا پان لیادن لئی درتیا جاندا اے
2- کھوکھلا کدو، کھوکھلی شے 3- کوڑی، پھٹکی شے 4- اک ساز دا
نال، ٹونبا

ٹومسی: (مو) دیکھو: ٹومبا

تومبے: (ند) ٹومبا دی جمع

تومر: (ند، صفت) 1- کوڑا ٹمرا 2- راجپوتاں دا اک شاہی خاندان جس
دا راج ہندوستان وچ اٹھویں توں بارھویں صدی تک رہیا 3- نیزہ،
برچھا

ٹومری/تومبڑی: (مو) 1- اک طرحاں دا کدو جو کھنکھ دی دوا ہے
2- تومبڑی

ٹومڑا: (ند) 1- کدو دی ایک قسم 2- کدو دسکا کے بنایا ہویا فقیراں دا
اک بھاٹا، ٹھوٹھا 3- ٹونبا

تومن: (مو) ٹمن، اک قبیلہ

تون/تونی: (مو) 1- ٹنیا ہویا آٹا 2- پرات 3- تندور وچ اک

داری لائیاں روٹیاں، پورہ 4- لکڑی دا چوکونہ بھڑولا، جمجھ دے
علاقے وچ ایہہ جھمٹاں والا بنایا جاندا اے

تون پائٹا، (حما) دیاہ پچھوں ٹودی دا سوہرے گھر چلے جانا

تون دا لک توڑنا، (حما) بہت زیادہ روٹیاں کھانا، وگی:

'جیہناں نام دے آسرے جیونا اے اوہناں تون دا لک توڑنائی'
(کالی داس)

تون دینا، (حما) آٹے نوں مٹکی دینا

کہندے ہیں

ٹوں تاں، (مو) ٹوٹکار، لڑائی جھگڑا، فساد

ٹوں تاں رچنا، (مخا) گستاخی نال بولنا، ٹوں ٹوں میں میں کرنا
 ٹوں تڑاک کرن، (مو) لڑن جھگڑن، ٹوں تکار کرن، گالھ مندا
 کرن، آکڑن پھا کڑن

ٹوں تڑک، (مو) ٹوں ٹوں میں میں، لڑائی جھگڑا، گالھ گلوچ

ٹوں تکار، (مو) ٹوٹکار، جھگڑا، بحث تکرار، مندا بول

ٹوں ٹوں کرنا، (مخا) گستاخی یاں بدتمیزی نال بولنا

ٹوں ٹوں میں میں، (مو) 1۔ لڑائی جھگڑا 2۔ نزادری وجھوں

بولیا لفظ

ٹوں ٹوں میں میں ہوون، (مخا) لڑائی جھگڑا ہوون، ٹوں تکار

ہوون، تکرار ہوون

ٹوں درانی میں جھٹانی، تیرے اگے نہ میرے پانی، (اکھا)

جدوں ددویں زانیاں کنگال ہون تاں آکھ دیاں ہن

ٹوں سوئی روہے نال میں چکی چھوٹے نال، (اکھا) جد کوئی

دھکارن تے دی پیار کرے تاں کہندے ہیں

ٹوں کون تے میں کون، (اکھا) جدوں کوئی کم کڈھ کے احسان

مکھل جاوے اودوں کہندے ہیں

ٹوں کون، میں آگوں والی، (اکھا) اُلٹا چور کو توال نوں ڈانے

ٹوں کون میں خواہ مخواہ، (اکھا) کسے دی ان چاہی یاں ان

سدی مداخلت بارے درتیا جاندا ہے، جیویں کہ: سدی نہ بلائی میں

لاڑے دی تائی

توہ توہ

ٹوں کیوں روہیے رنکھڑ دی مائے رون گے اوہ جیہناں لڑ
 لائے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جیہناں دے ذمے کم
 ہے اوہ آپ اوکھے ہو کے کرن گے اودوں کہندے ہیں

ٹوں مینوں تے میں تینوں، (اکھا) جدوں کوئی جس طرحاں دا
 سلوک کسے نال کرے دوجا دی جواب وچ اوہ طرحاں کرے
 اودوں کہندے ہیں

ٹوں میں لوک، (مخا) غیر لوک، غیر متعلقہ

ٹوں دی رانی میں دی رانی کون بھرے گا پانی، (اکھا)

جدوں ددویں پاسے برابر دے ہون اتے کم کرن لئی کوئی دی تیار نہ

ہووے اودوں کہندے ہیں

ٹوں ہاں، (ضم) ٹوں ہی

توں ہی، (ضم) صرف ٹوں

توواون: (مصدر) ٹھونساون، ٹٹاوان

توول: (مو) اوہ مجھ گاں جیہنوں پھل سٹن دی پیاری ہووے،

تروول

توون: (مصدر) ٹھونس، ٹٹن، ٹپ کے بھرن

ٹوون: (مصدر) تردون، مجھ گاں دا کچا پھل سٹن

توہ: (نڈ) جوں، چولاں، کنگ وغیرہ دا حملو

توہ بھوہ، (مو، مفت) چھان لُورا، اُلٹا پُل رڈی، بے کار چیز

توہ: (نڈ) گئے نوں سدن دی آواز

توہ پھٹ، (مو، مفت) توئے لنت، ملامت، بھٹکار، گالھ مندا

توہ توہ، (مو) گئے نوں بلاون دی آواز

ٹو بنے: (ند) ٹو بنادی جمع

ٹو بنے اڈ جاوَن، (حما) مہیتی مہیتی ہون، تباہ ہون

ٹو بنیا: (ند) ٹھی ہوئی رُون داسوتر

ٹونجا: (صفت) دیکھو: ترونجا

توند: (مو) اگے ودھیا ہویا ڈھڈ، گوگڑ

توندل: (ند، صفت) ڈھڈل، وڈی گوگڑی والا، پھٹے ہوئے ڈھڈ والا

توندی: (مو) 1- گرمی، گرمی دی رُت 2- دھنی

توندیل: (صفت) توندل، وڈے ڈھڈ والا، ڈھڈل

تونس: (ند) اک قسم دا چٹے رنگ دا رُکھ

تونس: (مو) 1- گھڑی گھڑی تریہہ لگنا 2- بہت گرمی 3- بکڑی

تونسا: (ند) گرمی پاروں ہون والی اک بیماری داناں، سرسام

تونسنا: (فل) 1- بہت تریہہ یاں گرمی لگنی 2- بے چین ہونا 3- بہت

گرمی کارن جانور دا ہونکنا

ٹونکن: (مصدر) ترونکن، چھڑکن، جھٹکا لاوَن

ٹونگ: (ند) کھجور دے پتیاں دا بنیا ہویا اک خاص قسم دا ٹوکرا،

سرکنڈیاں نال بنائی جاوَن والی ٹوکری یاں ٹوکرا

ٹونگر: (فا، صفت) 1- امیر، مالدار 2- خوش حال، دنگی: جتھے ہون دنیا

والے بہت توگر بھارے (گل)

ٹونگری: (مو) 1- امیری، دولت 2- خوش حالی، سکون، اطمینان

ٹوننا: (ند) وچلی تھاں، مرکز

ٹونہہ: (ضم) 1- تینوں 2- ٹوں

ٹونھ: (ند) مقعد اسرا، چٹھہ دا باہر لا پاسا

تونی: (مو) 1- تاؤنی، چھترول، مارکنائی، جھاڑ جھنب 2- گرمی، تاء

3- مُڑھکا، پسینہ 4- تون دی تصغیر، اک تون دیاں روٹیاں لاوَن لئی

تایا ہویا تندور 5- کھادون دی میز

تونی تانا، (حما) تنگ کرنا

تونی تائی رکھنا، (حما) ڈکھاں دی اک بالی رکھنا

ٹونی چاڑھن، (حما) 1- چھترول کرن، مارکنائی کرن، جھاڑ

جھنب کرن 2- دکھت پاوَن، تنگ کرن

تونی چاڑھنا (حما) مارکنائی کرنا

ٹونی لاوَن، (حما) بہت مارن کٹن

تونو تونی، (نم) مُڑھکو مُڑھکی

تونی: (ند، صفت) پٹھلے پاسے بھٹیا ہویا بلدیاں ڈھٹکا

ٹونی: (مو) اوہ مجھ یاں گاں جیہدا اصل ضائع ہو جاوے

تونے: (ند) تونادی جمع، منت ترلے، ہاڑے

توں: (نم) 1- اُتوں، بدلے وچ 2- کولوں، پاسوں، تھوں، نالوں

ٹوں: (اعوان) تاں، تہ، فیر

ٹوں: (ضم) ٹوں، ٹسیں، سامنے موجود بندے ٹوں مخاطب کرن لئی

بولیا جاوَن والا لفظ

ٹوں ای/ٹوں ایس، (نم) ٹوں ہی، صرف ٹوں

ٹوں ای ٹوں ای پکارن، (حما) 1- اللہ نوں یاد کرن، اللہ تعالیٰ

نوں ای بھ کجھ جانن

ٹوں پائی تے میں نبھی کانی اکھ نہ رہندی سمجھی، (اکھا)

جدوں کسے دی گجھے عمل نال کھی گل نوں نبجھ لیا جاوے اودوں

توے دا ہسن

ٹھٹھن

توے لعنت ہوون، (حما) جھاڑ جھب ہوون، لاہ پاہ ہوون،
گھب ٹھپیجھن

توے: (ضم) تینوں، ٹساں نوں

ٹوئیوں: (ضم) ٹوں ہی

ٹوئی: (مو) 1- اک قسم دا وڈا توا جیدے اُتے اک وقت وچ بیج

ست روٹیاں پک سکں 2- لوہے دی پتی کڑا ہی جس وچ جلیبیاں

دغیرہ تلیاں جاندیاں نیں 3- دلائی مل یاں سہاگے وچ درتی جان

والی چکری جس نال بھوں توڑی جاندی ہے 4- گھمیاں دا بنیا ہویا

مٹی دا توا جیدے تے مکئی دے آٹے دی روٹی پکاندے نیں جس

دا استعمال ہن کدھرے کدھرے پنڈاں وچ رہ گیا اے، جوں

دے علاقے دی اک ندی

ٹوی دی مصری، (مو) ادھ مصری جو لوہے دے ڈے تھالاں وچ

رکھ کے بھائی جاندی ہے

توے: (ند) دیکھو: توا

توے تے آ کے رب دی مار، (اکھا) جدوں کوئی منگھ کم پن

دیلے لارا لائی رکھے تاں آکھیا جاند اے

توے دا تپن، (حما) 1- توے دا گرم ہوون 2- چنگے ون آون،

روٹی پکن، خوش حالی آون

توے دا ٹھک، (ند، مفت) تھلیوں چوڑے تے دی قسم

توے دا ہسن، (حما) 1- روٹیاں پکن مگروں توے دے بٹھے

پاسے چنگاریاں دا ٹھٹھن، توے اُتے تارے ہن 2- چنگے ون

(دوبی جلد)

توہیں ٹوں، (ضم) تہانوں، تساں نوں

ٹوہیوں: (ضم) ٹوں ای، آپ ای

ٹوہیئیں: (ضم) ٹوں ای، ٹوں

توے: (ند) پانی

ٹوئی: (مو) 1- مکئی، جوں دغیرہ دی دھرتی وچ نکل رہی کوئل 2- چولی

دی چھاتی اُتے دکھرے رنگ دی لائی ہوئی ٹاکی 3- پانی وچ رنگ

گھول کے بنایا ادھ مصالحہ جو پوچا پھیرن پچھوں کندھاں تے حاشیہ

کدھن دے کم آؤندا ہے، پوچا

ٹوئی: (نداسیہ) کٹیاں نوں بلاون دی آواز

ٹوئی ٹوئی، (نداسیہ) کٹیاں نوں بلاون دی آواز

ٹوئی ٹوئی کرنا، (حما) درکارن، بند یا کرنا

ٹوئی: (مفت) 1- ادھ بھوئیں جو تو گئی ہووے، بھوئیں وچ بیجی فصل

دچوں کوئیاں دا مٹھ پینا 2- کل برجھی دغیرہ دی نوک

ٹوئی: (ضم) تاں ہی، تہے ہی، تاں ہی

ٹوئی: (پو، ضم) توں ہی، تسی، تینوں

ٹوئی ٹوئی پکارنا، (حما) رب نوں ای سبھ کجھ مننا، میں نوں منا دینا

توے: (ند) پانی

توے: (ضم) تینوں

توے: (نداسیہ) توہے دا دگاڑ ..... 1- گتے نوں بلاون دی آواز

2- لعنت

توے لعنت، (مو) لاہ پاہ، بے عزتی، پھنکار

توے لعنت کرن، (حما) جھاڑ جھب کرن، لاہ پاہ کرن، کھب

توہ توہ کرن، (حما) 1- کئے نوں مندا بولن، توئے لعنت کرن، بے

عزتی کرن 2- کئے نوں بلاون

توہ توہ کرنا، (حما) 1- لعنت ملامت کرنا 2- بے عزتی کرنا، مذمت

کرنا 3- ناراضگی نال سدنا

توہ ناس، (مذ) تباہی، بربادی، ناس

توہ ناس کرن، (حما) بربادی کرن، تباہی لاہون، ناس مارن،

خراب کرن، وگاڑن

توہ ناس ہوون، (حما) تباہی ہوون، بربادی ہوون، ناس وچن،

وگڑن

توہ: (مذ) دیکھو: توہا

توہ: (ضم) 1- ٹچھ، تیں، وگی: 'توہ اگے بن مول دکاواں' (پنجابی

باراں ماہے) 2- تینوں

توہا: (مذ) 1- جوں یاں دھان دی بھل 2- کپاہ دی بھٹی، لیکھ

توہاڑا: (پونم) تہاڑا، آپ دا، تیرا

توہاں: (ضم) ٹوں، ٹساں، ٹوں آپ، ٹسیں

توہاوں: (مذ، صفت) پیٹو، ڈھڈل، وڈے ڈھڈ والا

توہم: (عر، مذ) 1- وہم وچ پون یاں پاون 2- وہم، گمان، شک

توہمت: (مو) دیکھو: تہمت

توہمتی: (صفت) دیکھو: جہمتی

توہنڈا: (ضم) تیرا

توہنڈی: (ضم) تیری

توہی: (ضم) توں ہی

توہی: (ضم) 1- تینوں، تہانوں، ٹساں ٹوں 2- تیرے وچ

توہی: (مو) لیکھ

توہی: (مو) 1- کئے نوں نکااون لئی مونہہ وچوں کڈھی ہوئی آواز

2- بدنامی، ذلت، خواری

توہی توہی کرن، (حما) 1- توئے لعنت کرن، گھسب ٹھپن

2- نندن، رڈ کرن 3- بدنامی کرن، بھنڈن 4- کئے نوں بلاون

توہی توہی ہوون، (حما) 1- لعنت ملامت ہوون 2- بدنامی

ہوون، بے عزتی ہوون

توہے: (ضم) تیرا

توہے: (ضم) ٹوں

توہے: (ندائیہ) 1- کئے ٹوں نکااون دی آواز 2- لعنت ملامت

توہے توہے، (مو) کئے نوں سدن دی آواز 2- لعنت

توہے لعنت، (مو) لعنت ملامت، توئے لعنت، گالھ مندا، لعن

طعن، پھنکار

توہے لعنت کرن، (حما) لعن طعن کرن، گھسب ٹھپن، گال مندا

کرن

توہے لعنت ہوون، (حما) لعن طعن ہوون، گھسب، ٹھپن، گال

مندا ہوون

توہین: (عر، مو) 1- لاه پاہ کرن، بے عزتی کرن، ذلیل کرن

2- چک، ذلت

توہیں: (ضم) توں ہی

توہیں دا، (نم) تہاڑا، تیرا، ٹساں دا

تہ دلی

ت ۵

تہ: (فا، مو) 1۔ بھن، شکن 2۔ کپڑے وغیرہ دالپیٹ، کپڑے دا اکھرا
حصہ 3۔ کسے چیز دا موٹائی دا پھیلاؤ جو کسے ہور چیز دے اُتے
ہوے، پرت، باریک، پردہ، جھلی ورق 4۔ تھلا، پیندا، پٹھلا، حصہ
5۔ تل 6۔ سطح 7۔ تھاہ، ڈونگھیاں 8۔ کپڑے یاں کاغذ دی تہہ،
کرپڑ

تہ ہار کرنا، (حما) تباہ کر دینا، پٹھلی اُتے لیا دینا، وگی: کھریاں
تہ ہار ولایت، قلمز ملک لٹائے (سیف)

تہ بازاری، (فا، مو) اوہ ٹیکس جو بازار وچ پھیر کے یاں پڑی
وغیرہ تے بیٹھ کے مال وچن والیاں توں وصول کیتا جاندا ہے
تہ بند، (فا، مذ) دھوتی، تریڑ دی لٹکی

تہ بندی، (فا، مو) 1۔ اصل رنگ دین توں پہلاں کپڑے نوں دتا
گیا اوہ رنگ جیہدے سبوں اصلی رنگ پکا ہو کے چڑھدا اے
2۔ کتاب دی بچ بندی

تہ پاون، (حما) کسے گل دا بحیث پاون، اصل حقیقت لہو لون
تہ پیچ، (فا، مو) پلڑی دے تھلے والا کپڑا یاں ٹوپی

تہ توڑ، (مذ، صفت) 1۔ تہ توڑن والا 2۔ زور دا (مینہ) 3۔ پروٹھا،
جس دی تہہ وچ گھیل لایا جاندا ہے اتے پک کے جس دیاں تہواں
ٹٹ جائیاں نیں

تہ توڑن، (حما) 1۔ صفایا کر دیون، بہاری پھیر دیون 2۔ رج کے
کھاون، ہر شے چٹ کر جاون

تہ تہ، (پو، مو) مہل گل، گھنڈ گل

تہ تیج کرن، (حما) تلوار نال قلام کرن

تہ تیج کرنا، (حما) قتل کرنا

تہ تیج ہون، (حما) تلوار نال قلام ہون

تہ تیک پنپنا، (حما) کسے گل دی اصل وجہ یاں سٹے نوں لھنا

تہ ٹٹ جاون، (حما) 1۔ اڑی نکل جاون، غریب ہو جاون 2۔ بھان

پے جاون، دٹ پے جاون، خراب ہو جاون

تہ ٹٹن، (حما) دیکھو: تہ ٹٹ جاون

تہ جمان، (حما) 1۔ بیٹھ اُپر رکھن، پرت اُتے پرت رکھن 2۔ رج
کے کھاون، دبا کے کھاون

تہ جماونا، (حما) دیکھو: تہ جمان

تہ جمن، (حما) 1۔ کسے مانع شے دا پٹھلا حصہ جم جاون 2۔ رج
جاون

تہ خانہ، (فا، مذ) دھرتی دے پدھرتوں پٹھاں بنیا کرہ، زمین
دے پٹھاں بنیا ہویا مکان، ڈیرہ، بھورا

تہ دار، (فا، صفت) 1۔ تہاں والا، پکا، پکیاں بنیاداں والا

2۔ مختلف پرتاں والا، پہلو دار، پیچیدہ 3۔ ڈونگھا، گہرا، اتھاہ

تہ داری، (فا، مو) 1۔ ڈونگھیاں، گہرا پن 2۔ پیچیدگی، بہتیاں
پرتاں ہون دی صورت

تہ درج، (فا، مذ) بالکل نواں (خاص کر کے کپڑا)

تہ دل نال، (نم) سچے دل نال، بہت ای غلوں نال، دلوں

تہ دلی، (فا، مو) غلوں، صاف نیتی

آ جاون، خوشحالی ہون 3- مجازاً: کالے بندے داسن
توے دی تیری تے جھ دی میری، (اکھا) 1- بہت زیادہ خود
غرض بندے بارے کہندے نیں
توے دی روٹی، (فت) 1- اوہ روٹی جیہڑی توے تے پکائی ہووے
2- توے اُتے پکدی ہوئی روٹی

توے دے تارے، (ند) روٹیاں پکاؤن مگردوں چلھویں چکے
ہوئے توے دے اُتے بنن بھنن والیاں چنگاریاں جیناں نوں
نیک شگون سمجھیا جاندا اے

توے رنگا، (ند، مفت) توے دے رنگ درگا، کالا، سیاہ، کالا
توے سہاگے اکو قوت، (اکھا) جدوں دوسروں کی کم اکو ویلے سر
آپن مدوں کہندے نیں

مٹی دے توے چاڑھنا، (مخا) تباہی مچاونا
توے: (فخر) تونا دافضل، امر ہلاوے، اگھرے

تویا: (ند) 1- پانی 2- توکھا، حد و نشان، بُرجی 3- تیلے یاں ہانڈی ٹوں
کالے ہون توں بچاون لئی کیٹا گیا لپ
ٹویا: (ند) پورے دن توں پہلوں حمل ڈگنا

سوئے نالوں ٹویا بھیڑا، (اکھا) بچہ جن نالوں حمل ضائع ہو
جاون وچ دھیریاں تکلیفاں ہونیاں نیں

تویت: (ند) 1- عربی لفظ تعویذ دا دگاڑا، بعضیاں مرضاں،
بد نظریاں دے اُپاء یاں کسے چنگے بھیڑے مقصد نوں حاصل کرن
لئی کسے پیر فقیر کوں لکھوایا ہویا کاغذ جیہڑا عموماً چم چاندی سونے
یاں تیل وغیرہ وچ مڑھا کے گل پاندے نیں یاں ڈولے نال بنھ

لیندے نیں 2- سونے یاں چاندی دا اک چھوٹا گہنا

تویت دھاگا، (نم) ٹوٹے دھوئیں پایا تعویذ یاں گنڈا

تویت کھول پلانا، (مخا) جازو ٹوٹا کرنا، کسے تے اثر پانا، دگنی:

’جادو گھٹ کے موہ یائی پوایا ای گھول تویت نوں‘ (با۔ ڈھو)

سک کے تویت ہو جانا، (مخا) بہت لسا ہو جانا

تویتڑ: (مفت) جیسے تعویذ پایا ہووے

تویتڑی: (مو) چھوٹا تویت، سونے دا رنگ تعویذ، چکے ایانے دے گلے

دی تویتڑی، دگنی: گل دے وچ تویتڑیاں پاسینہ کڈھ دکھاوان

تویتڑیاں: (مو) تویتڑی دی جمع، تویت دی تصغیر، گل یاں ڈولے دا

گہنا، دگنی: بنھ بانہیں دیہاڑی وٹے آہر تویتڑیاں‘ (نجم)

تویتل: (مفت) جیسے تعویذ پایا ہووے، تویتڑ

تویتی: (مو) چھوٹا تویت

تویٹیا: (ند) تویت بنادون والا

تویٹیں: (ند) تویت توں، تعویذ

تویج: (ند) دیکھو: تویت

تویجی: (مو، مفت) ہنرمند، کلاکار

تویلا: (ند) 1- طویلا دا دگاڑا، اصطل، ڈنگراں دا واڑہ 2- تھان،

استحان

تویس: (حرف تشبیہ) اوس طرحاں، اویس

جیویں تویں، (نم) جس طرحاں دی

تویہ: (ند) پانی

تویہا/تویو: (مفت) اوہو جیہا، تمہو جیہا

(اکھا) جدوں کسے دے آون دی ڈیر خوشی ہووے تاں
کہندے نیں

جھاڑے: (ضم) ٹساں دے، آپ دے

تھاڑے گھر لال صافے والا بیٹھا، (بجھارت) دیوا

تہار: (نہ) 1- تیوہار، تہوار، دن دیہاڑ 2- مٹگی یاں نویں ویاسی ہوئی

کھولی لئی کسے دن دیہاڑ تے اوس دے سوہریاں ولوں گھٹی ہوئی

شے 3- مرے ہوئے بندے دا تیوہار والے دن داسوگ

تہار کڈھنا، (حما) دڈھ دین والے جانور دا دڈھ کڈھنا،
دڈھ دوہنا

تہار: (پو، نہ) نکڑی دا اک پلڑا، اک داری دا تولیا ہویا

تہار: (ہند، مو) 1- دھار، ٹٹلی، خون، پانی، تیل وغیرہ دی دھار

2- دڈھ دی دھار 3- چاقو، مچھری وغیرہ دی دھار

جھار: (ضم) تھاڑا

تہارا/ جھارا: (نہ، ضم) ٹساں دا، آپ دا، تیرا، جھاڑا، دگی: اپنے

آپ توں مونہ نہ موڑیں، سمجھ ہے روپ روپ تہارا (خوابہ فرید)

تہارن: (مو) نکڑی دا اک تول، یعنی نکڑی وچ اک دارنگی ہوئی

مقدار

تہارو: (ضم) تیرا، جھاڑا، ٹساں دا

تہاری: (ضم) تیری، تھاڑی

تہاری: (مفت) تیوہار دے متعلق، تیوہار منادوں والا

تہارے: (ضم) تیرے، تھاڑے

جھاڑا: (نہ، ضم) تھاڑا، آپ دا، ٹساں دا

تہا کڑا جھٹن

تہاڑا: (نہ) 1- تہی دار دا 2- تن برابر برابرھیماں وچ وڈارا 3- تیرا

حصہ 4- تنھیماں وچ دی وڈا 5- اک علاقے دا ناں جولدھیماں

دی تحصیل جگراؤں اتے کھووال دے وچالے ہے (ستلج دا کنارہ

بیٹ، پورب دل دا پوادہ، دکن پچم دل دا مالوہ ایہناں بیتاں تال

گھریا ہویا ہون کارن تہاڑا سدا بند ہے)

جھاڑ مھاڑ: (ضم) تیر میر

جھاڑی: (مو، ضم) دیکھو: تھاڑا جیدی ایہہ تانیٹ اے

تہاس: (مو) 1- تریہ، پیاس، بھڑکی 2- اتہاس دی تخفیف، تاریخ،

کہانی

تہاساں/ تہاسواں: (مفت) 1- تن چھتاں والا (گھر)، تن

منزلا، چھتا 2- تہی چھت دا، تہی چھت نال جویا

تہاسا/ تہانسا: (فل) تیز فون دی وجہ توں یاں شدید گرمی دی وجہ

توں سادہ دا مکمل جانا، پیاس دا دودھ جانا، جیویں مٹا پیاس پاروں

زبان باہر کڈھ کے تیز تیز سادہ لید اے

تہاک: (نہ، مفت) تہا، تریاکل، پیاسا

تہاک: (پو، نہ) طاق، جوڑے توں بغیر، بخت تے طاق

جہاک: (نہ) 1- تیاک، تچا دیوا، دو جھڑن والیاں دا جھڑا مکا دن

والا تچا بندہ، ثالث 2- اپنی، قاصد

جہاکا: (نہ) تریہ، پیاس، بھڑکی

تہا کڑا: (نہ) بہت زور دی پیاس، چوکی پیاس

جھا کڑا جھٹن، (حما) 1- بہت زیادہ تریہ لگن 2- بہت بے مبرا

ہوون، کالھان

تہ دی گل، (مو) اصل گل، وچلی گل، حقیقت، بحیث

تہ دینا، (حا) 1- سیون والے کپڑے دے دچکار اک وادھو کپڑا
ایس لئی دینا کہ اوہ کپڑا ذرا کٹوخت یاں کرڑا ہو جاوے 2- پرت
چڑھاو

تہ کڈھن، (حا) گنہہ لہہ لون، حقیقت نوں پالون، وچلی گل
بجھ لون

تہ کرن، (حا) 1- بھن پاون، چنگی طرحاں بھادون 2- سلیقے نال
گنجن 3- اٹو جیہا کرن، برابر کرن، ہموار کرن

تہ کرنا، (حا) 1- کسے چیز نوں دودھرا، تیرا، چوہرا وغیرہ کرنا
تہ لاون، (حا) 1- کپڑے نوں چنگی طرحاں لپیٹن، استری کرن
2- چیزاں نوں بیٹھ اُتے سلیقے نال رکھن

تہ لیاونا، (حا) تہ نال تہ جوڑنا
تہ نشین، (فا، مفت) 1- تہ وچ بیٹھن والا 2- دل یاں ذہن وچ
اُتر جان والا 3- گار، تلچٹ

تہ نوں پاونا، (حا) تہ تیک پہنچنا، کسے راز دا پتہ لالینا، معاملے دی
بجھ آ جانا

تہ وبالا، (فا، مفت) 1- بیٹھ اُپر 2- اُلٹ پلٹ، تباہ، برباد
3- چوڑچٹ، چوہٹ

تہ: (نم) دیکھو: تہاں

رتہ: (مو) 1- تریہہ 2- طلب، خواہش 3- پیار، محبت

تہا: (ضم) تیرا، تہاڑا، تہاں دا

تہا: (مو) ترکھا، تریہہ، پیاس

تہا/تہاں: (نم) دیکھو: تہاں

تہا: (حرف تشبیہ) تہا، اوہو جیہا

تہا: (ند) 1- زوں دامھنبا 2- کپاہ دی مٹھی 3- لیکھ

تہا تہا: (حرف صوت) 1- ڈھکیاں نوں بکّے سے بولدے نیں

2- درتوں وچ نہ لیاو

تہا تھوں: (ضم) تہاڑے کولوں، تہاں کولوں

تہا تھیں: (ضم) دیکھو: تہاتھوں

تہا جن: (مفت) تہا جو دی موٹ

تہا جو: (مفت) تہی دار دیا ہیا ہویا، تہی دار دیا ہیا بندہ

تہا جواں: (ند، مفت) تن منزلہ

تہا ڈا: (ضم) تہاڈا، تہاں دا، آپ دا

تہاڈا آون بر متھے اُتے، (اکھا) اکھڑیاں پیار محبت والے

بندے دی گل دے جواب وچ آکھدے نیں کہ تہاڑی گل یاں کم

توں کون انکار کر سکدا اے

تہاڈا پٹھیا کیہرا کلا ہوے، (اکھا) پیار محبت والے یاں اکھڑ

بندے دی گل دے جواب وچ آکھدے نیں کہ تہاڑی گل یاں کم

نوں نند سکدا اے

تہاڈا مال وڈھے ساڈیاں بنگاں وڈھن، (اکھا) جدوں سانجھا

فائدہ ہووے تاں کہندے نیں

تہاڈا لا: (ضم) تہاڈا، تہاں دا، آپ دا

تہاڈی: (ضم) دیکھو: تہاڈا جیہدی ایہہ تانیہ اے

تہاڑی آؤنی اساں لئی من بھاؤنی سلکھنی سجاگی اے،

تہر

تہدیل: (عر، مو) 1- دھکی دیون، گھر کی دیون، گھوری دن، ذراون
2- دھکی، گھر کی، گھوری

تہڈا: (نڈ، صفت) 1- تن ہڈیاں والا 2- اوہ تھاں جتھے تن ہڈیاں
ملدیاں نیں، لک، پٹھ

تہڈیب: (عر، مو) 1- پاک کرن، بنادون، سجادون، 2- اصلاح، درستی
3- سلیقہ، آرائش 4- خوش اخلاقی، شائستگی، چنگے طور طریقے

تہڈیب یافتہ، (عر + فا، صفت) تہڈیب نوں پہنچیا ہویا، مہذب،
سلیقہ شعار، سلجھیا ہویا، شائستہ

تہڈیبی: (عر، صفت) تہڈیب نال منسوب، اصلاح شدہ، شائستہ

تہر: (مو) 1- تہی وار 2- تہی وار مل داہنا 3- اوہ زمین جس وچ تن
وار مل پھیریا گیا ہے

تہرا: (نڈ، صفت) 1- تن ٹٹا، ٹٹا 2- تن مہواں والا 3- تن لڑا

تہران: (فا، نڈ) ایران دی راجدھانی

تہراوٹ: (مو) دیکھو: تہراؤ

تہراون: (مصدر) تہی وار پڑھن یاں رٹاون

تہراونا: (فہم) 1- تہی وار کرنا، تہی وار بلاونا 2- تہرا یاں بٹنا کرنا

تہراؤ: (نڈ) تہرا یاں بٹنا ہونا

تہرلا: (نڈ، صفت) 1- تہی وار دا، تہجا 2- تن تہواں والا

تہرم: (صفت) بٹنا، تہنا

تہرمن: (فہم) نوچنا

تہرنا: (فہم) گالھاں کڈھنا

تہرو: (نڈ) گھوڑے یاں کھوٹے دے لک اتے رکھن والی کڈی،

تہتر ماں/تہتر وال: (عدد، صفت) تہتر دی گنتی پوری کرن والا

تہوڑ: (صفت) 1- تہ توڑ 2- پراٹھے دی اک قسم 3- سخت

تہتھ: (پو، مو) بحث، ٹکرا، اڑی کرنا

تہتھ کرنا، (مجا) ٹکرا کرنا، بحث کرنا

تہتھرو: (صفت) تن ہتھاں والا

تہتھرو: (مو) سوگ وچ تن تہواں متھے، پٹاں اتے چھاتی تے

تہہ مارنا

تہتھی: (پو، مو) تسلی، حوصلہ، یقین

تہڑا: (صفت) تن منزلا، تجھنا

تج: (ضم) تیرا، تہاڑا

تہجا: (نڈ، ضم) دیکھو: تج

تہجٹ: (چھ) تہجد دا وگڑیا روپ

تہجد: (عر، مو) 1- جگراتا 2- رات نوں پڑھی جان والی نماز، وگی: 'وچ

نماز تہجد ایس نوں، کہیا پڑھی کہیڑا' (گل)

تہجد گزار، (عر + فا، صفت) 1- تہجد دی نماز پڑھن والا 2- جہاز،

پرہیز گار، نیکوکار

وقت تہجد، (نڈ) رات دی نماز دا ویلا، وگی: 'کھا پی کے سوں

گیا لگی پڑھن نماز، اٹھی وقت تہجد دے کردی رب نیاز' (جنگ

نامہ حامد)

تہڑا: (حرف شبیہ) اُنج دا، ویسا، اجیہا

تہجی: (عر، مو) بچے کرن، جوڑ کرن، حرفاں دا اک اک کر کے حرکت

مطابق پڑھن

تہا کل: (مفت) جس نوں بہت تریہہ لگی ہووے، پیاسا، تریہایا

تہا کلا: (ند) دیکھو: جہا کا

تہا گوں: (ضم) تہانوں، تہاں گوں، تہاں نوں

تہا کھ: (پو، مو) 1- تہہ لائی ہوئی شیواں یاں سامان 2- گڈیاں بنہ کے رکھنا

تہا کھ: (ہند، مو) دیکھو تہارن کھڑی دا اک تول

تہا کھ/تہکھ: (ہند، ند) 1- سُر، خوک، خنزیر 2- خوارغا کے آدمی

نوں دی کہندے نیں، گالھ دی کڈھی جاندی اے

تہال: (ند) 1- تین زمانے یعنی ماضی، حال تے مستقبل 2- تین ویلے یعنی سور، دوپہر تے شام

تہانا: (فل) بے قرار ہو کے بھرتا، کے آدمی یاں کے شے نوں حاصل کرن لئی بے قرار ہو کے پھرتا

تہاندے: (ہند) ملدے، جیویں: جندے ماٹھ عینہ تہاندے (جندے مینوں نہیں ملدے)

تہانوں: (ضم) تہاں نوں، آپ نوں

تہاں: (فم) اوس تھاں، اودھر، اوتھے، اوس موقع تے

تہاں: (فم) اُتے، اُتھ، اُتانبہ، اُتانبہ دل، دنگی: بچ رہا دلا گولی گئی تہاں دی (کاشی رام)

تہاں: (مفت) تہیاں، بیتاں، تیرھاں

جہاں: (ضم) ادھتاں

تہاں: (ضم) تہاں، تہیں

جہا دل: (ند) حلوا، کڑا

تہاولا: (ند) کڑاہ پرشاد جس وچ گھو، کھنڈتے آتا جتنے چیزیں برابر ہوں

تہاون: (مصدر) تہہ کرن، ٹھہن، لپیٹن

تہائی: (مو) تہا حصہ، فصل دی پیداوار دے تین برابر حصیاں وچوں

اک جوز سیندار لیندا ہے

جہائی: (مو) تہائی ہوئی، پیاسی

تہائی دینا، (حما) کسے شے یاں آدمی دے کچھے بے قرار ہو کے پھرتا

کوہ نہ چلی بابا تہائی، (اکھا) تھوڑا جتنا کم کر کے ہی جد کوئی تھک

جاوے تے بہانے ڈھونڈن لگ جاوے تاں کہندے نیں

تہائیں: (ہند، مو) دھان، دھان دا پودا، چاول

تہایا: (مفت) جس نوں تریہہ لگی ہووے، پیاسا، تریہایا

جہایا رکھن، (حما) 1- پیاسا رکھن، پانی نہ دیون 2- ترساون

جہایا مارن، (حما) دیکھو: جہایا رکھن

جہایا ہودن، (حما) 1- پیاسا ہودن، ترہایا ہودن 2- آرزو مند

ہودن، چاہیوان ہودن

گھرے نوں جتھ لایا، سارا ٹہر تہایا، (اکھا) جدوں کے نوں کوئی

چیز ملدی دیکھ کے دوسریاں دے دلاں وچ وی اوس ٹوں حاصل

کرن دی خواہش پیدا ہوندی ہے اودوں کہندے نیں

تہایا: (ند، مفت) فصل دے تیجے حصے تے رلیا کا

تہبند: (ند) دیکھو: نہ بند

تہتر: (عدد، مفت) تین اُتے ستر، 73

تہترا: (ند) سمت، تہتر

تہے

نہمت لاون، (مخا) الزام لاون، بدنام کرن

نہمت لگن، (مخا) الزام لگن، بدنامی ہون

نہمتی: (نہ، مفت) 1- نہمت لاون والا 2- جس اُتے نہمت لگے

تہہ: (نہ، مفت) 1- تین منزلہ 2- تین طبقے یعنی دنیا، برزخ تے بہشت (ترلوک، پاتال، سورگ)

تہن: (نہ، مفت) 1- اک رکھ جیہدے پتے دڈھ دیون والے جانوراں نوں کھواندے نیں 2- حقارتیاں مزاحا کے لئے یاں بے وقوف آدمی نوں وی کہندے نیں

تہن: (مو) نہمت لاون والی زنانی

تہن: (مصدر) دیکھو: تریہن

تہنجا: (ضم) تیرا، تینڈا، تیری

تہند کے سٹنا: (مخا) زور دے نال اُچھال کے سٹنا

تہندا: (ضم) سٹنا، کوئی شے زور نال دُور سٹنا یاں اُچھالنا، کسے شے نوں غصے وچ اُچھال کے دور سٹنا

تہنڈا: (ضم) تینڈا، تیرا، تہاڈا

تہنڈی: (مو، ضم) دیکھو: تہنڈا جیہدی ایہہ ٹانیٹ اے

تہنگار: (نہ، نہ) شور وغل، رُولا، اُودھم، ہنگامہ

تہنیت: (عر، مو) مبارکباد دیون یاں لون، ودھائی دیون یاں لون، مبارکباد، ودھائی

تہنیت نامہ، (عر، فاء، نہ) مبارکبادی دا خط، ودھائی دی چٹھی

تہن: (نہ، مفت) 1- پچھا کرن والا، پچھے جان والا 2- اُتاولا، کاہلا

3- تین

تہو: (نہ) موہ، پیار، لگاؤ

تہوار: (نہ) دیکھو: تیوار

تہور: (نہ) 1- غصے دی اک رسم، سٹناں 2- غصے کرن والا 3- منت

تہورن: (ضم) غصے کرنا، سٹناں کرنا

تہولا: (نہ) کڑاہ پرشاد جس وچ چینی، آٹا تے گھیو برابر ہودے

تہولا کرنا، (مخا) دیکھو: تہولے دا کڑاہ

تہولے دا کڑاہ، (نہ) دیکھو: تہولا

تہول: (ضم) تینوں، ٹساں کو

تہہ: (فاء، مو) دیکھو: تہ

تہہ: (مو) 1- تریہہ، پیاس 2- پیار، محبت، موہ، چاہنا

تہہ: (مفت) دیکھو: تہن

تہہ: (ضم) اوس، تس

تہی: (مفت) اودھو جیہا، اوسے طرحاں ہی

تہی: (فاء، مفت) خالی، کھوکھا، محروم

تہی دست، (فاء، مفت) خالی ہتھ، پھانک، ٹھکنا، غریب

تہی دستی، (فاء، مو) خالی ہتھ ہون دی کیفیت، ٹھکنا، غریبی

تہی: (مو) 1- تہہ کر کے لایا ہویا ڈمیر 2- تہواں والی پرتاں والی

3- حصی

تہی: (نہ) تہوں دی، تاں ای

تہی: (پو، مو) اچھی تہی، ایسی دلی، ایسی تہی کرنا، دُت کرنا

تہے: (ضم) اودوں دے

تہے: (مو) تریہہ، پیاس

پالان، تانہ، کاٹھی دے تھلے پان والا مکمل

تہرو: (صفت) تن تہواں والا

تہروئی: (ہند، مو) ذہائی، خدا دی پناہ

تہرویں: (مو) ہجری سن دی تیرہویں صدی جینوں نچس جانی جاندا اے

تہرویں کرن، (معا) بے عزتی کرن

تہری: (مو، صفت) تن تہاں والی، تن شیواں والی

تہری سواری، (مو) ڈولی یاں پاکی وچ بیٹھیاں تن زنانیاں نوں

آکھ دے نیں

تہریجک: (مصدر) ختنے ہوون، سنٹاں ہوون

تہریر: (پو، مو) 1- تیسری واری، تیسری بار 2- تن تہاں

تہڑ: (صفت) 1- ڈاڈھا 2- چنگے قد کاٹھ والا

تہڑتلا، (نڈ، صفت) موٹا تازہ، ہٹا کٹا بندہ، بہت موٹا بندہ

تہڑتلی، (مو، صفت) تہڑتلا دی تانیٹ..... موٹی تازی زنانی

تہڑورگا، (نڈ، صفت) صحت مند، ہٹا کٹا آدمی

تہڑوا: (نڈ، صفت) ونگا، جر چھا، نیڈھا

تہس نہس: (صفت) برباد، تباہ، اُجاڑ، خراب

تہس نہس کرن، (معا) تباہ کرن، برباد کرن، ناس مارن

تہس نہس ہوون، (معا) اُجڑن، برباد ہوون، خراب ہوون

تہسکا: (نڈ) شدید پیاس، بھڑکی، تریہ

تہسکا: (نڈ) بہت تیز پیاس

تہنگوا: (نڈ) آفت، مصیبت

تہنگوا: (نڈ، صفت) 1- تن رہٹاں والا 2- اوہ کھوہ جیہدے اُتے تن

رہٹ چلن

تہہلک: (عر، نڈ) 1- تباہی، بربادی 2- تر تھلی، ہل چل، رولا گولا

تہہلکہ مچانا، (معا) ڈھم پادینا

تہہلکہ مچن، (معا) دھاک بیٹھن، ڈیائی ظاہر ہوون، ڈھم پون

تہلیل: (عر، مو) لا اِلہ اِلَّا اللہ دا ورد

تہمبیر: (مو) شہیر، وگئی: 'او پھڑ جو ہنڈیوں ماردا تیرا ڈیا واگ تہمبیر'

تہمت: (فا، مو) 1- اوہ کپڑا جو عام طور تے مسلمان لک دوالے

بندھے نیں، دھوتی، ان سیتا کپڑا، کھٹے کپڑے دی شلوار

2- لنگی، چادر

تہمت: (مو) سوانی، عورت، زنانی

تہمت: (عر، مو) 1- الزام لاون، یُتان لاون، بدنام کرن 2- الزام،

بہتان، بدنامی، اوج الزام، وگئی: 'تھوڑی بہتی تہمت کولوں کون کوئی

بچ رہندا' (میاں محمد بخش)

تہمت باز، (صفت) تہمت لاؤن والا

تہمت بازی، (مو) تہمت لاونا

تہمت جوڑن، (معا) دیکھو: تہمت لاون

تہمت دا گھر، (نڈ، صفت) بدنامی دی تھاں

تہمت دھرن، (معا) دیکھو: تہمت لاون

تہمت دینا، (معا) دوش لاونا، وگئی: 'کیوں توں تہمت دیویں بابل

جان نادان ایانی' (سیف)

تہمت دیون، (معا) دوش لاون، یُتان لاون

تہمت رکھن، (معا) دیکھو: تہمت لاون

تیاک

2- کھانا پکھن 3- آمادہ ہوں 4- جھن، پھن

تیارا: (مذ، مفت) تن مٹا

تیاری: (مو) 1- تیار ہونا، راضی ہون دی حالت، آمادگی، رضامندی

2- لوڑیندی کارروائی، انتظام، پر بندھ 3- درستی، ٹھیک ہوں دی کیفیت، دگی: کہے دموور دھل نہ بندی، تیاری ترت کریہے (دموور)

تیاری بیاری، (نم) دیکھو: تیاری

تیاری پکڑنا، (مخا) طاقتور ہونا، ڈنڈ پٹھکاں، ورزش وغیرہ نال جسمانی طور تے جھڑا ہونا

تیاری تیوری، (نم) دیکھو: تیاری

تیاری دا رنگ روغن، (مذ) ادھ رنگ جیہڑا گڈی دی درست توں بعد چمک واسطے لاندے نیں، پھیل مگروں کچھا گیا رنگ روغن

تیاری شیری، (نم) دیکھو: تیاری

تیاری کرن، (مخا) 1- کسے پاسے جاون لئی پرتولن 2- انتظام کرن 3- اپنے آپ نوں کسے کم لئی آمادہ کرن یاں اپنے آپ نوں کسے امتحان یاں آزمائش دے قابل بناون

تیاری ہوں، (مخا) 1- آمادگی ہوں 2- انتظام ہوں 3- کسے کم دے کرن دے قابل ہوں

تیاں: (مو) 1- جڑکھا، پیاس، تریہ، دگی: "مٹی تیاں اگیان

اندھیرے 2- جڑشا، لاچ

تیاں: (مفت) پیاسا، تہیا

تیاک: (مفت) تریاک، نیاں کراون والا بندہ، تیا بندہ

تیا: (مذ) 1- تاش دا ادھ پتا جیہدے آتے تن نشان ہوندے نیں

2- تچا، تیسرا 3- تریاکل، ثالث 4- پرایا، غیر 5- تن دی ضرب

6- بخار دی اک قسم، واری دا تاپ 7- مرن مگروں تیجے دن ادا کیتی جان والی رسم، رسم قل

تیا پانچا کرن، (مخا) 1- کسے چیز دے ٹوٹے کرن، ونڈ دینا سٹن

2- جھڑا چکان، قصہ پاک کرن 3- پیسے کھرے کرن

تیا پانچا ہوں، (مخا) 1- دو ٹوٹے ہوں، ونڈیا جاون 2- رولا مٹن، جھڑا ختم ہوں 3- پیسے ترن

تیا پیاتے جھٹکا گیا، (اکھا) دیکھو: تیا رلیاتے کم گلیا

تیا تاپ، (مذ) بخار دی اک قسم جیہڑا ہر تیجے دن ہو جاندا ہے، واری دا تاپ

تیا جواں، (مذ، مفت) تن منزلہ

تیا رلیاتے کم گلیا، (اکھا) دیکھو: تیا رلیا کم گلیا

تیا جن: (مصدر) دیکھو: تیا گن

تیار: (مو، مفت) 1- آمادہ، نال 2- استعمال دے قابل، ٹھیک ٹھاک، مکمل

3- بچا ہویا 4- کڑیل جوان، مکمل بالغ ہونا 5- پکچا ہویا، پکی ہوئی (روٹی ہانڈی وغیرہ) 6- موجود، حاضر

تیار تیار، (مفت) 1- پوری طرحاں تیار 2- رہت مریدا وچ رہن والا (سکھ)

تیار کرن، (مخا) 1- ٹھیک کرن، مرمت کرن، مکمل کرن 2- کھانا

پکانا 3- پالنا، موٹا کرن 4- آمادہ کرن، منادون 5- سجادون، پھبادون

تیار ہوں، (مخا) 1- ٹھیک ہوں، مرمت ہوں، مکمل ہوں

تہیاں: (فم) تہیوں، تدوں ہی
 تہیم: (نذ) مسلمان جٹاں دی اک ذات تے اوس ذات دا آدمی
 تہیں/تہو: (فم) 1۔ اوہ ہی، اوہو ہی 2۔ اوسے تھاں، اُسے،
 جیویں، وگئی: تہیں سانت
 تہیں: (ضم) تہیوں، توں ای
 تہیں دا، (ضم) تہاڈا، تیرا، تہاں دا
 تہیوں: (ضم) توں ای، توں ہی
 تہیوی: (ہند، مو) اکھ دی پٹلی، اکھ دا ڈھیلا
 تہیہ: (عر، نذ) پکا ارادہ، فیصلہ
 تہیمیں: (ضم) توں ای، تہیں ای

ت.....ع

تھو: (فم) اودوں دی، اوس ویلے وی، تد
 تو لگ، (فم) تد تک
 تھو: (فم) تاں، پھیر، مڑ
 تھو آ: (نذ) تاپا دا وگاڑ، پھو دا وڈا بھرا
 تھوڑی: (مو) دیکھو: توڑی
 تئی: (مو) 1۔ چھوٹا تو 2۔ کباب تہن والی کڑا ہی 3۔ تائی دی تخفیف،
 تائے دے گھر والی
 تئی: (عدد) ویہہ جمع تین، تاں اتے ویہہ، 23
 تئی: (ضم) توں ای، توں خود
 تہیا: (نذ، مفت) تہیا، تیرا

ت.....ی/ے

تی: (مو) تیویں، عورت، زنانی
 تی: (پوا) 'ہونا' دا صیغہ ماضی، ہی
 تی تی: (صوت) 1۔ ڈنگراں نوں پانی پیاون لکیاں کڈھی گئی اواز
 2۔ گلوایاں نوں بکاون دی اواز
 تی/تیں/تھیں: (ضم) توں، پاسوں، کولوں
 تے: (حرف عطف) اتے، تے، اور، ہور
 تے: (حرف جار) اُتے
 تے: (فم) 1۔ توں، کولوں، تھوں 2۔ کر کے، دے راہیں
 تے: (فم) 1۔ تاں، تے، تے فیر 2۔ تاں جو
 تے: (فم) اوس دا، تس دا
 تے: (مفت) دیکھو: ترے
 تیا: (مو) 'تہیا' دا تخفیفی رُپ، عورت، تیویں، سوانی
 تیا: (نذ) تین دا ہندسہ، تہیا، تیرا

تہڑا: (نذ) ریشمی کپڑا اُنھن والیاں دا اک اوزار جس دے پٹھ اُپر دو لکڑیاں لکیاں رہندیاں نیں، جس نوں بے سر آکھدے نیں

تیت: (مفت) اُتتا، اوتا

تیت: (نذ) ڈیلے دے مٹل دی کلی

تیت: (مفت) کوڑا، تیز

تیتا: (مفت) تیتا، اُتتا، وگی: 'جیتا کیتا تیتا ناؤ' (جپو)

تیتا: (نذ) سوانی دا لکھا انگ، بھگ، یونی

تیتا: (نذ) 1- بھجیا ہویا، بھگا 2- کوڑا، تلخ

تیتالا: (نذ، مفت) 1- تن چھتاں والا مکان 2- تن حصیاں والا

تیتالی: (نذ، مفت) 43 چالھی اُتے تن

تیتڑ: (نذ) اک درخت دا ناں

تیتڑ: (مفت) اوتا، اوتتا

تیتڑا: (نذ، مفت) 1- تڑ دے کھنکھاں ورگا، تڑ کھنکھا 2- وچی دار، چنے

تے کالے داغ دے والا جانور یاں آدی یاں کوئی ہور شے

تیترا میترا / تیتڑے میتڑے، (مفت) چڑم چڑا، ڈب کڑا،

رنگ برنگا

تیتڑا: (نذ) 1- تچا نانا، تچی تھاویں تھن والا مُنڈا 2- تچا، تیرا

3- ترکھل

تیتڑی: (نذ، مفت) تیتڑی، 33

تیتڑی: (نذ) تیتڑی تانیٹ

تیتڑی تیری بکری تیتڑی اوہدی چھاں، چل میری بکری کل

والی تھاں، (بجارت) منجی

تیتڑے: (نذ) تیتڑادی جج

تیتڑیاں: (مفت) دیکھو: تیتھواں

تیتیل: (نذ) بھڑے کردار دی زنانی، کجری، پیشہ کرن والی

تیتیتا: (نذ، مفت) اوتا، اوتتا

تیتوں: (نذ) تیتھوں، تیرے کولوں، تیرے توں

تیتوں تیتھوں، (نذ) دیکھو: تیتھوں تیتھوں

تیتوں: (مفت) اُتتا، اوتا

تیتڑی: (نذ) 1- وگی، 2- بھجیا، بھندی

تیتھوں: (نذ) تیرے کولوں، تیرے توں، وگی: 'فضل ماؤں آکھے

تیتھوں بہت ہوئی اسیں رنج رہے جن جا دھیا' (فضل شاہ)

تیتھوں تیتھوں، (نذ) تیرے کولوں میرے کولوں، اسوں دوہاں

کولوں

تیتھیں: (نذ) تیرے توں، تیرے تھیں، تیرے کولوں

تیتھیں: (نذ) وگی، بھندی

تیتھے: (نذ) تیتھوں، تیرے توں، تیرے کولوں، تیرے تال، تیتوں

تیتھے تیتھے، (نذ) تیرے میرے توں، ساڈے دوہاں کولوں

تیتٹی: (نذ، مفت) 33

تیتے: (نذ) تیرے توں، تیرے کولوں

تیتے تیتے، (نذ) دیکھو: تیتھوں تیتھوں

تیتے: (نذ، مفت) تیتا دی جج، اوتنے، اوتنے

تیتیس: (نذ، مفت) دیکھو: تیتی

تیتھواں: (نذ، مفت) تیتی دی گنتی پوری کرن والا، تیتی نال جویا،

تیا کلی: (مو) تریا کل ہون داکم یاں حالت

تیا کو: (ند) دیکھو: تریا کل

تیاگ: (ند) 1- جھڈنا، جھڈ دینا، کنارہ کشی 2- سانجھ توڑنا

3- وچھوڑے پاروں دُنیادی معاملات نوں جھڈ دینا 4- طلاق

5- ہجرت، دگنی: جرم کرم تیاگ کے تھاپ بیٹھا کسے جوگی دے ہتھ

وکانے دا (وارث شاہ)

تیاگ پتر، (ند) 1- تیویں یاں پتی نوں جھڈن دی لکھت، طلاق

نامہ 2- ملازمت توں استعفیٰ دین لئی لکھی گئی عرضی

تیاگ پتری، (مو) اوہ پتر جس تے طلاق نامہ لکھیا جاند اے

تیاگ دیون، (حما) 1- جھڈ دیون، ترک کر دیون، دیون بھل

جاون 2- طلاق دے دیون 3- عاق کر دیون

تیاگ کاری، (مفت) تیاگ والا، تیاگ والے پاسے تیار کرنا

راج تیاگ، (ند) راج گدی جھڈنا، تاج و تخت توں دستبردار ہونا

تیاگن: (مو، مفت) تیاگی دی مؤنٹ، تیاگن والی سوانی، جوگن،

فقیرنی

تیاگنا: (فہم) 1- جھڈنا، تجمنا 2- سانجھ توڑنا، ترک کرنا 3- طلاق دینا

4- تاج و تخت جھڈنا، دگنی: منگ کھائی کے سدا اوہ دیس تیاگن تنبو

آس دے ایہہ نہ تاندے نی (وارث شاہ)

دیہہ تیاگنا، (حما) رُوح داسریر وچوں نکل جانا، مرجانا

تیاگی: (مفت) جھڈن والا، گمریاں یاں گرہست جھڈن والا، سنیا سی،

تھوس، دیراگی، زاہد، عابد، فقیر درویش

تیاں: (ند) اک زکھ داناں جس نوں مندل دی کہندے نیں

تیا نوے: (عدد) ترانوے، بنے اُتے تن، 93

تیا نویں: (عدد) دیکھو: تیا نوے

تیاں: (فہم) تاہیوں، ایسے وجہ توں، تہ دے ای

تیاں: (مو) ساون سُدھی تچ توں شروع ہون والا تیویں دا اک

تیوہار جس وچ میاراں پنگھاں جھوٹیاں، گاؤندیاں اتے نچدیاں

نیں، (کچے کچے ایہہ تیوہار ساون مہینے دے ہر اتوار نوں منایا جاند

ہے)، دگنی: ورہے دناں نوں پھیر تیاں تچ دیاں (لوک گیت)

تیاں پاوانا، (حما) ساویں لگنا

تیاں پینا، (حما) دیکھو: تیاں پاوانا

تیاور: (ند) تریور، تن زانے کپڑے، شلوار، قمیض تے پتھی

تیاہ: (مو) پیاس

تیمیر: (ند) مقدس مذہبی مقام جتھے مذہبی جوش جذبے نال لوکیں پُجا،

اشنان، اتے عقیدت لئی جاندے نیں

تیمیر کرنا، (حما) 1- مقدس تھاواں دی زیارت کرنا 2- مقدس تھاواں

تے جا کے نہانا وغیرہ

تیمیر: (ند، مفت) 1- بکھا، تیز 2- ات، انت، بہت 3- سنگیت مطابق

چڑھیا ہویا سُر 4- نہر دا کنارہ 5- اک پہلوان داناں جس دا ذکر

داؤد بادشاہ دے قصے وچ آندا اے 6- لوہا 7- نہر دا کنارہ

8- چڑھایا ہویا سُر

تیمیرتا: (مو) 1- بکھا پن، تیزی 2- خواہش دی انتہا

تیمیرٹی: (مو) اوہ تھاں جتھوں تن لگیاں یاں راہواں نکلن

تیاپا: (ند) قطرہ، بچکا، چوہا

تیر بن کے دل وچ اترن

تیر میر، (مو) تیری میری، دکھری دکھری، ہلٹ نکھیر، دکھریاں،
فرق

تیر میر چنگی نہیں، (اکھا) آپا دھاپی، بیگانی یاں لڑائی

تیر میر کرن، (عما) تیرا میرا کرن، ڈک ترک پادن، وڈیاں پادن
تیر: (فا، مذ) 1- کمان وچ رکھ کے چلان والا لتا، پتلا اتے نوک دار

تھیار، بان 2- پیسے دا گز 3- گڈے دے ڈھانچے دیاں پٹھلیاں

دولیاں لکڑاں 4- شہتر، بالا 5- بکڑی دی ڈنڈی 6- ٹکائی 7- بل

دا پھالا 8- ہلٹ دے دھول دی لٹھ 9- ایس قسم دا نشان جو کوئی

پاسا یاں رست دن لئی ورتیا جاندا ہے 10- تیر ورگا لکڑی دا ٹکڑا

11- میز دا ریکل سڈھ 12- کنڈھا، کنارہ (دریا وغیرہ دا) وگی:

’بیخود ہو کے بھڑپئی جمل غیناں دے تیر‘ (حافظ برخوردار)

تیر اڈن، (عما) 1- ہوا اندر تیراں دی بھر مار ہودن 2- لڑائی

شروع ہودن

تیر انگن، (فا، مفت) ویکھو: تیر انداز

تیر انگلی، (فا، مو) ویکھو: تیر اندازی

تیر انداز، (فا، مفت) تیر چلاون والا، تیر چلاون وچ ماہر

تیر اندازی، (فا، مو) تیر چلاون دا کسب یاں مہر، تیر چلاون دا

عمل، وگی: ’نیزہ بازی تیر اندازی ختم کیتی اوس ساری‘ (سیف)

تیر برساون، (عما) 1- تیراں دی بھڑا کرن، بہت زیادہ تیر

چلاون 2- جنگ لڑن

تیر بن کے دل وچ اترن، (عما) 1- بہت زیادہ دکھ بخین،

ذہیر مددہ ہودن 2- بہت زیادہ چنگا لگن

تلیجن: (مو) 1- تیجے سوئے وچ 2- تیجی، تیسری، تیسرے نمبر والی

تلیجن: (مصدر) تجن، تیاگن

تیجو: (مو) 1- کھیڈ وچ ترتیب مطابق تیجی داری 2- تیج دی جی ہوئی

ٹلوی 3- تیجی تھاں آئی ہوئی دوہنی

تیجی: (مو، مفت) تیجا دی تانیٹ، تیسری، تریوی، تیجے نمبر دی

تیجی: (مذ، مفت) تیسرے، تریے، تریوے

تیجی دن حرام وی حلال ہوندا اے، (اکھاں) بندہ تیاں دتاں

دے فاتے نال ہووے تے اوہدے تے حرام شے دا کھانا دی

حلال ہوندا اے

تیجھن: (مفت) ویکھو: تیجھن

تیجھنا: (مو) ویکھو: تیجھنا

تیجی: (مو) کچی سلائی، کچا تروپا

تیڈا: (ضم) تیڈا، تیرا، اُتھا وڈا، اونا وڈا

تیڈا لڑا: (ضم) تیڈا، تیرا

تیڈوال: (مفت) تیڈھا

تیڈھا: (مذ، مفت) تیڈھا، اُلتا، ونگا، ترچھا

تیڈھا: (ضم) تیرا، تاساں دا، تہاڈا

تیڈھن: (مصدر) 1- گوڑ لاون، ٹل لاون، اندازہ کرن، ٹیوا لاون

2- تیڈھا کرن، ونگا کرن

تیڈ: (مذ) ویکھو: تیور

تیڈ: (مو) 1- دُوبی، منافقت 2- تیرا وجود یاں ہستی، تیرا ہونا، تیرا پن

تیڈتیر: (ضم) تیرے مترے دا امتیاز ورتنا

تیجی توں مگرا، 33 واں

تیجیٹا: (فل) نیزے ڈھکنا، تاڑنا، ڈانٹنا

تیج: (نڈ) 1- نور، چانن 2- چک 3- پرتاپ، شان 4- بل شکتی
5- چنگی بھاگ 6- کرودھ، اگنی

تیج بھان، (نڈ) تیسری پاتشای سری گورو امر داس جی دے
پدا داناں

تیج پات، (نڈ) اک درخت دا پتا جیہڑا خوشبو دار ہوندا اے تے
جگر مٹانے دی گرمی دور کرن والیاں دواواں وچ پیندا اے

تیج پت، (نڈ) دیکھو: تیج پات

تیج پرتاپ، (نڈ، مفت) 1- نور، جلال 2- بھاگ، قسمت

تیج مان، (نڈ، مفت) 1- سورج، آفتاب 2- چکدار، روشن

تیج تری، (مفت) 1- تیج والی 2- تیزی والی، چلاک

تیج وان، (نڈ، مفت) 1- تیج والا، تیج سوامی، پرتاپی 2- جلال
والا، نورانی

تیج ڈوشی، (نڈ، مفت) تیج والا، شان و شوکت والا

تیج: (مو) 1- پورے چن دی رات یاں میا توں مگروں تیجا ون، تہی

تاریخ 2- ساؤن سدی دی تیسری تاریخ جدوں کہ تیاں دا تیوہار

منایا جاندا ہے 3- قمری مہینے دا پہلا دن (کیم اتے دوج دے چند)

نوں ہلال کہندے نیں جو گھٹ ودھ ہی وسدا ہے)

تیجا: (عدد، مفت) 1- تن دی گنتی پوری کرن والا، تیسرا 2- کسے

بندے دی موت پچھوں تیسرا دن 3- تریاکل، ثالث، وچولا

تیجا پھرا، (نڈ) لوڈھا دیا

تیجا پیاتے جھنگا گیا، (اکھا) دیکھو: تیجا رلیا کم گلیا

تیجا دین/ تیجا مت، (نڈ) ہندو تے مسلمان توں دکھرا دھرم، سکھ

دھرم، وگنی: کلجک وچ منسوخ ہے ہندو مسلمان، تیجا دین چلایا

مشکل تھیا اسان' (کے دی گوشت)

تیجا رلیا کم گلیا، (اکھا) جدوں دو آدمی رل کے کم کر رہے ہوں

تے تیسرا آ کے زکاوت پادیوے تاں کہندے نیں

تیجا ہون، (حما) 1- تیسرے نمبر تے ہون 2- غیر ہون، اوہڑ

ہون، پرایا ہون

تیجا: (مو) دیکھو: تیاں

تیجیڑ: (مفت) تیجا، تیسرا

تیجیڑا/ تیجیڑو: (نڈ، مفت) 1- تیجا، تیسرا 2- تریاکل، ثالث

3- تیجا پچ

تیج جس: (نڈ) 1- آگ 2- روشنی، چک 3- شان و شوکت، ٹیس ٹوہر

4- خوبصورتی، حسن، سہمن 5- طاقت، زور 6- سختی، ظلم، وادھا

7- غم

تیج جسسی: (مفت) چکدار، روشن، چمکیلا

تیجیل: (مفت) 1- تیجا، تیسرا 2- تریاکل، ثالث 3- تیجا پچ

تہمان: (نڈ) سورج، آفتاب، روشن

تہماں: (نڈ، مفت) 1- تیجے نمبر تے آدن والا، تیجے نمبر والا 2- تیجا،

تیسرا 3- تریاکل، ثالث

تیجسن: (مو، مفت) 1- تیز چلن والی گھوڑی، چلاک 2- 'تاجی'

(تازی) دی موٹ، تاجن

تیرا ای کم سی

تیریں لیکھ کرنا، (حما) تیراں نال وٹھنا، قتل کرنا، مارنا، دنگی: جو کئی
نظر کریندا اوس دل تیریں لیکھ کریندا (ہاشم)
سہہ حاتیر، (صفت) بالکل سہہ حاتیر

سہہ حاتیر ہونا، (حما) دل ونگ نکل جانا، آکرتے ضد تک جانی
عشق دے تیرا/ نیناں دے تیرا/ پریم دے تیر، (ند) پیار،
محبت، عشق، پودیت

کمانوں تیر نکلیا واپس نہیں آؤندا، (اکھا) کئی گئی گل یاں لکھیا
سامنہ تھ نہیں آؤندا

لگا تیر، نہیں تاں تگا ہی سہی، (اکھا) جدوں کے کم لئی کیے جن
دی کامیابی دا یقین نہ ہووے اوہوں کہہ دے نہیں

تھوں تیر چھٹنا، (حما) 1- کے گل داؤس توں باہر ہو جانا 2- کوئی
کم کر کے چھٹانا پھیر کچھ ہو نہ سکتا

تیر: (ند) ویاہ دے موقع تے کاغذی پھلاں نوں پرو کے اک سوئی
نال بٹھ دیندے نہیں تے ایہ سوئی لاڑھے دا دوست تھ دج لے
کے لاڑھے دے نال رُدا اے پر ایہ رسم من متروک ہو گئی اے
تیرا/ تیرہ: (ند) 1- اک موڑھے توں دوجے موڑھے تک فیض دے
پچھے لگی ہوئی کپڑے دی پٹی، جس راہیں اگاتے چھجا بچو یا ہوندا
ہے 2- چالاک

تیرا: (ند) تیرد

تیرا: (ضم) ٹوں ضمیر دی ملکیت دسن والا، تہاڈا، ٹساں دا، آپ دا
تیرا ای کم سی، (اکھا) تیرے توں دکھ ایہ کم کے ہور کولوں کیویں
ہو سکتا سی، شاہاش دیون یاں مٹھ کرن لئی آکھ دے نہیں

(دوجی جلد)

چلیا ہویا تیرا تے کئی گئی گل مڑ واپس نہیں ہوندی

تیر کمانوں نکلن، (حما) 1- تیر چل جاون 2- گل دا مونہوں نکل
جاون، ویلا کھنچن

تیر کھو بھنا/ تیر چو بھنا: (حما) چھوئیں گل کہنا، بولی مارنا،
طعنہ مارنا

تیر گر، (فا، صفت) تیر بناون والا

تیر گری، (فا، مو) تیر بناون دا کم

تیر لگنا، (حما) 1- دل نوں کسے دی گل چھٹنا 2- دکھ ہونا

تیر مار، (ند) 1- تیر مارن والا 2- شخی خورہ 3- سب تے سب دادند
تیر مارن، (حما) تیر مارنا، کمال کروکھانا

تیر ناساں وچ دیون، (حما) بہت تنگ کرن، ستاون زچ کرن
تیر نشانے بیٹھنا، (حما) بٹھے مطابق کم ہونا

تیر نگہ، (مو) نظر دا تیر، مراد محبوب دی عاشق دل کیتی نگاہ جس نے
عاشق دا چین قرار کھو لیا

تیر وانگ تن جانا، (حما) غرور یاں آکڑ وچ آ جانا

تیر وانگ سہہ حاتیر، (حما) آکڑ بھن دینا، غرور توڑ دینا

تیر وانگوں سدھا آون، (حما) تک دی سیدھے آون، بالکل
سہہ حاتیر آون

تیر واہ، (ند) تیر دی مار چھتا فاصلہ

تیر ہو جاون، (حما) دیکھو: تیر ہونا

تیر ہونا، (حما) 1- بچ جانا، نس جانا 2- سہہ حاتیر ہونا، ٹیڈھا پن دور

ہونا، ونگ دل نہ رہنا

تیر بہ ہدف، (فا، مفت) 1- ٹھیک نشانے تے 2- چھیتی اثر کرن والا

تیر بہ ہدف ہونا، (حما) تیر نشانے تے بیٹھنا، دگی: آہ گل دی تیر بہ ہدف ہو گئی (شرف نشانی)

تیر پار ہون، (حما) نشانے وچوں تیر دا اگے لگھ جاون

تیر پروں، (حما) تیراں نال چھانی کرن، ڈھیر زخمی کرن

تیر ترازو ہون، (حما) تیر دا اڈھا اندر اڈھا باہر ہون

تیر ٹرٹن، (حما) کوششاں بیکار جانا

تیر تفنگ، (فا، مذ) بندوق توپ وغیرہ

تیر تچکا، (مذ) قیاس مطابق، لٹا سکا

تیر تچکا لاونا، (حما) 1- ہر قسم دا جتن کرنا، پورا جتن کرنا 2- ماڑا مونہ کم کرنا

تیر تچکا لگنا، (حما) معمولی کوشش دی کامیاب ہونا

تیر تچکا ہون، (حما) 1- نشانہ خطا ہو جاون 2- آس دا مر جاون،

مرضی پوری نہ ہون 3- ٹھل ہو جاون 4- گوڑ ہوون، ٹھل ہوون

تیر تکتے ہو کے رہ جانے، (حما) تیر دا اتنا دی اثر نہ ہو سکتا جتنا

چھلی دا تچکا ماریاں ہو سکتا ہے

تیر تیر، (حرف صوت) کاواں نوں اڈاون لئی بولدے نیں

تیر جوڑن، (حما) تیر کمان تے چڑھاون

تیر جیہا لگن، (حما) تیر دا لگوں چھن، نہ تیر لگن

تیر چلاون، (حما) 1- دکھ دینا، ظلم کرنا 2- تیر سٹن، تیر نشانے تے

مارن 3- چھوئیں گل آکھن

تیر چھٹن، (حما) تیر چٹن، تیر دا کمان وچوں نکھن

تیر چھڑنا، (حما) چھوئیں گل کہنا

تیر چھک، (مذ+مو) ترکش، تیر دان

تیر خطا کرن، (حما) تیر نشانے تے نہ مارن

تیر خطا ہوون، (حما) تیر دا نشانے تے نہ لگن

تیر دان، (فا، مذ) تیر چھک، تیر رکھن والا گھٹلا، ترکش

تیر دی مارا تیر دی واٹ، (مذ) اوتا فاصلہ جتنی دُور تک تیر سنیا جا

سکا اے یاں اوتا فاصلہ جتھوں تائیں تیر کمان وچوں نکل کے

ڈٹے، تھوڑی دُور، نیڑے ای

تیر ڈب جاون، (حما) تیر نشانے وچوں لگھ جاون

تیر ڈب کے رہ جاون، (حما) تیر دا نشانے وچ گھب کے رہ

جاون

تیر کاری ہونا، (حما) تیر نشانے تے بیٹھنا، کامیابی ہونی

تیر کانا، (مذ) کاں نوں اڈاون لئی ورتیا جان والا لفظ

تیر کلیجیوں پار ہوون، (حما) 1- بہت دکھ پہنچن، کلیجہ زخمی

ہون 2- کوئی گل بہت بُری لگن

تیر کمان، (فا، مذ) تیر آتے تیر چلاون والا آلہ

تیر کمان وچ جوڑن، (حما) 1- چلاون لئی کمان وچ تیر نوں رکھن

2- لڑن دی تیاری کرن

تیر کمانوں چھٹنا، (حما) ویلا کھنچ جانا، دگی: اے نہ تیر کمانوں

چھٹنا، بہت جا ایس خیالوں (گل)

تیر کمانوں، گل زبانوں نکل واپسی نہیں آؤندے، (اکھا)